کتاب کشف الحقایق

عن نکت الایات والدقایق

تفسیر قرآن شریف ترك آذربایجان دیلینده

ایکنجی جلد

مؤلف و ناشری: اقل العلما میر محمد کریم نجل الحاج میر جعفر العلوی الحسینی الموسوی الباکوی

صدر غوبرنسکی مجلس و قاضی شهر باکو

۱۵ ماه شعبان سنه ۱۳۲۲

«کاسپی» غازیته سنك بخاریه مطبعه سنده
چاپ اولونوبدر

Дозволено цензурою 26 октября 1904 г. гор. Тифлисъ.

بسم الله الرحمن الرحيم

المقدمه

حمد ثنای عال العال حضرت ذوالعزوالجلال مقدر مکونات ومکوّن کل موجودات الله تبارك وتعالی نگ ذات پاك مقدسنه اولسون که تراب تیره دن عقل وکمال نوریله منور اولوب علم وهنریله آراسته اولان نوع بشری عدمدن عالم وجوده کتوروب افضل موجودات قرار ویروبدر نوع بشر اراسندن امتیاز خاصیله ممتاز اولان بشریت مرتبه سنگ اعلی درجه سنه یتشوب اوزلریندن مادون اولان اشخاصی کمالات ظاهری و معنوی طرفنه هدایت ایتمکه قابل اولان اعلام انبیالری اختیار ایدوب خلق دین ودنیالرینده نجات تاپوب هدایت طریقنه واصل اولماقدن اوتری اونلاری مؤسس احکام وشرایع قرار ویردی صلوات متواتره ورحمت متوالیه اوجنابلارگ روح پاك مقدسلرینه الله تعالی دن علی الدوام واصل

اولـون خصوصا سرور اولاد آدم وسر حلقهٔ سلسلهٔ انبیای اکرم ختم رسل هادی سبل تاجدار انبیای عظام وسالار اولیای کرام سلالهٔ دودمان خلیل وبرکزیدهٔ یزدان جلیل المحمود فی الارض والسماء المنصور من عندالله علی الاعداء نبی معظم ورسول محترم (محمدابن عبداللهبن عبدالمطلب) صلوات الله وسلامه علیه واله وسلم واوجانیگ مظهر آیه شریفه تطهیر اولان ال اطهارینه واصحاب کبارینه مادام اللیل والنهار درود ورحمت بی‌پایان واصل اولـون (امابعد)

غافل منشین نه وقت بازیست وقت هنراست سر فرازیست

دانش طلب و بلندی آموز تابه نکرند روزت ازروز

اصل مقصود نوع بشرگ خلقتندن فضل کمال وعلم وهنر اولماقدن اوتری آیه کریمهٔ (**ولقدکرمنا بنی ادم**) نوع بشرگ حقنده مصدر جلالت کبریائیدن نازل اولوب قران شریفگ صفحاتنده ابدالدهر تلاوت اولناجقدر آدم اولادینگ جسمی اکرچه ظاهر صورتده اجزای کثیفه‌دن مؤلف اولوبدر اما باطن امرینه درست دقت ایدوب فکر ویرنده الله تعالی همان اجزای کثیفه‌نگ اراسنده علم هنر تحصیله برقوهٔ فوق‌العاده قرار ویروبدور اجرام کثیفه واجسام لطیفه هیچ بریسی انسان مرتبه‌سنه علم هنرده یتیشمه‌مك جهتنه آیه شریفه (**انا عرضنا الامانة علی السموات والارض**) افضل موجودات آدم اولادینگ حقنده عالم وحدانیتدن صادر اولوب لسان معجزبیان پیغمبر نامدار محمدابن عبداللهدن جاری اولدی هردورده وهربرزمانده انبیای عظام واولیای کرام آدم اولادینی جهالتدن علمه ضلالتدن هدایت طرفنه دعوت ایدوبلر هربر فسادگ وضلالتگ باشی جهالتدر هربر

✡ مقدّمه ✡

ملتگ ماینده‌که جهالت شایع اولدی اوملتگ اراسنده هربرقسم فساد ظلم وقبیح عمللر رواج تاپارکیچن قرنلرده اولان ملتلردن صادراولان اعمال قبیحه‌نگ هاموسنگ سببی جهالت دگلمی؟ ملت اسلامگ اگ ایشقلی وپارلاق زمانلارینده جمیع ملتلرگ اراسنده ملت نجیبهٔ اسلامیه علم هنربله اراسته اولوب هربرفنه دارا اولماق جهتنه هامو ملتلردن قباق وهاموسنه ریاست ایدیردیلر بو امر قران شریف‌ده واحادیث نبویه‌ده امر اولنان اتحاد واتفاقگ سببنه طهوره وبروزه کلمشیدی اتفاق اسلامیه مرتبه کماله یتشن زمانلارده تفوق اسلامیه نوع بشرگ وسط سماسنده قائم وبرقرار اولمشیدی اقصای شرقده پای تخت خطا مشهور اولان (پکین) شهرنده (ابوکبشه) مسجدی واقصای غربده (اندلس) مملکتنده موجود اولان (قصرالحمرا) اسلامگ تفوق فوق‌العاده‌سنه دلالت ایتمزمی؟ ایا تفوق هارا کیدوب بو اختلاف نه‌دن ناشی اولدی...... مؤسس قواعد اسلامیه رسول اکرمگ کلمات معجزعلاماتی نه قدریکه منظور نظر ملت اسلام اولوب مراعات اولنوردی ملت اسلامده برغریبه تفوق علم هنر فضیلت کمالات مشاهده اولنوردی همینکه اتحاد اختلافه اتفاق نفاقه مبدل اولوب تفوق انحطاطه میل ایلدی علم هنر جهالته فضل کمال حماقت ورذالته تبدیل اولنوب کون‌به‌کون اسلام اراسنده جهالت شیوع تاپماقه باشلادی (چه کویم که ناکفتم بهتراست) بومقوله‌لرده تکلم ایتمك اتحادی دوست دوتوب خیرخواه ملت شخصلردن اوتری ملالت وسوء حالت حاصل اولور قایده‌لم بو کونکی حالمزدن برمختصر تکلم ایده‌لم بوکونکی کونده وبو ازمنه خیرت آثارده اکثر بلاد اسلامیه‌ده ملت اسلام اراسنده علم هنر طرفنه

غربیه میل ورغبت احساس اولنور و هر برلسانده موجود اولان ملت اسلام اوزلسانلرینگ ترویجنه چالشوب لسان مادرزادلریله علم هنر تحصیلنه میل ورغبت تمام اونلاردن ظهور وبروزه کور خصوصا ترك لسانده اولان جماعت اسلامیه غیوروطن پرورشخصلر دن اوزمادرزاد اولان ترك لسانلرینده ترویج علمده بر غیرت فوق العاده حس اولنور هر بر عالم غیوروطن پرور شخصلردن اوز قوملرینه کوره عالم انسانیته ووطن عزیزلرینگ اهلنه (**وحب الوطن من الایمان**) حدیث شریفنی منظورنظر ایلیوب هر شخص اوزی دارا اولان فنده برمقوله یا برکتاب تصنیف ایلیوب نشر ایدوبدر علم فن صاحبی اولمیوب لکن ثروت و مکنتیله معروف اولان بعضی اغنیای عظامدن وطن عزیزینه و عالم انسانیت واسلامیته خدمت ایتمکدن اوتری اوکتابلرگ اکثرینی زینت طبعیله آراسته ایدوب ابنای ملت آراسنده نشر بویوروبلار تا اینکه منفعت عمومی جمیع ملت اسلامیه یه عاید اولسون ولذا بوزمانه یه خیریت اثار زمانه سی دیمك سزاواردر

و لهذا حقیر سراپا تقصیر فن معروفم علم عربیه اولوب عرب لسانته دارا اولماقم جهتنه اخوان صفا حضورینه تقدیم ایتمگه قران شریفنگ تفسیرندن عزیزراق بر تحفه تاپمادیم (نجه که بر شخص یوسف صدیقنگ دوستلریندن اونگ حضورینه وارد اولدی یوسف اوندن سوال ایلدی مندن اوتری تحفه نه شی گوروبسن او شخص النی داخل ایلیوب جیندن برآینه خارج ایلیوب یوسفه تقدیم ایلدی اوجناب بیوردی بونجه تحفه در اوشخص دیدی من هرچه فکرایلدیم سنگ جمال بیمثالگدن یاخشی برعلاحده شی تاپا بیلمدیم بو که سگا تحفه کتورم آینه نی

سنگ حضورگه کتوردیم تا اینکه آینه یه باخوب اوز جمالگدن محظوظ اولاسان) و لهذا قران شریفنگ تفسیرینه ابتدار ایدوب بو عاجزانه اولان اثری اعجازه و منتهای فصاحت و بلاغته شامل اولان کلام عزیزگ تفسیرینده تالیف ایدوب ملت اسلامیه‌دن اوتری بریادکار باقی ابدالدهر قرار ویردیم یوسف اوز جمالنی آینه‌ده ملاحظه ایلین کیمی ملت اسلامیه خیر و شر عمللرینی گوزل و قبیح اولان صفتلرینی آینهٔ کلام الهی‌ده ملاحظه ایدوب اولنجینگ تحصیلنه ایکنجی‌نگ ترکنه اقدام ایلسونلر

الله تعالی صاحب شریعت اسلامیه‌نی (امی) اولورکن بر(امی) جماعتگ مابیندن انتخاب ایدوب رسول گوندردی هر بر علمدن عاری اولدوقی حالده علم حکمت کمالات ظاهری و معنوی اوگا عطا بویوروب نوع بشرآراسنده اونی علم قرار ویروب (**وما ارسلناك الا کافة للناس**) آیه‌سنی او جنابه خطاب بویوردی تا اینکه نوع بشر علمگ نه درجه‌ده اعلا اولدوقنی درك ایدوب علم طرفنه مایل و راغب اولوب بلکه هر بر شیئدن مقدم علمگ تحصیلنی اوزلرینه لازم و قرار ویرسونلر شخصگ دین و دنیاسنه و امر معیشته لازم اولان علملرگ تحصیلی لازم و واجبدر و لهذا طفولیت زماندن تحصیل علمه مبادرت ایتمك لازم کلور لکن اوشاقده ابتداء صفت حیوانیت بروز ایتمك جهتنه تحصیل علمه بالطبع مایل اولمیوب متنفر اولور بو صورتده آتالاره یا اونلارگ ولیلرینه یا اینکه ولیلری اولمیان صغیرلردن اوتری جمیع مسلمانلاره واجبدر زورا و قهرا یا اینکه خوش وعده‌لر ویرمگیله اگرچه او وعده‌لر یالان اولمش اوله

اوشاقلاری تحصیل علمه وادار ایلسونلر اطفالی تحصیل علمه وادار ایتمکده گرك انبیای کرام خلقی الله تعالی طرفنه دعوت ایتمکلرینگ طریقه‌سنه باخوب اونلاره تابع اولماق که نجه بشیر و نذیر صورتده ظاهر اولوب خلقی کاهی انذار و کاهی تبشیر ایدوبلر انبیای عظامگ دعوتلری خلقی جهالتدن خلاص ایدوب علم و نورانیت عالمنه اخراج ایتمکدن اوتریدر گرك آتالار بو تعلیمی انبیادن آلوب اولادلرینه معلم اولسونلار تفاوت بورادہ‌در که انبیا وعده‌لرینده صادق و محقق‌الوقوع اولان امرلردن خبر ویریرلر اما آتالار اولادلرینه ویرن وعده‌لرده یالانجی اولمش اوله‌لر ایسه‌ده او یالانگ عاقبتی محمود اولما قنه گوره او یالاندن هیچ برضرر اوگا عاید اولماز اما بزیم ملت اسلام سرحلقهٔ انبیا نبی اکرم و رسول محترم پیغمبرذی شانلرینه باخمیوب و اوگا تابع اولمیوب اونگ لساننده جاری اولان علم باره‌سنده آیات بینات قران شریفی منظور نظر قرار ویرمیورلر اگر نوع بشرده علم تحصیل ایتمك لیاقتی اولماسیدی آیه شریفه **(ولقد کرمنا بنی ادم)** اونلارگ حقنده نازل اولمازیدی انسانی اوجا مرتبه‌لره واصل ایدن علمدر انسانی ضلالت وادیسندن خارج ایدوب نورانیت عالمنه داخل ایدن علمدر صاحبنی امثال و اقران آراسنده ممتاز ایدوب علم قرار ویرن علمدر دنیاده هیچ بر شخصدن اوتری دنیا متاعیله فخر ایتمك جایز دگل مگر صاحب علمدن اوتری اوز علمیله نجه که حضرت علی علیه‌السلام گوهر مثال اولان کلام منظومه‌سنده بویوروبدر

(ما الفخر الا لاهل العلم انهم علی الهدی لمن استهدی ادلاء)

هیچ بر شخصدن اوتری هیچ برشیئه فخر ایتمك جایز دگلدر مگر اهل علمدن اوتری اوز علملرینه در حقیقت اهل علم هدایت ایستین شخصلردن اوتری هدایت طرفنه دلیللردرلر

(وقدر کل امرء ماکان یحسنه والجاهلون لاهل العلم اعداء)

هر برکشینگ قدر قیمتی او شیئگ سینه‌درکه اونگ باطنی اخلاق حسنئیله آراسته ایلسون و اونگ ثمره‌سی او شینگ ظاهر اعضاسنده بروزه کلسون او شی علمدرکه انسانی گوزل صفتلره متصف ایدر اما جاهللر اهل علمه دشمندرلر

(ففز بعلم تعش حیا به ابدا الناس موتی و اهل العلم احیاء)

علم تحصیل ایدوب علمه‌دار اولگلن تا اینکه علمگ سینه دنیاده آدگ ذکر اولنوب همیشه دیری اولمش اولاسان اگرچه اهل علمده سایر مخلوق کمی ظاهرده اولوب دنیادن کوچوب گیدرلر اما معناده اونلار اولمیوب بلکه سایر خلق اولوب اونلار علم سینه آدلاری ذکر اولونماقدن اوتری همیشه دنیاده دیریدرلر همین کلام شریفگ مضمونتنی شیخ نظامی گنجوی اوزینگ بیان حالنده بویوروبدر

جو گرم قز شدم از کردهٔ خویش — بریشم بخشم از برگی کم ریش
بس صد سال اگر گویی که هاو — زهر بیتی ندا آید که ها او

بیله‌در که شیخ مرحوم بویوروبدر نه اینکه یوز ایل یوز ایلی مثلدن اوتری ذکر ایدوبدر مصنفلر تصنیف ایدن کلاملرینگ تحتنده مستوردرلر نه قدر دنیا وار او تصنیفلر وادر او تصنیفلره ناظر اولان شخصلر گویا کتاب صاحبی مصنفلر ایله تکلم ایدوب دانشورلار قران

شریفده علم باره‌سنده وارد اولان آیه‌لر هر بریسی اوز مقامنده تفسیر اولنه‌جاقدر لکن بوندن بیله مقنن قوانین اسلامیه و ممهد قواعد ملت حنیفیه رسول اکرم و نبی محترم پیغمبر عالیمقدارمزدن برنیچه حدیث شریف علمگ باره‌سنده ذکر ایده‌لم تا اینکه علمگ پایه‌سی نه درجه‌ده عالی اولوب و نه مرتبه‌ده هر بر شیئدن افضل اولماقی او جنابگ کلام معجز بیانندن استفاده اولنسون او حدیثلری تیمن و تبرکدن اوتری او جنابدن صادر اولان الفاظیله ذکر ایدوب اوندن صکره ترجمه‌سنه شروع ایلدیم

۱) **(قال صلی الله علیه وسلم ان الحکمة تزید الشریف شرفا و ترفع المملوك حتی یدرك مدارك الملوك)**

پیغمبرمز بویوردیلار در حقیقت علم و حکمت شرافتلو و عزتلو اولان شخصلرگ دخیده شرافتنی آرترور امّا غلاملرگ مرتبه‌سنی اوجالدور تا اینکه پادشاهلر مرتبه‌سنی درك ایدرلر) آیا بو کلام شریفگ حقانیتنی بر نفر شخص انکار ایده بیلورمی نه‌جوخ دهقان زاده و غلام زاده‌لر علم سبینه تفوق تاپوب سلاطین مرتبه‌سنه واصل اولوبلار علم تاریخه و زمانه‌نگ احوالاته گوزلری آچق اولوب ملتفت اولان شخصلر بو مطلبه تحقیق اوزره عالم اولا بیلورلر رسول اکرم اوز غلام زاده‌سی (اسامة ابن زید) ی ایگرمی بش یاشنه یتشمه‌مش مهاجر و انصاردن مؤلف اولان قشونه بر حالده‌که اصحابگ بیوکلری او قوشونگ ایچنده واریدیلر امیر تعیین بویورمادی مگر اونگ علمگ سبینه بو حدیثگ امر اخرته هیچ بردخلی اولمیوب انجق بزیم دنیاده ترقی تاپوب اوجا مرتبه‌لر صاحبی اولماقمزدن

اوتری او جناب بو حدیثی بزدن اوتری یادگار قویوب گیدوبدر ملّت اسلام دقت نظر بویورسونلار چوخ سنی آز اولان شخصلر علم سبینه بیوك سنده اولان شخصلره تفوق و ریاست ایدوبدر (بصره) ده ایگرمی ایکی سنده جوان (ایاس ابن معویه) آدلو شخصی بصره اهلی اوزلرینه قاضی تعیین ایلدیلر اونگ زمانینده اولان خلیفهٔ عباسی (مهدی ابن المنصور) مملکتگ احوالنی تفتیش ایتمگدن اوتری دارالخلافه (بغداد) دن خارج اولوب بصره‌یه وارد اولان زمانده بصره اهلی قباقلاریده (ایاس) مذکور خلیفه‌نگ استقبالنه شهردن خارج اولدیلار خلیفه بصره اهلنه باخوب (ایاسی) اونلارگ پیشواسی گورنده نهایت مرتبه‌ده کراهتی اولوب بصره اهلنه خطاب ایلیوب دیدی ای بصره جماعتی آیا سزگ آراگرده بر مسن شخص یوخیدی که سزه پیشوا اولیدی اوندن صکره یوزینی (ایاسه) دوتوب استهزا مقامنده دیدی ای جوان نیچه سنگ واردر (ایاس) دیدی (الله تعالی امیرالمؤمنینگ عمرینی طولانی ایلسون) منم سنم (اسامة ابن زیدگ سنی قدریدر) او وقتده‌که رسول خدا اونی قوشونه امیر تعیین بویوردیلار همان قوشونگ ایچینده ابو بکر و عمرده حاضر ایدیلر (مهدی) خلیفه ایاسدن بو کلای ایشدنده نهایت مرتبه‌ده خوشلانوب دیدی جماعته بیوك اولماقه لایقسن الله تعالی سنگ بو بیوك اولماقگی برکتلو و خیرلو ایلسون

۲) **(قال صلی الله علیه وسلم افضل الناس المؤمن العالم الذی ان احتیج الیه نفع وان استغنی عنه اغنی نفسه)**

(بو حدیث شریفده بویورور خلقگ فضیلتلو و کرامتلوراقی الله

تعالی یه ایمان گتوروب عالم اولان شخصدر اگر خلقگ اوگا احتیاجی اولمش اولا او علمنگـ سبنه خلقه منفعت ویرور و اگر خلق اوندن بی احتیاج اولمش اولالار اوزنفسنی خلقدن بی احتیاج ایدر)

بو حدیث شریفگ مضمون عالیه سنه فکر ویریلوب دقت اولنسون اوّلا نیجه خلقگ احتیاجی اولان علملرگ تحصیلنه کنایة تحریص و ترغیب بویورور و ثانیا خلقگ احتیاجی اولمین مقامده گنه علم اوزی اوزلگنده گوزل بر شیئی اولوب و شخصگ اوزیندن اوتری حسن و زینت اولماقدن اوتری اونگ تحصیلنه امر بویورور

۳) **(قال صلی الله علیه و سلم الایمان عریان لباسه التقوی و زینته الحیاء و ثمرته العلم)** (بو حدیث شریفده ایماندن اوتری مثل بیان ایدوب بویورور) الله تعالی یه ایمان گتورمك بر عریان لباسی اولمیان شخص کیمیدر (نجه که عریان شخصه لباس و علاحده شیلر لازمدر ها یله ایمانه ده لباس لازمدر) ایمانگ لباسی تقوی در (تقوی یعنی خلقه ظلم ایتمه مك و خلقگ مالنی غصب یولنجه آلماق و قتل نفسی ترك ایتمك شرع و عقل یاننده هر بر منکر و قبیح اولان امرلری ترك ایدوب واجباتی عمله گتورمکدن عبارتدر) ایمانگ زینتی حیادر میوه‌سی علمدر (بو حدیث شریفدن مستفاد اولان بودر نجه که عریان شخص گرك خلقدن کنار بریرده مستور اولوب قالسون اونگ وجودیندن خلقه هیچ بر فایده عاید اولماز ها یله هر ایمانیکه اونده تقوی اولمیوب حیا و علمدن عاری اولسون او ایمان صاحبنه هیچ بر فایده ویرمیوب او شخص ایمانی اولمین شخص کیمن اولاجاقدر

۴) **(قال صلی الله علیه وآله وسلم لموت قبیلة ایسر من موت عالم)** بویوردیلار بر قبیله و بر جماعتگ اولگی بر نفر عالمگ اولگندن سهل‌راقدر (یعنی بر جماعتیکه علمسز اولالار اونلاریله حشرات الارض آراسنده فرق اولماماق جهتنه اونلارگ اولگندن عالم انسانیته هیچ بر صدمه و خلل وارد اولماز اما شخص عالمگ اولگندن عالم انسانیته و مخصوصا ملته بویوك ضرر وارد اولماقدن اوتری رسول خدا عالملرگ اولگندن اوتری تحسر و افسوس اظهار بویوروب بز جماعتگ اولگنی بر نفرعالمگ اولگندن سهل قرار ویردی نجه که علاحده حدیثده بویوروب زمانیکه بر عالم اولدی اونگ اولگندن اسلامه بر رخنه یتشورکه هیچ بر شی اونگ یرینی دوته بیلمز اما عالم هانسی اولسون نجه اولسون ملتگ اجماع اتفاق انسانیت صفتلرینه متصف اولماقه سبب اولسون یا اینکه ملتگ افتراق و جهالتنه باعث اولسون بو مطلب البته دقیق النظر شخصاره مخفی قالان امرد گلدر

۵) **(قال صلی الله علیه واله وسلم یوزن یوم القیامة مداد العلماء بدماء الشهداء)** (بو حدیث شریفده بویورور) الله تعالی یولنده جهاد ایلیوب نشر دین ایدنلرگ قانلاریله قیامت گوننده یازماقیله نشر دین ایلینلرگ مرکبلری بر میزانده حساب اولنور (حقیقتا قرمزی قان بدنگ قوامی اولان روحیله قارا مرکبگ برابر اولماقی بلکه اوزگه حدیثگ مضمونته گوره آرتق اولماقی چوخ بویوك درجه‌در اما بونگ عکسی دین و ملت آراسنه اختلاف و نفاق سالان عالم نمالرگ مرکبی دینگ باطل اولماقنده سعی ایدن دشمنلرگ (مشرکلرگ) قانندن خبیث و نجس راقدر

٦) **(قال صلى الله عليه و سلم اوحى الله الى ابراهيم عليه السلام يا ابراهيم انى عليم احب كل عليم)** (بويورور) الله تعالى ابراهيم عليه السلامه وحى گوندروب بويوردى اى ابراهيم در حقيقت من هر بر شيئه عالمم و هر بر عالم اولان شخصى دوست دوتارام) بو حديث شريفده الله تعالى علملر آراسنده فرق قويميوبدر هانسى صاحب علمى دوست دوتوب هانسنى دوست دوتمارام بيان ايتميوبدر البته بو معلومدركه علملرگ اولى باشى علم دين وجود خلاق عالمه و اونگ توحيد و قدرتنه علم يتورمكدر اوندن صگره بشريت و انسانيت عالمنده لازم اولان علملرى حتى معاش علمنى تحصيل ايتمك انسانى الله تعالى يانده محبوب قرار ويرور علمگ شرافتنده بو كفايت ايدركه الله تعالى بويوردى هر بر عالم اولان شخصى دوست دوتارام هر بر شجاع يا مالدار اولان شخصى دوست دوتارام بويورمادى

٧) **(قال صلى الله عليه واله وسلم اذا اتى على يوم لا ازداد فيه علما يقربنى الى الله عز وجل فلا بورك لى فى طلوع شمس ذلك اليوم)** بو حديث شريفده بويورور زمانيكه مگا بر گون كله كه او گونده بر علم آرتورميم هانسيكه او علمگ سببنه الله تعالى يه تقرب يتورمش اولام (يعنى او علمگ سببنه گوزل صفتلر تحصيل ايدوب الله تعالى صفتلرينه متصف اولام يا اينكه او علمدن الله تعالى نگ توحيد و قدرتينه معرفت حاصل ايدم) او گونكى گونگ طلوع شمسنده مندن اوترى هيچ بر خير وبركت اولماسون (بر انصاف گوز يله ياخوب گوركل رسول اكرم كمين شخص هر بر زمانده اوزيندن اوترى بر علم جديد حاصل اولمامقدن نجه تحاشى ايدوب اوزيندن خير و بركتى

نفى ايدير الله تعالى او جنابه خطاب ايلين آيه نگ مضمونته تابع اولوب اوآيه ده كه بويورور (يا محمد) دعا ايليوب (ديگل اى منيم ربم منم علممى آرتوركل) بو كلام شريف او جنابدن صادر اولدى آيا بر يله پيغمبر عاليمقدار علم دوست اولان شخصگ امتى لايقدر كه او بزرگوار بويوران سوزلرى كناره قويوب علمدن اعراض ايدوب **(كانهم حمر مستنفرة فرت من قسورة)** قرارى اولسونلار آيا بزيم بو رفتاريمز او حضرتگ حقنده بويوك ظلم دگلمى ؟

٨) **(قال صلى الله عليه و سلم فضل العالم على العابد كفضل القمر ليلة البدر على سائر الكواكب)**

بو حديث شريفده عالمگ فضيلتنى عابده هر بر شخص ادراك ايتمگدن اوترى بر ساده تشبيهله بيان ايدير بويورور عالم شخصگ فضيلتى عابد شخصه (بدر) گيجه سنده آيگ فضيلتى كيمندر ساير يلدوزلره (كيچن امتلرمن بعضى شخصلر اوزلرينى خصى ايدوب داغلارده و غارلرده يا اينكه معموره لردن كنار اولان دير لرده وحشى حيوانات كيمى مسكن دوتوب آدلارينى راهب وعابد قويوب ترك دنيا ايليوب عبادته مشغول اولورديلار بو مطلب رسول اكرمگ دقت نظرينى او طرفه جلب ايدوب او حضرت بو مطلبده بر خير و منفعت عمومى ملاحظه ايلميوب اگر منفعت شخصى اولمش اولسه اوده شخصگ اوز نفسنه راجع اولماق جهتنه اونى بر منفعت حساب ايتميوب راهب و عابدلگگ حرام اولماقنه و اونگ تركنه امر بويورديلار بو امر شنيع امت آراسنده شيوع تاپميوب متدا ول اولماماقدن اوترى علمگ فضيلتى راهب و عابد اولماقگ ذتنى

مختلف حدیثلرده بیان بویوربلار از جمله حدیث شریف (**لا رهبانية في الاسلام**) یعنی اسلامده راهب اولوب ترك دنیا ایتمك جایز دگلدر) او جنابدن نفی صریح راهبلق خصوصنده صادر اولدی علمیله بنا قویولان دین اسلامگ محکم اساسی بوگونککی گونده جهل و نادانلقه مبدّل اولوب ویران اولوبدر یا رسول الله یثرب توپرا قندن باش گتوروب بر اتیگ حالنه نظر ایدوب باغ گورگلن امتیگ آراسنده نفاق ظاهر اولاندن بری علمیله بنا قویدوقیگ دین مبین سلامگ اساسی نیجه ویران اولوب جهالت اونلارگ اراسنده شایع اولوبدر جهالت و نادانلقدن آز قالوبدر بنی اسرائیل جماعتی کمین وزگه ملّتلر آراسنده سرکوب مخذول و منکوب اولسونلار

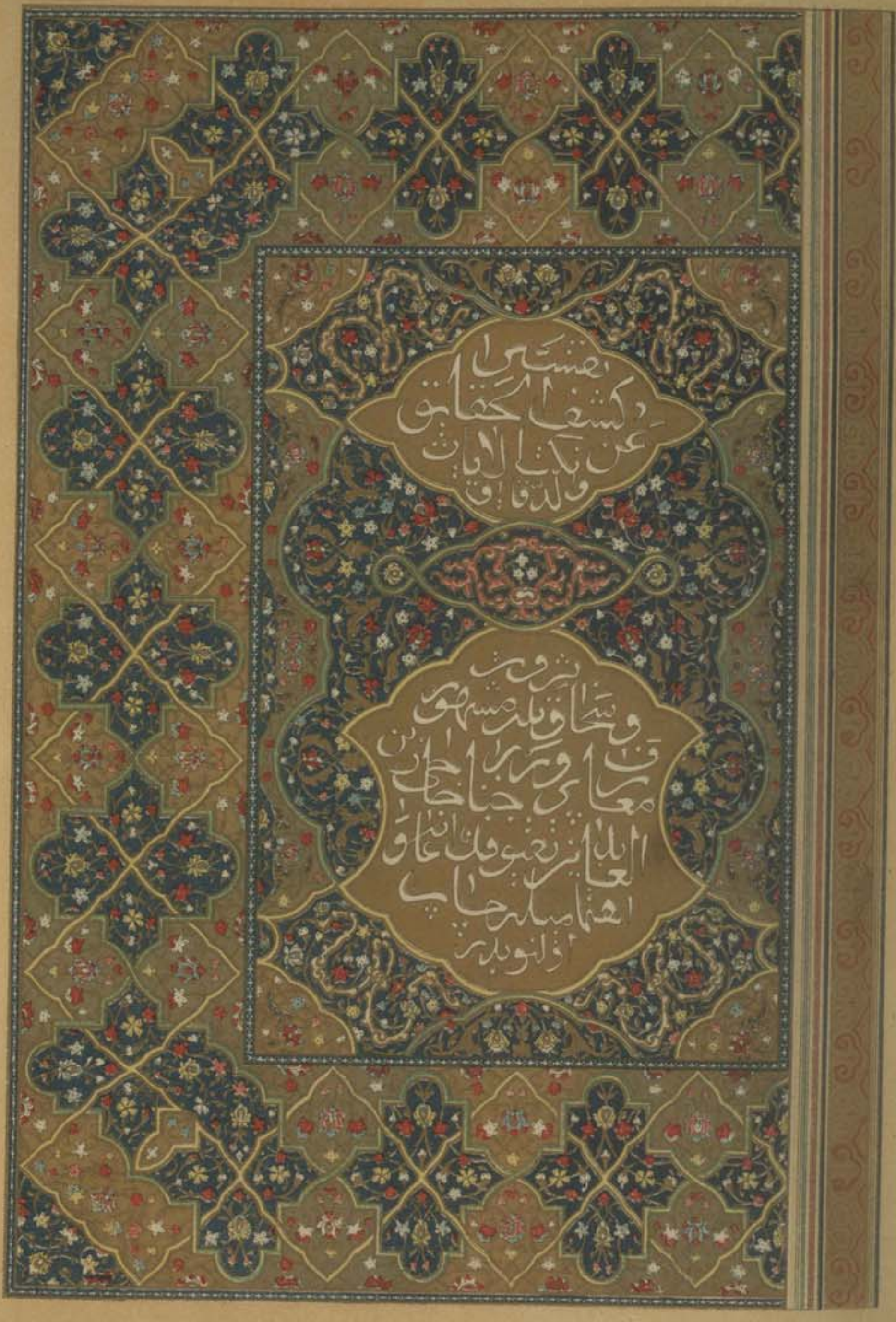
۹) (**قال صلى الله عليه وسلم انكم اصبحتم في زمن كثير فقهاؤه قليل قراؤه و خطباؤه قليل سائلوه كثير معطوه العمل فيه خير من العلم وسيأتي على الناس زمان قليل فقهاؤه كثير خطباؤه قليل معطوه كثير سائلوه العلم فيه خير من العمل**)

بو حدیث شریفده بزیم زمانمزده بزلره نه شیئگ لازم اولماقنی خبر ویروب بزلری متنبه و خبردار ایدیر اوز زماننده اولان اصحابنه خطاب ایدوب بویورور درحقیقت سز بر زمانه ده واقع اولوبسگز که بو زمانه ده عالملر چوخدر (اوجنابگ اوزینگ وجود شریفنه گوره او زمانه ده صاحب علملرگ کثرتلی بیان بویورور) اما قاریلرو خطیبلر علمدن سؤال ایلینلر ازدر (چوخی اهل علم اولماقه گوره) علم عطا ایلینلر چوخدر (اهل علمگ چوخ اولماقه گوره) علمگ آرتق اولماقه گوره سزدن اوتری عمل ایلیوب شوکت اسلامی آرترماق یخشی در (یلدیگگز علمه عمل ایلیوب سطوت وعظمت دین اسلامی آرتق ایلیگ) اما بوندن صکره خلقدن اوتری برزمان اولورکه او زمانه ده عالملر آز اولور قاری و خطیلر چوخ اولور علم استیوب احتیاجی اولان چوخ اولور علم عطا ایلیوب خلقه تعلیم ایلین آز اولور اوزمانه ده علم یخشیدر عملدن) بو حدیث شریفگ آخرنجی فقره‌سنه دقت نظر اولونسون که رسول اکرم پیغمبر نامدار مزبصیرت حقانیتیله بزیم بو زمانه‌لرده اولان کیفیتمزی ملاحظه ایدوب و نه درجه ده علمه احتیاجمز اولدوقنه عالم اولوب علمگ تحصیلنه بزی امربویوروبدر حقیقتا حدیث شریفگ آخرنجی فقره‌سی عین بزیم زمانمزگ احوالنی خبر ویریرکه بز ملت اسلامده علمه طالب اولوب احتیاجی اولان چوخ اما تعلیم ایلین آز در جهة او درکه اسلام طایفه‌سی بعضی علملرده احتیاجی اجانبه اولوب گرك اونلاردن تحصیل ایلسونلر اگر حدیث شریف رسول اکرمه عمل اولونسیدی بوگونککی گونده اسلام ملتی هیچ بر علمده اجنبیلره محتاج اولمازیدیلر اوزمانلاریکه (مصر بغداد مکه مدینه شام اندلس) و سایر بلاد اسلامیه نگ معظملرینده هر برقسم علم شیوع تاپوب نشر اولونوردی کرهٔ ارضگ هیچ بر نقطه سنده او علملردن بر آثار معلوم دگلیدی الان خطه جسیمه مصرده موجود اولان (نیل)

✡ مقدمه ✡

مبارك سوينگ ارتفاع و انخفاضندن اوتری خلفای بنی عباس زماننده خصوصا (**المتوكل على الله**) زماننده بنا اولنان مقیاسلر او زمانه ده اولان علمالرگ علم حساب علم هندسه علم مساحتده یدطولا اولما قلارینه دلالت ایتمزمی؟ بلاد مذکوره ده و سایر بلاد اسلامیه ده قدیم زمانلارده بنا اولنان مدارس و مكاتب علمیه نگ وجودی خصوصا (ملك شاه) سلجوقینگ وزیر باتدبیری (خواجه نظام الملك حسن) اثر بلاد اسلامیه ده بنا ایلین و مدرسهٔ نظامیه آدیله معروف اولان مدارسلر او زمانلرده علم هنرگ چوخ اعلا درجه ده اولدوقنه بیوك دلیلدر بو زمانلارده او مدرسه بعضی خراب بعض دیگری ظالملر طرفندن تصرف اولنوب کاروانسرا (خان) صورتنه داخل اولوب اونلاردن اوتری قرار ویریلن موقوفاتی ارباب مناصب و علما لباسنه ملبس اولانلار اوزلرینه ملك خاص قرار ویروبلر (مصرده) الان موجود و دار العلم اولان جامع الازهر خلفای فاطمیه دن (المعز لدین الله) امر ایله اونگ غلامی (قائد جوهر) خطه مصری فتح ایدوب الان مصر معروف اولان قاهره نگ باسلی قویوب جامع مذکوری و اوگا متعلق اولان مدرسه لری اوچ یوز آلتمش برسنه ده بنا ایلدی اوندن صگره (المعز لدین الله) افریقادن مصره طرف عزیمت ایدوب اوچ یوز آلتمش ایکی سنه ده مصره داخل اولدی قاهره نی اوزیندن اوتری مرکز خلافت قرار ویروب جامع الازهر مدرسه لریندن اوتری کتابخانه لر قرار ویروب هر بر طرفدن و هر بر علمده کتابلاری جمع ایلیوب اوزگه لسانلردن عرب لسانه

ترجمه ایندیروب او زمانلارده کتابگ قلیل الوجود اولما قیله بله هشتاد (سکسن) مین جلد کتاب جمع ایلیوب کتابخانه لرده قرار ویردی آیا او کتابلر و علملر اسلام آراسندن نجه موقوف اولوب بو جهالت اسلام ملتنی ها رادن دوتدی.... نهایتده تعجبلو امردر (له الحمد) بو زمانلرده اسلام ملتندن تحصیل علم و هنره بر نوع میل و رغبت اولما قیله امیدوار اولوروق بلکه ارخ و (جودن) قطع اولنان سو برده عود ایدوب آرخدن جاری اولسون .. رسول خدادن علم بارەسنده وارد اولان حدیثلرگ هاموسنی ذکر ایتمك ممکن اولمیوب اسلامده بصیرت صاحبلریندن اوتری بو حدیثلرگ بریسی کفایت ایدر لکن بو دوقوز حدیثی ذکر ایتماقده صاحب شریعت مقدسهٔ اسلامیه نگ یانده (عندنده) نه درجه ده علمگ اهمیتنی بیان ایتمك مقصودیمزدر تا اینکه افراد ملت اسلامیه اوجنابگ کلاملاریندن علمگ اهمیتنی استنباط ایلیوب اوزلرینی جهالت زندانندن خلاص ایدوب شاهراه هدایته واصل ایلسونلر هیچ برنادان و جاهل اولان قوم و جماعتدن اوتری دنیا و آخرتده نجات تاپماق ممکن اولان امردگلدر سلطنت و دولتدن علم یاخشیدور علم سببنه سلطنت و دولت تحصیل ایتمك اولور اما سلطنت و دولتیله علم تحصیل ایتمك ممکن اولماز بسا علمدن عاری اولان سلطان و دولتمند شخصلر علمی آرزو ایدوب لکن تحصیل ایتمگی اونلاردن اوتری ممکن اولمیوبدر خلفای بنی عباسدن (المعتصم بالله) علمدن

عاری اولماق جهتنه اوسلطنتیله همیشه علمدن اوتری افسوس چکوب اظهار تحسر ایدردی اطفاله وجوانلقگ اولنده اولانلاره علمگ فضیلتنی و تحصیلنگ لازم اولماقنی بقدر امکان اونلارگ قلبلرینه رسوخ ایتدیرمك لازمدر

علمدن باشقه ندرانسانی یتورن مرتبه تکمیله
نه عجب علمدن اوتری انسان بذل ایده طاقتی جهدیله

(والله الموفق وهوخیر معین)

یونس سورەسیدر مکه‌ده نازل اولوب

(١٠٩) آیه (١٨٣٢) کلمه (٩٠٩٩) حرفدر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

٢) (الٓر) بو سورهٔ مبارکه (الر) سوره‌سیدر (نجه‌که بوندن مقدم ذکر اولنوبدر حروف مقطعه سوره‌لرگ اوائلنده همان سوره‌لرگ اسمی‌در) (تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ) همین سوره‌ده ذکر اولنان آیه‌لر حکمته شامل اولان سوره‌نك آیه‌لریدر (اصحاب نظر دقت اوزره فکر ویروب اونك حکمتلرینی استخراج ایتسونلر)

٣) (اَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا) آیا بو بر تعجبلو امردر خلقدن اوتری (اَنْ اَوْحَيْنَا اِلٰى رَجُلٍ مِنْهُمْ) بز وحی گوندرك برکشیه‌که اونلارك اوزلریندن و اونی پیغمبر قرار ویرك (اَنْ اَنْذِرِ النَّاسَ) اوگا وحی گوندردیك که قورخوزگل خلقی الله تعالی نك عذابندن (تا اینکه وحشیلکی کنار قویوب انسانت صفتنی کسب ایتسونلر) (وَبَشِّرِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ)گه او پیغمبره وحی گوندرك که بشارت ویرمکنی او شخصلره که الله تعالی یه ایمان گوروب اوصاف رذیله‌دن انار اولوبلار

قَالَ الْكَافِرُونَ اِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ ۝

٣ اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ

اونلاردن اوتری فضیلت وعالی اولان مقام اوزربلری الله تعالی یاننده واردر آیابر پیغمبر بویله‌گوندرمك اونلارگ اوزلرندن گوندروب اوگا بویله‌حکملر وحی ایتمك‌گوندرمك‌برتعجبلو شیئدرکه اوندن تعجب ایدیرلر (همینکه رسول اکرم پیغمبر والا مقام محمد ابن عبدالله صلی الله علیه واله وسلم مکه‌ده مبعوث اولدی مکه اهلی تعجب مقامنه کلوب دیدیلر آیا الله تعالی ابوطالبگ یتیمی محمددن سوای برعلاحده شخص بزیم‌مالدار دولتلو بیوك شخصلردن تاپمادی تا اینکه اونی پیغمبر گوندردی اوندن صگره قرآن شریفگ مقابلنده عاجز قالوب اونی سحر آدلاندیردیلار) (قَالَ الْكَافِرُونَ اِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ) مشرکلر وبت پرستلر دیدیلر درحقیقت بوقرآن البته آشکار اولان سحردر(همینکه شخص برمطلبدن عاجز اولدی بویله خرافات سوزلر اوندن ظاهر اولور نجه‌که بزیم بوما نمرده جاهل وعالم نما شخصلر همینکه برمطلبگ ردنده عاجز قالدیلار طرف مقابلی کفر وزندقیه اسناد ویریرلر الهی بویله جاهللرگ شرندن سن اوزگ حفظ ایتکان (قرآن شریفگ ردنده اونی سحر آدلاندیرماق قرآن شریفگ حق اولماقنه بیوگ دلیلدر نظر دقیق صاحبلرینه بومطلب آشکار اولان امورلردندر)

٤) (اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ)درحقیقت سزه تربیت ویرن او الله تعالی درکه آسمانلاری هربر شیئکه سزگ باش طرفگزده واردر) ویری آلتی گونگ‌مقداری زماننده خلق ایتدی(آلتی گون کنایه‌در اونلارگ وهربرشیئگ تدریجا وجوده کلمکدن) (ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ) الله تعالی آسمانلاری ویری خلق ایلیندن صگره مسلط اولدی عرشه (تختنه نجه‌که سلطان تخت سلطنته مسلط اولانده اومملکتگ جمیع امورینه مسلط اولور همابله الله تعالی نگ‌عرشه مسلط اولماقی جمیع شیلره مسلط اولماقدن کنایه‌در

يَدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۞

٥) اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً

(يَدَبِّرُ الْاَمْرَ) جمیع مخلوقنگ امرلرینی حکمت مقتضا سنجه تدبیر ایدر (مَا مِنْ شَفِيعٍ اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ) هیچ برمخلوقنگ گنا هندن اوتری قیامت کوننده شفاعت ایلین اولماز مگر الله تعالی اوزی شفاعتدن اوتری اذن ویردندن صگره شفاعت اولنور (مکه اهلی بزدن اوتری بتلر شفاعت ایده جك دیمکلرینه گوره الله تعالی اونلارنگ دیمکلرینی ردّ بویوریر) (ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ) بو عظمت وکبریا لقیله وصف اولنان الله تعالی در سیزه مربی اولان بو الله تعالی یه یالقوزلقیله عبادت ایدنگ اوگا شریك قرار ویرمنگ (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) آیا غفلت یوخوسندن آیلوب متذکر (*) اولماسگز که الله تعالی یه شریك ونظیر یوخدر

٥) (اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً) آخرامرده هاموگزنگ قایدا جاقی بعدالموت الله تعالی طرفه‌در هر شخصنگ اوز عمله مقابل اوگا

(قید) برآز تفکر ایتمك انسانی اوز خطاسنه خبردارلق ایدر اوذرکه رسول اکرم نبی والا شانمز بویورویدر (بر ساعت فکر ایتمك یتمش ییلگ عبادتدن) چونکه فکردن علم ناشی اولور بی علم عبادت ایتمك بهایم‌دگ مقلد وار اوزمعلمندن اخذایدن شیلری عمله کتورمکدر اهل قرآن آیات قرآن شریفده نیه که الله تعالی امرایدویبدر اگر تفکر وتدبر ایده‌لر هرایته وادی ضلالت وجهالتده کالانعام متحیر وسرگردان قالماز لار دنیا وآخرتلرینگ شرور اولان مطالبنی تحصیل ایتسکده الله تعالی دن باشقه افراد بشردن حتی میتدن بلکه جماداتدن استعانت ایتمیوب اوزلرینه شفیع ومعبود قرار ویرمزلر ایله قبیح امرلره سبب جهالتدر که جهالتنگ شجرهٔ ملعونه سنگ ریشه لری مخلوقنگ جمیع اعصاب وغیر عروقنده جاگیر اولوب لامع مشغللرنگ سوزی بلکه احسن المواعظ قرآن شریفنگ موعظه لری اونلاره ابدا تاثیر ایتمیور گرچه قرآن شریفدن اوتری تدبر وتوجه ایدوب آنگلاماق بوگوتکی کونده برکتاب مهجور حکمنده اولوب رمضان شریفده بعضی اوقات تلاوتدن سوای اونگ حکمت آمیز اولان احکامندن هیچ منفعت بردار اولمیورلار همین مطلب مصداق قول حکیم قاآنی در که اوز کلام درربارینده بطریق شکایه بیان بیوریر

﴾ ماه رمضان آمد ای ترك سمنبر ﴿ ﴾ برخیز مراصبحه وسجاده بیاور ﴿

﴾ وآن مصحف فرسوده که پارینه زمجلس ﴿ ﴾ بردی به شب عید بیاور دی دیگر ﴿

﴾ بازآرید تاکه بخوانم دومه سوره ﴿ ﴾ غفران پدرخواهم وآمرزش مادر ﴿

همین قسم در بزیم احوالمز بوزمانده قرآن شریفی التره آلوب اوخو یوروق وحال آنکه قرآن بزه لعنت ایدیر قرآن شریفده ظالملره ومردم آزار شخصلره وریاخوارلره وقتل نفس ایدنلره وظالملره کومك ایدنلره وغیره وغیره لعنتاو لونویدر بزلرده بوصفتلر موجود اولان حالتده نیچه قرآن اوقویوب طلب مغفرت ایده ویلك آیا قرآن بزه لعنت ایتمزمی؟

وَعْدَ اللّٰهِ حَقّاً اِنَّهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۞

٦) هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُوراً وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ

جزا ویره جكدر (وَعْدَ اللّٰهِ حَقّاً) سزگ الله تعالی طرفه قایتماقگز وعده‌سی حق اولان وعده‌در الله تعالی طرفندن هیچ وقت الله تعالی‌نگ وعده‌سی خلاف اولماز (اِنَّهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ) در حقیقت خلقی وجوده کوروب موت اونلاری درك ایدندن صوگره دوباره اونلاری اعاده ایدوب محشره حاضرایدن الله تعالی‌در (مقتضای حکمت مکلفلرگ عمللرینگ جزاسنی اونلاره یتورمك لازم اولدوغینه گوره لابدا کرك مخلوق دوباره اعاده اولنسون (لِيَجْزِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ) تا اینکه او شخصلر یکه الله تعالی‌یه ایمان کتوروب وگوزل عمللر اونلاردن صادر اولا الله تعالی عدالت اوزره اونلاره جزای خیر وثواب ویرسون (چونکه مقتضای عدالت یخشی خدمتنگ مقابلنده اونگ صاحبنی دل شاد ایدوب اوگا یخشی جزا ویرمکدر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ) او شخصلر یکه الله تعالی‌یه کافر اولدیلر اونلاردن اوتری قیامت کوننده منتها درجه‌ده حرارتلو ایچلن شیلر واردر (وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ) واوسببه گوره که الله تعالی‌یه کافر اولدیلر اونلاردن اوتری نهایتده اذیت ویرن عذاب واردر

٦) (هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً) الله تعالی قدرت کامله‌سیله نعمتی سزلره تمام ایدوب شمس‌دن اوتری بیوك آرتق درجه‌ده ایشقلق قرار ویردی (تا اینکه اونگ سببنه دنیا عمللریگزی تمام ایلیه‌سگز) (وَالْقَمَرَ نُوراً) وقمردن اوتری گوننگ ایشقلقندن کم ایشقلق قرار ویردی (تا اینکه اونگ سببنه کیجه وقتنده بعضی عمللره اقدام ایلیه‌سگز) (عرب کلامنده ضیا ونور هرایکیسی ایشقلق افاده ایدن کلمه‌لردرلر اما ضیا کلمه‌سی نوردن آرتق درجه‌ده ایشقلق افاده ایتگدن اوتری شمسه مخصوص اولوب نور قمره مخصوص اولدی) (وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ) الله تعالی

ما خلق الله ذلك الا
بالحق يفصل الآيات
لقوم يعلمون ۞

قمرک سیر ایتدیگندن اوتری نجه منزللر قرار ویردی تا اینکه قمرک سیری سببله ایللرگ عددینه عالم اولاسگز (١٢ آی بر ایلدر) و برده هر بر وقتگ وآی لارگ وگونلرگ حسابنه عالم اولاسگز) (ما خلق الله ذلك الا بالحق) شمس قمری و اونگ منازلنی خلق ایتمیوبدر الله تعالی مگر حق وقدرت کامله‌سنی اظهار ایتدیگندن اوتری عبث وباطل خلق ایتمیوبدر الله تعالی حکیم‌در حکیم حقیقی‌دن عبث شی وجوده کلمز (يفصل الآيات لقوم يعلمون) الله تعالی تفصیل ویروب توحیدینه دلالت ایدن آیات بیناتنی عالم اولان شخصلردن اوتری بیان ایدیر تا اینکه او آیات بینات ایله توحید وقدرت کامله الهی‌یه استدلال ایدوب وادی ضلالت شرك وانکارده قالانلاری سرچشمه زلال توحیده واصل ایدوب سیراب ایتسونلر

(٭) قیید: اهل هیئت قدیم قمردن اوتری ایگرمی سکز منزل ذکر ایدوب هر برینی بر اسیله مسمی قیلوبلار قرآن شریفده اولانگ مطلبنی مؤیددر او منزللرگ آدلاری بونلردرکه ذکر اولنور (١) الشرطين (٢) البطين (٣) الثريا (٤) الدبران (٥) الهقعه (٦) الهنعه (٧) الذراع (٨) النثره (٩) الطرف (١٠) الجبهه (١١) الزبره (١٢) الصرفه (١٣) العواء (١٤) السماك (١٥) الغفر (١٦) الزبانا (١٧) الاكليل (١٨) القلب (١٩) الشوله (٢٠) النعائم (٢١) البلدة (٢٢) سعد الذابح (٢٣) سعد بلع (٢٤) سعد السعود (٢٥) سعد الاخبيه (٢٦) المقدم (٢٧) المؤخر (٢٨) الرشا بو ایگرمی سکز منزلگ هر برینه قمر بر کیجه نازل اولور تا اینکه (٢٨) نی کیجه‌سی کچدی ایلدن صکره قمر ایکی کیجه گزلنور اگر آی اوتوز گون تمام اولسه برکیجه گزلنور اگر (٢٩) گون اولسه بو حالتنه آینگ (محاق) دیلور اما علمای جدید بونلارگ هاموسنی کتار قویوبلار حرکت قمرده نه منزل ونه غیر منزل اعتبار ایتمیورلر یا قدیم ویا جدید هر ایکی طایفه‌نگ سوزلرینگ بناسی ظن وتخمین‌در اما نیجه‌که مقدما ذکر ایلدیك قرآن شریف اهل هیئت قدیمگ سوزلرینی مؤیددر (والله العالم) دین اسلامده احکام شریعت وملت عیدلرینگ بناسی دور قمری‌یه بنا اولدوقنه کوره مسلمان طایفه‌سنه حساب قمری‌نی بیلمك لازم وواجب‌در

ان فی اختلاف اللیل
والنهار وما خلق الله
فی السموات والارض
لآیات لقوم یتقون ۞
٧ ان الذین لا یرجون
لقاءنا ورضوا بالحیوة
الدنیا واطمأنوا بها
والذین هم عن آیاتنا
غافلون ۞

(نه بیوك فضلتدر علمادن اوتری بویله‌شخصلرگ وجودلری بوزمانلرده اکسیر وعنقا حکمنده‌در عالم دیرم نه اینکه علمارینه داخل اولوب خلقگ برقلیل اولان دین وایمانلی سرقت ایدنلر خدا یا نه یمان زمانه‌یه دوچار اولمشوق جاهل وعالم نما شیطان صفتلر طایفه اسلامی برقسم وادی ضلالتده متحیر وسرگردان قویمیوبلار که خلاص اولوب قورتاره‌بیلسونلر الهی برجامع کلمه اسلام غیبدن ظهوره گتوروب اختلاف کلمهٔ اسلامی اتفاقه مبدل بویورگل آمین)

٧) (انّ في اختلاف الّيل وَالنّهار) گنه بو آیه شریفه‌ده الله تعالی اوز قدرت وتوحیدیه دلالت ایدن آیاتنی بیان ایدیر بویر) درحقیقت کیجه وگوندوزگ بری گیدوب اوبرینگ کلمکنده گوندوزده‌گون کیجه‌ده آی اولماقنده (وَما خلق الله في السّموات وَالأرض) واو مخلوقلرده که الله تعالی اونلاری آسمانلارده ویرده خلق ایدوبدر (لآيات لقوم يتّقون) بونلارگ هاموسنده البته الله تعالی‌نگ قدرت ووحدانیتنه اهل تقوی اولان قوم وجماعتدن اوتری دلیل وبرهان واردر

٨) (انّ الّذين لا يرجون لقاءنا) درحقیقت اوشخصلرکه قیامت گوننده بزی ملاقات ایتمکی (وبزیم ثواب وعقابمزه یتشمکی) اصلا قلبلرینه گتورمیوب واوندن اوتری منتظر اولمیور (وَرضوا بالحيوة الدّنيا واطمأنّوا بها) انجق دنیا حیاتنه آخرت عوضنده راضی اولوب از اولان فانی شیئی چوخ اولان باقی شیئه اختیار ودنیایه میل ایدوب اوراده ساکن اولورلار اوشخصلرگ ساکن اولما قلاری کبی که اصلا دنیادن خارج اولمیوب همیشه دنیاده باقی قالاجاقلار (وَالّذين هم عن آياتنا غافلون) واوشخصلرکه بزیم قدرت وتوحیدمزه دلالت ایدن آیاتمزدن غافل اولورلار

٩) اُولٰئِكَ مَاْوٰيهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۞

١٠) اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِاِيمَانِهِمْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ۞

١١) دَعْوٰيهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞

١٢) وَلَوْ يُعَجِّلُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ اِلَيْهِمْ اَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا

٩) (اُولٰئِكَ مَاْوٰيهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) بوذكر اولنان شخصلرگ آخرتده منزل وقايداجاق يرلري دنياده كسب ايتد يكلري عمللرگ سببنه جهنم اوديدر

١٠) (اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) در حقيقت او شخصلريكه ايمان گتوروب وگوزل عمللر ايلسونلر (يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِاِيمَانِهِمْ) اوشخصلری الله تعالی ايمانلرينگ سببنه نجات يولنی گيدوب ابدی ثوابه واصل اولماقده ثابت وبرقرار ايدر (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ) بويله شخصلرالله تعالی نگ بورتارميان نعمتلری موجود اولان جنتلره داخل اولوب واوجنتلرگ ده قصرلرينگ اياغندن نهرلرجاری اولور

١١) (دَعْوٰيهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ) اهل جنتگ دعاسی جنت ده بودرديرلر الهی هربرعيب ونقصاندن پاك ومنزه سن (يعنی اهل جنت هميشه الله تعالی نگ تنزيه وتقديسنه مشغول درلر) (وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ) اهل جنتگ بری برينه تعارفلری رحمت الهی گوندرمكدر (نيجه كه دنياده اهل اسلام بری برينی ملاقات ايدنده گرك رحمت الهی گوندروب سلام ويرسونلرهايله در اخرتده) (وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) اهل جنتگ دعا اريلگ آخرنده دين سوزلری بودركه حمدمخصوصدر عالملره تربيت ويرن الله تعالی يه

١٢) (وَلَوْ يُعَجِّلُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ) اگر الله تعالی خلقه اونلارگ عمللرينه گوره شر وعذاب يتورمكده تعجيل ايدوب تيزلگيله اونلاره عذاب يتوره (اِسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ) او تعجيل ايتمگی كبی كه اونلاره خير ونفع يتورنده تعجيل ايدر (لَقُضِيَ اِلَيْهِمْ اَجَلُهُمْ) هراينه اونلارگ وقتنگ تمام اولماقنه حكم اولنوب هاموسنی موت دوتوب هلاك اولوردیلار بر دياری بر يوزنده قالمازيدی (فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا) بلكه بزه عاصی

فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۞

١٣) وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَاَنْ لَمْ يَدْعُنَا اِلٰى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

اولوب قيامت گوننده بزيم ملاقاتمزی اميد دوتميان شخصلری بر زمنی دنياده قويوب اونلاره مهلت (*) ويررك (فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ) تا اينكه اطاعتدن خارج اولوب طغيان ايتمكلرنده ضلالت ايچنده دولانسونلار

١٣) (وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ) زمانيكه انسانگ مالنه ويابدننه برضرر يتشدی (دَعَانَا) هرآينه ضرريتن وقتده دعا ايدوب هربرحالتده بزی چاغرير (لِجَنْبِهِ) يانی اوستنده ياتان وقتده كه اوتورماقه قدرتی اولميه (اَوْ قَاعِدًا) يااينكه اوتوران يرنده (اَوْ قَائِمًا) ويااينكه اياغ اوستنده دوران حالتده (فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ) همنكه انسان ضرر وقتنده بوحالتلرده بزی چاغردی بزی چاغراندن صگره زمانيكه بزاونگ ضررينی يالندن ويانفسندن كشف ايليوب گوتورديك مالنه بركت وجسمنه صحت ويرديك (مَرَّ كَاَنْ لَمْ يَدْعُنَا اِلٰى ضُرٍّ مَسَّهُ) انسان گنه اول كی بولنه كه ضرردن قاچاق واريدی گيدوب هيچ بزی ياد ايتميور گويا بزی اوگا يتشن ضرردن اوتری هيچ چاغرميوب وهيچ ناله وفرياد ايتميوبدر (كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) هايله

(*) فيد: بويله دگل كه الله تعالی دنياده عاصی اولان شخصلره عذاب ايتمگه قادر اولماسون بلكه اونلاره دخی ده فراوان اولان نعمت ويروب بش گون دنياده اونلاره مهلت ويرير هميشه دنيادن كوچ ايديلر اووقتده دنياده آياران لذتلرينگ عوضنه آجلق اونلاره داديزديره جقدور پس شخص عاقل گرك دار دنياده قانون اسلامدن خارج اولميوب النده اولان متاع دنيا ايله دين وملته اعانت ايدوب بذل مالدن مضايقه ايتسون و هميشه الله تعالی نگ رضاسيله دنياده حركت ايدوب قسم ووريسون كشی او شخصه ديلوركه اوز منفعت شخصيسندن ملتگ عمومی منفعتگ مقابلنده كچوب بلكه مال وجان ضررينه متحمل اولسون عموم مسلمين بحكم وصيت پيغمبر ولا مقاميز گرك يله اولسونلار لكن بر بله شخص بوزمانلارده مسلمانلار آراسنده معدوم حكمنده در يا اينكه اگر بر نفر ايكی نفر بله شخص موجود اولسه ده اونلاردنده بر فايده مهمه حاصل اولميور گرك اتفاق واجماع اولسون رسول اكرم صلی الله عليه وسلم بويوروبدر الله تعالی جماعتيلن بويله واردر واونلاره گوملادر بزه ديمك وآيات قرآنگ تحتنده مخفی اولان مطالبی پرده خفادن خارج ايتمك لازمدر (چونكه دعوت وارد است از كردكار باقبول وناقبول اورا چه كار)

١٣) وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ
مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَ
جَاۤءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذٰلِكَ
نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ۞
١٥) ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَاۤئِفَ
فِي الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ
لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ۞
١٦) وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا
بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
لِقَاۤءَنَا ائْتِ بِقُرْاٰنٍ

قیاقده ذکر اولنان عاصیلردن اوتری خبیث نفسلری اونلرڭ عمللرینی زینت ویردی (تا اینکه ضرری اونلاردن رفع ایدلدن صڭره که الله تعالی نی یاددن چیقاروب اوڭا عاصی اولدیلار)

١٤) (وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا) حقیقتا سزدن قباق کیچن قرنلرده اولان مخلوقی زمانیکه ظلم ایدوب پیغمبرلری تکذیب ایتدیلر هلاك ایلدیك (الله تعالی سزیده هلاك ایتمکه قادردر اگر ظلمی اورگزه شعار قیلوب برسه‌گز) (وَجَاۤءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) وحال آنکه پیغمبرلر اوزمدن قرینه واضح وآشکار اولان دلیللریله او نلره کلدیلر (وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا) الله تعالی اونلاری هلاك ایلدی او جهته گوره که او آشکار اولان دلیللرڭ وجودیله ایمان کتورن دکلدیلر (كَذٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ) بو ذکر اولنان جماعتلره جزا ویرن کبی هر او جماعتکه اونلارتك عاصی اولوب پیغمبری تکذیب ایتسونلر اونلارده اویله جزا ویرریك (نجه‌که مکه اهلی رسول خدایه اطاعت ایتمیوب اونی تکذیب ایلدیلر رسول خدا ایله نزاعه و دعوایه قالخدیلار الله تعالی اونلاری مسلمانلرڭ النده ذلیل و زبون قیلوب برقسم اونلاری داغتدیکه دخی اجتماعلری ممکن اولمادی)

١٥) (ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَاۤئِفَ فِي الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ) کیچنلری هلاك ایلیدن صڭره سزحاضرده اولانلاری اونلاردن صڭره یریوزنده جانشین قرار ویردیك (لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ) تا اینکه باخوب گورك سز نجه عمل ایلرسگز عمل خیر یا عمل شر او وقتده سزڭ عملگزه گوره سزیله رفتار اولنور

١٦) (وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ) زمانیکه اوخودی پیغمبر (محمد صلی الله علیه) مشرکلره بزیم توحید وقدرتمزه دلالت ایدن واضح وآشکار اولان دلیللریمزی (قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاۤءَنَا ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَا اَوْ بَدِّلْهُ) او وقتده قیامت

قُلْ مَا يَكُونُ لِي اَنْ اُبَدِّلَهُ
مِنْ تِلْقَاۤءِ نَفْسِي اِنْ اَتَّبِعُ
اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ اِنِّي
اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۞
١٧) قُلْ لَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُهُ
عَلَيْكُمْ وَلَا اَدْرٰيكُمْ بِهِ

گوننده بزی ملاقات ایتمگه رجاو اعتقادلری اولمیان شخصلر دیدیلر بزدن اوتری بر قرآندن باشقه برعلاحده قرآن (*) گتورکه اونده بزیم بتلریمزڭ مذمتی اولماسون یا اینکه همین قرآنڭ آیه‌لرینی تغییر ویروب آیهٔ عذاب یرینه آیهٔ رحمت قویوب معبودلریمزڭ آدلارینی اورادن ساقط ایتگلن (قُلْ مَا يَكُونُ لِي اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاۤءِ نَفْسِي) دیگلن مشرکلره یا محمد مندن اوتری جایز دکل اوزیانمدن بدون امر الهی قرآنڭ آیه‌لرینی تغییر ویروب آیهٔ عذاب یرینه آیهٔ رحمت ذکر ایدم (آیه‌لرڭ مکانلنی تغییر ویرمك انسانڭ تحت قدرتنده اولماق سببنه اوندن جواب ویریلدی اما برعلاحده قرآن گتورمك قرآنڭ معجزه اولماقنه گوره قدرت انسانیدن خارج اولوب صورت امکانه داخل اولمادیغچون اوندن جواب ویریلمدی) (اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ) من تابع دکلم قرآن شریفده مگر او شیئه که مڭا الله تعالی دن وحی اولنور قرآن آیه‌لرینه اوز یانمدن تغییر وتبدیل ویرمکدن هیچ برشیئه قادر دکلم (اِنِّي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) درحقیقت اگر من عاصی اولام مڭا تربیت ویرن الله تعالی یه بریوك گونڭ (قیامت گونی) عذابندن خوف ایدیرم

١٧) (قُلْ لَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا اَدْرٰيكُمْ بِهِ) دیگلن مشرکلره یا محمد اگر الله تعالی نڭ مشیتی قرار دوتسیدی بوگاکه بو قرآنی سزه اوخومیوب واونڭ مطلبلرینی سزه بیلدیرمیم

(١) (قید) (العربوشیت بکل حشیش) مثل معروفدر سوبه‌فرق اولان اله هر یوشیی کلمه محکم یاپشور یابیدن مشرکلر قرآن شریفڭ مقابلنده عاجز قالوب اونڭ دفعه هیچ بر دلیل اقامه ایده بلمیوب بریله خرافات وترهات سوزلره تمسك ایدوبلر وحال آنکه نه مرتبه ده فصاحت وبلاغتلو شخصلر بیدیلر قرآن شریفڭ مقابلنده بویله شخصلرڭ عاجز قالماقی اوندن صڭره بویله معناسز سوزلره تکلم ایتمکلری بیوك خطیبلر وشاعرلر وگوزل کلاملر ترکیب ایتمك ده تهایتده استادا ولانلار موجود اولان حالتنده آیا قرآن شریفڭ حتی اولماقنه دلالت ایتمزمی ها اهل نظر دقت بویورسونلار

فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُراً مِنْ قَبْلِهِ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ۞

هرآیه اوخومازدیم و بیلدیرمزدیم ایمدی الله تعالی نگ شیئی قرار دوتوبدور که بوقرآنی سزه اوخویایم و اونگ مطالبلرینی سزه بیلدیریم) آیا الله تعالی ملیم تك اوخو میوب تعلیم آلمیان شخصی هانیکه تمام عمرینده بر شخص نالگ یاننده اوتورمیان و اوندن بر سوز اخذ ایتمین ونشو نما ایدن بر شهرده که اوراده برنفر عالم یهود ونصاری عالملریندن اولماسون وجوده کورسون بربویله شخص کلوب سزه اوخوسون بر قرآنیکه جمیع فصیح کلامارگ هاموسندن فوق اولوب وهیچ بر کلام نثر ویا نظم اوگا مقابل اولمیه ودولو اولمش اوله هر بر قسم علملریله احکامدن وتاریخدن و حکمت آمیز سوزلردن وخبر ویره سزه علم غیبدن هانیکه بلکه الله تعالی دن باشقه اونلاره عالم یوخدر و او شخص اوزیده سزگ اراگزده (٤٠) ایل عمر ایلمش اوله بو قرخ ایلگ زماننده اوندن هیچ برسوزلردن ایشتمه مش اولا سگز و چوخ بخشیلقیله او شخصگ احوالنه خبردار اولا سگز وهیچ بر شیئی اونگ ظاهر و باطندن سزه مخفی قالمیه آیا بر بیله شخصی تکذیب ایدوب اونگ گتوردیگی قرآنگ حقنده خرافات سوزلر دیلورمی هابیله سوزلر ناشی اولمازمگر جهالتدن (اهل انصاف گرك انصاف اوزره فکر ویروب اوندان صکره قرآنگ حق و باطل اولماقنده تکلم ایتسونلر) (فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُراً مِنْ قَبْلِهِ) حقیقتا من سز مشرکلرگ (مکه اهلی) آراسنده بو قرآن مگا نازل اولماقدن قاباق برچوخ زمان (قرخ ایل) مکث ایدوب دولانشام آیا مندن بویله رفتاروسوزلرگوروب وایشدمیشدیگزمی (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) آیا عقل اوزره رفتار ایتمزسگزتا اینکه درست فکر ویروب بیله سگز بو قرآن الله تعالی دندرمندن اوتری اوزیا نمدن (*) اختراع ایتمك ممکن دکلدر

(*) (قید) بلی اگر پیغمبردن اوتری قرآنی اوزیندن اختراع ایلمك ممکن اولسیدی هرآیه اوندن باشقه فصیح و بلیغ شخصلردن اوتریده ممکن اولوریدی

١٨) فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِباً اَوْكَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ ۞

١٩) وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللّٰهِ

١٨) (فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِباً اَوْكَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ) کیمدر ظالمراق او شخصدنکه افترا باغلیا الله تعالی یه یالان سوزلری یا اینکه الله تعالی نگ آیاتنی تکذیب ایلیه اگر محمد افترا باغلیور الله تعالی یه گرك او ظالمراق اولسون بوخسا اگر اوحقدر سز مشرکلر الله تعالی آیاتنی تکذیب ایدیرسگز سزلر ظالمراق سگز (عاقل و اهل انصاف شخصلر همین بوسوزدن رسول خدانگ و قرآنگ حق اولماقنی درك ایده بیلورلر چونکه هیچ برشخص اگرچه ظالم اوله اوزیندن اوتری ظالم اولماقی قبول ایتمز بوکلام کنایه یولنجه اوز بیگ صدقنی وطرف مقابلگ کذاب وظالم اولماقنی اثبات ایتمکدر بو مطلبگ فهمی صاحب نظر شخصلره حواله اولنور (اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ) درحقیقت قرآنی تکذیب ایدن عاصی وظالم شخصلر نجات تابمازلار دنیا وآخرتده عذابه دوچار اولورلار (مشرکلرگ دنیاده معذب اولماقلاریگ صدقی آخرتده ده معذب اولماقلارینه دلالت ایدیر)

(١٩) (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ) گورگ بومشرکلرنقدر عقلسیز جماعتدرلر الله تعالی دن باشقه بعضی جماد شیلره عبادت ایدیرلر هانیکه اونلاره نه ضرر و نه منفعت یتوره بیلمزلر (وَيَقُولُونَ هٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللّٰهِ) بتلاره عبادت ایلیوب دیرلر بو بتلریزدن اوتری الله تعالی یاننده شفاعت ایلیندرلر (نضر ابن الحرث قریشدن دیدی (اللات والعزی) مندن اوتری قیامت گوننده شفاعت ایده جکلر الله تعالی دن باشقه سایر مخلوقدن جماد اولسون

(بقیه) چونکه رسول خدا اوده بر شخصیدی مکه اهلندن فصیح شخصلر مکه ده واریدیلر نیه اولابلورکه او فصیح شخصلردن هیچ بریسی قرآنگ مثلی اگرچه بر سوره قدری اولمش اولا گتورمگه قادر اولمیه لر بودکلی مگر قرآن شریفگ الله تعالی طرفندن اولماقدن و هیچ بر شخصده اوقدرت اولمادی قرآن مقابلنده بر مختصر سوره قدری کلام دیمکه اوکثر اایله دشمن وحسود یکه رسول خدایه واریدی بودور فضل الهی هرکیمه استه عطا بیوریر

قل أتنبؤن الله بما لا يعلم في السموات ولا في الأرض سبحانه وتعالى عما يشركون ۞

۲۰) وما كان الناس إلا أمة واحدة فاختلفوا

یا غیرجما د استغاثته ایتیوب شفاعت گوزدو توب امیدوار اولماق شخصی مشرکلر قطار ینه داخل ایدر) (**قل أتنبؤن الله بما لا يعلم في السموات ولا في الأرض**) دیکل مشرکلره یا محمد آیا الله تعالی یه خبر و یریرسگزا و شیئک وجودنی که (الله تعالی ایچون شریك اولماقی) نه آسمانلارده و نه یرلرده او نگ وجودینه الله تعالی نگ علمی یوقدر (هر بر شیئه که الله تعالی نگ علمی اولمادی او شیئی معدوم در) (**سبحانه وتعالى عما يشركون**) پاك منزه و اوجادر الله تعالی او شیلردنکه اوگا شریك قرار و یریرلر او شیلرها موسی الله تعالی نگ مخلوقی درنجه او لایاور مخلوق الله تعالی یه شریك اولسون (اگر دقت نظر ایله نظر اولونسه بو زمانلارده دنیا یوزینده اولان مخلوقات هر بر مذهبگ صاحبی اولسون اوز رئیس مذهبلرینی الله تعالی شریك قرار و یریر بو سوزگ صدقی عاقل و عارف شخصلره ظاهر وآشکار در)

۲۰) (**وما كان الناس إلا أمة واحدة**) دکلیدی مخلوق (آدم زماندن تا ادریس پیغمبرگ زمانه دك) مگر اینکه هاموسی براتت توحیده قائل اولان (**فاختلفوا**) (*) ادریس

(*) (قید) ادریس پیغمبرگ برشاگردی واریدی ادریسه نهایت درجه ده محبت واریدی هینکه ادریس وفات ایلیدی اونگ صورتنی اوزینگ تیلی تاپماقدن اوتری بر قطعه ده نقش ایدوب اوگا باخوب آرام اولوردی او شخص وفات ایلیدن مگره اونگ محل عبادتیندن اوصورتنی تاپدیلر دیدیلر یقین بوشخص بو صورته ستایش ایدرمش اوندن مگره بت پرستلك مذهبی آشکار اولدی صورت گرلقدن شرك وبت پرستلك ناشی اولماق جهته قرةالعین اسلامیان نبی محترمز صورت گرلقی حرام واونگ ایوده ومنزلده حفظ ایتمکنی دخی ممنوع بویوردیلر اما ملت اسلامدن بعضی اوجاهلگ قولنگ خلافنه نه اینکه ایولرده صورت ساخلاماق بلکه اوینگ اوز صورتنی اوز خیال تصورلرینه باشی انسان قویروقی طاوس ایاقلاری قاطره بگزین حیوانگ اوستنده یوزینده نقاب انواع اقسام رنگلر ایله منقش ایلیوب مسجدلرده معلق ایدوب الله تعالی یه تقرب حساب ایدیرلر آیا بویله شخصلره مسلم دیملك اولورمی مطلق روح صاحبنگ صورتی حرام اولماقدن سوای مجسمه سنی ساخلاماق اشد حرامادر فخر کائنات فتح مکه ده اوز یدمحترمه سیله بوزمانده احترامیله ساقلانلار ایولرنده حفظ اولنان مجسمه لرگ مثلنی یره یخوب پایمال بویوردیلر فتح مکه دن مقدم رسول اکرم مکه ده اولان زمانده علی ابن ابی طالب اونگ یاننده منظر

ولولا كلمة سبقت من ربك لقضي بينهم فيما فيه يختلفون ۞

۲۱) ويقولون لولا أنزل عليه آية من ربه فقل إنما الغيب لله فانتظروا إني معكم من المنتظرين ۞

پیغمبرگ زماندن صگره خلق مذهبلرینده اختلاف ایلیوب بت پرستلك ومشرکلك آشکار اولدی

(**ولولا كلمة سبقت من ربك**) اگر بوندن سابق ازلده سنگ ربگ الله تعالی نك علمنده (یا محمد) بوسوز کیچمه سیدی (که دنیا دار تکلیف واختیاردر آخرت دار ثواب وجزادر) (**لقضي بينهم فيما فيه يختلفون**) هرآینه حقده اختلاف ایدنلرندن اوتری خلقگ آراسنده حکم اولنوب دنیاده جزالری و یریلوردی لکن دنیا دار تکلیف اولدوغنه گوره اونلارگ جزاسی آخرته تاخیره سالندی

۲۱) (**ويقولون لولا أنزل عليه آية من ربه**) مشرکلر دیرلر نه دن اوتری بو پیغمبره (محمده) ربی الله تعالی دن بر معجزه نازل اولمیور (**فقل إنما الغيب لله**) دیکلن یا محمد علم غیب الله تعالی ایچوندر (سبب ندر که الله تعالی سزایستین معجزه لری و یرمیور اونگ علمی الله تعالی یاننده در) (**فانتظروا**) منتظر اولگ الله تعالی دن ایستدو یگگزشیلره (معجزه لره) (**إني معكم من المنتظرين**) درحقیقت منده سزیله انتظارچکنلردنم وارم گورك الله تعالی بوعنادگزگ مقابلنده نه بلا گونده ریر (الله تعالی مکه اهلنه یدی ایل قحطلك مسلط ایلدی یدی ایلدن صگره اونلاره رحم ایلیوب قحطلکی اونلاردن گوتوردی که متنبه اولمیوب آیات

بقیه دورادی که نه وقت مسجدالحرام خالی اولسون تا اینکه حق یولنده بر خدمت اولندن ظهوره گلسون هینکه مسجدالحرام خالی اولوردی گرانچه علی نی گوتوروب کعبه دیوارگ یاننده اوتوردوب اوزی علی نگ چگنه چقاردی که کعبه نگ اوسته چخوب اورده اولان بتلری یره یخسون علی علیه السلام دیر رسول اکرم گوردی منیم قوتم اوگا یتشیور آشاغه ینوب اوزی اکلندی دیدی مگا یا علی منیم چگنمه قویوب بامگ اوسته چخگلن اوحضرتگ فرمانه گوره اوجنابگ چگنمه ایاقمی قویوب بامگ اوسته چخدیم اورده اولان بتلری تماما توکوب آشاغه دوشدیم رسول اکرمیله خفیة قاچوب مکه نگ کوچه لرینه داخل اولدوق تا اینکه بزی گورن اولماسون مسلمانلار اوجنابله عملرینه فکر و یروب گرك اوگا تابع اولسونلار بوکتاب سنطابه باخان شخصلردن امیدمز اودر حفظ صورتی اوزلری ترك ایتکدن سوای اوزگه شخصلره ده بوامر قبیحگ ترکنه تشویق ایلیسونلار خصوصا مجسمه لری)

قرآنه طعن ووروب رسول خدایه دشمنلك اظهار ایلدیلر

٢٢) (وَاِذَا اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّاۤءَ مَسَّتْهُمْ) زمانیکه دادیزدیر دیق مکه اهلنه اوز رحمتمزی اونلاره یتشن بلا ومصیبتدن صکره یعنی یدی ایل قحطلکدن صکره اونلاره یاغش گوندردیك (اِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِی اٰیَاتِنَا) بویله حالده که بلادن صکره اونلاره رحمت گوندردیك ناگهان یا خوب گوررسن (یا محمد) اونلاردن اوتری بزیم آیاتمز حقنده قلبلرنده کیزلین مکر وحیله واردر (قُلِ اللّٰهُ اَسْرَعُ مَكْرًا) دیگان اونلاره یا محمد الله تعالی سیزگ مکر وحیله گزگ مقابلنده سرعتیله سزدن انتقام چکندر سز تدبیر ایتمکدن قباق که نعمتنوراسلامی خواموش ایلیوب دین اسلامی پایمال ایدەسگز الله تعالی سزدن اوتری عذاب تدبیر ایدوب لامحاله اوعذابی سزه یتوره جکدر (نجه که غزوهٔ بدرده یتوردی) (اِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ) بزیم طرفمزدن گوندریلن ملائکه‌لر سزگ مکر وحیله گزی یازوب حفظ ایدیرلر

٢٣) (هُوَ الَّذِی يُسَيِّرُكُمْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) قدرت کامله سیله سزی چولده ودگرده سیر ویریر (الله تعالی) سزدن اوتری هر بر سیلرینی مهیا ایدوبدر تا اینکه چولده ودگرده سیر ایلیوب کسب معاش ایدەسگز (حَتّٰی اِذَا كُنْتُمْ فِی الْفُلْكِ) تا اینکه سیر زماننده کمی ایچنده دگزده اولدیگز (وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ) اووقتده کمیلر دگزده مینلرله یله پاك ومقصوده موافق یلگ حرکت ایتمکیله جاری اوادیلر بر حالده که کمیده اولانلار او یلگ حرکت ایتمك سببنه شاد اولدیلر (جَاۤءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ) اوپاك اولان یلگ مقابلنه اونلار شاد اولان وقتده بر محکم شدتلو اولان یل گلدی اوپاك یلی قایتاروب اونلاری مقصودلرینه یتمکدن مانع اولدی (وَجَاۤءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ) او شدتلو یلگ حرکتندن هر بر طرفدن دگزگ موجاری اونلره گلدی

٢٢) وَاِذَا اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّاۤءَ مَسَّتْهُمْ اِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِی اٰيَاتِنَا قُلِ اللّٰهُ اَسْرَعُ مَكْرًا اِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ۞

٢٣) هُوَ الَّذِی يُسَيِّرُكُمْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتّٰی اِذَا كُنْتُمْ فِی الْفُلْكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَاۤءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاۤءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ

(وَظَنُّوا اَنَّهُمْ اُحِيطَ بِهِمْ) ظن ایلدیلرکه درحقیقت هلاکت اونلاره احاطه ایدوب هاموسی هلاك اولاجاقلار (دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) دین و ایمانلرینی الله تعالی دن اوتری خالص ایدن حالده الله تعالی‌نی چاغروب دعا ایلدیلر (لَئِنْ اَنْجَيْتَنَا مِنْ هٰذِهِ) الله تعالی‌نی چاغروب بویله دیدیلر ای بزیم ربمز اگر بزی بو بلادن نجات ویره‌سن (لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ) البته سگا شاکر اولان بنده‌لردن اوللوق چونکه بزی بر بویله بیوك بلادن نجات ویروب نعمت حیاتی بزدن قطع ایلمدگ

٢٤) (فَلَمَّا اَنْجٰيهُمْ) همیکه الله تعالی اونلارگ دعاسنی مستجاب ایدوب اونلاری دگزدن نجات ویردی (اِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِی الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ) ناگهان گوررسن اونلاری (یا محمد) ظلم وغیر حقیله یر یوزنده فساد ایلیوب الله تعالی نازل ایدن حکملرگ خلافنه مرتکب اولورلار (يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلٰی اَنْفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) ای انسان طایفه‌سی درحقیقت سزگ فساد ایتمکگز نفسگز یرنده اولان شخصلره ظلم ایتمکگز دنیا حیواناتنگ منفعتی‌در سز اونی منفعت حساب ایدیرسگز اما اونگ جزاسی سزه آخرت گونده یتشه جکدر (ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ) دنیاده ظلمی ایلیندن صکره سزگ قایده‌جقگز (اولندن صکره) بزیم طرفمزه اولاجقدر (فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) او وقتده اوظلم سادلریکه دنیاده عمله گتوردیگز سزه خبر ویروب اونلرگ جزاسنی سزه یتوررك

٢٥) (اِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) درحقیقت دنیا حیاتنگ مثلی (كَمَاۤءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاۤءِ) او سومثلی‌درکه بز اوسوی آسماندن گوندرمش اولاق (فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ) قارشوب مخلوط اولا آسماندن گلن سویه یرگ علفلری واوسویگ سببنه اونلار

وَظَنُّوا اَنَّهُمْ اُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ اَنْجَيْتَنَا مِنْ هٰذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ۞

٢٤) فَلَمَّا اَنْجٰيهُمْ اِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِی الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلٰی اَنْفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞

٢٥) اِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَاۤءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاۤءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ

هاموسی نموایلیه‌لر (مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ) اوعلیلری هم
انسان وهم حیوانات بین‌علفلردن اولالار (حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُ
فَهَا وَازَّيَّنَتْ) تا اینکه یر حسن وجاهتنی تروتازه لکنی
علفلرگ نموایدوب گوگرمکگ سببنه اخذ ایتدی وانواع اقسام
کللر وشکوفه‌لرگ وجوده کلمگیله زینت لنوب بر
گوزل صورته داخل اولدی (وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا)
اویرگ اهلی کمان ایلدیلرکه یرده اولان انواع اقسام میوه لرگ
وزراعتلرگ یقوب جمع ایتمکنه واونلاردن منفعت آلیارمغه قادر
اولاجقدرلر (أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا) اونلاریقین ایلیندن مگره
که یرده اولان شیلردن منفعت آلیاراجقدرلر بریله حالتده اونلارگ
عاصی اولماقلارینه گوره بزیم امریمز یرده اولان شیلره کاوربر
آفت آسمان گوندروب اوشیلرگ هاموسنی قالایدورلک (فَجَعَلْنَاهَا
حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْأَمْسِ) یرده اولان شیلرگ هاموسنی کسلوب
بچلمش قرار ویرورلک گویا یربوزنده اونلار دونکی گونده هیچ
کوگروب دورمیوبلارمش (كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ)
هابله تفصیل وبروب بیان ایده‌ریك اوزآیاتمزی دنیا (*) حیاتنگ
باره‌ سنده اوجماعتدن اوتریکه عقل صاحبی اولوب الله تعالی
آیاتنده تفکر ایلسونلر

٢٦) (وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ) الله خلقی سلامتلك

(*) قید: الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده دنیانگ حالنی ونعمتلرینی ... ایله کچوب منقرض اولماقده علفلره وشکوفه‌لره تشبیه ایدیرهانیکه تروتازه‌لك ونضارت الله یدندن مگره ازلکیله قوروب کلر ... قالقروب ... فناصورتنه داخل اولورلار بویله شیلره مغرور اولماق عاقل کشیلردن بعیدایر ... اما چونکه دنیاده اشخاص فانی نوع بشر باقی‌در دنیاده مقدار وصاحب دنیا شخصلره بلکه نوع بشرگ هاموسنه هرشخصگ اوزقوه‌سنه گوره اوزاوقه خصوصا شو ... اولان دین ومذهبگ اهلنه مساعدت ویرمگ اونلاری ذلتدن عزته جهلدن علم طرفه اخراج ایتمك عقل وانسانیت قانونیه مطابق امرلرداندر ... انسانیت مفقود شفقت وجهالت رواج تاپوبدر

مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ
حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ
زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ
أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا
أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا
فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ
تَغْنَ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۞
٢٦) وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى
دَارِ السَّلَامِ

(جنته) (وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) وهر برشخصکه
الله تعالی اوزی ایستیه دوز یولگ طرفنه هدایت ایدوب توفیق
ویرر (الله تعالی ایستمز مگر یخشی عمل صاحبلرینی)

٢٧) (لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ) یخشی وگوزل
عمل صاحبلر یندن اوتری یخشی وگوزل اجر وثواب
واردر برده عملندن آرتق الله تعالی تفضلندن اوندن
اوتری اجر وثواب واردر (وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ)
یخشی عمل صاحبلرینگ یوزینی برتوزیکه اونده قرالق
ذلت وسنقلق علامتی اولسون قیامت گونده دوتماز نجه‌که
اونلار قیامت گونده یمان عمل صاحبلرینی دوتوب یوزلرندن
عذاب اهلی اولماقلاری معلوم اولور (أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ) اونلاردر جنت صاحبلری واونلاردر جنتده همیشه
اولانلر

٢٨) (وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا)
وشخصلریکه گناهلارکسب ایدوب الله تعالی‌یه عاصی اولالار اولاره
گناهلارینگ مثلی جزا ویریلور (الله تعالی گناه کارلریله عدالت
اوزره رفتارایدوب برگناهه برجزا ویریلر اما ثواب کارلریله
تفضل ورحمت اوزره رفتارایلیوب برثوابه بردن آرتق حسابه
گلمیین اجر وجزالرویریر) (وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ) قیامت
گونده گناه کارلری ذلت وسنقلق دوتار (مَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ
مِنْ عَاصِمٍ) اونلاردن اوتری الله تعالی عذابندن برحفظ ایلیوب
ساخلیان اولماز (كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا)
گویا برپارچه ظلمانی کیجه‌دن اونلارگ یوزلرینی‌دوتوب اورتوبدر
(اهل جهنمگ صفتی بودر یوزلری نهایت قرالقده اولور)
(أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) اونلاردر جهنم
صاحبلری واونلاردر جهنمده همیشه اولانلار

وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۞
٢٨) لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى
وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ
قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَئِكَ
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ۞
٢٨) وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ
جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ
ذِلَّةٌ مَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ
كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا
مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ۞

٢٩) وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعاً
ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوا
مَكَانَكُمْ اَنْتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ
فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَاؤُهُمْ
مَاكُنْتُمْ اِيَّانَا تَعْبُدُونَ ۞
٣٠) فَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيداً
بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اِنْ كُنَّا
عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ۞
٣١) هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ
مَا اَسْلَفَتْ وَرُدُّوا اِلَى اللّٰهِ
مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۞
٣٢) قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ
السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ اَمَّنْ
يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ
وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ

٢٩) (وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعاً) قيامت گوننده مخلوقگ هاموسنى
برمقامه جمع ايدريك (ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوا) اوندن صكره
مشركره ديريك (مَكَانَكُمْ اَنْتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ) يرگزده دورگ سز
وشريكلرگز باخگ كورگ سزه نه اولاجقدر (فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ)
اونلاريله شريكلرينگ آراسنه ايرلق سالوب برى بريندن
كنار ايده ريك (وَقَالَ شُرَكَاؤُهُمْ مَاكُنْتُمْ اِيَّانَا تَعْبُدُونَ)
قيامت گوننده شريكلر مشركره ديرلر سزبزلره عبادت ايلميوب
بلكه شيطانه عبادت ايليوردگز (شيطان ونفس امارهنگ
الله تعالى يه شريك قرار ويرمكه امر ايتدككى شيطانه
عبادت ايتمكدر)
٣٠) (فَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيداً بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) (كذلك مشركره
الله تعالى يه قرار ويرن شريكلرى ديرلر) الله تعالى بزيله سزگ
آراگزده شاهد اولدوقى حالنده بوگاكه بزسزگ عبادتگزه
عالم دكلديك كفايت ايدر (اِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ)
درحقيقت سزگ عبادتگزدن بز غافل ايديك
٣١) (هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَا اَسْلَفَتْ) بوسؤال جوابدن
صكره هربرنفس اوز قباقجه گوندرديكى عمللرينه مبتلا اولور
(وَرُدُّوا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّ) حق اولان آقالرى الله تعالى
حضرته قايتاريلوب اونلره عذاب اولنور (وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَفْتَرُونَ) اوشريكلركه افترا ايليوب اونلارى
الله تعالى يه شريك قرار ويريرديلر ايتوب اونلاردن غايب اولور
٣٢) (قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ) ديكلن
(يامحمد) آسماندن ياغش گوندروب سزدن اوتری يريوزنده هربر
ميوه وحبوبات عمله كتورن كيمدر (اَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ)
آيا كيمدر مالك اولان قولاغه وگوزلره كيمگ قدرتى واردر
اونلارى خلق ايتمككه (وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ)

وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ
وَمَنْ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ فَسَيَقُولُونَ
اللّٰهُ فَقُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ ۞
٣٣) فَذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمُ
الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ
اِلَّا الضَّلَالُ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ
٣٤) كَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ
رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا
اَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۞
٣٥) قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ
مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ

ديريى خارج ايلين اوليدن (انسان وحيوانى وجوده كتورن منيدن) كيمدر
(وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ) وكيمدر اوليى خارج ايلين ديريدن
(منى نى خارج ايلين انسان وحيواناتدن) (وَمَنْ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ) جميع
عالملرگ تدبيرنى ايلين كيمدر (فَسَيَقُولُونَ اللّٰهُ) يامحمد همينكه
سن بوسؤاللرى مشركلردن ايلدگ اونلارسگ جوابگده ديرلر بوذكر
اولنان شيلرگ هاموسنى وجوده كتورن الله تعالى در (فَقُلْ اَفَلَا
تَتَّقُونَ) ديگلن اونلارگ جوابنده ايمديكه بوشيلرگ خالقنى
الله تعالى بيلورسگزنه جهته گوره الله تعالى دن تقوى ايدوب اونگ
عذابندن قورخوب ضلالتى ترك ايليوب هدايته گلميورسگز
٣٣) (فَذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ) بوذكر اولنان قدرت
صاحبى در سزگ حق اولان ربگزكه اونگ مربى اولماقى حقانيله
جميع عالملردن اوترى ثابتدر اونده هيچ برشك وشبهه يوخدر
اوشخصلردن اوتريكه حقيقت اوزره دقت نظرايلسونلر (فَمَاذَا بَعْدَ
الْحَقِّ اِلَّا الضَّلَالُ) حقدن صكره ضلالت وگمراه اولماقدن باشقه
نه برشيلى واردر حق اولان الله تعالى دن كيجدن صكره شخص ضلالت
وگمراهلقه واقع اولور چونكه حقيله باطل آراسنده واسطه يوخدر
حقدن كيجن ضلالته واقع اولاجقدر (فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ) پس نه يره قايديرسگز
(حقدن ضلالته توحيددن شركه سعادتدن شقاوته قايديرسگزمى)
٣٤) (كَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا) الله
تعالى نگ رب اولماقى حق اولان كيمى يامحمد سنك ربگ الله تعالى نگ
حكمى كفر وشركلرينده سركش اولوب نهايت مرتبه يه يتشن شخصلرگ
بارهسنده ده حق اولدى (اَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) الله تعالى نگ حكمى
بودركه اونلار اوز اختيارلريله كفرى ترك ايدوب دخى ايمان كتورن
دكلدرلر اوجهته گوره الله تعالى اونلاره عذاب ايليه جكدر
٣٥) (قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ)
ديگلن مشركلره يامحمد آيا سزگ الله تعالى يه قرار ويرن

شریکلرگزدن واردر برشخصیکه قدرتی اولسون بوگاکه خلقی اولده وجوده گتوروب ایکنجی دفعه اولندن صکره قیامت گوننده گنه اونی وجوده کتورسون (قُلِ اللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ) (اونلارگ عناد ولجاجقدن دیللرینده اوقوه اولمازکه حق اولان سوزه تنطق ایلسونلر (یا محمد) اونلاردن عوض جواب ویروب دیکلن یوخ اوشریکلرده هیچ برشیئه یاراوقوت یوخدر) اولده وجوده گتوروب دوباره قیامت گوننده اعاده ایدوب وجوده گتوررن انجق الله تعالی در (فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ) پس نه یره میل ایدیرسگز قادر اولان الله تعالی دن باطل اولان معبودلرگ طرفنه میل ایدیرسگزده

۳۶) (قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي اِلَى الْحَقِّ) دیکلن یا محمد مشرکلره آیا واردر سزگ شریکلرگزدن برشخصیکه خلقی حق طرفنه هدایت ایتسون (قُلِ اللّٰهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ) (یامحمد) اونلار سنگ بو سوزیگه جواب ویرمزلرسن اوزگ اونلارگ عوضنده جواب ویروب دیکلن خلقی حقگ طرفنه هدایت ایلین یالقوز الله تعالی اوزیدر (اوسببه گوره‌که مکلف اولان نوع بشرده عقل قرار ویروب اوعقلگ جهتنه گرك دلیل وبرهان ایله استدلال ایدوب حق طرفنه رهبار اولسونلار سزگ شریك لرده ده بوصفت واردرمی) (اَفَمَنْ يَهْدِي اِلَى الْحَقِّ اَحَقُّ اَنْ يُتَّبَعَ اَمَّنْ لَا يَهِدِّي) آیا اوشخصیکه الله تعالی خلقی حق طرفنه هدایت ایتسون اوگا تابع اولماق سزاواردر یا اینکه اوشخصیکه (بتلر) اوزینی هدایت ایتمکه قادراولمیوب هنوزهدایت تاپمیوبدر (اِلَّا اَنْ يُهْدٰى) شریکلراوزلرینی هدایت ایتمکه قادردر دکلدرلر مگر اینکه اونلاریده الله تعالی هدایت ایتسون (فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ) نه اولوبدر سزه ای عقلسز جماعت نجه حکم ایلیوب مخلوقی وباطل اولان معبودلری

قُلِ اللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ۞

۳۶) قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي اِلَى الْحَقِّ قُلِ اللّٰهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ اَفَمَنْ يَهْدِي اِلَى الْحَقِّ اَحَقُّ اَنْ يُتَّبَعَ اَمَّنْ لَا يَهِدِّي اِلَّا اَنْ يُهْدٰى فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ۞

الله تعالی یه شریك قرار ویریرسگز

۳۷) (وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ اِلَّا ظَنًّا) مشرکلرگ جوخسی (رئیسلری) الله تعالی یه اقرار ایتمکده ظنلرینه تابع درلر (اقرارلری علم اوزره دکل اگرعلم اوزره اولسیدی الله تعالی‌یه شریك قرار ویرمزایدیلر (اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا) الله تعالی معرفتنده ظن انسانی هیچ وقت علمدن بی‌احتیاج ایلمز (الله تعالی معرفتنده علم لازمدر آتا بابایه تقلید ایدوب ظنه تابع اولماقدن بت پرستلك ظهوره کلدی) (اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ) درحقیقت الله تعالی مشرکلرگ عمللرینه عالم‌در اونلاره اوز عمللرینگ جزاسنی ویره‌جکدر

۳۸) (وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ يُفْتَرٰى مِنْ دُونِ اللّٰهِ) وقرآن الله تعالی دن باشقه سنگ طرفندندر دیمك صحیح ودرست امر دکلدر (وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ) بلکه گرك بویله دیلسون بو قران اوزیندن مقدم کچن کتابلری تصدیق ایدیدر (وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ) وبو قرآن اونده یازیلان احکام شرعیه‌نی تفصیل ویروب بیان ایدیدر (لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) پس لایق دکل بو قرآن الله تعالی طرفندن اولماقنده شك وشبهه اولسون بلکه عالملرگ مربیسی الله تعالی دن نازل اولان برکتابدر

۳۹) (اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ) بلکه بو مشرکلر بیله دیورلر (محمد) بو قرآنی اوزباندن دوزلدوب اوندن صکره الله تعالی یه اسناد ویروبدر (قُلْ فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ) دیکلن مشرکلره (یا محمد) اگر بیله درکه سز دیرسگز من بو قرآنی اوزیاندن دوزلتمشم سزده منیم‌کیمی عربیت فصاحت وبلاغتده شخصلرسگز برسوره بو قرآنگ مثلنده سزده گورگ (*) (یعنی قرآنه اوخشیان نظم وبلاغتده

(*) قید: (اهل نظر دقت ایلیوب فکر ویروب قرآنگ حق اولماقنی عین آیه شریفه‌دن استنباط ایلسونلر بواحوالات مکه‌ده واقع اولوب مکه اهلی تماماً حتی پیغمبرگ عمولری حمزه‌دن سوای رسول خدا ایله دشمن ایدیلر همیشه بو فکرده واردیلار بر بهانه تاپوب رسول خدانگ اوزینی ودینی یر یوزندن گوتورسونلر بر بویله حالتده رسول خدا اونلارگ مقابلنده

۳۸) وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ اِلَّا ظَنًّا اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ۞

۳۸) وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ يُفْتَرٰى مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞

۳۹) اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ قُلْ فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ

وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞

(۴۰) بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ

برسوره گتورگ اووقتده معلوم اولارکه بوقرآنیده من اوز یانمدن دوزلتمشم) (وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکردوغرو دیورسگز الله تعالی‌دن باشقه هر بر شخصکه قدرتگز وار درچاغرگ اونلارده سزه گومك اولسونلار بلکه برسوره قرآنگ مثلنی گتوره سگز اکر برسوره قرآن سوره لرینگ مثلنی گتوره بیلدیگز اووقتده معلوم اولورکه بو قرآن الله تعالی‌دن دکل من اوز یانمدن دوزلتمشم

۴۰) (بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ) بلکه قرآنی ایشیدن‌کمی معناسنی (*) آگلامیوب حقیقتنه یتشمه مش اونی تکذیب ایتدیلر (وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ) قرآن شریفده تدبر وتفکر ایلمیوب اونگ تاویلنی ومعناسنی درك ایتمین حالنده اونی تکذیب ایتدیلر

(بقیه) دوروب بو ادعانی ایلیور اکر سزگ قوه‌گزده واردر بر سوره بو قرآنگ سوره‌لرینگ مثلنی گتوره سگز گتورگ اووقتده منم سوزلریم باطل وناحق اولماقی معلوم اولسون آیا اونلارگ قدرتنده اولسیدی اونکین عدواتیله دیالوب یاخاردیلار قوه‌لرینده اولان مطلبی آشکار ایتمزایدیلر عاقل بونی قبول ایدرمی‌ها‌ه پس اونلارگ دیانماقی وسوره گتورمه مکلری اونلارگ قرآن شریفگ مقابلنده عاجز قالماقلارینه دلیلدر بو مطلب بردفعه اتفاق دوشمیوبدر نچه دفعه اونلارگ آراسنده بوسؤال جواب اولوبدر هر وقت رسول خدادن اوزحقا نیتنگ اثباتنده معجزه سؤال ایدنده رسول خدا تکرار همین سوزی اونلاره جواب ویروب اونلرده عاجز قالوبلر

(*) (قید) بوقسم تکذیب ایتمك عاقللرگ عملی دکل مشرکلر کثرت جهالتندن هر برشیئی‌که اونلارگ دیلرینه مخالف اولوب آتابابالارینڈن تقلید) خطا ایتدکلری مطالبگ عکسی ولانده اوندن متفرق اولوب اعراض ایدردیلرها یله در بزیم بوزمانلرده اولان اسلام طایفه سگ اکثرینگ احوالی اکرقرآن شریفگ گوندن ایشتلی اولان سوزلرینی اونلارگ قولاقه چوره‌سن آتابابادن اخذ ایدوب عادت دوتدوقی سوزلرگ خلافی اولماقنه گوره اول امرده ایشیدن دك اعراض ایلیوب قاچار شیرسوتندن مایروحشیگ قاچماقی‌کمی بومطلب عوام جماعته مخصوص دکل بلکه علما لباسنه ملبس اولانلارگ اکثرینگ حالی بولدن قوقلر که ذکر اولندی سنه‌لریله زحمت چکوب مسمی به مجتهد لرگ خدمت بی‌سعادت لرینده تحصیل علم ایلین شخصلره هیچکه برآیهٔ قرآن شریفگ آیات قاهره‌سندن تلاوت اولندی الفت دوتدوقی اصول بی‌اصلگ قالوبلریله مخالف اولماق جهتنه گویا برکلام غریب اونگ سمعیه قرع اولوندی آیهٔ شریفه‌دن عدولرگ رغم الفه استفاده اولنان معنالردن بی‌اطلاع اولماقی سببنه راه فرار آچماقدن اوتری عذرلر تراشیده ایدیورلر ازجمله یاباجان قرآنگ معناسنه اتمه‌دن سوای عالم کیمدر دیوب اصول قانونلرینه عدول ایلیورلر کاهی اصل برائتی قیاله

كَذٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ۞

(۴۱) وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ۞

(كَذٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) یا محمد بو مشرکلر سنی بدون فکر وتامل تکذیب ایلین کمی بونلاردن قباق کیچن امتلر پیغمبرلری واونلره نازل اولان آیاتی فکرویرمه مش تکذیب ایتدیلر (فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ) باخ گورکن یامحمد اوظالملرگ عاقبت امرلری نجه اولدی (نوح عاد ثمود جماعتی) گور اونلاره بجه عذاب گوندروب اونلاری هلاك ایلدیك سنده یا محمد صبرایتکن ومشرکلری مکه اهالی‌سنگ الگده ذلیل ایلیوب اونلاره غالب اولاجقسن (بدر دعواسنده رسول اکرم اونلاره غالب اولوب هاموسی ذلیل اولدیلار)

۴۱) (وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ) (یامحمد) بعضی مشرکلردن واردر اوزیاننده قرآنی تصدیق ایلیور اما تکذیب ایتمگی عناد اوزره‌در (نجه‌که ولید ابن مغیره قریشگ اگ یوك صاحب دولت شخصی قرآنی تصدیق ایلیوب عناد اوزره انکار ایلدی) (وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ) بعضی مشرکلردن واردر ظاهروباطنده قرآنی تصدیق ایتمیور (وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ) سنگ ربگ یامحمد معاند وانکارده اصرار ایلین شخصلره عالمدر اونلاره اوزجزالرینی ویره‌جکدر

(بقیه) چکوب شبهٔ تحریمیه ده مال اوقاف وایتامی لقمهٔ گوارا کیمی بلع ایدیرلر وکاهی استصحابه متمسك اولوب مال متنازع فیه‌ده اوزینگ یا اوزینه مخصوص اولان صلوات خمسه ده شول اما ملك عقدنده حاضر اولانلارگ ملکیتنه حکم بویوریرلر کاهی (لا تجتمع امتی علی الخطاء) حدیثنی دلیل گتوروب اجماعیله قرآن شریفده باصراحة جایز النکاح اولان محصنه حورتلرگ نکاحنك عدم جوازینه وطاهر العین اولان عدم طایفه لگ طهارتنه حکم ویریرلر وکاهی بعضی کچن عالملرگ فتوا سنه متمسك اولوب قرآن شریفده صراحة ذکر اولونان آرواگ کشیدن ارث آپارماقی بارەسنده اولان حکمی اکر کشینگ اولادی اولسه آرواد اونگ مالندن (۸) دن (۱) حصه آپارور کشینگ جمیع واریندن اما اگرکشینك اولادی اولماسه آرواد اولك جمیع وارندن (۴) (۱) حصه آپارور) تغییر ویروب کشیدن اولادی اولمیان آروادی یردن محروم ایدوب انگ ارثنی ملك اومسنده اولان داش کسك وتیره‌لره مخصوص ایلیورلر اصلانگ حالنه کرك آغلاماق اکر ذکر اولنان احکامك مثلی رشتهٔ تحریره گتورم یازماقیله قورتارمز متبه اولانلاردن اوتری بوقدر کفایت ایدیر (وفی هذا عبرة لاولی الالباب)

۴۲ وَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي
عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ وَاَنْتُمْ
بَرِيئُونَ مِمَّا اَعْمَلُ وَاَنَا
بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ۞
۴۳ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ
اِلَيْكَ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ
وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ۞
۴۴ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ اِلَيْكَ
اَفَاَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ
كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ

۴۲) (وَاِنْ كَذَّبُوكَ) یا محمد اگر بو مشرکلر سنی تکذیب
ایتمکده اصرار ایلیوب محکم دوراولر سنده اونلارگ ایمان
گتورمکلریندن وسنگ سوزگی قبول ایتمکدن مایوس اولور سن
(فَقُلْ لِي عَمَلِي) اونلاردن ال چکوب کنار اولکن دیکن
اونلاره ایمدیکه ایمان گتورمدیگز منیم عملیم مندن اوتری اولسون
(وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ) سزگ عملگز سزدن اوتری اولسون
(اَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا اَعْمَلُ) سزمن ایلین عمللردن بری وکنارسگز
(وَاَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ) منده سز ایلین عمللردن بری وکنارم
۴۳) (وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ) (یامحمد) مشرکلردن بعضی
شخصلر واردر سن قرآن اوخویوب خلقه الله تعالی حکملرینی یتورن
مانده سنگ قولاق ویریرلر لکن قولاقدن کراولان شخصلرکیمی اونلارگ
قولاقلارینه داخل اولیوب ایشیدیکلرینی حفظ ایتمیورلر (اَفَاَنْتَ
تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ) آیا سن یا محمد قولاقلاری حق
سوزی ایشیتمکدن کراولان شخصلره اگرچه آیات قرآن شریفگ آیه‌لرینده
عقل اوزره فکرایتمیه‌لر آیات الهی نی ایشیتدیرمکه قدرتگ واردر
(بیله دگل سنده اوقدرت یوخدر)
۴۴) (وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ اِلَيْكَ) (یا محمد) بعضی مشرکلردن
واردر سنگا باخوب دوغرولق ونبوت علامتلرینی سنده آشکارا گوروب اما
تصدیق ایتمیورلر (اَفَاَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ)
آیا سن یا محمد گوزلری حقی درك ایتمکدن کور اولان شخصلری
اگرچه بصیرت صاحبی اولمیه هدایت ایتمگه قدرت وارگدر (بیله دگل
سنده اوقدرت یوخدر شخصگ اگرقولاقی اولمیه اما عقل وشعور
صاحبی اولا عقل وفراستیله برمطلب درك ایدرها بیله اگر شخصگ
گوزی اولمیه لکن باطن گوزی آچق اولوب بصیرت صاحبی اوله
اونیله برمطلب درك ایلیه بیلور اما بومشرکلرگ نه عقللری واردر

۴۵ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ
شَيْئًا وَلٰكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسَهُمْ
يَظْلِمُونَ ۞
۴۶ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ كَاَنْ لَمْ
يَلْبَثُوا اِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ
يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ
اَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ

نه بصیرتلری او سببه گوره هیچ برشیئی درك ایلمیوب ایماندن کنار
قالوبلار
۴۵) (اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا) درحقیقت الله تعالی خلقه
هیچ برشیئی ظلم ایلمیوب اونلارگ مصلحتلرینه موافق اولان امرلری (پیغمبر
گوندروب کتاب نازل ایتمك کمی) ناقص ایتمز هربرزمانگ مصلحتنه موافق
پیغمبر گوندروب کتاب نازل ایلیوبدر (وَلٰكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ)
لکن خلق پیغمبرلری تکذیب ایلیوب الله تعالی‌یه کافر اولماق سببنه
اوز نفسلرینه ظلم ایلیورلر
۴۶) (وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ) یادگه گتورگلن (یا محمد) اوگونی که
(*) جمیع خلقگ هاموسنی اوگونده (قیامت گونی) حسابدن اوتری
جمع ایدریك (كَاَنْ لَمْ يَلْبَثُوا اِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ) اونلارگ
دنیاده قالماقلاری آخرت مقابلنده برقلیل اولان شیئی نظره گلور
گویا دنیاده توقف ایتمیوبلر مگر برساعت گوندن (دنیاده شخص
نه قدر طولانی عمر ایلسه آخرت مقابلنده برساعت کمی نظره گلور)
(يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ) قیامت گوننده خلق بری برینی تانیورلار بر
قسمیکه گویا بری بریندن آرالانماقلاری برآز زمان اولوبدر
(قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ) درحقیقت زیان کار

(*) (فیده) اهل قرآن بو آیه و بوندن باشقه قیامت باره سنده ذکر اولنان
آیه‌لره باخوب قیامت گونینی انکار ایتمیورلر آیه‌لری تاویل ایلیوب
ظاهر معناسندن خارج ایتمك معا وورات قانونندن خارج اولنا قدر
قرآن لغز ومعما دگل قرآنگ اوجادرجه ده اولماقگ بروجهی اودر
که اولك خطابلری وکلاملری عرف عادتدن کنار بر شیئی دگلدر
هربرداننگ کلامنی ... ظاهر معناسنه حمل ایتمك مگر اینکه
ظاهرینك مراد اولماماقه آشکار قرینه اولسون هابله درقرآن انسان
عقلی یتشمین شیئی انکار ایتمك لازم دگلدر بزیم بو زمانلارده نوع
بشر ارامسنده بعضی حکمت طبیعه‌دن وجوده گلن مصنوعات عالم ظهوره
گلوبدر هانسیکه اگر اونلاری ظهوردن قباق خلقه اعلام ایدیدیلر بربله شیئی
فلان زمانده ظاهر اولاجاقدر هرآینه باالمرة اولی منکر اولورلاریدی
الله تعالی‌نگ ایشلری بوندن آرتقدر اونلاری عقل درك ایتمه‌ده سببه
انکار ایتماك علامت ... ر اوروپا علمالرینك قائل اولماقلاری شمس
قمرگ وسایر کره‌لرگ اجل معین اولماقلارینه اجل معین لری منقضی اولان
زمانده دنیا وما فیها محو ونابود اولاجاقدر لسان شرعده مذکور اولان
قیامتگ واقع اولماقه دلیل واضح وبرهان لامعدر

وماكانوا مهتدين ☆

۴۷) وَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِى نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللّٰهُ شَهِيدٌ عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ ☆

۴۸) وَلِكُلِّ اُمَّةٍ رَسُولٌ فَاِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِىَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ☆

۴۹) وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ☆

۵۰) قُلْ لَا اَمْلِكُ لِنَفْسِى ضَرًّا وَلَا نَفْعًا اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ

اولوب اوز نفسلرینه ضرر و بردیلر او شخصلر یکه قیامت کوننی
تکذیب ایلیوب ایمان کتورمدیلر (وَمَاكَانُوا مُهْتَدِينَ) آخرت
کوننه ایمان کتورمکنگ طرفنه هدایت تاپان اولمدیلر تا اینکه
ضرردن نجات تاپوب خیر منفعته واصل اولسونلار

۴۷) (وَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِى نَعِدُهُمْ) یا کوستوریك
سگا (یا محمد) دنیاده مشرکلره وعده و بردیکمز عذابنگ بعضی سنی (نچه
که بدرده و غیر بدرده کوستردی) (اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ) یا اینکه او
عذابلری سگا دنیاده کوسترمه مش سنی وفات و یریریك اووقتده
اونلرگ عذابنی آخرتده سگا کوستوریك (فَاِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ)
مشرکلرگ ها موسنگ قایده جاقی بزیم طرفمزه در موت اونلاری
دوتوب ها موسی بزیم طرفمزه رجوع ایده جکلر (ثُمَّ اللّٰهُ
شَهِيدٌ عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ) اوندن صکره الله تعالی اونلارگ دنیاده
ایلدیکی عمللر ینه شاهد اولوب اونگ عوضنده اونلاره
عذاب ایده جکدر

۴۸) (وَلِكُلِّ اُمَّةٍ رَسُولٌ) هر برامتدن اوتری بر پیغمبر
اولوبدر اونلاره مبعوث اولوب تا اینکه اونلاری الله تعالی
توحیدنه دعوت ایتسون (فَاِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ) زمانیکه
پیغمبرلری کلوب اونلری حق طرفنه دعوت ایتدی
(قُضِىَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ) دنیا و آخرتده پیغمبر ایله اونی
تکذیب ایلیلرگ آراسنده عدالت اوزره حکم اولنوب هر
ایکیسنده اونلره عذاب اولنور (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) پیغمبرلری
تکذیب ایدنلره ظلم اولنماز اوز عمللرینگ جزاسی اونلاره یتشه جکدر

۴۹) (وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ)
(یا محمد) مشرکلر سگا و مؤمنلره دیرلر او عذابیکه بزه وعده و یریرسگز او
نه وقتدر اگر دوغرو دین سگز اونگ وقتنی بزدن اوتری بیان ایدگ

۵۰) (قُلْ لَا اَمْلِكُ لِنَفْسِى ضَرًّا وَلَا نَفْعًا اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ)

لِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ اِذَا جَاءَ اَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ☆

۵۱) قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا اَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ☆

اَثُمَّ اِذَا مَا وَقَعَ اٰمَنْتُمْ بِهِ اٰلْاٰنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ☆

دیکل اونلارگ جوابنده (یا محمد) من اوز نفسمه نه بر ضرر و نه بر منفعت
یتورمکه مالك و قادر دکلم مکر او ضرر و منفعتیکه الله تعالی ایستیه
من که اوز نفسمه قادر اولمادیم سزدن اوتری عذاب کتورمکه
و اونگ وقتنی بیان ایلمکه قادر اولا رام (لِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ)
هر بر امتگ عذابندن اوتری بر وقت معین واردر (اِذَا جَاءَ اَجَلُهُمْ)
زمانیکه اونلارگ عذابنگ وقتی یتشدی (فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً
وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ) نه برساعت اونگ وقتنی تاخیره سالا بیلورلر و نه
برساعت قباق ها یله سز مشرکلرگ ده عذابندن اوتری بر وقت
معین واردر اووقتدن عذاب تاخیره دوشمز

۵۱) (قُلْ اَرَاَيْتُمْ) دیکل مشرکلره (یا محمد) خبرویرگ مگا
(اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا اَوْ نَهَارًا) اگر الله تعالینگ عذابی
کیجه یاتوب راحت اولان وقتده یا که کوندوز معاش امرینه
مشغول اولان زمانده سزه که هر بر حالتده کسه عذابنگ تیز کلمکنه
شیمان اولاجقگز (مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ) عذاب بر
مکروه و آجی اولان شیئی در پس کناه کار شخصلر
او عذابدن نه شیئی تعجیل ایلیوب ایسترلر (مشرکلر
دیدیلر اگر بو قرآن حق در الله تعالی بزه عذاب کوندرسون بو آیه
اونلارگ جوابنده در یعنی عذاب بر شیئی دکل که انسان اونده تعجیل
ایلسون)

۵۲) (اَثُمَّ اِذَا مَا وَقَعَ اٰمَنْتُمْ بِهِ) آیا اوندنصکره عذاب
واقع اولدی الله تعالی یه ایمان کتورسه گز او
زمانده که ایمان منفعت و یرمز (اٰلْاٰنَ) (عذابی کوروب ایمان
کتورندن صکره دیلور اونلاره آیا ایمدی عذابی کورندن صکره
ایمان کتوریرسگز ایمدی ایمانگ سزه هیچ بر منفعت یوخیدر
(وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ) و حال آنکه حقیقتا سز عذابی ایستمکده
تعجیل ایدیردیگز عذابی تیزلکیله ایستمك اونگ انکارینه دلیلدر پس

٥٣) ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ۞

٥٤) وَيَسْتَنْبِئُونَكَ اَحَقٌّ هُوَ قُلْ اِي وَرَبِّي اِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ۞

٥٥) وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْاَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۞

٥٦) اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ

ایمدی عذابی گورن حالتده ایمان گتورمك سزه نه فایده ویریر

٥٣) (ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا) الله تعالی عذابنی انکار ایدوب ظالم اولان شخصلره آخرت گوننده اونلری عذابده وتاندن صگره دیلور (ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ) ایمدی همیشه لك عذابی دادگ هیچ بر وقت سزدن اوتری خلاص اولماق یوقدر (هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ) جزاویر یلمزسزه مگر دنیاده کسب ایلدیککز عمللرگ سیئه سزه جزاویریلور

٥٤) (وَيَسْتَنْبِئُونَكَ اَحَقٌّ هُوَ) مشرکلر سندن خبرآلوب دیرلر (یا محمد) او عذابکه بزه وعده ویریرسن آیا حق وواقع اولاجقدرمی بو سؤالی انکار واستهزا مقامنده ایلدیلر (قُلْ اِي وَرَبِّي اِنَّهُ لَحَقٌّ) (یا محمد) دیکل اونلارگ جوابنده بلی آند اولسون منیم ربمه درحقیقت او عذاب حقدر وواقع اولاجقدر (وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ) عذابی فوته ویروب الله تعالی نی عاجز ایدن دکل سگز او عذاب سزه البته واقع اولاجاقدر

٥٥) (وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْاَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ) اگر قیامت گوننده هر بر ظالم نفسدن اوتری بر یوزینگ خزینه لری وجمیع منفعتلری اولسه اولا ایدیکه اونلاری ویروب عذابدن خلاص اولا البته اوندن قبول اولنمیه جقدر (وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ) عذابی گورن زمانده خیاللرینه کلمیوب خاطرلرینه کیچمین شیئی گورنده مبهوت اولوب پشیمان اولماقلارینی باطنلرنده گیزلدوب آغلامقه ودا نشماقه اونلارده قوه ویارا اولماز (وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ) ظالملر یله مظلوملر آراسنده قیامت گوننده عدالتیله حکم اولنور (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) البته ظالم ومظلوم هیچ برینه ظلم اولونماز هر بر شخصه اوز عملنگ جزاسی ویریلور

٥٦) (اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) ای آدم

اَلَا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۞

٥٧) هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۞

٥٨) يَا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ۞

٥٩) قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا

اولادی خبردار اولگ درحقیقت هر بر شیئکه آسمانلارده ویرده واردر الله تعالی نگ ملکی درواونلره تصرف ایتمك الله تعالی یه مخصوصدر (اَلَا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ) گه خبردار اولگ درحقیقت هر بر وعده ایکه الله تعالی ویرویدر عذاب وثوابدن هاپوسی حق وواقع اولاجقدر (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) لکن مخلوقگ چوخی بیلمیوب جهالت اوزره الله تعالی نگ وعده لرینی انکار ایلیورلر

٥٧) (هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ) دیریلدن واولدورن الله تعالی در (وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) هامگز اولدن صگره حساب وانتقامدن اوتری الله تعالی طرفنه رجوع ایدوب قایده جقگز

٥٨) (يَا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ) ای انسان طایفه سی حقیقتا سزه ربگز الله تعالی دن موعظه ونصیحته شامل اولان بر کتاب (قرآن) کلدی (وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ) قرآن شریف سینه لرده اولان (*) جهالت واخلاق فاسده وعقاید باطله مرض لرینك درمانی وبونا خوشلقلاری زایل ایدندر (وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ) بو قرآن اوگا ایمان گتورن شخصلردن اوتری هدایت ورحمتدر

٥٩) (قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا)

(*) (فید) الحق بونله دراضافه گوزیله باخان شخصلر قرآن شریفده اولان اوصاف حسنه ومکارم اخلاقی هیچ بر کتابدن استباط ایده بلمزلر دنیاده جمیع علما وحکمای اخلاقگ کتابلرینده یازدوقلاری نوع بشرگ معاد ومعاشنه متعلق اولان قانونلرگ اساسی وحقیقتی قرآن شریفگ آیات باهره سیله بیان اولنمشدر حیف که اهل اسلام ارا سنده اموالك عذاب آخر ویلدن نجات تاپما قه قرآن شریفك قرائتی مخصوص اولوبدر موت طبیعی درك ایدوب اجل معینلرینی طی ایدن اموانه قرآن شریف قرائتدن هیچ بر شیئی حاصل اولماز موت احیا ریله اولن دیریلر ارا سنده ایکی ایاغلی الی سنده جانور غیر مکلف لرگ نص حریه لرینه حیات ویرن واونلاری دیریلر قطارینه داخل ایدن قرآن شریفدر شاعرده اوزلرینی اهل قرآن دیوب قرآنك احکامنه اوزلرینی عالم حساب ایلیلر قرآن شریفك اولی قسملری دیریلدن در آیدار کمین سوزلر یله اوز قسلرینی احیا ایتمین زمانده سایر عوام کالانعام میوادی ضلالتدن خارج ایدوب عالم هدایته داخل ایلمك زهی مشکل امردر

هو خیر مما یجمعون ۞

۶۰ قل ارأیتم ما انزل الله

لکم من رزق فجعلتم منه

حراما وحلالا قل ءالله

اذن لکم ام علی الله

تفترون ۞

۶۱ وما ظن الذین یفترون

علی الله الکذب یوم القیمة

ان الله لذو فضل علی الناس

ولکن اکثرهم

یا محمد مؤمنلره دیکل اگر برشیئه شاد اولسه‌لر الله تعالینک
فضل و رحمته‌کرک شاد اولسونلر اوندن باشقه شاد اولمغه لایق
برشیئی یوقدر (هو خیر مما یجمعون) اونلر جمع ایدن دنیا
متاعی و فانی اولان شیلردن الله تعالینک فضل و رحمتی
بخشیدر

۶۰) (قل ارأیتم ما انزل الله لکم من رزق) دیکل
(یا محمد) خبر و یرکز بکا او روزیلر دنکه الله تعالی سزدن اوتری
گوندروبدر آیا اونلای سزه حرام ایلوبدرمی (فجعلتم منه حراما
وحلالا) سز اورگزا او روزیلرگ بعضی حرام بعض دیکرینی
حلال قرار و یر یرسگز (نجه‌که عربلر دیر دیلر فلان دوه یا فلان
قویون یا فلان زراعت حرامدر بو مطلب قباقکی سوره‌لرده ذکر
اوللوبدر اما بو زمانلارگ اهلی دیرلر الهی بزه قرآن حلال ایدن شیلری
... بسار و مقبلر حرام ایتدیلر) (قل ءالله اذن لکم) دیکل اونلاره
(یا محمد) حلال وحرام قرار و یر مکده آیا الله تعالی سزه اذن
و یروبدر (ام علی الله تفترون) یا اینکه الله تعالی یه افترا
یا غلوب دیرسگز که بو حلال حرامی الله تعالی قرار و یروبدر
(یعنی شیدن حرام اولانلاری الله تعالی قرآن شریفنده خبر
و یروبدر)

۶۱) (وما ظن الذین یفترون علی الله الکذب یوم
القیمة) الله تعالی یه افترا یا غلوب یالان اسناد و یرنلرگ ظنلری
قیامت گوننده نه‌در (اوگونکی گونده‌که هر برشخصک اوز عملك
جزاسی اوگا و یریله جکدر) آیا اوافترا ایدنلر نجات تاپا جقلار هیهات
(ان الله لذو فضل علی الناس) درحقیقت الله تعالی خلقه احسان
وتفضل صاحبی در اونلاره عقل و یروب و اونلاره پیغمبر گوندروب
حلال وحرامی اونلاردن اوتری بیان بیوروبدر (ولکن اکثرهم

لا یشکرون ۞

۶۲ وما تکون فی شأن

وما تتلوا منه من قرءان ولا

تعملون من عمل الا کنا

علیکم شهودا اذ تفیضون فیه

وما یعزب عن ربک من

مثقال ذرة فی الارض ولا

فی السماء ولا اصغر من

ذلك ولا اکبر الا فی

کتاب مبین ۞

۶۳ الا ان اولیاء الله لا

خوف علیهم ولا هم

یحزنون ۞

۶۴ الذین امنوا وکانوا

یتقون ۞

لهم البشری فی الحیوة

الدنیا وفی الاخرة

لا یشکرون) لکن مخلوقگ چوخی الله تعالی هدایتنه تابع اولمیوب
اونگ و یردیکی نعمتلره شاکر اولمازلر

۶۲) (وما تکون فی شأن) (یا محمد) مخصوصا سن اوزگ هیچ بر
ایشده و عملده اولمازسن (وما تتلوا منه من قرءان) سگا نازل اولان
قراندن هیچ برقدر اوخومزسن (ولا تعملون من عمل) و سز مخلوق
هیچ برعمل ایلمزسگز (الا کنا علیکم شهودا اذ تفیضون فیه) سن
پیغمبر بو عمللری یا سز جمیع مخلوق هر برعملی عمله گتورمزسگز مگر
اینکه بز اوزیمز سزگ عمللرگزه او وقتده‌که او عمله داخل اولور
سگز شاهد و حاضر اولوب هیچ برعملگز بزیم علممزدن کنار
قالماز هامو عمللرگزه خبردار و مطلع وار روق (وما یعزب عن ر
بك من مثقال ذرة فی الارض ولا فی السماء) یا محمد بر ذره
آغرلقده شی نه یرده و نه آسمانده سنگ ربگ الله تعالی علمندن غایب
اولماز (ولا اصغر من ذلك ولا اکبر الا فی کتاب مبین)
ذره‌دن نه کوچگ و نه بیوك شیئی یوخدر مگر اینکه هاموسی لوح
محفوظده (الله تعالی علمنده) ثبت اوللوبدر

۶۳) (الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون)
خبردار اولگ بوگا که الله تعالینی دوست دوتوب اوگا اطاعت
ایدن شخصلره قیامت گوننده خوف یوخدر محزون و غمگینده
اولمازلر نجه‌که الله تعالینگ دشمنلری خوفده اولوب محزون
اولاجقدرلر

۶۴) (الذین امنوا وکانوا یتقون) الله تعالینگ دوستلری
او شخصلردرکه اوگا ایمان گتوروب قورخوده اولورلار
(اوقورخوسینه معصیتی ترك ایدوب اطاعت الهی‌ده برقرار اولورلار

۶۵) (لهم البشری فی الحیوة الدنیا وفی الاخرة)
اونلاردن اوتری هم حیات دنیاده بشارت واردر (نجه‌که قرآن شریفده
نچه یرده خبر و یروبدرکه مؤمن و متقیلردن اوتری جنت حاضر ایتمشم

لا تَبدِیلَ لِکَلِمَاتِ اللّٰهِ
ذٰلِكَ هُوَ الفَوزُ العَظِیمُ ☆
٦٦) وَلَا یَحزُنكَ قَولُهُم اِنَّ
العِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِیعاً هُوَ السَّمِیعُ
العَلِیمُ ☆
٦٧) اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَن فِی
السَّمٰوَاتِ وَمَن فِی الاَرضِ
وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِینَ یَدعُونَ مِن
دُونِ اللّٰهِ شُرَکَاءَ اِن
یَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ

وهم آخرتده . قیامت کوننده) قیامت کونی مؤمنلره بشارت
کورسزه هیچ برخوف یوخدر رحمتم سزه شامل اولوب سزی
عذابدن نجات ویرمشم (**لَاتَبدِیلَ لِکَلِمَاتِ اللّٰهِ**) الله تعالی سوز
لریندن اوتری هیچ برتغیر وتبدیل یوخدر هر برحکمیکه الله تعالی
بیو روب یا رحمت یا عذاب واقع اولاجقدر (**ذٰلِكَ هُوَ
الفَوزُ العَظِیمُ**) دنیا وآخرتده نجات تاپماق بیوك اجر و ثوابه یتشمکدر
٦٦) (**وَلَا یَحزُنكَ قَولُهُم**) یا محمد مشرکلرگ سنی تکذیب
ایلیوب قورخوزمقلاری وسنی هلاك ایتمك یاره سنده تدبیر ایدوب
شوری ایتمکلری سنی محزون وغمکین ایتمسون (**اِنَّ العِزَّةَ لِلّٰهِ
جَمِیعاً**) درحقیقت عزت وغالب اولماق هاموسی الله تعالی ایچوندر
اونلارنگا غالب اولا بلمزلر الله تعالی سنگا کومك اولوب اونلاره
غالب ایده جکدر (**هُوَ السَّمِیعُ العَلِیمُ**) الله تعالی مشرکلرگ
دانشان سوزلرینی ایشیدوب اونلارگ تدبیرینه که سندن اوتری
نه تدبیر ایلیورلر تا اینکه سنی قتله یتورسونلر الله تعالی عالمدر (مکه ده
مشرکلر جمع اولوب رسول خدانی قتله یتورمك یاره سنده
تدبیر ایدیوردیلر الله تعالی اونلارگ تدبیرینی پیغمبرینه خبر ویریر
٦٧) (**اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَن فِی السَّمٰوَاتِ وَمَن فِی الاَرضِ**)
خبردار اولگ درحقیقت الله تعالی نگ عبدی واونگ اختیارنده در
آسمانلارده اولان عقل صاحبلری (ملائکه) ویرده اولان عقل
صاحبلری پس هربر عقل صاحبلری که الله تعالی یه عبد اولدیلار
عقل صاحبلریندن باشقه شیلری الله تعالی یه شریك قرار ویرمك نه لایقدر
(**وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِینَ یَدعُونَ مِن دُونِ اللّٰهِ شُرَکَاءَ**) اوشخصلریکه
الله تعالی دن باشقه شریکلری چاغروب اونلاره عبادت ایدیرلر
حقیقتا ویقین اوزره اونلره تابع اولمیورلار (**اِن یَتَّبِعُونَ
اِلَّا الظَّنَّ**) بلکه حقیقتا ظنه تابع اولوب بتلرگ الله تعالی یه
شریك اولماقلارینی ظن اوزره قبول ایدوبلرنه یقین اوزره

وَاِن هُم اِلَّا یَخرُصُونَ ☆
٦٧) هُوَ الَّذِی جَعَلَ لَکُمُ
اللَّیلَ لِتَسکُنُوا فِیهِ وَالنَّهَارَ
مُبصِراً اِنَّ فِی ذٰلِكَ لَاٰیَاتٍ
لِقَومٍ یَسمَعُونَ ☆
٦٨) قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَداً
سُبحَانَهُ هُوَ الغَنِیُّ لَهُ مَا فِی
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِی الاَرضِ
اِن عِندَکُم مِن سُلطَانٍ
بِهٰذَا اَتَقُولُونَ عَلَی اللّٰهِ
مَا لَا تَعلَمُونَ ☆
٦٩) قُل اِنَّ الَّذِینَ یَفتَرُونَ
عَلَی اللّٰهِ الکَذِبَ

(**وَاِن هُم اِلَّا یَخرُصُونَ**) دکل اومشرکلر مکر اینکه بتلرگ الله
تعالی یه شریك اولماقلارینی اوزلریندن دوزلدوب الله تعالی یه
شریك قرار ویرویلر
٦٧) (**هُوَ الَّذِی جَعَلَ لَکُمُ اللَّیلَ لِتَسکُنُوا فِیهِ**) الله
تعالی قدرت کامله سیله سزدن اوتری کیجه نی قرار ویرویدر تا اینکه آسوده
اولوب زحمتدن راحت اولاسگز (**وَالنَّهَارَ مُبصِراً**) کوندوزی
سزدن اوتری ایشق قرار ویرویدر تا اینکه کسب معاشه مشغول اولاسگز
(**اِنَّ فِی ذٰلِكَ لَاٰیَاتٍ لِقَومٍ یَسمَعُونَ**) بو کیجه کوندوزده
اوجماعتدن اوتریکه الله تعالی سوزلرینه عبرت کوتورمك اوزره
قولاغ ویروب واونده تدبیر ایدوب تا اینکه عالم اولسونلرکه وجود
عالمنده حقیقتا معبود واحد یکتا الله تعالی در دلیل وبرهانلر واردر
٦٨) (**قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَداً**) (نصاری دین کمی)
مشرکرده دیدیلر الله تعالی اوزیندن اوتری ملائکه لری اولاد
(قز) قرار ویرویدر (**سُبحَانَهُ**) الله تعالی اوزینه اولاد قرار
ویرمکدن پاك ومنزه در (نه احمقانه سوز دیورلر) (**هُوَ الغَنِیُّ**)
اودر جمیع مخلوقدن بی احتیاج اولان احتیاجی اولمیان شخصه
اولاده لازمدر (**لَهُ مَا فِی السَّمٰوَاتِ وَمَا فِی الاَرضِ**) الله تعالی
ایچون ملك در آسمانلارده ویرده اولان هربرشیلر الله تعالی اونلاره
مالك اولماقیله اولاد اخذ ایتمکدن بی احتیاجدر (**اِن عِندَکُم
مِن سُلطَانٍ بِهٰذَا**) سزگ یانگرده بودیدیکگز سوزه (که الله تعالی
اوزی ایچون اولاد کتوروب) بردلیل وبرهان یوخدر (**اَتَقُولُونَ
عَلَی اللّٰهِ مَا لَا تَعلَمُونَ**) آیا دیوب الله تعالی یه اسناد ویریرسگز
برسوزیکه اوگا عالم دکلسگز (هر برسوزیکه دلیل وبرهانسز
صاحبندن ناشی اولا اونگ صاحبه جاهل دیمك سزاواردر)
٦٩) (**قُل اِنَّ الَّذِینَ یَفتَرُونَ عَلَی اللّٰهِ الکَذِبَ**)

دیکن (یا محمد) او شخصلرکه الله تعالى يه افترا باغليوب يالان
اسناد ويروب اوندن اوترى اولاد قرار ويره لر (لَا يُفْلِحُونَ)
اونلار آخرت عذابندن نجات تابمازلر

٧٠) (مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا) اونلارگ الله تعالى يه بو افترالرى
دنيا منفعتى در تا اينكه خلقى فريفته ايدوب اونلاره رياست ايتسونلر (بو
رئيسلر باره سنده در) (ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ) او نلارى موت
دوتاندن صكره قايداجقلارى بزيم طرفمزه در (ثُمَّ نُذِيقُهُمُ
الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ) اوندن صكره اونلاره
قيامت كوننده او سببه كوره كه الله تعالى يه كافر اولوب اولاد
سناد ويرديلر شدتلو اود عذابنى داديزديرريق

٧١) (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ) (يا محمد) اوخويوب ذكر
ايتكل خلقه نوح (پيغمبرگ) خبرينى بلكه عبرت بردار اولوب
الله تعالى يه شريك قرار ويرميوب موحد اولسونلر (إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
يَا قَوْمِ) اوزماندهكه خطاب ايليوب ديدى اوزقومنه اى منيم قومم
(إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ) اگر
آغر كاور سزه منيم سزگ آراگرده اولماقم و الله تعالى نگ آيات
واحكامنى سزه ديمگيم (اوسببه كوره سز منيم قتلمه عازم اولوبسگز منيم
سزدن هيچ برخوفم يوخدر (فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ) من الله تعالى يه توكل
ايتمشم منيم وثوق واعتماديم اوگادر منيم امريمه كفايت ايدن اودر
(فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ) الله تعالى يه قرار
ويرن شريكلرگزگ كومك ايتمگيله عازم اولنگ امرگزه (منى
اولدورمگه يا اخراج بلد ايتمگه) (ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ
غُمَّةً) اوندن صكره سزگ بو امرگز (منيم قتلمه اقدام ايدوب منى قتله
يتورمك) سزدن اوترى بر آغرغم وغصه اولماسون بو بارهده هيچ بر
فكر ايلميگ (ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ) اوندن صكره عازم
اولديغگز امرى مگا يتوروب مگا مهلت ويرميگ منيم قتلدن خوفم يوخدر

لَا يُفْلِحُونَ ۞
(٧٠) مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا
مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ
الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ
۞
(٧١) وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ
إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنْ
كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي
وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى
اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ
وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ
أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا
إِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ

٧٢) (فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ) اگر منيم نصيحت و موعظه لريمه دال
چويروب اعراض ايليه سگز سزدن سؤال ايديرم آيا بو اعراض ايتمگه
سبب ندر (فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ) منده كه برشيئى يوخدر سزا وندن
نفرت ايدوب قاچاسگز مالگزده طمعم يوخ موعظه و نصيحته سزدن اجر
ومزد (*) ايستميور پس نه جهته كوره مندن قاچرسگز (إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا
عَلَى اللَّهِ) (نوح عليه السلام (دير) دگل منم اجر ومزديم

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ
مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا
عَلَى اللَّهِ

(*) (قيد) بلى بز علماى اسلامى خلقنگ نظرينده والله تعالى يانده وقع واعتبارده نالان موعظه يه اجر آلماقدر الله تعالى بو مرضى بزلردن رفع ايلسون عبادت خانه لر شاهرده مسجد باطنده آلش ويريش مقامى اولوب نه اينچه آلش ويريش بلكه جيب گيرلك وآدم سويماقلق يرى اولوبدر هيچ كه الله تعالى نك معظم آيى رمضان المبارك داخل اولدى خلقى مسجده كلوب عبادة الله مشغول اولماقه تحريض وترغيب ايدوب اما باطنده بوزقسم حيله وآل ويرلر ايله ويريرلك نه قسم ايلك بوايكى مبلغ آرتق اولسون اى منيم هم قطار قرنداشلاريم يوسوزلردن رنجيده اولمنگ منده سزيله بو مطلبده شريك واورام الله تعالى دن بوندن بيله بوعملك تركنه استعانت استيورم سزده منيله هم آواز اولوب بو امر قبيحى ترك ايليوب نان پيره قناعت ايلنك اگر سز بو امرى ترك ايليه نگز خلق ده كيدوب بركذاب الله تعالى واونك رسوله افترا ايدن شخصى آدين مرتبه خان قويوب اونك باشنه يغليوب كوروب منبره چقارمزلر اونلرده خلقى هزار شيوه وشعبده بازلق ايله اوزلرينه فريفته ايليوب قرة العين رسول خدا حضرت حسين عليه السلام قاتلى واوانگ عيالنگ هتك احترام اولماقنى اوزلرينه دن اونارى سرمايه معاش قرار ويرمزلر اكثريز برقليل اولان مبلغ دن كچك هرآينه بو طايفه مثلنه يالان سوزلرينه خلقنگ مالنى الدن آلابيلورلر والله بوطايفه نگ عملرى منم شخصك كوزيمى ياره ايدر اونگ عوضنده كه مبحه ظلم اولنوبدر اوگا آغلياق بو طايفه اوجنايله اوزينه واوگا متعلق اولان اهلبيته واولاد اطهاريه واصحاب اخياريه ايلين ظلملرنه كوك آغلياق تا نه وقته دك بزغفلت يوخوسنده قالوب اوزمزى عالم اوزيمزكالانعام انسان آراسنده دولانا جوق مساجدومنابرى عبادات باطنيه منجس ايليوب خلقنگ صلوة وصومنك باطل اولماقنه باعث اولاق تا نه وقته دك اوزيمزى جهالته نسبت ويروب بيله عمل شنيعلرى كوروب اغماض ايليك الواعظلر كلوب مسامحه لار گه غفلت بزلرده بولر واضدادلارو معتقده اولان جنت الهى نى برقليل اولان مبلغه آلماده يالاريمزه ملك خاص ويرميولر بزده منبرگه مقابلنده اولتوروب كوزيمزنى اوالوانك آغزينه ديكوب اونك آغزيندن خارج اولان دعالرى وحى منزل حساب ايليك اى مسلمانلار برايشدن قولاق وكورن كوز اوزكه لردن غاريه ايليك باشگه كورگه هانسى مذهبگه وملگه عبادت خانه لرينده بوجوريى ادباته عملر ظهوره كلير كه بزيم عبادت خانه لرده اولير باخوب كورك بو مرتبه خان طايفه سى خلقى نه قدر گمراه ايليوبلر هرير عمل اوللاردن منبرده صادر اولسه خلق اوانى عين حق حساب ايدوب اوگا اعتراض ايليتى تكفير ايديورلر حقير اول شباب ايامنده كيجه زمانلرده مساجدلرگه برينده محرم ايامنده (٨) نجى كيجه ده وارايديم اوانى درويش بيچه اولدنگره درويش اولدى مگره درويش وبيگلره لقب اولوب و نگره

وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۞

۷۳) فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ

مكر الله تعالى يه هيچ برشيئى سزدن خواهشم يوخدر (وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) الله تعالى طرفدن امر اولنمشم او مسلمانلاردن اولومكه الله تعالى ديننده تعليم احكام ايتمكده مقصودلرى دنيا اولميوب اونگ عوضنده برشيئى آلمازلا.

۷۳) (فَكَذَّبُوهُ) نوح پيغمبرى اوز قومى تكذيب ايدوب اونگ سوزينه قولاق ويرمديلر (بلى هر زمانده بويله اولوبدر احكام الهى يه رشوه آلميوب صادق شخصلرى تكذيب ايدوب اما حيله گر رشوه آلان كذاب شخصلرگ سوزلرينى وحى منزل حساب ايدوب تصديق ايليوبلر) (فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ) اونلره طوفان

بزيم باكتو شهرينه كلوب مدعى سيادت اولوب مرثيه خوان قطار يسنه داخل اولان برشخص كذاب كلوب منبره چقدى قاآنى حكيم دينكى
﴿فارغ لشده خلق زتسليم لشهد﴾ ﴿برخست جو بوزيه وبنشست بمنبر﴾
﴿وانكه بسرو صيلت وريش ولب وبينى﴾ ﴿بس عشوه بيابورد چينكرد سخن سر﴾
اغليوب نوحه دارانه خلقى تحريص ايتمكده باشلادى باشنى آچوب يقه سنى پاره ليوب هر بر چرخى يوكلكده سيادت عمامه سنى يره و و روب خلقگ اراسنه شيون سالدى خلق باشينه و و روب نوحه لرى عرش ايدوب مجلسدن كنار چكديلر اما او دغدار امام حسينگ باشى اوكوزيگ اوزينگ گوزلريندن بر قطره ياش ظاهر اولمادى بر ربع ساعت كچمدن مكره آرام اولوب خلق ساكت اولديلار باشلادى حضرات بزيم هر ايل امام حسيندن بر برات واريمزدر بوكيجه بزيم برات گيجه سيدر گوروك آقاگز امام حسينى اوزگزدن نجه راضى ايليه جكسگز اى قربان اولوم غيرتگزه واقعه ى خالص شيعه سزسگز اووقتده خلقلار اسنده بر غريبه شورش حادث اولدى هر برشخص اوز قوه سندن آرتق مبلغ ويره كه بنا قويديلر منبر اوستنده اولان جاهل مبلغگ كارتنى ملاحظه ايلسنده وجد وسرور لندى اوزينى خود ارلق ايله بلميوب دیدى بنده اولدوم بر (عليان) گمورگ مثلن اوترى اوماعنده اوللك امريني الله تعالى امرندن مقدم واجب العمل فرض ايليوب عليان ساحرا ولدى منبرگ اوسته بر طرفدن دعا ايليوب خلقلك اموالنى جنه كوندروب طرف ديكردن عليانه لهيب ويروب خوروتيله عليان چكمكه مشغول اولدى آيا يوقدر اسلامگ قانوني اسلام عبادتخانه لرينده برك بوقسم رفتار ايلمك شيخ الانبياء نوح پيغمبرگ دين سوزينه هر آيه فكر ويريلسه اووقتده معلوم اولورهنده مانع علما سوزلرينك عدم نفوذيه هرايه موعظه ونصيحه اجرا ايلما قدر بو وقتده كه عمر يمزى غفلتده كچورمك بولندى يله كرك قلبا واخلا صادين اسلام لر ويجك فكرينده اولماق اى عزيزم قرداشلاريم علما لر گلگ بو عملردن توبه ايليوب الله تعالى درگاهنه تضرع ايلك حقير مقام توبه يه كلوب الله تعالى دن خواهش ايديرم يولدن سابق جاهليله كيچن امرلريمزى باغشلاسون وبولدن يله توفيق ويرسون تا اينكه اوللك يولنده صادقانه خدمت ايليك آمين بو مطلبگ تتمه سى كتابگ اوچنجى جزونده شعرا سوره سنده رسول خدانگ رسالت مقابلنده اجر ومزد ايسته مك بارهسنده انشاء الله ذكر ايلنور

وَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ وَاَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ۞

۷۴) ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَاۤؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ۞

۷۵) ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى وَهٰرُونَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ بِاٰيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ۞

مسلط ايدوب (نوح) واوگا ايمان گتوروب اونيله گمى ده اولان شخصلرى طوفاندن نجات ويرديك (وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ) نجات ويرلرى غرق اولانلاره جانشين قرار ويرديك (وَاَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا) اوشخصلركه بزيم آيتمزى تكذيب ايلديلر اونلرى غرق ايتديك (فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ) باخ گوركلن (يا محمد) پيغمبر قورخوزلوب اوگا اطاعت ايلمين شخصلرگ آخر امرلرى نجه اولدى (سنى ده تكذيب ايلنلر (يا محمد) اونلاره ده عذاب نازل اولماقدن حذر ايتسونلر)

۷۴) (ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ) نوحدن صكره نجه پيغمبرلر اوز قوملرينه گوندرديك (هود صالح ابراهيم لوط و بونلاردن باشقه پيغمبرلر) (فَجَاۤؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) او پيغمبرلر اوز قوملرينه اونلارگ نبوتلرينى ثابت ايدن واضح وآشكار اولان دليللريله كلديلر (فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ) اوحق سوزلركه اونلارى پيغمبر مبعوث اوله قدن قباق جاهليت زماننده تكذيب ايلمشديلر او سوزلره ايمان گتورميوب كه تكذيب ايتديلر اونلارگ حاللرى پيغمبر مبعوث اولوب اولماقيله هيچ برتفاوت ايلميوب گويا اونلاره هيچ پيغمبر مبعوث اولماشيدى (كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ) اونلارگ قلبلرى مهرلنوب ايمان گتورمين كمى حددن تجاوز ايدوب الله تعالى يه عاصى اولانلارگ قلبلرينه برمهر وورىق كه اونلار اوزيمان اختيارلريله هيچ وقت ايمان گتورمزلر

۷۵) (ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى وَهٰرُونَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ بِاٰيَاتِنَا) او پيغمبرلردن صكره موسى ايله هرونى آشكار اولان معجزه لريمزيله فرعون واونگ جماعتنگ بيوكلرينه گوندرديك (فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ) معجزه لرى قبول ايدوب موسى وهرونى پيغمبرلكه تصديق ايتمكدن كبر وغرور ايتديلر هميشه كافر وگناهكار اولان جماعتيديلر

۷٦) (فَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا) زمانیکه فرعون و
اونگ قومنه حق اولان معجزه بزیم طرفمزدن کلدی (قَالُوا اِنَّ
هٰذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ) دیدیلر درحقیقت بو معجزه دکل بلکه آشکار
اولان سحردر

۷۷) (قَالَ مُوسٰى اَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَكُمْ) موسی
دیدی ای جماعت زمانیکه حق اولان کلام ومعجزه الله تعالی
دن سزه کلدی آیا اوگا طعن وروب عیب دوتوب سحردیر سگز
(اَسِحْرٌ هٰذَا) آیا بو حق اولان معجزه سحردرمی (وَلَا
يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ) سحر حقیقی اولمیان خیالاتدر ساحرلرگ کذبی
ظاهر اولوب نجات تاپمازلار بو معجزه لر الله تعالی طرفندن حقیقی
اولان شیلردر اونلاره نجه سحر دیمك اولور

۷۸) (قَالُوا اَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا)
دیدیلر یا موسی آیا کلوبسن تا اینکه بزی قایتارماسن اودین و
مذهبدن که آتا بابامزی اودین ومذهبده تاپمشوق (خلقی
هلاک ویرن تقلیددر) (وَتَكُونَ لَكُمَا الْكِبْرِيَآءُ فِي الْاَرْضِ)
اوندن سگره بیوکلك وسلطنت مصر یرینده سزلره فرد اِشگ هروندن
اوتری اولسون (وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ) یا موسی بز هیچ وقت
سزی تصدیق ایدوب سزه ایمان کتورن دکلك

۷۹) (وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ) فرعون
دیدی بونلار ساحردرلر جمیع عالم اولان ساحرلری مندن اوتری
جمع ایلیوب کتورگ (تا اینکه او ساحرلر بونلاره غالب اولوب
بونلارگ باطلنی آشکار اولسون)

۸۰) (فَلَمَّا جَآءَ السَّحَرَةُ) همینکه فرعونگ حکمیله ساحر
لرکلوب حاضر اولدیلار (موسی علیه السلامیله مقابل دوردیلار)
(قَالَ لَهُمْ مُوسٰى اَلْقُوا مَا اَنْتُمْ مُلْقُونَ) موسی دیدی ای ساحرلر
هر بر شیئکه آتا جقگز میدانه آتگ

فَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا
قَالُوا اِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ ۞

۷۷) قَالَ مُوسٰى اَتَقُولُونَ
لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَكُمْ اَسِحْرٌ
هٰذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ ۞

۷۸) قَالُوا اَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا
وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا وَتَكُونَ
لَكُمَا الْكِبْرِيَآءُ فِي الْاَرْضِ
وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ۞

۷۹) وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي
بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ۞

۸۰) فَلَمَّا جَآءَ السَّحَرَةُ قَالَ
لَهُمْ مُوسٰى اَلْقُوا مَا اَنْتُمْ
مُلْقُونَ ۞

۸۱) (فَلَمَّا اَلْقَوْا) زمانیکه ساحرلر قایران شیلرینی آتدیلر
(قَالَ مُوسٰى مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ) موسی دیدی بوکه سزکتوروبسگز
سحردرنه اینکه الله تعالی نگ معجزه لری که فرعون وقومی
اوگا سحر دیدیلر (اِنَّ اللّٰهَ سَيُبْطِلُهُ) درحقیقت البته الله تعالی
سحری باطل ایلیوب معجزه نی اوگا غالب ایدر (اِنَّ اللّٰهَ لَا يُصْلِحُ
عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ) درحقیقت الله تعالی یر یوزینده مفسد اولان
شخصلرگ عمللرینی اصلاح ایدوب قوت ویرمز

۸۲) (وَيُحِقُّ اللّٰهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ) الله تعالی اوزینگ دوغرو
کلمه لریله حقه قوت ویروب ثابت ایدر (موسی علیه السلامه
وعده ویرمشیدی اونی دشمنه غالب ایلسون) (وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ)
اگرچه گناهکار عاصیلر خوشلانمیه لار اما الله تعالی اونلارگ رغم
انفنه حقی باطله غالب ایلیندر (الله تعالی موسی نی ساحرلره
غالب ایدوب ها موسی ایمان کتوردیلر بونگ تفصیلی اوزگه سوره
لرده بیان اولنوبدر)

۸۳) (فَمَا اٰمَنَ لِمُوسٰى اِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ) فرعونگ
قومندن موسی یه ایمان کتورمدی مگر آز اولان شخصلر (عَلٰى
خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ اَنْ يَفْتِنَهُمْ) ایمان کتورمکلری
موسی یه فرعون وبیوکلریندن خوف ایتمکلرینگ سببنه ایدی که
مبادا ایمان کتورنده اونلره عذاب ایلسونلر (وَاِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ
فِي الْاَرْضِ) درحقیقت مصر ملکنده اولان خلقه فرعون غالب
وقاهریدی (وَاِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ) ودرحقیقت ظلم وفساد ایتمکده
اسراف ایلیلردندی

۸۴) (وَقَالَ مُوسٰى يَا قَوْمِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ) موسی
اوز قومی بنی اسرائیله دیدی اگر الله تعالی یه ایمان کتوروبسگز
فرعوندن هیچ خوف ایلمگ (فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا اِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ)
اگر الله تعالی یه اوزگزی تسلیم ایدوب تسلیمگزی الله تعالی دن

۸۱) فَلَمَّا اَلْقَوْا قَالَ مُوسٰى
مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ اِنَّ اللّٰهَ
سَيُبْطِلُهُ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُصْلِحُ
عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ۞

۸۲) وَيُحِقُّ اللّٰهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ
وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ۞

۸۳) فَمَا اٰمَنَ لِمُوسٰى اِلَّا
ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ عَلٰى خَوْفٍ
مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ اَنْ يَفْتِنَهُمْ
وَاِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي
الْاَرْضِ وَاِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ۞

۸۴) وَقَالَ مُوسٰى يَا قَوْمِ اِنْ
كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ فَعَلَيْهِ
تَوَكَّلُوا اِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ۞

۸۵) فقالوا علی الله توکلنا
ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم
الظالمین ۞
۸۶) ونجنا برحمتك من
القوم الکافرین ۞
۸۷) واوحینا الی موسی
واخیه ان تبوا لقومکما
بمصر بیوتا واجعلوا بیوتکم
قبلة واقیموا الصلوة و
بشر المؤمنین ۞
۸۸) وقال موسی ربنا انك
اتیت فرعون وملأه زینة
واموالا فی الحیوة الدنیا
ربنا لیضلوا عن سبیلك ربنا
اطمس علی اموالهم

اوتری خالص ایدوب اوگا شریك قرار ویرمین شخصارسگز الله تعالی یه توکل ایدوب فرعوندن خوف ایتمیگ

۸۵) (فقالوا علی الله توکلنا) بنی اسرائیل دیدیلر الله تعالی یه توکل ایلدیك (ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمین) اوندن صگره دعا ایدوب دیدیلر ای بزیم ربمز بزلری فرعون و اونگ قومی ظالم اولان جماعتدن اوتری محل عذاب قرار ویرمیوب اونلاری بزه مسلط ایلمه

۸۶) (ونجنا برحمتك من القوم الکافرین) ای بزیم ربمز بزی بو کافراولان جماعتگ الدن نجات ویرگل (فرعونگ ملتی قبطیلر بنی اسرائیلی اوزلرینه عبد قرار ویرمشیدیلر هر بر مشقتلو عمللره اونلاری وادار ایدیردیلر

۸۷) (واوحینا الی موسی واخیه) موسی واونگ قرداشی هرونه وحی ایدوب دیدیك (ان تبوا لقومکما بمصر بیوتا) قومگز بنی اسرائیلدن اوتری مصرده نچه ایولر قرار ویرگز که نماز وعبادت وقتنده بنی اسرائیل او ایولره رجوع ایلیوب عبادت ایتسونلر (واجعلوا بیوتکم قبلة) همین ذکر اولنان ایولرگزی نماز وقتنده اوزگزه قبله قرار ویرگ (واقیموا الصلوة) نمازی قیلوب ترك ایلمیگ (وبشر المؤمنین) بشارت ویرگل (یا موسی) مؤمنلره که فرعوندن سزه هیچ بر ضرر یتشمیه جگدر

۸۸) (وقال موسی ربنا انك اتیت فرعون وملأه زینة واموالا فی الحیوة الدنیا) موسی دیدی ای بزیم ربمز درحقیقت سن فرعون واونگ یاننده اولان بیوکره زینت دنیادن بریلگده وهر برقسم مال ویروبسن (ربنا لیضلوا عن سبیلك) ای بزیم ربمز اونلاره مال دنیا ویروبسن تا اینکه اوزلری گمراه اولماقدن باشقه غیرلریده سنگ یولگدن گمراه ایدوب کناره سالسونلار (ربنا اطمس علی اموالهم) ای بزیم ربمز بوکافرلرگ ماللرینه هلاکت یتورکل تا اینکه

واشدد علی قلوبهم فلا
یؤمنوا حتی یروا العذاب
الالیم ۞
۸۹) قال قد اجیبت دعوتکما
فاستقیما ولا تتبعان سبیل
الذین لا یعلمون ۞
۹۰) وجاوزنا ببنی اسرائیل
البحر فاتبعهم فرعون و
جنوده بغیا وعدوا حتی
اذا ادرکه الغرق قال
امنت انه لا اله الا الذی
امنت به بنوا اسرائیل

ماللریدن بر آثار قالماسون (واشدد علی قلوبهم) واونلارگ قلبلرینه بر قساوت یتورکل تا اینکه قلبلرینگ قساوتی دخی ده ارتق اولسون (فلا یؤمنوا حتی یروا العذاب الالیم) ایمان گتورمسونلر تا اینکه اذیت ویرن عذابی گوروب اونی دادسونلار

۸۹) (قال قد اجیبت دعوتکما) الله تعالی بیوردی (ای موسی وهرون) سزگ دعاگز قبول اولندی (فاستقیما) اما فرعون واونگ جماعتی دعوت ایتمگده محکم وبرقرار اولنگ (ولا تتبعان سبیل الذین لا یعلمون) الله الله تعالی طریقه سنه جاهل اولان شخصلرگ یوله تابع اولمیگ تعجیل ایتمیگ تعجیل هیچ بر امرده مصلحت دکل هر بر زمانده مصلحت اولسه الله تعالی اونلاره عذاب گوندرر (پیغمبر نامداریمز بیورویدر عجله شیطاندن تانی وآرام لق رحمندندر)

۹۰) (وجاوزنا ببنی اسرائیل البحر) بنی اسرائیلی دگزدن (قرمزی دگزدن) کیجوروب نجات ویردیك (موسی بنی اسرائیلی گوتوروب گیجه وقتی مصردن خارج اولدی فرعون خبردار اولوب اونگ دالنجه مصردن چخدی همینکه بنی اسرائیل گوردیلر فرعون دالیدن گلور موسی وبنی اسرائیل خوفدن دگزه داخل اولدیلار فرعونده اونلارگ دالنجه گلوب دگزه داخل اولدی بنی اسرائیل نجات تابوب فرعون واونگ تابعلری غرق اولدیلار نچه که بو آیه شریفه ده خبر ویریر (فاتبعهم فرعون وجنوده بغیا وعدوا) فرعون واونگ قوشونی ظلم ودشمنلگدن بنی اسرائیلگ دالنجه خارج اولوب دگزکنارنده اونلره یتشدیلر (حتی اذا ادرکه الغرق) بنی اسرائیلگ دالنجه دگزه داخل اولدیلار زمانیکه فرعونی غرق اولماق دوتدی (قال امنت انه لا اله الا الذی امنت به بنوا اسرائیل) فرعون غرق اولماق حالتنده دیدی ایمان گتوردیم منکه درحقیقت هیچ برحق اولان معبود یوخدر مگر الله تعالی اینکه

وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۞

٩١) آلْاٰنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ
وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ۞

٩٢) فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ
لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ اٰيَةً وَاِنَّ
كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ اٰيَاتِنَا
لَغَافِلُونَ ۞

بنی اسرائیل اوگا ایمان گتوروبلر (وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ) من الله تعالی یه اطاعت ایدوب هر بر امرلرینی اوگا واکذار ایدن شخصلردنم

٩١) (آلْاٰنَ) (کافر و عاصیلرگ اولن وقتده توبه لری قبول اولمامق سببه فرعون غرق اولان وقتده ایمان گتوروب توبه ایتمگه بالمقابله گویا الله تعالی طرفدن جواب ویریلوب دیلور) آیا ایمدی غرق اولان وقتده ایمان گتوریرسن ایمدی ایمان انسانه منفعت ویرمز (وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ) وحال انکه سن بوندن قباق الله تعالی یه عاصی اولوب توبه‌نی تاخیره سالوبسن (وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ) وبوندن قباق دنیاده فساد ایدن شخصلردن ایدگ اوزگ ضلالتده اولمقدن سوای خلقی ده ضلالته سالوردگ ایمدی سنگ توبه‌گ قبول دگلدر (آیه شریفه دلیلدر بوگا که عاصی و گناه کارلردن توبه قدرت واختیار حالنده قبول اولنور بعضی موضوعه حدیثلردن استنباط اولنوب خلق آراسنده مشهور اعتقاد اولنان که الله تعالی گناه کارگ توبه‌سنی دنیادن گیدنده آخر نفسده قبول ایدر همین آیه شریفه او حدیثلری تکذیب ایلیور قرآن شریفله مخالف اولان حدیثلره اعتقاد ایتمك قرآن شریفه دال چوویروب کافر اولمقدر)

٩٢) (فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ) ای فرعون بوگونکی گونده سن غرق اولاندن صگره بدنگی روحسز سودن خارج ایلیوب کناره چخاردیروق (لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ اٰيَةً) تا اینکه سندن صگره کلنلردن اوتری علامت و عبرت اولاسن (باخوب گوره‌لر مگا عاصی اولوب شریك قرار ویروب یا اینکه او زینه رب دینلره نجه عذاب ایدرم) (وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ اٰيَاتِنَا لَغَافِلُونَ) درحقیقت چوخ شخصلر انسان طایفه‌سندن بزیم آیاتمزدن البته غافل اولوبلار

٩٣) وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي
اِسْرَآئِيلَ مُبَوَّاَ صِدْقٍ وَ
رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا
اخْتَلَفُوا حَتّٰى جَآءَهُمُ الْعِلْمُ
اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ۞

٩٤) فَاِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا
اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ فَسْئَلِ الَّذِينَ
يَقْرَؤُنَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ
لَقَدْ جَآءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ۞

٩٥) وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ
كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَتَكُونَ
مِنَ الْخَاسِرِينَ ۞

٩٣) (وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي اِسْرَآئِيلَ مُبَوَّاَ صِدْقٍ) فرعون غرق اولوب بنی اسرائیل نجات تاپاندن صگره بنی اسرائیلی بگنلمش وراضی اولنان یرده (شام ملکنده) ساکن ایتدیك (وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) اونلاره پاکیزه و لذیذ اولان شیلردن روزی ویردیك (فَمَا اخْتَلَفُوا حَتّٰى جَآءَهُمُ الْعِلْمُ) بنی اسرائیل مذهبلرنده اختلاف ایتمدیلر مگر اینکه توراة کلوب علم کسب ایلیندن صگره اختلاف ایتدیلر (وحال انکه توراة کلندن صگره گرك اتفاق ایدوب دینلرنده ثابت قدم اولیدیلر اونگ عکسی اولدی) (اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) درحقیقت سنگ ربگ (یامحمد) بنی اسرائیل آراسنده ودین مذهبلرینگ بارەسنده که توراة کلندن صگره اونده اختلاف ایلدیلر قیامت گوننده حکم ایدر

٩٤) (فَاِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ) یامحمد اگر بو قرآنگ بارەسنده که سگا نازل ایلمشیك بزیم طرفمزدن اولماقده شك ایدیرسن (فَسْئَلِ الَّذِينَ يَقْرَؤُنَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ) سندن قباق کتاب (آسمانی) اوخویان شخصلردن (یهودیلردن) سوال ایتگل (لَقَدْ جَآءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) حقیقتا حق اولان قرآن ربگ الله تعالی دن سگا کلوب هیچ برشك و شبهه اونده یوخدر (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ) البته قرآنگ الله تعالی دن حق اولماقده شك ایدنلردن اولماگل بلکه عدم شکده ثابت و برقرار اولگل

٩٥) (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) البته الله تعالی آیاتنی تکذیب ایدنلردن اولمیوب تصدیق ایتمگده ثابت و راسخ اولگل (فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ) تکذیب ایدن وقتده اوزنگه ضرر ویرنلردن اولورسن (رسول اکرم اوگا نازل اولان آیات بارەسنده هیچ بر وقت شك ایتمیوبدر الله تعالی ده اوگا بیوریور که

٩٦) اِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ۞
٩٧) وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ۞

سن شك ايليوبسن بلكه شرط وفرض صورتنده بويوروبور مثلا اگر شك ايليه‌سن سكا بيله عذاب اولور بوندن رسول خدانگ شك ايتمگى قرآن بارەسنده ظاهر اولماز بلكه يهوديلرگ علمالرينى علميله وصف ايدوب اونلرگ رسول اكرم حقنه عالم اولماقلرينى بيان ايتمك مقصوددر بو كلامى رسول خدايه القا ايتمگده بر فايده واردر او فايده بودر كه رسول خدا بو آيه‌نى يهوديلره اوقوديغنده يهوديلر اوزلرينى بر مقام عاليده حساب ايليوب رسول اكرمگ مقابلنده الله تعالى اونلارى منصف قرار ويردن صكره بغض وعناد بوليله تكلم ايتمزلر (نجه كه بيله ده اولدى يهوديلرگ بيوك علما لريندن قرآنى تصديق ايدوب ايمانه داخل اولديلار)

٩٦) (اِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ) (يا محمد) درحقيقت او شخصلركه سنگ ربگ الله تعالى‌نگ حكمى اونلره ثابت و برقرار اولوبدر (كه اونلارى حالت كفرلرينده موت درك ايده‌جكدر) بيله شخصلر ايمان گتورمزلر

٩٧) (وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ) اگرچه اونلاره هر بر قسم آيات ومعجزه كله ايمان گتورمزلر (حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ) تا اينكه اونلاردن اوترى حاضر اولان اذيت ويرن عذابى گورسونلر (الله تعالى يونس پيغمبرى موصل برلده (نينوى) اهلنه يوندردى يونس گيدوب اونلارى الله تعالى طرفنه دعوت ايدوب عذاب الهى دن قورخوزدى اونلار يونسى تكذيب ايدوب اوگا اطاعت ايتمديلر يونس اونلاره اوچ گوندن صكره عذاب وعده‌سى ويردى جماعت برى بريله شورى ايدوب ديديلر بز بوكشى دن هيچ بر يالان گورمه‌مشيك اگر بوكشى بوگيجه بزيم آرامزدن خارج اولدى عذاب نازل اولمقدن خوف ايدوب توبه انابه ايدگ اوگيجه يونس اونلارگ آراسندن خارج اولدى يونسى آختاروب تابماديلار عذاب نازل اولماغه يقين ايتديلر الله تعالى طرفنه توبه

٩٨) فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ ۞
٩٩) وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا

ايدوب مغفرت ايستديلر چوله چخديلار اوشاقلارى آنالاريندن آيرديلار حتى حيوانلارگ بالالارينى آنالاريندن آيرديلار ناله ايدوب آغلاديلار الله تعالى اونلارگ توبه‌سنى بر حالتده كه بلاى آسمانى باشلارينگ اوستنده نمايان ايدى قبول ايليوب بلانى دفع ايدوب اونلارى نجات ويردى جماعتى قويوب اونلارگ آراسندن خارج اولماق سببنه الله تعالى يونسى (دگزده) بالغگ قارننده محبوس ايتدى بو مطلب كتابگ اوچنجى جزونده والصافات سوره سنده بيان اولناجقدر كلن آيه شريفه‌ده يونس قومنگ توبه‌سنگ قبول اولماقنى خبر ويرر)

٩٨) (فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ) اولمويدر كه برقريه‌نگ اهلى اونلاره عذاب نازل اولان وقتده ايمان گتورمش اولسون (فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ) او ايمان گتورمكلرى اونلاره منفعت ويرسون مگر يونسگ قومى عذاب نازل اولان وقتده ايمان گتورديلر ايمان اونلاره منفعت ويروب عذاب اونلاردن گوتورلدى (لَمَّا آمَنُوا) زمانيكه يونس قومى ايمان گتورديلر (كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) ذليل ايدن عذابى دنيا ديرلگنده اچوت يونس قومندن گوتوردك (يعنى دنياده نازل اولان عذابى الله تعالى اونلاردن گوتوردى لكن اولا بيلوركه برعلاحده گناه سببنه اونلاره آخرتده عذاب ايلسون) (وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ) اونلارى عذابدن خلاص ايدوب دنيا حياتنده اونلاره اجللرى قورتاران زمانه كمى وقت ويروب دنيا نعمتاريله لذت ويرديك

٩٩) (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا) اگر ايستيه سنگ ربگ (يا محمد) قهرا وزورا يريوزنده اولان انسانگ هاموسى ايمان گتوروب اسلامه داخل اولورلار (اما الله تعالى اونلاره اختيار ويرمك سببنه هيچ بركيمسه‌نى زورا ايمانه

اَفَانْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ۞
(۱۰۰) وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ۞

داخل ایلمز بلکه کفر وایمان اوز اختیارلرینه واکذاردر (اَفَانْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) بر یله حالتده آیا سن یا (محمد) خلقی زورا وقهرا ایمان طرفنه واداره ایده بیلرسن تا اینکه ایمانه داخل اولوب مؤمن اولسونلار (زورا خلقی ایمانه داخل ایتمك سندن اوتری ممکن دکلدر مخلوقه قاهر وغالب الله تعالی‌در اگر الله تعالی ایسته اوزی خلقی زورا ایمانه داخل ایدر نه سن پس سن اونلارگ ایمانندن اوتری جوخ متفکر اولما اونلاری اوز اختیارلرینه واکذار ایله ایمانه داخل اولوب اولمامق اختیار اوزره گرك اولسون تا اینکه هر بر شخصگ اوزینه اور عملنگ جزاسی ویریلسون سگا انجق تبلیغ رسالت لازمدر)

۱۰۰) (وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) هیچ بر نفس‌دن اوتری (اونفسلردنکه الله تعالی بیلنده اونلارگ اوز اختیارلریله ایمان گتورمکلری معلوم اولوبدر) ایمان گتورمك یوخدر مگر اینکه الله تعالی اونلارگ ایمان گتورمکنی سهل ایدوب توفیق ویرمگیله ایمان گتوریرلر (همینکه شخص ایمانه طرف مایل اولدی الله تعالی اوندن اوتری ایمانگ بتون یوللارینی سهل واسان ایدر تا اینکه اوشخص ایمانه داخل اولور) (وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ) اوشخصلریکه الله تعالی اونلاره عطا ایتدیکی(*) عقل اوزره رفتار ایتمیوب الله تعالی‌یه معرفت بتورمیوب اونگ امر ونهی لریندن هیچ بر شیئه عالم اولماسونلا را الله تعالی غضب وعدابی اونلارگ اوزرنده قرار ویرر

(*) فیید: عقل شریف انسان طایفه‌سنده الله تعالی اماتی‌در بر لطیفه ربانیه‌در الله تعالی اونیله انسانی سایر حیوانلاتدن آیرویدر گرك اونیله الله تعالی‌یه معرفت یتوروب اونگ صفات کمالاتنی درك ایدوب بقدر امکان اوصفتلریله متصف اولساق ولهذا الله تعالی‌نگ وجود مقدسه علم یتورمکده عقل شریف کفایت ایدوب پیغمبره احتیاج یوخدر پیغمبرگ وجودی‌نی درك برده احکام وضع ایتمکدن اوتری لازمدر هیچ بر پیغمبر الله تعالی طرفندن گلوب دیمیوبدر خلقه اینانلماسی دیگه الله تعالی واردر وموجوددر بلکه هر پیغمبر اوز

(۱۰۱) قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْاٰيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ۞
(۱۰۲) فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانْتَظِرُوا اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ۞

۱۰۱) (قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) دیگلن (یا محمد) او شخصلره که سندن معجزه ایستیورلر بر فکر و تامل اوزره (عقل ایله) نظر ایدوب گورگ الله تعالی‌نگ عبرت گوتریلن تعجبلو مخلوقاتنده آسمانلارده ویرده نه‌لر واردر اونلاردن عبرت گوتروب اونلارگ خالقنه ستایش ایلیگ دخی ملدن نه معجزه ایستیورسگز (وَمَا تُغْنِي الْاٰيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ) (یامحمد) ایمان گتورمین شخصلره الله تعالی و حدانیتنه دلالت ایدن علامتلر و قورخوزن پیغمبرلر فایده ویرن دگلدر (شخصیکه عقل ایله رفتار ایتمدی نه پیغمبرلرگ سوزلری ونه آیات و علامات الهی اوگا فایده ویرمز)

۱۰۲) (فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ) آیا منتظر اولمیورلر بو مشرکلر (یامحمد) مگر اونلاردن قباق گیجن امتلرگ گونلرینگ مثلنی اوگونلریکه اونلاردن قباق گیجن امتلره (عاد ثمود اونلاردن باشقه) امتلره اوگونلرده عذاب نازل اولوبدر (مکه مشرکلریده اوگونلرگ مثلنی ایستیوب منتظر دورویلار) (قُلْ فَانْتَظِرُوا اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ) دیگلن اونلاره (یامحمد) سز اوگونلرگ مثلنی منتظر اولگ منده سزیله بیله انتظار چکنلردن وارم گورك نه وقت اوگونلرگ مثلی گلوب سیزه عذاب گله جکدر (بدر دعواسنده انتظار چکدیکلری گونه یتشوب عذابه واصل اولوب مقتول واسیر اولدیلار)

(پیغمبر) امتنی دعوت ایدنده دیوبدر توحیده قائل اولوب الله تعالی‌یه شریك قرار ویرمیگ بیودکل مگر اینکه عقل شریف الله تعالی‌نگ وجودینه دلیل مستقل‌در احتیاجی پیغمبره یوخدر هابه بعضی شیلرده عقلگ مستقل اولماقی بدیهی امرلردندر مثلا ظلم قبیح‌در عفو ایدوب باغشلاماق گوزل شیدر بوقسم شیلرده عقل مستقل‌در احتیاج پیغمبره یوخدر اگر پیغمبرلر الناس دعوتلرینده بوجور مطلبلردن ذکر ایدوب خلقه القا ایدوبلر اینه ده خلقی غفلتدن اویادوب خبردارلقدن اوتریدر اودر که الله تعالی عقل اوزره رفتار ایلمین شخصلری مذمت بلکه اونلاره وعدهٔ عذاب ویریر

۱۰۳) (ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا) اوکونلرکه مثلنی
که مکه مشرکلری منتظر ایدیلر اوکونلرده پیغمبرلری
تکذیب ایدن امتلری هلاك ایدوب اوندن صکره پیغمبرلرمزی
واو شخصلریکه اونلاریله بیله ایمان کتورنلری نجات ویردیك
(یا محمد) بو مشرکلریده هلاك ایدوب سنی ومؤمنلری نجات ویره جکم
(كَذَٰلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ) بو قسم نجات ویرمك
مؤمنلری بزه حق ولازمدر البته مشرکلری هلاك ایدوب مؤمنلری
نجات ویرریك

۱۰۴) (قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ) دیکل یا محمد ای مشرکلر
(إِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي) اکر منم دینم واونگ صحیح
ودرست اولماقنگ بارەسنده شکده وارسگز (بر منم دینمگ وصفنی
ایشیدوب اونی عقلگزه رجوع ایدوب انصاف کوزیله باخوب
کورگ تا اینکه بیله سگز منم دینم شك اولنمالی دین دکلدر
(فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) سزیله منم تفاوتم بوندەدر
که من عبادت ایتمیورم اوشیلره که سز اونلاره الله تعالی دن (*)
باشقه سه عبادت ایدیر سگز

(*) (قیصەدن) اکثر رسول اکرم بوزماننده اولسیدی هر آیه همیش
آیه شریفه نی که مشرکلره خطابدر بزه خطاب بویوروب دیردی بز آدمیز
اهل اسلام قویوب هر بر شهرده وقریەده بلکه یایلالرده هیچ
بر جان بوقدرکه او یرلرده اولان اسلام طایفەسی اوزلرینەدن اولیا بر نفعه
زیارتگاه قرار ویرمیونلر بعضی یرلرده مقبره موجوددر بعضی مقبرمن ایورده
اولان داشه یا اینکه اونلری احداث ایدن قدم یا ال بیرنده وزلرینی
سورتوب عرض نیاز وحاجت ایدیرلر آیا بوندن آرتق نه بت پرستلك اولسون
اکر بو زمانه لره جهالت زمانه سی آدقویولسا حق اوارد هاموسندن
بدتر اوزلرینی طایفه اسلامه رئیس قرار ویرنلر محض عوام
فریب لکدن اونری عوامگ قاباقه دوشوب اونلری قویون دسته سی کمی اوت
یرسنلك مقامه چکوب اوراده اوز جیبلرگه سعی لهایت مهارت واستاد
لقیله ایشلدوب خلقی الله تعالی نگ رحمته امیدوار ایدوب بهشگ کلیدلرینی
اونلارگ اله ویروب شاد خرم اوز منزللرینه قایتاریرلار بریله هاموسنه
اسلام طایفه سندن نه کوز دوتماق اولور بونلرگ هاموسنه جهالت
مرشی باعثدر

١٠٣) ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ
آمَنُوا كَذَٰلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا
نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ ۞
١٠٤) قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ
كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي فَلَا
أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ

(وَلَٰكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ) لکن من عبادت ایدیرم
او الله تعالی یه که سزی وفات ویروب اولدورندر آیا بر بیله دینده
شك ایدیرسگز (بر الله تعالی اینکه سزگ اولمکگز اونگ النده در
اوگا لازمدر عبادت ایتمك نه اینکه ضرر ومنفعت ویرمین جماداته)
(وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) الله تعالی مگا امر بویوروب
کرکدر مؤمنلردن اولام (ایکی شیئله بریسی منده قرار
ویرن قیمتلو جوهر عقل شریف اوبریسی قرآن شریفده امر
بیوران کلمات کریمه سیله)

۱۰۵) (وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا) الله تعالی مگا
بویوروبدر یوزیگی دین اسلامدن اوتری استقامت ودوزلکیله
قائم ایدوب ساخلاکل برحالتدەکه غیر دینلردن میل ایدوب
دین اسلامده مستقیم اولاسن (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ)
البته ومشرکلردن اولما کل

۱۰۶) (وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ) که
الله تعالی مگا امر بویوروبدر الله تعالی دن باشقه اوبتلریکه نه منفعت
ویرورلر سگا نه بر ضرر اونلری چاغروب عبادت ایتمکلن
(فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ) اکرسن الله تعالی دن باشقه
منفعت وضرر ویرمین بتلری چاغروب عبادت ایدەسن اووقده
درحقیقت سن ظالملردن اولورسن (چونکه الله تعالی یه شریك
قرار ویرمك بیوك ظلمدر)

۱۰۷) (وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ) (یا محمد) اکر الله تعالی
سگا بر بلا ومصیبت یتوره (اونی الله تعالی دن باشقه سندن دفع ایدن
کیمدر) (فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ) اوبلانی سندن آچان اولماز
مکر الله تعالی (وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ) واکر الله تعالی سگا بر خیر
ومنفعت یتورمکی اراده ایده (فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ) الله تعالی نگ
خیر وتفضلی سندن قایتارمقه هیچ برشخص قادر اولماز

وَلَٰكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي
يَتَوَفَّاكُمْ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۞
١٠٥) وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ
حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۞
١٠٦) وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ
فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ
١٠٧) وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ
فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ
وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ
لِفَضْلِهِ

(یُصِیبُ بِهِ مَنْ یَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ) اوخیری هر برشخصه‌که الله تعالی اوزی ایسته‌سه بنده‌لریندن ومصلحت اولسه اوگا خیر یتورمك بتورر (وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ) الله تعالی بنده لریندن صادر اولان خطا ومعصیتی توبه ایدن وقتده باغشلیوب بنده لریله رحم ایدندر

١٠٨) (قُلْ یَا اَیُّهَا النَّاسُ) دیگلن (یامحمد) ای انسان طایفه سی (قَدْ جَآءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ) حقیقتا بودر حق اولان قرآن ودین اسلام سزگ ربگز الله تعالی طرفدن سزه کلدی (فَمَنِ اهْتَدٰی فَاِنَّمَا یَهْتَدِی لِنَفْسِهِ) هر برشخصکه هدایت تابوب قرآنه ودین اسلامه تابع اولا درحقیقت اوشخص اوزنفسنگ منفعتنه هدایت تابوب (وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا یَضِلُّ عَلَیْهَا) وهر بر شخصکه ضلالته دوشوب قرآن ودین اسلامدن کنار اولا درحقیقت اوضلالته دوشنکی اوزنفسنگ ضررینه‌در (وَمَا اَنَا عَلَیْكُمْ بِوَكِیلٍ) من سزگ امرلرگزه وکیل اولوب عمللرگزی حفظ ایدن دکلم (من انجق الله تعالی رحمته بشارت ویروب عذابندن قورخوزانم اما عملارگزگ حسابی الله تعالی ایله‌در

١٠٩) (وَاتَّبِعْ مَا یُوحٰی اِلَیْكَ) (یامحمد) هراو حکمکه الله تعالی دن سگا وحی اولنور اوگا تابع اولوب خلقگ سوزلرینه قولاغ ویرمه کلن (وَاصْبِرْ حَتّٰی یَحْكُمَ اللّٰهُ) خلقگ اذیته وسندن یوز دوندروب سنگ دیگه داخل اولمامقلارینه صبر ایدوب امرگی الله تعالی‌یه واگذار ایتکان تا اینکه الله تعالی سندن اوتری مشرکاره نصرت ویروب غالب اولمقه حکم ایدوب اونلره غالب اولاسن (وَهُوَ خَیْرُ الْحَاكِمِینَ) حکم ایدنلرگ یخشیسی الله تعالی در (همینکه بوآیهٔ شریفه نازل اولدی رسول خدا مدینه اهلی (انصاری) جمع ایدوب بیوردی ای انصار جماعتی مندن صکره بلا ومحنته دوچار

یُصِیبُ بِهِ مَنْ یَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ ۞

١٠٨) قُلْ یَا اَیُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدٰی فَاِنَّمَا یَهْتَدِی لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا یَضِلُّ عَلَیْهَا وَمَا اَنَا عَلَیْكُمْ بِوَكِیلٍ ۞

١٠٨) وَاتَّبِعْ مَا یُوحٰی اِلَیْكَ وَاصْبِرْ حَتّٰی یَحْكُمَ اللّٰهُ وَهُوَ خَیْرُ الْحَاكِمِینَ ۞

اولورسگز صبر ایدگ تا اینکه منی ملاقات ایلیه سگز یعنی الله تعالی منی بوآیه ده صبره امر بویوردی صبر ایلدیم سزده مندن صکره صبر ایلگ انس ابن مالك دیر بزانصار رسول خدا سوزینه یاخوب صبر ایتمدیك)... (معاویه ابن ابی سفیان) مدینه یه کلن زمانده تمام مدینه اهلی انصار اونگ پیشوازینه خارج اولدیلار (ابوقتاده انصاری) چقمادی معاویه کیدوب منزلده آرام اولاندن صکره ابوقتاده اونگ یانـه کیتدی معاویه دیدی نه جهته گوره بزیم پیشوازمزه مدینه دن خارج اولمادگ (ابوقتاده) دیدی سوار اولماقه حیوانمز یوخیدی معاویه دیدی هانی سزگ سوچکن دوه‌لرگز (بوسوزی استهزادن اوتری دیدی) ابوقتاده جواب ویروب دیدی اودوه‌لر سنگ واتگ ابوسفیانگ دالنجه بدر دعواسنگ گوننده آختارمقدن هلاك اولدیلار رسول خدا بیوردی مدن صکره بلایه دوشرسگز معاویه دیدی اوندن صکره نه بیوردی ابوقتاده دیدی بیوردی صبرایلیگ تامنی ملاقات ایده سگز معاویه دیدی پس صبر ایدگ دیدی البته صبر ایده‌ریك ... (سورهٔ یونسگ تفسیری تمام اولدی رسول خدا بیوردی هرشخص سورهٔ یونسی اوخوسا الله تعالی اوگا اون حسنه ویرر)

هود سوره‌سیدر مکه‌ده
نازل اولودر

(١٢٣) آیه (١٦٠٠) کلمه
(٩٥٦٧) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحيم

الۤر كتاب احكمت
اياته ثم فصلت

٢) (الۤر) بوسوره‌نگ آدی الۤردر
(كتاب احكمت اياته) بو قرآن بر
کتابدر اونگ آیه‌لری نهایت
محکملکده‌در هیچ برخلل ونقصان اوگا
یول تاپایلمز (نجه که برعالی اولان
عمارتنگ بناسی نهایت استحکامده اولا نده
اوگا هیچ برخلل یول تاپماز عاییله‌در
قرآن کریمنگ آیات بیناتی عرش
عالی‌دن نازل اولوب نفس قدسیهٔ محمدیه‌دن
صادر اولان قرآن کریمنگ آیات قاهره‌سنه‌که
اس اساس دین حنیف اسلامدر اعداوبد
خواهلرنگ خیانت الی یتشه بیلمز قرآن شریفی
نازل ایلیوب اونی هربر نقص وعیبدن
حفظ ایلین الله تعالی‌در) (ثم فصلت) (نجه‌که
جواهراتنگ اقسامی بری بریندن علاهده
دوروب هیچ بریسی اوبرینه مخلوط اولماز) عاییله

من لدن حكيم خبير
۴ الا تعبدوا الا الله
انني لكم منه نذير وبشير
۵ وان استغفروا ربكم
ثم توبوا اليه يمتعكم متاعا
حسنا الى اجل مسمى ويؤت
كل ذى فضل فضله وان
تولوا

قرآن شریفنگ آیه‌لری محکم اولاندن صکره توحید واحکام
موعظه وقصه‌لره مشتمل اولان آیه‌لر هاموسی تفصیلا ذکر
ارلنوب بری برینه مخلوط اولمیوب ایتقلی اولان بولدیزلار
کبی ظلمات جهلده قالانلره هادی‌در هما اوامقده
بردلیل مبین وبرهان متین‌درلر (من لدن حكيم خبير)
قرآن شریفنگ آیه‌لری محکم اولوب وتفصیل ویریلوب
حکیم وهر برامره عالم وخبردار اولان الله تعالی یانندن
نازل اولوبدر
۴) (الا تعبدوا الا الله) (یامحمد) دیکلس حلقه
الله تعالی بوقسم محکم ایه‌لری تفصیل ویربلمش قرآنی سزه
کوندردی تاانکه عبادت ایلمیه سگز مگر حق ویکانه اولان الله تعالی‌یه
(انني لكم منه نذير وبشير) درحقیقت من سزدن اوتری
الله تعالی طرفندن عذابدن قورقوزوب وثوابه بشارت ویرن پیغمبرم
۵) (وان استغفروا ربكم) الله تعالی‌یه شریک قراو
ویروب عاصی اولمقدن استغفار ایدوب الله تعالی طرفنه
رجوع ایدگ (ثم توبوا اليه) استغفار ایدندن صکره توبه‌ده
ثابت اولوب الله تعالی‌یه اطاعت وعبادت ایلنگ
(يمتعكم متاعا حسنا الى اجل مسمى) سزتوبه اتابه ایدندنصکره
الله تعالی‌ده سزدن اوتری آدلانوب معین اولان وقته‌کبی (وفات وقتنه
حتی) سزه دنیاده گوزل نعمتلر عطا یوریر (ويؤت كل ذى فضل فضله)
آخرتده‌ده هربر شخصه عملنده اولان آرتقلقگ جزاسنی
ویریر (شخصنگ عملنده نقدر زیاده اولسه یعنی عملی
بخشی وتوزل وجهیله عمله گتورسه الله تعالی اونگ
جزاسنی اوگا یتوروب هیچ برشئی اوندن ناقص ایتمز)
(وان تولوا) اکر منیم نصیحت وموعظه‌مه قولاغ ویرمیوب
مکا دال چویروب دیدیکم سوزلردن اعراض ایلیه سگز

(فَاِنّیٓ اَخافُ عَلَیْكُمْ عَذابَ یَوْمٍ كَبیرٍ) درحقیقت من اوزریکزه
که سزه بیوك اولان گونگ (قیامت گونگ) عذابی یتشوب هلاك اولاسگز

٦) (اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ) جاموگزگ قایده جاقی (قیامت
گوننده) الله تعالی طرفنه در (وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ
قَدیرٌ) الله تعالی هر برشیئه وعاصیلره شدتلو عذاب ایتمکه
قادردر هیچ برشیئی اونی عذابدن عاجز ایتمز

٧) (اَلاۤ اِنَّهُمْ یَثْنُونَ صُدُورَهُمْ) خبردار اولکلن
(یامحمد) درحقیقت بو مشرکلر وکافرلر سینه لرینده
اولان قلبلرینی حق دن باطل طرفنه میل ویروب قایتاریرلر
(لِیَسْتَخْفُوا مِنْهُ) تاانکه قلبلرینده اولان حق دن میل ایتمکی
الله تعالی دن کیزلتسونلر (اَلاَ حینَ یَسْتَغْشُونَ ثِیابَهُمْ) خبردار اولکلن
(یامحمد) اووقتده که مشرکلر لباسلرینی باشلارینه سالورلار
تاایتکه الله تعالی کلامنی ایشیدمه سونلر اووقتده حقدن
اعراض ایتمکنی کیزلدیرلر (رسول اکرم قرآن اوخویان
زمانده مشرکلر باشلارینه لباس سالوردیلار تاانکه قولاقلاری
پیغمبرگ سوزلرینی ایشتمه سون) (یَعْلَمُ ما یُسِرُّونَ وَما یُعْلِنُونَ)
الله تعالی ایچون برتفاوت یوخدر قلبلرینده اولان مطلبی
کیزلدوب یا آشکار ایتسونلر الله تعالی عالم در اوشیئه که اونی
کیزلدیرلر واوشیئه که اونی آشکا ایدیرلر

٨) (اِنَّهُ عَلیمٌ بِذاتِ الصُّدُورِ) درحقیقت الله تعالی سینه لرده
اولان هر برسرلره عالمدر

٩) (وَما مِنْ دَاۤبَّةٍ فِی الْاَرْضِ اِلاَّ عَلَى اللّٰهِ رِزْقُها)
هیچ برحیات صاحبی یریوزینده حرکت ایدن یوخدر مگر اینکه
اونلارگ روزیلری الله تعالی ایله در (هر برشخصگ اوزینگ حالنه
مناسب اوگا روزی ویریر هیچ برشخصدن اوتری الله تعالی یه
اعتراض ایلمک جایز دکلدر هر برشخصدن اوتری برقسم

فَاِنّی اَخافُ عَلَیْكُمْ عَذابَ
یَوْمٍ كَبیرٍ ۞
٦) اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ
وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ
قَدیرٌ ۞
٧) اَلاۤ اِنَّهُمْ یَثْنُونَ
صُدُورَهُمْ لِیَسْتَخْفُوا مِنْهُ
اَلاَ حینَ یَسْتَغْشُونَ ثِیابَهُمْ
یَعْلَمُ ما یُسِرُّونَ وَما یُعْلِنُونَ
٨) اِنَّهُ عَلیمٌ بِذاتِ الصُّدُورِ

١٢
الجزو
الثانیعشر

٩) وَما مِنْ دَاۤبَّةٍ فِی الْاَرْضِ
اِلاَّ عَلَى اللّٰهِ رِزْقُها

روزی معین قرار ویرلمشدر) (وَیَعْلَمُ مُسْتَقَرَّها وَمُسْتَوْدَعَها)
هر برحیات صاحبی حرکت ایلیه نگ یریوزینده مکان ومنزله
وحیاتندن قباق اونگ اتا صلبندن یا انا رحمنده یا اینکه
یمورتالارگ ایچنده وبا اینکه متکون اولدوقی تو پراقده
ودیمه قویولان یرلرینه هاموسنه الله تعالی عالم در (كُلٌّ فی
كِتابٍ مُبینٍ) یریوزنده جمیع حرکت ایدنلرگ موجود اولماقدن
قباق وصگره الله تعالی علمنده ثبت اولوب هیچ بر
وجهیله تغییر برداو دکل در

١٠) (وَهُوَ الَّذی خَلَقَ السَّمٰواتِ وَالْاَرْضَ فی سِتَّةِ اَیّامٍ)
الله تعالی (قدرت باهره سیله) آسمانلاری ویری آلتی گون
قدرینگ زماننده خلق ایتدی (گیجه وگوندوز (یعنی زمان) آسمانلارگ
ویرگ وجودیندن مؤخر ظهوره کلمك سبیله (آلتی گوندن
آیه شریفه ده آلتی گون قدری زمان تقدیری مراددر هر بر
عملده تعجیل مذموم تانی وارام ایله عمله مباشر اولماق
محمود وگوزل اولماق جهتنه برشیدر زیراکه فکر وتانیله
عمل ایتمك خطادن محفوظ اولور الله تعالی بوطرز یقه نی بنده
لرینه تعلیم ایتمکه گوره آسمانلارگ ویرگ خلقتنی
آلتی گونگ زماننده وجوده گتورمکله تعبیر بوردیلار)
(وَكانَ عَرْشُهُ عَلَى الْماۤءِ) آسمانلارگ ویرگ خلق اولونماقدن
قباق الله تعالی نگ عرشی سو اوزرینده وسودن اوجا
واریدی (یعنی آسمانلارگ ویرگ خلقتندن قباق الله تعالی نگ
عرشی برده سو خلق اولوبدر عرش تخت معناسنه در
الله تعالی نگ عرشی اونگ قدرت وسلطنتدن جمیع مخلوقه
عبارتدر یریوزینده اولان جمیع روح صاحبلرینگ حیاتنگ
بیوك جزوی سو اولماقه گوره حیاتدن اوزیندن سو تعبیر
کلیور نجه که الله تعالی همین قرآن شریف ده جمیع شیلرگ حیاتی

وَیَعْلَمُ مُسْتَقَرَّها وَمُسْتَوْدَعَها
كُلٌّ فی كِتابٍ مُبینٍ ۞
١٠) وَهُوَ الَّذی خَلَقَ
السَّمٰواتِ وَالْاَرْضَ فی
سِتَّةِ اَیّامٍ وَكانَ عَرْشُهُ عَلَى
الْماۤءِ

لیبلوکم ایکم احسن عملا
ولئن قلت انکم مبعوثون
من بعد الموت لیقولن
الذین کفروا ان هذا الا
سحر مبین ۞
١١) ولئن اخرنا عنهم
العذاب الی امة معدودة
لیقولن ما یحبسه
الا یوم یاتیهم لیس
مصروفا عنهم

سوددر بیوروب اوکا بناء آیهٔ شریفه نگ معناسی (والله اعلم) بله‌در (الله تعالی نگ قدرت وسلطنتی جمیع موجوداتک حیاتنه اونلار وجوده کلمه‌مش ازلا ثابت وبر قراردر اونلاری وجوده کتوروب اوندن صکره فنایه ویروب دوباره وجوده کتورمکده برقدرت جدیده‌یه احتیاج یوقدر همان قدرت ازلیه ایله دفعات متوالیه اولدیوب دیریلدیکه ذات مقدسه سی متصف اولوب صفت کمال اولان قدرت واوندن باشقه کمال صفتلرینی عین ذات دیمک سزاواردر (سبحانه ما اعظم شانه واجل سلطانه) (لیبلوکم ایکم احسن عملا) الله تعالی آسمانلاری یری خلق ایتدی سزنده لرینی یرده ساکن ایدوب هر برقسم نعمتلردن سزه عطا بیوروب طاعت وعبادتی عمله کتورمك کناه ومعصیتدن اجتناب ایتمکی سزه تکلیف بیوردی تا اینکه امتحان ایدن شخصلرکبی سزی امتحان ایلسون آیا سزلردن هانسی بریگریخشی وکوزك عمل صاحبی اولورسگز) (ولئن قلت انکم مبعوثون من بعد الموت) اگر دیه‌سن مشرکره (یا محمد) درحقیقت دوباره اولندن صکره دیریله جکگز (لیقولن الذین کفروا) البته کافر اولان شخصلر (مشرکلر) دیرلر (ان هذا الا سحر مبین) دکل بوسوز مکر سحر کبی آشکار باطل سوزدر

١١) (ولئن اخرنا عنهم العذاب الی امة معدودة) اگر تاخیره سالاق مشرکلردن عذابی برنجه سایلنمش وقت زمانلاره (بدر دعواسنگ کوننه جن) (لیقولن ما یحبسه) البته مشرکلر دیرلر نه‌شیئی حبس ایدوب اوعذابی بزدن ساخلیوب نه جهته کورما وعذاب بزه نازل اولمیور (بوسوزی استهزا مقامنده دیردیلر) (الا یوم یاتیهم لیس مصروفا عنهم) خبردار اولکن (یا محمد) اوکونکه (بدرکونی) اونلاره عذاب کلور اوکونده عذاب

وحاق بهم ماکانوا به
یستهزؤن ۞
١٢) ولئن اذقنا الانسان
منا رحمة ثم نزعناها منه
انه لیؤس کفور ۞
١٣) ولئن اذقناه نعماء
بعد ضراء مسته لیقولن
ذهب السیئات عنی انه
لفرح فخور ۞
١٤) الا الذین صبروا
وعملوا الصالحات اولئك
لهم مغفرة واجر کبیر ۞

اونلاردن قایتاریلان دکل البته اونلاری عذاب دوتاجقدر (وحاق بهم ماکانوا به یستهزؤن) وعذابیکه استهزا ایدوب اونی تعجیلا ایستیوردیلر اوعذاب اونلری احاطه ایدوب عذابدن خلاص اولمیه جقدرلر

١٢) (ولئن اذقنا الانسان منا رحمة) (یامحمد) اگر دادیر دیراق انسانه اوز طرفمزدن برنعمت (صحت بدنلك دنیا مالی) (ثم نزعناها منه) اونعمتی اوکا ویرندن صکره دوباره اوندن اونعمتی آلاق (انه لیؤس کفور) درحقیقت انسان بیله حالتده مایوس اولور دوباره اونعمتگ مثلی اوکا یتشمکدن وکچین نعمتلره ده کفران ایدوب اونلاردن اوتری الله تعالی‌یه شاکر اولماز

١٣) (ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء مسته) واگر انسانه یتشن ضررلردن صکره چوخ نعمتلر اوکا دادیزدیروب روزی ویرك (لیقولن ذهب السیئات عنی) البته دیرانسان منی غمگین ایلین ضررلر مندن کیتدی ایمدی نعمت وشادلق زمانیدر (بومطلبی الله تعالی‌یه اسناد ویرمه‌مك سببنه الله تعالی اوندن اوتری بیوریر) (انه لفرح فخور) درحقیقت انسان ضرر کیدوب نعمت کلمك سببنه شاد اولوب خلقه فخر ایدندر شاد اولوب فخر ایتمك انسانی الله تعالی‌یه شاکر اولماقدن مشغول ایدندر

١٤) (الا الذین صبروا وعملوا الصالحات) نعمت دنیا انسانگ الندن خارج اولانده مایوس اولور همینکه نعمت اوکا یوز ویردی مغرور اولوب خلقه کبر وفخر ایلیوب الله تعالیه شاکر اولماقی ترك ایدر انسانگ صفتی بیله‌در مگر اوشخصلریکه نعمت وضرر مقامنده صبر ایدوب یخشی عمللر ایلیه‌لر (اولئك لهم مغفرة واجر کبیر) اونلاردن اوتری

١٥) فلعلك تارك بعض ما يوحى اليك وضائق به صدرك ان يقولوا لولا انزل عليه كنز او جاء معه ملك انما انت نذير والله على كل شئ وكيل ۞

الله تعالی یاننده گناهلرینگ باغشلانماقی وبیوك اجر واردر
١٥) (فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَى إِلَيْكَ) شاید سن (یامحمد)
ایستیورسن ترك ایده‌سن مشرکلره بیورمکده اوحکملرنی
بعضلی که الله تعالی دن سگا وحی اولنور (وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ)
اوحکملری اونلاره اوخومقده سنگ سینه‌گ تنکه دوشوب
اونلارگ خواهشنی عمله گتورمکدن اوتری ایستیورسن
اوحکملری اونلاره اوخوماسن (مشرکلر حکم ایدوب
رسول خدادن بعضی معجزه‌لر ایستیوردیلر مثلا دیوردیلر برخزینه
سگا ویرسون یابر ملك سینه کوب سنگ دوغرو اولماقگه
شهادت ویرسون قرآنه قولاق ویرمیوب استهزا ایدیردیلر
رسول خدا بعضی احکامی اونلره بیورمکده بوخوفدنکه
قبول ایتمسونلر توقف ایدوب دل تنك اولیردی اوجهته گوره
الله تعالی رسول خدانی تحریص وترغیب ایدوب بیوریر اونلاره
اعتنا ایتمیوب حکم الهی‌نی بیور کل) (أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا
أُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ) (یامحمد) بعضی حکملری اونلاره بیورمکدن تنکه
دوشرسن بوقورخودنکه مبادا اینکه دیه‌لر نه جهته گوره
اوگا بوخزینه نازل اولمیور (أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ) یا اینکه اونیله
برملك کلوب اونگ دغرو اولما قنه شهادت ویرمیور بوقورخودن
ایستمیورسن بعضی حکملری خلقه بیوره‌سن (إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ)
بوشیلرکه سندن ایستیورلر (یامحمد) هیچ برسی وجوده کلن
دکل درحقیقت سن اللغه خلقی الله تعالی عذابدن قورخوزانسن
خلقه اظهار معجزه ایتمك سنگ اختیارگده دکل اگرچه
سن ایستورسن اونلر خواهش ایدن معجزه‌لر سگا ویریلسون
(وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ) هر برشیئه الله تعالی وکیلدر مشرك
وعاصیلرگ دید یکلرینی حفظ ایدوب اونلاره جزا ویرندر
(یامحمد) سگا وحی اولنان حکملری وسعتلو قلب وآچق

١٦) ام يقولون افتريه قل فأتوا بعشر سور مثله مفتريات وادعوا من استطعتم من دون الله ان كنتم صادقين ۞

سینه ایله خلقه (*) بیورگان اونلارگ کبر غرورلرینه باخمیوب
استهزا وسفاهتلرینه اعتنا ایلمه
١٦) (أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ) بلکه بومشرکلر دیرلر (محمد)
الله تعالی‌یه افترا ایلیوب دیورکگا الله تعالی دن وحی نازل اولور
(قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ) دیگلن اونلاره (یامحمد)
سزدین کمی اگرمگا وحی کلمیوب بوقرآنی اوزیاندن
گتورمشم سزده منیمکیمی فصیح اولان عربلر سگز اوزیانگردن
سزده (اون) عدد سوره بوقرآن سوره‌لرینگ مثلی گتورگ
بووقتده معلوم اولورکه منده سزگ کمی بوقرآنی اوزیاندن دوزلدمشم
(وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ)
اگر دوغرو دیورسگز من بوقرآنی اوزیمدن دوزلدوب الله تعالی‌یه
افترا ایدیرم الله تعالی‌دن باشقه هرشخصکه قدرت وارگزدرنه
قدر باجاره بیلورسگز چاغرگ سزه کومك اولسونلر تااینکه

(*) قید: پیغمبردن صگره هرایر زمانده اوزلرینی پیغمبر نایبی اسلام کورمکی دیوب ادعای ریاست اسلام ایدنلره لازمدر بوآیه شریفه‌یه دقت اولوب احکام الهی‌نی خلقه بیورمکده طرف کبرلك وخواطر خواهلق ملاحظه ایتمیوب دوغریلق وثبات قدمیله قرآن شریفگ هربر حکملی نیه نکه حق وواقعدر خلقه بیوروب الله تعالی‌نگ حکمه گوره هیچ بر مذمت ایلیه‌نگ ، استهزا ایدوب اذیت ایلیلرگ سوزلرینه قولاق ویرمیوب گرك یاندین اوزه گلمین اولسونلر نه اینکه برقلیق اولان دنیا متاعندن اوتری الله تعالی‌نگ قرآن شریفده ذکر اولنان حکملرینی پرده خفاده ساقلیوب اونگ عکسنی عوام جماعتگ دلخواهنه گوره اونلاره القا ایدوب الله تعالی‌نگ سخطنه باعث اولسونلار روحانی رئیسلر قرآن شریفگ حکملرینی هرشخص اوز خواهش نفسنه موافق خلقه بیورمکدن ملت اسلام آراسنده اختلاف مذهب ظاهر اولدی اتحاد اتفاق اسلام آراسندن گوتریلوب تفرقه ونفاقه مبدل اولدی الله تعالی‌نگ اتحاد واتفاق منادیسی قرآن شریفگ آیات مبارکی پرده خفاده قویوب هربر طایفه بلکه هربرشخص اوزیندن اوتری برمذهب تراشیده ایتدی هربر طایفه اوزین فرقهٔ ناجیه حساب ایدوب اوزگه طایفه‌نی کفر وزندیقلقه اسناد ویرمك سبیله بوکونکی گونده ملت اسلام برچوبانسز قویون قسمی کمی بر یوزیلده متفرقانه دولانوب ظاهرده قویون باطنده برتجی حیوان صورتنده اولان طایفه‌لر اونلارگ مبع حیات اولان قلبلرینی اوز چنگاللرینه متصرف اولوب دوباره وحیات تاپوب اتحاد واتفاق رجاسی اونلردن قطع اولنمیدر مگر اینکه قرآن شریفه متمسك اولوب سایر اختلافاتی طرح وطرد ایتسونلر الهی جامع کلمهٔ اسلام پرده غیبدن ظهوره گتوروب برحس اتحاد واتفاق ملت اسلامه عطا بیوره‌گن

١٧) فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ
فَاعْلَمُوا اَنَّمَا اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ
وَاَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَهَلْ
اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ۞

برنجه سوره دوزلدب قرآنگ مقابلنده گتورگ (آیا رسول اکرم بوسوزی مشرکره دیدن صکره بش سوره اوچ سوره یاایکه برسوره یا برآیه قرآن شریفگ مقابلنده گتوردیلرمی اگرگتورمش اولسیدیلر هرآینه دنیاده قالوب ال به ال بزه یتشوب قرآن باطل اولوردی نجه اولورکه (زهیر بن ابی سلمی) شاعرگ (هرم ابن سنان وحرث ابن عوف) حقنده دین قصیده سی (امرؤ القیس)گ صحراده عووسی قزی (عنیزه) دن اوتری ذبح ایدن دوه اتنگ باره سنده دین شعرلری (کلثوم ابن عمرو)گ حیره سلطانی (عمرو ابن هند)ی قتله یتورمك باره سنده مقام مفاخره ده دین قصیده سی وبونلاردن باشقه جاهلیت زماننده اولان شاعرلرگ شعرلری بزه یتشون اما قرآن شریفگ مقابلنده قریش جماعتی دین سوره لر یتشمه سون اگر دیلمش اولسیدی هرآینه یتشوردی پس معلوم اولورکه عاجز قالوبلار اونلارگ اوفصاحت بلاغتیله قرآن شریفگ مقابلنده عاجز قالمافلاری قرآنگ حق اولماقنه واضح اولان دلیل دگلمی؟)

١٧) (فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ) (خطابدر رسول خدا ومؤمنلره) اگر مشرکلر سزگ سوزگزی قبول ایتمیوب قرآن مقابلنده سوره گتورمدیلر (نجه که گتورمدیلر) (فَاعْلَمُوا اَنَّمَا اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ) پس اووقتده بلگکه درحقیقت قرآن شریف الله تعالی علمیله نازل اولوب اوعلم الله تعالی دن باشقه هیچ برشخصده اولایلمز اوجهته گوره قرآن شریف معجزه اولوب اونگ مقابلنده سوره گتورمکه یول تاپایلمورلر (وَاَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) وهیچ برحق اولان معبود یوخدر مگر الله تعالی (فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) (آیۀ شریفه مسلمانلری دین اسلامده ثابت اینمکه تحریص وترغیب ایتمکدن اوتریدر) ای مسلمانلار اولایلورکه سز بودلیل واضح وبرهان قاطعی گورندن صکره

١٨) مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ
الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ
اَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا
لَا يُبْخَسُونَ۞
١٩) اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ
لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ
وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ۞
٢٠) اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ
مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ

توحید ودین اسلامده ثابت قدم اولوب نیت خالصیله دین اسلامده پایدار اولامگز (بز عرض ایدیریك الهی دین اسلامده ثابت وپایدار اولماق بزیم عین مقصودمز در لکن سندن القماسمز اودر بزه توفیق عطا بویوراسن دین اسلام یولندن گمراه اولوب کنار اولماق انسان گرك دلیله تابع اولسون بوآشکارلقده دلیل قرآن شریفگ حقانیته ثابت اولاندن صکره دلیل دن کیجمك نادانلق علامتیدر بیله دلیله تابع اولمیوب علاحده دلیل ایستیلره حق وجاهل آدی قویماق سزاواردر)

١٨) (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا) هربرشخصکه دنیا حیاتنی یتنی ایستیوب آخرتدن اعراض ایدوب دال چویره (نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا) دنیادن اوتری ایلدوکی عمللرینگ اجرینی دنیاده اونلاره یتوررپك (وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ) دنیاده اونلارگ اجرلرندن هیچ برشیئی ناقص اولماز (صحت بدنلك دنیا روزیسی اونلاره تماما نجه که لازمدر)

١٩) (اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ) بودنیانی ایستیوب آخرتی ترك ایدن شخصلردن اوتری یوخدر آخرتده مگر اود عذابی (وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا) دنیاده ایشلدیکلری عمل خیر آخرتده اونلاردن ساقط اولور (اونلارگ اوعملدن مرادلاری آخرت اولماماق سببنه اوندن اوتری الله تعالی یاننده براجر وثواب اولماز) (وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) اوعمل اوزی اوزلکنده ده باطلدر چونکه صحت اوزره واقع اولمیوبدر باطل عمله نه اجر وثواب ویریلسون

٢٠) (اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ) آیا برشخصکه دین اسلامگ حق اولماقنده اوز ربی الله تعالی طرفندن واضح وآشکار اولان دلیل اوزره اولمش اولا یعنی عقل شریفیله دین اسلامگ حق اولماقنی درك ایده (وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ) عقلگ دلالتجه اوندن اوتری

وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسٰى اِمَامًا وَرَحْمَةً اُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِى مِرْيَةٍ مِنْهُ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

٢١) وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اُولٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلٰى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْاَشْهَادُ هٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلٰى رَبِّهِمْ

دین اسلامگ حق اولمقنه قرآن شریف دنده شاهد اولمش اولا (**وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسٰى اِمَامًا وَرَحْمَةً**) قرآن دن قباق موسی نگ خلقدن اوتری پیشوا وبیوك نعمت اولان کتابی ده (توراة) دین اسلامگ حق اولمقنه اوشخصدن اوتری شاهد اولمش اولا یله شخصیکه بودلیل لریله دین اسلامگ حق اولماقنی درك ایده آیا یله شخص اوشخصیله که اونگ اراده سی دنیا واونگ زینتی اولمش اولا برابر اولورمی البته برابر اولماز (**اُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ**) یله شخصلر قرآنه ایمان کتوریرلر (**وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْاَحْزَابِ**) هربرشخصیکه هربرفرقه وطایفه دن اولمش اولا قرآنه کافر اولا (**فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ**) اود عذابی اوشخصگ وعده ویریلن یریدر (**فَلَا تَكُ فِى مِرْيَةٍ مِنْهُ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ**) (یامحمد) سن قرآن حقنده شك ایدنلردن اولما کلن شك ایدنلری بزه واکدار ایله درحقیقت بوقرآن حق اولان کتابدر سنگ ربگ الله تعالی دن نازل اولوب در (**وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ**) لکن خلقگ چوغی قرآنه ایمان کتورن دکللر اونگ حق اولماقنه فکر ویرموب خواهش نفسلرینه تابع اولوب قرآنه کافر اولورلار

٢١) (**وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا**) کیمدر ظالمراق اوشخصدنکه اوزیندن سوز قایروب الله تعالی یه یالان اسناد ویره (**اُولٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلٰى رَبِّهِمْ**) الله تعالی یه یالان یاغلیانلری قیامت کونی حساب مقامنده ساخلیوب اونلارگ عمللری الله تعالی حضورینه کتوریلور اونلار اوعمللری انکار ایدولر اووقده اونلاردن اوتری شاهد کتوریرلر (**وَيَقُولُ الْاَشْهَادُ هٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلٰى رَبِّهِمْ**) شاهدلرشهادت ویروب دیرلر اوز ربلری (الله تعالی یه) یالان یاغلیان بونلردر (هربرپیغمبر و مؤمنلر اوز قوملر ینگ الله تعالی یه یالان یاغلامقنه شهادت ویریرلر)

اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ۞

٢٢) اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ۞

٢٣) اُولٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَاءَ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ۞

(**اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَ**) اووقده دیلور ایمدیکی بو یالانچیلارگ یالانی آشکار اولدی ای محشر اهلی خبردار اولنگ بوگاکه الله تعالی نگ لعنتی یالانچی (ظالم) لره شاملدر (یالانچی ظالملردن حساب اولنور)

٢٢) (**اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ**) اوشخصلربکه خلقی الله تعالی بولندن ساخلیوب اسلامه داخل اولمقدن مانع اولورلار (**وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا**) اسلامدن اوتری اکریلك و نقصان طلب ایدوب آختاروب همیشه دین اسلامی اکریلکیله وصف ایدیرلر تا اینکه خلق دین اسلامه داخل اولماسونلار (**وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ**) اونلار البته آخرته کافر اولان شخصلردر او جهته گوره دین اسلامه نقصان آختاروب خلقگ نظرینه معیوب کوسترپرلر

٢٣) (**اُولٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ**) بوآخرته کافر اولانلار الله تعالی نی دنیاده اونلاره عذاب ایتمکدن عاجز ایدن دکیدیلر (اگر الله تعالی ایستیه ایدی اونلاره عذاب ایدرایدی (**وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَاءَ**) دنیاده اونلاردن اوتری الله تعالی دن باشقه اونلاره کومك اولوب الله تعالی عذابندن ساخلیان یوخیدی (**يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ**) دنیاده که الله تعالی اونلاره عذاب ایتمدی عذابلرینی آخرته قویدی آخرتده اونلاردن اوتری عذاب آرتق اولوب چوخ چوخ دنیا عذابندن شدتلو اونلاره عذاب اولاجقدر (**مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ**) آخرت عذابنه گرفتار اولانلار دنیاده الله تعالی نگ حق سوزلرینی ایشیدمکدن اونلرده تاب وتوانا یوخیدی گویا اونلارگ قولاقلاری حقیقتا کر اولمشیدی و حال انکه حقیقتا کر دکلیدیلر بلکه حق سوز ایشیدمکه کر اولمشیدیلر (**وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ**) وحق گورنده دکیدیلر حق گورمکدن گوزلری کور اولمشیدی (او جهته گوره آخرت گوننده الله تعالی عذابنه گرفتار اولورلار)

٢٤) أُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۞

٢٥) لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ۞

٢٦) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۞

٢٧) مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۞

٢٤) (أُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ) آخرته كافر اولوب الله تعالى يه عاصى اولانلر اوشخصلردركه اوز نفسلرينه زيان ويروب آخرت عذابنى اختيار ايتديلر (وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) اوشيلريكه اونلارى بالان باغلیوب الله تعالى يه شريك قرار ويروب اونلارگ وا ونلاردن باشقه لرينگ شفاعتنى اميد دوتوردیلار قيامت گونى اونلردن غايب اولوب اونلره فايده ويرميه جكدرلر

٢٥) (لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ) لا محاله آخرتى منكر اولوب الله تعالى يه شريك قرار ويرنلر آخرت گوننده اوز نفسلرينه آرتق زيانكار اولوب هيچ وقت نجات تاپميه جقدرلر

٢٦) (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ) درحقيقت اوشخصلريكه الله تعالى يه ايمان گتوروب يخشى عمللر ايليوب اوز ربلرينه خواطرجمع اولوب هر بر عمللرينى الله تعالى دن اوترى عمله گتوره لر (أُولٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) اونلاردر جنت صاحبلرى وجنتده همیشه اولانلار اونلاردرلار

٢٧) (مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ) ايكى فرقه نگ مثلى (برى قرآنه ايمان گتوروب اسلامه داخل اولانلاراو بريسى قرآنه كافر اولانلار) (كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ) كافرگ مثلى بر كور وكر شخصگ مثلى دركه هيچ برشيئى درك ايده بيلمسون مؤمنگ مثلى بر صاحب بصيرت وقولاغى آچق اولان شخصگ مثلى دركه هر برشيئى دنياده درك ايدوب اوندن فايده بردار اولسون (هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا) آيا بو ايكى فرقه مثلده مساوى وبرابر اولورلار (نچه اولا بيلور برابر اولسونلار) (أَفَلَا تَذَكَّرُونَ) آيا سز كافر ومشركلر متذكر اولوب بونى درك ايتميورسگزكه بو ايكى فرقه برى بريله برابر اولمازلار اگر درك ايده سگز ايمانى ترك ايدوب كفرده باقى قالمازسگز

٢٨) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ۞

٢٩) أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ ۞

٣٠) فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِ وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ۞

٢٨) (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ) يا محمد حقيقتا بز نوحى اوز قومنه پيغمبر گوندردیك (إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ) قومنى دعوت ايدوب ديدى درحقيقت من سزدن اوترى الله تعالى طرفندن آشكار قورخوزان پيغمبر كلمشم

٢٩) (أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ) اى قوم گرك عبادت ايتميه سگز مگر يگانه اولان الله تعالى يه (إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ) اگر يگانه اولان الله تعالى يه عبادت ايتميه سگز درحقيقت من قيامت گوننگ اذيت ويرن عذابنگ سزه واقع اولماقندن خوف ايديرم الله تعالى يه عبادت ايدگ تا اينكه او گوننگ عذابى سزه واقع اولماسون

٣٠) (فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ) نوحگ قومندن كافر اولان بيوك شخصلر نوحگ جوابنده ديديلر (مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا) اى نوح بز سنى گورميوريك مگر اوزيمز كمى انسان گوريريك اگر انساندن پيغمبر اولسه سندن لايق پيغمبرلگه بزيك انساندن پيغمبر اولماز پيغمبر گرك ملك اولسون نه انسان (وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِ) اى نوح بز گورميوريك سگا تابع اولسونلر مگر او شخصلريكه اونلر بزيم آرامزده رذيل واكسيك شخصلردرلر اونلارده سگا اول امرده فكرسز تابع اولوبلار اگر اولدن سنگ امرگه فكر ويرسيدیلر سگا تابع اولمازيديلر (نوحه ايمان گتورنلرگ بعضى دنيا جهتندن فقير وبى چيز اولماقلارينه گوره اكسيك ورذيل حساب ايتديلر اما بو مطلبى درك ايتمديلركه الله تعالى يانده مال دنيا جاه وجلال معتبر دگل بلكه ايمان معتبردر) (وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ) اى نوح سن وسگا تابع اولانلردن اوترى مال دنيا يا برعلاحده شرافت جهتندن بزه برفضيلت وزيادت گورميوريك تا اينكه پيغمبر سزده اولسون بزده اولماسون (بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ) بلكه

٣١) قالَ يا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ
كُنْتُ عَلى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّى وَ
آتانى رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ
فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ اَنُلْزِمُكُمُوها
وَاَنْتُمْ لَها كارِهُونَ ۞
٣٢) وَيا قَوْمِ لا اَسْئَلُكُمْ
عَلَيْهِ مالاً اِنْ اَجْرِىَ اِلاّ
عَلَى اللّٰهِ وَما اَنَا بِطارِدِ
الَّذينَ آمَنُوا

سزی پیغمبرلك ادعاسنده یالان دیں گمان ایدیریك یالانجی شخصدن پیغمبراولماز (اوندن صکره نوحك قومی اوندن معجزه ایستدیلر الله تعالی کلن آیه شریفه نی نوحدن اوتری اونلرگ جوابنده ذکر ایدیر اگرچه اونلرگ معجزه ایستمگی آیه ده ذکر اولنمیوب اما کلن آیه شریفه بو مطلبه دلیل واضحدر)

٣١) (قالَ يا قَوْمِ) نوح دیدی ای منیم قومم (اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّى) خبر ویرگ مگا اگر من اوز ربم الله تعالی طرفندن دلیل و برهان اوزرینه اولوب سزدن اوتری معجزه گتورم او معجزه منیم دوغرولقمه شهادت ویره (وَآتانى رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ) الله تعالی اوز یانندن رحمتنی مگا عطا ایدوب معجزه کرامت ایده (فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ) او معجزه نگ حق اولماقی سزه مخفی قالوب حق طرفه هدایت تاپمیه سگز (اَنُلْزِمُكُمُوها وَاَنْتُمْ لَها كارِهُونَ) سز او معجزه نی خوشلانمیوب قبول ایتمس حالنده من سزی زور و قهرا او معجزه نی قبول ایتمگه وادار ایده بیلورمی (البته ایده بلمنم بیله حالنده اگر من سزدن اوتری برهان و معجزه گتورم مندن قبو ل ایتمیه جگگز ایمدیکه قبول ایتمیه جکگز سزدن اوتری معجزه گتورمك لازم دگلدر (بو آیه شریفه یه دقتیله نظر اولنوب اوندن مگره انبیادن خصوصا بزیم پیغمبرمزدن ایستلن معجزه لرگ واقع اولوب اولماقی استنباط اولنسون)

٣٢) (وَيا قَوْمِ لا اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مالاً) ای منیم قومم من سزه دیمگدن اوتری کلگ الله تعالی دن باشقه سنه عبادت ایتمیگ سزدن بر مال ایستمیورم (نه جهته گوره مندن قاچرسگز (اِنْ اَجْرِىَ اِلاّ عَلَى اللّٰهِ) منیم اجر ومزدیم دگل مگر الله تعالی یه در سزدن هیچ بر شیئی منیم خواهشیم یوخدر (وَما اَنَا بِطارِدِ الَّذينَ آمَنُوا) (نوحگ امتنگ بیوکلری نوحه دیدیلر سگا ایمان گتورن اکسیك و فقیر شخصلری یانگدن کنار ایتگان تا اینکه بلکه بزسگا ایمان

گتورك نوح اونلارگ جوابنده بیوریر) ایمان گتورن شخصلری من اوز یانمدن قووب کنار ایدن دگلم (اِنَّهُمْ مُلاقُوا رَبِّهِمْ) در حقیقت اونلار قیامت گوننده اوز ربلری الله تعالی نگ رحمتنی ملاقات ایده جکلر اونلاری قووان شخصه الله تعالی عقاب و عذاب ایدر من اونلاری اوزیمدن نجه کنار ایدرم (وَلٰكِنّى اَرٰيكُمْ قَوْماً تَجْهَلُونَ) لكن من سزی جاهل وسفیهلرکمی داناشان گوریرم مؤمنلره کبر وغرور ساتوب اونلاری اکسیك حساب ایدیرسگز

٣٣) (وَيا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنى مِنَ اللّٰهِ اِنْ طَرَدْتُهُمْ) ای منیم قومم اگر من مؤمنلری یانمدن قووب کنار ایدم الله تعالی اونلاردن اوتری مگا عذاب ایلیوب انتقام چکر او وقتده مگا کومك اولوب الله تعالی نگ عذاب وانتقامندن منی ساخلیان کیمدر آیا سزده او قوه وقدرت واردرمی (اَفَلا تَذَكَّرُونَ) آیا بر فکر ویروب نصیحت وموعظه قبول ایتمزسگز

٣۴) (وَلا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدى خَزائِنُ اللّٰهِ) من سزه دیمیورم (ای قوم) منیم یانمده الله تعالی نگ خزینه لری واردر او وقتده سز انکار ایدوب دیه سگز یالان دیورسن سنده مال دنیادن هیچ برشئی یوخدر تا اینکه بزدن آرتق اولاسن (وَلا اَعْلَمُ الْغَيْبَ) وهر بر غیب امرلرینه ده عالم اولماقی ادعا ایتمیورم تا اینکه منی یالان وافترایه نسبت ویره سگز (وَلا اَقُولُ اِنّى مَلَكٌ) و دیمیورم سزه من ملکم الله تعالی طرفندن سزه کلمشم تا اینکه سز دیه سگز سنکه بزیم کمی انسان سن هارادن ملك اولدگ (وَلا اَقُولُ لِلَّذينَ تَزْدَرى اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْراً) سزه کومك اولوب سزیله برابر او شخصلردن اوتریکه سزگ گوزلرگز اونلاری (مؤمنلری) حقیر و عیب ناك گوستریر دیمیورم که البته الله تعالی اونلاره نه دنیاده و نه آخرتده هیچ بر خیر و منفعت ویرمیه جکدر چونکه اونلار اکسیك اولان

اِنَّهُمْ مُلاقُوا رَبِّهِمْ وَلٰكِنّى
اَرٰيكُمْ قَوْماً تَجْهَلُونَ ۞
٣٣) وَيا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنى
مِنَ اللّٰهِ اِنْ طَرَدْتُهُمْ اَفَلا
تَذَكَّرُونَ ۞
٣۴) وَلا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدى
خَزائِنُ اللّٰهِ وَلا اَعْلَمُ الْغَيْبَ
وَلا اَقُولُ اِنّى مَلَكٌ وَلا
اَقُولُ لِلَّذينَ تَزْدَرى
اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ
خَيْراً

اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا فِي اَنْفُسِهِمْ
اِنّي اِذًا لَمِنَ الظّالِمِينَ ۞
٣٥ قالُوا يا نُوحُ قَدْ
جادَلْتَنا فَاَكْثَرْتَ جِدالَنا
فَأْتِنا بِما تَعِدُنا اِنْ كُنْتَ
مِنَ الصّادِقينَ ۞
٣٦ قالَ اِنَّما يَأْتِيكُمْ بِهِ اللّٰهُ
اِنْ شاءَ وَما اَنْتُمْ بِمُعْجِزينَ
۞
٣٧ وَلا يَنْفَعُكُمْ نُصْحي
اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ
اِنْ كانَ اللّٰهُ يُريدُ اَنْ
يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَاِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ۞
٣٨ اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ قُلْ
اِنِ افْتَرَيْتُهُ

شخصلردرلر نجه که سز دیورسگز (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا فِي اَنْفُسِهِمْ) اونلارگ نفسلرینده اولان خیر و شره الله تعالی عالمدر سز مؤمنلری آکسیك حساب ایدیرسگز اما اونلارگ قلبلرینده نه وار الله تعالی عالمدر (اِنّي اِذًا لَمِنَ الظّالِمِينَ) اگر من بوسوزلردن بریسنی دیسم درحقیقت من او وقتده البته ظالملردن اولورم

٣٥) (قالُوا يا نُوحُ) دیدیلر ای نوح (قَدْ جادَلْتَنا فَاَكْثَرْتَ جِدالَنا) حقیقتا بزیله نزاعی باشلیوب چوق نزاع ایلدگ (فَأْتِنا بِما تَعِدُنا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّادِقينَ) اگر دوغرو دین سن بزه وعده ویرن عذابی تیزلگیله گتورگل

٣٦) (قالَ اِنَّما يَأْتِيكُمْ بِهِ اللّٰهُ اِنْ شاءَ) نوح دیدی اگر الله تعالی ایستیه و حکمتی اقتضا ایده هر آینه تیزلگیله عذابی سزه یتورر (وَما اَنْتُمْ بِمُعْجِزينَ) سز الله تعالی نی عذاب یتورمگدن عاجز ایدن دگل سگز هر وقت ایستهسه الله تعالی سزه عذاب یتورمگه قادردر

٣٧) (وَلا يَنْفَعُكُمْ نُصْحي اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ اِنْ كانَ اللّٰهُ يُريدُ اَنْ يُغْوِيَكُمْ) اگر الله تعالی ایستیه سزگ عملگزه گوره سزی گمراهلقده قویوب توفیقی سزدن قطع ایلیه اووقتده اگر من سزه نصیحت و برمککی اراده ایدسم البته منیم نصیحتم سزه فایده ویرمیه جگدر (هُوَ رَبُّكُمْ) الله تعالی در سزگ تربیت ویرنگز اونگ سلطنتندن خارج اولماغه قادر دگل سگز سزدن توفیقی قطع ایلیدن مگره سزی هدایت ایدن یمدر (وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) قیامت گوننده قایده جقگز اونگ طرفه درا و ز عملگزه گوره سزه جزا ویره جگدر

٣٨) (اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ) ای نوح بلکه بو جماعت دیربوکه نوح که دیور مگا الله تعالی دن وحی نازل اولور یالان دیوب الله تعالی یه افترا باغلیور (قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ) دیگل اونلاره

فَعَلَيَّ اِجْرامي وَاَنَا بَرِيءٌ
مِمّا تُجْرِمُونَ ۞
٣٩ وَاُوحِيَ اِلى نُوحٍ اَنَّهُ
لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلّا مَنْ
قَدْ آمَنَ فَلا تَبْتَئِسْ بِما كانُوا
يَفْعَلُونَ ۞
٤٠ وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنا
وَوَحْيِنا وَلا تُخاطِبْني فِي
الَّذينَ ظَلَمُوا اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ
۞

(ای نوح) اگر من الله تعالی یه افترا ایدوب یالان باغلامشام (فَعَلَيَّ اِجْرامي) اوز گناهمگ عذابی هانسیکه الله تعالی یه یالان باغلامشام مگا یتشه جگدر (وَاَنَا بَرِيءٌ مِمّا تُجْرِمُونَ) اما منیمکه یالانم ثابت اولمادی اووقتده منده سزگ ایدیگگز گناهگ (هانسیکه منیم سوزلریمی یالان وافترایه اسناد ویریرسگز) عذابندن مبرایم اونگ عذابی سزه یتشه جگدر

٣٩) (وَاُوحِيَ اِلى نُوحٍ) بزیم طرفمزدن نوحه وحی اولنوب دیلدی ای نوح (اَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلّا مَنْ قَدْ آمَنَ) درحقیقت البته ایمان گتورمزلر سگا اوز قومگدن مگر اوشخصلر که ایمان گتوروبلر (دخی بوندن مگره سگا ایمان گتورن اولماز) (فَلا تَبْتَئِسْ بِما كانُوا يَفْعَلُونَ) او عمللرگ سببیه که کافرلر اونلاری عمله گتوریردیلر (سنی یالانچی دیوب اذیت ویروب دشمن دوتماقه) محزون وغمگین اولماگل

٤٠) (وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنا وَوَحْيِنا) ای نوح گمینی بزیم توملگمزو سگا وحی گوندرمگمز ایله که گمینی نجه قایراسن قایرگل (نوح الله تعالی اوگا عطا ایلین عقل شریفگ واسطه سیله گمینی قایردی اولا بیلور که گمینگ اولمجی ایجاد ایدنی نوح علیه السلام اولسون و او لا بیلور که نوح ساکن اولان یرده گمی اولماماق سببیه او یرده ایجاد ایده نی نوح اولسون (وَلا تُخاطِبْني فِي الَّذينَ ظَلَمُوا) (ای نوح اولا بیلور که قومگه عذاب نازل اولانده سنگ قلبگ اونلاره یانسون او وقتده منی اونلاره نجات ویرمگدن اوتری چاغره سن سگا دیورم) ای نوح ظالم اولان شخصلرگ بارهسنده منی چاغرمه و اونلاردن اوتری شفاعت ایلمه (اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ) درحقیقت اونلارگ غرق اولمقه حکم اولنوب الله تعالی حکمی تغییر تاپماز نجه که حکم اولنوبدر او قسم اولاجقدر

۴۱) وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا
مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا
مِنْهُ قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا
فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا
تَسْخَرُونَ ۞

۴۲) فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ
يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ
عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ۞

۴۳) حَتّٰى اِذَا جَاءَ اَمْرُنَا
وَفَارَ التَّنُّورُ

۴۱) (وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ) نوح کمینی قایرمقه باشلادی (وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ)هر زمانیکه نوح قومنگ بیوکرلیندن نوحه کیچردیلرکمیه یا خوب نوحه استهزا ایدیردیلر نوح کمینی بریابانده سودن چوخ اوزاق برده قایریردی نوحگ یانه کلنلر دیوردیلر ای نوح پیغمبرلکدن صکره تجار اولوبسن بونه شیدر قایریرسن نوح دیوردی سو اوستده گزن بر ایو قایریرام اونلار بوسوزدن گولوردیلر (قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ) نوح دیدی ای قوم اگر ایمدی سز بزه استهزا ایلیورسگر سز استهزا ایلین کمی بر وقت اولور که بزده سزه استهزا ایده ریك

۴۲) (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ) تیزدریله‌سگز بونکه بردن وسزدن او طایفه ایکه ذلیل ایدن عذاب (غرق اولماق) کلوب اونی دوتسون کیمدر آیا بزی دوتار یا سزی (وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ) واو طایفه ایکه همیشه‌لگ آخرت عذابی اونی دوتوب هیچ وقت اوندن آیریلمار اوکیمدر (نوح کمیلی ایکی ایلگ زمانده تمام ایتدی او کمینگ طولی (اوچ یوز) زراع عرضی (الی) زراعیدی ارتفاعی (او توز) زراع او کمینی اوچ طبقه قرار ویردی ایکی طبقه‌سنده حیوانات قرار ویردی یوخاری طبقه‌سنده اوزلری قرار دوتدیلار نوح واوگا ایمان گتورنلر کمیده (سکسان) نفریدیلر)

۴۳) (حَتّٰى اِذَا جَاءَ اَمْرُنَا) نوح کمیانی قایردی تا اینکه بزیم امریمزگ وقتی اونلارگ غرق اولماق بارەسنده کلوب یتشدی (وَفَارَ التَّنُّورُ) طوفان باشلیوب نوحگ قومنه امر نهایتده شدتلو ومشکل اولدی (آیه‌نگ معناسی (تنور) قاینادی وجوش ایلدی معناسنه بودرکه سو اونلاری دوتوب چاره‌سز قالوب امرلری مشکل اولمقدن کنایه‌در نجه‌که عرف‌ده

۴۴) قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ
زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ اِلَّا
مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ
وَمَنْ اٰمَنَ وَمَا اٰمَنَ مَعَهُ
اِلَّا قَلِيلٌ ۞

۴۵) وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ
اللّٰهِ مَجْرٰيهَا وَمُرْسٰيهَا

دیلور دعوا تنوری قزدی آیه شریفه‌ده عرف قاعده‌سیله متلدر قرآن شریفگ سوزلری عرف قاعده‌سندن خارج برسوز دگلدر تنوردن مراد حقیقتا چورك تنوری اولمیوب طوفانگ علامتی ابتداء تنوردن سو خارج اولماق اولسون اوندن صکره تنورده اختلاف اولسون آیا بو تنور کوفه‌ده ایدی یا شامده یا هندده نجه که دیوبلر بو نلار مقبول اولان قول دگلدر آیات قرآنی‌یله سخیف معنالره حمل ایتمك عربگ کلمات واصطلاحاته جاهل اولمقدندر آیه شریفه‌یه درست فك ویرنده دیدیگمز مطلب ظاهر اولور)

۴۴) (قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) نوحه وحی گوندروب دیدیك (ای نوح) لازم اولان زمانده هر جنس حیوانلاردن ایکی عدد (بریسی دیشی وبریسی ارکك) کمیه گوتورکلن (وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ) بر ده اهل عیالگی کمیه سوار ایتگن مگر او شخصلر سنگ عیالگدن که الله تعالی نگ سوزی قباقده (ازلا) اونلرگ کفر و شرکلرینه گوره اونلارگ غرق اولمقه کیچوبدر (نوحگ بر اوغلی وآروادی اونلردن اوتری نجات یوخدر) یعنی الله تعالی نگ ازلده علمی اولوبدر بوگا که نوحگ آروادی و اوغلی اوز اختیارلریله کافر اولوب غرق اولاجقلار) (وَمَنْ اٰمَنَ) برده سوار ایتگن کمیه ایمان گتورن شخصلری (وَمَا اٰمَنَ مَعَهُ اِلَّا قَلِيلٌ) (بو خطابدر رسول اکرمه تسلی‌دن اوتری) (یا محمد) نوحگ قومندن اوگا ایمان گتورمدیلر مگر آز اولان شخصلر (نوح اوقدر طولانی زمانده اوگا ایمان گتورمدیلر مگر (سکسن) نفر یا محمد نوحه یاخوب تسلی تاپگن مکه اهلنگ سگا ایمان گتورمه‌مگندن دل تنك اولمگن)

۴۵) (وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٰيهَا وَمُرْسٰيهَا)

مَجْرِيهَا وَمُرْسيهَا اِنَّ رَبّي لَغَفُورٌ رَحيمٌ ۞

٤٢) وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ في مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادٰى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ في مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرينَ ۞

٤٣) قَالَ سَاٰوي اِلٰى جَبَلٍ يَعْصِمُني مِنَ الْمَاءِ

نوح اولادینه و مؤمنلره دیدی الله تعالی آدیله گمیه سوار اولگ (یعنی الله تعالی آدینی دیوب گمیه سوار اولگ) گمینی سو ایچنده کیدن وقتده جاری ایدن و دایانان وقتده ساخلیان الله تعالی‌در (بو ایکی کلمه‌ده نچه قرائت واردر هاموسندن بخشی حفص نظرنده اسم‌فاعل قرائتیدر (مَجْرِيهَا وَمُرْسيهَا) او قرائت‌ایکه قرآنلرده یازیلوب خلقگ آرا سنده مشهور اولوب اوخویورلر اولنجی کلمه‌ده میمگ فتحه‌سی ورانگ کسره‌سیله ایکنجی کلمه میمگ ضمه‌سی ورانگ سکونی وسینگ فتحه سیله مشهوردر هیچ برقاریلردن بیله قرائت نقل اولنمویدر) (اِنَّ رَبّي لَغَفُورٌ رَحيمٌ) (نوح دیر) درحقیقت منیم ربم گناه ایلیوب اوندن مگره توبه ایدنلره رحم ایدوب باغشلیندر نوح اوزی واصحابی هاموسی گمیه سوار اولدیلار آروادی واوغلی کنعان سوار اولمادیلار

٤٢) (وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ في مَوْجٍ كَالْجِبَالِ) گمی اونلاری گوتوروب داغلار اوجالقده موجلرگ آراسنده جاری اولوردی (وَنَادٰى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ في مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا) (برحالده که طوفان باشلیوب سو بتا قویدی یردن خارج اولوب آسماندن نازل اولمقه) نوح اوغلنی چاغروب برحالده که اوغلی اوندن کنار دوروب سوار اولمیوردی دیدی ای منیم اوغولجغم (ترحم مقامنده آتا اوغوله‌یله دیرنوحگ یوره‌کی درده گلوب اوغلنی چاغردی بلکه غرق اولماقدن نجات تاپسون) گل بزیله گمیه سوار اول‌لکن قورخورم غرق اولاسن (وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرينَ) (اوغول) کافرلریله بیله اولمیوب اونلاره تابع اولماگلن سنده اونلار کمی هلاك اولورسن

٤٣) (قَالَ سَاٰوي اِلٰى جَبَلٍ يَعْصِمُني مِنَ الْمَاءِ) نوحگ

قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ اِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقينَ ۞

٤٤) وَقيلَ يَا اَرْضُ ابْلَعي مَاءَكِ وَيَا سَمَاءُ اَقْلِعي وَغيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمينَ ۞

اوغلی (کنعان) دیدی گیدوب پناه آپاریرام برداغه که او داغ منی سویه غرق اولماقدن ساخلار (گمیه سوار اولماقه احتیاجم یوخدر) (قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ) نوح دیدی ای اوغول بوگونکی گونده هیچ بر حفظ ایدوب الله تعالی عذابنی (غرق اولماقدن) ساخلیان یوخدر (اِلَّا مَنْ رَحِمَ) مگر گل مخلوقه رحمی شامل اولان الله تعالی اوندن باشقه رحم ایدن یوخدر (وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ) بوگفتگودن مگره نوحگ اوغلی اوگا اطاعت ایتمیوب نوحیله اوغلنگ آراسنده موج حایل اولوب (فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقينَ) غرق اولان کافرلردن اولدی (آتاسنگ نصیحتنه قولاغ ویرمیوب غرق اولدی)

٤٤) (وَقيلَ يَا اَرْضُ ابْلَعي مَاءَكِ) همینکه الله تعالی‌نگ مشیتی علاقه دوتدی بوگا که طوفان ساکت اولوب یرگ یوزی ظاهر اولسون یره وآسمانه امراولوندی (نجه‌که عاقل شخصه امر اولنور) ای یر سویگی بلع ایدوب اودگن (وَيَا سَمَاءُ اَقْلِعي) وای آسمان سویگی حفظ ایدوب ساخلا گلن (بو امردن مگره آسماندن یاغش قطع اولوب یرگ سوبی یواش یواش آزالدی) (نجه‌که بویورور) (وَغيضَ الْمَاءُ) سولار یر یوزندن چکلوب ناقص اولدی (وَقُضِيَ الْاَمْرُ) الله تعالی اوز امرینی (که نوحه وعده ویرمشیدی قومنی هلاك ایتسون) تمام ایتدی نوحگ قومی هاموسی غرق اولوب هلاك اولدیلار (وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ) گمی (موصل یرنده) جودی (آدلو داغگ) اوسننده قرار دوتدی (وَقيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمينَ) الله تعالی طرفندن دیلدی ظالم اولان قوم وجماعت الله تعالی رحمتندن اوزاق اولوب هلاك اولسونلر (بو آیه شریفه نهایتده فصاحت و بلاغتلو آیه‌در دیمك اولورکه قرآن شریفگ فصاحت و بلاغتنده اولنجی آیه‌سیدر فصاحت و بلاغتگ نکته ورموزلرینی جامع اولان برآیه شریفه‌در

۴۹) وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْنِى مِنْ اَهْلِى وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَاَنْتَ اَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ۞

۵۰) قَالَ يَا نُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ

اونکته و رموزلری ترك دیلنده بیان ایتمکه وسعت ویارا اولماماق جهتنه اونلاردن صرف نظر اولندی)

۴۹) (وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ) همینکه نوحڭ اوغلی غرق اولدی نوحڭ اوغلنه قلبی جوخ یانوب اوز ربی الله تعالی نی ندا ایدوب چاغردی (فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْنِى مِنْ اَهْلِى) دیدی ای منیم ربم منیم بو اوغلومکه هلاك اولدی منیم اهلمدندر (وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ) درحقیقت هر بر وعده ویره سن سنڭ وعده لرڭ حق و صدقدر مڭا وعده ویرمشیدڭ منیم اهلمی نجات ویره سن پس نجه اولدیکه منیم اوغلوم هلاك اولدی (وَاَنْتَ اَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ) الهی حکم ایلیلرڭ عالم وعادل راقی سنسن (هر بر حکم علم و عدالت اوزره سندن صادر اولور مقتضی عالی عدالت اولدیکه او وعده یه گوره که مڭا ویرمشیدڭ منیم اوغلوم گرك هلاك اولمیه ایدی

۵۰) (قَالَ يَا نُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ) الله تعالی بیوردی ای نوح دوغرو درمن سڭا اهلیڭ نجات تاپماقنی وعده ویرمشدیم اما درحقیقت سنڭ بو اوغلڭ سنڭ اهلڭدن دگل سنڭ اهلڭ صالح (*) اولان شخصلردر که الله تعالی یه ایمان گتورمش اولسونلر

(*) قید: بو آیه اشاره‌در بوگا که قرابت دین قرابت نسبدن آرتق‌در حقیقت یله‌ده رسول اکرمڭ یانده بلال حبشینڭ مرتبه‌سی جمیع اقرباسندن هانسیکه اوگا ایمان گتورمه‌مشدیلر آرتق‌راقیدی قویش اقوام اماله اووقت یاوق اولورکه اونله دینده برابر اولسون ... رسول اکرم ملت اسلامی بری بریله قرداش قرار ویروبدر مکه‌دن مدینه‌یه وارد اولاندن صگره هر برلر مهاجری (مکه اهلی) نی برلر انصاریله (مدینه اهلی) قرداش قرار ویردی تا اینکه اوزیندن صگره بو طریقه حسنه امتڭ آراسنده برقرار اولسون اما حیف ملت اسلام نه آیات قرآنیه ونه احادیث رسول خدایه ملتفت اولمیوب بریله معظم امری که باعث اتفاق واتحاد ملت‌در ترك ایدوب بلکه اونڭ عکسی عین عداوت مسلمانلارڭ آراسنده آشکار اولوبدر ملت اسلام نچه طایفه ونچه فرقه اولماق مسئله بری برینه شاری حیوانات کمین نظر ایدوب کین عداوتدن بر لحظه غافل دگلار غیرلرینڭ اکثرینی بری برینڭ مذهبنڭ تنقیص وتخریبه صرف ایدوب هر طایفه اوز مقابلنی کورووندقده اسناد ویرمگی اورلریدن اوتری الله تعالی یانده بیوك اجر وثواب حساب ایلیورلر وحال اینکه دین اسلامڭ بناسی بر قسم قرار قویلوبدر که اگر مشرق زمینده بر نفر مسلم شخصه بر صدمه وارد اولسه مغرب زمینده اولان مسلم گرك اوندن متاثر

اِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْئَلْنِى مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ اِنِّى اَعِظُكَ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ۞

۵۱) قَالَ اِنِّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِ عِلْمٌ وَاِلَّا تَغْفِرْلِى وَتَرْحَمْنِى

(اِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ) درحقیقت سنڭ بو اوغلڭ هر بر عملی و اوزی یمان و غیر صالح‌در (فَلَا تَسْئَلْنِى مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) (ای نوح) او شیئکه سنڭ اوگا علمڭ یوخدر مندن سوال ایتمه کل (سنڭ علمڭ یوخدی بوگا که اوغلڭ نجات تاپماقی بارەسنده سؤال ایتمك جایزدرمی بو علم سنده اولمیان حالتده اونڭ نجات تاپماقنی نجه سؤال ایدیرسن ایمدیکه بو علم سنده یوخدی گرك بو سؤال سندن صادر اولمیه ایدی) (اِنِّى اَعِظُكَ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ) درحقیقت من سڭا موعظه و نصیحت ایدیرم (ای نوح) جاهل اولان شیئی سؤال ایتمیوب جاهللردن اولمگڭ

۵۱) (قَالَ رَبِّ اِنِّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِ عِلْمٌ) نوح دیدی ای منیم ربم درحقیقت من سڭا پناه آپاریرام اوندنکه بوندن صگره سندن سؤال ایلیم او شیئیکه اونڭ سؤالی صحیح اولدانه منیم علمم اولمیه سنڭ موعظه‌گی قبول ایدوب بوندن بیله دخی بیله سؤاللری ایتمرم الهی منی باغشلیوب منیم تقصیرمدن کیچگل بو عملدن توبه ایدوب سنڭ طرفگه رجوع ایدیرم (وَاِلَّا تَغْفِرْلِى وَتَرْحَمْنِى) الهی اگر سن منی باغشلامیوب

اولوب متکن اولان قدری اونڭ استعانتندن خود داراق ایتمسون صدر اسلامده اولان دین اسلام زیباسی خلقی اتفاق واتحاده امر وقرآندن نهی بویوروبلار افراد ملت اسلام هر بر یرده اولیش اولسه‌لار گرك اتحاد معنوی اونلارڭ آراسنده اولوب یدو احده (برال) حکمنده گرك اولسونلار شیخ الانبیاء نوحڭ احوالاتندن هیچ بر عبرت پردار اولان یوخدر که باخوب گورسون الله تعالی اونڭ اوغلنی اونڭ دیندن کنار اولماق سببنه نچه اونڭ اهلندن خارج ایدوب لجهٔ بحرده غرق ایدیر الله تعالی یانده جمیع اعمال غیردن افضل و اکمل دین قرداشلارینه گومك اولوب اونلاری ورطهٔ ضلالت وجهالتدن قورتارمقدر رسول اکرم آخر نفسده دنیادن رحلت بویوران زمانده مسجده گلوب نهایت خطبه ایله وصیتلر بویوروب وصیتڭ عمدەسی مسلمانلارڭ اتحاد و اتفاقی اولمه مهاجری انصاره انصاری مهاجره تاپشوروب اونلری بری بریله حسن معا شرته امر ایدوب اونلاردن صگره دنیایه گلن مسلمانلاره وصیتلرینی واو جنابدن سلام یتورمکه امر بویوروبدر (بن اوزی قرداشلارده اووالا مقامڭ وصیت واسلامه مخاطب اولانلاردن واریدیق آه اوگوندنکه او جنابڭ حضورینه چاتوب اونله ملاقات ایلیك

أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۞
٥٢) قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ
مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى
أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ
ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ۞
٥٣) تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ
نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا
أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا
فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ۞

رحم ایتمیه سن (أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ) من اوز عمللریمده اوز یمه ضرر وزیان ویرگانلردن اولارم

٥٢) (قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ) (یامحمد) همینکه نوحنگ کمیسی «جودی» داغنده قرار دوندی بزیم طرفمزدن دیلدی (نوحه) ای نوح سلامتلق و خواطر جمعلقیله بزیم طرفمزدن هر بر خیر و برکتلر سنگا شامل اولان حالنده کمیدن چخوب یر یوزینه نازل اولگان (وَعَلَى أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ) برده خیر و برکت اوجماعتلره (٨٠ نفره) اولسونکه سنیله کمی ده وارد رلر (وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ) (ای نوح) سنیله کمیده اولان امتلردن بعضی امتلر بوندن صگره دنیایه کلورلر اونلاره دنیاده بختلی وگوزل گذران سینه لذت ویروریك (ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ) دنیاده الله تعالی نعمتلرینه کافر اولاندن صگره اونلاره بزدن اذیت ویرن عذاب یتشور

٥٣) (تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ) یامحمد) نوحنگ بوخبرلری غیب خبرلرندندر وحی ایدوب سنگا معلوم ایدیریك (مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا) (یا محمد) نه سن ونه سنگ اومنگ (قریش) بوخبرلری سنگا وحی کوندرمگدن قاق بیلوب عالم اولان دکلدیگز (رسول اکرم اوزی و قومی امی اولوب اوقیوب ویازماماق اونلارده اولماماق جهتنه اونلاردن اوتری بوخبرلرعلم غیب اولوب رسول اکرمدن اوتری مخصوصا معجزه اولدی) (فَاصْبِرْ) (یا محمد) اوزقومینگ اذیتلرینه صبر ایدوب الله تعالی نگ حکملرینی اونلاره یتورگان نجه که نوح چوخ زمانلار قومنگ اذیتلرینه صبر ایتدی (إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ) درحقیقت آخر امرده نصرت تاپوب کافرلره غالب اولماق (یا محمد) متقی لردن اوتریدر (نجه که

٥٤) وَإِلَى عَادٍ أَخَاهُمْ
هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ
إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ۞
٥٥) يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ
عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا
عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ۞

الله تعالی نوحی نجات ویروب دشمنلرینی غرق ایلدی سنیده نجات ویروب دشمنلریگی ذلیل ایده جکدر.

٥٤) (وَإِلَى عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا) یامحمد عاد جماعتنه قرداشلاری هودی پیغمبر گوندردیك (قرداش دیمك یعنی برنفراوزلرندن دیمکدر) (قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ) هود دیدی ای منیم قومم الله تعالی یه عبادت ایدوب اوگا شریك قرار ویرمیگ سزدن اوتری هیچ بر حق اولان معبود الله تعالی دن باشقه یوخدر بو بتلر نه شیدر اونلاره عبادت ایدیرسگز (إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ) بتلره ستایش ایدوب الله تعالی یه شریك قرار ویرمگده دکل سگز مگر الله تعالی یه افترا ایدوب یالان یاغلیانلرسگز

٥٥) (يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا) ای منیم قومم الله تعالی حکملرینی سزه یتورمگه سزدن براجرمزد ایستمیورم (إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي) دکل منیم اجر ومزدیم مگر او الله تعالی یه در که منی یوخدن وجوده گتوروب خلق ایدوبدر (هر بر پیغمبر بو سوزی اوز قومنه دیوبدر چونکه پیغمبرلرگ شانی نصیحت و موعظه در اونلارگ مالاریده طمع گوزی اولان حالده نجه نصیحت وموعظه ایده بیلورلر (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) ای منیم قومم آیا عقل گریله رفتار ایتمیورسگز بر شخصیکه سزدن اجر و مزد ایستمیه اونگ نصیحتنی گرك قبول ایلیه سگز نه اینکه قایتاروب اونگ سوزینه قولاغ ویرمیه سگز (اجر مزد ایستمین شخصگ نصیحتی غرض دن خالی اولماق جهتنه گرك قبول اولسون همینکه نصیحت غرض دن اوتری یا مال طمعنه اولدی او نصیحت و موعظه دن هیچ بر فایده اولماز نجه که بزیم زمانه ده اولان ناصحلرگ هاموسنگ

نصیحتنی عرض اوزره واقع اولور اودرکه ملت اسلام
گون به گون دالی گیدوب بدعتلر ظاهر اولور)

٥٦) (وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ) ای منم قومم استغفار
ایدوب سزه تربیت ویرن الله تعالی یه ایمان کتورگ
(ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ) اوندن صکره بتلره سغنیش ایدوب الله
تعالی یه شریك قرار ویرمکدن توبه ایلیوب الله تعالی طرفنه
قایدگ (يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا) اگر استغفار ایدوب
الله تعالی طرفنه قایده سگز هر وقتکه یاغنه احتیا جگز
اولمش اولا الله تعالی سزه بی دریی یاغش کوندرر (عاد جماعتی باغ
بستان صاحبلری اولماق جهتنه سویه آرتق احتیاجاری واریدی
(هود) اونلاری احتیاجلری اولان شیئه وعده ویربر بلکه ایمانه
داخل اولسونلار) (وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ) الله تعالی
سزگه قوتگز اوسته دخی ده قوت آرتریر (عاد جماعتی
بدنلری نهایتده شدتلو و قوتلو اولماق سببنه هود اونلاره دخی ده
آرتق قوت وعده سی ویربر تا اینکه ایمانه داخل اولسونلار)
(وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ) گناه ومعصیته اصرار ایتدیگگز حالده
مگا دال چویروب منم سوزیمدن اعراض ایلمیگ

٥٧) (قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ) (هودگ قومی هوده
جواب ویروب) دیدیلر ای هود سن بزدن اوتری برآشکار
اولان دلیل وبرهان کتورمیوبسن تا اینکه بزگا ایمان کتورك
(وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ) بزمعبودلریمزگ عبادتنی
سنگ سوزیگ جهتندن ترك ایتمزبك (وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ) بزسگا
ایمان کتوررن دکلبك

٥٨) (إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ)
(ای هود) بزیم سگا هیچ بر سوزمز یوقدر مگر سوزمز

٥٦) وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ
ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ
عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ
قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا
تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ۞

٥٧) قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا
بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي
آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ
لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ۞

٥٨) إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ
بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ

بودر سن بزیم معبودلرمزه نالایق سوزلر دیوب اونلاریله
عداوت ایتمك سببنه اونلارگ بعضی لری سندن (*) انتقام چکمك
جهتنه سگا غضب ایلیوب درسن مجنون اولوسن اودرکه مجنونلار
کبی هذیان دانشورسان (قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا
تُشْرِكُونَ مِنْ دُونِهِ) (هود اونلارگ جوابنده) دیدی ای قوم
بتحقیق من الله تعالی نی شاهد قرار ویریرم سزده شاهد
اولگ بوگا که درحقیقت او شیلریکه الله تعالی دن باشقه
اونلاری الله تعالی یه شریك قرار ویریرسگز من اونلردن بری
ویرارم (فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ) اوزگز وبتلرگز
هربر مکر وحیله وارگزدر مگا ضرر یتورمك بارەسنده
تیزلکیله ایلیوب مگا مهلت ویرمیگ نه سزدن خوف واریمدر
نه بتلرگزدن سزکه نهایت قوتلو شخصلر سگز سزدن خوفم
اولمیا نده بتلرگزدن نه خوفم اولا جقدر حالبوکه جماد شیلر خیر
وضرر یتورمگه قادر دکلدرلر (مندن معجزه ایستیورسگز منیم

(*) فبند: تاج کورگز جهالت نه مرتبه یه یتشوبدر جماد اولان شیلرگ
حقنده انتقام چکمك اعتقادینده اولوبلار بو مطلب اونلارگ سفاهت وجهالتده
مرتبه کماله یتشکلرینه دلالت ایدر هود جماعتی کفر وشرکلرینده ثابت قدم
ومحکم دورمقلاری نگ جهتندن بو سوزلر اونلاردن برتعجب دکلدر بلکه
تعجب اودرکه ملت اسلامیه منتدین اولان شخصلر ظاهرده مسلم باطنده مشرك
اوزلریندن اوتری فیض واسطه سی قرار ویرن جمادات ومقبره لری ضرری
دفع ایدوب منفعت یتورن حساب ایلیورلر گویا قرآن شریفگ آیه لری
اونلارگ قولاقلارینه دگمیوب الله تعالی خیر وضررگ یتورمکنی اوز ذات
مقدسنه منحصر بویوروب اوزگه لردن نفی ایلیور خصوصا جماد شیلردن
لازم بوزمانلاردە مسلمانلارگ گیدوب بر پارچه مصنوعی داشلاره یا اینکه
مقبره لره یوزلرینی سوروتوب اونلاردن اوتری حیوان ذبح ایدوب حاجت
ایستکلریله قوم عاد جماعتنگ یا اینکه مکه اهلی مشرکلرگ که بتلرگ قباقنده
حیوان ذبح ایلیوب حاجت ایستیورلر دیلر نه تفاوتلری واردر حقیقت
گوزیله باقلنده آدلارینی مسلمان قویوب بیله عملر صادر اولان
شخصلر ذکر اولان مشرکلردن بدتردرلر اونلار ظاهرا وباطنا اوزلرینی مشرك
دیوب الله تعالی دینه داخل اولماقدن کنار اولوردیلار اما بونلار آدلارینی
مسلم قویوب بت پرستلك طریقه سنی دوتماقده ایه مرتبه مشرکلردن بدتر اولورلار
ای مسلمانلار مسلمان شخص گرك جمیع اعتقادلرینی قرآن شریفدن اخذ ایتسون
هر بر سوزیکه مخالف قرآن اولسه گرك اونی کناره قویماق قرآن شریفگ
سوزلرینی کناره قویوب هوای نفسه صاحب اولان سوزلره تابع اولماق طریقهٔ
اسلامدن خارج در الله تعالی بزلری اوز طریق مستقیمه هدایت بویورسون آمین)

قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا
أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ
مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا
ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ ۞

اِنّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ رَبّي
وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَآبَّةٍ اِلَّا هُوَ
اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا اِنَّ رَبّي عَلٰى
صِرَاطٍ مُسْتَقيمٍ ۞
٦٠) فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ
مَا اُرْسِلْتُ بِه اِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ
رَبّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ

بو سوزیمه که الله تعالی یه عبادت ایلیوب بتلرگ عبادتنی ترك ایلمگ معجزه لازم دگل مگر نه بر تعجبلو سوز دیمشم اوندن اوتری مندن معجزه خواهش ایلیور سگز بود ر سزگ حضورگرده دورمشام هر برشیئی الگردن کلورمندن مضایقه ایلمیگ) جناب هودگ بو سوزلری تبلیغ رسالت مقامنده اعلی درجه ده اولوب اوجنابگ خدمتنده صادق و مستقیم اولمقنه دلالت ایلین سوزلردر)

٥٩) (اِنّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ رَبّي وَرَبِّكُمْ) درحقیقت من توکل ایلمشم بر الله تعالی یه که هم منیم تربیت ویره نم وهم سزگ تربیت و بر نگردر (مَا مِنْ دَآبَّةٍ اِلَّا هُوَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا) بر یوزنده هیچ برحرکت ایلین یوخدر مگرایشکه الله تعالی ها موسنگ آلندن یاپشوب اختیارلری الله تعالی ده در (نجه که حیوانگ آلنگ توکندن دوتانده هیچ برطرفه کیده بیلمز هابیله الله تعالی بدقدرتیله جمیع بر یوزنده اولان مخلوقگ آلندن دوتوب اونگ ید قدرتندن خلاص اولا بیلمزلر سزکه الله تعالی دن باشقه بتلره ستایش ایدیرسگز اگر الله تعالی سزه ایستیه عذاب ایتمکه اونگ قدرتندن قورتاره بیلمیه جکگز) (اِنَّ رَبّي عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقيمٍ) درحقیقت منیم ربیم الله تعالی حق وعدالتگ دوز یولنده در هر بر شخصگ اوز عملنه گوره اونیله رفتار ایده جکدر

٦٠) (فَاِنْ تَوَلَّوْا) اگر دال چویروب مندن اعراض ایلیه سگز الله تعالی دن مگا هیچ برمذمت وارد اولماز (فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ مَا اُرْسِلْتُ بِه اِلَيْكُمْ) حقیقتا (او حکملر یکه اونیله الله تعالی طرفندن سزه گوندریلمشدیم) او حکملری سزه یتوردیم (بو بارده منده تقصیر یوخدر تقصیر سزده در که الله تعالی حکملرینی قبول ایتمیورسگز) (وَيَسْتَخْلِفُ رَبّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ) الله تعالی سزی هلاك ایدوب سزگ یرگرده

وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْـًٔا اِنَّ رَبّي
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَفيظٌ ۞
٦١) وَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا
هُودًا وَالَّذينَ اٰمَنُوا مَعَهُ
بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ
عَذَابٍ غَليظٍ ۞
٦٢) وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا
بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ
وَاتَّبَعُوا اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنيدٍ
۞
٦٣) وَاُتْبِعُوا في هٰذِهِ الدُّنْيَا
لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ

اوزکه جماعتی گتوروب قرار ویریر (وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْـًٔا) حقه دال چویروب ایمان گتورمه مکگرده الله تعالی یه هیچ برضرر یتوره بیلمزسگز (اِنَّ رَبّي عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَفيظٌ) درحقیقت منیم ربیم الله تعالی هر برشیئه عالم اولوب حفظ ایلیدر سزگ عمللرگز اوگا مخفی قالماز عمللرگزه گوره سزه جزا ویره جکدر

٦١) (وَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا) زمانیکه عاد جماعتنه عذاب کلوب هلاك اولماقلارینگ بارهسنده بزیم امریمز کلوب واراده مز اونلارگ عذابنه علاقه دوتوب عذابمز اونلره کلدی (نَجَّيْنَاهُ هُودًا وَالَّذينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا) هود واونیله برابر الله تعالی یه ایمان گتورنلره تفضل ایدوب اوز رحمتمزی اونلاره شامل ایتمکیله اونلاری عذابدن نجات ویردیك (وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَليظٍ) هود واونگ تابعلرینی برغلیظ وشدتلو اولان عذابدن نجات ویردیك (الله تعالی اونلاره زهرلو اولان یل (سام یلی دیلور) گوندروب آغزلارینه وبورونلارینه داخل اولوب ظاهر وباطن اعضالرینی یاندردی اوزلرینی یره چریوب هلاك ایتدیلر

٦٢) (وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ) (یا محمد) بو عاد جماعتی درکه اونلارگ خبرلری ذکر اولوندی بودر اونلارگ علامتلری یریوزنده موجود قالوبدر سیر ایدوب اونلارگ آثارینه باخگ اونلار اوز ربلری الله تعالی نگ توحیدینه طرف دلالت ایدن آیات وبرهانلرینی انکار ایلدیلر (وَعَصَوْا رُسُلَهُ) الله تعالی پیغمبرلرینه عاصی اولوب اطاعت ایتمدیلر (وَاتَّبَعُوا اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنيدٍ) هر برظالم الله تعالی یه عاصی اولوب حقگ ضدی اولان شخصلرگ امرینه تابع اولدیلر (هود پیغمبره اطاعت ایتمدیلر)

٦٣) (وَاُتْبِعُوا في هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ)

اَلاَ اِنَّ عاداً كَفَرُوا رَبَّهُمْ
اَلاَ بُعْداً لِعادٍ قَوْمِ هُودٍ ۞
٦٤) وَاِلى ثَمُودَ اَخاهُمْ
صالِحاً قالَ يا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللّٰهَ ما لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ
هُوَ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الاَرْضِ
وَاسْتَعْمَرَكُمْ فيها

بو دنیاده و آخرتده الله تعالی نگ لعنتی اونلاری دوتوب هم دنیاده و هم آخرتده عذابه گرفتار اولدیلر (اَلاَ اِنَّ عاداً كَفَرُوا رَبَّهُمْ) خبردار اولکلن (یا محمد) در حقیقت عاد جماعتی اوز تربیت ویرن معبودلری الله تعالی یه کافر اولدیلر (اَلاَ بُعْداً لِعادٍ قَوْمِ هُودٍ) گنه خبردار اولکلن (یا محمد) هلاك اولوب الله تعالی رحمتیدن اوزاق اولماق شامل اولسون عاد جماعتنه که (هود) پیغمبرگ قومندن عبارتدر (هود قومنگ قصه سی تمام اولدی بو قصه ده عقل صاحبلریندن اوتری عبرت وار در الله تعالی نگ مقصودی قصه ذکر ایتمك دکلدر بلکه بزیم عبرت بردار اولماقمز مقصوددر)

٦٤) (وَاِلى ثَمُودَ اَخاهُمْ صالِحاً) (یا محمد) ثمود جماعتنه اوز طرفمزدن قرداشلاری صالحی پیغمبر گوندردیك (قرداش یعنی برنفر اوزلریندن) (قالَ يا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ ما لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ) صالح دیدی ای منیم قومم یکانه اولان الله تعالی یه عبادت ایدوب اوگا شریك قرار ویرمگ سزدن اوتری حق معبود الله تعالی دن باشقه یوخدر (هُوَ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الاَرْضِ) سزگ باباگز آدمی سزده اونگ صلبنده توپراقدن ایجاد ایدن الله تعالی در (وَاسْتَعْمَرَكُمْ فيها) سزی خلق ایلیندنگره یریوزنده تعمیرات ایدوب (*) آباد ایتمگه سزی وادار

(*) قتیبد یرده آبادلق ایلیوب تعمیرات ایتمك اوغ بیرگ خلقندن عمده مقصود اولماق سببه (صالح) علیه السلام موعظه ونصیحتلر بنگ جمله سندن اولی قرار ویرلر بر یوزینگ تعمیراتی الله تعالی مخلوقنگ حیات زمانلا رینگ خوش کچوب استراحتلریه باعث اولماقه گوره بیوك معادتلردن حساب اولونه لازمدر خصوصا اوتعمیرات آثار خیریه ده اولمش اولا عموم مسلمانلاره دنیاده نفع ویرن بر تعمیر عمل خیرگ اولنجیسی در همین آیه شریفه دن مستفاد اولان تمکه لی دنیا دار اولان شاملو نظرلرینده دوتوب مسلمانلارگ مصلحته لازم اولان آثار خیریه یه مبادرت ایتمگی گرك اون لرینه لازم وواجب بیلسونلر شریعت مقدسهٔ اسلامیه نگ ولیسی رسول اکرمگ هر بر عمله مسلمانلارگ تابع اولماق شرط دین اسلامدر رسول اکرم ـ

فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ
اِنَّ رَبّي قَريبٌ مُجيبٌ ۞
٦٥) قالُوا يا صالِحُ قَدْ كُنْتَ
فينا مَرْجُوًّا قَبْلَ هٰذا اَتَنْهانا
اَنْ نَعْبُدَ ما يَعْبُدُ آباؤُنا

ایتدی (فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ) (صالح دیدی) ای قوم الله تعالی دن استغفار ایدوب ایمانه کلگ اوندن صگره شدکدن توبه ایلیوب الله تعالی طرفنه قایدگ تا اینکه گناهلارگزی باغشلاسون (اِنَّ رَبّي قَريبٌ مُجيبٌ) در حقیقت منیم ربم الله تعالی نگ رحمتی بنده لرینه یاوق واونلارگ دعالرینی مستجاب ایلیندر

٦٥) (قالُوا يا صالِحُ) صالحگ قومی جواب ویروب دیدیلر ای صالح (قَدْ كُنْتَ فينا مَرْجُوًّا قَبْلَ هٰذا) حقیقتا سن بزیم ارامزده بو سوزی دیمکدن قباق (یعنی کلگ الله تعالی یه ستایش ایلیوب شریك قرار ویرمیک) بر حالتده ایدگکه سندن منفعت بردار اولماقه امیدوار ایدیك همینکه بو سوزی دیدگ سندن امیدمز قطع اولدی (گمان اولونماسون که بو مطلب صالح زمانه مختصدر بلکه بزیم بو زمانمزده ده قرآن شریفگ سوزلرینی (هانیکه خلقگ رائیله مخالفدر) اونلاره دینده برغریبه سوز اونلاره کلوب دین شخصی اوزلریدن کنار لامذهب حساب ایلیورلر) (اَتَنْهانا اَنْ نَعْبُدَ ما يَعْبُدُ آباؤُنا) (ای صالح) آیا بزی آتا بابالاریمز

(بقیه سی) اول هجرتده مدینه دن ایکی میل کناردده واقع اولان (قبا) قریه سنه نزول اجلال بیوراندن وقتده بر مسجد جامعگ انشاسنه امر بیوردماقلاری واو جناب اوزیده نفس نفیسه جامعگ بناسنده ذاتی وتش چکمکه مشغول اولماقلاری عموم مسلمانلارگ مصلحته لازم اولان بنالره ابتدار ایتمکه دلیل کافی دکلمی هر بر زمانده اوز مانعه نگ مقتضاسنه گوره مسلمانلار لازم اولان عمومی بنالره مال دار شخصلرگ قائم اولماقلاری واو بنالری مقدس حساب ایلیوب جان وددلدن مااللرینی صرف ایتمکلری وباعث احیای دین اولماقلاری واجبات دینیه دندر ابتدای ملتی ذات جهالتدن خارج ایدوب نور علمله ایشقلاندرماق ایچون مکتب ومدرسه لر بنا ایلیوب اطفال مسلمینه مهربان آتالار کبی ترحم ایدوب اونلارگ همیشه لك نجات تاپماقلارینه باعث اولماق اولنجی شرط انسانیت ومروت وانصافدر اطراف عالمده اسلام بلادلرینده قدیم زمانه لردن قالان آثار خیریه لری گورنلره بو مطلب مخفی دکلدر بو زمانلارده اوزگه ملتلرگ ترقیسی ملت اسلامگ تدنیسی اونلارگ بذل مال وهمتلرینده اسلام رئیسلرینگ بخل وامساکلریندن ناشی اولاندر (الهی اوز نظر عنایتگله بر نظر ایله)

وَاِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا اِلَيْهِ مُرِيبٌ ۞

٦٦) قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَاٰتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللّٰهِ اِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ ۞

وَيَا قَوْمِ هٰذِهِ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً

عبادت ایدن بتلرگ عبادتندن نهی ایدیرسن (نجه اولا بیلور آتا بابا یولنی ترك ایدك (مسلمانلار گوزلرینی یا خشی آچوب بو آیهٔ شریفه یه باخسونلار آتا بابایه قبیح عمللرده تقلید ایتمك بت پرستلرگ یولینی کبیکدر) (وَاِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا اِلَيْهِ مُرِيبٌ) درحقیقت بز شکده یك اوشبدن که (الله تعالی یه عبادت ایدوب بتلری ترك ایتمك) سن بزی اونگ طرفنه چاغیرورسن وعمرا اضطرابده اولوب سن دین سوزه خواطرجمع اولمیوریق

٦٦) (قَالَ يَا قَوْمِ) صالح دیدی ای منم قومم (اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي) خبر ویرگ مگا اگر من ربیم الله تعالی طرفندن سوزیمگ دوغرو اولمقنه دلیل وبرهان اوزره اولام (نجه که وارام) (وَاٰتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً) والله تعالی اوز طرفندن مگا رحمت عطا ایلیوب منی پیغمبر قرار ویره (نجه که قرار ویروبدر) بو یله حالده اگر من سزه تابع اولوب الله تعالی یه عاصی اولام منیم حالم نجه اولور) (فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللّٰهِ اِنْ عَصَيْتُهُ) اگر من الله تعالی یه عاصی اولام ومگا عذاب ایلیه یله وقتده مگا کومك اولوب الله تعالی عذابندن منی خلاص ایدن کیمدر آیا سز بوگا قادرسگز می (فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ) اگر من سزه تابع اولام سز مندن اوتری عمللریمده زیانکار لقدن باشقه برشیئی آرترمازسگز من سزه نجه تابع اولوم اما اگر سز مگا تابع اولاسگز مندن سزه خیر ومنفعت عاید اولور (اوندن صگره صالحگ قومی اوندن بردوه معجزه ایستدیلر الله تعالی اومعجزه نی صالحه ویردی نجه که کلن آیه ده بویورور)

٦٧) (وَيَا قَوْمِ هٰذِهِ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً) ای منم قومم بو دوه ایستدیگگز الله تعالی نگ دوه سی سزدن اوتری برمعجزه در

فَذَرُوهَا تَاْكُلْ فِي اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ۞

٦٨) فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ ذٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ۞

٦٩) فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ۞

٧٠) وَاَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ

(فَذَرُوهَا تَاْكُلْ فِي اَرْضِ اللّٰهِ) قویگ اودوه نی الله تعالی یرنده اولان علفلردن یسون سزه برضرری یوخدر اوندن اوتری بر مخارج لازم دکلدر (وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ) اودوه یه ضرر یتورمك قصدیله اوگا ال یتورمیگ (فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ) اووقتده تیزلکیله سزی عذاب دوتوب اوعذابگ واقع اولماقی تاخیره دوشمز

٦٨) (فَعَقَرُوهَا) الله تعالی امریندن خارج اولوب دوه نگ ایاغنی دالدن بیلی (عصبنی) کسوب دوه نی هلاك ایتدیلر (فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ) همینکه صالح گوردی دوه نی قتله یتوردیلر دیدی ایمدی عذابدن اوتری حاضر اولگ زنده گانلق ایدوب لذت آپارگ اوز ایولرگرده اوچ گون اوندن صگره سزه عذاب گله جکدر (ذٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ) بو وعده که سزه ویریرم بر وعده در اونده یالان یوخدر البته واقع اولاجقدر

٦٩) (فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا) زمانیکه بزیم امریمز عذاب بارهسنده صالح قومنه گلوب (اوچ گوندن صگره) اونلاری عذاب دوتدی (نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا) صالحی واونیله برابر ایمان گتورنلری اوز رحمتمزی اونلاره شامل ایدوب عذابدن نجات ویردیك (وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ) واوکونکی گونگ ذلیل وخوار اولماقندن اونلری نجات ویردیك (اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ) درحقیقت سنگ ربگ (یامحمد) ظالملری هلاك ایدوب مؤمنلری نجات ویرمکه قوت وقدرت صاحبیدر جمیع مخلوقنه غالبدر هیچ برشیئی اوگا غالب اولا بیلمز

٧٠) (وَاَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ) صالحگ قومنی بر شدتلی قلب یاران سس دوتوب (فَاَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ)

جاثِمينَ ۞

۷۱) كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فيهَا اَلَا اِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ اَلَا بُعْدًا لِثَمُودَ ۞

۷۲) وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ اَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ۞

۷۳) فَلَمَّا رَاٰى اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً

جاثِمينَ) اوسكگ سینه هاموسی اوز منزللرندن دیزلری اوسته چوکوب سینه لری اوزره یرده دولانوب هلاك اولدیلار

۷۱) (كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فيهَا) كویا اومنزللرنده ساكن اولمیوب مدت عمرلرینی اویرده كیچورمه مشیدیلر (اَلَا اِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ) خبردار اولكلن (یامحمد) ثمود جماعتی (صالحگ قومی) ربلری الله تعالی یه كافر اولدیلار اوجهته كوره اونلاری عذاب دوتدی (اَلَا بُعْدًا لِثَمُودَ) خبردار اولكن (یامحمد) هلاك اولوب الله تعالی رحمتدن اوزاق اولماق اولسون ثمود جماعتندن اوتری (ثمود جماعتنگ قصه سی تمام اولدی كرك بوقصه دن صاحب نظر شخصلر عبرت كوتورسونلر)

۷۲)(وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى) (یامحمد) حقیقتا بزیم رسوللرمز (نچه ملائكه) ابراهیم حضورینه كلدیلر بشارت ویرمكدن اوتری كه الله تعالی (سارادن) سگا اوغول كرامت ایده جكدر (قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ) كلوب ابراهیمه سلام ویردیلر ابراهیم‌ده اونلارگ جوابنده سلام دیدی (ملائكه لر انسان صورتنده ابراهیمه وارد اولدیلر ابراهیم اونلاری قوناق كمان ایدوب اونلردن اوتری طعام تدارك ایتدی (فَمَا لَبِثَ اَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ) جناب ابراهیم طعام كتورمكده تعجیل ایدوب اوقدر زمان دورمادیكه اونلاردن اوتری بربریان (بزو) كتوردی طعامی قوناقلارگ قباقنه قویدی قوناقلار طعام یمدیلر

۷۳) (فَلَمَّا رَاٰى اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ) زمانیكه ابراهیم باخدی كوردی قوناقلارگ اللری طعامه یتشمیور طعام یمیورلر (نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً) اونلارگ حالنه عالم اولمیوب اونلاردن قلبنه خوف دوشدی كه نه جهته كورطعام میل

قَالُوا لَا تَخَفْ اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلٰى قَوْمِ لُوطٍ ۞

۷۴) وَامْرَاَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحٰقَ وَمِنْ وَرَاءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوبَ قَالَتْ يَا وَيْلَتٰى ءَاَلِدُ وَاَنَا عَجُوزٌ وَهٰذَا بَعْلِي شَيْخًا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ۞

۷۵) قَالُوا اَتَعْجَبِينَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ

ایتمیورلر قوناقلار ابراهیمگ احوالنه مطلع اولدیلار (قَالُوا لَا تَخَفْ اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلٰى قَوْمِ لُوطٍ) دیدیلر (یاابراهیم) بزدن خوف ایلمه بز الله تعالی طرفندن لوط قومنه اونلاری هلاك ایتمكدن اوتری كوندریلمشوك

۷۴) (وَامْرَاَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ) ابراهیمگ آروادی (سارا) اونلارگ خدمتنده دورمشیدی درحال حایض اولدی چونكه ملائكه‌لر كلمشیدیلر ابراهیمه بشارت ویرسونلر الله تعالی اوگا (سارادن) (اوغول ویره جكدر سارا دوقسان یاشنده اروادحیض دن كسیلمش نجه اولور اولادی اولسون اوندن اوتری علامت اولماقه (سارا) دوران یرنده حایض اولدی آیه شریفه ده (فضحكت) یعنی سارا حایض اولدی (فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحٰقَ) بشارت ویردیك (سارانی) اسحقه (یعنی الله تعالی سگا براسحق آدلو اوغول ویره جكدر) (وَمِنْ وَرَاءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوبَ) اسحق دن صكره بشارت ویردیك اوگا یعقوب اسحق اوغلنی (سارا عمر ایلدی تا اینكه اسحق گ اوغلی یعقوبی درك ایتدی) (قَالَتْ يَا وَيْلَتٰى ءَاَلِدُ وَاَنَا عَجُوزٌ) (سارا) دیدی ای وای (نجه كه مقام تعجب ده انسان دیر) آیا من دوغارام وحال آنكه قوجه اروادم (دوقسان یاشنده) (وَهٰذَا بَعْلِي شَيْخًا) بوده(ابراهیم) ملیم اریمدر قوجه كشی (نجه اولور قوجه كشی قوجه اروادگ اولادی اولسون (اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ) درحقیقت بو بر تعجبلو شیئدر (سارا الله تعالی نگ قدرتنی قوجه كشی قوجه ارواده اولاد ویرمكده انكار ایتمدی ولكن تعجب ایلدی

۷۵) (قَالُوا اَتَعْجَبِينَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ) ملائكه‌لر دیدیلر (ای سارا) آیا الله تعالی امریندن تعجب ایدیرسن كه قوجه

رَحْمَتُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ
اَهْلَ الْبَيْتِ اِنَّهُ حَمِيدٌ
مَجِيدٌ ۞
٧٦) فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ اِبْرٰهِيمَ
الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرٰى
يُجَادِلُنَا فِى قَوْمِ لُوطٍ
اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَحَلِيمٌ اَوَّاهٌ
مُنِيبٌ ۞

وقتده سزه اولاد ویرسون (سارا خاندان نبوت ورسالتده
اولوب عادتدن کنار امرلر ومعجزەلر کورمکلدن اونگ
تعجب ایتمکی نهایتده امربعید اولماقله کوره ملائکه اونگ
تعجبنی انکار ایدیلر (رَحْمَتُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ)
ای (سارا سن بوامردن تعجب ایلمه) الله تعالی نگ رحمتی
وبرکتلاری سز (خلیل الرحمن) اهل بیته شاملدر بوقسم
رحمتلری سزه چوخ وقت یتشوبدر سزدن اوتری بو امرده
تعجب ایتمک سزا وار دکلدر (اِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ)
درحقیقت الله تعالی حمد وثنا اولونماقه سزاواردر بندەلرینه
کرامت ایدوب چوخ احسان ایدندر
٧٦) (فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ اِبْرٰهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرٰى)
زمانیکه ابراهیم قوناقلاری تانیوب خوف اوندن گیدوب اولاد
جهتندن اوگا بشارت کلدی قلبی آرام اولوب خواطرجمع
اولدی (يُجَادِلُنَا فِى قَوْمِ لُوطٍ) بزیله لوط قومنگ هلاك
اولماق بارەسنده نزاع وجدال ایتمك باشلادی (ابراهیم
دیدی اگرلوط قومنگ آراسنده (٥٠) نفر مسلم شخص اولسه
الله تعالی اونلاری هلاك ایدر؟ ملائکه دیدیلر ایتمز دیدی (٤٠)
نفر اولسه نجه؟ دیدیلر هلاك ایتمز دیدی (٣٠) نفر اولسه دیدیلر
هلاك ایتمز تا یتشدی (١٠) نفره دیدیلر هلاك ایتمز دیدی اگر
برنفر مسلم اولسه نجه؟ دیدیلر گنه هلاك ایتمز اووقتده ابراهیم
دیدی بس لوط ندر اونلارگ آراسنده (لوط ابراهیمگ
قرداشی هاران اوغلیدر یورگی یانمقدن بوسوزی دیدی)
ملائکه دیدیلر بزیلیریك لوط اورادە در اونی الله تعالی
نجات ویرەجکدر اووقتده ابراهیمگ قلبی لوط طرفندن
آرام اولدی (اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَحَلِيمٌ اَوَّاهٌ مُنِيبٌ) (یامحمد) درحقیقت
ابراهیم حلم صاحبی در اوگا یمانلق ایلین شخصه عوض یتورمکده

٧٧) يَا اِبْرٰهِيمُ اَعْرِضْ عَنْ
هٰذَا اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ
وَاِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ
مَرْدُودٍ ۞
٧٨) وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا
لُوطًا سِىءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ
ذَرْعًا وَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ

تعجیل ایدن دکلدر وچوخ آه چکوب کنارلردن توبه ایدوب
الله تعالی طرفنه قایدندر (بوصفتلر ابراهیمده اولماق سببنه
قوم لوط بارەسنده نزاع وجدال ایتدی)
٧٧) (يَا اِبْرٰهِيمُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا) (یامحمد) ابراهیمه
خطاب ایدوب دیدیك) ای ابراهیم اگرچه یاغشلاماق ورحم
سنگ صفتلرگدندر امّا لوط قومنگ بارەسنده دانشماقدن
کیچگلن اونده برفایده یوخدر اونلر یاغشلامقه لایق دکلدرلر اگر
اولسەلرالله تعالی اونلاره عذاب ایتمز (اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ)
درحقیقت اونلارگ عذابی بارەسنده سنگ ربگ
الله تعالی نگ امری کلوبدر کرك اونلاره خبیث
عمللرینگ سببنه عذاب اولنسون (وَاِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ
مَرْدُودٍ) درحقیقت برعذابیکه اونلاردن قایتار یلمیوب البته
واقع اولاجقدر که جکدر اونلاره (اووقتده ابراهیم اونلارگ
بارەسنده دانشماقدن ساکت اولدی)
٧٨) (وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِىءَ بِهِمْ) (ملائکەلر
ابراهیم یانندن خارج اولوب لوط یانینه گیتدیلر نجه‌که
یوریر) زمانیکه بزیم رسوللریمز لوط یانینه کلدیلر اونلارگ
کلمکندن لوط غمگین اولدی (ملائکه انسان صورتنده لوطه
وارد اولماق جهتنه لوط اوز قومنگ (لواط) عملندن اونلارگ
بارەسنده خوف ایدوب که مبادا قوناقلاریله یمان عمله
مباشر اولسونلار غمگین اولدی) (وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ
هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ) قوناقلارگ سببنه لوطنگ قلبی تنك اولوب
دیدی منیم بوگونیم شدتلو بلاو محنت گونیدر (قوناقلاری گوتوروب
منزله آپاردی گیجه وقتده قوناقلار لوطه وارد اولانده لوط
قریەدن کناریدی لوطنگ آروادیندن سوای قوناقلاردن
خبردار اولان اولمادی لوطنگ آروادی ایودن خارج اولوب

۷۹) وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ۞
۸۰) قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ۞

جماعته خبر ویردی که لوطه تازه گوزل قوناقلار وارد اولوب اگر میلگر واردر کلگ خلق کلوب لوطگ ایوینه داخل اولدیلر که قوناقلاری آیاروب اونلاریله لواط عملنه مشغول اولسونلار)

۷۹) (وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ) لوطگ قومی خبردار اولاندن صگره سرعتیله لوطگ طرفنه (قوناقلاردن اوتری) کلدیلر (وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ) اوندن قباق لوطگ قومی خبیث لواط عملنی ایلیوردیلر او جهته گوره (لواط) عملنگ قبیح اولماقی اونلارگ نظریندن کوتورولوب سرعتیله لوطگ ایوینه توکلدیلر (قَالَ يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ) لوط دیدی ای منیم قومم بودر منیم قزلاریم سیزه ویردیم اونلار سیزدن اوتری یاخشی ویا کیزه در قوناقلاریمدن ال چکگ (فَاتَّقُوا اللَّهَ) الله تعالیدن قورخوب بو عملی ترك ایلگ (وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي) منی قوناقلاریمگ حقنده ذلیل خوار ایدوب اونلاره یمان ال اوزاتمیگ (لوط قومنگ عادتلریدی هربر طرفدن اورایه وارد اولان یاریولدن کیچن اولسیدی اونی دوتوب اونیله لواط ایدردیلر آرروادلاری ترك ایلیوب بو عمل قبیحه مشغول اولماق سببنه آرروادلارده اورلریدن اوتری (سحق) ایجاد ایدوب بری بریله (مساحقه) یه مشغول اولوردیلر) (أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ) آیا سیزدن رصالح وعاقل حق طرفنه هدایت تاپان کشی یوخدر که بویارده مگا کومك اولوب سزی یله قبیح عملدن ساخلاسون

۸۰) (قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ) دیدیلر ای لوط حقیقتا سن بیلورسن بونیکه بزیم سنگ قزلارگده بر حقمز و اونلارگ بارەسنده بزده شهوت وخواهش نفس یوخدر (وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ) ودرحقیقت سن البته بیلورسن که بزنه

۸۱) قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ۞
۸۲) قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا امْرَأَتَكَ

اراده ایلیوریك (بزیم مقصودمز لواط ایلمك در سن دیورسن کلگ بوقزلاریمی سیزه (*) ویریم)

۸۱) (قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً) لوط دیدی (ای جماعت) کاش سزی دفع ایتمگه منیم قوتم اولیدی (أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ) یا اینکه برمحکم قوتلو اولان کومکه پناه آپاریدیم اووقتده سزی دفع ایدردیم اما نه چاره ایدیم اوزیم یالقوز سزه ده قوتیم یتشمیور (لوط قاپوسنی باغلیوب اونیله جماعت آراسنده بوداتشقلار اولور قوناقلار ساکت دوروبلار جماعت گوردیلر لوط قاپونی آچمیاجاق دیوار اوستندن چخوب بندیلر اووقتده لوطگ هربرطرفدن چارەسی کسیلدی همینکه ملائکه لوطی اوحالده گورنده اوزلرینی لوطه نشان ویردیلر)

۸۲) (قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ) (ملائکه لردیدیلر ای لوط درحقیقت بز سنگ ربگ الله تعالی نگ رسوللریق کمشیلکسگ طرفگه آچ قاپونی داخل اولسونلار سگا اذیت یتورمگه یتشه بیلمزلر(لوط قاپونی آچوب ایچرویه داخل اولدیلار جبرئیل الله تعالیدن اونلاره عذاب ایتمکده اذن ایستدی اذن کلدی اونلارگ صورتلریندن وروب هاموسنگ گوزلری کور اولوب قایدوب متحیر قالدیلر بیلمدیلر هانسی طرفه گتسونلر (فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ) (ای لوط) اهل عیالگی کیجه نگ بربارچەسنده کوتوروب بورادن خارج اولکن (وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا امْرَأَتَكَ) قریەدن خارج اولوب کیدن وقتده هیچ برنفرسزدن دالی طرفنه ملتفت اولوب باخماسون مگرسنگ آرروادگ دالی طرفه باخوب هلاك اولور (لوط بومطلبی آرروادی کافره اولماق جهتنه اوگا

(*) قبید لوطنگ بومعنی عزیز الوجود اولان مقتلرندر قوناقلاردن اولری اوز قزلاریندن مکچلله نهایتده برتعجلو شیدر)

اِنَّهُ مُصيبُها ما اَصابَهُم اِنَّ مَوعِدَهُمُ الصُّبحُ اَلَيسَ الصُّبحُ بِقَريبٍ ۞

٨٣) فَلَمّا جاءَ اَمرُنا جَعَلنا عالِيَها سافِلَها وَاَمطَرنا عَلَيها حِجارَةً مِن سِجّيلٍ مَنضودٍ مُسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ وَما هِيَ مِنَ الظّالِمينَ بِبَعيدٍ ۞

دیمبوب سایر اهل بیته اظهار ایتدی (اِنَّهُ مُصيبُها ما اَصابَهُمْ) در حقیقت هر بربلا که جماعته یتشه جکدر سنک عورتگه‌ده یتشور (اِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ اَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَريبٍ) در حقیقت اونلاره عذاب نازل اولماقگ وعده‌سی صبح وقتدر آیا صبحگ طلوعی یاخون دکلمی (لوط اهل عیاللی کوتوروب خارج اولدی یولون اثناسنده آرواد خبردار اولدی قومنه عذاب کلور قایدوب قومنه طرف باخوب دیدی ای وای منیم قومما... همان برده آسماندن کلن داشلاردن بری اوگا دگوب هلاك اولدی)

٨٣) (فَلَمّا جاءَ اَمْرُنا) زمانیکه لوط قومنگ هلاك اولماق یاره سنده بزیم امرمز کلوب اونلاره عذاب نازل اولدی (جَعَلْنا عالِيَها سافِلَها) اونلارگ برلرینگ یوخارو سنی آشاغه وآشاغاسین یوخارو قرار ویردیك (زلزله‌دن رجفه حادث اولمق جهتنه اونلارگ قریه‌لری آشاقه یوخارو اولوب هلاك اولدیلار (وَاَمْطَرْنا عَلَيْها حِجارَةً مِنْ سِجّيلٍ) اوقریه‌نگ اهلنه قریه‌لری خراب اولان حالقده قوریمش پالچقدن داشلار یاغش کمی یاغدیردیق هرکیمسه‌یه دکوب هلاك ایدیردی (مَنْضُودٍ) اوداشلاربی دربی یاغش کمی اونلارگ اوزینه توکولوردی (مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ) (یامحمد) او داشلاره سنگ ربگ الله تعالی یانده لوط قومنگ هلاك اولماقدن اوتری علامت قویولمشیدی واونلره مخصوص اولان داشلاریدی (وَما هِيَ مِنَ الظّالِمينَ بِبَعيدٍ) اوداشلار ظالم شخصلره واقع اولماقدن اوزاق دکلدر (یعنی شریك وعاصیلر اوداشلاردن یااوداشلارگ عذابی‌کمی عذاب اونلاره واقع اولماقدن گرك خوف ایلسونلر. لوط قومنگ قصه‌سی تمام اولدی برخبیث (لواط) عملدن اوتری الله تعالی یدی قریه‌نگ

٨٤) وَاِلى مَديَنَ اَخاهُم شُعَيبًا قالَ يا قَومِ اعبُدُوا اللّهَ ما لَكُم مِن اِلهٍ غَيرُهُ وَلا تَنقُصُوا المِكيالَ وَالميزانَ اِنّي اَريكُم بِخَيرٍ وَاِنّي اَخافُ عَلَيكُم عَذابَ يَومٍ مُحيطٍ ۞

٨٥) وَيا قَومِ اَوفُوا المِكيالَ وَالميزانَ بِالقِسطِ وَلا تَبخَسُوا النّاسَ اَشياءَهُم وَلا تَعثَوا فِي الاَرضِ مُفسِدينَ ۞

٨٦) بَقِيَّتُ اللّهِ خَيرٌ لَكُم اِن كُنتُم مُؤمِنينَ ۞

جماعتنی هلاك ایدندن صگره اهل قرآن نجه جرئت ایدوب بیله قبیح عمله مباشر اولورر)

٨٤) (وَاِلى مَدْيَنَ اَخاهُمْ شُعَيْبًا) مدین جماعته قرداشلاری شعیبی پیغمبر گوندردیك (قالَ يا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّهَ) شعیب دیدی ای منیم قومم (یکانه اولان) الله تعالی‌یه عبادت ایدوب اوگا شریك قراوویرمیگ (ما لَكُمْ مِنْ اِلهٍ غَيْرُهُ) سزدن اوتری الله تعالی دن باشقه هیچ برحق اولان معبود یوخدر (وَلا تَنْقُصُوا الْمِكْيالَ وَالْميزانَ) آلیش ویریش ایلنده اولچی وچکینی ناقص ایلمیگ آرتق آلوب اکسیك ساتمیگ (اِنّي اَريكُمْ بِخَيْرٍ) در حقیقت من سزه باخوب سزی مالدار شخصلر گوریرم سزه لایق دکل اولچیده وچکیده خیانت ایلیه‌سگز (وَاِنّي اَخافُ عَلَيْكُمْ عَذابَ يَوْمٍ مُحيطٍ) در حقیقت من سزه بر هلاك ایدن گونگ عذابدن قورخورام که سزه احاطه ایدوب هلاك ایتسون

٨٥) (وَيا قَوْمِ اَوْفُوا الْمِكْيالَ وَالْميزانَ بِالْقِسْطِ) (اولا شعیب علیه السلام اولچنی وچکنی ناقص ایتمکدن که قبیح اولان شیئی در نهی بویوردی ثانیا بو آیه‌ده اولچنی وچکنی تمام ایتمکه که یخشی اولان شیئدر امر بویوریر) ای منیم قومم اولچنی وچکنی عدالت اوزره تمام ایلیگ (وَلا تَبْخَسُوا النّاسَ اَشْياءَهُمْ) خلقگ مالنی آلان وقتده ناقص واکسیك حساب ایلمیگ (نجه‌که آلیش ویریش اهلنگ چوخنده بومطلب گوریلور) (وَلا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدينَ) یربوزنده طغیان ایدوب فساد ایتمیگ (بیله عمللر فساده باعث شیلردر بونلاری ترك ایلیگ تااینکه فساد اولماسون

٨٦) (بَقِيَّتُ اللّهِ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنينَ) اکر مؤمن شخصلرسگز حرامدن اجتناب ایلیندن صگره سزدن اوتری الله تعالی باقی قویان حلال منفعت یخشی وگوزلدر

٨٧) وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ
بِحَفِيظٍ ۞
٨٨) قَالُوا يَا شُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ
تَأْمُرُكَ اَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ
اٰبَاؤُنَا اَوْ اَنْ نَفْعَلَ فِي
اَمْوَالِنَا مَا نَشٰٓؤُا اِنَّكَ
لَاَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ
۞
٨٩) قَالَ يَا قَوْمِ اَرَءَيْتُمْ
اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي
وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا

٨٧) (وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ) من سزڭ عمللريڭزى حفظ ايدوب صاقلامقدن اوترى مبعوث اولمه‌مشم بلكه يمان عملدن نهى ايدوب ياخشى عمله دلالت ايتمكدن اوترى مبعوث اولمشام (نجه كه دلالت ايلديم كمڭز منم سوزيمه باقڭ آلش ويرش ده‌در ستلكيله رفتار ايليڭ

٨٨) (قَالُوا يَا شُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ تَأْمُرُكَ اَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا) ديديلر اى شعيب آيا سنڭ نمازڭ سنى امر ايديرتا اينكه سنده بزه امر ايده‌سن بونكه بزآتا بابالاريمز عبادت ايدن معبودلرڭ عبادتنى ترك ايدك (جناب شعيب چوخ نماز قيلماق سببنه قومى اونڭ نمازنه استهزا ايدوب بوسوزى ديديلر) (اَوْ اَنْ نَفْعَلَ فِي اَمْوَالِنَا مَا نَشٰٓؤُا) يا اينكه نمازڭ سڭا ديورنه‌بز اوزمز ايستديكمز تصرفلرى ماللريمزده ترك ايدك سن دين كمى رفتار ايليك (آلش ويرشده اوز ماللريمزده هربرقسم تصرف ايليوريك آرتق آلوب اكسوك ساتوريق اى شعيب سنڭ نه حقڭ واردر بزى مالمزده تصرف ايتمكدن مانع اولاسن بيله معلوم اولوركه بومطلبى سڭا نمازڭ امر بويورير) (اِنَّكَ لَاَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ) (درحقيقت سن يا شعيب البته بر شخص رشيد هدايتده اولوب هربرامره خبردار من ياخشى گوزل سوزلر بزه ديورسن (بوسوزى استهزا مقامنده شعيبه ديديلر)

٨٩) (قَالَ يَا قَوْمِ اَرَءَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي) شعيب ديدى اى منم قومم خبر ويرڭ مڭا آيا اگرمن دليل واضح ويقين اوزره اوزرم الله تعالى طرفندن اولوب وحقيقتا پيغمبر اولام (وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا) الله تعالى اوزطرفندن حلال روزيلر مڭا ويره آيا بيله وقتده اولايلور كه من سزه الله تعالى‌يه عبادت ايدوب گناهلر ترك ايتمكنى امر ايتميم هارادن بيله شيئى اولايلور وحال آنكه من سزه الله تعالى‌دن پيغمبرم گرك سزى ياخشى عمللره امرايدوب يمان عمللردن نهى ايليم

وَمَا اُرِيدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ
اِلٰى مَا اَنْهٰيكُمْ عَنْهُ اِنْ اُرِيدُ
اِلَّا الْاِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ
وَمَا تَوْفِيقِي اِلَّا بِاللّٰهِ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيبُ
۞
٩٠) وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شِقَاقِي اَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ
مَا اَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ اَوْ قَوْمَ
هُودٍ اَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا
قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ۞

(وَمَا اُرِيدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ اِلٰى مَا اَنْهٰيكُمْ عَنْهُ) منم قصديم اودگل كه سزى نهى ايدن شيلردن اوزيم سزدن قباق دوشوب اونلارى عمله گتورم بلكه (*) اونلارى اوزيم اول ترك ايدوب اوندن صكره سزى اوشيلردن نهى ايليورم بريله حالده كه منم سوزيمه قولاغ ويرميوب اطاعت ايلمزسڭز (اِنْ اُرِيدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ) منيم هيچ براراده‌م يوخ‌در مگر اينكه نقدر قوت وقدرتم واردر سزى اصلاحه گتوروب يمانلقدن خارج ايليوب ياخشيلق طرفنه آپارم (وَمَا تَوْفِيقِي اِلَّا بِاللّٰهِ) منيم توفيق تاپوب حقه يتشمگيم دگل مگر الله تعالى‌نڭ كومكليكه (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيبُ) من جميع امريمده الله تعالى‌يه توكل ايلمشم وهر بربلا ومصيبت وقتنده اونڭ طرفنه رجوع ايدرم

٩٠) (وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي) اى منم قومم قورخڭ بوندنكه منيله مخالف اولوب عداوت ايتمك سزدن اوترى كسب ايتمسون بونكه (اَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا اَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ اَوْ قَوْمَ هُودٍ اَوْ قَوْمَ صَالِحٍ) يتشسون سزه نوح وهود وصالح قوملرينه يتشن عذابلرڭ مثلى اووقتده عذابدن خلاص اولا بيلمزسڭز نجه‌كه اونلار خلاص اوله‌بيلمه‌ديلر (وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ) لوط قومنڭ هلاك اولمالارى سزدن چوخ اوزاق زمان دگلدر اونلارڭ احوالنه مطلع سڭزكه بونيله يله الله تعالى‌يه اطاعت ايليميوب يمان عمللردن توبه ايتمزسڭز (شعيب قومنه

(*) قيد واعظ گرك اول اوزى موعظه قبول ايليوب سكره خلقه موعظه ايلسون الله تعالى عيسى عليه السلامه بويورور يا عيسى اول اوزڭ موعظه‌نى قبول ايليوب اوندن صگره خلقه موعظه ايتگن اسلام و عقللريڭ اكثرى بومطلبدن بريرلسى عارى اولماق سببيه بلكه وموعظه لرڭ عكسيله متصف اولمالقه گوره موعظه لريده خلقڭ نظرنده بر وقعى اولميوب آنا فانا خلقڭ آراسنده موعظه‌نڭ قدرى تمايان اولور

٩١) وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ اِنَّ رَبِّى رَحِيمٌ وَدُودٌ ۞

٩٢) قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَاِنَّا لَنَرٰيكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ۞

٩٣) قَالَ يَا قَوْمِ اَرَهْطِى

دین کمی بزده اسلام جماعتنه دیوریك ای جماعت اسلام (قوچان) شهرینگ جماعتنگ هلاك اولماقی سزدن جوخ اوزاق زمان دگل هاموگز اوندن خبردار سگز ١١ نجی تاریخ هجریده اوشهری الله تعالی دلزله سیله ویران ایدوب مخلوقنی هلاك ایتدی اونلردن عبرت گوتوروب مشرکلر عملنی ترك ایدگ)

٩١) (وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ) ای قوم استغفار ایدوب الله تعالی یه ایمان کتورگ (ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ) اوندن صگره الله تعالی یه شریك قرار ویرمکدن توبه ایلگ (اِنَّ رَبِّى رَحِيمٌ وَدُودٌ) درحقیقت منیم ربم الله تعالی بنده لرینه رحم ایدندر دوست اوز آرتق دوست دوتدیقی شخصگ حقنده احسان ایلسن کمی الله تعالی ده بنده لرینگ حقنده احسان ایلیندر

٩٢) (قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ) دیدیلر ای شعیب سن دین سوزلرگ جوخوسنی بز آگلامیوریق (بونی استهزا مقامنده دیدیلر نجه که برشخص شخص دیگرگ سوزینه اعتنا ایلمینده دیرمن بیلمیورم وآگلامیورم سن نه دیورسن هایله شعیبی ده یله حساب ایدوب اوسوزی دیدیلر) (وَاِنَّا لَنَرٰيكَ فِينَا ضَعِيفًا) درحقیقت بزسنی اوزآرامزده ضعیف کوریریك اکر بزسگا براذیت یتورمك ایستیك سنده اوقوه وقدرت یوخدر بزه مقابل دورالسن (وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ) اکر سنگ خویش اقوامگ اولماسیدی هرآینه سنی داشیله ووروب قتله یتوریردیك (وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ) سن بزیم یانمزده عزیز مکرم اولان شخص دکل سن تا اینکه سنگ احترامگ بزه لازم اولسون سنگ خویش اقوامگ بزیم دین ومذهبده اولداق جهتنه سگا اذیت ایتمیوریك یوخسه سنگ بزیم یانمزده هیچ براحترامگ یوخدر

٩٣) (قَالَ يَا قَوْمِ) شعیب دیدی ای منیم قومم (اَرَهْطِى

اَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا اِنَّ رَبِّى بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ۞

٩٣) وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّى عَامِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَاْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ وَارْتَقِبُوا اِنِّى مَعَكُمْ رَقِيبٌ ۞

٩٥) وَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَاَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوا فِى دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ۞

اَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ) آیا منیم خویش اقوامم سزدن اوتری الله تعالی دن عزیز راقدرلر مگا قوممه گوره اذیت یتورمیورسگز اما الله تعالی نی ملاحظه ایدوب مگا احترام ایلیوب سوزلریمه قولاغ ویرمیورسگز (وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا) الله تعالی نی فراموش ایلیوب اونگ امرلرینی دالی طرفگزه آتوب اطاعت ایتمیورسگز (اِنَّ رَبِّى بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ) درحقیقت منیم ربم الله تعالی سزگ هامو عمللرگزه احاطه ایلیوب هیچ برشیئی سزگ عمللرگزدن اوگا مخفی قالان دگلدر

٩٤) (وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ) ای منیم قومم منیم عداوتمده اولوب الله تعالی یه شریك قرار ویردیگگز حالتده هرنه عمل ایستیورسگز ایلگ (اِنِّى عَامِلٌ) درحقیقت منده الله تعالی ویرن قوت وقدرت وتوفیق سببنه اوزعملمده وارم (سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَاْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ) (ای قوم) البته عالم اولاجقگز او شخصیکه اوناعذاب کلوب اونی ذلیل ایلسون واوشخصیکه یالانجی اولوب یالانی آشکار اولسون منم یا اینکه سزلرسگز (وَارْتَقِبُوا اِنِّى مَعَكُمْ رَقِيبٌ) عاقبت امری منتظر اولگ درحقیقت منده سزیله بیله منتظر وارم گورك یالانجی وعذاب اولنانلرکیملرا ولاجقدر

٩٥) (وَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا) (یامحمد) زمانیکه بزیم امرمز شعیب قومنگ هلاك اولماقی بارەسنده کلوب عذاب اونلره نازل اولدی (نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا) شعیبی واونیله معا بزه ایمان کتورن شخصلری بزیم رحمتمزیله عذابدن نجات ویردیك (وَاَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ) ظالم اولان شعیبگ قومنی برشدتلو سس دوتوب (فَاَصْبَحُوا فِى دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ) اوسسگ سببنه هاموسی دولانوب اوزمنزللرینده دیزلری اوسته چوکوب سینه لری برده هلاك اولدیلار

۹۶) كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا
اَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ
ثَمُودُ ۞

۹۷) وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى
بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ اِلٰى
فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ فَاتَّبَعُوا
اَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا اَمْرُ فِرْعَوْنَ
بِرَشِيدٍ ۞

۹۸) يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ
الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ ۞

۹۹) وَاُتْبِعُوا فِي هٰذِهِ لَعْنَةً
وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ بِئْسَ الرِّفْدُ
الْمَرْفُودُ

۹۶) (**كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا**) گویا اومدینلیلر اورنده هیچ قالمیوب عمرلرنده زنده کانلق ایتمه مشدیلر (**اَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ**) خبردار اولگل (یا محمد) هلاك اولوب الله تعالی رحمتدن اوزاق اولسون مدین جماعتی نچه که ثمود جماعتی اولدیلار

۹۷) (**وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ**) حقیقتا موسی‌نی اوز معجزه‌لریمز وآشکار اولان قوتلو دلیل وبرهانیله فرعون واونگ دولتنده اولان بیوك شخصلره پیغمبرگو نده ردیك (**فَاتَّبَعُوا اَمْرَ فِرْعَوْنَ**) موسی‌یه تابع اولمیوب فرعونگ امرینه تابع اولدیلار (**وَمَا اَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ**) وحال انکه فرعونگ امری رشد وهدایت اولمیوب بلکه آشکار اولان کفرو ضلالتیدی (کفرو ضلالته تابع اولماق جهالتدن ناشی اولور فرعونگ جماعتی نقدر جاهل جماعه‌ایدیلرکه نه ایچی قویوب ضلالته تابع اولدیلار)

۹۸) (**يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ**) قیامت کوننده اوز قومنگ قباقه دوشوب اونلره پیشوا اولور (**فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَ**) ونلاری جهنم اودینه وارد ایدر (**وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ**) نه یمان وارد اولماقدر اونلارگ وارد اولماقی او یره‌که وارد اولورلار اونلر سوگمانیله جهنم اودینه وارد اولورلار (یعنی فرعون قومنگ سویه وارد اولماق کمانیله جهنم اودینه وارد اولماقلاری فرعون اونلارگ قاقجه نه یمان وارد اولماقدر)

۹۹) (**وَاُتْبِعُوا فِي هٰذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ**) هم دنیاده وهم آخرتده اونلاره لعنت اولونور (**بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ**) نه یمان کومکدر دنیا لعنتی کومك اولنان آخرت لعنتدن

۱۰۰) ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰى
نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ
وَحَصِيدٌ ۞

۱۰۱) وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ
ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ فَمَا اَغْنَتْ عَنْهُمْ
اٰلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ
اَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ
غَيْرَ تَتْبِيبٍ

۱۰۲) وَكَذٰلِكَ اَخْذُ رَبِّكَ
اِذَا اَخَذَ الْقُرٰى وَهِيَ
ظَالِمَةٌ

اوتری یعنی دنیاده اونلاره لعنت اولونماق آخرتده اونلاره لعنت اولونماقه کومك وعذابگ زیادتنه باعثدر)

۱۰۰) (**ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ**) بو ذکر اولنان خبرلر یا (محمد) اهلی هلاك اولان قریه‌لرگ بعض خبرلریدر سگا ذکر ایدوب خبر ویردیك (نه یمان خبرلری) (**مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ**) اوقریه‌لرگ بعضیلرینگ آثاری باقی در بعض دیگر خراب اولوب هیچ بر آثار اوندن باقی قالمیوبدر

۱۰۱) (**وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ**) اوقریه‌لرگ اهلی هلاك ایتمکده بز اونلاره ظلم ایتمدیك (**وَلٰكِنْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ**) لکن اوزلری الله تعالی‌یه عاصی اولماق سببه اوز نفسلرینه ظلم ایدوب اوز عمللرینگ جزاسی اونلاره یتشوب هلاك اولدیلار (**فَمَا اَغْنَتْ عَنْهُمْ اٰلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ**) (یا محمد) زمانیکه سنگ ربگ الله تعالی نگ امری اونلاره عذابدن اوتری کلدی او معبودلریکه الله تعالی‌دن باشقه اونلاری چاغروب ستایش ایدیردیلر اونلاره هیچ بر شیئی فایده ویرمدی (**وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ**) او معبودلر (بتلر) اونلاردن اوتری ضرردن باشقه برشیئی آرتورمادیلار بلکه او بتلره عبادت ایتمك سببه همیشه لك عذابه گرفتار اولدیلار

۱۰۲) (**وَكَذٰلِكَ اَخْذُ رَبِّكَ اِذَا اَخَذَ الْقُرٰى وَهِيَ ظَالِمَةٌ**) هر بر قریه‌نگ وبلدگ اهلی (*) ظالم اولان حالتده زمانیکه

(*) قبیله ظلمگ قبیح اولماقده دلیل عقلی‌دن باشقه ذکر اولنان آیات بینات دلیل کافی وبرهان وافی در ظلم ایکی قسم در بریسی اودر که شخص الله تعالی‌یه عاصی اولوب واجب عمللری ترك ایلیوب حرام امری عمله کتورمکیله اوز نفسیه ظالم اولور ایکنجی قسم اودرکه شخص اوز مثلی نوع بشره بش کونلک دنیا حیاتنگ منفعتی اوتری هر بر قسم ظلملر ایلیوب الله تعالی تاپشوران امانته خیانت کار اولور بوقسم ظلم ظلمنگ اعلی درجه‌سیدر بیله شخص انسانیت دن کنار وحشیلر قطارینه داخل اولماقه لایق وانسان سورتنده بر وحشیدر اولاجی

سنگ ربگ الله تعالی (یا محمد) اونلاری عذابه دوتدی بویله دوتار
(نجه که کیچن جماعتلرگ احوالاتی سندن اوتری ذکر اولوندی)
(اِنَّ اَخْذَهُ اَلِيمٌ شَدِيدٌ) درحقیقت الله تعالی نگ عذابه دوتما
فی نهایت شدتلو و اذیت ویرندر

١٠٣) (اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ)
درحقیقت بو ذکر اولنان جماعتلرگ هلاك اولماقنده
او شخصدن اوتری که آخرت عذابیدن قورخوسی اولمش
اولا الله تعالی نگ قدرت و توحیدینه دلیل وبرهان واردر
(ذٰلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ) آخرت گونی برگوندر که
جمیع انسان طایفه سی اوگوندن اوتری جمع اولور الله
تعالی مظلومگ انتقامنی ظالمدن چکر (وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ)
قیامت گونی برگوندر که جمیع خلایق اوگونده حاضر
اولوب هیچ برنفر اوگونده غایب اولمایلر

١٠٤) (وَمَا نُؤَخِّرُهُ اِلَّا لِاَجَلٍ مَعْدُودٍ) (یا محمد) بز قیامت
گونی تاخیره سالمیوریق مگر بر سایلوب معین اولان وقتگ
آخرنه دک (او وقتیکه سایه کلوب قورتاروب اونگ
آخری قیامت اولاجق او وقته الله تعالی دن باشقه هیچ بر
شخص عالم دکلدر

١٠٥) (يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهِ) اوزمانیکه
قیامت گونی کلور هیچ برنفس ده تکلم ایدوب دانشماقه
قدرت اولماز مگر الله تعالی اذنیله (فَمِنْهُمْ شَقِىٌّ وَسَعِيدٌ)
محشر اهلنگ بعضی لری شقی (جهنم واجب اولانلار) بعضی
لری (جنت واجب اولانلار) خوش بخت درلر

(بقیه سی) ظلم گوبالی شخصگ اوزلرنه عاید اولماق سببه الله تعالی یا عقلاماقنی توبه
درتیله امیدوار اولماق اولور اما ایکنجی ظلمگ یا عقلانماق امیدی کیلیوب
گوز دولدوقی شیطلرگ هیچ برسی اولدن اوتری شفاعت ایله یلمیوب الله تعالی
نگ ومعلور حتندن کنار قالوب همیشه الله لعنته گرفتار اولاجقدور

اِنَّ اَخْذَهُ اَلِيمٌ شَدِيدٌ ۞
١٠٣) اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِمَنْ
خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ ذٰلِكَ
يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذٰلِكَ
يَوْمٌ مَشْهُودٌ ۞
١٠٤) وَمَا نُؤَخِّرُهُ اِلَّا لِاَجَلٍ
مَعْدُودٍ ۞
١٠٥) يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ
نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِىٌّ
وَسَعِيدٌ ۞

١٠٦) (فَاَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِى النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَ
شَهِيقٌ) اما شقیلر اونلاردن اوتری جهنم اودینگ ایچنده
شدتلو نفس آلوب قایتارمق واردر (یعنی عذابگ شدتندن
نفسلری تنگه دوشوب اونلاردن اوتری نفس آلوب قایتارمق مشکل
اولور

١٠٧) (خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ)
نقدر که آسمانلار و یر واردر شقیلر جهنمده اولورلار
(اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ) (یا محمد) اونلار همیشه جهنم اودینده اولور
لار مگر او زمانیکه سنگ ربگ الله تعالی ایسته یه اونلاری جهنم عذا
بدن خارج ایدوب برعلاحده عذاب (مثلا سوپوق عذابی)
اونلاره ایلیه اووقتده جهنمدن خارج اولوب همان عذابه
وارد اولورلر (اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ) درحقیقت سنگ ربگ
(یا محمد) جهنم اهلنگ باره سنده هر برقسم عذاب اراده ایلیه
اونی ایلیندر وهیچ برشیئی اوگا مانع دکلدر

١٠٨) (وَاَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِى الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا
مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ) اما خوشبختلر نقدر که آسمانلار
ویرلر واردر جنتده اولورلار (قرآن شریفگ سوزلری
ومثللری عرف قاعده سیله اولماق جهتنه قباقکی جهنم آیه سنده
وبو جنت آیه سنده جهنم وجنتده اولانلارگ همیشه لك اولوب
اورادن خارج اولماماقلارینی آسمانلارك ویرگ یردن اوتری
عمرلرینگ آخری غیرمعلوم اولمقله وجودلری همیشه لك نظره
کلمك سببه اونلارگ وارلقنه معلق قرار ویردی (یعنی
دیکه نقدر آسمانلار ویر واردر جهنم اعلی جهنمده
جنت اعلی جنتده اولاجقلار یعنی همیشه لك
جنتده اولوب هیچ وقت اورادن خارج اولمازلار
(اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ) مگر اینکه الله تعالی ایسته یه جنت

١٠٦) فَاَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِى
النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ
۞
١٠٧) خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا
مَا شَاءَ رَبُّكَ اِنَّ رَبَّكَ
فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ۞
١٠٨) وَاَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا
فَفِى الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا
دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ
اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ

عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ۞

(۱۰۹) فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِمَّا يَعْبُدُ هٰؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ۞

(۱۱۰) وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ

نعمتلرندن بیوك نعمتلر اونلاره عطا ایله اووقده جنتدن او نعمتلرگ طرفه اونلاری خارج ایدر (الله تعالی مقام رضاسی که جمیع نعمتلردن بیوك نعمتدر جنت اهله عطا بیوروب جنت نعمتلری اونلاردن فراموش اولور) (عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ) الله تعالی نگ عطا وبخششی کیلوب قور ثارمیان عطا وبخششدر

۱۰۹) (فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِمَّا يَعْبُدُ هٰؤُلَاءِ) یامحمد) کیچن امتلرگ قصه لرینی وبتلره عبادتلرینی اوندن صگره اونلاره عذاب نازل اولماقنی سندن اوتری ذکر ایلیدن صگره دخی سن بومکه مشرکلر نگ بتلره عبادت ایتمك بارهسنده شکده اولمه کل یقین اولسون سگا که بتلرگ عبادتندن اونلاره هیچ بر فایده اولمیوب قباقکی امتلرکبی بونلارهده عذاب که جکدر (مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ) (یامحمد) بومشرکلر بتلره عبادت ایتمیورلرمگر آتاباباری بوندن قباق عبادت ایلین کبی (وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ) درحقیقت بز بونلاره اوز حقلرینی عذابدن یتوریریك (نجه که آتابابالاریته یتوردیك) هیچ برشیئی اونلارگ حصه لری اولان عذابدن اکسیك اولونماز

۱۱۰) (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ) (پیغمبرلر ارا سنده اطاعت اولونمیان بریالقوز سن دکلسن (یامحمد) سندن قباق کیچن پیغمبرلره باحکن) حقیقتا موسی یه توراتی ویروب اونی بنی اسرائیل وفرعونه پیغمبر گوندردیك توراتده اختلاف ایلدیلر (نجه که قرآنده اختلاف ایلیورلر) بعضی ایمان کتوردیلر بعضی کافر اولدیلار (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ) (اگرسنگ ربگدن (یامحمد) سنگ قومیگ بارهسنده برکلمه وحکم کیچمسیدی (کلمه بودرکه اونلارگ عذابی آخرته کرك قالسون (لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ) (اگر اوسوز اولسیدی هر آینه سنگ ربگ الله تعالی دن اونلارگ ارا سنده حکم اولنوب اونلاره دنیاده عذاب

وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ۞

(۱۱۱) وَإِنَّ كُلًّا لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۞

(۱۱۲) فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۞

(۱۱۳) وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ

اولنودی (وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ) ودرحقیقت اونلاراوز باتلاریده قرآنگ حقده شکده اولوب اوزکه لریده شکه سالاندرلر

۱۱۱) (وَإِنَّ كُلًّا لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ) درحقیقت قرآن حقده اختلاف ایدوب تصدیق یاتکذیب ایدنلرگ هاموسنه (یامحمد) سنگ ربگ الله تعالی اوز عملرینگ جزاسنی ویره جکدر (إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) درحقیقت الله تعالی اوز بنده لرینگ عملرینه خبرداردر هیچ برشیئی اوگا مخفی قالان دکلدر

۱۱۲ (فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ) (یا محمد) سن وسنیله بیله ایمان گورنلر نجه که بزیم طرفمزدن مامور اولوبسن دین اسلامده دوز ومحکم دوروب الله تعالی نگ هربر حکمنه عمل ایلیك (وَلَا تَطْغَوْا) طغیان ایدوب الله تعالی قرار وبرن حدلردن کچمیگ (إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) درحقیقت الله تعالی هربر ایلدیکگز عملری گوروب اونلاره عالم اولاندر (ابن عباس دن روایت اولنوبدر دیر قرآن شریفگ آیه لرندن هیچ بر آیه بو (فاستقم كما امرت) آیه سی کبی رسول خدایه آغر وشدتلو دگلیدی ولذا پیغمبرلار هود سوره سی منی قوجالتدی

۱۱۳) (وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا) ظالم اولان شخصلره بر (*) آزجاده اولمش اولسه میل ایلمیگ (فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ) او

(*) فیید بو آیه شریفه ظالملره میل ایدلمگ بارهسندهدر اما اوشخصلرکه ظالملریله اکشوب دورسولار یا اونلاری دوست دوتوب ایلدیکلری عملره راضی اولسولار یا اینجته اوزلرینی ظالملره اوخشادوب اونلارگ لباسی کبی لباس گیسولر یا اونلاری تعریف ایدوب عملرینی وصف ایتسولر بیله شخصلرگ عذابی دخی‌ده زیاده اولاجقدر لکن ظالمگ اوزیندن اوتری بوعذاب واردر اوگا الله تعالی اوزی عالمدر ظالمدن بدتر مخلوق دنیاده اولا بیلمز خلفای بنی عباسدن (الموفق لدین الله) امام دالنده نماز جماعته مشغولیدی امام سوره حمددن صگره (ولا تركنوا الى الذين ظلموا) آیه شریفه‌لی اوقودی خلیفه بو آیه‌لی ایشیدنکبی نماز اوستنده

وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ۞

١١٤) وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ الَّيْلِ

وقتده جهنمك اودی سزه یتشوب اورادن نجات تاپا بیلمزسکز (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَاءَ) سزدن اوتری الله تعالی دن باشقه دوستلر وسزه كومك ایله‌چك اولانلر یوقدر (ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ) اوندن صکره الله تعالی ده سزه دخی كومك ایتمیوب وهیچ بر طرفدن سزه كومك اولمیوب همیشه لك عذابده قالورسکز

١١٤) (وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ) (بو آیه شریفه بش وقت نماز بارسنده در) بویورور (یامحمد) نمازی عمله كتورگلن كوندوزگ ایكی طرفنده (ظهردن قباق ظهردن صکره عرب ظهردن قباق وقته (غداة) صکره‌یه (عشی) دیر غداة صبح نمازیدر عشی ظهر عصر نمازی) (وَزُلَفًا مِنَ الَّيْلِ) كنه نمازی عمله كتورگلن كیجه‌نگ اوّلنده تانجه ساعت كیجه كمی

بقیه صبی بره یغلوب ظلم ایلدی برزماندن صکره حاله كلدی سبب سؤال ایلدیلر دیدی بو آیه شریفه‌ده الله تعالی ظالم شخصه میل ایله‌نگ عذابی بویورور پس ظالمگ اوزینگ حالی نیجه اولاجقدور وای اولسون ظالم شخصلرگ احوالنه اوز نفسنگ خواهشندن اوتری الله تعالی‌نگ مخلوقنه ظلم ایلیوب الله تعالی‌نگ همیشه‌لك قهر وغضبنه گرفتار اولاجقدر هر بر شخص اوز الینگ آلتنده اولان شخصگ حقی مراعات ایتمیوب عدالت اوزره اونگ ایله رفتار ایلمسه او شخص ظالملردن حساب اولنه‌جقدر بزده ظالم شخصه ایلدوگی ظلمگ عوضی آخرتدن قباق دنیاده یتشه‌جکدر وهمیشه ظالمگ الی ظلمدن اوتری آچق اولماجقدر (نیجه‌که شیخ سعدی دیر

﴿ ای زبردست زیردست آزار ﴾ ﴿ گرم تا کی بماند این بازار ﴾

ظالم شخصه دنیاده ظلمگ مقابلنده عوض یتشك طبیعت عالمگ مقتضاسندندر (نه خوش دیر شیخ نظامی گنجوی

﴿ چون نظر کردی متو اینی زآفات ﴾ ﴿ که وجب شد طبیعت را مکافات ﴾

﴿ سپهر آئینهٔ عدل است شاید ﴾ ﴿ که هر چه از تو بیند وا نماید ﴾

﴿ زنیشم خویش دیدم در گذرگاه ﴾ ﴿ که زد بر جان موری مرغکی راه ﴾

﴿ هنوز از مور منقارش نه پرداخت ﴾ ﴿ که مرغی دیگر آمد کار او ساخت ﴾

بو نوع مکافات حیوانات قیر ظلمگ آراسنده‌ده موجود اولسانی سببه جمیع مخلوقات آراسنده ظلمگ مکافاتی واجبات طبیعه‌دن حساب اولونماق دلیل وبرهانه احتیاجی اولمیان شیلردندر عموم مخلوقگ آراسنده مکافات محقق اولاندن صکره قادر مطلق خالق اشیانگ ظلمگ مقابلنده نه بیوك در جه‌ده ادیلو اولان عوض ومکافاتی [illegible] برتصوره كتوروب اوزلرینی صفت قیمه ظلمدن حفظ ایلیوب ساخلاماق سزاوار دکلمی كلن انسان نه بیوك درجه‌ده بر مخلوق اولوب خواهش نفسنه تابع اولماقیله اوزینی وحشی حیواناتگ هاموسنگ اشکیکندن اشیك واشاغی مقام ومرتبه‌یه ملحق ایتمك اپاتنده عجیبلو امرلردندر (والله الهادی)

اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذَّاكِرِينَ ۞

١١٥) وَاصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ۞

١١٦) فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ اُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْاَرْضِ اِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا اُتْرِفُوا فِيهِ

(كیجه‌نگ بو وقتلرنده اولان نماز مغرب (عشا) نمازیدر (اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ) درحقیقت بش وقت كوزل نمازلر شخصدن صادر اولان كناه صغیره‌نی آپاروب اوندن اوتری كفاره اولور (اما نه كناه كبیره‌نی كناه كبیره‌نگ احتیاجی توبه‌یه واردر) (ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذَّاكِرِينَ) بو سوزلر موعظه قبول ایدنلردن اوتری موعظه‌در (الله تعالی‌نگ سوزلریندن یخشی وكوزل موعظه اولماز اتا ایشیدن قولاغ وحفظ ایلین قلب هانی)

١١٥) (وَاصْبِرْ) بوموعظه‌لرگ هاموسندن اهمی وضروریسی صبردر (یامحمد) مامور اولان شیلری عمله كتوروب نهی اولنان شیلری ترك ایتمكده صبر ایتكلر (فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) درحقیقت الله تعالی یخشی عمل صاحبلرینگ جزلرینی ضایع ایتمز (ایچن آیه‌لرده ذكر اولنان : الله تعالی‌نگ امر ونهینده دوز ومحكم دوروب بش وقت نمازی عمله كتوروب اطغیان ایتمیوب ظالمه میل ایتمككی ترك ایدوب صبر ایلینلر یخشی عمل صاحبلری در)

١١٦) (فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ اُولُوا بَقِيَّةٍ) نه جهته كوره (ای محمد امتی) سزدن قباق كیچن قرنلرده خیر فضیلت صاحبی الله تعالی‌دن قورخان شخصلر اولمادی (يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْاَرْضِ) كرك بیله شخصلر اولوب خلقی یریوزینده فساد ایتمكدن نهی ایدیدیلر (اما بیله شخصلر اولمادیلار او جهته كوره بزده اونلاری هلاك ایلدیك) (اِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ) مكر اینكه نصیحت ایدوب فساد ایتمكدن نهی ایدنلر آز اولان شخصلر اولدیلر او شخصلریكه نصیحتلرینگ سببه اونلاری هلاك اولان جماعتلرگ آراسندن نجات ویردیك (وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا اُتْرِفُوا فِيهِ) ظالم شخصلر

وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ۞
١١٧) وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ
الْقُرَى بِظُلْمٍ وَاَهْلُهَا
مُصْلِحُونَ ۞
١١٨) وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ
النَّاسَ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا
يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ اِلَّا مَنْ
رَحِمَ رَبُّكَ

اونعمتلره كه اونلار يله تعملنوب لذت آيارماقه عادت تاپمشديلار تابع اولوب نعمتلره مشغول اولوب الله تعالى نى فراموش ايدوب امر بمعروف نهى ازمنكر يكه هر بر دينگ اصل وبناسى در ترك ايليوب الله تعالى يه عاصى اولماق سببنه هاموسى هلاك اولديلار (وَكَانُوا مُجْرِمِينَ) كفر لرنده نهايت مرتبه ده الله تعالى يه عاصى وگناه كار اولانلار بديلر (اى امت محمديه سزده كيچن امتلر كمى اولمگ كرك سزده ده امر بمعروف نهى ازمنكر ايلنلر اولوب خلقى بريوزنده فساد ايتمكدن ساخلاسونلار.. الهى بزده دين اسلامدن برجه فورى آد قالوبدرسن اوزگ عالم بن ملت اسلام شريعت محمديه نى ترك ايليوب هواى نفسه تابع اولماقلارندن اوزگه ملتلره زبردست اولوب ياخوندر بريوك سنز ملت صورتنه داخل اولسونلار الهى بر نظر ايله

١١٧) (وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ)(يا محمد) سنگ ربگ الله تعالى حكمتدن صحيح ودرست دگل كه بر قريه نگ اهلنه بدون سبب ظلم ايليوب اونلارى هلاك ايلسون (وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ) برحالنده كه او قريه نگ اهلى و جماعتى اصلاح ايدن اولوب ظالم اولماسونلر يله جماعته الله تعالى عذاب گوندرمز اگرچه مشرك اولالار

١١٨) (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ اُمَّةً وَاحِدَةً)(يا محمد) اگر سنگ ربگ الله تعالى ايستسه جميع انسانى برملت وبر دينه جمع ايدوب هاموسنى دين اسلامه داخل ايدرايدى انسانى فاعل مختار خلق ايدوب اونلاره اختيار وبرمك سببنه جبرا وقهرا اونلارى دين اسلامه جمع ايتمز بلكه اوز اختيارلريله گرك دينه داخل اولسونلار (وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ اِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ) اونلار هميشه اختلافده اولورلار مگر او شخصيكه الله تعالى اوگا رحم ايدوب دين حقه ميل ايتمكنه گوره اوگا توفيق

وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ
رَبِّكَ لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ
الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ
۞
١١٩) وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ
مِنْ اَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ
فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هٰذِهِ
الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى
لِلْمُؤْمِنِينَ ۞
١٢٠) وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْ
مِنُونَ

ويروب حق طرفنه هدايت ايدر (وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْ) الله تعالى انسانى اوز اختيارلريله دين حقه داخل اولوب يا اولماماقه گوره خلق ايدوب اونلره اختيار ويرويدر تا اينكه حقى اختيار ايد نه ثواب ويروب باطل اختيار ايد نه عذاب ايلسون (بو عالم تكليف عالمى اولماق جهتنه الله تعالى جبر ايدوب جميع مخلوقى بر مذهب حقه جمع ايتمك مقام تكليفه سزاوار دگلدر) (وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ) (يا محمد) سنگ ربگ الله تعالى نگ كلمه سى عاصيلر وكافرلر بارەسنده تمام اولدى بوگا كه (لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ) البته جهنمى جن انسگ عاصى وكافرلريندن تماما دولديره جقم

١١٩) (وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَاءِ الرُّسُلِ) (يا محمد) هربر خبريكه كيچن پيغمبرلرگ خبرلريندن سگا نقل ايديريك (مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ) او خبرلر ايله خبرلردر كه سنگ قلبگى او خبرلرى سگا نقل ايتمك سببنه محكم ايدوب يقينگى آرتيريريق تا اينكه خلقگ اذيتنه صبر ايدوب اونلارى هدايت ايتمكده ثابت قدم اولاسن نجه كه سندن قباق كيچن پيغمبرلر اولوبلار (وَجَاءَكَ فِي هٰذِهِ الْحَقُّ) (يا محمد) همين بو سوره ده حق اولان سوزلر (پيغمبرلرگ احوالاتى واونلرگ قوملرينه عذاب نازل اولماق) سگا كلدى (وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ) (يا محمد) گنه بو سوره ده موعظه ونصيحت الله تعالى يه ايمان گتوروب سنى وقرآنى تصديق ايلنلردن اوترى كلدى (گرك او موعظه ونصيحته تابع اولوب رستكار اولسونلر)

١٢٠) (وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) (يا محمد) قرآنه ايمان گتورمين شخصلره ديگل

۱۲۱) إِعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ ۞
۱۲۲) وَانْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ۞
۱۲۳) وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۞

۱۲۱) (إِعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ) ای ایمان کتورمیلر کفرده اولدیغگز حالده هر بر عمل ایتیور سگز ایلیگ (إِنَّا عَامِلُونَ) درحقیقت بزده اوز عملمزده واروق الله تعالی بزه امر بیورانلاری عمله کتوربریك

۱۲۲) (وَانْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ) منتظر اولوب الله تعالی نگ عذابنی گوزلیگ درحقیقت بزده سزبله یله منتظرواروق گورك الله تعالی سزبله نه قسم رفتار ایده جکدر

۱۲۳) (وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) آسمانلارگ و یرگ خلق دن غائب وگیزلین شیلرینه عالم اولماق الله تعالی یه مخصوصدر هیچ بر گیزلین شیئی الله تعالی یه مخفی قالماز (وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ) جمیع مخلوقگ دنیا و آخرت امرلری الله تعالی طرفنه قایده جقدر (فَاعْبُدْهُ) (یا محمد) بر معبودیکه بو صفتلرده اولسون اوگا عبادت ایتمك سزاواردر یله الله تعالی یه اوزگ وسگا تابع اولانلار عبادت ایدگ (وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ) هربر امرلرگده الله تعالی یه توکل ایتگلر الله تعالی یالقوز سگ هر بر امرگه کفایت ایدر (وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) یا محمد سنگ ربگ الله تعالی هر بر عملیکه سن وسندن باشقه مؤمنلر یا کافرلر اونلاری عمله کتورر سگز هیچ برندن غافل دکلدر جمیع مخلوقگ عملرینه احاطه ایدوب خبردار اولاندر (حمد اولسون سورهٔ هودگ تفسیری تمام اولدی اهل الله وصاحب نظر شخصلردن اوتری نه بیوك عبرت کتورن سوره‌در عبرت مقامنده ذکر اولنان قصه‌لر واوقصه لرگ ضمننده درج اولنان نکته ورموزلر وفصاحت بلاغته مشتمل اولان کلام وکلمه لریکه بوسوره‌ده مندرجدر هیچ برسوره‌ده بوقسم بیان اولنمیوبدر اگرچه قرآن شریفگ بتون آیه‌لری فصاحت وبلاغتده اعلی مرتبه‌ده واقع

اولوبدر هیچ برنفرده اوقوه یوخدرکه اونلارگ مقابلنده برسوره یا بر آیه کوره بیلسون اما آیه لرگ بری بریله فصاحت وبلاغتده تفاوتلو اولماقلاری بر علم عربیه ده ماهر اولان متبحر علمالره مخفی دکلدر (نجه که شاعردیر)

در کلام و در فصاحت کی بود یکسان سخن
گرچه گوینده بود چون حافظ و چون اصمعی
در کلام ایزد منان که وحی منزل است
کی بود تبت یدا مانند یا ارض ابلعی)

رسول خدا بیوردیلار هر برشخص هود سوره‌سنی قرائت ایلیه الله تعالی اوگا اون حسنه عطا بیورار

یوسف سوره‌سی مکه‌ده نازل اولوبد

(١١١) آیه (١٦٠٠) کلمه (٧١٦٦) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحیم

١ الر ۞

٢ تلك آیات الکتاب المبین ۞

٣ انا انزلناه قرآنا عربیا لعلکم تعقلون ۞

٢) (الٓر) بوسوره (الر) سوره‌سیدر

٣) (تِلْكَ) وسوره‌ده ذکر اولنان آیه‌لر (آیَاتُ الْکِتَابِ الْمُبِینِ) معجزه لکی آشکار اولان کتابنگ آیه‌لریدر هر برشخص اونده تدبر وتفکر ایتسه هر آیه اونگ معجزه اولماقی اوندن‌اوتری آشکار اولور (یهودیلرگ عدالری مشرکلره دیدیلر (محمد) دن سؤال ایلیگ سبب نه اولدیکه یعقوب اولادی (کنعان) یرندن مصره منتقل اولدیلار ویوسفگ مصره داخل اولماقی نه قسم واقع اولوبدر مشرکلرکلوب رسول خدادن سؤال ایدیلر همین سورهٔ مبار که نازل اولدی)

۴) (اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰناً عَرَبِیّاً لَعَلَّکُمْ تَعْقِلُونَ) درحقیقت بربوقرآنی (محمد) عرب‌اولدیقنه کوره عرب دیلینده نازل ایتدیك تاایکه سز عربلر لسان مادرزادگز عرب دیلی اولدیقنه کوره اونگ

مناسبتی درك ایدوب حق نبی سزه ظاهر اولسون اکر برعلاحده لسانیله قرآنی کوندرسیدیك هرآینه طعن ووروب دیردیگز بوعجم دیلیدر کرك عرب دیلنده اولیدی ایمدیکه عرب دیلنده نازل اولوب کنه ایمان کتورمیورسگز)

٥ نحن نقص علیك احسن القصص بما اوحینا الیك هذا القرآن وان کنت من قبله لمن الغافلین ۞

٦ اذ قال یوسف لابیه یا ابت انی رایت احد عشر کوکبا والشمس والقمر رایتهم لی ساجدین ۞

٥) (نَحْنُ نَقُصُّ عَلَیْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا اَوْحَیْنَا اِلَیْكَ هٰذَا الْقُرْاٰنَ) (یا محمد) بوقرآنی سگا وحی ایدوب کوندرمکمزه کوره قصه لرگ یخشی راقنی وکوزلراقنی (یوسف قصه‌سنی) سندن اوتری نقل ایدیریك (وَاِنْ کُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِینَ) درحقیقت وقرآن سگا نازل اولمقدن یاق بوکوزل قصه دن (یوسفگ قصه سندن) البته غافل اولانلاردانیدگ (بوندن یله الله تعالی یوسفگ کوزل قصه سنی بیان ایلمککه شروع ایدیر)

٦) (اِذْ قَالَ یُوسُفُ لِاَبِیهِ یَا اَبَتِ) (یا محمد) یوسفگ قصه سی یله درکه سگا ذکر ایدیرم زمانیکه یوسف آتاسنه دیدی ای‌منیم آتام (اِنِّی رَاَیْتُ اَحَدَ عَشَرَ کَوْکَباً وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) درحقیقت من یوخومده اون بریولدوزکون وآی‌کوردیم (یعقوب دیدی اوغلوم اونلاری نه حالده کوردگ) یوسف دیدی (رَاَیْتُهُمْ لِی سَاجِدِینَ) اونلاری مگا سجده ایدن حالده کوردیم (یوسف بویوخونی ایکی یاشنده کوردی اون بر یولدوز برکون برده آی اونگ اون بر قرداشی برآتاسی برده آناسندن عبارتیدی بویوخونگ تعبیری اون ایکی ایلدن صکره ظهوره کلدی یوسفگ آتاآناسی قرداشلاری مصرده اونگ حضورینه کیدوب اونی فرعون مصره وزیر ومشیرکوندروب اوگاسجده ایلدیلر اووقتده یوسف دیدی ای آتا منیم یوخومگ تعبیری بودر انشاءالله سوره‌نگ آخرنه یاوق ذکراولنه‌جقدر

۷) قال یابنی لا تقصص رؤیاك علی اخوتك فیکیدوا لك کیدا ان الشیطان للانسان عدو مبین ۞

۸) وکذلك یجتبیك ربك ویعلمك من تاویل الاحادیث ویتم نعمته علیك وعلی آل یعقوب

۷) (قَالَ يَا بُنَيَّ) یعقوب (*) یوسفگ بو خوسندن علم وحکمت صاحبی اولوب نبوت مرتبه سنه یتشه‌کنی درك ایدوب دیدی ای منیم اوغلجغزیم (ترحم مقامنده آتا او غلنه بیله دیر) (لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ) بو خوینگی قرداشلارینگه خبرو برمه (فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا) اکر بو یوخوگی قرداشلارینگه خبر ویره سن هر آینه سنگا مکر وحیله ایدوب سنگ قتلنگه اقدام ایدرلر (بو یوخی انبیالر یوخوسیدر قرداشلارگ بو یوخودن سنگ فضیلتگی یاوب اولورکه سنگا ضرر یتورمکه اقدام ایتسونلر (إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ) درحقیقت شیطان انساندن اوتری آشکار اولان دشمندر او لاسیلورکه شیطان قرداشلارگی اغوا ایدوب سنگا ضرر یتوره لر بو یوخونی قرداشلارگدن گیزلتگلن

۸) (وَكَذَٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ) (یعقوب دیر ای یوسف) نجه که الله تعالی سنی بیله یوخو گورمگدن اوتری اختیار ایلدی که شرافت وعزت دلالت ایدندر هابیله الله تعالی سنی یوك امرلردن اوتری اختیار ایدوب سنی غیر شخصلره تفضیل ویریر (وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ) ای یوسف الله تعالی اوزینگ ویپغمبرلرینگ مشکل سوزلرینگ تاویلنی وحکمتنی سنگا تعلیم ایدر (وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ) الله تعالی نعمتنی سنگا

(*) قیید (یعقوب اسحق اوغلی اوده ابراهیم اوغلیدر یعقوبگ ایکی آروادی ایکی کنیزدن اون ایکی اوغلی واریدی آروادلارینگ آدی بری (لیاه) اوبریسی (راحیل) ایدی هم ایکیسی یعقوبگ داییسی (لابان) گگ قزلاری ایکی باجیدیلر ایکی باجنی معا قضه ایتمك شریعت ابراهیمده جایز اولوب شریعت اسلامده منسوخ اولدی (لیاه) یعقوبدن دورت اوغول توغدیدوب دوغمادن قالدی (۱) روبین (۲) شمعون (۳) لیون (۴) یهوداه راحیلگ اولادی اولمادی (بلهاه) آدلو کنیزنی یعقوبه باغشلادی دیدی کنیزمگ اولادی اولسه منم اولدی اولاد حساب اولنسور (بلهاه) یعقوبدن ایکی اوغلان دوغدی (۱) (دان) (۲) (نفتالی) (لیاه) یا غمدی گوری دوغمادن قالدی (زلپاه) آدلو کنیزنی یعقوبه باغشلادی (زلپاه) یعقوبدن ایکی اوغول دوغدی (۱) (جاد) (۲) (اشیر) اوندن صگره (لیاه) گگ رحمی آچلوب ایکی اوغلان دوغدی (۱) (یساکار) (۲) (زبولون) اوندن صگره بر قز دوغدی آدی (دیناه) راحیل اولادی اولمامقدن الله تعالی‌یه ناله ایدوب الله تعالی اونگ رحمنی آچوب ایکی اوغلان دوغدی (۱) یوسف (۲) بنیامین حساب یعقوبگ اون ایکی اوغلانینگ آدلاری بودور

کما اتمها علی ابویك من قبل ابرهیم واسحق ان ربك علیم حکیم ۞

۹) لقد کان فی یوسف واخوته آیات للسائلین ۞

۱۰) اذ قالوا لیوسف واخوه احب الی ابینا منا ونحن عصبة

ومنیم اولادیمه تمام ایدر (یعقوبگ بو سوزی دوغرو اولوب یوسف دن اوتری دنیا وآخرت نعمتی جمع اولوب سلطنت وپیغمبر لکه یتشدی سایر اولادلرینده دنیاده متشخص اولوب اونلاردن پیغمبرلر وپادشاهلر وجوده کلدی) (كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ) نجه که الله تعالی نعمتلرینی بوندن قباق سنگ آتالارگ ابراهیم واسحقه تمام ایدوب اونلاری پیغمبر قرار ویردی (إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) ای یوسف درحقیقت سنگ ربگ الله تعالی خلق آراسندن اختیار اولنما قه پیغمبرلکه لایق اولان شخصه عالمدر وحکمت اوزره نعمتنی اوشخصه تمام ایدر که نعمته مستحق اولمش اولا (یعقوبگ یوسفه دین سوزلری تمام اولدی)

۹) (لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِلسَّائِلِينَ) (یامحمد) حقیقتا یوسفگ وقرداشلارینگ احوالاتنده الله تعالی نگ قدرت وحکمتنه دلالت ایدن دلیل وبرهانلر اوقصه‌لری سؤال ایدنلردن اوتری واریدی اما اودلیللره تابع اولمیوب شرکلرینده باقی قالدیلر (بوندن بیله الله تعالی قصه‌نی بیان ایتمکه شروع ایدیر)

۱۰) (إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَىٰ أَبِينَا مِنَّا) یوسفگ قرداشلاری بری برینه دیدیلر البته یوسف واونگ (انا بر) قرداشی (بنیامین) آتامزگ یانسنده بزدن دوست راقدرلر (یوسفگ حسن جمالنه گوره برده آناسی راحیلگ محبتنه گوره یوسف وبنیامینی یعقوب سایر اوغلانلارندن آرتق دوست دوتاردی بومطلب قرداشلارینه معلوم اولوب اونلاره حسد آپاردیلار بومطلب یعقوب اوغلانلارینه مخصوص دکل بلکه انسان اولادینگ اکثرندن بیله مقامده قهراحسد ظاهر اولور) (وَنَحْنُ عُصْبَةٌ) یوسف وبنیامینی آتامز بزدن آرتق دوست دوتور اوزلری اوشاق اولارکن اونلاردن هیچ برفایده آتامزه عاید

إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۞
۱۱) اُقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ
وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا
مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ۞
۱۲) قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا
يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ
الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ
إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ۞
۱۳) قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ
لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ

اولمیور وحال انکه براوزیمز قوتلو هربرشدت وبلانی آتامزدن دفع ایلین بزی اونلاردن اکیك دوست دوتسون بو روا امر دکلدر (إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) درحقیقت بزیم آتامز عدالتدن کنار آشکاراولان ضلالتده در (اوندن صکره یوسفك قرداشلاری برى بربله شورى ایدوب آخرامرده بنا قویدیلار یوسفی قتله یتوروب اوزلرینی بوعاردن قورتارسونلار نجه که الله تعالی کلن آیه ده خبر ویریر)

۱۱) (اُقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ) برى بربنه دیدیلر یوسفی اولدیرگ یامعموره دن اوزاق بريره اونی آتگ تاینکه اتاگزگ یوزی سزدن اوتری خالی اولوب محبتی سزه منحصر اولوب سزدن باشقه سنه محبت ایلمسون (وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ) یوسفك امرندن فارغ اولاندن صکره آتاگزگ محبتی سزه خالص اولماق سببنه دنیاده محترم و متشخص جماعت اولورسگز

۱۲) (قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ) (یوسف) ك قرداشلاریندن برنفری اونلره جواب ویروب دیدی (بوشخص یهودا ایدی بونگ رئیی یوسف بارەسنده قرداشلارینگ رأیندن یاخشی ایدی) (لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ) یوسفی اولدورمیگ (قتل نفس بیوك کناره در) (وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ) بلکه آپاروب اونی برقویونگ ایچینه سالگ (يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ) بولمس کلوب گیدنلردن اونی چقارب آپارسونلار (إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ) اگر یوسفی آتاگزدن اوزاق ایتمکه عازم سگز صلاح بودر بوطریقله هم یوسفدن راحت اولوب وهم قتل نفسدن نجات تاپارسگز)

۱۳) (قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ) (بر دفعه

وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ۞
۱٤) أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ
وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ
۞
۱٥) قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ
تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ
يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ
غَافِلُونَ ۞

کلوب آتالاریندن اذن آلدیلار یوسفی صحرایه آپارسونلار یعقوب اذن ویرمدی اوندن صکره گیدوب یوسفك اوزینی چوله چخوب سیاحت ایتمکه تحریص ایتدیلر یوسف راضی اولوب آتاسندن اذن آلماقده اصرار ایلدی اووقتده دوباره قرداشلاری یوسفدن اوتری اذن آلمقه آتالارینگ یانه کلدیلرنجه که آیه ده خبرویریر بویورور) دیدیلر ای بزیم آتامز سگا نه اولوبدر که یوسف بارەسنده بزه خواطر جمع اولمیوب ایناتمیوب بزی یوسفه امین بیلمیورسن یوخسه بزدن اوگا ضرر خوف ایدیرسن (وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ) درحقیقت بز اوگا البته مهربان ونصیحت ایلیلریك

۱٤) (أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ) صباحکی کون یوسفی بزیله صحرایه کوندرکلن میوه وغیر میوه دن وسعتیله میل ایدوب آت مینوب صحراده سیاحت ایدوب قلبی آچلسون (وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) درحقیقت بز اونی البته هر براذیت وآزاردن حفظ ایدوب سلامت سگا وارد ایده ریك

۱٥) (قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ) یعقوب دیدی (ای اوغلانلاریم) سزگ یوسفی کتوروب کیتمکگزمنی محزون وغمکین ایدر چونکه یوسفك مفارقته صبر ایتمکه طاقتم یوخدر (یعقوب یوسفك کیتمکندن اوتری بربونی عذر کتوردی برده کلن آیه ده ذکر اولنانی) (وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ) (ایکنجی عذری بودر) برده من قورخورام بوندنکه سز اوز امرگزه مشغول اولوب یوسفدن غافل اولاسگز اونی (قورد) یه (اوصحرالرده قورد چوخ اولماق سببنه یعقوب اوزیندن اوتری اونی عذر قرار ویردی اوغلانلاری آتالارینگ بوعذرندن اوزارینه عذر تراشیده ایدوب قایدوب کلندن صکره دیدیلر: «یوسفی قورد یدی»

١٦) قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَخَاسِرُونَ

١٦) (قَالُوا لَئِنْ آكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ) دیدیلر کر
یوسفی (قورد) ییه وحال آنکه بز قوتلو شجاعتلو جماعتیك
(إِنَّا إِذًا لَخَاسِرُونَ) درحقیقت بزیله وقتده اوزنفسمزه ضرر
یتورن اولاریق که برقری اوز آرامزده حفظ ایده‌یلمیوب
اونی قورد یسون (همیکه یعقوبنگ اوغلانلاری آتالارینه یوسفی
آپارماق بارەسنده اصرار ایلدیلر یوسف‌ده برطرفدن اوزی
خواهش ایلدی یعقوب ناچار قالوب اذن ویردی اوغلانلاری
نهایتده شاد اولدیلار یوسف اوزی هاموسندن زیاده
شاد اولدی اوکیجه که صباح خارج اولاجقیدر یوسفه
برطولانی کیجه کیججوب اما یعقوبدن اوتری چوخ قصیر
(قسقه) کیجه اولدی یعقوب اوکیجه‌نی یوسفنگ مفارقتندن
ناله ایدوب یوخوسی آپارمادی صبح اولوب کیتمکه
حاضر اولدیلار یوسفنگ باشنی داریوب اوگا عطر ووروب
یخشی لباسلر اوگا کیدیردی جدی ابراهیم خلیل علیه السلامنگ
کوینکنی اوگا تعویذ قرار ویروب برکومشدن ظرفنگ ایچنده
بوینه سالدی برزنبیل‌ده اوندن اوتری ایکی قرص چورك
برقدر زیتون برقدر سود وسو قویوب شمعونه تاپشوردی
دیدی یولنگ اثناسنده اولایلورکه یوسف آج و سوسوز
اولا اونگ آج وسوسوز قالماقه طاقتی یوخدر البته اوگا
سود وسو ویررسن یوسف نهایتده شاد اولوب آتاسی اونی
وداع ایدوب یوسفی سینه‌سنه باسوب آغلادی اوغلانلاریله
دیدی: منی مدت ایلمینگ من بواوغلوم یوسف‌ده بابام ابراهیم
آتام اسحقنگ آثارینی کوریوم بونک آیریلقنه طاقتم یوخدر
(یعقوب برکون آیریلق خیاله کوره اوحالته دوشمشیدی دخی
اوگا عالم دکیدیکه نچه ایللر یوسفنگ مفارقتنه مبتلا اولاجقدر) نهایت
عزت واحترامیله یوسفی کتوروب یعقوبنگ یاننددن خارج

اولدیلر همینکه معموره‌دن کناره اولوب صحرایه چخدیلار
عداوتلرینی یوسفه اظهار ایدوب اونی یره یخدیلار اوگا اذیت
ایدوب وورماقه بنا قویدیلر قرداشلارینگ هر برینه پناه
آپاربردی اوده ووروب اذیت ایدیردی یوسف کوردی اونی
قتله یتورمك فکرنده درلر بنا قویدی آغلیوب آتاسنی چاغرماقه
ای آتا برکل کورکلن اوغلانلارگ یوسفه نه بلا یتوروب نچه اذیت
ایلیورلر نهایت شدتیله آغلادی قرداشلارینگ هیچ بریسی اوگا رحم
ایتمدی (رؤبیل) اونی کوتورب یره ویخدی ایستدی قتله یتورسون
یوسف دیدی قرداش اولدورمه ملی رؤبیل دیدی (راحیل)
اوغلی سنن یوخوکورن دیکان یوخولارسنی حفظ ایلسون
یوسف یهودانی چاغردی یهودانگ قلبنه رحم دوشوب دیدی
قرداشلاریم منیله یله عهد ایتمه‌مشیدیکزبزیم عهدمز یوئدی یوسفی
قویویه سالاق ایمدی کلنگ اونی قویوبه سالاق یاقویوده
اوزی هلاك اولور یااینکه یولدان کیچنلر اونی کوتورب
آپارارلر اووقتده اونگ شرندن خلاص اولاریق اونلاری
بومطلبه راضی ایدوب (رؤبیلی) یوسفی قتله یتورمکدن
مانع اولدی یوسفی کتوروب قویونگ اوستنه یتشدیلر ایپ
تقوروب یوسفی قویویه سالماقه بنا قویدیلر یوسف قویونگ
کنارندن یاپشدی آغلیوب قرداشلارینه تضرع وزارلق ایلیوب
هرنه قدر فریاد ایلدی قولاق ویرمدیلر اونگ اللرینی
قویونگ کنارندن ردایلیوب قویویه سالدیلار قویونگ
تکنه چاتمه‌مش ایپی کسدیلر بلکه اورادن قویونگ تکنه دوشوب
هلاك اولسون قویونگ ایچنده سو واریدی یوسف سوینگ
ایچنه دوشوب قوینگ تکی وسیع اولماقه کوره یوسف
سوینگ ایچندن چخوب قویونگ برطرفنده برداشنگ اوستنده
قرار دوتدی نچه‌که یوسفگ قویویه سالنماقنی کلن آیه‌ده خبر ویریر

(۱۷) فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاَجْمَعُوا اَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِاَمْرِهِمْ هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۞

۱۷) (فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ) زمانيكه يوسفنى آياروب صحراده
قويونك اوستنه يتشديلر (وَاَجْمَعُوا اَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ)
قرداشلار هاموسى يوسفنى قويونك تكنه (اسفلنه) سالمقه جمع
اولديلر (وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِ) همينكه يوسفنى قويويه سالديلار او
وقتده وحى كوندروب ديديك (اى يوسف سن بوبلادن خلاص
اولاجق سن) (لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِاَمْرِهِمْ هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) خلاص
اولاندن صكره قرداشلارك سنك حضورگه كلوب سكا ايلد يكلرى
ظلملرينى برحالده كه سنك شان جلالنگه كوره اونلار
سكا عارف اولماجقلار اونلاره خبر ويره جكسز (بيله ده اولدى
قرداشلارى مصرده اونك يانده كلديلر واونى سلطنت امرلرينه مباشر
كوروب تانيماديلار يوسف ايلديكى عمللرينى اونلره خبر
ويردى اونلار تعجب ايلديلر بو مطلب تفصيلا بوندن يله اوز مقامنده
انشاالله ذكر اوله جقدر) يوسفنى قويويه سالانده اون قرداشى
حاضريدى برجه آناسندن اولان قرداشى (بنيامين) آتاسنك
يانده قالمشيدى. آختام زمانى اولانده (يهودا) قويونك
اوستنه كلوب سس ووردى اى يوسف ديرى سن يا اولى يوسف
ديدى سن كيمسن ديدى يهودايم حالنگ نجه در يوسف ديدى
نجه اولور برشخصك حاليكه آتاسندن آيرى دوشه قرداشلارى
اوكا ظلم ايدوب وطندن آواره اولوب قويونك تكنده آج
وغمكين قاله نه ديريلردندر يريوزنده ونه اوليلردن برآللده يله شخصك
احوالى نجه اولور اوندن صكره يوسف شدتيله آغليوب يهودا ده
آغلادى اوندن صكره يوسف ديدى اى يهودا هر بر مينك بر وصيتى
اولور منيم سكا وصيتم بودر هر وقت برجوانه باخدگ منيم
جوانلقمى يادگه كتور هر برده بر يتيم يا غريب كوردگ منيم
غريب اولماقمى يادگه كتوركل قرداشلاريم مكا ايلين
ظلملرى آتامه خبر ويرمه يهودا نهايت شدتيله آغلادى قرداشلارى

اغلاماق سسنى ايشيدوب كلديلر اونى مذمت ايدوب قويونك
اوستنه برداش قويديلار يوسف اووقتده اون ايكى ياشنده
ايدى اوچ كون قويوده قالدى اواوچ كونده يهودا
قرداشلاريندن كيزلين اوندن اوترى طعام كتورردى اوندن
صكره بركيجى بالاسنى ذبح ايدوب اونك قانيله يوسفك
اكندن چخاران كونكنى بوياديلار برنجه يردن اوكونكنى پاره
ايلديلر يعنى يوسفنى (قورد) يندى كونكنى پاره ليودر كيجه وقتى آغليه
آغليه آتالارينك يانته كلديلر نجه كه كلن آيه ده خبر ويرير)
۱۸) (وَجَاؤُا اَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ) چولدن قايدوب آتالارينگ
يانته كيجه وقتى آغليان حالده كلديلر (يعقوب اوغلانلارينى آغلار
كورنده يوسفنى اونلاريله كورميوب وحشت كوتوروب ديدى
سزه نه كلدى هانى يوسف منيم اوغلوم يوسف نجه اولدى)
۱۹) (قَالُوا يَا اَبَانَا اِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ) ديديلر اى بزيم آتامز
بر برى برمزيله آت قوماقه چخوب يوسفدن اوزاق اولديق
(وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا) يوسفنى (اوشاق اولماق جهتنه)
طعام ولباسمزك يانده قويديق (فَاَكَلَهُ الذِّئْبُ) بز يوسفدن اوزاق
اولان زمانده (قورد) كلوب اونى ييوبدر (وَمَا اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا) سن
بزى تصديق ايدوب سوزمزى قبول ايلين دكلسن (وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ)
اگرچه بز سوزيمزده دوغرو اولمش اولاق
۲۰) (وَجَاؤُا عَلٰى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ) اوز سوزلرينك
دوغرو اولماقنه يوسفك كونكنى يالان قانيله شاهد كتورديلر
(قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا) يعقوب ديدى يله دكل كه
سز ديورسگز منيم اوغلومى قورد ييوبدر بلكه سزگ نفسگز سزدن
اوترى بربيوك امرى (يوسفگ قتلنى) زينت ويروب واسان
كوستروب سزده اوامره مباشر اولوبسگز (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ) امدى
منيم امريم بوندن يله كوزل صبر ايتمكدر كه هيچ وجهيله

(۱۸) وَجَاؤُا اَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ۞
(۱۹) قَالُوا يَا اَبَانَا اِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَاَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ۞
(۲۰) وَجَاؤُا عَلٰى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ

وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ۝

٢١) وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَاَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَاَدْلٰى دَلْوَهُ قَالَ يَا بُشْرٰى هٰذَا غُلَامٌ

خلقه شكايت اولماسون (وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ) الله تعالى دن يوسف بارەسنده سزدن سوزه كومككلك ايستيوب صبر ايديرم (يوسف اوچ كون قويوده قالوب اوچ كوندن صكره الله تعالى اوندن اوترى نجات مقرر بيوردى مدين طرفندن كلوب مصره كيدن بر كاروان او قويويه ياخون كلوب دوشديلر نجه كه كلن آيه شريفه ده بويوريلر

٢١) (وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ) برنجه يولداش مسافرلر قويونگ يانده كلوب دوشديلر (فَاَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ) كلوب دوشدن صكره اوزسقالريني (مالك (*) ابن ذعر) ادلو شخصى كوندرديلر همان قويويه اونلاردن اوترى سو كتورسون (فَاَدْلٰى دَلْوَهُ) (مالك) كلوب دلوينى قويويه سالدى سو كوتورسون (يوسف دلوى كوروب دلوه يايوشدى مالك كوردى دلو آغردر قويويه نظر سالوب درست دقت ايلينده كوردى بر كوزل جوان دلوه يايشوبدر (مالك) يوسفى كورندەسى وروب رفيقلريندن چاغروب بشارت ويردى تا اينكه كومكه كلسونلر) (قَالَ يَا بُشْرٰى هٰذَا غُلَامٌ) (مالك) ديدى اى مژده وبشارت اولسون بو بر كوزل اوغلاندر قويوده كلنگ كومك اولنگ بونى قويودن خارج ايدك (يوسفى قويودن خارج ايدوب اونگ كونش طلعت جمالنى كورنده مبهوت قالديلر يوسفگ قرداشلارى او اطرافده اوزاقدن ياخوندن يوسفگ حالاتنه مراقبيديلر بو مطلبدن خبردار اولوب اونلارگ يانه كلديلر ديديلر بو غلام سزايچون هارادندر ديديلر قويودن خارج ايتمشيك ديديلر بو غلام بزيم در قاچوب نچه وقتدر اوندن اوترى آختاريريق ديديلر بو غلامى بزه ساتگ خيلى دانشقدن صكره ايكرمى درهمه اونى ساتديلار اما بو قول قاچاندر متوجه اولنگ

(*) قيد: اولا بيلوركه اوزماننده اوغلنگ آدى بر عنلاحده غيلى اولنش اوله اما عرب اوگا مالك ابن ذعر ديور

وَاَسَرُّوهُ بِضَاعَةً وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ۝

٢٢) وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

قاچماسون يوسف بو خوفدنكه مبادا اونى قتله يتورسونلر داتنمادى (وَاَسَرُّوهُ بِضَاعَةً) قرداشلارى يوسفگ حقيقت حالنى كيزلدوب اوزلرندن اوترى اونى تجارت مالى (غلام) قرار ويرديلر (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ) الله تعالى عالمدر هر اوشيئه كه يوسفگ قرداشلارى يوسفى قتله يتورمك بارەسنده تدبير ايديورديلر)

٢٢) (وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ) (يوسفى قرداشلاريندن بر ناقص اولان قيمته نجه سايلان درهمه (*) (٢٠) درهمه آلديلار (وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ) يوسفگ قرداشلارى يوسفگ قيمتنى اكسيك ايليلردييلر (چونكه اونلارگ مقصودى مبلغ دكيدى بلكه اونى آتاسندن اوزاق سالماقيدى اوجهته گوره مبلغه اعتنالرى اولميوب (٢٠) درهمه ساتديلار مالك اونى كوروب بنا قويدى كيتمكه مصر يا خونلقنه يتشوب نيل مباركگ كنارينده دوشديلر مالك يوسفه امر ايلدى نيل صوينده بدنگى يوكل يوسف نيله داخل اولوب بدننى يويوب صودن خروج اولدى مالك اوگا ياخشى لباس گيديروب برنجيب آته سوار ايلدى مصره داخل اولديلار او وقتده مصر ملكنگ پايتختى (منف) (**) (منفيس) ايدى مصر اهلى يوسفى كورنده اونگ جمال مباركنه متحير قالوب خلق فوج فوج اونگ باشنه يغلديلار مالك بر كون تعين ايلدى يوسفى ساتمالدن اوترى او كونده غريبه ازدحام اولدى عزيز مصرگ (فرعونگ وزيرنه عرب ديلنده عزيز ديلوردى) آروادى (راعيل) كه (زليخا) آديله مشهوردر

(*) (قيد) درهملر كوموش پولدور هر بريسى بر مثقال وزننده يعنى روايتده واردر اولوبدر كه اودرهم قلب ايدى

(**) (قيد) اسكندر ذوالقرنين طلوع ايلدن صكره اسكندريه‌لى بنا ايلدى او وقتده پاى تخت مصرگاهى (منف) ده وگاهى اسكندريه ده اولوردى ظهور اسلامدن صكره خليفهٔ ثانى عمر ابن خطابگ خلافت زماننده (١٨) نجى ايلده عمرلقى فاتح عمرو ابن العاص ايله مصر فتح اولندى نيلگ شرقى طرفنده بر شهر بنا ايلدى آدينى فسطاط قويوب پاى تخت مصر قرار ويردى الان مصرگ طرف غربى سنده قائم اولان مصر القاهره (٣٠٠) ايل هجرتدن صكره خلفاى فاطميه دن المعز لدين الله امريله اونگ غلامى قائد جوهر واسطه‌سيله بنا اولنوبدر فسطاط خراب اولوب عمرو بن العاص بنا ايدن جامعدن انجق بعضى آثار باقى قالوبدر

۲۳) وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ اَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى اَنْ يَنْفَعَنَا اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَاْوِيلِ الْاَحَادِيثِ وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلَى اَمْرِهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝

یوسفنی اوروب محبت یتوردی عزیز مصر (یوطیفر)که عرب
(قطفیر) دیر اونی بیوك مبلغه آلدی (وهب ابن منبه) اهل
تاریخدن دیور زمانیکه مصرده یوسفنی ساتماقدن اوتری آشکار
ایتدیلر اونگ قیمتی اودرجه ده آرتوردیلار، قیمتی برمقامه
یتشدی اونگ اوزینگ وزننده بردفعه قزل بردفعه
کومش بردفعه مرواریدا اونگ قیمتی اولدی بوشیلری (قطفیر)
ویروب اونی آلدی آپاروب اوز ایونده اختیار صاحبی ایلدی
(قطفیر)گ اولادی اولماماقه کوره اونی اوزینه اولاد حساب
ایدوب زلیخایه تاپشوردی نجه‌که کلن آیه‌ده خبر ویریر)

۲۳) (وَقَالَ الَّذِي اشْتَرٰيهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ) مصر
اهلندن یوسفنی آلان (قطفیر) آروادی زلیخایه دیدی
(اَكْرِمِي مَثْوٰيهُ) یوسفنگ مقام ومرتبه‌سنی عزیز ومحترم
دوتوب اونگ لباس وطعامنه درست دقت ایتکلن (عَسٰى
اَنْ يَنْفَعَنَا) امیدوار اکر بواوشاق کشیلرمقامنه یتشوب هر
بر امره عالم اولا بزه بیوك منفعت یتوره (اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا)
یا اینکه اولادمز اولماماق جهتنه بلکه اوزیمزدن اوتری اونی
اولاد قرار ویرك (وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضِ)
یا محمد یوسفنی نجات ویروب (عزیز) مصرگ قلبنی اوگا میل ویرن
کمی یوسفه قدرت واختیار ویروب اونی مصر برنده امرنهی صاحبی
قرار ویردیك (وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَاْوِيلِ الْاَحَادِيثِ) اصل غرضمز
علم ودانش یوسفه تعلیم ایتمکدن اوتری اونی نجات ویروب مصرده
اختیار صاحبی قرار ویردیك (وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهِ) الله
تعالی اوز امرینه غالبدر هربرشیئه اراده‌سی اولسه اونی عمله
کورر هیچ برشخص اوگا مانع اولا بیلمز (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ) لکن انسانگ چوخی بیلمیورلر که جمیع

۲۴) وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ۝

۲۵) وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْاَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اِنَّهُ رَبِّي اَحْسَنَ مَثْوَايَ

ایشار الله تعالی نگ بدقدرتلنده‌در ولذا اوندن باشقه‌سنه
ورچووروب استعانت ایتیورلر

۲۴) (وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ) زمانیکه یوسف رشد وکمال
مقامنه (اون سکز باشنه) یتشدی (اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا)
اوگا علم وحکمت ویردیك (وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ)
یاخشی عمل صاحبلرینه بیله جزا ویرریك

۲۵) (وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ) عورتکه (زلیخا)
یوسف اونگ ایونده اولوردی یوسفنگ نفسنی هیجانه گتوروب اوزینه
میل ویرمك بارەسنده خدعه وحیله ایدوب اوزیله مواقعه ایتمکه یوسفنی
دعوت ایتدی (زلیخانگ عشقی یوسف بارەسنده مرتبهٔ کماله یتشوب اوزینی
ساحلیه بیلمدی نیچه دفعه اوزنفسنی یوسفه عرض ایدوب یوسف اوندن
اعراض ایتدی تا اینکه زلیخانگ طاقتی کسیلوب بنای حیله قویدی برباختی
گوزل ایو گوزل زینتلر بله مزین ایدوب اوزی فاخرلباسلر گیوب هربرقسم
زینتلردن اوزینه آراسته ایلدی بیله حالتده ایوده یالقوز اولارکن یوسفی
احضار ایتدی یوسف حاضر اولوب او حالتده گورنده الهی منی بو فتنه‌دن
نجات ویرگلن دیوب اوز امرینده متحیر قالدی زلیخا اوز مقصودنی
یوسفه اظهار ایلدی یوسف انکار مقامنده دوردی اووقتده
زلیخا قاپولاری باغلادی نجه‌که کلن آیه‌ده خبر ویرر) (وَغَلَّقَتِ
الْاَبْوَابَ) زلیخا قاپولاری باغلادی بلکه زورا اوز مرامنی
یوسفدن حاصل ایتسون (وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ) قاپولاری باغلاندن
صکره دیدی ای یوسف سگا دیورم منیم طرفمه کوب مقصودمی
حاصل ایتکلن (قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ) یوسف دیدی الله تعالی یه
پناه آپاروب اوگا ملتجی اولورام اوعملدن که سن منی
اونگ طرفنه دعوت ایدیرسن (نجه اولا بیلور من آقام
قطفیره خیانت ایدوب الله تعالی یه عاصی اولام (اِنَّهُ رَبِّي
اَحْسَنَ مَثْوَايَ) درحقیقت (قطفیر) منیم تربیت ویرنیم در منیم شاننده

إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ۞
٢٦) وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَءَىٰ بُرْهَانَ رَبِّهِ

كرامت بویوروب او وقتده كه اول امرده سن زلیخایه بویوردی (بونگ حقنی مراعات ایدوب احترامنی ساخلا كن بو حالده نجه اولا بیلور من اوگا خیانت ایدیم (إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ) درحقیقت یاخشیلقنگ عوضنه یمانلق ایلیوب ظالم اولانلار نجات تاپمازلار

٢٦) (وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ) (زلیخا گوردی یوسف اوز خواهش نفسیله اوگا میل ایدن دگلدر ایستدی زورا وجبرا اونی عمل قبیحه وادار ایتسون نجه كه الله تعالی بویوریر) حقیقتا قصد ایتدی زلیخا یوسفه تا اینكه زورا عمل قبیحه اقدام ایتسون (وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَءَىٰ بُرْهَانَ رَبِّهِ) هراینه اگر یوسف گ گوزی (*) آچق اولمیوب اوز ربی الله تعالی نگث

(*) تنبیه (بو مقامده اهل تفسیر اشعری مذهبندن بعضی سوزلر یازوبلار اولارگ بارەسنده نه قلمده یارای تحریر ونه لسانده قوة تقریر واردر الله تعالی پیغمبری یوسف ابن یعقوبه (وحال اینكه همین سورەده الله تعالی اونگ عصمته شهادت ویریر) اوسوزلری اسناد ویرویلر حالبوكه اراذل طایفه‌سندن بر شخصكه اوتدن بی حیا وفحاش زناكار شارب الخمر اولماسون اوسوزلری ایله شخصه اسناد ویرملك اولماز تعجب اوندر كه علمای اعلام الّرینه قلم آلوب اوسوزلری صفحه‌لر اوزرینه یازیه سالوبلار تااینكه ابدالدهر دنیاده قالوب بزدن اوتری عار اولسون هرشخص اینیله اوسوزلره مطلع اولماقه عرب دیلنده اولان تفسیر كتابلرینه رجوع ایلسون حقیر بركته اوسوزلردن قلمه گتوروب یازماقی اوزیمدن اوتری یوللا خطا حساب ایدیرم چرخ فكردن نگره كه اشعری مذهبنگ بیوك عالملری بیله قبیح سوزلری نه‌جهته گوزه یازوب نبی‌الله یوسفه اسناد ویرسونلر حقیردن اوتری بونوع مطلب آشكار اولدی اومطلب‌بودر كه ذكر ایدیرم چونكه بومذهبگ (اشعری مذهب) اهلی ابوالحسن اشعریه تابع اولوب خیر وشری هرایكیسی الله تعالی‌دن بیلوب اوز لریندن گیجه‌لر سحه كتبی صادر اولان هر بر قبیح عملی الله تعالی‌یه اسناد ویروب اوزلرینی مسلوب‌الاختیار دیورلر ولذا الله تعالی پیغمبرلرینه نه اینكه تك یوسفه بلكه سایر انبیایه قبیح اولان عملاری اسناد ویروب اوزلرینه شریك ایدیرلر تااینكه اوزلرینی اهل حقگ مذمتندن خلاص ایتسونلر بوقدن باشقه انبیای كرامه فاحشه عملاری اسناد ویرملكده برشیی ملاحظه ایدیبور اینانی اوتری عذرلره تراشیده ایدوبلر عقل وانصاف یاندن لكن قبول اولان عذرلر دگلدر بوآیه‌ده قبیح عملری یوسف علیه اسناد ویروب همین آیه‌نگ قباقنكی كلمه‌سندن غافل اولوبلار كه الله تعالی یوسف وزلیخادن نقل ایدیر (قالت هیت) زلیخا دیدیكده حاضر اولگل كل منیم طرفیمه ای یوسف یوسف دیدی بوایش اولان عملدن الله تعالی‌یه پناه آپاریرم یوسفنگ بوبرائتنی فراموش ایدوب دالیجه (ولقد همت) آیه‌سنده عالیدن كنار قبیح اولان عملری اوجنابه اسناد ویرمكدن عار ایتمیورلر حالبوكه بوآیه‌نگ مابعدنده اولان آیه‌ده بیوریر یوسفدن برجمیع قبیح عملری قایتارمشوق اوندر دیلینی الله تعالی‌دن اوتری خالص ایدن بنده‌لریمزدن بوآیه‌لره هیچ اعتنا ایتمیوب اوز مقصودلری حاصل اولماقدن اوتری انبیالری عاصی وعیب ناك حساب ایدیورلر وای اولسون اهل اسلامگ احوالنه قرآن شریفی قدر تغییر وتبدیل ویرورلر

كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوٓءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ۞

دلیل وبرهانتی مكلفلر بارەسنده حرامدن اجتناب ایتمكدن اوتری گورمیدی (زلیخایه) قصد ایدردی اما گوزی آچق اولوب دلیل وبرهان اوزره حرامگ قباحتنی درك ایتمك سببنه عمل قبیحه قصد ایتمكی ترك ایتدی (كَذَٰلِكَ) هابیله یوسفی الله تعالی نگ امرنده و زلیخانی ترك ایتمكده ثابت قدم ایتدیك (لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوٓءَ وَالْفَحْشَاءَ) تااینكه خیانت ایدوب زنا ایتمك خیانتنی اوندن قایتاراق (إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ) درحقیقت یوسف بزیم طاعت و عبادتمزده خالص اولان بنده‌لرمزدندر (همینكه زلیخا یوسفی ایوه سالوب قاپولاری باغلیوب اوز مقصودنه یوسفدن نایل اولمادی یوسفیله عشق ومحبت سوزلریندن دانشمقه بنا قویدی بلكه یوسفگ محبتی هیجانه گلوب آرزوسنه واصل اولسون .. دیدی ای یوسف نه گوزل صورتگ واردر یوسف دیدی الله تعالی منیم بو صورتمی آنانگ رحمی مردار پرده تصویر ایدوب قبرده‌ده توپراق اونی یبوب محو اولاجقدر زلیخا دیدی ای یوسف نه گوزل توكلرگ واردر یوسف دیدی قبرده اولنجی شیئی منیم بدنمدن آرالانوب توكولن توك اولاجقدر دیدی ای یوسف نه گوزل خوش عطرگ واردر یوسف دیدی اگر اوچ گوندن صكره منیم قبرمده منم بدنیمه مطلع اولاسن هر آیه اونگ متعفن ایندن فرار ایدرسن دیدی ای یوسف نه یاخشی گوزلرگ واردر یوسف دیدی بلی بونلاریله ربم الله تعالی نگ توحیدینه دلالت ایدن دلیل وبرهانلره نظر ایدیرم لكن اول شیئكه منیم بدنمدن قبرده سویه دونوب آخاجقدر بو گوزلریم اولاجقدر . دیدی ای یوسف بر گوزلرگی یوخارو گوتوروب مگا نظر ایتكن یوسف دیدی قورخورم آخرعمرمده دنیاده گوزوم گور اولوب آخرتده‌ده گورمشهور اولام . دیدی ای یوسف

نه‌دن اوتری مندن کنار اولورسن یوسف دیدی اوندن اوتریکه ایستیورم اوز ربم الله تعالی‌یه یاووق اولام. دیدی ای یوسف لباسگی سالوب کل منیله رخت خوابه داخل اولکل یوسف دیدی رخت خواب و هیچ بر شیئی منی الله تعالی‌دن گیزلده بیلمز. دیدی ای یوسف حریر اولان رخت خواب سندن اوتری آماده و مهیادر دور کل منیم حاجتمی روا ایله یوسف دیدی اووقتده منیم جنتده اولان حقیم الدن گیدر. دیدی ای یوسف منی غضبه گورمکه جرئت ایدیرسن یوسف دیدی سنگ غضبگله اوز ربمگ رضاسنه امیدیم واراولورام. دیدی ای یوسف سن منیم غلامیم سن سنی من آلشام یوسف دیدی مندن خطا وگناه صادر اولماق سینه منی آلوبسان دیدی ای یوسف کاش من سنی گوروب تانمیدیم یوسف دیدی بومنیم قرداشلاریمگ عملیدر منی ساتدیلار کلوب بودیاره دوشدیم. دیدی ای یوسف برالیگی منیم سینه‌ه قوی قلبیم آرام اولسون. یوسف دیدی منیم اود یاندرماقه صبر و طاقتیم یوخدر. دیدی ای یوسف سنی آلوب اوزیمدن اوتری اربیده قرار ویرمشم یوسف دیدی من غیر شخصنگ برنده نجه زراعت ایدرم. دیدی ای یوسف سنی عذاب ایدنلرگ الله ویروم تا اینکه سنگ بدنگی اریدسونلر نجه که سن منیم بدنمی اریدیرسن یوسف دیدی عذابدن مگا هیچ عیب یوخدر زمانیکه منیم ربیم مندن راضی اولا. دیدی ای یوسف نه سببه گوره مندن کنار اولورسن یوسف دیدی ایکی جهه گوره بریسی منیم ربیم الله تعالی‌نگ حقیدرمنی بیله عمللردن نهی ایدوب اوبریسی منیم آقام (قطفیر) گ حقیدر اوگا خیانت ایده بیلمرم زلیخا دیدی اما آقاگ قرلدن کاسه‌نی الیمه آلوب اونگ ایچنده آقاگه زهر ویروب اونی هلاك ایدرم اما سنگ ربگ منیم چوخ دولت وجواهرات واریمدر

سندن اوتری صدقه ویروم اووقتده سنی باغشلار یوسف دیدی منیم ربیم رشوت قبول ایدن دکل‌در. بووقتده زلیخا غیظ ایدوب ال آتدی یوسفی دوتسون یوسف اوینگ قباقندن قاپویه طرف قاچدی زلیخا دالدن یوسفگ کوینگنی دوتوب کوینك یار لدی بو حالتده قاپونگ برابرنده (قطفیر) اونلاره مقابل چخوب مبهوت اولدی نجه که الله تعالی بوندن بیله کلن آیه‌لرده خبر ویریر)

۲۷) (وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ) (یوسف وزلیخا) قاپویه طرف بری برندن قباق دوشمکه یوز قویدیلار (یوسف قاچوب خلاص اولماقه زلیخا اونی مانع اولماقه قصد ایتدی) زلیخا دالدن یوسفگ کوینگنی دوتوب یاره‌لدی (وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ) بوحالتلرینده (زلیخا) نگ اری قطفیری قاپو یانده تاپدیلر (زلیخا ارینه بو حالتده برابر کلنده اوزینی پاك لقه چخاروب یوسفی مقصرایتمکدن اوتری حیله باشلادی (قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) ارینی قاپو یانده گورن زمانده مبادرت ایدوب دیدی سنگ عیالگه یمان (زنا) قصد ایده‌نگ جزاسی دگل مگر زندانه سالنوب یا اذیت ویرن عذاب ایتمکدر

۲۸) (قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي) (یوسف باحدی گوردی تهمت واقع اولاجقدر تهمتی اوزیندن دفع ایتمکدن اوتری) دیدی زلیخا اوزی مندن قبح عملی (زنا) خواهش ایتدی اوندن اوتری منیم نفسمده یمان امرگ اراده‌سی اولمیوبدر (بووقتده قطفیر متحیر قالوب حرم سراده اولانلاردن شاهد آختاردی (برنفر زلیخانگ اوز اهلندن گویا بومطلبه خبرداراپمش اونلارگ حقنده شهادت ویردی اگرچه صراحة زلیخانگ تقصیرنه شهادت ویرمدی اما کنایتا زلیخانگ تقصیرنی ویوسفگ برائتنی ثابت ایتدی نجه که کلن آیه‌ده بیوریر) (وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا) زلیخانگ اوز

۲۷) وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۞

۲۸) قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا

اِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ
فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ✿
٢٩) وَاِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ
دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ
الصَّادِقِينَ ✿
٣٠) فَلَمَّا رَاٰى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ
دُبُرٍ قَالَ اِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ
اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ✿
٣١) يُوسُفُ اَعْرِضْ عَنْ
هٰذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ
اِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ✿
٣٢) وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ
امْرَاَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتٰيهَا عَنْ
نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا

اهلندن برنفر شهادت ویروب بله دیدی (اِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ) اگر یوسفگ کوینگی قباق طرفدن جریلوب (فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ) (زلیخا) دوغرو دیور (یوسف) یالانجی لر دندر

٢٩) (وَاِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ) اما اگر یوسفگ کوینگی دالی طرفدن یرتلمش ایسه (فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ) (زلیخا) یالان دیور (یوسف) دوغرو دیلردندر

٣٠) (فَلَمَّا رَاٰى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ) بوشهادتدن صگره (قطفیر) یوسفگ کوینکه باخدی زمانیکه یاجوب کوردی یوسفگ کوینکی دالدن یرتلوب (بیلدیکه زلیخا مقصردر) (قَالَ اِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ) (قطفیر) دیدی ای زلیخا بو عمل سز آرواد لارگ حیله سندندر بو راده یوسف مقصر دکلدر (اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ) درحقیقت سز آروادلارگ مکر وحیله سی بیوك درجه ده قلب ونفسلره موثر اولوب آرتق نفوذ ایدندر (اوندن صگره (قطفیر) یوزینی یوسفه طرف دوتوب بو مطلبگ تمانه اونی امریبوردی نجه که کلن آیه ده خبر ویریر)

٣١) (يُوسُفُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا) ای یوسف بوامردن اعراض ایدوب برکیمسه یه بوامری اظهار ایتمه کمن (وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ) (اوندن صگره (قطفیر) زلیخایه متوجه اولوب دیدی) ای زلیخا سنده بوکناهگدن اوتری توبه ایلکل (اِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ) درحقیقت سن کناه ایدنلر دنسن صاحبگه خیانت ایدوب یوسفه تهمت یاغلیورسن (عجبا! قطفیرگ غیرتیه ....)

٣٢) (وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَاَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتٰيهَا عَنْ نَفْسِهِ) نجه نفر آرواد مصرده بوسوزی مشهور ایتدیلرکه عزیز (قطفیر) گ آروادی اوزغلامی یوسفگ نفسندن اوزیله مواقعه طلب ایدوبدر (قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا) اوغلا نگ محبتی اونگ قلبنگ پرده سنی یرتوب قلبنگ باطننه داخل اولوب اونی بی شعور

ایدوبدر (اِنَّا لَنَرٰيهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) درحقیقت بز (زلیخا) نی آشکار اولان خطاده کوریریك جونكه اوشان ومقامه اوز عفت وعصمتنی ترك ایدوب غلامیله عشقبازلقه مشغول اولوبدر (بوسوزی مصر ایچنده خلق آراسنده مشهور ایدن بش نفر عورت اولدی (١) پادشاهگ ساقی سنگ (٢) برده دارینگ (٣) طعامه باخانگ (٤) امیراخورینگ (٥) رئیس زندانگ عورتلری ایدی بوسوز مشهور اولوب زلیخایه یتشدی (زلیخا) ایتدی یوسفگ مرتبه جمالنی اونلاره بیلدروب برقطره اونگ محبتندن اونلاره دادزدیرسون اونلاری قوناقلقه دعوت ایتدی نجه که کلن آیهٔ شریفه ده بویورور آیه شریفه دن بیله معلوم اولور که اونلر جمال یوسفه نظر ایتمکدن محرومیدیلر

٣٣) (فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ اَرْسَلَتْ اِلَيْهِنَّ) زمانیکه زلیخا عورتلرگ مکر حیله سنی واونگ غیابنده دانشوب اوگا عیب دوتما قلارینی ایشتدی اونلاری (فرخ) عورتیله مصرگ اشرفلرینك عورتلریندن قوناقلقه دعوت ایتدی (وَاَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَاً) اونلاردن اوتری گوزل مجلس ترتیب ویروب اتکیه گاهلر قرار ویردی (همینکه کلوب مجلسده آرام دوتدیلار اونلاردن اوتری هربرقسم میوه لردن حاضر ایدوب طعام گتوردیلر اونلارگ عادتلری طعام ومیوه نی بچاقیله یمگیدی (وَاٰتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا) آروادلارك هربرینگ الینه بر بچاق ویردی تاکه طعام یمکه مشغول اولسونلار (همینکه آروادلار طعام یمکه مشغول اولدیلار زلیخا یوسفه گوزل لباس گیدیروب خدمت ایتمکدن اوتری آروادلارگ حضورینه داخل اولمقه امر بیوردی یوسف اطاعت ایدوب همینکه مجلسه داخل اولدی آروادلار یوسفی ناگهان گورنده هاموسی جماد کبی قوریوب مبهوت اولدیلار (وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ) زلیخا یوسفه دیدی کل آروادلارگ مجلسنه داخل او لکن (فَلَمَّا رَاَيْنَهُ اَكْبَرْنَهُ) زمانیکه آروادلار یوسفی کورد یلر

اِنَّا لَنَرٰيهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ✿
٣٣) فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ
اَرْسَلَتْ اِلَيْهِنَّ وَاَعْتَدَتْ لَهُنَّ
مُتَّكَاً وَاٰتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ
مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ
عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَاَيْنَهُ اَكْبَرْنَهُ

ونی نهايتده بيوك مرتبه‌ده حسن‌جمالده حساب ايدوب مبهوت قالوب
اوزحالرندن خارج اولدیلر (وَقَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ) اللرنده اولان
پچاقلر ايله نهايت دهشتلرندن اللرينی كسديلر (وَقُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ
مَا هٰذَا بَشَرًا) (يوسفك جمالنك مثلنی مصراهلنده كورممك سببنه) ديديلر
الله تعالی هر بر نقصان وعجز صفتلرندن پاك ومنزه‌در بويله كوزل
صورت خلق ايتمكدن عاجز دكل اما بو بشر دكل (اِنْ هٰذَا اِلَّا
مَلَكٌ كَرِيمٌ) (هر بر نفسده ملكدن كوزل مخلوق اولماماق مرتبهٔ
يقينه يتشمكه كوره) ديديلر دكل بو شخص مكر الله تعالی يانده
عزيز وكريم اولان ملكدر بو صورت وجمالده انسان اولماق محال
امرلردندر

٣٤) (قَالَتْ فَذٰلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ) (زليخا
عورتلری اوحالده مشاهده ايلينده اوزنفسندن مذمتی دفع
ايتمكدن اوتری)مقام تاپوب ديدی بو همان غلامدركه بونك عشق
ومحبتنك بارەسنده منی مذمت ايدردكز ايمدی بيلديكزكه منم حقم وار
وبو بارەده معذورم (وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ)
حقيقتا من اونيله موافقه ايتديكی اونك نفسندن خواهش ايتمشم اواوزينی
مندن نهايت مرتبه‌ده حفظ ايدوب كنار ايتدی (وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ
مَا آمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ) سزك حضوركزده اوكا ديورم سزده شاهد اولك
اگر بو يوسف منم امريمی عمله كتورمه‌سه البته زندانه سالنه‌جقدر
(وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّاغِرِينَ)والبته زندانده اوكا عذاب
اولنوب ذليل اولان شخصلردن اولاجقدر (اوندن صكره (زليخا)
آرواد لاردن خواهش ايتدی بو يوسفه بر نصيحت ايليك بلكه مكا
اطاعت ايليه آرواد لار همان مجلسده عموم هاموسی يوسفه
ديديلر ای يوسف حيف سن خانكا اطاعت ايدوب اوزيكی
هلاكت مقامنه كتورمه اوندن صكره بربه بر ايباغنه دوروب
نصيحت بهانه‌سيله يوسفی خلوته چكوب اوزنفسلرينه دعوت

وَقَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ
لِلّٰهِ مَا هٰذَا بَشَرًا اِنْ هٰذَا اِلَّا
مَلَكٌ كَرِيمٌ ۞
٣٤) قَالَتْ فَذٰلِكُنَّ
الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ
رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ
وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ
لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِنَ
الصَّاغِرِينَ ۞

ايتديلر اووقتده يوسفك طاقتی كسلوب اوز امرينده متحير
قالوب الله تعالی يه توجه ايتدی)

٣٥) (قَالَ رَبِّ السِّجْنُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي اِلَيْهِ)
يوسف ديدی ای‌منم ربم زندانده اولماق مندن اوتری دوست راقدر
اوعملدنكه آرواد لار منی اونك طرفنه دعوت ايديرلر (وَاِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي
كَيْدَهُنَّ) اگرآرواد لارك مكروشرنی مندن قايتارميه‌سن (اَصْبُ اِلَيْهِنَّ
وَاَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ) اووقتده اونلارك طرفنه ميل ايدوب
جاهللردن اولورام

٣٦) (فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ) يوسفك ربی الله تعالی اونك دعاسنی
قبول ايليوب (فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ) آرواد لارك مكر وشرلرنی
اوندن قايتاروب اونلارك دعوتندن سلامت قالدی خواطرجمع
اولدی (اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) درحقيقت الله تعالی اوكا ملتجی اولوب
چاغرانلارك دعاسنی ايشيدوب اونلارك امرلرينی اصلاح ايتمك طريقه‌سنه
عالمدر (زليخا يوسفدن نااميد اولاندن صكره فكر ايلدی بلكه يوسفی
زندانه سالماقيله اونك راينه تابع اولسون (قطفير) هر بارەده
زليخايه اطاعتده اولوب اونك نفسنك اختياری زليخانك الده
اولماق سببه يوسفك برائت وعدم تقصيرينه دلالت ايدن اشكار شهادت‌وبرن
لی اونك يادندن چخ روب (قطفيری) يوسفك حبس ايتمكه وادار
ايتدی اوده زليخانك راينه تابع اولوب يوسفی حبس ايلدی نجه‌كه
كلن آيهٔ شريفه‌ده بويورور)

٣٧) (ثُمَّ بَدَا لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَاَوُا الْاٰيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتّٰى حِينٍ)
اوندن صكره (قطفير) واونك اهلندن اوتری بوبله رای ظاهر
اولدی يوسفی بر زمان معينه كيمی حبس ايلسونلر (بو حبس ايتمكدن
زليخانك مقصودی يوسفك اوكا رام اولوب اما (قطفير) واونك
تابعلرينك مقصودی خلق ارا سنده زليخانك برائتنك ثابت اولماقيدی

٣٨) (وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ) يوسفی حبس‌خانه‌يه داخل

٣٥) قَالَ رَبِّ السِّجْنُ اَحَبُّ
اِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي اِلَيْهِ وَاِلَّا
تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ اَصْبُ
اِلَيْهِنَّ وَاَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ
۞
٣٦) فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ
عَنْهُ كَيْدَهُنَّ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ ۞
٣٧) ثُمَّ بَدَا لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا
رَاَوُا الْاٰيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتّٰى
حِينٍ ۞
٣٨) وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ
فَتَيَانِ

قال احدهما انی ارانی اعصر خمرا وقال الاخر انی ارانی احمل فوق رأسی خبزا تأکل الطیر منه نبئنا بتأویله انا نریك من المحسنین

۳۷) قال لا یأتیکما طعام ترزقانه الا نبأتکما بتأویله قبل ان یأتیکما

ایلنده اوتیله بیله فرعونگ ایکی علامیده زندانه داخل اولدیلار (او ایکی نفرگ بریسی فرعونگ ساقیسی اوبریسی طعام ویرنی ایدی بو ایکی شخصی پادشاهه شراب وطعامده زهر ویروب قتله بتورمك قصدیله متهم ایتدیلر ولذا پادشاه اونلاری حبسه کوندردی یوسف حبسه داخل اولاندن صکره اهل زندانه اوزعلمنی نشر ایدوب هریوخو کورنگ یوخوسنی تعبیر ایدیردی فرعونگ ایکی علامی یا حقیقتا یوخو کورمشدیلر یا اینکه یوسفی امتحان ایتمکدن اوتری بری برینه دیدیلر کل اوزمزدن بر یوخو دوزلدوب بو (عبری) علامی امتحان ایلیك بو تمهیددنصکره یوسف یانه کیدوب دیدیلر بزبر یوخوکورمشك بو یوخومزی تعبیر ایتکلن یوسف بیوردی یوخوگزی دانشك (قَالَ اَحَدُهُمَا) او ایکی نفرگ بریسی (ساقی) دیدی (اِنِّیٓ اَرٰانِیٓ اَعْصِرُ خَمْرًا) درحقیقة من اوزیمی یوخومده برباغده (و براوزوم بوتنه سنده اوچ سالخوم اوزیم کوردیم) او اوچ سالخوم اوزیمی کتوروب سخوب پادشاهدن اوتری شراب قایردیم (وَقَالَ الْاٰخَرُ اِنِّیٓ اَرٰانِیٓ اَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِی خُبْزًا تَأْکُلُ الطَّیْرُ مِنْهُ) اوبری (خباز) دیدی من یوخومده کوردیم باشیم اوستنده (طبقده) چورك کتورمشم قوشلر باشیم اوستنده چورکی داعدوب آپاردیلار (نَبِّئْنَا بِتَأْوِیلِهٖ) بزه بو یوخونگ تاویلنی تعبیرنی خبرویرکلن (اِنَّا نَرٰیكَ مِنَ الْمُحْسِنِینَ) درحقیقت بزسنی یوخو تعبیرنده یخشی عالملردن کوریرك حقیقت اوزومزیم یوخومزی بیان ایتکلن

۳۹) (قَالَ لَا یَأْتِیکُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهٖٓ اِلَّا نَبَّأْتُکُمَا بِتَأْوِیلِهٖ قَبْلَ اَنْ یَأْتِیَکُمَا) (یوسف اونلارگ یوخوسنگ تعبیرینی بیان ایتمه‌مش علم نبوت دن اونلاردن اوتری بیان ایلدی تا اینکه یوخونگ تعبیری ظن و تخمینه بنا اولماق سببه اونلار خیال ایتمه سونلرکه یوسفده اونلارگ یوخوسنی ظن و تخمین اوزره بیان وتعبیر ایدیور اولورکه واقع اولسون ویا اولماسون بلکه بیلسونلرکه او تعبیر علم یقین اوزره

ذالکما مما علمنی ربی انی ترکت ملة قوم لا یؤمنون بالله وهم بالاخرة هم کافرون

۴۰) واتبعت ملة آبائی ابرهیم واسحق ویعقوب ما کان لنا ان نشرك بالله من شیئ ذلك من فضل الله علینا وعلی الناس ولکن اکثر الناس لا یشکرون

۴۱) یا صاحبی السجن أارباب متفرقون خیر ام الله الواحد القهار

اولوب البته واقع اولاجقدر آیه نگ معناسی بویله در بویوروریوسف دیدی سزه روزی اولان طعام سزگ ایولرگردن سزدن اوتری کلمش مکر اینکه او طعام سزه کلوب یتشمه‌مش اونگ حقیقت وکیفیتنی سزه خبر ویریرم (ذٰلِکُمَا مِمَّا عَلَّمَنِی رَبِّی) سزه خبر ویردوکم بو علم طعام باره سنده ربم الله تعالی منه تعلیم ایدن علملردندر (اِنِّی تَرَکْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا یُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ کَافِرُونَ) بو علمی الله تعالی منگا تعلیم ایتمکی اول سببه درکه درحقیقت من برقوم وجماعتگ ملت ومذهبنی که الله تعالی یه ایمان کتورمیوب آخرته کافراولوبلار ترك ایتمشم

۴۰) (وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَآءِیٓ اِبْرٰهِیمَ وَاِسْحٰقَ وَیَعْقُوبَ) آتالاریم ابراهیم واسحق ویعقوبگ ملتنه تابع اولمشم (مَا کَانَ لَنَآ اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَیْءٍ) بزدن اوتری الله تعالی یه برشئنی شریك قرار ویرمك اولمیوبدر هیچ بروقت من اوزیم وآتابابالاریم الله تعالی یه شریك قرار ویرمه‌مشوك (ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَیْنَا وَعَلَی النَّاسِ) بو توحید بزپیغمبرلره وبزدن باشقه سایر خلقه الله تعالی نگ فضل ورحمتیدرکه هرشخص موحد اولسه الله تعالی نگ رحمتی اوگا شامل اولوب نجات تاپاجقدر (وَلٰکِنَّ اَکْثَرَ النَّاسِ لَا یَشْکُرُونَ) لکن خلقگ چوخی الله تعالی نگ بوفضل ورحمتنه شاکر ولمیوب الله تعالی یه شریك قرار ویریرلر (لکن آیه شریفه ده اونلاری بتپرستلکدن نهی ایدوب اوندنصکره اونلارگ یوخوسنی تعبیر ایتمکه شروع ایدیر)

۴۱) (یَا صَاحِبَیِ السِّجْنِ) ای منم ایکی زندان یولداشلاریم (ساقی وخباز) (ءَاَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَیْرٌ) آیا متفرق اولان (داشدن برنجدن دمیردن شیشه دن بیوك وکوچك) معبودلاره عبادت ایتمك یخشیدر (اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ) یا اینکه یکانه اولان الله تعالی

ما تعبدون من دونه الا اسما
سمیتموها انتم واباؤکم
ما انزل الله بها من سلطان ان
الحکم الا لله امر الا تعبدوا
الا ایاه ذلك الدین القیم
ولکن اکثر الناس لا یعلمون
✿
۴۲) یا صاحبی السجن اما
احدکما

که اوگا ثانی اولمیوب هیچ براحد اوگا غالب اولمیه وهاموسی اونگ تحت قدرتنده مقهور ومغلوب اولالار هانسی یخشیدر؟ اوندن صگره بتلرگ عجزیلی بیان ایدوب بیوردی) (**ماتعبدون من دونه الا اسماء سمیتموها انتم واباؤکم**) الله تعالی دن باشقه سنه عبادت ایتمیورسگز مگر او شیلر که سز وکیچن آتالارگز اونلاره معبود و الله آدلارینی اونلاره آدقویوبسگز گویا سز حقیقا بیوش یره اولاره عبادت ایدیرسگز چونکه اونلارگ تحتنده برحقیقت یوخدر (**ما انزل الله بها من سلطان**) اونلاره معبود والله آدی قویماقده الله تعالی بردلیل وحجت گوندرمیوبدر اوزیگزدن دوزلدن شیلردر اونلاره نجه عبادت ایتمك اولور (**ان الحکم الا لله**) دین وعبادت امرینده حکم ایتمك الله تعالی یه مخصوص در الله تعالی اذن ویرمین شیئه عبادت اولماز (اوندن صگره الله تعالی نگ امرلرینی بیان ایدیرم) (**امر الا تعبدوا الا ایاه**) الله تعالی امر ایدوب و حکم بویوروبدر که گرك برجه ذات مقدس واجب الوجود اولان الله تعالی یه عبادت ایلیه سگز (**ذلك الدین القیم**) یالقوز الله تعالی یه عبادت ایدوب اوگا شریك قرار ویرمه مك محکم اولان دین در (**ولکن اکثر الناس لا یعلمون**) لکن خلقگ چوخی اوگا عالم دگلدرلر (جناب یوسف الله تعالی وحدانیتنی زندان اهلی ویوخو تعبیری ایستیلردن اوتری بیان ایدوب فارغ اولاندن صگره یوخونگ تعبیرنه شروع ایدیر

۴۲ (**یا صاحبی السجن**) ای منیم ایکی زندان یولداشلاریم یوخوگزگ تعبیری بودر (**اما احدکما**) اما سزگ بریگز (یعنی ساقی) اوچ گوندن صگره زنداندن خلاص اولور

(**فیسقی ربه خمرا**) نجه که سابقده پادشاهه ساقیدی که پادشاهه ساقی اولوب خمر ایچیر در (**واما الآخر**) اما اوبری یوخوگورن (خباز چورك ساجی) (**فیصلب فتأکل الطیر من رأسه**) اوچ گوندن صگره اونی زنداندن چخاروب داره چگوبن (آسوب) قتله یتوررلر قوشلار اونگ باشندن ییرلر (اونلار بوجوابی یوسفدن ایشیدنده دیدیلر بز یوخوده هیچ برشئی گورمه مشیدیك بلکه سیله ظرافت وخوش تاباق ایدیردیك یوسف اونلاره جواب ویروب دیدی (**قضی الامر الذی فیه تستفتیان**) اوامریکه اونگ بارهسنده مندن سؤال ایلیوب خبر آلدیگز اوامرگ بارهسنده قطع اولنوب الله تعالی نگ حکمی تمام اولدی همان طوریکه سزه خبر ویرمشم واقع اولاجقدر یوخو گورمش اولاسگز یااولمیه سگز (**وقال للذی ظن انه ناج منهما**) یوسف او ایکی نفردن او شخصه که (ساقی) اوز نجاتنی یوسفگ دیمکیله ظن ایدوب یقین ایتمه مشیدی دیدی (**اذکرنی عند ربك**) منی اوز ربگ (پادشاهگ) حضورینده ذکر ایدوب مندن اوتری شفاعت ایتگلن دیگلن برغلام عبری نجه زماندور محبوس اولوب منیم قصهمی اوندن اوتری بیان ایله (اوچ گوندن صگره اونلری زنداندن چخاروب . ساقینی اوز منصبنه خبازی آسوب قتله یتوردیلر) (**فانساه الشیطان ذکر ربه**) ساقی زنداندن خارج اولاندن صگره شیطان پادشاه یانده یوسفگ ذکر ایتمکنی ساقینگ یادندن چخاروب یوسف زندانده قالدی (**فلبث فی السجن بضع سنین**) یوسف زندانده اوچ سنه ایله دوقوز سنهنگ آراسنده قالدی [بوقدر مدت یوسفگ زندانده قالماقنه باعث زلیخا ایدی هرنیجه زمانده بردفعه یوسفدن احوال دوتاردی ایامن دین مطلبه راضی در

فیسقی ربه خمرا واما الآخر
فیصلب فتأکل الطیر من رأسه
قضی الامر الذی فیه تستفتیان
وقال للذی ظن انه ناج
منهما اذکرنی عند ربك
فانساه الشیطان ذکر ربه
فلبث فی السجن بضع سنین

یانه ؛یوسف عدم رضا گوسترنده . اونگ زندانده قالماقنه امر بویورودی اگر پادشاهدن اوتری بوخوگورمك اتفاق دوشمهایدی هر آینه یوسف زندانده قالوب پایمال اولوردی مگر اللهتعالی نگ بر آیرواراده سی اولدی (برگیجه مصر پادشاهی فرعون یوخوسنده گوردی یدّی کوك (چاق) اوکوز و یدّآریغ (ضعیف) اوکوزلر نهردن چخدیلار اویدی آریغ اوکوزلر یدّی کوك اوکوزلری بلع ایدوب اوتدیلار اوندان صگره یدّی تازه یاشیل سنبل ویدّی قورو سنبللر گوردی اویدّی قورو سنبللر یدّی تازه سنبله صارماشوب اونلاره غالب اولوب اونلاریده قورودوب فنا ایتدیلر بویوخونی گوروب نهایت اضطرابیله یوخودان اویاندی علما و معبرلری چاغروب یوخونك تعبیرینی اونلاردن ایشتدی نیجه که گلن آیه ده الله تعالی خبر ویریر]

(٤٣) (وَقَالَ الْمَلِكُ اِنّي اَرٰى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ) پادشاه علما ومعبرلری چاغروب دیدی من یوخوده (یدّی) گوك اوکوزلر گوردیم (يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ) ویدّی آریغ ضعیف اوکوزلرده گوردیم که او کوك اوکوزلری یدیلر اما اوآریغلارده هیچ بر اثرظاهراولمادی (وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ) گنه یوخوده یدّی عدد تازه یاشیل ویدی عدد قوری سنبللر گوردیم اوقورولار اویاشیل تازه لره صارماشوب اونلاره غالب اولوب فنایه ویروب برشی اوتازه لردن قالمادی (يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ) ای علما وحکه گرگ بوك واشرافلری یوخومگ تعبیرو تاویلن مکا خبر ویرنگ اگر یوخونی تعبیر ایدنلرسگز

٤٤) (قَالُوٓا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ) دیدیلرسگ یوخوگ قارشق

٤٣) وَقَالَ الْمَلِكُ اِنّي اَرٰى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ ۞

٤٤) قَالُوٓا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ

وباطل اولان یوخولاردر (وَمَا نَحْنُ بِتَاْوِيلِ الْاَحْلَامِ بِعَالِمِينَ) باطل یوخولارگ تاویل وتعبیرنه بز عالم اولان دگلیك (او وقتده زنداندن نجات تاپان ساقیگ یوسف یادینه کلدی)

(٤٥) (وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ اُمَّةٍ) طولانی زماندن صگره یوسف یادینه کلوب زندانده ایکی نفرگ بری اولوب نجات تاپان (ساقی) دیدی (اَنَا اُنَبِّئُكُمْ بِتَاْوِيلِهِ) من سزه بو یوخونك تعبیرنی خبرویرورم (فَاَرْسِلُونِ) اذن ویروب منی کوندرگ تااوشخصدنکه یوخو تعبیرنگ علمی اونك یانندهدر سزدن اوتری خبرگتوریم پادشاه اوگا اذن ویروب یوسف یانه گتدی

(٤٦) (يُوسُفُ اَيُّهَا الصِّدِّيقُ اَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ) ساقی زندانه گیدوب یوسفدن پادشاهگ یوخوسنگ تعبیرنی سوال ایلیوب دیدی ای یوسف خبر ویرگلن بزه او یوخونگ تعبیرندن که یدّی آریغ اوکوزلر یدّی کوك اوکوزلری یدیلر اونلارده هیچ بر اثرده ظاهر اولمادی (وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ) برده خبر ویرگلن یدّی تازه یاشل سنبلدن که اونلاره یدّی قورو سنبللر صارماشوب اونلاری یوخ ایلدی (بونلار پادشاهگ یوخوسیدر تعبیرینی بیان ایله(لَعَلّي اَرْجِعُ اِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ) سکه من قایدوب خلقه یوخونگ تعبیرنی بیان ایلیم اونلارده اوگا عالم اولالار

(٤٧) (قَالَ) یوسف یوخونك تعبیرندن اوتری جواب ویروب دیدی اما یدّی کوکه اوکوز ویدّی تازه و یاشیل سنبل یدّی نعمت ایللر یندن عبارتدرکه بوندن بویله یدّی ایل نعمت فراوان اولور اما یدّی آریغ اوکوز و یدّی قورو سنبل او یدّی ایل نعمتدن صگره یدّی ایل قحط ایللریندن عبارتدر (اوندن صگره نه قسم رفتار ایدوب یدّی ایل قحطدن اوتری نه تدارك گورمك لازمدر اونی بیان بویوریر) (تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَاَبًا)

وَمَا نَحْنُ بِتَاْوِيلِ الْاَحْلَامِ بِعَالِمِينَ ۞

(٤٥) وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ اُمَّةٍ اَنَا اُنَبِّئُكُمْ بِتَاْوِيلِهِ فَاَرْسِلُونِ ۞

(٤٦) يُوسُفُ اَيُّهَا الصِّدِّيقُ اَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلّي اَرْجِعُ اِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ۞

(٤٧) قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَاَبًا

فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِى سُنْبُلِهِ اِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ
ثُمَّ يَأْتِى مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ اِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ۞
(۴۸) ثُمَّ يَأْتِى مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ۞
(۴۹) وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِى بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ

او اولمجی یدی ایلی عادت اوزره زراعت ایدر سگز (فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِى سُنْبُلِهِ اِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ) اوزراعتدن بجدیککزی سنبله‌سنده ساخلیوب قویك قالسون مگر اوندن یمکه احتیاجگز اولان قدری بر آز پاك ایدوب سنبلدن خارج ایلیك مابقی‌سی سنبلده قالسون تا اینکه فاسد اولماسون (اما پاك اولوب قالسه بوغده آرپا یا سایر حبوبات قورد سالوب فاسد اولور) (ثُمَّ يَأْتِى مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ) یدی نعمت ایلی کچدن صکره یدی قحط و شدت ایللری گلور (يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ اِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ) اویدی نعمت ایلنده جمع ایتدیکگز طعاملری یدی قحط ایلنده خلق یبوب قتایه ویرورلر مگر بر آز اولان شی اولاردان تخم‌ایچن اوتری محافظت ایدوب ساخلار سگز (اوندن صکره جناب یوسف اونلره بشارت ویریر)

(۴۸) (ثُمَّ يَأْتِى مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ) او یدی قحط ایلندن صکره بر ایل گلور او ایلده رحمت الهی نازل اولوب یاغش‌لار یاغوب خلق سیراب اولورلار (وَفِيهِ يَعْصِرُونَ) و او ایلده جمیع میوه‌لر عمله گلوب (زیتون کنجد کمی) یاغه احتیاج اولنان میوه‌لری صقوب یاغنی اخراج ایدرلر (ساقی کیدوب بوخونك تعبیرینی پادشاهدن اوتری بیان ایدوب یوسفك احوالاتنی پادشاهه بیلدردی پادشاه دیدی بو حکیم عاقل شخصی منیم حضوریمه کتورگ نجه‌که کلن آیه‌ده بویورور)

(۴۹) (وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِى بِهِ) پادشاه دیدی یوسفی منیم حضوریمه گتورك (فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ) زمانیکه پادشاهك رسولی یوسفك یانه گلوب اونی پادشاه حضوریمه دعوت ایلدی یوسف گیتمکدن امتناع (*) ایدوب گیتمدی ایستدی اول پادشاهك یانده اوزینگ مقصر اولماماقلی (زلیخا) امرینده ثابت ایدوب اوندن صکره خارج اولسون

(*) قید رسول اکرم پیغمبر والا مقامیز بویوردیلار بن یوسفك صبر و کرمندن تعجب ایدیرم او زندانده ... گلوب اوندن بوخیالك تعبیرینی سؤال ایلدیلر دیدی منی زنداندن چقاریك صکره دییو اگر من اونك یرنده بولنسه‌یدم شرایه شرط

قَالَ ارْجِعْ اِلَى رَبِّكَ فَاسْئَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِى قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ اِنَّ رَبِّى بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ۞
(۵۰) قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ اِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ

(قَالَ ارْجِعْ اِلَى رَبِّكَ) یوسف پادشاهك رسولنه دیدی قایدوب پادشاهك یانه گیتگلن (فَاسْئَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِى قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ) پادشاهدن سؤال ایتگلن آیا او آروادلارکه سفره‌ده طعام اوسته‌ده الل‌رینی کسدیلر او آروادلارگ حال و شانلری نه ایدی نه‌دن اوتری الل‌رینی کسدیلر بر بومطلب‌دن خبردار اولسون (پادشاه بومطلب‌دن غافل اولماقنه گوره یوسف علیه السلام بوسوزی اونگ رسولنه القا ایلدی تا اینکه پادشاه اوزی بومطلبی جستجو ایدوب اونگ برائتی ثابت اولسون وادب ملاحظه ایلیوب زلیخا آدینی آپارمادی) (اِنَّ رَبِّى بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ) درحقیقت منیم ربیم آلله تعالی او آروادلارگ مکروحیله‌سنه عالم‌درکه نه یوك حیله‌لر ایلدیلر اما آلله تعالی منی اونلارگ حیله‌سندن نجات ویردی (پادشاهگ رسولی قایدوب یوسفگ سوزینی پادشاهه دیدده پادشاه متحیر قالدی اوندن صکره آختاروب مطلب‌دن خبردار اولوب (زلیخا) واوندن باشقه مجلس‌ده اولان آروادلاری حاضر ایدوب استنطاق ایلدی)

(۵۰) (قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ اِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ) پادشاه آروادلاره دیدی اوقتده‌که یوسفی نفسندن اوزگره طرف دعوت ایلدیگز سزگ امرگز وشانگز نه ایدی آیا یوسف‌دن سزه بر میل یا بر خیانت گوردیمی؟ (قُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ) آروادلار یوسفگ عفت و عصمتنه

ایدردم منی زنداندن خارج ایتسونلر اوندن صوڭره بوخوابك تعبیرینی بیان ایلیوم برده تعجب ایدیرم اونك صبرینی اووقتده‌که پادشاه طرفندن رسول گلدی منی پادشاه ایستیور دیدکده زنداندن خارج اولمادی دیدی کیدوب پادشاهدن سؤال ایله آیا منم نه تقصیریم وار میدر بو ایجه مدتده منی زندانده صالویلار اگر من اونك یرنده اولسیدم هرآینه تزلیکله زنداندن چقاردیم (یوسفك وصفنده رسول اکرم بویورویلار زمانیکه کریم شخصدن سؤال ایلدیلر آیا کریم شخص کیمدر دیدیلر کریم کریم اوغلی اوده کریم اوغلی اوده کریم اوغلی یوسف یعقوب اوغلی اسحاق اوغلی ابراهیم اوغلیدر)

قالَتِ امْرَاَةُ العَزِيزِ اَلآنَ حَصْحَصَ الحَقُّ اَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَاِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ✡

٥١) ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ اَنِّى لَمْ اَخُنْهُ بِالغَيْبِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى كَيْدَ الخَائِنِينَ ✡

٥٢) وَمَا اُبَرِّئُ نَفْسِى اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ اِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّى اِنَّ رَبِّى غَفُورٌ رَحِيمٌ ✡

اقرار ایدوب دیدیلر آلله تعالی هر بر عیب و نقصدن منزه‌دو یالان شهادت و برمك سزاوار اولمیوب بزدو غرو شهادت و یربریك بز یوسفده هیچ بر گناهو خیانت بیلمدیکک (قَالَتِ امْرَاَةُ العَزِيزِ) (زلیخا گوردی آرواد لار دوغرو شهادت و یردیلر اگر اوده دوغرویه اقرار ایتمسه رسوا اولاجاقدرو لذا دوغریه اقرار ایدوب اعزیزگه‌عورتی دیدی (اَلآنَ حَصْحَصَ الحَقُّ) ایمدی حق اوز مرکزینده قرار دوتوب ثابت اولدی (اَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ) من اونی نفسدن خواهش ایدوب اوزیمه دعوت ایلدیم (وَاِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ) درحقیقت یوسف هر بر عملده و سوزینده دوغرو شخصلردندر

٥١) (ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ اَنِّى لَمْ اَخُنْهُ بِالغَيْبِ) (زلیخا دیر) منیم اوز خیانتمه اقرار ایتمکم اوندن اوتریدر تا اینکه یوسف بیلسونکه (اگرچه من اوگا ایستدیم خیانت ایلیم) غایب اولان زمانده الان‌که زندانده‌در اوگا خیانت ایلمیوب سوزگه دوزینی و دوغروسنی بیان ایلدیم (وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى كَيْدَ الخَائِنِينَ) درحقیقت آلله تعالی خاین شخصلرگ مکر و حیله‌لرینی محکم ایتمیوب اولاری‌مقصودلرینه هدایت ایدن دگلدر

٥٢) (وَمَا اُبَرِّئُ نَفْسِى اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ) من یوسفه یالان باغلیوب اوز نفسمی پاکلقه چیقارمیورام درحقیقت نفس انسانی گناه و معصیت طرفنه چکدر نفسم سرکش اولوب یوسف باره‌سنده مندن بو خلاف صادر اولدی (اِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّى) انسانلك نفسی سرکشدر مگر او زمانده که ربم آلله تعالی رحم ایدوب انسانگ نفسنی یمان عملدن حفظ ایلیه (اِنَّ رَبِّى غَفُورٌ رَحِيمٌ) درحقیقت منیم ربم الله تعالی توبه ایدن گناهکارلره رحم ایدوب اولاری باغشلیاندر (بو آیه شریفه زلیخانگ موحده اولماقنه دلالت

٥٣) وَقَالَ المَلِكُ ائْتُونِى بِهِ اَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِى فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ اِنَّكَ اليَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ اَمِينٌ ✡

ایتمز زیرا که مشرک بالمره الله تعالی‌نی انکار ایتدلرو دیلمز نجیه که مکه اهلی مشرک و بت پرست اولسا فلاریله الله تعالی‌یه اقرار ایدوب بتلاری الله تعالی یاننده اورلریدن اوتری شفیع قرار ویروردیلر

٥٣) (وَقَالَ المَلِكُ ائْتُونِى بِهِ اَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِى) اوندن صگره پادشاه امر بویوروب دیدی گتورگ یوسفنی منیم‌یانمده حاضر ایلیگ تا اینکه اونی‌اوزیمدن اوتری سلطنت‌امرلرینه‌مباشر اولماقه خالص اختیار ایدیم (پادشاه‌امر بویوروب‌باخشی‌لباسدو نجیب آت گتوروب و زیرلروامیرلر یوسف‌دن اوتری‌زندانه مامورلر گیتدو‌لار زندانه گیدوب یوسفنی زنداندن خارج ایلیده زندان اهلی اونگ مفارقتنه آغلادیلار (یو.ف)اولاری صبره امر بویوردی اوندن صگره یوسفنی بیوك جلالیله پادشاه حضورینه وارد ایلدیلر پادشاه اونیله تکلم ایدوب هر بر علم و فنده اونی کامل گوردی یوسف اونیله عبری دیلده تکلم ایدوب پادشاه بیلمدی سوال ایلدی یا یوسف بو نه دیلدور دیدی ابا و اجدادمگ دیلیدر حسب و نسبی پادشاهه بیان ایلیوب پادشاهگ نظرینده دخی ده جاوه لندی (فَلَمَّا كَلَّمَهُ) زمانیکه پادشاه (فرعون) یوسفله تکلم ایدوب اونگ کمال عقل و فراستنه عالم اولدی (قَالَ اِنَّكَ اليَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ اَمِينٌ) یوسفه دیدی درحقیت بوگون سن بزیم یانمزده بیوك مقام و مرتبه صاحبی اولوب هر بر عمل و سرمزه امین اولدك (اوندن صگره پادشاه دیدی ای یوسف خواهش ایدیرم یوخومگ تعبیرینی واسطه‌سز سنگ اوزیگدن ایشیدیم یوسف یوخونگ تعبیرینی بیان ایدوب یدی ایل زراعته مشغول اولماقگ لزوملی بیان ایلدی پادشاه دیدی سگا اختیار ویردیم طعام جمع ایدوب حفظ ایتکلی قحط ایللده هر بر طرفدن چکان مخلوقه طعام سانوب بیوك خزینه‌لر صاحبی اولورسان)

۵۴) قال اجعلنی علی خزآئن الأرض انی حفیظ علیم ۞ ۵۵) وکذلك مکنّا لیوسف فی الأرض یتبوّأ منها حیث یشآء

۵۴) (قالَ اجْعَلْنِی عَلیٰ خَزآئِنِ الْأَرْضِ) یوسف دیدی
بو عملده خزینه لازمدر منی مصرگ خزینه‌لرینه صاحب اختیار
ایدوب مصرگ خراجنی منیم اختیاریمه قویگلن (اِنّی حَفِیظٌ عَلِیمٌ)
درحقیقت من خزینه‌لری حفظ ایدوب و اونگ هربر قسم تصرفنه
عالم (پادشاه امر بویوروب یوسفدن اوتری بر تخت
بر تاج بنا اولندی اوز اوزیگنی یوسفه عطا ایدوب (قطفیر) ی عملدن
معزول ایلدی یوسف دیدی اما تخت و اوزیك اونلاریله
سلطنتگی محکم ایدوب ملکگنی آباد ایدرم اما تاج
بزیم لباسمز دگل پادشاه دیدی سنگ کرامت و فضیلتگه
گوره گرك اونی باشگه قویاسان یوسف اطاعت ایلیوب
تخت سلطنتده آرام اولدی امیرلر وزیرلر پادشاهلر اوگا مطیع
فرمانبردار اولدیلار برنچه زماندن صگره (قطفیر) هلاك
اولدی (فرعون)گ امریله یوسف (زلیخا) نی ترویج ایلدی
همینکه ملاقات اولدی یوسف گوردی بکردر یوسف
دیدی ای زلیخا یوباختی در یوخنه اوکه منی اونگ
طرفنه دعوت ایدیردگ (زلیخا) دیدی ای یوسف منی مذمت ایلمه
من برجوان عورت (قطفیر) ده کشیلکدن هیچ برآثار یوخدی
نفس اماره گوچ گوروب او عمللره باعث اولدی یوسفگ
(زلیخا) دن ایکی اوغلی اولدی بریسی (افرایم) اوبریسی
(میشا) یوسف خزینه‌لرك قابوسنی آچوب زراعته مشغول
اولدی)

۵۵) (وَکَذٰلِكَ مَکَّنّا لِیُوسُفَ فِی الْأَرْضِ) (الله تعالی
یوسفی بلادن قورتاراندن صگره اوز نعمتنگ
اوگا تمام اولماقنی بو آیه شریفه‌ده بیان بویوریر) هایله قدرت
و اختیار ویردیك یوسفه مصر برنده (یَتَبَوَّأُ مِنْها حَیْثُ یَشآءُ)
منزل وارام دوتان مکان اوزیندن اوتری

نصیب برحمتنا من نشآء ولا نضیع اجر المحسنین ۞ ۵۶) ولاجر الاخرة خیر للذین آمنوا وکانوا یتقون ۞ ۵۷) وجآء اخوة یوسف فدخلوا علیه

مصرگ هربرینده که اوزی خواهش ایدوب ایسته‌ایدی
قرار ویروردی (مصر ملکنگ ناموسی اونگ تحت سلطنته
داخل اولماقی سبنه هیچ براحد اوگا مانع اولان یوخیدی
(نُصِیبُ بِرَحْمَتِنا مَنْ نَشآءُ) رحمتمزی دنیاده هرکیمه‌یه
که اوزیمز ایستیك توروب اوگا دنیاده مال جلال و
سلطنت ویریك (وَلا نُضِیعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِینَ) یاخشی عمل صاحب
لرینك اجرلرینی ضایع ایلمریك اگرچه کافرو مشرك اولسه‌لر دنیاده
اونلره جزالرینی ویریك

۵۶) (وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ خَیْرٌ لِلَّذِینَ آمَنُوا وَکانُوا یَتَّقُونَ) اما
الله آخرتك اجری او شخصلردن اوتریکه ایمان گتوروب تقوی صاحبی
اولسونلر دنیادن یاخشیدر (یوسف علیه السلام یدی ایل(*) زراعته مشغول اولوب
حد حسابدن آرتق بوغده آرپا و سایر حبوبات جمع ایلیوب ساخلادی
یدی ایل کیچوب تمام اولاندن صگره آسماندن یاغش کسیلوب
سولار آزالوب زراعتلر قوریوب قحطلك باشلادی اطرافده
اولان طعاملر قورتاروب طعامدن اوتری (مصر)ه یوز قویدیلر
نجه‌که (مصرده) قحط اولوب فلسطین شام عراقده‌ده قحط
اولدی یوسفگ آتاسی قرداشلاری فلسطین برنده کنعانده
ساکن اولوردیلار قحطلکه دوچار اولدیلار مصرده غله اولماقنی
ایشیدوب غله‌دن اوتری مصره گیتمکه عازم اولدیلار یعقوب
اون اوغلی مصره غله‌دن اوتری یولا سالوب بنیامینی
یانده ساخلادی اونلار برقدر (گون و یاشماق) گوتوروب
مصره یولا دوشدیلر گیدوب مصره یتشوب بر منزلده فراغت
اولاندن صگره یوسف حضورینه بوغدادن اوتری گیتدیلر
نجه‌که کلی آیه شریفه‌ده بویورور)

۵۷) (وَجآءَ اِخْوَةُ یُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَیْهِ) یوسفگ

(*) (قید) نیجه دفعه‌لر (مصر) ده قحط اولوبدر هاموسندن شدتلو دهره یوز
آلتمش ایکی سنه هجرتدن صگره (مصر)ده خلافت ایدن خلفای فاطمیه‌دن (المستنصر
بالله) زماننده اولوبدر بر جور قحط اولدیکه خلیفه‌نك آناسی و قزلاری آجلقدن
(بغداده) گیتدیلر تفصیلی تاریخ کتابلرینده ذکر اولنوبدر

فعرفهم وهم له منكرون ☆

پرداشلاری مصره کلوب یوسف گ حضوریه داخل اولدیلار
(فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ) یوسف اونلاری تانیدی اما قرداشلاری
یوسفه جاهل اولوب اونی تانیمادیلار (یوسف حضوریله داخل
اولانده یوسف دن کنار عارضلر حاجتلر صاحبلری دوران برده
دوردیلار یوسف دن طول زمان آیریلوب یوسفی سلطان لباسنده
او حلالیله گورنده خیاللرینه گلدی بلکه بو یوسف اولا برده
یوسف اونلارک نظریندن بربرلی محو و نابود اولوب هلاکتنه
یقین ایدوب اونگ فکرینده دکل ایدیلر یوسف اونلاری حضورینه
ایستیوب اونلاربله تکلم ایدوب (عبری) دیلنجه دانشدیلار
یوسف ده عربی دیلنجه اونلاره جواب وبردی دیدی خبر وبرگ
مگا سیز کیمسگز و شاء نیگر عملنگز ندر نه جهته گوره بو بلده گلوبسگز
من سیز نگ باره گزده بدگمان اولمشام دیدیلر بز بر جماعتک شام
اهلندن اوزلریمز حیوانات صاحبی بزه قحطلك یتشدی نجه که
بزدن باشقه سایر خلقه یتشوبدر طعامدن اوتری کلمشبك یوسف
دیدی بلکه جاسوس کلوبسگز تا اینکه منیم مملکتمگ کرلین
ایشلرینه مطلع اولاسگز دیدیلر بو تهمتدن الله تعالی یه پناه آپاربریق
بز هاموبز بر آتانگ اوغلیوق آتامز براوجه کیشی بر پیغمبردر
الله تعالی پیغمبرلریندن آدی یعقوب یوسف دیدی نجه نفر قرداش-
سگز دیدیلر اون ایکی قرداش ایدوك بریسی هلاك اولدی
دیدی بوراده نجه نفر وارسگز دیدیلر اون نفر یوسف دیدی
پس هانی اون برنجی قرداشگز دیدیلر او آتامزگ یانینده در
اونیله اولن قرداشمزدن تسلی تاپور دیدی سزگ سوزگزگ
حق اولماقنه کیم شهادت ویریر دیدیلر ای پادشاه بز بوراده غریب
بزی بر نفر تانیان یوخدر دیدی برنفر اوزگزدن منیم یانمده گزو
قویون قالسون اوندن صگره سز گیدگ او بری قرداشگزی
گتوروب گلیگ معلوم اولسون سز دوغرو دیوسگز او قرداشگز آتاگزدن

٥٨) وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ☆
٥٩) فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونَ ☆
٦٠) قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ☆
٦١) وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ ☆

مگا دوغری اولماقگزگ بارهسنده خبر گتورسون (یعقوب
اوغلانلاری چارهسز قالوب راضی اولدیلار قرعه آتدیلار
دوشدی شمعونه اونی یوسف یاننده قویوب گیتدیلر نجه که
الله تعالی بو آیه شریفهده خبر ویریر

٥٨) (وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ) عجبنکه یوسف اونلارگ
سفر حاجتلرینی دوزلدوب هر برینه بر یوك طعام ویردی
(قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ) اونلاره دیدی اوراده
قالان آتاگزدن اولان قرداشگز (بنیامین)ی منم یانمه گتوریگ
(أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ) آیا باقوب گورمیورسگز من
اولچنی نجه تمام ایدوب سزه و هربر شخصه درستلکیله طعام
ویریرم [برده سزه بریوك آرتق طعام اوراده اولان قرداشگزدن
اوتری ویردیم] (وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ) ومن قوناق صاحبلرینگ
خشیسی وارام (نجه که گوریرسگز قوناق اولدقگزه سزه زیاده احترام ایدیرم

٥٩) (فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ) اگر او قرداشگزی مگا
گورمیهسگز (فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ) سزدن
اوتری منم یانمده طعام یوخدر دخی قایدوب منم ملکمه داخل اولمیوب
مگا یوخون اولمیك

٦٠) (قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ) دیدیلر اونی آتاسندن
آلوب گتورمکده چوخ چالشوب حیله و خدعه ایدریك (وَإِنَّا لَفَا
عِلُونَ) درحقیقت سن امر ایدهنی عمله گتوریب هیچ بر تقصیر
و سستلك اونده ایتمریك

٦١) (وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ)
یوسف طعام اولچمگه مخصوص اولان غلاملرینه دیدی اونلارك
طعام آلماقه گتورن شیلرینی اونلاردن خبرسز جوالریك ایچنه
قویك (لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ) زمانیکه

لعلهم یرجعون

٦٢) فلمّا رجعوا الی ابیهم قالوا یا ابانا منع منا الكیل فارسل معنا اخانا نكتل وانا له لحافظون

٦٣) قال هل امنكم علیه الا كما امنتكم علی اخیه من قبل فالله خیر حافظا وهو ارحم الراحمین

٦٤) ولما فتحوا متاعهم وجدوا بضاعتهم ردت الیهم

اوتلاری و طناریله اهل عیاللرینگ طرفنه قایدوب جواللرینی آچدیلر رجا ایدیرم كه شیلرگ اوتلاره قایتارماقنگ حقنی بیلسونلر (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) و او وقتده قایدوب كه بورایه كلمكلر یمنی امید دوتارام

(٦٢) (فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَى أَبِيهِمْ) زمانیكه (یوسفگ قرداشلاری) قایدوب آتالارینگ یاننه كیتدیلر (آتالاری ایچون یوسفیله كیچن احوالاتی نقل ایدوب شمعونگ اوراده قالماغی خبر ویردیلر و شمعونگ اورادن خلاص اولماقی (بنیامین)گ گیتمگه موقوفدر بیان ایتدیلر (قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ) دیدیلر ای بزیم آتامز اگر (بنیامین)ی بزیله كوندرمیه سن بوندن صكره مصر پادشاهی بزدن اوتری طعام اولچمگی ممنوع بویوره‌جاقدر (فَأَرْسِلْ مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ) قرداشمز (بنیامین)ی بزیله كوندرگل تا اونگ سببنه طعام كتورمكدن مانعی رفع ایدوب طعام اولچوب كتورك (وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) درحقیقت بز اونی البته حفظ ایدوب كتوروب سگا یتوره‌ریك

(٦٣) (قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ) یعقوب دیدی من سزی اوگا امین بیلمرم مگر نیجه كه بوندن قاق اونگ قرداشی یوسفه سزی امین بیلدیم (یوسف)ی آپاراندن‌ده دیدیگز بز اونی حفظ ایده‌ریك آپاروب خیانت ایدوب تلف ایلدیگز (اوندن صكر یعقوب الله تعالی‌یه توكل ایلیوب دیدی (فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا) یاخشی حفظ ایدن الله تعالی‌در (وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) هامو رحم ایدنلردن ارتق رحم ایلین الله تعالی‌در امیدیم بودر (بنیامین)ی حفظ ایلیوب ایكی مصیبتی مگا جمع ایتمسون

(٦٤) (وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ) زمانیكه مصردن كتورن متاعلرینی آچدیلار (وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ) طعام عوضنه آپاردوقلاری شیلرینی جوال ایچنده اوتلاره قایتاریلمش تاپدیلار

قالوا یا ابانا ما نبغی هذا بضاعتنا ردت الینا ونمیر اهلنا ونحفظ اخانا ونزداد كیل بعیر ذلك كیل یسیر

٦٥) قال لن ارسله معكم حتی تؤتون موثقا من الله لتأتننی به الا ان یحاط بكم فلما اتوه موثقهم قال الله علی ما نقول وكیل ☆

(١٣)

جزو

(قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا) دیدیلر ای بزیم آتامز بوندن آرتق نه ایستیوریك مصر پادشاهی بزه اكرام ایدوب طعام عوضنه آپاران شیلریمزی بزه كرو قایتاروبدر بوندن ارتق دخی احسان اولورمی ؟ (وَنَمِيرُ أَهْلَنَا) بو شیلری دوباره آپاروب اهلمزدن اوتری طعام آلوب كتوره‌ریك (وَنَحْفَظُ أَخَانَا) قرداشمز (بنیامین)ی‌ده حفظ ایده‌ریك (وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ) بنیامینی آپارماق سببنه بردوه یوكی طعام‌ده ارتق آلاریق (ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ) بو كتوردیگمز طعام برآز اولان طعامدر بزه كفایت ایتمز اگر (بنیامین)ی آپارساق اوندن اوتری‌ده بر یوك طعام آلسق او وقتده بزه كفایت ایدر

(٦٥) (قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ) یعقوب اوغلانلارینه خطاب ایدوب دیدی ابدا (بنیامین)ی سزایله كوندرمرم چونكه سزه اعتبار یم یوخدر تا اینكه آند ایچوب الله تعالی طرفندن مگا عهد میثاق ویره‌سگز كه (بنیامین)ی قایتاروب كتوره‌سگز مگر اینكه دشمن سزه احاطه ایدوب مغلوب اولوب ویا اینكه هلاك اولماق سببنه (بنیامین)ی كتوره بیلمیه‌سگز او وقتده منیم‌ده سزه هیچ برسوزیم اولمیوب سزدن ناراضی اولمارام (یعقوب اوغلانلاری حتی الامكان (بنیامین)ی حفظ ایدوب قایتاروب كتورمكه آند ایچدیلر (یعقوب)ده اوتلاره (بنیامین)ی آپارماقه اذن ویردی] (فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ) همیكه (یعقوب) اوغلانلاری آند ایچوب (بنیامین)ی قایتاروب كتورمكده آتالارینه عهد ومیثاق ویردیلر (یعقوب) دیدی الله تعالی بزیم بوسوزلریمزه (من عهد ایستیوب سز عهد ویرمكه) مراقب و مطلع در هرشخص مخالفت ایتسه الله تعالی اوگا عذاب ایدر (یعقوب اوغلانلارینگ حسن جمال وخوش قد قامتلو اولدوقلارینه بنا عادة

٦٦) وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا
مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ
مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ -
الْمُتَوَكِّلُونَ ☆
وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ
أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ
مِنْ

خلق اراسنده معروف (چشم زخم) كوز دكمه دن حذر ایدوب (مصر) ه داخل اولانده مجتمعا برقاپودن داخل اولمقدن اوغوللاری نهی ایدوب متفرق قاپولاردن داخل اولمقه اوغوللاری (٭) امر ایدیر نجه که كلن ایه شریفه ده خبر ویریر)

(٦٦) (وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ) یعقوب اوغوللارینه وصیت ایدوب دیدی ای منم اوغوللاریم (مصر) ه داخل اولانده هاموگز اجتماعا برقاپودن داخل ولمیگ بلكه متفرق قاپولاردن (هر ایكی اوچگز برقاپودن) داخل اولیگ ! تا اینكه سیزه كوز دكمه سون (وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ) منم اوغوللاریم منیم بو وصیتمده من هیچ برشیئگ بارسنده سیزی الله تعالی دن بی احتیاج ایلیه بلمرم اگر الله تعالی طرفندن سیزدن اوتری برضرر حكم اولونمیش اولسه منیم بو تدبیریم اوسوزی سیزدن دفع ایلیه بیلمزلكن فقط سیزه محبتم اولوب اوزیمه تسلی و برمكدن اوتری بو وصیتی سیزه ایلیورم (إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ) هربر حكم یالقوز بی شریك لله تعالی یه مخصوصدر حكم و اراده سی بنده لرینگ حقنده جاری اولوب هیچ برشخص دفع ایتمكه قادر اولماز (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ) منده هربر امریمده (ازجمله بو وصیتمده) الله تعالی یه توكل ایتمشم هربر توكل ایلیلر كرك الله تعالی یه توكل ایدوب اوندن باشقه سنه توكل ایتمسونلر

(٦٧) (وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ) زمانكه (یعقوب) اوغوللاری (مصر)ه یتشوب آتالاری امر ایدن قراریله مختلف قاپولاردن داخل اولدیلار (مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ

قید (٭) (یعقوب) اوغوللاری اولنجی دفعه (مصره) كتیكنده بو وصیتی اوغوللاره امر ایتمیوب ایكنجی دفعه امر ایتمگ سببی یعقوب اوغوللاری اولنجی دفعه (مصر)ه كیتكنده معروف اولمیوب ایكنجی دفعه (یوسف)گ مرحمتیله معروف اولدقلاریدر)

شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ
قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ
وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا) (یا محمد) (یعقوب) اوغوللارینی مختلف قاپولاردن داخل اولمقه امر ایتمك هیچ برشیده اونلاری الله تعالی دن بی احتیاج ایتمدی (بلكه اونلاره اوغورلق اسناد ویریلوب مصرده افتضاح اولدیلار) لكن [یعقوب] اوز نفسنده اولان حاجتی [اوغوللارینه محبت ومهربانلق اظهار ایتمككی] ادا ایتمكدن اوتری متفرق قاپولاردن داخل اولمقه اونلاری امر ایتدی (وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) ودرحقیقت بز تعلیم ایتدیكمزه كوره (یعقوب) علم صاحبیدی (ولذا اوزی كیجن ایه ده هربر حكمی الله تعالی یه واگذار ایتدی) لكن خلقگ اكثری [یعقوب]گ علمنه عالم اولمیوب هربر حكمی الله تعالی یه واگذار ایتمیورلر (همینكه [یعقوب] اوغوللاری (مصر) ه داخل اولدیلار (بنیامین) ی گتوروب (یوسف) حضورینه گیتدیلر دیدیلر اوقرداشمزیكه اونگ گتورمگنه بزی امر ایتمشیدگ بودر گتورمشیك (یوسف) دیدی چوخ گوزل ایش گوروب خبره یتشوبگز وبو خیری منم یانمده تاپاجاقسگز اوندنصگره اونلاره احترام ایدوب اونلاردن اوتری منزللر تعیین ایدوب راحت اولدیلار اوندنصگره اونلاری قوناق ایلیوب اوز منزلنه دعوت ایدوب هرایكی قرداشی برسفره یه اگلشدیردی (بنیامین) یالقوز قالوب آغلیوب دیدی اگر منیم قرداشم (یوسف) حیاتده اولسیدی منیله برسفره ده اگلشوردی (یوسف) دیدی بو قرداشگز یالقوز قالدی اونی اوزیمله سفره یه اگلشدیریرم اوزیله اگلشدیروب (طعام)دن فارغ اولاندن صگره دیدی سز هرایكیگز بربرده یاتیگ بو قرداشگز یالقوز اولدقنه گوره منیم یانمده یاتسون (یعقوب) اوغوللاری راضی اولدیلار لكن (رؤبیل) دیدی من بو (عزیز) مصرگ بویله رفتارینه تعجب ایدیرم . همینكه گیجه اولوب

۶۸) ولما دخلوا علی یوسف اوی الیه اخاه قال انی انا اخوك فلا تبتئس بما كانوا یعملون ۞

[یوسف بنیامین] ایله خلوت ایتدی دیدی سنگ آدنگ نه‌در دیدی « بنیامین » [یوسف] دیدی آنانگ آدی نه‌در دیدی « راحیل » دیدی سنگ آنا گدن قرداشنگ واردرمی ؟ (بنیامین) دیدی برقرداشم واریدی هلاك اولدی (یوسف دیدی هلاك اولان قرداشنگ عوضنده منم سگا قرداش اولماقمی سورسنمی ؟ (بنیامین) دیدی سنگ كمی قرداش كیم تاپابیلورلكن (یعقوب - وراحیل) دن متولد اولمیوبسن او حالده [یوسف] دخی اوزینی ساخلیه بیلمیوب آغلیوب دوروب (بنیامین) ی قوجاقلیوب دیدی قرداشگ [یوسف] منم هرایكیسی آغلیوب بر رخت خوابده یاتوب بری برین قوجاقلیوب صبحه‌كمی بری برینگ ایسی (قوقوسنی] استشاق ایتدیلر نجه‌كه كلن آیهٔ شریفه‌ده خبر ویریر)

۶۸) (وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ اٰوىٰ اِلَيْهِ اَخَاهُ قَالَ اِنِّى اَنَا اَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) زمانیكه (یعقوب) اوغلانلری (یوسف) حضورینه داخل اولدیلر (یوسف) قرداشی [بنیامین] ی اوز یانه چكوب دیدی قرداشگ (یوسف) منم بوقرداشلاریمز حقمزده ایلین یمان عملره محزون اولما كن الله تعالی بزی یاخشی وجهیله برمقامه جمع ایتدی (لكن منیم یوسف اولماقمی قرداشلاره اظهار ایتمه كن) (همینكه (بنیامین) قرداشی (یوسف) ی تانیدی دخی سندن آیریلمام دیدی [یوسف] ه محكم یاپوشدی (یوسف) دیدی اگر بوراده قاله سن آتامزگ دخی ده غم غصه‌سی زیاده اولور وبرده گرك سگا بربهتان ایدوب تا اینكه او بهانه ایله سنی قرداشلارگدن آلوب ساخلاماقه قادر اولام [بنیامین] دیدی هرنجه مصلحت گوریرسن ایله كل من سندن مفارقت ایدن دگلم ولذا یوسف پادشاهگ سوایچن جامنی (بنیامین) گ یوغده

۶۹) فلما جهزهم بجهازهم جعل السقایة فی رحل اخیه ثم اذن مؤذن ایتها العیر انكم لسارقون ۞

۷۰) قالوا واقبلوا علیهم ماذا تفقدون ۞

۷۱) قالوا نفقد صواع الملك ولمن جاء به حمل بعیر وانا به زعیم ۞

۷۲) قالوا تالله لقد علمتم ما جئنا لنفسد فی الارض وما كنا سارقین ۞

جوالنگ ایچنه قویدی قرداشلارینگ هربرینه بر یوك بوغده ویروب یولا دوشدیلر نجه‌كه كلن آیه‌ده خبر ویریر)

۶۹) (فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِى رَحْلِ اَخِيهِ) همینكه (یوسف) قرداشلارینگ تداریكلرینی گوروب جواللرینی بوغده‌ایله دولدیردی پادشاهگ سوایچن جامنی قرداشی بنیامینگ یوكنگ ایچنه قویدی یولا دوشدیلر (ثُمَّ اَذَّنَ مُؤَذِّنٌ اَيَّتُهَا الْعِيرُ اِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ) اونلار یولا دوشدن صگره برمنادی (یوسف) طرفندن اونلاری ندا ایدوب دیدی ای كاروان اهلی دورگ سز اوغریلارسگز

۷۰) (قَالُوا وَاَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ) (یوسف) قرداشلاری اونلاره اوغورلق اسناد ویریلمكدن مضطرب اولوب [یوسف] منادیلرینگ (خادملر) ینگ طرفنه یوز چویروب دیدیلرنه ایتوروبسگز كه آختاریرسگز

۷۱) (قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ) یوسفگ (خادملر) ی دیدیلر پادشاهگ سوایچن جامنی ایتورمشیك اونی آختاروریق (وَلِمَنْ جَاۤءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَاَنَا بِهِ زَعِيمٌ) هربر شخص اوجامی گتوروب ویرسه اوندن اوتری مژده یانه بردوه یوكی طعام واردر من (منادی) اوطعامی اوشخصه ویرمكه كفیل وضامنم

۷۲) (قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِى الْاَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ) یعقوب اوغلانلاری تعجب ایدوب دیدیلر آند اولسون الله تعالی‌یه سزاوزگز (*) بیلورسگزكه بز (مصر) بریلده فساد

(*) (اید یعقوب اوغلانلاری ایكنجی دفعه (مصر) ه گیدوب هیچ برخلاف امر اوللادی اولوب خصوصا (یوسف) خادملرینگ [illegible] عفت وعصمتیله معروف اولماقلاری جهتنه اونلارگ عملریله اوزیرانلریمه اشتهار [illegible])

٧٣) قالوا تالله لقد علمتم ما جئنا لنفسد فی الارض وما کنا سارقین ۞ قالوا فما جزاؤه ان
کنتم کاذبین ۞

٧٤) قالوا جزاؤه من وجد
فی رحله فهو جزاؤه کذلك
نجزی الظالمین ۞

ایتمکدن اوتری کمه مثیك وهیچ بروقت ده اوغرواق صفتنه
متصف اولمیوب بویله ابرقبیحه اقدام ایتمه مثوکه ابمدی
نجه اولا بیلورکه بز اوغروالق ایلبك

٧٣) (قالوا فما جزاؤه ان کنتم کاذبین) (یوسفنگ]
خادملری دیدیلر اکربالا نیچی اولوب اوغرولق سزدن
ظاهراولسه اواوغرو شخصگ جزاسی نەدر (یوسفنگ
خادملری بوسوالی ایتمکدن مقصودلری اونلارگ اوز
شریعتلریله جواب ویرمکلری اولوب تا اینکه اونلارگ شریعتلرینه
موافق (بنیامین) ی دوتوب ساخلیاندە دخی سوزلری اولماسون
بوکلامی خادملر (یوسفنگ] تعلیمیله اونلارە دیوردیلر
حضرت ابراهیم علیه السلام گ شریعتندە اوغرونگ جزاسی
اونگ اوغرولقنه کورە برایل یا اینکه منجا وزاوئی ساخلیوب
استخدام ایتمکدی ولذا (یوسف) بنیامین) ی ساخلاماقدن
اوتری بوتدبیری ایلدی)

٧٤) (قالوا جزاؤه من وجد فی رحله) یعقوب اوغلانلا
ری اوزلرینه خاطرجمع اولدو فلارینه کورە کمال جرئت و جسا
رتیله جواب ویروب دیدیلر اوغرولقک جزاسی اوشخصگ
اوزینی دوتوب ساخلیوب استخدام ایتمکدر که اواوغرو
لانان شیئی اونگ یوکنگ ایچندە تاپیلا (فهو
جزاؤه کذلك نجزی الظالمین) اوغرودن باشقه شخص دیکر اونگ
گناهنه اخذ اولونمیوب همان اوغرونگ اوز نفسنی اوغورلانان
شیئك مقابلنده اخذ ایتمک اونگ جزاسیدر نجه که دیدیک و بزلر
ظالم اوغورلارە بویله جزا ویروب اوغرولانان شیئك عوضندە
اونلاری دوتوب استخدام ایتدیرمک [بوکفتکولردن صکرە
اونلاری قایتاروب (یوسفنگ) یانینه ایاردیلار (یوسف)

٧٥) فبدأ باوعیتهم قبل
وعاء اخیه ثم استخرجها من
وعاء اخیه کذلك کدنا
لیوسف ما کان لیأخذ اخاه
فی دین الملك الا ان یشاء
الله نرفع درجات من نشاء
و فوق کل ذی علم علیم

قرداشی ا(بنیامین)گ یوکیدن قناق هاموسنگ یوکنی آختاروب بر
شیئ تاپولمیاندە (بنیامین)گ یوکنی اختارماقدن اعراض
ایدوب دیدی دخی اونی آختارماق لازم دکلدر سزدە
یوخدر (قرداشلار) دیدیلر فقط خاطرجمع اولماقدن
اوتری کرکه (بنیامین)گ یوکنی دە اختارەسن همینکه
(بنیامین)گ یوکنی اختاروب (جام) چخدی [یعقوب)
اوغلانلاری خجل اولوب غیظلریندن یاووق اولدی اولسونلر
نه که کلن آیەدە خبرویریر)

٧٥) (فبدأ باوعیتهم قبل وعاء اخیه ثم استخرجها من وعاء
اخیه) (یوسف) قرداشی (بنیامین] یوکندن قباق
اوبری قرداشلارینگ یوکلرینی اختارماقه باشلادی اونلارگ
یوکندن [جام) چخمیوب اوندنصکرە قرداشی (بنیامین)
یوکنی اختاروب (جام) ی اونگ یوکندن چخارتدی
(کذلك کدنا لیوسف ما کان لیأخذ اخاه فی دین الملك
الا ان یشاء الله) یامحمد (یوسف) قرداشی (بنیامین) ی
(مصر) پادشاهنگ قانونیله اخذ ایتمەکی ایستمیوب مکر
اینکه الله تعالی نگ مشیت وارادەسیله اخذ ایتمکی خواهش
ایتمکه بناء بز [یوسف) دن اوتری بویله کید و تدبیر ایدوب
قرداشلارینگ خواهشی اوزرە [ابراهیم) شریعتله قرداشنگ اخذ ایتمکنی
اوکا تعلیم ایتدیك [فرعون مصرگ قانونی اوغرولق بارە
سندە اوغورلانان شیئنگ ایکی مقابل قیمتنی اوغرودن
الماقیدی] (نرفع درجات من نشاء وفوق کل ذی
علم علیم) [یامحمد (یوسف)گ درجەسنی علمدە آرتوران
کبی هر بر شخصگ درجەلرینی اکراوزیمز ایستیوب ارادەمز
علاقەدوتە زیادە ایدەریك لکن علمدە متفاوت اولوب هر

٧٦) قالوا ان یسرق فقد سرق اخ له من قبل

برعلم صاحبی ملاحظه ایدنده اوندن فوق برعلا حده علم صاحبی اولاجقدر (هاموسندن فوق الله تعالی‌در ... (همینکه جام [بنیامین)ک جوالدن چیخدی قرداشلاری خجالتزده اولوب باشلاریغی آشاغه سالوب دیدیلر (ای براحیل) اوغلانلاری بونه ایشیدی بزی افتضاح ایدوب یوزمزی قرا ایلدیگر همیشه سزدن بزه بلا یتشور (بنیامین) دیدی بلا سزدن بزه یتشوبدر قرداشمی اپاروب هلاک ایلدیگر منم بو (جام) دن خبریم یوخدر اوللجی دفعه [مصر)دن قایداندا (مصر) ه آپاردیغگز تاعلری سزگ چوالگزه کیم قویوبسه بو (جام) ی ده بیم چوالمه اوشخص قویوبدر (یعنی سزده اوشیلری اوغورلامشید بگ پس اوندنصگره بری برینه دیدیلر اوغورلق بونلارگ کهنه صنعتلریدر بونگ قرداشی (یوسف) ده اوغورلق ایلمشیدی ... بواوغورلقدن مقصود لری اوایدیکه (یوسف) اوشاقکن عمه‌سی یاننده اولوردی برقدر بیوک اولاندنصگره (یعقوب) عمه‌سندن اونی آلماق ایستینده عمه‌سی راضی اولمادی (اسحق) یادگاری برکمربندی اونگ‌لاسنگ آلتندن بیلنه باغلادی (یوسف) ی آپاراندن صگره کیدوب (یعقوب) ه دیدی بو اوغورلق ایلیوبدر کمربند ظاهر ایلانده آپاروب اونی اوغورلق عوضنه یاننده ساخلادی بونی (یوسف) ه اوغورلق اسناد ویروب طعن وردیلار نجه‌که کلن آیه‌ده خبر ویرید

٧٦) (قالوا ان یسرق فقد سرق اخ له من قبل) بری برینه دیدیلر اگربو [بنیامین) اوغورلق ایدوب ده اوگا عیب دکل چونکه بونگ قرداشی (یوسف) ده بوندن قباق اوغورلق

فاسرها یوسف فی نفسه ولم یبدها لهم قال انتم شر مکانا والله اعلم بما تصفون ۞

ایتمشیدی (فاسرها یوسف فی نفسه ولم یبدها لهم قال انتم شر مکانا والله اعلم بما تصفون) [یوسف] اوغورلق اسنادینی ایشیدوب نفسنده گیزلدوب دخی اونلاره اظهار ایتمیوب یورگنده دیدی سزگ مرتبه ومنزله گز اوغورلقده یمانددر هانسیکه منی اوغورلیوب ساتدیگز سز وصف ایدوب دیین سوزلره الله تعالی عالمدر (همینکه اوغورلقلاری ظاهر اولدی یوسف) دیدی من سزه اول امرده دیمدیمکه سز اوغرو وجاسوسلره بگزبوسگز سز انکار ایتدیگز ایمدی منیم فراستمی نجه گوردیگز اوندنصگره (ناظر) یتی چاغروب دیدی بو (جام) دن [بونلارگ عملرینی سوال ایتسگن تاایکه‌بونلارگ عملرینی خبر ویرسون (ناظر) درناعیله (جام) ی وروب (جام) سسلدوب قولاغ ویروب دیدی (جام) دیور بواوغوراق اونلارگ اولمجی عملری دگلدر بلکه بوندن قباق بر آزاد اولان جوانی اوغورلیوب ساتوبلار یوسف دیدی‌سوال ایله گوردخی نه عملری واردر (ناظر) گنه جامی وروب جام سسلندی قولاغ ویروب دیدی (ای عزیز) جام دیور بونلارکه سکا خبر ویردیلر بزیم برقرداشمزی قورد ییوب هلاك اولدی یالان دیورلر بلکه قرداشلری برغریب یرده سلامت واردر اوقدر زمان کچمز که ظاهر اولوب اونلاره ایلدیگی عملرینی خبر ویرر یوسف دیدی که سوال ایله [ناظر] جامی ویروب جام سسلندی قولاغ و ورب دیدی (ای عزیز) جام دیور بونلاردن یالانچی شخصلر بریوزنده یوخدر اتالارینه یالان دیوبلر اوبالاندن توبه ایتمیوب الله تعالی اونلاری باغشلامیوبدر یوسف دیدی سوال ایله [ناظر) جامی ووروب جام سسلندی قولاغ ویروب دیدی (ای عزیز) جام دیور بونلارگ اتاسنه هر برمصیبتکه یوز ویروبلر

بوبلارگ يمان عملريانگ سبنه اولوبدور هيچ وقت آتالارى
بونلاردن شاد اولميوب ر . . . يوسفگ قرداشلرى باخوب گور
ديلر جام اونلارى رسوا ايليوب هربر ايلدوگى عمللرينى بيان
ايده جكدر كلوب يوسفنگ باشندن واياغلاريندن اوپوب
ديديلر سنى الله تعالى يه آند ويريريك بوندان آرتق جامدن
سوال ايلمه يوسف ناظره امر ايدوب ناظر ساكت اولدى
اوندن صوگره يوسف ديدى سزگيدگ گرك بنيامين اوز عمليگ
جزاسنه گوره بورادە قالسون اونلار ديديلر (اى عزيز)
آتامز برتوجه كشيدر اوكا وعده ويرمشوك گرك بنياميني آپاراق
يوسف راضى اولمادى ارالقده چوخ سوال جواب اولوب
[رؤبيل] غضب ناك اولدى قرداشلرنه ديدى مصرك نجه
بازارى واردر ديديلر اون ديدى باسز دوقوز نفر
بازارلرى ساخين من يالقوز پادشاهك اورينگ وقوشوننگ
مقابلنده دوروم ياايكه سز پادشاهنگ مقابلنده دورگ
من يالقوز بازارلرى ساخليوم اوندن صگره ديدى [اى
عزيز) قرداشمزى بزه ويركلن يوخسه بورادە برسس ويريق
مصرده اولان حامله عورتلر تماما سقط ايدرلر بوسوزى ديوب
توكلرى نيزه كمين قالخوب لباسندن كناره چخدى يوسفگ
الندە اوغلى (ميشا) دورمشيدى اوغله اشاره ايتدى گيدوب
(رؤبيل] يانندە دايانوب الگى اونگ بدننه وركلن تا غضبى
ساكت اولسون (يعقوب اوغلانلارى غضب ايدن زمانده همينكه
برعلاحده يعقوب اولادينگ براعضاسى اونلارگ بدننه
دگردى غضبلرى ساكت اولوردى [ميشا] گيدوب (رؤبيل] دن
بى خبر النى اونگ بدننه وروب (رؤبيل)گ غضبى
ساكت اولدى [رؤبيل] ديدى يقينا بورادە يعقوب تخمى واردر
اوندن صگره دوباره سوال جواب اولوب يوسف بنياميني

ساخلاماقده اصرار ايتدى (رؤبيل) غضب ايلدى يوسف
اياغه دوروب (رؤبيل)گ قوللاريندن ياپشوب گوروب اونى
يره ووردى ديدى سزعبرى جماعتى اوزگردن قوتلو شخص
بيلميورسگز همينكه بوقوتى يوسفدە ملاحظه ايلينده ناموسى
ذليل اولوب بنا قويديلر يوسفه (بنيامين) حقنده تضرع وزارلق ايتمكه
نجه كه آيهٔ شريفه ده بويورير)

٧٧) (قَالُوا يَا اَيُّهَا الْعَزِيزُ اِنَّ لَهُ اَبًا شَيْخًا كَبِيرًا) ديديلر
(يوسف)ه اى مصرگ عزيزى درحقيقت بنيامينگ برقوجه
ويوك جليل القدر آتاسى واردر اونيله مانوس اولوب وهاموسندن
آرتق اوكا محبتى واردر (فَخُذْ اَحَدَنَا مَكَانَهُ) اونى
قويكان آتاسنگ يانه گيتسون برنفر بزدن اونگ عوضنه
دوتوب ساخلاگلن (اِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ) درحقيقت برسنى
ياخشى عمل صاحبلرندن گوريريك احسانگى بزه تمام ايدوب
اونى مرخص بويوركلن

٧٨] (قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اَنْ نَأْخُذَ اِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا
عِنْدَهُ) يوسف ديدى يوخ هيچ وقت اولماز سزگ اوز
قولى گره گوره گرك من اوشخصى دوتوب ساخليم كه جام
اونگ چوالنده تاپيلوبدر پناه آپاريرم الله تعالى يه كه
احد ايدوب دوتاق جامدن اوبرى مگر اوشخصيكه
جامزى اونگ يانندە تاپشوق (اِنَّا اِذًا لَظَالِمُونَ)
درحقيقت غير شخصى دوتان وقتده بزالبته ظالملردن اولارق

٧٩) (فَلَمَّا اسْتَيْاَسُوا مِنْهُ) زمانيكه (بنيامين)ى يوسفدن
الماقده مايوس اولديلار (خَلَصُوا نَجِيًّا) خلقدن كنار اولوب غير
شخصلر ارالارنده اولميوب برى بريله گيزلين شورى ايدوب
ديديلر بونه بلادر بزه گلدى بوپادشاه هيچ كيمسه ايله بوقسم
رفتار ايتمدى كه بزيله رفتار ايليور بلكه بونگ يوسف احوالا

٧٧] قَالُوا يَا اَيُّهَا الْعَزِيزُ اِنَّ
لَهُ اَبًا شَيْخًا كَبِيرًا ۞
فَخُذْ اَحَدَنَا مَكَانَهُ اِنَّا نَرَاكَ
مِنَ الْمُحْسِنِينَ ۞
٧٨] قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اَنْ نَأْخُذَ
اِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ
اِنَّا اِذًا لَظَالِمُونَ ۞
٧٩) فَلَمَّا اسْتَيْاَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا
نَجِيًّا

قال کبیرهم الم تعلموا ان اباکم قد اخذ علیکم موثقا من الله ومن قبل ما فرطتم فی یوسف فلن ابرح الارض حتی یأذن لی ابی او یحکم الله لی وهو خیر الحاکمین ۞

۸۰) ارجعوا الی ابیکم فقولوا یا ابانا ان ابنك سرق وما شهدنا الا بما علمنا وما کنا للغیب حافظین ۞

تدن خبری وار در بونگ بورقاری بزیله بهاییده تعجب در (یهودم) دیدی منیم ظنم بودرکه بو یوسف اوزیدر دیدیلر یوسف هارادن گاوب بوبله مقامی تابدی ایمدی نه چاره ایدك بز اتامزه وعده ویرمشوك بنیامینی آپاراق بو (عزیزده) ونی ویرن دکل در بیوك بلایه دوشدیك آتامزده بزدن قبول ایلین دکل در اگر اوکا دیك بنیامین اوغورلق ایلیوب اوکا گوره اونی ساخلادیلار (قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ) اونلارگ بیوکری (رؤبیل) دیدی آیا بیلمیورسگز بونیکه آتاگز سزه الله تعالی دن محکم عهدی آلوب آند ویردی تاایکه بنیامیلی قایتاروب آپاره سگز (وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ) وبوندن قباق یوسف حقنده ایلدیکگز تقصیری بیلمیورسگز بو حالیله نجه قایدوب آتامزگ یانه گیدك (فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي) هرگز من مصر یرندن خارج اولمارام تاایکه اتام مکا اذن ویروب یانه چاغره (أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي) یاایکه الله تعالی مندن اوتری حکم ایدوب قرداشمی مکا قایتاره اووقتده من مصردن چخارام (وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ) الله تعالی حکم ایلیلرگ یخشی سی در چونکه عدالت اوزره حکم ایدندر

۸۰) (ارْجِعُوا إِلَى أَبِيكُمْ) ایمدی سز قایدوب اتاگزگ طرفنه گیدگ (فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ) اتاگزه دیگ درحقیقت اوغلگ (بنیامین) اوغورلاق ایلدی (او جهته گوره اونی مصر پادشاهی دوتوب ساخلادی) (وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلِمْنَا) بز بنیامینه اوغورلق بارهسنده شهادت ویرمدیك مگر اونیکه بیلوب یقین ایتمشك گوزمزیلن گوردیك جامی اونگ جوالندن چخاردیلار (وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ) ظاهرده بز جامی اونگ جوالندن چخان گوردیك اما باطن

۸۱) واسئل القریة التی کنا فیها والعیر التی اقبلنا فیها وانا لصادقون ۞

۸۲) قال بل سولت لکم انفسکم امرا فصبر جمیل عسی الله ان یأتینی بهم جمیعا انه هو العلیم الحکیم ۞

امره بز حافظ دکلیك آیا حقیقتا (بنیامین) اوغورلاق ایتمشدی یاایکه رحیله ایله جامی اونگ جوالنه قویمشدیلار

۸۱) (وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا) ای آتا اولدوقمز (مصر) اهلندن رسول گندروب بوقصه نی سوال ایتکان (وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا) واوقافلة ایکه اوقافلهده کلدیك اونگ اهلندن سوال ایتکان (وَإِنَّا لَصَادِقُونَ) درحقیقت بز بو سوزمزده دوغرو دین واریق (بو سوزلری (رؤبیل) قرداشلرینه تعلیم ویروب اوزی مصرده قالوب قرداشلرینی کنعانه یولا سالدی قرداشلای کدوب (بنیامین) قصه سنی آتالارینه نقل ایتدیلر آتالاری اونلارگ سوزلرینی قبول ایتمیوب اونلاردن اعراض ایلدی

۸۲) (قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا) یعقوب دیدی بویله دکل که سز دیرسگز بنیامین اوغرلق ایلین دکلدر بلکه سزدن اوتری نفسگز زینت ویردی بر امریکه اونی آراده ایلیوبگز (قرداشگزی مصرده اوغورلقه اسنا ویروب دنیا منفعتی آپارهسز اگر سزگ فتوی و تعلیمگز اولماسیدی مصر (پادشاهی) هاردن بلوردیکه گرك اوغرونی اوغرلق عوضنده دوتوب ساخلاماق بونلار هاموسی سزگ حیله گزدر بوندن قباق یوسفه ایلدگز ایمدی قرداشنه (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ) ایمدی مکا لازم گوزل اولان صبر ایتمکدر (که اونده خلقه شکایت اولماسون (عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا) الله تعالی دن امیدیم بودر اونلارگ هاموسنی (یوسف بنیامین رؤبیلی) مکا یتوروب منی بو غم غصه دن خلاص ایلیه (إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) درحقیقت منم حزن و غصه مه عالم اولان الله تعالی در بو بلالر منی الله تعالی حکمت اوزره مبتلا ایلیوبدر

٨٣) وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا اَسَفٰى عَلٰى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ۞
٨٤) قَالُوا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتّٰى تَكُونَ حَرَضًا اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ۞
٨٥) قَالَ اِنَّمَا اَشْكُوا بَثّٖى وَحُزْنٖى اِلَى اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۞
٨٦) يَا بَنِىَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَاَخٖيهِ وَلَا تَيْاَسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِنَّهُ لَا يَيْاَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ۞

٨٣) (وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ) (يعقوب) اوغلانلرینگ سوزلریندن کراهتی اولماغه کوره اونلردن اعراض ایدوب (وَقَالَ يَا اَسَفٰى عَلٰى يُوسُفَ) دیدی ای وای منیم حزن و غمینگ آرتق اولماقدن یوسفه (وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ) اوغلانلرینگ طرفندن قلبی غیظدن دولو اولوب اظهار ایتمین حالده یوسفگ بارهسنده محزون اولوب آغلاماقدن کوزلری آغاردی

٨٤) (قَالُوا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ) اوغلانلری دیدیلر ای آتا آند اولسون الله تعالی یه یوسفی ذکر ایدوب اونگ محبتدن کلار اولسون (حَتّٰى تَكُونَ حَرَضًا) تا اینکه یوسفگ ذکرندن اولمکه یاوق اولوب عقلگ فاسد اولور (اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ) یا اینکه هلاک بولوب اولنلردن اولورسن

٨٥) (قَالَ اِنَّمَا اَشْكُوا بَثّٖى وَحُزْنٖى اِلَى اللّٰهِ) یعقوب دیدی منیم سزه بر شکایتم یوخدر در حقیقت من شدتلو غم و حزنمی الله تعالی یه شکایت ایدوب اوندن باشقه سزه شکایت ایلمن دکلم (وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) من عالمم الله تعالی نگ لطف و رحمتدن (البته مندن اوتری بر فرج اولاجقدر) اونیکه سز اونگا عالم دکل سگز

٨٦) (يَا بَنِىَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَاَخٖيهِ) (یعقوب یوسفک حیاتندن مایوس اولمیوب اوغلانلارینه جستجو ایتمکه امر بیوروب دیر) ای منیم اوغلانلاریم مصره کیدوب یوسف و قرداشی بنیامیندن خبر ایستیوب آختارگ (وَلَا تَيْاَسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ) الله تعالی فرج ویروب غم و غصه آچما قدن مایوس اولمیگ (اِنَّهُ لَا يَيْاَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ) در حقیقت الله تعالی نگ فرج ویرمکدن مایوس اولماز مگر کافر اولان جماعتلر

٨٧) فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا اَيُّهَا الْعَزٖيزُ مَسَّنَا وَاَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِى الْمُتَصَدِّقٖينَ ۞
٨٨) قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَاَخٖيهِ اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ

٨٧) (فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ) یعقوب اوغلانلاری قایدوب اوچنجی دفعه مصره کیتدیلر زمانیکه یوسف حضورینه داخل اولدیلر (قَالُوا يَا اَيُّهَا الْعَزٖيزُ) دیدیلر ای مصرگ عزیزی (مَسَّنَا وَاَهْلَنَا الضُّرُّ) بزه و اهلمزه اجلقگ شدتلدن ضعیفلك یتشدی (وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ) برآز و اکسوك اولان متاعیله کلمشوك هانسیکه او متاعی آلان شخص بایعی کرك اوزگدشیله قبول ایلسون (فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ) بزه بوندن قباق ویرن کمی طعامی دولو اولجیله عطا ایدوب ویرکن (وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا) تفضل ایلیوب بزه آز اولان مالمه چوخ اولان طعام ویرکن (اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِى الْمُتَصَدِّقٖينَ) در حقیقت الله تعالی تفضل ایدنلره جزای خیر ویریر (یوسف بو مطلبی ایشیدنده دخی اوزینی ساخلیه بیلمیوب دیدی ای یعقوب اوغلانلاری تفضل ایدوب کذشت ایتمك یاخشی کوزل شیدرمی؟ پس سزنیه یوسفدن کذشت ایدوب کیچمدیگز و حال آنکه هیچ کناه صاحبی دکلدر

٨٨) (قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَاَخٖيهِ اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ) یوسف) دیدی اورماندهکه سز جاهلدیگز یوسفه ایلین عملگزگ قباحتنی بیلوب اوندن توبه ایلدیگزمی؟ (یوسفگ کرامتنی بورادن بیلمك اولور بر بیله مقامدهکه اونگا ظلم ایلین قرداشلاری اونگ حضورینده دوروبلار اوزینده اقتدار صاحبی کرك اونلاره غیظ ایدوب نفسنگ شفاسنی اونلاردن آلوب انتقام چکیدی اونگ عوضنه کور اونلاره نه مطلب القا ایلیور: «دیورسز هر بر ظلمیکه یوسفه ایلیوبسگز جهالتدن ناشی اولوبدر آیا بویله امر قبیحدن توبه ایدوب الله تعالی طرفنه رجوع ایلیوبسگزمی چونکه هر بر امر قبیحدن توبه ایتمك لازمدر) دخی بوندن آرتق نه کذشت اولور حلم

۸۹) قالوا أئنّك لأنت يوسف قال أنا يوسف وهذا أخي قد منّ الله علينا إنّه من يتّق ويصبر فإنّ الله لا يضيع أجر المحسنين ۞

۹۰) قالوا تالله لقد آثرك الله علينا وإن كنّا لخاطئين ۞

۹۱) قال لا تثريب عليكم اليوم يغفر الله لكم وهو أرحم الراحمين

وکرامتگ منتهاسیدر یوسفگ قرداشلاری بو سوزی اوندن ایشیدندن صکره ملفت اولدیلار بو یوسفدر

۸۹) (قالوا أئنّك لأنت يوسف) دیدیلر آیا در حقیقت سن اوزگ البته یوسف سنمی؟ (قال أنا يوسف و هذا أخي) دیدی بلی من یوسفم بوده منیم قرداشم بنیامین) در که منیم فراقمه مبتلا اولوب آرام تا بمیوردی (قد منّ الله علينا) حقیقتا الله تعالی بزه منت قویبوب نعمتلرینی تمام ایلیوب بزی سلامتلکیله برمقامه جمع ایلدی (إنّه من يتّق و يصبر) درحقیقت هر برشخصکه الله تعالی دن تقوی ایدوب هربر محنته صبر ایلیه (نجه که من صبر ایلدیم (فإنّ الله لا يضيع أجر المحسنين) در حقیقت الله تعالی صبر ایدوب یاخشی عمل ایلیلرگ اجرینی ضایع ایتمز

۹۰) (قالوا تالله لقد آثرك الله علينا) قرداشلاری دیدیلر آند اولسون الله تعالی یه حقیقتا الله تعالی سنی صبر، تقوی و کوزل عمللر سببیه بزه تفضیل ویروب سلطنت صاحبی قرار ویردی (وإن كنّا لخاطئين) د حقیقت الله الله تعالی تقوی ایتمیوب یمان عمل بزدن صادر ولوب عمدا گناه کار اولدیق اوسبه کوره الله تعالی ذی ذلیل ایدوب سنی عزیز مکرم ایلدی

۹۱) (قال لا تثريب عليكم اليوم) یوسف دیدی بوکونکی کونده منیم طرفمدن سزه هیچ بر مذمت و سرزنش ایتمك یوخدر (يغفر الله لكم) الله تعالی سزی باغشلار (وهو أرحم الراحمين) هامو رحم ایدنلردن آرتق رحم ایلین الله تعالی در(دخی بوندن آرتق نه کرامت اولسون اول ملاقات ایتمکده فقانه فتوی ویرن قرداشلارینه

۹۲) إذهبوا بقميصي هذا فألقوه على وجه أبي يأت بصيرا

مذمت دیلنی آچمیوب اونلاردن اوتری الله تعالی دن طلب مغفرت ایلیور (رسول اکرم پیغمبر صاحب اقتداریمز فتح مکه‌ده مکه‌یه داخل اولوب اونگ قتله فتوی ویرن قریشگ بیوکلری خوفلریندن کعبه‌نگ ایچنده متحصن اولدیلار رسول خدا کیدوب کعبه‌نگ قاپوسنگ ایکی طرفندن دوتوب دیدی نجه کوریرسگز من سزه نه ایلیه جکم دیدیلر یاخشلیق کمان ایدیرك کریم قرداش و کریم اولان قرداش اوغلی سن ایمدی بزه قدرتگ واردر کیچکلن رسول خدا بویوردی دیرم من اوسوزیکه قرداشم یوسف قرداشلارینه دیدی (بوکونکی کونده سزه هیچ بر مذمت یوخدر الله تعالی سزی باغشلار) کیدگ من سزی آزاد ایلدیم (هینکه یوسفگ قرداشلاری یوسفی تانیدیلار یوسف اونلاری نهار و شام طعامه دعوت ایلیوردی دیدیلر دخی بزی طعامه چاغرمه بزدن صادر اولان عمله کوره سندن حیا ایلیوریك یوسف دیدی من اگرچه (مصر) اهله مالك اولوب سلطان اولمشام اما اونلار مکا اوّلنجی کوزیله یاخوب دیرلر الله تعالی برغلامی بربیله بیوك مرتبه‌یه یتورمکه قادردر سزگ بوبره کلمه‌کگز و سز منیم قرداشم اولما قگنز خلقه معلوم اولانده منی اونلارگ کوزنده جلوه لندیروب دیرلر بو یوسف ابراهیم اولادی بویله قرداشلاری وارایمش سزگ سبکره من خلقگ کوزنده فوق العاده ترقی ایتمشم . . . بلی انصاف معدننددن بویله سوزلر ناشی اولور)

۹۲) (إذهبوا بقميصي هذا) اوندن صکره یوسف قرداشلارینی چاغروب دیدی کلگ منیم بوکوینکمی آتامگ یاننه (فألقوه على وجه أبي يأت بصيرا) کوینکمی

وَأْتُونِى بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ
٩٣) وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ
قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّى لَأَجِدُ
رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ
تُفَنِّدُونِ قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ
لَفِى ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ۞
٩٤) فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ
أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ

آتامگ یوزینه سالیگ کوزلری دولانوب کورلقدن کورن اولسون
(وَأْتُونِى بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ) اوندن صگره جمیع اهل
عیاللری یقوب آتامیله معا منیم طرفمه کلگ (یهودا دیدی
اوّل دفعه قانلو کوینکی من آپاروب آتامی محزون و غمگین
ایلمشم ایمدی بوکو ینکی ده من آپاروب آتامی شاد ایده حکم
کوینکی کوتوروب یولا دوشدی)
٩٣) (وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ) زمانیکه کاروان
چخوب یوسفگ کوینکی اوکاروانده مصردن آرالاندی
(قَالَ أَبُوهُمْ) کنعانده آتالاری (یعقوب)
حاضر اولان نوه لرینه و شخصلره دیدی
(إِنِّى لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُونِ)
اکر سزمنی خرافه و عقلمگ زایل اولماقله اسناد ویرمیه‌سگز
درحقیقت من یوسف گ اییني (عطرینی) تاپورم دماغمه
یوسفگ عطری کلور (*)
(قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِى ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ)
(اونلار یوسفی میت کمان ایتمکه کوره) دیدیلر آند اولسون
الله تعالی یه سن یوسفی همیشه ذکر ایدوب اوکا محبتگ
آرتق اولماقنده قدیمی خطا ایتمکده وارسان
٩٤) (فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ) زمانیکه یوسفگ کوینکنی
کتوروب بشارت ویرن (یهودا) کلدی (أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ

(قید) * عشق و محبتگ عالمی براوزکه عالمدر اوني عشقه مبتلا اولانلار بلورلر نه اینکه مصردن بلکه معربدن مشرقه معشوقه لگ اییني عاشق درك ایدر نیجه‌که مجنون عامری نیجه داغلارینگ دالی طرفنده اولوروب ایردی ای نجدك داغلاری مزمنه محبوبه‌مگد آراسنده حایل اولمیوك اوپك مهم طرفیه لیلی نگ عطری کلیك ایسندیلر اونلن قان السولار هر بر طامار یه اسندی دلاك نشتر ووروسون دیبدی اولیلی نگ طامارلیدر اورایه نیجه نشتر ووریرمن عاشقلرك غریبه احوالاتلرینی سایوب قورتارمق اولماز برشخصیکه یوسفگ مفارقتنده آغلاماقدان کوزلری کور اولسون یوسفگ کوینکینگ اینی مصردن خارج اولان کاروانداندن ایشتمك بر امر بعید دکلدر

بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ
إِنِّى أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۞
٩٥) قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ
لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا
خَاطِئِينَ ۞
٩٦) قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ
لَكُمْ رَبِّى إِنَّهُ هُوَ
الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

بَصِيرًا) یوسف کوینکی آتاسی یعقوبگ اوزر یه سالدی قه و بگ کوزلری
آچلوب کورر اولدی (قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّى أَعْلَمُ
مَا لَا تَعْلَمُونَ) (یعقوب) دیدی آیا من سزه دیمدیم که درحقیقت من
بیلیرم اونیکه سز بیلمیورسگز منیم یوسفم حیاتده اولوب الله
تعالی بزی برمقامه جمع ایده جکدر (یعقوب علیه السلام
سحر وقتلری نمازه دوروب نمازدن فارغ اولاندن صگره
دیردی الهی یوسفه ایلد یکیم جزعی مکا باغشلیوب منی
(یوسف) ه یتورکلن آخرالامر الله تعالی دعاسنی مستجاب
ایلیوب اوني یوسفه یتوردی اولادینی ده باغشلادی
(نه کوزل دیر شاعر)

سحرده کل کمی باش آچ تضرع ایله معبوده
دعاء صبح باعث درکلید باب مقصوده

اوندنصگره یوسفگ سایر قرداشلرینده کلوب دالدن یتشدیلر
٩٥) (قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ)
(یعقوب اولادی آتالرینگ یانینه جمع اولوب دیدیلر ای
بزیم آتامز بزیم یوسف بارهسنده ایلد یکمز کنا هلردن
اوتری استغفار ایله درحقیقت بز عمدا کناه ایلیلردن اولدیق
٩٦) (قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّى إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ)
یعقوب دیدی تیزدرکه یا یوسفی ملاقات ایدندنصگره
سزدن اوتری اوزربمدن طلب مغفرت ایلیوم
درحقیقت منیم ربیم توبه ایدنلری باغشلیوب رحم ایلیدر
(همینکه (یهودا) کوینکی آتاسی یعقوبگ یوزینه سالوب
کوزلری آچلدی (یهودا) دیدی ای آتا مصرگ اوزینه
و اهلنه اختیار صاحبی اولان سنگ اوغلگ یوسف عزیز
مصردر یعقوب دیدی سلطنت مکا لازم دکل درهانسی دینده
یوسفی قویوب کلوبسن دیدی آتاسی ابراهیم دینده

دیدی الان نعمت تمام اوندی (یهودا) دیدی اوغلنگ
یوسف سفر تدارکی و ایکی یوز جوان یری نقل ایتمککین
اوتری کوندروبدر اورگث و جمیع اهل یتنگ کرك مصره
کیده سگز (یعقوب) امر ایلدی کیتمکین اوتری تدارك
کوردیلر کنعان یرندن خارج اولوب مصر طرفینه یولا
دوشدیلر (یعقوب) نقدر که مصر طرفنه یوووق اولوردی
شوق اشتیاقی یوسفه داخی ده آرتق اولوردی مصره
یا ووق اولانده یوسفه خبر کتوردیلر آتاگ کلدی یوسف
آتاسنگ استقبالنه اوچ مین نفریله خارج اولوب صحراده
صف چکدیلر (یعقوب) تل اوستنه چخوب صحرایه باخوب
کوردی صحرا زینتلو سواره لرایله دولودر نهایت تعجیله
اونلاره باخوب پیاده اولوب [یهودا] یه تکیه ایلیوب
کیدیردی آتلو جماعته باخوب دیدی ای یهودا بو فرعون
مصردر (یهودا) دیدی اوغلنگ یوسفدر یری برینه
یاووق اولوب همینکه ملاقات ایلدیلر یعقوب دیدی سلام
اولسون سکا ای حزن و غملری داغدن یوسف اوندن
صگره معانقه ایدوب فرح و سروردن آغلادیلار اوندن
صگره یوسف امر ایلدی او صحراده استراحت ایتمکدن
اوتری قورولان چادرلره داخل اولدیلار نجه که الله تعالی
کلن آیه ده خبر ویریر ۰۰ یعقوب مصره داخل اولانده
جمیع اولادی و اهل بیتی ذکور واناث (٧٢) نفرایدیلر
موسی علیه السلام یعقوبگ (لیوی) اوغلنگ اولادیندن
اولوب بنی اسرائیلی کتوروب مصردن خارج اولانده بر
حالتده که (٢١٦) ایل یعقوبگ مصره داخل اولماقندن
کچمشیدی بنی اسرائیلگ عددی (۴) کروردن زیاده
مخلوق ایدیلر الله تعالی ابراهیمه ویرن وعده سنی (سنگ

اولادیگی آسمان یلدوزلارینگ حسابنده قرار ویره جکم) تمام ایلدی
٩٧) (فَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ) زمانیکه همان
صحراده قورولان چادرلرده یعقوب و اولادی یوسفگ
حضورینه داخل اولدیلر (اٰوٰى اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ) یوسف آتا
و آناسنی اوز نفسنه طرف چکوب او چادرلرده
راحت اولدیلار (وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْشَآءَ اللّٰهُ اٰمِنِينَ)
اوندنگره دیدی هربر جهتدن امانده اولد یقگز حالده انشاالله مصره
داخل اولنگ
(وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ) مصره داخل اولاندان
صگره یوسف آتا و آناسنه عزت و احترام ایدوب تخت اوستنده
اونلاری اوجالدوب قرار ویردی (وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا)
هاموسی مجلسده قرار و آرام دوتاندن صگره اون بر
قرداشی آتاسی و آناسی اونگ احترامندن اونری سجده ایلدیلر
(وَقَالَ يَا اَبَتِ هٰذَا تَاْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ)
یوسف دیدی ای آتا بودر منیم بوخمگ تاویلی بوندن قباق هانسیکه
اوشاقلق حالنده کورمشیدیم (قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا)
حقیقتا منیم ربم الله تعالی او یوخونی اویاغلق حالنده دوغرو ایلدی
(وَقَدْ اَحْسَنَ بِي اِذْ اَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ) حقیقتا مکا
احسان ایلدی ربم الله تعالی او زمانده که منی زنداندن
خارج ایلدی (وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ
الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ اِخْوَتِي) شیطان منیله قرداشلاریمگ
آراسنده فساد سالاندن صگره الله تعالی بزیم آرامزی جمع
ایلیوب سزی بادیه و چولدن کتوروب مصرده قرار ویردی
(اِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ) در حقیقت منیم ربم الله تعالی
هر بر شیئی دن اوتری که اوزی ایسته دقیق تدبیر ایدندر

٩٧) فَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ
اٰوٰى اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ وَقَالَ
ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْشَآءَ اللّٰهُ اٰمِنِينَ
وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ
وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَا
اَبَتِ هٰذَا تَاْوِيلُ رُؤْيَايَ
مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا
وَقَدْ اَحْسَنَ بِي اِذْ اَخْرَجَنِي
مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ
مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ اَنْ
نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ
اِخْوَتِي اِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ
لِمَا يَشَاءُ

إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

(إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) درحقیقت منیم ربم الله تعالی هر بر شیئک تدبیر و مصلحتنه عالمدر و حکمت اوزره هر بر شئی اوندن صادر اولور (رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ) اوندن صکره (یوسف) بنا قویدی الله تعالی ویرن نعمتلری سایوب دعا ایتمکه دیدی ای منم ربم حقیقتا سن مکا مصر سلطنتنی ویردیک (وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ) بعضی مشکل اولان حکمت تلاملرینک تاویلنی مکا تعلیم ایلدیک (فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) آسمانلاری و یری یوقدن وجوده کتورن سنسن (أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ) منیم دنیا و آخرتده کومکم و هر برامرمه تصرف ایتمکده اولی اولان سنسن (تَوَفَّنِي مُسْلِمًا) سکا اطاعت ایدوب توحید مده خالص اولدوقم حالده منی وفات ویرکل (وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ) و منی آخرتده صالح اولان بنده لریکه ملحق ایتکل یعقوب اوغلی یوسفک زماننده مصرده (٢٤) ایل زنده کانلق ایلیوب (١٤٧) ایل زنده کانلق دن صکره وفات ایلدی یوسف اوز طبیبلرینه امر بویوروب یعقوبک بدننی بلسان یاغیله (٤٠) کونک زماننده مثلاشی اولمیوب محفوظ اولماقدن اوتری مومیائی ترتیب ویردیلر اوزماننده مصرده فن طبابت مرتبهٔ کمالده اولوب بدنی مومیای قایرماق معروفیدی لکن (٤٠) کون طول چکردی اوندن صکره یعقوبنک اوز وصیتنه کوره آپاروب اونی کنعانده جدی ابراهیم و آتاسی اسحقک یاننده دفن ایلدیلر یوسف علیه السلام آتاسندن صکره (٢٣) ایل زنده کانلق ایلیوب (١١٠) یاشنده اوز ربنه ملحق اولدی اونک بدننی ده آتاسی کمین بلسان یاغیله مومیائی قایروب اونک مدفنیده مصراهلنک

اختلافی اولوب هرجماعت اونک دفنی اوز محله سنده خواهش ایدیلر آخرالامر اجماع ایدوب برصندوق مرمرک ایچنده مصره داخل اولان نیل مبارکک برشقه سنک تحتنده اونی دفن ایتدیلرتا اینکه سو اونک اوستنن کلوب کیچمکیله مصر اهلی هاموسی برکتلو و منفعت بردار اولسونلار جناب موسی مصردن خارج اولان زماننده یوسفک نعشنی همان صندوق مرمرک ایچنده نهردن خارج ایدوب آپاروب کنعانده آتا باباﻟرینک مقبره سنده دفن ایلدی (سبحانه وتعالی له الملك وله الحمد وهو علی كل شی قدیر)

١٠٠) ذٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ

١٠٠ (ذٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ) یا محمد بو یوسف و قرداشلارینک خبری غیب خبرلرندندر سکا وحی ایدوب اعلام ایدیریك (وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ) (یا محمد) او زمانده که یوسفک قرداشلاری هاموسی اجماع ایدوب اوز امرلرنده عازم اولمشیدیلار که یوسفه مکر و حیله ایدوب اونی قویویه براخسونلار سن اونلرک یاننده دکیدیک سنکه بو احوالات اولانده او زمانده اولمیوبسن و هیچ برکتابده ده اوخومیوب هیچ برکیمه دنده ایشیدمیوبسن نجه که بو مشرکلر اوزلری اقرار ایدیرلر پس بربویله کوزل قصه نی بو فصاحت و بلاغتده اولان آیات قرآنیله سندن ایشیدوب نه جهته ایمان کتورمیورلر اونلار کفر و عناد لرینده ثابت قدم اولوب شرکنک ظلمتی اونلارک قلبنی احاطه ایتمك سببه قرآن شریفک آیات بیانی اونلاره تاثیر ایتمیوب ایمانه داخل اولمازلار عبث یره سن اوزیکه (یا محمد) زحمت ویروب اونلارک ایمانلرینه حرصک اولماسون

۱۰۱) وَمَا اَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ✿
۱۰۲) وَمَا تَسْئَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ✿
۱۰۳) وَكَاَيِّنْ مِنْ اٰيَةٍ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ✿
۱۰۴) وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ اِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

۱۰۱ (وَمَا اَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ) یا محمد خلقڭ اکثری کفر وعنادلری ایچنده باقی قالوب ایمانه کلن دکللر اگرچه اونلرڭ ایمانه داخل اولمالرینه سن حریص اولمش اولسان

۱۰۲ (وَمَا تَسْئَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ) یا محمد سن خلقه الله تعالی حکمنی (قرآن شریفی) دیمکده بر اجر و مزد اونلاردن ایستیورسن بس نه جهته سندن قاچوب اوزاق اولورلار (بلی الله تعالی سوزلرینه اجر و مزد ایستمك خلقڭ قاچماقنه و ملت اسلامڭ تفرقه سنه باعث در الهی سن اوزڭ دردلره درمان ایتکن (یا شافی و یا کافی) (اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ) دکل بو قرآن مگر اینکه جمیع عالملردن اوتری نصیحت و موعظه در قرآنده اویله برسوز یوخدر که اوندن متنفر اولوب قاچسونلار

۱۰۳ (وَكَاَيِّنْ مِنْ اٰيَةٍ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) چوخ علامتلر آسمانلرده و یرده واردر که الله تعالینڭ توحید و قدرتنه دلالت ایدندر (يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ) او علامتلردن کیچوب اونلاره عبرت نظریله باقمیوب اونلاردان اعراض ایدیرلر یا محمد او علامتلردن اعراض ایلندن صکره سندن اعراض ایتمکلری بر تعجبلو امر دکلدر

۱۰۴) (وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ اِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ) خلقڭ چوخی الله تعالی به ایمان کتورمزلر مگر اینکه ایمان کتوردیکلری حالده (*) مشرك اولورلار (یعنی اقرار که برالله تعالی به ایمان کتورمشک و جمیع خلقی

(قید) * (بو آیۀ شریفه نك مصداقی عین بزیم زمانمزدر مسلمانلار آغلرینی مومن قویوب اوزلرینی اهل قرآن دیرلرایما اوزلریندن اوتری هر بر مقامده دعادن و کتابدن و آغامدن محل حاجت وزیارتکاهلار قایروب

یارادن الله تعالی در اما الله تعالی دن غیر شخصلره یوز دوندروب اونلاردن حاجت ایستیوب امید شفاعت دوتورلر او وقتده اوزلرینی مؤمن دین حالده مشرک اولورلار

۱۰۵) (اَفَاَمِنُوا اَنْ تَاْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ) آیا مشرکلره الله تعالی عذابندن برعذاب کلوب اونلاری دوتماقدن امانده درلرمی؟ (اَوْ تَاْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) یا اینکه قیامت کونی اونلاره ناکهان کلوب الله تعالینڭ عذابی اونلاری دوتمقدن برحالده که اونڭ کلمکنه خبردار اولمیالار امانده درلرمی؟

۱۰۶) (قُلْ هٰذِهِ سَبِيلِي) دیگل مشرکلره (یا محمد) بو توحید وایمان طرفنه دعوت ایتمك منیم یولومدر بوندن باشقه منیم یولوم یوخدر (اَدْعُوا اِلَى اللّٰهِ عَلٰى بَصِيرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي) من اوزیم و مڭا تابع اولانلار دلیل واضح و برهان قاطعیله سیزی الله تعالی طرفنه دعوت ایدیریك (وَسُبْحَانَ اللّٰهِ وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ) الله تعالی شرك و نقصاندن پاك و منزه در منده مشرک اولان شخصلردن دکلم

۱۰۷) (وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحِي اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى) یا محمد بو مشرکلر سڭا دیرلر

اوزلرینه معبودلار قرار ویروب اونلاردن اوتری حیوانلر ذبح ایدیرلر تا اینکه اونلاره تقرب پیدا ایدوب حاجتلری روا اولسون وحال آنکه قرآن شریفك حکمیله هر بر حیوانیکه الله تعالی دن باشقه نك آدیله کسله او حیوانك اتی حرامدر بزیم زمانلرمزده بولان مسلمانلارك عملری عین بت پرستلرك عملریدر فلان یره یا فلان داشه و یا فلان قدمگاهه یا فلان امام زاده یه قربان نذر ایلمشم فلان حاجتم روا اولسون حاجتی روا اولاندن صکره حاجتلری روا ایلین خالقی کورمیوب داش وکتاب یا امامزاده لردن حاجتی بیلوب اونلاره آپاروب حیوان ذبح ایتمك همین آیۀ شریفه نك مصداقیدر بو وجود عالمده الله تعالی دن باشقه هر بر شیئه و یا هر بر شخصه هر کمسه اولور اولسون یوز چویروب حاجت ایستمك علامت شرکدر و او شخص اوزیده مشرکدر

۱۰۵) اَفَاَمِنُوا اَنْ تَاْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ اَوْ تَاْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ✿
۱۰۶) قُلْ هٰذِهِ سَبِيلِي اَدْعُوا اِلَى اللّٰهِ عَلٰى بَصِيرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللّٰهِ وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ✿
۱۰۷) وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحِي اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى

افلم یسیروا فی الارض فینظروا کیف کان عاقبة الذین من قبلهم ولدار الاخرة خیر للذین اتقوا افلا تعقلون ۞
(۱۰۸) حتی اذا استیأس الرسل و ظنوا انهم قد کذبوا جاءهم نصرنا فنجی من نشاء ولا یرد بأسنا عن القوم المجرمین
لقد کان فی قصصهم عبرة لأولی الالباب ما کان حدیثا یفتری

یا محمد اکر الله تعالی اینتیه پیغمبر کوندرمکه کرکـ ملک کوندرسون بویله دکلکه اونلار دیورلر یا محمد سندن قباق هیچ پیغمبر کوندرمه مشیك مکر اینکه اونلار کشیلر اولوب اونلاره وحی کوندرمشیك و اوکشیلر یده شهر و کند اهلدن قرار ویردیك (أفلم یسیروا فی الارض فینظروا کیف کان عاقبة الذین من قبلهم) آیا بو کافر و مشرکلر یر یوزنده سیر ایدوب اونلاردن قباق کیچن امتلرگ عاقبت امرلرینگ نجه اولدوقنه باخوب فکر ویرمیورلر (ولدار الاخرة خیر للذین اتقوا افلا تعقلون) تقوی صاحبی اولوب شرکی ترك ایدنلردن اوتری البته آخرت ایوی یاخشی در یا عقلگزی استعمال ایتمزسگز تا اینکه شرکی ترك ایدوب توحیده اعتقاد ایدەسگز

۱۰۸) (حتی اذا استیأس الرسل) یا محمد سندن قباق کوندریلن پیغمبرلر قوملرینی دعوت ایلدیلر تا اینکه اونلارگ ایمانلریندن مایوس اولدیلار (و ظنوا انهم قد کذبوا) پیغمبرلر یقین ایلدیلر که قوملری اونلاری تکذیب ایدوب سوزلرینی قبول ایتمیه جکدرلر (جاءهم نصرنا) او وقتده اونلاره بزیم کومککمز کلوب قوملرینه عذاب کوندردیك (فنجی من نشاء) پیغمبرلرك قوملرینه عذاب نازل اولان زمانده ایستدیکمز شخصی (مومنلردن) عذابدن نجات ویردیك (ولا یرد بأسنا عن القوم المجرمین) بزیم عذابمز کناهکار و مشرك شخصلردن قایتاریلمیوب اونلاره واقع اولاجقدر (لقد کان فی قصصهم عبرة لأولی الالباب) حقیقتا پیغمبرلرگ قصه لرینده عقل کامل صاحبلرندن اوتری موعظه و عبرت بردار اولمق واردر (ما کان حدیثا یفتری) بو قرآن

افترا اولنان سوز دکلدر (ولکن تصدیق الذی بین یدیه) بلکه بو قرآن اوزیندن قباق کیچن کتابلری تصدیق ایدندر (و تفصیل کل شیء) دین و دنیاده لازم اولان امرلرگ هاموسنگ تفصیلی قرآنده ذکر اولنوبدر (و هدی و رحمة لقوم یؤمنون) بو قرآن اونی تصدیق ایدوب اونگ حکملرینه عمل ایدنلردن اوتری هدایت و رحمتدر

حمد اولسون سورۀ یوسفگ تفسیری تمام اولدی عبرت کوتورنلر ایچون نه کوزل قصه و علم تاریخگ شرافتنه نه بیوك دلیلدر اهل اسلامگ اکثر عالملری علم تاریخدن بی بهره اولوب بریله بیوك علمی ضایع ایدوبلر علم تاریخ دین و مذهبه تمدن و سیاسته عدل و انصافه رأفت و رحمته امارت و سیادته یول کوسترن علمدر الله تعالی انبیالرگ قصه لرینی قرآن شریفده ذکر ایتمکدن ملت اسلام او قصه لرگ ضمننده اولان رمزلری درك ایدوب امور دین و دنیالرینده اونلاری استعمال ایتمك مقصوددر ... حیف اولسون ملت اسلام بو مطلبلردن بی خبر قالوب قصۀ یوسف و زلیخانی اونلارگ خط خاللریندن حسن و جماللریندن بحث ایتمکه منحصر ایدوبلر (فکر و تدبر لازمدر) ولذا رسول خدا بویوردیلار هر بر مسلم شخصیکه سورۀ یوسفی اوخویوب اولادینه و اهل عیالنه تعلیم ایله الله تعالی اوکا سکرات موتی آسان ایدر و بر قوة اوکا عطا ایلر دار دنیاده هیچ بر شخصه حسد ایلمز

ولکن تصدیق الذی بین یدیه و تفصیل کل شیء و هدی و رحمة لقوم یؤمنون ۞

رعد سوره‌سی مکه‌ده نازل اولوب (٤٥) آیه (٨٥٥) کلمه (٣٥٠٦) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحيم

(٢) الٓمٓر ۞

(٣) تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ۞

(٤) اَللّٰهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ

(٢) (الٓمٓر) بو سوره الٓمٓر سوره سیدر (٣) (تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ) بو سوره ده ذکر اولنان آیه‌لر کامل و تعجیلو اولان کتابنگ (قرآننگ) آیه لریدر که هیچ بر کلام اونلاره مقابل اولا بیلمز (وَالَّذِي اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ) (یا محمد) بوقرآنیکه سکا ربگ الله‌تعالی‌دن نازل او لوب حق‌و دوغرو اولان کتابدر (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ) لکن خلقگ جوخی بویله حق اولان کتابه ایمان کتورمیورلر

٤) (اَللّٰهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا) الله تعالی قدرت کامله سیله که آسمانلاری ستونسز نجه که کوریورسگز اوجالدوب و برقرار ایدوبدر (ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ) آسمانلاری اوجالدندنصکره تحت سلطنتی

وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِاَجَلٍ مُسَمًّى يُدَبِّرُ الْاَمْرَ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ۞

(٥) وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْاَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَاَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ

جمیع مخلوقاته مسلط اولوب حاموسی اونگ تحت قدرتنده مسخر اولدیلار (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) الله تعالی کونی و آیی قدرت کامله سیله مسخر ایدوب اونگ تحت قدرتندن خارج اولا بیلمزلر (كُلٌّ يَجْرِي لِاَجَلٍ مُسَمًّى) کون و آی هربریسی حرکت ایدوب بروقت (*) معینه جن جاری اولورلر (يُدَبِّرُ الْاَمْرَ) هر بر امرگ تدبیر نی الله تعالی اوزی ایدیر (يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ) وحدانیتنه دلالت ایدن آیات و علامتلری سزدن اوتری تفصیل ویریر (لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ) البته سز او دلیللر سببنه ربگز الله تعالی نگ رحمت و عذابی قیامت کوننده ملاقات ایتمکه کرك یقین ایده سگز

٥) (وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْاَرْضَ) (الله تعالی قباقکی آیه‌ده اوزینگ وحدانیتنه دلالت ایدن آسمانده اولان دلیللری بیان ایتدی بو آیه‌ده بر و یرده اولان دلیللری بیان ایدوب بویوریر) سزیگ ربگز الله تعالی نگ قدرت کامله سی بر مرتبه‌ده در که سزدن اوتری یری چکوب فرش کمی قرار ویروبدر تا اینکه اوراده آرام دوتوب وبرقرار اولا سگز (وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَاَنْهَارًا) اویرده ثابت واوجا داغلار و او داغلاردن جاری اولان نهرلر قرار ویردی (هامو نهرلرنگ ابتداسی داغلاردن ناشی اولور) (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) (بو آیهٔ شریفه نگ معناسنده بعضی اهل تفسیردن بویله دیوبلر دنیانگ اوّل خلقتنده الله تعالی سزدن اوتری یریوزینده هر بر میوه‌لردن ایکی جفت قرار ویردی یعنی هر میوه‌دن ایکی آغاج وایکی بوته قرار ویردی اوندن صکره آرتوب چوخالدی بعضی دیوبلر ایکی جفتدن ترش

(*) او وقت معین دنیا فانی اولوب شمس وقمر و سایر کره‌لرك محو ونابود اولمالیدر جزم دینلده وکه قیامت دیلور اوروپا علمالری جوده واقع اولان کره‌لرك هر بریندن اوتری بر اجل معین قرار ویروب اوندن صکره متلاشی اولوب محو ونابود اولاجقدرلر دیکلری قرآن شریفده خبر ویریلان قیامتك محققا واقع اولماقه بیوك و آشکار اولان دلیلدر

يغشى اللّيل النّهار إنّ في ذالك لآيات لقوم يتفكّرون ✿
(٦) وفي الأرض قطع متجاورات

وشیرین آغ وقاره صاری وقرمزی مراددر بویله دیوبلر لکن آیهٔ شریفه‌نی بویله سخیف معنالره حمل ایتمك قرآن شریفك فصاحت وبلاغتیله منافیدر بلکه الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده بردقیق اولان حکمته اشاره بویورویدرکه او حکمته بو زمانلرده اهل علم تدریجا مطلع اولورلر او حکمت بودر نجه که حیواناتك وجوده کلمکده ایکی جفت (ارکك دیشی) کرك اولسون هایله جمیع میوه‌لرڭ متکون اولماقده (نجه که علم نباتاتده مشروحا بیان اولنویدر) ایکی جفت کرك اولسون بعضی میوه‌لرده ایکی جفت علاحده‌در نجه‌که (خرما شاه دانه) آغاجلرینده مشاهده اولنور بعضی دیکرده همان شکوفه دنکه میوه متکون اولسور او شکوفه نڭ ایچنده ایکی جفت موجوددر تا او ایکی جفتڭ ماینده ازدواج اولماسه او شکوفه دن میوه متکون اولماز آیه نڭ معناسی بویله‌در) الله تعالی جمیع میوه‌لرڭ متکون اولماقده ایکی جفت (ارکك ـ دیشی) قرار ویروب نجه که حیواناتده قرارو برویدرا وایکی جفت‌دن میوه متکون اولور (يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ) الله تعالی قدرت کامله سیله کیجه نڭ قرانلوقیله کوندزڭ ایشقلقنی اورتر نورانی اولان کوندوز دولانوب ظلماتی اولور (هابله کوندوزڭ ایشقلقیله ده کیجه نڭ قرانلیقنی اورتر الله تعالیدن باشقه بو قدرت صاحبی کیمدر (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) بوذکر اولنان شیلرده الله تعالی نڭ توحید وقدرتنه برقوم وجماعتدن اوتریکه فکر ایدوب مصنوعدن صانعه ومخلوقدن خالقه بی آپارسونلار دلیل وبرهانلر واردر

٦) (وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ) کرهٔ ارضده بری برینه مجاور وملاصق اولدوقلاری حالده

وجنّات من أعناب وزرع ونخيل صنوان وغير صنوان يسقى بماء واحد ونفضّل بعضها على بعض في الأكل إنّ في ذالك لآيات لقوم يعقلون وإن تعجب فعجب قولهم أءذا كنّا

مختلف قطعه قطعه یرلر واردر (بعضی داش بعضی توپراق توپراقڭ بعضیسی دوزڭ بعضیسی کوکردن کوکردن یرلرڭ بعضیسی زراعته بعضی دیکری باغ وبستانه لایقدر بو نلاردن باشقه یرڭ مختلف قسملری حددن آرتقدر بعضی یردن جواهرات ومعدنلر خارج اولور بعضی یردن آجی سوده چخیبور بونلار الله تعالی نڭ قدرتنه دلیل دکل می ؟) (وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ) کنه بعض یرلرده اوزومدن باغلار عمله کلور بعضی یرلرده عملـه کلمز (وَزَرْعٌ) بعض یرلرده هربرقسم حبوبات زراعتی عمله کلور (بوغدی آرپا نخود واونلاردن باشقه) (وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ) وبعض یرلرده خرما آغاجلاری عمله کلور اونلارڭ بعضی برکوکدن (کوکی برشاخه‌لری مختلف اولور) بعض دیکری مختلف کوکلردن (يُسْقَىٰ بِمَاءٍ وَاحِدٍ) بو میوه‌لر وزراعتلر هاموسی برسو ایله (یاغش وقاردن) سوواریلار بربرسو بر اما مختلف میوه‌لر عمله کلور (وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ) مختلف اولماقلریله بویله اونلارڭ بعضیسنی بعض دیکره ما کول اولماقده تفضیل وبربربك بعضی لذیذ بعضی لذیذراق بعض دیکری غیر لذیذ اولور بعضی شیرین بعضی ترش بعضی نه شیرین ونه ترش (ملس) اولور (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) درحقیقت بوذکر اولنان شیلرده الله تعالی نڭ توحید وقدرتنه برقوم وجماعتدن اوتریکه عقل اوزره رفتار ایدوب عقل طریقه‌سندن کنار اولماسونلار دلیل وبرهانلر واردر
(وَإِنْ تَعْجَبْ) (یامحمد) اکرسن بو کافر ومشرکلر دوباره دیریلوب قیامت کوننی انکار ایتمکلریندن تعجب ایلیه‌سن تعجبڭ یرنده‌در (فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا

(تَرَابًا اَئِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ) حقیقتا مشرکلرگ بوسوزلری آیا اولوب توپراق اولاندن صکره دوباره تازه‌دن خلق اولنوب حیات تابه‌جیق بو ممکن امردکدر چوخ تعجبلو سوزدر (اوقده ذکراولنان شیلری وجوده کتوروب انشاسنه قادر اولان الله تعالی خلقی دوباره وجوده کتورمکدن عاجز اولوربویله سوزدن کرك تعجب ایتمك)

۷) (اُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ) بو قیامتی منکر اولانلار او شخصلردرکه اوزربلری الله تعالی یه کافر اولوبدرلار (وَاُولٰئِكَ الْاَغْلَالُ فِى اَعْنَاقِهِمْ)واونلردرکه قیامت کونده اونلارگ بوینلاریلده عذابدن اوتری زنجیر اولور (وَاُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) اونلاردر جهنم اودینگ یولداشلاری البته اونلار جهنم اودینده همیشه اولاجقدرلر

۸) (وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ) (یامحمد) مشرکلر تعجیل ایدوب عافیت وسلامت لکدن قباق سندن عذاب ایستیورلر (قریش جماعتی رسول خدایه استهزا ایدوب دیردیلر اکر سنگ بو سوزلرگ حقدر بزه آسماندن عذاب کلسون الله تعالی بو آیه ده اونلره جواب ویریر) (وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ) اونلار نجه عذاب ایستیورلر وحال آنکه اونلاردن قباق پیغمبرلری تکذیب ایدنلرگ عذابلری کیچوب مطلع اولوبلار اونلاردن برعبرت کوتوروب عذاب ایستمه سونلر (وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلٰى ظُلْمِهِمْ) یامحمد درحقیقت سنگ ربگ الله تعالی خلق نفسلرینه ظلم ایدوب الله تعالی یه عاصی اولسا قلریله بیله توبه ایدن وقتده اونلاری باغشلایاندر

تَرَابًا اَئِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ۞
(۷) اُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَاُولٰئِكَ الْاَغْلَالُ فِى اَعْنَاقِهِمْ وَاُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۞
(۸) وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلٰى ظُلْمِهِمْ

(وَاِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ) ودرحقیقت سنگ ربگ شرك ومعصیتلرینده قالوب توبه ایلمیلره شدتلو عذاب ایدندر

۹) (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ) (یامحمد) کافر ومشرکلر دیورلرنه دن اوتری (محمده) اوز ربی الله تعالی دن معجزه لر نازل اولمیور تا اینکه براوگا ایمان کتورك (مشرکلر قران شریفه و رسول خدانگ اخلاق حسنه وصفات حمیده سنه که پیغمبرلردن باشقه هیچ برشخصده اولماز التفا ایتمیوب معجزه ایستدیلر دخی بونی ملاحظه ایتمدیلر که معجزه او شیدر که پیغمبر اوز ادعاسنگ مقابلنده اونی کتوروب سایر خلق اونگ مقابلنده عاجز قالسونلار بوگا معجزه دیلور بونده تفاوت یوخدر قران اولسون یا غیر قران قران مقابلنده عاجز قالوب اوزکه شیلره یاپشماق علامت عناد وجهالتدر (اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرٌ) یامحمد بو معجزه لرکه سندن ایستیورلر هیچ بریسی اولان دکلدر درحقیقت سن خلقی الله تعالی عذابندن قورخوراسن اما حکما اونلاری ایمانه داخل ایتمك سنده او قدرت یوخدر الله تعالی قادر در اکر ایستیه اونلاری زورا ایمانه کتوره کتوره بیلور (وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ) هر قومدن اوتری بر مخصوص معجزه ایله برپیغمبر کلوبدر او معجزه او پیغمبردن باشقه سنده اولمیوب برمعجزه ایکی پیغمبرده اولماز الله تعالی مصلحت اوزره هربر پیغمبره برقسم معجزه ویریر (یامحمد) سندن موسی وعیسی معجزه سنی ایستیورلر اونلر سندن ظهوره کلن دکلدر (آیا بو آیهٔ شریفه نی علما لباسنه ملبس اولوب آلتمش یاشنده نادانلار فراموش ایدوبلر یا اینکه

وَاِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ۞
(۹) وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ۞

۱۰) اَللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى وَمَا تَغِيضُ الْاَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ✿
۱۱) عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ✿

هوای نفسلریله آیه‌نی کنار قویوب هامو کیچن انبیا لرگ معجزه‌ لرینی رسول خدایه اسناد ویروب اگر ابسته سیدی او معجزه‌ لری کتورردی یا اینکه حقیقتا کتوروب اوندن صادر اولوب سولبور خلاف قرآنی اوزلرینه اعتقاد قرار ویروب آیهٔ شریفه‌نگ مضمونینه قایل اولوب اونلارگ سوزلر ینگ خلافلی دیتلری کفر وزندقه‌یه اسناد ویریرلر.

۱۰) (اَللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى) الله تعالی عالم‌ در هر او شیئه که هر بر مؤنث‌گ رحمنده اولوب اوگا حامله اولور (مذکر یا مؤنث گوزل یا قبیح اعضاسی تمام یا ناقص هامو سینه الله تعالی عالمدر) (وَمَا تَغِيضُ الْاَرْحَامُ) و الله تعالی عالم در هر او شیئه که مؤنث لرگ رحمی اونی ناقص ایدر (اعضاسی یا اینکه مدت حملی ناقص اولور) (وَمَا تَزْدَادُ) کنه الله تعالی عالمدر هر او شیئه که اونی رحملر آرتر ور (اولور که عدد حمل آرتق اولسون بردن یوخارو ایکی یا اوچ اولسون یا اینکه حمل‌گ بدنی تمام اولوب هیچ بر نقصان اونده اولماسون یا اینکه مدت حمل آرتق اولوب دوقوز آیدان کچسون بونلارگ هامو سینگ سیلرینه الله تعالی عالم در) (وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ) الله تعالی نگ یاننده هر بر شیئنگ بر حد و مقدار واریدر اوندن تجاوز ایتمز

۱۱) (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) حاضر و غایبه عالم اولان الله تعالی در (اَلْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ) شانی بیوك جمیع شیلره اوجا اولان الله تعالی در

۱۲) سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ✿
۱۳) لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوٓءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ

۱۲) (سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ) سز نوع بشردن هر او شخصیکه داشتان سوزلرینی کیزلده وهر او شخصیکه آشکار ایلیه الله تعالی یاننده هر ایکیسی برابردر (وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ) وهر او شخصیکه کیجه‌نگ قرانلوقنده عمللرینی کیزلده یا اینکه کوندوز خلق آراسنده دولانوب عمللرینی آشکار ایلیه بونلارگ هیچ بریسی الله تعالی‌یه مخفی قالان دکلدر

۱۳) (لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ) کیزلن و آشکار داشوب کیجه مخفی اولوب و کوندوز آشکار اولاندن اوتری (نوع بشردن اوتری) ملائکه لر (قوه روحانیه‌لر) واردو بری بربنگ دالنجه نوبه ایلیه قباق طرفندن و دالی طرفدن (يَحْفَظُونَهُ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ) انسانی حفظ ایدوب هلاکت برلریندن ساخلیورلر (او قوه لر الله تعالی امریندن انسانگ اعضاسنده ودیعه قویولوبدر نه قدر که الله تعالی نگ مشیتی قرار دوتمیوب بر توك اونگ باشندن اکسك اولمار)
(اگر تیغ عالم بجنبد زجای نبرد رگی تا نخواهد خدای)
(اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ) الله تعالی هیچ بر قومه ویردیکی نعمت و عافیتی تغییر ویرمز مگر اینکه او قوم و جماعت اوزلرینده اولان اخلاصی فساده و عدالتی ظلمه تغییر ویرسونلر (وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوٓءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ) زمانیکه الله تعالی بر قومه اوزلرینگ ظلمی سببنه عذاب و هلاکت کوندرمکی راده ایتدی هیچ بر فرده الله تعالی کوندرن عذابی

وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ
وَالٍ ۞
۱۳) هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ
الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا
وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ
وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ
وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ
وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ
بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ
فِي اللَّهِ

دفع ایتمکه قدرتی اولماز (وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ) خلقدن اوتری الله تعالی دن باشقه اونلارڭ امورلرینه مباشر اولوب عذابی اونلاردن دفع ایدن یوخدر

۱۴) (هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا) برقی (یلدریمی) سزه خوف وطمعدن اوتری کوسترن الله تعالی در برقی کورنده سزده اونڭ صاعقه سندن هم خوف اولور وهم یاغش دن اوتری طمع اولور (چوخ وقتده برق اولان زمانده یاغش اولور هربر وقت برقی کورنده انسانی یاغش طمعنه سالور) (وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ) یاغش سبینه آغر اولان بولودلاری وجوده کتوروب انشا ایدن الله تعالی در (وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ) هوا بلود اولوب یلدرم ووران وقتده یلدریمدن خارج اولان سس (رعد) الله تعالی نی ذکر ایدوب حمد ثنا ایدر لکن (مخلوقده اوقلب و بصیرت یوخدر که بلدریمڭ حمد ثناسنی درك ایدوب آگلاسونلار) ابخرهٔ ارض دن متراکم اولان بلودلاردن ناشی اولان رعد وبرقڭ وجودی یگانه اولان الله تعالی یه حمد وثنا اولوب اونڭ وجود وتوحیدینه بیوك اولان دلیللردندر) (وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ) ملائکه ده الله تعالی نڭ مهابت وجلالندن اوکا حمد وثنا ایدوب کوزل صفتلریله الله تعالی نی ذکر ایدرلر (وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ) یلدیرمدن ناشی اولان آتش پاره لری شدتلو سیله یر یوزینه کوندریر هرکمسه یه که الله تعالی اوزی ایستیه دکوب هلاك ایدر (وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ) الله تعالی نڭ قاقده ذکر

وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ لَهُ
دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ
يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا
يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا
كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ
لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ

اولنان صفتلریله (ظاهر وباطنه عالم اولوب قوت وقدرت صاحبی اولماق) کافرلر رسول خدانی تکذیب ایدوب الله تعالی حقنده اونیله نزاع وجدال ایلیوردیلر (عربڭ بیوکلریندن (عامر بن طفیل واربد بن ربیعه) رسول خدانی قتله یتورمك قصدیله مدینه یه کلدیلر دیدیلر (یا محمد) سنڭ ربڭ قزلدن یا کومشدن یا مس دن ویا دمیردن نه شیدندر رسول خدا بویوردی منیم ربیم جسم اولماقدن مبرادر رسول خدا قتله ال تاپمیوب قایدوب اوز یرلرینه کیدنده (عامر ابن طفیل) بوینه بر بیوك یارا چخاروب (اربد ابن ربیعه) نی صاعقه ووروب هرایکیسی هلاك اولدیلار) (وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ) مشرکلر الله تعالی حقنده نزاع وجدال ایدیرلر وحال آنکه الله تعالی اونلارك مکر وحیله لرینك مقابلنده شدتیله مکر حیله ایدوب کمان ایتمین یردن اونلاره عذاب کوندردی

(لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ) حق اولان دعالر الله تعالی یه مخصوص در الله تعالی حق اولان دعالری ایشیدوب اونلاره جواب ویروب مستجاب ایلر (وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) اما او بتلرکه مشرکلر اونلاری الله تعالی دن باشقه چاغروب حاجت ایستیورلر (لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ) او بتلر اونلاردن اوتری هیچ برشی اونلارك دعاسلدن (*) مستجاب ایتمزلر مکر سوبڭ مستجاب ایتمکی کیمی

(*) دین اصلاحه متدین اولوب آدلارینی مسلم قویوب اوزلرینی اهل قرآن دیوب الله تعالی‌نی فراموش ایدوب اوزلرینه الله تعالی‌دن باشقه قبلهٔ حاجت قرار ویرمللر بربو آیهٔ شریفه‌یه باخوب الله تعالی نك وحدانیتنی متذکر اولوب حاجت وقتنده اوز امورلرینی الله تعالی‌یه واکذار ایدوب معنی بت پرستلکی سکنار قویسونلار تا نه وقته کمین قرآن شریفك حکملری پردهٔ خفاده قالوب

وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ

او شخصك دعاسنی كه صودن اوزاق اولوب نهایت عطشده اولـون اوزاقدن اللرینی صوینك طرفنه آچوب دیسه كه ای صو منم آغزیمه كلوب عطشمی ساكت ایله آیا او صو اونگ دعاسنی قبول ایدوب اونگ آغزینه كلوب عطشنی ساكت ایدرمی ؟ اوصو اونگ آغزینه یتشوب عطشنی ساكت ایدن دكلدر چونكه صو جماد اولان شیدر نجه اولور كه جماد شی دعانی ایشدوب مستجاب ایلسون (هابیله در مشركلرگ بتلری بتلردن ایستین حاجتلرك انتظارنده قالمقلری هیچ وقت حاجتلری روا اولمیاجقدر تا اینكه بتلری ترك ایدوب سمیع و بصیر اولان الله تعالی نی چاغروب حاجتلرینی ایستیوب سؤال ایده‌لر او وقتده حاجتلری روا اولاجقدر نجه كه اوزاقدن صویه یاخود صویه طرف اللری اوزادوب صوی خواهش ایتمكیله صوسوز شخصگ عطشی ساكت اولماز تا اینكه صو یگ طرفنه كیدوب صویه یتشوب صو ایچوب صوینك برودتی اوكا تأثیر ایلیه او وقتده عطشی ساكت اولور

(وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ) كافرلر

ملت اسلام جهالت لباسنه ملبس اولوب مشركلر عمله مباشر اولاجقلار رسول‌الله زماننده اولان بت‌پرستلر همان اوصورتده دیدیلر كه بزیم بو زمانمزده اولارینی خدا پرست قوبالار دیورلر چولرده ویا بالارده یاقرینه لرك اطرافنه وصولرك كنارنده حادث اولان بقعه و جمادلرك زیارتنه كیدوب اوشلاره تعظیم ایدنلره اكثر دیه من بو عملر بت‌پرستلر عملریدر تعظیم وتكریم حاجت ایستمك براولان الله تعالی یه مختص‌در هر آیته جوابنده همان سوزی دیرلركه بت‌پرستلر ابراهیم علیه‌السلامك و رسول اكرمك جوابنده دیدیلر او وقتده اولاره كه بت لرك تركنه امر بویوردیلار دیدیلر بز آتا باباﻻریمزی بولاره تعظیم ایتن كوروبمیشك اولارك طریقه سی ترك ایدوب بزه تابع اولماق عقلدن كنار بر شیدر اولارك جوابنده دیندیلر بز اوزگز وآتا بابالرگز هامگز آشكار اولان ضلالتده سگز اهل اسلام آرامنده آتا بابادن قالان رسوم وعادتلر یا اینكه اوصدهبلنكه قایدوب اسلام دینه داخل ولوبلر او مذهبك رسوم و عادتلری بر امر شرعی صورتنه داخل اولوبدر اولاری او امردن قایتارماق محال امرلردن كوروبدور الهی اسلام چراغنه بر مدد بویوركل)

١٤) وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ۞
١٥) قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قُلِ اللّٰهُ

دعا ایدوب بتلرینی چاغرماقلری دكل مكر ضلالت و كمراه‌لقدندر اولارك دعاسی ضایع اولوب بر فایده ویرن دكل‌دَر

(١٤)(وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا) هر بر شیكه الله تعالی مخلوقدن اوتری اراده ایلسه اونی ایستیه‌لر یا ایستمیه‌لر اونك دفعنه قادر اولا بیلمزلر بلكه الله تعالی نك او اراده‌سینه میل و رغبتلریله یا كراهت ایله اطاعت ایدوب قبول ایدرلر هیچ بر شخص الله تعالی اراده ایتدن امردن قاچوب خلاص اولا بیلمز (وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ) والله تعالی یه اطاعت ایدر حتی خلقگ كولكه‌سی ظهردن قباق و عصر وقتنده كولكه آرتق و اكسیك اولان زمانده الله تعالی نگ اطاعتنده‌در (شخصگ اوز كولكه سنده هانسیكه كولكه شخصگ اوزیندن ناشی اولاندر اختیاری اولمیوب كونك حركتی ایله آرتق و اكسیك اولماقی كولكه نك الله تعالی یه اطاعت ایتمكدن عبارتدر انسانك كولكه‌سی كونك حركت ایتمكیله آرتق و اكسیك اولان زمانده آیا انسان اوز جسمندن ناشی اولان كولكه‌نی آرتق و اكسیك اولماقدن حفظ ایدوب ساخلاماقه اختیاری واردرمی ؟ انسانك اوز كولكه‌سنه اختیاری اولمیان زمانده اوز بدنیندن كنارشیلره نه اختیاری اولاجقدر (سبحانه ما اعظم شانه)

١٥) (قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) (یا محمد) دیگلن بو مشركلره سزكه الله تعالی دن باشقه بتلره ستایش ایدیرسگز آیا آسمانلارگ و یرگ تربیت ویرنی كیمدر (قُلِ اللّٰهُ) (یا محمد) مشركلر عنادلریندن حقی كمان ایتمك سنه سن اوزگ جوابده دیگلن الله تعالی‌در

قل أفاتخذتم من دونه أولياء لا يملكون لأنفسهم نفعا ولا ضرا قل هل يستوى الأعمى والبصير أم هل تستوى الظلمات والنور أم جعلوا لله شركاء خلقوا كخلقه فتشابه الخلق عليهم قل الله خالق كل شيء

نجه‌كه سزده بو مطلبی انكار ايدن دكل سكز (او نلرده انكار ايتمديلر) (قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ) ديكل اونلاره (يا محمد) ايمديكه بيله‌در آسمانلارك و يرك تربيت ويرنی الله تعالى در آيا بريله حالده كه سز الله تعالى دن باشقه اوزيكره دوستلر وكومكلر (بتلری) اخذ ايدوب قرار ويربر سكز (لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا) وحال آنكه او بتلر اوزلرينه نفع و يا ضرر يتورمككه قادر دكلر (عاقل شخصدن بيله عمل صادر اولور می ؟) (بو سفيهلر عملی در) (قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ) ديكل مشركلره (يا محمد) آيا كوزی كور اولان شخصيله كوزی آچق ايشقلی اولان شخص برابر اولور می ؟) الله تعالى‌نی تانيوب ايمان كتورن شخصيله باطنی كور بت پرست اولان شخص برابر اولورمی [هيچ وقت برابر اولماز) (أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ) يا اينكه آيا قرانلو قلاريله ايشقلق (شركلن ايمان) برابر اولورمی البته برابر اولماز (أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ) يا اينكه او مشركلر الله تعالى يه شريكلر قرار ويرويلر هانسيكه او شريكلرده الله تعالى خلق ايدن مخلوق كمی مخلوق خلق ايدويلر او وقتده الله تعالى مخلوقيله بتلرك مخلوقی بری برينه قارشوب شبهه‌لو اولوب مشركلر ديرلر بزيم بتلرده الله تعالى كمی مخلوق خلق ايدويلر نه جهته كوره بزباره ستايش ايتمك ايمديكه بيله شی اولميوب وبتلرك هيچ بر شيئه قدرت يوخلار بدر جماد و عاجز اولان شيلر دولر عاقل شخصلرده اونلاری اوزلرينه معبود قرار ويروب اونلاره ستايش ايدرمی ؟ (قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) ديكل (يا محمد) هيچ وقت بتلر بر شی خلق ايتمكه قادر

وهو الواحد القهار
١٦) أنزل من السماء ماء فسالت أودية بقدرها فاحتمل السيل زبدا رابيا ومما يوقدون عليه في النار ابتغاء حلية أو متاع زبد مثله كذلك يضرب الله الحق والباطل

دكلدرلر هر بر شيلرك خالقی الله تعالى در (وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ) هامو مخلوقی ياراتان و جميع مخلوقه غالب و مسلط اولان يالقوز و بی شريك الله تعالى در

١٦) (أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) الله تعالى قباقكی آيه شريفه‌ده كافری كور اولان شخصه مومنی كوزليه كفری ظلمته ايمانی نوره تشبيه ايليندن صكره بو آيه‌ده حقان باطلدن اوتری مثل ذكر ايدوب بويوريور) الله تعالى سزدن اوتری آسماندن سو كوندرير (فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا) سولار آخوب و چوخور يرلرده اوز قدرينه كوره جمع اولور (فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا) سو جاری اولان وقتده سودن حادث اولان كوبكی (كفی) او كوبك سيلك اوستنده اولان حالده كتوروب آپاروور (وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ) بر دفعه كوبك سودن حادث اولور برده (فلزدن) قزل كومش يا مس يا دمير كيمی شيلردن) او وقتده‌كه اونلاره اود وريلسون اريد مكدن اوتری برنوع كف حادث اولور (ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ) اونلار اريديلسون زينت قايرماقدن اوتری (قزل كومش كيمی) (أَوْ مَتَاعٍ) يا اريديلسون علاحده شيلر قايرماقدن اوتری (مثلا مس دن ظروف دميردن لازم اولان آلات) (زَبَدٌ مِثْلُهُ) (فلزلردن) اريين وقتده كوبك حادث اولور سودن حادث اولان كيمی (كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ) الله تعالى حقيله باطلدن اوتری بويله مثل وورار (سو قزل و كومش ساير فلزلر اريندن صكره باقی قالان حقدن و بو شيلرك كوبكی باطل دن اوتری

فَاَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَ اَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِى الْاَرْضِ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ ۞

۱۷) لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنٰى وَ الَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعاً وَ مِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ

مثللر باطل کوپك کبی ضایع اولوب باقی قالمیاندر لکن حق سو و (فلز) لر کبی کوپك کیدن صکرە باقی قالوب منفعت ویرندر نتجه که بویورر (فَاَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً) اما کف ضایع اولوب باطل اولور اوندن هیچ برخیر عاید اولماز (نتجه که بت پرستلك و دین اسلامدن کنار اولماق کبی باطل ایشدن بر منفعت حاصل اولماز] (وَاَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِى الْاَرْضِ) اما خلقه منفعت ویرن شیء کوپك کیدندن صکرە یرده قالوب خلق اوندن منفعت بردار اولورلار سو و سایر (فلز) لر کبی (كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ) الله تعالی خلقدن اوکری حقیله باطل یارەسنده بویله مثللر ذکر ایدر باطل اگرچه بعضی وقتلردە حق دن اوجا اولوب حقه غالب اولورسەدە (یعنی دین اسلامه اوز که دین و مذهبلر غالب اولمش اولسەده که بو زمانلاردە مشاهده اولنور) لکن حق دە اولانلار بو مطلبدن کرك شك و شبهه یه واقع اولماسونلار عاقبت امردە الله تعالی حقی غالب ایدوب باطل ذلیل اولوب محو و نابود اولاجاقدر نتجه که سو (فلز) اوستنده اولان کوپك ترلکیله محو و مضمحل اولوب هیچ بر آثار اوندن باقی قالمیور

۱۷) (لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنٰى) الله تعالی نك توحید و ایمان طرفنه دعوت ایتمککنی قبول ایدوب ایمان کتورنلردن اوتری اوز ربلری الله تعالی یاننده کوزل و یاخشی اجرلر واردر (وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ) اما او شخصلر بکه الله تعالی نك دعوتنی قبول ایلمیوب ایمانه داخل اولمیالار (لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعاً وَ مِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ) اگر یرده اولان هامو خزینه لر یر ده او قدر زیاده اولردن اوتری اولمش اولا که او

اُولٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ ۞

۱۸) وَ مَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَ بِئْسَ الْمِهَادُ ۞

۱۹) اَفَمَنْ يَعْلَمُ اَنَّمَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ اَعْمٰى اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ ۞

۲۰) اَلَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَ لَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ

خزینه لرك هاموسنی ویرەلر بلکه الله تعالی عذابندن خلاص اولوب نجات تاپالار هیچ وقت اونلاردن قبول اولونیوب عذابدن خلاص اولمازلار (اُولٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ) بو ذکر اولنان شخصلر ش اوتری قیامت کوننده دقت اوزره حساب چکلمك واردر که هیچ بر شی کناهلرندن باغشلانمیه جاقدر

۱۸) (وَ مَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ) اونلارك مرللری و ارام دوتان یرلری جهنم در (وَ بِئْسَ الْمِهَادُ) جهنم اونلردن اوتری نه یمان فرش اولنوب حاضر اولان یردر

۱۹) (اَفَمَنْ يَعْلَمُ اَنَّمَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ) (یا محمد) آیا او شخصیکه سکا ربکدن نازل اولان قرآنك حق اولماقنه عالم اولوب اوکا ایمان کتوروب هر بر حکمنه عمل ایلنه (كَمَنْ هُوَ اَعْمٰى) آیا بیله شخص او شخص کبی در که باطن کوزی کور اولوب قرآنه ایمان کتورمیوب اونك حکملرینه عمل ایلمیه البته برابر اولمازلار (اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ) عقل اوزره رفتار ایدوب بصیرة صاحبی اولان شخصلر مقید اولوب الله تعالی نك نصیحت و موعظه سنی قبول ایلیوب قرآنه ایمان کتورر یرلر

۲۰) (اَلَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ) او شخصلر بکه الله تعالی عهدینه وفا ایدوب محکم اولان عهدی سندیرمیوب الله تعالی یه ایمان کتورەلر (بو آیه نك جبری نچه آیه دن صکرە که جکدر الله تعالی نوع بشره عقل ویروب و اونلارك عقلنده الله تعالی یه معرفت یتوروب شریك قرار ویرمەمککی ودیعه قویماق الله تعالی نك عهدندن عبارتدر)

٢١) وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوٓءَ الْحِسَابِ ۞

٢٢) وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَؤُنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ۞

٢٣) جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ

٢١) (وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ) و او شخصلرکه الله تعالی امر ایدن یاخشلق و احسان (قوم اقربا یاره سنده یا اینکه مسلمانلار بری برینک حقنده) عمله کتوره لر (وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوٓءَ الْحِسَابِ) اوز ربلری الله تعالی عذابندن خوف ایدوب خصوصا دقت اوزره حساب چکمکدن قورقالار.

٢٢) (وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ) و او شخصلرکه بلا و محنته صبر ایدوب الله تعالی نگ هر بر تکلیفنک مقابلنده محکم دورالار و بو صبر ایدوب محکم دورماقلاری آنجق الله تعالی نک رضاسنی ایتمکدن اوتری اولمش اولا (وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً) و نماز (که دینگ ستونیدر) هر بر وقتده عمله کتورملر و اولاره ویردیکمز روزیلردن کیزلنده یا آشکارده الله تعالی یولنده انفاق و احسان ایدملر (وَيَدْرَؤُنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ) بر کناه ایلیندن صکره بر ثواب عمله کتوروب او کناهدن توبه ایدوب او کناهی او ثوابله اوزلریندن دفع ایلیوب کنار ایدهلر (اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ) بو ذکر اولنان شخصلردن اوتری (٢٣ نجی آیه دن بو طرفه ذکر اولنانلار) دنیادن کوچندن صکره الله تعالی اراده ایدن دنیانگ کوزل عاقبتی (جنت) واردر الله تعالی نگ اراده سی اودر که خلق دنیادن کوچندن صکره جنته داخل اولسونلار نجه که کلن آیهٔ شریفه ده بوریر)

٢٣) (جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ) الله تعالی اراده ایدن دنیانگ کوزل عاقبتی برنجه اولان باغلردر ذکر اولنان شخصلر او باغلره داخل اولورلر و هر او شخصکه اونلارك

وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ۞

٢٤) وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ اُولٰٓئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوٓءُ الدَّارِ ۞

٢٥) اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ

آتا و آنالاریندن و آرواداریندن و اولادلریندن یاخشی عمل صاحبی اولالار اونلار ده او جنتلره داخل اولورلار (وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ) ملائکه لر مؤمنلره جنتك قصرلرینگ هر بر قاپولاریندن داخل اولورلر قصرلرگ متعدد قاپولاری اولماق سببله هر بر قاپودن ایسته سه لر داخل اولا بیلورلر (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ) ملائکه لر اولره دیرلر سلام سزه اولسون او سببه کوره که دنیاده هر بر بلا و محنته صبر ایلدیگز تا اینکه بیله نعمتلره واصل اولدیگز (فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ) سزدن اوتری دنیانك عاقبتی نه یاخشی اولدی بیله مرتبه و مقاملر صاحبی اولدیگز (بوندن صکره کلن آیهٔ شریفه ده قباقده ذکر اولنان یاخشی عمل صاحبلرینگ ضدینی بیان بویوریر)

٢٤) (وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) و او شخصلرکه الله تعالی اونلاردن محکم عهد الاندن صکره او عهدی بنده ره لار (عقل اوزره رفتار ایتمیوب الله تعالی یه ایمان کتورمیه لر) (وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ) الله تعالی امر ایدن یاخشلق واحسانی قطع ایدوب عمله کتورمیه لر (صله ارحام وغیر صله ارحامدن) (وَيُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ) الله تعالی یه کافر ولوب عاصی اولماقیله بریونده فساد ایدهلر (اُولٰٓئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ) بو ذکر اولنان شخصلردن اوتری الله تعالی رحمتندن اوزاق اولماق واردر (وَلَهُمْ سُوٓءُ الدَّارِ) و اونلاردن اوتری دنیا عاقبتنگ یمانلقی جهنم عذابی واردر

٢٥) (اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ) الله تعالی هر کمسه یه ایسته سه (*) روزینی آچوب فراوان وچوخ

(*) [illegible] الله تعالی [illegible] چوخ [illegible] روزی [illegible] الله تعالی نگ حکمتی [illegible] اوتری [illegible] الله تعالی یه اعتراض ایدوب [illegible] روزی [illegible]

وزی ویر ر وهر کیمسه‌یه ایسته‌مه‌تسکا دوتوب آرزوزی ویرر (وَ فَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا) الله تعالی دنیالی اونلارگه بو زینه آجوب جوق نعمت اونلاره ویرمک سببله طغیان ایدوب دنیابه شاد اولوب آخرتی فراموش ایلدیلر (وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ) وحال اینکه دنیانگ حیاتی ونعمتی آخرت نعمتلری ینگ مقابلنده‌دکل مگر برآز ویز فانی اولان شی در همیشه لک نعمتی فراموش ایدوب فانی نعمته مغرور اولماق زهی نادانلقدر

۲۶) (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ) کافر اولان شخصلر دیرلر نه‌جهته کوره (محمده) اوزرینه الله تعالیدن برمعجزه نازل اولمیور (نه عجبدر بو نلارگه بوسوزلری قران شریفگه آیات بیناتنی معجزه حساب ایلمیوب یا عقله علاحده معجزه خواهش ایدیرلر (قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ) اونلارگه جواب‌نده دیگل (یا محمد) الله تعالی ایسته‌سه سزینگ کیمی معاند شخصلری درحقیقت نجه که قران شریف کیمی معجزه‌سزه فایده ویرمیوب کفرده باقی قالوبگز ضلالتده باقی قوبار هیچ برمعجزه سزه فایده ویرمیوب هدایت تاپمازسگز (وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ) اما هراوشخصیکه سزگ صفتگزگ خلافنده اولوب حق طرفنه رجوع ایلیه الله تعالی اونی اوزطرفنه هدایت ایدر

لقاش مقابلنده دورورب اعتراض ایتسکه قوه ویارا بوخیدر اما دنیاده یعنی مال ودولت صاحبلرادن اولری جوق حیف درکه اونلرنگ جمع ایتسکنی اوزعقل [illegible]

و کیا [illegible] قران شریفنگ [illegible] فراموش ایدیلر [illegible]

[illegible] الله تعالی [illegible]

[illegible] الله تعالی [illegible] الله تعالی [illegible]

[illegible] الله تعالی [illegible]

[illegible] عقل و وجودینی [illegible]

[illegible] الله تعالی نگ [illegible]

[illegible]

وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ۞

۲۶) وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ

۲۷) (الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ) الله تعالی طرفنه رجوع ایدنلر اوشخصلردرکه الله تعالی یه ایمان کوروب قلبلری الله تعالینگ رحمت ومغفرتنی یاده کتورمکله ارام اولا (أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ) خبردار اولگل (یا محمد) الله تعالی نگ رحمت ومغفرتنی ذکر ایتمکیله مومنلرگ قلبی ارام اولوب اونلاردن اوتری راحتلق حاصل اولور

۲۸) (الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) اوشخصلریکه قرانه ایمان کوروب عمل صالح ایلیه‌لر (طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ) اونلاردن اوتری آخرتنگ خیروکرامتی وکوزل قایده‌جاق یری واردر (یه‌کوزل قایده‌جاق یریدر جنت مومنلردن اوتری)

۲۹) (كَذَٰلِكَ أَرْسَلْنَاكَ)(یامحمد)سنی خلقی دعوت ایتمکدن اوتری کوندردیک براوندرمکلکیله که سایر انبیالرگ کوندرمکنه اونگ شانی وفضیلتی اولسون (فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ) سنی کوندردیک بر امتگ ایچنده که اونلاردن جوق قباق امتلر کیچوبلر واونلارده پیغمبرلر کلدویدر (لِتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ) تااینکه اوخویاسان اونلاره بیوک اولان کتاب وقرانی که سکا وحی کوندرمشوک (وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَٰنِ) وحال اینکه مشرکلر رحمتی جوق اولوب دنیا واخرت نعمتنگ صاحبی الله تعالی یه کافر اولورلر وسنگ کیمی پیغمبری وقران کیمی کتابی معجزه‌لی انکار ایلیورلر (مشرکلر دیوردیلر یا محمد سن بزی (رحمن) اطاعتنه دعوت ایدیرسن بز بیلمیورسک (رحمن) نه شیدر (قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) دیگل اونلاره یا محمد (رحمن)

۲۷) الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ۞

۲۸) الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ ۞

۲۹) كَذَٰلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَٰنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ

عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ

۞

٣٠) وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ اَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰى بَلْ لِلّٰهِ الْاَمْرُ جَمِيعًا اَفَلَمْ يَيْأَسِ الَّذِينَ اٰمَنُوا

سنی تربیت ویرن الله تعالی در یا القوز بی شریک اولدن باشقه حق اولان معبود یوقدر (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ) سزه نصرت تاپوب غالب اولماقده توکلم (رحمن) الله تعالی یه‌اولوب آخر امرده قایداجاغم اونگ طرفنه‌در سزگ مقابلکرده صبر ایتمکه مکا جزای خیر ویریر

٣٠) (وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ) بو آیه نبی الله تعالی مثلدن او تری ذکر ایدیر یوریر (اگر بر قرآن اولا که مثلا اونگ سوزلرینگ (٠) یاخشی لقلدن داغلار یرندن حرکت ایدوب سیر ایده‌لر) (اَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْاَرْضُ) یا اینکه او قرآنگ سببنه یر قطعه قطعه اولوب متلاشی اولا (اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰى) یا اینکه او قرآنگ سببنه اولیلر لر تکلم اولنه اگر بر بویله کتاب وقرآن آختاریلسه هر آینه بو قرآن اولاجاقدر بوندن باشقه علاحده قرآن اولا بیلمز با این همه که ایمان کتور میوب علاحده معجزه ایستیورلر

(بَلْ لِلّٰهِ الْاَمْرُ جَمِيعًا) بلکه جمیع امرلر الله تعالی نگ اختیارنده‌در مشرکلر ایستین معجزه‌لری کتورمکه قدرت واردر اما الله تعالی نگ حکمتی اونلارنگ ترکنی خواهش ایدیر (اَفَلَمْ يَيْأَسِ الَّذِينَ اٰمَنُوا) (یا محمد) آیا مؤمنلر بو کافر و مشرکلرگ ایمانلردن مایوس اولمیوبلر که امیدلری واردر بو مشرکلر (مکه

قرآن شریفده اولان اخلاق حسنه و نصیحت و موعظه انذار و تخویف اطلاق مروت امر اولونماق انسانیت صفتلرینی تحصیل ایدوب جهالت صفتلرینی ترک ایتمک اگر (مثلا) داغلاره ویره و او بیلره تلاوت اولنه هر آینه داغلار یرلردن حرکت ایدوب پرمتش اولوب اولیلر تکلمه کلورلر اما جاهل انسانگ اولی قلبه قرآن شریفگ حکمت وموعظه‌یه قابل اولان آیات بیناتی تاثیر ایتمیوب قاره داشدن بدتر تهایت استحکامده دوروبدر [illegible] عیسی ابن مریم علیه السلام گوردیلر یوزقویوب برداغه طرف قاچر دیدیلر یا روح الله نه دن بله قاچرسان سنگ دعا ایله‌ نه برانسان ونه یرلرجی حیوان کان یوقدر دیدی جاهلدن شخصدن قاچرام دیدیلر من هماندن عیسی من سنگ مورتك اولیلره تاثیر ایدیر اما جاهلی جهالتدن قایتارماقه قدرتك یوقدر دیدی بن هرچه جاهلی نادان شخصدن قلبه معالجه ایلدیم معالجه قبولی ایلمدی اوندن قاچرام بلی جاهلك قلبه معالجه

اَنْ لَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ اَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ

اهلی) ایمانه کلسونلر (اَنْ لَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا) بتیا بونی بیلسونلر که اگر الله تعالی ایسته زوراً وقهراً جمیع انسانی هدایت ایدوب دین اسلامه داخل ایدر اما انسانی صاحب اختیار خلق ایتدك سببه ایمانه داخل اولماقده هر شخص اوز اختیارینه واگذار اولنوبدر (وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ) مشرکلرگ خبیث اولان عمللرینگ سببنه همیشه بر بلا ومصیبت اونلارگ اوزلرینه واولادلرینه یا مالّلرینه یتشور (مکه اهلی مشرکلر شرکلرنده محکم دورماقه گوره کاهی قحطلقه وکاهی مقتول اولوب اسیر اولماقه مبتلا اولوردیلر) (اَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ) یا اینکه او بلا و مصیبت مکه نگ اطرافنه نازل اولور اونگ شراره‌سی مکه یه‌ده یتشوب اونلاری خوفه سالور (اسلام قوشونی مکه اطرافنده اولان مشرکلریله نزاع وجداله مشغول

بلکه نیا بلکه مشکل و صعب در او درکه رسول اکرم بویوروبدر (رحم ایلیك برعالمه که جاهللر اراسنده اولسون) جهالت بیوك صعب العلاج مرضدر خصوصا برشخصیکه جهل مرکب‌ده اولسون شخص بلمیه وبلمیه‌جکنه بلمیور بلکه بلمین حالنده اوزینی بلن حساب ایلیه ولا جهل مرکب دیلور لهذه که شاعر دیور (هرکس که نداند و نداند که نداند در جهل مرکب ابد الدهر بماند) بزیم زمانمز رسول اکرم مبعوث اولان جاهلیت زمانی حکایت ایدیر نیجه مکه اوزماننده قرآن شریفك آیات بیناتی جاهللردن اوتری زهر قاتل حکمنده اولوب اونی انکار ایدوب اولك احیای اموات ایدن کتابلریه قولاغ ویرمکی اوزلرندن اوتری موت حساب ایدیرلر هابله بوزمانك عالم نما جاهللری قرآن‌شریفی [illegible] قرآنك حکملرینی یوللو احسانده قویوب مخالف قرآن اولان احادیث موضوعه‌نی اساس احکام شرعیه قرار ویروب هر برشخص اوزیندن اوتری بر رأی ویر مذهب اختیار ایدوبلر مخالف قرآن اولا نحیثدن اوتری عذر گوزلده‌بله دیورلر اگرچه قرآنك ظاهری دلالت ایدیر بوکا که کچن انبیالرك معجزه‌لری رسول اکرمدن اسلەر اولمیوبدر اما احادیث بوتك خلافنه اولوب معجزه‌لرك [illegible] ثابت ایدیر شاید قرآنلكده ظاهری مراد اولماش اولا لابد‌ا گرك او معجزه‌لرك صدورینه یعنی دن قایل اولاق) بو مطلبدن غافل اولوبلار که کلام فصیح اوکا دیلورکه اوندن مراد اولان معنی اسهل و جهیله اوندن مستفاد اولونسون قرآن شریفدن فصیح اولان کلام اگر اولسه قرآن یزدن اوتری معجزه ودلیل اولا بلمز اگر قرآن شریفك ظاهرلدن بر معنی باشقدن بر علاحده معنی مراد اولمش ولا اولمی فصاحت وبلاغتدن خارج ایدوب امر ودعایه ملحق ایدر قرآن شریفك عرب دیلنده وعربك عرف اصطلاحیله نازل اولوب‌در هو بر مطلبکه عربك عرف اصطلاحیله اوندن استفاده اولوندی همان مطلب الله تعالی نك مقصودیدر اوندن غیری سوزلر باطل‌در

حتی یاتی وعد الله ان الله لایخلف المیعاد ۞

٣١) ولقد استهزئ برسل من قبلك فامليت للذين كفروا ثم اخذتهم فكيف كان عقاب ۞

٣٢) افمن هو قائم علی كل نفس بما كسبت وجعلوا لله شركاء قل سموهم ام تنبؤنه بما لا

اولوب اونلاری دلیل ایدن زماننده مکه اهلنی خوف کوتوروب اضطرابه دوشدیلر) (حَتّٰى يَأْتِيَ وَعْدُ اللّٰهِ) هر بر قسم بلا الله تعالی مکه اهلنه کوندریر تا اینکه الله تعالی نگ وعده سی کلوب اوز پیغمبری (محمد) ی اونلاره غالب ایدوب مکه نی فتح ایلیوب مشرکلردن پاك ایتسون (اِنَّ اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ) درحقیقت الله تعالی اوز وعده سنگ (که پیغمبرینه خبر ویرویدر مکه نی اوندن اوتری فتح ایتسون) خلافنی ایلمز

٣١) (وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ) حقیقتا (یامحمد) سندن قباق کیجن پیغمبرلرده نگ کمی استهزا اولنوبدرلر نچه که بو مکه اهلی سنگا استهزا ایلیورلر (فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) کافر و مشرکلرنگ وقتلرینی طولانی ایدوب اونلره مهلت ویردیم کمان ایتدیلر که همیشه عافیت و سلامتلقده قالا جاقدرلر (ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ) اوندن صکره اونلاری دنیا و آخرتده عذابه دوتدیم (فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ) نچه اولدی منیم عذابیم اونلاره آیا قدرتم وارمیدی اونلاره عذاب ایتمکه یانه (بو مکه اهلینه قورخ سونلار بوند نکه اونلاره ده مهلت ویرندن صکره تاکهان دوتوب عذاب ایدیم)

٣٢ (أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ) ایا او الله تعالی اینکه هر بر نفسی حفظ ایدوب روزی ویره خیر و شردن عمللرینه عالم اولا ایا بیله الله تعالی او بتلر کبیدر که عاجز اولوب هیچ بر شیئه قادر اولمیه لر (وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ) باابن همه عبادته مستحق اولوب یکانه اولان الله تعالی یه شریکلر قرار ویردیلر (قُلْ سَمُّوهُمْ) دیگل مشرکلره (یامحمد) الله تعالی یه قرار ویردیگگز شریکلری الله تعالی دن اوتری بیان ایدوب آدلاندیرگ بلکه الله تعالی اونلاری تانیمیور (أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لَا

یعلم فی الارض ام بظاهر من القول بل زین للذین کفروا مکرهم وصدوا عن السبیل ومن یضلل الله فما له من هاد ۞

٣٣) لهم عذاب فی الحیوة الدنیا ولعذاب الآخرة اشق وما لهم من الله من واق ۞

٣٤) مثل الجنة التی وعد المتقون

يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ) الله تعالی هر بر شیئه عالمدر هیچ بر شیئنی الله تعالی یه خبر ویره بیلمز مگر ایا الله تعالی یه خبر ویره جکگز او شیئکه یر یوزنده اونگا عالم دگلدر اگر یر یوزنده الله تعالی نگ شریکی اولسیدی البته شریکنه عالم اولوردی یرلره و آسمانلاره عالم اولان الله تعالی در نچه اولدیکه اوز شریکه عالم اولمادی (أَمْ بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ) بلکه سز او بتلره شریك آدینی ظاهرده دیلدن دیمکیله قویورسگز اونلارنگ حقیقتی یوقدر هر بر شیئکه الله تعالی نگ علمی اونگ وجودینه اولمادی اونگ حقیقتی یوقدر (کیچن آیات شریفه نگ عربیتنه و احتجاج مقامنده عجیبه طریق و اسلوبینه دقت نظر ایدوب انصاف اوزره باخانلار بیلورلر که بشر کلامی دگل بو مطلبی علم عربیته دارا اولانلار درك ایدرلر) (بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ) بلکه مشرکلردن اوتری اسلام بارهسنده ایدن مکر و حیله لرینی و الله تعالی یه شریك قرار ویرمکلرینی اوز نفسلری زینت ویردی (وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ) خبیث اولان نفسلری اونلاری حق یولنه تابع اولماقدن ساخلادی اوجهته کوره الله تعالی ده هدایتی اونلاردن کسوب ضلالتده قالدیلار (وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ) هر بر شخصیکه اونگ خبیث اولان عمللرینه کوره الله تعالی توفیق و هدایتی اوندن کسوب اونی ضلالتده باقی قویه او شخصدن اوتری هیچ بر نفر هدایت ایدن تاپیلماز

٣٣) (لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) مشرکلردن اوتری بو دنیاده عذاب واردر (وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ) اما البته آخرتنگ عذابی دنیا عذابیندن غلیظراق و شدتلوراقدر (وَمَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ) قیامت کوننده اونلاردن اوتری الله تعالی عذابندن اونلاری بر حفظ ایدوب ساخلیان اولماز

٣٤) (مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ) متقیلره وعده ویریلن

تجری من تحتها الانهار اكلها دائم وظلها تلك عقبى الذين اتقوا وعقبى الكافرين النار ۞

٣٥) والذين آتيناهم الكتاب يفرحون بما انزل اليك ومن الاحزاب من ينكر بعضه قل انما امرت ان اعبد الله ولا اشرك به اليه ادعو واليه مآب ۞

جنتك صفتی (بودركه ذكر اولنور) (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) قصرلرينك اغاجلرينك آلتندن نهرلر جاری اولور (أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا) اوجنتك ميوه‌لری وكولكه‌سی هميشه‌لك اولوب دنيا باغلرينك ميوه وكولكه‌سی كبی قطع اولوب قورتاران دكلدر (تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا) بوصفتلر ايله ذكر اولنان (جنت) متقی شخصلرك عاقبت امرلريدر جنته داخل اولوب هميشه اوراده اولاجقلار (وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ) اما كافر و مشركلرك عاقبت امرلری جهنمك اوديدر هميشه اوراده عذابده اولاجقلار

٣٥) (وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ) يامحمد اول شخصلر يكه اونلاره كتاب ويرمشيك [يهود نصاری) اونلارك بعضيلری هانكيكه بوندن صكره سكا ايمان كتوررلر (بو سوره مكه ده نازل اولوب يهوديلردن‌ده بنه ده ايمان كتورديلر) سكا نازل اولان قرآنه شاد اولورلر (يهوديلردن اول امرده رسول خدا مدينه يه هجرت ايلدكدن صكره اسلامه داخل اولان عبدالله ابن سلام وكعب الاحبار واونلارك اصحابلری اولدی نصارادن اسلامه داخل اولان (٤٠) نفر نجرانده (٣٢) نفر حبشه‌ده (٨) يمن ده اولدی بونلاری الله تعالی مكه ده رسول خدايه قباقجه خبر ويرير (وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ) اهل كتابك كافرلری سكا نازل اولان قرآنك بعضيلرينی انكار ايديورلر (اهل كتاب قرآنك قصه‌لرينی وبعضی حكملرينی هانكيكه اونلارك حكميله موافقدر انكار ايتميورديلر (قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ) ديكلن مشركلره (يامحمد) درحقيقت من امر اولونمشام الله تعالی طرفندن بوكاكه بر اولان الله تعالی يه عبادت ايدوب اوكا شريك قرار ويرميم (إِلَيْهِ أَدْعُو) سز مشركلريده بر اولان الله تعالی طرفنه دعوت ايديرم (وَإِلَيْهِ مَآبِ) واونك طرفنه‌در منيم قايده جغم (نجه كه سزده بو مطلبه اقرار ايديرسكز يس انكار ايتمككزك معناسی يوخدر

٣٦) وكذلك انزلناه حكما عربيا ولئن اتبعت اهواءهم بعد ما جاءك من العلم مالك من الله من ولي ولا واق ۞

٣٧) ولقد ارسلنا رسلا من قبلك وجعلنا لهم ازواجا وذرية وما كان لرسول ان يأتي بآية الا باذن الله

٣٦) (وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا) يامحمد عاديله بوقرآنی عرب ديلنه ترجمه اولونمش حكمت اولدوقی حالنده سكا نازل ايتديك (هيچ برحكمت قرآن شريفك حكملريله مقابل اولا بيلمز) (وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ) يامحمد الله تعالی دن سكا علم (قرآن) كلدن صكره اكر مشركلرك خواهش نفسنه تابع اولوب اونلر خواهش ايدن امرلری عمله كتورسن (مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ) اووقتده سندن اوترى الله تعالی عذابدن نه سكا بركومك اولان ونه سنی برساخلايان اولماز (مشركلر رسول خدادن خواهش ايديرديلر بعضی امرلرنده اونلاريله موافق اولسونلار الله تعالی بوآيه شريفه‌ده رسول خدايه غيظلی خطاب بويورمشدر (اگرچه رسول خدا مشركلرك خواهشنه تابع اولان دكيلدی) اوندن اوتريدركه دين اسلامه متدين اولانلار بوخطابی ايشيدوب ديللرنده محكم دوروب هيچ بر وجهيله مشركلره تابع اولماسونلار)

٣٧) (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ) (يامحمد) حقيقتا سندن قباق پيغمبرلر كوندردك (وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً) او پيغمبرلردن اوترى آرواد لار واوشاقلار قرار ويرديك پيغمبرلر اراسنده ارواد اوشاقی اولان برينه اقور سن دكلسن (مشركلر رسول خدايه عيب دوتارديلار اكرسن پيغمبرسن ارواد اوشاق سكا نه لازمدر اونلارك جوابنده الله تعالی بويورديركه بو نه برتعجبلی شيدر هربرپيغمبرك آروادی اوشاقی اولوبدر) (وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ) هيچ بر پيغمبردن اوترى يوخدر وقدرت صاحبی دكلكه برمعجزه كتورسون مگر الله تعالی اذنيله (يامحمد سندن معجزه

لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ يَمْحُو اللّٰهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ اُمُّ الْكِتَابِ ۞
۳۸) وَاِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ۞

ایستیورلر سن اونلاردن اوتری اوریانگدن معجزه گتورمگه
قادر دگلسن اگر الله تعالی ایسته سه سکا معجزه ویریر
(لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ) هربروقت وزمانه دن اوتری بر حکم
واردر اوحکم اووقتده یازیلوب خلقه واجب اولور
هربر حکمی تغییر ویرمك الله تعالی اختیارنده در بر وقتنگ
اقتضاسنه گوره برحکم قرار ویریر برعلاحده وقتده اوحکمنگ
عکسی مصلحت اولانده اوحکمی منسوخ ایدوب اونگ عکسنی
قرار ویریر (نسخی منگر اولانلارگ حقنده گلن آیه نی بویوریر)
(يَمْحُو اللّٰهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ) الله تعالی حکمت اوزره هربر
حکمی ایسته سه محو ایدوب بوزوب اونگ یرینه موافق
مصلحت برعلاحده حکم قرار ویریر وبو حکمت ومصلحته الله
تعالی دن باشقه عالم اولان یوخدر (وَعِنْدَهُ اُمُّ الْكِتَابِ)
هربرکتابنگ ویازینگ وهربر علمنگ اصلی آناسی الله
تعالی یاننده در (لوح محفوظ) الله تعالی نگ علمی جمیع
شیلره احاطه ایدوب هیچ برشیی اونگ علمندن خارج اولماز
۳۸) (وَاِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ) یامحمد او
عذابلریکه مشرکلره وعده ویرمشیك اونلارگ بعضی لرینی سنی
وفات ویرمکدن فاق سکا کوسترریك (اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ) یا اوعذابلری
سکا گوسترمه مش سنی وفات ویرریك اونلارگ عذابنی
گورمك یاگورمه مك سکا لازم دگلدر) رسول خدانی انتظارده
قویوب اشتیاقی آرتق اولماقدن اوتری مشرکلرگ عذابنگ
گوروب گورمه مکنی رسول خدایه مبهم قویدی تاایکه
گورن زماننده اوندن اوتری فرح وسرور اولسون بدر غزوه سنده
اونلرگ عذابلدن رسول خدایه کوستروب گوزلری ایشقلاندی)
(فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ) یامحمد درحقیقت سکا لازم وواجب
اولان تبلیغ رسالت وخلقه احکام یتورمکدر (وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ)

۳۹) اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَاْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۞
۴۰ وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ۞
۴۱) وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۞

اما اونلارگ حسابلری بزه دو بزدن باشقه سکا یاسندن
غیرسنه خلقگ حسابی واکدار اولنمویدر بز اوزیمز حساب
ایدوب خلقه عمللرینگ جزاسنی ویره جیك
۳۹) (اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَاْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا)
آیا بومشرکلر بوندنصکره (پیغمبر مدینه یه هجرت ایدندنصکره) باخوب
گورمزلر البته گوره جکلر درحقیقت بز اوزقدرت کامله مزیله
(محمد) ی واونگ اصحابی اونلارگ یرلرینه وملکلرینه مسلط
ایدوب اطرافدن اونلاردن اوتری فتح ایدریك برقدرزماندن
صکره اونلارگ یرلری (مکه نی ده) فتح ایده ریك (وَاللّٰهُ
يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ) اسلامگ غالب اولماقنه الله تعالی
حکم ایدوب اونگ حکمنی قایتاران اولماز (وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ)
دنیا عذابندن صگره تیزلگیله آخرتده الله تعالی سزدن حساب
چکوب جزا ویرندر
۴۰) (وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) یامحمد حقیقتا بو
(مشرکلردن) قاق اولان امتلرده اوز پیغمبرلرینه ضرر
یتورمکده مکر وحیله ایتدیلر نجه که بومشرکلر مکه اهلی سکا
ضرر یتورمکده مکر حیله ایدیرلر (فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا)
اونلارگ مکر حیله لرینگ جزاسی هاموسی الله تعالی یه مخصوصدر
اونلارگ جزاسنی ویره جکدر (يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ) هربر
نفس نه عمل ایلسه الله تعالی اوکا عالم در (وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ
لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ) تیزدر آخرتده کافرلر بیلسونلر بونیکه دنیا
عاقبتنگ یاخشیلقی کیمدن اوتریدر
۴۱] (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا) [یامحمد)
کافرلر دیدیلر سن الله تعالی طرفندن گوندریلن پیغمبر دگلسن
(قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ) دیگل اونلاره (یامحمد)

وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ۞

منم رسالتمی انکار ایدیرسگز الله تعالی منله سزك اراگزده
شاهد اولدوقی حالده کفایت ایدر (وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ)
شاهد اوالله تعالی در که بوقرآنگ علمی ومعجزه اولماقی
اونگ یانندهدر که هیچ بر فرد نوع بشردن اوگا مقابل
کلام گتوره بیلمز حمد اولسون سورهٔ رعدگ تفسیری تمام
اولدی (بوسورهٔ مبارکهده مشرکلرگ مقابلنده ذکر اولنان
دلیللره (عرب کلامنگ رمز ونکتلرینه فصاحت وبلاغته عارف
اولان شخصلر) اگر انصاف اوزره فکر وبروب دقت ایلهلر
هرآینه عالم اولاجاقلار بوگا که انسان کلامی دکل چونکه
بو قسم دقیق ومعجلو اولان طریقه ایله دلیل ذکر ایدوب
احتجاج ایتمك نوع بشرگ قوهسندن خارجدر علم یاننده
نهایتده ماهر اولوب احتجاج واستدلال طریقهسنه عالم اولان
بیان علمالری بومطلبه عالم اولورلار (رسول خدا بویوردیلار
هربر شخصکه سورهٔ رعدی اوخویه اونگ مضمونده فکر
ایلیه الله تعالی اوگا اون حسنه وسرور قیامت گونده
مبعوث اولور الله تعالی عهدینه وفا ایدنلر دن حساب اولونور

ابرهیم سورهسی مکهده
نازل اولوب

(٥١) آیه (٨٦١) کلمه
(٣٤٣٤) حرفدر

(١) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

٢) (الٓرٰ) سورهسیدر (٣) (كِتَابٌ
اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ) بوقرآن بر کامل
اولان کتابدر نازل ایتمشوك سگا (یا محمد)
لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ
بِاِذْنِ رَبِّهِمْ اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ)
تا اینکه خلقی کفر قرانقلاریندن
خارج ایدوب اوز ربلرینك اذن و توفیقیله
مخلوقه غالب اولوب هر بر حمد ثنایه
سزاوار اولان الله تعالی نك ایشقلی و آشکار
اولان یولنه واصل ایدهسن
٤) (اَللّٰهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) مخلوقه
غالب اولان ایله الله تعالی درکه هر بر شی
و مخلوقکه آسمانلارده و یرده واردر
اونگ ملکی و اوگا مخصوصدر
(وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ)
آخرت گونینك شدتلو عذابیدن واولیه

٢) الٓرٰ ۞
٣) كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ
لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ
اِلَى النُّورِ بِاِذْنِ رَبِّهِمْ اِلٰى
صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۞
٤) اَللّٰهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ
شَدِيدٍ ۞

٥) اَلَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا اُولٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ۞
٦) وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ

وناله ایتمك اولسون کافرلردن اوتری (یعنی کافرلر آخرتگ شدتلو عذابنی کورنده فریاد ایدوب (واویلا) دیرلر)

٥) (اَلَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ) او شخصلر بیلکه دنیا حیاتنی همیشه لك آخرته اختیار ایدیرلر (وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) خلقی الله تعالی دینه (دین اسلامه) داخل اولمقدن مانع اولورلر (وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا) دین اسلامدن اوتری بر عیب وا کریلك طلب ایدوب آختاریرلرتا اینکه خلقه دینه ار بو دین اسلام فلان طرفدن معیوبدر اوکا میل ایتمیگ و او دینه داخل اولمیگ (اُولٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ) بویله شخصلر حق یولدن اوزاق اولان ضلالت وکمراهلقده واقع اولوبلار

٦) (وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ) (یامحمد) هیچبر پیغمبر کوندرمدیك مکر اوز قومنگ (۱) لغتی و لسانیله

(۱) [illegible]

لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۞

(لِيُبَيِّنَ لَهُمْ) تا اینکه اوز قومدن اوتری الله تعالی حکملرینی اونلارگ لسانیله بیان ایدوب اونلره آنکدیرسون (فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) پس الله تعالی ضلالتده باقی قویار هر او شخصکه ایستسه (الله تعالی هیچ بر شخصگ ضلالتده قالماقنی ایستمز مکر اینکه او شخص اوز اختیاریله کفرده قالوب ایمان کتورمیه) و توفیق ویروب ایمانینده ثابت ایدر هر او شخصیکه الله تعالی ایسته (اوز اختیاریله ایمانه داخل اولوب ثابت اولان شخصگ ایمانده قالماقنی الله تعالی ایستر) (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) الله تعالی مخلوقه غالبدر هیچ بر نفر اوکا غالب اولا بیلمز حکمت اوزره کافری ضلالتده مومنی هدایتده باقی قویار

[illegible]

۷ ولقد ارسلنا موسى بآياتنا ان اخرج قومك من الظلمات الى النور وذكرهم بايام الله ان فى ذلك لآيات لكل صبار شكور

۸ واذ قال موسى لقومه اذكروا نعمة الله عليكم اذ انجاكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب ويذبحون ابناءكم ويستحيون نساءكم وفى ذلكم بلاء من ربكم عظيم

(۷ (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا اَنْ اَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ) حقيقتا كوندرديك (موسى) نى (يامحمد) بزيم آيات و معجزه لريمزيله ونديديك اوكا قومگ بنى اسرائيلى قرانلقلاردن ايشقلق طرفنه خارج ايتكل (وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِ) اى موسى الله تعالى نگ واقعه لرينى كيچن زمانلرده هانسيكه كيچن امتلره اوواقعه لرده عذاب كوندروبدر بنى اسرائيلگ يادينه كيتوروب بزيم عذابمزدن اونلرى قورخوزگيل (اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ) در حقيقت كيچن امتلرگ احوالاتنده هربربلالره صبر ايدوب نعمتلره شكر ايدن شخصلردن اوترى الله تعالى نگ توحيد وقدرتنه دليل و برهانلر واردر (الله تعالى نك بوبوردیقنه گوره موسى كيچن قوملرگ خبرلرينى اوز قومنه ديوب حق طرفنه دعوت ايد برنجه كه كلى آيه شرلريفه ده خبر ويرير)

۸) (وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ) زمانيكه موسى اوز قومى بنى اسرائيله ديدى اى بنى اسرائيل الله تعالى نگ سزه ويرن نعمتلرينى يادگزه كتورگگ (اِذْ اَنْجَاكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ) او نعمتلر بودر يادگزه كتورگگ اوزمانيكه الله تعالى سزه نعمتنى تمام ايدوب فرعونه خاص وياوق اولان شخصلردن سزى نجات ويردى بر حالده كه سزدن اوترى يمان عذابلرى آختاريرديلار تا اينكه سزه عذاب ايتسونلر (وَيُذَبِّحُونَ اَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَآءَكُمْ) اوغلانلار گزى ذبح ايدوب آرواد لارگزى ديرى قويورديلار (وَفِى ذٰلِكُمْ بَلَآءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ)فرعونگ اهلى سزه بومسلط اولمقده سزدن اوترى ربگز الله تعالى دن بيوك بلاواردر (يعنى سز بنى اسرا ئيلگ خبيث عمللر گره كوره الله تعالى فرعون واونگ تابعلرينى سزه مسلط ايتدى

۹) واذ تأذن ربكم لئن شكرتم لازيدنكم ولئن كفرتم ان عذابى لشديد ✿

۱۰) وقال موسى ان تكفروا انتم ومن فى الارض جميعاً فان الله لغنى حميد ✿

۱۱) الم يأتكم نبأ الذين من قبلكم قوم نوح وعاد وثمود والذين من بعدهم لا يعلمهم الا الله

۹) (وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ) (موسى دير) اى بنى اسرائيل اوزمانيكه الله تعالى سزه اعلام ايتدى براعلاميكه اونده هيچ بر شك و شبهه اولماسون اگر منم نعمتلريمه شكر ايلدیگز دخى ده سزه آرتق ايدرم (وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ) اما اگر منم نعمتلريمه كافر اولديگز اووقتده بيلينگه در حقيقت منم عذابم نعمته كافر اولانلاره نهايت شدتلو اولاجاقدر

۱۰) (وَقَالَ مُوسٰى اِنْ تَكْفُرُوا اَنْتُمْ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا) موسى ديدى اى بنى اسرائيل اگر سز و جميع ير يوزينده اولان مخلوق الله تعالى يه كافر اولسگز الله تعالى يه هيچ بر ضرر يتوره بيلمزسگز (فَاِنَّ اللّٰهَ لَغَنِىٌّ حَمِيدٌ) در حقيقت الله تعالى البته سزدن بى احتياج حمد و ثنا اولونماقه سزاواردر

۱۱) (اَلَمْ يَاْتِكُمْ نَبَاُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) اى بنى اسرائيل آيا سزدن قباق كيچن امتلرگ خبرى كلوب سزه يتشميوبدر كه الله تعالى يه عاصى اولماق سببه اونلاره نچه عذاب كوندردى (قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ) بو پيغمبرلرگ امتلرينه الله تعالى عذاب كوندروب هاموسنى هلاك ايتدى (وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا اللّٰهُ) ويرده اونلاردن صگره كلن امتلره عذاب كوندردى هانسيكه اونلارگ عددينه و نه قسم اونلاره عذاب كلمكينه الله تعالى دن (*) باشقه هيچ بر شخص عالم اولا بيلمز

(*) بوشخصلرينكه علم نسب معلمى ايدوب پيغمبرمزك نسبى بريزه صايوب اسماعيل وابراهيمه يتوروب اوندن صگره ابرهيم دن باشليوب تا آدمه كمين صايوب وهاموسنى‌ده مومن خدا پرست ديويلر بو آية شويله اونلارى يالانچى و سوزلرينى رد ايدوبدر ابن عباس دير (عدنان ايله اسماعيل آراسنده اوتوز آتا وار كه هيچ برينى معلوم دگل‌در) عدنان اسماعيل اولادندن پيغمبرمزك باباسى لارينه لدر ابن مسعود بو آيه‌نى تلاوت ايتدكده ديردى يالان دير نسب علمنى ادعا ايتنلر بو آيه ده تعالى نسب علمنى اونلاردن نفى ايدير

جاءتهم رسلهم بالبينات فردوا ايديهم فى افوا
ههم و قالوا انا كفرنا
بما ارسلتم به و انا لفى
شك مما تدعوننا اليه
مريب ۞
۱۲) قالت رسلهم افى الله
شك فاطر السموات والا
رض يدعوكم ليغفر
لكم من ذنوبكم
و يؤخركم الى اجل
مسمى قالوا ان انتم الا
بشر مثلنا تريدون ان
تصدونا عما كان يعبد
اباؤنا

(جاءتهم رسلهم بالبينات) الله تعالى دن باشقه عالم اولميان امتلره پيغمبرلرى واضح و آشكار اولان دليل و معجزه لر ايله كلديلر (فردوا ايديهم فى افواههم) پيغمبرلر اونلارى دعوت ايتديلر اونلار اللرينى آغزلرينه قاپاروب غيظ و تعجبلريندن اللرينى ديشلديلر (نجه كه شخص بر شيدن غيظ و يا تعجب مقامنده اللى ديشلر) (و قالوا انا كفرنا بما ارسلتم به) اوندن صكره جواب ويروب ديديلر درحقيقت بز او سوزلره كه سز اونيله كوندريلوب سز كافر اولدق (و انا لفى شك مما تدعوننا اليه مريب) و درحقيقت او شيئكه بزى اونك طرفينه دعوت ايدرسكز (الله تعالى يه ايمان كتورمك) بز اونك حقنده شكده اولوب تفسير خواطر جمع دكلوك نجه اولا بيلور سزك سوزلكزى قبول ايدك هيچ وقت سزى تصديق ايلمز دكليك

۱۲) (قالت رسلهم افى الله شك فاطر السموات و الارض) اونلارك جوابنده پيغمبرلر ديديلر آيا الله تعالى ده شككز واردر حالبوكه آسمانلارى و يرى يوقدن وجوده كتورن الله تعالى در (يدعوكم ليغفر لكم من ذنوبكم) سزى الله تعالى اوز طرفينه دعوت ايدر تا اينكه كناهلركزى باغشلاسون (و يؤخركم الى اجل مسمى) و تاخيره صالوب سزى موت درلك ايدوته كمى دنياده سزه عذاب ايلمسون اكر ايمان كتوره سكز (قالوا ان انتم الا بشر مثلنا) پيغمبرلرك جوابنده امتلر ديديلر سزده دكل سكز مكر بزيم كمى بشرسكز بزده بر تفاوت يوقدر سبب ندر كه سز پيغمبر اولاسكز (اكر پيغمبر اولسه كرك ملائكه اولسون) (تريدون ان تصدونا عما كان يعبد اباؤنا) سزكه اراده كز اودر كه بزى آتا بابامز

فاتونا بسلطان مبين ۞
۱۳) قالت لهم رسلهم ان
نحن الا بشر مثلكم
و لكن الله يمن على من
يشاء من عباده و ما
كان لنا ان نأتيكم
بسلطان الا باذن الله
و على الله فليتوكل
المؤمنون ۞

عادت ايدن شيلردن ساخليه سكز سزكه بر علاحده غرضكز يوقدر (كليك بزلرى اولان الله تعالى يه ايمان كتوركز بونلار بهانه در) (فاتونا بسلطان مبين) بزدن اوترى بر واضح و آشكار دليل اوزره ايلديكگزكه دوغرولقله كتوركز تا اينكه سزك پيغمبر اولماقكز ثابت اولسون پيغمبرلر بدون حجت و دليل مبعوث اولمازلر (پيغمبرلر اونلاردن اوترى دليل و حجت كورمشديلر مقصودلارى بوراده ذكر اولنان دليلدن اوزلرى حكم ايدوب ايستدكلرى دليللر پيغمبرلر كتورن دليله اكتفا ايتميوب علاحده دليل ايستديلر)

۱۳) (قالت لهم رسلهم ان نحن الا بشر مثلكم) اونلارك (جوابنده) پيغمبرلرى ديديلر سز دوغرو ديرسكز بزده سزك كبى بشريك بشر اولماقده سزيله برابر واريق اما هر بر صفتده كرك بشرك هاموسى بزى بريله برابر اولسونلار بيله دكل (و لكن الله يمن على من يشاء من عباده) لكن الله تعالى هر كيمسه يه ايسته سه اوز بنده لريندن او بنده بر مخصوص صفت اولماق جهتنه منت قويوب پيغمبرلك عطا بويورير (و ما كان لنا ان نأتيكم بسلطان الا باذن الله) حكم ايدوب بزدن دليل و معجزه ايستديكز) بزدن اوترى او اختيار و قدرت يوقدر كه اوز باشمزدن سزدن اوترى سز ايستديكز معجزه نى كتورك مكر الله تعالى اذنيله هر بر معجزه ايكه الله تعالى اذن ويردى او بزدن صادر اولور (و على الله فليتوكل المؤمنون) كرك مؤمنلر هر بر امرلرينده الله تعالى يه توكل ايتسونلر (بزيمده حتمى بودر كه عناد و اذيتلره صبر ايدوب الله تعالى يه توكل ايدك تا اينكه الله تعالى نك حكمى نازل اولسون)

١٤) وَمَا لَنَا اَنْ لَا نَتَوَكَّلَ
عَلَى اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰينَا
سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلٰى مَا
اٰذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللّٰهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ۞
١٥) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ
اَرْضِنَا اَوْ لَتَعُودُنَّ فِي
مِلَّتِنَا فَاَوْحٰى اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ
لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ وَ
لَنُسْكِنَنَّكُمُ الْاَرْضَ مِنْ
بَعْدِهِمْ ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ
مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ

١٤) (وَمَا لَنَا اَنْ لَا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ) نه اولوبدر بزه كه الله تعالی يه توكل ايتميك (وَقَدْ هَدٰينَا سُبُلَنَا) و حال آنكه بزی هدايت ايدوب دين يوللری كوسترويدر بيله وقتده الله تعالی يه توكل ايتمك بزه واجب در (وَلَنَصْبِرَنَّ عَلٰى مَا اٰذَيْتُمُونَا) البته كرك سزلرك بزه بيرون اذيتلر كزه (لسانا يا فعلا) صبر ايدك (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ) الله تعالی يه توكل ايدنلر البته كرك اوز توكللرينده ثابت و برقرار اولسونلار

١٥) (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ) كافر اولان شخصلر اوز پيغمبرلرينه ديديلر (لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَا اَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا) يا سزی البته اوز يريمزدن قووب خارج ايدرك يا اينكه قايدوب بزيم ملتمزه داخل اولاسكز (فَاَوْحٰى اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ) (امتلرك سوزی بو مقامه يتشده) ربلری الله تعالی پيغمبرلره وحی كوندردی ديدی (لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ) ای پيغمبرلر بو نلار سزه اطاعت اتمديلر البته بو ظالم اولان جماعتلری هلاك ايدوب اونلاردن صكره سزی اونلارك يرلرنده ساكن (٭) ايدوب قرار ويره جيك (ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ) ظالمی هلاك

(٭) ظلم نهايده فتح مقتولدر ظالمك اساسی پايدار اولماز برآز اوكی [illegible]

١٦) وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ
كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ۞
١٧) مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ
وَيُسْقٰى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ۞
١٨) يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ
يُسِيغُهُ

ايدوب مؤمنی اونك يرنده قرار ويرمك اوشخصدن اوتری عبرتدر كه قيامت كوننده منيم حضوريمده حسابدن اوتری دورماقدن و منيم عذابمدن خوف ايده

١٦) (وَاسْتَفْتَحُوا) پيغمبرلر الله تعالی دن كومكليك ايستديلر الله تعالی ده اونلاره كومك اولوب ظالملره عذاب كوندروب اونلاری هلاك ايدوب پيغمبرلری نجات ويردی (وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ) هر بر كبر غرور ايدوب حقه معاند و ضد اولان شخصلر اورلرينه ضرر ويروب هلاك اولديلر (وليد ابن يزيد ابن عبدالملك بنی اميه خلفاسندن (مشهور فاسق ديلور) بر كون قرآن شريفه استخاره ايلدی بو آيه كلدی ديدی سن منكا (جبار عنيد) دير سن قرآنی بر يره قويوب اوله كمان كوتوروب اوخيله وروب قرآنی پاره پاره ايلدی او قدر زمان چكمدی خلق اجماع ايدوب اونك قفنه كوره اونی پاره پاره ايلديلر (لعنة الله علی الظالمين) آدلاری معلوم اولميان پيغمبرلرك و جماعتلرك قصه‌لری تمام اولدی اوندن صكره ظالم شخصك آخرت عذابنی بيان بويورير)

١٧) (مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ) ظالم شخصك حالی دنياده بويله اولوب قاقده ده آخرتده اوندن اوتری جهنم واردر (وَيُسْقٰى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ) ظالم شخصه جهنمده جهنم اهلنك بدنلندن يا زناكار شخصلرك آلتلريندن آخوب جاری اولان چرك و قانلاری ايچيردرلر

١٨) (يَتَجَرَّعُهُ) زورا و قهرا او خبيث اولان سودن عوضنه جرعه ويرار (وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ) اما بو باوق اولماز كه اونی اوده يابسون (نجه اولا بيلوركه يودسون)

وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ✿

۱۹) مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ✿

۲۰) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ✿

(وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ) كویا اولوم اونی دوتوب هر بر طرفدن اوندن اوتری اولوم کلور (وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ) اما اول دکل تا اینکه او عذابلردن خلاص اولسون هیچ وقت ظالمدن اوتری اولمك یوخدر (وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ) جهنم ایچنده اونك قباقنده هر بر وقتده اوندن اوتری دهشتلو و غلیظ عذاب واردور (اهل قرآن ظالمك عذابنه فکر ایدوب بو آیه دن عبرت بردار اولسونلر)

۱۹) (مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ) اوز ربلرینه کافر اولان شخصلرك مثلی (أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ) بلەدرکه اونلاردن کفر حاللرینده صادر اولان عمل جراز او (کل) یکرو که شدتلو یل کوننده اونی یل کوتوروب هوایه قالخروب داغلوب محو اولوب کیدسون جهت که بو (کلدن) هیچ بر فایده حاصل اولماز اونلار کیمده کفر حاللرینده عمللرندن هیچ بر فایده حاصل اولماز (لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ) قیامت کوننده دنیاده کسب ایلدیکلری عمللرك ثوابندن هیچ بر شیئه قادر اولا بیلمزلر (ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ) حقدن اوزاق اولان ضلالت وکمراهلق بودر

۲۰) (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ) ای انسان آیا آسمانلاره و یره باخوب برفکر ایتمیورسن بونده که الله تعالی بونلاری بر حکمت وغرض اوزره خلق ایدوب عبث یره خلق ایلمیوبدر (إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ) اکر الله تعالی ایسته سه سزی بر

۲۱) وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ✿

۲۲) وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجَزِعْنَا

یوزیندن کوتوروب سزك عوضكزه برتازه مخلوق یر یوزینه کتوروب قرار ویرر)

۲۱) (وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ) یر یوزیندن سزی کوتوروب سزك عوضكزه علاحده خلق قرار ویرمك الله تعالی یه چتین و مشكل امر دکلدر (نجه که سزدن قباق عاد ثمود جماعتنی هلاك ایدوب علاحده خلق اونلرك یرنده قرار ویردی)

۲۲) (وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا) دنیاده پنهان عمل ایدوب عمللرینی کیزلدن شخصلر قیامت کوننده هاموسی الله تعالی دن اوتری آشکار اولوب هیچ برشی اوکا مخفی قالماز (فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا) قیامت کوننده ضعیفلر بیوك اولان شخصلره دیرلر (عواملر اوز بیوك و پیشوالرینه بو آیه یه درست دقت اولسون) (إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا) بز دنیاده سزه تابع اولوب سزه اطاعت ایدوب هر بر حکم بویوردیکز عمل ایلدیك (فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ) ایمدی اولا بیلور که سزده بزه کومك اولوب الله تعالی عذابندن برشیدن بزی بی احتیاج ایدوب خلاص ایلیه کز (قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ) رئیسلر عواملرك جوابنده دیرلر اکر الله تعالی بزی دنیاده هدایت ایدوب حقه واصل ایلسیدی بزده سزی هدایت ایدوب حقه واصل ایدردیك لکن الله تعالی بزی ضلالته سالدی بزده سزی ضلالته سالدیق (خبثلر اوز نفسلریندن ناشی اولان کفر و ضلالتی نجه که دنیاده آخرتده‌ده الله تعالی یه اسناد ویرمکله نجات تابوب خلاص اولمالرینی امید دوتورلار) (سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجَزِعْنَا

اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ
٢٣) وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ
الْاَمْرُ اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ
الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَاَخْلَفْتُكُمْ
وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ
سُلْطَانٍ اِلَّا اَنْ دَعَوْتُكُمْ
فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي
وَلُومُوا اَنْفُسَكُمْ

اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ) (رئیس لردیر) بزدن و سزدن اوتری برابر و ساویدر آیا عذابده اولماقدن جزع و ناله ایدك یا بلکه صبر ایدك بزدن اوتری عذابدن قورتاروب خلاص اولماق یوقدر همیشه بو عذابده وارق

٢٣) (وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْاَمْرُ) (خبیث و یمان عمللرنی شیطانه اسناد ویروب اوزلرینی پاك حساب ایدنلر قیامت کوننده شیطانك دین سوریبه باخسونلار) زمانیکه قیامت کوننده هر بر امر قطع اولنوب خلق حسابدن فارغ اولوب جنت و جهنم اهلی آرا لاندی او وقتده شیطان جهنم اهلنه خطاب ایدوب دیر (اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ) ای الله تعالی یه عاصی و کافر اولانلار درحقیقت الله تعالی سزه دنیاده حق اولان وعده ویردی (قیامت کوننده مبعوث اولوب هر بر شخصنگ عملنگ جزاسی اوکا یتشمك) وعده سنده وفا ایلدی (وَوَعَدْتُكُمْ فَاَخْلَفْتُكُمْ) منده سزه الله تعالی نك وعده سنگ خلافی وعده ویردیم اما وعده مه وفا ایلمیوب خلاف وعده اولدیم (وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ اِلَّا اَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي) منیم سزه هیچ بر تسلط یوغیمیدی تا اینکه سزی زورا کفر و معصیته واداار ایدیم مگر اینکه مندن بو قدر اولوبدر که سزی کفر و معصیت طرفه چاغرمشام سزده منیم چاغرماقمی قبول ایدوب کفر و معصیتی اختیار ایلدیگز (فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا اَنْفُسَكُمْ) پس بو کونده سز منی ملامت و مذمت ایتمیگ بلکه اوز نفسگزی مذمت ایلیگ چونکه الله تعالی سزی دلیل و برهان اوزره چاغردی اطاعت ایتمیوب اعراض ایلدیگز من دلیل سز سزه وسوسه ایلدیم منکا طرف کلوب اطاعت ایلدیگز

مَا اَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا اَنْتُمْ
بِمُصْرِخِيَّ اِنِّي كَفَرْتُ بِمَا
اَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ اِنَّ
الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ
۞
٢٤) وَاُدْخِلَ الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِاِذْنِ
رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ۞

(مَا اَنَا بِمُصْرِخِكُمْ) شیطان دیر بو کونکی کونده من سزگ فریادگزه چاتوب الله تعالی عذابندن سزی نجات ویرن دکلم (وَمَا اَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ) سزده منیم فریادیمه چاتوب منی الله تعالی عذابندن نجات ویرن دکلگز (اِنِّي كَفَرْتُ بِمَا اَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ) سز منی بوندن قباق دنیاده الله تعالی یه شریك قرار ویرمکگزه بو کونکی کونده من کافر اولدوم (اِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) (شیطان دیر) در حقیقت بو کونکی کونده (٭) ظالملردن اوتری بیوك اذیت ویرن عذاب واردر

٢٤) (وَاُدْخِلَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ) الله تعالی یه ایمان کتوروب یاخشی عمل ایدنلری الله تعالی نك اذنیله آخرت کوننده بر نچه باغلاره داخل ایدرلر که اونلارگ آغاجلارینك و قصرلرینگ آلتندن نهرلر جاری اولور اوراده همیشه اولوب خارج اولمازلار (تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ) جنت اهلنگ تحیه و بخششلری الله تعالی طرفندن ملائکه لرگ اونلاره سلام یتورمکلریدر (الله تعالی طرفندن ملائکه لر کلوب جنت اهله سلام کتوررلر الله تعالی نگ جنت اهلنه سلام کوندرمکی جنت و جنتده اولان نعمتلردن آرتقراقدر

(٭) (الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده بو سوزلری شیطاندن نقل ایتمکده مقصود اودر بو سوزلری ایشیدنلر فکر ویروب عاقبت امرلرینی ملاحظه ایلسونلر قیامت کوننده الله تعالی حضورینده دوروب شیطان دین سوزلری تصور ایدوب دنیاده مباشر اولدوقلاری یمان و خبیث عمللری اوز انفسلرینی کنار ایلیوب شیطانه اسناد ویرمسونلر و اونی بوینونلر که هر بر عمله انسانك اوز نفسنده اختیار اولوب اوز اختیاریله صادر اولان عمللری اوزندن غیریسنه یاقلاماق اولی الله تعالی عذابندن نجات ویرمز وعذابده خاطرجمع اولدوقلاری مطلبندن (هر بر یمان عمل نفسدن صادر اولسه اونی عوضنه شیطانه یا غیر طایفه‌یه عذاب اولناجاق) طمع لرینی قطع ایدوب اوزلرینی مونقد و عذاب اولناق بیلسونلر

۲۵) (اَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً) آیا باقوب
كورمیورمسن (یا محمد) الله تعالی سزدن اوتری
نجه مثل ذكر ایدیر (لا اله الاالله) كلمهٔ توحیدی میوه ویرن
آغاجه تشبیه ایدوب آغاجی اوندن اوتری مثل ذكر
ایدیر نجه كه بویوریر (كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ)
الله تعالی مثل ویروب پاك اولان كلمه‌یی (لا اله الاالله كلمه سنی)
بر پاك میوه ویرن آغاج كبی قرار ویرویدر (اَصْلُهَا
ثَابِتٌ وَ فَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ) او آغاج بویله آغاج اولسونكه
اونك اصلی كوكی یرده محكم ثابت اولوب شاخه لری آسمان
طرفینه اوجالمش اولسون (تُؤْتِي اُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِاِذْنِ رَبِّهَا)
او آغاج یاخشی كوارا اولان میوه سنی هر بر زمانده اوز
ربی الله تعالی اذنیله ویرسون بیله میوه‌دار اولان آغاج
نه قدر چوق منفعت ویرن اولور ها بیله در كلمهٔ توحید
(لا اله الاالله) اونك منفعت و فایده سی اوزتاروب تمام اولان ذكیدر
(وَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ)
الله تعالی انسانلر اوتری مثللر ذكر ایدیر بلكه او مثللرك
سببیله متذكر اولوب مثالره دقت ایدوب الله تعالی نك
توحیدینه یول آپارسونلار

۲۶) (وَ مَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ) یمان و خبیث اولان
كلمه نك (الله تعالی یه شریك قرار ویروب كافر اولماق
كلمه سی) مثلی (كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ
مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ) بر خبیث اولان آغاجك مثلی‌در هیچ
بر میوه سی اولمیوب اونك اصلی و كوكی یر یوزیندن
قطع اولنوب اوندن اوتری یرده قرار دوتوب ثابت اولماق
اولماسون (نجه كه بو آغاجدن میوه سی اولمیوب یر یوزنده
قراری اولماماق سببیله هیچ بر فایده حاصل اولماز ها بیله

۲۵) اَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَ فَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ۞ تُؤْتِي اُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِاِذْنِ رَبِّهَا وَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۞

۲۶) وَ مَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ۞

كلمه شرك و كفرك اساس و بناسی محكم اولماقلیه
اوندن هیچ بر فایده اولمیوب بلكه صاحبنی همیشه الك عذاب
طرفینه چكوب هلاكه ویریور

۲۷) (يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ)
الله تعالی مومنلری محكم دلیل و برهانیله ثابت و برقرار ایدیر
(فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْاٰخِرَةِ) هم دنیاده ثابت اولوب
هیچ وقت مومنلر اعتقاد ایلن توحید لریندن كچمزلر و هم
آخرتده الله تعالی نك حضورینده توحیده شهادت ویرنده
محكم قلب و آچیق دلیله محشر اهلنك حضورینده شهادت ویررلر
(وَ يُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمِينَ) الله تعالی ظالملری ضلالتلرینده
باقی قویوب اولاردن اوتری نجات اولماز (وَ يَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ)
الله تعالی حكمت و مصلحته موافق اولان ایشلری عمله كتوریر
و هیچ بر نفر اوكا مانع اولا بیلمز

۲۸) (اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ كُفْرًا)
آیا باقمیورسان (یا محمد) بو مكه اهلنك رئیسلرینه الله تعالی
اولاره ویرن نعمته شاكر اولماقی تغییر ویروب اونك
عوضنه كافر اولدیلار (الله تعالی مكه اهلنی اوز حرمنده
ساكن ایدوب ترینه حاجب و دربان قرار ویروب اوزلرینه
(محمدی) صل الله علیه و سلمی اولاره پیغمبر كوندروب بو
نعمتلره شاكر اولماق عوضنه كافر اولدیلار) (وَ اَحَلُّوا قَوْمَهُمْ
دَارَ الْبَوَارِ) او رئیسلر اوزلرینی عذابه سالماقدن باشقه
قوم و جماعتلرینی ده عذاب و هلاكت ایوینه دوشوروب
سالدیلار

۲۹) (جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا) او عذاب ایوی جهنم دركه
اورایه عذابنی اوتری داخل اولا جاقلار (وَ بِئْسَ الْقَرَارُ)
نه یمان قرار دوتوب آرام اولماق یریدر جهنم)

۲۷) يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْاٰخِرَةِ وَ يُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمِينَ وَ يَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ ۞

۲۸) اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ كُفْرًا وَ اَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ۞

۲۹) جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَ بِئْسَ الْقَرَارُ ۞

٣٠) وَ جَعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعُوا فَاِنَّ مَصِيرَكُمْ اِلَى النَّارِ

٣١) قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَ يُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَ عَلَانِيَةً مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ

٣٢) اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً

٣٠) (وَ جَعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ) بو مشركلر الله دن اوتری شریكلر قرار ویردیلر بنلردن تا اینكه اوزكه خلقی ده الله تعالی یولندن ضلالته سالوب شرك طرفنه كتورسنلر (قُلْ تَمَتَّعُوا) دیكل اونلاره (يا محمد) اور نفسكز یانده الله تعالى یه شریك قرار ویروب بت پرستلكدن لذت آلیار ماقكرده بر نيجه كون دنیا حیاتنده باقی قالیك (فَاِنَّ مَصِيرَكُمْ اِلَى النَّارِ) در حقیقت دنیادن كوچدن صكره سزنك قایده‌جاق بر یكز جهنمك اودیدر سزدن اوتری اورادن نجات تاپماق اه لمیاجاقدر

٣١) (قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلٰوةَ) (يا محمد) منیم ایمان كتورن بنده‌لریمه دیكل نمازی وقتنده عمله كتوروب ترك ایتمسونلر (وَ يُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَ عَلَانِيَةً) بز اونلاره ویردیكمز روزیلردن الله تعالى یولنده كزلنده و آشكارده انفاق و احسان ایتسونلر (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ) ماللریدن انفاق و احسان ایتسونلر اوندن قاباقكه كلمیوبدر اونلاره بر كونیكه (قیامت كونی) او كونده نه آلش ویریش اولور ونه دوستلق (یعنی دنیاده مالكری آلش ویریش ده یا بر دوستك خواهشیله بذل ایدیرسكز اولوركه اوندن سزه دنیاده بر عوض یتشه اما آخرتده بو آلش ویریش و دوستلق یوخدر كه اونك عوضی سزه یتشه اكر دنیاده الله تعالى نك رضاسندن اوتری مالكری انفاق و احسان ایلیه سكز آلش ویریش دوستلق اولمیان كونده اونك عوضی سزه یتشه جكدر

٣٢) (اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ) الله تعالى آسمانلاری ویری خلق ایتدی (وَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) اوندن صكره آسمان طرفندن سو كوندردی

فَاَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَ سَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِاَمْرِهِ وَ سَخَّرَ لَكُمُ الْاَنْهَارَ وَ سَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَ سَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَ اٰتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَاَلْتُمُوهُ وَ اِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا

(فَاَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ) او سونك سببنه سزدن اوتری عمر بر میوه لردن روزی خارج ایتدی (وَ سَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِاَمْرِهِ) و الله تعالى سزه ویرن عقل شریف سببنه سزدن اوتری كمیلری مسخر ایتدی (الله تعالى عطا ایدن عقلك كومكلكیله كمیلر قایروب سو یوزینه بوراخدز) تا اینكه الله تعالى نك امریله دكزده جاری اولوب سزك امر تجارتكز سهل وجهیله عمله كلسون (وَ سَخَّرَ لَكُمُ الْاَنْهَارَ) و سزدن اوتری یر یوزینده جاری اولان نهرلری مسخر ایتدی تا اینكه اونهرك واسطه سیله زراعت امرلرینی تمامه یتوره سكز (وَ سَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ دَائِبَيْنِ) سزدن اوتری الله تعالى كونی و آیی مسخر ایتدی كون و آی خلقك مصلحتنه موافق همیشه برعادت اوزره عمرلرینك آخرنه كمی جاری اولوب یر یوزینی منور قیلوب هامو حیوانات و نباتات جماداته اوز تاثیرلرینی باعثلار لار (وَ سَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ) سزدن اوتری كیجه و كوندوزی مسخر ایتدی كیجه ده راحت اولوب كوندوزلر معاش امرینه مشغول اولاسكز (وَ اٰتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَاَلْتُمُوهُ) الله تعالى اوز فضل و رحمتندن دنیاده هر بر شیئكه اوكا احتیاجكز واریدی عمومیسنی سزه عطا بیوردی اكر او شیلر اولماسیدی سزدن وتری هرآینه احتیاج منامده سوال ایتمك لازم اولوردی كویا سوال ایدوبسكز الله تعالى او شیلری سزه عطا بویوروبدر (وَ اِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا) اكر سز نوع بشر ایستیه سكز الله تعالى نعمتلرینی اجمالا سایوب حسابه كیده سكز هرآینه سزده او قدرت یوخدر (و اما تفصيلا الله تعالى نك نعمتلرینی سایماق محال امرلردندر اكر شخص ایستیه بر لقمه چوركده اولان

إِنَّ ٱلإنسان لظلوم كفّار ۞

۳۳) وَإِذْ قال ابرهيم رَبِّ اجعل هذا البلد امنا

نعمتلرك حسابنه كیده‌مزلر ایستر تا اینکه اونلردن اوتوری كفایلر یاربلسون (سبحانه علی نعمه واحسانه) (إِنَّ ٱلإِنسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ) درحقیقت انسان الله تعالی نعمتلرینه شاكر اولمامق جهتنه ظالم اولوب شدتلو كفران نعمت ایدیور (جناب ابراهیم صلوات الله علیه الله تعالی طرفندن (كعبه) یی بنا ایتمكه مأمور اولدی ابراهیم فلسطین یرنده كنعانده اولوردی اوواتن اوغلی اسماعیلی كوتوروب تبتدی حجازده قورو داغلارك آراسنده كعبه‌یی بنا ایتدی اوندن صكره اوغلی اسماعیلی آناسی هاجرایله اوراده ساكن ایدوب شامه قایتدی (اسماعیل (زمزم) قویوسی قازیوب صو كورولدی (بنی جرهم قبیله‌سی) عربدن عرفات طرفندن عبور ایدنده كعبه‌نك اطرافنده طیران ایدن قوشلردن صویك وجودینه استدلال ایدوب مكه یرینه وارد اولدیلر اسماعیل و هاجرایله انسی دوتوب اوراده قالدیلر اسماعیل جنابی او قبیله‌دن عیال اختیار ایدوب اولاد صاحبی اولدی اسماعیلك اولادی منتشر اولوب اویدن صكره كعبه‌ده صاحب اختیار اولدیلر تا او وقته كمیكه كوكبهٔ كاملهٔ فردیهٔ محمدیه صلی الله علیه وآله اسماعیل اولادی عبدالله ابن عبدالمطلبدن ظهوره كلوب دین حنیف اسلامی كرهٔ ارضده منتشر بویوردیلر | فخر اولسون اسلامه و عار اولسون اهل اسلامه | جناب ابراهیم اسماعیلی مكه‌ده قویوب كیدن زمانده بوندن یله ذكر اولنان آیه‌لرده دعا ایدیور

۳۳)(وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ) اسماعیل و آناسی هاجری (ابراهیم) مكه‌ده قویوب كیدن زمانده الله تعالی‌یی چاغروب دیدی (رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا) ای منیم ربیم سن بو مكه (بلدنی) شهرنی (بوندن صكره مكه شهر اولاجاقدر) امان كاه و خاطر جمعلق مكانی قرار ویركل تا اینكه اوراده خلق امانده

واجنبنی وبنی ان نعبد الأصنام رب انهن اضللن كثيرا من الناس فمن تبعنی فانه منی ومن عصانی فانك غفور رحيم ۞

۳۴) ربنا انی اسكنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتك المحرم ربنا لیقیموا الصلوة فاجعل افئدة من الناس تهوی الیهم

اولوب خاطرجمع اولسونلار (الله تعالی ابراهیمك دعاسنه كوره مكه‌دن نچه آغاج كنار حرم قرار ویروبدر جمیع انسان و حیوانات اوراده كرك امانده اولسونلار) (وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ) ای منیم ربیم منیم اوزیمی و اوغلانلاریمی بته سجایش ایدوب بت پرست اولماقدن كنار ایلكل (رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ) ای منیم ربیم او بتلر چوخ شخصلری انسانلری ضلالته سالوب حق یولندن كناره سالوبلار (خلق بتلرك سببنه كمراه اولماق جهتنه كمراه اولماقی بتلرك اوزلرینه اسناد ویریر) (فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي) هرشخصیكه منكا تابع اولوب منیم ملتمده اولسه او شخص مندن بلكه بعضی بدنمدندر (وَمَنْ عَصَانِي) و هر بر شخصیكه منكا عاصی اولوب منیم اطاعتمدن خارج اولا (فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) درحقیقت عاصیلری باغشلیوب رحم ایدن سنسن (نه كورل ادب ملاحظه ایدوب تكلم ایدیور. جناب ابراهیم كمی شخصدن كركدر بله كلام صادر اولسون)

۳۴) (رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ) ای بزیم ربمز (بومقامده اسماعیلدن اوتری دعا ایتمك سببنه اسماعیلده اوزینه یولداش ایدوب بزیم ربمز دیر) درحقیقت من بعضی اولادیمدن (اسماعیل) بو چولده داغلارك آراسنده محل زراعت اولمیان یرده سنك حرمتلو ایویك (كعبه‌نك) یاننده ساكن ایتدیم (رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ) ای بزیم ربمز تا اینكه (اسماعیلی) اوزی و اولادی بوراده نمازقیلوب سنك عبادت و اطاعت ایتمك سببنه بو یرنی معمور ایتسونلر (فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ) خلقدن برجماعت قرار ویر كلن تا اینكه میل ایدوب شوق و سرعتیله بونلارك یاننه ۲ مكه‌یه) كلسونلر

وارزقهم من الثمرات
لعلهم يشكرون ۞
۳۵) ربنا انك تعلم ما
نخفي وما نعلن وما يخفى
على الله من شيء في
الارض ولا في السماء
الحمد لله الذي وهب لي
على الكبر اسماعيل و
اسحق ان ربي لسميع الدعاء
۞
۳۶) رب اجعلني مقيم الصلوة
ومن ذريتي ربنا وتقبل
دعاء ۞

(وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ) بو مكه‌ده اولان جماعته هر بر قسم میوه‌لردن روزی ایتکیل شاید اونلار بو روزی سببه نعمته شاکر اولسونلار (الله تعالی جناب ابراهیمنگ دعاسی مستجاب ایدوب هر بر قسم میوه‌لر هر بر زمانده نهایت کثرتیله (مکه) ده موجود اولوب سوسوز و علفسیز اولان مکه‌نگ شهری بو سببه چوق هر بر میوه‌سی فراوان شهرلردن اولدی آیا بو الله تعالی‌نگ تعجبلو آیات و علامتلریندن دکلدرمی ؟)

۳۵) (رَبَّنَا اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ) ای بزیم ربمز در حقیقت سن عالمسن هر او شیئه که بز اونی گیزلدوب ویا آشکار ایدربك بدون تفاوت ظاهر و باطنه عالمسن و بزیم احوالمزه غم و ضرریمزه بزیم اوزیمزدن عالم راقسن سنو، دعا ایدوب چاغردقه هیچ بر احتیاج یوقدر مگر اوزیمزنگ عبد اولدیغمزی اظهار ایتمکیمز اوچوندر (وَمَا يَخْفَى عَلَى اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ) (ابراهیم خطابدن غیریه رجوع ایدوب دیور) نه یرده و نه آسمانلارده هیچ برشئی الله تعالی‌یه مخفی قالماز (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ اِسْمَاعِيلَ وَاِسْحٰقَ) حمد ایدیرم الله تعالی‌یه که قوجه‌لق حالنده اسماعیل و اسحقی مکا باغشلیوب عطا ایتدی (اِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ) در حقیقت منیم ربیم البته دعانی ایشیدوب مستجاب ایدندر نته که منیم دعامی ایشیدوب مکا قوجه وقتمده اولاد ویردی

۳۶) (رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي) (ابراهیم دیر) ای منیم ربیم منی و اولادیمدن نمازی وقتنده اقامه ایدوب اونگ آداب و ارکانی حفظ ایدن قرار ویرکیل (رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ) ای بزیم ربمز دعالریمی قبول ایتکیل

۳۷) (رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ) (ابراهیم دیر) ای بزیم ربمز اول کونده که عمللردن حساب چکمك ثابت اولور او کونده منی و آتا آنامی و مؤمنلری باغشلکیل (حضرت ابراهیمنگ آتا و آناسی مشرك اولدقلری کوره الله تعالی اونگ دعاسی آتا آناسنگ بارەسنده قبول ایتمدی نته که کیچن سورهٔ توبه‌ده خبر ویردی .. ابراهیمنگ دعاسی تمام اولدی)

۳۸) (وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ) (یا محمد) الله تعالی‌نی ظالملرنگ عمللریدن غافل اولان کمان ایتمه‌کیل هیچ وقت الله تعالی اونلاردن غافل اولماز (اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْاَبْصَارُ) در حقیقت الله تعالی ظالملرنگ عذابنی تاخیر قالور بر کونه‌که (قیامت کونی) او کونگ هول و خوفدن کوزلر حدقه‌دن چخوب یرنده قرار دوتموب کریك ووروماغه قدرت اولماز

۳۹) (مُهْطِعِينَ) او ظالملر قیامت کوننده الله طرفدن چاغرانگ طرفه سرعتیله کیدرلر (مُقْنِعِي رُؤُسِهِمْ) باشلاریبی یوخاری کوتوردوکلری حالنده (لَا يَرْتَدُّ اِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ) شدت خوفلریدن کوزلری اچق قالوب اوزلرینه طرف قایدمیوب کیریك وورمازلار (وَاَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ) قلبلری شدت خوفدن هر بر شیئدن خالی اولوب هیچ بر حال قلبلرینده اولماز

۴۰) (وَاَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَاْتِيهِمُ الْعَذَابُ) یا محمد) قورخوزکل خلقی او کوندنکه (قیامت کونی) اونلاره عذاب کلوب و او عذابدن قورتاروب خلاص اولا بیلمزلر

۴۱) (فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا) همینکه قیامت کونینگ عذابنی ظالملر کوردیلر او وقتده دیرلر

۳۷) ربنا اغفر لي و
لوالدي وللمؤمنين يوم
يقوم الحساب ۞
۳۸) ولا تحسبن الله غافلا
عما يعمل الظالمون انما
يؤخرهم ليوم تشخص
فيه الابصار ۞
۳۹) مهطعين مقنعي رؤسهم
لا يرتد اليهم طرفهم
وافئدتهم هواء ۞
۴۰) وانذر الناس يوم
يأتيهم العذاب ۞
۴۱) فيقول الذين ظلموا

(رَبَّنَا اَخِّرْنَا اِلَى اَجَلٍ قَرِيبٍ) ای بزم ربمز بزی دنیایه قایتاروب عذابمزی تأخیره صالوب برآز وقت مدتیله حق بره مهلت ویرکل تا اینکه بزدن فوته کیدن و قالدلرک تدارکنی ایدوب عمل صالح ایدک

٤٢) (نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَ نَتَّبِعِ الرُّسُلَ) سنک دعوتکی قبول ایدوب پیغمبرلره تابع اولالق

٤٣) (اَوَلَمْ تَكُونُوا اَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَالَكُمْ مِنْ زَوَالٍ) (الله تعالی ظالملرک جوابنده دیر) آیا سز ظالملر دکلمیدیکز که بوندن اول دنیاده آند ایچوب دیر دیکز سزدن اوتری دنیادن زایل اولوب آخرت طرفنه کیدمک یوقدر بو کونکی کونی انکار ایدیردیکز ایمدی سز اکر دنیایه قایتسکز کنه همان سوزلری دیه‌جکسکز

٤٤) (وَ سَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ) سز ظالملر سزدن اول نفسلرینه ظالم اولان شخصلرک ساکن اولان یرلرنده ساکن اولدیکز (وَ تَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ) اونلارک خبرلری سزه یتشمکیله سزدن اوتری وضح و آشکار اولدیکه بز اونلاری ظلملرینک سببنه نجه هلاك ایدوب اونلاردن نجه انتقام چکدیك (وَ ضَرَبْنَا لَكُمُ الْاَمْثَالَ) ظالملرک غریبه صفتلرینی نه ایلدیلر و اونلاره نه اولدی مثللرکبی سزدن اوتری بیان ایتدیك (تا اینکه اونلاردن عبرت کوتوره‌سکز لکن سز اونلاردن عبرت کوتورمیوب اونلار کبی ظالم اولدیکز ایمدی بو کون قیامت کوننده عذر طرفدن نا امید اولوب دنیایه قایتماق آرزوسنی ایدیرسکز دنیایه قایتماق محال امرلردندر

٤٥) (وَ قَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ) حقیقتا (ذکر

رَبَّنَا اَخِّرْنَا اِلَى اَجَلٍ قَرِيبٍ
٤٢) نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَ نَتَّبِعِ الرُّسُلَ ۞
٤٣) اَوَلَمْ تَكُونُوا اَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَالَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ۞
٤٤) وَ سَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ وَ تَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَ ضَرَبْنَا لَكُمُ الْاَمْثَالَ ۞
٤٥) وَ قَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ

اولنان) ظالملر بیوك مكر و حیله‌لرینی اونلاره مبعوث اولان پیغمبرلرک بارەسنده ایتدیلر (اما آخر امرده الله تعالینک دین و پیغمبری اونلاره غالب اولدی) (وَ عِنْدَ اللّٰهِ مَكْرُهُمْ) اونلارک مكر و حیله‌لری الله تعالی یاننده ثابت و برقرار در مكرلرینک جزاسنی ویره‌جکدر (وَ اِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ) اکرچه اونلارک مكر و حیله‌لری عظمت و بیوکلکده بر مرتبه‌دركه یاوقدر طاغلاره تأثیر ایدوب یرلیندن حرکت ویرسون (بویله‌یله الله تعالی اونلارک بیوك اولان مكرلرینه غالب اولوب اونلری مخذول و منکوب ایتدی)

٤٦) (فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ) کمان ایتمه کل (یا محمد) بونکه الله تعالی پیغمبرلرینه ویرن وعده‌سنک خلافنی ایدر (سنده‌که الله تعالی وعده ویروبدر نصرت ویروب سنی دشمنه غالب ایتسون وعده‌سنه وفا ایده‌جکدر (اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ) در حقیقت الله تعالی مخلوقنه غالب اولوب ظالملردن انتقام چکندر

٤٧)) يَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ وَالسَّمٰوَاتُ) قیامت کونی بر کوندرکه بو یر تغییر تاپوب بو یردن باشقه بر علاحده صورتنه داخل اولور هابیله آسمانلارده تغییر تاپوب شمس و قمر سایر کوکبلر قارالوب محو و نابود اولورلار (وَ بَرَزُوا لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ) هامو مخلوق قبرلردن ظاهر اولور مخلوقنه غالب اولوب یکانه اولان الله تعالینک حکمیله حسابدن اوتری محشرده حاضر اولورلار

٤٨) (وَ تَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي الْاَصْفَادِ) (یا محمد) قیامت کوننده عاصی و مشرکلری کورور سن

وَ عِنْدَ اللّٰهِ مَكْرُهُمْ وَ اِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ۞
٤٦) فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ۞
٤٧) يَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ وَ السَّمٰوَاتُ وَ بَرَزُوا لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ۞
٤٨) وَ تَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي الْاَصْفَادِ ۞

(۴۹) سرابیلهم من قطران و تغشی وجوههم النار ۞

(۵۰) لیجزی الله کل نفس ما کسبت ان الله سریع الحساب ۞

(۵۱) هذا بلاغ للناس ولینذروا به ولیعلموا انما هو اله واحد ولیذکر اولوا الالباب

هاموسی بری بریله زنجیره باغلانوب عذابدن اوتری جهنم طرفنه آپاروولار .

۴۹) (سرابیلهم من قطران) اونلارگ کوینکلری (۰) قطراندن اولور (و تغشی وجوههم النار) اونلارگ یوزلرینی اود دوتوب یوزلرینی اوددن ساخلاماغه قادر اولمازلار .

۵۰) (لیجزی الله کل نفس ما کسبت) الله تعالی ظالملره (ذکر اولنان) عذابلری ایلر تا اینکه هر بر نفسگ کسب ایلدوکی عملگ جزاسنی اوکا یتورسون (ان الله سریع الحساب) درحقیقت الله تعالی قیامت کوننده چوخ تیز سرعتیله حساب چکندر تیزلکیله حساب ایدوب مظلومگ انتقامنی ظالمدن آلاجاقدر

۵۱) (هذا بلاغ للناس) بو ذکر اولنان ظالملرگ عذابی انساندن اوتری موعظه و نصیحتدر اگر موعظه قبول ایدن اولسه‌لر (ولینذروا به) گرك بو سوزلریله نصیحت قبول ایدوب الله تعالی نگ عذابندن قورخونلار (و لیعلموا انما هو اله واحد) الله تعالی نگ توحیدینه ذکر اولنان دلیللریله استدلال ایدوب عالم اولسونلار که حق اولان معبود یکانه الله تعالیدر اوندن باشقه معبودلر باطلدر (و لیذکر اولوا الالباب) البته گرك عقل صاحبلری متذکر اولوب بو سوزلریله نصیحت و موعظه قبول ایتسونلر (حمد اولسون ابراهیم سوره‌سنگ تفسیری

(۰) قطران [illegible] آغاجدن خارج اولان یاغلر [illegible] اود [illegible] (اولور) [illegible] سوزلر [illegible] آغاج [illegible] اولور) [illegible] قیامت کونی [illegible] قطران [illegible] یاناقه [illegible] اولسون

تمام اولدی بو سورهٔ مبارکه‌ده اهل شقاوت و معصیتدن اوتری ویریلن وعده‌لر موعظه و نصیحت اولماقده کفایت ایدر رسول خدا بویوردیلار هر شخص سورهٔ ابراهیمی اوخوریه الله تعالی اوکا اون حسنه عطا ایدر

حجر سوره‌سیدر مکه‌ده نازل اولوب

(۹۹) آیه (۶۵۴) کلمه (۲۷۶۰) حرفدر

(۱) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(۱۴) جزو

۲) آلٓر ۞
۳) تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَ قُرْاٰنٍ مُبِينٍ ۞
۴) رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ۞
۵) ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَ يَتَمَتَّعُوا

۲) (آلٓر) سوره‌سیدر

۳) (تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَ قُرْاٰنٍ مُبِينٍ) بو سوره‌ده ذکر اولنان آیه‌لر کامل و حجت اولماقی آشکار اولان قرآنک آیه‌لریدر

۴) (رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ) بسا وقت اولور که دوست دوتار کافرلر او وقتده (اولان وقتده) کاش مسلمان (موحد) اولیدیلر (هر بر شخص اولان وقتده آخرتده درجه‌سی اوکا معلوم اولماقه کوره کافر و مشرکلر اوز مقاملرینی اولان وقتلرینده ملاحظه ایدوب آرزو ایدرلر کاش مسلمان (موحد) اولوب او عذابلردن خلاص اولیدیلر

۵) (ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَ يَتَمَتَّعُوا) (یا محمد) سن بو کافرلری نه قدر ایمان طرفنه دعوت ایلیه‌سن ایمان کتورن دکلدرلر

قویکل بو کافرلری دنیاده برقدر زمان ییوب لذت آلسونلار و طمعکی اونلارک ایمانندن کسکل (وَ يُلْهِهِمُ الْاَمَلُ) اونلارک دنیاده آرزولری اونلاری الله تعالیٰ‌یه ایمان کتورمکدن مشغول ایدر (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) تیزدر که موت اونلاری درك ایدندنصکره اوز عمللرینك یمانلقنی بیلوب حسرت کنار اولماقلارینه عالم اولسونلار

۶) (وَ مَا اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ) هیچ بر قریه‌نك اهله عذاب کوندروب اونلاری هلاك ایتمه‌مشوك مکر اینکه اونلارك هلاك اولماقدن اوترى الله تعالى یانده بر وقت معین یازیلوب ثبت اولنوب او وقتدن دال و قباق دوشمیوب همان وقتده اونلره عذاب نازل (اولوبدر)

۷) (مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَ مَا يَسْتَاْخِرُونَ) هیچ بر امت هلاك اولماقلاریندن اوترى معین وقتدن نه قباق دوشرلر و نه دالی قالورلار بلکه هلاکلریندن اوترى وقت معینده هلاك اولورلار (یا محمد بو مکه اهلی که سکا استهزا ایدرلر بونلاردن اوتریده بر وقت معین واردر او وقت معینده مغلوب و هلاك اولاجقدرلار (او وقت معین بدر کبری کونی اولدی)

۸) (وَ قَالُوا يَا اَيُّهَا الَّذِى نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ اِنَّكَ لَمَجْنُونٌ) (یا محمد) بو قریش جماعتی سکا استهزا ایدوب دیدیلر یا محمد سنکه ادعا ایدوب دیرسن مکا قرآن نازل اولوبدر درحقیقت سنکه (*) مجنونسن

وَ يُلْهِهِمُ الْاَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۞
۶) وَمَا اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ ۞
۷) مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَاْخِرُونَ ۞
۸) وَقَالُوا يَا اَيُّهَا الَّذِى نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ اِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ۞

(*) انسان جهل و عناد مقامنده دوراندده نه بیان اولنور علم و حکمت ایله دوتو اولوب معارف ایله عفت و عصمته امر بیوران شخصه مجنون آدی ویرورلار بت‌پرستلکی عاقل عملی دیوب بالعکس الله تعالیٰ‌یه عبادت ایتمکی جاهل عملی [illegible]

۹) (لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلٰئِكَةِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ)
(مشركلر ديرز) (يا محمد) اكر دوغرو ديلوردنسن نه‌دن اوتری
بزه ملائكه كتورميورسن تا اينكه سكا كومك اولوب سنگ
دوغرو اولمافكه شهادت ويرسونلر

۱۰) (مَا نُنَزِّلُ الْمَلٰئِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ) (يا محمد) سندن
ملائكه ايستيورلر ملائكه كوندرمريك مگر حكمت و مصلحت
اوزره لازم اولان وقتده (وحيدن يا عذابدن اوتری)
(وَمَا كَانُوا اِذاً مُنْظَرِينَ) اكر بو مشركلره ملائكه كوندرك
عذابدن اوتری كوندرريك او وقتده اونلارگ عذابی تاخيره
دوشميوب مهلت ويريلمزلر عذاب اونلاری دوتوب هلاك اولورلار

۱۱) (اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ) (يا محمد) (بو مشركلر
سكا استهزا ايدوب ديرلر مجنونسن قرآن الله تعالی‌دن دكل اونلارگ
حواننده ديه‌لك) درحقيقت البته قرآنی بز نازل ايدوب سكا
كوندرمشوك (وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) درحقيقت بز اوزمز
او قرآنی البته هر بر تغيير و تبديلدن آرتق و اكسيك اولمافدن
حفظ ايدوب ساخلاريق هيچ بر نفر قرآنه تسلط تاپميوب اوكا
تغيير و تبديل ويره بيلمز (نجه كه بو زمانه كمی قرآن شريف
همان حالتيله كه صاحب شريعت اسلاميه رسول اكرم خلق‌گ
آراسنده قويوب كيدوب همان حالتده باقی در حرف
يا بر نقطه قرآن شريفدن تغيير و تبديل ويرمكه هيچ بر احدگ

(الله سی‌اونادلار ك معاشرتی و اونلارك سوزلرينه محشق ونسائل [illegible]
(يا جناب يا رسول الله جاهللرك سوزلريندن و عملريندن نه بلالره دوچار اولوب
نه مشقته وقع اولوسان تا اينكه فوق العاده زحمتلرايله بو دين مبين اسلامی [illegible]
ايدوب نهايت استقاميته اولدن اوتری [illegible]
زمانينه [illegible] دين اسلامين اسم و رسمين [illegible]
[illegible]
پايمال اولسون الهی [illegible] كلمة اسلام [illegible]
اسلام آراسندن رفع ايلوب نور علم و معرفتی [illegible] آمين !)

۹) لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلٰئِكَةِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۞
۱۰) مَا نُنَزِّلُ الْمَلٰئِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا اِذاً مُنْظَرِينَ ۞
۱۱) اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ۞

قوه‌سی يوخدر الله تعالی‌دن نازل اولوب رسول كريم بزه
تاپشوران قرآن همين قرآندر كه بوبم المزده واردر قرآنگ
آرتق و اكسيك اولماقته قابل اولماق باطل و مردوددر

۱۲) (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِيَعِ الْاَوَّلِينَ)
(يا محمد) بو مكه اهلی سكا مجنون ديوب استهزا ايتمكدن
دلگير اولمه حقيقتا سندن قباق كيچن فرقه و طايفه‌لره‌ده
پيغمبر كوندرديك

۱۳) (وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ)
هيچ بر پيغمبر او كيچن امتلره كلمدی مگر اينكه او
پيغمبره استهزا ايلديلر (نجه كه مكه اهلی سكا استهزا ايديرلر
بو مشركلرگ استهزا ايتمكلرينه صبر ايتكلن نجه كه سندن قباق
كيچن پيغمبرلر صبر ايلديلر)

۱۴) (كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ)
(يا محمد) نجه كه بو مكه اهلی قرآنی قبول ايلميوب سكا
استهزا ايديرلر ها بيله قرآنی گناه كار شخصلرگ قلبلرينه
داخل ايديريك تا اينكه قرآنگ معناسی درك ايدوب حجت
اونلره تمام اولسون

۱۵) (لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ) با اين همه قرآنه ايمان كتورمزلر
(وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ) و حال آنكه اونلاردن قباق
كيچن امتلرگ بارەسنده الله تعالی‌نگ طريقه‌سی كيچوبدر
(كه پيغمبرلره ايمان كتورميلره عذاب نازل ايدوب هلاك
اولوبلار بو مكه اهلی كيچن امتلرگ احوالاته باخوب
عبرت كوتورميوب خوف ايتميورلر بوندكه اونلاره‌ده عذاب
نازل اولسون نجه كه كيچن امتلره نازل اولدی)

۱۶) (وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَاباً مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ)
(يا محمد) اكر مشركلردن اوتری آسماندن بر قاپو آچاق

۱۲) وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِيَعِ الْاَوَّلِينَ ۞
۱۳) وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ۞
۱۴) كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ۞
۱۵) لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ ۞
۱۶) وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَاباً مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ۞

۱۷) لقالوا انما سكرت ابصارنا بل نحن قوم مسحورون ✡
۱۸) ولقد جعلنا في السماء بروجا وزيناها للناظرين ✡
۱۹) وحفظناها من كل شيطان رجيم ✡
۲۰) الا من استرق السمع فاتبعه شهاب مبين ✡

كوندور وقتى چقوب او قابودن آسمانه داخل اولالار
۱۷) (لَقَالُوا اِنَّمَا سُكِّرَتْ اَبْصَارُنَا) البته ديه جكلر كه
در حقيقت بزيم كوزلرمز مست اولان شخصنگ كوزلرى كبى
متحير اولوب بونگ حقيقتى اولميوب بر خيالى اولان شيدر
(بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ) بوخ بلكه بز بر قوم
وجماعتيك برى (محمد) سحر ايدوب بو سحردندر بزيم نظريمزه
كلور پس بو مشركلر ايمانه كلى دكلدرلر صر ايدوب امريكى
بزه واكذار اتكن

۱۸) (وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ)
حقيقا بز آسمانده (۱۲) (*) برجلر قرار ويردبك وآسماني
نظر ايدوب عبرت كوزيله باقانلاردن اوترى درخشنده كوكب
لريله زينت ويردبك آسمانه عبرت كوزيله باقالار توحيده قايل اولوب
علاحده دليل ايستمزلر

۱۹) (وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ)
آسمانى هربر الله تعالى دركاهدن قوولان شيطاندن حفظ
ايدوب ساقلاديق

۲۰) (اِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ)
هيچ برنفر شيطانلردن آسمانه يول تاپمازلر مكر ايسكه كيزلين
سوز اوغورلاماقدن اوترى قولاغ ويرەلر او وقتده الله تعالى
طرفدن برپارچه شعلەلو آشكار اولان اود كلوب اونلارى
دفع ايدر (آسمان هدايتنگ شمسى (محمد ابن عبدالله) ى
هربر شرير وحسود شخصلردن حفظ ايلديگ ظاهر) اوكا تسلط
تاپا بيلمديلر مكر او شخصلريكه كيزليده اوندن اوترى مكر

(*) (۱۲) بر جلرك آدى بونلاردر (۱) حمل (۲) ثور (۳) جوزا
[۴] سرطان (۵) اسد (۶) سنبله (۷) ميزان [۸] عقرب [۹] قوس
[۱۰] جدى (۱۱) دلو (۱۲) حوت بو (۱۲) برج ۱۲ شمسى آيلاردر بو
شمسى آيلر بو ۱۲) شمسى آيلردن عبارتدر

۲۱) والارض مددناها والقينا فيها رواسي وانبتنا فيها من كل شيء موزون ✡
۲۲) وجعلنا لكم فيها معايش ومن لستم له برازقين ✡
۲۳) وان من شيء الا عندنا خزائنه وما ننزله الا بقدر معلوم ✡

وحيله ايدوب هجرت كيجەسنده ايستديلر اوكا صدمه يتورسونلر
او شمس منيرگ فراشنده ياتوب نفسنى اوكا بدل ايدوب
شرارة نار كمى ياندير ان (على ابن ابيطالب) ايله اونلارگ شرينى
او جانبدن دفع ايتديك

۲۱) (وَالْاَرْضَ مَدَدْنَاهَا) يرى سز نوع
بشردن اوترى آچوب وسعت ويروب فرش كبى چكديك
تا اينكه سهل وجهيله اونده معيشت ايدەسگز (وَاَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ)
ثابت ومحكم داغلار ير يوزينه سالديق تا اينكه
او داغلارگ سببنه منفعت بردار اولاسگز (وَاَنْبَتْنَا فِيهَا
مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ) الله تعالىنگ حكمت ميزانيله وزنلنوب
مخلوقنگ مصلحتنه كوره تقدير اولنان هر بر شيئدن يرده
اوكردوب وجوده كتورديك

۲۲) (وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ) سزدن اوترى ير
يوزنده ديريلكه لازم اولان شيلر (يمكدن ايچمكدن وكيمكدن)
قرار ويردبك (وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ) و سزدن اوترى
اهل عيال وبرده اولان حيواناتدن قرار ويردبك هانسيكه
سز اونلاره روزى ويرن دكل سگز الله تعالى اونلاره روزى
ويرير اما سز اونلره اختيار دار اولورسگز

۲۳) (وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ)
هيچ بر شى يوخدر دنياده كه اونلاردن خلق منفعت بردار
اولسونلار مكر اينكه او شيلرگ هاموسنگ خزينەسى بزيم
يانمزدەدر وبز او شيلرگ ايجادنه وخلقه عطا ايتمكينه قادربك
(وَمَا نُنَزِّلُهُ اِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ) هيچ بر شيئى خلقه ويرمزبك
مكر اينكه اونلارگ مصلحتنه موافق كفايت ايدن قدرى
اونلره عطا ايدربك (الله تعالى هر بر شيئنگ ايجادينه

۲۲) وَاَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا اَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ۞
۲۳) وَاِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ۞
۲٤) وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَاْخِرِينَ ۞
۲۵) وَاِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ اِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ۞
۲٦) وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ ۞

قدرتنی اولماق سیبنه خزینه‌لی مثل ذکر ایدیور)

۲۲) (وَاَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ) الله تعالی بو آیه‌لرده اوز قدرتنی بیان بویوریر (یا محمد) بللری بر حالده که بولودلار انشا ایدوب قار و یاغش کتوروب بهار فصلنده آغاجلاره قوة نامیه باغشلیان کوندردیك (فَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَسْقَيْنَاكُمُوهُ) آسمان طرفدن سو کوندروب سزی او سوینگ سیبنه سوواروق (وَمَا اَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ) سز یاخشی خزینه ایدوب ایجاد ایتمککه قادر دکلسگز بلکه یاغشلارگ خزینه‌سی بزیم یانمزده در اونگ ایجادینه آنجق بز قادر بز

۲۳) (وَاِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ) البته خلقی بو جهان وجوده کتوروب دیریلدوب دیر یاددنمکره اولدورن بزیك (وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ) هامو خلقی هلاك ایدندنمکره باقی قالوب وجودمزه فنا یول تاپمیوب نوع بشرگ مالنه اولدوقلارینه وارث اولان بزیك

۲٤) (وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَاْخِرِينَ) ای قرآنه ایمان کتورنلر حقیقتا سزلردن سبقت ایدوب اول ایمانه داخل اولانلره و تاخیره سالوب کیچ ایمانه داخل اولانلره بز عالمیك ایمانی تاخیره سالانلار سابق اولانلریله برابر اولمازلار

۲۵) (وَاِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ) در حقیقت سنگ ربنگ (یا محمد) قیامت کوننده هامو خلقی بر یره جمع ایدوب جمع ایدندنمکره هر بر شخصگ اوز جزاسنی اوکا ویره جکدر (اِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ) در حقیقت هر بر شی حکمت اوزره الله تعالی دن صادر اولوب هاموسنه احاطه ایدوب عالمدر

۲٦) (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ)

(یا محمد بو انسانیکه بزه کبر و غرور ایدوب عبادت و اطاعت ایتمکدن کنار اولوب بزه شریك قرار ویریر باخ کورگل بز بو انسانی نه‌دن خلق ایتمشوك) حقیقتا انسانگ (اصلنی و کوکی بابالاری آدمی مصور اولمش قورویوب سسلنن قاره و متعفن بالچقدن خلق ایتدیك)

۲۷) (وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ) جن طایفه‌سنی آدمدن قاباق شدتیله حرارتلو اوددن خلق ایتدیك (قرآن شریفگ بو آیه و بوندن باشقه آیه‌لرینه کوره جن طایفه‌سی بر یوزنده بر مخلوق اولوبلار اما بو طایفه هانسی طایفه‌در و خلقتلری نه قسم اولوبدر آیا ایمدی دنیاده واردر یا یوخدر دنیاده اولانده آیا اجزاء ذره بینی یا اینکه قوة مقناطیه و کهربائیه کمی بر شیدر که بزیم کوزمز اونلاری درك ایتمه‌سون (نجه که دیوبلر) لکن بو بر امر غیر معقولدر یا اینکه مراد جندن بادیه اهلیدرلر طبیعتلری غلیظ و غضبناك اولماق جهتنه اونلرگ خلقتنی اوده اسناد ویریر . تدبر لازمدر اولا باور که بو جماعت آدمدن مقدم کرهٔ ارضگ بر طرفنده خلق اولونمش اولسونلر بر اوکا عالم اولماق سبحانه علی کثرة مخلوقاته (کلن آیه‌ده الله تعالی خطاب ایدوب رسول اکرمه بویوریر یا محمد آدمگ خلقتنگ احوالاتی کور نجه اولوبدر)

۲۸) (وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ اِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ) یادگه کتورگل (یا محمد) او زمانیکه سنگ ربنگ الله تعالی ملائکه‌یه دیدی در حقیقت مصور اولمش قورویوب سسلنن قاره و متعفن بالچقدن بر انسان خلق ایده جکم

۲۹) (فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي)

۲۷) وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ۞
۲۸) وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ اِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ ۞
۲۹) فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي

زمانیکه من او انسانگ (آدمگ) بدنی دورلدوب اوز روحمدن اوکا نفخ ایتدیم (یعنی حیات ویردیم روح نفخ ایتدیم آدمی خلق ایتمکده تمثیلدن اوتریدر و الا حقیقتا نه نفخ وران واردر نه نفخ اولنان (فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ) ای ملائکه همینکه آدمه روح داخل اولدی آدمدن اوتری سجده ایتدیکگر حالده یره دوشیگ

۳۲) (فَسَجَدَ ٱلْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ) بریم امرمزه کوره هامو ملائکه‌لر تماما آدمه سجده ایتدیلر

۳۳) (إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ) مگر ابلیس (شیطان) سجده ایدن ملائکه لریله اولماقدن ابا و امتناع ایدوب آدمه سجده ایتمدی

۳۴) (قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَالَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ) الله تعالی دیدی ای ابلیس نه اولدیکه آدمه سجده ایدن ملائکه لریله اولمیوب آدمه سجده ایتمدگ

۳۵) (قَالَ لَمْ أَكُنْ لِأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ) ابلیس دیدی من سجده ایتدرم بر انسانه که سن اونی مصور اولمش قوریوب سسلی قاره و متعفن بالچقدن خلق ایتمش اولاسان

۳۶) (قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ) الله تعالی دیدی ایمدیکه آدمه سجده ایتمدیگ رحمت و کرامت الهی‌دن خارج اولکل درحقیقت سن الله تعالی رحمتندن قوولوب مردود اولدگ

۳۷) (وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ) ای ابلیس الله تعالی رحمتندن اوزاق اولماق قیامت کوننه کمی سکا یتشسون (اوندن صگره سکا بر عذاب اولسون که لعنتی یادگدن چیقاره‌سن)

فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ۞
۳۲) فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ۞
۳۳) إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ۞
۳۴) قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَالَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ
۳۵) قَالَ لَمْ أَكُنْ لِأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ۞
۳۶) قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ۞
۳۷) وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ۞

۳۸) (قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) ابلیس دیدی ای منیم ربم مکا مهلت ویروب منی تا قیامت کوننه کمی هلاك ایتمه (یعنی قیامت کوننه کمی دیری قالیم قیامت اولسون قیامتدنده اولمك یوخدر بس مندن اوتری اولمك اولماسون) ابلیس بر لطیفه ایله همیشه‌لك حیات ایستیور الله تعالی اونگ جوابنده کلن آیه‌نی بوردی

۳۹) (قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ) الله تعالی دیدی ای ابلیس در حقیقت سن مهلت ویریلنلردن اولدگ مهلت ویریلدی سکا تا بزیم یانمزده معلوم اولان وقته کمی (او وقتیکه قیامتدن قباق جمیع خلق هلاك اولورلار او وقتده سنده هلاك اولورسن اما قیامته کمی سکا وقت ویریلوب همیشه دیری قالاسن بو اولان دکلدر)

۴۰) (قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ) ابلیس دیدی ای منیم ربم او سببه کوره که منی آدمگ سجده‌سنه امر ایلدگ من سجده ایتمیوب سن منی کمراه ایدوب ضلالته سالدگ منده دنیاده آدم اولادینه کناه کار اولوب سکا عاصی اولماقی زینت ویره‌جکم (وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ) البته اونلارگ هاموسنی کمراه ایدوب ضلالته سالاجاقام تا اینکه کافر اولوب منیم کمی عذابه کرفتار اولسونلار

۴۱) (إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ) هاموسنی کمراه ایدرم مگر سندن اوتری ایمان و توحیدلرینی خالص ایلین بنده‌لریگی اونلاری ضلالته سالماقه منیم طاقتم اولماز

۴۲) (قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ) الله تعالی دیدی ای ابلیس مندن اوتری توحیده ایمان خالص ایتمك دور اولان یولدر و مکا حق و لازمدر بو یولی کوزلیوم تا اینکه منیم خالص بنده‌لریمه تسلطگ اولماسون

۴۳) (إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ) درحقیقت منیم خالص بنده‌لریمه سنگ هیچ بر تسلطگ یوخدر

۳۸) قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ۞
۳۹) قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ
۴۰) قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ۞
۴۱) إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ۞
۴۲) قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ۞
۴۳) إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ

الا من اتبعك من الغاوين ✡
۴۴) و ان جهنم لموعدهم اجمعين ✡
۴۵) لها سبعة ابواب لكل باب منهم جزء مقسوم ✡
۴۶) ان المتقين في جنات و عيون ✡
۴۷) ادخلوها بسلام آمنين ✡
۴۸) و نزعنا ما في صدورهم من غل

اونلاری گمراه ایدوب حقدن كنار سالا بيلمزسن (اِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ) مگر او شخصلریكه اصلنده گمراه اولوب سكا تابع اولسونلار اونلاری ضلالتده واقع ایده بیلرسن نه اینكه سكا ایمان گتوروب صادق اولان بنده لریمی

۴۴) (وَ اِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعِينَ) (ای ابلیس) درحقیقت جهنم سنگ و سكا تابع اولانلرگ وعده ویریلن یریدر هاموگز اوراده اولاجقسگز

۴۵) (لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ) جهنمڭ اوتری یدی(٭) قاپووار در (لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ) هر بر قاپودن اوتری جهنمه داخل اولانلاردن قسمت اولونمش بر حصه واردر او قاپودن داخل اولوب همان درلده ساكن اولاجقلار اونلارگ مقاملی بیان ایدوب اوندن صگره كلن آیه ده متقیلرگ درجه سنی بیان ایتمكه شروع ایتدی)

۴۶) (اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِى جَنَّاتٍ وَ عُيُونٍ) درحقیقت متقیلرگ منزللری گوزل باغلارده و جاری اولان چشمه لرگ یانلنده در

۴۷) (اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ) الله تعالی طرفندن متقیلره دیلور بو باغلاره سلامت و هر بر خوفدن امانده اولدوقگز حالده داخل اولڭ

۴۸) (وَ نَزَعْنَا مَا فِى صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ) دنیاده اگر اونلارگ قلبلرینده بر كین و عداوت اولمش اولسه ده

(٭) الله تعالی آدمی خلق ایلیوب آدمك باطننده ودیعهٔ قویولان ملائكهلر (قوهٔ روحانیهلر) (عقل شریفه) اطاعت وانقیاد ایتمكه مامور اولدیلار هاموسی اطاعت مقامنده سجده ایلدیلر مگر نفس اماره اوز خیانتنی اظهار ایدوب مقام عناد و لجاجده دوروب عقل شریفه اطاعت و انقیاد ایتمكدن امتناع ایدوب سجده ایتمكدن كنار اولوب الله تعالی درگاهندن مردود و مطرود اولدی ابلیس نفس اماره انسانلك (یدی) اعضاسی (١ قلب (٢) گوز (٣) قولاق (۴) دیل (٥) بورون (٦) ال (٧) ایاغ اوز مشتهیاتنه یشماقده استخدام ایتمك سببه جهنمك (یدی) قاپوسنی اوچ بشرك یوزینه آچدی(الله اكبر لازمدر

آخرتده اونلارگ قلبلریندن قوپاروب گتوررك (اِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ) بری بریله قرداش اولدوقلاری حالده محبت و دوستلقیله رفتار ایدوب بری برینه مقابل تختلرگ اوستنده قرار و آرام دوتارلار

۴۹) (لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَ مَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ) جنت اهلنه جنتده هیچ بر اذیت و زحمت یتشمیوب جنتدن خارج اولمیوب همیشه اوراده اولاجقدرلار

۵۰) (نَبِّئْ عِبَادِى اَنِّى اَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) (یا محمد) منیم بنده لریمه خبر ویروب دیگل درحقیقت گناهلریندن توبه ایدنلری باغشلیوب رحم ایدن الله تعالی منم

۵۱) (وَ اَنَّ عَذَابِى هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيمُ) و درحقیقت منیم عذابم گناه كار و عاصیلره اذیت ویرن عذابدر

۵۲) (وَ نَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ) (یامحمد) منیم بنده لریمه ابراهیمگ قوناقلارینگ احوالاتندن خبر ویرگل

۵۳) (اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا) زمانیكه قوناقلار ابراهیمه داخل اولوب سلام ویردیلر (قَالَ اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ) ابراهیم دیدی درحقیقت من سزدن قورخورام (ابراهیم اونلاردن اوتری طعام گتوردی طعامه مكر یدن خوف ایلدی)

۵۴) (قَالُوا لَا تَوْجَلْ اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ) ملائكه لر دیدیلر بز الله تعالی طرفندن كلن رسوللریك بزدن خوف ایتمه درحقیقت بز سنی بشارت ویریریك بر اوغلانه كه احكام شریعته و حكمت الهیه یه عالم اولسون (یعنی اسحقه)

۵۵) (قَالَ اَبَشَّرْتُمُونِى عَلَى اَنْ مَسَّنِىَ الْكِبَرُ) ابراهیم دیدی آیا مگا بشارت و بریرسگز اوغول اولماقه و حال اینكه منی قوجه لق دوتوبدر (بو بر تعجبلو امردر) (فَبِمَ تُبَشِّرُونَ) نه تعجبلو شیئه منی بشارت ویریرسگز (آیا دوقسان (۹۰) یاشنده كشینك اوغلی اولا بیلورمی

اخوانا على سرر متقابلين ✡
۴۹) لا يمسهم فيها نصب و ما هم منها بمخرجين ✡
۵۰) نبئ عبادى انى انا الغفور الرحيم ✡
۵۱) و ان عذابى هو العذاب الاليم ✡
۵۲) و نبئهم عن ضيف ابرهيم ✡
۵۳) اذ دخلوا عليه فقالوا سلاما ✡
۵۴) قالوا لا توجل انا نبشرك بغلام عليم ✡
۵۵) قال ابشرتمونى على ان مسنى الكبر فبم تبشرون ✡

(٥٦) (قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ) ملائکه‌لر
دیدیلر حق و یقین اولان شیئله که اونده هیچ برخلاف اولماسون سنی
بشارتو بردیک یا ابرهیم الله تعالی خیریندن مایوس اولماکن
(٥٧) (قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ) ابراهیم دیدی
کیمدر الله تعالی رحمتدن مایوس اولان الله تعالی رحمتنده
مایوس اولماز مگر حق یولندن کناره دوشوب گمراه اولانلار
(یعنی من الله تعالی رحمتدن مایوس اولوب اولادوالماقنی
انکار ایتمیورم لکن عادت اوزره قوجه کشی وقوجه عورتلردن اولاد
اولماق بعید اولدوغنه کوره من بوسوزلری دیورم)
٥٨ (قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ)ابراهیم دیدی
ای ملائکه‌لر سزگ مکا اولاد بشارت ویرمکدن باشقه امر
گروشاء نگرنه‌در
٥٩) (قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُجْرِمِينَ) دیدیلر
بز الله طرفندن برعاصی وگناهکار اولان قومگ (لوط قومنگ)
هلاکندن اوتری کوندریلمشوک
٦٠ (إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ أَجْمَعِينَ) لوطگ‌قومی
هاموسی هلاک اولاجاقدر مگر لوطگ اهل وعیالی درحقیقت
بز اونلار ی نجات ویره جیك
٦١) (إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ) مگر لوطگ
عورتی الله تعالی امریله حکم ایتمشوك که درحقیقت لوطگ عورتی
عذابده قالانلاردن اولوب هلاك او لاجاقدر .
٦٢) (فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ) زمانیکه
(ملائکه‌لر) ابرهیم یانندن خارج اولوب کلوب لوطگ اهل
وعیالنه داخل اولدیلار (خوش صورت جوانلر کمی)
٦٣)(قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ)لوط اونلاری کوروب
قومنگ عملی (لواط) اولماق جهته دیدی درحقیقت سز

٥٦) قالوا بشّرناك بالحقّ فلا تكن من القانطين ۞
٥٧) قال ومن يقنط من رحمة ربه الا الضالّون ۞
٥٨) قال فما خطبكم ايها المرسلون ۞
٥٩) قالوا انا ارسلنا الى قوم مجرمين ۞
٦٠) الّا آل لوط انا لمنجّوهم اجمعين ۞
٦١) الّا امرأته قدّرنا انها لمن الغابرين ۞
٦٢) فلما جاء آل لوط المرسلون ۞
٦٣) قال انكم قوم منكرون ۞

بر جماعتسگز منیم تقسم سزی انکار ایدوب سزدن نفرتم اولدی
٦٤ ((قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ)
ملائکه‌لر دیدیلر بزدن نفرتگ اولماسون بلکه بز الله تعالی طرفندن
برامردن اوتری کلمیشوک که سن اونی قومگه وعده ویروب دیوردگ
(لواط عملندن اوتری الله تعالی سزه عذاب کوندریر)
اونلار اونده شك ایدوب سنی تکذیب ایدیر دیلر ایمدی بز
او عذابی اونلاره یتورمکدن اوتری کلمشوك
٦٥)(وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ) (ای لوط
بز سکا حق ویقین اوزره اونلاره عذاب نازل اولماقدن
اوتری کلمشوك بودرحقیقت بز بو عذاب خبرینی سکا ویرمکده
البته دوغرودین واریق
٦٦)(فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ) ای لوط کیجه‌
نك آخرنده‌اور اهل عیالگی کوروب قریه‌دن چقوب یولا دوشکلن
(وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ) اهل (٭)عیالگی قیاق سالوب سن اونلارگ
دالنجه دوشوب خارج اولگلن (وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ)هیچ برنفر
سزدن دالی طرفه ملتفت اولوب باخماسون (وَامْضُوا حَيْثُ
تُؤْمَرُونَ) کیدك اویره که امر اولنو بسگز او یره کیتمکه
(شام) یرینه

(٭) سؤال) سبب ندر که تعالی لوطه امر بویوریرمق عیالگی قیاق سالوب
اوزك اونلارگ دالنجه دوشوب هیچ برنفر اونلاردن دالی طرفلرینه التفات ایدوب
باخماسونلر (جواب) هنیکه الله تعالی لوطگ دعاسنی مستجاب ایدوب قومنه
عذاب کوندروب اوزینی اهل عیالنی هلاك اولماقدن نجات ویردی قریه‌دن
خارج اولماقه بویوردی اهل عیالی قیاق اوزی اونلارگ دالنجه کتمکه سبب
ودرکه اگرلوط اوزی قیاق دوشوب اهل عیالی دالده قالسیدیلر بو
حالده لوطگ قلبی اونلاره مشغول اولوب قلبی آرام اولمازدی نجه‌که بر خوف
مقامنده قاچان شخص اهل عیالنی قباغه سالوب تعجیلا گیدر لوطگ قلبی اهل
عیال طرفندن راحت اولماقه کوره اونلارگ دالنجه کتمکه امر اولندی ودالی طرفلرینه
باخماماقه امر اولونماقلارنگ سببی بودرکه دالی‌طرفه باخاندە قومه نازل اولان
عذابی کوروب قلبلری یانارمی کافرومشرکدن اوتری رحمه‌گلوب قلب یانماق جایز
اولمادقنه کوره امر اولوندیلار دالی طرفلرینه باخمیوب اونلارگ احوالنه‌مطلع اولمیوب
قلبلری اونلاردن اوتری یانماسون

٦٤) قالوا بل جئناك بما كانوا فيه يمترون ۞
٦٥) وآتيناك بالحقّ وانا لصادقون ۞
٦٦) فاسر باهلك بقطع من الليل واتّبع ادبارهم ولا يلتفت منكم احد وامضوا حيث تؤمرون ۞

۶۷)(وَقَضَيْنَا اِلَيْهِ ذٰلِكَ الْاَمْرَ) (یامحمد) وحی ایدوب لوطه دیدیك
سنك قومنگ بارسنده بزیم طرفمزن عذابه حکم وقطع اولنوبدر
(اَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَاۤءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ)اونلارگ بارسنده بویله
حکم اولنوبدر صبح وقتنه داخل اولان زماننده کرکبو جماعته
عذاب کلوب هاموسی آخره کمی هلاك اولوب اثرلاری یردن
قطع اولنسون

۶۸)(وَجَاۤءَ اَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ)لوطك قوناقلاریبی
کوزل جوانلر صورتنده کورنده شهر اهلی قوناقلار بارسنده
بری برینه بشارت ویرن حالده لوطك طرفنه کلدیلر

۶۹)(قَالَ اِنَّ هٰؤُلَاۤءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ)لوط دیدی ای
جماعت بونلار منیم قوناقلار یمدر منی قوناقلار یمگ بارسنده رسوا ایتمنگ

۷۰)(وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ) الله تعالی دن قورقوب منی
خجالته ویروب ذلیل ایتمنگ

۷۱)(قَالُوۤا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ) دیدیلر ای (لوط)
آیا سنی نهی ایتمه مشدك كه بز ایله هیچ برنفر
عالملرگ خلقنگ اراسنده واسطه اولوب بزاراده ایلدن (لواط
عملندن بزنی مانع اولمیه سن كه سن بزیم ارامزه داخل اولوب
بزیم عملمزه مانع اولورسان (لوطنگ قومی شهره داخل
اولوب یا اطرافدن کیجن شخصلری دوتوب اونلاربله عمل فاحشه
یه مشغول اولماق سینه لوط اونلاری نهی بویوریردی اونلار
لوطه اعتراض ایدوب دیوردیلر هیچ وقت سن بزیم عملمزه مانع اولما
بزنگ سوزلرگه قولاغ ویرن دکلیك

۷۲)(قَالَ هٰؤُلَاۤءِ بَنَاتِي اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ)لوط دیدی
ای قوم اگرمنیم سوز یمه قولاغ ویره سکر منیم بوقزلاریم سزدن
اوتری یاخشی در قوناقلاریمگ عوضنه قزلاریمی سزه واگذار
ایدرم قوناقلاریمگ بارسنده منی خجالته ویرمنگ

۶۷] وَقَضَيْنَا اِلَيْهِ ذٰلِكَ الْاَمْرَ اَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَاۤءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ۞
۶۸) وَجَاۤءَ اَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ۞
۶۹] قَالَ اِنَّ هٰؤُلَاۤءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ۞
۷۰) وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ ۞
۷۱) قَالُوۤا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ۞
۷۲) قَالَ هٰؤُلَاۤءِ بَنَاتِي اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ۞

۷۳)(لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ) آند اولسون
سنگ حیاتگه (یا محمد) درحقیقت لوطگ قومی ضلالت
وغفلتلرینده مست شخصلر کمی متحیر وسرکردان قالوب
لوطنگ نصیحت وموعظه سنه قولاغ ویرمیوب ضلالتلرندن خارج
اولمادیلار

۷۴) (فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ) کونگ طلوعی
زماننده شدتلو سس اونلاری دوتوب اوسك شدتدن
جگرلری پارچه لندی

۷۵) (فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا) اونلارگ قریه لرینی
شدتلو زلزله نگ حرکت قوتدن چویروب آشاقاسنی یوخارو
یوخاروسنی آشاغه قرار ویردیك (وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً
مِنْ سِجِّيلٍ) اونلار هلاك اولان زمانده یاغش یرینه آسماندن
تا لچقدن قوریمش داش اونلاره یاغدیردیق هاموسی هلاك اولوب
بر آثاری اونلاردن باقی قالمدی

۷۶) (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ) درحقیقت
لوط قومنه عذاب نازل اولماقده الله تعالی نگ توحید
وقدرتنه دقت نظرصاحبلریندن اوتری دلیل وبرهانلروار در

۷۷) (وَاِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ) ودرحقیقت لوط قومنگ
قریه لری مسافرلر یولنده ثابت وبرقرار دوروب آثارلری باقی
قالوب مندرس اولمیوبدر گیدوب کلنلر اونلاری کوریرلر (آیا
یوقریش جماعتی اونلاری کوروب الله تعالی نگ قدرت
وعظمتنه قایل اولمازلارمی

۷۸) (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ) ودرحقیقت لوط
قومنگ قریه لرینده وقالان اثرلرنده مؤمنلردن اوتری الله
تعالی نگ توحید وقدرتنه دلیل وبرهانلر واردر مؤمنلردن سوای
اونلاردن عبرت کوتورن اولماز

۷۳) لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ۞
۷۴) فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ۞
۷۵) فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ۞
۷۶) اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ ۞
۷۷) وَاِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ ۞
۷۸) اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ

٧٩) (وَاِنْ كَانَ اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ لَظَالِمِينَ)
ودرحقیقت ایکه جماعتی (شعیب پیغمبرک قومی) البته
ظالملردن ایدیلر (فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ) ایکه جماعتدن انتقام
چکوب اونلاری هلاك ایتدیك ، الله تعالی یدی گون یدی
گیجه اسلی اونلاره مسلط ایدوب یاووق اولدیلار ایسیدن
هلاك اولسونلار الله تعالی بربولود گوندردی بلودك
سایه سنه جمع اولدیلار بلکه ایسیدن خلاص اولسونلار
او بولوددن براود کلوب اونلاری یاندروب هلاك ایتدی)
(وَاِنَّهُمَا لَبِاِمَامٍ مُبِينٍ) ودرحقیقت لوط و (ایکه) قومنك
قریه لری آشکار اولان یولده در گیدوب کلنده اونلاری
گوریرسکز ای قریش جماعتی آیا بر عبرت بردار اولمازسکز
٨٠) (وَلَقَدْ كَذَّبَ اَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ)
(*) حقیقتا (ثمود) جماعتی اونلاره گوندریلن پیغمبرلری تکذیب
ایتدیلر(او پیغمبرلردن بریسی صالح در)
٨١) (وَاٰتَيْنَاهُمْ اٰيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ)
(ثمود) جماعتنه گوندریلن پیغمبرلره معجزه لریمزی ویردیك
(او معجزه لرك جمله سندن صالحه الله تعالی دوه‌نی معجزه
کرامت بیوربردی) اما ثمود جماعتی او معجزه لردن
اعراض ایدوب ایمانه داخل اولمیوب معجزه لری
انکار ایتدیلر
٨٢) (وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا اٰمِنِينَ)
ثمود جماعتی اوز مسکنلریندن اوتری داغلاردن ایولر
تراشیده ایدیردیلر ایولرك استحکامنه خواطر جمع اولوب
هر بر طرفدن اوزلرینی آسوده واماننده حساب ایدوب
الله تعالی پیغمبرلرینه ایمان گتورمدیلر

(*) حجر شام ایله مدینه ارا سنده بر یرك اسمیدر ایندی بو زمانلارده شامدن مدینه یه گیدنده
او یرلرك دیوارلری گوچنده ثمود جماعتنك آثارلری داغلاردن قازیلن ایولری خرابه‌لری زماننه مقاومت
ایدوب همان حالتیله ظاهر ومیداندار)

٧٩) وَاِنْ كَانَ اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ لَظَالِمِينَ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَاِنَّهُمَا لَبِاِمَامٍ مُبِينٍ ۞
٨٠) وَلَقَدْ كَذَّبَ اَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ۞
٨١) وَاٰتَيْنَاهُمْ اٰيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۞
٨٢) وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا اٰمِنِينَ ۞

٨٣) (فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ) هنیکه پیغمبرلره
عاصی اولوب آخر امرده صالحه ایمان گتورمدیلر الله تعالی
صالحه نجات ویروب اونلاره عذاب گوندردی صبح وقته
داخل اولان زمانده شدتلو سس اونلاری دوتوب هلاك
اولدیلار
٨٤) (فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ)
ثمود جماعتی دنیاده کسب ایتدیکلری مال ومحکم داشدن
یونولان ایولری الله تعالی رحمتندن اونلری بی احتیاج ایتمیوب
اونلاره بر فایده ویرمدی
٨٥) (وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ)
(یامحمد) آسمانلاری ویری وهر بر نیڭكه اونلارك ارا سنده واردر
خلق ایتمدیك مگر حق وحکمت اوزره اونلاره
باخانلار فکر ویروب گرك عبرت بردار اولسونلار
(وَاِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ) (یامحمد) در-
حقیقت قیامت گونی کلوب یقینا واقع اولاجقدر اووقتده
الله تعالی سندن اوتری سکا ظلم ایدوب معاند شخصلردن
انتقام چکه جکدر اما سن اونلاردن اعراض ایدوب گوزل
وجهیله اونلار سکا یتورن ظلم واذیتلردن (*) کیچوب اونلاره
عوض یتورمك فکرنده اولمیوب اونلاری الله تعالی یه
واگذار ایتگل
٨٦) (اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ) (یامحمد)
در حقیقت سنی و هامو مخلوقی خالق ایدوب سنك

(*) (ملت اسلام بو آیۀ شریفه یه فکر ویروب رسول اکرمه تابع بولوب
بو آیه نی همیشه نظرلرنده دوتوب یمانلق عوضنده یخشیلق ایلیوب صفحالی امر
یلن گوزل علوصفتنی اوزلرینن او تری گرك شعار قرار ویرسونلر دین اسلامه طعن ورانلار
بو اتصاف گوریله قران شریفك آیتلرینه باخوب پیغمبرینه امر بویوران اوصاف جمیله
یه فکر ویروب گره ارشده اولان نوع بشرك دین اسلامه متدین اولمالاری یشگ وجوب
لزومنی و ولتی یادقه علاجده بردن ومذهب لازم اولدقنی استنباط ایلیوبلر

٨٣) فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ۞
٨٤) فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۞
٨٥) وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ۞
٨٦) اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ۞

وسایر مخلوقگ احواله وهر بر عمله عالم اولوب هر
شخصگ اوز عمله گوره اوکا جزا ویرن سگ رنگ
الله تعالی در

٨٧) (وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْاٰنَ الْعَظِيمَ)
یامحمد حقیقتا یدی عدد آیه همیشه نمازده اوخولوب مکرر
اولان سوره دن (حمد سوره سی) سکا عطا ایتدیك برده
اوندن باشقه بیوك جلیل القدر اولان قرآن سکا ویردیك
هیچ پیغمبره اونگ مثلنی ویرمه مشوك (سورهٔ حمد اگرچه
قرآن شریفدن بر سوره در اما الله تعالینگ حمد وثناسنه
مشتمل اولوب بدهنگ نیاز وتعبدنی متضمن اولماق جهته
خصوصا ذکر اولوندی

٨٨) (وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ)
(یامحمد)بربویله سورهٔ حمد والقرآن شریف سکا ویررمدنصگره
گوزلـرینگی تیکوب رغبت بـولنجه بتاخمه کان دنیا متاعندن
اوشیلره که دنیا لذتدن اوتری هر بر صف کافرلره اونلاری
ویرمشوك لکن سکا علم وحکمت وبـرمشوك دنیا متاعنگ
قرآن یاننده نه مقدار واوید ر (وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ)
کافرلره که نه دن اوتری سکا ایمان گتورمیورلر محزون وغمگین
اولما کلن (وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلردن اوتری
تواضع ایدوب اونلاریله حسن خلقیله رفتار ایتکن مؤمنلر
سکا کفایت ایدر

٨٩) (وَقُلْ اِنّ۪ٓي اَنَا النَّذ۪يرُ الْمُب۪ينُ) دیکل (یا محمد)
درحقیقت من آشکار الله تعالی عذابدن سزی دلیل وبرهان
اوزره قورخوزانام کلك الله تعالی‌یه ایمان گتوروب
عذابدن خلاص اولنگ)

٩٠) (كَمَا اَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِم۪ينَ) ای قریش جماعتی

٨٧) وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْاٰنَ الْعَظِيمَ ✿
٨٨) وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ✿
٨٩) وَقُلْ اِنّ۪ٓي اَنَا النَّذ۪يرُ الْمُب۪ينُ ✿
٩٠) كَمَا اَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِم۪ينَ ✿

بسزده عذابمزدن قورخگت نجه که قرآنی قسمت ایدنلره
(یهودیلره) عذاب گوندره جیك سزه ده عذاب
گوندرمکه قادریك

٩١) (اَلَّذ۪ينَ جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ عِض۪ينَ) یهودیلر اوشخصلردر
که قرآنی قسمت ایدوب هانسیکه توراته موافق اولدی
اوکا ایمان گتوریرلر هانسیکه موافق اولمادی اوکا ایمان
گتورمزلر (بوآیه مکه ده نازل اولماق جهته الله تعالی بوآیه
شریفه ده مدینه ده اولان (بنی قریظه وبنی النضیر] یهودیلرینی
خبر ویریر که بوندن صگره مدینه ده قرآنك بعضی حکملرینی
قبول ایدوب بعضی دیگرنی قبول ایتمیوب اونلاره عذاب نازل
اولاجقدر (اسلامی اونلاره مسلط ایدوب بعضی مقتول
وبعضی اسیر بعضی دیگر وطنلریندن آواره اولدیلار

٩٢) (فَوَرَبِّكَ لَنَسْـَٔلَنَّهُمْ اَجْمَع۪ينَ) آنند اولسون
سنگ ربگ الله تعالی‌یه (یا محمد) قرآن قسمت ایدنلرگ
هاموسندن سوال ایده جیك

٩٣) (عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ) اونلارگ ایتدیگی
عمللردن وقرآن حقنده دیدکلری سوزلردن

٩٤) (فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِك۪ينَ)
(یا محمد] الله تعالی طرفندن امر اولندیغك شیلری آشکار
ایدوب خلقه بتورمکده زحمتلره متحمل اولکل مشرکلرگ
سکا استهزا ایدوب مذمت ایتمکلریندن اعراض ایدوب اونلاره
ملتفت اولما کلن

٩٥) (اِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِء۪ينَ) درحقیقت (یامحمد)
سکا استهـزا ایدنلـری بـزه واگذار ایله در حقیقت بز
اونلاره کفایت ایده ریك

٩٦) (اَلَّذ۪ينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ)

٩١) اَلَّذ۪ينَ جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ عِض۪ينَ ✿
٩٢) فَوَرَبِّكَ لَنَسْـَٔلَنَّهُمْ اَجْمَع۪ينَ ✿
٩٣) عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ✿
٩٤) فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِك۪ينَ ✿
٩٥) اِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِء۪ينَ ✿
٩٦) اَلَّذ۪ينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ✿

۹۷) وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ✿

۹۸) فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ✿

۹۹) وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ✿

سکا (*) استهزا ایدنلر اوشخصلاردر که الله تعالی یه اوزگه معبودلر شریك قرار ویروب اونلاره عبادت ایدیرلر تیزدرکه اوز عمللرینگ جزاسنی اونلاره عذاب نازل اولاندہ بیلسونلر

۹۷) (وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ)
حقیقتا بز بلوربِز [یامحمد] بونیله مشرکلرگ سکا استهزا ایدوب قرآنه طعن ووروب یمان سوزلرندن سنگ سینه گ تنگ اولور (اونلارك اذیتلرینه صبر ایدوب دل تنگ اولماگل)

۹۸) (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ)
(یامحمد) سینه‌گ تنگ اولماقه گوره رابنگ‌الله‌تعالی‌یه حمد ایتمگیله اونی ذکر ایدوب هربر عیب ونقصدن پاك قرار ویروب چوخ سجده ایدنلردن اولگل تاانکه غم وحزنگ زایل اولوب غصه‌دن خلاص اولاسن

۹۹) (وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ) (یامحمد)
الله تعالی یه عبادت ایدوب همیشه اونگ عبادتنده اولگل تاایلکه یقین سکا کلوب قلبگه آرام اولسون مشرکلرگ استهزا ایدوب مذمت ایتمگه ملتفت اولمه الله

(*) رسول خدایه استهزا ایدنلر مکه‌ده قریشلك بیوکلرندن بش نفر ایدیلر (۱) ولید ابن مغیره (۲) عاص ابن وایل (۳) اسود ابن عبد یغوث (۴) اسود بن المطلب (۵) حرث بن طلاطله) بوبش نفرك هاموسنه الله تعالی بدر غزوه‌سندن قباق بلا ویروب هلاك اولدیلار ولید ابن مغیره بر اوخ قایرالله یاننده‌ن گچنده اگنده بر دیما بی لیاسی اولوب بر اوخ اولك لباسنه یاپشوب اولك قدملرینه دگوب یارالاندی کبر غروردن اشاغه اگلوب اوخی آتاسندن چخار میوب همان ایاغنك یاراسندن هلاك اولدی (عاص بن وایل) اك ایاغنه برتکان بتوب دیدی منی ایلان چالدی آخدا روب ایاغندن بر آز طاهر اولمادی ایاغی شیشوب دوه بوینی‌کمی اولوب هلاك اولدی (اسود بن مطلب) اك گوزلری کور اولوب گوزلریلك شدت آغر یسندن باشنی دیواره ووروب هلاك اولدی · اسود ابن عبد یغوث · بر آغاجك آتنده اولتور مشیدی دیوانه اولوب باشنی آغاجلکو توگه‌وتیکلرده ووروب هلاك اولدی · حرث ابن طلاطله · دماغندن چرك وقان جاری اولوب هلاك اولدی بونه تعالی الله بومنوزی یکااستهزا ایدنلره برکفایت ایدرك (یامحمد) دوغرو اولدی

تعالی حقی غالب اونلاری مغلوب ایده جکدر
حمد اولسون سورهٔ حجرگ تفسیری تمام اولدی رسول خدا بویوردیلار هرشخص سورهٔ حجری قرائت‌ایله الله‌تعالی اوکا اون حسنه عطا بویورار

آتی امرالله سوره سیدر مکه‌ده نازل اولوب

(١٢٨) آیه (٢٨٤٠) کلمه‌در (٧٧٠٧) حرفدر

(١) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

٢) اَتٰی اَمْرُ اللّٰهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰی عَمَّا يُشْرِكُونَ ✡

٣) يُنَزِّلُ الْمَلٰئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ اَمْرِهِ عَلٰی مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ اَنْ اَنْذِرُوا اَنَّهُ لَا

٢) (اَتٰی اَمْرُ اللّٰهِ) یامحمد) الله تعالی‌نگ امری دین اسلامی اظهار ایتمك بارسنده یاوقلاشدی نجه‌که الله تعالی دن سزه دین اسلامنگ غلبه‌سی وعده‌ویریلورحقدر واقع اولاجاقدر (فَلَا تَسْتَعْجِلُوا) تعجیل ایدوب دین اسلامنگ غلبه‌سنگ تیزواقع اولماقنی خواهش ایتمیگ الله تعالی‌نگ هرزمانی حکمتی علاقه دوتدی اوزمانده واقع اولور (سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰی عَمَّا يُشْرِكُونَ) الله تعالی اوجا وپاک منزه‌در اوشیلردنکه مشرکلر الله تعالی یه شریک قرار ویریرلر

٣) (يُنَزِّلُ الْمَلٰئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ اَمْرِهِ عَلٰی مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ) الله تعالی اوز امریندن جهالتیله اولن قلبلری دیرلدن روحیله (سوزلریله) هربر شخصه که اوز بنده‌لریندن ایستیوب پیغمبر قرار ویره ملائکه نازل ایدر (اَنْ اَنْذِرُوا اَنَّهُ لَا

اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاتَّقُونِ ✡

٤) خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ تَعَالٰی عَمَّا يُشْرِكُونَ ✡

٥) خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ✡

٦) وَالْاَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ✡

٧) وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ

اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاتَّقُونِ (پیغمبرلره ملائکه نازل ایدوب اوندنصگره پیغمبرلر بیوریرخلقی قورقوزوب اونلاره‌دیگ هیچ برنفرحق اولان معبود یوقدر مگرمن بروبکانه اولان من الله تعالی خوف ایدوب مکا سغایش ایدوب بتلری ترک ایدک

٤) (خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ تَعَالٰی عَمَّا يُشْرِكُونَ) الله تعالی یالقوز شریکسز آسمانلاری و یری خلق ایلدی اوشیلردنکه الله تعالی یه شرک قرار ویریرلر الله تعالی اونلاردن اوجا واعلادر

٥) (خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ) الله تعالی انسانی نطفه (منی) دن خلق ایلدی (فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ) منی لگ حاللندن کامل وعاقل گوزل صورتده برانسان اولوب ناگهان اوز ربی الله تعالی نی انکار ایدوب اوکا بیوک وآشکار دشمن اولوب شریک قرار ویردی

٦) (وَالْاَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ) الله تعالی (دوه‌نی اوکوزی قویونی کیچینی) سز انسانگ مصلحت ومنفعتدن اوتری خلق ایلدی (لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ) سزدن اوتری اونلرگ یونندن سوبوقدن ساقلیان لباس وسودلریندن بالالاریندن علاحده منفعتلر واردر (وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ) برعلاحده خدمت اونلرگ اتنده واردرکه اونلرگ اتندن ییورسگز

٧) (وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ) سزدن اوتری اوحیوانلرده ایکی وقتده جمال وزینت واردر براووقتده که اخشام زمانی اوحیوانلری چولدن گتوروب راحت اولان یرلرینه داخل ایده سگز (وَحِينَ تَسْرَحُونَ) برده صباح وقتده که اونلری یرلریندن چقاروب صحرایه علفدن اوتری بوراخه سگز (بوایکی وقتده سزا ونلاره باخوب شاد اولوب خلقك اونلاره باخوب وصف ایتمکلری

٨ | وَتَحْمِلُ اَثْقَالَكُمْ اِلٰى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ اِلَّا بِشِقِّ الْاَنْفُسِ اِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ۞

٩ | وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۞

سزدن اونری فرح و سرور کوریه

٨) (وَتَحْمِلُ اَثْقَالَكُمْ اِلٰى بَلَدٍ) اوحیوانلردن بعضی
(دوه اوکوز) سزگ یوکلرگزی حمل ایدوب
آیاروولارر برشهره که (لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ اِلَّا بِشِقِّ الْاَنْفُسِ)
سز اورگز اویوکلری اوشهره یتوره بیلمزیدیگز مگر
نفسگزی مشقه سالوب آرتق زحمته واقع اولماقیله
(اِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ) درحقیقت سزگڭ ربگز الله تعالی
سزه الته مهربان ورحم ایدندر که سزدن اوتری بوحیوانلری
خلق ایدوبدر تا اینکه اونلریله احتیاجگزی رفع ایده سگز
(عرب جماعتنگ اکثری حیوان صاحبی اولوب هربر عمللرنده
وییمکلرینده اونلرگ اورینه واته سودینه آرتق درجه ده
احتیاجلری اولماق سببنه الله تعالی منت مقامنده اونلرگ خلقتنی
بیان بویوریر)
٩) (وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً)
الله تعالی سزدن اوتری (آتنی قاطری واولاغی) خلق ایلدی تا اینکه
احتیاج مقامنده اونلاره سوار اولاسگز بر ده سزدن اوتری دنیاده زینتی
اولسون (حقیقتا بوحیوانلرگ وجودنده اونلاری یاخشی
وجهیله ساخلیانلاردن اوتری بیوک زینت واردر خصو
صا آتنگ بارەسنده رسول اکرم بویوردیلار « هربر
خیر آتنگ النه باغلانوبدر » آتنگ جنسی مختلف اولماقه
کوره اونلاردن اوتری عرب لغتنده مختلف آدلار وار
در) (وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ) الله تعالی سز انسان
طایفه سنگ مقصدندن اوتری اوشیلریکه سز اونلاره عالم
دگل سگز خلق ایدیر (فایده کی آیه شریفه ده ذکراولنان
حیوانلردن اوتری نچه منفعت بیان بویوردی اونلارگ
جملەسندن اوحیوانلرگ اتنی ییمکایدی اما بوآیه شریفه ده (آتگ،

قاطرگ واولاغگ) منفعتی سوار اولماقیله زینته منحصر
ایتمکدن اونلارگ اتنگ حرام اولماقی ظاهر اولور
کرک بویله ده اولسون بوحیوانلره هربر زحمت و مشقتلو
عمللرده محتاج اولماق جهتنه اونلاری ذبح ایدوب اتنی
ییمک قانون شرعدن باشقه هربر نفس کامله یانده مکروه
کورینور قران شریفده بواوچ حیوانگ اتنگ حلال اولما
قه بردلیل آشکار یوخدر بلکه بوآیەدن حرام اولماقی
ظاهر اولور اما احادیث بوبارەده مختلف اولماقه کوره
علمالرگ فتوالرنده مختلفدر امام مالك وابو حنیفه بواوچ حیوانگ
اتنگ حرام اولماقه فتوی ویرویلر قرآن شریفدن
حرمت ظاهر اولور امام شافعی وامام احمد ابن حنبل
آت آتنگ حلال اولماقیله اما قاطر واولاغ اتنگ حرام
اولماقه فتی ویرویلر امامیه علماسی اجماعا هر اوچ حیو اتنگ
اتنگ مکروه اولماقنه فتوی ویریدیلر ابو حنیفه
مذهبنده اولان تاتارستان مسلمانلاری بتنگ ارا سنده
آت اتی ییمک معروف اولوب حتی بیوک فوناقللارینده
وطوی ولیمه سنده قیمتلو آتلاری ذبح ایلمک اونلاردن اوتری
بیوک فخریه لردن حساب اولنور تاتارستان جماعتی اسلام طایفه سنگ ارا سنده
نهایتده جاهل ونادان وبی علم طایفه اولوب اونلارگ ارا سنده اهل علم مفقود
اولوب یاطتلری جاهل اهل علم صورتنده اولان شخصلر خلقی ضلالته
سالوب (امام ابو حنیفه) نگ فتوی سی درک ایتمک اونلاره
دشوار اولوب خلقی خلاف قران وخلاف فتوای امامه
وادار ایدیرلر امام شافعی نگ فتواسی آت اتنگ حلیتنه
اولسه ده لکن شافعی مذهب طایفه سنگ ارا سنده آت اتی
ییمک معروف دگلدر ذکر اولنان مذهبلردن اما مالک و
امام ابو حنیفه مذهبلری قرانه موافقدر

١٠) وَعَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعِينَ ۞
١١) هُوَ الَّذِي اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ۞
١٢) يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْاَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۞

١٠) (وَعَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبِيلِ) حقه واصل ایدن دوز یولی خلقه کوستروب هدایت ایتمك الله تعالی یه لازمدر (نجه‌که الله تعالی پیغمبر وکتاب کوندروب هدایت ایدوبدر) (وَمِنْهَا جَائِرٌ) امّا او یوللاردن بعضی دوزاولمیوب حقدن کنار یولدر اوبول الله تعالی یولی دکل او یولدن کرك کنار اولاسگز (وَلَوْ شَاءَ لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعِينَ) اکر الله تعالی ایستیه زورا وقهرا سزگ هامو گزی هدایت ایدوب حقه واصل ایدر لکن سزی فاعل مختار خلق ایتدك سینه سزی اوز اختیار گزه واکذار ایدوب ایمانه داخل ولمافگز کرك اوز اختیارگزیله واقع اولسون

١١) (هُوَ الَّذِي اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ) الله تعالی اییزه تفضل ایدوب سیزدن اوتری آسماندن سو کوندردی (مِنْهُ شَرَابٌ) بعضی اوسودن وارد رکه (اجزای ارضیه‌دن اونگ طعمی تغییر تاپیوب صاف وکوارا سو لوقنده باقی قالوب) اوندن ایچرسگز (وَمِنْهُ شَجَرٌ) بعضی اوسودن چوللره واقع اولماق سینه اودن حیوانات یبن علفلر کوکرور (فِيهِ تُسِيمُونَ) او علفلارده حیوانلار گزی اوتاریر سگز

١٢) (يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ) الله تعالی آسماندن کلن سوبگ سببنه سزدن اوتری هربرقسم حبوبات کوکردیر (وَالزَّيْتُونَ) زیتون آغاجنی کوکردیرکه اونگ یاغندن منفعت بردار اولاسگز (وَالنَّخِيلَ) وخرما آغاجنی کوکردیر که اونگ اوزیندن ومیوه‌سندن چوخ فایده آپاریرسگز (وَالْاَعْنَابَ) اوزوم آغاجنی کوکردیر اوزومدن هر بر قسم فایده‌لر سزدن اوتری حاصل اولور (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) وهر برقسم میوه‌لردن سزدن اوتری کوکردیر (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ)

١٣) وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِاَمْرِهِ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۞
١٤) وَمَا ذَرَاَ لَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهُ

بوذکر اولنان میوه‌لر اوشخصلردن اوتریکه نظر ایدوب فکرویرسون الله تعالی نگ حکمت وقدرتنه استدلال ایتسونلر دلیل وبرهاندرلرکه نه نوع حکمت اوزره الله تعالی انساندن اوتری هربرقسم میوه وحیواناتدن اوتری هرقسم علفلر خلق ایدوبدر

١٣) (وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) الله تعالی سزدن اوتری کیجه وکوندوزی مسخر ایتدی تا اینکه بریننده راحت اولوب اوبرینده کسب معاش ایده‌سگز ومسخر ایتدی سزدن اوتری کونی وآی تا اینکه اونلارگ تاثیرندن یریوزنده سزگ معاش وکذرانگزه متعلق اولان شیلر حاصله کلوب اونلادن فایده برداراولاسگز (وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِاَمْرِهِ) هامو یلدزلار الله تعالی نگ امریله مسخر و اونگ تحت قدرتنده مقهور ومغلوب اولوب ساکن ومتحرك اولماقلاری الله تعالی نگ اراده‌سنه تابعدر (بوآیه شریفه فلاسفه ومنجملرگ قولنی رد ایدیرهاسیکه یولدوزلارگ بوعالمده مستقلا موثر اولماقلارینه قائل درلر) (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) بوذکر اولنان شیلرده الله تعالی نگ توحید قدرت وحکمتنه او جماعتلردن اوتریکه عقلگ مقتضاسیله رفتار ایدوب خواهش نفسه تابع اولماسونلار دلیل وبرهانلر واردر

١۴) (وَمَا ذَرَاَ لَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهُ) الله تعالی سزدن اوتری یریوزنده قویوب قراروبرن شیلری (هرقسم حیوانلاردن ومیوه‌لردن وآغاجلاردن) بری بریله خلقتده ورنگده مختلف اولدقلاری حالده خلق ایتدی (یریوزنده بوکثرتیله مخلوقاتگ برجنسگ ایکی

إنَّ في ذٰلكَ لآيةً لقومٍ يذّكّرون ✿
١٥) وَهُوَ الَّذي سَخَّرَ البَحرَ لتأكلوا منهُ لحماً طريّاً وتستخرجوا منهُ حليةً تلبسونها وترى الفلكَ مواخرَ

فردی جمیع جهتلردن متحد اولوب هیچ وجهدن بری بریندن تمیز تاپیماماقلارینگ موجود اولماماقی یکانه اولان الله تعالی‌نینگ قادر و قهار اولماقنه آشکار دلیل و برهانلردر) (إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ) درحقیقت بو ذکر اولنان شیلرده الله تعالی‌نینگ قدرت و حکمتنه او جماعتدن اوترکه متذکر اولوب عبرت کوتورسونلر دلیل و برهان واردر

١٥) (وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْماً طَرِيّاً) الله تعالی قدرت کامله‌سیله سزدن اوتری دکیزی (دریانی) مسخر ایتدی تا اینکه او آچی زهر قتال کمی سویگب ایچنده خلق ایدن لطیف و یاغلی بالقلاری خارج ایدوب اونلارنگ تازه ایتدن میل ایده‌سگز (آیهٔ شریفه دگزدن خارج اولان هربرقسم بالقلارنگ حلال اولماقنه دلالت ایدیر ملت اسلامدن بر معظم جماعت آیهٔ شریفه‌یه متمسک اولوب دگزدن خارج اولان هربرقسم بالقی حلال بیلوب میل ایدیرلر اما بر طائفهٔ دیگر قلس‌دار بالقی حلال قلسی اولمیانی حرام دیوب بو باره‌ده یهودیلریله شریك اولوب بالع باره‌سنده بعضی احادیثه و توراتده ذکر اولنان آیه‌یه تمسك ایدویلر زیرا که قرآن شریفده توراتڭ حکملرینگ مقابلنده ناسخ اولمیانده همان توراتده اولان حکمه عمل ایتمك لازمدر (وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا) که او آچی دگزدن زینت (مروارید و مرجان) خارج ایدوب او زینتی سزگه آرزو ادلارگز اوزلرینه زینت قرار ویریرلر (بیله جواهرلرگ آچی سو ایچنده متکون اولماقی الله تعالی‌نینگ قدرتنه یوك دلیل دکلمی) (وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ) (یا محمد) کورورسن کمیلری الله تعالی‌نینگ

ولتبتغوا من فضله ولعلّكم تشكرون ✿
١٦) وألقى في الأرض رواسيَ أن تميدَ بكم وأنهاراً وسبلاً لعلّكم تهتدون ✿
١٧) وعلامات

قدرتیله دگزده جاری اولوب هربر طرفه حرکت ایدیرلر (وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ) تا اینکه او کمیلرگ سببنه تجارت ایلیوب الله تعالی‌نینگ فضلندن روزی طلب ایده‌سگز (وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) لیکه بو نعمتلرگ سببنه کرك الله تعالی‌یه شاکر اولاسگز

١٦) (وَأَلْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ) الله تعالی یری اول امرده مسطح خلق ایتمك سببنه شاید سزگ خوفگز اولیدی بوندکه مبادا یر بو شکل اولماقه کوره بو طرف او طرفه میل ایدوب مضطرب اولوب اوراده آرام دوته بیلمیه‌سگز بو خوفی الله تعالی سزدن کوتورمکدن اوتری یر یوزینه یوك و آغر داغلار سالدی تا اینکه داغلاری کوروب راحت اولوب یقین ایده‌سگزکه یر اضطراب ایتمیوب بلکه محکم و بر قرار اولاجاقدر (بعضی اوقاتده کرهٔ ارضڭ قعرنده ظهوره کلن حوادثات سببنه زلزله‌نینگ حادث اولماقی بو امردن خارجدر) (وَأَنْهَاراً) اوندن صکره الله تعالی یرده نهرلر قرار ویردی تا اینکه اونلاردن امرورا عتقده منفعت بردار اولاسگز (وَسُبُلاً) داغلاری نهرلری قرار ویردن صکره اونلارنگ آراسنده سزدن اوتری الله تعالی یوللار قرار ویردی تا اینکه او یوللاریله اوزکه بلادلرده اولان مقصودگزه طرف کیدوب او مقصودگزه واصل اولاسگز (لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) البته کرك سز بو ذکر اولنان دلیللریله هدایت تاپوب الله تعالی‌نینگ توحیدنه یول آپاروب حقه واصل اولاسگز

١٧) (وَعَلَامَاتٍ) انسانگ کیدن یوللاریندا الله تعالی اونلاردن اوتری داغلاردن و علاحده شیلردن علامتلر قرار ویردی تا اینکه او علامتلریله یولدن کنار اولماسونلار

وَ بِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ۞
١٨) اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۞
١٩) وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا اِنَّ اللّٰهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ۞
٢٠) وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ۞

(وَ بِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ) كیجەنگ وقتندە (*) اوزکه علامتلر اونلارە مخفی قالان زماندە اونلاردن اوتری یلدوزلار نه کوزل علامتدر اونلاریله البته هدایت تابوب یوله واصل اولورلار

١٨) (اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ) ای مشرکلر آیا او الله تعالی نیکه مخلوق خلق ایتسون (ذکر اولنان شیلری و بونلاردن باشقەسنی) سزگ او بتلر کمیدرکه هیچ بر شئی خلق ایتمکه قدرتلری اولماسون (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) آیا بر فکر وبروب متذکر اولمازسگزکه او بتلری ترك ایدوب یکانه و هر بر شیئگ خالقنه اطاعت و عبادت ایلیەسگز

١٩) (وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا) اکر الله تعالی سزه عطا ایدوب بدنگزده یا بدنگزدن کنارده اولان نعمتلری سایوب حسابنه کیدەسگز سایه بیلمزسگز حسابه کلن دکلدر (اِنَّ اللّٰهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) درحقیقت الله تعالی نعمت مقابلنده شکر ایتمکگ تقصیرنی توبه ایدنلره باغشلیوب سزه رحم ایدوب نعمتنی سزدن قطع ایدن دکلدر

٢٠) (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ) هر بر عمل ایستیەسگز ایلیگ الله تعالی‌یه هیچ بر عمل مخفی قالان دکلدر هر او عملکه اونی کیزلەسگز و هر او عملکه اونی آشکار

(*) نه کوزل علمدر علم هیئت یلدوزلری تانیوب اونلارك احوالاته و کیفیت وشعلرینه میازالك طریق برلرینه علم هیئتك استعانیله عالم اولماق حکمه وقتی یوللاردن اوتری علامت اولماقنی باشقه ذات پاك مقدس خلاق عالمه معرفت بتورمکه بیوك دلیللردندر نه شیرین علمدر علم هیئت اکر بو علمك واسطه سیله کوکلك آدلارینه بلد اولوب اونلارك بری برینه نسبتلرینه عالم اولوب قش فصلنده یا اینکه یای فصلنده کیجه هوانك صاف وشیمنك ساکت اولان وقتنده یوزیکی آسمان طرفنه دوندروب بلد یلدزلارك بری برلرینه نسبتلرینه و کیفیت وشعلرینه باقوب فرك ایدەسن نه قدر فرح وانبساط تعدن اوتری حاصل اولوب همان آنده بی اختیار کلمهٔ (لااله الاالله) دلیگه جاری اولوب خالق سموات ارشی تقدیس وتنزیه ایدوب اوكا لایق اولان صفتلریله ستایش ایده جکسن

٢١) وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ۞
٢٢) اَمْوَاتٌ غَيْرُ اَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ۞
٢٣) اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ۞
٢٤) لَا جَرَمَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

یدەسگز الله تعالی عالمدر هاموسگ جزاسنی سزه ویره جکدر

٢١) (وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) (یا محمد) او بتاریکه اونلاری الله تعالی‌دن باشقه چاغروب اونلاره ستایش ایدیرلر (لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ) او بتلر هیچ بر شئی خلق یتمکه قادر اولمیوب اوزلری الله تعالی خلق ایدن مخلوقدرلر مخلوق خالق اولا بلمز

٢٢) (اَمْوَاتٌ غَيْرُ اَحْيَاءٍ) اکر او بتلر حقیقتا الله ولسیدیلر کرك اونلار همیشه دیری اولوب اولمك اونلاره جایز اولمیدی و حال آنکه او بتلر اولی مرتبەسنده جماد شیلردر هیچ وقت اونلاردن اوتری دیریلك یوخدر (وَمَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ) او بتلر اونلاره عبادت ایدنلرگ دوباره حسابدن اوتری دیریلوب کلن وقتلرینه عالم اولمازلار نجه اولا بیلور بیله شیلری الله تعالی‌یه شریك قرار ویروب اوزلرینه معبود قرار ویرسونلر

٢٣) (اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ) همینکه بتلرگ معبود اولماقی باطل اولدی سزگ حق اولان معبودگز یکانه الله تعالی‌درکه اوکا شریك و نظیر یوخدر عبادت و اطاعت اوگا سزاواردر اوندن باشقەسنه باطلدر (فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ) او شخصلرکه الله تعالی توحیدینه قایل اولمیوب قیامت کوننه ایمان کتورمیه‌لر (قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ) اونلارگ قلبلری الله تعالی توحیدینی و اخرتی انکار ایدوب قبول ایتمکدن البته کبر غرور ایدیورلر

٢٤) (لَا جَرَمَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ) الله تعالی‌یه و آخرت کوننه ایمان کتورمینلرگ کیزلین و آشکار عمللرینه الله تعالی‌نگ عالم اولماقی البته لامحال ثابت و حقدر

عقللرینڭ جزاسنی اوڭلاره ویره‌جکدر (اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ) درحقیقت الله تعالی کبر و غرور ایدنلری سوست دوتمز (رسول خدا بویوردیلر کبر غرور ایدنلری الله تعالی قیامت کوننده کوچک ریزه قارینجه‌لار صورتنده محشور ایدر تا اینکه محشر اهلی اوڭلاری آیاقلارینه باسلاسونلار شخص متکبر دنیاده اوز همجنسی نوع بشره کردنکش اولوب کبر غرور ایتمك سببی الله تعالی اوکا عذاب ایدوب اصغر حیوانات صورتنده اونی محشور ایدر بر علاحده حدیثده رسول اکرم بویوروبدور هر شخصکه تواضع ایده الله تعالی اونی اوجالدار هر شخصکه کبر و غرور ایده الله تعالی اونی ذلیل ایدر)

٢٥) (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ) مکه‌دن کنار اولان شخصلر زمانیکه مکه‌یه داخل اولوب مکه اهلی قریش جماعتدن رسول خدانڭ احوالاتنی سؤال ایلیوب دیوردیلر سزڭ رنگنز الله تعالی سزه پیغمبر کوندروب نه حکم نازل ایدوب بردن اونری بیان ایلیڭ (قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ) اوڭلارڭ جوابنده مکه اهلی دیدیلر برنتی بوخدر بوندن قباق کیچن امتلرڭ و باطل اولان سوزلری و حکایتلریدر

٢٦) (لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ) بو سوزی دیوب خلقی ضلالته سالوب الله تعالی و رسول خدایه ایمان کتورمکدن مانع اولدیلار تا اینکه بو ضلالته سالماسون کناهڭ هاموسنی تماما قیامت کوننده اوزلرینه کوتوروب عذابه کرفتار اولسونلار (وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ) علم سز جاهل اولان شخصلر بکه ضلالته سالدیلار اوڭلار کده کناهه شریك اولوب برقدر اوڭلارڭ کناهدن اوزلرینه کتوروب اوڭلارڭ عوضنه معذب اولورلار (آیهٔ شریفه‌دن

اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ
٢٥) وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ۞
٢٦) لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ

معلوم اولان بودرکه رئیسلرڭ اغوا و ضلالتیله کمراه اولوب ضلالته دوشن علم سز جاهللر معذور اولمیوب حقده باطل آراسنده تمیز ایتمیوب فکر و نظرسز رئیسلره تابع اولماق سببیه عذاب اولاجقدرلر) (أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ) خبردار اولکل (یا محمد) بو قریش جماعتی کتورن کناهلر نه یمان عیبدر (اوز کناهلرندن باشقه اوزکه شخصلری ضلالته سالوب اوڭلارڭ کناهدن کتوروب اوڭلاردن اوترى عذاب چکمك نه یمان شیدر بو قریش جماعتی اوزلری ایمان کتورمدیلر لا محاله اوزکه‌لری ضلالته سالماسونلار تا اینکه اوڭلارڭ کناهدن کتوروب اوڭلاردن اوترى عذاب چکمه‌سونلر آیا عاقل شخصدن بویله عمل صادر اولورمی؟

٢٧) (قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) (یا محمد) سن بو قریش جماعتنڭ مکر و حیله‌سندن غمکین اولما کل حقیقتا بو قریش جماعتدن مقدم اولانلارده مکر حیله ایتدیلر تا اینکه الله تعالی دینی باطل ایدوب پیغمبرینه ضرر یتورسونلر محکم بنالر ایتدیلر که او بنالریله الله تعالی عذابندن سلامت قالسونلار (نمرود بابل پادشاهی حضرت ابراهیم اونڭ اوزینه و قومنه مبعوث اولدی بش بین زراع ارتفاعنده نهایت استحکامیله بر قصر بنا ایتدی همینکه الله تعالی‌یه ایمان کتورمدیلر الله تعالی یل و زلزله کوندروب اونڭ قصرینی و سایر ایولری خراب ایدوب هلاك اولدیلار نجه‌که بویوریر) (فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ) الله تعالی‌نڭ امری اوڭلارڭ محکم بنالرینه کلوب اصل اساسندن یخوب خراب ایتدی (فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ) خراب اولان زمانده ایولرڭ سقفی (یا می) اوڭلارڭ اوستنه توکولوب هلاك اولدیلار (وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) قصرلرڭ و ایولرڭ

أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ۞
٢٧) قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ۞

٢٨) ثُمَّ يَوْمَ الْقِيامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكائِيَ الَّذينَ كُنْتُمْ تُشاقُّونَ فيهِمْ قالَ الَّذينَ اُوتُوا الْعِلْمَ اِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكافِرينَ ۞
٢٩) اَلَّذينَ تَتَوَفّيهُمُ الْمَلائِكَةُ ظالِمي اَنْفُسِهِمْ

محکم اولمامقه خاطر جمع اولوب کمالارینه کلمین بردن اونلاره عذاب کلوب هلاك اولدیلار (یا محمد بو قریش جماعتنه‌ده کمانلری اولمیان بردن عذاب کلوب هلاك و ذلیل اولاجاقلارسن صبر ایدوب الله تعالی یه توکل ایتکن الله تعالی وعده‌سنه وفا ایدوب اوّلا بدر کبری‌ده مسلمانلاری قریشه مسلط ایدوب بعضی مقتول بعضی اسیر اولوب ذلیل اولدیلار اوندن صکره هجرتنگ (٨) نجی ایلنده مکه اسلام اللده فتح اولنوب مشرکلرگ بقیه‌سی ذلیل اولوب بر نفر اونلاردن باقی قالمادی)

٢٨) (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيامَةِ يُخْزِيهِمْ) دنیاده بو عذابی اونلاره ایلیندن صکره قیامت کوننگ عذابیله اونلاری ذلیل ایدر (وَ يَقُولُ اَيْنَ شُرَكائِيَ الَّذينَ كُنْتُمْ تُشاقُّونَ فيهِمْ) الله تعالی قیامت کوننده اونلاره دیر هانی او بتلریکه اونلاری مکا شریك قرار ویربردیگز و اونلارگ حقنده مؤمنلر ایله نزاع و جدال ایدوب مومنلری دشمن حساب ایدیردیگز (قالَ الَّذينَ اُوتُوا الْعِلْمَ) قیامت کوننده بو سؤالی الله تعالی کافر و مشرکلردن ایلینده اونلارده جواب ویرمکه و دانشماقه قوه اولماز (علم صاحبلری پیغمبرلر و مؤمنلر اونلارگ جوابنگ عوضنده بویله دیرلر) (اِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَ السُّوءَ عَلَى الْكافِرينَ) الهی بونلار سکا نه جواب ویرسونلر بو کونکی کونده (سنگ وعده ویرمکگه کوره) درحقیقت ذلت و عذاب بو کافر جماعته مقرر اولوب واقع اولاندر

٢٩) (اَلَّذينَ تَتَوَفّيهُمُ الْمَلائِكَةُ ظالِمي اَنْفُسِهِمْ) او شخصلریکه نفسلرینه ظالم اولوب مشرك اولدوقلاری حالده الله تعالی اذنیله ملائکه اونلاری وفات ویریر

فَاَلْقَوُا السَّلَمَ ما كُنّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلى اِنَّ اللّهَ عَليمٌ بِما كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞
٣٠) فَادْخُلُوا اَبْوابَ جَهَنَّمَ خالِدينَ فيها فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرينَ ۞
٣١) وَقيلَ لِلَّذينَ اتَّقَوْا ماذا اَنْزَلَ رَبُّكُمْ لِلَّذينَ اَحْسَنُوا في هذِهِ الدُّنْيا حَسَنَةٌ وَلَدارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ

(فَاَلْقَوُا السَّلَمَ ما كُنّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ) موت اونلاری درك ایدندنصکره دنیاده ایندیکلری کبر غروری کناره قویوب اطاعت و انقیاد مقامنه کلوب دیرلر بز هیچ بر یمان عمل دنیاده ایتمیوب مشرك اولمامشوق (عذاب خوفندن دنیاده اولدوقی شرك حاللرینی انکار ایدرلر) (بَلى) اونلارگ جوابنده الله تعالی طرفندن دیلور) البته دنیاده یمان عمل ایدوب مشرك اولوبسگز ایمدی انکار ایتمك سزه بر فایده ویرمز (اِنَّ اللّهَ عَليمٌ بِما كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) درحقیقت الله تعالی عالم درهر او شیئه که سز اونی دنیاده ایلیوردیگز سزگ انکار ایتمکگردن بر فایده حاصل اولماز

٣٠) (فَادْخُلُوا اَبْوابَ جَهَنَّمَ خالِدينَ فيها) جهنمگ قاپولاری سزگ یوزگزه آچقدر هر بریسندن خواهش ایدیرسگز داخل اولگ بر حالده که همیشه جهنمده اولوب اوردن خارج اولان دکلسگز (فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرينَ) کبر غرور ایدوب ایمانه داخل اولمیان شخصلرگ منزللری (یعنی جهنم) نه یمانیدر

٣١) (وَ قيلَ لِلَّذينَ اتَّقَوْا ماذا اَنْزَلَ رَبُّكُمْ) زمانیکه مکه اطرافندن کلن شخصلر رسول خدا احوالاتنی ایمانه داخل اولوب متقی شخصلردن سوال ایدوب دیدیلر سزگ ربگز الله تعالی سزه پیغمبر کوندروب نه حکم نازل ایدوبدر (قالُوا خَيْرًا) متقیلر اونلارگ جوابنده دیدیلر بزیم ربمز الله تعالی پیغمبری (محمده) یاخشی و کوزل حکملر و سوزلر نازل ایدوبدر (لِلَّذينَ اَحْسَنُوا في هذِهِ الدُّنْيا حَسَنَةٌ) (او یاخشی کوزل سوزلر بودر) یاخشی عمل ایدنلردن اوتری همین بو دنیاده یاخشی اجر و عوض واردر (وَ لَدارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ) اما آخرت ایونگ اجر و مزدی دنیاده اولان اجرلردن

وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ۞
٣٢) جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُنَ كَذٰلِكَ يَجْزِي اللّٰهُ الْمُتَّقِينَ ۞
٣٣) اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞
٣٤) هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ اَوْ يَأْتِيَ اَمْرُ رَبِّكَ

یاخشی و کوزلدر او ایچرلری آورنده دنیا ایچریلی فراموش ایدرلر (وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ) نه یاخشیدر متقیلرک آخرتده اولان ایولری و منزللری او یاخشی ایوده همیشه اولوب اورادن خارج اولمازلر

٣٢) (جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) متقیلرک یاخشی منزللری آخرتده بر بچه همیشه لك باغلاردر داخل اولورلار او باغلاره او باغلارک آغاجلارینگ و قصرلرینگ آلتندن نهرلر جاری اولور (لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُنَ) اونلاردن اوتری او باغلارده هر بر شیئکه خواهش ایدەلر هدان وقتده رحمتمز اونلاردن اوتری حاصل اولور (كَذٰلِكَ يَجْزِي اللّٰهُ الْمُتَّقِينَ) الله تعالی مومن و متقی شخصلره عایله جزای خیر ویرر

٣٣) (اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ) او شخصلریکه مومن و متقی پاك و یا کیزه اولدوقلاری حالده الله تعالی اذنیله ملائکه اونلره وفات ویرر (يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) ملائکه اونلاره دیرلر الله تعالی طرفندن سزه سلام اولسون (اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) او یاخشی عمللرک سببنه که دنیاده اونلاری عمله کتوردیگگر جنته داخل اولیگ

٣٤) (هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ) (کیچن آیەلرده مشرکلرک و مومنلرک آخرتده درجەلرینی بیان ایتدی دوباره بو آیەده مشرکلرک احوالنی بیان ایتمکه رجوع ایتدی) یا محمد) بو مشرکلریکه سکا ایمان کتورمیورلر هیچ بر شیئه منتظر دکلدرلر مگر اینکه ملائکه کلوب اونلاری قبض روح ایلیوب همیشه لك عذاب طرفنه آپارسون (اَوْ يَأْتِيَ اَمْرُ رَبِّكَ) یا اینکه منتظر دورویلار سنگ

كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ۞
٣٥) فَاَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ۞
٣٦) وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا اٰبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ

ربگک الله تعالی نك امری اونلارک بارەسنده کلوب دنیاده اونلاری عذاب دوتوب هاموسی هلاك اولسونلار (ایمان کتورمین شخصدن اوتری بو ایکی شیئگ بریسی واردر یا آخرت عذابی یا دنیا عذابی آیا بونلارک هانسی برینه منتظر اولوبلار) (كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) (یا محمد) بو مشرکلردن قباق کیچن مشرکلرده بونلار کمی عمل ایلیوبلر کافر اولوب پیغمبرلری تکذیب ایدوبلر (وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) الله تعالی اونلاره ظلم ایدوب عذاب کوندرمیوب بلکه اونلار اوزلری اوز نفسلرینه ظلم ایدوب مشرك اولماق سببنه الله تعالی اونلاره عذاب کوندروب هلاك اولدیلار

٣٥) (فَاَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا) ظالم شخصلره اوز خبیث اولان عمللرینگ جزاسی یتشدی (وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ) الله تعالی نگ پیغمبرلرینه و حکملرینه استهزا ایتمکلرینگ جزاسی اونلاری احاطه ایدوب هلاك اولدیلار

٣٦) (وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا) مشرکلر دیدیلر (لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا اٰبَاؤُنَا) اکر الله تعالی نگ بزدن ایمان ارادەسی اولسیدی هر آینه بز اوزیمز و آتالاریمز الله تعالیدن باشقه هیچ بر شیئه عبادت ایتمزیدیك (وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ) و هیچ بر شیئده اونگ بی اذن حرام ایتمزیدیك (کیچن سورهٔ انعامده اوزلرینه حرام ایتدن (بحیره سائبه وصیله و حام) مقصودلریدر یعنی الله تعالی بزدن کفر اراده ایدوب اکر ایمان ارادەسی ایتسیدی بز ایمانه داخل اولوردیق مشرکلرک بو سوزلرینی جبری مذهبلر اوزلرینه دین و مذهب قرار ویروب اونلارده مشرکلر

كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ۞ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ فَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ۞

كمی دیورلر (الله تعالی اونلارگ جوابنده بویوروركه) (كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) یامحمد) بو مشركلردن قباق كیچن مشركلرده بونلر كمی دیوب اوز خبیث عمللرینی الله تعالی‌یه اسناد ویریردیلر (فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) اونلارگ كفر و شركلرینگ جزاسی الله تعالی‌یه‌در، الله تعالی اوزی اونلارگ جزاسنی ویره جكدر الله تعالی پیغمبرلرینه هیچ بر شی لازم دگل مگر آشكارا تبلیغ رسالت ایدوب اونگ احكامنی یتورمك لازمدر

۳۷) (وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولًا) یا محمد) نجه كه سنی بو قریش جماعتنگ ایچندن انتخاب ایدوب پیغمبر كوندردیك عاینه سندن قباق هر بر امتنگ ایچندن پیغمبر انتخاب ایدوب كوندرمشوك سنگ پیغمبر اولماقگ قریش آراسندن ده تعجبلو امر دگلدر (اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ) پیغمبرلره امر ایتدیك خلقه دینگ كه سكانه اولان الله تعالی‌یه عبادت ایدوب شیطانه و بتلره اطاعت ایتمكدن اجتناب ایدوب كنار اولنگ (فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ) پیغمبرلرگ امتلریندن بعضی ایمان طرفنه میل ایتمك سببیله الله تعالی‌ده اونلاره توفیق ویروب ایمانلرینده ثابت و برقرار ایتدی (وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ) او امتلرگ بعضیلری كفر و عناده میل ایتمكلرینه كوره ضلالتده قالماق اونلاره سزاوار اولوب همان كفر و ضلالتده موت اونلاری درك ایدوب الله تعالی نگ عذابی اونلاره شامل اولدی (فَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) ای قریش جماعتی یر یوزینه بر سیر ایدوب ظالم شخصلرگ آثارینه باقوب بر فكر ویرگ كورگ پیغمبرلری تكذیب ایدنلرگ عاقبت امرلری نجه اولدی هاموسینه

۳۸) اِنْ تَحْرِصْ عَلٰى هُدٰيهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ۞

۳۹) وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ بَلٰى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

عذاب كوندروب هلاك ایتدیك (ثمود و عاد جماعتی قریش جماعتنگ كذر كاهنده اولماق سببنه الله تعالی قریش جماعتنه امر بیوریر اونلارگ دیارلرندن كیچنده باقوب عبرت بردار اولسونلار)

۳۸) (اِنْ تَحْرِصْ عَلٰى هُدٰيهُمْ) یا محمد) اگرچه سنگ حرص و رغبتگ قریش جماعتنگ هدایت تابوب ایمانه داخل اولمالرینه آرتق اولمش اولسه‌ده اونلار ایمانه داخل اولان دگلدرلر بلكه كفر و ضلالتده قالمانه سزاوار درلر (فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ) در حقیقت الله تعالی كفر و ضلالتی اختیار ایدن شخصلری ایمان طرفنه هدایت ایتمز (وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) اونلاردن اوترى كومك ایدنلردن بر نفر كومك ایلین اولماز تا اینكه اونلاری الله تعالی عذابندن نجات ویرسون

۳۹) (وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ) مكه اهلی مشركلر الله تعالی‌یه شدتیله آند ایچوب دیدیلر اولن شخصی الله تعالی قیامت كوننده دیریلدوب حشره كتورمیه‌جكدر (بَلٰى) یا محمد) بو مشركلر آند ایچوب یالان دیورلر بلكه الله تعالی اولنلری دوباره دیریلدوب حشره كتوره جكدر (وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا) الله تعالی كه وعده ویروبدر اولندن صكره خلقی دیریلدوب حشره كتورسون بو حق اولان وعده در هیچ برخلاف اونده یوخدر (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) لكن خلقگ چوخی بوكاكه الله تعالی خلقی دوباره دیریلت مكه قادر در عالم دگلدرلر (او جهته كوره دیورلر نجه اولا بیلر انسانگ سوموكلری چوریوب توپراق اولاندن صكره كنه دوباره دیریلسون اما بوندن غافل اولوبلار كه اول

٤٠) لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ✡

٤١) إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

امرده خلقگ انشاسنه قادر اولان الله تعالی دوباره ایجاد ایتمه‌یه البته قادر اولور

٤٠) (لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ) البته الله تعالی اونلاری قیامت کوننده دیریلدر تا اینکه او شیئکه اونلر دنیاده اختلاف ایدیردیلر (دوباره دیریلوب محشرده جمع اولماقی) اونی اونلاردن اوتری بیان ایتسون نجه اولدی قیامتی انکار ایدیردیگز ایمدی سزه معلوم اولدیکه پیغمبرلر دین سوزلر دنیاده هاموسی حق ایمش) (وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ) برده اونلاری دوباره دیریلدوب محشره جمع ایدریك بوندن اوتریکه کافر شخصلر بیلسونلر که دوباره دیریلوب قیامت کوننده جمع اولماقی انکار ایتمکلرینده یالانچی ایمش لر

٤١) (إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) سزی دوباره دیریلدمك بزدن اوتری نه بر مشکل و چتین امردر و حال آنکه بزیم ارادهمز بر شیئگ وجودینه تعلق دوتانده هیچ بر علاحده کومکه یا بر شیئه احتیاجمز اولمیوب آنجق او شیئه امر ایدوب دیه‌ریك موجود اولگل او شی همان وقتده موجود اولور سزی دوباره خلق ایتمکده بیله‌دربزدن اوتری مقدور اولوب هیچ بر مانع بزیم قدرتمزه اولا بیلمز [بو آیهٔ شریفه‌نگ مضمونی خلقی ایجاد ایتمک الله تعالی‌یه سهل و آسان اولماقی بزه بیلدرمکدن اوتری مثلدر و الا الله تعالی ایله مخلوقاتی خلق ایتمك آراسنده نه (کن) یعنی «موجود اولگل» لفظی واردر نه اوندن باشقه برشئی هیچکه الله تعالی‌نگ ارادهٔ ازلیه‌سی برشیئگ موجود اولماقنه علاقه دوتدی او شئی موجود اولور نه سوز و نه دانشماق هیچ برشئی لازم دگلدر (سبحانه ما اعظم سلطانه)

٤٢) وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ✡

٤٣) الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ✡

٤٤) وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ

٤٢) (وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا) او مؤمنلریکه مکه‌ده اونلاره ظلم اولناندن صکره الله تعالی رضاسندن اوتری وطنلرینی ترك ایدوب (حبش ولایتنه) هجرت ایتدیلر (مؤمنلردن برجماعت مکه‌دن حبشه هجرت ایتدیلر رسول خدا مدینه‌یه هجرت ایلدندن صکره اونلارده حبش‌دن مدینه‌یه وارد اولدیلار) (لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً) البته او مهاجرلری دنیاده کوزل مقام و مرتبه‌یه نازل ایدوب مکه اهلنه و جمیع عرب طایفه‌سنه اونلاری غالب ایدوب بیوك مرتبه‌لر امیرلك و ریاست اونلاره عطا ایدریك (الله تعالی وعده‌سنه وفا ایدوب مهاجرلری مشرکلره غالب ایدوب بیوك مقام و مرتبه صاحبی قرار ویردی) (وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) دنیاده بیوك مرتبه‌لر مؤمنلره عطا ایدریك لکن آخرتنگ اجری البته دنیا اجریندن بیوك‌راقدر اگر کافر و مشرکلر عالم اولالار بوکاکه الله تعالی بو ضعیف مؤمنلردن اوتری دنیا و آخرت اجرینی جمع ایده‌جك اونلارده رغبت ایلیوب دین اسلامه داخل اولورلار اما جهال اونلاری حق‌دن کنار سالوب ضلالت وادیسنده متحیر قالوبلار

٤٣) (الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) مهاجرلر او شخصلردرکه مشرکلرگ هر بر قسم عذابنه و وطنلری الله تعالی حرمندن کنار اولماقه صبر ایدوب هر بر امرلرینده الله تعالی‌یه توکل ایدرلر

٤٤) (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ) (قریش جماعتی بشردن پیغمبر اولماقی انکار ایتمك سببیه الله تعالی آیهٔ شریفه‌ده اونلاره جواب ویریر) بویورور (یا محمد) بو مشرکلر سنگ پیغمبر اولماقیگی بشر اولدوقیگه کوره انکار ایدیرلر و حال آنکه سندن قباق کیچن امتلره هیچ

فاسئلوا اهل الذکر ان
کنتم لا تعلمون بالبینات
والزبر وانزلنا الیك
الذکر لتبین للناس ما
نزل الیهم ولعلهم یتفکرون
۞
٤٥) افامن الذین مکروا
السیئات ان یخسف الله
بهم الارض او یأتیهم
العذاب من حیث لا یشعرون
۞
٤٦) او یأخذهم فی تقلبهم
فما هم بمعجزین ۞
٤٧) او یأخذهم علی
تخوف

بر پیغمبر کوندرمه‌مشوك مکر اینکه او پیغمبری بشردن کشیلر قرار ویروب اونلاره وحی کوندرمشوك (فَاسْئَلُوا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ) اکر معجزه و الله تعالی طرفندن کلن کتابله بشردن پیغمبر اولمقه عالم دکل‌سکز کیدك اهل کتاب (یهودیلردن) سؤال ایلیك اونلار که اهل علم اولمالقلارینه سزك اعتقادکز وار در تا اینکه سزه دیسونلر بشردن پیغمبر اولور یا اولماز (وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ) یا محمد) بو قرآنی سکا نازل ایتدیك تا اینکه خلقدن اوتری او حکملریکه الله تعالی اونلاره نازل ایدوب بیان ایده‌سن (وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) البته مشر کلرده کرك الله تعالی نك سوزلرینه باخوب فکر ویروب حق طرفه مایل اولوب ایمانه داخل اولسونلار

٤٥) (اَفَاَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ اَنْ يَخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْاَرْضَ) رسول خدا حقنده مکر و حیله‌لر ایدن (مکه اهلی) آیا خواطرجمع درلر بوندنکه الله تعالی اونلاری یره غرق ایتسون (نجه که اونلاردن قباق کیچن قوملری غرق ایتدی) (اَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) یا اینکه خواطرجمع درلر بوندنکه بر طرفدن اونلاره عذاب کلسونکه هیچ او طرفه کمانلری کیتمز ایدیکه او طرفدن اونلاره عذاب کلور

٤٦) (اَوْ يَأْخُذَهُمْ فِى تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ) یا اینکه خواطرجمع درلر بوندنکه الله تعالی اونلاری سفرلرینده یا اینکه امر دنیایه صنعت و تجارته مشغول اولان وقتلرینده عذابه دوتوب هلاك ایتسون

٤٧) (اَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍ) یا اینکه خواطرجمع

درلر بوندنکه قباقکی قوملرك عذابنی ایشیدوب خوفده اولان حاللرینده الله تعالی اونلاری عذابه دوتوب هلاك ایتسون (فَاِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ) بو ذکر اولنان وقتلرك هیچ برینده الله تعالی عذابندن امانده اولوب خواطرجمع دکل‌سکز اما درحقیقت سزك ربکز الله تعالی سزه مهربان و رحم ایدندر تعجیل ایدوب سزه عذاب کوندرمز و حال آنکه مستحق عذاب سکز

٤٨) (اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ) آیا الله تعالی خلق ایدن کولکه صاحبی اولان جملره باخوب فکرو بر میورلرمی‌ده (يَتَفَيَّؤُا ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ) اونلارك (٭) کولکه‌لری کونك ارتفاعی سببنه صاغلاریندن و صوللاریندن میل ایدوب کم وزیاد اولور (سُجَّدًا لِلّٰهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ) او جملرك کولکه‌لری ذلیل و حقیر اولدوقلاری حالده الله تعالیدن اوتری سجده ایدرلر (کولکه نك سجده ایتمکی کولکه صاحبلری اجسامك الله تعالی نك تحت قدرتنده مسخر اولمالقلریندن عبارتدر کولکه صاحبی اولان جملر الله تعالی‌یه یا اختیارا و یا قهرا الله تعالیدن اوتری ذلیل و حقیر اولدوقلاری حالده اطاعت و انقیادده درلر (جمله کولکه سندن باخون بر شی اولمیوب کولکه‌سنه مالك اولمیان صاحب عقل جملر دنیا و آخرت امرلرنده هیچ بر شیئه مالك و صاحب تصرف اولماقلاری ممکن اولماز)

فان ربکم لرؤف
رحیم ۞
٤٨) اولم یروا الی ما خلق
الله من شیء یتفیؤ ظلاله
عن الیمین والشمائل
سجدا لله وهم داخرون
۞

(٭) جنوب طرفنی جسك روبرو و مقابلی فرض ایتلده مغرب طرفی صاغ مشرق طرفی صول حساب اولنور مشرقدن کون طلوع ایدن زمانده (مغرب)دن جسك صاغ طرفندن کولکه یواش یواش میل ایدوب بزیم بلادلرك عرضی شمالی اولماق جهتنه شمال طرفنه قایدور هنیکه کون وسط السماء دایرهٔ نصف‌النهاره یتدی کولکه منتهای اقصانه چاتیر کون وسط السمادن مغرب طرفه میل‌ایتلده جسك (مشرق)ده صول طرفنده کولکه زاید بولور کون غروبه یاخون اولدوقجه کولکه مشرق طرفنده طولانی اولور تا اینکه کون غروب ایتدی کولکه قایدوب محو و نابود اولور

٤٩) ولله يسجد ما في السموات وما في الأرض من دابة والملائكة وهم لا يستكبرون ✿

٥٠) يخافون ربهم من فوقهم ويفعلون ما يؤمرون ✿

٥١) وقال الله لا تتخذوا الهين اثنين انما هو اله واحد فاياى فارهبون ✿

٥٢) وله ما في السموات والأرض ✿

٤٩) (وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ) آسمانلرده ویرده هر بر حرکت ایدن مخلوق یااختیارلریله یااینکه کراهت اوزره الله تعالی یه اطاعت و انقیاد ایدرلر الله تعالی نڭ قدرت وسلطنتدن قورتاروب خلاص اولا بلمزلر (بوده سجده نك معناسی (وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ) ملائکه ده الله تعالی یه ذلیل بنده اولماقدن کبر وغرور ایتمیوب اطاعت وانقیاد ایدرلر

٥٠) (يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ) ملائکه لر قاهر وغالب اولان ربلری الله تعالی دن خوف ایدوب نوع بشرکبی الله تعالی یه عاصی اولمازلار (وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ) هر برشیئکه (ملائکه)لر الله تعالی طرفندن امراولوندیلار اونی بدون تأخیر عمله کتوروب هیچ بروقت الله تعالی نڭ امرینی ترك ایتمزلر

٥١) (وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ) (کچن آیه لرده الله تعالی جمیع مخلوقنی خلق ایدوب هاموسی بااختیارا وباقهرا الله تعالی نڭ اطاعتده اولوب هیچ بر وقت اونك قدرت وسلطنتڭ تحتندن خارج اولمامقلرینی بیان ایتدی بوآیهٔ شریفه ده بیان بویوریریله الله تعالی یه کرك شریك قرار ویرمیوب اونی واحد بی شریك بلمکز] آیه نڭ معناسی بویله در (الله تعالی بویوریر اوزیکزه ایکی معبود قرار ویرمیك (إِنَّمَا هُوَ إِلٰهٌ وَاحِدٌ) درحقیقت سزه معبود یکانه اولان الله تعالی در اوندن سوای حق معبود یوقدر (فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ) ای منم بنده لریم مندن خوف ایدوب مکا شریك قرار ویرمیڭ

٥٢) (وَلَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) همینکه الله

وله الدين واصبا افغير الله تتقون ✿

٥٣) وما بكم من نعمة فمن الله ثم اذا مسكم الضر فاليه تجارون ✿

٥٤) ثم اذا كشف الضر عنكم اذا فريق منكم بربهم يشركون ✿

تعالی یه شریك اولماماق ثابت اولدی پس آسمانلارده ویرده اولان شیلر هاموسی الله تعالی یه مخصوص واونڭ ملکیدر (وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا) جمیع موجوداته حقیقتا نعمت ویرن الله تعالی اولماق جهتنه طاعت وعبادتده اوندن اوتری واجب ولازمدرنه اینکه باطل اولان معبودلره (أَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُونَ) الله تعالی نڭ شریکی اولمیوب جمیع مخلوقڭ احتیاجی اوکا ثابت اولاندن صکره آیا که الله تعالی دن باشقه سندن خوف ایدیرسکز

٥٣) (وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ) هر بر نعمتیکه سزه واصل اولوب یتشه اونعمتلر هاموسی الله تعالی طرفندندر (ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ) سزه یتشن نعمتلردن صکره زمانیکه سزه برمرض یا بر بلا ومصیبت یتشدی اووقتده الله تعالی دن باشقه هیچ برملجاء وپناه تاپه بلمیوب الله تعالی یه دعا ایدوب تضرع وزارلق ایدرسکز (نجه که الله تعالی نی منکر اولان دهری مذهبلرده مشاهده اولنور شدت مرض حالتنده یاصحراده ویاد کزده بر بلایه دوشنده بی اختیار لفظ جلالهٔ الله تعالی اونڭ لسان حیثه جاری اولوب الله تعالی دن استعانت ایستیور)

٥٤) (ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ) الله تعالی نی چاغروب دعا ایلیدن صکره زمانیکه الله تعالی سزدن دعانی قبول ایدوب بلا و مصیبتی کوروب غم غصه نی سزدن آچدی (إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ) بویله وقتده

۵۵) لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۞
۵۶) وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ

ناگهان بر فرقه سزدن اوز ربلری الله تعالی یه (٭) کافر اولوب اوکا شریك قرار ویرورلر

۵۵) (لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ) الله تعالی بلا و مصیبتی اونلاردن رفع ایدندن صکره الله تعالی یه شریك قرار ویردیلرتا اینکه بز اونلاره ویردیگمز نعمته کافر اولسونلار (فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) ای الله تعالی یه شریك قرار ویروب نعمته کافر اولانلار سزدن هیچ بر ضرر الله تعالی یه یتشمز بو دنیاده لذت آیاریدگ تیزدرکه بیله سکز امر یکزگ عاقبتی نجه اولور اولندن صکره الله تعالی سزه نجه عذاب ایدر

۵۶) (وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ) وبنلردن اوتریکه مشرکلر اونلارك معبود اولماقلرینه حقیقتا عالم دکل درلربلکه ظن وگمان اوزره اونلاری معبود بیلوب خیر و ضرر ویرن حساب ایدیرلربویله بتلردن اوتری اونلاره روزی ویردیگمز زراعت وحیواناتدن بر حصه قرار ویریرلر (مشرکلر زراعت وحیوانلریندن بتلردن اوتری نذر ایدوب دیوردیلرفلان حاصلمز یاخشی گلسون یافلان حیوانلریمز سلامت وضع حمل ایتسونلر برحصه اونلاردن (فلان قدر مثلا) بتلرگ اولسون همینکه نذرلری موافق اولوردی او حصه اگر زراعتدی گوروب بتلرك

(٭) خلقه یتشن بلا ومرضك رفعنی الله تعالی دن باشقه اوزگه سببلره اسناد ویرن وگلده اوسببلری الله تعالی یه شریك قرار ویروب مشرك اولورلار مثلا مرضك رفعنی حقیقتا (طبیب) ه اسنا دویرملك اگر چه ظاهرده طبیب زوال مرضده سبب قریب در یا اینکه دوایه اسناد ویرملك حکه اونگ سبب اولماقی (طبیب)دن بو وقراقدر الله تعالی یه شریك قرار ویرمکدر اوندن اوتریکه طبیب ده قوة عاقله لی دوا لرده خاصیت رفع مرضی قرار ویرن بیلانه اولان الله تعالی در گرك سببلری ارالقده واسطه گوروب سببلری ایجاد ایدوب ترتیب ویرن مسبب حقیقینی نظرده دوتوب حقیقتا اوکا شاکر اولماق شخص مدبر اوز تدبیریله چوخ سببلر یراعرك حاصل اولماقتن اوتری ترتیب ویریر اما مسبب حقیقی بر سبب پرده غیبدن ظهوره گتوریر اوبلك ترتیب ویرن سببلری هاموسی محو وتلبود اولوب هیچ بر فایده ویرمیور نه خوش بیان ایدر مولانا جلال الدین رومی ز سبب سازیش من سوداییم ؛ وز سبب سوزیش سوفسطاییم

تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ۞
۵۷) وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ۞
۵۸) وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ۞

قباقلده تبریك ایدوب اگر حیوانلردنیدی ذبح ایدوب اوندن صکره شادلقیله بتلرك خادملرینه قرالره تقسیم ایدیردیلر صاحب فکر وتأمل شخصلر الله تعالی نگ کلمات شریفه سنده غور ایدوب بزیم زمانه اهلنگ عمللرینه تطبیق ایدوب عبرت بردار اولسونلار) (تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ) آند اولسون الله تعالی یه (خلق اراسنده آند ایچمك متعارف اولدوقنه گوره الله تعالی اوزی اوزینه وسایر مخلوقه آند ایچور) البته سز مشرکلر قیامت گوننده یالان و افترا باغلیان سوزلر گردن سوال اولنه جاقسکز | هانسیکه بتلری الله تعالی یه شریك قرار ویروب دیورسگز بونلار لایق وسزاوار عبادتدرلر) بوسوزلردن الله تعالی سوال ایدوب سزه جزا ویره جکدر

۵۷) (وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ) مشرکلر الله تعالی دن اوتری قزلار قرار ویروب دیورلر اوغلان بزیم قز الله تعالی نگ در (بر خزاعه بسرده بنی کنانه جماعتی عربلردن دیوردیلر ملائکه الله تعالی نك قزلاریدرلر) (سُبْحَانَهُ) الله تعالی اوریدن اوتری اولاد گتورمکدن پاك ومنزه در الله تعالی یه اولاد لازم دکل در نه اوغول ونه قز کل مخلوق الله تعالی نگ عبدی وکنیزیدرلر (وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ) الله تعالی ایچون قز قرار ویروب اما اوزلریدن اوتری نفسلری خواهش ایدن اوغلان قرار ویریرلر اوسبه گوره قزلاری اولدروب اوغلانی باقی قویوردلار

۵۸) (وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَى) مشرکلر قزلاری الله تعالی ایچون قرار ویروب قزدن نفرتلری اولماق سببه زمانیکه مشرکلرگ برینه قز اولماقه بشارت ویریلدی (ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ) قزه

٥٩) یتواری من القوم من سوء ما بشر به ایمسکه علی هون ام یدسه فی التراب الا ساء مایحکمون ۞
٦٠) للذین لا یؤمنون بالآخرة مثل السوء ولله المثل الاعلی وهو العزیز الحکیم ۞
٦١) ولو یؤاخذ الله الناس بظلمهم ماترك علیها من دابة

بشارت ایشیدن کمی اروادنگ بارەسندە غیظ وغضبیلە
دولو اولدوقی حالدە دولانوب اونگ رنگی قارالورکە
اوندن اوتری آرواد قز دوغوبدر)
٥٩) (یتواری من القوم من سوء ما بشر به)
مشرکلردن قزی اولان شخص جماعتدن گیزلنوب اوکا
بشارت ویرلن (قزگ) یمانلقدن اوتری جماعت اراسنە
خارج اولماز تاایتکە اوکا مذمت وسرزنش ایدوب دیمسونلر
کە سنگ قزك اولوبدر (ایمسکه علی هون) اوزی
اوزیلە تازە تولد تاپان قزگ بارەسندە فکر ایدر
ایا اوقزی ذلت وخوارلقیلە حفظ ایدوب ساخلاسون
(ام یدسه فی التراب) یاایتکە اوقزی دیری توپراقگ آلتندە
گیزلنوب هلاك ایتسون (الا ساء مایحکمون) مشرکلرگ
قز بارەسندە ایلاین رفتارلری بویلە درکە ذکر اولندی
خبردار اولگل (یامحمد) نە یمان حکم ایدوب اوزلرینی
اوتری اوغلان بزدن اوتری ایستمین شیلاربنی قز قرار ویریرلر
بوقسمت یمان قسمت در)
٦٠) (للذین لا یؤمنون بالآخرة مثل السوء)
یمان وخبیث صفتلر آخرتە ایمان گتورمین مشرکلردن
اوتریدر (قزی ایستمیوب قتلە یتوروب اوغلان ایستیورلر
(ولله المثل الاعلی) اوجا صفتلر الله تعالی یە
مخصوصدر جمیع عالملردن واولاددن بی‌احتیاج اولوب
مخلوق صفتلریندن پاك ومنزەدر (وهو العزیز الحکیم)
الله تعالی جمیع مخلوقە غالب اولوب هربرعمل حکمتە مطابق
اوندن صادر اولور
٦١) (ولو یؤاخذ الله الناس بظلمهم ماترك علیها من دابة)
اگر الله تعالی نوع بشری اوزلریندن صادر اولان

ظلمگ سببە عذابە دوتسە هرآینە عذاب گوندروب هاموسنی
هلاك ایدوب بر حرکت ایدن نوع بشردن یریوزندە
باقی قویماز (ولکن یؤخرهم الی اجل مسمی) لکن
اونلاری الله تعالی ظلملرینگ سببە دنیادە هلاك ایتمیوب
تاخیرە سالور تااووقتە کمی کە اونلاردن اوتری معین
اولنان وقت یتشوب موت اونلاری درك ایدنجگرە الله
تعالی اونلارە عذاب ایدەجکدر (فاذا جاء اجلهم لا یستأخرون
ساعة ولا یستقدمون) زمانیکە اونلارگ وقت معین لری
گلوب یتشوب موت اونلاری درك ایتدی نە بر ساعت
اووقتدن دالی قالا بیلورلر ونە برساعت قاباق دوشە بیلورلر
٦٢) (ویجعلون لله مایکرهون) اوزلری ایستمیوب
خوشلانمیان شیئی (قزلاری) الله تعالی دن اوتری قرار
ویریرلر
٦٣) (وتصف السنتهم الکذب ان لهم الحسنی)
الله تعالی‌دن اوتری قزی قرار ویرمگیلە یلە یالان سوزلری‌دە
دیللری وصف ایدوب دیورلر الله تعالی‌نگ جنتی اونلاردن
اوتریدر (لا جرم ان لهم النار وانهم مفرطون) وحال انکە لامحالە
مشرکلردن اوتری جهنم اودی اولوب جهنمە داخل اولوب
اورادە یاددن چخوب همیشە قالاجاقدرلر
٦٤) (تالله لقد ارسلنا الی امم من قبلك) یامحمد]
آند اولسون الله تعالی یە (الله تعالی اوزی اوزینە آند
ایچر) حقیقتا بز سندن قاباق گیچن امتلرەدە پیغمبرلر گوندردیك
(فزین لهم الشیطان اعمالهم) پیغمبرلرە تابع اولمیوب
اونلاردن اوتری شیطان (نفس امارە) اونلارگ عمللرینی
کفر وشرکدن زینت ویروب الله تعالی سوزلرینی ترك
ایدوب شیطانە تابع اولدیلار (فهو ولیهم الیوم)

ولکن یؤخرهم الی اجل مسمی فاذا جاء اجلهم لا یستأخرون ساعة ولا یستقدمون ۞
٦٢) ویجعلون لله مایکرهون ۞
٦٣) وتصف السنتهم الکذب ان لهم الحسنی لا جرم ان لهم النار وانهم مفرطون ۞
٦٤) تالله لقد ارسلنا الی امم من قبلك فزین لهم الشیطان اعمالهم فهو ولیهم الیوم

اونلارگ ولیسی وکومکی بودنیاده شیطان اولوب شیطانه
اطاعت ایدوب الله تعالی دن کنار اولدیلار (وَلَهُمْ
عَذَابٌ اَلِيمٌ) اونلاردن اوتری آخرتده اذیت ویرن
عذاب واردر
٦٥) (وَمَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ اِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ)
(یامحمد) بوکتابی (قرآنی) سکا گوندرمدیك مگر
اوندن اوتریکه بیان ایدهسن خلقدن اوتری اوشیئیکه
(قیامت گونی) اونده اختلاف ایدیردیلر (قریش جماعتی مشرکلر
بعضی قیامتی انکار ایدوب بعضی قبول ایدیردیلر قبول
ایدنلردن بریسی عبد المطلب ایدی) (وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ) برده الله تعالی یه ایمان گتورن جماعته
هدایت ورحمت اولماقدن اوتری قرآنی سکا نازل
ایتدیك سکا فقط قرآنگ حکمنی بیان ایتمك لازمدر مؤمنلر
هدایت تاپوب کافر ومشرکلر ضلالتده قالسهلرده سکا هیچ
برضرر اونلاردن وارد اولماز
٦٦) (وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا) الله تعالی سزدن اوتری آسماندن سو
گوندروب اوسویگ سببنه یره اولندن صگره حیات
ویروب یریوزی سبز وخرم اولدی (اِنَّ فِي
ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ) درحقیقت یاغش کاوب
یری اولندن صگره دیریلدمکده او جماعتدن اوتریکه
الله تعالی نگ آیاتنی ایشیدوب اونده تدبر وتفکر
ایتسونلر الله تعالی نگ توحید وقدرتنه دلیل وبرهان واردر
٦٧) (وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً) البته
سزدن اوتری (دوه اوکوز قویون کچیده) عبرت
واردر اگر اونلارده فکر ایده سگز بزیم کمال قدرتمزه

وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۞
٦٥) وَمَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
اِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
۞
٦٦) وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ
مَاءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ
يَسْمَعُونَ ۞
٦٧) وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً

عالم اولورسگز (نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ
لَبَنًا خَالِصًا) اوحیوانلارگ قارننده اولان فضله سیله
قانیگ ارا سنده خالص سود سزه ایچیرتدیریک
نه قانه ونه فضله یه مخلوط اولمیوب ایکی سنگ ارا سنده
سزدن اوتری خالص سود خلق ایدیرم (ایا بوندن
عبرت برداراولماز سگز می ؟) (سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ)
اوسود ایچنلرگ بوغازیندن سهل وجهیله جاری اولوب
کوارا اولدوقی حالده اونلره ایچیرتدیریک (مخلوقاتگ
اشرفی انسان اول امرده نشونماسی سود سبینه اولماقه
کوره جمیع نعمتلرگ اعلی سی سوددر)
٦٨) (وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْاَعْنَابِ)
سزه خرما واوزوم آغاچلاریگ میوهلریندن روزی ویر
دیک (تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا) خرما واوزومدن مست
ایدن شئی (یعنی شراب) اخذ ایدوب قاییریر سگز
(وَرِزْقًا حَسَنًا) برده شرابدن باشقه اوزوم وخرما
دن گوزل روزیلر قاییریر سگز (سرکه وشیره کبی شیلر)
(بوآیه شریفه مکهده نازل اولوب شرابگ بارهسنده
اوللنجی نازل اولان آیهدر ثانیاً شرابگ حرام اولماقنه
دلالت ایدیراوندن اوتریکه الله تعالی شرابدن باشقه خرما و
اوزومدن عمله کلن شیلری گوزل روزی آدلاندیروب شرابی
اونلردن خارج ایتدی مدینهده نازل اولان سوره مائدهده
شراب صراحةً حرام اولندی) (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ)
الله تعالی نگ بونعمتلرینده اوجماعتدن اوتریکه عقل اوزره
رفتار ایته ونلر الله تعالی نگ درحقیقت توحید وقدرتنه
دلیل وبرهان در

نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ
بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا
سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ۞
٦٨) وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ
وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ
سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا اِنَّ فِي
ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۞

٦٩) وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذ۪ى مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ۞

٧٠) ثُمَّ كُل۪ى مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُك۪ى سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ

٦٩) (وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ) (بو آيه شريفه ده
الله تعالى حيواناته تعليم ويرن علملريندن بيان بويوريور
او حيوانلردن بدنی ضعيف شعوری كامل اولان بال آريسی
در بو ضعيف حيوانك علمنك بارەسندە ، سول
خدايه خطاب ايتمكده علمك شرافتی نوع بشره تعليم
ايتمك مقصوددر كه بو حيوان ضعيف اوز علمنه واو علمندن
سزه يتشن فايده يه كوره نجه سز نوع بشر اراسنده
عزيز ومكرم اولوبدر پس علمك شرافتی درك ايدوب
اوزيكری ورطه جهالتدن خلاص ايديك | بويوريورايا
محمد) سنك ربك الله تعالى بال آريسنه وحی بويوردی
| الله تعالى بو حيوانك باطننده قرار ويردیكی
بيوك درجه ده فراست وشعوردن وحی تعبير كتورير |
(اَنِ اتَّخِذ۪ى مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ)
الله تعالى وحی كوندروب بال آريسنه ديديكه داغلاردن
وآغاجدن وسزدن اوتری مخصوصا اوجالوب سقفلی
انسان قابرانی برلردن اوزيكه ايولر دوتوب قراروير كلی
٧٠) (ثُمَّ كُل۪ى مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) ايولری بنا
ايدندن صكره هر بر ميوه لردن (وشكوفه لردن)
يكل (فَاسْلُك۪ى سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا) ميوه لری يدندن
صكره بال عمله كتورمكده سكا ربنك الله تعالى تعليم
ايدوب الهام ايدن يوللاری او يوللار سندن اوتری
چوح سهل وآسان اولدقلاری حالده كيدكل تا ايكه
بال حاصل اولسون (يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ
اَلْوَانُهُ) (يا محمد) بز بو تعليمی بال آريسنه ايدندن صكره
ميوه لردن شكوفه لردن يوب الله تعالى اذنيله اونك
قارنندن رنكلری مختلف بال خروج اولور (بالك بعضی

فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ اِنَّ ف۪ى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۞

٧١) وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ

آغ بعضی صاری بعضی قاره الله مايل اولور) (فِيهِ شِفَاءٌ
لِلنَّاسِ) بالده انسان طايفه سندن اوتری ناخوشلقلردن
شفا واردر (رطوبت وبلغمدن ناشی اولان مرضلره بال
شفا اولوب وهيچ برنفر رطوبت وبلغمدن عاری اولمامقه
كوره جميع خلقدن اوتری بالی شفا بويوردی)
(اِنَّ ف۪ى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) درحقيقت بال (٠) آريسنك
خلقتنده وكيفيت عملنده برجماعتدن اوتری كه دقت نظر ايدوب
الله تعالى قرار ويرن علامتلرده فكر ايتسونلر الله تعالى نك
توحيد وقدرته دليل وبرهان واردر
٧١) (وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ) الله تعالى سز انسانی
يوخدن هيچ برشئی اولمیان حالده وجوده كتوردی اوندن
صكره سزدن اوتری قرار ويرن اجل معين باشه كلوب

---

(٠) حقيقتا بال آريسنك عمله فكر ويرلدە بويله شعف ميوه لردن بويله فراست وشعور
اوزره صادر اولان عمل انسانی مات ومتحير ايدير الله تعالى بو حيوانك او
او بدنی كلی جسمده بيوك برلقری اولنلارك بر دسته سنه امير قرار ويرير
هر بر دسته منكو ن اولوب وجوده كلنده اوبيوك اميراولنلارك اراسنده
وجوده كلوب ظاهر اولوب بر ملك خاصيه اولنلردن ممتاز اولور هيئته ايوبنا ايتكه
باشلاديلر الله تعالى اونلاره عطا ايدن شعوريله برقسم ايوبنا ايدرلر كه
جميع مهندسلر اوقسم ايوبنا ايتمكدن عاجز اولورلار ايولريسنی مسدس
(التی كوشه) متساويه الاضلاع بنا ايدرلر تا ايتكه ايولرينك اراسنده
(فرجه) بوش برقالماسون اكر بو شكلدن باشقه علاحده شكلده مربع يامخمس
ايولر قرار ويرسيدلر هر آينه اونلارك اراسی بوش قالوب مقصودلری
بال جمع ايدوب بالاچقمامقده انيام اولمازيدی اوبرلر اميرك حكميله
ايولريسی ميوه وشكوفه لردن جمع ايدن (مومدن) تمام ايدندن صكره
او اميرايولرده هر برينده بر تخم قويار اوتخملر بر نچه كوندن صكره
صكرو چاله آوقوردا ولورلر تخملر دير يلن كمی كتوروب همان ايولرك
ديوارلرينه برقدر قهد موم توتوب وايوك آغزينی مومه محكم سووا قليوب
بر كچه رلريراچه كوندن صكره ايوك داخلنده اولان آم قوردلار آريی صو
رتنه كيروب ايوك آغزينی اوزقوپارلر آچوب هاموسی برد فعه طيران ايدوب
وسز دن خارج اولورلار آری بر در ش ويرنلر اووقته عارف اولوب اونلاردن
اوتری علاحده منزل تعيين ايدوب اوراتن خارج اولان حكمی اومنزله اولنلاری
تما حكن ايدر ايرابال جمع ايدوب كتورن وقتده اميرك حكميله بوچيلار قرار
ويريلوب بال كتورلره باخارلار اكر برنفر اولردن متعفن ومردار شيلرك
اوستنه اولورش اولسه اوساعتده اولی اولدروب اونك نعشنی كناره
آتارلار حاصل بو حيوانك تعجبلو امرلری چوغدر علم حيوانات عارف
اولانلار اونك دقيقه عملريندن بعضی خبر دار درلر

وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ۞
۷۲) وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ

تمام اولانده سزی وفات ویریر (وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ) بعضی سز انساندن قاریار بلوب عمرگ اک ایکی والچاقی اولان قوجه‌لق حالته یتشور (همیکه شخص غالبا التمش سندن تجاوز ایتدی قوجه‌لق مرتبه سنه قدم قویوب یواش یواش قوه‌لر ضعیف اولماغه باشلارلر، سن ارتق اولدوقجه قوه‌لر ضعیف اولوب خرافات آرتق اولور نادراتفاق دوشر شخص ارذل العمر مقامنه یتشنده اونگ عقل شعوری کما للده باقی قالسون) (لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا) الله‌تعالی شخصی عمرگ منتها سنه قوجه لقه یتور یرتا اینکه اوشاقلق حالنه قایدوب بیلن شیلرنی فراموش ایدوب هیچ برشیئه عالم اولماسون عالم اولاندن صکره جاهل اولسون (یعنی الله تعالی انسانی جاندن سونه علم دن جهله قایتارماغه قادر در) (اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ) درحقیقت الله تعالی مخلوقنگ احواله کمینگ عمرینی طولانی ایدوب وکمینگ عمرینی اکسیک ایتسون عالم وهربرشیئه قادردر

۷۲) (وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ) الله تعالی سزلردن بعضنی بعض دیگره روزی ده تفضیل ویروب ارتق قرار ویرویدر (فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ) او شخصلر که الله‌تعالی اونلاری روزیده تفضیل ویروب آرتق قرار ویریر اونلار روزیلرینی اوز غلام وکنیزلرینه ویرن دگلدرلر تا اینکه اونلاریله طعامده ولباسده برابر اولسونلر (فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ) وحال آنکه اونلار اوزلری غلام وکنیزلری الله‌تعالی ویرن روزیده برابردرلر (هاموسی ییوب ایچوب تعیش ایدیرلر اونلارکه غلام کنیزلری روزیده اونلاره شریك اولماغه راضی اولمیورلر پس الله‌تعالی خلق ایدن مخلوقی

اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ۞
۷۳) وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ ۞
۷۴) وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ۞
۷۵) وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ

اوکا شریک قرار ویرمکه نجه راضی اولورلر) (اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ) آیا الله تعالی نعمتنی انکار ایدوب اوکا شریک قرار ویروب اوندن باشقه سنه عبادت ایدیرلرمی ؟ بو عاقللر عملی دگلدر

۷۳) (وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا) الله تعالی سزدن اوتری اوزجنسگزدن آروادلار قرار ویردی (جنس اوز جنسنه مایل اولماق جهتنه الله تعالی هربرجنسگ جفتنی اوز جنسندن قرار ویردی) (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً) سزدن اوتری آروادلارگزدن اوغلانلار واوغلانلارگ اولادی (نوه‌لر) قرار ویردی اوغلانلاری نوه‌لری سزه الله‌تعالی کرامت ایدویدر نجه ولو بدرکه اوغلانلاری اوز یگردن اوتری گتوروب قیزلاری الله تعالی یه ویریرسگز وحال آنکه هاموسنی الله‌تعالی خلق ایدویدر (وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) پاک وپاکیزه میوه‌لردن وحیوانلرگ لذتلو اتلریدن ویاخشی گوارا سولاردن الله‌تعالی سزه روزی ویردی که سز نعمتلرگ هاموسنی فراموش ایدوب کفران نعمت ایدیرسگز (اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ) یا محمد آیا مشرکلر الله تعالی‌نی کناره قویوب باطل اولان بتلره ایمان گتوروب اونلاردن برکت وشفاعت امید دوتورلار

۷۴) (وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَ) الله تعالی نعمتلرینه شاکر اولماق عوضنده کافر اولورلار

۷۵) (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ) یامحمد بو مشرکلر الله تعالی دن باشقه اوبتلره عبادت ایدیرلر که اوبتلر اونلاردن اوتری آسمانلاردن ویرن هیچ برشئی روزیدن مالك

اولیوب قدرت صاحبی دە دکلدرلر اونلرگ قدرتی یوخدر
کە اونلا ردن اوتری آسماندن یاغش کوندروب یردن
هربر قسم میوەلر خارج ایتسونلر آیا بر بویلە شیلرەدە عاقل اولان
اطاعت وعبادت ایدرمی؟

٧٦) (فَلَا تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْأَمْثَالَ) الله تعالی‌دن اوتری
مثل ووروب اوزی خلق ایدن مخلوقە اونی اوخشاتمیگ
خالقی مخلوقە قادری عاجزە اوخشاتماق اولورمی؟
(اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) درحقیقت الله تعالی سزگ
اورگزەو هربر عملگزگ حقیقتنە عالمدر وعملگزە موافق
سزە جزا ویریر اما سز الله تعالی‌نگ او زیلگ و هربر
عملینگ حقیقتنە عالم اولا بیلمزسگز) بر بویلە حالدە نجە کلوروب
الله تعالی‌دن اوتری مثللر ذکرایدوب اونی بتلرە اوخشادوب
بتلری اوکا شریک قرار ویریرسگز)

٧٧) (ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ)
(سز الله تعالی‌دن اوتری مثل ووره بیلمز سگز آما الله تعالی
سزدن اوتری مثللر وورار ، سز مشرکلر بتلری الله‌تعالی‌یە شریک قرار
ویرمکدن اوتری الله تعالی مثل وورر بر غلامکە مملوك اولوب
آقاسندن بی اذن هیچ برشیئە تصرف ایتمکە قدرتی اولماسون
(وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا) بردە او شخصکە آزاد اولوب
اوز طرفمزدن اوکا کوزل روزیلر ویرمش اولاق اوز اختیاریلە
او روزیلردە هر قسم تصرفلر ایتسون (فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا
وَجَهْرًا) او روزیدن الله‌تعالی یولندە کیزلیندە و آشکاردە
انفاق و احسان ایتسون (هَلْ يَسْتَوُونَ) آیا او غلامیلە بوآزاد
اولان شخص مساوی و برابر اولورمی؟ (سز بو ایکی شخصی
بری برینە برابر و مقابل دوتمیوب دیورسگز عبد (غلام) آزاد
شخصە برابر اولماز پس نجە اولوبدرکە جماد اولان شیئلری

٧٦) فَلَا تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْأَمْثَالَ
اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ
۞
٧٧) ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا عَبْدًا
مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ
وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا
فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا
هَلْ يَسْتَوُونَ

کتوروب الله‌تعالی‌یە شریک قراروبروب ادلارینی معبود قویوب
اونلارە عبادت ایدیرسگز عار اولسون سزە)

٧٨) (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) حمد ثنا الله‌تعالی‌یە مخصوصدر
و حمد ثنا اولونماغە سزاواردر خلقی بوحددن وجودە
کتوروب نعمت ویرن الله‌تعالی‌در ولذا حمد ثنایە مستحق
دریەاینکە سزگ بو جماد اولان بتلر یگر برفکر ویروب جهالتی کنار قویگ
(بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) (یامحمد) بلکە‌بو مشرکلرگ چوخی
جهالتدە قالوب حمد ثنا الله‌تعالی‌یە سزاوار اولماقە عالم
دکلدرلر

٧٩) (وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ) (الله‌تعالی مشرکلردن
اوتری اوکا شریک قرار ویرمکلریندە ایکنجی مثل
ذکر ایدیر بویورور) الله‌تعالی سز مشرکلردن اوتری
ایکی کشینگ مثلنی وورر ایچگ کوره‌ك او ایکی کشینگ
هانسنە بختی دیمك اولور و هانسنە محبت و اطاعت ایتمك
اولور آیا اونلاری بری برینە برابر ومقابل‌دوتماق‌اولوریانە ؟ او
وقتدە سزە معلوم اولسون کە سز ستایش ایدن بتلری‌دە الله
تعالی‌یە مقابل دوتماق اولماز (اَحَدُهُمَا اَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ)
اوایکی کشیلرگ بریسی انادن دوغولان وقتدە لال اولوب
دانشماقە دیلی اولمیوب هیچ برشیئە تکلم ایتمکە قادر اولمیە
(وَهُوَ كَلٌّ عَلٰى مَوْلَاهُ) بوکشی‌بویلە حالدە او شخصە کە اونی
محافظت و هربرامر یدە تصرف ایدوب اوکا کفیل اولسون
چوخ آغراولور (اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ) بو لال کشینی
او محافظت ایدن شخص اکر هرطرفە بیر عملدن اوتری
کوندرە هیچ برخیر و منفعت کتورە بیلمز (هَلْ يَسْتَوِي
هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) آیا بو لال
اولان شخص او شخصیلە کەخلقی عدالت و خیر منفعتە امر ایدوب

٧٨) اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ۞
٧٩) وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ
اَحَدُهُمَا اَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلٰى
شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلٰى مَوْلَاهُ اَيْنَمَا
يُوَجِّهْهُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ
يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ
وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
۞

۸۰) وَ لِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۞

اوزینده دوز و محکم دین و طریقده اولمش اولا مساوی و برابر اولورمی ؟ (البته برابر اولماز پس نجه اولوبده‌رکه خیر و ضرر ویرمین بتلری لطف مرحمتی خلقه شامل اولوب حسابه کلمین نعمتلری مخلوقه ویرن الله‌تعالی‌یه (*) مقابل دوتوب اوکا شریک قرار ویروب اونلاره عبادت ایدیور سگز

۸۰) (وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) اسماءلارده ویرده مخلوقدن غایب اولان شیلرک علمی الله‌تعالی‌یه مخصوصدر هیچ برشی الله تعالی دن باشقه اونلاره عالم اولا بیلمز اوعلملرک جمله‌سندن قیامت کوننه عالم اولماقدر (وَمَا اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ) قیامت کونی ونه‌وقت کلوب یتشکلی سزجوق اوزاق سایرسگز اما قیامت کوننگ یاخون اولوب سزنیله واقع اولماقی الله تعالی یاننده کوز یوموب آچانقدردر یا اینکه اوندنده یاووق راقدر اوکونک واقع اولماقنده هیچ برشک وشبهه یوخدر البته واقع اولاجاقدر (اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

(*) بو آیاتنیز بعضلرک حکمی اوزمانده اولان شخصلر مخصوصدر [illegible] آیات الهی‌نگ مضمونی حفظ ایدوب الله‌تعالی‌یه هرکیم قرا رویرکن معبودلری ترکه اینکه اکوبزیم بوزماننده [illegible] ملت اسلامک عقلریله [illegible] شخص ملت اسلامک اکثرینی جاهلیت زماننده اولان شخصلره مثابه کوروب اونلار کبی خیر وشرر ویرمین [illegible] حاجت استیوب بلکه اومقاملره عرض عبودیت [illegible] سجده قیلنده وشوب نهایت تضرع وزاریله اونلاردن مدد [illegible] طلب ایدیورلر آیا بو جاهلیت بت پرستلر عینی دکلمی [illegible] اسلامدن عاری اولان شخصلر [illegible] شخصیه‌لر [illegible] هر بر بلده [illegible] بو شخص فلان ولیدر [illegible] فلان شفا وارد هر بر حاجت [illegible] جمیع [illegible] شفا حاصل اولور [illegible] عوام [illegible] کوروب باشلارینی [illegible] قطع ایدوب [illegible] اولوب [illegible] ملت اسلامک [illegible] ظاهر اولوبدر [illegible] بت پرستلر [illegible] قرآنک [illegible] اوزلرنده [illegible] ملت اسلامک عقلرینگ چوقی مخالف قرآن اولماقی دلیل جهالت دکلمی ؟

۸۱) وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۞

۸۲) اَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا اللّٰهُ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

درحقیقت الله تعالی هر برشیئه و قیامت کوننده خلقی دوباره دیریلدوب اونلاردن حساب چکمکه قادردر

۸۱) (وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا) الله تعالی سزک خلقتگزی انانگ رحمنده تمام ایدوب اوندن صگره آناتگ قارنندن سزی خارج ایتدی بر حالده که هیچ بر شیئه عالم اولمیوب علم ومعرفتدن خالیدیگز (وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ) سزدن اوتری (*) قولاغ کوز قلب قرار ویردی تا اینکه بونلارک سببنه جهل ونادانلقدن علم ومعرفت طرفنه منتقل اولاسگز (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) البته الله تعالی نگ بو نعمتلرنه شاکر اولوب کرک ویردیکی نعمتلری اوز مقامنده استعمال ایده سگز

۸۲) (اَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ) (یا محمد) ایا بو انسان طایفه سی قوشلاره باخیورلارکه آسمانگ آچق کن فضاسنده الله تعالی نگ قدرتنده مسخر اولوب هر برطرفه طیران ایدیورلر (مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا اللّٰهُ) اوقوشلاری اوچان وقتده هیچ برشخص هواده ساخلیه بیلمز مگر الله تعالی اوز قدرت کامله‌سیله اونلاری هر برحالتده امساک ایدوب ساخلار (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) درحقیقت

(*) قید الله تعالی بو حواسی انسانه عطا ایتکدن [illegible] علم [illegible] آیه شریفه‌دن معلوم اولور [illegible] اسلام [illegible] استعمال ایتکله الله تعالی نعمتنه [illegible] ملت اسلام [illegible] قرآن شریفک آیه‌لریندن بی‌خبر [illegible] جهل ونادانلقی اوزلرینه شعار ایدوب علم نوریله منور اولمیوب [illegible] هر برقسم فساد و قتل نفس [illegible] قرآن شریفک آدابیله مؤدب اولمیوب [illegible] قرآنیله مخالف [illegible] علم وآداب قرار ویروب اونلاره [illegible] عالم [illegible] عوام جماعتی جهالته [illegible] عوام جماعتک [illegible] احکام [illegible] جاهل اولوب [illegible] داخل اولوبلار [illegible] جاهل جاهلی [illegible] کمال علم ومعرفته واصل ایده بلور [illegible] متروک اولماقی [illegible] اسلامی [illegible] هر برطرفه [illegible] طلب ایدیورلر

٨٣) والله جعل لكم من بيوتكم سكنا وجعل لكم من جلود الانعام بيوتا تستخفونها يوم ظعنكم ويوم اقامتكم ومن اصوافها واوبارها واشعارها اثاثا ومتاعا الى حين ۞

٨٤) والله جعل لكم مما خلق ظلالا ۞

قوشلارک هواده طیران ایتمکلر یده الله تعالی یه ایمان کتورن جماعتدن اوتری الله تعالی نک توحید وقدرتنه دلیل و برهانلر واردر

٨٣) (وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا) الله تعالی سز (شهرلرده وقریه لرده اکثنلردن اوتری) اوزیکز نا ایدن داشدن ویا یاغاجدن ایولری سزدن اوتری ساکن اولوب راحت اولمق مقامی قرار ویردی (داشی و یاغاجی سایر شیلری الله تعالی خلق ایدوب و نا ایتمکک علم و قوه سنی خلقه الله تعالی عطا ایتمک سببنه بو یوز بر الله تعالی سزدن اوتری ایولر یکردن مسکن قرار ویردی (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْاَنْعَامِ بُيُوتًا) الله تعالی سز صحراده مسکن ایدنلردن اوتری حیوانلرک (دوه اوکوز قویون کچی) دریسندن ایولر (چادرلار) قرار ویردی (تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ اِقَامَتِكُمْ) بریره کوچ ایدوب کیدن کو یکرده وبریرده منزل ایدوب او ایولری دوزلدو یغراق کو تکرده سزیکل شیلر طلب ایتمکدن اوتری الله تعالی حیوانلرک دریسندن سزدن اوتری ایولر قرار ویردی (وَمِنْ اَصْوَافِهَا) حیوانلرک یوکلاریدن (وَاَوْبَارِهَا) وتفتکلریندن (کرک) (وَاَشْعَارِهَا) وتوکلریدن (اَثَاثًا وَمَتَاعًا اِلٰى حِينٍ) بوذکر اولنان شیلردن الله تعالی سزدن اوتری تا سزی موت دزک ایلیوب قبرایوینه کیدنه کمی ایو ندارکی و اوزیکزه لازم اولان لباس وغیر لباسدن قرار ویردی

٨٤) (وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا) الله تعالی سزدن اوتری خلق ایتدیکی شیلردن کولکه لر قرار ویردی تا اینکه کونک حرارت وقتنده او کولکه لر یله حرارتی

وجعل لكم من الجبال اكنانا وجعل لكم سرابيل تقيكم الحر وسرابيل تقيكم باسكم كذلك يتم نعمته عليكم لعلكم تسلمون ۞

٨٥) فان تولوا فانما عليك البلاغ المبين ۞

٨٦) يعرفون نعمة الله ثم ينكرونها

دفع ایده سکز (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ اَكْنَانًا) الله تعالی سزدن اوتری داغلاردن ساکن اولان یرلر قرار ویردی تا اینکه احتیاج مقامنده او یرلرده ساکن اولا سکز (وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ) وسزدن اوتری الله تعالی حیوانلرک یوکندن ویا یرک علفلریندن کوملکلر وبر لباسلر قرار ویردی تا اینکه اسیدن وصویوقدان سزی صاقلاسون (وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَاْسَكُمْ) وکنه سزدن اوتری دمردن کوملکلر (کیوم) قرار ویردی تا اینکه دعوا مقامنده سزی حفظ ایدوب دشمنک ضرریندن صاقلاسون (بوشیلرک اصلی ماده لری الله تعالی دن اولوب الله تعالی عطا بویورن عقلشر بقیله انسان اوشیلردن کو نکمو سایر لباسلرقا یرماق سببنده الله تعالی او شیلری او زبسنه اسنادویردی (كَذٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ) هابله الله تعالی نعمتنی سزه تمام ایدیر البته سزده کرک الله تعالی نعمتلرینه باخوب اوکا ایمان کتوروب اطاعت مقامنه کله سکز

٨٥) (فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) (یا محمد) اکر خلق سکا دال چوویروب سندن اعراض ایدوب سنک سوزیکه قولاغ ویرمدیلرسه سکا هیچ برضرر یوخدر درحقیقت سکا لازم اولان آشکارا تبلیغ رسالت ایدوب الله تعالی سوزلرینی خلقه یتورمکدر خلق قولاغ ویردی ویرمدی اوندن سکا برتقصیر ومذمت وارداولماز

٨٦) (يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللّٰهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا) (یا محمد) مشرکلر الله تعالی نعمتنی تانیوب اقرار ایدیرلرکه هربرنعمت الله تعالی دندر اما هیینکه اونلاره دیلدی کلوب الله تعالی یه شریک قرار ویرمیک بوسوزی اشتدن صکره نعمتلری انکار ایدوب دیورلر دوغرو بو نعمتلر الله تعالی دندر اما بریم بتلر یمزک

وأكثرهم الكافرون ۞
۸۷) ويوم نبعث من كل
أمة شهيدا ثم لا يؤذن للذين
كفروا ولاهم يستعتبون ۞
۸۸) وإذا رأى الذين ظلموا
العذاب فلا يخفف عنهم
ولاهم ينظرون ۞
۸۹) وإذا رأى الذين أشركوا
شركاءهم قالوا ربنا هؤلاء
شركاؤنا الذين كنا
ندعوا من دونك

شفا عتبله بو نعمتلر حاصل اولوبده بونلرك عبادتندن نجه
كناره اولاق (وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ) يامحمد) مشركلرك اكثری
انكار ایدوب اقرار ایلین دكلدرلر
۸۷) (وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا) يامحمد) قيامت كوننده
هر بر امتدن اوتری اوز پيغمبرلرينی شاهد كتوروب حاضر
ایدرزك تا اینكه اونلرك الله تعالى نعمتلرينی انكار ایدوب
كافر اولمالرينه شهادت ويرسنلر (ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا)
پيغمبرلر شهادت ويردكدن صكره كافرلره اوزلرندن
اوتری عذر كتوروب عذابدن خلاص اولمالقده تكلم ايتمكه
اذن ويريلمز (وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ) ونه‌ده اونلاردن رضا
طلب اولونماز (يعنی ديلمزاونلاره كه داڭشك بلكه الله تعالى نی
اوزلرندن راضی ایده‌سكز.. آخرت عالم تكليفدن خارج
اولمالقه كوره كافرلره هيچ برجهتدن عذركتوروب داڭشماقه
اذن اولماز
۸۸) (وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ) اوز نفسلرينه
كفر وشركيله ظلم ایدوب والله تعالى مخلوقنه ظلم ایدنلر زمانيكه
قيامت كوننك عذابنی كورديلر (فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ)
اووقتده فوراً اونلاری عذاب دوتوب نه‌عذاب اونلاردن
تخفيف تاپماز ونه‌ده عذاب اولونماقده اونلاره مهلت ويريلمز
۸۹) (وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ)
زمانيكه قيامت كوننده مشركلر الله تعالى يه شريك قرار ويرن
تاريلرينی كورديلر (الله تعالى مشركلره حجتی تمام ایتمكدن
اوتری قيامت كوننده اونلارك تاريلرينی حاضر ایدوب
(قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ)
مشركلر تاريلرينی كورنكمی ديورلر ای بزيم ربمز بونلاردر بزيم
سكا شريك قرار ويرن تاريلريمزكه سندن باشقه بونلاری چا-

(فألقوا إليهم القول إنكم
لكاذبون)
۹۰) (وألقوا إلى الله
يومئذ السلم وضل
عنهم ما كانوا يفترون) ۞
۹۱) الذين كفروا
وصدوا عن سبيل الله
زدناهم عذابا فوق
العذاب بما كانوا يفسدون ۞
۹۲) ويوم نبعث في
كل أمة شهيدا عليهم
من أنفسهم وجئنا
بك شهيدا على هؤلاء
ونزلنا عليك الكتاب
تبيانا لكل شيء

غروب عبادت ایدر ديك بو تاريلر بزی مغرور ایدوب اوزلرينه
عبادت ايتمكه چاغرديلار (فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ)
تاريلر مشركلره جواب ويروب ديور: درحقيقت سز بوسوزيكزده
يالانچی سكز هيچ وقت سزی مغرور ایلیوب اوزيمزه عبادت
ايتمكه دعوت ايتمه‌مشك (تاريلر اگرچه جماد اولان شيلر ايديلر
اما روح صاحبی ملائكه وانبيا صورتلری اولماق سبيله‌همان روح
صاحبلری بوجوابی ويرورلر؛
۹۰) (وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ) همينكه مشركلرك
سوزلری باطل اولدی اوكونكی كونده (قيامت كونی الله) تعالى‌نك
حكمنه وامرينه اطاعت ایدوب تاريلری اونلاره برفايده ويرمز
(وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) اوكونكی كونده
باطل اولوب اونلاردن زايل اولور او تاريلركه اونلاری افترا باغليوب
الله تعالى يه شريك قرار ويرير ديلر
۹۱) (الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) او شخصلركه
كافر اولوب اوزلری كافر اولماقدن باشقه اوزگه شخصلريده الله تعالى
يولنه داخل اولوب ايمان كتورمكدن مانع اولديلار (زِدْنَاهُمْ
عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ) اوسببه كوره‌كه
فساد ایدوب خلقی ايمانه داخل اولماقدن مانع اولورديلار اونلرك
عذابلرينك اوستنه برعلاحده عذابده زياد ایده‌رك
۹۲) (وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ)
قيامت كونی هر بر امتك ايچنده اوز جنسلرندن اولان
پيغمبری اونلاره شاهد كتوروب حاضر ایده‌رك (وَجِئْنَا
بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ) يا محمد) سنی‌ده اوز امتيكه شاهد
كتوروب حاضر ایدرك تا اینكه اونلارك ياخشی و
يمان عمللرينه شهادت ويره‌سن نجه‌كه اوزگه پيغمبرلر شهادت
ويرورلر (وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ)

وَ هُدًى وَ رَحْمَةً وَ بُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ ۞
٩٣) اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَ اِيتَاۤءِ ذِى الْقُرْبٰى

(يا محمد) خالقنگ دين و دنيا امرلرينگ هاموسنگ بيانی(*)بوقرانده اولدوقی حالده بو قرانی سنكا نازل ايتديك
(وَهُدًى وَ رَحْمَةً وَ بُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ) قران شريف ضلالته دوشنلردن اوتری هدايت و رحمت ايمان كتوروب تصديق ايدنلردن اوتری الله تعالی عذابندن نجات تاپماقه بشارتدر
[٩٣] (اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ) (بوآيه شريفه نگ مضمونني عموم ملت اسلام نفسلرندن عزيز دوتوب هميشه كوزلرينگ قباقنده و قلبلرنده حاضر ايدوب كركك اونگ عالی مضمونه عمل ايتمككی واجب و لازم حساب ايتسونلر بو يو ربر) درحقيقت الله تعالی ملت اسلامه داخل اولوب دين اسلامه متدين اولانلاری امر بويوريركه قبيح اولان صفت ظلمی موقوف ايدوب بری بريله عدالت اوزره رفتار ايليوب هميشه يا خشيلق ايدوب حسن خلقيله رفتار ايسه سن (وَ اِيتَاۤءِ ذِى الْقُرْبٰى) و امر ايدی سزی الله تعالی خويش

(*) ملت اسلامنگ دين و دنيا امرلری ايكی شيئله تمام اولور برنجی قران شريفده ذكر اولنان احكام ايله ايكنجی رسول خدا پيغمبرمز اولارنگ جواهر مثال اولان سوزلريله قران شريفده الله تعالی بز ملت اسلامه امر بويورما قيله كه (منم پيغمبرم هر برحكيمكه سزه بويوردی بو ايسه الله ايدوب عمل ايلينگ) بو آيه شريفه اتنگ مضمونی تمام اولور حكه قران شريفده و دنيا امرلرينگ هاموسنگ بيانی واردر چونكه الله تعالی رسول خدانی ماذون بويوروب ارادی سنكره حكمه خلقنگ آراسنده اوز عقل شريفلك مقتضاسيله احكام جعل ايدوب فرمان قرار ويرر صونگ او احكام قران شريفنگ حكملری نيته تعالی حكمی اولور اين همه وارزها ازته بودكر چه ازحاقوم عبدالعبود سلطان وزيری مطلق العنان ايدوب اشتاه احكامی و وضع قانونی اونگ اهليه ويه ويرمش سنكره هر برحكميكه وزيردن صادره اولنه او حكم سلطاندن حكم ايدر و اوكا تابع اولماق واجب در قران شريف ورسول خدانگ فرمانی هما بونلری اونگ اصحاب كبار رضی بزه يتا يبه نقل اولنوب يتشوبدر نيجه كه رسول خدانگ سوزلرينی الله تعالی فرمايله قبول ايدوب اوز امرنه واجب العمل قرار ويرمشيك ها بيله اصحاب كباردن نقل اولنان سوزلريله رسول خدا فرمايله اطاعت ايتمك هما نا الله تعالی فرمايله اطاعت ايتمشيك رسول خدا بويوروبدر منم اصحابم كوكلرينگ ايلديزلاری كيمدرلر هر برينه اقتدا ايدوب تابع اولسنگز هدايت تاپارسكز

وَ يَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاۤءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْىِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۞
٩٤) وَ اَوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عَاهَدْتُمْ وَ لَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَ قَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا ۞

اقربالرگزه صلهٔ ارحام ايدوب اونلار بله گوزل و جهيله رفتار ايده سكز اليگرده اولان روزيلردن كركك خويش اقربالريگزگ فقراسنه و سایر فقرالره اعانت ايده سكز (وَ يَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاۤءِ وَالْمُنْكَرِ وَ الْبَغْىِ) الله تعالی خبيث عمللردن (مثلا زناولواطه كمی شيلردن و اونلاردن باشقه) عقل باتد منكر خلاف مروت و انصاف اولان شيلردن و خلقه يوكلك و اوجا لق فكرينه دوشوب ظلم ايلمكدن سزی نهی ايدير (يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) الله تعالی سزه موعظه ايدير بلكه (*) متذكر اولوب الله تعالی نگ موعظه لرينی قبول ايدوب يمان عمللری ترك ايليوب گوزل عمللر اوزگره قرار ويره سكز
(٩٤) (وَ اَوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عَاهَدْتُمْ) زمانيكه آندايچوب برشيئه عهد ايتديگز الله تعالی عهدينه وفا ايديگ (وَ لَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا) آندلاريگزی الله تعالی يه محكم ايتدكدن صكره سندرميگ (وَ قَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا) نيه بوآندگزی سندره سكز و حال انكه الله تعالی نی اوزيگزه شاهد و هر بر امريگزه كفيل قرار ويروبسكز

(*) يعنی) حيف اولسون ملت اسلام بر بويله آيه نگ مضمون عاليسنی فراموش ايدوب اوزاريی اوز حكه مللرينگ ارا سنده ظلم و بی انصاف معروف ايتكدن باشقه اين دين اسلامنگ بناسنی خلله قويولماقه اونلارنگ عمللری اوز حكه مللرينگ نظرنده ظاهر ايدير شخص هر ملت و مذهبدن اولسه گرك اوزگه ملتنگ اصل بناسنه القاق نظريله باخوب اومللتنگ اراسنده معروف اولان بد عمللره يا خماسو نلاره دين حنيف اسلامنگ بناسی قران شريفنگ احكامی برده رسول خدا وضع ايدن قانونيله قرار تاپوبدر بو ايكی قانونگ هاسی برينده وار در حكه ظلم ايدوب قبيح عمللره مرتكب اولماقلقياخشی شيدر هاسی ذيشعور بويله سوزی دور خصوصا او شخصيكه ادعای نبوت ايلسون نيجه قبح اولان شيلره امر بويورور اگر صاحب ادعا حقده اولماسه گرك ادعاسنی ثابت ايتمكدن اوتری يخشی و گوزل شيلره امر ايلسون و حال انكه بزيم رسولمز معارفوايه مزگ بونگ ليوتی قران شريفنگ واسطه سيله كو

٩٥) وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ۞

٩٥) (وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا)
عهدی و آندی سندرمافده اوآرواد کمی او لمیک که‌یوندن باتوکدن
تو خران شیلرنی محکم ایدندن صکره که آچوب داغدو بضا یع ایتسون
(الله تعالی بو آرواد ی دین اسلامه داخل اولوب رسول خدایه بیعت
ایدوب عهد باغلیوب آندایچوب آندی سندیرنلردن اوتری مثل ذکر
یدیر) (تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ) آندلاریکزی اوز آرالـ
یکزده حیله و خیانت ایتمکدن اوتری قرار ویریرسکز (أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ
هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ) تااینکه عهد ایدوب آند ایچدیکیکز جماعتدن
باشقه بر علاحده قوتلو و مالاری چوخ جماعت اولارکن اوو قتده
اولکی جماعتک عهدینی سندیروب او تلو جماعته طرف گیدوب
اولار یله عهد باغلیه سکز رسول خدا و مؤمنلری ترك ایدوب مشرکلره
تابع اولاسکز بو یله ایشلردن کنار اولیکز (إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ)
درحقیقت الله تعالی سزی اوقوتلو و صاحب مال اولان جماعتیله
امتحان ایدیر آیا سز عهدی سندیروب اولاره میل ایدرسکز یا نه
(وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ)

(*) بقیه‌سی
وسط السماده اولان کبیر هیچ وقت گورنگ یوزینی قاره پالچیغه دوتداق اولماز اکر تمام مذهبلرگ عاقل و عارفلری مذهبلرینه اولان محبت و انسیتی بر کناره قویوب ذهنلری هر بر شیدن خالی اولان زماندا قرآن شریفگ آیات بیناته دقت نظر ایدوب فکر و بر معنالرینه قرآن شریفی انسانیت سعادتینه دار اوچ بشرك دین و دنیا امرلرینه کفایت ایدن بر کتاب تاپارلار آیا انسانیت سعادتینه منصف اولسافلر اولری بر جه بو آیه شریفه کفایت ایتمزمی و حال آنکه بولدن باشقه قرآن شریفك هامو آیه‌لرینده بعضی لرینده صراحة بعضی لرینده اشاره مکارم اخلاقه امر اولنوب اوصاف خبیثه‌دن نهی اولنمامق درج اولنوب بلکه بوآیه شریفه هر ایکیسی جامع اولان بر آیه شریفه در بنی امیه خلفاسنك اولی (معاویه) ابن ابی سفیان زماننده منبرلرده خطبه اثناسنده امیرالمؤمنین علی علیه السلام (لعنت ایتمك) بدعت قبیحه‌سی تیجه ایلدی ایله اقتدا تا یوب خلق آراسنده بو عادت قبیحه محکم اولمشدی تا اینکه نوبت خلافت بنی امیه سلاله سندن (عمر ابن عبدالعزیزه) یتشدی او خلیفة زاهد اسندی بو امر قبیحی خلق آراسندن موقوف ایتسون خلقلرو امر قبیحه مأنوس اولمشلاری جهته بر لطیف اولان مسلکیله اوسری موقوف ایتدی خطیبلره امر اولندی جمیع بلاد اسلامیه‌ده لعن امیر المؤمنین یرینه بو آیه شریفه تلاوت اولونسون قبیح شیی گوزل شیله تبدیل اولونماق بولدن یخشی اولماز بونده نازك و دقیق نکته‌لر وارد ر اهل نظره آیه شریفه نك مضمونی لعنته مقابل اولوب دقت ایتمکه توصیه اولنور

٩٦) وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞

٩٧) وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۞

٩٨) وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا

البته قیامت گوننده او شیئکه اوندا اختلاف ایدیرسکز او نك حق اولمافنی
(دین اسلامك حق اولمافنی) الله تعالی سزدن اوتری بیان ایده جکدر لکن سز محکم
دوروب عهدی و آندی سندیریرسکز
(٩٦) (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً) اگر
الله تعالی ایسته سیدی سزگ هامیگزی جمع ایدوب زوراً و قهراً
دین اسلامه داخل ایدردی اما سزی فاعل مختار خلق ایتمك
سببنه سزه جبر و قهر ایتمدی (وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ)
اگر الله تعالینك حکمتی بویله خواهش ایتدی که ضلالتده باقی قویار
هر او شخصیکه الله تعالی اوزی ایسته یه (اوز اختیار یله کفر و ضلالته داخل
اولان شخصی) (وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) و هدایتده ثابت
ایدیر هر او شخصیکه اوزی ایسته یه (اوز اختیاریله ایمان طرفنه میل
ایدن شخصی) (وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) البته قیامت
گوننده هر او شیئکه دنیاده عمل ایدیردیکز سؤال اولنه جاقسکز
(٩٧) (وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ) (دوباره
بو آیهٔ شریفه‌ده تکراراً تاکیددن اوتری دین اسلامه داخل اولوب
آند ایچدن صکره آندی سندیرماقدن نهی ایدیر بویوریر) آندلاریکزی اوز آرالـ
گزده حیله و خیانت اتخاذ ایتمیك (فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا)
او وقتده قدملرگز دین اسلامده ثابت اولاندن صکره سوروشوب دین
اسلامك آشکار اولان یولندن کنار اولورسکز (وَتَذُوقُوا
السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) الله تعالی عذابینی
دادارسکز اوسببه گوره که سز دین اسلامه داخل اولاندن صکره
عهدی سندیروب دین اسلامدن خارج اولماقکز خلقی دین اسلامه
داخل اولماقدن مانع اولور بویله وقتده سزه آرتیق عذاب اولنور
(وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) دنیا عذابندن باشقه سزدن اوتری
آخرتده بیوك عذاب واردر
(٩٨) (وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) ای ایمان ا نه

انما عندالله هو خير لكم
ان كنتم تعلمون ☼
۹۹) ما عندكم ينفد
وما عندالله باق ولنجزين
الذين صبروا اجرهم
باحسن ما كانوا يعملون ☼
۱۰۰) من عمل صالحا
من ذكر او انثى وهو
مؤمن فلنحيينه حياة
طيبة ولنجزينهم اجرهم
باحسن ما كانوا يعملون

دا حل او لانلار ايما نـه دا خل اولوب الله تعالى ايله ايدن عهد يكره برابر دنيا متاعنى عوض قرار وير مينگ (قريش جماعتى مسلما نلارگ فقيرلرنه وعده ويريرديلركليگ ديگردن كيجوب (محمد) كا قراو ليگ سگره فلان قدر مبلغ ويرريك (بو ايه شريفه ده اونلرى بيله عملدن نهى بويورير (اِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) در حقيقت الله تعالى يا نده اولان اجر وثواب سز دن اوترى ياخشى در دنيا متاعندن اگرسز دنيا ايلـه اخرتك تفاوتنه واخرت اجر ينك دنيادن آرتق اولما قنه عالم اولا سگز (دنيا نگ فانى اولما قى اخرتك همیشه با قى قالما قى او نلارگ ارا سنده تفاوت اولما قنه كفايت ايدر)

(۹۹)(مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ) هر برشيكه سزنگ يانگزده دنيامتاعندن واردر هامو سى فانى اولوب كيد ندر اما هر بر شيكه الله تعالى يا نـنده رحمت خزينه لرنيدن واردر او نلار همیشه با قى قالاندر (وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) عهدلر ينه وفا ايدوب دين اسلامگ زحمت و مشقتلرينه صبر ايد نلره دنياده ايلديكى عمللرينگ اجرنى ياخشى وگوزل راق وجهيلـه اونلاره جزاوثواب ويروب همیشـه لك نعمتلرده اونلارى ثابت و برقرار ايد ريك

(۱۰۰) (مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ) هر بر شخصيكه قران شريفه ايمان كتوروب ايكى حالده عمل صالح ايسليه او شخص مذكردن اولايا مؤنثدن (فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً) او شخصه دنياده پاك وپاكيزه اولان زندهگانلق ويروب حياتنى گوزل وجهيله تمام ايدريك (اگر مؤمن شخص غنى اولسـه چوخ گوزل اگر فقير اولسه الله تعالى ويرن روزيه قناعت ايدوب شاكر اولوب حرامدن اجتناب ايدنده هر ايكسى نگ زنده گانلقى دنياده پاك اولان زندهگانلق اولور) (وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) دنياده ايلين عمللرينگ اجرنى ده اخرتده گوزل راق وجهيلـه اونلاره جزا ويروب همیشـه لك نعمتلرده اونلارى راحت ايد ريك

(۱۰۱) (فَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) يامحمد زمانيكه ارادة ايلديگ قرائت قران ايده سن توكل الله تعالىدن كاغدن قوولانشيطاندن (نفس اماره دن) الله تعالى يه پناه ايلروب اوندن صكره قران اوقوماقه شروع ايتگلسن (رسول خدا بو بويوردى قران اوقوماقدن قاق بو بله دنگ (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) اوندن صكره قران اوقوماقه شروع ايدگ (عبدالله بن مسعود) قران اوقويا نده ديدى (اعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم) رسول خدا بو بويوردى ايلـه ديمه بيلـه ديكل نجه كه ذكر اولوندى (اِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) در حقيقت ايمان كتوروب اوزرلرى الله تعالى يه توكل ايدن شخصلره شيطانگ هيچ بر تسلطى يوخدر اونلار شيطانگ وسوسه سنه اطاعت ايليوب الله تعالى يه عاصى اولمازلار

۱۰۲ (اِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ) درحقيقت شيطانگ سلطنتى او شخصلره واردركه اونى دوست دوتوب الله تعالى يه شريك قرار ويرسونلر

۱۰۳) (وَاِذَا بَدَّلْنَا اٰيَةً مَكَانَ اٰيَةٍ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ) الله تعالى مصلحت وقتـه گوره بعضى حكملر قرار وير ردى وقت ديگرده او حكم مصلحت اولمادقده گوره او نگا عوضنه علاحده حكم قرار ويروب اولنجى حكم منسوخ اولوردى بو جهته گوره قريش طعن دلنى آچوب ديرديلر (محمد) اصحابنه مسخره و استهزا ايدير بوگون برشيئه امر ايدوب صباح اوشيئدن نهى ايدير الله تعالى اونلارگ جوابنده بو آية شريفه نى بويورور) آيه نگ معناسى بيله در (يامحمد) زمانيكه بر آيه نى نسخ ايدوب اونگ يرينه بر علاحده آيه قرار ويرديگ بو مصلحته اوزمر عالمدگ بو الله تعالى بر حكم نازل ايدوب اونيله بر علاحده حكم نسخ ايتمگه اوزى عالمدر (قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مُفْتَرٍ) يامحمد اكا ابرار كافرلر طعن ويروب ديديلر در حقيقت سن الله

فاذا قرات القران فا
ستعذ بالله من الشيطان الرجيم انه
ليس له سلطان على الذين امنوا
وعلى ربهم يتوكلون ☼
۱۰۲) انما سلطانه على الذين
يتولونه والذين هم به مشركون
☼
۱۰۳) واذا بدلنا اية مكان اية
والله اعلم بما ينزل قالوا
انما انت مفتر

بل اکثرهم لا یعلمون ۞
۱۰۴) قل نزله روح القدس من ربك بالحق لیثبت الذین امنوا و هدی و بشری للمسلمین ۞
۱۰۵) و لقد نعلم انهم یقولون انما یعلمه بشر لسان الذی یلحدون الیه اعجمی

تعالی یه افترا ایدیرسن بو گون بر حکم صباح بر علاحده حکم گتورورسن
اونی نسخ ایتمکده . الله تعالی یه افترا یا علیور دیسن
(بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) (یا محمد) بویله دگلکه اونلارك دیدیکلری نسخ
الله تعالی نك حکمی در بلکه اونلارك چوغی نسخك فائده سنه
عالم اولمیوب الله تعالی یه افترا یا علامتی سکا اسناد ویریرلر
(۱۰۴) (قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ)
دیگلن مشرکلره (یا محمد) بو قرانی سنك ربك الله تعالی دن بر مقدس اولان
روح (او روح مقدس جبرائیل آدیله آدلانور) حق وعدالتیله سکا
نازل ایدوب هر بر وقتك مصلحتنه گوره الله تعالی بر حکم ایندرر
ویرویندر (لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ اٰمَنُوا) تا اینکه او نسخك سببیله
ایمان گتورن شخصلری امتحان ایدوب همیکه نسخك حق اولدیغنه
اقرار ایلدیلر اوقتده الله تعالی اونلارك قدملرینی ثابت
ایدوب دین اسلامده اونلاری محکم و برقرار ایلسون
(وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ) بو قران اوکا اطاعت ایدنلر دن
اوتری دین حقه هدایت و رحمت الهیه بشارت در
(۱۰۵) (وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّهُمْ يَقُولُونَ اِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ)
(مکه ده (حویطب ابن عبد العزی)نك بر (عائش) آدلو غلامی
واریدی عجمدن اوزی نصرانی مذهب رسول خدایه ایمان
گتوروب اسلامه داخل اولدی بو غلام انجیل توراته عالمیدی قریش
جماعتی رسول خدا مقابلنده هر بر طرفدن عاجز قالاندن صکره
دیدیلر بو قرانی (محمده) او غلام اوگروروب تعلیم ایدیر الله تعالی
اونلارك جوابنده بو آیه شریفه نی یوبویور بر آیه نك معناسی
بویله در (یا محمد) حقیقتاً بز بو نی بیلیرز یکه قریش جماعتی دیورلر
بو قرانی سکا اوگردن بر انسان (عائش) در الله تعالی بو قرانی سکا
گوندرمیوبدر (لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ اِلَيْهِ اَعْجَمِيٌّ)
اولسانیکه اوکا میل ایدوب دیرلر سکا بو قرانی او غلام (عائش)

و هذا لسان عربی مبین ۞
۱۰۶) ان الذین لا یؤمنون بایات الله لا یهدیهم الله و لهم عذاب الیم ۞
۱۰۷) انما یفتری الکذب الذین لا یؤمنون بایات الله و اولئك هم الکاذبون ۞
۱۰۸) من کفر بالله من بعد ایمانه الا من اکره و قلبه

تعلیم ایدویدر او لسان عجم لسانیدر عرب لسانی دگلدر
بو قریش نه بیعقل جماعتدر بونی درك ایتمیورلر که عجمدن
بویله کلام نجه صادر اولور (وَهٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ)
و حال آنکه بو قران آشکار اولان عرب دیلیدر او غلام عرب دگل
هارادن گتوروب بویله فصیح اولان عرب دیلنی سکا تعلیم ایلدی
قریش جماعتی اوزلری عربك فصیحلرندن اولوب قرانك
مقابلنده کلام گتورمکدن عاجز قالدیلر بر شخص عجم نجه
اولا بیلور بو بله کلام دوزلدوب سکا القا ایلسون برده اگر
او غلام عجم اولان حالده اوندن بر بویله کرامت ظاهر اولوب بر بویله
کلام فصیح صادر اولسه او کلامی سکادن اوتری القا ایدوب
تعلیم ایدیر هر آینه اوزی اظهار ایدوب ادعای نبوت ایدر
اوز فخر کمالاتی سکادن اوتری واگذار ایدیر عربیه
بی کمال و بیعقل طایفه در بو قریش جماعتی (انسان
عناد مقامنده بویله سوزلر دانشورلر اونی سفیهلر قطارینه ملحق ایدر)
۱۰۶) (اِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللّٰهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ)
در حقیقت او شخصلر یکه الله تعالی ایاتنه حکملرینه ایمان گتورمیەلر
الله تعالی اونلاری حق طرفنه هدایت ایلمیوب او نلاردن اوتری آخرتده
بیوك عذاب واردر
۱۰۷) (اِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ)
در حقیقت الله تعالی نك ایات واحکامنه ایمان گتورمین شخصلر اوکا افترا
ایدوب یالان باغلارلر (او سر قریش طایفه سی سکر نسه محمدکه قران اوکا
نازل اولمیوبدر) (وَاُولٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ) (یا محمد)
قریش جماعتی سنی یالانچی و افترا ایدن دیورلر بویله دگل بلکه یالانچی
البته اونلار اوزلریدرلر که الله تعالی یه ایمان گتورمیوب او زلریندن سوزلر
ترا شیده ایدوب الله تعالی یه اسناد ویریرلر
۱۰۸) (مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِهِ اِلَّا مَنْ اُكْرِهَ وَقَلْبُهُ

مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ

مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ) (مکه ده علی ابن ابی طالب و خدیجه دن صکره اول اسلامغه داخل اولوب رسول خدا غه ایمان کتورگنلر بو تلاردر ١) زید ابن حارثه ٢) ابوبکر ٣) خباب ٤) صهیب ٥) بلال ٦) عمار ٧) اتاسی یاسر ٨) اناسی سمیه) ابوبکر اوزی خلق اراسنده محترم اولوب و قبیله سی اولغه کوره و کافرلر اذیت ایتمدیلر اما اوبری مسلمانلارنی نهایت مرتبه ده اذیت ایلدیلر هر بریسنه بر قسم اذیت ایدر ایدیلر بلالنی ایاروب چوللاده کونگ التنه یاتوب سینه سنه تاش قویوب دیردیلر اول (محمدغه) کافر اولکن داشنگ آلتنده دیردی (احد احد) اوندن صکره ابوبکر اونی ... ازاد ایلدی عمارنی و آتا اناسینی دوتوب دیدیلر کافر بول (محمدغه) عمار تقیه ایدوب خلاص اولدی اغلیه اغلیه رسول خدایانه کلدی رسول خدا اونگ کوزینگ یاشنی سلوب بویوردی اگرکه دوباره کافرلر اول سنکا تکلیف ایدسهلر تقیه ایدوب کافر اولگل عماردن اتا سی ده تقیه ایدوب مرتد اولوب خلاص اولدی اما عمارنگ اتاو اناسی تقیه نی ترک ایدوب مرتد اولمادیلار اتاسنی اولدیردیلر اناسینی ایکی دوهنگ اراسنه باغلیوب اونگ (...) خنجری داخل ایدوب هلاک ایتدیلر دیدیلرسن کشیلاردن اوتری مسلمان اولوبسان بو ایکی نفر (ار آرواد) اسلامده اولنجی شهادته یتشدیلر رضوان الله علیهما (سؤال اما عمارنگ عملی یخشیدر یا اتا اناسینگ) (جواب) اتا اناسینگ چونکه تقیه نی ترک ایدوب مقتول اولدیلر ... اول امر اسلامده دین اسلامنگ عزت و شوکتنه و مخالف مسلمانلارنگ دین اسلامده محکم دوروب یاتدار و ثابت اولمالقلارینه باعث در) تقیه ایدوب مرتد اولمالار اوز عماردن شک ده اولمالق جهتنه بو آیه شریفه نازل اولدی آیه نگ معناسی بلهدر) هر بر شخصکه مرتد اولوب ایمانه داخل اولغندن صکره کافر اولا اولاردن اوتری الله تعالی یانده عذاب واردر مگر او شخصکه زورا اونی مرتد اولماقه و اذا رایدهلر (عمار و غیر عمارکهبی) اوده تقیه ایدوب مرتد اولا برحا لدهکه ایماننده

وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝
١٠٨) ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ

ثابت اولوب قلبی ایمان سببنه خاطر جمع اولا بو شخصغه هیچ بر خوف و ضرر یوقدر (وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا) لکن خوف و ضرر او شخصغه درکه اونگ سینه سی اوز اختیاری له کفری قبول ایتکدن اوتری وسعت تابوب اچلمش اولا (فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ) بو یله شخصلره الله تعالی طرفندن غضب یتشور (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) و اولاردن اوتری آخرتده بیوک عذاب واردر (ایکی نفر شخصی مسلمانلاردن اسیر ... رسول خدا زمانینده ... نبوت (مسیلمه) کذاب یانینه آلیب باردیلر بریسنی حضوره کتوروب دیدی نه دیورسن (محمد) حقنده دیدی پیغمبردر مسیلمه دیدی منم حقمده نه دیورسن او شخص تقیه ایدوب دیدی سنده پیغمبرسن او شخصی آزاد ایلدی اوبرسنی کتوردی حضوره دیدی نه دیورسن (محمد) حقنده دیدی پیغمبردر دیدی منم حقمده نه دیورسن او شخص دیدی منم قولاغم کردر اوچ دفعه سؤال ایلدی او شخص هر اوچ دفعه ده دیدی منیم قولاغم کردر (مسیلمه) امر ایلدی او شخصی قتله یتوردیلر بو خبری ایشتدکده رسول خدایه یتوردیلر بویوردی اما اولنجی شخص الله تعالی رخصتنه عمل ایدوب [یعنی الله تعالی مقام خوفده تقیه یه رخصت ویروبدر) اما ایکنجی شخص حقدن کچموب حقده محکم دوروب گویا اولدی اونگا الله تعالی نگ رحمتی) بو حدیث شریف دلالت ایدیر که تقیه نی ترک ایتمکنگ مقامی تقیه ایتمکنگ مقامندن اجل و اعظم در

١٠٩) (ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ) الله تعالی نگ غضبی و عذابی مرتد اولان شخصلره اوسببه درکه اولار دنیا نگ حیاتینی آخرته اختیار ایدوب کافر

وان الله لا یهدی القوم الکافرین ☆
١١٠) اولئك الذین طبع الله علی قلوبهم وسمعهم وابصارهم واولئك هم الغافلون
١١١) لا جرم انهم فی الآخرة هم الخاسرون ☆
١١٢) ثم ان ربك للذین هاجروا من بعد ما فتنوا ثم جاهدوا وصبروا ان ربك من بعدها لغفور رحیم ☆
١١٣) یوم تأتی کل نفس تجادل عن نفسها

اولوب دین اسلامدن خارج اولدیلار (وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ) درحقیقت کفرلرینده اصرار ایدوب ثابت اولان جماعته الله تعالی توفیق ویروب ایمان طرفنه هدایت ایلمز

١١٠ (اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَاَبْصَارِهِمْ) بونلر اولانلر او شخصلردرکه الله تعالی اونلارك کفرلری سببنه اونلارك قلبلرینه وقولاقلرینه وگوزلرینه مهر اوروب حقی گوروب ایشیتدوب درك ایتمگدن گوزلری کور وقولاقلاری کر و قلبلری غافل اولوبدر (وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ) البته عاقبت امرلریندن غافل اولوب مستهای غفلتده اولانلر اونلاردر

١١١)(لَا جَرَمَ اَنَّهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ) کافرلر عملرینك سببنه آخرتده عذابده اولوب سرمایه‌لری ایمانی ضایع ایدوب اوز نفسلرینه ضرر ویرمگلری حق وثابتدر

١١٢) (ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا) بو کافرلرك احوالی عالم اولاندن صگره بیلگل (یامحمد) درحقیقت سنگ ربگ الله تعالی او شخصلره که فتنه‌یه دوشوب تقیه ایدوب مرتد اولاندن صگره بو مکه‌دن هجرت ایدەلر (ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا) هجرت ایدندن صگره جهاد ایدوب جهاد ایتمگده صبر ایدەلر (اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) درحقیقت سنگ ربگ الله تعالی اونلار فتنه‌یه دوشوب تقیه اوزره مرتد اولاندن صگره رحم ایدوب اونلاری باغشلایاندر

١١٣) (يَوْمَ تَاْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا) شول که قیامت گونی گلدی هر برشخص اوز نفسنگ طرفندن نزاع وجدال ایدوب دنیاده ایتدیگی عملردن اوتری عذرلر گوتوروب بلکه نفسنی خلاص ایدوب عذابدن نجات ویرسون (اوزگناهنی اوزگیه حواله

ایدر (مثلا) بو بالە‌دیوریبو گیلوبزی ضلالته سالدیلار زماینکه بزهیچ مشرك اولماشوق دویلەعذرلردن گتوریرلر اما هیچ بریسی اونلاردن قبول اولنماز (وَتُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) هر برنفسه اوز ایتدگی عملنگ جزاسی بتشورلیج وقت اونلاره ظلم اولونماز

١١٤) (وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ اٰمِنَةً مُطْمَئِنَّةً) الله تعالی مشرکلردن اوتری مثل ووریر قریه نیکه او قریه‌نگ اهلی هربرطرفدن آرام وخاطرجمع اولسونلار (يَاْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ) او قریه‌نگ اهلنه روزیلری هربرطرفدن وسیله گلوب یتشور (فَكَفَرَتْ بِاَنْعُمِ اللّٰهِ) بوبله قریه‌نگ اهلی الله تعالی‌یه شاکر اولماق عوضنه کافر اولسون (فَاَذَاقَهَا اللّٰهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ) اونلارك کفران نعمتلرینگ سببنه الله تعالی اونلاره اجلق وخوف لباسنی کیدیروب هرایکیسنگ عذابنی اوکافرلره دادیردیریر (بو قریه‌نگ اهلی مثلدر مشرکلردن اوتری اونلار امن وخواطرجمع اولدوقلاری حالده اونلاره بیوك نعمت ویروب (محمدی) صلی الله علیه اونلاره پیغمبر گوندردی اونی تکذیب ایدوب مکه‌دن خارج ایتدیلر الله تعالی اونلاره اجلق وسایر بلالاری مسلط ایدوب اسلام اونلاره غالب اولوب اوزلری ومذهبلری نابود اولدی)

١١٥) (وَلَقَدْ جَاۤءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ) حقیقتا بو مکه اهلنه اوزلریدن پیغمبر (محمد صلی الله علیه) گلدی قباقده ذکر اولنان قریه‌نگ اهلی کبی الله تعالی نعمتلرینه شاکر اولمیوب پیغمبری تکذیب ایتدیلر (فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ) پیغمبری تکذیب ایتمکلرینگ سببنه ظالم اولدوقلری حالده اونلاری عذاب دوتدی (قتل وغارت اونلاری دوتوب ذلیل اولدیلار)

وتوفی کل نفس ما عملت وهم لا یظلمون ☆
١١٤) وضرب الله مثلا قریة کانت آمنة مطمئنة یأتیها رزقها رغدا من کل مکان فکفرت بانعم الله فاذاقها الله لباس الجوع والخوف بما کانوا یصنعون ☆
١١٥) ولقد جاءهم رسول منهم فکذبوه فاخذهم العذاب وهم ظالمون ☆

١١٦) فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ✿

١١٧) اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

١١٨) وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ اَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ وَهٰذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

١١٦) (فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالًا طَيِّبًا) ای مشرکلر اوزکز قرار ویرن حرام حلالی کناره قویوب الله تعالی سزه روزی ایدن شیلردن حلال وپاک اولانلرینی یییکز (وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ) الله تعالی ویرن نعمتلره شکر ایدیکز اکر الله تعالی یه عبادت ایدرسکز

١١٧) (اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ) درحقیقت الله تعالی سزه حرام ایدیور اولن حیوانک اتنی و حیوانک باشی کسیلن وقتده اونک باشندن تورکلن قانی (وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ) ودوموزک اتنی (وَمَا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ) برده او حیوانکه الله تعالی دن باشقه بتلرک آدی او حیوانه سس ویرولوب اونک باشی کسیلمش بو ذکر اولنان شیلری الله تعالی سزه حرام ایتدی (فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ) هر بر شخصکه ناچار اولوب ذکر اولنان شیلردن میل ایده اما بو شرطلریله یعنی وقتده حددن تجاوز ایدوب آجلقی ساقلامادن زیاده و خواهش نفسیله یمیه وغیر آج شخصه ده ظلم ایدوب اونک الندهکی آلمیه بویله وقتده او حرام شیلردن یییه بیلور

(فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) درحقیقت الله تعالی اجلق وقتده بو حرام شیلری ییلره رحم ایدوب اونلری باغشلیادر آیه نک تفسیری مفصلا بقره سوره سنده (١٧٣) نجی آیه ده کچدی

١١٨) (وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ اَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ وَهٰذَا حَرَامٌ) الله تعالی حرام ایدن شیلرمی کوکل حیوانلردن بولنلردخی سز اوزکزدن حرام حلال قرار ویروب دیلکز وصف ایدن یالانلره دیمیک بوشی حلال وبوشی حرامدر حلال حرام اولورکه الله تعالی قرار ویرسون (لِتَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ) ای مشرکلر حلال حرام بارهسنده بویالانلاری دیمیک تا اینکه یالانی الله تعالی یه افترا باغلیوب دیه سکزکه الله تعالی اوزی بوحلال حرامی قرار ویروب بویالانلاری موقوف ایدک (اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ) او

مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ✿

١١٩) وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ✿

١٢٠) ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ✿

١٢١) اِنَّ اِبْرٰهِيمَ كَانَ اُمَّةً قَانِتًا لِلّٰهِ حَنِيفًا

شخصلرکه افترا ایدوب الله تعالی یه یالان باغلیالر اونلاردن اوتری نجات یوقدر هیچ وقت الله تعالی عذابیندن نجات تاپمازلار (مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) الله تعالی یه یالان باغلیوب منفعت آپارماقلاری دنیاده بر آز اولان منفعتدر اونلردن اونلاره هیچ بر فایده اولماز اما آخرتده اونلاردن اوتری اذیت ویرن عذاب واردر دنیانک آز منفعتدن اوتری آخرتک همیشه لک عذابنی اختیار ایتمک عاقللرک عملی دکلدر

١١٩ (وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ) (یا محمد) یهودیلره بوندن قاباق (انعام سوره سنده) سکا ذکر ایدن شیلری حرام ایتدیک (انعام سوره سنده (١٤٦) آیه ده ذکر اولنوب (وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) بز یهودیلره ظلم ایلمیوب (انعام سوره سنده ذکر اولنان شیلری) اونلاره حرام ایتمدیک بلکه اونلار اوز نفسلرینه ظلم ایدوب الله تعالی یه عاصی اولماق جهتنده او شیلری عقوبتدن اوتری اونلاره حرام ایلدیک

١٢٠ (ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ) مقصود و آیه شریفه دن الله تعالی وسعت رحمتنی بنده لرینه معلوم ایدوب رحمت واسعه سنه اونلاری امیدوار ایلیوب کناه ومعصیتدن توبه ایلمکه و ادار ایتمکدر بویورور (مشرکلرک احوالاتنی ذکر ایتدکدن صکره درحقیقت سنک ربک (یا محمد) او شخصلرکه جهالت ونادانلق اوزره کناه ایده لر (ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا) کناهی جهالت اوزره ایلدیکدن صکره توبه ایدوب عملرینی اصلاح ایدوب یمان عملر عوضنه بخشی عملر ایلیه لر (اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) درحقیقت سنک ربک (یا محمد) توبه دن صکره کناهکارلری باغشلیوب اونلاره رحم ایلیدر

١٢١) (اِنَّ اِبْرٰهِيمَ كَانَ اُمَّةً قَانِتًا لِلّٰهِ حَنِيفًا) (یا محمد) درحقیقت ابراهیم اوزی یالقوز اولان حالده ...

وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ شَاكِرًا لِاَنْعُمِهِ اجْتَبٰيهُ وَهَدٰيهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۞
١٢٢) وَاٰتَيْنَاهُ فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ۞
١٢٣) ثُمَّ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ اَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۞

خير وكمال صفتلرى اوندە اولنماقلە كورە يالكز اولقلده بر امت وجماعت مقامندە حضرت او لنور كن الله تعالىيە اطاعتده اولوب الله تعالىنك جميع امرلرينه قانتم ويا طل اولان مذهبلردن ميل ايدوب دين حقدە ثابت وبرقرار اولمش ايدى (وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) (حضرت ابراهيم) مشركلردن دكلدى بو مشركلر ديورلركه بزلر ملت ابراهيمده وار يوق يالان ديورلر او وقتده كرك ابراهيمده بونلاركمى مشرك اوليدى (شَاكِرًا لِاَنْعُمِهِ) ابراهيم الله تعالىنك نعمتلرينه شكر ايدر ايدى (اِجْتَبٰيهُ وَهَدٰيهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) الله تعالى ابراهيمى اختيار ايدوب اوزينه خليل قرار ويروب محكم دينه دوز اولان يولى هدايت ايتدى

١٢٢) (وَاٰتَيْنَاهُ فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً) دنياده ابراهيمه پيغمبرلق ويروب وجميع ملتلرك يانده اونى محبوب قرار ويردك (دنياده هر بر ملت يهود نصارى مسلم مشركلر هپسى ابراهيمى دوست دوتورلار (وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ) درحقيقت (ابراهيم) آخرتده ده صالح شخصلردندر

١٢٣) (ثُمَّ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ اَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا) يا محمد) سنى پيغمبر قرار ويردكدن صكره سكا وحى ايلديك ابراهيمك دين وشريعتنه هانيكه جميع دينلردن ميل ايدوب الله تعالى اطاعتده وامرلرينده قائم اولدى تابع اولكل (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) بو مشركلر ديورلر ابراهيم بزدندى يالان ديورلر (ابراهيم) مشركلردن دكلدى بلكه خالص موحد وموحدلرك رئيسيدى (دنياده اوزينى اولنجى ختنه ايدن (ابراهيم) عليه السلام اولوب دوقسان (٩٠) ياشنده دلشدن بچاقيله اوزينى ختنه ايلدى .. اوزمانده هر بر آلت داشدن ايدى؛ حجك اعمالنى بر ينه يتوروب نجه كه بو كونكى كونده اسلام اراسنده معروفدر قربان كسدى

١٢٤) اِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۞
١٢٥) اُدْعُ اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

١٢٤) (اِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ) درحقيقت شنبه كونينك احترامى سبتدرماقك عذابى او يهودلره قرار ويريلديكه او كونده اختلاف ايدوب احترامى سابقاً ماديلار (شنبه كونده هر بر عمل اونلاره حرام اولاندن صكره او كونده دكزدن بالق دوتماقى اوزلرينه حلال ايدوب بالق صيد ايتديلر (وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) يا محمد) درحقيقت سنك ربك الله تعالى قيامت كونده يهوديلرك اراسنده شنبه كونينك بارەسنده كه او كونده اختلاف ايدوب كاهى حلال وكاهى حرام ايديرديلر البته حكم ايدجكدر (شنبه كونينك بارەسنده عذاب اولنان يهوديلرك احوالاتى تفصيلا سورۂ بقرەدە (٦٥) نجى آيەنك تفسيرندە ذكر اولوندى)

١٢٥) (اُدْعُ اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ) (يا محمد) خلقى الله تعالىنك يولنه ودينينه (دين اسلامه) محكم وصحيح اولان دليل وبرهانيله كه اونده شك وشبهه اولماسون وياخشى كوزل موعظه ايله دعوت ايدوب چاغركلن تا اينكه او موعظەدن خلقه معلوم اولسون سن اونلاره نصيحت ايدوب مقصودك اونلاره منفعت يتورمكدر (وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ) دين اسلامك يولنده كوزل وجهيله مباحثه ومجادله ايدوب غيظ وغضبى كناره قويوب خوش خلقيله مدارا ايدوب دين اسلامك حسنى اونلاره بلديركلن (اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ) يا محمد) درحقيقت سنك ربك الله تعالى او شخصه كه كمراه اولوب ضلالته دوشوب هيچ بر نصيحت وموعظه اوكا تاثير ايلميه سندن عالمراقدر (وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ) موعظه ونصيحت تاثير ايدوب هدايت تاپان شخصلرەدە الله تعالى سندن عالمراقدر اما چونكه سن الله تعالى كمى اونلرك احوالنه عالم دكلسن ولذا مشركلرك هامو سنك

١٢٦) وَاِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ
١٢٧) وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ اِلَّا بِاللّٰهِ

ایمانه داخل اولمالرینه حریص وراغب اولورسن

١٢٦ (وَاِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ)

(بو سوره مکه ده نازل اولوب مگر بو آیه شریفه مدینه ده احد داعوسندن صکره نازل اولدی احد دعواسنده مسلمانلاردن یتمش نفر شهید اولدی التمش درد نفر انصاردن آلتی نفر مهاجرلردن ازجمله (حمزه) مهاجرلردن شهید اولدی یوشتش نفرگ هاموسنی اولدندن صکره مکه اهالی قریش جماعتی (مثله) ایلدیلر (یعنی بورون قولاغ دوداقلارینی کسوب قارینلارینی پارچه لادیلار) بر پارچه (حمزه) نگ جگریدن (هند) ابو سفیانک اورواری معاویه نگ آناسندن اوتری آپاردیلار آغزینه سالوب بوتدی ولکن قارننده قالمیوب قی ایدوب قاباردی رسول خدا کوب حمزه نگ جنازه سنی (مثله) اولنمش حالده کوردیم نهایت مرتبه ده غصله کوب بویوری اگر سندن صکره قالانلار محزون وغمکین اولمیدیلر هر آینه قویاردیم سنگ بدنگی قوشلار وحیوانلار ییوب اونلارگ قارننده ن محشور اولدیگ آندا اولسون الله تعالی یه اگر قریش جماعتنه ال تاپام هر آینه سنگ عوضنگه یتمش نفر اونلاردن مثله ایدرم اوقتده بو آیه شریفه نازل اولدی آیه نگ معناسی بویله در بویویورور (یا محمد) اگر اسنددیکز دشمنگزه عقاب وعذاب ایده سگز نجه که سزه عقاب وعذاب اولنوب ایدر سزده اونگ قدری اونگ عوضنده عقاب وعذاب ایلیگ اوندن آرتق جایز دگل در (حمزه نگ عوضنده اگر اسکیه سنی (مثله) ایلمکه بر نفره مشرکلردن مثله ایده ولورسن اوندن آرتق جایز دگل در (وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ) اما اگر صبر ایدوب عوض ایلمیه سگز البته صبر ایدنلردن اوتری یاخشیدر (بو آیه شریفه نازل اولدی رسول خدا الدیندن کفاره ویروب دیدی الهی صبر ایلدیم

١٢٧) (وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ اِلَّا بِاللّٰهِ) (یا محمد) صبر

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ۞
١٢٨) اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

ایتکلن سنگ صبر ایتمکگ دگل مگر الله تعالی نگ توفیق ویروب کومک اولماقیله (وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ) کافرلرگ عمللریندن مؤمنلره اذیت ویرمکلریندن محزون وغمگین اولما کس (وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ) وکافرلرایدن مکر وحیله لردن دل تنگ اولما کس

١٢٨) (اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا) درحقیقت الله تعالی متقی شخصلره کومک اولوب فضل ورحمتی اولاره شامل در (وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ) برده او شخصلره که یاخشی عمل ماجیلری اولوب دشمنلرینی عفو ایدوب یاخشلیق ایدرلر الله تعالی کومک ایلیندر (حمد اولسون سوره نحلک تفسیری تمام اولدی (هرم ابن حیان) پیغمبرمزگ بیوک صحابه لریندن ایراولوب اولن وقتده دیدیلر اوکا وصیت ایله دیدی وصیت مالدن اولور منم مالم یوخدر لکن وصیت ایدیرم سزه سوره نحل نگ آخرنده اولان آیه لری) بو جانگ وصیتی همین ذکر اولنان آیه لرده عفو گذشت ایدوب صبر ایلمکه اشاره دربلکه کچمشلرگ وصلتاری اولان وقتده بویله سوزلره وانسانیت صفتلرینه متصف اولمقه اولوردی اما بزیم بو زمانلارده ورثه نگ حقنی قطع ایدوب برینه ار بر بنه جوخ یا اینکه حق دارگ حقنی قطع ایلمکه وصیت اولور والله الهادی رسول خدا بویوردیلار هر شخصکه سوره نحلی قرائت ایده الله تعالی اوکا دنیاده عطا ایدن نعمتلردن حساب چکمز

اسرى سوره سيدر مكه‌ده نازل اولوب

(١١٠) آيه (٥٣٣) كلمه‌در (٣٣٦٠) حرفدر

(١) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(١٥) اون بشنجى جزو

٢) سُبْحَانَ الَّذِى اَسْرٰى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصَى الَّذِى بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ اٰيَاتِنَا اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ✡

٢) (سُبْحَانَ الَّذِى اَسْرٰى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصَى) پاک و منزه در هر بر عيب و نقصدن اول الله تعالى كه كيجه‌نگ بر پارچه سنده سير ويروب اوز عبدى (محمدى) مسجد الحرامدن تا مسجد اقصى يه (بيت المقدسه) ايلتدى (اَلَّذِى بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ اٰيَاتِنَا) مسجد اقصى اويله مسجد دركه اونگ تمام اطرافنه (شام مملكتنه) بركت ويرمشيك عبديمز محمدى (مسجد اقصى يه) غريبه ايات و علامتلريمزگ بعضنى اوكا كوسترمكدن اوترى ايلتدق (الله تعالى نگ آياتى غير متناهى اولوب پيغمبرده اوقوه و يارا اولميوب كه الله تعالى نگ جميع اياتنى احاطه ايتسون الله تعالى اوكا بعض اياتنى كوستردى) (اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ)

(*) قيد علماى تفسير و متكلمين هاموسى اجماعاً ديويلر مراد عبد لفظندن آيۀ شريفه ده (محمد) در صلى الله عليه و اجماعاً ديويلر مكه بو آيۀ شريفه معراج بارهسنده نازل اولوبدر ، اگرچه بو آيه شريفه رسول خدانگ معراجنى آسمانلاره دلالت يوقيدر اما

٣) وَ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَ جَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِى اِسْرَائِيلَ اَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِى وَكِيلاً ✡

درحقيقت الله تعالى محمدگ سوزلريلى اشدوب هر بر فعلنى كورندر اونگ تهذيب اخلاقنه و خلوص اعتقاد دينه عالم اولوب عزيز مكرم قرار بيوردى

٣) (وَ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَ جَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِى اِسْرَائِيلَ) (يا محمد) موسى يه توراتى ويروب بنى اسرائيلدن اونرى هدايت ايدوب يول كوسترن قرار ويرديك (اَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِى وَكِيلاً) ديديگ بنى اسرائيله توراته عمل ايدوب مندن باشقه اوزيگزه معبود قرار ويرميگ كه هر بر امرگزى اوكا واگذار ايده سگز

(بقيه سى)
بو آيه يه والنجم آيه سى منضم ايلنده مقصود حاصل اولور ملت اسلامده رسول خدانك معراجنى انكار ايدن يوقدر اما ايكى مقامده اختلاف اولنوبدر اولى معراجك وقتنده انس ابن مالك حسن بصرى ايويلر پيغمبر ايكه مبعوث اولمادن قباق معراج اتفاق دوشوبدر بو قول بى ماخذ و مقبول دكلدر بو ايكنجى قولدن باشقه هامو اصحاب پيغمبر و تابعين ديويلر بر ايل هجرتدن قباق معراج اولوبدر ايكنجى اختلاف معراجك كيفيتنده در عايشه ديوبدر آند اولسون الله تعالى يه رسول خدانك بدنى هيچ وقت بزدن آيرلمدى ايشتدى الحق اونك روح مقدسنى آسمانه عروج ويرديلر معاويه دخى عايشه دن كبى روايت اولنور حسن بصرى ديويلر رسول خدانك معراجى يوخوده اتفاق دوشوبدر معراجده ذكر اولنان احوالات هاموسنى رسول خدا يوخوده كوروبدر بونلاردن باشقه اصحابگ هاموسى و علمانگ اكثرى فلاسفه‌دن باشقه معراج جسمانيه قائل اولوبلار ديويلر همان جسم پاكيله آسمانلره عروج ايلدى اما فلاسفه اسلام معراج روحانى ديويلر حاصل معراجك حقيقتنده بو اختلافلر واردر اما معراجك وقوع اولماقنده ملت اسلام ارا سنده اختلاف يوقدر معراجك حكايتنى اختصارا بويله تذكر ايدوبلر اوگيجه ايكه معراج اتفاق دوشدى بر گيجه‌نك صباحى رسول خدا معراج حيله يتنى ام هانى ابو طالب قزيندن اوترى نقل ايتدى ديدى بو گيجه منى بوراده بيت المقدسه آپارديلر اوردن آسمانه صعود ايلديم اولندگره رسول خدا دوردى ايستدى ام هانى ايويندن خارج اولسون ام هانى رسول خدانك لباسندن ياپشوب ديدى ايوندن خارج اولما رسول خدا بيوردى نه جهته گوره ام هانى ديدى قورخورام تكذيب قريش دن اوترى داستانى سنى تكذيب ايتسونلر بويوردى تكذيب ايتسونلر منم باكيم يوقدر اولدن سگره خارج اولدى گيدوب مسجد الحرامده اوتوردى ابو جهل گلوب رسول خدا يانده اگلشوب ديدى (يا محمد) تازه برشيى واردر ديدى بلى واردر بو گيجه من سفره گتديم ابو جهل ديدى هارايه گتديگ ديدى بيت المقدسه ابو جهل ديدى گه صباح وقتى بوراده اولديك بويوردى بلى ابو جهل هيچ بر سوز ديميوب انكار ايلمدى خوف ايتديكه اگر انكار ايتسه رسول خدا انكار ايدوب دخى جماعتدن اوترى دانشماسون ديدى بو سوزلرى نچه كه منه اوترى دانشدك قومنه اوترى دانشورسان بيوردى البة دانشورم ابو جهل دوروب سس وروب ديدى اى قريش جماعتى بورايه جمع اولون قريش جماعتى گلوب جمع اولديلر ابو جهل ديدى (يا محمد) دانش گورگه بوگيجه هارا گتدك بويوردى بلى بوگيجه بيت المقدسه سير ايتديم قريش بيله غريب سوزى ايشتدكمين ديديلر گيجه گيتدك صباح گنه بوراده حاضر اولديك ديدى بلى قريش جماعتى بعضى ال ووروديلر بعضى اللرينى باشلارينه قويديلر بعضى كه اولديلر اسلامه داخل اولانلاردن بعضى مرتد اولديلار بر نفر مشركلردن گيدوب ابوبكره خبر ويرديكه سنك صاحبگ ديوركه بوگيجه بيت المقدسه گيتديم ابو بكر ديدى يقيناً بو سوزى*

۴) (ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ) ای نوحک گمی سنده
نوحلی بله حمل ایدوب نجات ویردوکمز جماعتک اولادی
(طو فاندن صکره نوحک گمی سنده که هشتاد نفر کشیلردن موصل
بر بلده خلق منتشر اولوب بنی اسرائیل ده اونلارک سلالندن اولما
قله کوره بنی اسرائیله اونلارک اولادی خطاب ایدیور
(اِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا) درحقیقت نوح الله تعالی‌یه
بر شکر ایدن بنده اولوب هر بر فعلنده الله تعالی یه حمد و ثنا
ایدردی

٥) (وَقَضَيْنَا اِلَى بَنِي اِسْرَآئِيلَ فِي الْكِتَابِ)
بنی اسرائیله قطعی و یقینی (توراة) کتابنده وحی
ایتدیکک بوکه (لَتُفْسِدُنَّ فِي الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ) البته
سز بنی اسرائیل ایکی دفعه یر یوزنده فساد ایدر سکز

(بقیه‌سی)
دیدی بو شخص دیدی بلی ابوبکر دیدی ... اریله سوزی ... و عمر و دیوب ... او شخص دیدی
آیا سن اولی تصدیق ایدیورمن بر گیجه ده بیت المقدسه گیدوب آنده صبح وقتی بوراده حاضر اولسون
[illegible]

۴) ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ
اِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ۞
٥) وَقَضَيْنَا اِلَى بَنِي اِسْرَآ
ئِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ
فِي الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ ۞

(بنی اسرائیلک اولنجی فسادی) (زکریا نبی) قتله یتوروب
(اورمیا) پیغمبری حبسه صالدیلار . ایکنجی فسادلری (یحیی)
نبی قتله یتوروب (عیسی) نبی استدیلر قتله یتورسونلر بو ایکی
فسادک هر بریسندن صکره الله تعالی بنی اسرائیله بر سلطان
جابر مسلط ایدوب اونلاردن انتقام چکدی
(وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا) البته سز بنی اسرائیل یر یوزنده
کبر غرور ایدوب ظالم اولوب بیوکلك او جالق ادعاسی
ایلیه جك سکز

٦) (فَاِذَا جَآءَ وَعْدُ اُولٰيهُمَا) زمانیکه
بنی اسرائیلک اولنجی فسادلرینک عذابنک وقتی کلدی
(بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا اُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ) سز بنی اسرا
ئیلدن انتقام چکمکدن اوتری دعواده صاحب جرئت وقوت
اولان بنده لریمزی کوندردیك تا اینکه [زکریا] و اوندن
باشقه مظلوملرک انتقامنی سزدن چکسونلر (فَجَاسُوا خِلَالَ
الدِّيَارِ) داخل اولوب سزک ولایتلرک هر بر طرفنی و ایچرو
سنی کزوب آختاروب سزی قتله یتورسونلر (وَكَانَ وَعْدًا
مَفْعُولًا) الله تعالی نک وعده‌سی عذابدن اوتری بر وعده
ایدیکه لابدا کرك واقع اولیدی نجه که واقع اولدی
(الله تعالی بنی اسرائیلک اولنجی فسادنده اونلاره مسلط ایدن
سلطان (نبوکدنصر) عربلر (بخت نصر) دیورلر
بابل پادشاهی اولوب بنی اسرائیلک سلطنتنی مملکتلرینی
داغدوب بنی اسرائیل پادشاهی (صدقیاه) ی دوتوب
اونک کو... نده اوغلانلارینی قتله یتوروب اوزینک کوزلرینی
چخارو... نوب بابله کوندردی اوندن صکره (اورشلیمی) و
تمام بنی ا... انلرینک ایولرینی اوددوروب یاندیردی شهرک قلعه‌سنی
خراب ایتدی (بیت المقدس) ده نه که برنج و کموش القلری وار ایدی بابله نقل ایتدی

وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ۞
٦) فَاِذَا جَآءَ وَعْدُ اُولٰيهُمَا
بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا
اُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَا
سُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ
وَعْدًا مَفْعُولًا

٧) ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَاَمْدَدْنَاكُمْ بِاَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ اَكْثَرَ نَفِيرًا ۞

٨) اِنْ اَحْسَنْتُمْ اَحْسَنْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ وَاِنْ اَسَأْتُمْ فَلَهَا ۞

سلیمان قوران ایکی بوی ستون و بر قورباجه برنج دن ستونلرک هر برینک
ارتفاعی (١٨) زراع باشلا رینده برنجدن اولان تاجلری
(٣) زراع او تاجلری تماما عینکه ایشلمشیدیلر دوره سنده تار
صورتنده شبکه قرار ویرمشیدیلر بونلارک دا مو شی
و تمام بنی اسرائیلک اعیانلرینی اسیر ایدوب (نبوزرادان)
بابل سرداری بابله آپاردی بنی اسرائیل مملکتی برخرابهٔ غیر
مسکون صورتنده قالدی

٧)(ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ) بیچه زمانلر
کیجدن صکره سز بنی اسرائیل توبه و انابه ایتمک سببیله سزه
قوه ویروب دوباره سزی دشمنلر گزه غالب ایدوب دولت و
سلطنتی سزه قایتاردیق (وَاَمْدَدْنَاكُمْ بِاَمْوَالٍ وَبَنِينَ)
سزه مال دولت او غلانلار ویروب اونلاربله سزه کومك ویردیك
(وَجَعَلْنَاكُمْ اَكْثَرَ نَفِيرًا) سزک جما عتکزی
قباقکیدن ارتق راق قرار ویردیك

٨) (اِنْ اَحْسَنْتُمْ اَحْسَنْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ) اکر سز بنی اسرائیل
جماعتی عمل خیر و صالح ایده سکز اوعمل خیری اوز نفسکزک منفعتنه
ایدوبسکز عمل خیرکزدن هر برمنفعت عاید اولسه سزلرنک اوز نفسیکزه
عایداولاجقدر (وَاِنْ اَسَأْتُمْ فَلَهَا) اما اکر یمان وخبث عمللر ایلیه سکز
او سکده ضرری وعذابی اوز نفسکزه در هیچ برنفر دیکره اونلرن برضرر
عاید اولماز (همینکه بنی اسرائیل دشمنلرینه غالب اولوب دولت وسلطنت
صاحبی اولدیلار قباقکی فلاکت کونلری مرور زمانیله فراموش اولوب
(اکر علم تاریخ اوزمانلارده معروف اولسیدی هرایله قباق کیچن
احوالاتلرینی ثبت ایدوب اوزلرینن صکره کلنلره تذکار اولوب عبرت
کتوروب دوباره طغیان ایلمیوب بلا ومصیبته کرفتار اولمازایدیلار، کورل
ونافع علم در تاریخ علمی دین و دنیایه کومك اولان اولنجی علم تاریخ
در اهل نظر دقت بویورسونلار) طغیان ایدوب الله تعالی یه عاصی

فَاِذَا جَاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ لِيَسُوؤُا وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا

٩) عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْ وَاِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا

اولوب (یحیی) کمی زاهد وعابد جلیل القدر پیغمبری قتله یتوردیلر روح
الله، کلمة الله، عیسی ابن مریمک قتله عازم اولوب جستجو ایلدیلر اکر
اوجنابی مصر مملکتنه آپاروب محافظت ایتمه سیدیلر هر اینه اوشاق
حالتنده اونی تلف ایدردیلر بنی اسرائیلک بوعمللرینه کوره الله تعالی
اونلاری ذلیل ایدوب فارس پادشاهی (داریوش) دارای کبیری اونلاره
مسلط ایدوب اورشلیمی و تمام بنی اسرائیل مملکتنی زیرزبر ایلدی و (بنوکدنصر)
دن آرتق پادشاهلرینی وبیوکلرینی اسیر دوتوب هاموسنی برایله باغلیوب
ایرانه نقل ایلدی اسیرلرک صورتنی وفتحک احوالاتنی کرمان شاهان
بلدینک (٢٥) میل مسافتنده بیستون داغنده رسم وحک ایلدی حوادثات
زمانه یه مقاومت ایدوب اورسملرک آثاری همان داغدن ظاهر وآشکار
دربوقصه نی الله تعالی بونحوبیله خبرویریر) (فَاِذَا جَاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ)
زمانکه بنی اسرائیل طغیان ایلیوب ایکنجی فساد لرینک عذابنک وقتی
یتشدی (فارس ایران پادشاهی دارانی سیزبنی اسرائیله مسلط ایلدیک)
(لِيَسُوؤُا وُجُوهَكُمْ) تا اینکه فارس جماعتی سزه مسلط وغالب
اولوب بوزیکزده غم وغصه علامتنی ظاهر ایلسونلر (وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ
كَمَا دَخَلُوهُ اَوَّلَ مَرَّةٍ) بوفارس جماعتی داخل اولوب بیت المقدسی
خراب ایلسونلر نیجه که اولنجی دفعه فساد ایدنده (بابل) جماعتی داخل
اولوب خراب ایتدیلر (وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا) تا اینکه بوفارس
جماعتی هربرشیئکه سزدن غالب اولوب مسلط اولدیلار
بریمان هلاک ایتمکیله هلاک ایتسونلر

٩) (عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْ) (دیدیك بنی اسرا
ئیله) ای بنی اسرائیل اکر بودفعه ده توبه ایدوب الله تعالی طرفنه
قایده سکز امیدوار اولنک که الله تعالی سزک توبه کزی قبول
ایدوب سزه رحم ایده لر (وَاِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا) اکر توبه ایدندن
صکره ای بنی اسرائیل اوچنجی دفعه قایدوب توبه نی سندیروب
فساد ایده سکز بزده قایدوب ظالملری سزه مسلط ایدوب عذاب

وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا

١٠) اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدِى لِلَّتِى هِىَ اَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا كَبِيرًا ۞

١١) وَاَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا

١٢) وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاۤءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْاِنْسَانُ عَجُولًا

١٣) وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا اٰيَةَ الَّيْلِ وَجَعَلْنَا اٰيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً

ایده ربك (وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا) سزگ کمی کافرلردن اوتری جهنمی زندان قرار ویردیك اورادن هیچ وقت قورتاره بلمزلر

١٠) (اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدِى لِلَّتِى هِىَ اَقْوَمُ) (بنی اسرائل (توراة)ه مخالفت ایدوب اولارء عذاب اولماقدن برمختصر ذکر ایلیدن صکره اهل قران عبرت کتورمک مناسبله بوآیه شریفه ده قرآنه مخالف اولانلارگ عذابنی وموافق اولانلارگ ثوابنی بیان بویوریر آیه نگ معناسی بویله در) درحقیقت بوقران هدایت ایدر اوحالت وطریقه نگ طرفنه که محکم راق وحق راق اولسون (دین اسلام طرفنه) (وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا كَبِيرًا) و ایمان کتوروب عمل صالح ایدن شخصلره بشارت ویریر که اونلاردن اوتری آخرتده بویوك اولان اجر واردر

١١) (وَاَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا) واوشخصلر بکه آخرت کوننه ایمان کتورمزلر اونلاردن اوتری اذیت ویرن عذاب حاضر ایتمشیك

١٢)(وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاۤءَهُ بِالْخَيْرِ) انسان غضب حالنده اوز نفسنه شردن اوتری دعا ایدر نجه که خیردن اوتری دعا ایدر (وَكَانَ الْاِنْسَانُ عَجُولًا) انسان هربر فعلنده تعجیل ایدندر (قریش دن نضر ابن الحرث دعا ایلیوب دیدی الهی اگر بو قران حقدر بکا برعذاب کوندر بدر دعواسنده اونی اسیر ایدوب قتله یتوردیلر

١٣) (وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ) (یامحمد) کیجه کوندوزی توحید وقدرتمزه ایکی دلیل وبرهان قرار ویردیك (فَمَحَوْنَا اٰيَةَ الَّيْلِ) کیجه نگ علامت اولماقنی قرانلوق وایشقسز قرار ویردیك (بعضی وقتلرده آیگ ایشقی اولسه ده کون مقابلنده ایشق حساب اولنماز) (وَجَعَلْنَا اٰيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً) اما کوندوزگ علامت

لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا

١٤) وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ طَاۤئِرَهُ فِى عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كِتَابًا يَلْقٰيهُ مَنْشُورًا

١٥) اِقْرَاْ كِتَابَكَ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا

اولماقنی ایشق هربرشینی واضح وآشکا ردرك اولان قرار ویردیك (لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ) کوندوزی ایشق قرارو بردیك تاایکه اونگ ایشقلغیله هربرعملرگزده تصرف ایدوب ربگز الله تعالی فضلندن معاش وروزی طلب ایلیه سگز (وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ) کیجه وکوندوزگ مختلف اولماقیله ایللرگ عددینه وهربر حسابه عالم اولاسگز (وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا) دین ودنیا امرلرنده احتیاجگز اولان شیلرگ هاموسنی سزدن اوتری بوقرانده آشکارا تفصیل او زره بیان ایتمشوك

١٤) (وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ طَاۤئِرَهُ فِى عُنُقِهِ) قیامت کوننده هرفرد انسانگ عملنی قلاده (بویون باغی) کمی اونگ بوینته لازم ایدریك هیچ بروقت اوندن ایرالانموب کنار اولماسون (وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كِتَابًا يَلْقٰيهُ مَنْشُورًا) هربرانساندن اوتری قیامت کوننده بر کتاب خارج ایدوب چیخارداریق که اونگ هامو عمللری اوکتابده یازیلوب اونگ اوخوماقندن اوتری آچلوب حاضرلنمش حالده او کتابی ملاقات ایدر

١٥) (اِقْرَاْ كِتَابَكَ)قیامت کوننده هرشخصه دیلور اوخو کتابگ بوکتا بیکی کور دنیاده نه عمللر ایلوبسن او عمللرسنگ خاطرگدن محو اولوبدر اما الله تعالی اونلارگ هاموسنی حفظ ایدوب بو کتابده ثبت اولنمشدر سن دنیاده بویله خیال ایدردگ هربرعملکه سندن صادر اولدی تماما محو اولدی ایمدی سکا معلوم اولدیکه سن خیال ایدن کمی دگلمش بوکونکی کونده اوزعملیگه باخوب حسابنی ایتگان (كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا) سنگ عملگدن حساب چکمکده سنگ اوز نفسگ کفایت ایدر اوزگ اوز نفسگه باخوب نفسگ حسابنی ایت کلن آیا بوعمللریکه جزای خیر ویریلور یاجزای شر (دنیاده اوخومق بلمین نفسلر قیامت کوننده هاموسی اوخویه بیلورلر (حسن بصری) بوآیه نی قرائت

١٦) فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهٖ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا ۞
١٧) وَاِذَا اَرَدْنَا اَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ۞
١٨) وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ

ایدنده دیورکی ای آدم اولادی آنده اولسون الله تعالی به اوالله تعالی نیکه اوز نفسکرک حسابنی سزه واکذار ایده‌جکدر حقیقتا سز یله انصاف اوزره رفتار ایدوبدر)

١٦)(فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهٖ) هر بر شخصیکه هدایت تابوب دین اسلامه داخل اولا اوهدایتک اجر وثوابی اونک اوز نفسنه عائد اولور (وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا) وهر بر شخصیکه ضلالته دوشوب دین اسلامدن کنار اولا درحقیقت اوضلالتک ضرری وجزاسی اونک اوز نفسنه عائد اولور هیچ بر شخصک عملی شخص دیگره خیر وضرر یتورمز (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى) هیچ بر گناه کار اولان نفس اوزگه نفس گناه کارک گناهنی اوزینه قبول ایدوب اونک عوضنه عذاب چکمز (وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا) حکمة موافق بردن اوتری صحیح دگلدر بر جماعتنه عذاب ایتمک تا اینکه پیغمبر کوندروب اول اونلاری دعوت ایلسون همینکه پیغمبرک عوته قولاق ویرمیوب ضلالتلرینده باقی قالدیلار اوندن صکره اونلاره عذاب نازل ایدریک

١٧) (وَاِذَا اَرَدْنَا اَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا) زمانیکه قریه اهلنک (کیچن امتلردن) اوز عملرینک سببنه هلاکلرینی اراده ایتدیک واونلرک هلاک اولماق زمانی یاوق اولدی اونلاره بیوک فراوان اولان نعمتلر ویردیک اونعمتلره شاکر اولماق عوضنه طغیان ایدوب فاسق اولدیلار گویا اونعمتلری اونلار ویروب طغیان ایدوب فاسق اولماقه امر ایلمشدیک (فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ) فاسق اولماقلرینک سببنه عذاب کلمه سی اونلاره سزاوار اولدی (فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا) بس هلاک ایدوب خراب ایتمکله اونلاری هلاک ایدوب قریه لرینی خراب ایتدیک

١٨) (وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ)(یامحمد) نه قدر کیچن قرنلرده نوح دن صکره پیغمبرلری تکذیب ایدن

وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ خَبِيرًا بَصِيرًا ۞
١٩) مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلٰيهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ۞
٢٠) وَمَنْ اَرَادَ الْاٰخِرَةَ وَسَعٰى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ۞
٢١) كُلًّا نُمِدُّ هٰؤُلَاءِ وَهٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا

امتلری هلاک ایتدیک سنی تکذیب ایدنلرده عذابدن اوتری حاضر اولسونلار (وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ خَبِيرًا بَصِيرًا) یامحمد) سنک ربک الله تعالی بنده لرینک گناهنه عالم وخبردار اولوب کورن حالده کفایت ایدر علاحده شیئ اوکا لازم دگلدر

١٩) (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ) هر بر شخصیکه آخرتی ترک ایلیوب دنیا اراده ایدوب دنیا متاعنی خواهش ایلیه اونلاره اوزیمز اراده ایدن شخصه ایستدوکمز عطنی دنیاده ویرریک (بیله دگل که هر شخص دنیاده هر بر شیئ ایستیه اوکا ویریلور بلکه موافق حکمت ومصلحت عطا اولنور (ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلٰيهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا) دنیاده اوکا عطا ایلدکن صکره آخرتده جهنمی اوندن اوتری منزل قرار ویروب مذمت اولنوب الله تعالی رحمتندن کنار اولدوقی حالده جهنمه داخل اولور

٢٠) (وَمَنْ اَرَادَ الْاٰخِرَةَ وَسَعٰى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ) وهر بر شخصکه آخرتی اراده ایدوب آخرته ایمانی اولان حالده آخرتک حقنی مراعات ایدوبن سعی ایدوب عمل صالح ایلیه (فَاُولٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا) بویله شخصلرک عملری قبول اولوب عملرینک مقابلنده اونلاره جزای خیر وثواب ویریلور

٢١) (كُلًّا نُمِدُّ هٰؤُلَاءِ وَهٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ)یامحمد دنیا اراده ایدن وآخرت اراده ایدن هر ایکی فرقه‌یه سنک ربک الله تعالی عطا وبخششندن مدد ایدوب اونلاره روزی یتوردیک (وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا)(یامحمد) سنک ربک الله تعالینک عطا وبخششی خلقدن منع اولنوب اونلارک معصیتلرینه کوره مضایقه اولنان دگلدر دنیاده مؤمن وفاسق هر ایکیسنه الله تعالی روزی عطا ایدر روزیلرینی قطع ایلمز اما آخرتده مومنلره نعمت ویروب فاسق وعاصیلره عذاب ایده جکدر

۲۲) (اُنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ) (یامحمد) نظر ایلیوب اعتبار کور زیلـه باخکلن نجـه تفضیل ویروب دنیا اهللی بری برینه تفاوتلو قرار ویرمشوک بوتفاوتیکه دنیاده کوردگ هایله در آخرتگ تفاوتی (وَلَلْاٰخِرَةُ اَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَاَكْبَرُ تَفْضِيلاً) دنیانگ تفاوتیکه (.) محسوس اولدی البته آخرتگ درجه لری مرتبه لری واهلنگ بری برینه اجر ثواب جهتندن تفاوتلری بیوک راق وآرتق راق اولاجاقدر

۲۳) (لَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ) (یامحمد) الله تعالی ایله‌یله برعلاحده معبود ستایش ایتمیوب هیچ بر شیئی اوکا شریک قرار ویرمه‌کل (قرآن شریفگ آیه‌لرینه رسول خدا مخاطب اولسا ده کوره بوآیه‌ده سایرآیه‌لر کبی رسول خدایه خطابدر توحیده قایل اولوب الله تعالی‌یه شریک قرار ویرمه‌مکی خلقه اعلام ایتمک مقصوددر) (فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا) اگر الله تعالی‌یه شریک قرار ویره‌سن اووقتده آخرتکو نده الله تعالی طرفندن مذمت اولنوب برطرفده ذلیل وکومکسز اکلشورسن (نیجه که دنیاده کومکسز شخص برکوشه‌ده ذلیل ومکوب اکلشور) الله تعالی‌یه قرار ویرن شریکلردن سکا برکومک اولماز

۲۴) (وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا اِلَّا اِيَّاهُ) (یامحمد) سنگ ربنگ الله تعالی امرقطعی بیوروبدر کرک الله تعالی‌دن باشقه

(*)(قید) بر جماعت مدینه‌ده (عمرگ) خلافت زماننده اصحاب وغیر اصحابلردن (عمر)گ قاپوسنده جمع اولوب حضوره داخل اولماقه اذن استدیلر سر (بلال) برده (صهیب) دن اولری اذن کلدی حالبکه صحابه آرسنده بوللاردن فقیر بی چیز یوقیدی غیرلره اذن ویر یلمدی قریشگ بیوکلری ابوسفیان و سهیل بن عمرو وبوللاردن غیرلره بومطلب چوق آغر کلدی سهیل ابن عمر دیدی بوبزیم اوزیمزدن اوزیمزه وارد اولوبدر بزلره اسلامه دعوت ایلدیلر اوللاربیله اوللار بزدن سبقت ایدوب اسلامه داخل اولدیلار اوجهته کوره بیوک مقام صاحبی اولدیلار بوعمرگ قاپوسیده بوراده برشیئی یر خبر [illegible] اوللارگ تفاوتی آخرتده نه مرتبه اولاجاقدر احکار اوللار (عمر)گ قاپوسنده حسد ایله سگز آخرتده اوللاردن اولری قرار ویرن نعمتلره آنلرق حسد ایله چکسگز

هیچ برشیئه عبادت ایتمیه سگز (وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا) کرک آتا وآنایه احسان ویاخشیلق ایلیه سگز (*) (اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَا اَوْ كِلَاهُمَا) آتا آنانگ بری یا هر ایکیسی اکرسنگ یانگده قوجه لقه یتشوب سندن باشقه اوللاره برعلاحده کفیل اولمیه یاعلاحده اولادی

(*)(قید) بوحکمیکه الله تعالی بویوریر کرک آتا وآنایه اطاعت ویاخشیلق ایتمک بوحکمده تفاوت یوقدر آتا وآنا کافراولسو نلاریا مسلمانجه که ابراهیم علیه السلامگ آتاسیله رفتاریندن معلوم اولور رسول خدا صحابه‌سی (سفیان بن عیینه) دن سوال ایتدیلر شخص اولادن سگره اولدن اوتری صدقه ویرمک آیا اوکا یتشور یانه دیدی صدقه‌لرگ ثوابی میته یتشور اما استغفاردن یاخشی راق میته مسعده ویرن برشیئی یوقدر اگر اولسیدی الله تعالی آتا وآنا بارهسنده امر ایدردی وحالکه استغفاردن باشقه برشیئه امر بویورمیوبدر آتا آنا بارهسنده رسول اکرمدن وارد اولان حدیثلر حددن زیاده‌در برنچه حدیث رسول خدادن بوراده تبرکا ذکر ایتدیم بر کشی کلوب رسول خدایه عرض ایتدی یارسول الله منم آتا وانام قوجه لوبلار نیجه که اوللار مسکاوشاق حالتنده ترحم ایلیوب خدمت ایدوب محافظت ایتدیلر منده ایندی اوللاره خدمت ایدوب محافظت ایدیرم آیا اوللارگ حقنی ایتمشم رسول خدا بویوردیلار خیر حقلارینی ادا ایتمیوبسن چونکه اوللار سنی اوشاق وقتنده خدمت ایدوب سنگ باقی قالماقیگی دوست دوتر دیلار اما سن اوللاره خدمت ایدوب منتظرسن که نه وقت اوللار موت درک ایدوب خلاص اولاجاقسان سنگ خدمتگ اوللارگ خدمتنه مقابل اولابلمز بر شخص دیکر کلوب رسول خدایه شکایت ایتدی یارسول الله آتام منم مالمی کتوروب تلف ایدیر رسول خدا اوکا آتاسنی حاضر ایلدی گوردیلر بر قوجه کشی عصایه تکیه ایدوب کلدی رسول خدا اوندن سوال ایلدی عرض ایتدی یارسول الله بر وقت وارایدی منم بو اوغلوم ضعیف ایدی من قوتلو اوفقیر محتاجیدی من غنی من هیچ برمالمی اوندن مضایقه ایتمز یدیم ایندی من ضعیف اولمشام او قوتلو اولوب من فقیر اولمشام او غنی اولوب مالنی مندن مضایقه ایدیر رسول خدا اوکشی‌نگ سوزینی آغلادی بویوردی بحرا قده اولان داش وکسکلرده سنلن اوتری آغلادیلار اوندن سگره اوکشی‌نگ اوغلنه بویوردی سن ومالنگ هر ایکسی آتانگدر (ایکی دفعه بویوردی) بر شخص دیکر کلوب رسول خدایه آتانگ بدخلق اولماقندن شکایت ایلدی بویوردی اوو قیسکه سکا دوقوز آی حامله اولدی اونده بدخلق دگلیدی دیدی یارسول الله آنام بدخلق در بویوردی سندن اوتری گوندوزلر زحمت چکوب گیجه‌لر اویاق قالانده هیچ بدخلق دگلیدی عرض ایلدی یارسول الله منم اوتری چکن زحمتلرگ جزاسنی اوکا یتور مشم بویوردی نه ایلیوبسن عرض ایتدی چکنده اوتی مکه‌یه اپار مشام بویوردی سنی وضع حمل ایدن وقتده بردفعه آغری چکمکنگ جزاسنی ویرمیوبسن‌له اینکه تمام زحمتلرینگ برعلاحده حدیثده بویوردیلار آتانگ حقنده بیوک احسان اینکه اودرکه شخص آتاسنگ دوستلرینه یاخشیلق ایلسون بویاره‌ده احادیث چوق واردر اولوب بونچه حدیثله کفایت ویریک تا اینکه آتا وآنانگ مرتبه‌سی سیزلردن اوتری آشکار اولسون وبله سکه شریعت غرای محمدیه‌ده آتا آنانگ حقی حکمت اوزره نه قدر ملاحظه اولنوبدر نیجه که قباقده ذکر اولندی بوحکملرده آتا وآنا مسلم اولسن یا کافر هیچ برتفاوت یوقدر بدر دعواسنده (حذیفه) مسلمانلار آتاسنده آتاسی (سهیل بن عمرو) مشرکلر طرفنده ایدی رسول خدادن آتاسنی قتله یتورمکده اذن ایستدی بویوردی سن بوامردن اوزاق اول اوللار قوی سندن باشقه‌سی بوامره مباشر اولسون اهل انصاف بوعالیمقدارگ رفتارینه باقوب فکر ویرسونلر اوغول آتانی اولدرمکه وحال آنکه مشرک اوزدشمنی در راضی اولمیور آیا بوله شخصه بی انصاف یا بی‌رحم لقدن برشی اسناد ویرملماولورمی؟ نیجه که او روپا علمالری بعضی متعصبلری اسناد ویریرلر

وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَا اَوْ كِلَاهُمَا

۲۲) اُنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَلَلْاٰخِرَةُ اَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَاَكْبَرُ تَفْضِيلاً

۲۳) لَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا

۲۴) وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا اِلَّا اِيَّاهُ

فلا تقل لهما اف ولا تنهر
هما وقل لهما قولا كريما
✡
٢٥)واخفض لهما جناح
الذل من الرحمة

اولمیه اووقتده سكا لازم در اونلاره كفیل اولوب خواهش
ایدن شیلری اونلاردن اوتری عمله كتوروب حسن خلقیله
رفتار ایدوب هر بر اذیته اونلاردن متحمل اولا سن
(فلا تقل لهما اف) اكر آتا وآنادن سكا اذیت یتشوب
زحمته دوشوب اونلارك خدمتلری سكا آغر كلوب بن
اونلاردن انجینه سن (نجه كه شخص برشیدن انجین وقتده
اوف كلمه سنی دیور) سز انجه ن وقتده (اوف) دیمه كلن
تا اینكه اونلار سندن دل شكسته اولوب خجالت زده
اولماسونلر (ولا تنهرهما) آتا وآنایه آجقلانوب اونلاری
ایلین ایتلر سندن نهی ایتمه كلن اكراو ایشدن اونلاری
قایتار ماق لازم اولسه كرك رفق ومدار ایله اولسون نه اینكه
آجقلانما قیله (وقل لهما قولا كريما) ادب ملاحظه
ایدوب انصاف ومروتی كوزلیوب اجقلانوب
اوف دیمكك عوضنده یاخشی وكوزل سوزلر اونلاره
دیوب حسن خلقیله اونلاریله رفتار ایتكل (كرك آتا وآنا
ایله رفتاری جناب ابراهیم علیه السلامدن اوكرنمك
آتاسی كافر اولان حالده باخ كوركل اونیله نجه ذلت
خضووع خشوعیله تكلم ایدیر سوره مریم وغیر مریمده بو مطلبه
مطلع اولماق اولور .. حقیقتا الله تبارك وتعالی آتا وآنا نگ
بارهسنده وصیت ایلیوب تاپشرماقده نهایتده مبالغه ایدوبدر
آتا آنا نگ احسانی اوز توحیدیله برمقامده ذكر ایتمكدن
آرتق نه شئ اولا بیلور)
٢٥) (واخفض لهما جناح الذل من الرحمة)
بوندن قباق سن آتا وآنایه محتاج اولوب نجه سكا مهربان
اولوب محافظت ایلیوبلر ایمدی اونلار سكا محتاج اولان
زمانده كرك سن اونلار یله خوش رفتار ایدوب رحم

وقل رب ارحمهما كما
ربیانی صغیرا ✡
٢٦ ربكم اعلم بما فی نفو
سكم ان تكونوا صالحین
فانه كان للاوابین غفورا ✡
٢٧ وآت ذا القربی حقه

ومهربانلقگ آرتق لقدن اونلاردن اوتری اوزیگی
نهایتده ذلیل ایدوب دوست دوتوب ایستین شیلر ینی
اونلاردن اوتری حاضر ایلیه سن (وقل رب ارحمهما
كما ربیانی صغیرا) دنیاده آتا وآنایه یاخشیلق ایدوب
رحم ایتمكه اكتفا ایتمیوب دعا ایلیوب الله تعالیدن ایستكل
همیشه لك رحمتی آخرتده اونلاره شامل ایله سون دعا
ایلیوب بویله دیكل) ای ملم ربم منیم آتا وآنامه رحم ایدوب
اونلارگ تقصیرلریدن كچوب كناهلرینی باغشلا نجه كه
اونلار مكا رحم ایدوب صغیر اوشاق حالتده عاجز اولان
وقتده تربیت ویروب هربرآفتدن منی حفظ ایتدیلر
٢٦ (ربكم اعلم بما فی نفوسكم) سزگ ربیگز الله تعا
لی سزیگ نفسگزده اولان شیلره (آتا وآنانگ محبت واطاعتدن)
عالمدر (ان تكونوا صالحین) اكر سزگ قصدیگز صلاح وعمل
خیر اولوب آتا وآنایه یخشیلق واحسان فكرنده اولمش اولا
سگز الله تعالی سزه جزای خیر ویرور لكن اكر غضب مقامنده
یا اینكه آتا وآناگز كافر اولماق سببنه غیرت اسلامه كوره سز
دن آتا وآناگز بارهسنده برخلاف ادب واذیت صادر اولمش
اولا او وقتده سزه لازم در اوخلاف عملدن توبه وانابه ایدوب الله
تعالی طرفنه رجوع ایلیه سگز همینكه توبه ایدوب الله تعالی
طرفنه رجوع ایتدیگز الله تعالی ده سزگ توبه گزی قبول ایدر
(فانه كان للاوابین غفورا) درحقیقت الله تعالی توبه ایدنلره
رحم یدوب اونلاری باغشلایاندر
٢٧) (وآت ذا القربی حقه) ای دولتمند ومالدار اولان
شخص قوم اقربالرگ فقیر بی چیز اولانده اونلارگ حقنی او
ز مالگدن ادا ایتكل (یعنی فقیر قوم اقربانگ غنی شخصگ مالنده
حق واجب وار لا ربدر كرك اعانه ایدوب قویماسون اونلار آج قالوب

وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ۞
٢٨ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ۞
٢٩ وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ۞
٣٠ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ

ضايع اولسونلار) (وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ) هايله فقير و يول كيچلرگ كه (مخار جلرى يول اثنا سنده تمام اولور) حقلرينى اوز ماليگردن ادا ايليگ (يعنى اونلارگده سزيگ ماليگرده حق وار لا ريد ركرك اونلاره كومك ايليه سگر) (وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا) اى مالدار شخص هيچ وقت ماليگى معصيت بولنده فخر غرور مقاملده ور يادن اوترى صرف ايلمه

٢٨) (إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ) درحقيقت بوذكر اولنان مقاملرده مال صرف ايدن شخصلر شرير و خبيث اولما قده شيطانلرگ قرداشلاريدرلر (وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا) اونيده بيلوبگزكه شيطان اوزربى الله تعاليه كافر اولوب اونگ اطاعتندن خارج اولوبدر بويله شخصه اطاعت ايدوب اونيله عملده شريك اولوب او كافر داش اولدق عقلدن كنار بر عملدر بو عملگ صاحبلرى عاقللر قطارندن خارج اولوب سفيهلره ملحق اولورلر

٢٩) (وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا) كر قوم اقربا يا مسكين و ابن سبيل كلوب سندن برشيئى سوءال ايلديلر لكن سنده برشى حاضر اولمادى او وقنده اكر سن اونلاردن يوز چويره سن بوندن اوتريكه اميد وارگدر اوز ربگ الله تعالى نگ فضل و رحمتندن سكا بربردن روزى يتشه او وقنده اونلاره عطا ايده سن بويله وقنده اونلارى جواب سزرد ايلمه تا اينكه قلبلرى سندن شكسته اولماسون (فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا) اونلاره ياخشى كوزل وجهيله جواب ويروب قايتاركن

٣٠) (وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ) (*) اى مالدار اولان شخص اليگى بوينگه باغله مكن (نجه كه اسير

(*) الله تعالى بو عملرگ هيچ بريسنه راضى دكل نه تمام مالى بذل ايتمكه و نه هيچ برشى ويرمه مكه احسان و انفاق ايتكده ميانه رفتار ايتمكه امر يبوربر راضى اولبور كه

وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ ۞

شخصگ لنى بوينه باغلارلار) تا اينكه بخل ايدوب مالگدن برحبه بر دينار الله تعالى بولنده ذكر اولنان شخصلره يا اونلاردن باشقه لره يا مسلمانلارگ مصالحنده انفاق واحسان ايلميه سن بخل شيطان عمليدر البته ترك ايتگن (وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ) انفاق و احسان ايلين زمانده ده اليگى تمام آچما قيله اچما كن كه هاموماليگى بذل ايدوب انفاق و احسان ايده سن اوزگ محتاج قالوب خلقه يوك اولوب اوزگه لردن

بقيه سى

شخص فقير اولوب محتاج النى اوزگه لره اوزادوب اونلاردن سئوال ايتسون بلكه الله تعالى غنىلقى دوست دوتور بوشرطيلن كه الله تعالى امرلرينه عمل ايتسونلر غنى ومالدار اولوب ابنای ملته اعانت ايدوب اونلارگ حاجتلرينى رفع ايتمك بيوك مقام ومرتبه در (حكيم بوذرجمهر) دن سئوال ايتديلر آيا مال يخشيدر يا علم ديدى علم ديديلر پس جهة ندر كه علمالرى اغنيالرگ قاپولارينده كوريلر ديدى اونلار علمى تحصيل ايدوبلر اونلر مكره فكر ويروب كورويلر كه علم مال سز بى مقداردر ايمدى كوبلر مال تحصيل ايلسونلر حقا كه بويله در علم البته مالدن يخشى در نجه كه (على) عليه السلامگ كلامندن نجه وجهيله علمگ ترجيحى ماله مستفاد اولور اما حكيم دين كسين علم مال سزى فايده وى ثمرشى در پس علمى تحصيل ايتكده گرك مال تحصيلده ده مبادرت اولنسون اينكه مالك استعانتيله تحصيل ايتديكى علمدن دين وملته فايده ويرسون احياى دين و ملتده مال اولمنجى شرطدر دين اسلامگ انتشارينه اولمنجى سبب وكوملك خديجه نگ مالى بولدى پس انجه ينگ اولور مال لازم دكل ترك دنيا گرك ايتمك او شخصلريكه آتلارينى واعظ قويوب ملته القاى وعظ التاسنده ترك دنيا سوزلريدن ديبلده آيا مقصودلرى نه اولمش اولا وحال آنكه اوزلرينگ اوموعظه دن وجت اعلانى اوجوزقيه ساتما قدن مقصودلرى تحصيل مال دنيا در پس هما نا مقصودلرى مال دنيالى ارباب دنيانگ نظرلنده تقبيح ايتمكدن اونلارگ النده اولان مالدن برقدر سهل وجهيله الدن ايدوب آلماقدر بوده تحصيل مالدن بوگرى برطريقدر اما مالدار شخصلر بويله مقاملرده گرك هوشيار اولوب اونلارگ قوليله فعللرينگ ضد اولماقنى درك ايلسونلر ائمة هدايه سلام الله عليهم يالان حد ثلرى اسناد ويرمكدن همين طريقه ايله تحصيل مال ايتمك مقصودلرى نجه كه جناب امير المؤمنين على عليه السلامه اسناد ويروب ديبورلر بوزده بوكى جواهرات برماتله ويردى قنبر قاچلى حضرت اوكاديدى نه ايدن اولرى قاچيگ ديدى قورخودوم مبده يا غشليا سان اگر به سن بوقدر جواهرات دنياده هارادان اولدى و على دن اوترى نه يردن كلدى جواب ديدى امامدن بله عملى بعيد كل درها بله امام زين العابدينه اسناد ويريلر التى يوانده انگ سوى طرفنگ ايچنده الماس ياقوت زمرد اولدى كتوردى او شخصگ النكه توكدى بونله سوزلرى مسلمانلارگ منبرلرينده ائمه يه اسناد ويرمك زهى بيحالق وخالقك نادان اولماقنه دلالت ايدر پس مال يخشى شى ايمش دين دنياسى شخصك ماليله آباد اولور انه انگه فقير اولما قيله رسول خدا نجه يرده دعالرنده فقير اولما قدن الله تعاليه پناه آپاروبدر (امام فخر الدين رازى ديور هر اله تجربه معلوم كلفت آخر كار كه قدر مرد بعلم است وقدر علم بمال) خصوصا علم شريعت امر بمعروف نهى از منكر ايد نلرگ ارتق احتياجلرى ماله واردر بريرده كه الله تعالى جميع مالى اوالله يولنده انفاق و احسان ايتمكه راضى بولماسون مالى حفظ ايدوب عدالت اوزره صرف ايتمكه امر بيورمسون كه ديمك اولوركه مال مذموم در

فتقعد ملوما محسورا ۞

٣١) إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ۞

٣٢) وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا ۞

سؤال ايليه سن بو عملده قبيح اولان عملدربونيده ترك ايتكلن (فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا) ماموماليگى و برندن صكره دولانوب الله تعالى يا نندە مذمت اولو نمش (جونكه الله تعالى مسرف شخصى دوست دوتماز) اوزگده فقير و بى چيز اولان حالده برگوشه ده اكلشه سن كه هيچ برخير و منفعت سنگ وجودگدن حاصل اولماسون

٣١(إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ)در حقيقت سنگ ربگ اللهتعالى (يا محمد) بسط ويروب آچاررو زينى هركيمه دن اوترى كه اوزى ايستيه وتنك دوتار هركيمه يه كه اوزى ايستيه حكمت و مصلحت اوزره برينه آرتق برينه اكسوگ روزى ويرير روزى الله تعالىنگ قدر تندەدرس ايليه بيلمه سن برينه آز برينه چوخ روزى ويره سن (إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا) الله تعالى هامو بندەلرينگ احوالنه عالمدر هرشخصگ اوز مصلحتنه كوره اوكا روزى ويرور (اگرچه دنياده مخلوقگ هاموسى ديورميم مصلحتم دولتمند اولماقدر اما الله تعالى هر برامرگ عاقبتنه و مخلوقگ مصلحتنه اوزلريندن ياخشى عالمدر اوجهته كوره روزيلرى باتفاوت خلقه عطا بويورير)

٣٢) (وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ) اولادلريگزى آجلق و فقيرلق قورخوسندن قتله يتورميگ (جاهليت زماننده بعضى عربلردن قزلاريلى فقيرلق ياا ونلادن اوترى عاركتورمك خصوصنده قتله يتوريرديلر الله تعالى اونلارى بوايه شريفه ده او قبيح عملدن نهى بويورير (نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ) اوقزلاره و سزه روزى ويرن بزيك نه جهته كوره اونلارى قتله يتوريرسگز (إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا) درحقيقت اوقزاوشاقلاريني قتله يتورمك بويوك اولان كناهدرالله تعالى سزدن مواخذه ايدر

٣٣ وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَى إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ۞

٣٤ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا

٣٣) (وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَى) شريعت اسلام قراروقويان ازدواج خصوصنده قانوندن باشقه اوزگه طريقيله اروادلاره ياخون اولوب زنا ايلميگ زنا بيوك فسادلره باعث درهاموسندن ارتق نسل ايتوب اولادگ ضايع اولماقى در (إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا) درحقيقت زنا نهايتده قبيح عملدر ونه يمان يولدر كه شريعت قرار ويرن يولى قويوب اونگ خلافى اولان يولا تابع اولوب بر بويله قبيح عمله شخص مرتكب اولسون

٣٤) (وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ) اونفسلاريكه الله تعالى اونلارگ قتله يتورمكنى حرام ايدوبدر اونلرى قتله يتورميگ مگر حق وعدالت اوزره (نچه يرده قتل نفس جايزدر (١) قتل نفس دن اوترى قصاص الماقده (٢) مرتد فطرى اولوب دين اسلامدن چخانده (٣) لواط ايلينده (٤) زناى محصن اولانده يعنى اروادى اولان كشى يا ارى اولان ارواد زنا ايليه بومقاملرده قتل نفس جايز و حق در امابونلاردن باشقه قتل نفس ايتمك عمدا و قصد احرامدر اوشخصگ توبه سى قبول اولميوب آخرتده هميشه عذابده اولاجقدر (وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا) هربرشخصيكه اونى ظلما قتله يتورمش اولالار حقيقتا بز اونگ ولى سندن اوترى اوقاتله تسلط قرار ويرمشيك ايسته ديه آلور يا ديه نى باغشليوب اوندن كيچر يا اينكه قتله يتورير (فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا) اما ولى ده قتل ده (٭) اسراف ايتميوب غير قاتلى يا برنفر قاتلدن آرتق نچه نفرى قتله

(٭) قيد عربلرگ ارا سنده مقتول اولان شخص اگر بويوك متشخص شخص اولسيدى اولك عوضنده برنفره اكتفا ايتميوب نچه نفر شخصى قتله يتوريرديلر يا اينكه قاتل اگر كم نام اولماقه كوره قاتلى اولدور ميوب اوقبيله دن بربويوك شخصى قتله يتوريرديلر عربلرك بويوكلريندن (كليب و مهلهل) ايكى قارداشيدلر (كليب) ى بنى مره جماعتندن برنفر قتله يتوردى (مهلهل) قرداشنك قاتلى اولماقده اولك قاتله متعرض اولميوب اوقبيله نك بيوكلريندن (بجير ابن

٣٥ وَ لَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ اِلَّا بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُ وَ اَوْفُوا بِالْعَهْدِ اِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

يتورمه سون همان مقتولك عوضنده بر نفر قاتلى كرك قتله يتورمك در حقيقت اولى شخصه الله تعالى كومك اولوب اوكا اختيار ويروب تا اينكه قصاص آلسون اوده الله تعالى حكمنه كرك اطاعت ايدوب قاتل دن باشقه علاحده شخصى قتله يتورمه سون

٣٥) (وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ اِلَّا بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ) يتيملرك مالنه يووق اولوب اونده هيچ بر تصرف ايلميك مكر كوزل و ياخشى وجهيله كه اونلارك مالنى حفظ ايدوب تجارت ايتمكيله اونى ارترا سگر بويله و قتده يتيملرك مالنى حفظ ايتمك لازمدر (حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُ) تا اينكه اويتيم عقلنك كامل اولان وقته يتشه عقلى كامل اولوب رشيد اولان زمانه كمى (يعنى او زمالنده تصرف ايتمك طريقه سلى بيلوب مالنى ضايع ايتميه) اوزمالنده تصرف ايتمكدن ممنوع درهمينكه رشد مقامنه يتشدى اوو قتده اوزمالنده تصرف ايتمكه اوكا رخصت ويريلور (وَ اَوْفُوا بِالْعَهْدِ) الله تعالى ايله ايليين عهدكزه وفا ايليك (عقل شريفى الله تعالى سيزده قرار ويروب او عقلك مقتضا سنجه كرك الله تعالى يه معرفت يتوروب موحد اولاسگز (اِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا) درحقيقت قيامت كونى سزدن سؤال اولنور آيا الله تعالى نك عهدلرينه وفا ايدگز يا نه

بقيه سى

هر لى قتله يتوردى ديدى بولى كليبك تعليبك ياخنك عوضنده اولديرديم كرك تمام بلى مره جماعتى قتله يه رم تا اينكه كليبك قانه مقابل اولسون بوعادت قبيحه لى اونلارك آراسندن موقوف ايتمكه كوره حق تعالى بو آيه شريفه لى نازل ايتدى امير المومنين على عليه السلام اوز قاتلى ابن ملجم خصوصنده وصيت ايدوب بويوريلار يا حسن آيا بوكيشينى ساخلاكاى اگر من بو يارادن نجات تاپديم منم اولى يم اونى باغشلا ماقه يعكر من ئولديم بر ضربت اوكشيه ووريار سگز البته اوكا مثله (يعنى جنك بوروق قولاق دوداقلارينى كسوب قارنينى يرتماق) ايله ميه سگز من ايشتديم سزگ جدگز رسول خدادن بو بويورديلار مثله (مثله) ايليمنگ اگرچه بر قودوز ايت اولسون اولا اولدن سگره بويوردى اى عبد المطلب اولادى من اولسدن سگره ديه جاقسگز امير المومنين مقتول اولوب كرك اوللك عوضنه اونلك دشمنلرينى اولدورك سيزه تاپشيروب ديرم م‍م عوضنه قاتلندن باشقه هيچ بر آدمى قتله يتوريك مسلمانلار اما ملزيلك وصيته فكر ويروب اوكا تابع اولساقلرى ياخشى عمل دكلمى ها فخر اولسون اهل اسلامه عار اولسون اهل اسلامه

٣٦) وَ اَوْفُوا الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ وَ زِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَ اَحْسَنُ تَاْوِيلًا ۞ ٣٧ وَ لَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ اِنَّ السَّمْعَ وَ الْبَصَرَ وَ الْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ۞ ٣٨ وَ لَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ وَ لَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا

٣٦) (وَ اَوْفُوا الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ) اولچيله ساتلان شيلرى اولچن وقتده درست تمام اولچوب ناقص ايلميك (وَ زِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ) چكلين شيلرى چكن وقتده درست ميزان (ترازو) ايله چككك (ذٰلِكَ خَيْرٌ وَ اَحْسَنُ تَاْوِيلًا) چكيده و اولچيده درست رفتار ايلمك سزدن اوترى يخشى و عاقبتى الله تعالى يانده كوزلراقدر

٣٧) (وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) يامحمد) برشيئه كه علمك يوخدر اوكا تابع اولما كلن برشيئكه قولاغيله ايشيد ميوب كوزيله كورميوب قلبيله درك ايتميوب سن اوكا تابع اولوب ونگ دالنجه كيتمه كلن (بو آيه شريفه ايله اجتهادك باطل اولما قنه استدلال ايدوبلر چونكه اجتهاددن ظن دن باشقه برشيئى حاصل اولمه ز لكن بو استدلال باطلدر شريعت اجتهاد مقامنده ظنى علم يرنده قرار ويروبدر اصحاب پيغمبر هاموسى اجتهاد ايدوبلر على عليه السلام ايكنجى خليفه دن صكره ايستديلر اوكا بيعت ايتسونلر بويوردى من پيغمبر سوزلرينه برده اوزاجتها ديمه عمل ايدرم) (اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا) درحقيقت قولاغ كوز قلب قيامت كوننده بونلارك هاموسندن سئوال اولنا جقدر (ايا او شيئكه سزا عضالرك صاحبى اوكا اعتقاد ايدوب ياعمل ايليوب ياشهادت ويروبلر سزاعضالر ايشيدوب كوروب درك ايلمشديگز يانه)

٣٨) (وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا) اى انسان يريوزنده كبر و غروريله يول كيتمه (اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ) نقدركه سن كبر غرور ايده سن يرى يارچه ليوب آخرنه يتشن دگلسن (وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا) البته كبرغرور سببنه اوجالوب داغلارك اوجالقنه ده يتشن دگلسن پس بونه كبرغروردر همين توپراقك اوستنده كه كبرغروريله يول كيدرسن اونگ بطننده

یاتوب سننگ بدبیکی با یمال ایدوب اوزینه تحویل ویره جکدر

٣٩) (كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا) یامحمد! بو ذکراولنان آیه‌لرده نهی او لنان شیلرگ هاموسی سننگ کناهی سننگ ربك الله تعالی یا ننده مکروه و خوش کلمن شی دکلدر

٤٠) (ذٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ) یامحمد بو ذکراولنان حکملر هاموسی حکمت دندر سکا ربنگ الله تعالی وحی ایدوب کوندردی (کیچن آیه‌لرده ذکراولنان حکملر هر برملت ودین صاحبلرینگ یاننده واجب العمل اولوب نسخ و باطل اولماسلق سببیله محکم وحکمت اولدیلار (وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلٰهًا آخَرَ) الله تعالی ایله بیله برعلاحده معبود وشریك قراو یرمگیل (فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا) اگرالله تعالی‌یه شریك قرار ویره‌سن ملامت ومذمت اولنوب هربر خیردن قوولوب اوزاق اولدوقنگ حالده (نجه که بریسقدارشی آتلور) جهنمه آتلورسن

٤١) (أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنِينَ) بوآیه شریفه خطابدر او شخصلره که دیوردیلر الله‌تعالی ملائکه لری اوزی‌نینگ قزلریدر اوتری قزگنوروب اوغلانی بز ه‌ویرویدر (آیا الله تعالی سزی اوغلان ویرمگیله اختیار ایدوب اوغلانی سیزه ویروبمی (وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا) اوزینه اوتری اخذ ایدوب ملائکه‌دن قزلار قرار ویرویدر (إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا) درحقیقت سز چوخ بیوك سوز دیوب الله‌تعالی‌یه اسناد ویریرسگز اوزگزی اوغلدن آرتیق دوتوب قزی الله‌تعالی‌یه ویروب اوغلانلاری اوزگز کتوریرسگز وحال انکه هاموگز الله تعالی نینگ عبدی وغلامی‌سگز

٤٢) (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا) حقیقتا چوخ دولاندیروب بوقرآنده ذکر ایتمشوگ که الله‌تعالی‌نینگ اولادی یوخدر واوکا اولاد سزاوار دگلدر تااینکه متذکراولوب الله‌تعالی‌یه

٣٩) كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا

٤٠) ذٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلٰهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا

٤١) أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا

٤٢) وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا

اولاد اسناد ویرمگی ترك ایتسونلر (وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا) بزیم ذکرایدوب دیمگمز دخی‌ده اونلاردن اوتری حقدن اوزاق اولوب نفرت ایتمك آرتوردی

٤٣) (قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ) دیگل مشرکلره (یامحمد) اگر الله‌تعالی ایله بیله علاحده الهلار اولسه‌لرنجه که دیورسگز (إِذًا لَابْتَغَوْا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا) او وقتده سزسویلین الهلار طلب ایدوب آختارورلار تااینکه عرشگ الهنه یول تابوب اوکا غالب اولسونلار (نجه‌که دنیاده سلاطین پادشاهلرگ عمللری بوکا جاریدر همیشه ایستیورلر بری برینه غالب اولسونلار

٤٤) (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا) پاکدر واوجادر الله‌تعالی مشرکلردین سوزلردن چوخ بیوك اوجااولماق هیچ وقت الله‌تعالی‌یه شریك وکومك سزاوار دگلدر

٤٥) (تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ) آسمانلار یر واونلارده اولان جمیع مخلوق الله‌تعالی‌دن اوتری ذکر ایدوب اونی پاك ومقدس قرارویریرلر (جمیع موجوداتگ موجوداولماقی الله تعالی‌نی ذکر ایدوب مقدس قرار ویرمگدن عبارتدر) (وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ) وجود عالمنده حیوانات. نباتات. جمادات عقول ونفوسدن هیچ برشیئی یوخدر مگراینکه هاموسی الله‌تعالی‌یه حمد ثنا ایدوب اونی هربرعیب ونقصاندن مقدس قرارویریرلر [یالسان حالیله نجه که‌نباتات وجمادات بانسان مقالیله نجه که عقلا وموحدلر بااینکه اصل وجودلری حمد ثنا وتقدس دن عبارتدر نجه‌که جمیع موجودات(وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ) جمیع موجودات حمد ثنا الله تعالی‌یه ایدیرلر اما سز اونلارگ حمد ثنا ذکر ایتمگنی آنگلامیورسگزسزده اودقت نظر یوخدرکه هربرشیئگ حقیقتنه باخوب حمد وتوحید الهی‌یه اونلاری دلالت ایدن تاپاسگز (دل هرذره‌را که بشکافی

وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا

٤٣) قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَابْتَغَوْا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا

٤٤) سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا

٤٥) تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ

انه كان حليما غفورا
۴۶) واذا قرأت القرآن
جعلنا بينك وبين الذين لا يؤمنون
بالآخرة حجابا مستورا
۴۷) وجعلنا على قلوبهم
اكنة ان يفقهوه وفي آذانهم
وقرا واذا ذكرت ربك في القرآن
وحده ولوا على ادبارهم نفورا
۴۸) نحن اعلم بما
يستمعون به اذ يستمعون اليك

وحده لاشريك له يابى) (انه كان حليما غفورا)
در حقيقت الله تعالى دن غافل اولوب ذكرينه جاهل اولوب اوگا
شريك قرار وير ككر دن اوترى سزه عذاب ايتمككده تعجيل ايتميوب
توبه ايدنلرى باعشلياندر

۴۶) (واذا قرأت القرآن) يامحمد) زمانيكه سن قران اوخويوب
خلقى الله تعالى طرفنه وقرانگ احكامنه دعوت ايلدگ مشركلر
قولاغ ويرمزلر (جعلنا بينك وبين الذين لايؤمنون بالآخرة حجابا مستورا)
همينكه سن قران اوخودگ سنيله آخرته ايمان گتورميلرگ
آراسنده اوز ديديگلرينه گوره بر پرده كه اورتن ودال طرفى
گوروكمين اولسون قرار ويردگ (وقتيكه رسول خدا مشركلرى
دعوت ايدردى ديوديلر بزيله سنگ ميانگده پرده واردر)
اونلاردخى قرانى درك ايدوب اوندن فايدهبردار اولمازلار

۴۷) (وجعلنا على قلوبهم اكنة ان يفقهوه) مشركلرگ اوز
ديدوگلرينه گوره (ديورديلر قلبلارمز غلاف وپرده ايچنده در
بوقراندن برشئى درك ايدهبيلميورگ) اونلارگ قلبلرينه پرده
لرقرار ويردگ تااينكه قرانى آگليوب درك ايتمه سونلر
(وفي آذانهم وقرا) مشركلرگ اوزديديگلرينه گوره (ديورديلر
يامحمد) بزيم قولاغمز كردر سن دين سوزلرى ايشيدهميورگ)
قولاغلارينده آغرلق كرلق قرارويردگ تااينكه
قرانگ كلمات شريفه سى اونلارگ قولاغلارينه يتشمسون
(واذا ذكرت ربك في القرآن وحده) يامحمد) زمانيكه قران
(شريفده) ربگ الله تعالى نى يالقوز ذكر ايدوب اونلرگ بتلرينى
ترك ايتديگ (ولوا على ادبارهم نفورا) يوز چويروب دالى طرفلرينه
قايدوب سندن نفرت ايدرلر بوندن اوترى كه نه جهته گوره
اونلارگ بتلرينى ربگ الله تعالى ايله برمقامده ذكر ايتميورسن
۴۸) (نحن اعلم بما يستمعون به اذ يستمعون اليك) اوزماندكه

واذهم نجوى اذ يقول الظالمون
ان تتبعون الا رجلا مسحورا
۴۹) انظر كيف ضربوا
لك الامثال فضلوا فلا يستطيعون
سبيلا
۵۰) وقالوا ءاذا كنا
عظاما ورفاتا ءانا لمبعوثون خلقا
جديدا

سن قران اوخويوب مشركلر سكا ظاهرده قولاغ ويريرلر بز عالمگ
كه اونلارينه قولاغ ويريرلر اونلار سكا قولاغ ويرميورلر
بلكه سن قران اوخويان وقتده سكا استهزا ايدوب لغو دانشانلاره
قولاغ ويريرلر (رسول خدا زمانيكه مكه ده اولوب قران اوخويوب
خلقى دعوت ايدردى (بنى عبدالدار) جماعتندن ايكى نفر
اوجنابگ صاغ طرفنده ايكى نفر صول طرفنده دوروب
ال چالوب شعر اوخويوب اوبزرگوارگ سوزلرينى قارشدوريرديلار
تااينكه خلق قران شريفگ كلماتنى ايشيدمه سونلر
(واذ هم نجوى اذ يقول الظالمون ان تتبعون الا رجلا مسحورا)
(يامحمد) اونلارگ گيزلين دانشان سوزلرينه ده بز عالمگ برى
بريله گيزلين دانشوب ظالم اولان شخصلر (وليد ابن مغيره اونگ
تابعلرى) ديورلركيمه تابع اولاجاقكز اگر بو (محمده) تابع اولاسگز
هرآينه برسحرلنمش دلى شخصه تابع اولورسگز
۴۹) (انظر كيف ضربوا لك الامثال) باخ گورگلن (يامحمد)
بو احمق اولان قريش طايفه سى سندن اوترى نه مثللر ذكر
ايدير لر (گاهى سكا مجنون وساحر گاهى شاعر وكاهن ديورلر)
وحال آنكه بوصفتلرگ هيچ برسى سندن گورميوبلر
(فضلوا فلا يستطيعون سبيلا) بومثللرگ ها موسنده ضلالته دوشوب
حق طرفنه يول تاپماقه قادر اولميوبدرلر اوگا گوره وادى ضلالتده
متحير و سرگردان قالوبلار
۵۰) (وقالوا ءاذا كنا عظاما ورفاتا) [يامحمد) مشركلر
ديديلر آيا زمانيكه بز اولندن صگره اتمزتوكلوب سوموگ اولوب
سوموگده چوروب توپراق اولوب اجزالريمز متفرق اولاندن صگره
(ءانا لمبعوثون خلقا جديدا) آياگنه بز تازه دن مبعوث اولوب
ديريلوب تازه خلق اولنوب انسان اولاجيق (مشركلر دوباره
ديريلمگى چوخ بعيد سايماقه گوره الله تعالى گلن آيه ده اونلاره
رد ايدير)

٥١) قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُؤُسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا

٥٢) يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا

٥١)(قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا)دیگلن اونلارگ جوابنده (یامحمد) اولدن صگره محکم اولماقده (مثلا) داش یادمیرکمی اولنگ (أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ)یا برمخلوق اولنگ کم سزلرگ فکرده هامو مخلوقدن محکم اولماقده بیوگ اولسون گنه سزی دیرلدوب گتورمگه قدرتمز واردر (فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا) (یامحمد)سکادیورلر بزی دوباره دیرلدن کیمدر (قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ) دیگلن اونلاره (یامحمد) اوشخص سزی دیرلدر که اولنجی دفعه سزی یوخدن وجوده گتوردی ایکنجی دفعه گه برماده سوموگدن یاتوپراقدن برشئی اولاجاقدر اما اول دفعه که سزگ آدم بابانی دیرلدن زمانده هیچ برماده سی یوخیدی اول دفعه دیرلدمگه قادراولان ایکنجی دفعه ده قادراولور (فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُؤُسَهُمْ) (یامحمد)سن بوسوزی اونلاره دینده سندن اوتری تعجب واستهزا مقامنده باشلارینی حرکت ویرورلر (یعنی بونه سوز دانشور) (وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ) گنه استهزامقامنده دیورلر قیامت گونی نه وقت اولاجاقدر تااینکه براولسدن صگره تازه دن دیریلک (قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا) یامحمد)اونلارگ جوابنده دیگلن امید واریق که اوگون یاووق اولمش اولسون اگرچه سزاوگونی اوزاق حساب ایدیرسگز

٥٢ (يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ) اوگونکه (قیامت گونی) اللّٰه‌تعالی سزی قبردن چاغرور سزده اللّٰه‌تعالی‌نگ چاغرماقنی قبول ایدوب اوکا حمد ایدن حالده حیات تاپوب قبردن خارج اولورسگز اومقامده هیچ برنفردن اوتری اللّٰه‌تعالی‌نگ اطاعتندن خارج اولماق ممکن اولماز (وَتَظُنُّونَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا) قیامت گونینگ هول وعذابنی گورندن صگره دنیاده قالان مدتنی قصیرسایوب گمان ایدرسگز که دنیاده برقلیل زمان توقف

٥٣) وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا ۞

٥٤] رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِنْ يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ۞

٥٥] وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

ایدوب گزدنیا گوزگزده حقیر اولوب پشیمان اولورسگز کم‌ندن اوتری بزدنیاده عمل خیرایتمیوب پیغمبره قرآنه ایمان گتورمدیگ

٥٣] (وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) یامحمد)دیگلن منیم بنده لریم مؤمنلره وقتیکه ایستدیلرمشرکلریله دانشوب اونلاری اسلام طرفه دعوت ایتسونلر یاخشی راق وگوزلراق سوزلر اونلاریله دانشوب نصیحت ایتسونلر (إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ) درحقیقت شیطان اونلارگ آراسنه فساد عداوت سالور شیطانگ وسوسه سنه باخمیوب مشرکلریله رفتارایتسونلر (إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا)درحقیقت شیطان انساندن اوتری بیوگ وآشکاراولان دشمندر اوکا اطاعت ایتموب حسن خلقیله رفتارایتسونلر بلکه مشرکلر میل ایدوب دین اسلامه داخل اولالار

٥٤) (رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ) مؤمنلرمشرکلره بوبله دیسونلر ای مشرکلر سزگ ربگز اللّٰه تعالی سزگ احوالگزه سزدن عالمراقدر (إِنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِنْ يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ) اگر اللّٰه تعالی ایسته سه سزه رحم ایدوب یا عملاریا اینکه ایسته سه عذاب ایدر (بوبله دیسونلر دخی دیمه سونلرمشرکلره سزاهل جهنم اولوب عذابده اولاجاقسگز بوبله سوزلردن کراهتلری اولوب دین اسلامه داخل اولماقدن متنفراولورلر البته اونلارگ امرلری اللّٰه تعالی یه‌در (یامحمد) سکاده اونلارگ امرلریندن هیچ برشئ یوخدر (وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا) یامحمد) سنی خلقك امرلرینه وکیل گوندرمه مشوك تا اینکه اونلارك هربرامرلرینك اختیاری سنده اولوب سن اونلاری قهرا وجبرا اسلامه داخل ایده‌سن انجق سنی بشیر ونذیرگوندرمشوك اوزگ واصحابگ مشرکلرایله رفتار ایدوب اذیتلرینه متحمل اولگ

(٥٥) (وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)
(یامحمد) سنك ربك اللّٰه تعالی آسمانلارده وبرده اولان مخلوقه

وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَاٰتَيْنَا دَاوُدَ زَبُوراً ✡
٥٦) قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلاً ✡
٥٧) اُولٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ

اونلارگ احواله و مقدارلرينه وهر برشخص نه ايشه و نه عمله لايقدر كيم پيغمبر اولماقه لايقدر بوشيلرگ هاموسنه الله تعالى عالم اولوب لايق اولان شخصى سزگ آراگردن انتخاب ايدوب سزه پيغمبر گوندرير (وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ) جميع موجوداتگ احوالنه عالم اولماقه كوره پيغمبرلرگ بعضنى بعض ديكره تفضيل وبروب آرتق مرتبه صاحبى قرارو برديك (پيغمبر نامدارـ ريمزگ قران شريفده ساير پيغمبرلره تفضيلگ ذكر اولونماقى قران شريفگ الله تعالى يانندن اولماقه دلالت ايدير (وَاٰتَيْنَا دَاوُدَ زَبُوراً) داود پيغمبره زبور كمى كتاب ويرديك (اوكتابده الله تعالى نگ حمد ثناسنه ومناجاته مشتمل اولنان آيه‌لر درج اولونوبدر)

٥٦) (قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ) مكه اهلى آجلقه دوشوب قحطلق اولدى كلوب رسول خدايه تضرع ايلديلر دعا ايلسكز الله تعالى بو بلانى بزدن رفع ايتسون اونلارگ جوابنده الله تعالى بويوريركه (يا محمد مشركلرگ جوابنده ديكز سز اوز گز دعا ايدوب چاغرگز اوبتلر يكه الله تعالى دن باشقه اونلارى الله گمان ايدير ديگز آيا گلوب سزه كومك اولوب بوبلانى سزدن رفع ايده بيلورلرمى؟ (فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلاً) هيچ وقت بوبلانى سزدن آچوب گوتورمگه‌ونه ده سزدن قايتاروب براوزگه‌طايفه‌يه يتورمكه بتلر قادر اولميوب هيچ برشيئه مالك دكلدرلر

٥٧) (اُولٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ) بو معبودلر يكه الله تعالى دن باشقه مشركلر اونلارى چاغروب عبادت ايديرلر (اوصورتلرك صاحبلرى ملائكه و انبيالر (يَبْتَغُونَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ) اوزلرى طلب ايدوب بر وسيله آختاريورلركه هانسى بريسى الله تعالى‌يه ياووق اولسون (وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ) اومعبودلر الله تعالى نگ رحمتنى اميد دوتوب عذابندن خوف

اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوراً
٥٨) وَاِنْ مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَاباً شَدِيداً ✡
٥٩) كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُوراً ✡
٦٠) وَمَا مَنَعَنَا اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰيَاتِ اِلَّا اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُونَ

ايديرلر اونلارعبادت ايدن معبودلرگ حالى بوقسم اولاندە نجه اولا بيلوركه الله تعالى نى قويوب اومعبودلره ستايش ايتسونلر هانسيكه اونلار اوزلرى ستايش ايتمكدن بيزاردرلر (اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوراً) يامحمد) درحقيقت سنگ ربك الله تعالى نگ عذابى هر برشخص اوندن خوف ايتمكه لايق وسزاواردر | ملائكة مقربين انبياء مرسلين | كرك هاموسى خوف ايتسونلر

٥٨) (وَاِنْ مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَاباً شَدِيداً) هيچ بربلدوقريه اولماز مكر اينكه براونلارگ اهلنى قيامت كونندن قاباق (مؤمنلرى اوز اجللريله كافروعاصيلرى عذاب كوندرمكيله) هلاك ايدرك

٥٩) (كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُوراً) بوذكر اولنان حكم لوح محفوظ (علم الهى) ده ثبت اولنوب تغيير بردار دكل‌در نجه كه ذكر اولوندى واقع اولاجاقدر

٦٠) (وَمَا مَنَعَنَا اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰيَاتِ اِلَّا اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُونَ) (قريش جماعتى مكه ده رسول خدادن (قران)دن سواى معجزه ايستديلر (نجه كه بوندن صگره ذكر اولناجاقدر) (رسول خدا بيوردى من شعبده باز دكلم سزدن اوترى اوزيانمدن اولميان شيلرى كتورم معجزه الله تعالى اختيارنده‌در اگرايسته‌سه ويرور بوآيهٔ شريفه ده الله تعالى اونلار ايستين معجزه لرگ ويرمه‌مكگ سببنى بيان بويورور (آيه‌نگ معناسى بويله‌دركه قريش ايستين معجزه لرى گوندرمكدن هيچ برشى بزه مانع اولمادى مكر اينكه اونلاردن قاباق كيچن قوملره معجزه گوندرديك اونلار قبول ايتمديلر او جهته گوره اونلاره عذاب گوندرديك اگربو قريش جماعتى نه ده اومعجزه لرى گوندريديك بونلارده كيچن امتلر كمى معجزه نى قبول ايتميوب انكار ايده‌جكديلر انكار ايتدندن صگره

وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ۞
٦١) وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ

کرک اونلاره عذاب کوندروب هاموسنی هلاك ایدیدیك (الله تعالی
نک عادتی بوکا جاریدر هر بر طائفه که پیغمبردن بر معجزه ایستدیلر
الله تعالی او پیغمبرنگ النده او معجزه نی اظهار ایتدی اوندن صکره
اکر او طائفه ایمان کتورمدیلر کرك عذاب استیصال نازل اولوب
هاموسی هلاك اولسونلار (لوط شعیب وعادثمود جماعتی کمی)
الله تعالی رسول اکرم (محمد ابن عبد الله) ی رحمة للعالمین
کوندرمکی سببیه قریش استین معجزه لری عطا ایلمدی تا
اینکه ایمان کتورمیندن صکره اونلاره عذاب کوندروب هلاك
ایتسون) (وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً) او معجزه لر دنکه
کیجن ایتلره ویروب ایمان کتورمدیلر بریسی بودرکه
ثمود جماعتنه (صالح پیغمبرنگ حق او لماقندن اوتری) دوه نی
آشکار اولان دلیل و برهان و بردیك (فَظَلَمُوا بِهَا) او
معجزه یه ایمان کتورمیوب کافر اولوب ظلم ایدوب ناقه نی
هلاك ایتدیلر اوسببه کوره اونلاره عذاب کلوب ثمود جماعتی
هاموسی هلاك اولدیلار (وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا)
خلق استین معجزه لری کوندرمه ربك مکر اینکه عذابدن خوف ایدوب
ایمان کتورسونلر همینکه خوف ایتمیوب ایمان کتورمدیلر او وقتده
اونلاره عذاب نازل ایدرینک
٦١) (وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ)
یا محمد) زمانیکه دیدیك سکا درحقیقت سنگ ربنگ الله تعالی
جمیع انسانه احاطه ایدوب هاموسی اونگ قدرتنگ
تحتنده مسخراولوب خارج اولا بیلمزلر (بدر کوننده قریش
جماعتنگ ذلیل و مقتول اولماقنی الله تعالی رسول خدایه خبر
ویروب اونلارنگ اولن یرلرینی بدر جولنده بربه بر رسول
خدایه بوخوده بیلدردی رسول خدا بوخبری مکه ده قریش
جماعتنه ویرن زمانده اوکا استهزا ایدوب هر بر مجلسلر یلده

وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ۞
٦٢) وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ

دانشوب کلوردیلر نجه که الله تعالی بوآیه ده خبر ویریر)
(وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ) یا محمد)
سکا کوستردیکمز بوخونی قریش باره سنده او نلاردن اوتری فتنه وامتحان قرار ویردیك آیا
سنك بوخوگی تصدیق ایدرلر یانه لکن تصدیق ایتمیوب فتنه یه دوشوب سنی استهزا
ایدیرلر (وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ) بر آغاجیکه
(زقوم آغاجی)(*) اونك صاحبلرینه (جهنمده او آغاجدن ییلره) قرانده لعنت
اولنوبدر اونیده خلقدن اوتری فتنه وامتحان قراروبردیك آیا سنك سوزگی
تصدیق ایدرلرمی یانه لکن تصدیق ایتمیوب اوآغاجنگ سببیده سکا استهزا ایدیورلر
(چونکه رسول خدا قریش جماعتنه خبر ویردیکه جهنمده گناه کار
لرنگ طعامی زقوم آغاجنگ میوه سیدر نهایتده تعجب ایلدیلر
نجه اولورکه اوده نگ ایچنده آغاج اولسون بوسوزی هر
مجلسده دانشوب استهزا ایدوب شاد اولوردیلار
(وَنُخَوِّفُهُمْ) یا محمد) دنیا و آخرت عذابنی اونلاره
وعده ویرمگیله اونلاری قورخوزیریق بلکه ایمانه داخل
اولسونلار (فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا) بزیم قورخوز
ماقمز دخی ده اونلاردن اوتری بیوك طغیان وسرکش آرتروب
ضلالتده قالماقه سبب اولوبدر (بر قوم و جماعتیکه اونلارنگ حالی
بیله اولسون اونلاره معجزه تاثیر ایتمیوب اطاعته کلن دکلمرلر
پس اونلار ایستین معجزه لری کوندرمک بزه لازم دکلدر اونلار
ایستین معجزه لرنگ تفصیلی بوندن بویله همین سوره ده ذکر
اولنا جاقدر)
٦٢) (وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ)
یا محمد) زمانیکه دیدیك بز ملائکه یه آدمه سجده ایلینک
ملائکه لر سجده ایتدیلر مگر (شیطان) سجده ایتمدی (شیطانگ
آدمه سجده ایتمه مگنگ قصه سنی بوراده ذکر ایتمگدن مقصود
اودرنجه که شیطان الله تعالی نگ آیات بینا تنی آدمنگ خلقتنده

(*) فید) زقوم بر آغاجدر عربستانده اولان میوه سی زهرقتال مکمی آجی اولور

قال ءاسجد لمن خلقت طينا ۞
٦٣) قال أرايتك هذا الذي كرمت على لئن اخرتن الى يوم القيمة لاحتنكن ذريته الا قليلا ۞
٦٤) قال اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم جزاؤكم جزاء موفورا ۞

ونوز و جودنده اوزینک یوخدن وار اولمالقده مشاهده ایدن حالده الله تعالی یه اطاعت ایتمیوب آدمک سجده سنه امر اولنان ملائکه لرک جرگه سندن خارج اولوب عاصی اولدی ها یله معجزه ایستین قریش جماعتی رسول اکرم کبی شخصی علم فضل کمالات ظاهری و باطنیله آراسته اولوب آیات بینات الهیئی اوجانک و جودنده اولدن باشقه اوزلرینک وجودنده و آفاقده ملاحظه ایتمیوب اطاعت الهیدن خارج اولوب الله تعالی یه شریك قراروبروب کافر اولدیلار) (قال ءاسجد لمن خلقت طينا) الله تعالیدن اوکا خطاب گلدی ای ابلیس نه د اوتری آدمه سجده ایتمدک دیدی آیا من سجده ایدرم اوشخصه که سن اونی بالچقدن خلق ایلیوبسن بوهیچ وقت اولان ایش دکلدر

٦٣) (قال ارايتك هذا الذي كرمت على) ابلیس) دیدی الهی مکاخبرویرگل بونیکه آیا بوآدمکه مکا اونی تفضیل ویروب آرتق ایدوب عزیز مکرم ایلیوبسن نه جهته گوره و نه سببه اونی مکا تفضیل ویروبسن (لئن اخرتن الى يوم القيمة) (الله تعالی دشمنی ابلیس صبر ایتمدی تا ایکه سؤاله جواب و یریلسون) دیدی اگرمکا طول عمر ویروب قیامت گوننه کبی منی تاخیره سالوب مهلت ویره سن (لاحتنكن ذريته الا قليلا) البته آدمك اولادینی اغوا ایدوب ضلالته سالماق سببنه هاموسنی عذابه گرفتار ایدوب هلاك ایده جگم مگر آزشخصلر بکه سنک خالص بنده‌ک اولسونلار هیچ وجهیله اونلاره منیم وسوسەم تاثیر ایتمز

٦٤) (قال اذهب) الله تعالی دیدی ای ابلیس گیدوب اوعملیکه اختیار ایلیوبسن او عملکده برقرار اولگلن (فمن تبعك منهم) هربرشخصکه آدم اولادندن سکا تابع اولا (فان جهنم جزاؤكم جزاء موفورا) درحقیقت سنک وسکا تابع اولانلارك جزاسی کامل جزا اولدوقی حالده جهنمدر

٦٥) و استفزز من استطعت منهم بصوتك واجلب عليهم بخيلك و رجلك و شاركهم في الاموال و الاولاد و عدهم

٦٥) (و استفزز من استطعت منهم بصوتك) ای ابلیس یرندن بلکلنجه قالخزوب هر بر شخصه که قدرت وار گد ر آدم اولادندن سس وروب الله تعالی معصیته چاغرگلن (واجلب عليهم بخيلك و رجلك) آتلو پیاده قوشونلارگی یغوب اوجادن سس وروب آدم اولادینک اوستنه غارت ایدن کبی توکلگلن (بوکلام آدم اولادینه شیطانك مسلط اولماقدن اوتری مثلدر شیطانك آدم اولادینه مسلط اولوب اونلاری اوزی ایستدیکی امرلره استخدام ایتمکلی عربلرک آراسنده اولان رسم قبیحه تشبیه ایدیر برقبیله نك رئیسی آتلو وپیاده قوشونگی جمع ایدوب صبح زماننده غفلتا اوجادن سس لوب برعلا حده قبیله نك وستنه توکولوب غارت ایدرديلر) (یعنی سنده ای شیطان قوشونگی کوتوروب بنی آدمی غارت ایتگلن اماسنم خاص بنده لریمه هیچ وقت سنک تسلطك اولا بیلمز (و شاركهم في الاموال و الاولاد) ای ابلیس) اونلاریله مالّلرینده و اولادلرینده شریك اولگلن (*) (و عدهم) ای شیطان یالان وعدەلری آدم اولادینه ویروب اونلاری مغرور ایتگلن (**)

(*) ایضا) هر برمعصیت وگناهکه مال و اولاد باره سنده شخصدن صادراولور شیطان اولنده شریکدر مالده اولان گناهلر مثلا نجس شیلر کمی آلش ویریشین اینمک ربا یمک فسق فجوره مال صرف ایدوب اسراف ایتمک زکوة وحقلاتی ویرمه مک اما اولاد باره سنده اولان گناهلر مثلا زنادن اولاد الده ایتمک یاایکه رضاع (سود) سببه بیربرینه حرام اولانلار ار آرواد اولوب اولاد گورملك یا ایکه برعورتیله زنا ایلیندن صکره اوناك قزینی آلوب اوندن اولاد اولماق یا ایکه برقزك قرداشلاریله اوتا ایلیندن صکره اونلارك باجیلارینی آلوب اوندن اولاد اولماق یا ایکه اولاده الله تعالی راضی اولمیان آدلاری قویماق مثلا بوز مانلارده خلق آراسنده متداول اولان آدلار عبدالمناف (مناف بت آدیدر اووقت مکه ده وار یدی) عبدالمطلب عبدالهاشم عبدالمحمد عبدالعلی عبدالحسن عبدالحسین الله تعالیدن باشقه هیچ بر شخصه عبد اولماق جایز اولمادقه گوره بو آدلاری قویماق جایز دکلدر (عبد) لفظی اولانده گرک الله تعالی لفظی یا ایکه سایر اسماء الهیدن اولسون عبدالله عبدالرحمن عبدالرحیم عبدالعلیم عبدالکریم) کبی لفظلر اما بالفوز بو آدلاری قویماق عبد لفظی اوستنده اولمیان حالده جایز دکلدر

(**) ایضا) بلترک شفاعتی وبلترک الله تعالی یاشنده کرامته قائل اولماق ونسب شریفه پیغمبر وامام اولادی اولماقله مغرور اولماق گناه کبیره ده پیغمبرك شفاعته مغرور اولماق فاسق فاجر شخصلری ائمه نك جوارنده دفن ایدوب الله تعالی انتقامندن غافل اولوب اونلارك شفاعته مغرور اولماق یاایکه اونلارك صیتلرنده آغلاماقیله گناه کبیره لرك سقوطنه قائل اولماق بلاه بعیده چوریمش سوماکلاری نقل ایدوب ائمه نك جوارنده دفن ایتمکیله اونلارك ابدی نجات تاپماقلارینه اعتقاد ایتمك توبه نی تاخیره سالوب گناه کبیره لك بدون توبه باغشلانماقنه قائل اولماق اطاعت وعبادتی هر برعمل خیری ترك ایدوب الله تعالینك کرامته امیدوار اولماق بونلارو بونلارك مثلی هاموسی شیطانك وعده سیدر گرك بو وعده لره مغرور اولمیوب الله تعالی وعده لرینی تصدیق ایتمك

وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ اِلَّا غُرُوراً ۞

٦٦) اِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى بِرَبِّكَ وَكِيلاً ۞

٦٧) رَبُّكُمُ الَّذِى يُزْجِى لَكُمُ الْفُلْكَ فِى الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ اِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيماً ۞

٦٨) وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ اِلَّا اِيَّاهُ فَلَمَّا نَجَّيكُمْ اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْ

(وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ اِلَّا غُرُوراً) بونلارهاموسى شيطان وعده لريدر آدم اولادينه شيطان وعده ويرمز مكر اينكه باطلى حق صورتنده زينت ويروب اونلارك نظرينه ويرور

٦٦) (اِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ) اى ابليس) در حقيقتمنم خاص بنده لريمكه اطاعت ايليلر سنك هيچ بر وقت اونلاره تسلطك يوحدرا و نلار سكا اطاعت ايتمزلر (وَكَفَى بِرَبِّكَ وَكِيلاً) سنك ربك الله تعالى خاص بنده لرينه وكيل اولدوغى حالده كفايت ايدر اونلار هر برامرلرينده الله تعالى يه توكل ايدوب الله تعالى يه پناه آپاروب سن اونلارى گمراه ايدوب ضلالته سالا بيلمزسن (بوندن بويله گلن آيه لرده الله تعالى اوزقدرت وسلطنتنى نعمت وكرامتنى بنده لرينه بيان بويورير

٦٧) (رَبُّكُمُ الَّذِى يُزْجِى لَكُمُ الْفُلْكَ فِى الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ) اى انسان طائفه سى سزك ربكز الله تعالى سزدن اوترى اوز قدرت كامله سيله كميلرى دگزده جارى ايدير تا اينكه دريادن حاصل اولان روزيلرى كميلرك سببيله الله تعالى نك فضل ورحمتندن طلب ايليه سكز (نوع بشرك وجودى عقل وشعورى الله تعالى دن بر تفضل وكرامت اولماق جهتنه اونلاردن صادر اولان يلكن وبخارى كميلرك صنعتى وبر علم مخصوصيله دگزده جارى ايتمكنى الله تعالى اوزينه اسناد ويرير (اِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيماً) درحقيقت الله تعالى سزه رحم ايدوب هر بر خير ومنفعتك يولنى سزدن اوترى آسان ايدوبدر

٦٨) (وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ اِلَّا اِيَّاهُ) زمانيكه دگزده سزه بر بلا يتشوب كمى طلاطمه دوشوب غرق اولماقدن خوف ايلديگز اوزكه وقتده چاغروب كومكلك ايستدين شيلر هاموسى خاطر گزردن وكمانگزدن محو اولوب ايتر مگر الله تعالى اوى چاغروب اوندن استعانت ايستيوب نجات طلب ايدرسگز (فَلَمَّا نَجَّيكُمْ اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْ)

وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُوراً ۞

٦٩) اَفَاَمِنْتُمْ اَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ اَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِباً ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلاً ۞

٧٠) اَمْ اَمِنْتُمْ اَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً اُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفاً مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعاً

زمانيكه الله تعالى سزك دعاگزى مستجاب ايدوب دگزده غرق اولماقدن نجات ويردى وچوله (قورويه) سزى خارج ايتدى اووقتده نعمت الهى نى فراموش ايليوب كفران نعمت ايدرسگز ونجات تاپما قيگزى اوركه سببلره اسناد ويررسگز (وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُوراً) انسان الله تعالى نعمتنى انكار ايدوب كفران نعمت ايدندر

٦٩) (اَفَاَمِنْتُمْ اَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ) آيا اماندەسگز بوندانكه الله تعالى سزى دگزدن نجات ويرندن صكره چولك طرفنده سويه غرق ايدن كمى يره غرق ايدوب هلاك ايتسون (اَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِباً) يا اينكه امانده سگز بوندنكه الله تعالى سزه بر يل گوندرسون اويل داشلارى گتوروب سزه ووروب هلاك ايلسون (ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلاً) بو ذكر اولنان شيلرك هيچ بريندن اماندە دگل سگز الله تعالى بو عذابلرى سزه گوندرندن صكره اوزگزدن اوترى بر وكيل تاپمزسگز تا اينكه امرگزى اوكا واگذار ايده سگز بوعذابلرى سزدن دفع ايتسون

٧٠) (اَمْ اَمِنْتُمْ اَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً اُخْرَى) يا اينكه امانده سگز بوندنكه الله تعالى دوباره سزى دگزه قايتاروب بلايه مبتلا ايلسون (فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفاً مِنَ الرِّيحِ) سزى دگزه قايتاراندن صكره بر تند يلى شدتلو سيله‌هانيكه هر بر شيئه دكوب اونى سندرسون سزه گوندرسون (فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ) اول دفعه دگزدن نجات تاپماق نعمتنه كافراولدقگزه اوسببه دوباره سزى دگزده غرق ايليوب هلاك ايتسون هيچ وقت بوذكر اولنان بلالردن امانده اولا بيلمزسگز (ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعاً) سزى غرق ايدندن صكره تا بمه سگز اوزگزدن اوترى برشخصيكه بزدن مطالبه ايدوب ديه كه بونلارى نه دن اوترى غرق ايلديك گرك سندن انتقام چكم (كيمدر الله تعالى دن

۷۱) وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلاً

انتقام چکن کل موجودات اونگ قبضهٔ قدرتنده مغلوب و عاجز قالوب هیچ بر طرفه قاچوب قورتاره بیلمزلر

۷۱) (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ) حقیقتا بز (آدم اولادینی) سایر مخلوقلر آراسنده عزیز (٭) و مکرم قراروبردیك (وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) آدم اولادینگ کرا مشندن بریسی بودرکه چولده [قوروده] اونلاری دوه آت سایرحیواناتهمیندروب دگرده دنیه سوار ایتدیك (یعنی اونلاردن اوتری بوشیلری خلق ایتمشوك (وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) آدم اولادینه لذیذ و پاك اولان شیلردن روزی ویردیك (وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلاً) آدم اولادینی ایتدوکمز خلق ایدن مخلوقلرنگ چوغنه یاخشی و کوزل تفضیل ویرمکیله تفضیل ویردیك (نیجه که ذکر اولوندی آدمیله حیوانلرنگ تفضیلی اوندن یاخشی تفضیل اولمازاما

(٭) قید) الله تعالی آدم اولادینه عقل شعور نطق یاخشی یمالی تمیز و بر ملایاز مق اوقوماق کوزل صورت درست قد و قامت کوزل اطوار فکر وتدبیر اوزره دین ودنیا امورلرینی اصلاح ایتوب بریوزنده اوزلرینی یاشقه جمیع مخلوقاته مسلط اولماق عطا بویوروبدر جمیع حیوانات طعامی آغزیله یسورلیکن آدم اولادینه طعام یوب صاین عمللرینه مباشر اولماقه کوزل برنه الر عطا بویوروبدر (سبحانه علی نعمائه) خلیفه عباسی هرون الرشید مجلسنده قاضی (ابو یوسف) حاضر اولان زماننده امر بویوردی طعام کتوردیلر اوندن صکره قاشوق احضاردی قاشوق کتوردیلر قاشوقیله طعامی قاشوقیله یمکه ابو یوسف دیدی صاحب عبدالله ابن عباس دن هیچ کراولنان آیتنگ تفسیرنده بزهبویله ایشتوبدر (یعنی عباس خلفاسینگ اتاسی رسول خدا عموسی عباسنگ اوغلی عبدالله اسلندلر) الله تعالی لقد کرمنا دن انسانه بو دورکه انسانه ال ویروب الیله طعام یوراما حیوان آغزیله یورهارون بوسوزی ابو یوسف دن ایشیدوب قاشوقی کنار ه قویوب الیله یمکه مشغول اولدی مونک دیوربوروایت ابن عباس دن درست و صحیح در لکن قاضی ابو یوسف اونگ معناسینی درك ایتمدن سهو ایدوبدر ابن عباس دیوبدر الله تعالی انسانی عزیز مکرم ایلیوب انسانه ال ویروب طعام ییده الیله یورآ یا شخص طعامی قاشوقیله ییده یوکه دیلمزکه فلان شخص الیله طعام یور انسان هر بر قلده الیله طعام یور قاشوق واسطه سیله اولسون یا واسطه سز یوحدیثدن مقصود اوده کل که طعام ییلده کرك واسطه سز الیله طعام یسه من اگر بویله اولسهبر یم بعضی طعاملر بیز وار در که اولاری واسطه سز قاشوق سز یمك ممکن دگلدر مثلا شوربا و غیری شوربا مانیکه سو لوطبخ اولنان طعاملر لا بداکرك قاشوقیله یانسون آیا رسول اکرم شوربا قسم شیلری ییده قاشوق سز الیله یوردی ایله شوربانی یمك ممکن میدر مکر اینکه دیهسن عمان ظرفی الله کوتوروب اوظرفدن ایچوردی یوده بویو صفتگ قوله کوره صحیح دگل اونگ قوله کوره کرك الگ اوزیله یسلسون پس ابن عباس گ سوزیندن بونلار مقصود دگل بلکه انسانله حیوانات آراسنده فرق قویماق مقصوده در حیوانات آغزیله یورانساندن ایلیه خواه قاشوق واسطه سیله یسه یا واسطه سز الیله یماقده یور

۷۲) يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَؤُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلاً ۞
۷۳) وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلاً ۞

الله تعالینگ بر مخلوقی واردرکه قرآن شریفگ حکمیله اونلار انساندن آرتق درلر اونلار ملائکه دن (روحانی قوه لردن) عبارتدر البته بویله در بربرده که انسانگ انسان اولماقی ملائکه نگ وجودی و استعمالیتیله اولسون نجه دیمك اولورکه انسان ملائکه دن آرتق در اما اشعری مذهب ملائکه نگ حقیقتنی درك ایتمیوب نوع بشری اونلاره تفضیل ویرمک سبینه آیه شریفه ده تاءویلات بعیده یه مرتکب اولوب بعض احادیث غیرمقبوله یه قرآن شریف مقابلنده تمسك ایدوبلر اوحدیثلری بوراده ذکر ایتمکدن اعراض اولوندی)

۷۲) (يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ) قیامت کوننده انسانگ هربر طایفه سنی (٭) اوز امام و پیشوالریله چاغروبدر محاسبه مقامنده حاضر ایدریگ (دنیاده هربرطایفه که اوزینه برپیشوا قرار ویروبدر الله تعالی او پیشوا ایله اوطایفه نی حشره کتوره جکدر (فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ) هربر شخصیکه قیامت کوننده اونگ عمللری ضبط اولنان کاغذی اونگ صاغ النه ویردیلر (معلوم اولورکه او شخص اهل جنتدر) (فَأُولَئِكَ يَقْرَؤُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلاً) اونلار کاغذلرینی اوخویوب شاد اولورلار خرما تخمنده اولان خیاطه قدری اونلاره ظلم اولونماز (دنیاده هربرشئی یازیله ثابت اولماقه کوره الله تعالی آخرتده مکلفلرگ عمللرینگ کاغذده ثبت اولونماقی ارباب مثال بیان بویوریر والا آخرتده نه کاغذ و نه ده یازی یوخدر

۷۳) (وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلاً) هربر شخصیکه دنیاده حقی درك ایتمکدن بصیرة کوزی کور

(٭) (قید) ملت اسلام اوز پیشوالرینی قرآن شریف و رسول اکرمگ طریقه سنی قویوب کیدوب اوزلریندن اوتری هرطایفه برامام و برپیشوا قراروبروب اونلارگ رأینه و طریقه سنه تابع اولوب قرآن شریفگ احکامنی پرده خفاده قالدیردیلر بزیم بوزمانلارده فقط هرده اسلام باطنده بت پرست اولانلار اوداش وکسکلر و اومزارلر یکه اوزلری یتین اوتری زیارتگاه ومحل حاجت قرار ویروبلر هاموسی قیامت کوننده قباقلرینده او پیشوالری محشره وارد اولاجقدرلر کمان یوخدرکه بوزمانلارده اولان مسلمانلاردن پیشوالری قرآن اولوب محشره وارد اولسونلار

اولوب حقی درک ایتمیه او شخص آخرتده‌ده کور محشور اولور هیچ بر طرفه هدایت تاپماز

۷۴) (وَاِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِى اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ لِتَفْتَرِىَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ) (ثقیف) طایف اهلندن برجماعت رسول خدا حضورینه کلوب عرض ایتدیلر یارسول الله بزسنگ امرگه‌و اطاعتیگه‌داخل اولماریق تااینکه بزه نجه شیئی‌عطا بویوراسان اونلاربله عرب جماعتنه فخرایدک (۱) نجی بزدن زکواة آلمیه‌سن (۲) نجی بزی جمع ایدوب دعوایه آپارمیه‌سن (۳) نجی نمازی قیلاق اما نمازده رکوع وسجده ایتمیک (۴) نجی اوزکه جماعت بزدن قرض آلانده اونلاردن ربا آلماق بزه حلال ولسون براوزکه جماعته قرض ویرنده بزدن ربا آلماسون (۵) نجی برایل بزه وقت ویرسن بو (اللات) بتمزه سجده ایدوب اوندن ذت آپاراق برایلدن صگره ترک ایدک بوشرطیله‌که اوز الزیله اونی سندرمیاق (٦) نجی عربلره مانع اولاسان بزیم بوچولمزه کلوب جیوتلارینی و تاروب آغاجلاریمزی قرماسونلار (۷)نجی اکرعربلر سندن سؤال ایلدیلر نه‌دن اوتری ثقیف جماعتیله بورفتاری ایتدگ دیکن الله‌تعالی مکابو یله‌امر بیدو رو بدر کاغذ کتورديلر کاتب باشلادی بسم اللهدن صگره یله یازدی بوبر حکمدر و بریلور (محمد)رسول الله طرفندن ثقیف جماعتنه زکواة ویرمه‌سونلر جمع اولوب دعوایه کیتمه‌سونلر(بوراده کاتب دیاندی) دیدیلر یاز کلن نمازده رکوع وسجده ایتمسونلر (کاتب دیانوب رسول خدایه باخدی رسول خدا ساکت دیانوب متحیر قالدی آیا راضی اولسون یا اولماسون ثقیف جماعتنگ اطاعته کلمکلرینی چوخ ایستوردی بوحالده (عمر ابن الخطا)ب‌اباغه دوروب قلنجی چکوب دیدی ای (ثقیف) جماعتی پیغمبرمزگ قلبنی یاندیردیگز الله تعالی سزگ قلبگزی یاندیرسون دیدیلر ای عمر بزیم سنیله برسوزیمز یوخدر بزمحمدیله دانشوریق او وقتده بو آیه‌ٔ شریفه نازل اولدی آیه‌نگ معناسی‌بوبله‌در |یامحمد درحقیقت یا وقدی‌که ثقیف جماعتی سنی آلداتوب بزسکا وحی ایدن امرنهی‌دن و حکملردن

وَاِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِى اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ لِتَفْتَرِىَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ

کیچوب اونلاردن باشقه سوزلر و حکملر (ثقیف ایستین سوزلری) بزه افترا ایدوب اسناد ویرسن (وَاِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا) او وقتده البته ثقیف جماعتی سنی اوزلرینه دوست قرار ویروب منیم دوستلقمدن خارج اولوردگ

۷۵) (وَلَوْلَا اَنْ ثَبَّتْنَاكَ) یامحمد) اکر بزسنی حفظ ایدوب حقده ثابت‌قدم ایتمسیدیك (لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ اِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا) حقیقتا یاوقیدیکه (ثقیف جماعتنگ سوزلرینه قولاغ ویروب) برآز اولان شی اونلاره میل ایدیدگ

۷۶) (اِذًا لَاَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ) یامحمد) اکر اونلاره طرف میل ایدیدیک او وقتده دنیا حیاتنگ عذابنی و اولندن صگره آخرت عذابنی هربرینی چوخ چوخ سکا دادیزدیربردیق (ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا) اوندن صگره اوز گندن اوتری سکا برکومک اولوب بزیم عذابمزی سندن دفع ایدن تاپمازدگ

۷۷) (وَاِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا) یامحمد) درحقیقت یاوقیدیکه مکه اهلی سنی اوز مکر و حیله لریله یونکلجه قالخزوب مکه یرندن اخراج ایله سونلر (وَاِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ اِلَّا قَلِيلًا) اکرسنی مکه‌دن اخراج ایلیه لر اوندن صگره مکه‌ده سلامت و خاطر جمع دوره بیلمزلر مکر آز اولان زمان (الله تعالی نگ بووعده‌سی دوغرو اولوب رسول اکرمی مکه دن اخراج ایدوب مدینه‌یه هجرت ایلیه‌دن برقدر زمان صگره(بدرکبری) غزوه‌سی اتفاق دوشدی مشرکلر اودعواده یا مقتول یا اسیر یا ذلیل اولدیلار)

۷۸) (سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا)یامحمد| سندن قباق کوندردوکمز پیغمبرلرگ آراسنده بو طریقه نی قرار ویرمشیدیك نقدرکه او پیغمبر او جماعتگ آراسنده در اونلاره عذاب کوندرمیوب هلاك ایتمیك همینکه پیغمبر اونلارگ آراسندن

وَاِذًا لَا يَتَّخِذُوكَ خَلِيلًا ۞
۷۵) وَلَوْلَا اَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ اِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ۞
۷۶ | اِذًا لَاَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ۞
۷۷] وَاِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَاِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ اِلَّا قَلِيلًا ۞
۷۸) سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا

وَلَاتَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ۞
٧٩) اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ۞
٨٠) وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَكَ

خارج اولدی عذاب کوندروب هامو سنی هلاك ایتدیك هایله سنده (یا محمد) نه قدرکه بو قومگ آراسنده وارسن اونلاره هیچ بربلا و عذاب کوندروب اونلاری هلاك ایتمریك همینکه سنی خارج ایلدیلر اوندن صگره عذاب کوندروب اونلاری هلاك و ذلیل ایده ربك (نجه که یله ده اولدی) (وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا) بو ذکر اولنان بزیم طریقه مزدر (یامحمد) بزیم طریقه مزدن اوتری د کشوب تغییر و تبدیل اولماق تایمزسن (یلی الله تعالی نگ سنت وطریقه سی برقسم جاری اولور اکر تغییر و تبدیل اولسه اووقتده لازم کلور الله تعالی محل حوادث اولسون نجه که جملر محل حوادث واقع اولورلر(تعالی الله عن ذلك علوا کبیرا)

٧٩) (اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ اللَّيْلِ)
بو آیه شریفه دورت نمازی (ظهرعصر مغرب عشا] نمازلرینی اجمالا جامعدر بو یوروریامحمد نمازی (دورد نمازی] قیلگلن زوال شمس از(ظهر) دن تا کیجه نگ قرانلوق زمانه‌کمی بووقت مذکوره ده دورت نمازکرك عمله کلسون (اما نجه عمله کلسون رسول اکرمگ فعلیله معلوم) اولوبدر بویوروب باخگ کورگ من نجه نماز قیلو رمسزده اویله نماز قیلگ (وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ) برده صبح نمازینی قیلگ (بو نماز صبح و قنگ شرافته کوره علاحده ذکر اوللدی (اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا) درحقیقت صبحگ نمازی بر نمازدرکه اونگ حقی بودرکه خلق اجماع ایدوب کرك بونمازه حاضراولسونلار [بوآیه شریفه دن] صبح نمازینگ واجب اولما فی تفصیلا اوبری نمازلرگ وجوبی اجمالا ظاهر اولور اهل ایمان اولان شخص کرك آیه شریفه نگ حکمنه اطاعت ایلیوب نمازلری اوزو قتده ادا ایدرب قوته ویرمه سون
٨٠) (وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَكَ)یامحمد] کیجه‌نگ برپاره

عَسٰى اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا

سنده بو خونی ترك ایدوب دوروب کیجه نمازی قیلگل بو نمازیش وقت نمازدن علاوه مخصوصا سکا واجب د. امتیگه واجب دکلدر (امت پیغمبره کیجه نمازی مستحب اوزینه واجب اولوبدر نچه شیلر واردر عبادت و غیر عبادتدن که رسول اکرمگ اوزینه مخصوصدر بریسی کیجه نمازیدر)(عَسٰى اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا) کیجه نمازینی قیلوب امید واراولسکن (یا محمد) بوکاکه قیامت کونده سنگ ربگ الله تعالی سنی قبردن قالخزوب بر مقام و مرتبه ده سنی ساخلارکه اومقام و مرتبه یه محشر اهلی باخوب الله تعالی سکا عطا ایلین کرامتلری کوروب سکا حمد و ثنا یدرلر اهل تفسیر آیه نگ معنا سنی آخرته حمل ایدوبلر بعضی شفاعت مقامنه حمل ایدوبلر اما حقیر مؤلف نظریمه کلن بوندن باشقه معنادر او معنا بودر (یامحمد) بو مکه اهلی سکا اذیت ویروب سنی اینجیدیرلر امید وارا و لکن که سنی الله تعالی بورادن نجات ویروب بیوك برمقام و مرتبه یه یتورسون اووقتده سنگ دشمنلرگ سنگ جلال و عزتگه باخوب ناچار قالوب سنی وصف ایده جکلر نجه که بویله ده اولدی فتح مکه زمانده ابو سفیانی عباس برتنك یرده ساخلادی تا اینگه اسلامگ شوکت و جلالنه رسول خدانگ قوشونه تماشا ایتسون همینکه ابوسفیان رسول خدانگ جلالنی کوردی اونلارگ آراسندن نهایت ذلیتله چیخوب قاچماقی یادینه کلوب دیدی (ابوکبشه) اوغلنگ امری چوخ آرتق ترقی ایدوبدر (ابوکبشه برکشیدی مکه ده قریش دینی (شعری) ترك ایدوب یلدوزینه ستایش ایدیردی رسول خداده قریشگ دینی ترك ایتمك جهتنه ابوسفیان اوکا (ابوکبشه اوغلی دیوردی) بو معناده رسول خدانگ صدقنه بیوك معجزه واردر بو خبرمکه ده ویریلوب نجه ایلدن صگره مدینه یه رسول خدانگ

هجرتی اتفاق دوشدی مدینه ده رسول خدانگ امری ترقی ایدوب
اوخبرگ صدقی ظاهر اولدی صاحب نظر و منصف شخصلردن
بویو رسونلار بوندن بوبله کلن آیه لرده ذکر اولنان معنایه موا
فق درمی ؟]

۸۱) (وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِى مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِى
مُخْرَجَ صِدْقٍ) دیکل (یامحمد) ای منم ربم من بو مکه دن
هجرت ایدن زمانده منی هجرت اولنان یریمه (مدینه یه)
دوغرو لقنان داخل ایدوب هر بر عملم دوغرو بلدن اولسون
مدینه دن منی مکه نگ فتحدن اوتری نخه که اورگ وعده
و یروبسن خارج ایدنده دوغرو لقیله خارج ایتکل تا اینکه
جهاددن اوتری خارج اولمام دوغروسندن اوتری اولسون
(واجعل لی مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا) الهی مندن اوتری اوزگدن
بر سلطنت و بر قوت قرار و یرکل که مکا کومك اولوب
اوقوتگ سببه دین اسلامه مخالف اولانلارگ هاموسی ذلیل
و منخذول ایلیم رسول خدا ایستدیکنی الله تعالی اوکا و یردی

۸۲) (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ) یامحمد)
همینکه مکه نی فتح ایدوب داخل بولدگ او وقتده بتلرگ
هاموسنی سندروب داعدوب دیکل حق (دین اسلام) کلوب
باطل شرك بت پرستلك کیدوب هلاك اولدی (اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَ
هُوقًا) درحقیقت باطل کیدوب هلاك اولوب نابت
اولان دکلدر

۸۳) (وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْ
مِنِينَ)یامحمد) قرآن شریفگ آیه لرندن نازل ایدر یك اوآیه لریکه
(نجه دوا ناخوشلردن اوتری شفا اولور] اوآیه لرده مؤمنلردن
اوتری شفا و رحمت اولور اونگ سببه ایمانلری آرتوب یقین مقا
مه یتشوب جهالتدن خلاص اولورلر اورلرینی مؤمنیلر جهالتدن

۸۱) وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِى
مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِى
مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِى مِنْ
لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ✡

۸۲) وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَ
زَهَقَ الْبَاطِلُ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ
زَهُوقًا ✡

۸۳) وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ
مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

عجب خلاص اولوبلر) (وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ اِلَّا خَسَارًا)
بوقرآن ظالملردن اوتری هیچ برشیئی آرتورمازمکر دخیده ضرر آرتورر

۸٤) (وَاِذَا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَاٰ بِجَانِبِهِ)
زمانیکه انسانه صحت بدن و فراوان اولان روزی نعمت
و یردیك او نعمتلری کوروب شکر ایتمك عوضنه الله تعا
لی ذکرندن اعراض ایتدیلر کبر و غرورندن الله تعالی دن میل
ایدوب دال چوبروب کافر اولدی (وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا)
زمانیکه انسانه بر شر فقیرلقدن یا ناخوشلقدن یتشدی اووقتده
الله تعالی نگ فضلی و رحمتدن مایوس اولور و حال آنکه الله تعالی
رحمتدن مایوس اولماز مکر کافر اولان شخصلر

۸٥) (قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ) دیکل مشرکلره (یا
محمد) هر بر شخص اوز مذهب وطریقه سنه کوره عمل ایدر
سزکمی مشرکلردن یمان عمللر صادر اولور اما مؤمنلردن یاخشی
عمل وجوده کلور سز مشرکلر اوز عمللرگزده اولگ تا الله تعا لی
سزدن انتقام چکسون (فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدَى سَبِيلًا)
او شخصیکه هدایت یولنده اولوب محکم اولان دین و مذهبده اولسون
سزگ ربگز او شخصه عالمدر

۸٦) (وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ) (مکه اهلی گیدوب یهودیلر
دن سوز اوگرنوب گلوب رسول خدادن سؤال ایدیر دیلر یهودیلر
دیدیلر اگر روحگ حقیقتنی بیان ایتدی بیلگ که او پیغمبردگلدر اگر بیان ایتمیوب
مبهم قویدی نجه که توراتده مبهمدر او شخص پیغمبردر مکه اهلی
کلوب روحی پیغمبردن سؤال ایتدیلر الله تعالی بو آیهٔ شریفه ده اونلاره
جواب و یریر بویورور یامحمد) مشرکلر سندن روحگ حقیقتندن
سؤال ایدیرلر (روحیکه انسانده بر لطیفهٔ ربانیه در اوکا کاهی عقل و
کاهی قلب و کاهی نفس و کاهی روح دیلور هاموسی برشیئدن عبارتدر)
اوشی ندر (قُلِ الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّى) یامحمد) اونلارگ جوابنده

وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ اِلَّا
خَسَارًا ✡

۸٤) وَاِذَا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ
اَعْرَضَ وَنَاٰ بِجَانِبِهِ وَاِذَا
مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا ✡

۸٥) قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى
شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدَى
سَبِيلًا ✡

۸٦) وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ
قُلِ الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّى

وَمَا اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِيلاً ۞
۸۷) وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ ثُمَّ لَاتَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلاً ۞
۸۸) اِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ اِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيراً ۞

دیگلن روح منیم ربم الله تعالی نگ امر یقدن برشیدر انحق اونك امریله وجوده گلن در بز یم اونگ حقیقتنه اطلاعمز یوخدر (وَمَا اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِيلاً) یامحمد) سز روحنگ حقیقتنه عالم اولا یلمز سگا سز نوع بشره و یریلمیوبدر مگر بر آز اولان علم الله تعالی علملریندن . نقدر نوع بشرده علم آرتق اولسه الله تعالی علمنگ یاننده آز بلکه یوخ حسابنده در بو آیهٔ شریفه نازل اولاندن صگره اصحاب عرض ایتدیلر یارسول الله بو آیهٔ شریفه ده خطاب بزه در یا اینکه سنده . بزیلن بیله بوخطابده وارسن بویوردی بلکه بزه وسزه و یریلمیوبدر علمدن مگر چوخ آز الله تعالی نك علمی قورتارمیان علمدر مگاده برقلیلی اوز علمندن تعلیم ایدوبدر رسول اکرمگ صدقنده و فضیلتنده بوسوز کفایت ایدر اوزگه یالانجی شعبده بازلر کمی اوزیدن اوتری ادعای علم ایتمیو رنجه که اوزینی جمیع شیلره عالم حساب ایدن کشینگ یالانجی اولماقه دخی اوزنده اولمیان علمی اوزینه باغلاماقی کفا یتدر بوندن آرتق دوغرولق نه اولور که آیهٔ شریفهٔ ده اوز ینك عالم اولماماقنی روحنگ حقیقتنه آشکارا بیان ایدیر

۸۷) (وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ) یامحمد) نجه که روحنگ علمنی سزدن منع ایدوب هیچ برشخصه روحنگ حقیقتنی بیلدرمه مشوك هایله اگر بز ایستیك سگا وحی ایتدوگمز قرآنی آپاروب سنگ سینگدن محوایدر یك هیچ براثر اوندن باقی قالماز (ثُمَّ لَاتَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلاً) اوندن صگره اوزگدن اوتری بزه روکیل تاپمزسن که قرانی قایتاروب دوباره سنگ سینه گه جمع ایدوب سن اوگا حافظ اولاسن بونلارگ هاموسی الله تعالی نگ الندهدر

۸۸) (اِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ) مگر اینکه سنگ ربگ الله تعالی سگا رحم ایدوب دوباره اوقرانی سگا قایتاروب سنگ سینه گه جمع ایتسون الله تعالی دن باشقه هیچ برشخص بوگا قادر دگلدر (اِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيراً) یامحمد) درحقیقت الله تعالی نگ

فضلی و بخششی سگا چوخ بیوك و آرتق در سگا علم و قران و یروب بوجاهل عربلرگ آراسندن سنی انتخاب ایدوب هنر وکمالات صاحبی قرار و یروبدر

فید) اگر علمدن آرتق برشی اولسیدی الله تعالی اونیله پیغمبرینی تعریف ایدوب اوگا منت قویاردی علمدن آرتق برشی اولماموقنه گوره الله تعالی پیغمبر لرینی و صاحب علملری علمیله مدح وثنا ایدیرخصوصا پیغمبر معارف و ایه مز قرآن شریفی اوگا عطا ایتگه بیوك منت قویوب قرانه عالم اولماقی پیغمبردن اوتری مقام عالی حساب ایدیرکه هیچ پیغمبردن اوتری اولمیوبدر واما ملت اسلام قرآن شریفگ علملرینی اهرطالوب بولده ذکری اولنان حکمت و موعظه لردن دین و دنیایه منفعت و یرن علملردن غافل اولوب جهل و نادانلقوا دیسنده . شولایله دوشوب متحیر و سرگردان قالوبلار ملت اسلامك ترقیسی قرآنك احکامنه عمل ایتگه موقوفدر نقدر که قرآن شریف حکملرنه عمل اولولمیور ملت اسلام گون بگون تنزل ایدوب فلاکت گونه دوشه جگدر لریزیم یوز ماللارده قرآنگ حکمی ملت اسلام آراسندن دینگ اولورکه بریرلی مهجور اولوب قرآنگ آدندن باشقه برشی قالمیوبدر قرآن شریفده خیر و یربلن قانونلر هاموسی ترگ اولنوب بریگا نه ستار سوزلر سوره ته دخل اولوبدر ملت اسلامگ ترقی سندن اوتری الله تعالی قرآن شریفده زکوة و خمس قرار و یربدر شخص کسب ایدن مالندن اولدانی برینی حکما و یرمگه زکوة جهادده غنیمتدن بش دن برینی و یرمگه خمس دیلوبدر اگرچه بوسن ایکنجیسی بوز ماننده موجود دگلدر لا محاله اولنجیسی ممکن و موجوددر اولیده برقسم تعبیر و یروبلر حکه زکوة واجب اولان شخص برولینده ایکنجی نفر اوچ نفر تاپولماز مگرفلاحلر زارعلر اکر اولاولار زراعتندن برشیی حاصل اولدی زکوة اولنلاره واجب اولور نه اینکه کرور کرور صاحب دولت اولان شخصلره عجبا زکوة نك حقیقتلرینه مطلع اولمیوب قران شریفگ حکمنی تغییر و یرمله بولدن آرتق اولورمی زکوة هرسنه ده کسبدن حاصل اولان منفعتك عشرینی اخراج ایدوب الله تعالی قرار قویان اصناف لماتیه دن موجود اولانه (نیجه حکه سورهٔ براءت ده ذکر اولنوبدر) صرف ایتگدر مال نقد اولسون یا غیرنقد گرگ اولنگ عشری یقون شرط اخراج ولنوب مصالح ملت اسلامده حکه اصناف لماتیه اولسون لابد صرف اولسون نه اینکه کرورلر صاحبی اولان شخص دسونکه منم زکوتم یوخدر چونکه منکه لی قزل یا گومش منم صندوقمده براییل قالمیور تا اینکه سگا زکوة و یرمگ لازم اولسون آیا الله تعالی قرار و یرن زکوة بوقیدی آیا مدینه یا غیر مدینه نگ اهلنده اوز ماللارده اوقدر قزل و گومش سکه دار اولورکه بر ییل صندوقده قالسون ولدن مگره اوکا زکوة علاقه دوتسون بلکه رسول اکرم زماننده سکه لی قزل و گومش اولانلرگ آراسنده یوخیدی مگر اینکه شامده تجارته کدنلر روم دولتنگ پولندن بعضی اوقات مسال التجاره دن آرتق قالانده کتوریر دیلر اولارگ پوللریله اکثری ایر مثقال قزل (دینار) وبیر مثقال گومش (درهم) ایدی بیرمثقال قزلدن بعضی وکلیکنارلقن خورده وکوچك قطعه لر کسوب اونیله آلش وریش ایدر دیلر اونگ آدینه (قراضه) دیور دیلر پس الله تعالی هانسی قزل وگومشه زکوة قرار قویوبدر بویله معلوم اولور او زمانده قزل و گومشه هیچ بر وقت زکوة علاقه دوتمیوبدر و حال آنکه زکوة برحکم عمومی قران شریفده کل ملت اسلامدن اوتری واجب معیندر گرگ راش سنه ده مقدار جنسندن آرتق قالانی ملاحظه ایدوب عشرینی خارج ایلیوب زکوة ویرسون اگر بویله اولماسه ملت اسلام اوزگه ملتلر مقابلنده نه قوه نایه ایله مقاومت ایده بیلورلر هنده و مذهبده ملتلر اوزگه ملتلرده علاحده اصلریله خراج قویلسور شریعت محمدیه ده زکوة ادیله خراج قویولوبدر پس گرگ گوز آچوب احکام شریعتگ حقیقتنه درست دقت نظر ایلیك مطلبدن کنار او لدیق سوز سوزی چکر یاندن بوسوزلری هم گوروب فکر ایتدیك

٨٩) (قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰى اَنْ يَاْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ)
دیگلن (یامحمد) اگر انسان وجن طایفه سی هر ایکیسی جمع
اولوب بری برینه کومک اولالر که بو قرانگ مثلنی کتورسونلر
(لَا يَاْتُونَ بِمِثْلِهٖ) بو قرانگ مثلنی کتوره بیلمزلر چونکه مخلوق
خالقه مقابل دوره بیلمز (وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا) اگرچه انس
وجن دالی دالاویروب بری برینه کومک اولالر که بو قرانگ
مثلنی کتوره بیلمزلر

٩٠) (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) یامحمد) حقیقتا
بز بو قرانده هر بر معنادن مثللرکمی دولاندیروب ذکر ایدیک بلکه
خلق متذکر اولوت ایمانه کلسونلر (فَاَبٰى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا) خلقگ
جوخی قرانگ سوزلرینی انکار ایدوب کافر اولمادن باشقه برشی
قبول ایتمدیلر

٩١) (وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ يَنْبُوعًا) همیکه
قریش جماعتندن اوتری قرانگ معجزه اولماقی آشکار اولدی علاحده
دلیل وبرهانلرده قرانگ حق اولماقه قرانه یاپشوب اونلاره حجت
تمام اولوب عاجز قالوب هر بر طرفدن چاره سی کسیلن شخص کمی
تازه دن علاحده معجزه لر ایستمگ باشلادیلر (دیدیلر یامحمد ابداً سکا
ایمان کتورمزیگ تا اینکه بزدن اوتری بو (مکه) برندن برچشمه
خارج ایده سن که هرگز اونگ سوی قطع اولماسون)

٩٢) (اَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ) یامحمد) اگر بو معجزه
اولماسه (قریش دیور) بو مکه برنده که هیچ باغ اولمازسه دن اوتری خرمادن
واوزومدن برباغ اولسون (فَتُفَجِّرَ الْاَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا) اوباغگ
آغاجلارینگ اراسندن نهرلر چاروبر قسم جاری ایده سن که شقه شقه اولوب
آغاجلارگ اراسندن جاری اولسون

٩٣) (اَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا) یااینکه اگر
سوده اولماسه آسماننی برقطعه بزیم اوستمزه سالاسن

٨٩) قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ
الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰى اَنْ يَاْتُوا
بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَاْتُونَ بِمِثْلِهٖ
وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا
٩٠) وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا
الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَاَبٰى اَكْثَرُ
النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا
٩١) وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ
لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ
يَنْبُوعًا
٩٢) اَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ
مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْاَنْهَارَ
خِلَالَهَا تَفْجِيرًا
٩٣) اَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا
زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا

نجه که سن اوزیدگ کمان ایدیرسن یامحمد) مقصودلری بو سوزدن
اودر که علاحده آیه ده الله تعالی بو یوروبدر اگر بز ایسته سگ
آسماندن برپارجه سالوب اونلاری هلاك ایدریگ) بوراده
آسمانگ ساقط اولماقی پیغمبردن معجزه مقامنده ایستیورلر
(اَوْ تَاْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيلًا) یااینکه الله تعالی نی وملائکه نی
کتوروب کله سن سنگ سوزینگ دوغری وصحیح اولماقه شهادت ویرسونلر
٩٤)(اَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ) یا اینگ برکجه یا
توب صبح وقتی دوروب کورک سنگ قزلدن برایوک واردر
(اَوْ تَرْقٰى فِي السَّمَاءِ) یا اینکه بیز یا خوب گوزیمزا یله گورن
حالده اسمانه جخاسن (وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ)
اگر اسمانه ده جخاسن سنگ اسمانه جخما قگد اوتری سکا ایمان کتور
منگ یا اینکه اسماندن کلنده برکتاب اگنده کتوروب که سن اوکتا بده
سنگ تصدیقگ اولسون بز اوکتابی اوخویوب اوندن صکره سنی تصدیق
ایدک (یا محمد) بو التی معجزه نگ هربر بسنی سن استیه سن بزدن
اوتری کتورکلن او وقتده سکا ایمان کتورریك (قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي)
اونلارگ جوابنده الله تعالی پیغمبرینه بویوبر (یا محمد اونلارگ جور
نده د یگلن منم ربم الله تعالی هربر عیب دن پاکدر نه تعجبلو سوزلردا
سز دیرسگز منده نه قوه واردر بوشیار مندن عمله کلسون من نه وقت
سزه دیمشم مندن بوشیلر عمله کلور (هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَسُولًا)
ای قریش جماعتی دکلم من مکر اوز که پیغمبرلرکمی بشر انسانم هربر
معجزه که(*) الله تعالی استیه اوز پیغمبرینه ویربر معجزه الله تعالی یه وکذاردر
مندبرشیئی بو خدر نه سزدن اوتری معجزه کتورورم بو قرانی الله تعالی مکاویروبدر
منیم معجزه م بودر اگر استه سیدی بر علاحده معجزه ده ویربردی ایمدی سز بو قرانگ
مقابلنده عاجز قالوب علاحده معجزه لر مندن استیورسگز اونلار عمله کلن دکل

(*) [illegible] بو قرآن [illegible] الله تعالی طرفندن [illegible] خبر ویربر من مندن
بو یله معجزه لر عمله کلمز پس بو نه معجزه لردر [illegible] مکاوسندن صکره [illegible]
[illegible] هر بر وقت قریش جماعتی سندن معجزه استینده [illegible]

اَوْ تَاْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ
قَبِيلًا ۞
٩٤) اَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ
مِنْ زُخْرُفٍ اَوْ تَرْقٰى فِي السَّمَاءِ
وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتّٰى
تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ قُلْ
سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ اِلَّا
بَشَرًا رَسُولًا ۞

٩٥) وما منع الناس ان يؤمنوا اذجاءهم الهدى الا ان قالوا ابعث الله بشرا رسولا ۞

٩٦) قل لو كان في الارض ملائكة يمشون مطمئنين لنزلنا عليهم من السماء ملكا رسولا ۞

٩٥) (وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوا اِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى اِلَّا اَنْ قَالُوا اَبَعَثَ اللّٰهُ بَشَرًا رَسُولًا) اورمانده كه بزيم طرفمزدن هدايت ايلن وحی كلوب قران كوندرديك هيچ برشيی خلقی قرانه و (محمده) ايمان كتورمكدن مانع اولمادی مكر اينكه ديديلر آيا بو اولورکه الله تعالی انساندن پيغمبر كوندرسون | بشردن پيغمبر اولماقی انكار ايدوب ديديلركه كرك پيغمبر ملك اولسون

٩٦) (قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْاَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ) ديكل مشركلره (يا محمد) اكر يريوزنده ملائكه دن پيغمبر اولا راو سزيله مانوس اولمادقلری كركسه سزيگ كبی خاطرجمع انسان صورتنده اولوب يريوزنده ساكن ومستقر اولوب سزيگ كبی يول كده‌لر (لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا) ملائكه لر يريوزنده سزيگ صورت وحا صيقده اولماق جهتنه البته اونلاره ده آسماندن برملك رسول كوندرريك تا اينكه احكام دينی اونلاره بلوروب اونلاره سزه بلورسنلر (يعنی اكر يريوزنده پيغمبر ملكدن قرار ويرك كرك سزيگ كبی بشرصورتنده اولسونلار تا اينكه سزيله قارشوب احكام دينی سزه بلورسنلر بويله حالده پيغمبر ملكدن يا انساندن اولماق تفاوت ايتمز

بقيه سی

قرآن شريفی ... اونلارگ ... معجزه ... [illegible]
قرآن معجزه ... سوره ... [illegible]
... رسول الله ... [illegible]
... معجزه ... [illegible]
... الله تعالی ... [illegible]
... من السالم [illegible]
... معجزه لر ... [illegible]
... معجزه‌لری انكار ايدوب ... (جوده) ... [illegible]
... معجزه ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... يارسول الله ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... موسی وعيسی ... معجزه‌لر ... [illegible]
... [illegible]
... كلمات شريفه ... تكذيب ... يارسول الله ... [illegible]
... معجزه ... [illegible]
يارسول الله ... [illegible]
... كوركك اول

٩٧) قل كفى بالله شهيدا بينی وبينكم انه كان بعباده خبيرا بصيرا ۞

٩٨) ومن يهدي الله فهو المهتد ومن يضلل فلن تجد لهم اولياء من دونه ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم عميا وبكما وصما مأواهم جهنم كلما خبت زدناهم سعيرا ۞

٩٩) ذلك جزاؤهم بانهم كفروا باياتنا

(٩٧) (قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ) ديكل مشركلره (يا محمد) الله تعالی منم ايله سزگ آراگزده شاهد اولديغی حالده كفايت ايدر كه من سزه تبليغ رسالت ايدوب الله تعالی دن كان حكملری سزه بلورديم اما سز تكذيب ايدوب انكار مقامنه كلوب معاند اولديگز (اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا) درحقيقت الله تعالی بنده لرينگ احوالنی گوروب خبرداراولاندر هرشخصه اوز عملنگ جزاسنی ويره جكدر

(٩٨) (وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ) هر برشخصكه ايمان طرفنه ميل ايتمك سببنه الله تعالی اونی هدايت ايدوب دين اسلامده ثابت ايليه حقيقتا دوغرو وهدايت تاپان شخص اودر (وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ) هر برشخصكه شرك وكفر طرفنه ميل ايتمك سببنه الله تعالی اونی ضلالتده باقی قويه (يا محمد) البته اونلاردن اوتری الله تعالی دن باشقه دوستلر وكومكر تابه بيلمزسن تا اينكه اونلری عذابدن نجات ويرسونلر (وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلٰى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا) او ضلالتده قالانلاری قيامت گوننده يوزلری اوستنده محشور ايدريك اياغه دورماغه قدرتلری اولماز نجه كه دنياده حقی گورمكدن وحق دانشمادقدن وحقی ايشدمكدن گوزلری كور ديللری لال قولاقلری كر در قيامت گونی بزده اونلاری كور ولال وكر محشور ايدريك (مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا) اونلارگ منزللری جهنمدر هرزمانيكه جهنمگ اودی اونلارگ بدنلرينی ياندروب تمام ايدوب اود خاموش اولدی اونلارگ بدنلرينی جلدلرينی دوباره قاتشاروب جهنم اودينگ شعله‌سنی آرتق ايدريك تا اينكه هميشه عذابده اولسونلر

(٩٩) (ذٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا) بو جهنمگ عذابی اونلارگ جزاسيدر اوسببه گوره كه بزيم آيات ومعجزه لريمزه

وقالوا ءاذا كنا عظاما ورفاتا ائنا لمبعوثون خلقا جديدا ۞

۱۰۰) اولم يروا ان الله الذي خلق السموات والارض قادر على ان يخلق مثلهم وجعل لهم اجلا لا ريب فيه فابى الظالمون الا كفورا ۞

۱۰۱) قل لو انتم تملكون خزائن رحمة ربي اذا لامسكتم خشية الانفاق

کافر اولدیلر (وَ قَالُوٓا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَ رُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا) دیدیلر آیا بز اولدکدن صکره اتمز توکلوب سومگ و توپراق اولوب اعضالریمز متفرق اولالدن صکره آیا دوباره دیریلوب تازه مخلوق اولاجوق هیچ وقت بویله شیئی اولماز (الله تعالی اونلارگ جوابنده کلن آیه نی بو بویرر)

۱۰۰) (اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ قَادِرٌ عَلٰى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ) آیا قیامت گونینی انکار ایدنلر باخوب گورمیورلر او الله تعالی اینکه بو بیوکلکده آسمانلاری و یری خلق ایتدی سیزکمی ضعیف اولان مخلوقده خلق ایتمکه قادردر (وَ جَعَلَ لَهُمْ اَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ) انسانی خلق ایدوب اونلاردن اوتری بر وقت معین که اونده شک و شبهه اولماسون قرار ویردی که او وقت معینده اونلاری موت درک ایتسون موت اونلاری درک ایدندنصکره گنه الله تعالی اونلاری دوباره دیریلدمکه قادردر نجه که اوّل دفعه خلق ایتمکه قادراولدی (فَاَبَى الظَّالِمُونَ اِلَّا كُفُورًا) بو سوزلری ظالملر قبول ایلمیوب کفردن باشقه هیچ برشیئه راضی اولمیورلر

۱۰۱) (قُلْ لَوْ اَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبِّي) دیکل (یا محمد) ای قریش جماعتی سیز ملدن ایستیوب دیرسگز یردن اوتری باغلار قایروب نهرلر جاری ایتکل و حال آنکه سیزه ویریلن الله تعالی نعمتلرینه شاکر اولمیوب گنه علاحده شیلر ایستیورسگز اما سز اوزگز اگر منیم ربم الله تعالی نگ روزی خزینه لرینه مالك اولا سگز (اِذًا لَاَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْاِنْفَاقِ) او وقتده بو خوفدنکه بلکه انفاق ایده سگز قورتاروب اوزگزآج قاله سگز امساک ایدوب ساخلیوب او روزیلردن هیچ بر شخصه برشیئی ویرمه سگز اما الله تعالی سیزگ بو کفر عنادگزیله گنه سزه روزی ویریر سز الله تعالی یه شاکر اولماق عوضنه کافر اولورسگز

(وَكَانَ الْاِنْسَانُ قَتُورًا) انسان بخیل و امساک ایدندر

۱۰۲) (وَ لَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى تِسْعَ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ) (یا محمد) و مشرکلر سندن معجزه استیوب دیورلر اگر معجزه کتورسن ایمان کتوررز (حقیقتا (موسی) یه دوقوز آشکار اولان معجزه لر ویردیگ) بو معجزه لرگ تفصیلی اعراف سوره سنگ (۱۳٥) نجی آیه سنده ذکر اولندی) بونیله بله گنه موسی یه ایمان گتورمدیلر (فَسْئَلْ بَنِي اِسْرَآئِيلَ اِذْ جَآءَهُمْ) زمانیکه موسی بنی اسرائیله مبعوث اولوب پیغمبر کلدی دیدیك موسی یه گیدکلن بنی اسرائیلی فرعوندن ایسته کلن دیکلن بنی اسرائیلی مگا واگذار ایتکلن کتوریم اونلاری مصردن خارج اولیم (موسی گیدوب بو سوزی فرعونه دیدی فرعون اوگا بو یله جواب ویردی (فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ اِنِّي لَاَظُنُّكَ يَا مُوسٰى مَسْحُورًا) ای موسی در حقیقت منیم ظنم بودر که سنی سحر ایدوبلر عقلگ ضایع اولوبدر که پیغمبرلك ادعاسی ایدیرسن

۱۰۳) (قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا اَنْزَلَ هٰٓؤُلَآءِ اِلَّا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ بَصَآئِرَ) موسی دیدی (ای فرعون) سن یاخشی بیلورسن بوکه بو دوقوز معجزه لری گوندرمیوب مگر آسمانلارگ و یرگ تربیت ویرن اللهی گوندرویدر بوندن اوتریکه سزیچون آشکار دلیل اولسون تا اینکه اونلارگ سببنه حقی درک ایده سگز (وَ اِنِّي لَاَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا) ای فرعون در حقیقت من سنی هلاک اولان ظن ایدیرم بوندن اوتریکه سن اوزگ منیم حق اولماقمه عالم اولان حالده انکار ایدیرسن

۱۰٤) (فَاَرَادَ اَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْاَرْضِ) فرعون اراده ایتدیکه موسی وبنی اسرائیلی تماما قتله یتوروب مصر یردن اونلاری یوخ ایدوب بر علامت اونلاردن باقی قویماسون (فَاَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا) فرعونگ ارادسنگ خلافنه اوزینی و تا بعلرینی (بحر احمرده) غرق ایتدك

و كان الانسان قتورا ۞

۱۰۲) ولقد اتينا موسى تسع ايات بينات فسئل بني اسرائيل اذ جاءهم فقال له فرعون اني لاظنك ياموسى مسحورا ۞

۱۰۳) قال لقد علمت ما انزل هؤلاء الا رب السموات والارض بصائر واني لاظنك يا فرعون مثبورا ۞

۱۰٤) فاراد ان يستفزهم من الارض فاغرقناه ومن معه جميعا

١٠٥) وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي اِسْرَآئِيلَ اسْكُنُوا الْاَرْضَ فَاِذَا جَاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ۞
١٠٦) وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۞
١٠٧) وَقُرْاٰنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا ۞
١٠٨) قُلْ اٰمِنُوا بِهِ اَوْ لَا تُؤْمِنُوا اِنَّ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ

١٠٥) (وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي اِسْرَآئِيلَ اسْكُنُوا الْاَرْضَ) فرعونی غرق ایدلدنصکره موسی واسطه‌سیله بنی اسرائیله دیدیك فرعون دن نجات تاپدگز ایمدی آسوده بر یورنده ساکن اولگ (فَاِذَا جَاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا) زمانیکه آخرت وعده سی قیامت کونی کلدی سز بنی اسرائیلی و فرعونگ اوزینی و تابعلرینی بری برینه مخلوط قارشمش اولان حالده گتوروب حاضر ایدریك اوندنصکره سزگ آراگزده حکم ایدوب هر برشخصه اوز جزاسنی ویرریك

١٠٦) (وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ) (یا محمد) بز بو قرآنی حکمت و مصلحت اولدوقی حالده حق و عدالتله نازل ایتمشوك ها بیله حکمته شامل اولدوقی حالده نازل اولوب کلوب سگا یتشوبدر پس بو قرآن حکمت و مصلحت ایله نازل اولمیوبدر (وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا) (یا محمد) سنیده گوندرمه مشوك مگر مومنلره بشارت ویروب کافر و منافقلری عذابدن قورقوزه سن باشقه سگا بر شیئی لازم دکلدر

١٠٧) (وَقُرْاٰنًا فَرَقْنَاهُ) یا محمد) بو قرانی و قتلش (٢٣ ایلگ وقتده) سگا نازل ایتمشوك هربر وقتگ تقاضاسنه کوره برحکم نازل ایدریك (لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ) تا اینکه قرانی مهلت وارا میله خلقه اوقوبوب حکملرینی بیان ایده سن اگر بر دفعه قرانی گوندرسیدیك اونده بو فایده اولمازیدی (وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا) هر بر امرگ حکمته شامل اولدوقی حالده قرانی نازل ایتدیك تا اینکه هربروقتده اتفاق دوشن امرگ حکمی معلوم اولسون

١٠٨) (قُلْ اٰمِنُوا بِهِ اَوْ لَا تُؤْمِنُوا) دیگیل مشرکلره (یامحمد) بو قرانه ایمان گتورگ یا ایمان گتورمیگ سزگ برخیر و ضرر اولماز خیر وضرر اوزگزه عاید اولور (اِنَّ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ)

اِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًا وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا اِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ۞
١٠٩) وَيَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا
قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ اَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا

در حقیقت بو قراندن قباق اوشخصلریکه اونلاره توراة ویریلوبدر (مدینه ده پیغمبره ایمان کتورنلر مراد در) (اِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًا) زمانیکه توراة اهلنگ ایمان کتورنلرینه قران اوقونور قرانگ تاثیریندن چنه لری اوسته دوشوب سجده ایدیرلر (انسان یوزی اوسته دوشنده یوزیندن اوّل اعضاسی یره دکن چنه سی اولماق سببنه آیة شریفه ده چنه ذکر اولندی) (وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا) سجده یه یخیلوب دیورلر ربمز الله تعالی هر برعیبدن پاك و منزه در (اِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا) درحقیقت بزیم ربمز الله تعالی نگ وعده سی آخرته قیامت کونگ واقع اولماقنه البته دوغرو اولوب واقع اولاندر

١٠٩) (وَيَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُونَ) قران اوقوناندن چنه لری اوسته دوشوب الله تعالی خوفندن آغلارلار (وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا) الله تعالی دن خوفلری اولان حالده قران اونلاردن اوتری د خیده قلبلرینده الله تعالی دن قورخو آرترر (قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ) رسول اکرم سجده مقامنده الله تعالی ایله مناجات ایدوب مختلف اسملریله الله تعالی نی چاغریردی (الله رحمن رحیم رازق خالق بوآدلاردن) مشرکلر رسول خدایه طعن وروب دیدیلر بزی (محمد) بردن بوخارو تاریه ستایش ایتمکدن منع ایدیر اما اوزی کورگ نچه الله لر چاغریر او وقتده بو آیة شریفه نازل اولدی اینك معناسی بیله در بویور یا محمد) دیگلن مشرکره الله لفظیله چاغرگ یا رحمن لفظیله هیچ بر تفاوت یوخدر هاموسی بر ذات مقدسك آدیدر (اَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى) الله تعالی نك هر بر آدینی چاغره سگز اوندن اوتری گوزل آدلار واردر هاموادلاری کوزلدر آد چاغرماقده بر خصوصیت یوخدر مقصود برذات مقدسه عبادت ایتمکدر (وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا)(رسول

وَابْتَغِ بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيلاً ۞

١١٠) وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيراً ۞

خدا مكه ده مسجد الحرامده نماز قيلانده سسنى اوجالدوب نماز قيلاردى
الله تعالى بو آيهٔ شريفه ده رسول خدانى اوجادن وجوخ كيرلن نماز
قيلماقدن نهى ايدوب بويوروير) نماز قيلانده يامحمد اوقدر جهر
ايدوب سسگى اوجالتمه كه كنارده اولان مشركلر ايشيدوب كلوب سكا
اذيت ايتسونلر برده اوجادن جقرماق ايدمن كنار برامردر واوقدر
ده سسگى كزلتمه تا اينكه دالگده دورانلار سسگى ايشدمه سونلر
(وَابْتَغِ بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيلاً) اوجادن نماز قيلماقيله كزلين قيلماق
راسنده اوز گدن اوترى بر يول وطريق تاپگل نمازى اويله قيلگل كه
نه جوخ اوجادن ونه جوخ كيزلين اولسون (٥)

١١٠) (وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ)
سوره نگ آخرنده الله تعالى پيغمبرينى اوكا حمد ثنا ايتمكه امر بويورير
(ديگل يامحمد حمد ثنا او الله تعالى يه سزاواردر كه اوزينه
اوترى اولاد قرار ويرميوب واوندن اوترى سلطنتده
شريك يوخدر (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ) الله تعالى ذليل
اولماديغنه كوره اوندن اوترى بر كومك اولماز تا اينكه
ولى ذلتدن خلاص ايتسون (وَكَبِّرْهُ تَكْبِيراً) الله تعالى نى

(٥) (فائده) بو حكم نماز يوميه بش وقت نمازدن اوترى بش وقت نمازنگ هنوسنى
ستمك بو طريقدن قيلسون آيهٔ شريفه نك حكمى ظاهر واشكار اويله در ظاهر اولوندى
اما ملت اسلامك هيچ بر طايفه سى قرائتك بو آشكارلقده حكمنه عمل ايتميورلر هامو سى
قرائتى ترك ايدوب بعضى حديثلره ياپشوب هر بر طايفه اوزيندن اوترى بر مسلك قرار
ويروبلر بر طايفه گوندوز نمازينى (ظهر عصر) ى اخفات گيجه نمازينى (مغرب
عشا وصبح نمازينى ده گيجه دن حساب ايدوب) جهر ايديرلر ماطايفهٔ ديگر (صبح)
نمازينى جهر (ظهر عصرى) اخفات (مغربك) ايكى اولنجى ركعتلرينى جهر
بر آخر ركعتنى اخفات (عشانك) ايكى اولنجى ركعتلرينى جهر ايكى آخرده كنى
اخفات ايديرلر بر انصاف گوز ايله باخوب گورلك بونلارگ هانسى بر سى قرآنه موافق
در بلكه هر ايكسى قرآنه مخالف احاديث مجعوله يه موافق اولوب قرآندن كنار اولان برشيدر
قرآنى قويوب (عبدالله بن عمر وابن العاص وابو الغفارى وهب ابن وهب وكعب
الاحبار وعمار ساباطى) نك حديثلرينه ياپشماق انصافدن كنار ومقتضاى عقلدن
نهايت مرتبه اوزاقدر بونلر كچمش جهر واخفات باره سنده اشرفجى طايفه وبرى تفصيله
موافق بر حديث اگر چه ضعيفده اولمش اولسه واره اولميوبدر حقير مولف كتاب
بلميورم جهر واخفاتده بو تفصيلى هاردن استخراج ايدوبلر بس هر بر حالده بز گرك اول الله تعالى
كتابينه اعتماد ايدك او حكمكه قرآن شريفده اولمادى اوندن اوترى سنت پيغمبره
نه واره اولمش اولسه اونى اخذ ايدوب اوكا عمل ايدك

نهايت درجه ده بيوك بيلمكيله بيوك بيلگل هيچ وقت اوكا اولاد و
شريك قرار ويرمكى سزاوار بيلمه كل (لله الحمد سورهٔ اسرا نك
تفسيرى تمام اولدى عبدالمطلب اولادينك همينكه بر اوشاق تازه
دل آچوب تكلمه گلوردى رسول خدا بو آخرنجى آيه نى اوكا
تعليم ايتمكه امر ايدردى رسول خدا بويورارديلار هر بر شخصيكه اسرا
سوره سنى اوخويوب اتا انا نك احوالاته كلنده قلبى اتا وانا
سنه رحمه كله الله تعالى اوندن اوترى جوخ اجر جنتده
رار ويرير)

كهف سوره سیدر مكه‌ده نازل اولوب (١١١) آیه (١٥٧٧) كلمه‌در (٦٣٦٠) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحيم

٢) ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ ٱلْكِتَٰبَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُۥ عِوَجَا قَيِّمًا لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّن لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلَّذِينَ يَعْمَلُونَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا مَّٰكِثِينَ فِيهِ أَبَدًا ۞

٢) (ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ ٱلْكِتَٰبَ) بو آیهٔ شریفه‌ده الله تعالی بنده‌لرینه تعلیم ایدیر كه نیجه اوكا حمد ثنا ایتسونلر بو بویله دیگ (حمد ثنا او الله تعالی‌یه سزاوار دركه عبدی (محمد) صلّی الله علیه وآله) قرآن نازل ایتوب حلال وحرامی او نده خلقغه اوتری بیان ایتدی (وَلَمْ يَجْعَل لَّهُۥ عِوَجَا) الله تعالی قرآننگ معناسنده بر اگریلك یری بویله ضدّ اولماق قرار ویرمدی (قَيِّمًا) بلكه قرآنی محكم هر برجهتدن درست قرار ویردی كه هیچ برعیب ونقصان اونده اولماسون (لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّن لَّدُنْهُ) تا اینكه بو قرآنیله پیغمبریمز كافرلری الله تعالی یاننغی شدّتلو اولان عذابیله قورخورسون (وَيُبَشِّرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱلَّذِينَ يَعْمَلُونَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ) وبشارت ویرسون او مؤمنلره كه عمل صالح ایلیور (أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا مَّٰكِثِينَ فِيهِ أَبَدًا) در حقیقت

او مؤمنلردن اوتری الله تعالی یاننده گوزل اجروثواب واردرها نیكه همیشه اولوب اونلاردن قطع اولنسان دگلدر

٣) (وَيُنذِرَ ٱلَّذِينَ قَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدًا) كه قورخورسون بو قرآنیله او شخصلرنیكه دیدیلر الله تعالی اوزیندن اوتری اولاد قرار ویرویدر (مشركلر دیدیلر ملائكه‌نی الله تعالی اوزیدن اوتری قزكوروب نصاری دیدیلر عیسی‌نی اوغول كتوروب یهودیلر دیدیلر عزیری اوغول كتورویدر) (مَّا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِءَابَآئِهِمْ) الله تعالی‌نگ اولادی اولماقه نه اونلرگ ونه كیچن آتا بابالارینگ علملری یوخدر ظن وگمان اوزره برسوز دیورلر اكثر علملری اولسیدی هر اینه الله تعالی‌یه اولاد اسناد ویرمزدیلر (كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَٰهِهِمْ) نه بیوك تعجبلو سوزدر (الله تعالی‌یه اولاد اسناد ویرمك) كه اونلارگ آغزلاریندن خارج اولور جرئت ایدوب بویله سوزی دیورلر (چوخ وقت اولور انسانگ قلبنده شیطانگ وسوسه سندن برسوز اولور لكن آشكار ایتمكدن حیا ایدیر اما بونلاركور نه قدر بی حیادرلر كه بویله قبیح سوزی دیللرینه گتوروب آغزلاریندن خارج ایدیرلر (إِن يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا) بوسوزی دیمیورلر مگر اینكه یالان دیورلر (یالان او سوزه دیلور كه مطابق واقع اولماسون الله تعالی‌نگ حقیقت وواقعده اولادی اولماد قینه گوره اونلارگ بو سوزلری یالاندر)

٤) (فَلَعَلَّكَ بَٰخِعٌ نَّفْسَكَ عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِمْ إِن لَّمْ يُؤْمِنُوا۟ بِهَٰذَا ٱلْحَدِيثِ أَسَفًا) یا محمد) اگر قریش طایفه سی بو قرآنه ایمان گتورمیه‌لر اونلار ایمان گتورمیندن صكره شاید سن شدّت غم وغصه‌دن نفسیگی هلاك ایده جكسن كه نه جهته گوره سكا وقرآنه ایمان گتورمیورلر

٥) (إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى ٱلْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا) در حقیقت بز بورنده اولان شیلری یر اهلندن اوتری زینت قرار ویردیك (لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا) تا اینكه اوزینگ سینه امتحان ایدوب

٣) وَيُنذِرَ ٱلَّذِينَ قَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدًا مَّا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِءَابَآئِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَٰهِهِمْ إِن يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ۞

٤) فَلَعَلَّكَ بَٰخِعٌ نَّفْسَكَ عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِمْ إِن لَّمْ يُؤْمِنُوا۟ بِهَٰذَا ٱلْحَدِيثِ أَسَفًا ۞

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى ٱلْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

٦) وَاِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيداً جُرُزاً ۞
٧) اَمْ حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ اٰيَاتِنَا عَجَباً ۞

اونلارگ اوزینه معلوم اولسونکه اونلارگ هانسی برینگ عملی گوزل راقدر وهانسی‌بری الله تعالی یه اطاعت ایدوب اونك نعمتلرینه شاکر اولور

٦) (وَاِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيداً جُرُزاً) یامحمد) اوزینقلری بریوزینده قرارویرندن صگره درحقیقت قیامت گوننده) البته یوریقلری بریوزندن زایل ایدوب جوانلری هلاك ایلیوب نباتات و آغاجلاری قورودوب بر یوزینی بوش‌خالی قورو برقرار ویر ریك

٧) (اَمْ حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ اٰيَاتِنَا عَجَباً) یامحمد) ایاسن بویله گمان ایدیرسن که (۰) کهف و رقیم صاحبلرینگ احوالاتی بزیم ایاتمزدن جوق تعجبلودر اونلن تعجبلو (فنافقه) ذکر اولنان بر یوزینی زینتلو قرارویرندن صگره قیامت گوننده اونی قوری علفسز قرار ویرمکدر

(بوانلرینه اصحاب کهف احوالاتی ذکر اینکه شروع ایلدی اصحاب کهفگ احوالاتی [illegible]) [illegible]

[illegible]

٨) اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا اٰتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً

[illegible]

٨) (اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ) اورمانیکه (دقیانوس)دن قاچوب هجرت ایدن جوانلر کیدوب غاره داخل اولماقه میل ایتدیلر (فَقَالُوا رَبَّنَا اٰتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً) دعا ایدوب الله تعالی نی چاغروب دیدیلر ای بزیم ربمز اوزیا نگدن فضل ورحمتیگی بزه

وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا ۞
۹) فَضَرَبْنَا عَلٰى اٰذَانِهِمْ فِى الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ۞
۱۰) ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ اَىُّ الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا لَبِثُوا اَمَدًا ۞
۱۱) نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ۞
۱۲) وَرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اِذْ قَامُوا ۞

شامل ایدوب نصرت ویروب دشمنلردن بزی محافظت ایتسکن (وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا) بو امریمزدنکه کافرلردن قاجریق ز دن اوتری رشد وهدایت حاضر ایتسکن تا ایسکه رشید اولوب هدایت تاپانلاردن اولاق) اونلر صکره کیدوب غاره داخل اولوب متهض اولدیلار

۹) (فَضَرَبْنَا عَلٰى اٰذَانِهِمْ فِى الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا) (یامحمد) او جوانلار غاره داخل صکره اونلارگ قولاغلاریله بر حجاب وروب او حونی اونلاره مسلط ایتك قولاغلاری اشدمکدن برنچه سانه کلن ایللر (یعنی او قدر جوخ یاتماد یلرکه یاتان ایللری سایه کلمسون) قولاقلاری اشدمکدن قالدی (بوخوده اصل معتبر قولاغك اشدمه یکدر اولا بیلورکه شخصك کوزی یاتوب اما قولاغی ایشیدهمیدکه ولاغ ایشدمکدن قالدی اوشخص کامل یاتوبدر

۱۰) (ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ اَىُّ الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا لَبِثُوا اَمَدًا) نچه ایللر یاتاندن صکره بوخودن اونلاردن کویوروب قالخزدوق تا اینکه اونلاردو رماقیله بزعالم اولاق (الله تعالی اوزینی بزه مخلوط ایدوب بوکلامی بیوربر) که هانسی طایفه اونلارگ یاتان وقتی ضبط ایدوب دا خلوبلار (شهر اهلی او نلارگ یاتان مدتلرینگ بارهسنده اختلاف ایتمک جهتنه الله تعالی بوکلامی بیوریر)

۱۱) (نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ) یامحمد بزسنگن اوتری (اصحاب کهفگ) خبرلرینی حق ودوستلقیله دانشیریك (اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى) درحقیقت اونلار نچه‌نفر جوانلاریدیلر اوز ربلری الله تعالایه و ایمان کتوردیلر بزده اونلاره تو فیق ویروب ایمانلارنده ثابت ایلدیك

۱۲) (وَرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اِذْ قَامُوا) اونلارینگ قلبلرینه قوت ویروب محکم ایندیك اورما نیکه پادشاه ظالم دقیانوسگ قباقنده دور مشدیلار وپادشاه اونلاری بت پرستلکه دعوت ایدیردی

فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَنْ نَدْعُوَ مِنْ دُونِهِ اِلٰهًا لَقَدْ قُلْنَا اِذًا شَطَطًا
۱۳) هٰؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اٰلِهَةً لَوْلَا يَاْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا
۱۴) وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهَ فَاْوُوا اِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ مِرْفَقًا

(فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) دیدیلر بزیم و بمو اسما نلارگ ویرگ تربیت ویریجی الله تعالی در (لَنْ نَدْعُوَ مِنْ دُونِهِ اِلٰهًا) ابدا الله تعالی دن باشقه الله و معبود چاغروب عبادت ایتمزنك (لَقَدْ قُلْنَا اِذًا شَطَطًا) اکر الله تعالی دن باشقه الله چاغروب وکا عبادت ایدک او وقتده ظالمده افراط اولان سوز دیمش اولاریق نچه اولا بیلور الله تعالی نی قویوب اوندن باشقه علاحده معبودلره سجده ایدک

(۱۳) (هٰؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اٰلِهَةً) (جوانلر دیورلر بوشهرگ اهلی بزیم جماعتمزدر که اوزلریدن اوتری الله تعالی دن باشقه اللهلار احذ ایدوب الله تعالی یه شریك قرار ویروبلر (لَوْلَا يَاْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ) اگربنه ستایش ایتمگ درست وصحیح در نه‌دن اوتری بتلره عبادت ایتمکه بت پرستلر بیر آشکار دلیل گتوره بیلورلار تا اینکه دلیل اوزره واضح وآشکار اولسون که بته ستایش ایتمگ جایزدر (بت پرستلکه دلیل گتورمگ محال امرلردن اولماق سببنه اونلاردن دلیل مطالبه ایتدیلر بلکه عاجزقالوب بت پرستلکی ترك ایدوب یگانه اولان الله تعالی یه عبادت ایشونلر) (فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا) اوشخصکه الله تعالی یه افترا ایدوب یالان باغلیوب اوندن اوتری شریك قرار ویروب دیه که بوکا الله تعالی اوزی راضی در اوشخصدن ظالمراق کیمدر

۱۴) (وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهَ) وقتیکه جوانلر شهردن هجرت ایدوب بنا قویدیلار غاره گیتمگه بری بیرینه دیدیلر ایمدیکه جماعتدن کنار اولوب الله تعالی دن باشقه عبادت ایدن بتلردن اوزاق اولدیگز (فَاْوُوا اِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ) گلنگ میل ایدوب بو غاره داخل اولنگ الله تعالی اوز رحمتندن سزدن اوتری آچوب رحمتنی سزه شامل ایدر (وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ مِرْفَقًا) الله تعالی سزدن اوتری بو هجرت ایتمگزدن

وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَاِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللّٰهِ مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا

١٦) وَتَحْسَبُهُمْ اَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ

آسانلیق ومنفعت حاضر ایدیلر (اصحاب كهف گ سوزلری بو یرده تمام اولدی بوندن صكره الله تعالی پیغمبرینه خطاب ایدوب اونلارگ قصه سنی بیان بویورور)

١٥) (وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ) (یامحمد) اگر اونلارگ غارنگ یاننده اولسن هر آینه گونی طلوع ایدن زمانده گورر سن میل ایلوب اونلارگ غارلرینگ صاغ طرفندن كچور (وَاِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ)زمانیكه گون غروبه میل ایتدی اونلارگ مغاره لرینگ صول طرفندن قطع مسافت ایدوب اونلاردن عدول ایدوب كچوب غروب ایدر گونگ طلوع غروبنده هیچ بروقتده اونلارگ بدنلرینه گونگ حرارتی تاثیر ایتمز (وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ) اوجوالریر وسعتلو غارده ایدیلر الله تعالی اونلارگ بدنلرینی اووسعتلو غارده گونگ حرارتدن وهربرضرر ویرن شیلردن حفظ ایتدی (ذٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللّٰهِ) (یامحمد) اصحاب كهف گ بواحوالاتلری وشانلری الله تعالی نگ دلیل وبرهانلر ندندر كه اونگ توحید وقدرتنه دلالت ایدیر (مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ) هربر شخصیكه الله تعالی اونی هدایت ایده حقیقتا هدایت تابان اوشخصدر (نجه كه اصحاب كهفی هدایت ایتدی (وَمَنْ يُضْلِلْ) وهربر شخصیكه اوزخبیث عملنه گوره الله تعالی اونی ضلالتده باقی قویه (فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا)ابدا اوندن اوتری بردوست وكومك وحق طرفنه ارشاد ایدن تابه بیلمز سن تااینكه ارشاد ایدوب اونی حقه واصل ایتسون

١٦(وَتَحْسَبُهُمْ اَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ) (یامحمد) سن اگر اونلاره مطلع اولوب یاتان حالتلرینده اونلاری گوریدگگ هرآینه اونلارگ حالتلریندن اونلاری اویاق حساب ایدردگگ وحال آنكه یاتمشیدیلر (یاتماقلارینگ وضعندن بوطرف اوطرفه حركت ایتمگلریندن انسانه اویله معلوم اولوریدیكه اونلار اویاق حالتلرینده

وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا

١٧) وَكَذٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهِ اِلَى الْمَدِينَةِ

اویر اونلار) (وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ) (یامحمد) بز اونلاری صاغدن صوله وصولدن صاغه چویروب دولاندیریریدیق تااینكه بدنلرینه یرگث رطوبتندن صدمه یتشمه سون (وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ) یامحمد) گورردگگ اونلارگ ایتلرینی غارگث آستانه سنده الگلرینی یره دوشیوب یاتیوبدر (نجه كه ایتنگث یاتان وقتده عادتیدر (لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا) (یامحمد) اگراونلاره مطلع اولوب اونلاری یاتان حالتلرینده گورسیدگگ هرآینه اونلاردن قورخوایله دولوب اونلارگ مهابتندن دال چویروب قاچاردگگ

١٧) (وَكَذٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ) یامحمد) نجه كه (اصحاب كهفی)اوزقدرت كامله مزایله یاتردیروب اوقدرمدتده اونلارگ بدنلرنی حفظ ایتدیگگ غایله اوزقدرتمزایله اونلاری دیریلدوب حیات ویردیگگ تااینكه بری بریندن سؤال ایدوب احوال دوتوبن عبرت گوتور دیگده الله تعالی نگ قدرتو عظمتنه استدلال ایتسونلر (قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ) همینكه الله تعالی اونلاری یوخودن اویاتدی بری برینه یاخوب وضعلرینی متغیر گوردیلر برنفر دیدی نه قدر یاتوب سگز (قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) (صبحدن برقدر كچمش یاتماقلارینگ ابتداسی اولماقه گوره) (بعضی دیدیلر برگون یاتمشوق (اوندن صكره ملتفت اولوب گوردیلر گون غروب ایتمیوبدر) دیدیلر یابرگونگ بعضی یاتمشوق(قَالُوا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ) اونلاردن بعضی اوزحالتلرینه باخوب اوزلرینی سهایتده تغییر تاپمش گورنده دیدیلر اویله دكل كه سزدیور سگز بلكه نه قدر یاتماقگزه ربگز الله تعالی عالمراقدر بوكا بزیم علممز یوخدر ایمدی بزه آجلق تاثیر ایدوب بزه طعام لازمدر (فَابْعَثُوا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهِ اِلَى الْمَدِينَةِ) برنفرگزه بو(گومش) پولی ویروب شهره گوندرگ

فليَنظُر أيُّها أزكى طعاماً فليأتِكُم بِرِزقٍ مِنهُ وَليَتَلَطَّف ولا يُشعِرَنَّ بِكُم أحداً

١٨) اِنَّهُم اِن يَظهَروا عَلَيكُم يَرجُموكُم اَو يُعيدوكُم فى مِلَّتِهِم وَلَن تُفلِحوا اِذاً اَبَداً

١٩) وَكَذلِكَ اَعثَرنا عَلَيهِم لِيَعلَموا اَنَّ وَعدَ اللهِ حَقٌّ وَاَنَّ السّاعَةَ آتِيَةٌ لارَيبَ فيها اِذ يَتَنازَعونَ بَينَهُم اَمرَهُم فَقالوا ابنوا عَلَيهِم بُنياناً

تااينكه كيدوب طعام كتورسون (فَليَنظُر اَيُّها اَزكى طَعاماً) شهره كيدن شخص دقت نظر ايدوب باخوب كورسون شهر اهلنك هانكيسى نك مالى اك پاكيزه طعامى واريدر (فَليَأتِكُم بِرِزقٍ مِنهُ) برقدر اوطعامدن آلوب سزدن اوترى كتورسون (وَليَتَلَطَّف) اوشهره كيدن شخص يولده وشهرده دقت وفكر ايله رفتار ايدوب اوزينى مخفى بولسون (وَلا يُشعِرَنَّ بِكُم اَحداً) اويله رفتار ايتسونكه هيچ برنفر سزك بوراده اولمانكزه عالم اولماسون

١٨) (اِنَّهُم اِن يَظهَروا عَلَيكُم يَرجُموكُم) اكرشهرك اهلى سزك مكانكزه عالم اولالار هرآينه كلوب سزى دوتوب داش ووروب هلاك ايده جكدرلر (اَو يُعيدوكُم فى مِلَّتِهِم) يادوباره سزى او دين ومذهبلرى بت پرستلكه قايتاره جقدرلر (وَلَن تُفلِحوا اِذاً اَبَداً) او وقتده البته ابدا سز نجات تاپمازسكز (طعامدن اوترى تمليخانى شهره كوندرديلر)

١٩) (وَكَذلِكَ اَعثَرنا عَلَيهِم) نيجه كه اونلارى ياتر ديروب اويادوب اوندن صكره قبض روح ايتديك هابيله خلقى اونلارك احوالنه مطلع ايتديك (لِيَعلَموا اَنَّ وَعدَ اللهِ حَقٌّ وَاَنَّ السّاعَةَ آتِيَةٌ لارَيبَ فيها اِذ يَتَنازَعونَ بَينَهُم اَمرَهُم) او زمانده كه خلق اوز آرالارينده امرلرينك بارەسنده نزاع ايدوب (بعضى ديور ديلرو جانر محشور اولور بعضى ديور يلرو جبله بدن بيركه محشور اولور بعضى بربرلى قيامتى انكار ايديوردیلر) بريله زمانده اصحاب كهفى بوخودن قالخزديق تا خلق عالم اولسونلار كه الله تعالى نك وعدەسى حقدر ودرحقيقت قيامت كونى واقع اولاجاق هيچ برشك وشبهه اوندەيوخدر (فَقالوا ابنوا عَلَيهِم بُنياناً) اصحاب كهفى قبض روح اولمش كورن زمانده (نيجه كه قباقده ذكر اولوندى) اونلارك كورمه كيدن پادشاه ووزيرلر برى برينه ديديلر بو نلارك غارلرينك قابوسنه برمحكم بنا ايدك تاايكه غارده محفوظ اولسونلار

٢٠) رَبُّهُم اَعلَمُ بِهِم قالَ الَّذينَ غَلَبوا عَلى اَمرِهِم لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيهِم مَسجِداً ○

٢١) سَيَقولونَ ثَلاثَةٌ رابِعُهُم كَلبُهُم وَيَقولونَ خَمسَةٌ سادِسُهُم كَلبُهُم رَجماً بِالغَيبِ وَيَقولونَ سَبعَةٌ وَثامِنُهُم كَلبُهُم قُل رَبّى اَعلَمُ بِعِدَّتِهِم ما يَعلَمُهُم اِلّا قَليلٌ فَلا تُمارِ فيهِم اِلّا مِراءً ظاهِراً

اوندن صكره پادشاهك حكميله غارك قابوسنى محكم دوتديلار

٢٠) (رَبُّهُم اَعلَمُ بِهِم) يامحمد اصحاب كهفك ربلرى الله تعالى اونلارك احوالنه عالمدر چوخ سوزلر اونلارك بارەسنده ديويلر اما هيچ كيمسه اونلارك احوالاتنه حقيقتا الله تعالى دن باشقه عالم دكلدر (قالَ الَّذينَ غَلَبوا عَلى اَمرِهِم لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيهِم مَسجِداً) (اونلارك امرلرنه غالب اولوب غارك قابوسنى باغليوب الله تعالى يه ايمان كتورنلر ديديلر البته كرك بز بوراده برمسجد بنا ايدك (ديديكلرينه كوره اوراده برمسجد بنا ايتديلر خلق ارآسنده اصحاب كهفك عددنده اولان اختلافى كلن آية شريفه ده بيان بويورور]

٢١) (سَيَقولونَ ثَلاثَةٌ رابِعُهُم كَلبُهُم) يا محمد البته خلق اونلارك عددنده اختلاف ايدوب بعضى ديه جك اصحاب كهف اوچ نفردر دوردنجيسى ايتلريدر (وَيَقولونَ خَمسَةٌ سادِسُهُم كَلبُهُم رَجماً بِالغَيبِ) بعضى ديورلر بش نفردر آلتنجيسى ايتلريدر بوسوزلرى ديوب كويا عالم غيبه برداش آتوب ايستيورلر برنشانه ووروسونلار وحال آنكه داشلارى نشانه يه دكن دكلدر (وَيَقولونَ سَبعَةٌ وَثامِنُهُم كَلبُهُم) بعضى ديورلريدى نفردر سكزنجيسى ايتلريدر (قُل رَبّى اَعلَمُ بِعِدَّتِهِم) ديكلن (يا محمد) منيم ربم الله تعالى اونلارك عددينه عالمدر (ما يَعلَمُهُم اِلّا قَليلٌ) اونلارك عددينه عالم اولماز مكرآز اولان شخصلر (يعنى يدى نفر ديناراوجهته كوره كه اوچ وبش نفر ديناراك سوزلرينى نقل ايدوب اوندن صكره بويوردىكه بونلار عالم غيبه نشانه يه برداش آتورلار اما بو سوزى يدى نفر ديلر دن اوترى ديمبيده معلوم اولوركه اونلارك عددينى بيلنلر يدى نفر ديلار در (فَلا تُمارِ فيهِم اِلّا مِراءً ظاهِراً) يا محمد اصحاب كهف حقنده سندن سوال ايدنلر مشركلر ايله نزاع وجدال ايتمه مكر (١) ظاهر ده اوكه

(١) [قيد] سبحان الله مسلمانلار وغير مسلمانلار بو آيه شريفه يه فكر ويرو ب مشتغل ايتسونلر اينابولقى آ نلق عالم اسايشده ر فتاراو اور حكه الله تعالى رسول اكرمنه وصت ويوروب رسول اكرمده البته الله تعالى بو بويوران وصيتلر دن برره فارى حكتد

ولا تستفت فيهم منهم احدا
٢٢) ولا تقولن لشئ انى فاعل ذلك غدا الا ان يشاء الله

سنك الله تعالادن اصحاب كهف بارهسنده وحى اولنويدور اوبى ديكلن دخى
اونلاره سرزنش ايليوب جهالته نسبت ويروب ملامت ايلمه اونلار ايلهخوش
رفتار اينكلن) (ولا تستفت فيهم منهم احدا) اصحاب
كهف بارهسنده مشركلرك هيچ برفردندن سوال ايتمه اووقتده
اونلار سكا خلاف جواب ويرمه سن اونلارك سوزلرينى قباحت روب
ونلاره استهزا ايدرسن بو رفتارلر اللهتعالى سكا ايتكى وصيتلرك خلا فيدر گركسن
اونلار ايله حسن خلقيله رفتار ايدوب اونلاردن كيچه سن
(٢٢) (ولا تقولن لشئ انى فاعل ذلك غدا الا ان يشاء الله)
(قريش جماعتى گيدوب يهوديلردن سوزاوگرنور ديلر تاايتكه گلوب
رسول خدادن سؤال ايتسونلر يهوديلر ديديلر روحك حقيقتى ،برده اصحاب كهف
وذوالقرنين احوالاتنى سؤال ايدنك سؤال ايتديلر رسول خدا بويوردى
صباح گلنك سزه خبر ويريم بو سوزى اونلاره ديوب اللهتعالى مشيئتهحواله
ايتميوب انشاالله (اگر الله تعالى ايسته سه) ديمدى او جهته
كوره وحى تاخيره دوشوب جواب ويره بلميوب قريش جماعتى
اونى تكذيب ايتديلر الله تعالى رسول خدايه تنبيه ايدند تصگره
بوسوره نازل اولدى بو آيه شريفه ده رسول خدايه معلوم

بقيه سى)اونشيوبدور ... [illegible]
اهل ذتايله رفتار ايتكلى اونلرى نه يو ... [illegible]
نه گوزل و جهيله رفتار ايتكى ... [illegible]
[illegible]

(واذكر ربك اذا نسيت ۝ وقل عسى ان يهدين ربى لاقرب من هذا رشدا ۝
٢٣) ولبثوا فى كهفهم ثلثمائة سنين وازدادوا تسعا ۝
٢٤) قل الله اعلم بما لبثوا له غيب السموات والارض ابصر به واسمع ما لهم من دونه من ولي ولا يشرك في حكمه احدا ۝

يدوب وبويرير هر بر عمليكه ايستهسن عمله گتورمكه اوز
باتوندن ديمه گلدى اوعملى صباح عمله گتوررم بلكه اوعملى
اللهتعالى مشيئته واگذار ايدوب ديكلن انشا الله (يعنى اگر الله تعالى
ايسته سه) فلان ايشى عمله گتوررم قدرت و اختيار حقيقتاً الله
تعالى النده در بلكه سنده اوشئى عمله گتورمكه اختيار اولمادى
جه ديه بيلورسن كه من اوشئى عمله گتوررم (واذكر ربك اذا نسيت)
هر زمانيكه انشاالله ديمگى فراموش ايتديك هر بر وقت و هر
مقامده يادكه گلدى ربك الله تعالى نى ذكر ايدوب (انشاالله) ديكلن
(وقل عسى ان يهدين ربى لاقرب من هذا رشدا) ديكلن (يامحمد)
اميد وارم منيم ربيم الله تعالى منى هدايت ايدوب منم صادق اولماقمه
صحاب كهف خبريندن ياوفراق سكا واضح اولان دليل وبرهان
ويرسون

٢٣) (ولبثوا فى كهفهم ثلثمائة سنين وازدادوا تسعا)
اصحاب كهف غارده ياتان حالتلرينده اوچ يوزو دوقوز ايل آرتق قالديلر
٢٤) (قل الله اعلم بما لبثوا) ديكلن خلقه (يامحمد) سزكه
اختلاف ايدوب اصحاب كهفك ياتماق بارهسنده هر بريكز
برمدت تعيين ايديرسكز سز اوگا عالم اولا بيلمز سكز اونلارك ياتان
مدت لرينه الله تعالى عالمدر نجه كه خبر ويردى (له غيب السموات
والارض) آسمانلرده و يرده خلقدن غايب اولان علمه الله تعالى يه مخصوصدر
خلق علم غيبه خبردار اولا بلمزلر (ابصر به واسمع) الله تعالى هامسو
مخلوقلرك اوزلرينى و عملرينى و داتشان سوزلرينى نه قدر بدر عقيله
گوروب و ايشد نفرهيچ برشئى اللهتعالى نك گورمكدن و ايشيدمكدن غايب اولماز
(ما لهم من دونه من ولي ولا يشرك في حكمه احدا) آسمان وير
اهلندن اونرى اللهتعالى دن باشقه اونلارك امرلرينه مباشر اولوب
اونلاره كومك اولان يوخدر وهيچ برنفرى اوز حكمنده شريك
قرار ويرمز

۲۵) واتل ما اوحی الیك من کتاب ربك لامبدل لکلماته ولن تجد من دونه ملتحدا ۞
۲٦) واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه ولا تعد عیناك عنهم ترید زینة الحیاة الدنیا ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذکرنا واتبع هواه وکان امره فرطا ۞
۲۷) وقل الحق من ربکم

۲۵) (وَاتْلُ مَا اُوحِیَ اِلَیْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ) یامحمد) او حکم لریکه سکا ربك الله تعالی کتابی قرآن شریفدن وحی اولنور درست وجهیله اوخویوب خلقه بیلدیرگل قریش جماعتنك سوزلرینه قولاغ ویرمکل که دیدیلر قرآنك بعضی حکملرینی بزدن اوتری تغییر ویرگل (لامبدل لکلماته) الله تعالی کلمه لری قرآن شریفی تغییر ویرن اولا بیلمز (ولن تجد من دونه ملتحدا) اگر قرآنه تابع اولمیه سن الله تعالی دن باشقه پناه گاه که اوگا پناه آپارا سان تاپه بیلمه سن

۲٦) (وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِینَ یَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِیِّ یُرِیدُونَ وَجْهَهُ) (مشرکلرك بیوك لریلن رسول خدایه دیدیلر فقیر شخصلری مثلا صهیب، عمار، بلال، خباب بونلاردن باشقه فقیرلری اوزگدن کنار اینگل تا اینکه بزسنگ یانیگه کلوب اگلشوب دانشاق (رسول خدا اونلارك ایمانه طمع ایدوب بوسوزی اوجنابه خوش گلدی اووقتده بوآیه شریفه نازل اولدی آیه نك معناسی بویله در بویوریر) (یا محمد نفسیگی صبرتحمله وادارایدوب بوفقیراولان شخصلریله(که ذکر اولندی) هانسیکه اونلار صبح شام اوزلری الله تعالی نی چاغروب دعا ایدوب هر عمل لرینده اراده لری الله تعالی در مجالست ایلگل اونلاری اوزگدن کنار اینمگل وَلَا تَعْدُ عَیْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِیدُ زِینَةَ الْحَیَاةِ الدُّنْیَا)یامحمد) گوزلریگی فقیر مؤمن لردن منشخص اغنیا لرطرفنه قایتار مه گلن بر حالده که دنیا حیاتنك زینتدار اده ایدوب استیوبسن غنیلر و دنیا اهلیله اگلشوب صحبت ایده سن (وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ اَمْرُهُ فُرُطًا) یامحمد) اوشخصکه اونك قبیح عمله گوره قلبنی ذکر مزدن غافل ایتمشوك خواهش نفسنه تابع اولوب اونك امری حق دن کچوب میل ایتمکده در بویله شخصلره (مشرکلره) اطاعت اینمگل

۲۷) (وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ) دیگلن (مشرکلره

فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر انا اعتدنا للظالمین نارا احاط بهم سرادقها وان یستغیثوا یغاثوا بماء کالمهل یشوی الوجوه بئس الشراب وساءت مرتفقا ۞
۲۸) ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات انا لانضیع اجر من احسن عملا ۞
۲۹) اولئك لهم جنات عدن تجری من تحتهم الانهار

یا محمد) سزگ ربگنز الله تعالی طرفندن حق آشکار اولوب باطل گیدویدر ایمدی اختیار سزگدر آیا نجات یولنی اختیار ایله سگز یا هلاکت و شقاوت یولنی بو سزگ اختیارگزده در (فَمَنْ شَاءَ فَلْیُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْیَكْفُرْ) هر بر شخص ایستیه سردن اوز اختیاریله مؤمن اولسون یا هر بر شخص ایستیه اوز اختیاریله کافر اولسون بیزه بر ضرری یوخدر (اِنَّا اَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِینَ نَارًا اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا) در حقیقت بز آخرتده ظالملردن اوتری حاضر ایتمشوك بر اودیکه او اود اطرافندن چکلن پرده لری نجه که چادرك اطرافنه پرده چکلور (بو جهنم اودینك اونلاره احاطه ایتمگدن اوتری مثلدر) که ظالملری حاطه ایدوب اوردن خلاص اولا بیلمزلر (وَاِنْ یَسْتَغِیثُوا یُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ) اگر جهنم اهلی عطشدن آه ناله ایدوب سو ایستیه لر اونلارك ناله سنه مقابل برك معدنیاتنك (دمیر و فولاد سایر شیلرك ارینمشی کبی که ارینن وقتده نه شدتیله حرارتلو اولور سو عوضنه ویریرلر(یَشْوِی الْوُجُوهَ) همین که او سو ینك عوضنی اونلارك یوزلرینك یاوقلقنه گتورورلر اونگ حرارتندن یوزلرینی کباب کبی یاندیروب یوزلرینك دریسی توکولور (بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا) اوویریلن سوینك عوضی نه یمان ایچیلن شیدر جهنم اودی اونلاردن اوتری و نه یمان منزل و تکیه گاه در

(۲۸) (اِنَّ الَّذِینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اِنَّا لَا نُضِیعُ اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا) در حقیقت اوشخصلریکه قرآنه ایمان گتوروب یاخشی گوزل عمللر ایلیورلر البته بز او شخصك عملنی ضایع ایتمریك بلکه یاخشی وجهیله اونك عمللرینك جزاسنی اوگا ویرریك

۲۹) (اُولٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ) بویاخشی عمل ایلیلردن اوتری آخرتده همیشه لك اولان باغلار واردر اوباغلارده اونلارك قصرلرینك آلتندن نهرلر جاری اولور

۲۵) واتل ما اوحی الیك من کتاب ربك لامبدل لکلماته ولن تجد من دونه ملتحدا ۞
۲۶) واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه ولا تعد عیناك عنهم ترید زینة الحیاة الدنیا ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذکرنا واتبع هواه وکان امره فرطا ۞
۲۷) وقل الحق من ربکم

۲۵) (واتل ما اوحی الیك من کتاب ربك) یامحمد) او حکم لر یکه سکا ربك الله تعالی کتابی قرآن شریفدن وحی اولنور درست وجهیله اوقویوب خلقه یتورگان قریش جماعتنك سوزلرینه قولاغ ویرمکلن که دیدیلر قرآنك بعضی حکملرینی بزدن اوتری تغییر ویرگلن (لامبدل لکلماته) الله تعالی کلمه لری قرآن شریفی تغییر ویرن اولا بیلمز (ولن تجد من دونه ملتحدا) اگر قرآنه تابع اولمیه سن الله تعالی دن باشقه پناه گاه که اوگا پناه آپارا سان تابه بیلمرسن

۲۶) (واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) (مشرکلرك بیوك لرندن رسول خدایه دیدیلر فقیر شخصلری مثلا صهیب، عمار، بلال خباب بولاردن باشقه فقیرلری اوزگدن کنار ایتگل تا اینکه بز سنگ یانگه کلوب اگلشوب دانشاق (رسول خدا اولارك ایمانه طمع ایدوب بوسوز اوچنانه خوش کلمدی اوو قتده بو آیة شریفه نازل اولدی آیه نك معناسی بویله دربویورن) یامحمد نفسیگی صبر تحمله وادار ایدوب بو فقیر اولان شخصلر بله (که ذکر اولندی) هانسیکه اولار صبح شام اوزلری الله تعالی نی چاغروب دعا ایدوب هر عمل لرینده اراده لری الله تعالی در مجالست ایکلن اولاری اوزگدن کنار ایتمگلن (ولا تعد عیناك عنهم ترید زینة الحیاة الدنیا) یامحمد) گوزلریگی فقیر مؤمن لردن مشخص اغنیا لر طرفنه قایتارمه گلن بر حالده که دنیا حیاتنك بزنتدار اده ایدوب یستیورسن غنیلر و دنیا اهلیله اگلشوب صحبت ایده سن (ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذکرنا واتبع هواه وکان امره فرطا) یامحمد) او شخصیکه اونك قبیح عمله گوره قلبنی ذکر مزدن غافل ایتمشوك خواهش نفسه تابع اولوب اونك امری حق دن کچوب میل ایتمکده در بویله شخصلره (مشرکلره) اطاعت ایتمگلن

۲۷) (وقل الحق من ربکم) دیگلن (مشرکلره

فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر انا اعتدنا للظالمین نارا احاط بهم سرادقها وان یستغیثوا یغاثوا بماء کالمهل یشوی الوجوه بئس الشراب وساءت مرتفقا ۞
۲۸) ان الذین امنوا وعملوا الصالحات انا لانضیع اجر من احسن عملا ۞
۲۹) اولئك لهم جنات عدن تجری من تحتهم الانهار

یامحمد) سزگ ربگز الله تعالی طرفندن حق آشکار اولوب باطل گیدویدر ایندی اختیار سزگدر آیا نجات یولنی اختیار ایلیه سگز یا هلاکت و شقاوت یولنی بو سزگ اختیار گزده در (فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر) هر بر شخص استیسه دن اوز اختیاریله مؤمن اولسون یا هر بر شخص استیه اوز اختیاریله کافر اولسون بزه بر ضرر یوخدر (انا اعتدنا للظالمین نارا احاط بهم سرادقها) در حقیقت بز آخرتده ظالملردن اوتری حاضر ایتمشوك بر اودیکه او اودك اطرافندن چکلن بر ده لری نچه که چادرك اطرافنه برده چکلور (بو جهنم اودینك اولاره احاطه ایتمگدن اوتری مثلدر) که ظالملری احاطه ایدوب اوراذن خلاص اولا بیلمزلر (وان یستغیثوا یغاثوا بماء کالمهل) اگر جهنم اهلی عطشدن آه ناله ایدوب سو ایستیه لر اولارك ناله سنه مقابل یرك معدنیاتنك (دمیر و فولاد سایر شیلرك اریمشی کبی که اریلن وقتده نه شدتیله جزلو اولور سو عوضنه ویربرلر (یشوی الوجوه) همین که او سو یلك عوضنی اولارك یوزلرینك یاوقلقنه گتوررورلر او نگ حرار تندن یوزلرینی کباب کبی یاندیروب یوزلرینك دریسی توکولور (بئس الشراب وساءت مرتفقا) اوویرلن سویك عوضی نه یمان ایچیلن شیدر جهنم اودی اونلر دن اوتری و نه یمان منزل و تکیه گاه در

۲۸) (ان الذین امنوا وعملوا الصالحات انا لانضیع اجر من احسن عملا) در حقیقت او شخصلریکه قرآنه ایمان گتوروب یاخشی گوزل عمللر ایلیورلر البته بز او شخصگ عملنی ضایع ایتمزیك بلکه یاخشی وجهیله اونك عمللرینك جزاسنی اوکا ویررك

۲۹) (اولئك لهم جنات عدن تجری من تحتهم الانهار) بو یاخشی عمل ایلینلردن اوتری آخرتده همیشه لك اولان باغلار واردر او باغلار ده اولارك قصرلرینك آلتندن نهرلر جاری اولور

يحلّون فيها من اساور من ذهب ويلبسون ثيابا خضرا من سندس واستبرق متّكئين فيها على الارائك نعم الثّواب وحسنت مرتفقا ✿

۳۰) واضرب لهم مثلا رجلين جعلنا لاحدهما جنّتين من اعناب وحففناهما بنخل وجعلنا بينهما زرعا كلتا الجنّتين اتت اكلها

(يحلّون فيها من اساور من ذهب) اونلاره بهشت ده قرلدن قولباغلار زينت و بربلور (حال بولماسون كه دنيا ده آر و ا دلاره مخصوص اولان قولباغلر عبدن عبارتدر بو بر خيال كلمس قولباغيدر) (ويلبسون ثيابا خضرا من سندس واستبرق) رنگی یاشل دیبا نك نازك وقالندن لباس گیرلر (متّكئين فيها على الارائك) بهشت ده تختلرك اوستنده اكلشوب تكيه ايدرلر) یعنی نعمتده اولانلر راحت و قتنده تكيه ايدوب استراحت ايدرلر) (نعم الثّواب وحسنت مرتفقا) آ نلر تلك اجری و ثوابی نه یاخشی گوزل اجر وثوابدر بهشتده اولان قصرلر وتختلر یاخشی تکیه گاهدر

۳۰) (واضرب لهم مثلا رجلين) (یامحمد] مؤمن وكافردن اوتری ایكی كشینگ احوالاتنی مثل ذكر اينكل بريسی غنی كافر اوبريسی فقیر مؤمن (جعلنا لاحدهما جنّتين من اعناب) اوایكی كشينگ بريسنه (كافرغه) اوتری ایكی باغ هر بر قسم اوزوملردن قرار ویردیك (وحففناهما بنخل) اوايكی باغی اطرافندن خرما آغاجیله چولغاشدیردیق برقسمیکه هر بر طرفندن خرما آغاجلاری اوباغلاره احاطه ایدوب بر دیوار حكمنده اولمشیدی (وجعلنا بينهما زرعا) اوایكی باغگ آراسنده هر بر قسم میوه وسبزهلرك زراعتنی قرار ويرديك اوباغلار هر برقسم ميوه وسبزه لری جامع اولان گوزل ترتیبده باغلاریدی

۳۱) (كلتا الجنّتين اتت اكلها) اوباغلارگ هرایکسی

ولم تظلم منه شيئا وفجّرنا خلالهما نهرا ✿

۳۲) وكان له ثمر فقال لصاحبه وهو يحاوره انا اكثر منك مالا واعزّ نفرا ✿

۳۳) ودخل جنّته وهو ظالم لنفسه قال ما اظنّ ان تبيد هذه ابدا ✿

۳۴) وما اظنّ السّاعة قائمة ولئن رددت الى ربّى لاجدنّ خيرا منها منقلبا ✿

۳۵) قال له صاحبه وهو يحاوره اكفرت بالّذى خلقك من تراب ثمّ من نطفة

گوزل وجهيله ميوهلرينی تمام و كمال ويرير ديلر (ولم تظلم منه شيئا وفجّرنا خلالهما نهرا) اوباغلارگ هيچ بريسی ميوهسنی ناقص ايتميوب اوايكی باغگ آغاجلارينگ آراسندن نهرلر آچوب جاری ايلديك

۳۲) (وكان له ثمر) باغ صاحبندن اوتری باغدن باشقه چوق اولان علاحده مال واريدی (فقال لصاحبه وهو يحاوره) مؤمن يولداشنه بر حالده كه اوتيله دانشق ايديردی ديدی (انا اكثر منك مالا واعزّ نفرا) سنگ دنيا مالندن هيچ بر شیء يوخدر من سندن مال جهتندن آرتق كومك وخدمتكار جهتندن صاحب اقتدارم

۳۳) (ودخل جنّته وهو ظالم لنفسه) مؤمن يولداشنگ اللدن دوتوب اوزينه مغرور الله تعالی نعمتلرينه كافر اولوب اوز نفسنه ظالم اولدوقی حالده باغنه داخل اولدی (قال ما اظنّ ان تبيد هذه ابدا) باغده اولان نعمتلره باخوب كبر وغرور ايدوب ديدی منيم هيچ گمانم يوخدر بوباغ وبو نعمتلر فانی اولوب هلاك اولالر

۳۴) (وما اظنّ السّاعة قائمة) برده گمانم يوخدر اوقيامت كه ديورسگز قائم اولسون (ولئن رددت الى ربّى لاجدنّ خيرا منها منقلبا) اگر فرضا سز دين كمی قيامت اولا من اوز ربم الله تعالی طرفنه قايدام البته بوباغدن ياخشی قايده جاق ومنزل تاپارام نجه كه مگا دنياده بويله باغ ويروبدر آخرتده ده بوندن ياخشيسنی ويرير

۳۵) (قال له صاحبه وهو يحاوره) اوكافره اونگ مؤمن يولداشی بر حالده كه اوتيله دانشق ايديردی ديدی (اكفرت بالّذى خلقك من تراب ثمّ من نطفة) آيا اوالله تعالی نكه سنگ اصلگ آدمی توپراقدن خلق ايدوب اوندن صگره سنگ

ثم سوّاك رجلاً

٣٦) لكنّا هو الله ربّی ولا أشرك بربّی أحداً

٣٧) ولولا إذ دخلت جنّتك قلت ماشاء الله لاقوّة الّا بالله إن ترن أنا أقلّ منك مالاً و ولداً

٣٨) فعسی ربّی أن يؤتين خيراً من جنّتك و يرسل عليها حسباناً من السّماء فتصبح صعيداً زلقاً

٣٩) او تصبح ماؤها غوراً

وزگبی نطفه [منی) دن خلق ایتدی بوبله الله تعالی یه کافر ولورسنی (ثمّ سوّاك رجلاً) خلق ایدندن صگره سنی كامل سورتده كشی انسان دوزلدوب قرار ویردی

٣٦) (لكنّا هو الله ربّی ولا أشرك بربّی أحداً) اگر سن الله تعالی یه کافر اولاسن لکن من سن دین سوزلری دیمیوب الله تعالی یه کافر اولمارام منیم ربیم یکانه اولان الله تعالی دور هیچ بر نفری ربم الله تعالی یه شریك قرار ویرمیم

٣٧) (ولولا إذ دخلت جنّتك قلت ماشاء الله لاقوّة الّا بالله) زمانیكه باغیگه داخل اولوب الله تعالی و برن روزیلره تماشا ایلنده نه دن اوتری دیمدگ امر الله تعالی نك امریدر هر بر شیئکه الله تعالی استه واقع اولور هر بر خیر الله تعالی دندر هیچ بر كسده قوه یوخدر مگر الله تعالی دن كرك سن بوبله دیوب الله تعالی یه شاكر اولمدگ نه ایدكه الله تعالی ویرن نعمتلری انكار ایدوب كافر اولاسن (إن ترن أنا أقلّ منك مالاً وولداً) اگرچه سن منی حقیر گوروب مال واولاد جهتنه اورگدن آزراق و اكسوك راق گوریرسن

٣٨)(فعسی ربّی أن يؤتين خيراً من جنّتك) امیدوارم كه منیم ربیم الله تعالی سنگ بو باغگدن یاخشی وگوزل باغ آخرتده مگا ویرسون (ويرسل عليها حسباناً من السّماء فتصبح صعيداً زلقاً) وسنگ بو كفران نعمت ایتمگگه گوره سنگ بو باغیگا آسماندن بریلا گوندروب هاموسنی هلاك ایدوب یاندیرسون سنگ باغگ یری ترو تازه اولاندن صگره دولانوب هر بر شیئدن خالی یر اولوب نه آغاج ونه علف هیچ برشیئی اونمز اولماسون

٣٩)(او يصبح ماؤها غوراً) یا اینكه الله تعالی نگ مشیتیله دولانوب سنگ باغگ سونی یره باتوب هیچ وجهیله اونی خارج ایتمگ سندن اوتری ممكن اولماسون او وقتده باغ

سو سوز قالوب هاموا غاجلاری و سبزیلری قوروب تمام اولسون (فلن تستطيع له طلباً) او وقتده ابدا سنده او قدرت و قوه اولمازكه احتاروب سو تاپوب باغیگا سو ویره سن

٤٠)(و أحيط بثمره) یا محمد) الله تعالی مؤمن شخصنگ امیدوارلقنی دوغرو ایدوب باغ صاحبنگ كفران نعمت ایتمگگه گوره عذاب گوندروب اوباغنگ تمام میوه لرینی یاندیروب هلاك ایدوب بر آثار اولاردن قالمادی (فأصبح يقلّب كفّيه علی ما أنفق فيها وهي خاوية علی عروشها) همینكه باغ صاحبی (كافر)او زمانیی او حالده گوردی او باغه ایتدیگی مخارجدن اوتری دولانوب اللرینی بری برینه سورتوردی (نجه كه پشیمان اولان شخص ایلدور) بر حالده كه یاخوب گوردی تخت و دیركلر اوستنده اولان او زوم آغاجلاری یره یخیلوب هاموسی یاتوب تمام اولوبدر (ويقول ياليتني لم أشرك بربّی أحدا) كیجن عالمریدن پشیمان اولوب دیوردی ای كاش من ربم الله تعالی یه شریك قرار ویرمیدیم او نلاردن مگا هیچ بر فایده اولمادی

٤١)(و لم تكن له فئة ينصرونه من دون الله) او شخصدن اوتری قوه صاحبی جنوالر اولمادیكی الله تعالی دن باشقه اوگا كومگ ایتگه قدرتلری اولسون الله تعالی ده اونگ كفرینه گوره اوگا كومگ ایتمیوب كومگسز قالدی (وما كان منتصراً) او شخص كافر اوزیده قوت و قدرت صاحبی اولمیوب یاعنی الله تعالی نگ عذاب وانتقامدن ساخلیه بیلمدی

٤٢) (هنالك الولاية لله الحقّ) بوبله مقامده (یعنی كافرلرگ حاله بلاگلن كمی مقاملرده) حق اولان كومكلگ الله تعالی ایچوندر الله تعالی دن باشقه هیچ برنفر بوبله مقامده كومگ اولایلمز (هو خير ثواباً و خير عقباً) بنده لرینه جزای خیر و برو اولارگ عاقبت امرلرینی گوزل قرار ویرمگ جهتدن الله تعالی یاخشیدر

٤٣)(واضرب لهم مثل الحياة الدّنيا) (یامحمد) خلقدن اوتری

فلن تستطيع له طلباً

٤٠) و أحيط بثمره فأصبح يقلّب كفّيه علی ما أنفق فيها وهي خاوية علی عروشها و يقول ياليتني لم أشرك بربّی أحداً

٤١) و لم تكن له فئة ينصرونه من دون الله وما كان منتصراً

٤٢) هنالك الولاية لله الحقّ هو خير ثواباً و خير عقباً

٤٣) واضرب لهم مثل الحياة الدّنيا

دنيا حياتنگ ديريلگنى مثل وورگلن (كَمَاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَاحُ) ديگلن اونلاره (يامحمد) دنيا حياتى اوعلف كمى در كه آسماندن بزسو گوندرگ اوسوبگ سببنه هر برقسم علفلر گوگروب بربرينه قارشوب بريوزينه زينت وير سولر برزماندن صگره همان تر وتازه اولان علفلر قورويوب يللر اونلارى گوتوروب هر بر طرفه آپاروب متفرق ايتسونلر (هابله دنياده هر شخصدن اوترى دنيا نعمتلرى چولگ علفلرى كمى ش گون تر وتازه اولوب اويله لذت آپارارلار همينكه اجل مقرر ششوب او شخصى موت درك ايتدى موت سببنه اونعمتلر هاموسى اوندن باطل اولوب اوغورى لفلركمى موت يلى اونلارى داغدوب اوزگه يه منتقل ايدير اوگا وزروبالدن باشقه برشيئى قالماز (وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا) الله تعالى هر برشيئه قدرت صاحبى در وجوده گتورسون يافنانى ايتسون هر ايكسينه قادر در

٤٤)(اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا)دنيا مالى واو غلانلار دنيا حياتنگ زينتيدر (وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلًا) يامحمد) صالح عمللر كه هميشه باقى قالسون سنگ ربنگ الله تعالى يانده اجر وثواب جهتدن وانسان آرزو ايدن شيلرك هاموسندن ياخشى در

٤٥) (وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ) قيامت گونده داغلارى ير ويروب آپاروب توزكمى ايدوب هوايه داغيداريق (وَتَرَى الْاَرْضَ بَارِزَةً) يامحمد او گونكى گونده ير يوزيلى گوررسن صاف ساده برشيء اونده اولمار كه انسان اونى اوزلريله ايدكاه قرار ويروب اونگ

كَمَاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَاحُ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا ۞

٤٤) اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلًا ۞

٤٥) وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْاَرْضَ بَارِزَةً

داالنده گيرلسون (وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ اَحَدًا) هيچ بر نفر انساندن قويميوب هاموسنى حسابدن اوترى بريره جمع ايديك

٤٦) (وَعُرِضُوا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّا) يا محمد تماماً نوع بشر سنگ ربنگ الله تعالى حضورنده صف چكمش حالنده دارلر (نجه كه قوشون سلطان حضورينده دورار) (لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ) اووقتده اونلاره ديوريك بودر سزه دوباره حيات ويروب بزيم طرفمزه كلديگز نجه كه اول دفعه سزى انشا ايدوب بو خدان وجوده گتورديك (بَلْ زَعَمْتُمْ اَنْ لَنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا) لكه سز گمان ايتديگز كه سزدن اوترى بر بويله وعده ويريلن گون حسابدن اوترى قرارويرمه مشوك ايمدى گورديگز كه اوگون واقع اولدى

٤٧) (وَوُضِعَ الْكِتَابُ)يامحمد)قيامت گونده هر بر شخصگ عملنگ كاغذى اونگ اله قويولور (فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ) اووقتده هر بر شخص اوز كاغذينى اوخويور اوگونده (يامحمد) گناه كارلرى اوكاغذده اولان گناهاردن خوف ايليوب قورخان گوررسن (دنياده هر بر ضرورى شيء كاغذده يازماقيله ضبط اولماقه گوره الله تعالى آخرت عمللرينى مثلدن اوترى كاغذده يازلماقيله ياد بويورير) (وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ) گناهكارلر كاغذلرينى اوخوياندن صگره ديورلر اى بزيم هلاك اولماقمز (يعنى هلاك اولدوق دخى بزدن اوترى نجات اولمار) نه اولوبدر بو كاغذه بو نجه كاغذدر كه (لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً اِلَّا اَحْصَاهَا) بزيم گناهلريمزدن نه بيوك ونه كوچك

وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ اَحَدًا

٤٦) وَعُرِضُوا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ اَنْ لَنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ۞

٤٧) وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً اِلَّا اَحْصَاهَا

وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ۞
٤٨) وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوٓا إِلَّآ إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِي

اويميوب در مكر اينكه هاموسنى سايوب حفظ ايدويدر (وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا) يامحمد) بلى قيامت كوننده هر بر ايلديكى عمللرينى حاضر تاپارلار (وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا) سنگ ربگك الله تعالى هيچ بر كمسه‌يه ظلم ايتميوب اوگا اوز عملندن آرتق عذاب ايلمز

٤٨) (وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوٓا إِلَّآ إِبْلِيسَ) يامحمد) زمانيكه ديديك بز ملائكه‌يه آدمه سجده ايلنگ هاموسى سجده ايلديلر (روحانى قوه‌لر هاموسى سجده ايتديلر) مكر ابليس (نفس اماره) آدمه سجده و اطاعت ايتمدى (كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ) ابليس (شيطان) جن طايفه‌سندن ايدى (الله تعالى اطاعتندن خارج اولان طايفه‌دن ايدى غضب، حرص، شهوه، طول امل، ظلم يوسفلر كمى) جن طايفه‌سندن اولماق جهتله فاسق اولوب الله تعالى اطاعتندن خارج اولدى (أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِي) آياسز (ادم) ولادى شيطانك اوزينى واولادنى (*) مندن باشقه اوز كره

(*) [illegible] شيطان [illegible] اولادينى [illegible] شهوه‌لردن [illegible] مذهب علمالرينك شيطانك اولادى [illegible] بعضى سوزلرى واردر كه اوغلى اولان [illegible] معلوم [illegible] اهل تفسير [illegible] عقل [illegible] قبول ايدوب [illegible] رسول [illegible] شيطانك اولادى [illegible] الله تعالى [illegible] رسولى (محمد) صلى الله عليه وآله [illegible] عالم [illegible] شيطانك اولادى انسان كمى [illegible] شيطان [illegible] حقيقتا شيطانك يومورتلامى [illegible] شيطان [illegible] خارج [illegible] شيطان [illegible] قرآن [illegible] ذكر ايديلر (١) [illegible] (٢) [illegible] (٣) [illegible] (٤) مره (٥) [illegible] (٦) [illegible] (٧) [illegible] (٨) [illegible] (٩) [illegible]

وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ۞
٤٩) مَآ أَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا ۞
٥٠) وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَآئِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ

دوستلر قرار ويريرسكز سزه اونلاردن هيچ بر فائده اولماز شيطان (وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا) شيطانگ اوزى واولادى سزدن اوترى دشمن دورلر ظالملر الله تعالى‌يه نه يمان عوض قرار ويريرلر كه شيطانى الله تعالى‌يه عوض قرار ويروب اطاعت ايديرلر

٤٩) (مَآ أَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ) بن شيطانگ اوزينى واولادينى (نجه كه ديورسكز اسمانلارك ويرگ خلق اولونما قنده حاضر ايتمه‌مشم تا اينكه سز اونلارى دوست وتوتمگا شريك قراروبره سكز (وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ) واونلاردن بعضى بعض ديگرك خلق ايتمگده اوزينه كومك حاضر ايلمه مشم تا اينكه كومك اولماق جهتده اونلار منه شريك اولسونلار (وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا) من خلقى ضلالته سالان شخصلرى اوزيمه كومك قرار ويرن دكلم

٥٠) (وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَآئِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ) قيامت كوننده الله تعالى ديور مشركلره (اى مشركلر) اوشخصلركه اونلارى شريك اعتقاد ايدوب منكا شريك قرار ويرمشديگز چاغرگ وگونكى گونده كاونسزه كومك اولسونلار (فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ) مشركلرده شريكلرى چاغرورلار شريكلردن اونلاره جواب

(بقيه‌سى)

مشغول اولورلر [illegible] شيطانك اوشرى [illegible] كويا [illegible] آدم چوخ [illegible] چوخ [illegible] وسوسه ايتمكه [illegible] اما [illegible] آدم چوخ [illegible] كفايت [illegible] سوزلرى قبول ايدوب [illegible] روايت [illegible] ديورلر [illegible] هر شخصك اوزينگ برشيطان [illegible] شيطان وار [illegible] شيطانم اطاعته [illegible] سوزلرى [illegible] قرار [illegible] شريف [illegible] جهته قلمى [illegible] ساخلادم

اولميوب اونلاره كومك اولمازلار (وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقاً)
بوسوزدن صكره جهنم چوللرندن بر چول مشركلرك اراسنده
قرار ويرديك هاموسى اوراده هلاكته گيدوب عذابه گرفتار
اولورلار

٥١) (وَرَاَ الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا اَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا)
هميشه گناه كار وكافرلر جهنم اوديني گورديلر اوز عمللرينه
باخوب (قلبلرى جهنمه داخل اولمغه راضى اولميوب يقين
برينه) ظن ايديورلركه جهنمه داخل اولوب اونگ اودينه
قارشاجاقلار (وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفاً) اوندن صكره بروسيله
وسبب فكرينه دوشرلربلكه اونلارى جهنم عذابندن نجات وبرسون
جهنم اودندن برقايده چاق يرى تاپمازلرتا اينكه عذابدن
آسوده اولسونلار بلكه عذاب اونلارى دوتوب هميشه عذابده
اولاجاقدرلر

٥٢) (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ)
حقيقتا دولاندروب خلقدن اوترى بوقرانده هر بر مثلى
بيان ايتديك تا اينكه فكر ويروب حقى درك ايدوب
باطلدن كنار اولسونلار (وَكَانَ الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلاً)
انسان هر بر مخلوقدن آرتق جدل ونزاع ايدوب حق دن
قاچاندر

٥٣) (وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوا اِذْ جَاءَهُمُ الْهُدٰى
وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ) زمانيكه حق طرفنه هدايت ايدن
الله تعالى طرفندن خلقه كلدى اونلارى الله تعالى يه
ايمان گتوروب استغفار ايتمكدن مانع اولمادى
(اِلَّا اَنْ تَاْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلاً)
مگر اينكه منتظر اولديلار الله تعالى نك كيچن
امتلرك بارهسنده ايمان گتورميندە جارى اولان عادتنى

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقاً ۞
٥١) وَرَاَ الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا اَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفاً ۞
٥٢) وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلاً ۞
٥٣) وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوا اِذْ جَاءَهُمُ الْهُدٰى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ اِلَّا اَنْ تَاْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلاً ۞

اونلارك حقندهده جارى اولسون (نجه كه اونلاره
عذاب گوندرمشيدى بونلارهده عذاب گوندرسون) يااينكه
آخرت عذابنى منتظر اولديلار ظاهر وآشكار قيامت گوننده
اونلارى دوتسون ايمان گتورميلر بوايكى عذابك هانسى برينى
منتظردرلر دنيا عذابنى يا آخرت عذابنى

٥٤) (وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ)
يامحمد) بزپيغمبرلرى گوندرمريك مگر اينكه اطاعت ايدنلرى آخرت
ثوابنه بشارت ويرن وگناه ايدنلرى آخرت عذابندن
قورخوزان گوندرريك نجه كه سنى گوندرمشوك
(وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ)
لكن كافر شخصلر باطل سوزلريله بزيم طرفمزدن كلن
پيغمبرلره مقابل دوروب نزاع وجدال ايليورلرتا اينكه او باطل سوزلريله
حقى ضايع وباطل ايتسونلر (كاهى ديورلر بشردن پيغمبر
اولماز كاهى ديورلر اگر بشردن پيغمبر اولسه بزيم بيوك
صاحب دولت شخصلردن گرك اولسون) (وَاتَّخَذُوا اٰيَاتِي وَمَا اُنْذِرُوا هُزُواً)
منيم طرفمدن كلن ايات بيناتى واو عذابلريكه اونلاريله
پيغمبرلر قورخوزورديلار هاموسنى استهزا ايتديلر

٥٥) (وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهِ فَاَعْرَضَ عَنْهَا
وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ) كيمدر ظالمراق اوشخصلردنكه
الله تعالى نك آياتى (قرآنى) اونلاره اوخونوب ديولسون
قرآنك سوزلرينى ايشيددندن صكره اوندن اعراض ايدوب
ايمان گتورميوب اوز اللريله قاباق گونددريكلرى عمللرك
(كفر ومعصيتك) عاقبتنى جزاسنى يادن چخارمش اولسونلار
(اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ) درحقيقت
(يامحمد) بزبويله شخصلرك كفرلرينگ سببنه اونلرك
قلبلرينه پردهلر قرار ويرمشوك تا اينكه قرآندن هيچ

٥٤) وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا اٰيَاتِي وَمَا اُنْذِرُوا هُزُواً ۞
٥٥) وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهِ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ

بر شی ایشیتمامش اولورلر (وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا) و قولاقلرنده
آغرلق قرار ویرمشوك تا اینکه حق سوزی ایشیتمه سونلر
(وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا)
اگر سن (یا محمد) بو ذکر اولنان شخصلری هدایت طرفنه چاغرسه‌ڭ
البته هیچ بر وقت اونلار هدایت قبول ایدوب ایمانه داخل
اولان دکلدرلر

٥٦) (وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ) یا محمد) سنڭ
ربڭ الله تعالی چوق بغشلیان ورحمت صاحبیدر
(لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ) (یا محمد)
اوقدرکه بو مکه اهالیسی اذیت ایدیرلر اگر الله تعالی اونلارڭ
بو عمللرینه گوره مؤاخذه ایتسه البته تیزلگیله اونلاره عذاب گوندرر
اما الله تعالی فضل ورحمتندن اونلارڭ عذابنی تأخیره صالوبدر
(بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا) بلکه اونلاره عذاب
ایتمکدن اوتری قیامت گونی وقت معین در او گونکی گونده
اوزلرندن اوتری الله تعالی دن باشقه بر پناه گاه، نجات مقامی تاپه
بیلمزلر

(٥٧) (وَتِلْكَ الْقُرَى أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا)
بودر یا خود گورگڭ ای مکه اهلی سزدن الیق کیچن قریه
لرڭ اهلیدر (عاد ثمود لوط شعیب جماعتی) زمانیکه ظلم ایلدیلر
هامو سنی هلاك ایتدیك (وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا) اونلاره
عذاب گلوب هلاك اولماقدر اوتری بر وقت معین قرار ویردیك او
وقتده هامو سنی هلاك ایتدیك (اگر سزلر اهل مکه یه ده الله تعالی ایسته
سه عذاب گوندر مکه بر وقت معینده عذاب گوندرر اما عذابگزی
معین اولان قیامت گونه قرار قویوبدر (موسی علیه السلام الله
تعالی دن سؤال ایلدی الهی بنده لرگدن هانسی شخصی دوست
دوتورسن . الله تعالی بویوردی او شخصکه منی ذکر ایدوب

وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا

٥٦) وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا

٥٧) وَتِلْكَ الْقُرَى أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا

(٥٨) (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ)
(یا محمد) یادگه گتورگل او زمانیکه موسی دیدی اوز غلامنه
من بو سفرده که گیدیرم بو گیتمکدن قایتمیه جقم تا اینکه
ایکی دڭزڭ (آق ومحیط دڭزڭ) جمع اولان یرینه یتشم
(أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا)(٭) یا اینکه اگر هشتاد ییلده یول گیدیم آخرده
گرکسه او یره گیدوب یتشم (موسی علیه السلام تحصیل علمه
نهایت درجه ده حریص اولماق سببنه دیدیکه اگر هشتاد
ییلده یول اولمش اولسه گرك من گیدوب خضری ملاقات ایدوب
اوندن علم تحصیل ایدم علمڭ شرافتنه تماشا ایله الله تعالی
پیغمبری موسی ابن عمران علمدن اوتری گورنقدر سعی ایدیر

٥٩) (فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا) زمانیکه موسی غلامیله
ایکی دڭزڭ جمع اولان یرینه یتشدیلر (نَسِيَا حُوتَهُمَا)
بالیقکه اوزلریله گتورمشدیلر اوگا ملتفت اولمیوب بوندن
یردن اوتری نه علامت اولاجاق دیوب یادندن چیخاردیلار (اهل
تفسیر دیورلر او بالق قورو بالیغدی موسی اوزیله گتورمشیدی
اولا ییلورکه او یا وقتده صیاددن بر تازه بالق المش اولیدیلر او بالقده
هنوز دیریلك باقی قالوب بوندن صکره ذکر اولنان علامت اوندن ظاهر اولیدی)
(فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا) موسی یاتوب غلامی گوردی
او قورو بالق یا اینکه (تازه بالق) حرکت ایدوب سویه دوشدی
سویه دوشدن صکره سو جمع اولوب بر تل کمی دوروب او
راهن برحیوان یواسی کمی بر اچلدی بالق اورایه داخل اولوب
گیتدی (موسی تنگه غلامی بوندن تعجب ایلدی موسی علیه
السلام یوخودن دورالدن صکره غلامی بو مطلبی موسی یه دیمکدن
فراموش ایدوب یولا دوشدیلر)

(٭) قید ایله شریفه ده واقع اولان (حقب) لفظی هشتاد [illegible] ([illegible]) بعناسنه دیلور

٥٨) وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا

٥٩) فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا

٦٠) (فَلَمّا جاوَزا قالَ لِفَتٰيهُ اٰتِنا غَداءَنا) همینکه اورادن
دوروب یولا دوشوب کیجه‌لر برقدر یول گیدوب خسته
اولدیلر بر یرده اکلشدیلر موسی غلامنه دیدی کتور کل بزیم
طعاممزی برقدر طعام ییه‌لم (لَقَدْ لَقِينا مِنْ سَفَرِنا هٰذا نَصَباً) حقیقتا
بز بو سفرمزدن زحمت و مشقت ملاقات ایدوب انجنه واقع اولدیق
(موسی طعام ایستینده بالق غلامک یادینه کلدی)
٦١) (قالَ اَرَاَيْتَ اِذْ اَوَيْنا اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنّي نَسيتُ الْحُوتَ)
غلام دیدی ای موسی مکا خبر ویرکلن من بیلمیورم که نه شی مکا
باعث اولدی زمانکه او بوغازک یاننده برداشک اوستنده اکلشدیك
اوراده بالق دکزه دوشدی درحقیقت من اونک امرینی یادیمدن چیقارتدیم
بیلمیورم بوکا نه باعث اولدی (وَما اَنْسانيهُ اِلَّا الشَّيْطانُ اَنْ اَذْكُرَهُ)
ویله معلوم اولور که بالقک امرینی سندن اوتری ذکر ایتمکی منیم یادیمدن چیقارمادی
مگر شیطان (هر بر یمان عمل شیطانه اسناد ویریلور) (وَاتَّخَذَ سَبيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَباً)
بالق یولنی دوتوب دکزه کیتدی اما کیتمکی تعجب برحالت اوزره ایدی(نجه که
ذکر اولوندی)
٦٢) (قالَ ذٰلِكَ ما كُنّا نَبْغِ) موسی دیدی بز طلب
ایدوب ایستیین و الله تعالی مکا وعده ویرن در
(فَارْتَدّا عَلٰى اٰثارِهِما قَصَصاً) اورادن کلدیکلری یولی دوتوب
رباشه همان بالق سویه دوشن یره قایتدیلر
٦٣) (فَوَجَدا عَبْداً مِنْ عِبادِنا) اوندن صکره آختاروب
(بریولداشک یاننده) بریده بزیم بنده‌لریمزدن (خضری)
تاپدیلار (اٰتَيْناهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنا) اوبنده مزه (خضره) اوزیانمزدن
پیغمبرلك ویرمشیدیك (وَعَلَّمْناهُ مِنْ لَدُنّا عِلْماً) و اوکا
اوزیانمزدن مخصوص اولان علم که اونی وحی طریقه‌سیدن
باشقه اورکه طریقه ایله بیلمك اولماز تعلیم ایتمشیدیك
٦٤) (قالَ لَهُ مُوسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمّا عُلِّمْتَ رُشْداً)

٦٠) فَلَمّا جاوَزا قالَ لِفَتٰيهُ اٰتِنا غَداءَنا لَقَدْ لَقِينا مِنْ سَفَرِنا هٰذا نَصَباً
٦١) قالَ اَرَاَيْتَ اِذْ اَوَيْنا اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنّي نَسيتُ الْحُوتَ وَما اَنْسانيهُ اِلَّا الشَّيْطانُ اَنْ اَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَباً ۞
٦٢) قالَ ذٰلِكَ ما كُنّا نَبْغِ فَارْتَدّا عَلٰى اٰثارِهِما قَصَصاً ۞
٦٣) فَوَجَدا عَبْداً مِنْ عِبادِنا اٰتَيْناهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنا وَعَلَّمْناهُ مِنْ لَدُنّا عِلْماً ۞
٦٤) قالَ لَهُ مُوسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمّا عُلِّمْتَ رُشْداً

موسی (خضر)ایله مصاحب اولوب تکلم ایدوب او نک علم و فضلنه
مطلع اولاندن صکره) دیدی اولا بیلور که من سکا تابع اولوم
الله تعالی سکا رشد و هدایتدن اونری تعلیم ایدن علملردن
مکاده تعلیم ایده‌سن
٦٥) (قالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطيعَ مَعِيَ صَبْراً) (خضر) دیدی
درحقیقت سن منیله اولماقه ابدا صبر ایده بیلمزسن
٦٦) (وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى ما لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْراً) ومندن صادر
اولوب سنک علمک احاطه سنی اولمیان شیلره نجه صبر
ایده بلرسن
٦٧) (قالَ سَتَجِدُني اِنْ شاءَ اللّٰهُ صابِراً وَلا اَعْصي لَكَ اَمْراً)
موسی دیدی البته انشاء الله منی هربر امرده صبر ایدن تاپارسن و هیچ
بر امرده سکا عاصی اولمارام
٦٨) (قالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَني) (خضر) دیدی اگر ایسه‌تیه سن
مکا تابع اولماقه اولنك شرطی واردر (فَلا تَسْئَلْني عَنْ شَيْءٍ حَتّٰى اُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ
ذِكْراً) او شرط بودر منیله مصاحب اولان زماننده هربر عمل
که مندن گوره سن هیچ برشیدن مندن سؤال ایتمه تااینکه من
اوزیم سنکا اوتری او امرک حقیقتنی بیان ایلیوم
٦٩) (فَانْطَلَقا حَتّٰى اِذا رَكِبا فِي السَّفينَةِ) موسی شرطی
قبول ایتدی (خضر) دوروب موسی یه دیدی کل گیدک یولا
دوشوب دگز کناریننه گیدوب اوراده گمی‌وا ریدی گمی‌یه مندیلر
(خَرَقَها) (خضر)گمی اهلی غافل ایکن گمی دیشوب بر
پارچه تخته سندن قوپاردی (موسی بونی کورن کمی غیظه
کلوب صبر ایده بیلمدی (قالَ اَخَرَقْتَها لِتُغْرِقَ اَهْلَها) (خضر)
دیدی بونه عملدر سندن صادر اولدی آیا بو گمینی دیشدیککه گمیده
اولانلاری غرق ایده‌سن (لَقَدْ جِئْتَ شَيْئاً اِمْراً) حقیقتا سن بیوك
امره مرتکب اولوب خیانت ایتدگ (اوندن صکره موسی لاسلر ینمدن

٦٥) قالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطيعَ مَعِيَ صَبْراً
٦٦) وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى ما لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْراً
٦٧) قالَ سَتَجِدُني اِنْ شاءَ اللّٰهُ صابِراً وَلا اَعْصي لَكَ اَمْراً
٦٨) قالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَني فَلا تَسْئَلْني عَنْ شَيْءٍ حَتّٰى اُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْراً
٦٩) فَانْطَلَقا حَتّٰى اِذا رَكِبا فِي السَّفينَةِ خَرَقَها قالَ اَخَرَقْتَها لِتُغْرِقَ اَهْلَها لَقَدْ جِئْتَ شَيْئاً اِمْراً

فراموش ایمسون . موسی دیدی الهی هانسی شخصدر که سنڭ بنده لرڭدن سڭا تابع اولوب سنڭ حکملرڭکه عمل ایلین اولسون . الله تعالی بویوردی اوشخصدرکه حق سوزی دیوب حق و عدالتیله حکم ایدوب خواهش نفسنه تابع اولماسون . موسی دیدی الهی سنڭ بنده لرڭدن چوخ عالم اولان هانسی شخصدر . الله تعالی بویوردی او شخصدرکه همیشه علم دالنجه گزوب درکه بلکه بر کلمه علمدن اوگرنه . موسی دیدی الهی بنده لرڭدن برعالم شخصی مڭا نشان ویرکل بلکه اوندن برقدر علمدن تحصیل ایدم . الله تعالی بویوردی سندن عالم راق بنده م (خضر) در موسی دیدی الهی من اونی هاراده تاپوم خطاب کلدی ایکی دڭز (اغ دڭز و محیط دڭزی) (٭) بری برینه مخلوط اولوب قاریشان یرده بر داشڭ یاننده اونی تاپارسان خطاب کلدی هر یرده که بالقی فراموش ایتدیڭز (خضر) همان یرده اولا جاقدر موسی سفر تدارکی گوروب اوز غلامنی اوزینه مصاحب گوتوروب یولادوشدی نجه که الله تعالی بوندن بیله گلن آیه لرده خبرویریر بوآیه لرده موسی ایله خضر احوالاتنی ذکر ایتمکدن مقصود علمڭ شرافتنی بیان ایتمکدر موسی کمی شخص کلیم الله بیابانلری گزوب قطع مسافت ایدیرتا اینکه برکلمه ده اولمش او لاعلم تحصیل ایتسون قران شریفڭ قصه لرینڭ ضمننده اولان نکته لردن گرگ غافل اولماماق بعضی اهل تفسیردن موسی ابن عمران مرتبه نبوتده اعلی درجه ده اولماق سببنه بو قصه صاحبی موسی ابن عمران اولماقه راضی اولمیوب یوسف اولادیندن نبوتی معلوم اولمیان موسی میشا اوغلنه حمل ایدوبلر اما الله تعالی یوسف سوره سنده بویوران و فوق کل ذی علم علیم) (یعنی هر برصاحب علمدن یوخارو برصاحب علم واردر) آیه دن غافل اولوب موسی ابن عمراندن او تری تعجب ایدیرلر

٭) قید (بو ایکی دڭزڭ ایری ایرینه مخلوط اولان یری بر تنك بوغازدر بر طرفی اسپانیا بر طرفی فاس مملکتیدر . بنی امیه خلفاسندن ولیدابن عبدالملك طرفندن افریقاده صاحب حکم اولان (موسی ابن نصیر) لخمی یه اسپانیا (اندلس) مملکتنڭ فتح فرمانی صادر اولان زماننده موسی ابن نصیر اوز غلامی (طارق ابن زیاد) بربرینی اسپانیا مملکتنڭ فتحنه (۱۲) مین عساکر نصرت مآثریله نامزد بویوردی (۱۲) مین عسکر هاموسی بربر جماعتندن اولوب الا (۱۲) نفر عرب جماعتندن ایدی اولارڭ واسطه سیله تعلیم قران واحکام شرعیه دن اوتری مو بو ایدی (طارق ابن زیاد) فاس مملکتنه داخل اولوب همان تنك بوغازدن گمیلر واسطه سیله گچوب اسپانیا مملکتنه داخل اولدقی مگره همان بوغازڭ بوغوللوقنده موجود اولان داغه صعود ایدوب اوراده ن ینبوب الفتی مملکتنڭ هاموسنی (۱۲) مین افریله فتح ایتمه سببه اوداغڭ ادی الان جمیع ممالکڭ یازیلا رینده و لسانلاریده (جبل الطارق) یعنی طارق داغی و او بوغازه (طارق بوغازی اطلاق اولنور) اسلام فتحیله اچیلان بوغاز الان انکلیس دولتنڭ امر قنده در) بو مقامه کلنده الده قلم دوانقه یارا اولمیوب بوغازدن اوتری بوغازده ۲ قلاماق حکره اولوب گوزلرتن یاش جاری اولدی بلی بو گرلکی گولده دین و ملت اسلامه گرقاش برینه گوزلرتنلن جاری یولسون

جمع ایدوب گمیاڭ سنان یرینه یاسدی)

۷۰) (قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِىَ صَبْراً) (خضر) دیدی من سڭا دیمدیمکه در حقیقت البته سنده او قدرت وقوه اولمازکه منیله صبر ایدوب دوروب من ایلدیین عمللره اعتراض ایتمیه سن .

۷۱) (قَالَ لَاتُؤَاخِذْنِى بِمَانَسِيتُ) (خضر بو سوزی دینده ذکر اولنان شرط موسی نڭ یادینه گلدی) دیدی او شرطیکه سنیله ایلمشدیم اوکا گوره مندن مؤاخذه ایتمه اوشرطی من فراموش ایتمشدیدیم (وَ لَا تُرْهِقْنِى مِنْ اَمْرِى عُسْراً) منیم سڭا تابع اولماق امریمده مڭا بر چتنلیك یتورمه گلن بلکه اوشرط منیم یادیمدن چخماقه گوره مندن گیچوب سڭا تابع اولماقی مڭا اسان ایتگلن (خضر موسی نڭ عذرینی قبول ایدوب گیچدی)

۷۲) (فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَا لَقِيَا غُلَاماً فَقَتَلَهُ) اوندن صکره گمیدن خارج اولوب یولا دوشدیلر تااینکه بریره یتشدیلر بر جوان غیر مکلف اوغلانی ملاقات ایتدیلر (خضر) اواوغلانی دوتوب قتله یتوردی (قَالَ اَقَتَلْتَ نَفْساً زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ) موسی بو امری خضردن گورنده دخی طاقت گتوره بیلمیوب دیدی بو نه امر قبیحیدی سن مرتکب اولدڭ ایا قتله یتوردڭ بر پاك گناه سز نفسی هانسیکه قتل نفس ایتمیوبدر تا اینکه اونڭ عوضنده قتله یتوره سون (لَقَدْ جِئْتَ شَيْئاً نُكْراً) حقیقتا سن بیوك امر قبیح عمله گتوردڭ

۷۳) (قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِىَ صَبْراً) (خضر) دیدی من سڭا دیمدیمکه در حقیقت البته سنده او قدرت و قوه اولمازکه منیله صبر ایدوب دوروب من ایدن عمللره اعتراض ایتمیه سن

۷۴) (قَالَ اِنْ سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِى) موسی دیدی منی باغشلا گلن گمه او شرطی فراموش ایتدیم اگر

۷۰) قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِىَ صَبْراً ۞

۷۱) قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِى بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِى مِنْ اَمْرِى عُسْراً ۞

۷۲) فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَا لَقِيَا غُلَاماً فَقَتَلَهُ قَالَ اَقَتَلْتَ نَفْساً زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئاً نُكْراً ۞

۷۳) قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِىَ صَبْراً ۞

۷۴) قَالَ اِنْ سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِى

قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنّي عُذْرًا ۞
٧٥) فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَا اَتَيَا اَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا اَهْلَهَا فَاَبَوْا اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ اَنْ يَنْقَضَّ فَاَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اَجْرًا ۞

اون التنجی جزو

٧٦) قَالَ هٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَاُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۞

بوندن صکره سندن صادر اولان عمللردن برشیدن سؤال ایتسم دخی سنله مصاحب و یولداش اولما کل (قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنّي عُذْرًا) حقیقتا منیم طرفمدن عذر مقامنه یتشدگ اگر مندن کیچمه سن معذورسن (خضر قبول ایدوب کیجدی)

٧٥) (فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَا اَتَيَا اَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا اَهْلَهَا) اوراندن یولادوشوب گیتدیلر برقریەیه یتشوب اوقریەنگ اهلندن طعام استدیلر (فَاَبَوْا اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا) او قریەنگ اهلی اونلاره طعام ویروب قوناق ساخلامقدن امتناع ایتدیلر اونلار آج قالوب قریەدن کناره چقدیلار (فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ اَنْ يَنْقَضَّ) قریه کنارینده بر دیوار کوردیلر یاوقیندی یخیلوب خراب اولسون (فَاَقَامَهُ) خضر او دیواری تازەدن بنا ایدوب تمام ایلدی (موسی برطرفدن اجقالوب برطرفدن دیوارگ تعمیرنده فعلەلکه مشغول اولوب دخی اوزینی ساخلیه بیلمدی) (قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اَجْرًا) دیدی بونه عمل در سندن صادر اولوربوقریەنگ اهلی بزه طعام ویرمیوب خالده سن اونلارگ دیوارینی تعمیر ایدیرسن لامحاله اگر ایسته‌سیدگ بو عملگه براجرومزد آلوردگ اونیله آجلقمزی رفع ایدردیک

٧٦) (قَالَ هٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ) خضر دیدی سنگ اوزقولکه کوره ایمدی بوزمان منیله سنگ آراگده آیریلق زمانیدر (سَاُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) (موسی کوردی خضر اوندن آرالاناجاق خضردن خواهش ایتدی ایمدیکه مندن آرالانورسن کیچن عمللرگ تعبیرینی مکا بیان ایتکلن رسول خدا بویوردی الله تعالی رحمت ایلسون بزه وقردا شم موسی یه اگر صبر ایلیوب ثابت قدم اولسیدی چوخ تعجبلو شیلر کورردی) خضر دیدی اوشیلرکه اونلاره صبر ایتمکه سنگ قدرتگ اولمادی تیزلکله اونلارگ تاویل و حقیقتی سکا

خبر ویررم

٧٧) (اَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ) اماکمی‌که من اونی دیشدیم اونگ صیبی بودر اوکمی نچه نفرمسکین شخصلرگ ایدی دگرده ایشلیوب اونیله معاش ایدیردیلر (اوکمی‌یه اون نفر قرداش شریکیدیلربش نفری ایشلین بش نفری ایشلمیبدی اوبش نفر ایشلیوب او بری بش نفرەده معاش ویروردیلر) (فَاَرَدْتُ اَنْ اَعِيبَهَا) اوکمینی دیشمکدن منیم اراده‌م بواولدیکه اوکمی‌نی عیب‌ناک ایدم (وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَاْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا) اوکمی اهلی کیدن طرفده اونلارگ قباقلارنده برپادشاه واریدی هربر کمینی غصب ایدوب صاحبندن آلوردی من اوکمینی عیب‌ناک ایتدیم تااینکه او کمیلی عیبلو کورنده اونلاردن آلماسون چونکه اوپادشاه عیبلوکمیلری غصب ایلمیوردی کمینی دیشمکگ سری بوایدی

٧٨) (وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ) اما او وغلانی قتله یتورمکگ اونگ آتا وآناسی هرایکیسی مؤمن شخصلرایدیلر (فَخَشِينَا اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا) برخوف ایلدیک که اگراوجوان دنیاده قالا اونگ طغیان ایدوب کافر اولماقندن آتا وآناسنه بربلاوضرر یتشه (اوسببه کوره الله تعالی امریله اونی قتله یتوردیم)

٧٩) (فَاَرَدْنَا اَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكٰوةً وَاَقْرَبَ رُحْمًا) بزاو او غلانی قتله یتورمکدن بونی اراده ایتدیک که الله تعالی اونگ آتا وآناسنه اوندن یاخشی پاک وپاکیزەراق واونلاره رحم ومهربانلق ایتمکه یاوق‌راق براولادعطا ایلسون (اهل تفسیر دیوبلر الله تعالی اواوغلانگ عوضنه اونگ آتا وآناسنه برقزعطا ایلدی اوقزدن بر پیغمبر وجوده کلدی)

٨٠) (وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ)

٧٧) اَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَاَرَدْتُ اَنْ اَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَاْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ۞
٧٨) وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا
٧٩) فَاَرَدْنَا اَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكٰوةً وَاَقْرَبَ رُحْمًا ۞
٨٠) وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ

وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ اَبُوهُمَا صَالِحًا فَاَرَادَ رَبُّكَ اَنْ يَبْلُغَا اَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ اَمْرِي ذٰلِكَ تَاْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا

٨١) وَيَسْئَلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَاَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا

اما دیوار اوشهرده اولان ایکی غریبتیم اوشاقلارگ‌ایدی (وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا) اودیوارگ آلتنده اویتیم اوشاقلارگ خزینەلری وار ایدی (وَكَانَ اَبُوهُمَا صَالِحًا) اونلارگ آتالاری‌ده برصالح شخص ایدی (فَاَرَادَ رَبُّكَ اَنْ يَبْلُغَا اَشُدَّهُمَا) یاموسی سنگ‌ربگ الله تعالی نگ ارادەسی بوا ولدیکه اوخزینەنی اونلاردن اوتری حفظ ایتسون تااینکه اونلاررشدوکه آل‌عقل مقامنه یتشسونلر (وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ) اوندن صکره سنگ ربگ الله تعالی نگ فضل ورحمتندن خزینەلرینی چیقاروب اوکا صاحب اولسونلار اوجهتەگوره من اودیواری بنا ایلدیم تااینکه اوخزینه یاپمال اولماسون (وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ اَمْرِي) ای موسی بو کوردیگگ عملارگ هیچ‌برسنی اوزرای‌واجتهاد دیله عمله‌کتورمەمشم بلکه الله تعالی نگ امر والهامیله اونلاری عمله کتوردیم (ذٰلِكَ تَاْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) او شیئلر بکه اونلارەقوت‌وقدرتنگ اولمادی صبرایتمکه بوذکراولنانلار اونلارگ تاویلی وبیانی در (یاموسی) سندن اوتری ذکرایتدیم . ایمدی سن برطرفه کیت من برطرفه کیدیم (صبرچوق بیوك عالی اولان مقامدر موسی‌بن عمران الله تعالی نگ دین واحکامنده نهایتده غیرتلو اولماق جهتنه خضردن کورن عملاره صبرایله یلمیوب اونده‌کی علملردن محروم قالدی)

٨١) (وَيَسْئَلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَاَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا) (یا محمد) مشرکلر سندن‌ذوالقرنین(*)احوالانی‌سوال ایدیرلر دیکیل اونلاره سزدن اوتری اونگ خبرینی دایرادیرم

(*) [illegible] ذوالقرنین [illegible] اسکندر [illegible] شجاعتیله معروف اولماق جهتیله [illegible] ذوالقرنین [illegible] ذوالقرنین [illegible] تاریخ هجری [illegible]

٨٣) اِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْاَرْضِ وَاٰتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا

٨٣) فَاَتْبَعَ سَبَبًا حَتّٰى اِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ

٨٢) (اِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْاَرْضِ) درحقیقت بز اسکندره قوت وقدرت ویروب هر بر شیء بریوزنده اوندن اوتری سهل وآسان ایتدیك (وَاٰتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا) هربرشیئك سببلرینی واونك غرض ومقصودینه موافق اولان شیئلری اوگا عطا ایتدیك

٨٣) (فَاَتْبَعَ سَبَبًا حَتّٰى اِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ) انسانی مقصودینه یتورن سببه تابع اولوب (یعنی سلطنت وامر جهانده لازم اولان شیئلرگ هاموسی اوندن اوتری حاضر اولدوغی حالده) مرجهادده مشغول اولوب فتحلر ایدوب تااینکه مغرب زمینگ انتهاسی محیط دگزگ کنارینه یتشدی (نچه که عرفده دیورلر گونه غروب ایلیش مقامنه الله تعالی‌ده عرفه موافق بویوربر اسکندر گون غروب ایلیش مقامنه یتشدی) (وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ) هممینکه سکندر انتهای مغرب زمین (افریقاده) (محیط) کبیرك کنارینه یتشدی گون غروب ایلش زماننده گونك غروبنه دقت ایدوب خیالنه اویله کلدی که گون بیر بالچقلو چشمه نگ ایچنه غروب ایلدی (نه اینکه حقیقتاً بویله اولسون بلکه

(بقیەسی)

[illegible] خلیفه فاطمیه (الظاهر بامرالله) [illegible] (٤٢٨) تاریخده وفات‌ایدوبدر [illegible] سلطان [illegible] الله تعالی [illegible] شریفده [illegible] مشرق زمین ومغرب زمینه [illegible] مصر [illegible] فارس [illegible] دارا [illegible] اسکندریه [illegible] (٣٣٢) [illegible] (٣٢٣) [illegible] (٤٥) هجرتدن [illegible] (٢٤) [illegible] (٣٣) [illegible] وفات [illegible] رسول [illegible]

وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا

٨٤) قُلْنَا يَاذَا الْقَرْنَيْنِ

اِمَّا اَنْ تُعَذِّبَ وَاِمَّا اَنْ

تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا

٨٥) قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ

فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ اِلَى

رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا

٨٦) وَاَمَّا مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ

صَالِحًا فَلَهُ جَزَاۤءً الْحُسْنٰى

وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ اَمْرِنَا

يُسْرًا

اسکندرك نظرینه گونك غروب ایدن مقامی (وحال آنکه گونك
غروبندن اوتری حقیقتا مقام یوقدر بلکه گونگك غروبی
انظاردن مستور اولماقدن عبارتدر) اورادن قاره بالچقلق
چشمه نظره گلمگه گوره اوز یاننده اویله ظن ایتدیکه گون اوچشمه‌نگ
ایچنه غروب ایدیر (وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا) مغرب زمینگ
انتهاسنده الله تعالی یه شریك قرار ویرن بر جماعت تاپدی
٨٤) (قُلْنَا يَاذَا الْقَرْنَيْنِ اِمَّا اَنْ تُعَذِّبَ) یا محمد)
بز خطاب ایدوب ذوالقرنینه دیدیك یاذوالقرنین بوجماعت بت
پرست اولماق جهتیله سگا اختیار ویردیك یا بونلاره عذاب ایتکل
(وَاِمَّا اَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا) یا اینکه اونلارگ حقنده یاخشلقی
اوزیگه شعار قرار ویروب اونلاری حق طرفنه دعوت ایتکل بلکه
ایمانه داخل اولسونلار (بو آیه شریفه دلالت ایدیرکه
اسکندر پیغمبر ایمش یا اینکه عقلگ مقتضاسیله رفتار ایتمکی
الله تعالی وحیگ منزله سنده نظر اعتباره آلنمشدر
٨٥ (قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ) اسکندر دیدی الهی
اما اوشخصلرکه ظالم اولوب سگا شریک قرار ویرویلر البته
اوگا عذاب ایدوب کرک اونی قتله یتورمک (ثُمَّ يُرَدُّ اِلَى
رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا) بزاومشرکلری قتله یتوردندن صگره
اوزرلری الله تعالی طرفنه قایتاریلور الله تعالی ده اونلاره
ثامان حالده عذاب (اود عذابی) ایدر
٨٦ (وَاَمَّا مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاۤءً الْحُسْنٰى)
(اسکندر دیور) اما او شخصکه ایمان کتوروب یاخشی عمل ایلیه اوندن
اوتری آخرتده یاخشی وکوزل اجر وثواب واردر
(وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ اَمْرِنَا يُسْرًا) بزده ایمان کتورن شخصلر اوز
طرفمزدن یاخشی دانشوب کوزل وجهیله رفتار ایلریك

٨٧) ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا

٨٨) حَتّٰى اِذَا بَلَغَ

مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا

تَطْلُعُ عَلٰى قَوْمٍ لَمْ

نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا

٨٩ كَذٰلِكَ وَقَدْ

اَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ۞

٩٠) ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا حَتّٰى

اِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ

٨٧) (ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا) اوندن صگره اسکندر مغرب زمیندن
قایدوب اسانی مقصوده یتورن سببه تابع اولوب مشرق زمینه
یوزقویدی

٨٨ (حَتّٰى اِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ) تااینکه گون طلوع ایدن
طرفه (آفریقانك مشرق طرفینه که نهایت درجه‌ده ایدی
برلردر (سودان و سواکن برلری) یتشدی (وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلٰى
قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا) اسکندر اویره یتشنده یاخدی
کوردی اویرده برجماعت واردر کون اونلاره طلوع ایدیر
و اونلاردن اوتری بدنلرینی ستر ایتمگ کوندن باشقه هیچ برلباس
قرار ویرمه مشوك کویا کون اونلاردن اوتری ستریدن اولوبدر
وایمدی بو زمانلارده سودان وسواکن بلکه خط استوا اهلنگ
اکثری عریان تعیش ایدیورلر (*)

٨٩ (كَذٰلِكَ وَقَدْ اَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا) بویله درذوالقرنینگ
امری (یا محمد) حقیقتا بز احاطه ایدوب عالم اولدویق هر بر
شیئه که (اسکندر) یاننده واریدی اونگ هر برعملی قوشونی غزواتی
خزینه‌لری هیچ بریسی بزیم علممزدن خارج اولمادی

٩٠ (ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا حَتّٰى اِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ) اوندن صگره
(اسکندر) اورادن قایدوب انسانی مقصوده یتورن سببه تابع اولوب

(*) کره شمس بریوزنده ساکن اولان مخلوقدن اوتری کره لرگ بیوکلگی و نورانیلگی و
منفعت ویرالیلر اولا بیلورکه سایر گوا کبلردن کرهٔ شمسدن بیوك و نورانی
کره اولمش اولسون اما بزدن بعد مسافه‌ده واقع اولماقه گوره حقیقتی اوزره
مرئی اولمیوب اونك عظمت و نورانیته بزدن اوتری اطلاع حاصل اولمیوبدر
بره ساکن اولان روح صاحبلرینك تعیشی و جمیع نباتات و اشجار معدنیاتنگ هامو
سنك اوتاثیر نوع بشره فایده و برمسی کرهٔ شمسگ نور حرارتندندر کرهٔ شمسك
حرارتی تاثیر ایتمین یرلرده زنده‌گانلق یا مشکلدر نیچه که بعضی شمال مملکتك

(بقیه)

منتهای آبادانده و یا ممکن دکلدر دیمه که [۹۰] نجی آیتده شمالی یرلرده التی آی قدر برکیجه کوندوزک قاعده اوزره اولمهلرندن یرلرده نوع بشرک تعیش ممکن دکلدر علمای هیئت قدیم یا علمای هیئت جدید هر ایکی طایفه خالونده شمسیه قایل اولوب بونك طرفنده اولان کرهلر بر کمیه کونک بور و حرارتندن حصه اولمانه قایل اولورلر فرقلری بوندرکه علمای هیئت قدیم کیجه کوندوزده بر دفعه کون حرکت ایدوب یرلک باشقه دولانیوك قایل اولورلر نهایتکه بو حرکت شمسک بوز فعیله اولمش اولسون بلکه فلك اطلس فلك الافلاکك بور یله هر حرکتدن عاقل اولورلر اما علمای هیئت جدید کونشك حرکتی یرلک دورهسی محال اولرلرمن فرض ایدوب یرلک اولدقدن باشقه سایر خالوده شمسک حرکتنه شمسک دورمهیه قایل اولوب شمسک حرکت وضعی و انتقالیسنه قنعاتلر کمی قایل اولمیوب بلکه حرکت نفسی و معنوی اولدقلری اولورلر اثبات ایدیورلر ایکرمی بش کون مکز ساعت مقتنده اولدیغی حرکت معنوی حتی بعض اوزی اوز نفسنه حرکت ایدوب بر قسم اوزی یراندن اوزی بیوب اوزکه یره واقع اولماسین اثبات ایدیورلر مثلا بر تاریخک وسطندن بر میل کیجهرهوب او تاریخی او میلک باشنه حرکت ویرمك کبی کونشك برکتنه قایل اولورلر کرهٔ شمس همین یره اوشته مادهلردن مرکب اولوب او مادهلر مشتعل اولوب اودن بوزلرجه مواج اطنره کلور حسیرتی فوق العاده و تصویردر اونك عظمتنی یره قیاس ایتدم کرهٔ ارض اونك مقابلنده بر خرمن بوغدانك مقابلنده بر دانه بوغدا حکمی حساب اولنور علمای هیئتک بعضی ایتکلرینه کوره کرهٔ شمسك قطری بر ملیون اوچ یوز ویرمستدر کرهٔ ارضك بر ملیون دورت یوز بین دفعه بیوك واقدر کرهٔ ارضك قابلیتی کرهٔ شمسدن یوز قرق ملیون ویرمستدر بو عظمتله کرهٔ شمسک حقنده اولاریتی علما قویان اهل تفسیر کور نیجه خرافات ذکر ایدرلر عاقل شخصین انهایتده بعید اولان سوزلردر مثلا کونك غروب ایتکی حقنده دیورلر بر بالچقلی ایسدی چشمهلك ایچینه غروب ایدر معاویه کعب الاحبارده دیدی توراتده کونشك غروب ایتکی نه قسمدر (کعب) دیدی بالچقلو صوینك ایچینه غروب ایدر (طلوع) ایتمك بارهسنده یازویلار بر شخص دیور من کیتدم چین (خطا) مملکتنه اورمن کیتدیم کونشك طلوع ایلی ایلی کوروم بشتیك بر جماعته هاقوسی غربان ولاك دیلنه آشنا اولان بر بولداشم واریدی سوروشدیلر بزدن کلویکز کونك طلوع ایتکی کوریکز دیدیك الی دیدیلر صبر ایدك صباح اولسون صباح اولدی دوروب کونشك طلوعنی صویلك ایچیمدن منتظر اولدوق بر شدتلو صس کلدی من اوسه دن تلش ایلدیم هیجکه هوشه کلدیم کوره وم کون طلوع ایدوب صوینك یوزنده زیتون یاغی کبی دوروب یاتوش یاتوش یوقاری چیقدی اولتن سکره کیدوب یاتق موتوب کوروب کونشك قالنه قویدیلار بشدی بو یاتقدن میل ایتدیك (ای اوتی جان) بویله عقل و عرفدن کنار سوزلره نه بیلك اولور بیچارهلر چین ملکتی هانسی طرفدار عالم اولمیوب واوتمن بو طرفه سویوقدن منجمد اولان دکز اولوب دریا کنارنده دوروب اوزاقدن باخلانده کونك طلوع و غروبی صو ایچندن نظره کلمك صبه بویله بعلامز سوزلر دیورلر علم علمدن بویله سوزلر ناشی اولور بحمدالله بو زمانلرده علم صبه چین مملکتی حتی کلوچك قریهلرینده بز بیلدیرز کبی ظاهر و آشکاردر

شمال طرفه یوزقویوب تا اینکه ایکی طرفدن سد باغلانان یرگ وسطنه یتشدی) (وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا) باب الابواب دربنددن کیچوب ایکی طرفدن اوزی سد باغلیان یرك وسطنه یتشدی اوراده بر جماعت کوردی که اسکندر اوزی عالم اولان لغتلردن هیچ برلغته آشنا اولمیوب هیچ بر سوزآ کلامیوردیلر

۹۱) (قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ) (مترجم واسطهسیله اسکندر اونلاربله دانشدی دیدیلر ای ذوالقرنین بزدن اوطرفه برطایفه واردر اونلاره یاجوج وماجوج دیورلر بریوزنده فساد ایدوب بزه ضرر یتوریرلر (فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا) آیا اولا بیلورکه سنكن اوتری بر خراج قرار ویرك تا اینکه بزیله اونلارگ اراسنده برسد (محکم دیوار) قرار ویرهسن بلکه اونلارگ شرندن آسوده اولاق

۹۲) (قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ) اسکندر اونلارگ جوابنده دیدی اوقدر دولتیکه ربم الله تعالی مکا ویروب ومنی اونده قوت وقدرت صاحبی ایدوبسز ویرن مالودولتدن یاخشیدر ماله احتیاجم یوخدر (فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا) قوه وایشلهمگیله مکا کومك اولك تا اینکه سزیله اونلارك آراسنده برمحکم دیوار حایل قرار ویریم هیچ وقت اوندن تجاوز ایدوب سزگ طرفکزه کیچمهسونلر

۹۳) (آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ) اسکندر دیدی مندن اوتری محکم دمیر پارچهلری گتورگ که بوراده دمیر لازم اولاجقدر (دمیر گوروب حاضر ایتدیلر سدی بنا ایتمگه باشلادی یوك داشلاریله سدی بنا ایدوب اراسنه دمیر ومس اریدوب توکدی) (حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ) سدك بلاسنی قویوب تا اینکه سد باغلانان

وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا

۹۱) قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ۞

۹۲) قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ۞

۹۳) آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ ۞

قال انفخوا حتى اذا جعله نارا ۞

۹۴) قال اتونى افرغ عليه قطرا ۞

۹۵) فما استطاعوا ان يظهروه وما استطاعوا له نقبا ۞

۹۶) قال هذا رحمة من ربى

برك ايكى طرفنگ اراسنى دوزلندى (قال انفخوا حتى اذا جعله نارا) امر ايلدى اودون گتوروب دمير ايلمكدن اوترى كوره‌لر قرار ويردى اوندنصگره امر ايدوب اوديه نفخ (نفس) ويرديلر تا اينكه اودگ يانوب اوت اولدى

۹۴] (قال اتونى افرغ عليه قطرا) اسكندر دميرى اريتمكه باشليوب امر ايلدى مس گتورگه تا اينكه دميرگ اوستنه توكوب ايكيسنى بربرده اريديم (دميريله مسى اريدوب ديوارگ ايچنه توكدى بو قراريله ديوارك ناسنى محكم ايدوب بنانك اوستندن سدى (*) تمام ايلدى)

۹۵) (فما استطاعوا ان يظهروه) سد اوجا و داشلارى صاف اولماغنه گوره (ياجوج وماجوج) گ قوتوقدرتلرى اولمادیكه اونك اوستنه چقوب بويرى طرفه اسونلر (وما استطاعوا له نقبا) و او سدك ناسى محكم اولدوغنه گوره نقب ورمقه ده قدرتلرى اولميوب سدگ او طرفنده قالوب اونلارك شرندن آسوده اولديلار

۹۶) (قال هذا رحمة من ربى) اسكندر ديدى بو سدگ

(*) (فيد) سدك و ياجوج ماجوجگ حقيقتى بارسنده اهل تفسير مختلف و علماى كبار سوزلر تفكر ايديلر اونلارى ذكر ايتمكدن غرض اينيك ياجوج ماجوج خزر طايفه‌سندن عبارتدر بحر خزر اونلارگ اديله مسمى ولوب باب الابواب دربندن خيلى مسافت شمال طوفنده ساكن اولورديلر بو مقصد خيلى ترك طايفه ايديلر عرب اصطلاحنده اونلاره ياجوج و ماجوج ديلور بو ايكى لفظ معربدر او لفظلر ده كه اوز آوالريده استعمال اولنور ايش بو طايفلر مفسد اولماغه گوره اسكندرن خواهش ايتديلر اونلارك قباقنى بر سد بنا ايتسون او وقتده ديوارى دقيقوب يا ديشمكه بر آلت اوليوب ديوارگ ارتفاع و عبور اولماغه گوره ديوارك اوستنه چقوب او برى طرفه كيچمكدن عاجز اولدوقلارينه گوره اونلارك شرندن آسوده اولديلر دربندن ايچه ميل شمال طرفه اسكندر سدك بناسى قويوب يوزى مغرب طرفه ديوارك طولى اولدى اما سدك انتهاسى نه يره واصل اولور معلوم دكلدر اسكندردن صگره ايران پادشاهلرى او سدى خراب اولماقدن حفظ ايدوب (بهرام گور) اولى تجديد ايلدى رسول اكرم زماننده اولان ايران پادشاهى (خسرو پرويز) او سدى تجديد ايلدى اوندن صگره ديوارى حفظ ايدن اولميوب خزر جماعتى قوت والت تاپوب مذكور ديوارى داغيدوب حيل كمى كلوب دنيايه مالك اولديلار

فاذا جاء وعد ربى جعله دكاء وكان وعد ربى حقا

۹۷) وتركنا بعضهم يومئذ يموج فى بعض ونفخ فى الصور فجمعناهم جمعا ۞

۹۸) وعرضنا جهنم يومئذ للكافرين عرضا

۹۹) الذين كانت اعينهم فى غطاء عن ذكرى وكانوا لا يستطيعون سمعا ۞

۱۰۰) افحسب الذين كفروا ان يتخذوا عبادى من دونى اولياء

بو قسم منيم اليمده تمام اولماقى منيم ربيم الله تعالى دن مگا بر نعمتدر (فاذا جاء وعد ربى جعله دكاء) زمانيكه بو سدك داغلماقدن اوترى منيم ربيم الله تعالى قرار قويان وقت معين كلوب يتشدى او وقتده سدى داغيدوب يريله برابر ايدوب ياجوج ماجوج خارج اولورلار (وكان وعد ربى حقا) منيم ربيم الله تعالى نك وعده سى سدك وقت معينده خراب اولماقدن اوترى حقدر البته واقع اولاجقدر (اسكندرگ سوزى بوراده تمام اولدى)

۹۷) (وتركنا بعضهم يومئذ يموج فى بعض) يا محمد اوگونكى گونده كه سد داغيلوب ياجوج ماجوج خارج اولورلار بز اونلاره مهلت ويروب اوز حالتلرينده قويارق بربرى بريله مخلوط اولوب چوخ اولماقلارندن دگزكمى موج وروب دنيايه مالك اولورلار (نتيجه اولديلار) (ونفخ فى الصور فجمعناهم جمعا) همينكه قيامت گونده صورلره نفخ اولنور (بدنلره روح داخل اولار) اوگونكى گونده ياجوج ماجوج وهامو مخلوقاتى تحت قدرتمزده مسخر اولدوقلرى حالده جمع ايدريك

۹۸) (وعرضنا جهنم يومئذ للكافرين عرضا) اوگونكى گونده جهنمى كافرلردن اوترى برنوع آشكار ايدريك كه هاموسى اوزمقاملرينى جهنمده گوريورلر

۹۹) (الذين كانت اعينهم فى غطاء عن ذكرى) كافرلر او شخصلردر كه اونلارك گوزلرى منيم توحيدمه دلالت ايدن دليل وبرهانلرى گوروب درك ايتمكدن پرده‌ده اولورلار ومگا هيچ برقسم معرفت بتوره مديلر (وكانوا لا يستطيعون سمعا) دنياده حقى ايشيتمكدن اوزلرينى كار ايدوب حق سوزى ايشيتمكه اونلارده طاقت اولماز يدى

۱۰۰) (افحسب الذين كفروا ان يتخذوا عبادى من دونى اولياء)

انا آعتدنا جهنم للکافرین نزلا ۞

۱۰۱) قل هل ننبئکم بالاخسرین اعمالا ۞

۱۰۲) الذین ضل سعیهم فی الحیاة الدنیا وهم یحسبون انهم یحسنون صنعا ۞

۱۰۳) اولئك الذین کفروا بایات ربهم ولقائه فحبطت اعمالهم ۞

یا محمد) آیا کافر اولان شخصلر اویله گمان ایدیرلر اگر منم باشقه منم بندەلریمی اوزلرینه دوست قرار ویرەلر اودوستلر اونلره فایده ویروب اونلری جهنم اودیندن خلاص ایدرلر اونلارك بو گمانلری باطلدر اودوستلر اونلره کفایت ایلمزلر (انا اعتدنا جهنم للکافرین نزلا) یامحمد) نجه‌که قوناقدن اوتری تدارك گوروب تشریفات قرار ویریرلر درحقیقت بزده کافرلردن اوتری جهنم عذابنی تدارك وتشریفات قرار ویرمشوك کلوب گورسونلر نه لر اونلردن اوتری اماده اولنوبدر

۱۰۱) (قل هل ننبئکم بالاخسرین اعمالا) دیگن [یامحمد) آیا خبر ویریم سزه اوشخصلریکه دنیاده عمل خیر ایدوب اوعمل خیری اوزلرینه فایده ویرن گمان ایلیورلر حال بوکه اوعمللرده اوز عملرینه آرتق ضرر ویروب آخرتده اولردن اوتری باعث عذاب اولاجقدر

۱۰۲) (الذین ضل سعیهم فی الحیاة الدنیا) اوشخصلردرکه اونلارك سعی وزحمتلری حیاة دنیاده ضایع اولوب اونلاره هیچ برمنفعت ویرمیەجکدر (وهم یحسبون انهم یحسنون صنعا) حال بوکه اونلار اویله گمان ایدیرلرکه دنیاده یاخشی وگوزل عمل ایلیوب آخرتده اونلره جزای خیر یتشەجکدر (عابد وزاهدلر دنیانی ترك ایدنلر عمللرینده ریا ایدوب نصیحت وموعظەده خلقك رضینی ملاحظه ایدنلر حق سوزی گیزلدوب دنیا جیفەسندن اوتری الله تعالی حکمنی تغییر ویروب قرآن شریفه مخالف سوزلر دانشانلار هاموسی بوآیەنك حکمنه داخلدرلر

۱۰۳) (اولئك الذین کفروا بایات ربهم ولقائه) بو عمللری ضائع اولانلار او شخصلردرکه اوزربلری الله تعالی نك توحیدنه دلالت ایدن دلیل وبرهانلاره وقیامت گوننده الله تعالی‌نك رحمت وعذابنی ملاقات ایتمگه کافر اولدیلار (فحبطت اعمالهم) اونلارك هربر

فلا نقیم لهم یوم القیامة وزنا ۞

۱۰۴) ذلك جزاؤهم جهنم بما کفروا واتخذوا ایاتی ورسلی هزوا ۞

۱۰۵) ان الذین امنوا وعملوا الصالحات کانت لهم جنات الفردوس نزلا

۱۰۶) خالدین فیها لایبغون عنها حولا ۞

۱۰۷) قل لو کان البحر مدادا لکلمات ربی لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی ولو جئنا بمثله مددا ۞

عمل خیرلری باطل اولوب اونلاره هیچ بر فایده ویرمیەجکدر (فلا نقیم لهم یوم القیامة وزنا) اویله شخصلردن اوتری قیامت گوننده برمقدار واحترام قرار ویرمزیك

۱۰۴] (ذلك جزاؤهم جهنم بما کفروا واتخذوا ایاتی ورسلی هزوا) یامحمد)مکه کافر اولوب توحیدمه دلالت ایدن دلیل برهانلرمی ومنیم پیغمبرلرمی اوزلریندن اوتری استهزا اخذ ایتمك سببنه اونلارك جزاسنی جهنم قرار ویردیك تاایکه همیشه اوراده عذابده اولسونلار

۱۰۵) (ان الذین امنوا وعملوا الصالحات) درحقیقت او شخصلریکه قرآنه ایمان گتوروب یاخشی عمللر ایلیەلر (کانت لهم جنات الفردوس نزلا) بویله مؤمنلردن اوتری فردوس(جنتك بر قسم اعلاسنه فردوس دیلور)باغلاری قوناقدن اوتری حاضر اولان تدارك وتشریفاتدر (نجه که قوناق وارد اولانده یوندن اوتری تدارك وتشریفات قرار ویرورلر فردوس باغلارنده مؤمن قوناقلاردن اوتری تشریفات قرار ویریلن شیلردندر لوندن صگره خیاله گلمین شیلر الله تعالی مؤمنلردن اوتری اماده ایدوبدر)

۱۰۶) (خالدین فیها لایبغون عنها حولا) فردوس باغلارینده همیشه اولوب الله تعالی نك هربرقسم نعمتلری اوراده تمام اولماقه گوره اوباغلاردن دولانوب علاحده باغ ومنزل ایستمزلر

۱۰۷) (قل لو کان البحر مدادا لکلمات ربی) دیگن مشرکلره (یامحمد] الله تعالی‌نك علمی ومعلوماتی غیر متناهی قورتارمیاندر اگر دگز مرکب اولا اویله منیم ربم الله تعالی نگ علمی وحکمتی یازیله (لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی ولو جئنا بمثله مددا) اگر اودگزه اونگ مثلی برده دگز مرکب کومك گتوروب الله تعالی‌نك علم حکمتی یازیلا منیم ربم الله تعالی‌نك علم وحکمتی قورتارمامش دگز مرکبی قورتاروب تمام اولار

۱۰۸) قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحٰى اِلَىَّ اَنَّمَا اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاۤءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا ۞

۱۰۹) وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖ اَحَدًا ۞

۱۰۸) (قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحٰى اِلَىَّ اَنَّمَا اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ)
(بو آیهٔ شریفه ده الله تعالی اوز پیغمبرینه و تواضع ایتمکنی تعلیم بویوریر
(یا محمد) پیغمبر اولماقیگه مغرور اولوب خلقه کبر ایلمه دیگل
خلقه مثله سزده هیچ برتفاوت یوخدر درحقیقت منده سزگ کبی
انسانم مثله سزگ تفاوتمز یوقدر که آنجق مگا الله تعالی طرفدن
وحی اولنور سزه بتورم بونیکه سزگ معبودگز برتك و یکانه
الله تعالیدر بوسوزی سزه یتورمگه من مامورم بوندن باشقه منیم
سزبله برتفاوتیم یوخدر (فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاۤءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا)
هر بر شخصیکه قیامت گوننده الله تعالی نك رحمتنی ملاقات ایدوب عذابندن
خلاص اولماقی امید دوته گرك یاخشی وگورل عمل ایلسون تا اینکه
الله تعالی نك رحمتنی ملاقات ایتسون (عملسز الله تعالی نك رحمتنی امید
دوتماق زراعت اولونمیان یردن غله امید دوتماق کبی در

۱۰۹) (وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖ اَحَدًا) وعملنی الله تعالی دن
اوتری خالص ایدوب اوز ربی الله تعالی نك عبادتنده ریا ایتمیوب هیچ
بر نفری اوگا شریك قرار ویرمسون بیله شخصلر الله تعالی رحمته امیدوار
اولا بیلورلرکه اینکه هر بر عمل صالح ایدنلر (شخصیکه عملنده ریاکار
اولدی الله تعالی یه شریك قرار ویرمکدر گرك هربرعمل خالص الله تعالی دن
اوتری اولسون الله تعالی نك رضاسنی آختاروب خالصا لوجه الله هر برعمل
گرك انساندن صادر اولسون (جندب زهیر اوغلی) عرض ایلدی
یا رسول الله من برعمل خیر ایلیورم الله تعالی دن اوتری لکن خلق اوعمله
مطلع اولانده من شاد اولورام رسول اکرم بویوردی اوعملیگه اوندہ
شریك اولسون الله تعالی اونی قبول ایتمز (رسول خدا بویوردی
پرهیز ایلیگ کوچك شرکدن عرض ایتدیلر یا رسول الله کوچك شرك
ها نسیدر بویوردی ریادر (لله الحمد کهف سورەسنگ تفسیری تمام
اولدی بوسورهٔ مبارکه ده ذکر اولنان قصه لرده بصیرت صاحبلرینه ن
اوتری بیوك عبرت واردر دقت نظر صاحبی اولان شخصلر قرآن

شریفگ هر بر قصه سنه وحکایاتنه باخانده گرك اوزنگ باطنه فکر ویروب
هر بر زمانه یه مطابق اوندن برمطلب استنباط ایتسون | رسول اکرم
بویوردی هر بر شخصیکه سورهٔ کهفی اوخویه قیامت گوننده اوندن اوتری
بر نور اولور یردن تا آسمانه کمی یاتان وقتده بو آخرنجی آیه نی اوخوماق
(مستحب در)

مریم سوره سیدر مکه‌ده نازل اولوب (۹۹) آیه (۷۸۰) کلمه‌در (۳۷۰۰) حرفدر

(۱) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

۱) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

۲) كٓهٰيٰعٓصٓ ۞

۳) ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ۞

۴) اِذْ نَادٰى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ۞

۲) (كٓهٰيٰعٓصٓ) بو سوره مباركه‌نڭ آدیدر

(۳) (ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا) یا محمد) بو سوره‌ که سڭا اوقو نور سڭ رنگ الله تعالی اوز عبدی و بنده‌سی زکریایه ویرن نعمتنی ذکر ایدوب یاده سالماقدن اوتربدر تا اینکه یاخوب کورسڭز الله تعالی اوڭا رحمتنی نجه شامل ایدو یدر

۴) (اِذْ نَادٰى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا) یا محمد) یاد که کتور کل زکریانی او زمانده که دعا ایدوب اوز ربی الله تعالی‌نی (*) کیزلین چاغرماقله چاغروب دعا ایتدی (الله تعالی سمیع بصیر اولوب جهرو اخفات

* (قید) رسول اکرم سفر ترك ایرینده کیجه وقتی یوق كوریر دیلر اصحاب اوجادن اتکبیر دیوردیلر او جناب بیورد ری صاحکت اولدی کبی چاغرمیکز ایشیدن وکورن

اوڭنگ یاننده مساوی اولماقله زکریا عالم اولوب ادب ملاحظه ایدوب الله تعالی‌نی کیزلین صوتیله چاغروب حاجت ایستدی

(۵) (قَالَ رَبِّ اِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي) زکریا الله تعالی‌نی چاغروب) دیدی ای منم ربم در حقیقت منم بدنمڭ قوامی و رکنی سومو کلریم ضعیف و قوه‌لریم ساقط اولوب قوجه‌لق حاله یتشمشم (وَاشْتَعَلَ الرَّاْسُ شَيْبًا) قوجه‌لقدن باشم اود شعله‌سی کبی شعله‌لنوب) هامو توکلریم آغاروب آغارماق جمیع توکلریمی دوتوبدر

(۶) (وَلَمْ اَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا) ای منم ربم همیشه منم دعامی مستجاب ایتمکه منی عادت ویرو بسن

۵) قَالَ رَبِّ اِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّاْسُ شَيْبًا ۞

۶) وَلَمْ اَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ۞

(بقیه)

الله تعالی‌نی چاغرارسکز صکر کیزلیده‌ده چاغرسکز الله تعالی ایشیدوب عالمدر) پس هر بر مقامده کرك ادب ملاحظه ایدوب الله تعالی‌نی نهایت خضوع و خشوعیله چاغروب دعا ایدوب اوڭا عبادت ایتمك خصوصا مسجدلرده که عبادت مقاملریدر مسجدلرده اوجادن سس چیقارلماق حتی قرآن اوقوماقده‌ده جایز دکلدر اما ملت اسلام قرآن شریفنی ادب ...

[illegible]

... سون باشکه عیبلریمزی کوروب امرلریمزی اصلاح ایدك

۷) وَاِنّي خِفْتُ الْمَوالِيَ مِنْ وَرَآئي وَكانَتِ امْرَاَتي عاقِراً ۞
۸) فَهَبْ لي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيّاً يَرِثُني وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيّاً ۞
۹) يا زَكَرِيّا اِنّا نُبَشِّرُكَ بِغُلامٍ اسْمُهُ يَحْيى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيّاً ۞
۱۰ قالَ رَبِّ اَنّى يَكُونُ لي غُلامٌ وَكانَتِ امْرَاَتي عاقِراً ۞

من سنی چاغروب دعامی قبول ایتمکده هیچ بر وقت شقی و بد بخت اولمامشم(نجه که بوندن قباق همیشه منیم دعالریمی مستجاب ایدوبسن ایمدیده دعالریمی مستجاب ایله

۷) (وَاِنّي خِفْتُ الْمَوالِيَ مِنْ وَرَآئي) ای منیم ربم در حقیقت مندن صگره قالان قرداشلاریم و عموم اوغلانلاریمه خوف ایدیورم که مندن صگره سنگ دین و حکملرگی ملا حظه ایتمیوب ضایع ایتسونلر (وَكانَتِ امْرَاَتي عاقِراً) منم آروا دیمده اولادی اولمیان(اوزیده قوجالق حالته یتشوبدر)

۸) (فَهَبْ لي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيّاً يَرِثُني وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ) ای منیم ربم بتون سبب فضل و رحمتگدن بر اوغولکه مگا و آل یعقوبه وارث اولسون مگا عطا بویورگل (یعنی پیغمبرلقه وارث اولان اوغول نه اینکه دنیا مالنه) (وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيّاً) ای منیم ربم او اوغولی متقی وپرهیزکار قرار ویرگل تا اینکه اونگ هربر عملندن راضی اولاسن هیچ خلاف عمل اوندن صادر اولماسون

۹) (يا زَكَرِيّا اِنّا نُبَشِّرُكَ بِغُلامٍ اسْمُهُ يَحْيى) (همینکه زکریا دعا ایدوب اولاد ایستدی الله تعالی اوگا بویوردی) ای زکریا سنگ دعاگی قبول ایتدیك درحقیقت بر اوغول ویرمکیله سگا بشارت ویریریك که او اوغولگ آدی یحیی در(یعنی اونگ آدینی یحیی قویارسن) (لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيّاً) بوندن قباق کیچن امتلرده (یحیی) دن اوتری هم نام قرارویرمه‌مشوك یحیی آدلوشخص بوندن قباق اولمیوبدر

۱۰) (قالَ رَبِّ اَنّى يَكُونُ لي غُلامٌ وَكانَتِ امْرَاَتي عاقِراً) همینکه زکریانگ دعاسی مستجاب اولوب الله تعالی اوگا اوغول ویرمك وعده‌سنی ویردی زکریا ایستدیکه اوزی وآروادی نهایت قوجالقه یتشوب آروادی دوغمیان اوشاق اولماقگ طریقه‌سنی بلسون وخلقه‌ده الله تعالی‌نگ قدرت کامله‌سی آشکار اولسون اوجهته کوره بو سوالی الله تعالی‌دن ایلدی آیه‌نگ معناسی بویله‌در بویوریر (زکریا دیدی ای منیم ربم مندن

وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيّاً
۱۱) قالَ كَذلِكَ قالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئاً ۞
۱۲) قالَ رَبِّ اجْعَلْ لي آيَةً قالَ آيَتُكَ اَلّا تُكَلِّمَ النّاسَ ثَلاثَ لَيالٍ سَوِيّاً ۞
۱۳) فَخَرَجَ عَلى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرابِ فَاَوْحى اِلَيْهِمْ اَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيّاً

اوتری اوغول هارادن اولور و حال آنکه آروادیم قوجه اوزیده دوغمیان‌در (وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيّاً)او زیمده حقیقتا قوجالقگ منتهاسنه یتشوب اولاد اولمافدن مایوس اولمشام بدنم‌قوروبوب‌مفاصل و سوموکلریم ضعیف اولمقله قووو آغاج کمی بولمشام الهی مگا معلوم ایتگل نه مندن اوتری هارادن اولاد اولور

۱۱) (قالَ كَذلِكَ) الله تعالی زکریانگ سوزینی تصدیق ایدوب) دیدی بیله‌درکه دیورسن ای زکریا ظاهرده قوجه کشی وقوجه آروادن اولاد اولماز(قالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ) اما سنگ ربگ الله تعالی‌دیورکه سگا اوغول ویرمك‌مگا چوخ آسان اولان امردر (وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئاً) حقیقتا من سنگ او زنگی (ای زکریا) یحیی‌دن قباق خلق ایتدیم هیچ برشی دکلیدگ اگرچه یحیی قوجه‌لردن عمله که جکدر اما سنیله یحیی نگ خلق ایتمکده مندن اوتری هیچ برتفاوت یوخدر

۱۲) (قالَ رَبِّ اجْعَلْ لي آيَةً) زکریا دیدی‌ای منیم ربم مندن اوتری برعلامت قرار ویرگل واوعلامتیله آروادیم یحیی‌یه حامله اولان وقتده عالم اولوم (قالَ آيَتُكَ اَلّا تُكَلِّمَ النّاسَ ثَلاثَ لَيالٍ سَوِيّاً) الله تعالی بویوردی ذکریا سنگ علامتگ بودرکه اوچ کیجه اوچ کون جمیع اعضالرگ و دیلگ سلامت اولان حالده دانشماقه قادر اولمارسن (همینکه اووقت یتشوب زکریانگ آروادی یحیی‌یه حامله اولدی‌زکریا نگ دیلی دوتولوب دانشه بیلمدی اماعبادت ایدوب الله تعالی‌نی ذکرایتمکده دلی‌روان و آچیقدی

۱۳) (فَخَرَجَ عَلى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرابِ) زکریا عبادت خانه‌سنده جماعت اونی منتظر ایدیلر عبادت خانه‌دن خارج اولوب قومنگ طرفه گیتدی(فَاَوْحى اِلَيْهِمْ اَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيّاً) زکریانگ دیلنگ دوتولماقنه کوره اشاره ایله اوز قومنه بیلدیردیکه . الله تعالی‌نی ذکر ایدوب صبح شام نماز قیلگ

۱۴) یا یحیی خذ الکتاب بقوة ۞ فآتیناه الحکم صبیا ۞

۱۵) و حنانا من لدنا و زکوة وکان تقیا ۞

۱۶) و برا بوالدیه ولم یکن جبارا عصیا ۞

۱۷) و سلام علیه یوم ولد و یوم یموت و یوم یبعث حیا ۞

۱۸) واذکر فی الکتاب مریم اذ انتبذت من اهلها مکانا شرقیا ۞

۱۴) (یا یحیی خذ الکتاب بقوة) هنیکه وقت حمل تمام اولوب یحیی متولد اولدی نچه ییلدن صکره حد بلوغه چاتمامش الله تعالی اوکا علم و حکمت کرامت ایدوب اوکا خطاب بویوریر (ای یحیی توراتی آلوب دوغرو والله تعالی نگ توفیقی و کومگی اولماقیله اونده اولان حکملرهعمل ایتکل (واتیناه الحکم صبیا) الله تعالی دینده فقیه اولوب توراة حکملرینگ احکاماتینی اوکا اوشاقلق حالنده عطا ایتدیک

۱۵) (وحنانا من لدنا وزکاة وکان تقیا) هر بر مخلوقه رحم ایدوب مهربان اولماقی ظاهر و باطن پاک لقنی اوز طرفمزدن یحیی به عطا ایتدیك یحیی متقی هر بر عمل شردن پرهیز ایدوب گناه صغیره و کبیرەنی ترك ایدن ایدی (ابن عباس دن روایت اولنوب دیور اوشاق وقتده یحیی نی اوشاقلار اوینماغه چاغردیلار دیدی بز اوینامقدن اوتری خلق اولونمامشوق)

۱۶) (وبرا بوالدیه ولم یکن جبارا عصیا) یحیی آته وآناسنه اطاعت واحسان ایدن اولوب کبر غرور اهلی عصیان اولوب الله تعالی یه عاصی اولان دگلیدی

۱۷) (وسلام علیه یوم ولد ویوم یموت ویوم یبعث حیا) اوگونده که یحیی آنادن اولدی واوگونده که موت اولی درك ایدوب قبره داخل اولور واوگونده کهقبردن دورو بمحشر موارداولور بو اوچ حالتده بیز بم طرفمردن یحیی یه سلام اولسون (بو اوچ احوال که انسانگ وحشتلی احواللریدر هر اوچنده الله تعالی یحیی یه رحمت گوندروب اونی او اوچ حالتگ وحشتندن خاطر جمع ایدیر

۱۸) (واذکر فی الکتاب مریم اذ انتبذت من اهلها مکانا شرقیا) یا محمد) مریمی ذکر ایدوب یادگه گتورگل زمانیکه اوز خویش واقوامندن کنار اولوب بیت المقدسگ شرقی طرفندهعبادت ایتمکدن اوتری خلوت ایتدی

۱۹) فاتخذت من دونهم حجابا فارسلنا الیها روحنا فتمثل لها بشرا سویا ۞

۲۰) قالت انی اعوذ بالرحمن منك ان کنت تقیا ۞

۲۱) قال انما انا رسول ربك لاهب لك غلاما ۞

۲۲) قالت انی یکون لی غلام ولم یمسسنی بشر ولم اك بغیا ۞

۲۳ قال کذلك قال ربك هو علی هین ولنجعله ایة للناس و رحمة منا

۱۹) (فاتخذت من دونهم حجابا) اوزیله قومنك آراسنده بر حجاب قرار ویردی تاکه عبادت وقتنده اوگا مطلع اولماسونلار (فارسلنا الیها روحنا فتمثل لها بشرا سویا) اوووقتده که مریم عبادتدن اوتری اوز منزلنده خلوت ایتمشیدی اونك یاننه اوز روحمز (جبرئیل)ی گوندردیك هر بر اعضاسی درست وصحیح گوزل انسان صورتنده ظاهر اولوب مریمه گورسندی

۲۰) (قالت انی اعوذ بالرحمن منك ان کنت تقیا) مریم (جبرئیل)ی انسان صورتنده گورندهاوندن خوف ایدوب عفت وعصمتدن الله تعالی یه پناه آپاروب (دیدی من سندن الله تعالی یه پناه آپارورام اگرسن متقی شخصلردنسن مندن کنار اولوب مگا ظلم ایتمهگل

۲۱) (قال انما انا رسول ربك لاهب لك غلاما زکیا) جبرئیل گوردی مریم اوندن خوفله دوشوبدر (دیدی در حقیقت سنك ربك الله تعالی ایسکه اوگا پناه آپارووسن من اونك طرفندن رسولم گلمیشم تا ایکه سگا هر بر عیبدن و گناهدن پاك اولان بر اوغلان باغشلیام

۲۲) (قالت انی یکون لی غلام) (مریم) بو سوزی ایشیدنده تعجب ایدوب (دیدی مندن اوتری اوغول هاردن اولور (ولم یمسسنی بشر ولم اك بغیا) حلال وجهله هیچ بر نفر انسان مگا یاووق اولمیوب زنا کارده که دگلم دخی مندن اوتری اوغول هاردن اولسون اولاد یاحلال و یا حرام مقاربتدن حاصل اولور مندە که اونلارگ هیچ بریسی یوخدر نچه مندن اوتری اولاد اولا بیلور

۲۳) (قال کذ لك) (جبرئیل) دیدی بیلهدر که دیورسن ارسز آروادن اولاد اولماز (قال ربك هو علی هین) اما سنگ ربك الله تعالی بویوردیکه سگا آتاسز اوغول ویرمك مگا چوخ سهل و اساندر (ولنجعله ایة للناس و رحمة منا) اونی آتاسز

وَكَانَ اَمْراً مقضياً ۞
۲۴ فحملته فانتبذت بـه مـكاناً قصياً

خلق ایدر یك تا اینكه خلقدن او تری اونی بزیم طرفمزدن رحمت و قدرتمزه دلیل برهان قرار ویرك (وَكَانَ اَمْراً مَقْضِياً) ای مریم بو اوشاقك (عیسی‌نك) اولماقی سندن بر امردر كه اوگا حكم اولوب الله تعالی‌نك علمنده ثابت اولوبدر گرك اولسون

۲۴) (فَحَمَلَتْهُ) اوندن صكره (جبرئیل) روح مقدس اوگا بر نفخ باطنی ایدوب آلله تعالی‌نك قدرت كامله سیله (عیسی) یه حامله اولدی (فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَاناً قَصِياً) همینكه مریمگ حملی ظاهر اولدی خلقدن خوف ایدوب حملنی گیزلدوب براوزاق مكانه چكلدی (مریم یریوسف آدلو شخصه بنی اسرائیلدن نامرد ایدی یوسف مریمگ حملندن خبردار اولدی یوسف برشخص عادل اولماق سبنه ایستمدی مریمی رسوا ایلسون خیاله قویدیكه مریمی گیزلینده طلاق ویرسون اوندن صكره بوخوده آلله‌تعالی طرفندن اوگا دیلدی ای یوسف آروادگی آلماقدن خوف ایتمه چونكه اونگ بطننده اولان اوشاق روح القدسدندر او بر اوغول دوغاجاق سن اونگ آدینی عیسی قویاجقسن یوسف یوخودن بیدار اولوب مریمی اوز یانته آپاروب اوگا مقاربت ایتدی تا اینكه وضع حمل ایدوب اونگ آدینی عیسی قویدی عیسی (بیت لحم) یهودیه‌ده بنی اسرائیل پادشاهی (هیرودیس) زماننده متولد اولدی (هیرودیس) بو مطلبدن خبردار اولوب بنا قویدی عیسی‌نی آختارمغه یوسف خوف ایتدی كه مبادا (هیرودیس) عیسی‌نی قتله یتوره اوشاقی و آناسنی گوتوروب مصره گیتدی برزمان مصرده قالاندن صكره هیرودیس پادشاه [بیت المقدس] ده هلاك اولدی یوسف بوخبری ایشیدندن صكره مصردن خارج اولوب گیتدی بنی اسرائیل ملكی شاما تمداخل اولدی اوراده ایشیدیكه (اركلاؤس) آتاسی هیرودیس یرینده

۲۵ فاجاءها المخاض الی جذع النخلة قالت یالیتنی مت قبل هذا وكنت نسیاً منسیاً ۞
۲۶) فنادیها من تحتها الا تحزنی قد جعل ربك تحتك سریاً ۞
۲۷) وهزی الیك بجذع النخلة تساقط علیك رطباً جنیاً ۞

پادشاه اولوبدر بیت المقدسه گیتمكدن خوف ایدوب (ناصره) آدلو برشهرده ساكن اولدی سبب اودركه عیسی یه عیسا بن ناصری دیلور

(۲۵) (فَاَجَاءَهَا الْمَخَاضُ اِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ) همینكه ولادت وقتی یاووق اولدی دوغماقگ آغریسی مریمی گوروب خوفندن كه مبادا اوگا مطلع اولسونلار شهردن كناره چكوب برخرما آغاجنگ كوتوكنه اونی آپاردی تا اینكه اوراده گیزلنوب وضع حمل ایتسون (قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسْياً مَنْسِياً) دیدی ای كاش من بو گوندن قباق اولوب بالمره خلقگ یادندن فراموش اولیدیم تا اینكه بویله گونی گورمییدیم علیا حضرت (مریم) اوزینگ عفت و عصمتنه و آلله تعالی اونگ حقنده ایدن و لطف مرحمته اگرچه عالم اولوب هیچ برشك و شبهه‌سی یوخیدی اما عادت بشریته گوره حیا اوگا غالب اولوب اونگ امری خلقگ آراسنده ظاهر اولماقدن واونگ حقنده بی‌معنی سوزلر دیمكدن (نیجه كه ایمدیده یهودیلر قتلهم الله دیورلر) اضطرابه دوشوب اوزینگ اولوب و یادلاردن فراموش اولماقنی آرزو ایتدی

(۲۶) (فَنَادَيهَا مِنْ تَحْتِهَا اَلاَّ تَحْزَنِي) همینكه (مریم) عیسی‌نی تولد ایتدی عیسی‌نی تولد ایدن یردن آشاغه [جبرائیل] مریمی چاغروب دیدی غمگین اولما گلن (قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِياً) حقیقتا سنگ ربگ آلله تعالی تازه تولد تاپوب سنگ آلتگده اولان اوشاقی بر اوجا بیوك شخص قرار ویروبدر

۲۷) (وَهُزِّي اِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَباً جَنِياً) (رطب خرمانگ تازه‌سی تازه دوغان آروادن اوتری چوخ نافع شی اولماقه گوره) جبرائیل مریمه خطاب ایدوب دیدیكه ای مریم خرما آغاجنگ كوتوگنه حركت ویرگلن تا اینكه سندن اوتری یتشمش

۲۸ فکلی واشربی وقری عینا ✿
۲۹ فاما ترین من البشر احدا فقولی انی نذرت للرحمن صوما فلن اکلم الیوم انسیا ✿
۳۰) فأتت به قومها تحمله قالوا یا مریم لقد جئت شیئا فریا ✿
۳۱) یا اخت هرون ما کان ابوك امرء سوء وما کانت امك بغیا ✿

خرما توکولسون اوندن میل ایتکلن سگا چوق فایدەسی واردر

(۲۸) (فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا) رطب ایکلن وچشمەنگ سوینن ایچکلن بو عیسی سینه سنگ کوزنگ ایشق اولوب قلبنگ آرام اولسون

(۲۹) (فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا) یا مریم اگر بر نفر انسان طایفەسندن کوردک سندن سوال ایتدی بو اوشاق سندن اوتری هار دندر (فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَٰنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا) بنی اسرائیل آراسنده دانشماقدن اوروج دوتماق عادت اولماق سببه (جبرائیل) مریمه امر ایدوب دورهمیکه سندن سوال ایتدیلر بو اوشاق هار دندر (اشاره ایله اونلاره دینکلن در حقیقت من نذر ایلمشم بو کونده ابدا بر نفر انسانیله دانشمیوب الله تعالی دن اوتری دانشماقدن اوروج دوتام

(۳۰) (فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ) همینکه مریم بو سوزلری الله تعالیدن (جبرئیل واسطەسیله) ایشیتدی قلبی قوت تابوب آرام اولدی عیسی نی کوتوروب قومنگ یانینه گیتدی (قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا) همینکه مریمك خویش اقرباسی اوشاقی کوردیلر ناموسلرینه ضرر یتشمکدن آغلیوب دیدیلر ای مریم حقیقتا بر تعجلو بیوك امر گتوروبسن بو اوشاق سنگ ایچون هاردن اولدی

(۳۱) (يَا أُخْتَ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ) ای هرونگ باجیسی (هرون مریمگ قرداشی آتاسندن بر صالح شخص ایدی سرزنش مقامنده دیورلر هرون دمی شخصنگ باجیسندن بویله قبیح عمل صادر اولورمی) سنگ آتاگ عمران فسق فجور ایدن کشی دگلیدی (وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ بَغِيًّا) وآناگده زناکار اولان عورت دگل ایدی بو نه عملدر سندن صادر اولوب بو اوشاق سندن اوتری هاردندر

۳۲) فأشارت الیه قالوا کیف نکلم من کان فی المهد صبیا ✿
۳۳) قال انی عبد الله آتانی الکتاب وجعلنی نبیا
۳۴) وجعلنی مبارکا اینما کنت واوصانی بالصلوة والزکاة مادمت حیا ✿
۳۵) وبرا بوالدتی ولم یجعلنی جبارا شقیا ✿
۳۶) والسلام علی یوم ولدت ویوم اموت ویوم ابعث حیا

(۳۲) (فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ) مریم دانشماقدن اوروج اولماقله کوره عیسیە اشاره ایتدی یعنی اوشاقنگ اوزیندن سؤال ایدگ سزه جواب ویرسون (اونلار بو سوزدن غضب ایدوب دیدیلر بونگ بزی اوشاق ایله دانشماقه تکلیف ایدوب استهزا ایتمگی اونگ یمان عملندن بتره آغردر (قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا) دیدیلر ای مریم سن بزه استهزا ایدیرسن بز نیجه دانشاق بر شخصیله که هنوز بشکده اوشاق و قابل تکلم دگلدر آیا اویله‌ده دانشماق اولورمی؟

(۳۳) (قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ) همینکه عیسی بشکده اونلارك سؤال و جوابنی ایشیتدی الله تعالی اذنیله دانشوب دیدی در حقیقت من الله تعالی نگ عبدی و غلامیم (آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا) مگا کتاب (انجیل) ویروب منی پیغمبر قرار ویرەجکدر (یعنی بوندن صکره الله تعالی مگا کتاب ویروب منی پیغمبر قرار ویرەجکدر)

(۳۴) (وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ) هر بر مکانده اولسام الله تعالی منی خیره تعلیم ایدوب منفعت ویرن قرار ویروبدر (وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا) نه قدرکه مندن اوتری دنیاده حیات واردر الله تعالی مگا وصیت ایدوب گرك نمازی اقامه ایدوب زکوانی ویرم گرك بو ایکی شیئی عمله گتورم

(۳۵) (وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا) حتی مگا الله تعالی وصیت ایدوبدر گرك آنامه احسان ایدوب و اطاعت ایدم الله تعالی منی متکبر و عصیانکار اولان عاصی وشقی قرار ویرمیوبدر

(۳۶) (وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا) او کونده که آنادن متولد اولمشام و او کونده که موت منی درك ایدر و او کونده که دیریلوب محشره وارد اولارام بو اوچ حالتده الله تعالیدن مگا سلام اولسون (عیسی نگ دانشماقی تمام اولدی دخی اوندن صکره عیسی تکلم ایتمدی تا اینکه عادت اوزره اوزگه اوشاقلار کمی دل آچوب دانشدی)

۳۷) ذٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ✲

۳۸) مَا كَانَ لِلّٰهِ اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ اِذَا قَضَى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ✲

۳۹) وَاِنَّ اللّٰهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ✲

۴۰) فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ

۳۷) (ذٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ) (یا محمد) بو عیسی مریم اوغلیدرکه او نگ احوالاتی سندن او تری ذکر اولوندی اودر الله تعالی‌نگ کلمه‌سی و سوزی (آتاسز خلق اولونماقیه گوره اوگا کلمة الله دیلوریعنی آنجق الله تعالی اراده‌سیله خلق اولونوبدر)(الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ) بو عیسی‌در که اونگ حقنده شك ایدوب هر شخص بر سوز دیوب اوگا نا لایق سوزلر اسناد و بریرلر (بعضی دیور الله تعالی‌نگ اوغلیدر بعضی پیغمبرلیکه‌ده قبول ایلمیوب خبیث اولان شیئه اونی اسناد ویریرلر)

۳۸) (مَا كَانَ لِلّٰهِ اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ) الله تعالی‌دن اوتری صحیح دگل که اوزیچون اولاد اخذ ایدوب قرار ویرسون (نچه که نصاری دیور عیسی الله تعالی‌نگ اوغلیدر) (سُبْحَانَهُ اِذَا قَضَى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) اولاد الله تعالی‌یه لایق دگل بلکه حیواناته لایقدر الله تعالی پاك و منزه‌در بوندنکه حیوانات صفتده اولوب اوزیله اولاد قرار ویرسون همیشه که الله تعالی‌نگ شانی بودر زمانیکه بر امرگ موجود اولماقنه حکم ایتدی در حقیقت اوگا دیور موجود اول لکن او امرده همان وقتده موجود اولور عیسی‌ده الله تعالی‌نگ امریله آتاسز وجوده گلوبدر اوگا اوغول دیمك خطادر (الله تعالی مخلوق ایجاد ایتمکده هیچ بر لفظه احتیاجی یوخدر اینه شریفه‌ده دیمك بزه بیلدیرمکدن اوتریدر والا الله تعالی‌نگ اراده‌سی سوزسز هر بر شیئك وجوده گلمکده کفایت ایدر)

۳۹) (وَاِنَّ اللّٰهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ)عیسی اوزی‌خلقه دیور) در حقیقت منیم ربم و سزگ ربگز الله تعالی‌در اوگا عبادت ایدگ دوز و نجات تاپماق یولی بالفوز الله تعالی‌یه عبادت ایتمکدر (عیسی‌او زی‌بویله سوزی دیده نجه دیمك اولورکه عیسی الله یا الله تعالی‌نگ اوغلیدر

۴۰] (فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ) نصاری طایفه‌لری اوز

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ✲

۴۱) اَسْمِعْ بِهِمْ وَاَبْصِرْ يَوْمَ يَاْتُونَنَا لٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ✲

۴۲) وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ اِذْ قُضِيَ الْاَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

۴۳)اِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْاَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ

۴۴) وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِبْرٰهِيمَ اِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا

آرالارینده عیسی حقنده اختلاف ایتدیلر [بعضی دیدی اللهدر بعضی دیدی الله تعالی‌نگ اوغلیدر بعضی دیدی پیغمبردر بعضی خبیث اولان صفت اوگا اسناد ویردیلر (فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ) عیسی حقنده کافر اولان شخصلره بر بیوك اولان گونده (قیامت گونی) حاضر اولوب اونگ هولنی گورمکدن عذاب اولسون

۴۱) (اَسْمِعْ بِهِمْ وَاَبْصِرْ يَوْمَ يَاْتُونَنَا) دنیاده عیسی حقنده اختلاف ایدنلرگ حقی ایشیتکده قولاغلری کا و حق گورمکدن گوزلری گوریدی اما اوگونده که [قیامت گونده] بزیم طرفمزه گلورلر حق ظاهر و آشکار اولماق سبیله اونلارگ حقی ایشیدوب و گورمکلری نه تعجبلودر لکن او ایشیدوب و گورمك اونلاره فایده ویرمز (لٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) لکن عیسی حقنده اختلاف ایدنلر بوگونکی گونده (دنیاده) آشکار اولان ضلالتده اولوب حقی ایشدوب گورمکدن قولاغلارینی کار و گوزلرینی کور ایدوبلر

۴۲) (وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ اِذْ قُضِيَ الْاَمْرُ) (یا محمد) کافرلری حسرت چکوب ندامت گونندن قورخوزگل زمانیکه قیامت گونده خلقگ حسابدن فارغ اولوندی بهشت اهلی بهشته جهنم اهلی جهنمه گیتدیلر او گونکی گونده جهنم اهلندن اوتری نه قدر ندامت و پشیمانلق اولور (وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) ایندی بوگون دنیاده غافل اولوب ایمان گتورمزلر اما قیامت گونده اونگ حسرتنی چکه‌جکلر

۴۳) (اِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْاَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ) یا محمد) درحقیقت بز اوزیمز یالقوز بر یوزینه و بر یوزنده اولان مخلوقه وارث اولوب اونلاری هلاك ایدوب دوباره قیامت گونده بزیم طرفمزه رجوع ایده‌جکلر هر بر شخصگ عملنگ جزاسی اوگا یتشه‌جکدر

۴۴ | (وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِبْرٰهِيمَ اِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا) (یا محمد) بو قرآنده ابراهیمی و اونگ قصه‌سنی خلقه اوخویوب بیان

۴۵ (اذقال لابیه یا ابت لم تعبد مالا یسمع و لا یبصر و لا یغنی عنك شیئا ۞
۴۶) یا ابت انی قد جاءنی من العلم مالم یاتك فاتبعنی اهدك صراطا سویا ۞
۴۷) یا ابت لاتعبد الشیطان ان الشیطان كان للرحمن عصیا ۞
۴۸) یا ابت انی اخاف ان یمسك عذاب من الرحمن

ایتدیکلرن در حقیقت ابراهیم یا شدن ابا عنه دوغرو بر ذات اولوب او زیده بزیم طرفمزدن پیغمبریدی

۴۵) (اذ قال لابیه یا ابت لم تعبد مالا یسمع و لا یبصر و لا یغنی عنك شیئا) (همینکه جناب ابراهیم دعوت باشنی قویدی اول آتاسنی دعوت ایتدی چونکه شخص عزیز اولان شیئی عزیز اولان اهلندن اوتری ایستر اولمجی عزیز آتا اولماق جهتنه ابراهیم علیه السلام اول آتاسنی دعوت ایتمکه باشلادی آیەنگ معناسی بوبلەدر بویوریر) زمانیکه دیدی ابراهیم او ز آتاسنه ای منیم آتام نەدن اوتری عبادت ایدیرسن بر شیئه که (یعنی بله آتاسی بت پرست اولماق جهتنه گور نه قسم اونی دعوت ایدیر) نه ایشیتمیوب ونه گورمیوب نه سندن بر شیئی فایده ویرمیوب ایدندر بو بله شیئه عاقل شخص‌ده عبادت ایدرمی)

۴۶) (یا ابت انی قد جاءنی من العلم ما لم یاتك) ای منیم آتام در حقیقت الله تعالی طرفندن منگا گویدر علمدن او قدریکه سنگا گلمیوبدر (علمنگ شرافتنه بو کفایت ایدرکه جناب ابراهیم علم سببنه اوزینی متبوع قرار ویروب آتاسنه دیورگل منگا تابع اولگلن (فاتبعنی اهدك صراطا سویا) منده علم اولماق سببنه منیم دینمه داخل اولوب منگا تابع اولگلن تا اینکه سنی دوز یوله حق طرفنه هدایت ایدیم

۴۷) (یا ابت لا تعبد الشیطان ان الشیطان كان للرحمن عصیا) ای منیم آتام شیطانه اطاعت ایدوب الله تعالی‌یه شریك قراو برمەگلن در حقیقت شیطان الله تعالی‌یه عاصی اولوب اونگ اطاعتندن خارج اولوبدر

۴۸) (یا ابت انی اخاف ان یمسك عذاب من الرحمن) ای منیم آتام در حقیقت من خوف ایدیرم كه اگر سن كفرده قالسن

الله تعالی‌دن سنگا بر عذاب یتشه (فتكون للشیطان ولیا) او وقتده (*) شیطانگ دوستلریندن و تابعلریندن اولورسن چونکه عذاب شیطانگ تابعلرینه یتشور

۴۹) (قال اراغب انت عن الهتی یا ابراهیم) ابراهیمگ

(*) [illegible] جناب ابراهیم علیه السلامگ آتاسنه [illegible] ایتدوکی نصیحت [illegible] عاقلنی [illegible] ... الله تعالی‌یه اطاعت [illegible] ... (ای بویوی یا ابراهیم ای منیم خلیلیم خلق ایله رفتارگی یخشی و گوزل ایتکن ...) ... [illegible] ... الله تعالی ... [illegible] ... آتاسنی حق طرفه دعوت ... [illegible] ... شیطانه اطاعت و عبادت ... [illegible] ... الله تعالی‌نی ... [illegible] ... جناب ابراهیمگ آتاسنه ... قرآن شریفده ... [illegible] ... جناب ابراهیم ... [illegible] ... جناب ابراهیم آتاسنی دعوت ایلدکده ... [illegible] ... تابع اولسانگ ... [illegible] ... علم ... [illegible] ... الله تعالی ... [illegible] ... اولان ملت اسلام ... [illegible]

فتكون للشیطان ولیا ۞
۴۹) قال اراغب انت عن الهتی یا ابراهیم

یا ابراهیم لئن لم تنته لأر
جمنك واهجرنی ملیاً
۵۰) قال سلام علیك سا
ستغفر لك ربی انه كان
بی حفیاً ۞
۵۱) واعتزلكم و ما تد
عون من دون الله وادعوا
ربی عسی الا اكون
بدعاء ربی شقیاً

آتاسی كفر و عنادندن ابراهیمه غیظلی جواب ویروب اونگ
(یا ابت) ای منیم آتام دیمگنگ مقابلنده (یا بنی) ای منیم اوغلوم
دیمیوب اونی ادبله چاغروب دیدی ای ابراهیم آیا سن منیم اللهلاریمدن
یوز دوندروب اولارگ عبادتنی ترك ایدیرسن (لئن لم تنته لارجمنك)
ای ابراهیم اگر دیدیگنگ سوزلری ترك ایدوب كنار اولمیه‌سن البته
سنی داشیله ووروب هلاك ایدرم [واهجرنی ملیاً) نه قدر كه
عمرگ وار در منی ترك ایدوب مندن اوزاق بوبله سوزلاری مگا
دیمه گلن
۵۰) (قال سلام علیك) ابراهیم علیه السلام آتاسنگ یمان
سوزینه مقابل لطف مهربانلقیله جواب ویروب [دیدی ای آتا سلام
اولسون سگا غیظ ایتمه كلوب حقه تابع اولوب الله تعالی‌یه اطاعت ایتگل
(سأستغفر لك ربی انه كان بی حفیاً) ای آتا من سندن
اوتری ربم الله تعالی‌دن طلب مغفرت ایدرم در حقیقت الله تعالی‌نگ مگا
آرتق درجه‌ده لطف و مرحمتی واردر منیم دعامی مستجاب ایدوب
سنگ تقصیرگدن كیچرگل الله تعالی‌یه ایمان كلوروب اطاعت ایتگل
(ابراهیم‌و وعده‌سنه گوره آتاسندن اوتری استغفار ایتدی الله تعالی اونگ
استغفارینی قبول ایتمدی چونكه مشركلردن اوتری استغفار ایتمك جا
یز دگلدر نجه نه كیچن سورهٔ براءتده خبر ویردی)
۵۱) (واعتزلكم و ما تدعون من دون الله) ابراهیم آتا
سنه‌و قومنه خطاب ایدوب دیور) ایمدیكه ایمان كلورمدیگز سزدن و الله تعالی‌دن باشقه عبا
دت ایدن بتلرگزدن كنار اولوب هجرت ایدوب شامه گیدیرم (وادعوا ربی عسی
الا اكون بدعاء ربی شقیاً) اوز ربم الله تعالی‌یه عبادت ایدیرم
امیدوارم كه ربم الله تعالی‌یه عبادت ایتمك سببنه شقیلردن اولمیم (نجه
كه سز بتلره عبادت ایتمك جهتنه شقیلردن حساب اولنورسگز)
(ابراهیم آتاسنگ‌و قومنگ ایمانلندن مایوس اولوب ارض بابلدن هجرت
ایدوب گیدوب ارض مقدسهٔ شامده سا كن اولدی

۵۲) فلما اعتزلهم و ما
یعبدون من دون الله وهبنا
له اسحق و یعقوب و
كلاً جعلنا نبیاً ۞
۵۳) ووهبنا لهم من
رحمتنا وجعلنا لهم لسان
صدق علیاً ۞
۵۴) واذكر فی الكتاب
موسی انه كان مخلصا و
كان رسولاً نبیاً
۵۵) وناديناه من جانب
الطور الایمن وقربناه نجیاً
۵۶) ووهبنا له من رحمتنا
اخاه هرون نبیاً ۞
۵۷) واذكر فی الكتاب
اسمٰعیل

۵۲) (فلما اعتزلهم و ما یعبدون من دون الله)
زمانیكه ابراهیم اولاردن و اولار عبادت ایدن بتلردن هجرت ایدوب
شامده ساكن اولدی (وهبنا له اسحق و یعقوب)
شامده ساكن اولاندن صكره (آروادی سارادن) اسحقی واسحقدن یعقوبی
اوگا هبه ایدوب كرامت ایتدیك (جناب ابراهیم اسحق اوغلی یعقوبی
گوروب اوندن صكره وفات ایلدی (وكلاً جعلنا نبیاً) هر ایكیسنی
(اسحقی و یعقوبی) پیغمبر قرار ویردیك
۵۳) (ووهبنا لهم من رحمتنا) اولاره اوز رحمتمزدن
دین و دیانگ هر بر خیر و منفعتنی هبه باغشلادیق (وجعلنا لهم لسان
صدق علیاً) هر بر دین و ملتنگ آراسنده اولاردن اوتری دوغرو
اولان دل و اوجا مرتبه قرار ویردیك هر بر ملتنگ اهلی اولاری
گوزل وجهیله ذكر ایدوب دوست دوتوب جناب ابراهیمگ اوز ینی و
اولادینی اوزلرینه پیشوا قرار ویریورلر
۵۴) (واذكر فی الكتاب موسی) یامحمد) بو قرآنده
موسی‌نگ احوالاتنی ذكر ایدوب خلقه بتورگلن (انه كان مخلصا
وكان رسولاً نبیاً) در حقیقت موسی الله تعالی‌نگ خلقدن اختیار
اولونمسی و الله تعالی طرفندن خبر ویرن پیغمبریدی
۵۵) (ونادیناه من جانب الطور الایمن) او وقتده كه
موسی اودن اوتری طوره گیتدی اوراده موسی‌نی اونگ صاغ طرفی
طور (داغنگ) طرفندن چاغوردیق (وقربناه نجیاً) موسی ایله تكلم
ایدوب بزیله مناجاة ایدن حالده اونی اوزیمزه مقرب قرار ویردیك
۵۶) (ووهبنا له من رحمتنا اخاه هرون نبیاً) اوز
لطف و رحمتمزدن موسی‌یه قرداشی هرونی پیغمبر اولدوقی حالده كومك
باغشلادیق
۵۷) (واذكر فی الكتاب اسمٰعیل) (یا محمد) بو قرآنده

انّه کانَ صادقَ الوَعدِ وکانَ رسولاً نبیّاً

۵۸) وکانَ یأمرُ اهلَهُ بالصّلوةِ والزّکاةِ وکانَ عندَ ربّهِ مرضیّاً ۞

۵۹) واذکُر فی الکتابِ ادریسَ انّهُ کانَ صدّیقاً نبیّاً

۶۰) ورفعناهُ مکاناً علیّاً

۶۱) اولئکَ الذینَ انعمَ اللهُ علیهم منَ النّبیّینَ من ذرّیّةِ آدمَ وممّن حملنا معَ نوحٍ ومن ذرّیّةِ ابرهیمَ واسرائیلَ وممّن هدینا واجتبینا

اسماعیلی خلقدن اوتری ذکر ایتکلن (اِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ) درحقیقت اسماعیل وعدسنده دوغرو اولان شخصیدی (اگرچه پیغمبرلر هاموسی وعدسنده صادق اولورلر اما اسماعیل گ شرافتدن اوتری آلله تعالی اونی بو صفتله یاد ایدیور. برشخصه وعده ویردی بو یرده سنی منتظر وارم او شخص گلمدی اسماعیل عمان شخصی او یرده برگون برگیجه گوزلدی) (وَكَانَ رَسُولاً نَبِيّاً) آلله تعالی طرفدن خبرویرن پیغمبریدی

۵۸) (وَكَانَ يَأْمُرُ اَهْلَهُ بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكَاةِ) اسماعیل اوز اهلنی نماز قیلوب زکوٰة ویرمکه امر ایدیردی تا اینکه اوزگه لرده اوللاره باخوب نماز و زکوٰتی عمله گتورسونلر (وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيّاً) اوز ربی آلله تعالی اونگ هربر عملندن راضی اولوب اطاعتگ اعلی درجه سنه یتشمشیدی

۵۹) (وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِدْرِيسَ اِنَّهُ كَانَ صِدِّيقاً نَبِيّاً) (یا محمد) ادریس پیغمبرگ احوالاتنی خلقدن اوتری بو قرآنده ذکر ایتکلن درحقیقت ادریس دوغرو بر ذات اولوب آلله تعالی طرفدن خبر ویرن پیغمبریدی

۶۰) (وَرَفَعْنَاهُ مَكَاناً عَلِيّاً) اوجالدوب اونی بیوک مقام و مرتبه یه [پیغمبر مرتبه سنه] یتوردیك

۶۱) (اُولٰئِكَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ) بوذکر اولنان شخصلر (زکریادن تا ادریسه کمی) او شخصلردرکه اولرلری پیغمبر اولوب آلله تعالی نعمتنی دنیا و آخرتده اوللاره تمام ایدوب دنیاده پیغمبرلك آخرتده نجات تاپوب اعلی درجه ده اولان نعمتلره یتشورلر (مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا) بو ذکر اولنان پیغمبرلر بوخون واسطه ایله آدم اولادندرلر (ادریس) حضرت نوحله کمیده اولان شخصلردن بریسنگ اولادندر (ابراهیم سام اولادیدر سامده نوح اوغلیدر) بعضی

اذا تتلی علیهم آیاتُ الرّحمنِ خرّوا سجّداً وبکیّاً ۞

۶۲) فخلفَ من بعدهم خلفٌ اضاعوا الصّلوةَ واتّبعوا الشّهواتِ فسوفَ یلقونَ غیّاً ۞

۶۳) الّا من تابَ وآمنَ وعملَ صالحاً فاولئکَ یدخلونَ الجنّةَ ولا یظلمونَ شیئاً ۞

۶۴) جنّاتِ عدنٍ الّتی وعدَ الرّحمنُ عبادهُ بالغیبِ انّهُ کانَ وعدهُ مأتیّاً ۞

۶۵) لا یسمعونَ فیها لغواً الّا سلاماً

ابراهیم اولادیدر [اسحق اسماعیل یعقوب] بعضی اسرائیل [یعقوب] اولادیدر (موسی هرون زکریا یحیی عیسی) بو پیغمبرلر بز هدایت ایدوب خلقدن اختیار ایتدیگمز شخصلردندرلر (اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّداً وَبُكِيّاً) زمانیکه الله تعالی نگ آیات و احکامی بو پیغمبرلره اوخونوردی بوزی اوسته یخلوب آغلیان حالده سجده ایدردیلر

۶۲) (فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ) بو ذکر اولنان پیغمبرلردن صکره یمان وخبیث امتلر [بریم پیغمبرگ امتی کمی] اوللاره جانشین اولدی نمازی ضایع ایدوب خواهش نفسلرینه تابع اولوب هربر فسق فجوری عمله گتوردیلر (فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيّاً) البته قیامت گوننده ایلدیکلری شر و معصیتلرگ جزاسنی ملاقات ایدوب عذابه گرفتار اولاجاقلار

(۶۳) (اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحاً) فاسق و عاصی شخصلر هاموسی قیامت گوننده اوز عمللرینگ جزاسنه یتشه جکدرلر مگر او شخصیکه توبه ایدوب آلله تعالی یه ایمان گتوروب یاخشی و گوزل عمل ایلیه (فَاُولٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئاً) بویله شخصلر جنته داخل اولوب اوللاره هیچ برشی ظلم اولنمیوب عمللرینگ جزاسندن ناقص اولنماز

۶۴) (جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ) او جنتکه توبه ایدنلر اورایه داخل اولورلار همیشه لك جنتدرکه الله تعالی اونی غایبانه بنده لرینه وعده ویروب اونی گورمیوبلر (یعنی دنیاده گورن جنتلرگ جنسندن دگلدر) (اِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَاْتِيّاً) درحقیقت آلله تعالی نگ وعده سی محققدر همان جنته گیدوب داخل اولاجاقلار

۶۵) (لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْواً اِلَّا سَلَاماً) او جنتده هیچ بر لغو معنیسز سوزلر ایشتمزلر مگر اینکه بری برینه آلله تعالی نگ رحمتنی گوندروب سلام ویروب حسن خلقیله رفتار ایدرلر

٦٦) و لهم رزقهم فيها
بكرة و عشيا ۞
٦٧) تلك الجنة التى
نورث من عبادنا من كان
تقيا ۞
٦٨) وما نتنزل إلا
بامر ربك له ما بين ايدينا
وما خلفنا وما بين ذلك
وما كان ربك نسيا ۞
٧٩) رب السموات والأرض
وما بينهما

٦٦) (وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا) (نجه كه دنیاده شخص صبح شام روزی تدارك ایدر (اگرچه آخرتده گونشك اولماماقی سببیله صبح وشام اولماز اما آلله تعالی دنیا عادتی ورزه جنت ویروب بیوروبر جنتده اونلاره صبح شام روزیلری نشر روزیدن اوتری هیچ بر فکر وخیال ایتمزلر

٦٧) (تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِى نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا) (نجه كه دنیاده بر شخص شخص دیگره وارث اولوب اونك مالی وگا یتشده هیچ بر شخصك اومالی اوندن آلماقه تسلطی یوخدر هابله) ذکر اولنان جنت اوجنتدر كه آخرتده بندهلریمزدن متقی اولان شخصلره اونی ارث ویروب اوگا مخصوص ایدریك كه هیچ بر وقت اوندن آلنماسون

٦٨) (وَمَا نَتَنَزَّلُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ) (جبرائیلك بر نجه وقت رسول اکرمه نازل اولوب احکام گتورمگی طول چکدی بر نجه وقتدن صكره نازل اولاندە رسول اکرم اونك تاخیرندن شکایت ایتدی الله تعالی جبرائیل دیلنجه اوگا جواب ویروب بیوروبر : یامحمد) هر بر وقتده بزیم نازل اولوب الله تعالی طرفندن احکام گتورمکمز ممکن اولماز مگر سنك ربك الله تعالینك امریله هر وقت الله تعالینك امری صادر اولدی او وقتده بز نازل اولوب سگا احکام القا ایدریك (لَهُ مَا بَيْنَ اَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ) یامحمد) آلله تعالینك امرنده و اختیارندەدر هر بر شیئكه بزیم قباقمزده و دالمزده و بو ایکیسنك آراسنده واردر هیچ بر امره الله تعالیدن بی اذن اختیارمز یوخدر (وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا) یا محمد) سنك ربك الله تعالی سنی ترك ایدوب یادن چخاران دگلدر بلکه مصلحت وقتیله حکم نازل ایدر

٧٩) (رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) یامحمد) سنك ربك آلله تعالی آسمانلارك و یرك و اونلارك آراسنده اولان شیلری

فاعبده و اصطبر لعبادته
هل تعلم له سميا ۞
٧٠) و يقول الانسان ائذا
ما مت لسوف اخرج حيا
٧١) او لا يذكر الانسان
انا خلقناه من قبل و لم
يك شيئا ۞
٧٢) فو ربك لنحشرنهم
و الشياطين ثم لنحضرنهم
حول جهنم جثيا ۞
٧٣) ثم لننزعن من كل
شيعة ايهم اشد على الرحمن
عتيا

تربیت ویرندر (فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ) وجگ تاخیره دوشمکدن دلتنك اولماگلن الله تعالی یه عبادت ایدوب اونك عبادتنده صبر ایله ثابت قدم اولگلن (هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا) یامحمد) آیا عالمسن كه الله تعالیدن اوتری بر همنام اولوب حقیقتا معبود اولماقده اوگا شریك اولسون (الینه یوخدر آلله لفظی بر ذات مقدسك آدیدر كه اونك ایکینجیسی اولماسون)

٧٠) (وَيَقُولُ الْاِنْسَانُ اَئِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ اُخْرَجُ حَيًّا) یامحمد) انسان قیامتی منکر اولوب دیور آیا زمانیکه من اولدوم گنه اوندن صكره دوباره دیریلوب قبردن دیری خارج اولاجقم هیچ وقت بویله شی اولماز

٧١) (اَوَلَا يَذْكُرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا) آیا انسان بر فکر ایدوب یادینه گتورمیور كه در حقیقت بز اونی بوندن قباق خلق ایدوب وجوده گتوردیك بر حالدهكه هیچ بر شیء دگلیدی

٧٢) (فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ) آند اولسون سنك ربك الله تعالی یه (یا محمد) قیامت گونی منکر اولانلارك هاموسنی و اونلاری گمراه ایدوب یولدن چخاران شیطانلریله (انسان شیطانلری) بر یرده محشره حاضر ایدریك (ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا) اوندن صكره اونلارك هاموسنی جهنمك اطرافنه جهنم هوللندن دیزلری اوستنده چوکن حالده حاضر ایدریك

٧٣) (ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ اَيُّهُمْ اَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا) جهنمك اطرافنه اونلاری حاضر ایتدكدن صكره هر بر طایفەدن هانسیكه الله تعالی یه عاصی وکافر اولماقده متقها درجهسنه یتشوبلر اونلارك آراسندن خارج ایدوب اول اونلاری جهنمه سالوب اوندن صكره برده قالانلاری شقاوتده تفاوتلری اولماقلارینه گوره دال بدال جهنمه داخل ایدریك

۷۴) (ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا) اوندن صکره محشر اهلندن هانسی شخصلرکه جهنمه داخل اولمالره اولی و سزاوار درلر . اونلاری عالمیك

۷۵) (وَاِنْ مِنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا) هیچ برکز سز انسانلردن قیامت کوننده اولماز مکر اینکه هامو کز جهنمه وارد اولوب اونك هوللی و خوفنی کورر سکز نیجه که بر قافله بر بلده وارد اولوب اونك کنارنده دوشنده او بلده اطرافنی باخوب اونك وضعنه مطلع اولورلر هانسیکه اورایه داخل اولانلر اولور هانسیکه داخل اولماق دکل اورادن قایدوب اوز مقصودینه طرف کیدر هایله‌در جهنمه وارد اولان تماما نوع بشر جهنمك اطرافنه وارد اولوب اونك وضعنه عذابنه مطلع اولورلار) یا محمد سنك ربك الله تعالی اوز نه واجب ایدوبدر که سزلرك هامو کزی بو کیفیتله جهنمه وارد ایتسون

۷۶) (ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا) اوندن صکره متقی شخصلرنی اوردن نجات ویروب بهشت طرفنه آپاروب ظالملری جهنمك اطرافنده بوری اوسته یخاوب دیزلری وسته چوکمش حالنده قویارق

۷۷) (وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ) یامحمد) زمانیکه بزیم آیتمز لفظلری کوزل ترتیبده اولوب معنالری خالص مقصودلری آشکار معجزه اولماقلاری ظاهر اولان حالده مشرکلره اوخوندی (یعنی سن اوخودك یا محمد) (قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَاَحْسَنُ نَدِيًّا) همنکه قرآن آیه‌لرینی اشیتدنده جاهللرکه دنیا حیاتندن باشقه هیچ برشی بیلمزلر مومن شخصلره دیدیلر بو ایکی فرقه‌نك (بز آیاتی انکار ایدن و سز قبول ایدنلرك) هانسی برینك دنیاسی آباد سرللری و مجلسلری کوزل و یاخشیدر هر برکه بو ایکی فرقه‌دن دنیاسی معموردر او الله تعالی‌یه مقربدر

۷۸) (وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا وَرِئْيًا) دیکلن مشرکلره یامحمد) دنیامتاعنه و اوزلرینك لباسلرینه و خوش صورتلرینه مغرور اولماسونلار نقدر اونلاردن قباق کیچن قرنلرده‌کی امتلردن هلاك

۷۴) ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا ✿

۷۵) وَاِنْ مِنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا

۷۶) ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ✿

۷۷) وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَاَحْسَنُ نَدِيًّا ✿

۷۸) وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا وَرِئْيًا ✿

ایتدیشیك هانسیکه اونلار مالدنیا و اوی تدارکی و حسن صورتلری و لباسلری جهتندن سزدن آرتقراق و کوزل راقیدیلر

۷۹) (قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا) دیکلن مشرکلره (یا محمد) هر بر شخصکه الله تعالی‌دن کنار اولوب شرك و ضلالتده اولدی البته الله تعالی اوکا بر مدت مهلت ویروب طغیانده اونی باقی قویار

۸۰) (حَتّٰى اِذَا رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ اِمَّا الْعَذَابَ وَاِمَّا السَّاعَةَ) مشرکلر همیشه دیدیکی سوزلرینی دیوب اوزلرینه فخر ایتمکله مغرور اولوب سوزلرینی قاتماولر تا اینکه الله تعالی طرفندن اونلاره وعده ویریلن عذابی کوردیلر یا دنیا عذابی که مسلمانلار اونلاره غالب اولوب اونلاری ذلیل ایتمك یا قیامت کوننده جهنمه داخل اولوب همیشه‌لك عذابده اولماقی او وقتده قایدورلار (فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَاَضْعَفُ جُنْدًا) مشرکلرك او سوزلرینك مقابلنده که دیدیلر ایکی فرقه‌نك هانسی برینك دنیاده منزللری و مجلسلری یاخشیدر الله تعالی بویوریر البته قیامت کوننده مشرکلر بیلورلر که منزل و مکان جهتندن یمان و حیث اولوب کومکلری ضعیف و قوتسز اولان هانسی فرقه‌در آیا اونلار اوزلری می یا سز مؤمنلرسکز

۸۱) (وَيَزِيدُ اللّٰهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى) او شخصلرکه هدایت تاپوب ایمانه داخل اولدیلر الله تعالی اونلارك هدایتنی دخی‌ده آرتروب ایمان و یقینلرینده اونلاری ثابت و برقرار ایدر (وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا) یا محمد یاخشی اولان عمللرکه همیشه باقی قالانلر سنك ربك الله تعالی یاننده اجر و ثواب و بازگشت جهتندن کافرلرك فخر ایدن شیلرندن یاخشیدر مشرکلرك فخر ایدن شیلرینك عاقبتی فنادر اماسزك عمللرکزك عاقبتی همیشه‌لك جنتدر

۷۹ قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا ✿

۸۰) حَتّٰى اِذَا رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ اِمَّا الْعَذَابَ وَاِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَاَضْعَفُ جُنْدًا ✿

۸۱) وَيَزِيدُ اللّٰهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ✿

٨٢) افرأيت الذى كفر باياتنا و قال لاوتين مالاً و ولداً ✡
٨٣) اطلع الغيب ام اتخذ عند الرحمن عهداً ✡
٨۴ كلا سنكتب ما يقول و نمد له من العذاب مدا ✡
٨٥) و نرثه ما يقول و يأتينا فرداً ✡

٨٢) (اَفَرَاَيْتَ الَّذى كَفَرَ بِاٰيَاتِنَا وَقَالَ لَاُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا) (خباب ابن الارت) مسلمانلاردن دیور مکه‌ده (عاص ابن وائل سهمی) مشرکلردن مکا بورجلیغی بور جمی اوندن طلب ایلدیم دیدی و برمرم تا اینکه (محمد) ، کافر اولاسن دیدیم آند اولسون الله تعالی‌یه من (محمد) ، کافر اولمارم نه دیریلگمده و نه اولولگمده و نه اوگونده که سن دیریلوب محشره وارد اولورسن (عاص) دیدی من اولندن صکره برده دیریله‌جکم دیدیم بلی دیدی هر وقتیکه من دیریلدیم اورا ده منیم مالم اولادیم اولور گلورسن اوراده سنگ بورجگی ادا ایدرم او وقتده بو آیهٔ شریفه نازل اولدی آیه‌نگ معناسی‌بیله‌در یورر) یا محمد خبر ویرگلن مکا او شخصگ (عاص ابن وائلگ) سوزلرینی که بزیم آیاتمزه کافر اولوب قیامتی انکار ایدوب دیدیکه اگر من برده دیریلوب قیامته گلورسم اوراده مکا الله تعالی باخشی مال واولاد ویرور اوراده سنگ بورجگی ویررم

٨٣) (اَطَّلَعَ الْغَيْبَ) آیا (عاص) علم غیبه خبردار اولوب اوزیلی اهل جنت گوروب خاطر جمعلکیله بوبله سوزلر دیور (اَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا) یا اینکه الله تعالی یانده محکم عهد آلوبدر که گرك آخرتده اوگا جنت مال و اولاد ویریلسون آیا بونلا رگ هانسی بریسی اوکافر (عاص ابن وائل) دن اوتری واردر

٨۴) (كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ) بوبله دگل که اوگا فردیور اوز تصورینده خطا ایدوبدر البته اونگ دین سوزلرینی یازوب حفظ ایدریك (وَ نَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا) مدت عذابه طول ویروب (عاص ابن وائل) دن اوتری عذاب آرتق ایدریك برقسم آرتررماقکه تصوره گلمسون

٨٥) (وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَ يَأْتِينَا فَرْدًا) (عاص ابن وائل) گ دیدیگی سوزلرینه هانسیکه دیوردی (قیامت گوننده منیم مالم اولادم

٨٦) واتخذوا من دون الله الهة ليكونوا لهم عزاً ✡
٨٧) كلا سيكفرون بعبادتهم و يكونون عليهم ضداً ✡
٨٨) الم تر انا ارسلنا الشياطين على الكافرين تؤزهم ازاً ✡
٨٩) فلا تعجل عليهم انما نعد لهم عداً ✡

اولور) بز وارث اولوب دنیاده اولان مال و اولادینی‌ده اوندن آلوب قیامت گوننده تك یالقوز بزیم طرفمزه گلور اوندن اوتری هیچ بر شی اولماز

٨٦) (وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا) مشرکلر الله تعالی‌دن باشقه اوزلرینه معبودلر قرار ویردیلر تا اینکه اونلاردن اوتری عزت اولوب قیامت گوننده اونلاره کومك ایدوب شفاعت ایتسونلر (مشرکلر نچه قسمیدیلر بعضی قیامتی منکر بعضی قائلیدیلر قباقده ذکر اولنان (عاص ابن وائل) منکرلردن اولوب بو آیه‌ده ذکر اولنانلر قیامته قائل اولانلاردرلر

٨٧) (كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ) بوبله دگل که مشرکلر گمان ایدیرلر [الله تعالی‌دن باشقه معبودلر اونلاردن اوتری عزت اولوب شفاعت ایده‌جکلر] بلکه قیامت گوننده معبودلر اونلاره کافر اولوب اونلارگ عبادتلرینی انکار ایدرلر (وَ يَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا) مشرکلردن اوتری معبودلر عزت اولماقلگ عوضنه اونلاره ضد اولوب تکذیب ایدوب اونلره لعنت ایدرلر

٨٨) (اَلَمْ تَرَ اَنَّا اَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ اَزًّا) ایا یاخوب گورمیورسن [یا محمد] در حقیقت بز شیطانلری کافرلره اوز عمللرینگ سببنه مسلط ایتمشیك اونلاری تحریص و ترغیب ایدوب الله تعالی‌یه عاصی اولوب اطاعتدن خارج ایدیرلر

٨٩) (فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ اِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا) یا محمد [مشرکلردن اوتری عذاب ایسته مکده تعجیل ایتمه‌گلن تا اینکه اونلار تزهلاك اولوب سن و مسلمانلار اونلارگ شرندن خلاص اولاسگز در حقیقت بز اونلاردن اوتری گونلرینی و ایللرینی سایریق اونلارگ وعده‌سی یاتده گلوب هاموسی هلاك اولوب اونلارگ شر و فسادلریندن خلاص اولورسگز

۹۰) یوم نحشر المتقین الی الرحمن وفدا ☆
۹۱) ونسوق المجرمین الی جهنم وردا ☆
۹۲) لایملکون الشفاعة الا من اتخذ عند الرحمن عهدا ☆
۹۳) وقالوا اتخذ الرحمن ولدا لقد جئتم شیئا ادا ☆
۹۴) تکاد السموات یتفطرن منه وتنشق الارض وتخر الجبال هدا ان دعوا للرحمن ولدا ☆

۹۰) (یَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِینَ اِلَی الرَّحْمٰنِ وَفْدًا ، یا محمد)
ذکر ایدوب دیگلی حلقه قیامت گوننک احوالنی هانکه او گونده
متقیلری عزت و احترامیله بزیم رحمتت حضورمزه اجماعیله بر یره
جمع ایدوب حاضر ایده‌رزک [نجه که دنیاده محترم شخصلر اجماعیله
پادشاه حضورینه وارد او نده اونلاره احترام اولنور. هایله‌در آلله تعالی
حضورینه مؤمنلر وارد اولانده

۹۱) (وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِینَ اِلٰی جَهَنَّمَ وِرْدًا) اما کافر و
گناه‌کارلری نهایت ذلتیله سوروب سوسوز اولد وقلاری حالده جهنمه آپاررو ق

۹۲) (لَا یَمْلِکُونَ الشَّفَاعَةَ اِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا)
قیامت گوننده شفاعت اتمکه مالك اولمازلار و هیچ بر شخص شفاعت
ایده‌بیلمز مگر او شخصیکه ایمانه داخل اولوب ایماننده ثابت قدم اولماق
سببه رحمن الله تعالی یاننده محکم عهد آلوبدر [عهد بودر هر بر شخصیکه مؤمن و
موحد اولمش اولا اونی او تری شفاعت ایتمك واردر

۹۳) (وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا) یا محمد) خلق دیورلر الله
تعالی اوزیندن اوتری اولاد اخذ ایدوبدر [مشرکلر دیدی ملائکه آلله
تعالی‌نك قزلریدر نصاری دیدی عیسی الله تعالی‌نك اوغلیدر یهود
دیدی عزیز آلله تعالی‌نك اوغلیدر (لَقَدْ جِئْتُمْ شَیْئًا اِدًّا) حقیقتا
سز بو سوزی دیدلر بر بیوك وقبحلو سوز دیورسگز

۹۴) (تَکَادُ السَّمٰوَاتُ یَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ) بو سوز اویله بیوك
سوزدرکه (یعنی الله تعالی‌یه اولاد قرار ویرمك) بو سوزك
نهایتده قبیح اولماقندن یاوقدر اسمانلار پاره پاره اولسون (وَتَنْشَقُّ
الْاَرْضُ) و یرده پارچه‌لوب یرك اهلی‌هاموسی یره غرق اولسونلار
(وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا) و داغلار یخلوب
اجسارلری بری بریندن ایسرا لانوب داغلسون بونلدن او
تریکه الله تعالی‌یه اولاد اسناد ویریرلر (الله تعالی‌یه اولاد اسناد
ویرمك بویله بیوك مرتبه‌ده قبیح اولان امردر چونکه اولاد اولماق

وما ینبغی للرحمن ان یتخذ ولدا ان کل من فی السموات والارض الا آتی الرحمن عبدا
۹۵) لقد احصیهم وعدهم عدا ☆
۹۶) وکلهم آتیه یوم القیمة فردا ☆
۹۷) ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات سیجعل لهم الرحمن ودا ☆
۹۸) فانما یسرناه بلسانك لتبشر به المتقین وتنذر به قوما لدا ☆
۹۹) وکم اهلکنا قبلهم من قرن هل تحس منهم من احد او تسمع لهم رکزا

جسملك خاصیتندندر الله تعالی جسم اولماقدن پاك و منزه‌در) (وَمَا
یَنْبَغِی لِلرَّحْمٰنِ اَنْ یَتَّخِذَ وَلَدًا) الله تعالی‌یه هیچ وقت سزاوار و لا
یق دکل که اوزیندن اوتری اولاد اخذ ایلسون (اِنْ کُلُّ مَنْ فِی
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِلَّا آتِی الرَّحْمٰنِ عَبْدًا) آسمانلارده و یرده اولان
مخلوق قیامت گوننده عبد ذلیل نهایت خضوع و خشوعیله الله تعالی
حضورینه حاضر اولاجاقلار

۹۵) (لَقَدْ اَحْصٰیهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا) حقیقتا الله تعالی مخلوقك
هاموسنی و اونلارك نفسلرینك عددینی گونلرینی تماما عمللرینی
صایوب حفظ ایدوب هیچ بر شی اونك قدرتندن خارج اولمیوب
بتون مخلوق تحت قدرتنده مسخردر

۹۶) (وَکُلُّهُمْ آتِیهِ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ فَرْدًا) مخلوقك هاموسی
قیامت گوننده الله تعالی طرفنه یالقوز دنیاده اولان شیلرك هاموسندن عا
ری گلوب وارد اولورلار

۹۷) (اِنَّ الَّذِینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَیَجْعَلُ لَهُمُ الرَّ
حْمٰنُ وُدًّا) در حقیقت او شخصلرکه ایمان گتوروب گوزل عمللر
ایلیه‌ر اونلاردن اوتری الله تعالی قلبلرده محبت قرار ویریر الله تعالی واوزی
مؤمنلر اونلاری دوست دوتارلار

۹۸) (فَاِنَّمَا یَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِینَ وَتُنْذِرَ بِهِ قَوْمًا
لُدًّا) در حقیقت (یا محمد) بو قرآنی سنك لسانگده آسان ایدوب سگا تعلیم
ایتدیك تا اینکه اونیله متقیلره بشارت ویروب شدتیله عداوتلو او
لان خصمی قورخوداسن

۹۹) (وَکَمْ اَهْلَکْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ) (یا محمد) نه قدر
مشرکلردن قباق گیچن امتلردن هلاك ایتمشوك (هَلْ تُحِسُّ مِنْهُمْ مِنْ اَحَدٍ)
ایاهیچ بر نفر اونلاردن یر یوزنده قالان گوریورسن (اَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِکْزًا)
یا اینکه اونلارك گیزلین سسلرینی ایشیدوب اونلارك احوالنه مطلع

بولورسن بونلارگ هیچ برسی یوخدر (عاقبه بو قریش جماعتیکه قرآنه ایمان گتورمیورلر اونلارگده عاقبت امرلری کیجن قوملرکبی اولاجاقدر حمد اولسون سورهٔ (مریم) گ تفسیری تمام اولدی بو سورهٔ مبارکه‌ده (رحمن) لفظی (١٦) دفعه مکرر اولماقدن مقصود قریش جماعتنی رد ایتمکدر چونکه قریش جماعتی رحمن لفظنگ اطلاقنی الله تعالی‌یه جایز گورمیوب دیوردیلر بز یامیوریك رحمن نه‌ دیمکدر او جهته گوره بو سورهٔ مبارکه‌ده رحمن لفظی مکرر بیوردیلار : رسول اکرم مکه‌ده اولان زماننده اونگ حبشه‌یه هجرت ایدن اصحابندن برسی جعفر ابو طالب اوغلیدی جعفر بو سورەنی حبش پادشاهی (نجاشی) نگ حضورینده اوقودی (نجاشی) و اوراده حاضر اولان اسقفلر هاموسی آغلیوب سوره مبارکه‌نگ مضمونی تصدیق ایتدیلر . رسول خدا بیوردی هر شخصکه سورهٔ مریمی تلاوت ایله الله تعالی اوگا اون حسنه عطا ایدر

طه سوره‌سیدر مکه‌ده نازل اولوب (١٣٤) آیه (١٦٤١) کلمه‌در (٥٢٤٢) حرفدر

(١) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

٢) طٰهٰ
٣) مَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰى ۞
٤) اِلَّا تَذْكِرَةً لِمَنْ يَخْشٰى ۞
٥) تَنْزِيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰى

٢) (طٰه) سوره مبارکه‌نگ آدیدر

٣) (مَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰى) یا محمد) بز سگا قرآنی نازل ایتمدیك تا اینکه سن اورنگی کافر و مشرکلرگ ایمانه داخل اولماق بارەسنده زحمت و مشقته قالوب حسرت چکه‌سن که ای کاش ایمان گتوریدیلر سگا تبلیغ رسالتدن باشقه هیچ برشی یوخدر سن رسالتگی بیلوروب اونلارگ امرینی بره و اگذار ایتگلن

٤) (اِلَّا تَذْكِرَةً لِمَنْ يَخْشٰى) بو قرآن نازل اولمیوب مگر او شخصلردن اوتریکه قرآنگ موعظه‌لرندن متذکر اولوب خوف ایدوبن ایمانه داخل اولسونلر (نه اینکه شقی و بدبخت شخصلردن اوتری سن عبث یره اورنگی مشقته سالوب اونلارگ بارەسنده فکر ایتمه گلن)

٥) (تَنْزِيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰى) یامحمد) بو قرآن سگا نازل

٦) الرَّحْمنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوى ☼
٧) لَهُ مافِي الأرْضِ وَما بَيْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّرى
٨) وَإنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَإنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفى ☼
٩) اَللّهُ لا اِلهَ اِلاّ هُوَ لَهُ الأسْماءُ الْحُسْنى

اولوبدر برخالقڭ طرفندن که یری و اوجا آسمانلاری خلق ایلمو بدر بوگا نا بو قرآن شریف چوخ بیوك وعالی‌مقامدن نازل اولوبدر

٦) (الرَّحْمنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوى) آسمانلاری و یری خلق ایدن و رحمانیت صفتنه متصف اولان آلله تعالی‌در که جمیع عالملرڭ تخت سلطنتنه مسلط اولوب هیچ برشی اونڭ قدرتندن خارج اولابلمز

٧) (لَهُ مافِي السَّمواتِ وَما فِي الأرْضِ وَما بَيْنَهُما وَما تَحْتَ الثَّرى) هر برشیکه آسمانلارده و یرده و اولارڭ آراسنده و توپراقڭ آلتنده یرڭ باطننده معدنیات و اردر بتون هاموسی آلله تعالی‌نڭ ملکی و اونڭ تصرفنده‌در

٨) (وَإنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَإنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفى) یامحمد اگرسن او جاسله آلله تعالی‌نی چاغروب دعا ایلیه‌سن بونی بیلگلن که آلله تعالی‌نڭ اوجادن چاغرماقه احتیاجی یوخدر بلکه گیزلین چاغرماق یاخشی‌راقدر در حقیقت آلله تعالی گیزلین دانشماقه واو بدن گیزلین‌راق فکرلرده اولوب آشکاره چخمیان سوزلرده عالمدر

٩) (اَللّهُ لا اِلهَ اِلاّ هُوَ لَهُ الأسْماءُ الْحُسْنى) حق معبود یکانه اولان الله تعالی‌در اوندن باشقه حق معبود یوخدر یاخشی و گوزل آدلار هانسیکه او آدلار آلله تعالی‌نڭ عظمت و تقدسنه دلالت ایدندر الله تعالی‌یه مخصوصدر [بوندن بویله آلله تعالی موسی علیه‌السلامڭ قصه‌سنی رسول اکرم [محمد صلوات‌الله علیه]ه بیان ایدیبور تاایلکه نبوت و رسالت امرلرینه مباشر اولماقده و خلقڭ اذیتلرینه صبر ایتمکده موسی‌یه تابع اولوب رسالت امرنده صابر و ثابت قدم اولسون نیجه‌که رسول اکرم خلقدن چوخ انجمش مقامده بویوریردی آلله تعالی منیم قرداشم موسی‌یه رحمت ایلسون مندن آرتق اوگا اذیت ایلدیلر صبر ایتدی موسی‌نڭ قصه‌سی بو سوره‌ده ذکر اولنان کمی هیچ برسوره‌ده بویله تفصیلا ذکر اولونمیوبدر)

١٠) (وَهَلْ اَتيكَ حَديثُ مُوسى) یا محمد آیا گلوب سگا موسی‌نڭ قصه‌سی یتشوبدرمی هله بلکه یتشمیوبدر گرك بو سگا بیان ایدك

١١) (اِذْ رَاى ناراً) بودر موسی‌نڭ قصه‌سی سندن اوتری ذکر ایدیرم یادگه گتوروب خلقه دیگلن (یا محمد) زمانیکه موسی مدین ولایتی (شعیب) یاندن خارج اولوب اهل عیالیله مصره گلمده یولڭ اثناسنده اوگا اود لازم اولوب اوراقدن یاخوب بر طرفده اود گوردی

١٢) (فَقالَ لأهْلِهِ امْكُثُوا اِنّي آنَسْتُ ناراً) موسی اهل عیاله دیدی بوراده دورگ در حقیقت من اود گوربرم بزده اود لازمدر

١٣) (لَعَلّي آتيكُمْ مِنْها بِقَبَسٍ) اگر ممکن اولسه بلکه من سزدن اوتری او اوددن آغاج باشنده یا کهنه ایله بر پارچه اود گتوریم (اَوْ اَجِدُ عَلَى النّارِ هُدىً) یا اینکه اگر اوز بدمن اوتری اوراده اود گتورمك ممکن اولماسه بلکه اوراده اودڭ گتورمك طریقه‌سنه بعضی شخصلر تاپوم تا اینکه اولارڭ واسطه‌سیله اود گتوریم (اوگیجه برقرانلق یاغشلی گیجه ایدی موسی‌نڭ آروادی (صپورا) صفورانی دوغماق آغریسی دوتوب اوگا اود لازم اولدی چخماق داش ووروب اود حاصل اولمادی بو طرف او طرفه باخوب اوزاقدن اود گوردی

١٤) (فَلَمّا اَتيها) زمانیکه موسی گدوب اوده یتشدی باخدی گوردی بر تر و تازه آغاج باشدن آیاغه اود دوتوبدر نه اود آغاجه تغییر ویریر و نه آغاج اوده نهایتده آق و ایشقلی برق ایشقی کمی بر ایشقلو اوددر او آغاجدن اود گتورمك اوندن اوتری ممکن اولمادی متحیر قالوب اوایشیقه یاخوب تعجب ایدیبوردی (نُودِيَ يامُوسى) بر وقت آغاجدن سس گلوب اونی چاغروبن دیدیلر ای موسی

١٥) (اِنّي اَنَا رَبُّكَ) در حقیقت منم سنڭ ربڭ الله تعالی (موسی بوکلامی ایشیدن کمی مبهوت قالوب فکر ایتدی گورسن بو

١٠) وَهَلْ اَتيكَ حَديثُ مُوسى ☼
١١) اِذْ رَاى ناراً ☼
١٢) فَقالَ لأهْلِهِ امْكُثُوا اِنّي آنَسْتُ ناراً ☼
١٣) لَعَلّي آتيكُمْ مِنْها بِقَبَسٍ اَوْ اَجِدُ عَلَى النّارِ هُدىً ☼
١٤) فَلَمّا اَتيها نُودِيَ يامُوسى ☼
١٥) اِنّي اَنَا رَبُّكَ

فاخلع نعلیك انك بالواد المقدس طوی ۞
١٦) و انا اخترتك فاستمع لما یوحی ۞
١٧) اننی انا الله لااله الا انا فاعبدنی واقم الصلوة لذکری

سنی حقیقتا الله تعالی‌دندر یا شیطاندن اویمی صگره فکر و بروب آغاجه و ایشیقه درست دقت ایدوب الله تعالی‌دن اولمافینی یقین ایندی هر بر پیغمبره پیغمبرلگه مبعوث اولمادن قباق بربویله شی گوروسه اوگا (ارهاص) دیلور یعنی پیغمبرلگگ مقدمه‌سی تا اینکه پیغمبر بویله علامت گورنده بیلسونکه اوندن صگره گلن خبرلر هاموسی دوغرو الله تعالی‌دندر .. منصور حلاج اناالحق دیمگنه گوره بغدادگ علما لری بیلوب اونگ قتلنه فتوی ویردیلر رحمه‌الله شیخ محمود شبستری بو بارده برگوزل شعر (گلشن راز) کتابنده دیور

روا باشد اناالحق از درختی ۞ چرا نبود روا از نیکبختی

(فاخلع نعلیك انك بالواد المقدس طوی) ای موسی باشماقلا رنگی چخارگلن ایاغلارگدن در حقیقت سن پاك و پاکیزه اولان چو لگگ بربقعه‌سنده دوروبسن که اورادە باشماق گیمك سزاوار دگلدر (نجه که مکه‌یه گیدنده احرامده اولوب بیت‌الله‌ی طواف ایدنده او بقعه‌نگ شرافتندن اوتری گرك باشماقسز اولماق ها بیله وادی مقدس طورگ احترامنه گوره الله تعالی موسی‌نی باشماق چخارماقه امر بیوردی

١٦) (وانا اخترتك فاستمع لما یوحی) یا موسی) من سنی‌مخلوق آراسندن پیغمبرلکدن اوتری‌اختیار ایتدیم بو بیوك امردن‌اوتری حاضر اولوب قولاغ ویرگلن گورسگا بریم طرفمردن نه وحی اولنور

١٧) (اننی انا الله لااله الا انا فاعبدنی واقم الصلوة لذکری) در حقیقت یا موسی منم حق اولان معبود الله تعالی منمن باشقه هیچ برنفر حق معبود یوخدر پس مگا عبادت ایدوب نمازی (*) وقتنده قیلگلن تا اینکه منی نماز قیلماق سببنه متذکر اولوب یادگه گتوروب منمن غافل اولمیه‌سن

(*) (ایه) الله تعالی هر بر پیغمبرینه نمازی وصیت ایدوب تاپشوروبدر هامو سندن آرتق قرآن شریفده رسول خدا واسطه‌سیله بزلردن جاهل بولان امه جمدن آرتق تاپشوروب نمازده الله تعالی‌یه حیله لنا اولوب اولسکه متکبرینه مشغول اولماق سببنه هامی عبادتلردن افضل واکمللدر حیف اولسون بو زمانلرده دیمك اولنور که آز قالوبدر شیئی متروك مکمه داخل اولوب یادن چخسون

١٨) ان الساعة آتیة اکادو اخفیها لتجزی کل نفس بما تسعی ۞
١٩) فلا یصدنك عنها من لایؤمن بها واتبع هویه فتردی ۞
٢٠) وما تلك یا موسی

١٨) (ان الساعة آتیة اکاد اخفیها) ای موسی در حقیقت قیامت گونی گلاجکدر یاوقدر که من اونی گیزلدوب سزه خبرویر میوب اگر قیامتی سزه خبرویروب وقتنی گیزلتمکده فایده اولمیه‌ی هیچ وقت قیامتگ اولماقلی سزه خبرویرمزیدیم (لتجزی کل نفس بما تسعی) قیامت البته واقع اولور تا اینکه هر بر نفسه اوزی سعی ایدوب خیرو شردن کسب ایلین عملنگ جزاسی ویریلسون

١٩) (فلا یصدنك عنها من لایؤمن بها واتبع هویه فتردی (ای موسی) هوای نفسه تابع اولوب قیامت گونه ایمان گتورمیلرك کترتی‌سلی‌قیامته تصدیق ایتمکدن ساخلاماسون البته اونلارگ کثرتنه باخوب‌حق اولماقلاری خیالگه گلمه‌سون سن دلیل و برهانه باخگلن اونلارهوای‌نفسلرینه تابع اولوب هلاك اولدیلار (برامره اعتقاد ایتمکده خلقگ چوخ آزلقگ اعتباری یوخدر بلکه معتبر دلیلدر اولا بیلورکه مخلوقگ چوخی اعتقاد ایدن شی باطل اولسون نجه که‌هر بر زماندبویله اولوبدر بو ایه شریفه‌ده دلیله تابع اولوب دلیل اوزره عمل ایتمکه تحریص و ترغیب ایدوب تقلید اوزره عمل ایتمکدن نهی ایدوب قورخوزماق مندرجدر)

٢٠) (وما تلك بیمینك یاموسی) قباقده ذکر اولنان حکملری موسی‌یه تعلیم ایتدندنصگره پیغمبرلگه دلالت ایدن معجزه‌نی موسی‌یه بیان ایتمکدن اوتری موسی‌دن سؤال ایتدی (ای موسی بو نه

بقیه
خصوصا نماز جماعت نماز جماعت دین اسلامگ اگ اولنجی شعاری و باعث تر قیسی اولماق سببنه رسول خدا بویوروبلار او شخصلرکه نماز جماعتی ترك ایدیرلر قصد ایدیرم که گیدوب اونلارگ ایولرینی خراب ایلیوب اود ووروب یاندیریم نماز جماعتده اولان بیوك فایده‌لری ملت اسلام درك ایتمیوب او جهته گوره نماز جماعتی بر حقیر شیئی کمی ترك ایدوبلر نماز جماعت قائم اولانده امام هر بر شخص اولش اولا کلوب قرادی نماز قیلانلارگ حو الی الله تعالی یانده نماز جماعتی متکر اونلارگ احوالی مقامده اولوب قیامت گوننده اونلاردن نهایت دقیقه حساب چکیله‌جکدر نماز جماعته حاضر اولانلار الله تعالی قرآن شریف ده تعمیر مساجد ایدوب ایمانله وصف اولنانلارگ تحته داخلدرلر

۲۱) قالَ هِیَ عَصایَ اَتَوَکَّؤُا عَلَیْها وَاَهُشُّ بِها عَلی غَنَمی وَلِیَ فیها مَآرِبُ اُخْری ۞

۲۲) قالَ اَلْقِها یا مُوسی

۲۳) فَاَلْقیها فَاِذا هِیَ حَیَّةٌ تَسْعی

شیدرمادگی صاع الگده

۲۱) (قالَ هِیَ عَصایَ اَتَوَکَّؤُا عَلَیْها) (موسی) دیدی ای منیم ربیم بو منیم آغاجیمدر یول گیدنده و یوروالوب دوران وقتده بوگا تکیه ایدیرم (وَاَهُشُّ بِها عَلی غَنَمی) بونیله قویو نلاریمدن اوتری آغاجلاردن یابراق توکورم | او آغاجگ باشی چوکان کمی اکری اولماقه گوره آغاجدن یابراق توکمک موسی‌دن اوتری آسان امر اولوردی (وَلِیَ فیها مَآرِبُ اُخْری) منمدن اوتری بو عصاده علاحده حاجتلر و منفعتلرده واردر (بوسوزی جناب موسی دیدی بلکه الله تعالی اوندن او علاحده منفعتلرینده سوال ایدوب اونیله آرتق سوال جواب ایلسون‌تا اینکه موسی الله تعالی ایله دانشماقدن لذت آیارسون نجه‌که‌عاشق معشوقه‌سیله چوخ دانشماقدن اوتری بعضی لازم اولماین سوزلر ذکر ایدیر تا اینکه صحبت قاپوسی آچیلوب معشوقه‌سیله آرتق صحبت ایدوب لذت آیارسون)

۲۲) (قالَ اَلْقِها یا مُوسی) الله تعالی بویوردی ای موسی الگده‌کی عصانی یره آتگلن

۲۳) (فَاَلْقیها فَاِذا هِیَ حَیَّةٌ تَسْعی) موسی الله تعالی‌نگ امریله عصانی الدن یره آتوب نا کهان باخوب گوردی عصا بر ایلان‌در سرعتیله یول گیدیر | اول امرده الله تعالی موسی‌دن سوال ایتدی بو صاغ الگده اولان ندر مقصود بو سوالدن او ایدیکه موسی درست ملتفت اولوب الده‌کی اغاجگ حقیقتی درك ایدوب اوندن صگره همان اغاج اژدها اولانده بیلسونکه اغاج اژدها اولماز مگر الله تعالی‌نگ قدرت کامله‌سیله الله تعالی عصانگ اژدها اولماقنی اوچ مقامده اوچ لفظیله یاد ایدیر بریسی (حیه) یعنی ایلان بیوك اولا یا کوچك ایلان دیلور اژدها ایلانگ بر قسمیدر ایکنجی [جان] یعنی ایلانگ نازکی و سرعتیله حرکت ایدنی اوچونجی [ثعبان] یعنی اژدها ایلانگ اگ

۲۴) قالَ خُذْها وَلا تَخَفْ سَنُعیدُها سیرَتَهَا الْاُولی ۞

۲۵) وَاضْمُمْ یَدَكَ اِلی جَناحِكَ تَخْرُجْ بَیْضاءَ مِنْ غَیْرِ سُوٓءٍ اٰیَةً اُخْری

بیوگه اژدها دیلور بو اوچ لفظیله عصانگ ایلان اولماقنی یاد ایتمکده سبب اودرکه او عصا ایلان اولان وقتده اوچ صفت اونده موجود اولوردی اولا ایلان ایکنجی ایلانگ بیوگی اژدها اوچنجی او بیوکلکده اولان اژدها ایلانگ نازگی کمی نهایت سرعتیله حرکت ایدیردی حضرت موسی‌نگ عصاسنگ ایلان اولماقنی الله تعالی قرآننده ذکر ایتدیگی کیفیتله بیان اولنماقه اکتفا ایدوب اونگ حقیقتی بیان ایتمکدن اعراض ایدوب کیچدیك

۲۴) (قالَ خُذْها وَلا تَخَفْ سَنُعیدُها سیرَتَهَا الْاُولی) موسی اوز عصاسی اوحالتیله گورنده اونی خوف دوتوب بنا قویدی دالی طرفه قاچماقه الله تعالی‌دن اوگا خطاب گلوب بو بوردی ای موسی قورخما گلن دوت او ایلانی البته اونی اولنجی عصا حالتنه قایتاروب سندن اوتری عصا ایلریك | موسی الله تعالی فرماندن صگره نهایت خوف حالتده النی اوزادوب اونگ چانه‌سندن دوتوب باخدی گوردی همان اولنجی عصادرکه اونگ الده واریدی

۲۵) (وَاضْمُمْ یَدَكَ اِلی جَناحِكَ تَخْرُجْ بَیْضاءَ مِنْ غَیْرِ سُوٓءٍ اٰیَةً اُخْری) ای موسی الگی داخل ایتگلن قولتقیگه الگ آغ و ایشقلی والگ آغلوقی (*) عیبسز اولدوقی حالده قولتوقگدن خارج اولور بوده سندن اوتری عصادن باشقه بر علاحده دلیل اولسون سنگ

(*) قید (بو کتابده‌ر برص اعلقتنی یعنی‌سنگ الگ آغ اولور نه اینکه برص اعلقی حکه اوندن نفرت اولنور باحکه بر اعلقیکه قرالوق گیجه‌لی ایشقلاندیر سون ا برص ناخوشلقدن عربلر نهایت مرتبه‌ده متنفر اولوب اونگ آدینی دیوب ایشیتمکدن اجتناب ایدیردیلر (جذیمه = جیم) پادشاهی مبروص‌اولدوقه گوره عرب اولفظدن اجتناب ایدوب برص یرینه برق لفظیله اولی بیم ایدیوب (جذیمةالابرش) دیوردیلر بو جذیمه‌یه عربلر صاحب (زبا) دیوردیلر (زبا) بر آروادگ آدیدر شام ملکنده سلطنت صاحبی اولوب اونیله جذیمه‌نگ واقعه‌سی و کیفیت قتلی تاریخ کتابلرینده مفصلا ذکراولنوبدر رسول اکرم بر عورت آلدی بونیله خلوت‌ایدن زمانده اونگ دیزیندن بو خاروده برقدر برص علامتی گوردی رسول اکرم اوندن متنفر اولوب قبل از مقاربت اوگا طلاق ویردی)

٢٦) لِنُرِيَكَ مِنْ اٰيَاتِنَا الْكُبْرٰى ✿
٢٧) اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ✿
٢٨) قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ✿
٢٩) وَ يَسِّرْ لِي اَمْرِي
٣٠) وَ احْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

دوغرو اولماقگه موسی الله تعالینگ اذنیله الینی قولتوغنه داخل ایدوب خارج ایدنده قوهٔ برقیه کمی ایشیق ویروب چول اوندن اشیقلاندی

٣٦) (لِنُرِيَكَ مِنْ اٰيَاتِنَا الْكُبْرٰى) یا موسی بو معجزەنی عصا ایله بو یله اخذ ایتکلن تا اینکه بو ایکی معجزه ایله بیوك اولان معجزەلر یمزدن سگا گوستەرك (یعنی بو ایکی معجزه بزیم بیوك معجزەلرمزدندر سگا گوستەریك)

٢٧) (اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى) ای موسی ایمدی بو معجزەلریله مصره گیدوب فرعونی دعوت ایتکلن (مصر پادشاهنه فرعون دیلور) در حقیقت فرعون طغیان ایدوب الله تعالی‌یه عاصی اولماقده حددن تجاوز ایدو بدر (همینکه الله تعالی موسی‌نی فرعون کمراهگ طرفنه گیدوب اونی دعوت ایتمگه امر ایتدی موسی بیلدیکه فرعونگ مقابلنه گیدوب اونی دعوت ایتمك بر بیوك و خطرناك امردر اوگا طاقت گتورمز مگر او شخصیکه محکم قلبی آچق سینەسی اولوب هر بر بلا و مصیبته صابر اولسون او جهته گوره الله تعالی‌دن سوال ایتدی که اونگ قلبنی و دیلنی آچوب سینەسنه وسعت ویروب اونی حلیم و صابر قرار ویرسون نجه که الله تعالی آتهٔ شریفه‌ده خبر ویریر)

٢٨) (قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي) موسی دیدی ای منم ربم منم سینەمی آچوب وسعت ویرگل تا اینکه سنك وحی و رسالتگه و فرعوندن وارد اولان مشقتلره متحمل اولوب صابر اولورم

٢٩) (وَيَسِّرْ لِي اَمْرِي) فرعونه تبلیغ رسالت ایلمکی مندن اوتری کلی سهل وآسان ایتکلن

٣٠) (وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي) منم دیلیمده اولان دوکونی ولکنتی که منم دانشماقمه خلل یتوریر دیلمدن آچکلن تا اینکه منم سوزلریمی یاخشی درك ایدوب آگلاسو نلار (موسی علیه السلامك دیلنده لکنت و دوتولماق اولماقه گوره الله تعالی‌دن اونگ

٣١) وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ اَهْلِي هٰرُونَ اَخِي ✿
٣٢) اُشْدُدْ بِهِ اَزْرِي ✿
٣٣) وَاَشْرِكْهُ فِي اَمْرِي
٣٤) كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ✿
٣٥) اِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا
٣٦) قَالَ قَدْ اُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسٰى ✿
٣٧) وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً اُخْرٰى ✿
٣٨) اِذْ اَوْحَيْنَا اِلٰى اُمِّكَ مَا يُوحٰى
٣٩) اَنِ اقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ

آچلماقنی سؤال ایلدی حضرت حسین ابن علی علیهما السلامگ دیلنده لکنت واریدی رسول خدا بویوردی بو لکنت منم اوغلومه عموسی موسی‌دن ارث یتشوبدر

٣١) (وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ اَهْلِي هٰرُونَ اَخِي)

٣٢) (اُشْدُدْ بِهِ اَزْرِي)

٣٣) (وَاَشْرِكْهُ فِي اَمْرِي) ای منم ربم منم اهلمدن قرداشم هرونی مگا وزیر و کومك قرار ویروب اونگ سببنه منم قوتمی محکم ایدوب منم امریم رسالت و پیغمبرلکده اونی مگا شریك قرار ویر کلن

٣٤) (كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا) تا اینکه بری برینه کومك اولوب سنی چوخ ذکر ایدوب و چوخ نمازقیلوب سگا عبادت ایدك

٣٥) (اِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا) ای منم ربم هرونگ مگا یخشی کومك اولماقنه وبزیم بری برینه کومك اولماقمز بزیم امرمزدن اوتری صلاح اولماقنه و هر بر احوالمزه در حقیقت سن اوزگ عالمسن

٣٦) (قَالَ قَدْ اُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسٰى) الله تعالی بیوردی ای موسی سگا منت قویوب سوال ایلدن امرلرك هاموسی سگا عطا ایدوب ویردیم

٣٧) (وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً اُخْرٰى) ای موسی) حقیقتا بر دفعهٔ دیگرده سگا منت قویدوق اونی سندن اوتری بیان ایدیم

٣٨) (اِذْ اَوْحَيْنَا اِلٰى اُمِّكَ مَا يُوحٰى) او شیئکه لازم ایدی اونی وحی ایدوب سنگ آناگه بیلدیرمك اونی وحی ایدوب آناگه بیلدیردیك (موسی نگ آناسنه وحی ایتمك بال آریسی (چینه) حی ایتمك کمیدر نجه که سورهٔ نحل‌ده ذکراولندی)

٣٩) (اَنِ اقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ) ای موسی آناگه وحی اولنان سوزلر بودر زمانیکه فرعون اوشاقلاری قتله یتوریردی او وقتده

فاقذفیه فی الیم فلیلقه الیم بالساحل یأخذه عدو لی وعدو له والقیت علیك محبة منی ولتصنع علی عینی

(ای موسی) سنی حفظ ایدوب ساحلا مقدس اوتری سنگ آناگه وحی ایدوب امر ایتدیك سالكن موسی نی بر (صندوقگ) ایچینه (فاقذفیه فی الیم) صندوقه قویاندن صگره او صندوقی نیل نهرنگ ایچینه آتكل (فلیلقه الیم بالساحل) البته نیل نهری موسی نی صندوق ایچینده آتوب كناره چیقاریر (یأخذه عدو لی وعدو له) اوشخصكه هم منیم وهم موسی نك دشمنیدر (فرعون) اوصندوقی دوتوب موسی نی او رادن خارج ایدر (موسی نك آناسی الله تعالی نك وحی ایله بر صندوق گتوروب اونگ ایچنی پاموق ایله فرش ایدوب صندوقگ یوزینه قیردوتدی تا اینكه اونگ ایچنه صو داخل اولماسون الله تعالی یه توكل ایدوب نیل نهرنه صالدی نیل دن آرلانوب فرعونگ باغنه داخل اولان بر شقهنگ جریانیله او صندوق باغه داخل اولدی فر عون عورتی آسیه ایله بر برکهنك كنارنده تفرجه مشغول اولان حالده او صندوقی مشاهده ایدوب امر ایلدی صندوقی سودن خارج ایدوب اونگ حضورینه گتوردیلر صندوقی آچوب برگوزل صورتده اوشاقی اونگ داخلنده گوزنده فرعونگ اوگا نهایت مرتبهده محبتی اولوب او او شاقك حفظ وحمایتنه امر بویوردی | بوندن بویله گلن آیهده الله تعالی موسی یه خطاب ایدیر ای موسی یاخ گورگان سنی او ر دشمنگ الده نجه تربیت ویردیم) (والقیت علیك محبة منی) ای موسی اوزیمدن سگا برمحبت القا ایلدیم او جهته گوره فرعون واونگ اهلی سنی دوست دوتوب محافظت ایتدیلر (ولتصنع علی عینی) تا اینكه من سگا یاخوب گوز ایمن حالده سگا تربیت ویروب گوزل وجهیله سنی محافظت ایلسونلر (یعنی منیم نظریم سنگ اوستگده اولوب منیم حفظ وحمایتمده سنی تر بیت ویروب محافظت ایلدیلر (موسی نی نیله آتاندن صگره آناسنگ قلبی اضطرابه دوشوب باجیسنی اونگ دالنجه نیلگ كنار یله گوندردی تا اینكه صندوقگ عاقبت امرندن خبردار اولسون باجیسی سونگ انار یله صندوقه باخه باخه گیدوب تا اینكه باجدی گوردی صندوق فرعونگ باغنه داخل

٤٠) اذ تمشی اختك فتقول هل ادلكم علی من یكفله فرجعناك الی امك كی تقر عینها ولا تحزن وقتلت نفسا فنجیناك من الغم وفتناك فتونا

اولدی موسی نگ باجیسی بر بهانه ایله اوزینی فرعونگ باغنه داخل ایتدی بو حالده كه گوردی موسی دن اوتری دایه گتوریرلر هیچ بر دایهنگ سودینی میل ایتمیور اونگ امرینه متحیر قالمشدیلار او وقتده موسی نگ باجیسی قباغه گیدوب دیدی ایستیورسگز من سزدن اوتری بردایه گتوریم نجه كه الله تعالی گلن آیه شریفهده بویوریر)

٤٠) (اذ تمشی اختك فتقول هل ادلكم علی من یكفله) ای موسی یادگه گتور او زمانیكه سنگ باجگ بیلگ كناریله سنگ صندوقگه مراقب اولوب گیدیردی تا اینكه صندوق باغه داخل اولوب باجگده اونگ دالنجه بر وقت داخل اولوب گوردیكه سندن اوتری دایه آختاریرلر سن هیچ بر دایهنگ سودینی میل ایتمیورسن او وقتده باجگ دیدیكه ایستیورسگز من سزی بر عورته دلالت ایدیمكه بو اوشاق اونگ سودینی میل ایدوب بو اوشاقه كفیل اولسون (همینكه موسی نگ باجیسی بو سوزی دیدی آسیه اوعو نگ عورتی امر ایتدی او عورتی حاضر ایتكن موسی نگ باجیسی گیدوب آناسنی گتوردی موسی نی آناسنه ویرنده آناسنگ عطری موسی نگ دماغ شریفنه یتشنده سود میل ایدوب آناسنگ قوجاقنده راحت اولدی (فرجعناك الی امك كی تقر عینها ولا تحزن) ای موسی) سنی قایتاروب آناگه یتوردیك (نجه كه ذكر اولوندی) تا اینكه آنا یگ گوزی سنگ اوگا یتشمك سببنه ایشیق اولوب محزون وغمگین اولماسون (وقتلت نفسا فنجیناك من الغم وفتناك فتونا) ای موسی برنفسی (قبطی) سنی قتلنه یتوردگ او قتل نفسگ غم وغصهسندن سنی نجات ویردیك ونیچه قسم بلالره سنی سالوب هاموسندن نجات ویردیك (الله تعالی موسی نی نجه بلالردن نجه كه بویوریر نجات ویردی اولا فرعون بنی اسرائیل اوغلانلارینی قتله یتورنده او تلارك آراسنده قتله یتشمكدن اوندن صگره صندوق ایچنده نیله آتلوب

۴۱) فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي اَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَى قَدَرٍ يَا مُوسَى ۞
۴۲) وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي
۴۳) اِذْهَبْ اَنْتَ وَاَخُوكَ بِاٰيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي

غرق اولماقدن اوندن صكره قبطینی اولدروب قاچوب اونگ شرندن خلاص اولماقدن بونلارگ هاموسندن الله تعالی موسی‌نی نجات ویروب بو آیه‌ده منت مقامنده موسی‌دن اونی بیان ایدیر موسی اون ایکی یاشنده اولان زمانده بر شخص بنی اسرائیلدن بر قبطیله دعوا ایتمنده موسی او شخص اسرائیلیه کومك اولوب او قبطیه بر یومروق ووردی نه اینکه اولدورمك قصدیله قبطی او ضربدن هلاك اولدی بو قصه بوندنصکره (قصص) سوره‌سنده ذکر اولنه‌جاقدر)

۴۱) (فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي اَهْلِ مَدْيَنَ) | ای موسی | قبطینی اولدورندن صكره قاچوب مدین شهرینه گیدوب نچه ییللر (ایکرمی سکز ییل) مدین اهلنگ آراسنده شعیبگ یاننده قالدگ بو نچه مقاملرده سنی حفظ ایدوب ساخلادیق (ثُمَّ جِئْتَ عَلَى قَدَرٍ يَا مُوسَى) اوندن صكره مدیندن خارج اولوب او وقت معینده که سندن اوتری بزیم طرفمزدن مقدر اولونمشیدی گرك او وقتده بو یره گلسن تا اینکه سنی پیغمبرلکه مامور ایدك ایمدی همان وقت معیندر که گلوب بو یره یتشدیگ و پیغمبرلك امرینی سگا القا ایلدیم

۴۲) (وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي) ای موسی | سنی اوز نفسمدن اوتری اختیار ایلدیم تا اینکه یر یوزنده منیم طرفمدن جانشین اولوب منیم وحی و رسالتمی منیم بنده‌لریمه یتورسن

۴۳) (اِذْهَبْ اَنْتَ وَاَخُوكَ بِاٰيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي) ای موسی | سگا ویرن آیات و معجزه‌لریمله سن و قرداشگ هرون گیدوب خلقی منیم طرفمه دعوت ایلگ منی ذکر ایدوب هر بر حکم و رسالتمی خلقه یتورمکده سستلك و تقصیر ایتمگ | همینکه موسی نبوت و رسالت مقامنه یتشوب خلقگ دعوتنه مامور اولدی | طور سینادن | بریاش مصر طرفنه یول گتوروب اهل عیالی همان بیاباننده قالدیلار مدین اهلندن گلوب گیدنلر شعیبگ قزی صفورا (صبورا) نی

۴۴) اِذْهَبَا اِلَى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغَى ۞
۴۵) فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشَى ۞
۴۶) قَالَا رَبَّنَا اِنَّنَا نَخَافُ اَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا اَوْ اَنْ يَطْغَى
۴۷) قَالَ لَا تَخَافَا اِنَّنِي مَعَكُمَا اَسْمَعُ وَاَرَى ۞
۴۸) فَاْتِيَاهُ فَقُولَا اِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَاَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي اِسْرَائِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ

تاثیوب اونلاری گوتوروب شعیب یاننه مدینه آپاردیلار او طرفدن الله تعالی مصرده (هرونه وحی گوندروب اونی موسی نگ قباقنه چخماقه مامور ایتدی (هرون سنده موسی‌دن بیوك ایدی) هرون بر مرحله موسی‌نگ قباقنه چخوب کیفیت وحیی موسی‌یه خبر ویردی هر ایکیسی معا مصره بنی اسرائیل آراسنه داخل اولدیلار اوندن صکره الله تعالی هر ایکیسنه مصرده وحی گوندریر)

۴۴) (اِذْهَبَا اِلَى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغَى) (ای موسی وهرون) درحقیقت فرعون طغیان ایدوب حددن کیچوبدر گیدوب اونی منیم طرفمه دعوت ایلیگ

۴۵) (فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشَى) فرعونگ دعوتنه گیدن زمانده امیدگر بو اولسونکه بلکه موعظه قبول ایدوب یا اینکه خوف ایلوب سگا اطاعت ایتسون بو امیدیله گیدوب اونی دعوت ایلیگ اما دعوت ایتدنده اونیله مدارا ایدوب یوموشاق سوزلر دیوب غیظ و غضبیله اونی دعوت ایتمیگ

۴۶) (قَالَا رَبَّنَا اِنَّنَا نَخَافُ اَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا اَوْ اَنْ يَطْغَى) موسی و هرون دیدیلر ای بزیم ربمز در حقیقت بز خوف ایدیریك که فرعون بزی دانشماقه مهلت ویرمیوب تعجیل ایدوب بزی قتله یتوره یا اینکه حددن تجاوز ایدوب سنگ حقگده نا لایق سوزلر دیه

۴۷) (قَالَ لَا تَخَافَا اِنَّنِي مَعَكُمَا اَسْمَعُ وَاَرَى) الله تعالی بویوردی قورخمیگ در حقیقت من سزه کومك اولوب فرعونگ شرندن حفظ ایدوب ساخلیانم و سزگ آراگزده اولان هر بر عملی و دانشقی ایشیدوب گورەنم هیچ بر وقت اوندن خوف ایلمیگ منیم حفظ ایدوب کومك اولماقمه اعتماد ایلیگ

۴۸) (فَاْتِيَاهُ فَقُولَا اِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ) فرعونگ یاننه گیدوب اوگا دیگ درحقیقت بز سنگ ربگ الله تعالی نگ پیغمبری نك و یگانه اولان الله تعالی یه ایمان گتورگلن (فَاَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي اِسْرَائِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ) بنی اسرائیلی زحمتلو

و مشقتلو عملردن خلاص ایدوب بزه و اگذار ایدوب اونلاردن ال گوتورگلن (فرعون بنی اسرائیلی هربر زحمتلو عملره سالوب اونلا ره عذاب ایتمك سببه الله تعالی موسی و هرونه بویورر بر فرعوندن بنی اسرائیلڭ خلاص اولماقنی خواهش ایلیڭ (قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ) دیڭ ای فرعون حقدقا دلیل و برهانیله سنڭ رىڭ الله تعا لی طرفندن سنڭ یانڭه گلمیشوك (هربر پیغمبره ادعای نبوت ایدوب خلقی دعوت ایدن زماننده بردلیل و برهان لازم اولماقنه گوره موسی و هرون فرعونی دعوت ایدن وقتده الله تعالی عطا ایتدی دلیل و بر هانی اول فرعونه اعلام ایتدیلر یعنی سنی دعوت ایتمگمز دلیل و برهان سز دگلدر (وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ) هدایت تابع حقه تابع اولان شخصلره الله تعالینڭ سلام و رحمتی اولسون

٤٩) (إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ)
فرعونه دیڭ در حقیقت الله تعالی طرفندن بزه بویله وحی اولنوبدر و هر بر شخصکه ثگا دال چوبروب منیم پیغمبرلریمی و آیاتمی تکذیب ایله اوندن اوتری آخرتده منیم عذابم حاضردر (موسی و هرون الله تعالی فرمانیله نهایت مرتبه ده خوف و اضطرابده فرعونڭ قاپوسنه گیدوب نیجه گونلردن صگره اوىلاره اذن اولوب فرعونڭ حضورینه گیندیلر الله تعالینڭ ذکر اولنان فرمانلرینی بیوردیلر)

٥٠) (قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسَىٰ) فرعون دیدی ای موسی سزڭ ربگز کیمدر که منی اونڭ طرفنه و اوڭا ایمان گتورمکه دعوت ایدیر سگز

٥١) (قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ)
موسی فرعونڭ جوابنده دیدی بزیم ربمز او اللهدر که هر برشیئڭ اوزینه لایق اولان خلقتی اوڭا ویروب و اوڭا لازم اولان اعضالری اوندن اوتری خلق ایدوب اوندن صگره او اعضالرڭ استعمال ایتمگنی و نه قسم رفتار ایتمگنی اوڭا هدایت ایدوب بیلدیروبدر

قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ
٤٩) إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۞
٥٠) قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسَىٰ ۞
٥١) قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ

٥٢) (قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ) فرعون دیدی پس کیچن قرنلرده اولان خلقه که پیغمبر گلمیوبدر اونلرڭ احوالی نیجه اولوبدر کیم شقی (بدبخت) اولوب و کیم سعید (خوشبخت) اولوبدر

٥٣) (قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى)
موسی دیدی بو علم غیبدر مندن سؤال ایدیرسن منیم علم عنده یوقدر بوخدر کیچن قرنلرڭ احوالی منیم ربم الله تعالینڭ علمنده لوح محفوظده یازیلوب حفظ اولنوبدر منیم ربم الله تعالی او علملری نه اینو مز ونه فراموش ایتمز نجه‌که واردر اونلارڭ علمی الله تعالی یاننده ثابت و برقراردر

٥٤) (الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا) منیم ربم او الله تعالیدر که سزدن اوتری یری آماده و حاضر ایدوب تا اینکه او راده قرار و آرام دوتوب راحت اولاسگز (نجه که اوشاق بیشیکده راحت اولور)

٥٥) (وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا) الله تعالی سزدن اوتری یر یوزنده اولان داغلارڭ آراسنده یوللار قرار ویروبدر تا اینکه او یوللار ایله گیدوب مقصوده یتشه‌سگز اگر بر یوزینڭ هاموسنی داغلار قرار ویرسیدی سزدن اوتری زندهگانلق ایلمك دشوار اولور دی (بو سوزڭ مصداقی دنیا یوزنده سیر ایدنلره ظاهر و هویدادر چوخ بیوك اوجا داغلار که اونلارڭ قله‌سنه چخماق ممکن ولماز اونلارڭ آراسنده دوز یوللار الله تعالی قرار ویروبدر)

٥٦) (وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) الله تعالی سزدن اوتری آسماندن یاغش گوندریر تا اینکه او یاغشڭ سببنه سزڭ اوتری دیرلك سهل و آسان وجهیله حاصل اولسون

٥٧) (فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّىٰ) سزڭ ربگز الله تعالی بویوریر آسماندن گلن سویڭ سببنه هر بر قسم علفلردن نیجه

٥٢) قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ۞
٥٣) قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى ۞
٥٤) الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا ۞
٥٥) وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا ۞
٥٦) وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ۞
٥٧) فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّىٰ

٥٨) كُلُوا وَ ارْعَوا اَنْعَامَكُمْ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِاُولِي النُّهٰى ۞

٥٩) مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى ۞

٦٠) وَلَقَدْ اَرَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَاَبٰى ۞

٦١) قَالَ اَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ اَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسٰى

صنف و نجه قسملر سزدن اوتری یردن خارج ایتدیك

٥٨) (كُلُوا وَارْعَوا اَنْعَامَكُمْ) یردن کوکرن شیلر دن اورکز یوب حیوانلار کزیده اوتارك (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِاُولِي النُّهٰى) در حقیقت بو ذکر اولنان شیلرده الله تعالی‌نگ توحید و قدرتنه عقل صاحبلرندن اوتری هانسکه فکر ایدوب عقل اورر ه ر قتار ایدیرلر دلیل و برهانلر وار در

٥٩) (مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ) او یردن سزی خلق ایتمیشوك (وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ) کنه سزی اولدوروب او یرگ آللته آپاره جیو ق (وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى) کنه بر دفعه دیگر سزی او یردن خارج ایدوب حیات ویروب قیامت کوننده بر یره جمع ایده‌جك (موسی‌نگ جوابی فرعونه تمام‌اولدی)

٦٠) (وَلَقَدْ اَرَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَاَبٰى) حقیقتا بز موسی‌یه عطا ایتن معجزه‌لرمزگ هاموسنی فرعونه کوستردیك او معجزه‌لری تکذیب ایدوب هیچ برسنی قبول ایتمدی [فرعونه معجزه کوسترمکی بوندن بویله بیان بویورلر)

٦١) (قَالَ اَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ اَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسٰى) موسی علیه السلام فرعونه عصانگ اژدها اولماقنی و ید بیضانی کوستردن صکره فرعون دیدی ای موسی آیا سن کلوبسن بو سحرگ سببنه بزی وز یریمز مصردن خارج ایدوب او زگ سلطنت صاحبی اولاسن (فرعونگ بو سوزندن معلوم اولان بودر که موسی‌نگ حق اولماقنی درك ایدوب نهایت خوف و اضطرابدن بو کلام اوندن صادر اولو بدر و الا ساحر شخصه بر بیوك سلطان نیجه دیور « سن کلوبسن بزی اوز سحرگ سببنه مصردن خارج ایدسن » ساحردن اوتری هارادن ممکن اولور سحر سببنه بر بیوك سلطانی مملکتندن خارج ایتسون بو سوزی او شخص دیور که اوز مغلوب اولماقنی یقین یا ظن

٦٢) فَلَنَاْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهِ فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا

٦٣) لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا اَنْتَ مَكَانًا سُوًى ۞

٦٤) قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ وَاَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحًى ۞

٦٥) فَتَوَلّٰى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ اَتٰى ۞

٦٦) قَالَ لَهُمْ مُوسٰى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ۞

ایتمش اولا فرعون موسی‌نگ حق اولماقنه یقین ویا ظن مقامنده اولوب بو سوز اوندن صادر اولدی)

٦٢) (فَلَنَاْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهِ) ای موسی البته سنگ سحرگ مقابلنده سنگ سحرگ مثلنی کتوروب سگا مقابل قرار ویریرم (فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا) ای موسی بز بمله سنگ مابینگده بر وقت معین قرار ویرگلن

٦٣) (لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا اَنْتَ مَكَانًا سُوًى) نه بز و نه سن (ای موسی) او وقت معیندن تخلف ایتمیوب بر مکانیکه سنله بزیم آرا مزده مسافت اورایه مساوی‌در اوراده جمع اولاق تا اینکه سنك دو غرو و یالان اولماقگ آشکار اولسون

٦۴) (قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ) موسی دیدی وعده‌گز(*) عید کونی اولسون (وَاَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحًى) و او کونده هامو مخلوق کرك اوراده کوندوز زماننده جمع اولسونلار تا اینکه حقیله باطل معلوم اولسون

٦٥) (فَتَوَلّٰى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ اَتٰى) بو دانشقدن صکره فرعون موسی‌دن اعراض ایدوب موسی اونگ یانندن خارج اولدی فرعون هر بر مکر و حیله‌سنی و ساحرلری جمع ایلیوب اوندن صکره وقت معینده مکان معینه حاضر اولدی (موسی‌ده همان وقتده حاضر اولوب ساحرلریله مقابل دوردی)

٦٦) (قَالَ لَهُمْ مُوسٰى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا) موسی ساحرلره مقابل دوروب دیدی ای ساحرلر عذاب اولسون سزه

(*) عید کوننده مصر اهالی بر محل معینده جمع اولوب تفرجه مشغول اولماق جهته جنابِ موسی عید کونلی وقت معین قرار ویردی او عید کونی مصر اهالیسنك اراضیده معروف اولان (صحةالنیل) اییلگه قربانلق کوندن عبارتدر مصر اهالیسنگ اراضیده قدیم زماندن رسمیدیلرکه بر کون قرار ویر مشیدیلر او کونده بر کوزل قزی نیلدن اوتری قربانلق دیله کتوروب اوگا زینت ویروب نیل دریاسنه آتاردیلر تا اینکه نیلك صوی زیاده اولسون ملت نجیبه اسلام طرفندن ۱۸ هجرتدن مصر فتح اولنالدن صکره فاتح مصر عمرو بن العاص طرفندن بو امر قبیحك ممنوع اولماسنه حکم ویریلدی

فیسحتکم بعذاب وقد خاب
من افتری ✿
٦٧) فتنا زعوا امرهم
بینهم واسروا النجوی ✿
٦٨) قالوا ان هذان لسا
حران یریدان ان یخرجاکم
من ارضکم بسحرهما ویذ
هبا بطریقتکم المثلی ✿
٦٩) فاجمعوا کیدکم ثم
ائتوا صفا
٧٠) وقد افلح الیوم
من استعلی ✿
٧١) قالوا یا موسی اما
ان تلقی واما ان نکون
اول من القی

الله تعالی‌یه یالان یاغلیوب افترا ایتمیگ (فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرَى) او وقتده الله تعالی عذاب گوندروب سزی هلاك ایـدر حقیقتا هر بر شخصیکه الله تعالی‌یه یالان یاغلیوب افترا ایلدی اوز نفسنه ضرر ویردی

٦٧) (فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسَرُّوا النَّجْوَى) ساحرلر اوز امرلرینك بارہسنده اوز آرالارینده نزاع وجدال ایدوب گیزلین دا نشدیلر (بعضی دیدیلر موسی ساحردر بعضی دیدیلر ساحر دگل بویله او لماز بعض دیدیلر اگر بزه غالب اولسه اوگا تابع اوللوق

٦٨) (قَالُوا إِنْ هَذَانِ لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا) ساحرلر بری بریله دانشوب آخرده ایلری بوگا قرار دو تدیلرکه دیدیلر البته بونلار ایکی ساحردر اونلارگ ارا دہسی بودرکه اوز سحرلریله سزی مصردن خارج ایدوب هر بر امرگ اختیاری اونلارده اولسون (وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلَى) وبونلارك مقصودلری اودرکه سزگ بو یاخشی وفضیلتلو اولان طریقه و عملگزی (یعنی ساحرلگی) آپاروب اوزلرینه مخصوص ایدوب سزگ امرگزی باطل ایدوب کنارده بو سونلار

٦٩) (فَأَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ) هر بر مکر وحیله‌که وار گردر جمع ایدوب اوگا عازم اولوب اختلاف ایتمیك (ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا) اوندن صکره سحرلرگزی گتوروب تماما صف چکمش حالده هاموگز بر برده اجماعا گلگ بلکه سزدن موسی‌یه خوف غالب اولوب مغلوب اولسون

٧٠) (وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلَى) حقیقتا هر بر شخصیکه بو گونکی گونده دشمنه غالب اولسه او شخص بیوك مرتبه صاحبی اولوب نجات تاپوبدر

٧١) (قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَى) (ساحرلر ادب ملاحظه ایدوب موسی‌یه) دیدیلر ای موسی یا اول

سن آتسگل عصاگی یا اینکه اوز شیئلریمزی اول آتان بز اولاق

٧٢) (قَالَ بَلْ أَلْقُوا) موسی‌ده ادب ملاحظه ایدوب بویورودی بلکه اول سز آتگ [بزده اونلارگ اول آتماقنی موسی اختیار ایتدکده سبب اوایدیکه اونلار اول آتوب خلق او شئلره درست دقت نظر ایدوب فکر ویروب ساحرلرگ علم ومهارتلرینه عارف اولسونلار همینکه اوندن صکره موسی عصانی آتوب اونلاری فانی ایدنده خلقه اونگ الله تعالی طرفندن معجزه اولماقی درست ثابت وآشکار اولوب اونلاردن اونری هیچ بر شك وشبهه قالماسون (فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى) همینکه موسی اونلاره اذن ویروب سحردن قایران شیئلرینی میدانه آتدیلار موسی‌نگ خیالنه بیله گلدیکه اونلارگ سحردن قاریلان ایپلری وآغاجلاری اونلارگ سحرینگ تاثیرندن حرکت ایدیور (والا او شیلرگ حقیقتی یوخیدی)

٧٣) (فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى) [بوباره مقاملرده مقتضای طبیعت بشریتدن اولماقنه گوره] موسی اوز نفسنده‌برگیزلین خوف تاپدی

٧٤) (قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى) [الله تعالی بویوربر وحی گوندروب دیدیك موسی‌یه خوف ایتمه در حقیقت سن اونلاره اوجا اولوب غالب اولاجقسن

٧٥) (وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا) ای موسی اونلارگ سحرلرینگ چوخلوقندن خوف ایتمه سنگ الگده اولان بوحقیر آغاج اونلارگ هاموسنه الله تعالی‌نگ قدرتیله غالب اولاجقدر آتگلن یره صاغ الگده کی آغاجی تا اینکه سحریله قایران شیلرگ هاموسنی اوده‌وب تمام ایشون (إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ) در حقیقت اونلارگ قایردقلاری ساحرگ مکر وحیله‌سیدر اونلارگ حقیقتی اولمیوب باطل اولان شیئدر سن اونلاردن هیچ خوف ایتمه‌گلن (وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ

٧٢) قال بل القوا
فاذا حبالهم وعصیهم یخیل
الیه من سحرهم انها تسعی
✿
٧٣) فاوجس فی نفسه
خیفة موسی ✿
٧٤) قلنا لا تخف انك
انت الاعلی ✿
٧٥) والق ما فی یمینك
تلقف ما صنعوا انما صنعوا
کید ساحر ولا یفلح
الساحر ✿

حَيْثُ اَتٰى ☆
٧٦) فَاُلْقِىَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا
قَالُوٓا اٰمَنَّا بِرَبِّ هٰرُونَ وَ
مُوسٰى ☆
٧٧) قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ
اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ اِنَّهُ لَكَبِيرُ
كُمُ الَّذِى عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا
قَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَ اَرْجُلَكُمْ
مِنْ خِلَافٍ وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ فِى
جُذُوعِ النَّخْلِ وَ لَتَعْلَمُنَّ اَيُّنَا
اَشَدُّ عَذَابًا وَ اَبْقٰى ☆
٧٨) قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ
عَلٰى مَا جَٓاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَ الَّذِى

حَيْثُ اَتٰى) ساحر هر بر قسم سحریله كلمش اولسه اوندن اوتری نجات تاپماق بوخدر مغلوب اوله‌جقدر (موسى الله تعالى‌نڭ امریله عصانى یره آتوب بر بیوك مهیب اژدها او لدى ساحرلرڭ شیئلرینى هاموسنى بلع ایدوب یوخ ایتدى)

٧٦) (فَاُلْقِىَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا) همینكه ساحرلرڭ سحرى باطل اولدى موسى‌نڭ حق اولماقى اونلره ظاهر اولوب یورى اوسته یخیلوب الله تعالى‌یه سجده ایتدیلر (قَالُوٓا اٰمَنَّا بِرَبِّ هٰرُونَ وَمُوسٰى) الله تعالى‌یه سجده ایدوب دیدیلر بز هرون ایله موسى نڭ تربیت و برن معبودینه ایمان گتوردیك

٧٧) (قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ) فرعون بو احوالاتى گورنده ساحرلرى چاغروب نهایت غیظه گلوب دیدى من سزه اذن ویرمكدن قباق موسى‌یه ایمان گتوردڭز اگر من سزه اذن ویرسیدیم اونده گرك اوگا ایمان گتوره یدڭز (اِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِى عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ) در حقیقت ایمدى مڭا بویله معلوم اولدیكه البته سزڭ بیوگڭز موسى‌در بو علم سحرى‌ده سزه او تعلیم ایدوبدر (فَلَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَ اَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ) البته سزڭ اللرگزى و ایاغلارگزى برینى صاغدن برینى صولدن قطع ایدرم (ال ایاغى برینى صاغدن برینى صولدن كسن اولنجى شخص فرعوندر) (وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ فِى جُذُوعِ النَّخْلِ) البته اوندن صڭره سزى خرما آغاجنڭ كوتوكندن آسوب هلاك ایدرم (وَلَتَعْلَمُنَّ اَيُّنَا اَشَدُّ عَذَابًا وَ اَبْقٰى) البته تیزلكیله بیلورسگز كه بزیم هانسى بریمز (من یا اینكه موسى) شدتلو و همیشه عذاب ایدنیك (موسى علیه‌السلامدن هیچ بر وجهدن عذاب تصوره گلمیوب فرعون اوزى ظالم و بى‌باك عذاب ایلین اولماق سینه موسى‌یه استهزا ایلیوب اونى‌ده اوزینه یولداش قرار ویروب دیدیكه (البته بیلورسگز هانسى بریمز شدتلو عذاب ایدنیك)

٧٨) (قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلٰى مَا جَٓاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَ الَّذِى

فَطَرَنَا) ساحرلر فرعونڭ جوابنده دیدیلر او الله تعالى كه بزى بوخدن وجوده گتوروب و او دلیل و برهانلركه موسى نڭ حق اولماقنه بزه گلوبدر ایدى سنى بز اونلاره اختیار ایتمیوب سڭا سقایش ایتریك (فَاقْضِ مَا اَنْتَ قَاضٍ) هر برشئه كه حكم ایده حكمڭ حكم ایتكل (اِنَّمَا تَقْضِى هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا) در حقیقت سن هر بر حكم ایتسن بو حیات دنیاده‌در سنڭ حكمڭ تیزلكیله دنیادن قطع اولوب زایل اولاجقدر اصل حكم آخرت حكمیدر اوده الله تعالى نڭ اختیارنده‌در (اِنَّا اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا اَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ) در حقیقت بز ایمان گتوردیك ربمز الله تعالى‌یه تا اینكه بزیم گناهلریمزى و او كه سن بزى زورا موسى‌یه سحر ایدوب مقابل دورماقه وادار ایتدڭ بونلارى الله تعالى بزه باغشلاسون ساحرلر اول امرده موسى‌نڭ امرینه فكر ویردیلر دوغرولق علامتلرینى اونده ظاهر گورنده ایستمدیلر موسى ایله مقابل دوروب سحر ایتسونلر فرعون حكم ایدوب زورا اونلارى موسى ایله مقابل اولماقه وادار ایتدى (وَاللّٰهُ خَيْرٌ وَ اَبْقٰى) الله تعالى اطاعت ایدنلره ثواب واجر ویرمك جهتدن سندن یاخشى‌در عذابى‌ده عاصیلردن اوترى همیشه‌لك باقى‌در (ساحرلرڭ بو سوزى قبقده كیچن فرعونڭ سوزینڭ ردیدر او یرده كه دیدى گورك من آرتق عذاب ایدنم یا اینكه موسى)

٧٩) (اِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَاِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيٰى) در حقیقت هر بر شخصیكه اوز ربى الله تعالى‌نڭ حضورینه قیامت گوننده گناه كار گله البته اوندن اوترى جهنمده عذاب واردر نه اولر كه جهنمڭ عذابندن خلاص اولسون و نه اویله دیرى اولوركه دیریلكدن منفعت آپارسون

٨٠) (وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ) هر بر شخصكه

فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا اَنْتَ قَاضٍ
اِنَّمَا تَقْضِى هٰذِهِ الْحَيٰوةَ
الدُّنْيَا اِنَّا اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ
لَنَا خَطَايَانَا وَمَا اَكْرَهْتَنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللّٰهُ خَيْرٌ
وَاَبْقٰى ☆
٧٩] اِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ
مُجْرِمًا فَاِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ
لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيٰى ☆
٨٠) وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ
عَمِلَ الصَّالِحَاتِ

فأُولٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى
۸۱ | جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا وَ ذٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ
تَزَكّٰى
۸۲ | وَلَقَدْ اَوْحَيْنَا اِلٰى
مُوسٰى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِي فَاضْرِبْ
لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا
لَا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشٰى
۸۳ | فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ

قیامت گوننده الله تعالی حضورینه مؤمن گله بر خالده که یاخشی گوزل عمللر ایلمش اولا (**فَاُولٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى**) اوبله شخصلردن اوتری اینه آخرتده اوجا اولان درجه‌لر واردر

۸۱) (**جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا**) اوجا درجه‌لر آخرتگ همیشه لك جنتلریدر هانسکه اونلارگ آغاجلارینگ و قصرلرینگ آلتندن نهرلر جاری اولور او جنتلرده همیشه اولوب هیچ وقت اورادن خارج اولمازلار (**وَ ذٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكّٰى**) بو جنتلر او شخصلرگ جزاسیدر که گناه و معصیتگ چرکینلگندن پاك و پاکیزه اولمش اولالار (بورا ده موسی‌یه ایمان گتورن ساحرلرگ سوزی تمام اولدی اوندن صکره فرعون حکم ویروب ساحرلری نجه‌که اوزی دیمشیدی قتله یتوردیلر جناب موسی بنی اسرائیلی گیجه وقتی گوتوروب مصردن خارج اولدی نجه‌که کلی آیه‌لرده الله تعالی خبر ویریر)

۸۲) (**وَلَقَدْ اَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسٰى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِي**) حقیقتا بر وحی ایتدیك موسی‌یه دیدیك ای موسی منیم بنده‌لریم بنی اسرائیلی گیجه وقتی گوتوروب مصردن خارج اولگل (**فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشٰى**) اگر فرعون دالدن کلوب سزه یتشدی او وقتده اونلاردن اوتری منیم اذنیمله دگرده بر قوری یول قرار ویرگل (وعصانی دگره ووركل اونلاردن اوتری یول آچیلسون) همینکه او یولا داخل اولدیگز او وقتده فرعون سزه یتشوب سزی درك ایتمکدن خوف ایتمه‌گل وسنگ شانگده دگل که الله تعالی دشمندن خوف ایده‌سن

۸۳) (**فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ**) (موسی‌نگ مصردن چخمانی فرعون خبر دوتوب قوشون گتوروب موسی‌نگ دالنجه یولا دوشدی (قرمزی دگزگ) کنارینه یتشده فرعون اونلاره یتشوب الله تعالی اذنیله بنی اسرائیلدن اوتری دگرده یول آچیلوب دگره داخل اولدیلار)

فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ
وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا
هَدٰى ۞
۸۴) يَا بَنِي اِسْرَائِيلَ قَدْ
اَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ
وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ
الْاَيْمَنَ وَ نَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ
وَالسَّلْوٰى ۞
۸۵) كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ
مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ
فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ
يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ
هَوٰى ۞
۸۶ وَاِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ
وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ
اهْتَدٰى

فرعونده اونلاره تابع اولوب قوشونیله دگره داخل اولدی (**فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ**) همینکه فرعون و قوشونی دگره داخل اولدیلار (بنی اسرائیل نجات تاپدی) دگز طلاطمه گلوب بری برینه مخلوط اولوب اونلاری بوروودی او قدرکه الله تعالی عالمدر اوگاکه نه قسم و نه قدر سو اونلاری بوروبوب هلاك اولدیلار (**وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدٰى**) فرعون اوز قومنی (قبطیلری) ضلالته سالوب اونلاری حق طرفه هدایت ایتمکدن مانع اولوب هاموسی الله تعالی‌نگ غضبیله هلاك اولدیلار (همینکه بنی اسرائیل نجات تاپوب دگزدن خارج اولدیلار چولده اولان حالده‌الله تعالی کلی آیه‌نی بنی‌اسرائیله خطاباً بیوریر

۸۴) (**يَا بَنِي اِسْرَائِيلَ قَدْ اَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ**) ای بنی اسرائیل حقیقتا سزی دشمنگز فرعوندن نجات ویروب اونی غرق ایتدیك (**وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْاَيْمَنَ**) ایمدی سز ایسله وعده‌لشوب سزه وعده ویریرم که (طور داغنده) سز ایله صاغ طرفدن تکلم ایدوب سزه توراة گوندرم (**وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى**) بو چولده آج قالماق سببه سزه (ترنجبین و بلدیرچین) گوندردیك تاانیکه آج قالمیه‌سگز

۸۵) (**كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ**) ای بنی اسرائیل سزه روزی ویردیگمز شیلرگ پاکیزه‌لریندن ییگ (**وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي**) منیم نعمتلریمده طغیان ایدوب کافر اولمیگ او وقتده منیم غضبم سزه یتشوب سزی دوتار (**وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوٰى**) هر بر شخصیکه منیم غضبم اونی دوتسه حقیقتا او شخص هلاك اولدی اوندن اوتری هیچ وقت آخرت عذابندن نجات تاپماق یوخدر

۸۶) (**وَاِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدٰى**) در حقیقت من (الله تعالی) باغشلیانام او شخصیکه یمان عمللردن توبه ایدوب مگا ایمان گتوروب یاخشی عمللر ایلیه اوندن صکره هدایت تاپوب

۸۷) وَمَا اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسٰى ۞
۸۸) قَالَ هُمْ اُولَآءِ عَلٰى اَثَرِي وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى ۞
۸۹) قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ
فَرَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِهِ غَضْبَانَ اَسِفًا ۞
۹۰) قَالَ يَا قَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا

ایمانلرنده ثابت و برقرار اولا

۸۷) (وَمَا اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسٰى) (موسی علیه السلام نفسش تفر بنی‌اسرائیلدن اوزیله طوره آیارماقه اختیار ایتدی (اوتلاره تقا دیلور) بنا قویدیلار طوره گیتمکده موسی علیه‌السلام اوزی اولاردن قباق تعجیل ایدوب طوره وارد اولدی الله تعالی‌دن اوگا خطاب گلدی) ای موسی سبب نه اولدیکه تعجیل ایدوب قومگدن قباق طوره وارد اولدگ

۸۸) (قَالَ هُمْ اُولَآءِ عَلٰى اَثَرِي) موسی دیدی ای منیم ربم بو دو اونلارده ترلسگله منیم دالمجه گلورلر (وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى) ای منیم ربم من تعجیل ایدوب اونلاردن تیز گلدیم تا اینکه مندن راضی اولاسن

۸۹) (قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ) (موسی الله تعالی ایله مناجات ایدوب الله‌تعالی توراتی اوگا نازل ایتدی اوندن صکره) بو بوردی ای موسی در حقیقت سن بنی اسرائیل آراسندن چخوب بوطرفه گلدن صکره سنگ قومگ بنی‌اسرائیلی فتنه سالوب امتحان مقامنه گتوردك (وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ) (سامری) اونلاری ضلالته سالوب (اونلاردن اوتری قزلدن برکوساله (بزو) قایروب اوگا سجده ایتدیلر) سامرینگ اصل آدی هرونیدی تورانده یازیلان بو بله‌در که کوساله‌نی قایران موسی قرداشی هرونیدی اما قرآن اونگ خلافه‌در (فَرَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِهِ غَضْبَانَ اَسِفًا) موسی طوردن بنی‌اسرائیل طرفه قایدوب نهایت مرتبه‌ده شدتیله غضبلو اولدوقی حالده گلوب قومنه یتشوب گوردی قومی کوساله‌پرست اولوبلار

۹۰) (قَالَ يَا قَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا) موسی دیدی ای منیم قومم بو نه عملدر سیزدن صادر اولوب آیا سیزگ ربگز الله تعالی سیزه باخشی وگوزل وعده ویرمدیکه سیزه وراگوندرسون

اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَاَخْلَفْتُمْ مَوْعِدِي
قَالُوا مَا اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَا اَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذٰلِكَ اَلْقَى السَّامِرِيُّ فَاَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ فَقَالُوا هٰذَا اِلٰهُكُمْ وَاِلٰهُ مُوسٰى
۹۱) فَنَسِيَ

(بودر توراتی الله تعالی سگا عطا ایلیوبدر) (اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ) آیا منیم سیزدن آیریلماق زمانم چوخ طول چکدی او سببه گوره منیله ایلن عهدگزدن خارج اولدیگز (موسی طوره گیدنده اونلاریله عهد ایتمشدی طوردن قایدوب گلنه‌کمی اونگ اطاعتنده باقی قالسونلار (اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ) یا اینکه بو عملدن اراده‌گز اودرکه ربگز الله تعالی‌دن سیزه برغضب و عذاب نازل اولوب هاموگزی هلاك ایتسون (فَاَخْلَفْتُمْ مَوْعِدِي) یمان ایش گوروب منیم وعده‌مه خلاف ایدوب عهدگزده پایدار اولمادیگز (قَالُوا مَا اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا) بنی‌اسرائیل دیدیلر ای موسی اوز امریمزه مالك اولوب سنگ امرگه خلاف ایتمدیك (وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَا اَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ) لکن بز مصردن خارج اولانده قبطیلرگ زینتلرندن آغر شیلر حمل ایدوب گوروب گلمشدیك (بنی اسرائیل مصردن خارج اولانده قبطیلردن قزل زینتلری عاریه آلدیلار او قزللار الی‌اسرائیلده قالدی همان حالتیله مصردن خارج‌اولدیلار)(فَقَذَفْنَاهَا) سامرینگ تحریك ایتمگیله او زینتلری برچوقور یره سالدیق (فَكَذٰلِكَ اَلْقَى السَّامِرِيُّ) هابله بزیم کمی سامری او زینده اوتده اولان زینتلری قزللری او یره سالدی یره دیدیکه بو زینتلر هاموسی بوراده قالسون تاموسی قایدوب گلنه‌کمی اوندن صکره سامری او قزللری اوراندن چخاروب برکوساله قایروب نره دیدیکه بو سزگ اللهگزدر بوگا عبادت ایلیگ (نجه‌که الله تعالی بویوریر) (فَاَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ) سامری او قزللاردن بنی‌اسرائیلدن اوتری برکوساله بدنی قایروب خارج ایتدی بر حالده که بروکمی اونگ سسی واریدی (فَقَالُوا هٰذَا اِلٰهُكُمْ وَاِلٰهُ مُوسٰى) سامری واونگ تابعلری بنی‌اسرائیله دیدیلر بو برو سزو موسی‌نگ اللهی و معبودیدر بوگا سجده ایلیگ

۹۱) (فَنَسِيَ) موسی بونی بوراده یاددن چخاروب گیدوب

افلا یرون الا یرجع الیهم قولا ولا یملك لهم ضرا ولا نفعا ✿
٩٢ ولقد قال لهم هرون من قبل یا قوم انما فتنتم به وان ربکم الرحمن فاتبعونی واطیعوا امری ✿
٩٣ | قالوا لن نبرح علیه عاکفین حتی یرجع الینا موسی ✿
٩٤ | قال یا هرون ما منعك اذ رأیتهم ضلوا الا تتبعن

اوریلدن او تری معبود آختاریر بوندن باشقه موسی‌نڭ معبودی یوقدر (**اَفَلَا یَرَوْنَ اَلَّا یَرْجِعُ اِلَیْهِمْ قَوْلًا**) یا محمد بنی اسرائیل گورنجه بی‌شعور جماعتیدیلر که کوساله‌یه ستایش ایدیورلردی اما بونی درك ایتمیوردیلر که اگر او کوساله‌نی چاغروب اونیله دانشالار او نلاریله دانشمیوب هیچ بر جواب اونلاره قایتارمازدی (**وَلَا یَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا**) اونلاردن او تری هیچ بر ضرر و منفعته مالك اولماز بویله شیئله عاقل شخص نیجه عبادت ایدر (سامری بر نوع استادلقیله او کوساله‌نی قایرمشیدیکه هر بر وقت اوگا حرکت و یرنده اونڭ مقعدلرندن هوا داخل اولوب کوساله سسی اوندن ظاهر اولوردی بنی اسرائیل او کوساله‌یه مفتون اولوب نهایت مرتبه‌ده اوگا محبت بیتوردیلر

٩٢) (**وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هٰرُونُ مِنْ قَبْلُ یَا قَوْمِ اِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ**) حقیقتا موسی طوردن قایدوب گلمزدن قباق هرون بنی اسرائیله دیدیکه ای جماعت درحقیقت سز بو کوساله‌یه ستایش ایتمکه مبتلا اولوب آلداندیگز بو سزڭ معبودگز دگلدر (**وَاِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمٰنُ**) درحقیقت سزڭ ربگز رحمن الله تعالیدر (**فَاتَّبِعُونِی وَاَطِیعُوا اَمْرِی**) مڭا تابع اولوب منم امریمه اطاعت ایدوب بو (برو) ده ستایش ایتمکی ترك ایدڭ (الله تعالی‌نڭ هرون باره‌سنده ویرن بو خبری قباقده توراتدن نقل ایتدوگمز خبری (که بزووی قایران هرون موسی قرداشیدی) تکذیب ایدیور)

٩٣) (**قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَیْهِ عَاکِفِینَ حَتّٰی یَرْجِعَ اِلَیْنَا مُوسٰی**) بنی اسرائیل هرونڭ جوابنده دیدیلر البته بز بو وگ عبادتنی ترك ایتمیوب اونڭ عبادتنده ثابت اوله‌جوق تا اینکه موسی قایدوب بزیم طرفمزه گلسون اوندن صکره موسی بو باره‌ده هر بر حکم ایلسه اوگا تابع اوللوق

٩٤) (**قَالَ یَا هٰرُونُ مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَیْتَهُمْ ضَلُّوا اَلَّا تَتَّبِعَنِ**) موسی علیه السلام طوردن قایدوب گلده بر حالده یتشدیکه

افعصیت امری ✿
٩٥) قال یا ابن ام لا تأخذ بلحیتی ولا برأسی ✿
٩٦) انی خشیت ان تقول فرقت بین بنی اسرائیل ولم ترقب قولی ✿
٩٧) قال فما خطبك یا سامری قال بصرت بما لم یبصروا به

بنی اسرائیل کوساله‌نڭ باشنه دولانوب رقص ایدیوردیلر گلوب بشوب نهایت غضبیله هرونه متوجه اولوب (دیدی ای هرون بونه امردر مندن صکره ظاهر اولوبدر زمانیکه سن بو نلاری گوردڭ ضلالته دوشدیلر نه شیئ سنی مانع اولدی بوندنکه مڭا تابع اولموب منیم کمی او نلاریله رفتار ایلمیوب او نلاره غضب ایتمدڭ (بنی اسرائیلدن (۱۲) مین نفردن باشقه هاموسی کوساله‌یه ستایش ایتدیلر) (**اَفَعَصَیْتَ اَمْرِی**) آیا منیم امریمه عاصی اولوب منیم اطاعتمدن خارج اولدڭ هرونڭ باشنك و سقالنك توکندن دوتوب بنا قویدی و ورماقه

٩٥) (**قَالَ یَا بْنَ اُمَّ لَا تَاْخُذْ بِلِحْیَتِی وَلَا بِرَاْسِی**) هرون دیدی ای آنام اوغلی (آنام اوغلی دیدی تا اینکه موسی‌نڭ قلبی رحمه گلسون) منیم باشمڭ و سقالمڭ توکندن دوتوب منی رسوا ایتمه‌گل

٩٦) (**اِنِّی خَشِیتُ اَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَیْنَ بَنِی اِسْرَائِیلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِی**) درحقیقت من خوف ایتدیم که اگر او نلاریله دعوا ایلیم سن دیه‌سنکه بو نه‌در بنی اسرائیل آراسنه تفرقه سالوب منیم سوزیمی گوزلمدڭ و حال آنکه گیدنده سڭا دیدیم که منیم یریمده جانشین اولوب بنی اسرائیلڭ امرینه مباشر اولوبن او نلار بله خوش رفتار ایتمکلی من سنڭ بو وصیتیگه گوره او نلارڭ امرینی تأخیره سالدیم تا اینکه سن اوزڭ گلسڭ بو عمللر هاموسی سامریدن ناشی اولوب بو فتنه‌یه باعث اولان سامریدر

٩٧) (**قَالَ فَمَا خَطْبُكَ یَا سَامِرِیُّ**) (اوندن صکره موسی علیه السلام سامری‌یه متوجه اولوب) دیدی ای سامری نه شیئ سنی وادار ایتدی که بو امری یعنی کوساله‌نی قایروب خلقی ضلالته سالدڭ (**قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ یَبْصُرُوا بِهِ**) سامری دیدی من گوردیم او شیئیکه بنی اسرائیل اونی گورمدیلر . فرعون غرق اولان زمانده بر آت ایاغنك یرینی گوردیم اما اوزینی گورمدیم بیلدیمکه الله تعالی

فقبضت قبضة من اثر الرسول فنبذتها وكذلك سولت لي نفسي ۞

۹۸) قال فاذهب فان لك في الحيوة ان تقول لامساس

طرفندن سنگا گوندریلن شخص‌در (جبرئیل) (فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ اَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا) من برقبضه توپراق او رسولنگ آتنگ آیاغندن کوتوردیم او توپراقنی قزلدن قایران بزووگ آغزیغه توکدیم بزوو دیریلوب سسلندی (وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي) منیم نفسیم مندن او تری بویله زینت ویردیکه بو عمل مندن صادر اولسون اهل تفسیر بویله ذکر ایدوبلر که مراد رسولدن جبرئیل در سامری آتنی گوزمیوب اما آت ایاغننگ یرینی گوردی او آتنگ ایاغنك یرنده علف کوکریوردی سامری برقدر او توپراقدن کتوروب قزلدن قایران بزووه ووردی حیاة تاپوب سسلندی لکن آیۀ شریفه‌یه دقت نظر ایتنده بویله ظاهر اولورکه (بو سوزی الله تعالی سامری‌دن موسی‌دن اوتری عذر مقامنده ذکر ایدیور اما بو سوزگ حقیقتی واردر بو مطلب حقیقتا بویله اولوبدر بو بارده نه الله تعالی‌دن و نه موسی علیه السلامدن هیچ برتصدیق یوخدر اگر حقیقی اولسیدی اولا بیلوردیکه موسی اوننگ عذرینی قبول ایدوب اوننگ تقصیریدن کیچیدی ثانیا بو بر بویله خلاف عقل و شرع اولان مطلبی سامری اوزی ترانشیده ایدن ذره حمل ایتدك جبرائیلی آته سوار ایدوب آتنی گوردرك ایتمیوب اونندن رحمت چکوب تاویلاته نگره مرتکب اولوب برصورت مقبوله‌یه داخل ایتمکدن اولی دگلمی ؟

۹۸) (قَالَ فَاذْهَبْ فَاِنَّ لَكَ فِي الْحَيٰوةِ اَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ) جناب موسی سامرینگ عذرینی قبول ایتمیوب امر ایتدی که بنی اسرائیل آراسندن خارج اولگان نه قدرکه عمرگ واردر هر بر شخصیکه سنی گوروب ایسته‌دی سنیله ملاقات ایدوب مصافحه ایلسون سن گرك او وقتده دیه‌سن سندن کنار اولینگ هیچ بر اعضالرگزدن منگا ورمینگ (اگر اتفاق دوشوب بر شخص اونیله مصافحه ایلیوب یا بر اعضاسی اوگا دگیدی هر ایکیسنی شدتیله قزدیرمه (تب) دوتاردی او جهته گوره سامری خلق آراسندن متوحش اولوب صحرالرده دولانوردی

وان لك موعدا لن تخلفه وانظر الى الهك الذي ظلت عليه عاكفا لنحرقنه ثم لننسفنه في اليم نسفا ۞

۹۹) انما الهكم الله الذي لااله الا هو وسع كل شيء علما ۞

۱۰۰ كذلك نقص عليك من انباء ما قد سبق وقد اتيناك من لدنا ذكرا ۞

۱۰۱) من اعرض عنه فانه يحمل يوم القيمة وزرا

هر بر شخصی گورنده اوزینی قزدیرمه دوتماق حوفدن دیوردیکه مندن کنار اولوب منگا یاووق اولمنگ (وَاِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ) برده ای سامری سندن اوتری الله تعالی یاننده قیامت گوننده عذابدن اوتری بر وعده واردرکه او وعده‌نگ خلافه گیدوب اوندن قوتلاره بیلمزسن الله تعالی او وعده‌سنه گوره سنگا عذاب ایده‌جکدر (وَانْظُرْ اِلٰى اِلٰهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا) ای سامری باخگل بو معبودیگه (کوساله) یه که اوننك عبادتنده دوروب اوندن قایتمادینگ (لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا) ای سامری سننگ اعتقادگه گوره‌که بو کوساله‌نی دیری حساب ایدیرسن البته اونی یاندیروب اوندن صکره او نی دریا سوینگ ایچنه آتاریق که اوندن هیچ بر علامت قالماسون

۹۹) (اِنَّمَا اِلٰهُكُمُ اللّٰهُ الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) ای بنی اسرائیل بو بزووه عبادت ایتمکی ترك ایدگ در حقیقت سزگ حق اولان معبود گزه الله تعالی‌دركه اوندن باشقه حق اولان معبود یوخدر (وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا) الله تعالی علمنك هر بر شیئه وسعتی واردر هیچ بر شی اوننگ علمندن خارج اولماز بو راده موسی‌ننگ قصه‌سی تمام اولدی بو وقتدن بویله الله تعالی رسول اکرمه خطاب ایدیر

۱۰۰) (كَذٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَاۤءِ مَا قَدْ سَبَقَ)یا محمد موسی‌ننگ خبری کمی کیچن خبرلردن سنگا اوتری ذکر ایدوب بیان ایدیریك تا اینکه سننگ دلیل و برهاننگ آرتق اولسون ایشیدنلر عبرت گوتوروب بصیرت صاحبی اولوب دین اسلامه داخل اولانلار دینلرینده پایدار اولوب داخل اولمیانلر داخل اولسونلار (وَقَدْ اٰتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا) یا محمد حقیقتا سنگا اوز طرفمزدن بیوك اولان قران ویرمیشیك هر بر شیئنگ ذکری هانسیکه لایقدر او شیلرده و او قصه‌لرده تفکر وتدبر اولسون او قراندر

۱۰۱) (مَنْ اَعْرَضَ عَنْهُ فَاِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وِزْرًا) هر بر شخصیکه قراندن اعراض ایدوب اوگا ایمان گتورمیوب عمل ایتمیه

در حقیقت او شخص قیامت کوننده کناه و معصیتدن دالّه برآغیر یوك کوتوروب او ننك سببیله عذاب و عقوبته کرفتار اولاجقدر

١٠٢) (خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلاً) کناه یوکنی کوتورنلر آخرتده همیشه عذابده اولاجقلر اونلاردن اوتری قیامت کوننده کناه یوکنی چکمك نه یمان یوك چکمکدر

١٠٣) (يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا) اوکونکه صوره نفخ اولنور (صورتلره روح داخل اولور) خلق حیات تاپوب محشره جمع اولورلر او کونکی کونده قناه کارلری کوزلری کور کورلقدن کوزلرینك حدقه‌سی کبود رنك اولدوقی حالده اونلری محشور ایدریك

١٠٤) (يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلاَّ عَشْراً) قیامت کوننك خوفندن بری برله کیزلین دانشوب دیورلر دنیاده سزنگ حیاتگر عمرگر اولمیوبدر مگر اون کیجه حیف اولسون بر بویله آز اولان وقته آلدانوب بویله کوندن غافل اولمیشوك

١٠٥) (نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ) یا محمد اونلارگ قیامت کونده کیزلین داشان سوزلرینه اوزلریدن عالمراقیک (إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلاَّ يَوْمًا) او زمانده که اونلارك دانشماقده عادلی و عقلده کاملی دیور که سز دنیاده دورمیوبسگز مگر بر کوننگ مقداری [یعنی دنیاده ایلدیکگر عمر آخرت مقابلنده برکون مقداریدر آخرت مقابلده دنیاده ایلدنگی عمرلری اونلارگ نظرنده نهاینده آز و اکسوك اولماقنه کوره کاهی اون کیجه حساب ایدوب کاهی برکون حساب ایدرلر

١٠٦) (وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ) یا محمد سندن سؤال ایدیرلر ایا قیامت کونده بو اوجا داغلار نیجه اولور (فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا) یا محمد) اونلارك جوابنده دیکلن منیم ربم او داغلاری بریلدن حرکت ویروب قوم کمی ایلیوب اودن صگره یل کوندروب اونلاری هوایه قالخزوب فنایه ویریر

١٠٢) خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلاً

١٠٣) يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ۞

١٠٤] يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلاَّ عَشْراً ۞

١٠٥) نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلاَّ يَوْماً ۞

١٠٦] وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا

(فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا) اوندن صکره الله‌تعالی همان داغلارگ یرینی دوز و مسطح قرار ویرر (لاَ تَرَى فِيهَا عِوَجاً وَلاَ أَمْتًا) یا محمد یرده نه بر اکریلك و چوقورلق‌و نه بر اوجالق کورمزسن (یعنی قیامت کوننده یرده نه دره نه‌تپه اولماز)

١٠٧) (يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لاَ عِوَجَ لَهُ) قیامت کوننده جمیع نوع بشر الله تعالی طرفندن قیامت کونه چاغرانه تابع اولوب اوننگ چاغرماقندن هیچ بر طرفه میل ایدوب کنار اولایبلمزلر بلکه اوننگ چاغرماقیله هاموسی محشره جمع اولورلار (وَخَشَعَتِ الأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلاَ تَسْمَعُ إِلاَّ هَمْسًا) قیامت کوننده هامو سسلر الله تعالی خوفندن ذلیل و ضعیف اولور (یا محمد) هیچ برسسی ایشیتمزسن مگر کیزلین و سست اولدوقی حالده

١٠٨) (يَوْمَئِذٍ لاَ تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلاَّ مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلاً) قیامت کوننده هیچ بر شفاعت ایلیه‌ننگ شفاعتی منفعت ویرمز (یعنی هیچ بر شخص شفاعت ایده‌بیلمز) مگر او شخصیکه شفاعتدن اوتری الله تعالی اوگا اذن ویروب و اوننگ شفاعت بارسنده دانشماقنه راضی اولمش اولا

١٠٩) (يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا) الله تعالی خلقنگ قباقده کیچن و اوندن صگره گلن احواللرینه عالمدر اما مخلوق الله تعالی‌ننگ ذات پاکنه احاطه ایدوب عالم اولمازلر

١١٠) (وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ) قیامت کوننده عاصیلرگ یوزلری حیات ابدی صاحبی خلقنگ امرلرینه قائم اولان الله تعالی‌دن اوتری ذلیل اولورلر (وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا) حقیقتا هر بر شخصیکه دنیاده ظلم ایتمك معصیتنی‌اوزینه یوکلیوب آخرته آپاره بویله شخص اوز نفسنه ضرر ویروبدر او ضرردن ابدا خلاص اولماز

١١١) (وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ) هر برشخصیکه قرآنه ایمان کتوردیکی حالده یاخشی وکوزل عمل ایلیه (فَلاَ يَخَافُ

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا لاَ تَرَى فِيهَا عِوَجاً وَلاَ أَمْتًا ۞

١٠٧) يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لاَ عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ الأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلاَ تَسْمَعُ إِلاَّ هَمْسًا ۞

١٠٨) يَوْمَئِذٍ لاَ تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلاَّ مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلاً ۞

١٠٩) يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِهِ عِلْماً ۞

١١٠) وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْماً ۞

١١١) وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلاَ يَخَافُ ۞

ظلماً ولا هضماً ۞
۱۱۲) وكذلك انزلناه
قرآناً عربياً وصرّفنا فيه
من الوعيد لعلّهم يتّقون او
يحدث لهم ذكراً ۞
۱۱۳) فتعالى الله الملك الحق
ولا تعجل بالقرآن من قبل
ان يقضى اليك وحيه ۞

ظلماً ولاهضماً) او شخص نه اوگا ظلم اولنوب عذاب ایتمکدن و نه اونـگ اجر و ثوابی ناقص اولندافدن خوف ایتمز بلکه اونـگ ثوابی درست تماما و یریلوب هیـچ وقت اوگا عذاب اولو نماز

۱۱۳) (وكذلك انزلناه قرآناً عربياً وصرّفنا فيه من الوعيد) یا محمد) نجه که بو سوره‌نی و بو آیه‌لری خلقی انذار ایتمکدن اوتری سگا گوندردیك هایله بو قرآنی عرب دیلنده سگا نازل ایدوب و عذاب آیه‌لرینی مکرر ذکر ایلیوب بیان ایتدیك (لعلّهم يتّقون او يحدث لهم ذكراً) شاید بو قرآنـگ سببنه مشرکلر شرك و معصیتی ترك ایدوب موحد اولسونلر یا اینکه بو قرآن اولاردن اوتری بر خیر و اطاعت وجوده گتوروب اوگا تابع اولوب نجات تاپسونلار بو ایکی امرگ برینه امید وار اولوب اولارنی انذار ایتگل

۱۱۳) (فتعالى الله الملك الحق)حق همیشه‌لك اولان پادشاه عالم [الله تعالى] ملحد و مشرکلرگ سوزلریندن اوجادر مخلوقنگ تمام امرلری حیات و مماتلری اونـگ قبضهٔ قدرتنده‌در هیـچ برشی اونـگ قدرتندن خارج اولایلمز (ولا تعجل بالقرآن من قبل ان يقضى اليك وحيه) (الله تعالى طرفندن رسول اکرمه قرآن شریف نازل اولان زمانده وحی تمام اولمامش تعجیل ایلیوب اوخوردی که مبادا اونـگ حفظندن خارج اولسون الله تعالى بو آیه شریفه‌ده رسول اکرمی تعجیل ایتمکدن نهی ایدوب تانی و آرامیله رفتار ایتمکه امر بویوریر (یا محمد) قرآن سگا نازل اولوب اونـگ وحی تمام اولمافدن قباق سن اونی اوخویوب حفظ ایتمکه تعجیل ایتمه گلن صبر ایتگل وحی سگا تمام اولسون اوندن صکره اونی جمع ایدوب سگا حفظ ایتدیرملك بزیم عهده‌مزده‌در خوف ایتمه هیـچ بر حرف قرآنـگ حرفلریندن سندن فوت اولماز رسول اکرم الله تعالى ادبیله ادبلنوب اوندن صکره امته ادب تعلیم ایتمك مقامنده بویوروبدر [هر بر امرده تعجیل ایتمك شیطاندن آرام اولوب فکریله رفتار ایتمك رحمن دندر)

وقل ربّ زدني علماً ۞
۱۱۴) ولقد عهدنا الى
ادم من قبل فنسى ولم
نجدله عزماً ۞
۱۱۵) واذ قلنا للملئكة
اسجدوا لادم فسجدوا الا
ابليس ابى فقلنا يا ادم ان
هذا عدوّ لك ولزوجك
فلا يخرجنّكما من الجنة
فتشقى ۞
۱۱٦) ان لك الّا تجوع فيها
ولا تعرى

(وقل ربّ زدني علماً) یامحمد) تواضع ایدوب الله تعالىیه شاکر اولگلن که هر برشیئنگ فاعده‌سنی سگا تعلیم ایدیر دیگلن ای منیم ربم همیشه منم (*) علممی آرتروب مگا تعلیم ایتگلن

۱۱۴) (ولقد عهدنا الى ادم من قبل فنسى ولم نجد له عزماً) بو انسان طایفه‌سی الله تعالىنك امرینه مخالف اولوب اونـگ اطاعتندن خارج اولمافده گویا آتالاری آدمه تقلید ایدویلر. حقیقتا سزدن قباق بابا گز آدمه عهد ایتدیك که او معین اولان آغاجگ میوه‌سندن یمه‌سون بزیم عهدیمزه درست فکر ویرمیوب وصیتمزی حفظ ایتمدی فراموش ایدوب آغاجگ میوه‌سندن میل ایتدی اوندن اوتری بزیم ایتدیکمز عهدده ثابت و بر قرار اولماق تاپمادیق شیطانـگ وسوسه‌سنه تابع اولوب بزیم عهدیمزی ترك ایتدی

۱۱۵) (واذ قلنا للملائكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس ابى) زمانیکه بز ملائکه‌یه دیدیك همینکه آدمه روح نفخ اولوندی اوگا سجده ایلیگ ملائکه‌لر هاموسی سجده ایتدیلر مگر (شیطان) سجده ایتمکدن ابا و امتناع ایدوب آدمه سجده ایتمدی (فقلنا يا ادم انّ هذا عدوّ لك ولزوجك فلا يخرجنّكما من الجنّة فتشقى) آدمه دیدیك ای آدم در حقیقت بو شیطان سگا و آروادگ (حوا) یه دشمندر اولماسونکه سزه وسوسه ایدوب سزی جنتدن خارج ایتسون ای آدم او وقتده روزیگن اوتری زحمته دوشوب گذران ایتمکده بیوك زحمتلره دوچار اولاجقسن (۹۸)

۱۱٦) (انّ لك الّا تجوع فيها ولا تعرى) ای آدم سندن اوتری جنتده هر بر طرفدن آسوده‌لك واردر جنتده نه آج اولماسونکه احتیاجگ

(*) قید علمگ شرافتنه بو کفایت ایدر که الله تعالى رسول اکرمی هیچ بر شیئی آرتق ایستمکه امر بویورمیوبدر مگر علمگ ایستمکه مایهٔ سعادت دنیا و آخرت علم اولدیغی سببنه الله تبارك و تعالى پیغمبر اکرم و رسول محترمنی علمگ آرتق طلب ایتمکه امر بویوریر آیا ملت اسلام آیهٔ شریفه‌نگ مضمونه عمل ایدوب

بقیه‌سی)

[illegible]

طعامه اولسون و نه لباسدن عاری اولماسون که بر لباسه احتیاجگ اولسون بلکه طعام و لباس مقامنده اولان شیلرسلی لباسدن وآجلقدن بی‌احتیاج ایدر ١١٧) (وَاَنَّكَ لَاتَظْمَؤُ فِيهَا وَلَا تَضْحٰى) البته سن (ای آدم) جنتده نه سوسز اولمازسن نده آغاجلارگ سایه‌سنده اولماق سببیه گونگ حرارتی سگا تأثیر ایتمز	١١٧) وَاَنَّكَ لَاتَظْمَؤُا فِيهَا وَلَا تَضْحٰى ۞
١١٨) (فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ) (بو نصیحتلری و جنتده اولان منفعتلری الله تعالی آدمه اعلان ایتدکدن صگره) شیطان آدمه وسوسه ایتدی (قَالَ يَا اٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى) شیطان وسوسه ایدوب دیدی ای آدم آیا استیورسنکه من سنی دلالت ایدیم بر آغاجه که اگر او آغاجگ میوه‌سندن میل ایدرسن همیشه جنتده قالوب فانی اولمیان ملك صاحبی اولورسن	١١٨) فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا اٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى
١١٩) (فَاَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا) آدم و حوا شیطانگ وسوسه‌سنه آلدنوب او نهی اولونان آغاجگ میوه‌سندن یدیلر همینکه او میوه‌دن یدیلر کشف العوره اولماقگ قباحتی اونلاردن اورتری ظاهر اولدی ستر عورتدن اورتری آختارماقه باشلادیلر (وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ) همینکه بر ستر عورت تاپمادیلار جنتگ آغاجلارینگ یاپراقلریندن اوزلرینه (*) یاپشدیروب ستر عورت ایتمکه با قویدیلر (وَعَصٰى اٰدَمُ رَبَّهُ فَغَوٰى) (الله تعالی قباقده ذکر اولنان نصیحتلری آدمه	١١٩) فَاَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصٰى اٰدَمُ رَبَّهُ فَغَوٰى

(*) [illegible]

١٢٠) ثم اجتبٰه ربه فتاب علیه و هدی ✡

١٢١) قال اهبطا منها جمیعا بعضکم لبعض عدو فاما یأتینکم منی هدی فمن اتبع هدای فلا یضل و لا یشقی

ایدوب شیطان و سوسەسندن اونی اوزرخورما قیله بویله آدم اوز ربی الله تعالی‌یه عاصی (*) و حق یولندن گمراه اولوبن کناره دوشدی (بو آدم نوع بشرگ اکثرینگ باباسیدرکویا نوع بشر الله تعالی‌یه عاصی اولوب اطاعتدن خارج اولمافده همین آدمه تقلید ایدوب الله تعالی‌یه عاصی اولورلار

١٢٠) (ثُمَّ اجْتَبٰاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدٰى) بوخطا آدمدن صادر اولاندن‌صگره توبه مقامنه گلدی اونگ ربی الله تعالی‌ده اونگ توبەسنه گوره اونی اختیارایدوب توبەسنی قبول ایتدی و توبەسنده محکم دوروب عصمت و تقوی طریقەسنی حفظ ایتمکده الله تعالی اونی ثابت و بر قرار ایتدی

١٢١) (قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ) آدم و حوا نوع بشرگ اصلی وکوکی اولماقه گوره الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده اونلاره جمع لفظیله‌خطاب ایدوب یوریر هاموگز تماما (یعنی نسلگرده اولان اولادیگرده) جنتدن خارج اولوب یریوزنده ساکن اولینگ بر حالنده که انسان بعضی بعضی دیگره دشمن اولورسگز (فَاِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنّ۪ي هُدًى) اگر بوندن صگره سز انسانه منیم طرفمدن بر پیغمبر و برکتاب چکیلوب سزی هدایت ایده (فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقٰى) هر بر شخصیکه منیم طرفمدن گلن کتاب و پیغمبره تابع اولوب مگا

(*) قید بو آیهٔ شریفه نوع بشری خبردار ایتمکدن عبارتدر یعنی بر ادم ویروب باخوب گورینگ بر خطانی بوتری که بونینگ آدمه ترك اولی دیور مگر آدم کمی ابوالبشر پیغمبرگ خطاسنه بویوریر اونی عاصی و گمراه آدیله یاد ایدوب گناهکار قرار ویریر تا اینکه توبه ایلمین صگره اونینگ خطاسنی توبەسیله باغشلیوب اوتدن گذشت ایدیر اما سز نوع بشر آدم اولادی سزدن صادر اولان گناه کبیرلر باره‌سنده امر معصیتی اوز گزه سهل و آسان ایتمکدن اوتری آدم گناهنی ترك اولی آدیله آد لندیریر سگز آیا الله تعالی سزیله نه قسم رفتار ایدوب نه مرتبه‌ده سزی گناهکار و عاصی حساب ایده‌جکدر

١٢٢) و من اعرض عن ذکری فان له معیشة ضنکا

١٢٣) و نحشره یوم القیامة اعمی ✡

١٢٤) قال رب لم حشرتنی اعمی و قد کنت بصیرا

١٢٥) قال کذلك اتتك ایاتنا فنسیتها و کذلك الیوم تنسی ✡

١٢٦) و کذلك نجزی من اسرف و لم یؤمن بایات ربه و لعذاب الاخرة اشد و ابقی ✡

١٢٧) افلم یهد لهم کم اهلکنا قبلهم من القرون یمشون فی مساکنهم

ایمان کتوره دنیاده ضلالته دوشمیوب آخرتده‌ده شقیلردن اولمیوب عذابه گرفتار اولماز

١٢٢) (وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْر۪ي فَاِنَّ لَهُ مَع۪يشَةً ضَنْكًا) اما هر بر شخصیکه منیم کتابم قرآنمدن اعراض ایدوب ایمان گتورمیه در حقیقت اوندن اوتری دنیاده تنك اولان زندگانلق اولور اگرچه ظاهرده اونگ زندگانلقنده وسعت اولمش اولا اما حقیقتا هیچ وقت اوندن اوتری راحت و آسوده‌لك اولماز

١٢٣) (وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى) بزیم کتابمزه ایمان کتورمین شخصی قیامت گوننده گور محشور ایدریك تا اینکه محشر اهلنك آرا سنده هیچ بر طرفه یول تاپا بیلمەسون

١٢٤) (قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَن۪ي اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَص۪يرًا) او کور محشور اولان شخص دیور ای منیم ربم نه جهته گوره منی کور محشور ایتدك و حال بوکه منیم گورن گوزیم واریدی

١٢٥) (قَالَ كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيَاتُنَا فَنَس۪يتَهَا) الله تعالی اونگ جوابنده بویوریر سنده دنیاده بویله ایلیوبسن واضح و آشکار اولان دلیل و بر هانمز دنیاده سگا گلدی اونلاری یادندن چخاروب اونلاره باخوب اعتبار کتورمکدن گوزیگی کور ایتدگ (وَكَذٰلِكَ الْيَوْمَ تُنْسٰى) هابیله سنده بوگونکی گوننده بزیم یادیمزدن چخوب گوزینگ ایشقنی سندن آلوب سنی کور حالنده باقی قویاریق

١٢٦) (وَكَذٰلِكَ نَجْز۪ي مَنْ اَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاٰيَاتِ رَبِّه۪) هابیله جزا ویروریك او شخصه که اوز ربی الله تعالی‌نك آیاتنه ایمان گتورمیوب اوگا شریك قرارویرمش اولا (وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَدُّ وَاَبْقٰى) البته آخرتك عذابی شدتلو و همیشه اولاندر

١٢٧) (اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ ف۪ي مَسَاكِنِهِمْ) یا محمد) آیا بو قریش طایفەسنی هدایت ایدوب حقه

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي النُّهَىٰ ✿

١٢٨) وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى ✿

١٢٩) فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ✿

١٣٠) وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ

یتورمیور بوکه نه قدر جماعتلر اونلاردن اقاق کیجن قرنلردن (عادثمود جماعتی کمی) هلاك ایتدیك ایمدی بو قریش جماعتی سفرلرنده شامه کیدوب کلنده او نلارك مسکنلرینه یتشدیکده آثارلرینی باحوب گوریرلر نته دن او ترى اونلاردن عبرت گورمیورلر (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي النُّهَىٰ) در حقیقت کیجن قرنلرگ، هلاك اولمهلرینده عقل صاحبلرینڭ او ترى الله تعالی نڭ توحید وقدرتنه دلیل و برهانلر واردر

١٣٨) (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى) یا محمد) اگر سنڭ ربڭ الله تعالیدن سنڭ امتڭ عذابنی تاخیره سالماق حکم ازلیده کیجمهسیدی البته لازم اولان عذاب وقت معینده اونلاره یتشوردی (نجه که عاد وثمود قومنه یتشدی) اماالله تعالی خلاف وعده ایتمیوب اونلارگ عذابنی قیامت کوننه تاخیره سالدی

١٢٩) (فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ) یامحمد) قریش جماعتی سگا طعن وورروب سگا اذیت و یرن داتشان سوزلرینه صبر ایتکلن (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا) یا محمد حمدوثنا ایدوب ربك الله تعالی نی ذکر ایتکلن گون چیقماقدن قباق (صبح نما زنده که وقتلرك یاخشیراقیدر) و غروبدن قباق (عصر نمازنده که دعا مستجاب اولان وقتدر) (وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ) که ذکر ایتکلن الله تعالی نی کیجهنڭ ساعتلرینده وگوندوزگ ایکی طرفنده اولنده وآخرنده (لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ) بو وقتلرده الله تعالی نی ذکر ایدوب امید وار او لکلن بو گاکه الله تعالی سگا اوقدر اجر و ثواب و یرر که قلبك شاد اولوب راضی او لاسن

١٣٠) (وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ) (یا محمد) نظرگی طولانی ایدوب باخما کلن اوشیلره که لذت آپارمقدن او ترى کافرلرك هر برصنفنه عطا ایلیوب و بر شوك (زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ) او نلار دنیا حیاتنك زینتیدر

وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ

١٣١) وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ

او شیلری کافرلره عطا ایدوب و یرمشوك تا اینکه او شیلرگ سببنه او نلاری دنیاده عذابه سالوب دخیده طغیان ایدوب معصیتلری آرتق اولسون (وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ) (یا محمد) سنڭ ربڭ الله تعالی سگا و یرن روزی و نعمت (دین اسلام و نبوت که سگا عطا یوبو رو یدر) یاخشی وگوزل وباقی قالاندر نهقدر که دنیا وار سنڭ دین و آیتڭ باقی قالاجاقدر

١٣١) (وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا) یامحمد) سنڭ دینڭه داخل اولان قوم اقربالریڭی نمازی وقتنده ادا ایدوب وقتلرینی محافظت ایتمگه مخصوصا امر ایتکلن اوزگده نمازده صابر اولوب محکم دورگلن (رسول اکرم بو آیهٔ شریفهدن صکره خصوصا گیجهلر اوقدر نماز قیلدیکه مبارك قدملری شیش گتوردی (نجه که ادیبلرگ امامی و بلیغلرگ لسانی امام ابو عبدالله ابن سعید المصری البوصیری مشهور برده قصیدهسنده دیور

(ظلمت سنة من احی الظلام الی
ان اشتکت قدماه الضر من ورم (*)

(لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ) یامحمد) نه سنڭ اوز نفسگه و نه

(*) قیه منیم روحم سنڭ ورم ایلین قدملرگه فدا اولسون یا رسول الله او ادیب شاعر دیدیکی بولدیر آرتق نه ظلم اولور سن اقرار و یرن قالوق خیر یعت یارسنده او نمازیکه اولی چوخ قیلماقدن سنڭ قدم شریفلرگه ورم ایتمشیدی سنڭ امتڭ اولی ترك ایدوب دیمك اولور که بر قدر زماندن صکره خلقڭ آرسنده نمازگ آدی ذکر اولوب اوزیندن بر آثار قالماسون خصوصا جمعه نمازی که قرآن شریفده اونڭ بارهسنده الله تعالی تاکید ا حکم و یروب و سنڭ چانگ یا رسول الله اولی اقامه ایتمکه نه قدر تاکید بیورمشسن بر طایفه ملت اسلامدن اولی ترك ایدوب بلکه حرام دیورلر طایفهٔ دیگرده بر صورت ظاهر اولدن جمله گتورییرلر یا رسول الله سن قرار قویان قانونلردن ملت اسلام آرسنده بر علامت قالمیوب ادلارینی ملت پرست دیندار قویان شخصلرده سنك طریقه و رفتارگدن هیچ بر علامت ظاهر اولمیور یا رسول الله بر زمانهیه واقع اولمشوقکه یالان سوزلر رواج تاپوب صاحبلری عزیز و محترم اولوبلار اما بو قرآن و دینلر قرآن شریفه و سن قرار قویان طریقهلره تمسك ایدنلرگ سوزی غیر مقبول او ز لری خوار و ذلیل بلکه ملحد و زندیق آدیله آدلانورلار

وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى ۞

١٣٢) وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ اَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الْاُولٰى ۞

١٣٣) وَلَوْ اَنَّا اَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ لَقَالُوا لَوْلَا اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزٰى ۞

١٣٤) قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ اَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدٰى

غیر شخصلره روزی و برمکه سندن سؤال ایتمیوب تکلیف ایتمیورز بلکه سنگ اورگه‌ده روزی و برن بزبلك توجهك بزه اولوب صاحب مال مشرکلره نظر ایتمه‌گان (وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى) آخرت امرینگ خیر اولماقی اهل تقوی‌دن اوتربدر

١٣٢) (وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ) مشرکلر عادتلری اوزره کفر عنادلریندن دیدیلر نه‌دن اوتری (بو محمد) بزه بر دلیل و معجزه اوز ربی الله تعالی طرفندن کتورمیور تا اینکه اونگ حق اولماقی ظاهر اولسون (اَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الْاُولٰى) الله تعالی اونلارگ جوابنده بویوریر) آیا بو قرآن شریف معجزه دکل که کیچن کتابلرده اولان مطلبلرگ بیانی و هامونندن آرتق دلیل و برهانلر بو قرآن‌ده‌در بو نیله بله گنه معجزه ایستیورلر

١٣٣) (وَلَوْ اَنَّا اَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ) یا محمد) اگر بز بو مشرکلره قرآن نازل اولماقدن قباق بر عذاب گوندروب هلاك ایتسیدیك (لَقَالُوا لَوْلَا اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزٰى) البته قیامت گوننده دیه‌جکدرلر ای بزیم ربمز بزه عذاب گوندروب عذاب سببنه ذلیل و خوار اولماقدن قباق نه‌دن اوتری دنیاده بزه پیغمبر گوندروب بزی هدایت ایتمدگ تا اینکه سنگ آیاتنگه و پیغمبرنگه تابع اولیدیك مشرکلر بو سوزی دیمگه یول تاپماماق سببنه الله تعالی بویوریر اونلاره پیغمبر و کتاب گوندردیك تا اینکه هر بر طرفدن دلیل و جهتلری قطع اولسون

١٣٤) (قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا) مشرکلر مکه‌ده دیوردیلر گورك نه وقت بو محمده بلا نازل اولور تا اینکه اونگ شرندن خلاص اولاق الله تعالی اونلارگ بو سوزلرینگ ردنده بویوریر (دیگیل مشرکلره یا محمد) بز هاموموز گوزلیوریك گورك کیمه بلا نازل اولور سنده گوزلیورم سیزده گوزلیورسگز منمی اوتری عذابی گوزلیگه (فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ اَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدٰى) البته قیامت گوننده

بیلورسگز حق و دوز اولان یولك صاحبی و هدایت تاپوب ضلالتدن قورتاروب حقه واصل اولان کیمدر آیا بزلك یا سزسگز (له الحمد والمنة (طه) سوره‌سینگ تفسیری تمام اولدی نه گوزل عبرت گتوروب بصیرت صاحبی اولماق قصه‌یه شامل اولان سوره‌در. رسول خدا بویوردیلار هر شخصیکه (طه) سوره‌سنی قرائت ایلیه (یعنی مضمونی درست آگلیوب اوگا عمل ایلیه) الله تعالی اوگا مهاجر و انصارگ ثوابندن عطا بویورور (مهاجر و انصارگ ثوابندن عطا ایتمك دکل مگر علم جهتنه البته بو سوره مبارکه‌نك مضمونده فکر ویروب دقت ایدن شخصه خصوصا علم آیه‌سنه علمك درجه‌سی عالی اولماق جهتنه الله تعالی مهاجر و انصار ثوابنده شریك ایدر (رسول اکرم بویوردیلار علمانگ مرکبی الله تعالی یولنده شهید اولان شخصلرگ قاندن افضلدر دین وملته او قدرکه هر بر علمی یازوب انتشار ایتمك منفعت ویریر جهاد ایدوب شهید اولماق او منفعتی یتورمز قباقکی حدیثده مهاجر و انصار ثوابنده شریك اولانلردن مقصود صاحب علم شخصلردرکه دین و مذهبه علم سببنه خدمت ایدوب ترقی ویرسونلر)

انبیا سوره سیدر مکه‌ده نازل اولوب

(١١٢) آیه (١١٦٨) کلمه‌در (٤٨٩٠) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحيم

١٧

اون یدنجی جزو

٢) اقترب للناس حسابهم وهم فی غفلة معرضون

٣) ما یأتیهم من ذکر من ربهم محدث الا استمعوه وهم یلعبون

٢) (اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ) خلقدن اوتری حساب ویرن کونلری (قیامت کونی) یاووقلاشدی حالبوکه اونلار الله تعالی‌دن غافل اولوب اونک ذکرندن اعراض ایدیورلر (قیامت کونی بزیم نظریمزده اگرچه بعید کورونیر اما الله تعالی یانده هر برشیکه کلوب یتیشه اولدی یاووق حساب اولونماق، سینه همین آیهٔ شریفه‌ده قیامتنگ یاووق اولماقلقی خبر ویردی

٣) (مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ اِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ) بومشرکلره اوز ربلری الله تعالی طرفندن ایجاد اولنوب قرآننگ آیه‌لریندن کلمز مگر ایسکه اوگا قولاغ ویروب اشیدورلر اما بر حالده که او آیه‌لره استهزا (*) ایدوب عبرت بردار اولماز لار

(*) (قرآن شریفک آیه‌لرینه قولاغ ویروب یا اوقوب اوندن عبرت گوزوروب اوننگ نصیحت وموعظه‌لرینه عمل ایلیوب

٤) لاهیة قلوبهم واسروا النجوی الذین ظلموا هل هذا الا بشر مثلکم افتأتون السحر وانتم تبصرون ۞

٤) (لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ) قرآننگ کورل احکاملریندن مشرکلرنگ قلبلری غافل اولدوقی حالده یوز دوندروب اعراض ایدیورلر (وَ اَسَرُّوا النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا) ظالم اولان مشرکلر بری بر بله کیزلین دانشه‌قلارینی نهایت مرتبه‌ده مخفی دوتدیلر که هیچ بر نفر اوگا عالم اولماسون اما اوتنی خبرسزدرلر که الله تعالی هر بر کیزلین سوزلره عالمدر (هَلْ هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ) بری بریله مشرکلرنگ کیزلین دانشان سوزلری بو ایدیکه دیوردیلر بو (محمد) که دیور من پیغمبرم بوده سزنگ کمی بشردر بشردن نجه اولور که پیغمبر اولسون بو پیغمبر دکلدر بلکه ساحردر (اَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ) سز اوزگز بیلوب کوریرسگز که بو ساحردر بونیله بیله اوننگ سحرینه حاضر اولوب سوزلرینه قولاغ ویریرسگز

(بقیه‌سی)

اوننگ آدابیله ایشیتمکدن وتری کرک اولسون نه اینکه قرآن شریف تلاوت والنده یا هیچ فکر ویرمیوب یا اینکه قارینگ نغمه‌لرینه متوجه اولوب مطالب قرآنی درک ایتمکدن غافل اولسون یا شخص اوزی قرائت ایدن وقتده آیات کریمه‌نک معانیی عالیه‌سنه هیچ بر دقت نظر ایتمیوب مقصودی آیه‌نگ یا سوره‌نگ آخرینه یتمکلق اولسون نه نکته بزیم بو زمانلرده اموات یانینده تلاوت اولنان قرآنلر بو قبیل تلاوت اولنور نه اینکه قاری اوننگ معانی روح افزاسنه ملتفت اولسون بلکه الفاظلیه‌ده درست ایفا اینکه ملتفت اولمیوب مقصودی کلام شریفنگ آخرینه یتمک اولور آیا بویله قرائتدن غیر از سخط الهی نه حاصل اولاجقدر اموات صاحبلری شاد اولورلار که اوز میتلریمزدن اوتری قرآن تلاوت ایتدیروب اوننگ ثوابندن نجات تاپاجقلر او بی احترامقیله ارزال [illegible] قرآن تلاوت ایدن وقتده قرآن شریفک مقصدی اولیور اوننگ بوخومانده بولمن اوشنه بیوک ضرر و مضرت کسب ایدیورلر آیا رسول اکرم نبی ولامقام قرآنی اموات اوستنده اوقوماقه او بی احترامقیله که مشاهده اولنور امر بویورمشمی یا اینکه دیریلکده جهالت مرشیله اولان شخصلره حیات ویروب نوع بشردن اوتری دنیا و آخرت دستور العملی قرار ویروب اوننگ احکام و آدابنه محکم یاپشوب دنیا و آخرت خوشبختلقی کسب ایتمکلک اوتری اوننگ حفظ خزانه‌سنه امر بویورمشدر مسبب ندر که قرآن شریفنگ احترامی و اوننگ احکامنه عمل ایلیوب اوننگ آدابیله موفق اولماق بز مسلمانلرک آراسندن یوقلمش اولوبدر حقیرده بو مطلبده متحیر قالمشام گویا طبیعت ملت اسلام باطل و دل فریب سوزلره بالطبع مایل اولوب حق وخلاف خواهش نفس اولان سوزلردن متنفردرلر بویله دکل بلکه لغو باطل سوزلره تابع اولوب قرآن شریفدن کنار اولماقه جهالت باعثدر

٥) قال ربی یعلم القول فی السماء والارض وهو السمیع العلیم

٦) بل قالوا اضغاث احلام بل افتریه بل هو شاعر فلیأتنا بایة کما ارسل الاولون ✡

٧) ما امنت قبلهم من قریة اهلکناها افهم یؤمنون

٥) (قَالَ رَبِّی یَعْلَمُ الْقَوْلَ فِی السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ)
(رسول خدا مشرکلرگ جوابنده) دیدی منیم ربیم الله تعالی
آسمانده و یرده اولان سوزلره عالمدر هیچ بر شی اوگا مخفی قالماز
نجه که سز کبو گیزلین دیشماقگری مگامعلوم ایتدی (وَهُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ)
الله تعالی زمشرکلرگ سوزلرینی ایشیدوب هر بر عمللرگزه عالمدر

٦) (بَلْ قَالُوا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ) دلیل و برهان قیاقنده سو
زی باطل اولان شخصی ناخوب گوررسن بر سوزده ثابت اولمیوب
هر دفعه بر غیر مقبول اولان دلیله چك ووریر ها بیله ایدی مکه‌ده
اولان مشرکلرگ احوالی قرآنگ مقابلنده عاجز قالماق سببینه اول
دیدیلر بوشخص ساحردر اوندن صکره اوسوزلریندن قایدوب نجه که بو آیه‌ده
خبر ویریردیدیلر یوخ محمد ساحر دگل بلکه اونگ بو سوزلاری (یعنی قرآن)
بوخوده گورن باطل سوزلردر که هیچ بر وقت او سوزلرگ اعتباری
یوخدر (بَلِ افْتَرَاهُ) گه دیدیلر یوخ بوخوده گورن سوز
لرده دگل بلکه اوزیندن قایروب الله تعالی‌یه بالاناسناد ویردیگی سوزلردر
(بَلْ هُوَ شَاعِرٌ) اوندن صکره دیدیلر یوخ بونلارده دگل بلکه بو
شاعردر قرآنده شعر قیلنه‌ندر (فَلْیَأْتِنَا بِاٰیَةٍ کَمَا اُرْسِلَ الْاَوَّلُونَ)
گرك بو محمد بزدن اوتری بر معجزه گتورسون نجه که اوندن
قباق الله تعالی طرفندن گوندریلن پیغمبرلر معجزه گتوردیلر

٧) (مَا اٰمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْیَةٍ اَهْلَکْنَاهَا اَفَهُمْ یُؤْمِنُونَ)
یا محمد بو مکه اهلی سندن معجزه ایستیورلر اونلردن قباق کیچن
امتلره و جماعتلره که الله تعالی طرفندن پیغمبر کلوب معجزه گتور
دیلر هیچ بر قریه‌نگ اهلی پیغمبرلره ایمان گتورمدیلر بزده اونلاری
هلاك ایتدیك بو مشرکلرگ کفر و عنادلری کیچن امتلردن آرتقرا
قدر اونلر که معجزه‌یه ایمان گتورمدیلر آیا بو مشرکلر ایمان گتوره
جکدرلر بو مشرکلر هیچ بر معجزه‌یه ایمان گتورمزلر ایمدیکه ایمان

گتورن دگللر عبث یره بزده معجزه‌مزی اونلاردن اوتری ظاهر و
آشکار ایتمزبلك

٨) (وَمَا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحِی اِلَیْهِمْ) بو آیه
شریفه مشرکلرگ او سوزلنی رد ایدیر که دیدیلر بشردن پیغمبر
اولماز بو بوریر (یا محمد) سندن قباق کیچن امتلره پیغمبر گوندر
مه‌مشوك مگر (انسانلر) کشیلردن پیغمبر قرار ویروب اونلاره وحی
گوندرمیشوك هیچ بر زمانده ملکدن پیغمبر قرار ویرمه‌میشوك
(فَاسْئَلُوا اَهْلَ الذِّکْرِ اِنْ کُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) ای قریش جماعتی
اگر سز بوگا عالم دگلسگز که بشردن پیغمبر اولور اهل کتابدن
سؤال ایلسگ اونلار سزه بیلدیرسونلر که پیغمبر همیشه بشردن اولوب
ملائکه‌دن پیغمبر اولمیوبدر مکه اهلی مشرکلر مدینه‌ده اولان
اهل کتابگ یانه گیدوب اونلار ایله رسول خدانگ دفعی باره
سنده مصلحت و شورا ایتمکلریلگ سببنه الله تعالی بشردن پیغمبر اولما
نگ حقیقتی اوزلری اعتقاد ایتدیکی اهل کتابدن سوال ایتمکه امر
بو بوردی)

٩) (وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا یَأْکُلُونَ الطَّعَامَ) قباق کیچن
پیغمبرلری بر قسم طعام یمین جسم و بدن صاحبلری قرار و یرمه‌میشدیك تا
اینکه سزده دیه‌سگز بو (محمد) ده اونلار کمی طعام یمین گرك
اولسون (وَمَا کَانُوا خَالِدِینَ) پیغمبرلر ملائکه صفتنده همیشه حیات
صاحبی اولوب موت اونلاری درك ایلمین‌ده دگلدیلر (نجه که سز مشرکلرك
اعتقادی بودرکه ملائکه همیشه قالوب موت اونلاری درك ایتمز)
تا اینکه بو محمدده اونلار کمی همیشه دنیاده قالوب موت اونی درك
ایتمسون (بونلارك هیچ بریسی کیچن پیغمبرلردن اوتری اولموبدر تا
اینکه بو محمددن اوتری‌ده اولسون بلکه هر بر پیغمبر سایر انسانلر کمی
دنیایه گلوب بر قدر زمان عمر ایدوب اوندن صکره موت طبیعی اونلاری
دوتوب اولوبلر)

٨) وما ارسلنا قبلك الا رجالا نوحی الیهم فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون ✡

٩) وما جعلناهم جسدا لا یأکلون الطعام وما کانوا خالدین ✡

۱۰) ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَاَنْجَيْنَاهُمْ وَ مَنْ نَشَاۤءُ وَ اَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ۞
۱۱) لَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ اَفَلَا تَعْقِلُونَ
۱۲) وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَ اَنْشَاْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ ۞
۱۳) فَلَمَّا اَحَسُّوا بَاْسَنَا اِذَاهُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ
۱۴) لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا اِلَى مَا اُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَ مَسَاكِنِكُمْ

۱۰) (ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَاَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاۤءُ) هر بر امته پیغمبر گوندروب اونلاری دعوت ایدوب اطاعته کلمیندن صکره او وعده ایکه پیغمبرلره ویرمشیدیك (وعده بو ایدیکه اگر خلق سزه اطاعت ایتمیوب ایمانه داخل اولمیالار اونلاره عذاب گوندروب هلاك ایدریك) وعدیمزه وفا ایدوب کافرلره عذاب گوندروب پیغمبرلری‌و هر برشخصیکه اوزیمز ایستدیك (مؤمنلردن) عذابدن نجات ویردیك (وَ اَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ) برده فالان مشرکلرك هاموسنی هلاك ایتدیك (سز مشرکلرده خوف ایدگ که اگر اطاعت ایتمیوب قرآنه ایمان گتورمیه‌سگز سزه‌ده عذاب گوندروب هاموگزی هلاك ایدرم

۱۱) (لَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ) ای قریش جماعتی حقیقتا سزه برکتاب [قران] گوندرمیشوق که اوکتابگ سزه نازل اولماقده سزدن‌اوتری بیوك فخر وشرافت واو جالق وار‌در (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) آیا عقلگز یله بو مطلبی درك ایدوب آگلامیورسگزکه بو محمد سزدن اولوب سزه کتاب نازل اولماقده نه قدر سزدن اوتری بیوك مرتبه‌و مقام واردر

۱۲) (وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَ اَنْشَاْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ) یا محمد نه قدر کافر و ظالملری کیچن امتلردن شهر وکندلرگ جماعتندن هلاك ایدوب اونلاردن صکره علاحده جماعتلر انشا ایلیوب وجوده کتوروب اونلارك یرنده ساکن ایتمیشوك

۱۳) (فَلَمَّا اَحَسُّوا بَاْسَنَا اِذَاهُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ) اومقتر یکه اونلاره عذاب نازل‌اولدی زمانیکه بزیم عذابمزك مقدمه‌سنه و عذابگ اونلاره نازل اولماقده‌عالم اولدیلار ناگهان قریه‌لرینی‌قویوب مرکوبلرینه سوار اولوب سرعتیله قاچماقه بنا قویدیلار بلکه عذابدن خلاص‌اولسونلار

۱۴] (لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا اِلَى مَا اُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ) او وقتده بزیم طرفمزدن اونلاره خطاب اولنوب دیلدی [حالی دیلك نه

لَعَلَّكُمْ تُسْئَلُونَ ۞
۱۵) قَالُوا يَا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ
۱۶) فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوٰيهُمْ حَتّٰى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ ۞
۱۷) وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاۤءَ وَالْاَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ۞
۱۸) لَوْ اَرَدْنَا اَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا اِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ

نه‌قالی] هیچ مرکوبلاری مینوب قاچمیگ قایدگ، گلگ منزللرگزه و او نعمتلرك طرفنه که اونلاریله خوش گذران ایدوب طغیان ایتدیگز ایمدی نه‌دن اوتری او منزللری ونعمتلری قویوب قاچورسگز (لَعَلَّكُمْ تُسْئَلُونَ) قاچمیگ گلوب منزللرگزده اگلشگ بلکه سؤال ایتدیلرکه سزگ قریه‌یه نه گلدی مالگزه نه اولدی اووقتده علم یقین‌اوزره اونلاره جواب ویره سگز [بو سوز هلاك اولانلاره استهزا مقامنده دیلور چونکه اونلارك او قریه‌لرده گلوب دیری قالماقلاری ممکن دگل ایدی تا اینکه سؤال ایدنلره جواب ویرسونلر

۱۵) (قَالُوا يَا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ) همینکه کافر و ظالملر گوردیلر عذابدن قورتارماق ممکن دگلدر دیدیلر ای وای اولسون بزه در حقیقت بر ظالم اولوب الله تعالی‌یه شریك قرار ویردیك

۱۶) (فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوٰيهُمْ حَتّٰى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ) متصل‌ظالملرگ چاغروب دین سوزلری بوکلمه اولدی (ای وای‌اولسون بزه) تا اینکه علفی بچوب اباغدن سالان کمی اونلاری آیاغدن سالوب هاموسنی هلاك ایتدیك

۱۷) (وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاۤءَ وَ الْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ) یا محمد) آسمانی و یری و اونلارگ آراسنده اولان شیلری عبث و لهو و لعبدن اوتری حلق ایتدیك (نجه‌که دنیاده پادشاهلر لهو لعب و خواهش نفسدن اوتری گوزل عمارتلر نقش نگارلی ایولر باغچه سیاحت‌هلر بنا ایدرلر بلکه فائدهٔ دینیه و حکمت ربانیه و منفعت دینویه‌دن اونلاری خلق ایتمشوك)

۱۸) (لَوْ اَرَدْنَا اَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا اِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ) یا محمد) اگر بزیم ارادمز اولاکه برشی عبث یره لهو لعبدن اوتری خلق ایدوب قرار ویرك البته اوز طرفمزدن خلق ایدوب قرار ویریك اگر ایستیك اونی عمله گتورمگه بزدن اوتری چوخ آساندر لکن

١٩) بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ

٢٠) وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ۞

٢١) يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ

٢٢) أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ

هر بر شیئی حکمت اوزره خلق ایتمکمز بزدن حکمت سز و لغوشی صادر اولمامقه مانعدر

١٩) (بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ) یا محمد بزیم ذات مقدسمز پاك و منزه‌در بوندنکه اویمزدن اوتری لهو لعب و لغو اولان عمل اخذ ایدك بلکه بزیم حکمتمزک مقتضاسی اودرکه حقلن باطلی آتوب (نتجه‌که بر محکم شی بر اینجه‌بوش یوموشاق شیئه دکنده اونی داغیدوب پاره پاره ایدر حق اونی داغیدوب پاره پاره ایدر (فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ) همیشه‌که حق باطله دکوب داغیتدی او وقتده باطل کیدوب پایمال اولوب یوخ اولور سز مشرکلردن اوتری عذاب واردر او جهته‌که الله تعالینی وصف ایدیرسکز او صفتلر ایله‌که اوکا هیچ بر وقت لایق دکلدر (لهو لعبلی اوتری عبث یره مخلوق یاراتماق)

٢٠) (وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ) هر بر مخلوقکه آسمانلارده و یرده یانئده مقرب اولان ملائکه‌لر واردر هاموسی الله تعالیدن اوتری عبدوغلامدر (لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ) الله تعالی یه عبادت ایتمکدن کبر غرور ایتمیوب خسته اولمیوب عبادتی قطع ایلمیوب سست اولمازلار

٢١) (يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ) ملائکه‌لر کیجه وکوندوز الله تعالینی ذکر ایدوب هیچ بر وقت الله تعالی ذکرندن سست اولوب ترك ایتمزلر

٢٢) (أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ) بلکه مشرکلره الله تعالی یه عبث عمللری اسناد ویرمکدن باشقه اولرلرینی اوتری معبودلر قرار ویروبلرکه اولنلری دوباره دیریلدوب محشره کتوره بیلورلر (یعنی او بتلریکه مشرکلر اونلاره

٢٣) لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

ستایش ایلیورلرکرك اولنلرینده دیریلدوب محشره کتورمکه قادر اولسونلار حال بوکه او قدرت اونلارده او لا یلمز ولی اولیتی نیجه دیریلده بیلور بونیله بیله‌که مشرکلر اونلاره ستایش ایدوب الله تعالی یه شریك قرار ویریورلر) (رسول اکرم برکنیزدن سؤال ایلدی سنگ ربنگ معبودگ نه یرده‌در اوکنیز آسمان طرفنه اشاره ایتدی رسول خدا بویورديلار بوکنیز مؤمنه‌در رسول خدا او تیزی امؤمنه حساب ایتمك اوندن اوتریدرکه اوکنیز اسمان طرفنه اشاره ایلمکدن مقصودی اسمانی الله تعالیدن اوتری منزل و مکان قرار ویرمك ایلمیوب بلکه یریوزنده اولان معبودلرك و بتلرك عبادتنی نفی ایتمك و اوجا مقام و مرتبه صاحبی یکانه اولان الله تعالینك معبود برحق اولماقنی ثابت ایتمکدر)

٢٣) (لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا) یا محمد اگر یرگ و آسمانلارگ امروتدبیریله یکانه الله تعالیدن باشقه مختلف الله‌لار مباشر اولسیدیلر هرآینه یرگ و آسمانگ امرو تدبیرلری فاسد و مختل اولوب برقرار ونظام اوزره اولمازیدی برینگ رایی اولدورمکه او برینگ رایی دیری قویماقه برینگ رایی برقسم مخلوقنگ ایجادینه اوبرینگ رایی اوقسم مخلوقنگ اعدامنه قراراودتوب نظام عالم داغیلوب تمام اولوردی (نیجه‌که بر مملکتگ تدبیرنده ایکی مستقل سلطان اولمش اولسه او مملکت داغیلوب سلطنت پایدار اولماز (عبدالملك ابن مروانگ عزیز و یاوق اولان اصحابلرندن عمرو بن سعید [الاشدق] لقبیله یاد اولنان شخص عبدالملکه خروج ایدوب خلافت هواسنه دوشدی آرالارنده نزاع و جدال اولوب عبدالملك اوکا غالب اولوب اونی دوتوب قتله بتوردی اونگ اولدورمکینه تاسف چکوب دیدی آنده اولسون الله تعالی یه بوشخص مگا گوزومگ قاتندن عزیزراقیدی لکن ایکی (نر) دوه بردیشی دوه‌نگ اوستنه جمع اولماق هیچ وقت ممکن دکلدر) بر مملکتده ایکی سلطان و ایکی مدبر اولانده اورانگ امری

فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ۞
۲۴) لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ ۞
۲۵) اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اٰلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ

فاسد اولور پس نیجه اولا بیلور عالم ناسوت و عالم لاهوتده ایکی مدبر حقیقی هامو جهتلردن مساوی موجود اولسون اگر بر طرفدن بری ناقص اولسه اوگا مدبر وخالق دیمك غلط اولوب او بریسنه مخصص اولور هر بر حالده گرك جمیع عالملرك تدبیری یكانه اولان الله تعالی‌یه مخصوص و برقرار اولسون (فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ) پاكو منزه‌در اوجا عرشك اللهی او صفتلردنكه مشركلر او صفتلربله اونی وصف ایدیورلر

۲۴) (لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ) الله‌تعالی‌نك هربرفعلی حكمت و مصلحت اوزره اولماق سببنه اوندن صادر اولان فعل وعملدن (*) سؤال اولونماز اما مخلوقنك عملنده خطا واقع اولماقه گوره الله تعالی اونلارك عملندن سؤال ایدوب هر بر شخصك عملنه گوره اوگا جزا ویریر

۲۵) (اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اٰلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ) مشركلر بو ذكر اولنان دلیل و برهانلره فكر ویرمیوب الله تعالی‌دن باشقه اللهلار اوزلرینه اخذ ایدوب الله تعالی‌یه شریك قرار ویریورلر دیگل اونلاره (یا محمد) الله تعالی‌دن اوتری شریك اولماقه اگر دلیل و برهان وارگزدر گورك چونكه دلیل سز سوز هیچ بر شخصدن قبول اولونماز ایمدیكه سزگ دلیلگز یوخدر سوزگزده قبول اولونماز

(*) قید دنیاده سلاطین و بیوك حاكملرگ عادتلری بوگا جاری اولماقه گوره كه هر بر عملیكه اونلاردن صادر اولدی اگرچه خطاده اولمش اولسه گرك اونلا دن سؤال اولونماسون حكه نه‌دن اونلر بوخلاف عمل ایتدی و جوابده گلدیرمانسیله بو مطلب ظلم واستبداده دلیلدر بویله اولان وقتده ملك الملوك ورب الارباب حكه اونلك عملنده هیچ بر خطا واقع اولمیوب هر بر عمل حكمت اوزره اوندن صادر اولاقده اوندن گرك اینه سؤال واولونما سون هر بر شخصیكه الله تعالی‌دن شكایت دیلی آچوب الله تعالی‌دن صادر اولان عملاره اوز حقنده یاغیر شخصك حقنده ایراد ایده او شخص حقیقت امره جاهل اولوب بیوك خطایه واقع اولوبدر گرك هر بر شخص الله تعالی‌لك قضا وقدرینه راضی اولوب اولنك حقنده اولان قسمه شاكر اولوب دینی دلشماقدن حفظ ایتسون (سلامة الانسان فی حفظ اللسان)

هٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ
۲۶) وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا نُوحِي اِلَيْهِ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاعْبُدُونِ
۲۷) وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ۞
۲۸) لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِاَمْرِهِ يَعْمَلُونَ
۲۹) يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ

برهانسز سوز بی اعتبار و باطل اولان سوزدر (هٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي) دیگل (یامحمد) الله تعالی دن شریكی نفی ایدوب توحید ثابت ایتمك معناسنده بو وحی و بو قرآن منگا وارد اولوب نجه‌كه مندن قباق كیچن پیغمبرلرده همان معناده وارد اولمشیدی منگا وارد اولان وحی نصیحت و موعظه‌در منیم امتمدن اوتری كیچن پیغمبرلره نازل اولان نصیحت و موعظه‌در اونلارگ امتلریندن اوتری (بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ) بلكه خلقك چوخی حقه عالم اولمیوب جهالتلریندن الله تعالی‌دن گلن نصیحت و موعظه‌لردن یوز دوندروب كفر و عنادلرینده باقی قالوبلار

۲۶) (وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا نُوحِي اِلَيْهِ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاعْبُدُونَ) یا محمد) سندن قباق هیچ بر پیغمبر گوندرمه‌مشوك مگر اینكه اوگا وحی ایدوب دیمشوك تو ركلی خلقه بونیكه هیچ بر هرحق اولان معبود یوخدر مگر من الله‌تعالی‌حق‌معبودم پس‌منگا عبادت ایدوب منگا شریك قرار ویرمیگ

۲۷) (وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا) (خزاعه قبیله‌سی عربلردن) دیدیلر الله تعالی اوزیدن اوتری (ملائكه‌نی) اولاد گوتوروبدر (بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ) بویله دگل باطل سوز دیورلر ملكه (ملائكه) لر منیم یاووق و سایر بنده‌لریمه تفضیل ویریلمش بنده لریمدرلر

۲۸) (لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِاَمْرِهِ يَعْمَلُونَ) (ملائكه‌نك صفتلری بودر) همیشه الله تعالی نك امرینه تابع اولوب هیچ بروقت الله تعالی‌نك سوزلریندن قباق سوز دیمزلر عمللری الله تعالی‌نك امرینه موقوف اولوب اونك امریندن خارج اولمازلار

۲۹) (يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ) الله تعالی ملائكه‌لرگ قباق گوندرن و بوندن صگره ایلین عمللرینه عالمدر اونلارده

ولا يشفعون الا لمن ارتضى وهم من خشيته مشفقون ☆

۳۰) ومن يقل منهم انى اله من دونه فذلك نجزيه جهنم كذلك نجزى الظالمين ☆

۳۱) اولم ير الذين كفروا ان السموات والارض كانتا رتقا ففتقناهما وجعلنا من الماء كل شيء حي افلا يؤمنون

۳۲) وجعلنا في الارض رواسي ان تميد بهم

او رعمللرینه گوره جزا ویره‌جکدر (**وَلا يَشْفَعُونَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى**) (ملائکه‌لر) هیچ برشخصدن او تری شفاعت ایتمکه جرئت وجسارت ایتمزلر مکر او شخصدن او تریکه الله‌تعالی اونی شفاعت اولونمانه لایق و سزاوار قرار ویره (**وَ هُمْ مِنْ خَشْيَتِهٖ مُشْفِقُونَ**) بونیله‌یله که شفاعت مقامنده الله تعالی‌نگ خوفندن همیشه حذرده اولوب هیچ بر وقت خاطر جمع اولماز لار

۳۰) (**وَ مَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنّٖى اِلٰهٌ مِنْ دُونِهٖ**) اگرچه ملائکه‌دن الله تعالی‌یه شریك قرار ویرن اولماز) اما اگر مثلا بر نفر ملائکه‌لردن دیه که الله تعالی‌دن باشقه حق اولان معبود منم (**فَذٰلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ**) بو سوزی دین شخصه ملائکه‌دن جهنمی اوگا جزا ویروب جهنم‌گ اودیله اوگا عذاب ایدریك (**كَذٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ**) هر بر ظالم شخصلره بو قسم جزا ویروب جهنمده اوگا عذاب ایدریك

۳۱) (**اَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا**) آیا کافرلر باخوب گورمیورلر که در حقیقت آسمانلار و یر محکم باغلو اولدوقی حالده (آسمان باغلانوب یاغیش گلمیوب یر باغلانوب علف گوگرمیوب) بز آسمانلاری آچوب یاغیش گوندروب اوندن صکره یری آچوب علف خارج ایتمیشوك (**وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ اَفَلَا يُؤْمِنُونَ**) حیوان یا غیر حیوان هر بر شیئنگ حیاتنی سودن قرار و برمدیك وویبنه آسماندن سو نازل ایتدیك تا اینکه اونلارك حیاتی برقرار اولسون آیا گنه ایمان گتورمیوب بزیم توحیدیمزی تصدیق ایتمزلر

۳۲) (**وَجَعَلْنَا فِي الْاَرْضِ رَوَاسِيَ اَنْ تَمِيدَ بِهِمْ**) یر یوزنده اوجا داغلار قرار ویردیك تا اینکه خلق خوف ایتمیه‌لر بوندنکه (یرگ اکثری سو ایچنده اولماقه گوره) بلکه یر مضطرب اولوب بو طرف او طرفه میل ایدوب اونلاردن اوتری یرده قرار و آرام دوتماق ممکن اولمیه اگرچه یرده بو حالت واقع اولان دگلدر (مگر اینکه زلزله کمی حادثه‌لردن یرگ بعضی نقطه‌لری حرکت ایتسون) اما خلقدن

وجعلنا فيها فجاجا سبلا لعلهم يهتدون ☆

۳۳) وجعلنا السماء سقفا محفوظا وهم عن اياتها معرضون ☆

۳۴) وهو الذي خلق اليل والنهار والشمس والقمر كل في فلك يسبحون

بو خوفی گوتورمکدن اوتری اوجا ثابت اولان داغلار (*) یر یوزنده قرار ویردیك (**وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ**) و یر یوزنده اولان داغلارگ آراسنده وسعتلو یوللار قرار ویردیك شایداو یوللارگ سببیه هدایت تابوب مقصودلرینه واصل اولسونلار (مکه‌یه گیدنلر مخصوصا مکه معظمه ایله مدینهٔ منوره آراسنده او داغلاری و او یوللاری یاخشی وجهیله مشاهده ایدیورلر اگرچه حقیر مکهٔ معظمه‌نگ زیارتنه هنوز مشرف اولمامشم اما علم‌الارض (علم جغرافیا) نگ حکمیله اونلارگ جمیع جزئیاتنه علم حاصل ایتمیشوك بلی انسانی اوجا مقاملره یتورن علمدر)

۳۳) (**وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا**) یامحمد آسمانی خلقدن اوتری سقف کمی (ایو دامی) قرار ویروب بزیم توحیدیمزه دلالت ایدن و اشیح و آشکار اولان دلیل و برهانلر آسمانده قرار ویرمیشوك تا اینکه خلق اونلاردن عبرت گوتوروب موحد اولسونلار (**وَهُمْ عَنْ اٰيَاتِهَا مُعْرِضُونَ**) حال بوکه مشرك و کافرلر الله تعالی آسمانده قرار ویرن دلیل و برهانلردن اعراض ایدوب هیچ وقت اونلاردن عبرت بردار اولمیورلر

۳۴) (**وَهُوَ الَّذٖى خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ**) گیجه‌نی و گوندوزی گونی و آیی سزگ فایده و منفعتگزدن اوتری خلق ایدن الله تعالی‌در (**كُلٌّ فٖى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ**) کوکبلر هاموسی کروی الشکل اولماقلارینه گوره حرکتلرنده استداره ایله اولوب اونلارگ هر برینگ حرکتندن بر دائره رسم اولنور هر بر کوکبگ مدارینه و رسم ایدن دایره‌سنه فلك دیلور آیه‌نگ معناسی بویله‌در

(*) قید (علمای علم الارضگ تحقیقاتندن معلوم اولان بودرکه یر اول مرده مسطح اولوب اولدن مگره مرور زمانیله زلزله‌دن یا [illegible] یرگ بطننده اولان مواد معدنیه‌ده بخارلندن یرلن [illegible] آچلوب او [illegible] فواره‌لندن بو اوجا اولان داغلار متشکل اولوبدر نیجه که هر بر زمانده آتش فشان داغلار مشاهده اولنور [illegible] دکر اولنان آیهٔ شریفه بو قولی رد ایدیر یعنی الله تعالی حکمت بالغه‌سیله اول امردن یرگ خلقتنده اوجا داغلاری قرار ویرمیشدر

۳۵) وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ اَفَاِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ

۳٦) كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَاِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ✡

۳۷) وَاِذَا رَآكَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًا اَهٰذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ

بویوریر) شمس قمر و سایر یلدزلار هر برسی اوز مدارنده سیر ایدوب جاری اولوب او مدار معیندن خارج اولمازلار بو معنی هیئت جدیدگ اثباته بیوك دلیلدر اهل تفسیردن بعضی دیو بلر مراد فلکلردن آسمانلر بعضی دیو بلر مراد فلکدن بر دریا سودر او سوینگ ایچنده گون آی و سایر کوکبلر سیر ایدیورلر یوندن باشقه واهی سوزلرده دیو بلر (مثبت نمونهٔ خروارد ر)

۳۵) (وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ) (مشرکلر دیوردیلر منتظر اولاق گورك هر وقت محمدی موت دوتوب اولدی او وقتده شاداق ایدوب اونگ اولنگه شماتت ایدریك بو آیهٔ شریفه نازل اولدی بویوریر (یا محمد) سندن فناق کیچن بر نفر بشردن اوتری دنیاده همیشه قالماقی قرار و یرمه‌میشوك بلکه هاموسنی موت درك ایدوب فانی اولو بلار (اَفَاِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ) اما اووقتیکه‌سن اولدگ مگر او مشرکلر اوزلری دنیاده همیشه قالاجاقلار که سنگ اولمکیگه شماتت ایتسونلر نجه‌که سنی موت درك ایده‌جك اونلاریده دوتاجاقدر هیچ بر نفر باقی قالان اولمیاجاقدر

۳٦) (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ) هر بر نفس حیات صاحبی او لمك شربتینی دادوب هلاك اولاجقدر (وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً) دنیاده بلا و مصیبته صابر اولوب نعمته شاکر اولماقیله سزی امتحان ایدریك (وَاِلَيْنَا تُرْجَعُونَ) آخر امرده قایده‌جقیگز بزیم طرفمزه اولوب اوزگزه گوره سزه جزا ویریله‌جکدر

۳۷) (وَاِذَا رَآكَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًا) (یا محمد) زمانیکه کافر اولان شخصلر سنی گوردیلر سنی اوزلرینه استهزا اخذ ایدوب نالایق سوزلر سگا دیورلر (اَهٰذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ) سگا استهزا ایدوب دیورلر آیا (بو محمد)درکه سزگ الله‌لارگزی ذکر ایدوب عیب دوتر بو نجه‌درکه سزگ معبودلرگزه بوعیب دوتسون سگا بویله استهزا

وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ هُمْ كَافِرُونَ

۳۸) خُلِقَ الْاِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَاُرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ✡

۳۹) وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ✡

۴۰) لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكُفُّونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ✡

۴۱) بَلْ تَاْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ ✡

ایدیور (وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ هُمْ كَافِرُونَ) و حال بوکه سن (یا محمد) الله تعالی‌نی رحمن آدیله ذکر ایدوب دینده اونلار دیورلر بز رحمنه کافر اولوب بلمیوریك رحمن نه اولان شیدر اونلار اوزلری استهزا اولونماقه لایقدرلر

۳۸) (خُلِقَ الْاِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ) (رسول خدا مشرکلره عذاب وعده‌سی ویرمکه گوره تعجیل ایدوب دیور دیلر سنگ عذابگ نه وقت گله‌جکدر استهزادن اوتری بو سوزی دیردیلر الله تعالی ذکر اولنان آیهٔ شریفه‌نی بو بارده گوندردی بویوریر) انسان تعجیل ایتمکدن خلق اولنوب اصل طبیعتنده تعجیل ایتمك واردر (سَاُرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ) وقتدن قباق تعجیل ایدوب عذاب ایستمیگ البته سزه من اوز آیاتمی گوستروب وقت معینده سزه عذاب گوندره‌جکم

۳۹) (وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) پیغمبره و مؤمنلره مشرکلر دیدیلر بو عذابگز و عده‌سی نه وقتدر اگر دوغرو دین سگز او وقتی بزدن اوتری بیان ایدگ تیزلیکله او عذاب گلوب یتشسون

۴۰) (لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكُفُّونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) یامحمد) کافر اولان شخصلر (مشرکلر) او وقتیکه قدرتلری اولماز او وقتده جهنم اودینی یوزلریندن و داللاریندن دفع ایدوب خلاص اولماقه و هیچ برکومکده اونلاره اولماز تا اینکه اونلاری عذابدن خلاص ایتسونلر اگر او وقته عالم اولسه‌لار سگا استهزا ایتمیوب وعذاب ایستمکده تعجیل ایتمیوب ایمانه داخل اولورلار (آخرت عذابنه یقینلری اولماماق سببنه سگا استهزا ایدوب کفر و عنادلرینده باقی قالورلار

۴۱) (بَلْ تَاْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ) مشرکلر گمان ایدیرلرکه آخرتنگ عذابی اونلاری دوتمیاجاقدر بلکه اونلار غافل اولان وقتده

فَلا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّها وَلاهُمْ يُنْظَرُونَ ۞

۴۲) وَلَقَدِاسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ ما كانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ۞

۴۳) قُلْ مَنْ يَكْلَؤُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهارِ مِنَ الرَّحْمٰنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ۞

۴۴) اَمْ لَهُمْ اٰلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنا لا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ اَنْفُسِهِمْ وَلاهُمْ مِنّا يُصْحَبُونَ ۞

جهنمڭ اودی گلوب اونلاری ناگهان دوتوب اونلاری‌اوز امرلرینده مبهوت و متحیر ایده‌جکدر نجه اولدیکه بزی عذاب دوتدی (فَلا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّها وَلاهُمْ يُنْظَرُونَ) همینکه عذاب اونلاره مسلط اولدی نه جهنم اودینی اوزلریندن رد ایتمگه قدرتلری اولماز و نه توبه ایدوب گناهلرینی عذرگتورمگه مهلت ویریلمزلر

۴۲) (وَلَقَدِاسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ) (الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده مشرکلرگ رسول خدایه اذیت ایتمگنه گوره اوگا تسلی ویریر بویوریر) یا محمد حقیقتا سندن قباق کیچن پیغمبرلرده استهزا ایدوبلر نجه که سگا استهزا ایدیرلر (مشرکلرگ استهزا ایتمگنه صبر ایدوب اوندن دلگیر اولمه گلن) (فَحاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ ما كانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ) کیچن پیغمبرلره استهزا ایدنلره استهزالرینگ جزاسی (عذاب) احاطه ایدوب اونلاره نازل اولدی هابیله بو مشرکلرده استهزالرینگ جزاسی نازل اولاجقدر

۴۳) (قُلْ مَنْ يَكْلَؤُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهارِ مِنَ الرَّحْمٰنِ) دیگلن مشرکلره (یا محمد) اگر الله تعالی طرفندن گیجه‌ده یا گوندوزده عذاب نازل اوله او عذابدن سزی حفظ ایدوب ساخلیان کیمدر (اگر حفظ ایتسه گرك الله تعالی حفظ ایلسون الله تعالی‌دن باشقه حفظ ایلین اولا بیلمز (بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ) یا محمد) بلکه مشرکلر اوز ربلری الله تعالی‌نگ عذابدن اعراض ایدوب اونگ عذابدن قورخان دگلدرلر

۴۴) (اَمْ لَهُمْ اٰلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنا) یا محمد) بلکه بو مشرکلر بزیم عذابمزدن اوگا گوره خوف ایتمیورلرکه بزدن باشقه الله‌لاری واردر اونلاره کومك اولوب جهنم اودیلی اونلاردن منیع ایدوب اونلاری عذابدن نجات ویره‌جکدر (لا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ اَنْفُسِهِمْ وَلاهُمْ مِنّا يُصْحَبُونَ) نجه اولا بیلورکه او بتلر اونلاره کومك اولسون

حال بوکه او بتلرگ اوز نفسلرینه کومك ایتمگه قدرتلری اولمیوب بزیم طرفمزدنده بتلره بر اعانت اولمیاجقدر تا اینکه او سببه مشرکلره کومك اولسونلار بو مشرکلر نه مغرور اولوب بزیم اطاعتمزدن خارج اولوب کافر اولورلار

۴۵) (بَلْ مَتَّعْنا هٰؤُلاءِ وَاٰباءَهُمْ حَتّٰى طالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ) بلکه بز مشرکلره و کیچن آتا بابالارینه دنیا نعمتلریله لذت ویردیك تا اینکه دنیاده عمرلری طولانی اولدی هر بر طرفدن خاطر جمع اولوب راحت اولماق سببنه بزدن غافل اولوب بزیم عذابمزدن خوف ایتمیوب بزه عاصی اولوب کفران نعمت ایتدیلر (اَفَلا يَرَوْنَ اَنّا نَأْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُها مِنْ اَطْرافِها) آیا مشرکلر باخوب گورمیورلر که در حقیقت بز اوز قدرتمزی هر بر زمانده مشرکلرگ یرینه مسلط ایدوب مؤمنلره کومك اولوب مشرکلرگ یرلرینی اطرافدن ناقص ایلیوب مسلمانلاری اونلاره مسلط ایدوب اونلاره عذاب گوندرمشوك آیا بزیم بو رفتاریمزی کیچن امتلرگ باره‌سنده گورمیورلرمی (اَفَهُمُ الْغالِبُونَ) یا محمد آیا مکه اهلی مشرکلرگ خیالی بودرکه سنگ اصحابیگه غالب اولاجقلار البته بو اولان‌امر دگلدر نجه که کیچن امتلرده کافر و مشرکلر مغلوب اولوبلار بو مشرکلرده اونلار کیمی مغلوب اولاجقلار (الله تعالی‌نك وعده‌سی دوغرو اولوب مکه اهلی و سائر مشرکلر هاموسی مسلمانلارگ الده مغلوب اولدیلار

۴۶) (قُلْ اِنَّما اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ) دیگلن مشرکلره (یامحمد) در حقیقت من سزی الله تعالی عذابدن مگا وحی اولوب نازل اولان قرآنیله قورخوزیورم (وَلا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعاءَ اِذا ما يُنْذَرُونَ) اما یا محمد حق سوزلری ایشیتمکدن قولاغلارینی کر ایدن مشرکلری الله تعالی عذابدن قورخوزان وقتده الله تعالی‌نك چاغروب قورخوز ماقنی ایشیتمیوب قولاغ ویرمزلر

۴۷) (وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذابِ رَبِّكَ) اگر همین بو

۴۵) بَلْ مَتَّعْنا هٰؤُلاءِ وَاٰباءَهُمْ حَتّٰى طالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ اَفَلا يَرَوْنَ اَنّا نَأْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُها مِنْ اَطْرافِها اَفَهُمُ الْغالِبُونَ ۞

۴۶) قُلْ اِنَّما اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعاءَ اِذا ما يُنْذَرُونَ ۞

۴۷) وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذابِ رَبِّكَ ۞

مشرکلره (یا محمد) سنگ ربگنگ الله تعالی نگ عذابندن بر شئی یتشوب
اونلاری دوتسه هرآینه ذلیل اولوب اوزلرینگ ظالم اولماقلارینه
اقرار ایدرلر (لَيَقُولُنَّ يَا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ) عذاب اونلاره نازل
اولان وقتده البته دیورلر ای وای اولسون بزه در حقیقت بز الله تعالی یه
شریك قرار ویرمکده ظالم اولمشوك

۴۸) (وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ
شَيْئًا) قیامت کوننده قیامت اهلنه اوتری عدالت میزانلرینی قویاریق
هر شخصنگ عملنی میزانه ووروب هیچ بر نفسه بر شیئی ظلم اولونمیوب
هر شخصنگ اوز عملنگ جزاسی اوگا ویریلور (وَاِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ
مِنْ خَرْدَلٍ اَتَيْنَا بِهَا وَكَفٰى بِنَا حَاسِبِينَ) اگر هر بر شخصنگ عملی
خیردن یا شردن (بر خردل) دانه سنگ آغرلغنده اولمش اولا بر
اونگ او عملنی گتوروب حساب مقامنده قویاریق اوزیمز یالقوز هر بر
شخصنگ عملنگ حسابنه یتشوب جزاسنی خیر و یا شردن اوگا یتوره
جک بز اوزیمز یالقوز خلقنگ حساب چکنی بولدوقمز حالده کفایت
ایدمزیك دخی بزدن باشقه قیامت کوننده حساب چکن اولماز

۴۹) (وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى وَهٰرُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا
لِلْمُتَّقِينَ) یا محمد حقیقتا بز موسی ایله هرونه حقیله باطل آراسنه
فرق قویان (توراة) ویردیك و توراتنگ سببنه بر ایشقلق و موعظه
اونلاره عطا ایلدیك تا اینکه متقی شخصلر اونگ ایشقلقیله ایشقلانوب
و اونگ موعظه سیله موعظه قبول ایدوب نجات تاپسونلار

۵۰) (اَلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ)
متقیلر او شخصلردرکه اوزربلری الله تعالیدن غایبانه واونی کورمین
حالده خوف ایدوب و قیامت کوندن حذرده اولوب اوکونگ
عذابندن خاطرجمع اولمازلار

۵۱) (وَهٰذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ اَنْزَلْنَاهُ) بو قران برکتلی و خیری

لَيَقُولُنَّ يَا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا
ظَالِمِينَ ۞
۴۸) وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ
الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَلَا
تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَاِنْ كَانَ
مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ
اَتَيْنَا بِهَا وَكَفٰى بِنَا حَاسِبِينَ
۞
۴۹) وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى وَ
هٰرُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً
وَذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَ ۞
۵۰) اَلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ
بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ
مُشْفِقُونَ ۞
۵۱) وَهٰذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ
اَنْزَلْنَاهُ ۞

جوخ اولان بر موعظه درکه اونی نازل ایتمشوك نیجه که اوندن قباق
توراتنی نازل ایتدیك (اَفَاَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ) ای مشرکلر آیا سز بو قرآنی
او خیر منفعتیله که اونده واردر انکار ایدیورسگز

۵۲) (وَلَقَدْ اٰتَيْنَا اِبْرٰهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ) یا محمد) حقیقتا
بز موسی و هروندن قباق هدایت تابوب هر بر خیر و صلاحگ طریقه سنی
ابراهیمه عطا ایتدیك (وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ) بز ابراهیمده اولان گوزل
صفتلره و غریبه احوالاته عالمیدیك او جهته گوره اونی اختیار ایدوب
اوزیمزه دوست قرار ویردیك

۵۳) (اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هٰذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي اَنْتُمْ لَهَا
عَاكِفُونَ) یادگه گتورگلن (یا محمد) او زمانیکه ابراهیمگ آتاسی
و قومی بت پرست اولماقلارینه گوره ابراهیم آتاسنه و قومنه دیدی بو
صورتلر و بتلرنه شیدرکه سز بونلاره عبادت ایدیرسگز (جناب ابراهیم
بتلری مشرکلرگ نظرینه حقیر گوسترمکدن اوتری بو سوزی مشر
کلره خطاب ایدوب بویوردی) (ابراهیم علیه السلام (۱٦) یاشنده
مبعوث اولوب تك و احد هیچ بر نفرکومکی اولمیوب حتی آتاسنده
اوگا دشمن اولدی وخلقی الله تعالی طرفنه دعوت ایتمگه باشلادی جناب
ابراهیمگ اولنجی دعوتیدر که بو ایه ده ذکر اولنور

۵۴) (قَالُوا وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ) ابراهیمگ جوابنده
دیدیلر کیچن آتا بابالاریمزی بو بتلره عبادت ایدن تاپمشوق بزده اونلاره تابع
اولوب تقلید ایدوب بو بتلره ستایش ایدیریك

۵۵) (قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) ابراهیم
دیدی سزگ و آتا بابا گرسزده اونلاره تقلید ایدوب بو بتلره ستایش
ایتمکده آشکار اولان ضلالت وگمراهلقده اولوبسگز دین و مذهبده تقلید
ایدوب اوزگه شخصگ راینه تابع اولماق نه یمان و قبیح شیدر تقلید انسانی
بر مقامه یتوریرکه بو عقل و فراستیله که الله تعالی انسانده ویره قویوبدر

اَفَاَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ [illegible]
۵۲) وَلَقَدْ اٰتَيْنَا اِبْرٰهِيمَ
رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ
عَالِمِينَ ۞
۵۳) اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ
مَا هٰذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي اَنْتُمْ
لَهَا عَاكِفُونَ ۞
۵۴) قَالُوا وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا لَهَا
عَابِدِينَ ۞
۵۵) قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ اَنْتُمْ
وَاٰبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۞

٥٦) قالوا اجئتنا بالحق ام انت من اللاعبين ۞

٥٧) قال بل ربكم رب السموات والارض الذى فطرهن وانا على ذلكم من الشاهدين ۞

حقی باطلدن فرق ویرمیوب بت پرستلکده که سفاهتڭ آخرنجی مرتبه‌سیدر آتا بابایه تابع اولوب تقلید ایدیر صراط مستقیمدن کنار دوشوب عقلدن کنار اولان طریقه‌لی بت پرستلکی اختیار ایدیر او زلری سفاهتڭ اڭ وسطنده اولان حالده الله تعالی طرفندن گلن داعیلری سفاهته اسناد ویروب بلکه مجنون آدیله آدلاندیروبلار دلیل و برهانسز تقلید اخذ اولنان سوزلر قبول اولونمیوب درجهٔ اعتباردن ساقط اولان بر شیدر

٥٦) (قالوا اجئتنا بالحق ام انت من اللاعبين) مشرکلر او زلرینی طریق حقده بیلوب جناب ابراهیم اونلاری ضلالته اسناد و برمکدن تعجب ایدوب خیال ایدیلر که بلکه بو سوزی ابراهیم اونلاره ظرافت و مزاح یولنجه دیور ابراهیمه جواب ویروب دیدیلر آیا (ای ابراهیم) بزه حقیقیله چکوب بو دین‌سوزڭ دوغرو وحقانیت‌اوزره‌در یا اینکه لهو ولعب ایدوب بزیله خوشتابلق ایلیورسن

٥٧) (قال بل ربكم رب السموات والارض الذى فطرهن) ابراهیم دیدی البته دوغرو سوز دیوب خوشتابلق ایتمیورم او بتلر یکه اونلاره عبادت ایدیرسڭز باطلدر بلکه سزڭ ربڭز آسمانلارڭ و یرڭ ربی الله تعالی‌در که اونلاری یوخدن وجوده گوردی (وانا على ذلكم من الشاهدين) سزڭ ربڭز یکانه اولان الله تعالی اولماقنه من شاهدلردن وارام نجه که هر بردعوی‌شاهدوبرهانیله ثابت اولور من‌دهسزدن اوتری دلیل و برهان گوروب سزڭ ربڭز الله‌تعالی اولماقنی ثابت ایتمکه قدرتم واردر نه اینکه سزڭ کمی سوز دیوب اثبات ایتمکدن عاجز قالام نجه که بت پرست اولماقڭزه دلیلڭز بو اولدیکه (*) آتا بابامزی بو بتلره ستایش ایدن گوروب بزده اونلار کمی ستایش ایدیریك

(*) قید (ها یله‌در بزم بو زمانمزده اولان ملت اسلامڭ اصولی خلاف قانون شریعت ملت اسلام آرسنده رواج تاپوب قرآن شریفڭ احکامی تعریف اولنویدر اگر اونلارڭ سوال اولنه که بو نه عملدر سزڭ اوراگزده رواج تاپوب

٥٨) وتالله لاكيدن اصنامكم بعد ان تولوا مدبرين ۞

٥٨) (وتالله لاكيدن اصنامكم بعد ان تولوا مدبرين) همینکه ابراهیم علیه‌السلام مشرکلرڭ ایمانه داخل‌اولماقدن دلیل و برهان اوزره مایوس اولدی دیدی آنده اولسون الله تعالی‌یه سیز عید گوننده دال چویروب شهردن خارج اولان زمانده سزڭ بتلرگزه گیزلیلنده بر بر مکر و حیله ایده‌جکم (بو سوزی جناب ابراهیم گیزلیلنده دیدی) همینکه عید گونی اولدی هاموسی بتخانه‌یه گیدوب بتلرڭ قباقنده رکوع و سجود ایتدیلر اوندن صڭره عادتلری اوزره شهردن کناره چخدیلار

(بقیه‌سی)

بونلار هاموسی خلاف قرآن و خلاف قانون اسلامدر جوابده دیورلر بز آتا بابادن بویله گورمشوك هیچ وقت اوندن قایدن دگلوك قرآن بارهسنده علمادن سوال ایدیریك اوزه دیورلر سزگرك اوقیم عمل ایتمگز حکه سزه بز دیوریك قرآنڭ معناسنی المحق باشقه هیچ بر شخص بیلن اولماز هر کس بو سوزی ادعا ایتسه من قرآنی بیلورم اونڭ سوزی باطلدر ای مسلمانلار بر انصاف گوزینی آچوب درست دقت ایدڭ تقلیدی کناره قویوب اوز وجدانڭزه رجوع ایدڭ آیا بویله شی اولور که رسول اکرم و نبی محترم (محمد) صلی‌الله علیه و سلم الله تعالی طرفندن کتاب گتوروب قانون ایلی قرار ویروب هر بر شیئڭ حکمی اونده بیان اولنسون بر بویله کتابی کنار قویوب اونی لغز و معما کمی بر شیئی فرض ایدوب اونڭ گوندن آشکار اولان حکملرینی پردهٔ خفاده قویسونلار اوپلانمگر اوزلرینڭ بر رای ویا قانون تازه دین اسلامده احداث ایدوب خلقی اوگا متمسك اولوب قرآنڭ تر که امر ایلسونلر حال بوکه دین اسلامڭ اوزگه دین و مذهبلره تفوقی همین قرآن شریف سببیدر قرآن شریفی کنار قویانده حقانیت دین اسلامه نه دلیل و برهان قالمسه ایتمله اولور یهودیلرڭ علمالرینه لعن سب ایدیریك بونلر اوترکه کوزالی تحریف ایدوب اونڭ احکامنه تغییر ویروب اوزلرینڭ دلخواه اولان حکملر تراشیده ایدوبلر اگر درست انصاف نظریله باخلسه بو گونکی گونده قرآن شریفڭ حالی تورانڭ حالی کمیدر بوندن آرتق نه تحریف اولور که علمای اعلامڭ علم الهدی و اونڭ تابعلری کمی شخصلرڭ یاننده جایز العمل اولسان خبر واحدی قرآن شریفه مقابل دوتوب یا قرآنی خبر واحدیله تخصیص ویروب یا اینکه بر ایری قرآنی ترك ایدوب خبر واحده عمل ایتمك واجب قرار ویرلسون نیجه مثال اونڭ اوتری تفکر ایدوب اوگا کفایت ایدریك ما بقیسنی خود اهلنڭ استنباطه حواله ایتدیك قرآن شریفده سورهٔ نورده الله تعالی زنا کار اروادڭ عقد نکاحنی مومن شخصلره وعفیفه عورتلرڭ عقد نکاحنی زنا کار کشیلره صراحةً آشکار حرام بویوروبدر اما فقهالر آیهٔ شریفه‌نی کناره قویوب بر خبر واحدی دلیل گتوروب بو عقد نکاحڭ کراهته فتوی ویروبلر بوندن آرتق الله تعالی کتابنڭ خلافنه عمل ایتمك اولورمی!

۵۹) فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا اِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ۞
۶۰) قَالُوا مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَا اِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ۞
۶۱) قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ اِبْرٰهِيمُ ۞

ابراهیمك آتاسی جوله چیقماغه ابراهیمه تكلیف ایتدی ابراهیم قبول ایتمیوب شهرده قالدی

۵۹) (فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا اِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ يَرْجِعُونَ) همینكه جماعت شهردن خارج اولدیلار ابراهیم گیدوب محكم داشدن (*) بر بالطه گتوروب گیدوب بتكده‌نك خادمنی غافل ایلیوب ایچرو یه داخل اولدی بتلره بخدی او بتخانه‌ده یتمش بت واریدی هاموسی صف چكمش اباغ اوستنده بعضی آغاجدن بعضی داشدن بر بیوك بتلری واریدی قزلدن ایكی گوزلرینك یرنده ایكی گوهر كراناها برق كمی ایشقلانوریدی (ابراهیم او داشدن بالطه ایله او بتلرك هاموسنی قطعه قطعه ایتدب مكر او بیوك بتلره دگمیوب اونی او حالتیله قویوب بالطه‌نیده اونك چیكنمه قویدی شاید اونلار چولدن قایتدن صكره او نه نهایت اعتقادلری اولماق سببه گلوب اوندن سوال ایلسونلر كه بو بتلره نه گلدیكه بویله اولدیلار

۶۰) (قَالُوا مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَا اِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ) همینكه خلق چولدن قایدوب بتلری او حالده گورنده متحیر قالوب بری برینه دیدیلر آیا كیمدر بزیم الهلاریمزه بو عملی ایلین هركیم اولمش اولسه در حقیقت او شخص جرئت ایدوب بزیم بو محترم الهلاریمزی بوگونه سالماقده ظالملردندر

۶۱) (قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ اِبْرٰهِيمُ) مشركلردن بعضیلری جواب ویروب دیدیلر بر تازه جوان واردر اونك آدینه ابراهیم دیلور بز اوندن ایشیدیردیك بزیم بو الهلاریمزه

(*) قید ابراهیم دورهٔ حجریه‌دن حساب اولنور هر بر آلتلر او زمانده داشدن قایریلور ایدی داشدن صكره دوره برونزی ظاهر اولدی هر بر آلتلری برونزدن قایروردیلار اوندن صكره ایران سلطانی جمشید زماننده دورهٔ حدید ظاهر اولدی هر بر آلت دمیردن قایرماق آشلار اولدی تا بو زمانه كمی ابراهیم داشدن پچاقیله ۹۰ یاشنده اولاركن اوزینی ختنه ایتدی

۶۲) قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلٰى اَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ۞
۶۳) قَالُوا ءَاَنْتَ فَعَلْتَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَا يَا اِبْرٰهِيمُ ۞
۶۴) قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هٰذَا فَسْئَلُوهُمْ اِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ۞

عیب دوتوب سب ایدیوردی اولا بیلور كه بو عمل اوندن صادر اولسون

۶۲) (قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلٰى اَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ) مشركلرك بیوكلری دیدیلر گتورگ گلك اونی خلقك گوزینك قباغنده بلكه خلق اونی تانیوب شهادت ویرسونلر كه بو عمل اوندن صادر اولوبدر او وقتده بز اوگا عذاب ایدك

۶۳) (قَالُوا ءَاَنْتَ فَعَلْتَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَا يَا اِبْرٰهِيمُ) ابراهیمی حاضر ایدوب دیدیلر ای ابراهیم آیا بو عملی بزیم الله لاریمزه سن ایلیوبسن‌می؟

۶۴) (قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هٰذَا فَسْئَلُوهُمْ اِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ) ابراهیم دیدی (*) بلكه بو عملی اونلارك بو بیوكلری هانسیكه بالطه اونك چیكنده‌در ایلیوبدر بتلردن سوال ایلیك اگر دانشاندرلر سزه جواب ویرسونلر؟

(*) قید (جناب ابراهیم) ك بو جوابی اگرچه اول امرده یالان سوزتك ظاهر اولور اما حقیقتا بو بر كنایه ایله جواب ویرور كه اونك لطیفه و دقیقه‌سنی درك ایتمز مگر علم معان و بیانده راسخ اولان شخصلر علم معان و بیانده فاضل یگانه جاراته علامهٔ زمخشری‌نك بو آیه خصوصنده بر تحقیق عالی واریدر او تحقیقك حاصلی بودر كه ذكر اولنور بو جوابدن ابراهیم علیه السلامك قصدی او دكلدیكه اوزیندن صادر اولان عملی بیوك بته اسناد ویروب اوزینی مبرا ایتسون بلكه ابراهیمك مقصودی كنایه ایله جواب ویروب همان عملی اوزیندن اوتری ثابت ایدوب اوز مقصودینه یتشمك ایدی ابراهیمك مقصودی اونلاری معطل قویوب بت پرست اولماقلارینه دلیل تاپیوب بلكه اولان الله تعالی‌یه ستایش ایتمك جهتنه ذكر اولنان جوابی ویردی همینكه ابراهیمدن سوال ایتدیلر آیا بو عملی بو بتلره سن ایدوبسن كنایهٔ جواب ویردی بلكه اونلارك بیوكلری ایدوبدر (نجه كه بزیم ترك صناعتك آراسنده متداولدر اگر بر شخصدن بر باشقی عمل صادر اولسه بر شخص دیگر اوگا دیه كه آیا بو عملی سن ایدوبسن او شخص اوگا جواب ویروب كنایهٔ دیور یوخ سن (ایدوبسن) ابراهیمك جوابیده بو قبیلدندر بو جوابدن ابراهیمك مقصودی او ایدیكه بو جوابی اونلار ایشیتدنده فكر ویروب عالم اولاجاقدرلر كه بو عمل و بتدن كه جماددر صادر اولا بیلمز او وقتده قایدوب ابراهیمه دیسونلر كه بو عملی یقیناً سن ایدوبسن بو بت بو عمله قادر دكلدر او وقتده ابراهیم حجتی و دلیلی اونلاره تمام ایدوب دیسون كه بر شیئكه اوندن بو بویله عمل صادر اولماقه قدرتی اولماسون آیا اوگاده شخص عاقل عبادت ایدرمی نجه كه بو ندن بویله كان آیه اردن او نلارك عاجز قالماقلاری ابراهیمك جوابندن ظاهر اولور

٦٥) (فَرَجَعُوا اِلٰى اَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا اِنَّكُمْ اَنْتُمُ الظَّالِمُونَ)
زمانیکه ابراهیم اونلارگ آغزینه بر داش وروب دلیل و حجتلری تمام
اولدی اوز نفسلرینه رجوع ایدوب فکر ایلیوب بری برینه دیدیلر بو
کشی باخشی سوز دیور بر شیئکه هیچ بر عمله قادر اولماسون اوگا نجه
عبادت ایتمك اولور در حقیقت سز اوزگز ظالم‌سگز نه اینکه بو شخص
که اوگا ظالم دیدیگز

٦٦) (ثُمَّ نُكِسُوا عَلٰى رُؤُسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَاهٰؤُلَاۤءِ يَنْطِقُونَ)
اول امرده اونلارگ دیلنه حق سوز جاری اولوب ابراهیمی تصدیق
ایدوب اوزلرینگ ظالم اولماقلارینه اقرار ایتدیلر اوندن صکره گنه شقاوت
اونلاری دوتوب اولنجی حاللرینه قایدوب باشلارینی و بوزلرینی ابراهیمدن
دولاندیروب باشلاری آشاقده خجالتلو شخلصرکمی دیدیلر (ای ابراهیم سنکه
بیلورسن بو بتلر داشان دگللردر نه‌دن اونلری بزه استهزا ایدوب اونلاریله
دانشماقی بزه تکلیف ایدیرسن همینکه ابراهیم صلوات الله علیه گوردی اونلاره
حجت تمام اولوب عاجز قالدیلار گلن آیه‌نگ مضمونیله اونلاره جواب ویردی)

٦٧) (قَالَ اَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَالَا يَنْفَعُكُمْ شَيْـًٔا وَلَا يَضُرُّكُمْ)
(ابراهیم دیدی ایمدیکه دین ومذهبگزگ باطل اولماقی سزه معلوم
اولدی آیا الله تعالی‌دن باشقه او بتلره که هیچ بر شی منفعت یا ضرردن
سزه یتوره‌بیلمه‌سونلر گنه عبادت ایدرسگز (اُفٍّ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَفَلَا تَعْقِلُونَ) (شخص بسر شیئدن انجیش وقتده آه
چکوب (اف اوف) دیور بو کلمه نهایت مرتبه‌ده انجیگه دلالت ایدندر
جناب ابراهیم همینکه گوردی مشرکلرگ عذرلری و دلیللری قطع اولوب
معطل قالان حالده گنه کفر و عنادلرینده باقی قالدیلار دیدی (ای مشرکلر چوخ
منضجر اولوب هم سیزدن اوتری و هم الله تعالی‌دن باشقه عبادت ایدن بتلردن
اوتری اینجیدیم آیا عقلگز ایله رفتار ایدوب فکر و بر میورسگز که بو نه
عملدر بزدن صدور اولور که الله تعالی‌دن غیرسنه عبادت ایدیرسگز

٦٥) فَرَجَعُوا اِلٰى اَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا اِنَّكُمْ اَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ۞
٦٦) ثُمَّ نُكِسُوا عَلٰى رُؤُسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَاهٰؤُلَاۤءِ يَنْطِقُونَ ۞
٦٧) قَالَ اَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَالَا يَنْفَعُكُمْ شَيْـًٔا وَلَا يَضُرُّكُمْ اُفٍّ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ۞

٦٨) (قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانْصُرُوا اٰلِهَتَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ)
همینکه مشرکلر ابراهیمگ مقابلنده دلیل وحجت گتورمکدن عاجز اولدیلار
کفر وعنادلریندن دیدیلر بوکه سزگ اللهلارگزه عیب دوتور اگر اللهلرگزه
کومك ایلیورسگز بونی اوده سالوب یاندیروب اللهلارگزه کومك ایلیگ
اوندن صکره اود یاندیروب ابراهیمی دوتوب اوده سالدیلار اوده سالان
وقتده الله تعالی طرفندن روح القدس (جبرائیل) ابراهیمه نازل اولوب
دیدی ای ابراهیم آیا حاجتنگ واردرمی ابراهیم دیدی حاجتم وار اما سگا
هیچ بر حاجتم یوخدر (یعنی سنده منیم کمی مخلوقسن سندن نه حاجت
عمله گلور جبرائیل دیدی پس حاجتگی الله تعالی‌دن سوال ایتگلن
ابراهیم دیدی الله تعالی‌نگ علمی منیم حالمه سوال ایتمکدن کفایت ایدر
بوگا مقام توکل دیلور توکل مقامنده جناب ابراهیم اعلی درجه‌ده اولوب
هیچ بر مخلوقدن برحاجت ایستمدی اونی اوده سالان وقتده (نمرود)ه
طرف باخمیوب اوندن استرحام ایلمیوب امرینی خالق کل موجوداته واگذار
ایتدی الله تعالی‌ده اونگ توکلنگ مقابلنده شفقت و مرحمت نظریله
اوگا باخوب اونی اوددن نجات ویردی نجه‌که بویوریر)

٦٩) (قُلْنَا يَانَارُ كُونِى بَرْدًا وَسَلَامًا عَلٰى اِبْرٰهِيمَ) یا محمد
همینکه ابراهیمی اوده سالدیلار بز امر ایدوب دیدیك اوده ای اود سویوق
و سلامت اول لکن ابراهیمه سنگ حرارتنگ اونگ بدننه تاثیر ایتمسون
(بو خطاب حالی درنه قالی الله تعالی نه قسم ابراهیمگ بدنینی
اودگ یانماقندن حفظ ایلیوب آیا اودگ تاثیرینی اوندن گوتوروب
یا اینکه ابراهیمگ بدننده بر شی احداث ایلیوب که اودگ حرارتی
اوگا تاثیر ایلمسون بونلارگ هاسی بری اولوبدر حقیقت امره الله تعالی
عالمدر)

٧٠) (وَاَرَادُوا بِهٖ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْاَخْسَرِينَ) مشرکلر
ابراهیمه مکر و حیله ارادسی ایتدیلر بلکه اونی مغلوب ایتسونلر

٦٨) قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانْصُرُوا اٰلِهَتَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ۞
٦٩) قُلْنَا يَانَارُ كُونِى بَرْدًا وَسَلَامًا عَلٰى اِبْرٰهِيمَ ۞
٧٠) وَاَرَادُوا بِهٖ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْاَخْسَرِينَ ۞

٧١) وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا اِلَى
الْاَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا
لِلْعَالَمِينَ ۞
٧٢) وَوَهَبْنَا لَهُ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ
نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ۞
٧٣) وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ
بِاَمْرِنَا وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ
وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءَ الزَّكٰوةِ
وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ۞
٧٤) وَلُوطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا
وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ
تَعْمَلُ الْخَبَائِثَ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ
سَوْءٍ فَاسِقِينَ ۞
٧٥) وَاَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا اِنَّهُ مِنَ
الصَّالِحِينَ ۞

بز اوگا کومك اولوب مشرکلری مغلوب و چوخ ضرر آپاران قرار ویردیك

٧١) (**وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا اِلَى الْاَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ**) ابراهیمی و اونگ قرداشی (هاران اوغلی لوطی) بابل یرندن نجات ویروب آپاردوق او یره که او یرده جمیع عالملردن اوتری برکت قرار ویرمشیدیك (الله تعالی ابراهیمی اورادن نجات ویروب شام یرنده ساکن ایدوب خیر و برکتنی اوگا نازل ایتدی اونگ دین و مذهبلی یر یوزینده منتشر ایتدی هیچ بر مذهب اهلی یوخدر که او جنابی دوست دوتوب اوگا تعظیم و تکریم ایتمسون)

٧٢) (**وَوَهَبْنَا لَهُ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً**) اوز طرفمزدن ابراهیمه اسحقی اسحقدن یعقوبی اوگا نوه بخشش ویردیك (**وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ**) ابراهیم اسحق یعقوب هر برینی صالح شخصلر قرار ویردیك

٧٣) (**وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا**) اونلارگ هر اوچنی یر یوزینده امامل قرار ویردیك تا اینکه بزیم امرمز ایله خلقی الله تعالی طرفنه هدایت ایتسونلر (**وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءَ الزَّكٰوةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ**) احکام شرعیه‌یه عمل ایدوب نماز قیلوب زکواة ویرمگی اونلره وحی ایتدیك همیشه بزه عبادت ایدنلر ایدیلر

٧٤) (**وَلُوطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا**) لوط (هاران) اوغلنه حکمت پیغمبرلك و علم عطا ایتدیك (**وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائِثَ**) (لوطی سدوم) قریه‌لرینك اهلندن که خبیث لواط عملنی ایلیوردیلر نجات ویردیك (**اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ**) در حقیقت (سدوم) قریه‌سنگ اهلی بریمان و فاسق اولان جماعتیدیلر

٧٥) (**وَاَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا اِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ**) در حقیقت

٧٦) وَنُوحًا اِذْ نَادٰى مِنْ قَبْلُ
فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ مِنَ
الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ۞
٧٧) وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ
كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ
سَوْءٍ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَ ۞
٧٨) وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ اِذْ يَحْكُمَانِ
فِي الْحَرْثِ اِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ
الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ۞

لوط صالح شخصلردن اولماق جهتنه رحمتمزی اوگا شامل ایدوب رحمتمزده اولان شخصلرگ قطارینه اونی داخل ایتدیك

٧٦) (**وَنُوحًا اِذْ نَادٰى مِنْ قَبْلُ**) نوح پیغمبر اونلاردن قاباق بزی چاغروب قومندن شکایت ایتدی (**فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ**) نوحگ دعاسنی مستجاب ایلیوب اونلاره طوفان گوندروب نوحگ اورینی و اوغلانلارینی و اوگا ایمان گتورنلری بیوك بلا و مصیبتدن (غرق اولماق) دن نجات ویردیك

٧٧) (**وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا**) نوحه کومك اولوب اوندن او تری بزیم آیاتمزه تکذیب ایدن جماعتدن انتقام چکوب اونلاره بلا گوندردیك (**اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَ**) در حقیقت نوحگ قومی بریمان و مشرك جماعت اولماقه گوره طوفانی اونلاره مسلط ایدوب هاموسنی غرق ایتدیك

٧٨) (**وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ اِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ اِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ**) داود وسلیمان بزیم ایکی پیغمبرمز زمانیکه حکم ایلدیلر بر شخصگ زراعتنگ بارسنده که بر قوم دیگرگ قویونی گیجه وقتی اوز زراعته داخل اولوب فاسد ایلمشیدی (**وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ**) بز اونلارگ حکملرینه شاهد و حاضر ایدیك که او زراعت بارسنده نجه حکم ایلدیلر (جناب داودگ حضورینه بر شخص گلوب شکایت ایتدی که فلان شخصلرگ قویونلاری گیجه وقتی منیم زراعتمه داخل اولوب بیوب تمام هاموسنی فاسد ایدوبلر قویون صاحبلری حاضر اولاندن سگره جناب داود حکم ایتدی او قویونلارگرك زراعت صاحبنه ویریلسون سلیمان اون بر یاشنده اولدوقی حالده او مجلسده حاضر ایدی آتاسنه دیدی بو حکمی تغییر ویروب هر ایکی طرفی ملاحظه بویورگلن جناب داود سلیمانه دیدی بو بارده سن حکم ایله گلن سلیمان دیدی من بویله صلاح گوریرم که قویونلاری ویرمسن زراعت صاحبنه اونلارگ سودیندن و یوندن واولادیندن

٧٩) فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ۞

٨٠) وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ ۞

منفعت بردار اولسونلار زراعت یرینی ویرمسن قویون صاحبلرینه تا اینکه اونی زراعت ایدوب فاسد اولانلارینی اصلاح ایلیوب اولکی حالنه کلدن صکره قویونلاری اوز صاحبلرینه زراعتیده اوز صاحبنه قایتاروب هر شخص اوز مالنه مالك اولسونلار داود سلیمانک بو حکمنی تصدیق ایدوب حکم ویردی الله تعالی کلن آیهٔ شریفه‌ده سلیمانک حکمنک تصدیقنی خبر ویریر)

٧٩) (فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ) یا محمد ذکر اولنان قضیه‌ده حکم ایتمکنی بز سلیمانه القا ایدوب آنداردیق (وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا) بویله دکل که داود حکمنده خطا ایتمشیدی بلکه هر ایکیسینک حکمی حق اولوب هر ایکیسنه حکمت و علم ویرمشیدیك ولکن سلیمانک حکمی اوندن یاخشیراقیدی (وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ) (داوده عطا اولنان علم و حکمت بونلاردرکه ذکر اولنور) یامحمد قوشلاری و داغلاری مسخر ایدوب داود می ذکر ایدنده اونلارده داود ایله معاً می ذکر ایدیردیلر (وَكُنَّا فَاعِلِينَ) اکرچه بویله عمللره چوخ تعجب کلور اما بز بویله عمللره قادریق بزدن بویله عمللر صادر اولور

٨٠) (وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ) دعوالرده سیزی دشمنک سلاحندن ساخلامقدن اوتری دعوا لباسی (*)

(*) قید (لقمان حکیم داودک حضورینه وارد اولدی کوردی اینده دمیردن بر شی قایریر ایستدی سؤال ایتسون بو نه شیدر انبیا و حکما و اولیالرک کلام شریفلری بودرکه باوینه کلمی که بو بیوروبلار دانشماق کومشدن ایرانه دانشماق قزلدار و هر شخص سکوت ایتدی نجات تاپدی - سکوت ایتمکده بیوك فایده‌لر واردر - نجه که شیخ مصلح الدین شیرازی دیور :

دو چیز تیرهٔ عقلست دم فرو بستن　بوقت گفتن وگفتن بوقت خاموشی

برده حکما دیوبلر شخصک ایشیدن سوزلری کرك دانشان سوزلرندن آرتق اولسون چونکه الله تعالی انسانه ایکی قولاق ویروبدر بر دل اکر دانشماق چوق لازم اولسیدی ایکی دل بر قولاق ویریردی ' اینه نجه شاعر دیور '

دو گوش بدادند ویکی تیغ زبان　یعنی که دو بشنو ویکی بیش مگو

رسول اکرم نبی والا مقامدن بویوروبدر کفایت ایدر کشیه یالان دانشماقده بوکه هر بر ایشیدن سوزینی دانشسون - حاصل لقمان بو حکمتلری ملاحظه ایدوب

فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ۞

٨١) وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ ۞

٨٢) وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ ۞

(درع) کیوم تعلیم ایتدیك (اولنجی شخص کیومی اختراع ایدن الله تعالی تعلیمیله داود اولوبدر) (فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ) آیا بو نعمتیکه داوده سزدن اوتری عطا ایتمیشم اوکا شاکر اولان وارمیکرمی (یعنی هر بر نعمتک شکری واجبدر کرك منعمک نعمته شکر اولنسون)

٨١) (وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا) شدتیله حرکت ایدن یلی (*) سلیماندن اوتری مسخر ایتدیك اونك امریله یل جاری اولوب اونك سلطنتی آپاروب کتوریردی او یره که (شام یرینه) چوخ برکتلر او یره ویروب نعمتلریمزی او یرده تمام ایتمشدیك (وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ) هر بر شیئه بز عالم وارق هیچ بر شیئی بزیم علممزدن کنار قالماز

٨٢) (وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ) سرکش و اطاعتدن خارج اولوب قوی بنیه اولان شخصلری سلیماندن اوتری مسخر ایتدیك تا اینکه اونک امریله دکزه باش وروب سویک تکه کیدوب اوندن

(بقیه‌سی)

ساکت اولدی تا اینکه جناب داود درعک عملندن فارغ اولوب ایاغه دوروب ولی اکنه کیدی دیدی نه یاخشی دعوا لباسیدر لقمان سؤال ایتمه‌مش اونک دعوا لباسی اولدیغنه عالم اولدی سکوت ایتمکدن ایدی فایده آپاردی بر علم تحصیل ایتدی برده قلت سؤالدن خلاص اولدی ، سکوتک وسعدده نه قدر حکمتلر ذکر اولونسه حسنات اولیجق حساب اولناجاقدر - شمس الدین خواجه حافظ شیرازینک کلاملرنده نظامنده ذکر اولنان نکته‌لر حکمی نجه که او جناب دیور ،

هر نکتهٔ که گفتم در وصف آن شمایل　هر گو شنید گفتا لله در قایل

(*) قید یل جناب سلیمانك امریله جاری اولماق بارەسنده اهل تفسیر مختلف قولده قلیلدن حکتار سوزلر یازوبلار هیچ برینه اعتماد ایتمك اولماز قرآن شریفدن مستفاد اولان بودرکه سلیمان بر شیئك اوستنده هوادە یلک حرکتیله بو طرف او طرفه حرکت ایدیوروش اما نه قسم و نه کیفیتله او حرکت حاصل اولوردی اونك حقیقتی معلوم دکلدر ، الله تعالی نوع بشرده قرار ویرن قوهٔ عاقله‌دن بزیم بو زمانلرده ناشی اولان هوا کمیلری مخترعلرینك اختیاریله سیر ایتمکلری دلیلدر بوکا که نوع بشرك هر بر زمانده بر بویله عمل صادر ایتمکه الله تعالی قادردر و سلیمان علیه السلام بر طریق مخصوصیله و کرامتی عطا بویرمشیدی . .

وَيَعْمَلُونَ عَمَلاً دُونَ ذٰلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ✡

٨٣) وَاَيُّوبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهُ اَنّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ✡

٨٤) فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَاٰتَيْنَاهُ اَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرٰى لِلْعَابِدِينَ ✡

اوتری مروارید و مرجان خارج ایلسونلر (وَيَعْمَلُونَ عَمَلاً دُونَ ذٰلِكَ) بوندن باشقه علاحده عملارده سلیماندن اوتری ایلسونلر (وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ) یا محمد او سرکش اولان شخصلری سلیمانڭ امر و اطاعتده حفظ ایدوب صاقلیان بز ایدیك

٨٣) (وَاَيُّوبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهُ اَنّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) بزیم پیغمبرمز ایوب او زماننده‌کی مریض اولوب بدنی تماما یاره اولوب خلق اوندن متنفر اولدی اوز ربی الله تعالی‌نی چاغروب دعا ایدوب دیدی ای‌منم ربم در حقیقت منم نفسمه (*) ضرر یتشوب تلف مقامه یتشمشم سن اوزڭ اوون رحم ایدنلردن آرتق رحم ایلیسن

٨٤) (فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ) ایوبڭ دعاسنی قبول ایدوب اونڭ ناخوشلقنه شفا ویردیك (وَاٰتَيْنَاهُ اَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ) ایوب اوزی بلایه مبتلا اولماقدن باشقه اونڭ اولادی هلاك اولوب جمیع مال دولتی فانی اولمشیدی اونڭ اولادینی برده اونلارڭ قدری آرتق ابو به عطا ایتدیك (رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرٰى لِلْعَابِدِينَ) رحمتمز ابو به شامل اولوب بو نعمتلری او زیانمزدن بدون سبب اوڭا عطا ایدوب بڭا عبادت ایدنلردن اوتری نصیحت و موعظه قرار ویردیك

(*) قید (جناب ایوب الله تعالی‌دن نهایتده لطیف و دقیق اولان وجهیله سؤال ایتدی اوز نفسنی ضرر یتشدیکله الله تعالی‌نڭ منتها رحمتیله فقط ایوب مطلب و مقصودینی شفا ایستدیکی آشکار ایتمدی [illegible]

٨٥) وَاِسْمٰعِيلَ وَاِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ✡

٨٦) وَاَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا اِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ✡

٨٧) وَذَا النُّونِ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ اَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادٰى فِي الظُّلُمَاتِ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ✡

٨٨) فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُنْجِي

٨٥) (وَاِسْمٰعِيلَ وَاِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ) بو اوچ نفری پیغمبر قرار ویردیك هاموسی بزیم یولمزده اونلاره یتشن بلا و مصیبتلره صابر اولوبلار) بعضی روایتلرده ذو الکفل همان الیاس پیغمبردن عبارتدر)

٨٦) (وَاَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا اِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ) در حقیقت اونلار صالح شخصلردن اولماق سببه اوز رحمتمزه اونلاری داخل ایتدیك

٨٧) (وَذَا النُّونِ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ اَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ) یا محمد) بزیم پیغمبرلریمزدن بالق صاحبی یونسی ذکر ایتگل او زمانده‌که قومنی غضبه کتورن حالده اونلاری قویوب کیتدی اونڭ قومی او سببه کوره غضبناك اولدیلرکه خوف ایتدیلرکه یونس اونلارڭ آراسندن خارج اولاندن صکره اونلاره عذاب کلسون) قومنڭ آراسندن خارج اولوب کمان ایتدیکه بز اوڭا تنك دوتمیوب بلا و مصیبته اونی کرفتار ایتمیك (یونس نینوی اهلنه مبعوث اولدی اونلاری دعوت ایدوب اونلارڭ ایمانه داخل اولماقدن مایوس اولاندن صکره غیظه کلوب اونلاره عذاب وعده‌سی ویروب اورادن خارج اولدی کیدوب دڭزه دوشوب بالقڭ قارننه کرفتار اولدی) (فَنَادٰى فِي الظُّلُمَاتِ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ) همینکه بالقڭ قارننده محبوس اولدی بالقڭ قارننده نیچه قارانقولقلارڭ ایچنده (کیجه‌نڭ، دڭزڭ، بالق قارننڭ قارانقولقلاری) الله تعالی‌نی چاغروب دیدی هیچ بر نفر حق معبود یوخدر مکر سن ذات مقدس یکانه الله تعالی حق اولان معبودسن (سُبْحَانَكَ اِنّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ) الهی هر بر عیب و نقصدن پاك و منزه‌سن در حقیقت من قوم و جماعتڭ آراسندن سندن بی اذن خارج اولماقده اوز نفسمه ظلم ایدنلردن اولدیم

٨٨) (فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُنْجِي

المؤمنین ✡

۸۹) و زکریا اذ نادی ربه رب لاتذرنی فرداو انت خیرالوارثین ✡

۹۰) فاستجبنا له و وهبنا له یحیی و اصلحنا له زوجه انهم کانوا یسارعون فی الخیرات و یدعوننا رغبا و رهبا و کانوا لنا خاشعین ✡

۹۱) و التی احصنت فرجها فنفخنا فیها من روحنا وجعلناها وابنها آیة للعالمین ✡

الْمُؤْمِنِينَ) بونسگ دعاسنی قبول ایدوب بالقگ قارننده کی غم وکدورتدن اونی نجات و بردیك بونسی نجات و برن کبی، سایر مؤمنلریده (اگر مشیئتمز علاوه دوتسه) هر بر غمدن نجات و بروریك

۸۹) (**وَزَكَرِيَّا اِذْ نَادٰى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِى فَرْدًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ**) یا محمد زکریانی ذکر ایتکلن زمانیکه اول ربی اللهتعالی‌نی چاغروب دیدی ای منیم ربم منی یالقور اولادسز قویه گلن مگا بر وارث اولاد عطا ایتکلن اگر مگا وارثده و برمیەسن هیچ بر باکم یوخدر و ارثلرگ یاخشی‌سی و جمیع مخلوقه سن وارث اولاجق‌سن

۹۰) (**فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى وَاَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ**) زکریانگ دعاسنی قبول ایدوب اونگ آرواديگ دوغماق وقتی کیچمش صکره اولدن اوتری آروادینی اصلاح ایدوب دوغماق حالنه گتوروب یحیی‌نی اوگا بخشش و بردیك (**اِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِى الْخَيْرَاتِ**) ذکر اولنان پیغمبرلرگ دعاسنی مستجاب ایتمدیك مگر اولدن اوتریکه در حقیقت اونلار هر بر عمل خیره سرعت ایلیوب اوعملری تحصیل ایدوب عمله گتورنلر ایدیلر (**وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ**) یا محمد) بو ذکر اولنان پیغمبرلر بزیم عذابمزدن قورخوب برده ثوابه زه میل و رغبت ایتمکدن اوتری بزی چاغروب دعا ایدیردیلر و همیشه بزیم طرفمزدن اونلارگ قلبنده خوف اولوب هیچ وقت امانده اولمیوب بزیم عذابمزدن خاطر جمع اولماز ایدیلر

۹۱) (**وَالَّتِى اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا**) برده صالحه آروادلاردن اول آرواديکه (مریم) حلال و حرامدن فرجنی حفظ ایدوب هیچ برکشی طایفه‌سیله ملاقات ایتمیوب (عذراء) بکر اولان حالده بز اوز روحمزدن اوگا نفخ ایلیوب (عیسی‌نی) اوگا کرامت ایتدیك (**وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ**) (مریمگ) اوزینی و اوغلی (عیسی) نی عالملردن اوتری بیوك علامت قرار و بردیك یالقوز

آتادن آناسز وجوده کلمکه گوره

۹۲) (**اِنَّ هٰذِهِ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً**) در حقیقت ای مسلمانلار بو ملت اسلام سزگ ملتگزدر ملتلر آراسنده بر ملت یالقوز بگنلمش ملتدرکه گرك اونده اختلاف اولونماسون و سز گرك او ملتدن اولوب اوندن کنار اولمیه‌سگز (**وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ**) من الله تعالی سزگ ربگزم مگا عبادت ایدوب مندن باشقه سنه عبادت ایتمیگ

۹۳) (**وَتَقَطَّعُوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلٌّ اِلَيْنَا رَاجِعُونَ**) (بو آیهٔ شریفه بو زمانلارده اولان ملت اسلامگ احوالنی خبر و بریر بو بوریر) ملت اسلام دین اسلامه محکم یاپشوب اجماع و اتفاق ایتمکلرینگ عوضنه اوز اجماع و اتفاقلرینی اوز آرالارینده قطع ایدوبلر (*) هر فرقه هر طایفه اوزینده اوتری بر مذهب و بر طریقه قرار ویروب بری برینه لعن و طرد ایلیوب هر فرقه اوزینی حق اوزگه فرقه‌لری باطل حساب ایدیرلر حال بوکه اوکونده که هاموسی بزیم طرفمزه رجوع ایدوب دین اسلامده اختلاف ایتدیکلرینه گوره اونلاره جزا و یروب عذاب ایده‌جکم اوگوندن غافلدرلر

۹۲) ان هذه امتکم امة واحدة وانا ربکم فاعبدون ✡

۹۳) و تقطعوا امرهم بینهم کل الینا راجعون ✡

(*) قید : الهی بو اختلاف و نفاقدن سکه ملت اسلام آراسنده وار در مگا پناه [illegible] بو اختلافلر هاموسی سنگ کتابگگ قرآن شریفدن کنار اولماق سببیه ملت اسلام آراسنده ظهوره کلوبدر هر آیته اگر ملت اسلام اجماع ایدوب یکجه اولان الله تعالی‌یه بر قبله‌یه بر کتابه (قرآنه) (بر پیغمبره محمد صلی‌الله علیه وسلمه) چنك ووروب محکم یاپشوب اوز رایلرینه تابع اولان شخصلره تابع اولمیوب اولارادن کنار اولالار (نجه که عصر سعادتده بویله ایدی) که اسلام ملتی اولمجی مرتبه [illegible] بر کلمه‌یه اتفاق ایدوب ملت واحده اولا بیلورلر ، [illegible] علاجی یوخدر جهالتدر جهالت و نفاق ملت اسلامی اولوب بو ایکی امر بری برینه [illegible] نفاق جهالتدن ناشی اولور بو ایکی امرگ زوالی ممکن دگل مگر علم [illegible] تجربه ایله معلوم اولوبدر هر بر ملت آراسنده که علم و حکمتگ رواجی اولسه او ملت نفاقدن کنار اولوب اتفاقه مایل اولور [illegible] ملت اسلامگ اوزینده بو مطلب واضحدر آسیانگ اهالی غربی صنفه متمدن ملتلریله همجوار اولان ملت اسلام آراسنده بر جزئی علمگ نوری [illegible] جهالتدن رخساره [illegible] اولماق جهته اونلارگ آراسنده نفاق و جهالت انحطاطه مایل اولمقله درجه درجه تکامله یوز قویوب

٩۴) فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّا
لِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ
لِسَعْيِهِ لَهُ كَاتِبُونَ ۞
٩٥) وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ
اَهْلَكْنَاهَا اَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ۞
٩٦) حَتَّى اِذَا فُتِحَتْ يَاْجُوجُ
وَمَاْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ
يَنْسِلُونَ ۞
٩٧) وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ ۞

٩۴) فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ) هر بر شخصیكه مومن اولدیغی حالده یاخشی گوزل عمللرقی ایلیه اونـگ سعی و عملی باطل اولمیوب اونلرگ اجرندن محروم اولماز (وَاِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ) درحقیقت بز اونـگ عمللرینی یازوب حفظ ایدوب اونـگ جزاسنی یاخشلقیله اوگا واصل ایدریك

٩٥) (وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا اَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ) بـر قریه‌نـگ اهلیكه اونلرگ هلاك ایتمكلرینی كفرلرینـگ سببنه بز اراده ایتدیك اونلر كفرلریندن قایدوب ایمانه داخل اولمقلری محال امرلردندر درحقیقت اونلار او حالده البته كفرلریـندن قایدوب الله تعالی طرفنه رجوع ایتمزلر

٩٦) (حَتَّى اِذَا فُتِحَتْ يَاْجُوجُ وَمَاْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ) كافرلر كفرلریندن قایتمازلار تا اینكه سد یاجوج ماجوج آچیلوب اونلار یرگ هر بر طرفندن سرعتیله منتشر اولوب یرگ اكثرینه مالك اولوب دخی‌ده كفرلری زیاد اولور (نجه كه سد اسكندر باب الابوابده سنوب‌دار اولوب یاجوج ماجوجدن مراد اولان طایفه یر یوزینه منتشر اولوب مالك اولوبلار هر بر فطن و عاقل شخصه بو مطلب مخفی دگلدر

٩٧) (وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ) اونلار دنیایه مالك اولدن صكره

بقیه

بالمره رفع اولنماله امیدور اولماق اولور بخلاف آسیای وسطی اونلارب ارامنده هیچ بر وجهیله نور علمدن بر نقطه آچلمیوب سد ذوالقرنینگ فتحی یاجوج ماجوجك خروجی بو اولقلاری دوشك بر قولقلاری یورقان اولدوقی حالده منتظر اولوب اوضاع عالمدن اصلا خبردار دگلدرلر بعضی مومن اهل عرفالری دجالنگ خروجی آنلنده بر تله گوزیله اولور آغاج اوزونلقنده ایتكه مولر اولمش اطرافنده دق عایردم و وبروان حالنده خروج ایدوب عالمه مالك اولماقی گورلیورلر بو قسم طایفه‌لردن امید نجات دوشماق بیننا محال امرلردندر هنوز رسول اكرمك هجرتندن (١٣٢٢) ییل كچیوبدر آسیا وسطی ملتنگ ارامنده اسلامدن قیاق مذهبلرده حكه قانونلر ایمدیده جاریدر اسلام قانونلارندن بعد بر شیئی اونلارگ ارامنده معمول دگلدر اگر اونلاری بر بر حكو ایتمم قانون كتابدن خارج بولنوق اسكن اونلاری اهل نظرگه درپاك اینككارینه حواله ایتدیم

فَاِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ اَبْصَارُ الَّذِينَ
كَفَرُوا يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي
غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ۞
٩٨) اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ اَنْتُمْ لَهَا
وَارِدُونَ ۞
٩٩) لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ اٰلِهَةً مَا وَرَدُوهَا
وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ۞
١٠٠) لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا
لَا يَسْمَعُونَ ۞
١٠١) اِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ
مِنَّا الْحُسْنَى اُولَئِكَ عَنْهَا
مُبْعَدُونَ ۞
١٠٢) لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا
وَهُمْ فِيمَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ
خَالِدُونَ ۞

(الله تعالی عالمدركه نقدر زمان كیچور) حق اولان وعده قیامت گونی یا خونلاشوب واقع اولان زمانده (فَاِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ اَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا) قیامت گونی واقع اولان كمی ناگهان كافر شخصلرگ گوزلری قیامت گونینـگ هولندن آچیلوب كریلك و ردماز لار (يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ) او وقتده كافرلر كفرلریندن قایدوب دیورلر ای وای اولسون بزه بو گونكی گونـدن بز غفلتده اولمشوق بلكه بوگونكی گونی انكار ایتمك سببنه ظالم اولمشوق

٩٨) (اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ اَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ) ای مكه اهلی مشركلرسز دن قیاق كیجن مشركلرگ احوالی بویله‌در امّا سز مشركلرگ احوالی درحقیقت سز و الله تعالیدن باشقه عبادت ایدن بتلرگز جهنمگ اودونی و یا ناجاقیسگز البته جهنمه وارد اولاجاقسگز

٩٩) (لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ اٰلِهَةً مَا وَرَدُوهَا) اگر سزگـ بتلرگز حقیقتا الهلار اولسیدیلر جهنمه وارد اولماز ایدیلار (وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ) سز عبادت ایدنلر و سزگـ بو معبودلرگز هاموگز جهنمده همیشه عذابده اولاجاقسگز

١٠٠) (لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ) (یا محمد) بو مشركلردن اوتری جهنمده آغلیوب ضجه آه ناله ایتمك واردر امّا الله تعالی اونلار لقولاغلارینی كار ایدر بری اوبرینـگ ناله‌سنی ایشیتمزلر

١٠١) (اِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَى اُولَئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ) درحقیقت او شخصلر یكه اهل ایمان اولوب دنیادن گیدنده بزیم طرفمزدن اونلارگ حقنده گوزل اجر و ثوابه بشارت و یریلوبدر اویله شخصلر جهنم اودندن كنار و بعید اولورلار

١٠٢) (لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِيمَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ) بو ذكر اولنان شخصلر جهنمگ شعله سنگ سسلی ایشیتمیوب جنت اعلیده نفسلری خواهش ایدن لذتلرده همیشه اولوب هیچ وقت اورادن

۱۰۳) لا یحزنهم الفزع الاکبر و تتلقٰهم الملئکة هذا یومکم الذی کنتم توعدون ✿

۱۰۴) یوم نطوی السماء کطی السجل للکتب کما بدأنا اول خلق نعیده وعدا علینا انا کنا فاعلین ✿

۱۰۵) و لقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون ✿

خارج اولمازلار

۱۰۳) (لا یحزنهم الفزع الاکبر) قیامت کوننگ بیوك خوفی جنت اهلنی غمگین و محزون ایتمز (قیامت کوننگ بیوك خوفی او زماندیرکه خلق حسابدن فارغ اولوب معلوم اولماز بهشت اهلی کیمدر جهنم اهلی کیمدر آیا بهشته امر اولناجاقلار یا جهنمه خلق منتظر اولوب بیوك خوفده اولورلار) (و تتلقٰهم الملئکة هذا یومکم الذی کنتم توعدون) ملائکه اهل جنتنگ پیشوازینه چقوب اونلاره دیرلر بو کوننگی کون سزه اجر و ثواب بغشن کونلرکزدرکه الله تعالی دنیاده سزه وعده ویریردی الله تعالینگ نعمتلری سزه نوش اولسون

۱۰۴) (یوم نطوی السماء کطی السجل للکتب) ملائکه الله تعالینگ رحمتیله اهل جنتی ملاقات ایدن کون او کوندرکه بز آسمانی طومار کبی بربره جمع ایدریك نجه که یازیلان کاغدلاری جمع ایدرلر (قیامت کونده بو عالمنگ اوضاعی تغییر تابوب هر برشیئی محو و نابود اولماقه کوره آسمانگ محو اولماقنی کاغد بیمی بوکولوب بر طرفه آتیلماقیله الله تعالی تعبیر کوردی) (کما بدأنا اول خلق نعیده) نجه که خلقی اول امرده یوخدن یارادوب وجوده کتوردیك که ایکنجی دفعه یوخ اولاندن صکره اولکی کبی یوخدن اعاده ایدوب وجوده کتورجیك اول دفعه ایله آخر دفعه وجوده کتورمکلکدن بزدن اوتری هیچ بر تفاوت یوخدر (وعدا علینا انا کنا فاعلین) خلقی دوباره وجوده کتوروب محشره کتورمك بزه وعدهٔ معیندر در حقیقت خلقی دوباره وجوده کتورمکه بزیم قدرتمز واردر نجه که اول دفعه‌ده قدرتمز واریدی

۱۰۵) (و لقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون) (یامحمد) حقیقتا بز زبور کتابنده توراتدن صکره یازوب داوده بیلدیردیك بو مقدس اولان یره (شام یرینه) بوندن

صکره کلن منیم صالح بنده‌لریم (محمد امتی) وارث اولاجقلار سز بنی اسرائیل بو ارض مقدسدن خارج اولوب محمد امتی اوکا وارث اولاجاقلارکه الله تعالینگ وعده‌سی صدق اولوب محمد امتی شامه مالك اولدیلار . رسول اکرم همین آیه‌نگ مضمونینه اعتماد ایدوب خبر ویردیکه مندن صکره شامی فتح ایدرسگز بو خبر رسول اکرمنگ حق اولماقنه بر دلیلدر)

۱۰۶) (ان فی هذا لبلاغا لقوم عابدین) بو سوره‌ده ذکر اولنان خبر و موعظه‌لرده الله تعالی‌یه عبادت و اطاعت ایلین جماعتلردن اوتری کفایت ایلملك واردر هانسی موعظه بوندن آرتق اولاجقدر

۱۰۷) (و ما ارسلناك الا رحمة للعالمین) (یا محمد) سنی پیغمبر قرار ویروب عالملردن اوتری رحمت کوندرمشوك تا اینکه سن اونلاری دعوت ایدوب سکا تابع اولوب خوش بخت اولسونلار هر بر شخصیکه سکا تابع اولمیوب شقی اولسه او شقاوت اونگ اوز نفسندن ناشی اولوبدر و الا سنگ وجودیگی خلقدن اوتری رحمت و برکت قرار ویرمیشوك سنگ وجودکدن هیچ بر ضرر خلقه عاید اولماز

۱۰۸) (قل انما یوحی الی انما الهکم اله واحد) دیکلن مشرکلره (یا محمد) در حقیقت مکا الله تعالی طرفندن وحی اولنان بودرکه سزنگ معبودگز تك و احد الله تعالیدر (فهل انتم مسلمون) آیا سز منیم سوزیمه اطاعت ایدوب توحیده قائل اولوب الله تعالی‌یه قرار ویرن شریکلری کناره قویوب الله تعالی‌یه خالص عبادت ایده‌جکسگز یانه

۱۰۹) (فان تولوا فقل آذنتکم علی سواء) یا محمد اگر دال چویروب سنگ سوزیگه قولاغ ویرمیه‌لر دیکلن من الله تعالینگ حکملی و توحیدنی هاموگزه مساوی و برابر اعلام ایتدیم هیچ بر تفاوت

۱۰۶) ان فی هذا لبلاغا لقوم عابدین ✿

۱۰۷) و ما ارسلناك الا رحمة للعالمین ✿

۱۰۸) قل انما یوحی الی انما الهکم اله واحد فهل انتم مسلمون ✿

۱۰۹) فان تولوا فقل آذنتکم علی سواء ✿

قویمادیم و هیچ بر تفردن کیزلمدیم (وَاِنْ اَدْرِیٓ اَقَرِیبٌ اَمْ بَعِیدٌ مَا تُوعَدُونَ) الله تعالی وعده ویرو بدر اسلامی سزه غالب ایدوب سزی ذلیل و خوار ایتسون اما من عالم دگلم که بو سزه ویریلن وعده یاوقدر یا اوزاقدر اونگ وقتنه الله تعالی عالمدر

١١٠) (اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ) درحقیقت الله تعالی عالمدر آشکار اولان سوزلره و عالمدر هر او سوزلره که اونلاری مخفی دوتوب کیزلادیلر سگز کیزلین و آشکار هاموسنی الله تعالی بیلنده مساویدر هیچ بر شی اونگ علمندن خارج اولماز

١١١) (وَاِنْ اَدْرِی لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ وَمَتَاعٌ اِلٰى حِينٍ) (رسول خدا دیور ای مشرکلر) الله تعالی سزه ویرن عذاب وعده سنی تاخیره سالداق بلکه اوندن اوتریدر که سزی امتحان ایتسون ایا سزدن بر خیر عمل صادر اولور یا نه و سزه مهلت ویر یر بر زمان معینه (عذاب و فتنه) کمی دنیادن لذت آلارسگز من عالم دگلم که هانسی جهته گوره سزه ویرن وعده نی تاخیره سالوبدر

١١٢) (قَالَ رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّ) (رسول خدا مشرکلره خطابه سندن فارغ اولاندن سگره دعا ایدوب) دیدی ای منیم ربیم منیله بو مشرکلرگ آراسنده حق و عدالتیله حکم ایلگل نیجه که اونلارگ حقیدر اونلاری اوز جزالرینه یتورگل (وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ) (مشرکلر رسول خدایه دیور یردیلر شوکت و غلبه بزدن اوتری اولوب سگا غالب اولاجیوق رسول خدا اونلارگ جوابلده بویوردی) بزیم ربیمز رحمانیت صفتنه متصف اولان الله تعالیدر سز دین سوزلره الله تعالیدن کومکلک ایستیور ایك الله تعالی بزه کومك اولمقله سزه غالب اولاق تا سزگ سوزلرگز هاموسی باطل اولسون) حمد اولسون انبیا سورهسینك تفسیری تمام اولدی عبرت بردار اولان قلب لازمدر تا اینکه بو سورهٔ مبارکهده

وَاِنْ اَدْرِیٓ اَقَرِیبٌ اَمْ بَعِیدٌ مَا تُوعَدُونَ ۞

١١٠) اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ۞

١١١) وَاِنْ اَدْرِی لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ وَمَتَاعٌ اِلٰى حِينٍ ۞

١١٢) قَالَ رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ۞

ذکر اولنان قصه و موعظه لردن عبرت گوتوروب انسانیت صورتنه و عالمنه داخل اولسون یوك سعادت قرآن شریفگ نکتهلرینی درك ایدوب اونگ ادابیله مؤدب اولمقدر . رسول خدا بویوردیلار هر شخصکه انبیا سورهسنی اوقوسه (اونگ آیات بیناتنده تدبر و تفکر ایلیه) الله تعالی قیامت کوننده سهل و آسان وجهیله اونیله محاسبه ایدر)

حج سوره سیدر مکه‌ده نازل اولوب (٧٨) آیه (١٢٩١) کلمه (٥٠٧٥) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحیم

٢) یا ایها الناس اتقوا ربکم ان زلزلة الساعة شیء عظیم ✿

٣) یوم ترونها تذهل کل مرضعة عما ارضعت و تضع کل ذات حمل حملها ✿

٢) (یا ایها الناس اتقوا ربکم) ای انسان طایفه‌سی ربنگز الله تعالی‌نگ عذابندن قورقوب اونگ اطاعت و عبادتندن خارج اولمنگ (ان زلزلة الساعة شیء عظیم) در حقیقت قیامت گونینگ زلزله‌سی (٭) بیوك اولان بر شیدر

٣) (یوم ترونها تذهل کل مرضعة عما ارضعت) او زلزله او یله شدتلو زلزله درکه هر بر اوشاقه سود ویرن آروادزلزله‌نی گورن گونده اوشاقه سود ویرن حالده اونی وحشت گونوروب اوشاقندن غافل اولور (و تضع کل ذات حمل حملها) هر بر حمل صاحبی

(٭) قید [illegible] دنیاده اوچ نفره ویره اولان خو [illegible] قورقنچلو و هولناکی زلزله اولماق سببیله الله تعالی قیامت گونینگ زلزله‌سی قورقونچلق مقامنده خبر ویریر تا اینکه انسان [illegible] زلزله‌نگ نهایت مرتبه‌ده خوف و هولنی تصور گوروب اوز نفسنه رحم ایدوب او گونلک هول و شدتندن اوزینی ساقلاماقدن اوتری الله تعالی‌یه اطاعت ایدوب اونلک امر و نهی‌نی اوزینه واجب بیلوب

و تری الناس سکاری و ماهم بسکاری ولکن عذاب الله شدید ✿

٤) و من الناس من یجادل فی الله بغیر علم و یتبع کل شیطان مرید ✿

اولان آروادلار زلزله‌نگ شدت خوفندن حمللرینی غیر وقتده وضع ایدوب سقط ایدرلر (و تری الناس سکاری) یامحمد) او گونکی گونده خلقی زلزله‌نگ خوفندن مست حالنده کوررسن (و ماهم بسکاری و لکن عذاب الله شدید) اما اونلار مست دگللر بلکه الله تعالی عذابنگ شدتندن اونلاری خوف گوتوروب مست حالنده گورونورلر

٤) (و من الناس من یجادل فی الله بغیر علم) یامحمد) انسان طایفه‌سندن بعضی شخصلر واردرکه الله تعالی حقنده علمسز و دلیل برهانسز نزاع و جدال ایدرلر (و یتبع کل شیطان مرید) هر بر سرکش و اطاعتدن خارج اولوب همیشه شر و فساده اولان شخصلرگ راهنه تابع اولورلر

بقیه
حیوانیت صفتدن خارج اولوب [illegible] اعلا درجه‌سنه یتشکی اوزینه فرض و لازم [illegible] بشارت یعنی مژده و [illegible] یعنی (قورخوزماق) بو ایکی تازیانه ایله الله تعالی انسانی [illegible] جهات و حیوانیت صفتلرینی ترك ایدوب [illegible] طرفه سوروب آپاریور [illegible] و تحصیل علمه گوندرنده [illegible] [illegible] مژده [illegible] گوزل شیلر آلاجاقم ،

گه بوزکال تا مرغت خرم یا مویز و جوز فندق آورم

و کاهی قورخوزوب [illegible] [illegible] الله تعالی‌نك وعده‌لری حق و صدقدر اما [illegible] [illegible] الله تعالی‌نك تبشیر و تانذیرنگ مقابلنده [illegible] تازیانه بشارت و انذارتیله کمالات [illegible] علم [illegible] [illegible] طریق [illegible] [illegible] امیرالمؤمنین علی علیه السلام مناجات مقامنده عرض ایدیور (الهی جهنمنگ قورخوندن و نه بهشتنگ طمعندن اوتری سگا عبادت [illegible] [illegible] عبادت و اطاعته سزاوار گوروب عبادت ایدیورم ، الله تعالی‌نك مقصودی [illegible] خلقی [illegible] وحشت و جهالتدن قورتاروب علم و کمال مقامنه [illegible] شریعت [illegible] قرار ویریلن هر بر عادتك [illegible] [illegible]

٥) كُتِبَ عَلَيْهِ اَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَاَنَّهُ يُضِلُّهُ وَ يَهْدِيهِ اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ ۞

٦) يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَاِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ ۞

٥) (كُتِبَ عَلَيْهِ اَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَاَنَّهُ يُضِلُّهُ وَ يَهْدِيهِ اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ) شیطان و شریر شخصک بارەسندە حکم اولنوب یاز یلوبدر که هر بر شخص او نی دوست دوتسه در حقیقت او شخصی ضلالته صالوب آپاروب اونی شعله‌لو اودگ عذابنه یتوریر

٦) (يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ) ای انسان طایفه‌سی اگر سز اولندن صکره دوباره دیریلوب قیامت گوننده حاضر اولماقدن شك و شبهه‌ده‌گز من سزه دلیل بیان ایدیرم تا اینکه او دلیله تابع اولاسگز (فَاِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ) او دلیل بو درکه سزدن اوتری بیان ایدیرم . در حقیقت بز اول امرده سزگ آتاگز آدمی توپراقدن خلق ایتدیك (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ) اوندن صکره سزی نطفه (منی) دن خلق ایتدیك (ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ) اوندن صکره بر پارچه قاندن (یعنی نطفه‌نی دوندروب بر پارچه قان ایتدیك) (ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ)

(بقیه‌سی)

علم و کمال تحصیل ایتمك مقصودر اما بزیم ملت اسلام اصل حقیقت مطلبدن غافل اولوب ضلالت و نادانلقده متحیر و سرگردان قالوبلار . مثلا بعضی ظاهر تقدس ایدنلر دن نمازی جماعتیله مسجد جامعده نجه که شرع اوزره مقرر اولوبدر اما ایتمککی اوزیله واجب و لازم قرار ویروبدر ، هیچ بر وقت اونی فوت اولماسون و بو مطلبه نهایت مرتبه‌ده چالشاداولور که الله تعالی‌نك امرینه اطاعت ایدوب اوگا مخالف اولمیوبدر اما بیچاره اصل معنای نمازدن غافل اولوب که اصل روح نماز نماز قیلان شخصی خبیث عمللردن صاقلیوب ملك مقابله متصف ایتمکدر نجه که (ان الصلوة تنهی عن الفحشاء والمنکر) آیه‌سنده بیان بویوروب اما او بیچاره نماز قیلماقده مغرور اولوب نمازی اوزینه شعار قرار ویرب حکمی ظلم مردم آزارلق خلقگ مالنی یمك قتل نفس ایتمك یا قاتل کسه آتوی ویرمك یا ظالمه کمك ایتمك یا اینکه یالان شهادت ویرمك یوللاریله نماز گبی اوزینه لازم قرار ویروب یوللارگ مقابلنده اوز نمازینه یا اینکه مسجده گیدوب مراتبهٔ (آل طه‌ده) آغلاماقه مغرور اولوبدر آیا قرآن شریف یا رسول اکرم بویله قانون قرار ویروبدر بو آیهٔ شریفه‌در که نماز بارەسنده ذکر اولندی او اله منسوبته دقت ایتمکده معلوم اولور که بر نماز قیلان دکلدە رسول خدا بویوردی سزدن الله تعالی‌یه یاووق اولان شخص او شخصدر که خلق ایله رفتار ایلسون ، الله تعالی‌نك مخلوقنه ظلم ایتمیوب اوزینەدن اوتری روا گورمین شیئی اونلاردن اوتری روا گورمسون فی‌الحقیقه دقت نظریله باخلقده بزلر اسلامدن هماو بر سوزدن باشقه بر شیئی قالمیوبدر که بر و تفکر لازمدر

مُخَلَّقَةٍ وَ غَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَ نُقِرُّ فِي الْاَرْحَامِ مَا نَشَاۤءُ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا اَشُدَّكُمْ وَ مِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى وَ مِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا ۞

اوندن صکره بر پارچه اتدن (یعنی قانی دوندروب بر پارچه ات ایتدیك (مُخَلَّقَةٍ وَ غَيْرِ مُخَلَّقَةٍ) مضغه‌لردن بعضنی کامل غیرسز بعض دیگرینی ناقص خلق ایتدیك (او جهته گوره خلقگ دنیاده تفاوتلری اولوب بعضی خوش صورت و خوش قدو قامت بعضی بد صورت وقدی قسقه ومعیوب اولوبلار الله تعالی حکمت بالغه‌سیله هر شخصی بر صورتده خلق ایدیر) (لِنُبَيِّنَ لَكُمْ) سر انسانی بر حالدن حال دیگره بر خلقدن خلقت دیگره نقل ایتدیك تا اینکه سزدن اوتری اوز قدرت و حکمتمزی بیان ایدك (وَ نُقِرُّ فِي الْاَرْحَامِ مَا نَشَاۤءُ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى) آنالارگ رحملرینده هر بر نطفه‌نی که اوزومز ایستدیك تا بر وقت معینه کیمی (حمل وقتی تمام اولانه کیمی) ثابت و برقرار ایدریك (ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا) اوندن صکره سزی وقت معینده مدت حمل تمام اولانده صغیر اوشاق حالنده آنانگ قارنندن خارج ایدریك (ثُمَّ لِتَبْلُغُوا اَشُدَّكُمْ) اوندن صکره سزه تربیت ویروب محافظت ایدریك تا اینکه کمال عقل و قوت و هر بر شیئی تمیز و برمك مقامنه یتشه‌سگز (وَ مِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى) الله تعالی مصلحت ملاحظه ایدوب قوجه‌لق حالنه یتشمه‌مش سزلردن بعضی وفات ویریر (وَ مِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ) که الله تعالی مصلحت ملاحظه ایدوب سزلردن بعضنی قوجالق و خرافت حالنه قایتاریر او شافلق حالی کیمی عقل شعور گیدوب بدن ضعیفلشوب هامو قوه‌لر زایل اولور (لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا) انسانی قوجه‌لق حالنه قایتاریریق تا اینکه بر مقامه یتشور بر شیئه عالم اولاندن صکره تیز لکیله یادندن چخوب فراموش ایدوب هیچ بر شیئی بیلمز (ایمدی گوریرسن بر شیئی اوگرندی بر ساعتدن صکره یادندن چخوب دوباره او شیئی سؤال ایدیر یا اینکه بر شخصی سؤال ایدر بو کیمدر دیورسن اوگا بو فلان کس در برساعت کیچندن صکره فراموش ایدوب کنه سؤال ایدیر بو آیهٔ شریفه‌ده ذکر اولنان انسانگ خلقتی قیامت گوننده انسانگ دوباره دیریلوب مبعوث اولماقنه بو دلیلدر ایکنجی دلیل کلن آیه‌ده ذکر اولنور)

۷) (وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً) ای حشری و قیامتی انکار ایدن
یری قورو و اولی اولدوقی حالده هر بر قسم علفدن یاخوب خالی گورر
سن (فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ) زمانیکه همان اولی
یره آسماندن سو نازل ایتدیك او وقتده یاخوب گوررسن علفلرگ
خارج اولماقلغ سببنه بر حرکت ایدوب او حالاندی گویا یره بر نفس
و یریلوب حیاته گلدی (وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ) اوندن صگره
بر او سویگ سببنه باخان شخصی شاد ایدن هر بر قسم علفلر و گللر
گوگردر

۸) (ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ) بو که آدم او لادینگ خلق اولماقلغی
و یری او لندن صگره دیریلتمکدن ذکر ایتدیك او جهته گوره‌درکه الله
تعالی حق اولان معبوددر (وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَى) و در حقیقت الله تعا
لی‌در او لیلری دیریلدن (نجه که ذکر او لوندی (وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ) و هر بر شیئه قادر اولان الله تعالی‌در نجه که سزی اول
امرده خلق ایتمکگه قادر اولدی‌اولندن صگره دومار، دیریلتمکده قادردر

۹) (وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا) در حقیقت قیامت گلوب
یتشندر البته اونگ یتشمکنده هیچ بر شك یوخدر (وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ
فِي الْقُبُورِ) و در حقیقت الله تعالی قبرده گی اولیلری دیریلدوب
محشره حاضر ایده‌جکدر

۱۰) (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا
كِتَابٍ مُنِيرٍ) یا محمد) مشرکلردن بعضی شخصلر واردر که دلیل
و برهانسز و الله تعالی طرفندن گلن نورانی کتابسز الله تعالی حقنده
نزاع و جدال ایدوب اوگا شریك قرار و یروب توحیدنی منکر اولور
لار (بو آیهٔ شریفه و بوندن صگره‌کی آیه ابوجهل بن هشام و اونگ
مثلی شخصلرگ حقنده نازل اولوبدر)

۱۱) (ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) (ابوجهلی الله تعالی
طرفنه دعوت ایدوب چاغرلنده کبر وغرور ایله بو یینی و بو یننی (پیغمبردن)

۷) وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ۞
۸) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۞
۹) وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ۞
۱۰) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ۞
۱۱) ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ۞

دوندروب حقدن اعراض ایدر الله تعالی حقنده نزاع وجدال ایدر تا ایلک
خلقیده اوزی کمی حقه تابع اولماقدن مانع اولوب ضلالته سالسون
(لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ) (بو ابو جهل) دن اوتری دنیاده ذلیل اولماق
واردر (بدر دعواسنده نهایت ذلتله مقتول اولوندی (وَنُذِيقُهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ) قیامت گوننده اوگا یاندران اودگ عذابنی
دادیردیروق که هیچ وقت او عذابدن خلاص اولا بیلمه‌سون

۱۲) (ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ) قیامت گوننده دیلور ابوجهله
دنیاده سنگ اللرگ کسب ایدوب گوندرن عمللرگ سببنه ایمدی بو
گونده بو عذاب سگا اولور یعنی بو عذابگ سببلری اورنفسگدن صادر
اولان شر و کفر و سایر قبیح عمللردر (وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ)
در حقیقت الله تعالی هیچ بر وقت بنده‌لریندن گناه صادر اولمیان حالده
اونلاره ظلم ایدوب عذاب ایلین دکلدر بلکه هر بر شخصگ اوزیندن
صادر اولان گناه و معصیتگ سببنه الله تعالی اوگا عذاب ایدر

۱۳) (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ) خلقدن بعضی
شخصلر واردر که ظاهرده دین اسلامه داخل اولوب اما درست حقیقت
اوزره داخل اولمیوب دین اسلامگ بر کنارنده دوروب مضطرب و
حواطرجمع اولمیان حالده الله تعالی‌یه عبادت ایدر (مثلا بر قوشون
دعوایه گیدنده او قوشونگ آراسنده بعضی شخصلر اولور که دعوا
وقتنده قوشونگ کنارنده دوروب باخار اگر قوشون غالب اولدی اوده
اوزینی قوشونگ آراسنه داخل ایدوب اونلار ایله غنیمتده شریك او
لوب فرح و سرور اظهار ایدر اما اگر قوشون مغلوب اولدی اورادن
قاچوب گیدر بو شخصلرگ احوالی بو یله‌در بو آیه شریفه بر نجه طایفه
چول عربلرینگ حقنده نازل اولدی گیدوب رسول خدایه ایمان گتوردیلر
اوندن صگره منتظر دوروب باخوردیلار اگر حیوانلاری سلامتلقیله دوغوب
بالالاری سلامت اولدی و آروادلاری اوغلان دوغوب اوزلرینگ

لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ۞
۱۲) ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ۞
۱۳) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ ۞

فَاِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَاَنَّ بِهِ وَاِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةَ ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ✿

١٤) يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَالَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ✿

١٥) يَدْعُوا لَمَنْ ضَرُّهُ اَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَبِئْسَ الْمَوْلٰى وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ ✿

معنلری سلامت اولدی دیوردیلر بو دین اسلام عجب گوزل دیندر اما اگر حیوانلارینگ بالالاری سلامت اولمیوب آروادلاری قز دوغوب اوزلری ناخوش اولسیدیلر بو دین یمان دیندرکه فایدوب بت پرست اولورديلر بو ایة شریفه ده الله تعالى اونلارگ کیفیتی دین اسلامه داخل اولاندن صگره خیر و بریر)(فَاِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَاَنَّ بِهِ) بو دینه داخل اولان عربلره اگر اوزلرینه و مالللرینه بر خیر یتشدی (نیجه که ذکر اولوندی) او خیر جهتنه دین اسلامه راضی اولوب خاطرجمع اولوب باقی قالوردیلار (وَاِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهِ) اگر اونگ اوزینه یا مال یولادینه بر بلا و مصیبت یتشدی دین اسلامدن خارج اولوب دیوردی نه یمان دیندر بودین اسلام (خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةَ) بیله شخص دنیاو آخرتده اوز نفسنه ضرر ویرن اولدی (دنیاده مرتد اولاندن صگره مقتول اولماق آخرتده همیشه‌لك عذابده اولماق (ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ) ظاهر و آشکار اولان ضرر آیارماق بودر (هم دنیاده و هم آخرتده)

١٤) (يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَالَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا يَنْفَعُهُ) بو شخص دین اسلامدن مرتد اولاندن صگره چاغروب عبادت ایدر بر شیئه که (بته) اوگا نه ضرر و نه خیر ویرن دگللدر (ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ) کامل اولان ضلالت بودر که اونگ صاحبی ضلالت سببنه حقدن کنار بولدی

١٥) (يَدْعُوا لَمَنْ ضَرُّهُ اَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ) چاغروب عبادت ایدر بر (بتیکه) اونگ ضرری منفعت ویرمکدن یاووق راقدر (بت پرستگ اعتقادی بو ایدیکه او بتلر اوندن اوتری قیامت گوننده شفاعت ایده‌جکلر قیامت گونی باخوب گورر اونلارك ضرر ویرمکی یقین اولدی شفاعت ایده بیلمدیلر (لَبِئْسَ الْمَوْلٰى وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ) نه یمان یولداش وکومکدر او بتلر که اونلاردن هیچ بر منفعت اونلره عبادت ایدنلره عاید اولمیور

١٦) اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ✿

١٧) مَنْ كَانَ يَظُنُّ اَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ اِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ✿

١٨) وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَاَنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ✿

١٦) (اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) در حقیقت ایمان گتوروب عمل صالح ایدن شخصلری الله تعالى داخل ایدر بر نیچه باغلاره که اونلارگ آغاجلارینگ و قصرینگ آلتندن نهرلر جاری اولور (اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ) در حقیقت الله تعالى اوگا اطاعت ایدنلردن اوتری اراده ایدن کرامتی و معصیت ایدنلردن اوتری اراده ایلین عذاب و ذلتی عمله گتورر هیچ بر احد اوگا مانع اولا بیلمز

١٧) (مَنْ كَانَ يَظُنُّ اَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ) مشرکلردن هر شخص کمان ایده که الله تعالى دنیاده پیغمبرینه کومك ایتمیوب اونگ دین و مذهبنی آشکار ایتمز و آخرتده ده اوگا اوجا درجه‌لر ویرمیوب اوندن اوتری انتقام چکمز بو کمان باطلدر بلکه الله تعالى اونلارگ کماننگ خلافنی ایلیوب پیغمبرینه دنیا و آخرتده کومك اولاجقدر (فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ اِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ) پیغمبرگ دشمنلرندن هر بر شخصکه الله تعالى پیغمبره کومك اولوب اونگ مقصودینه یتشمکدن غیظه که (بر امردن نهایت مرتبه‌ده غیظه کلن شخص نه ایلر بو شخصده اونی ایلسون) بویله ایلسون ایوینگ سقفندن بر ایپ آسوب او ایپی بو غازینه سالوب اوزینی بوغسون (فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ) بو شخص اوز یانده بر تصور ایدوب فکر ایتسون اگر غیظدن اوزینی بوغوب اولدیره آیا اونی غیظه گتورنی (الله تعالى) پیغمبرینه کومك اولماغنی آپاروب دفع ایده بیلورکه الله تعالى پیغمبرینه کومك ایتمسون البته دفع ایده بیلمز پس اویله شخصلرگ غیظدن نفسلری قطع اولوب اولمکلری سزاواردر

١٨) (وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ) بو ذکر اولنان آیه‌لر کبی قرآنگ هاموسنی توحید و قدر تمزه دلالت ایدن ظاهر و آشکار اولان دلیل و برهانلر نازل ایتمشوك (وَاَنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ) الله تعالى اوزی اراده ایدن شخصلری (مؤمنلری) بو قرآنگ سببنه دین اسلامده ثابت و برقرار ایدر

١٩) اِنَّ الَّذِینَ اٰمَنُوا وَالَّذِینَ
هَادُوا وَالصَّابِئِینَ وَالنَّصَارٰی
وَالْمَجُوسَ وَالَّذِینَ اَشْرَكُوا
اِنَّ اللّٰهَ یَفْصِلُ بَیْنَهُمْ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ
اِنَّ اللّٰهَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ شَهِیدٌ ۞
٢٠) اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ یَسْجُدُ لَهُ مَنْ
فِی السَّمٰوَاتِ وَمَنْ
فِی الْاَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَ
الشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِیرٌ مِنَ
النَّاسِ وَكَثِیرٌ حَقَّ عَلَیْهِ
الْعَذَابُ وَمَنْ یُهِنِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ
مِنْ مُكْرِمٍ ۞

١٩) (اِنَّ الَّذِینَ اٰمَنُوا وَالَّذِینَ هَادُوا وَالصَّابِئِینَ وَالنَّصَارٰی وَالْمَجُوسَ وَالَّذِینَ اَشْرَكُوا اِنَّ اللّٰهَ یَفْصِلُ بَیْنَهُمْ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ) در حقیقت قرآن شریفه ایمان کتورنلر و یهودیلر و ملائکه‌یه ستایش ایدنلر و نصاری طایفه‌سی و مجوس (زردشتیلر) و الله تعالی‌یه شریك قرار و یرنلر الله تعالی قیامت کوننده بو طایفه‌لری بری برندن آیروب هر طایفه حقنده اوز عمله کوره حکم ایدوب جزا ویره‌جکدر (اِنَّ اللّٰهَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ شَهِیدٌ) در حقیقت الله تعالی هر برشیئه عالم اولوب حاضر و ناظردر و هیچ برشی اونك علمندن کنار قالمیوب و هیچ بر شخصه ظلم ایتمیوب هر شخصك اوز عمله مطابق اونیله رفتار ایده‌جکدر

٢٠) (اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ یَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِی السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ) یامحمد آیا باخوب کورمیورسن که در حقیقت آسمانلرده و یرده اولان مخلوق کون آی و یلدزلر داغلر و آغاجلر و یریوزنده حرکت ایدن حیوانلر بو شیلرك هاموسی الله تعالی‌یه سجده ایدیرلر (بو شیلرك هاموسی الله تعالی‌نك قبضهٔ قدرتنده مسخر اولوب الله تعالی‌نك هر بر تدبیری اونلارك حقنده جاری اولوب اونلاره بالذات قوهٔ مدافعه اولماماق جهتنه مکلفلر جرکه‌سنه داخل اولوب اطاعت و انقیاد نازمسنده مکلفلرك بیوك عملری (سجده) اونلارده اطلاق اولوندی (وَكَثِیرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِیرٌ حَقَّ عَلَیْهِ الْعَذَابُ) انسانك جوجی وکه جوجی الله تعالی‌نك اطاعت و عادتنی ترك ایتمك سببنه الله تعالی‌نك عذابی اونلاره سزاوار اولوب عذابه کرفتار اولاجقلر (دنیاده همیشه انسانك جوجی الله تعالی‌دن کنار اولماق سببنه تاکید ایتمکنی اوتری (كثیر) جوخ لفظی آیهٔ شریفه‌ده مکرر بویوردی (وَمَنْ یُهِنِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ) هر بر شخصکه الله تعالی اونی اوز قبیح عملنك سببنه ذلیل وخوار ایدوب اوکا عذاب ایلیه بویله شخصدن اوتری

اِنَّ اللّٰهَ یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ ۞
٢١) هٰذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا
فِی رَبِّهِمْ فَالَّذِینَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ
لَهُمْ ثِیَابٌ مِنْ نَارٍ ۞
٢٢) یُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمُ
الْحَمِیمُ یُصْهَرُ بِهِ مَا فِی بُطُو
نِهِمْ وَالْجُلُودُ وَلَهُمْ مَقَامِعُ
مِنْ حَدِیدٍ ۞
٢٣) كُلَّمَا اَرَادُوا اَنْ یَخْرُ
جُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ اُعِیدُوا فِیهَا
وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِیقِ ۞
٢٤) اِنَّ اللّٰهَ یُدْخِلُ الَّذِینَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ
یُحَلَّوْنَ فِیهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ
ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا

بر اکرام و احترام ایلین تابلماز تا اینکه الله تعالی‌نك عذابنی اوندن دفع ایدوب اونی عزیز و مکرم قرار ویرسون (اِنَّ اللّٰهَ یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ) در حقیقت الله تعالی عزت و اهانتدن هر برسنی اوز اهلنه مؤمنی عزیز کافری ذلیل ایتمکه قادردر

٢١) (هٰذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِی رَبِّهِمْ) (یا محمد) بو ایکی طایفه (مؤمنلر و کافرلر) بری بریله دشمن اولوب اوز ربلری الله تعالی حقنده نزاع و جدال ایدیرلر (کافرلر الله تعالی‌یه شریك قرار ویروب مؤمنلر شریکی نفی ایدیرلر (فَالَّذِینَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِیَابٌ مِنْ نَارٍ) بو ایکی طایفه‌دن اوشخصلرکه الله تعالی‌یه کاه اولوب اوکا شریك قرار ویریرلر اونلاردن اوتری جهنمده اوددن لباسلر بیچیلوب حاضر اولنوبدر

٢٢) (یُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمُ الْحَمِیمُ یُصْهَرُ بِهِ مَا فِی بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ) او طایفه جهنمه داخل اولاندنکره اونلارك باشنك اوستندن نهایت درجه‌ده ایستی سوتوکولور اونلارك قارنلار بنده اولان احشالری و دریلری او سویك حرارتینك سببنه اریوب تمام اولور (وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَدِیدٍ) و اونلاره عذاب ایتمکدن اوتری دمیردن تار یاغلر حاضر و مهیا اولنوبدر اولماقی اراده ایدرلر

٢٣) (كُلَّمَا اَرَادُوا اَنْ یَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ اُعِیدُوا فِیهَا) جهنم اهلی جهنمده اونلره یتشن بلا و عذابك سببنه هر زمانکه جهنمدن خارج اولوب عذابدن خلاص اولماقی اراده ایدرلر او تاریاغلریله اونلاری وروب جهنمه قایتارورلار (وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِیقِ) او ندن سکره نه اونلاره دیلور بو یاندیران اودك عذابنی دادك هانسکه اونی انکار ایتدیردیکز

٢٤) (اِنَّ اللّٰهَ یُدْخِلُ الَّذِینَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ یُحَلَّوْنَ فِیهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا)

وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ۞

٢٥) وَهُدُوا اِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا اِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ ۞

٢٦) اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ ۞

٢٧) وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِاِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ۞

الله تعالى كافر و مشركلره بويله عذاب ایدر (نجه كه ذكر اولوندى) اما درحقيقت مومن و عمل صالح ايدنلرى بر نجه باغلاره داخل ايدر كه او نلارگ آغاجلارينگ و قصرلرينگ آلتندن نهرلر جارى اولور مرو اريد و قزلدن قولباقلاريله جنتده اونلاره زينت ويريلور (وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ) لباسلرى جنتده ايپك پارچه‌سندن اولور (رسول اكرم دنياده ايپك لباسنى امته حرام ايتمكه گوره الله تعالى او نلاردن اوترى جنتده ايپك‌دن لباسلر حاضر ايدوبدر

٢٥) (وَهُدُوا اِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ) مؤمنلر الله تعالى طر فندن هدايت اولنوب اونلاره پاكيزه اولان سوزى ديمكه الهام او لنور جنت اهلى بو سوزى ديورلر (الحمد لله الذى صدقنا وعده) (وَهُدُوا اِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ) اوندن صگره الله تعالى‌نك بگنلمش يولى جنتگ يولنه اونلر هدايت اولنوب جنته داخل اولورلر

٢٦) (اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) درحقيقت كافر ومشركلر (مكه اهلى) خلقى الله تعالى يولى دين اسلامه داخل اولماقدن اوندن صگره مسجدالحرامه داخل اولوب عبا دت ايلمكدن مانع اولماقى اوزلرينه عادت قرار ويروبلر (الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ) حالبكه بز او مسجدالحرامى هامو خلقدن اوترى عبادت گاه قرار ويرمشوك اوراية داخل اولماقده مكه‌ده هميشه ساكن اولان وكنار يرلردن وارد اولان شخصلر برابردرلر مسجدالحرام و كعبه جميع خلقدن اوترى عبادت ايتمكده مساوى‌درمشركلر مومنلرى اوراية داخل اولماقدن مانع اولماقه هيچ بر حقلرى يوخدر

٢٧) (وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِاِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ) هر بر شخصيكه عدالتدن ميل ايدوب ظالم اولدوقى حالده خلقى مسجد الحرامه داخل اولماقدن مانع اولماقه اراده ايده او شخصه بر اذيت ويرن عذابمزدن قيامت گوننده داديرديررق (مكه‌ده مشركلر خلقى دين

٢٨) وَاِذْ بَوَّأْنَا لِاِبْرٰهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ اَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ۞

٢٩) وَاَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ۞

اسلامه داخل اولماقدن و مسلمانلارى مسجد الحرامه داخل اولوب عبادت ايتمكدن مانع اولماق سببه بو آيه شريفه نازل اولدى)

٢٨) (وَاِذْ بَوَّأْنَا لِاِبْرٰهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ) يا محمد) يادگه گتورگلن او زمانيكه بو كعبه‌نگ يرينى ابراهيمدن اوترى مرجع و قايداجاق قرار ويرديك تا اينكه شامدن اورايه گلوب كعبه‌نى بنا ايتسون (بو آيه شريفه‌ده و بوندن بويله گلن نجه آيه‌لرده جناب ابراهيم كعبه‌نى بنا ايدوب خلقى حجدن اوترى اونگ طرفنه چاغرماقنى ياز بويوروور تا اينكه خلق بيلسونلركه كعبه برشخصه مختص اولميوب جميع عالم اونده مساوى و برابردرلر (كعبه‌نگ بنا اولماقنگ كيفيتى سوره بقره‌ده كيجدى) جناب ابراهيم كعبه‌نى بنا ايلدكدن صگره الله تعالى اوگا خطاب ايدوب بويوروير (اَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا) ديديك ابراهيمه اى ابراهيم بو كعبه عبادت ايديجك بوراده يالقوز مگا عبادت ايدوب هيچ برشئى مگا شريك قرار ويرمه‌گلن (جناب ابراهيم اون آلتى ياشنده خلقى شركدن نهى ايتدى كعبه‌نگ بناسنده سنى متجاوز اولوب هميشه خلقى شركدن نهى ايدن حالده نجه اولا بلور بو آيه اوگا خطاب اولنوب شركدن نهى اولنسون بنابراين بو آيه شريفه‌ده ابراهيمگ اوزى مقصود اولميوب بلكه خلقى توحيده دلالت ايدوب شركدن نهى ايتمك الله تعالى‌نگ مقصوديدر) (وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ) اى ابراهيم منيم ايويمى (كعبه‌نى) طواف و عبادت ايدوب ركوع و سجده ايدنلردن اوترى بتلردن و هر بر نجس شيلردن پاك ساخله گلن

٢٩) (وَاَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ) (يا ابراهيم) خلقه دعوت طريقه‌سيله حجه اعلام ايت‌كلن (اگرچه) پياده يا اينكه ضعيف اولان دوه‌لره سوار اولوب سنگ طرفگه حجه گلسونلر (يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ) او ضعيف اولان

٣٠) لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ فِي اَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ۞

٣١) ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ ۞

دوه‌لر حاجیلر ی حامل اولوب هر بر اوزاق یوللاردن کعبه‌نك زیارتنه کلورلر

٣٠) (لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ) تا اینکه کعبه‌نگ زیارتنه کلوب حجده قرار و یریلن دنیا و آخرت منفعتنه حاضر اولوب (*) منفعت بردار اولسونلار (وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ فِي اَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ) مکه‌یه وارد اولانده طواف سعی‌دن صکره (منی)یه کیسوب او یده قربان ذبح ایدوب نچه معلوم اولان کونلرده (ذیحجه‌نگ اونی اون بری اون ایکیسی اون اوچی) اونلاره روزی ایدن حیوانلرگ اتندن اوتری الله تعالی‌نگ اسم شریفنی کوزل وجهله یاد ایتسونلر (فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ) ای منی‌ده قربان کسلر او قربانگ اتندن یگ وهر بر یوخسول و فقیر اولان شخصه‌ده اونگ اتندن ویرگ (جاهلیت اهلی قربانك اتی یمکدن اجتناب ایتمك سببنه الله تعالی قرآن شریفده اونگ یمگنگ استحبابنی بیان بویوریر)

٣١) (ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ) منیده قربانی کسدن صکره باشلارینی قرخوب شاربلرینی و دیرناقلارینی دوتوب طهارت برینگ و قولتوقلارینگ توکلرینی زایل ایدوب بدنلرینی یویوب چرکدن

(*) قید : ملت اسلام حجده اولان دنیا منفعتنی بی خبر اولوب اونگ منفعتنی آخرته منحصر ایدوب اوتفنده بعضی ربا بعضی علاحده صباره گوره محروم اولوب مالارینی گیدوب اوزلرینی زحمت چکوب دونلرگ دالی یاره ایتکلن باخته والله بر شی قالان دکلدر اگر ملت اسلام حجده اولان دنیا منفعته جکه ایسه مطلقدر دین اسلامگ ترقی‌سنده ملت پاسالار هر ایه حکرهٔ زمنده منتشر ولوب صاحب اختیار اولقلق مکره بو یله ذلیل و زبون اولمازایدیلار ، خلفای اسلام اوزلرینی یا اینکه نایبلری (امیر حج) هر ایلده حجدن اوزری مکهٔ مکرمه‌ده حاضر اولما قلاری واجبات اولیغی حساب اولنیورلی و او حاضر اولماقلارینده ملت اولقوقلاری مورث سیاسیه‌ین زملتنگ تفاشامه گوره فایده بردار اولوب خلافت و سلطنت هر اریلی محکم و پایدار ایدیوردیلر (بو مطلب سورهٔ بقره‌ده حجگ احکامنده مفصلا ذکر اولنوب اورایه رجوع اولنسون)

وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ۞

٣٢) ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَاُحِلَّتْ لَكُمُ الْاَنْعَامُ اِلَّا مَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْاَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ۞

پاك ایدوب اگر علاحده نذرلری اولمش اولسه نذرلرینه وفا ایتسونلر (وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ) اوندن صکره کلوب قدیم زمانده (ابرا هیم زمانده) بنا اولنان اوه (کعبه‌یه) طواف ایتسونلر (بو طواف قربان کسدن صکره حجگ طوافی‌در)

٣٢) (ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ) فافده ذکر اولنان حکملر بویله‌در که ذکر اولونمدی گرك اونلاره عمل اولنسون هر بر شخصکه الله تعالی عزیز و محترم قرار ویرن شیلری بیوك سایوب اونلارگ احترامنی گوزلیه البته او نیدن اوتری الله تعالی حکملرینی بیوك سایماق اوز ربی الله تعالی یانده یاخشیدر چونکه او بیوك سایماقدن اوگا خیر و منفعت عاید اولاجقدر (وَاُحِلَّتْ لَكُمُ الْاَنْعَامُ اِلَّا مَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ) حلال اولنوبدر سزه (دوه اوکوز قویون کیچی‌نگ) ای هیچ برشی سزه حرام دکل مگر او شیلر بکه بوندن صکره سزه اوخونوب دیله‌جکدر (بو کتابگ جلد اولنده مدینه‌ده نازل اولان سورهٔ مائده‌نگ دوردنجی آیه‌سنده حرام اولان شیلر ذکر اولنوبدر مائده سوره‌سی بو سوره‌دن صکره نازل اولماق جهتنه بو آیه‌ده بیانی وعده ویریلن محرمات همان مائده سوره‌سنده ذکر اولنانلر اورایه رجوع اولنسون) (فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْاَوْثَانِ) خبث و نجس اولان بتلرگ عبادتندن اجتناب ایلیگ (وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ) (*) یالان سوز دانشماقدن و یالان شهادت ویرمکدن پرهیز ایدوب الله تعالی عذابندن خوف ایلیگ

(*) قید (رسول اکرم پیغمبر عالیمقداریمز بر گون صبح نمازیندن فارغ اولدقدن صکره ایاغ اوزره دوروب اوزینی جماعته دوتوب دیدی ای جماعت یالان شهادت ویرمك آیاه و معصیت اولماقده الله تعالی‌یه شریك قرار ویرمگیله برابردر اوچ دفعه بو کلامنی بویوردی) مسلمانلارگ آراسنده جهالت شیوع تاپماقه گوره یالان شهادت ویرمگی اوزلرینه عادت قرار ویریبلرله الله تعالی کتابنه و نه پیغمبر سوزینه قولاغ ویرموب الله تعالی‌نگ حکمنی بر آز مبلغه ساتوب دین و ملت اسلامی اوزگه ملتلرگ نظرینده ذلیل و خوار ایدیورلر اولارگده بویله خیاللرینه کلور که یالان شهادت ویرمك اصل بنای اسلامده قرار قویولوبدر اهل انصاف بو آیه‌یه و بو آلتی باشقه آیه‌لره باخوب دین اسلامه طعن وورماسونلر

حنفاء لله غیر مشرکین به ۞ و من یشرك بالله فكأنما خر من السماء فتخطفه الطیر او تهوی به الریح فی مكان سحیق ۞

٣٣) ذلك و من یعظم شعائر الله فانها من تقوی القلوب ۞

٣٤) لكم فیها منافع الی اجل مسمی ۞

(حُنَفَاءَ لِلّٰهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ) كرك اوركه باطل دین ومذهبلردن الله تعالی طرفنه میل ایدوب اوكا شریك قرار ویرمیه‌سكز (وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَكَاَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ) هر بر شخصیكه الله تعالی‌یه شریك قرار ویره كویا او شخص آسماندن یره دوشه‌وب (فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ) هلاك اولوب قوشلار اونك بدنینی پاره پاره ایدوبن داغیدوب آپاروبلار (اَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ) یاانكه آسماندن دوشن وقتده یل اونی كوتوروب آپاروب بر اوراق مكانه سالوب هلاك ایدوبدر (الله تعالی‌یه شریك قرار و یرن شخصك حالی خلقدن كنار اولماقده بر شخصك حالنه تشبیه اولنور كه آسماندن یخلوب قوشلار اونی پاره پاره ایلسون یا اینكه یل اونی آپاروب داغلاره و روب هلاك ایتسون بو شخص بویله برحالده نه قدر دیریلكدن اوراق اولوب حیاتدن مایوس اولور ها بیله الله تعالی‌یه شریك قرار ویرن شخص الله تعالی‌نك رحمتندن كنار اولوب بر یرلی مایوس اولاجقدر

٣٣) (ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ) و ذكر اولنان حكملرگه ذكر اولوندی كرك اونلره عمل ایلیه‌سكز هر بر شخصیكه الله تعالی‌نك حجده قرار ویرن عبادتلرینی و حكملرینی تعظیم ایلیوب بیوك حساب ایده در حقیقت او بیوك حساب ایتمك تقوی صاحبی اولان شخصلرك قلبلرینك عمللریندندر البته تقوی صاحبلری كرك الله تعالی‌نك هر بر حكمنه تعظیم و تكریم ایتسونلر

٣٤) (لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى) او عبادت مقاملرینكه الله تعالی مكه‌ده سزدن اوتری قرار ویروبدر او یرلرده بیوك (*) دنیا و آخرت منفعتی واردر كرك او عبادت یرلرینده وقت معینه كمی

(*) قید (حیف اولسون بز اهل اسلام او مقام مبارككلرده اولان دنیا و آخرت فایده‌لرینك هیچ بریسنی آكلامیوب متعبه كیدوب كلن پاركش و نغار غور دیوار حكمی كیدوب كلوریك آیا مسلمانلر هیچ اوكا دقت اولمیورلر كه رسول اكرم بیوك احكاملری مكه‌ده اجماع آراسنده مدینه‌دن كوندروب خلقه اعلام ایله‌بدر

ثم محلها الی البیت العتیق ۞

٣٥) و لكل امة جعلنا منسكا لیذكروا اسم الله علی ما رزقهم من بهیمة الانعام فالهكم اله واحد ۞

(حج كونلری) بر یرده جمع اولاسكز و بو عبادت یرلرینك هاموسنده كرك احرامده اولاسكز (ثُمَّ مَحِلُّهَا اِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ) او یرلرك هاموسندن فارغ اولاندن صكره (منی ، عرفات ، مشعرالحرام) آخر امركز او دركه كعبه‌یه كیدوب احرامدن خارج اولوب طواف وداع ایلیوب وطنلركزه قایده‌سكز

٣٥) (وَلِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ) سزدن قباق كیچن هر بر امتدن اوتری الله تعالی‌یه تقرب بتورمك بارەسنده قربان كسمكی قرار ویردیك تا اینكه قربانی كسوب الله تعالی‌نك آدنی ذكر ایتسون او جهته كوره‌كه الله تعالی اونلاره (دوه اوكوز قویون كیچی‌نك) اتندن روزی ویروبدر (انعام بو ذكر اولنان دورت حیوانه دیلور هر بر قربان كسیلن مقامده الله تعالی انعامی ذكر ایتمكدن مقصود او دركه قربان كسیلن حیوان كرك بو دورت حیوانك بری اولسون بو دورت حیواندن باشقه قرباندن اوتری علاحده ما كول اللحم حیوانلردن كسمك جایز دكلدر (فَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ) سزك معبودكز بر تك معبود الله تعالی‌در

(بقیه‌سی)

یا اینكه او وجود مقدسی حاضر اولاندو اعلام بویوروبدر قباق عصرلرده اولان سلاطین عظام مكهٔ مكرمه‌یه مشرف اولماق سببه امر حكومت و سلطنتلرینی نهایت مرتبه‌ده مستحكم قرار ویریردیلر مكهٔ معظمه‌یه جمع اولماقدن فایده بردار اولماقده اولنجی شرط اودر كه سلاطین عظام اسلامدن اوزلری یا نایب مخصوصلری اتحاد اسلام قصدیله كرك اوراده حاضر اولسونلار هیچكه سلاطین بو مطلبدن غافل اولدیلار عموم داسكن جمع اولماقدن صاحب شریعتك منظوری نظری اولان فایده‌لر حاصل اولماز نیجه كه قباقده ذكر اولندی خلفای اسلام اوزلری مكه‌یه مشرف اولمیان وقتده (امیر حاج) تعیین ایدوب كوندرمكدن مقصودلری همین مطلبیدی حتی خلیفهٔ ثالث (عثمان ابن عفان) محصور اولان زمانده هانسیكه حیاتندن مایوسیدی بن عباسی امیر حاج تعیین ایدوب مكه‌یه یولا سالدی امر خلافت مختل اولان زماندن ابری بو امرلرده هاموسی مختل اولوب او فایده‌لری تحصیل ایتمك خلقك نظریندن محو اولوب قوهٔ ذاكره‌لریندن فراموش اولدی او كوندن بری اسلام فلاكت وانحطاطه میل ایدوب كون به كون ضعف و مرض حالتنه دوشدی نیجه كه بوكوناكی كونده ملت اسلامده مشاهده اولنور

فَلَهُ اَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ۞
٣٦) اَلَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ
قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلٰى مَا
اَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ
وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۞
٣٧) وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ
شَعَائِرِ اللّٰهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْ
كُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ ۞

(**فَلَهُ اَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ**) بالقوز الله تعالی‌یه اطاعت ایدوب خالص اونی ذکر ایلیگ (یا محمد) الله تعالی‌دن خوفلری اولوب متواضع اولان شخصلره بزیم طرفمزدن اونلارگ رسفکار اولماقلاریله بشارت و یرگن

٣٦) (**اَلَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ**) الله تعالی‌یه متواضع اولانلار اویله شخصلردر زمانیکه الله تعالی اونلارگ یاننده ذکر اولوندی الله تعالی عذابنگ خوفی اونلارگ قلبنده اولوب اونگ علامتی یوزلرینده ظاهر اولور (**وَالصَّابِرِينَ عَلٰى مَا اَصَابَهُمْ**) اونلارگ اوزلرینه یولادلرینه یاماللرینه یتشن بلا و مصیبته صبر ایدن اولورلار (**وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ**) نمازی همیشه وقتنده اقامه ایدوب عمله کتورملر (**وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ**) و اونلاره ویردیکمز نعمتلردن بزیم یولمزده انفاق و احسان ایلیورلر

٣٧) (**وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ**) مکه‌ده قربان کسیلن حیوانلرگ آراسنده دوه‌نگ (*) قربان کسمکنی سزدن اوتری بزیم دین و شریعتمزگ علامتلریندن قرار ویرمشوك (**لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ**) دوه‌نگ قربان کسمکنده سزدن اوتری دنیا و آخرت خیری واردر (دوه‌نگ اتی چوخ اولماق جهتنه اونی خلقه قسمت ایتمکلده شخص هم دنیاده احترام صاحبی و هم آخرتده اجر صاحبی اولور) (**فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ**) دوه‌لر یوزی قبله‌یه صف چکوب نحر اولنان وقتده الله تعالی‌نگ آدینی اونلاره ذکر ایدوب اوندن صگره نحر

(*) قید (آیهٔ شریفه‌ده مامور به اولان دوه‌نگ کسمکی او یرده لازمدر که ذکر اولنان فایده اونگ کسمکنده موجود اولا محتاج اولان شخصلر حاضر اولمش اولالر تا اینکه دوه‌نگ اتنی اونلاره قسمت ایدمش اما بزیم بو زمانلارگ مثلنده مذکور فایده نه اینکه دوه‌ده بلکه اوکوزگ یا ازدن آرتق قویونگ و کچینگ شحنه موجود اولماق جهتنه اونلاری یردن زیاده ذبح ایتمك جایز دکلدر باعث اضیع مال و سرفدر اسراف و تضیع مال حرامدر ذبح قربان فریض حج اولماقه گوره بر عدد قویون یا کچی کسمك ایله واجب ادا اولنوب کفایت ایدر

٣٨) فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا
فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ
وَالْمُعْتَرَّ كَذٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۞
٣٩) لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا
وَلَا دِمَاؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ
التَّقْوٰى مِنْكُمْ كَذٰلِكَ سَخَّرَ
هَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى
مَا هَدٰيكُمْ ۞

ایلیك (دوه‌نگ نحر ایتمکنگ طریقه‌سی بویله‌در دوه یوزی قبله‌یه بر الی یوخارو باغلانمش بر الی ایسکی ایاغی اوستنده ساخلانوب نحر اولنور دوه یا سایر حیوانلری ذبح ایدن زمانده بو ذکری دیمك یاخشی‌راقدر (**اللّٰه اکبر لا اله الا اللّٰه واللّٰه اکبر اللهم منك والیك**)

٣٨) (**فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا**) زمانیکه دوه‌لر نحر اولنادن صگره یانی اوسته یخلوب حرکت ایله‌مکدن بربرلی یاتیب اولدیلار او وقتده او زگر اونگ اتدن یگ (بو آیهٔ شریفه‌یه گوره اگر واجب اولماسه‌ده قربانگ اتدن یمك لامحاله استحباب ثابت اولور) (**وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ**) او دوه‌نگ اتدن ویرگ او شخصه که گلوب سوال ایلیه و او شخصه که گلوب دوروب سوال ایتمیه (اولا یلورکه سوال ایتمین سوال ایدندن آرتق فقیر اولسون) (**كَذٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ**) (نجه‌که ذکر اولوندی دوه‌لری صف دورقوروب نحر ایتمك) الله تعالی اونلاری سزدن اوتری مسخر ایتدی تا اینکه اونلاری سهل و جهیله دوتوب نحر ایتمکدن اوتری سزه لازمدر الله تعالی نعمتلرینه شاکر اولاسگز (اگر الله تعالی او دوه‌لری سزدن اوتری مسخر ایتمیوب رام ایتمسیدی هرآینه اونلاری رام ایتمگه سزگ قوه‌گز یتشمزیدی

٣٩) (**لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ**) الله تعالی سزگ سزدن راضی اولماقی ذبح اولنان قربانلرگ نه اتی صدقه ویرمکده و نه قانی توکمکده‌در بلکه الله تعالی‌نگ رضاسی سزگ نیت و عملگز خالص الله تعالی‌دن اوتری اولوب اهل تقوی اولماقگزده‌در (**كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰيكُمْ**) هابیله الله تعالی سزدن اوتری قربان اولان حیوانلری مسخر ایتدی تا اینکه اونلاری ذبح ایدوب الله تعالی سزی حجگ عمللرینگ طرفنه هدایت ایتمك جهتنه الله تعالی‌نی تعظیم ایلیوب (بو ذکرلری دیه‌سگز

(**اللّٰه اکبر علی ما هدانا والحمد لله علی ما اولانا**)

(وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ) یا محمد) عمل خیر صاحبلرینه بشارت ویروب
اونلاری بزیم رحمتمزه امیدوار ایتگلن

٤٠) (اِنَّ اللّٰهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ اٰمَنُوا) در حقیقت الله تعالی
مشرکلرنی مؤمنلردن دفع ایلیوب اونلاره کومك اولور (اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ
كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ) و در حقیقت الله تعالی هر بر خیانت کار او نِنگ
نعمتلرینه کافر اولان شخصلرنی دوست دوتمار

٤١) (اُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِاَنَّهُمْ ظُلِمُوا) (بو آیهٔ شریفه
اولنجی آیه‌در جهاد بارمسنده نازل اولدی رسول اکرم مکه‌ده اولان
زمانده مشرکلر اونِنگ اصحاب کبارینه نهایت مرتبه‌ده اذیتلر ایلیوب اوتلارده
گیدوب پیغمبره شکایت ایدیردیلر او جناب اونلاری صبر تحمله امر بویوردی
تا اینکه بو آیهٔ شریفه جهاد بارمسنده نازل اولدی اما مکه‌ده اولماق
سبینه جهاد لو نلاردن اوتری ممکن اولمادی بر قدر زماندن صکره مدینه‌یه
هجرت نبوی اتفاق دوشوب امر جهاده قائم اولدیلار آیه‌نِنگ معناسی‌یله‌در
بو بویریر) مشرکلر مؤمنلریله دعوا ایدوب اونلاره اذیت ویروب مظلوم
اولماقلارینِنگ سبینه مومنلره اذن ویریلدی بوندن صکره مشرکلریله
جهاد ایتسونلر (وَاِنَّ اللّٰهَ عَلٰى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ) در حقیقت الله تعالی
مومنلره کومك ایتمکه قادردر (بو آیهٔ شریفه‌ده الله تعالی مومنلره جهاد
امرینده کومك ایتمکی وعده ویریر)

٤٢) (اَلَّذِينَ اُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّا اَنْ يَقُولُوا
رَبُّنَا اللّٰهُ) او مومنلرکه اونلاری مشرکلر مکه‌دن اخراج ایدوب قودیلار
اونلارده هجرت ایدوب (حبشه گیتدیلر) اونلارگ اخراج ایتمکنده هیچ
بر عذرلری یوخدر مگر اینکه مومنلر دیور دیلر بزیم ربمز حق اولان معبود
الله تعالی‌در بو توحیده گوره اونلاری اخراج ایتدیلر و حال آنکه توحیده
قائل اولانلاره گرك احترام اولنسون نه اینکه ولایتلریندن چخاروب
قوسونلار بومشرکلر نه قدر خبیث اولان جماعتدرلر اونلارگ بو عمللرینِنگ

وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ۞

٤٠) اِنَّ اللّٰهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ
اٰمَنُوا اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ
كَفُورٍ ۞

٤١) اُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِاَنَّهُمْ
ظُلِمُوا وَاِنَّ اللّٰهَ عَلٰى نَصْرِ
هِمْ لَقَدِيرٌ ۞

٤٢) اَلَّذِينَ اُخْرِجُوا مِنْ
دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّا اَنْ يَقُو
لُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ۞

سبینه مسلمانلاری اونلاره مسلط ایدوب هاموسنی ذلیل و خوار ایده‌جکم
(وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ) هر آینه اگر الله تعالی
هر بر زمانده موحدلری مشرکلره مسلط ایتمیوب اونلاری دفع ایتمسه
هیچ بر پیغمبر آثار قویان عبادت خانه‌لر بر یوزنده باقی قالماز (لَهُدِّمَتْ
صَوَامِعُ) البته داغیدوب خراب قویاردیلار عابد شخصلرگ عبادت
خانه‌لرینی (وَبِيَعٌ) نصاری‌نِنگ کلیسالرینی (*) (وَصَلَوَاتٌ)
یهودیلرگ عبادت گاه‌لرینی (وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللّٰهِ كَثِيرًا)
و مسلمانلارگ مسجدلرینی هانسیکه بو عبادت خانه‌لرده الله تعالی‌نِنگ
آدی چوخ ذکر اولنور بونلارگ هاموسنی خراب قویاردیلار
(وَلَيَنْصُرَنَّ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ) هر بر شخصیکه الله تعالی‌نِنگ دینه و
پیغمبرینه کومك ایلیه الله تعالی‌ده البته اوگا کومك ایدر (اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ) در حقیقت الله تعالی البته دوستلرینه کومك اولماقده قوتلو و
دشمنلریندن انتقام چکمکده غالب و قاهردر

٤٣) (اَلَّذِينَ اِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا
الزَّكٰوةَ وَاَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ) (بو آیهٔ شریفه‌ده
الله تعالی هجرتدن قباق مهاجرلرگ فضیلتنی بیان بویوریر یا محمد) بوندن
صکره هجرت ایدوب مدینه‌یه گیدن مومنلر او شخصلردرکه اگر بز
اونلاره قوت ویروب بر یوزنده اونلاری سلطنت صاحبی ایدك البته
الله تعالی‌نِنگ امرینه اطاعت ایلیوب نماز قیلوب زکوٰة ویروب امر
بمعروف نهی از منکر ایده‌جکلردر (وَلِلّٰهِ عَاقِبَةُ الْاُمُورِ) هر
بر امرگ عاقبتی و فایده‌حاقی الله تعالی‌یه‌در الله تعالی وعده‌سنه وفا ایلیوب
مومنلری مشرکلره غالب ایدیر

٤٤) (وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ

(*) قید) یهودیلرگ عبادت خانه‌سنه عبری دیلنده (صلوتا) دیلور صلوت اونك
معربیدر که ذکر اولوندی

وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ
بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ
وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْ
كَرُ فِيهَا اسْمُ اللّٰهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ
اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ اِنَّ اللّٰهَ
لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ۞

٤٣) اَلَّذِينَ اِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي
الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا
الزَّكٰوةَ وَاَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ
وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلّٰهِ
عَاقِبَةُ الْاُمُورِ ۞

٤٤) وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ
قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ۞

وَقَوْمُ اِبْرٰهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ وَاَصْحَابُ مَدْيَنَ فَكُذِّبَ مُوسٰى فَاَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ۞ ٤٥) فَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَشِيدٍ ۞ ٤٦) اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا اَوْ اٰذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۞

وَقَوْمُ اِبْرٰهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ وَاَصْحَابُ مَدْيَنَ) (مشركلر رسول خدانی تكذیب ایتمك بارەسندە بو آیهٔ شریفەدە الله تعالی اوڭا تسلی ویریر) یا محمد اگر سنی بو مشركلر (قریش جماعتی) تكذیب ایدیورلر ایسە غمگین اولما گلن حقیقتا بو مشركلردن اول (ذكر اولنان پیغمبرلرگ) قوملریده اونلاری تكذیب ایتدیلر اونلارە باخوب تسلی كوتورگلن (**فَكُذِّبَ مُوسٰى**) اونلاردن موسی‌نگ هاموسندن آرتق واضح و آشكار معجزەلری اولان حالدە اوڭا تكذیب ایتدیلر اوڭا تكذیب اولنان سن دگلسن هر بر زماندە اولان پیغمبرگ امتی او پیغمبری تكذیب ایدوبلر (**فَاَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ**) یا محمد) پیغمبرلری تكذیب ایدن كافرلرە بر زمان مهلت ویروب عذابلرینی تاخیرە سالدیم اونلار مغرور اولوب خاطر جمع اولدیلار اوندن صگرە ناگهان اونلارە عذاب گوندروب هلاك ایتدیم (**فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ**) یا محمد منیم اونلارگ عمللرینی انكار ایدوب گریە دوتماقم و اونلارگ نعمتلرینی عذابە حیاتلرینی مماتە تغییر ویروب هاموسنی هلاك ایتمكیم نجە اولدی آیا عذابی اوزلریندن دفع ایدە بیلدیلرمی ؟ هابلە اولاجقدر بو قریشگ احوالی كە سنی تكذیب ایدوب منیم توحیدیمی انكار ایدیورلر

٤٥) (**فَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ**) یا محمد) نە چوخ قریەلرگ اهلی ظالم اولدقلاری حالدە عذاب گوندروب هلاك ایتدیك (**فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا**) قریەلرگ هاموسی دامری اوستە توكولوب خراب اولدیلار (**وَبِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَشِيدٍ**) نە چوخ قویولار كە او جماعتلر اونلاردن سو گتوریردیلر و نە چوخ محكم قصرلر عمارتلر كە اونلاردە هر بر قسم نعمتلر یلە راحت اولوردیلار او قویولار معطل و او قصرلر خالی قالدیلار

٤٦) (**اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا اَوْ اٰذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا**) آیا بو مكە اهلی مشركلر بر بو زیندە سیر ایدوب سفرە خارج اولمیوبلار تا اینكە اونلاردن قباق هلاك اولانلارگ مكانلرینە باخوب اونلارگ بر آچق قلبلری اولسون تا اینكە

فَاِنَّهَا لَا تَعْمَى الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ۞ ٤٧) وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَاِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَاَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ۞ ٤٨) وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ اَخَذْتُهَا وَاِلَيَّ الْمَصِيرُ ۞

او قلبلریلە الله تعالی‌نگ توحیدینی درك ایتسونلر یا اینكە بر ایشیدن قولاقلاری اولسون تا اینكە او قولاقلاریلە اونلارگ قصەلرینی ایشیدوب عبرت بردار اولوب الله تعالی‌یە شریك قرار ویرمسونلر و حال آنكە سفرە خارج اولوب هلاك اولانلرگ آثارینەدە مطلع اولوبلر اما عبرت كوتورن قلب وایشیدن قولاغ اونلاردە یوخدر (**فَاِنَّهَا لَا تَعْمَى الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ**) در حقیقت گوزلرگ كور اولماقی انسانە هیچ بر ضرر ویرمز بلكە سینەلردە اولان قلبلرگ كور اولماقی انسانە ضرر ویریر (بو مشركلرگ اگرچە گوزلری صحیح و سالمدر اما قلبلریكە هر بر شیئگ حقیقتنی گرك اویلە درك ایتسونلر توحید الهی‌نی درك ایتمكدن كور اولوب كفر و شرك قرانقولوقندە باقی قالوبلار)

٤٧) (**وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ**) یا محمد) مشركلرە وعدە ویریلن عذابی مشركلر تعجیل ایدوب سندن ایستیورلر تا اینكە اونلاردن اوتری تیزلكیلە او عذابی كتورەسن (**وَلَنْ يُخْلِفَ اللّٰهُ وَعْدَهُ**) اونلار اویلە خیال ایدیرلركە الله تعالی وعدەسنە خلاف ایدوب اونلارە عذاب گوندرمەجكدر البتە الله تعالی وعدەسنە خلاف ایتمیوب وقت معین‌دە (بدر گوننده) اونلارە عذاب گوندرەجكدر (**وَاِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَاَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ**) سزگ یانگزدە چوخ طول اولان مدتلر الله تعالی یانندە قسقەدر در حقیقت (یا محمد) سنگ ربگ الله تعالی یانندە محسوب اولنان بر گونگ مقداری سزگ سایان ایللردن مین ایل مقداریندەدر یعنی سزگ مین ایلگز الله تعالی یانندە بر گون مقداریندەدر او جهتە گورە مشركلرە عذاب گوندرمكدە تعجیل ایتمیور

٤٨) (**وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ**) نە چوخ قریەلرگ اهلی سز قریش جماعتی كیمی ظالم اولدوقلاری حالدە اونلارە مهلت ویردیك دنیادە بزیم نعمتلریمزدن لذت آپاروب بزە كافر اولدیلار (**ثُمَّ اَخَذْتُهَا وَاِلَيَّ الْمَصِيرُ**) اوندن صگرە ناگهان اونلارە عذاب گوندروب دوتوب هلاك ایتدیك جمیع مخلوقگ قایدەجاقی

٤٩) قل یا ایها الناس انما انا لکم نذیر مبین ۞

٥٠) فالذین آمنوا و عملوا الصالحات لهم مغفرة و رزق کریم ۞

٥١) والذین سعوا فی آیاتنا معاجزین اولئك اصحاب الجحیم ۞

و حکمی بزیم طرفمزدن بزیم تحت قدرتمزدن خارج اولامیه‌جقلر

٤٩) (**قُلْ یا اَیُّهَا النّاسُ اِنَّما اَنَا لَکُمْ نَذیرٌ مُبینٌ**) یامحمد) دیکل خلقه در حقیقت من سزه الله تعالی طرفندن آشکار اولان قورخوران گوندریلمشم الله تعالی عذابندن قورخوب اوگا شریك قرار ویرمیگ

٥٠) (**فَالَّذینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّالِحاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ کَریمٌ**) او شخصلر یکه قرانه ایمان کتوروب یاخشی عمللر ایلیه‌لر اولاردن اوتری الله تعالی یاننده گناهلرینگ باغشلانماقی وگوزل روزیلر واردر

٥١) (**وَالَّذینَ سَعَوْا فی آیاتِنا مُعاجِزینَ اُولٰئِكَ اَصْحابُ الْجَحیمِ**) او شخصلریکه (مشرکلر) بزیم آیاتمز (قرانمز) گ باطل اولماقنده سعی وکوشش ایتدیلر که اوزلری قباق دوشوب خلقی قرانه ایمان کتورمکدن مانع اولسونلار قرانه گاهی شعر وگاهی سحر دیدیلر بو یله شخصلر دن اوتری آخرتده جهنم عذابی واردر که اوراندن ابدا خلاص اولا بیلمیه جکلر (همینکه قریش جماعتی مکه‌ده رسول خدایه اطاعت ایتمیوب او ندن اعراض ایدوب هر بر قسم اذیتلر او جنابه ایتدیلر او بزرگوار آرزو ایدوب قلبندن الله تعالی‌دن در خواست ایتدیکه بر قدر زمان مشرکلرگ باره سنده اوگا آیه نازل اولمیه ایدی بلکه ساکت اولوب اونگ اذیتدن کنار اولوب اونلاری بر نوعیله او زینه طرف میل ویروب رام ایدیدی الله تعالی رسول خدانگ بو آرزوسنی قبول ایدوب نیجه وقت وحی منقطع اولدی برکون جماعت آراسنده اونلارگ مجلسنده واوبدی والنجم سوره سی (که بوندن صگره کتابگ اوچونجی جلدینده انشاء الله ذکر اولناجقدر) نازل اولدی رسول خدانا قویدی اوخوماقه قریش جماعتی هاموسی حاضر قولاغ و یریردیلر تا اینکه یتشدی بو آیه‌یه (**افرءیتم اللات والعزی ومناة الثالثة الاخری**) الله تعالی بو آیه‌ده مذمت مقامنده اونلارگ اوچ بتلرینگ (اللات، العزی، مناة) آدلارینی آپاریور رسول خدا بو آیه‌نی اوخوبان کمی بر نفر اونگ یاننده اوتوران قریشگ شیطانلریندن

٥٢) وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبی الا اذا تمنی القی الشیطان فی امنیته فینسخ الله ما یلقی الشیطان ثم یحکم الله آیاته

آیه‌یه متصل باشلادی (**تلك الغرانیق العلی و ان شفاعتهن لترتجی**) یعنی بو اوچ ذکر اولنان بتلر گوزل و اوجا مرتبه‌لو اولان بتلردندر در حقیقت اونلارگ شفاعت ایتمکی الله تعالی یاننده امید دوتولان شیلردندر) قریش جماعتی بو سوزی ایشیدن کمی صیحه وروب شادیانه لق ایتدیلر خلقگ آراسنده بویله اعلام ایلدیلر که رسول خدا بزیم بتلریمزی اوز قراننده ذکر ایتدی سوره‌نگ آخرنده رسول خدا سجده ایدوب مشرکلرده هاموسی سجده ایلدیلر مگر ایکی نفر قریشدن قوجه‌لقدن یوزی اوسته سجده‌یه دوشه بیلمیوب بر قدر توپراق کتوروب آلنلارینه یاپوشدیردیلار بریسی (ولید ابن مغیره) او بریسی (سعید ابن العاص) او ندن صگره متفرق اولوب دیوردیلر یاخشی اولدی (محمد) بزیم بتلریمزی یده اوز قراننده ذکر ایتدی رسول خدا بو امردن چوخ مغموم اولدی تا اینکه بو سوره‌ده بوندن صگره ذکر اولنان آیهٔ شریفه اونلارگ سوزلرینگ باطل اولماقنده نازل اولدی آیه شریفه بودر که ذکر اولنور

٥٢) (**وَ ما اَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلا نَبِیٍّ اِلّا اِذا تَمَنّی اَلْقَی الشَّیْطانُ فی اُمْنِیَّتِهِ**) (یا محمد) سندن قباق هیچ بر پیغمبر گوندرمدیك مگر اینکه اونلارده سنگ کمی آرزو ایتدیلر که اونلاره مشرکلری عیبله کتورن حکملر نازل اولمسون الله تعالی سنگ آرزوگی قبول ایدن کمی اونلارگده آرزوسنی قبول ایتدی تا اینکه مشرکلرگ شیطانلریندن بر شیطان پیغمبرلر آرزو ایدوب خواهش ایدن سوزلرینگ آراسنه الله تعالی گوندرمین سوزلر سالدی نجه که سن قران اوخویان وقتده او شیطان او سوزی بتلر باره سنده آرالقه سالوب ذکر ایتدی او کلام بزیم کلاممز دگل مشرکلرگا افترا ایدیرلر بلکه او شیطانگ کلامی‌در (**فَیَنْسَخُ اللّٰهُ ما یُلْقِی الشَّیْطانُ ثُمَّ یُحْکِمُ اللّٰهُ آیاتِهِ**) الله تعالی قران آراسنه سالان شیطانگ سوزینی نسخ ایلیوب باطل ایدر اوندن صگره اوز آیاتلرینی ثابت و قرار ایدر که هیچ بر وقت تغییر

وَ اللّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۞

٥٣) لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَ الْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَ اِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ۞

٥٤) وَ لِيَعْلَمَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَ اِنَّ اللّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۞

٥٥) وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً اَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ ۞

تاینماسون (وَاللّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) الله تعالی خلقنگ احوالنه عالم اولوب حکمت اوزره اونلاردن اوتری هر بر حکم قرار ویروبدر

٥٣) (لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) (یامحمد) قران آراسنه سالان شیطاننگ سوزینی الله تعالی قلدلرنده نفاق شك مرضی اولان شخصلردن اوتری امتحان قرار ویربر آیا اونلارنگ نفاق و شکلری دخی‌ده آرتق اولور یا اینکه قایدوب ایمانه داخل اولورلار (وَ الْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ) برده الله تعالی امتحان قرار ویربر قلبلرینده قساوت اولان دکلدرلر مشرکلردن اوتری (وَ اِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ) در حقیقت ظالم اولان منافق و مشرکلر البته حق‌دن اوزاق اولان خلافده ثابت و برقرار دورورلار ایمانه داخل اولان دکلدرلر

٥٤) (وَ لِيَعْلَمَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) یا محمد البته علم صاحبلری عالم اولاجقلار که بو قران حق‌در و سننگ رنگك الله تعالی‌دن نازل اولوبدر و اوندن باشقه قراننگ آراسنه قریش‌نگ شیطانی سالان سوزلر باطلدر (فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ) اهل علمنگ قلبلری قرانه میل ایدوب ساکن اولوب قرانه ایمان کتوروب اوندن باشقه سوزلری باطل بیلورلر (وَ اِنَّ اللّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) در حقیقت الله تعالی مؤمن شخصلری قران حقنده دوز اولان یولا هدایت ایدر تا اینکه دین احکامندن اونلاره مشتبه اولان شیلری عقله موافق تاویل ایدوب عقلدن کنار اولان شیلری طرح ایلیوب برکناره قویه‌لر

٥٥) (وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ) اما کافر شخصلر همیشه بو قراننگ حقنده شکده اولوب اوکا ایمان کتورمیه‌جکلر (حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً اَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ) تااینکه قیامت اولمك ناگهان اونلاره گلسون

٥٦) اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ۞

٥٧) وَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ۞

٥٨) وَ الَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللّهِ ثُمَّ قُتِلُوا اَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَ اِنَّ اللّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ۞

یا اینکه قیامتدن قاباق (*) (بر عقیم) گوننگ (بدر گونی) عذابی گلوب اونلاری دوتوب هاموسنی ذلیل و یا هلاك ایتسون (نیجه‌که بو وعده بدر غزوه‌سنده واقع اولدی)

٥٦) (اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ) قیامت گوننده سلطنت الله تعالی‌یه مخصوصدر الله تعالی اوگونکی گونده مشرکلریله مؤمنلرنگ آراسنده حکم ایدر (الله تعالی‌نگ حکمی بودرکه ذکر اولنور) (فَالَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ) او شخصلریکه الله تعالی‌یه ایمان کتوروب یاخشی وگوزل عمللر ایلیه‌لر اونلارنگ منزللری آخرتده نعمتلری همیشه اولان باغلرده اولورکه هیچ وقت اوراندن خارج اولمازلار

٥٧) (وَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ) اما او شخصلریکه کافر اولوب بزیم آیاتمزی (قرانمزی) تکذیب ایتدیلر اونلاردن اوتری ذلیل وخوار ایدن عذاب واردرکه هیچ وقت او عذابدن خلاص اولا بیلمیه‌جکلر

٥٨) (وَ الَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللّهِ ثُمَّ قُتِلُوا اَوْ مَاتُوا) او شخصلریکه وطنلریندن آیریلوب الله تعالی یولنده هجرت ایدوب اوندن صگره اونلاری اولدرملر یا اینکه اوزلری موت طبیعیله اوله‌لر (لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللّهُ رِزْقًا حَسَنًا) البته الله تعالی او شخصلره گوزل و کسیلوب قورتارمیان روزی آخرتده ویره‌جك (الله تعالی اوز فضل و مرحمتندن اوننگ یولنده هجرت ایدوب اجل معینله اولنلری اجر وثوابده هجرت ایدوب شهید اولانلریله مساوی قرار ویربر) (وَ اِنَّ اللّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ) در حقیقت الله تعالی روزی ویرنلرنگ یاخشی

(*) (عقیم) اولادی اولمیان یعنی طوغورمایان قاری‌یه دینیلور ایلرلرده مشرکلردن اوتری هیچ بر خیر اولمامق جهتنه اوگون عقیم آدیله آکلاندی و هر بر شیئیکه اونده خیر اولمیوب عذاب اولا اوکا عقیم دینیلور نیته که عاد جماعتی هلاك ایدن یله (عقیم) دیلور

٥٩) لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلاً يَرْضَوْنَهُ وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ۞
٦٠) ذٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَاعُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ۞
٦١) ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ ۞

سیدر (اگر مخلوقدن روزی ویرن اولمش اولسه‌ده او روزی ویرن آرالقده واسطه اولوب حقیقتا روزی ویرن الله تعالیدر

٥٩) (لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلاً يَرْضَوْنَهُ) البته الله تعالی مهاجرلری عزیز و مکرم دوتوب اوزلری راضی اولان مقام و منزله داخل ایدر (وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ) در حقیقت الله تعالی هر بر عمل ایدنلرگ درجه‌لرینه و مرتبهٔ استحقاقلرینه عالمدر و معصیتده افراط ایدنگ عذاب ایتمکده تعجیل ایدن دکلدر

٦٠) (ذٰلِكَ) هجرت ایدنلرگ امری بویله‌درکه ذکر اولندی (وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَاعُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ) مؤمنلردن هر بر شخصکه اوگا مشرکلر عقاب و عذاب ایدلر او مؤمنده اونگ مثلی عذاب او مشرکلره ایله اوندنصکره دریاره اومؤمنه ظلم ایدلر (لَيَنْصُرَنَّهُ اللّٰهُ) البته الله تعالی اوگا کومك اولوب اونگ انتقامنی چکه‌جکدر (اِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ) الله تعالی نجه برده قرآن شریفده ظالمگ ظلمندن مظلومی عفو ایدوب کیچمگه امر بویوریر اما اگر مظلوم اولنجی دفعه انتقام چکوب ایکنجی دفعه صبر ایلیه الله تعالی اوندن اوتری انتقام چکه‌جکدر و اگر ایکنجی دفعه‌ده صبر ایتمیوب اوزی انتقام چکه الله تعالی اونی بر ایتمه‌مگه مذمت و ملامت ایتمیوب گذشت ایلیوب باغشلیاندر

٦١) (ذٰلِكَ) الله تعالی‌نگ بوکومك ایتمگی اوسببه گوره‌درکه هر بر ظالم شخصدن انتقام چکمکه قادردر (بِاَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ) الله تعالی‌نگ قدرت کامله‌سنگ علامتندن اودرکه گیجه‌نی ناقص ایدوب گوندوزه داخل ایدر و گوندوزی گیجه‌یه داخل ایدر (گون حرکت خاصه‌سیله دایرهٔ معدل النهاردن کاهی شماله و کاهی جنوبه میل کلی ایتمگه گوره (نجه‌که علمای هیئت قدیمك رایلریدر) یا اینکه گون اوز مرکزینده ثابت و برقرار اولوب کرهٔ ارض حرکت یعنی و حرکت اهلیلیجی ایدوب کرهٔ شمسه کاهی

وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ۞
٦٢) ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ۞
٦٣) اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةً اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ۞
٦٤) لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ۞
٦٥) اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ

یاوق و کاهی اوزاق اولماقنه گوره (نجه‌که علمای هیئت جدیدگ رایلریدر . الله تعالی اوز قدرت باهره‌سیله گیجه گوندوزی مختلف قرار ویردی سبحانه ما اعظم قدرته) (وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ) در حقیقت الله تعالی خلقگ داننان سوزلرینی ایشدن و هر بر عمللرینی گورن بر خالق یکتادر

٦٢) (ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ) الله تعالی‌نگ بو قدرت کامله‌سی او سببه گوره‌درکه در حقیقت حق اولان معبود الله تعالیدر حق اولان معبود یکتانگ هر بر شیئه قدرتی اولور نه اینکه معبود باطلگ (وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ) و در حقیقت هر بر شیئکه الله تعالیدن باشقه دعوت ایدوب عبادت ایدرلر هاموسی باطلدر (وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) و در حقیقت الله تعالی قدرت و سلطنتده بیوك و هر بر شیدن اوجا مرتبه‌ده واقعدر

٦٣) (اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةً) (الله تعالی بوندن بویله گلن آیه‌لرده اوز قدرت کامله‌سنی بیان بویوریر) آیا یاخوب گورمیورسن (یا محمد) در حقیقت الله تعالی آسماندن سو گوندروب یر قوریوب هر بر علفدن خالی اولاندن صکره سویگ سببیله یردن هر بر قسم علفلر گوگروب او علفلردن یر دولانوب (رنکلرگ یاخشی‌رالی) یاشیل رنکده اولور (اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ) در حقیقت خلقگ هر بر دقتلو اولان تدبیرلری الله تعالی‌یه مخصوصدر اونلارگ هر بر عمللرینه خبرداردر

٦٤) (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ) آسمانلارده و یرده اولان هر برشیی الله تعالی‌نگ مالکیدر در حقیقت البته الله تعالی خلقدن بی احتیاج و هر بر فعلنده بکنلمشدر

٦٥) (اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ) (آیا یاخوب گورمیورسن (یا محمد) در حقیقت الله تعالی یرده اولان حیواناتی

وَالْفُلْكَ تَجْرِى فِى الْبَحْرِ بِاَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاۤءَ اَنْ تَقَعَ عَلَى الْاَرْضِ اِلَّا بِاِذْنِهِ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ ✿
٦٦) وَهُوَ الَّذِى اَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُورٌ ✿
٦٧) لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِى الْاَمْرِ

و سایر احتیاج اولان شیلری‌سزدن اوتری‌مسخر ایدوب هر بر قسم تصرف اونلرده ایدیرسگز (وَالْفُلْكَ تَجْرِى فِى الْبَحْرِ بِاَمْرِهِ) و مسخر ایدوب سزدن اوتری گمیلری اوگمیلر الله تعالی امریله دگزده جاری اولوب اوگمیلرگ سیبنه مقصودگزه واصل اولورسگز (وَيُمْسِكُ السَّمَاۤءَ اَنْ تَقَعَ عَلَى الْاَرْضِ اِلَّا بِاِذْنِهِ) الله تعالی اوز قدرت کامله‌سیله سزگ باشگزگ یوقاروسنده (باشگز یوقارو طرفنه آسمان دیلور) حادث اولان خوفناك شیلری یره دوشمکدن ساقلیور تا اینکه سزه اونلاردن صدمه یتشمه‌سون مگر الله تعالی‌نگ اذنیله بعضی وقتلرده بر حکمت ملاحظه اولنوب او خوفناك شیلردن آسماندن یره واقع اولور) (مثلا بلدیریم یا بعضی داشلاردن نجه که چوخ وقتده او داشلار مشاهده اولنوب و بلاد متمدنه‌نگ تحفه‌خانه‌لرینده معرض تماشاده قویولوبدر (اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ) در حقیقت الله تعالی انسانه مهربان و رحم ایدیندر

٦٦) (وَهُوَ الَّذِى اَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ) الله تعالی قدرت کامله‌سیله که اول امرده سزی عدمدن وجوده گتوردی اوندن صگره اولدیروب اوندن صگره دوباره دیریلدوب محشره حاضر ایده‌جکدر (اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُورٌ) در حقیقت انسان الله تعالی‌نگ هر بر قسم نعمتلرینی که هاموسندن آرتق حیات دنیادر انکار ایدوب کافر اولاندر

٦٧) (لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ) (یا محمد) نجه که سزدن اوتری بو دین و شریعتی قرار و برمیشوك عاییله سزدن قاباق کیچن امتلرگ هر بریندن اوتری بر دین و بر شریعت قرار و بردیك گرك او دینه محکم یاپشوب عمل ایتسونلر سزده گرك اوز دینگزه محکم یاپشوب عمل ایلیوب اوزگه شخصلرگ سوزلرینه قولاغ و یرمیه‌سگز (فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِى الْاَمْرِ) (یا محمد) مشرکلره التفات و اعتنا

وَادْعُ اِلَى رَبِّكَ اِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ ✿
٦٨) وَاِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ✿
٦٩) اَللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ✿
٧٠) اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمَاۤءِ وَالْاَرْضِ اِنَّ ذٰلِكَ فِى كِتَابٍ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ✿
٧١) وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ✿

یتمه‌گلن تا اینکه اونلار سیله دین امرینده نزاع و جدال ایتمکه جرئت وجسارت ایتمسونلر (وَادْعُ اِلَى رَبِّكَ) سن اوز دعوتگده قائم اولوب خلقی ربگ الله تعالی یولنه دعوت ایتگلن (اِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ) در حقیقت سن (یا محمد) بر دوز و محکم اولان هدایت یولنده‌سن مشرکلرگ سوزلرینه باخمیوب اونلاردن اعراض ایتگلن

٦٨) (وَاِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ) یا محمد) اگر مشرکلر سندن ال چکمیوب سنیله نزاع وجدال مقامنه گلدیلر دیگلن اونلاره منیم سزیله هیچ بر سوزیم یوخدر سزگ عمللرگزه و اونگ قبیح اولماقنه الله‌تعالی عالمدر اوزی سزگ عمللرگزه جزا ویره‌جکدر

٦٩) (اَللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ) سز مومنلریله کافرلرگ آراسنده (قیامت گوننده) دین اسلامدن اوتریکه اونده اختلاف ایدیرد یگز الله تعالی حکم ایده‌جکدر

٧٠) (اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمَاۤءِ وَالْاَرْضِ) یامحمد) آیا سن عالم دگلسن که در حقیقت الله تعالی آسمانده و یرده اولان هر بر شیئه عالمدر خطاب پیغمبره‌در اما مقصود جمیع قرآنه باخان مخلوقه خطابدر (اِنَّ ذٰلِكَ فِى كِتَابٍ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ) در حقیقت هر بر شیئنگ معلوم اولماقی لوح محفوظده (الله‌تعالی علمنده) ثابت و بر قراردر و در حقیقت بو علملر الله‌تعالی‌یه چوخ سهل و آسان اولان شیئدر

٧١) (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا) مشرکلر الله تعالی‌دن باشقه بتلره عبادت ایدیرلر که الله تعالی اونلاره عبادت ایتمك بارەسنده هیچ بر دلیل نازل ایتمیوبدر (وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ) و عبادت ایدیرلر او بتلره که اوزلریندن اوتریده بر علم یا بر دلیل عقلی او بتلرگ حق اولماقنگ بارەسنده یوخدر تا اینکه اونلاره عبادت ایتمکلری دلیل اوزره اولسون (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ) مشرکلر بته ستایش ایتمکده ظالمدرلر ظالملردن اوتری الله تعالی عذابندن اونلاری ساخلاماقده بر کومك اولماز تا اینکه الله تعالی عذابنی اونلاردن دفع ایتسون

٨٢) وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا قُلْ اَفَاُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكُمُ النَّارُ وَعَدَهَا اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ۞

٧٣) يَا اَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ اِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَاِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ

٧٢) (وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ) یا محمد) زمانیکه بزیم توحیده دلالت ایدن واضح و آشکار اولان آیاتمز (قرانمز) مشرکلره تلاوت اولوندی (تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ) قرانی مشرکلره اوحویان کیمی اونلارگ یوزلرنده انکار وکراهت ظاهر اولماقنی (یا محمد) تانیوب بیلورسن (يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا) مشرکلر قرانی اشیدن زمانده یاووق اولورکه غیظلریندن بزیم قرآنمزی اوحویان شخصلره حمله ایدوب اونلار یله نزاع ایتسونلر (قُلْ اَفَاُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكُمُ النَّارُ) دیگلن مشرکلره (یا محمد) بو قرانی که سزگ آجغگز کلور وسزگ نظرگزده بربمان شیدر آیا ایستیورسگز بوندن یمان شیئی سزه خبر وبریم او یمان شیئی جهنم اودیدر که الله تعالی سزدن اوتری اونی حاضر ایدر (وَعَدَهَا اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) الله تعالی جهنم اودینی کافر شخصلره وعده ویرویدر نه یمان قایده‌جق بریدر جهنم که هیچ وقت اورادن خلاص اولا بیلمیه‌جکلر

٧٣) (يَا اَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ) ای انسان طایفه‌سی (مراد مشرکلردر) سزدن اوتری مثل کیمی بر غریبه و عجیبه قصه ذکر اولنور اوگا درست قولاغ ویروب فکر ایلیگ (اِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ) در حقیقت او بتلریکه الله تعالیدن باشقه اونلاری چاغروب ستایش ایدیرسگز اگر او بتلر هاموسی جمع اولوب بری برینه کومك ایلیوب ایسته‌لر (چبین ـ میلچك) خلق ایده‌لر ابدا هرگز اونی خلق ایتمکه قدرتلری اولمیوب خلق ایده بیلمزلر و حال آنکه (چبین) الله تعالینگ ضعیف مخلوقلریندندر (وَاِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ) اگر چبنلر بتلردن بر شیئی گتوروب آپاره‌لار او بتلرده او قدرت وقوه اولمازکه اوشیئی او نلاردن

ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ۞

٧٤) مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ۞

٧٥) اَللّٰهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ۞

٧٦) يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ۞

٧٧) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ ۞

آلوب خلاص ایتسونلر (ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ) او شیئی ایستین بتلر و ایستن چبنلر هر ایکیسی ضعیفدرلر (بلکه چبین حیوان بتلر جماد اولماق سببه بتلر چبندن چوخ چوخ ضعیفراقدرلر) (ابن عباس رضی الله عنه) دیورکه بتلرگ باشنه مشرکلر زعفران و بال سورتوب قاپولاری باغلاردیلر چبنلر هر بر قسم اوله یول تاپوب اونلارگ باشنه اوتوروب بالی میل ایدردیلر)

٧٤) (مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ) مشرکلر ظلم ایدوب الله تعالینی نجه که لازم در تانیماقی تانیمیوب جماد شیلره الله آدینی قویوب اوگا شریك قرار ویردیلر (اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ) در حقیقت الله تعالی قوتلو و مخلوقنه غالب اولاندر جماد و مغلوب اولان شیلری نجه اوگا شریك قرار ویرمك اولور

٧٥) (اَللّٰهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ) سز مشرکلر بشردن پیغمبر اولماقی انکار ایدیرسگز اما الله تعالی ملکدن و انسادن اورینه پیغمبر اختیار ایدرملك واسطه‌سیله بشردن اولان پیغمبره احکام گوندریر تا اینکه او پیغمبرا واحکامی سزه یتورسون (اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ) در حقیقت الله تعالی خلقگ سوزینی ایشیدوب واونلارگ عمللرینی گورن و عالمدر

٧٦) (يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ) خلقگ کیچن و بوندن صگره گلن احوالرینه و جمیع عمللرینه الله تعالی عالمدر (وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ) جمیع امرلرگ انتهاسی و قایده‌جاقی الله تعالی طرفه‌در وجمیع موجوداتگ صاحب اختیاری‌در هیچ بر شخصده او قدرت و یارا یوخدرکه الله تعالینگ حکم و تدبیرینه اعتراض ایتسون

٧٧) (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ) ای ایمان گتورنلر الله تعالیدن اوتری نماز قیلوب رکوع و سجده ایلیگ و بو رکوع وسجده ایتمکدن قصدگز خالص الله تعالی یه عبادت ایتمك

وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۞

٧٨) وَجَاهِدُوا فِي اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبٰيكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ اَبِيكُمْ اِبْرٰهِيمَ ۞

اولوب ربگز الله تعالی‌یه عبادت ایدگ (وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) یاخشی عمللر (صلهٔ ارحام و حسن خلقیله رفتار ایتمك)ایلیگ اوندن صگره آخرت عذابندن نجات تابماقه امید وار اولگ

٧٨) (وَجَاهِدُوا فِي اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبٰيكُمْ) ای مومنلر الله تعالی دینه کومك ایتمکده الله تعالی‌دن اوتری لازم اولان جهادی ایلیگ جهاد مالی یا جهاد نفسی جانسی بریلن اولمش اولسه گرك چالشوب دین اسلامی اوجالدیگز الله تعالی‌سزی اوز دینه کومك اولماقدن اوتری اختیار ایتدی (دین اسلامه متدین اولانلار گرك بو دین مبینه کومك اولسونلار) (وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ) الله تعالی سزدن اوتری بو دین اسلامده هیچ (*) بر چتیللك و تنگلك قرار و برمیوبدر بر سهل و آسان اولان دین ومذهبدر (مِلَّةَ اَبِيكُمْ اِبْرٰهِيمَ)

(*) قید (نیچه جکه رسول اکرم قولاری بوبیوردیلار من بر سهل و آسان اولان دینه (دین اسلامه) مبعوث قیلنشم هامو سوزلرندن اولوغ سوز الله تعالی سوزیدر فی الحقیقة بو یلەدر دین اسلامگ اصل قانونی و جملهٔ هیچ بر مشکل امر یوقدر اما ملت اسلامگ عمللریده باقلنده بعضی چتین و مشکل امرلر ظاهر اولدی اونگ دخلی الله تعالی قویان قانونه یوقدر اوزلرندن رای و اجتهاد ایله اختراع اولنان منشیء یه احکام شرعیه‌در نیچه که الله تعالی بویوروبدر دین اسلامده بر چتین امر یوقدر البته صحیح‌در بولر قرآن شریف هر بر حکمیله اوینده ذکر اولنوب هاموسی واضح و آسان اولان امرلردر هابیله احادیثده رسول خدادن وارد اولان حکملر پس ملت اسلام آراسنده ظاهر اولان مشکل امرلر و اختلاف و خلاف قرآن اولان سوزلر و حکملر هاردن ناشی اولوبدر بلی اونگ برچه سبب واردر و سبب ملت اسلام آراسنده اختلاف مذهب ظاهر اولوب هر مذهب اهالی آراسنده صاحب رای اولان رئیسلرگ طلوع ایتمگیدر هر بر فرقه‌نگ رئیسلری اوز مذهبلرینی و اجتهادینی حق او بری مذهبی و اونگ احکامنی باطل سوزلر ظاهر ایدکلری اولری قرآن شریف و احادیث ... کناره قویوب اصل برات اصحاب اجماع‌وقیاس اصالة عدم مسالهٔ صحت و بولمی باشقه علمر اسلامده دین مبین اسلامی دیریلش سحاب کبارگ والهٔ اطهارگ خیاللریه خطی ... و بر ماخذمتنی اخذ اولو امین دلیللره و اخبار موضوعه‌یه چاپوورماق سببه بو اختلافلر ملت اسلام آراسنده ظاهر اولوب ... دینده بسا مشکلاته دوچار اولوندی فکر او مشکللری نه اینکه هاموسنی بلگه بو قدرسی بو کتابده ذکر ایتدم هم ملامت آوریر و هم اعامه تعرض یازور ورمم کتابدن خارج اولیق
علیه توکلت والیه انیب (العاقل یکفیه الاشاره)

هُوَ سَمّٰيكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هٰذَا ۞

لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللّٰهِ هُوَ مَوْلٰيكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ۞

یا محمد)سزگ ملت اسلامده اولان سهل واسانلق آتا گز ابراهیم گ ملتنده اولان سهل و آسانلق کبیدر (حزب ابراهیم رسول خدا وقریش جماعتنگ جداعلاسی اولماقسببه آتا دیوب خطاب ایتدی) (هُوَ سَمّٰيكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هٰذَا) مسلم (مسلمان) آدینی سزه ابراهیم قویوبدر ابراهیمگ سزه مسلمان آدینی قویماقلقی بو قراندن قباق کیچن کتابلرده برده همین بو قرانده ذکر اولنوبدر (سورهٔ بقره‌ده (١٢٩) نجی آیه‌یه رجوع اولنسون) (لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ) سزه اسلام آدی قویولدی گرك دین اسلامه یاپشوب اونگ حکمنه عمل ایلەسگز تا اینکه قیامت گوننده همین بو پیغمبر (محمد) صلی الله علیه و سلم قرآنگ احکامنی (سز اصحابه) یتورمگه شاهد اولسون (وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ) سز اصحاب پیغمبرده پیغمبردن صگره گلن خلقه شاهد اولاسگزکه قرآنگ حکملی اولره یتوروبگز (الهی بو یله‌در رسول خدانگ اصحاب کبا ربندن قرآن شریف و اونگ احکامی معتبر شخصلرگ واسطه‌سیله بزه یتشدی اما بز سنگ قرآنگی ضایع ایدوب اونگ هیچ بر حکمنه عمل ایتمیوب فقط فکر بمزگیجه وگوندوز بهشت و حورالعین یاننده قالوبدر)(فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ) نمازی قیلوب زکواتی ویرگ (وَاعْتَصِمُوا بِاللّٰهِ هُوَ مَوْلٰيكُمْ) الله تعالی‌یه محکم یاپشوب اونگ احکامنه عمل ایلیگ سزگ کومکگز و سزگ امرلرگزده تصرف ایدن الله تعالی‌در (فَنِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيرُ) الله تعالی نه یاخشی حفظ ایلیوب ساخلیان و نه یاخشی‌کومك اولاندر (حمداولسون حج سورەسنگ تفسیری تمام اولدی بو سورهٔ مبارکه‌ده ذکر اولنان حجگ فایده‌سنه دین اسلامه متدین اولانلار دقت نظر ایدوب فکر و برمك‌اری لازم امرلردندر)

مومنون سوره سیدر مکه‌ده نازل اولوب

(١١٩) آیه (١٨٤٠) کلمه (٤٨٠٢) حرفدر

(١) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

١٨

اون سکزنجی

جزو

٢) قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۞

٣) اَلَّذِينَهُمْ فِي صَلٰوتِهِمْ خَاشِعُونَ ۞

٢) (قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ) یامحمد مومنلر منتظر اولوب گوزلین مطلب و مرادلرینه یتشمك (مشرکلردن نجات تاپوب اولارء غالب اولماق) اولاردن اوزی ثابت اولوب مراد لرینه واصل اولاجاقلار

٣) (اَلَّذِينَهُمْ فِي صَلٰوتِهِمْ خَاشِعُونَ) (بوندن بویله نیچه آیه‌ده مومنلرگ صفاتی بیان بویوریر) مومنلر او شخصلردرکه نماز قیلان وقتده (*) اولارگ قلبلرنده آلله تعالی نگ خوفی اولماق سببله اعضالرنده ساکت اولوب گوزلری سجده یرینه باقوب هیچ بر اعضالری عبث یره حرکت ایتمز

(*) قید) نماز قیلانگ ظاهر و باطن صفتی بودر که الله تعالی بویوریر نماز قیلان مسلمانلار بر بو آیه شریفه‌یه باقوب اوز نمازلرینی نجات چکوب جیا ایتسونلار رسول خدا بر شخصی نماز قیلان حالنده گوردی سقالنك توکلریله اوینایله مشغول ایدی بویوردی اگر بو شخصنگ قلبنده الله تعالی خوفی اولسیدی هر اینه اعضاسیده

٤) وَالَّذِينَهُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۞

٥) وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُونَ ۞

٤) (وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ) برده مومنلرگ صفتلری بودرکه هر بر لغو و باطل گرك سز اولان سوزلردن و عمللردن اعراض ایلیوب اولارى ترك ایلیورلر

٥) (وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُونَ) گنه مومنلرگ صفتلرندن بودرکه اوز مالللرینگ زکواتنی خارج ایدوب لازم اولان محلنه یتو ریرلر (دین اسلامگ هر بر امری بیت الماله دایر اولوب بیت المالده زکواتن معمور اولماق جهتنه الله تعالی مکرر نیچه مقاملرده قرآن شریفده

(بقیه‌سی)

ساکت اولاردی (حسن بصری) بر شخصی گوردی نمازی قورتاروب الله بر تویه خورده دانلار بولارایله اوینامقه مشغول اولوب دعا اوقویور دعاسنده دیور (الهی مگا حور العین ویرگان) (حسن) دیدی نه یمان ایلوبلك ایلیورسن لامحاله بر شخصك یاننه گیدوب ایلچیلك ایدنده اعضالرگ ساکت اولور اما الگنده دشیله اوینیان حالده الله تعالی دن حورالعین ایستیورسن ، ها بیلمز بزیم بو زمانلرده نماز قیلانلار همیشه نمازدن فارغ اولدیلر جماعت یا غیر جماعتده قیلدیقی نمازدن جیا ایدوب اولنگ علریلی گلوروب طلب مغفرت ایلماك عوضنه قوة حیوانیه‌سی هیجانه گلوب اوتنجی شیکه الله تعالی دن طلب ایدیور حورالعین ایسته‌کیلر گویا همان وقتده مسجدده حورالعیلن معانقه و مصافحه ایدوب قضای حاجت ایده‌جکلر بر ملت اسلام آرسنده بو نه نماز و نه دعادر عادت اوزره بر شیئی عمله گلور اگر اوشالقده ویریلن عادت اولماسیدی نمازدن بر علامت اهل اسلام آرسنده تاپولمازایدی نماز جماعتنگ اصل روحندن غافل اولوب ظهر یا غروب اولان کمی امام جماعت مسجده حاضر اولوب بر فرقه‌نك امامی امر دیلده هیچ ناموس و غیرتلی اولمیوب ایککی وقت معینده قرار قویولان نمازی (ظهر عصر) یا (مغرب عشا) ایی کسالت و تنبللکدن هر ایکی‌سنی بازیم ساعتك وقتده بوکه‌لیوب جماعتی متفرق ایدوب کیدوب استراحته مشغول اولور ، فرقهٔ دیگرگ بعضی امامازی قهوه خانه‌لرده نرد بازلقه مشغول اولان حالده اذان سسی قولاقه دگن کمی نهایت تعجیل ایله مسجده داخل اولور جماعتی منتظر اولمیوب سرعت تمامیله ارکان نمازدن هیچ برینی موافق شریعت عمله کلمین حالده نماز ظهری یا مغربی امام اولوب مسجددن خارج اولور چاره‌سی اولمیوب نمازی اوقات خمسه‌ده موافق شریعت ادا ایتمکدن اوتری قهوه خانه‌یه باروب (گیدوب) نردبازلقه مشغول اولور تا اینکه نماز دیگرگ وقتی یتشوب ادا اولسون ، بزیم بو زمانلرده ملتمزی نورانی قیلان (باغچه سرای) ساکنی فاضل یگانه اسماعیل بك (ترجمان) آدلو جریدهٔ فریده‌سنده امام جماعت بارسنده برگوزل بند نشر بویورمشیدیلر فی الواقع توصیف و تمجیده شایان اولان بر بند ایدی از جمله بولنگ مضمونلرندن برىسی بو ایدی ، بزیم امامار نمازی او قدر سر عتیله یاپیورلرکه مسجددن توز قالقور ، الهی علمایه بر غیرت و ناموس جماعته بر آچیق گوز کرامت بریورگان

٦) وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ۞

٧) اِلَّا عَلٰٓى اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۞

٨) فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَآءَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۞

٩) وَالَّذِينَ هُمْ لِاَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ۞

١٠) وَالَّذِينَ هُمْ عَلٰى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۞

١١) اُولٰٓئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ۞

١٢) اَلَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۞

زکواتنگ واجب اولماقی بیان بویوروبلر)

٦) (وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ) برده مومنلرگ صفتلریندن اودرکه اوز آلتلرینی زنا ایتمکدن حفظایدوب ساخلیورلر

٧) (اِلَّا عَلٰٓى اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ) مومنلر اوزلرینی حرام طریقه‌سیله مقاربت ایتمکدن ساخلارلار مگر (قانون شریعت ایله)عقد نکاح ایلین آرواداریندن برده‌او نلاره ملك‌اولان کنیزلردن بو ایکی قسم آرواد اونلاره حلال‌در بو آرواداریله مقاربت ایتمکده اونلاره هیچ برمذمت و ملامت یوخدر

٨) (فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَآءَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْعَادُونَ) هربر شخصیگه بو ایکی قسم (*) آرواددن باشقه علاحده آرواداریله مقاربت ایلسه او شخص الله تعالی عداوتنده کامل اولوب منتها درجه‌یه یتشوبدر

٩) (وَالَّذِينَ هُمْ لِاَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ) برده مومنلرگ صفتلریندن اودرکه اونلاره تاپشوریلان امانتلره و هربر عهدیلرینه مراعات ایدوب گوزلیوب امانته خیانت ایتمیوب عهدلرینه وفا ایدیرلر

١٠) (وَالَّذِينَ هُمْ عَلٰى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ) برده مومنلرك صفتلریندن اودرکه نمازلرینی دوست حفظ ایدوب هرنمازی اوز وقتنده (بش وقتده) ادا ایلیوب اونك رکنلرینی محافظت ایدوب نمازی قیلماقده سست و تنبل اولمازلار

١١) (اُولٰٓئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ) بو ذکر اولنان صفتلرده اولان مومنلر وارث اولماقه لایق و سزاوار درلر اونلاردن باشقه‌سی سزاوار دکل‌در (اما نه‌یه وارث اولاجاقلارگان بعده بیان ایدیر)

١٢) (اَلَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) اووارث

(*) قید (ملت اسلام آره‌سنده متعه (یعنی) بی اجماعا رسول اکرم حلال بویوردقدن صکره دوباره حرام ایتگدنه اختلاف ایتدیلر اسلامگ معظم طایفه‌سی حرام اولماقه بر طایفۀ دیگر حلال اولماقه قایل اولوبلار حلال بیلنلر اول امرده

(بقیه‌سی)

رسول خدانك حلال بويورمقله تمسك ايدوب اولدن صكره متعه‌نك حرمتنه نقل اولنان روايتى كه بولدن صكره تفكر اولناجقدر طرح ايتديلر ، اما متعه‌نك حرمتنه قايل اولانلارك كثرى بر بو آيۀ شريفه‌يه برده متعه‌نك حرمتى باره‌سنده نقل اولنان حديثه و عمر ابن الخطاب خليفۀ ثانى‌نك حرام بويورماسنه تمسك ايدوب حرام اولماسنه فتوا ويرديلر آيه باره‌سنده ديديلر متعه‌يه زوجه ديلمز زوجه او عورته ديرلر كه اونك ارى اولنده يا اوزى اولنده برى بريندن ارث آلمه‌سى لازم متعه‌ده ارث اولماماق جهتيله اوكا زوجه ديولمز برده عورتك اباسى و يمك ايچمكى و جميع مخارجى كتيشك عهده‌سنده‌در گرك اما اينون متعه‌ده بوللارك هيچ برسى اولماماق جهته آيۀ شريفه‌دن خارج اولوب حرام اولان عورتلره ملحق اولور آيۀ شريفه فقط ايكى قسم عورتنك حلال اولماسنه دلالت ايديور ايرى (عقد نكاح دائمى ايله اولان عورت اوبريسى كنيز يعنى مبلغيله آلنان كنيزلر) بو ايكى قسم عورتدن باشقه‌سى حرام اولور ، علامۀ زمخشرى اوز تفسيرى (كشاف)ده ديوبدر بو آيۀ شريفه متعه‌نك حرام اولماسنه دلالت ايتمز بولندر عقد متعه اگر صحيح اولسه آيۀ شريفه‌ده ذكر اولنان (ازواج)ه داخل اولور يعنى زوجه اوكا اطلاق اولنور ، قاضى القضاة شمس الدين ابن خلكان) متعه باره‌سنده بر حكايه نقل ايديور بوراده ذكر ايتمك خالى از فايده دكلدر (ابن خلكان ـ وفيات الاعيان) تاريخنده قاضى يحيى بن اكثم‌گ ترجمه سنده محمد ابن منصوردن نقل ايدير : محمد ابن منصور ديور شام سفرنده خليفۀ عباسى (مامون)گ خدمتنده ويرديم خليفه طرفندن بر اولوانى منادیلر كوچه و بازارده ندا ايتديلر ايهاالناس خليفه بويوريور متعه حلالدر (قاضى يحيى ابن اكثم) بو مطلبدن خبردار اولدى بزه گلديرده (ابوالعينا) يه ديدى صباح ايرتن خليفه حضوريه گيدگ اگر متعه باره‌سنده دانشماق مرتبه اولورسه مكن اولدى دانشيگ اگر ممكن اولمادى صبر ايدگ . تا من حاضر اولوم (محمد ابن منصور) ديور صباح خليفه مامونگ حضوريه داخل اولدوق بر حالده كه مسواك ايديردى گوردوك نهايت غيظلى اكشوب اوزى اوزينه بو كلامى ذكر ايديردى (يعنى عمر ابن الخطاب متعه باره‌سنده دين كلامى) (يوتو عمرگ كلامى) ديور ايكى متعه وار ايدى (بريسى‌حجن متعه سيغه) او بريسى حجده اولان بر عملدر (يعنى طواف نسا) پيغمبر زماننده و ابوبكر زماننده بو ايكى متعه حلاليدى من سزى او ايكى متعه‌دن نهى ايديورم بولدن صكره او ايكى متعه‌نى ترك ايدوب عمله گتيرنگ (اولدن صكره مامون خليفه عمره خطاب ايدوب ديدى : سن كيمسن اچيرسن اى (جعل) بر متعدن قاره قورده ديو لور) تا ايكه پيغمبر و ابوبكر زماننده حلال اولان شيئى سن نهى ايدوب حرام ايدەسن ، بو وقتده (ابو العينا) (محمد ابن منصور)ه اشاره ايدوب ديدى بر كشى‌كه (عمر ابن الخطاب) حقنده بو يله نالایق سوز ديسون بز اوليله نيجه دانشاق محمد ابن منصور ديور بز ساكت اولدوق تا اينكه قاضى (يحيى) رنگى سورتى تغيير تاپمش كلوب اكلشدى برده اكلشديك مامون دواوب (يحيى) يه ديدى سنك احوالگى متغير گوريرم سبب نەدر ديدى بلى اسلامده بر بدعت حادث اولماق جهتنه سگا غم و غصه يوز ويرويدر خليفه ديدى اسلامده نه بدعت ظاهر اولوبدر قاضى ديدى زنانك حلال اولماقه امر بويوروب سگز خليفه ديدى (متعه) زنادر ديدى بلى زنادر ، خليفه دردى هاردن ديورسن قاضى ديدى الله تعالى‌نگ كتابى برده پيغمبر حديثندن ديورم الله تعالى قرآن شريفده بويوروبلر

بقیه

الا علی ازواجهم اوما ملکت ایمانهم (ذکر اولنان آیتی اوخودی) اوندن صکره دیدی یا امیر المومنین متعه کنیزلرخلیقه دیگلی کنیز دکل دیدی متعه او عورتلر حکم الله تعالی یاننده ارث آیاران وارث آیاریلان عورتلردن اولمیون خلیقه دیدی او عورتلردن دکل قانی دیدی پس متعه آیده ذکر اولنان ایکی قسم عورتلردن خارج اولوب حرام قسمنه داخل اولدی بو آیهٔ شریفه اما حدیث بودر (زهری) روایت ایدیور عبدالله و حسن محمد حنفیه‌نگ ایکی اوغلانلریندن اولارده آتالاری محمد حنفیه‌دن اوده آتاسی علی ابن ابی طالبدن سویلیورمنی رسول‌خدا متعه‌ئك حرام اولماقنی خلقه اعلام ایتمکه منی امر ایدیوردی محمد ابن منصور دیور مامون بزه علقمت اولوب دیدی بو حدیثی سزه زهریدن روایت ایدیور مگز دیدیك بلی یا امیر المومنین بو حدیثی بر جماعت نقل ایدیورلر او جماعتنگ جمله‌سندن (مالك ابن انس) در (مامون) استغفار ایدوب امر ایتدی دوباره ندا ایدوب متعه‌نگ حرام اولماقنه اعلان ایتدیلر بن ملجه‌نگ روایتی تمام اولدی بعضی بو روایتی علی علیه السلامدن خیبر دعواسنده روایت ایدیورلر سویلیورلر خیبرده رسول خدا ایکی شیئی حرام سویلیوردی بر متعه‌نی بری (اهلی ایشاکنگ) انتهی انصاف اوزره باقانده آیهٔ شریفه‌نك ابچه که علامهٔ زمخشری دیوب هیچ بر وجهیله متعه‌نگ حرمته دلالت یوقیدر اما حدیث اگر بو حدیث علی ابن ابی طالبدن صحیح اوزره نقل اولونسیدی اقول وتری عمر بن خطاب متعه‌نك حرام اولماقنی روایته اسناد ویرمیوب خلقه دیمکه بونی علی ابن ابیطالب پیغمبردن متعه‌نگ حرام اولماقنی نقل ایدیور ایشیدوب اوندن سوال ایدگ بلکه اوزینه اسناد ویردی و حال آنکه پیغمبردن سوای هیچ بر کمسه احکام جعل ایدوب حرام حلال قرار ویره بلمز اگر بو حدیث صحیح و درست اولسایدی پیغمبردن صکره خلفا زماننده مشهور اولوب متعه‌نگ حرام اولماقنده شبهه اولمیوب ابن عباس و غیر ابن عباسدن اونگ حلال اولماقی نقل اولونمازایدی و علی ابن ابیطالبگ اولاد کرامی ائمهٔ طاهرین متعه‌نگ حلال اولماقنه فتوی ویرمیوبلر بو حدیث معمول اولماقی آشکار اولان امرلردندر بوده حکمت اوزره متعه‌نگ حلال اولماقی امر دیلده خلقی زنادن ساخلامقدن اوتری لازم حلال اولان عورت ایکی قسمه منحصر اولدقده شخصیکه عقدشکلی دائمیله عورت آلماغه یا کنیز آلماغه قوه‌سی اولمیوب نفس امارده خلقی زنادن ساخلامقدن اوتری لازم اولان امرلردندر خالقی و باقی اولوب وجوه حسان گورنده اوزینی محافظت ایده بیلمیه بو طرفدن متعه حرام اولمش اولا آیا بو شخص زنایه واقع اولماقدن چاره‌سز دکلمی پس هر حالده تقلیدی کنار قویوب امر دینده غیور و متعصب اولماقدن اوتری گرك متعه‌نك حلال اولماقنه قایل اولماق اگر شرع انورده اونگ حلال اولماقی وارد اولماسیدی حکمت دینیه اونگ حلال اولماقنی خواهش ایدیوردی و حال آنکه اول امرده اونك حلال اولماقی ملت اسلامگ اجماعیله ثابت اولاندن صکره بو یله غیر معتبر اولان حدیثلره اونگ حرام اولماقنده آنسان ایتمك طریقهٔ عقلدن کنار اولان بر شیدر اگر سگا ایراد ایدوب دیه‌لر متعه بو مطلبی تقلیدا ذکر ایدوب یازیرسان الله تعالی شاهددر من بر سوزی تقلیدا ایدیورم بلکه اوز فهم قاصرایله گوره حکمت و مصلحت دینیه‌نك حقیقتنی ملاحظه ایدوب بو مطلبی ذکر ایدیورم نیچه که صاحب شریعت مقدسه همین حکمتی ملاحظه ایدوب متعه‌نك حلال اولماقنه حکم بویوروبدی (نعوذ بالله من العصبیة و التقلید)

اولانلار او بله شخصلردر که الله تعالینگ اعلی جنتی (فردوسه) وارث اولورلار (یعنی شخصه ارث یتشن کمی جنت فردوس اونلاره یتشوب اوگا مالك اولاجاقلار) همیشه اوراده اولوب هیچ وقت اورادن خارج اولمیاجاقلار (بوندن بویله گلن آیه‌لرده الله تعالی انسانی نه‌قسم خلق ایدوب اوندن صکره اولدیروب اوندن صکره کنه دیریلدوب محشره گتورمگنگ بارهسنده اوز قدرت کامله‌سنی بیان بویوروبدر الله تعالی انسانگ خلقنی قران شریفده نیچه برده بیان ایتمکدن ظاهرده تکرار لازم کلور اما انسان خلق اولناندہ نیچه صفتلره متصف اولوب بر حالدن بر حال دیکره تغیر تاپوب هر بر ایه‌ده انسانك بعضی صفت و حالدن بیان اولماق جهتنه تکرار لازم کلمور)

١٣) (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ) حقیقتا سزگ بابا گز آدمی بالچغگ خالصندن خلق ایتدیك (یعنی بالچغی صاف و خالص ایدوب اوندن صکره آدمی بالچغگ صافندن خلق ایتدیك . آدمگ خلق اولونماقنده بر یرده قاره متعفن بالچقدن بر یرده بالچقدن بو آیه‌ده بالچغگ خالصندن خلق ایتدیك بیوریر بر علاحده یرده بیوریر (صلصال) بالچغگ قورو سندن خلق ایتدیك بو نچه یرده آدمگ خلقتنی مختلف بیان ایتمکدن اونگ اصل ماده‌سی بو نیچه صفتلریله متصف اولماقدن عبارتدر اول امرده اونگ ماده‌سی قاره متعفن بالچق اولوب اوندن صکره سوئی چکیلوب متعفن گوتورولوب بالچق اولوب اوندن صکره بالچق صاف خالص اولوب و صکره قورویوب صلصال اولوب اوندن صکره آدم اولوبدر اما او صلصال نه کیفیتیله دولانوب ات قان سوموك (گمیك)اولوبدر اوگا الله تعالی عالمدر)

١٤) (ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ)انسانگ(آدمگ)اول جوهر بلی ماده‌سلی بالچق قرار و یرندن صکره سزگ جوهر گز نطفه (منی) آنانگ رحمنده قرار ویردیك

١٥) (ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً) اوندن صکره نطفه‌نی (قرخ

١٣) وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ۞

١٤) ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ۞

١٥) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً ۞

فخلقنا العلقة مضغة فخلقنا المضغة عظاما فكسونا العظام لحما ثم انشاناه خلقا اخر فتبارك الله احسن الخالقين ۞

١٦) ثم انكم بعد ذلك لميتون ۞

١٧) ثم انكم يوم القيمة تبعثون ۞

١٨) ولقد خلقنا فوقكم سبع طرائق وما كنا عن الخلق غافلين ۞

گونگ زماننده) دولاندیروب بر پارچه قان صورتنه داخل ایتدیك (فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً) اونگ دالنجه بر پارچه قانی برکوچك قطعه‌ات صورتنه داخل ایتدیك (فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا) اوندن صکره اونگ دالنجه اوکوچك پارچه اتی دولاندیروب اونگ ایچنده سومکلر قرار ویر دیك (فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا) اونگ دالنجه سومکلره اتدن لباس کیدیردیك (انسان آناسنگ قارننده بو حالتلرده اولان زماننده هنوز اوگا روح داخل اولمیوب جماد حکمنده‌ایرشی‌اولور) (ثُمَّ اَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا اٰخَرَ) اوندن صکره همان جماد حکمنده اولان شیٔی اولنجی خلقتیله ضد اولان برعلاحده‌خلق انشاء ایدوب وجوده‌کتور دیك (یعنی جماد اولا ندن صکره اوگا روح داخل ایدوب عقل شعور کور قولاغ سایر اعضالر صاحبی برکوزل حیوان خلق ایتدیك) (فَتَبَارَكَ اللّٰهُ) (الله تعالی انسا نی خلق ایتمکده اوزینی وصف ایدوب بو بویریر) الله تعالی علم و قدرتنده اوجا حمد وثنایه مستحق اولان خالق یکادر (اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ) نقشه چکوب تقدیر ایدنلرگ کوزل راقی الله تعالی‌درکه بر بویله کوزل صورتده انسانگ نقشه‌سنی علم ازلی‌سنده چکوب وجوده کتوروبدر

١٦) (ثُمَّ اِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُونَ) اوندن صکره در حقیقت سزگ هر بر خلقتگز تمام اولوب دنیایه کلوب دنیاده سزدن اوتری قرار و بریلن عمرگز تمام اولاندن صکره سزی موت درك ایدوب اوله‌جکگز

١٧) (ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُونَ) اوندن صکره در حقیقت سز دوباره دیریلوب قیامت کوننده محشره جمع اوله‌جکگز

١٨) (وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ) حقیقتا سزگ باشگزگ یوقارو سنده (*) یدی آسمان خلق ایتدیك (که اونلارگ منفعتی سزه عاید اولسون) (وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ) یامحمد

(*) قید آسمان یلمسا بزیم باشمزگه یوقاری طرفده دیوار لوع بشرگه حیات قیلدان منفعت آپارماقلری بزیم بو دنیایه محیط اولان هوالتر هوا مز هیچ بر نوع اعیش روح صاحبیلری اولری ممکن اولماغی جهته حیاتگ اولنجی

١٩) و انزلنا من السماء ماء بقدر فاسكناه في الارض وانا على ذهاب به لقادرون ۞

٢٠) فانشانا لكم به جنات من نخيل واعناب لكم فيها فواكه كثيرة ومنها تاكلون ۞

بز خلقنگ احوالندن غافل اولان دکلوك اونلارگ منفعتنی ملاحظه ایدوب یدی آسمانی خلق ایلیوب روزی قاپوسنی اونلارگ یوزینه آچوب نعمتلر بموزی اولره تمام ایدشوك

١٩) (وَ اَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً بِقَدَرٍ فَاَسْكَنَّاهُ فِي الْاَرْضِ) بزیم تقدیر وتدبیرمزه کوره آسماندن سو نازل ایدوب او سوئی یرده ساکن ایتدیك تا اینکه خلق او سوینگ سببیه رفع حاجت ایلیوب منفعت بردار اولسونلار (وَ اِنَّا عَلٰى ذَهَابٍ بِهٖ لَقَادِرُونَ) نچه‌که آسماندان سو نازل ایدوب یرده ساکن ایتمکه قادر اولدیق هایله در حقیقت او سوی آپاروب سزی سوسوز قویوب هلاك ایتمکه‌ده قادریك (پس بندهلره هامودن آرتق ظاهرده بی مقدار اولان سوینگ شکرانه‌سی لازمدرکه هر برآنده اوگا محتاج اولوب جمیع روح صاحبلرینگ حیاتی اوگا موقوفدر اگر دنیانگ هامو خزینه‌لری بر شخصگ اختیارنده اولمش اولا و اوشخصگده حیاتی برجرعه سوینگ وجودینه موقوف اولا و او جرعه سوده موجود اولمیه مگر او خزینه‌لری و برمکیله البته او شخص بو خزینه‌لری ویروب حیاتنه باعث اولان سوی تحصیل ایده‌جکدر بو مطلبدن سوینگ نه درجه‌ده نعمت اولدیغی ظاهراولور)

٢٠) (فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِهٖ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَ اَعْنَابٍ) او سو یگ سببیه سزدن اوتری خرما و اوزوم آغاجلارینمن مولف اولان باغلر یوقدن وجوده کتوردیك (لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَ مِنْهَا تَاْكُلُونَ) او باغلارده سزدن اوتری چوق میوه‌لر واردر که او میوه‌لردن هم منفعت بردار اولوب و هم اوزگرده ییرسگز (الهی نچه که بو روی‌زمین نه یاخشی و کوزل باغلارو سولارو و باغلارده کوزل میوه‌لر

بقیه‌سی)

شرطی حساب اولنور هوا حاوی الشکل اولدوغی حالده بزیم یوقاری ارضه هر بر طرفدن تقریبا اون اقطاع فاصلهده محیط اولوبدر یوقارو طرف هوالك داخله کیدیلدیکچه هوبلك طبقاتی مختلف اولوب هر بر طبقه‌سنده بر قسم کیفیت هر ایله حادث اولور سببیه یدی آسمان آدیله آدلانوب آیتشریفه‌ده خبر ویریلدی

٢١) وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاۤءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِلْاٰكِلِينَ ✿
٢٢) وَاِنَّ لَكُمْ فِى الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِى بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ✿
٢٣) وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ✿

عطا بیوروبس اما بزیم لسان عاجزانه‌مز اونلارگ شکرینی ادا ایتمکدن
قاصردر)

٢١) اِوَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاۤءَ) که سزدن اوتری
او سوبگ سینه (زیتون) آغاجنی انشا ایتدیك او آغاج خارج‌اولور
طور سینادن (موسی نگ مناجات ایتدن طور سیناسی) (بو آیهٔ شریفه
لرده الله تعالی‌نگ مقصودی میوه‌لرگ و زیتون آغاجنگ اول امرده
ایجاد ایتمکنی منت مقامنده بزه خبر ویرمك‌در دنیاده زیتون آغاجنگ
اگ اول ایجادی‌طور سینادن اولماق سبینه الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده
اونگ اخراجنی طور سینادن خبر ویردی) (تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ
لِلْاٰكِلِينَ)زیتون آغاجی گوگردیر بر حالده‌که همیاندرماقدن اوتری و
هم طعام یبلرگ خورشیندن اوتری اونده یاغ اولور (زیتون آغاجی
آغاجلار آراسنده بیوك منفعتلو آغاج اولماق جهتنه الله تعالی اونی
علاحده خبر ویردی)

٢٢) (وَاِنَّ لَكُمْ فِى الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِى بُطُونِهَا)
در حقیقت سزدن اوتری انعام‌گ (دوه اوکوز قویون کیجی) وجو
دنده عبرت واردر (گرك اونلارگ وجوددن الله تعالی‌نگ توحید و
قدرته عالم اولاسگز) اونلارگ قارنندن (کثافت ایچندن) خارج اولان
نجه لطیف وکوارا سودلردن سزه ایچوردیریك (وَلَكُمْ فِيهَا
مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ)وسزدن‌اوتری او (دورت حیوانگ)
وجودنده سو دیمدن باشقه‌ده‌چوخ منفعتلر واردر (او حیوانلرگ وجو
دنده‌کی منفعتلر ظاهرو آدمکاردر هیچ برشعور صاحبنه مخفی
دکل‌در) او حیوانلرگ وجودیندن آباران منفعتلردن باشقه اونلارگ
اتندنده احتیاج مقامنده یوارسگز)

٢٣) (وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ) اودورت حیوانگ
بعضلرینه (دوه اوکوز)ه (نجه که آته اولاغه)و گمیلر حاجت وقتنده
سوار اولوب مقصود گره طرف گیدیرسگز

٢٤) (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ) (کیچن آیه‌لرده الله
تعالی بنده‌لرینه عطا ایدن نعمتلری ذکر ایتدی نعمتنگ اگ بیوکی الله
تعالی طرفندن گلن انبیالرگ وجودی اولوب و او نعمتلره شکر ایتمك
و اجبات اولیه‌دن حساب اولنور اما آدم اولادی او نعمتلرگ قدرینی
بلمیوب اونلاره کافر اولماق جهتنه الله تعالی بو آیه شریفه‌ده انبیا احوا
لاتنگ بیانه شروع ایتدی‌که نه‌قسم‌او بیوك نعمتلرگ‌مقدارینی خلق بلمیوب
اونلاره کافر اولدیلار (آیه‌نگ معناسی بویله‌در بویوریر) حقیقتا بز نوحی
اوز قومیه پیغمبرگوندردیك تا اینکه قومنی بزیم طرفمزه دعوت ایدوب
ت برسلکدن خلاص‌ایتسون (فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ
غَيْرُهُ اَفَلَا تَتَّقُونَ) نوح اظهار دعوت ایدوب قومنه دیدی ای منم قومم
یگانه اولان الله تعالی‌یه عبادت ایدوب بتلری کنار قویگ سزدن اوتری
الله تعالی‌دن باشقه هیچ برحق اولان معبود یوخدر آیا قورخمیورسگز
که یگانه اولان ربگز الله تعالی‌نگ عبادتنی ترك ایدوب و اونگ
نعمتلرینه کافر اولوب گیدوب اوندن باشقه جماد شیلره که هیچ وقت
مستحق عبادت دگلدرلر عبادت ایدیرسگز

٢٥) (فَقَالَ الْمَلَاُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ) نوح بو سوزی
جماعته دین وقتده اونگ قومنگ‌بیوکلری‌الله‌تعالی‌یه کافر اولانلار نوحگ
سوزینی رد ایتمکدن اوتری نوحگ اوزینه برسوز دیمیوب سوزلرینی
دوندروب جماعته خطاب ایدوب دیدیلر (مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ
اَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ) ای جماعت بو نوح ده سزگ کمی بر انساندر
انساندن پیغمبر اولماز اونگ قصدی و ارادسی اودر که سزه بیوك
اولوب ریاست ایتسون (وَلَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ لَاَنْزَلَ مَلٰۤئِكَةً) . اگر الله
ایسته‌سیدی ملائکه نازل ایدوب احکامنی سزه یتوروردی (مَا سَمِعْنَا
بِهٰذَا فِى اٰبَاۤئِنَا الْاَوَّلِينَ) کیچن آتابابالاریمزدن ایشیتمه‌مشوك که
الله‌تعالی طرفندن‌بر انسان پیغمبر لگه‌مبعوث اولسون(بشردن پیغمبر اولماقنه

٢٤) وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اَفَلَا تَتَّقُونَ ✿
٢٥) فَقَالَ الْمَلَاُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ اَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ لَاَنْزَلَ مَلٰۤئِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِى اٰبَاۤئِنَا الْاَوَّلِينَ ✿

٢٦) اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ بِهٖ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِهٖ حَتّٰى حِينٍ ۞
٢٧) قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ۞
٢٨) فَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِ اَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَاِذَا جَاءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ ۞
٢٩) فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ ۞

راضی اولمیوب اما جماد شیلرك معبود اولماقنه راضی اولدیلر حالا لشك متها درجه‌سی بودر بو کلامدن مستفاد اولان بودرکه نوحك قومی نوحدن اول هیچ بر پیغمبره قائل دکل ایمشلر

٢٦) (اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ بِهٖ جِنَّةٌ) بو نوح بر مجنون اولان کشیدر مجنون شخصك سوزینه قولاغ ویرمزلر (فَتَرَبَّصُوا بِهٖ حَتّٰى حِينٍ) صبر ایدوب کوزلیك بونی تا او وقته‌جك که بونك امری آشکار اولسون (اگر جنوندن آیلوب اوز حاله گلدی او وقتده البته بویله سوزلری دانشمیه‌جقدر اما اگر بو حالده قالوب بو سوزلری تکرار ایتدی او وقتده اونی قتله یتوررسگز)

٣٧) (قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ) (دوقوز یوز اللی ایل نوح اوز قومنی دعوت ایدوب ایمانه گلمدیلر آخرالامر نوح تنکه گلوب اونلارك حقنده نفرین ایتدی) دیدی ای منیم ربم او سببه گوره که بو جماعت منی تکذیب ایدوب سنك احکامگه اطاعت ایتمدیلر مگا کومك اولوب بونلاری هلاك ایتگل

٢٨) (فَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِ اَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا) وحی ایدوب نوحه دیدیك ای نوح بز سگا کومك اولوب کمینك قایرماقنك طریقه‌سنی سگا تعلیم ایتمکمز ایله کمینی قایرگل (فَاِذَا جَاءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ) ای نوح زمانیکه بزیم امریمز سنك قومك هلاك اولماقنه گلدی سو فواره ایدوب یردن خارج اولور

٢٩) (فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) همینکه سونك خارج اولماقنی کورگ (ای نوح) هر بر قسم حیواندن ایکی جفت (بر مذکر بر مونث) کمیه داخل ایتگل (مذکر مونثه گوره مونث مذکره گوره جفتدر بر مذکر بر مونثه ایکی جفت دیلور) (وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ) بر ده اهل عیالگی کمیه داخل ایتگل مگر سنك عیالگدن او شخصلرکه الله تعالینك ارادسی سابقده

وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ۞
٣٠) فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي نَجّٰانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۞
٣١) وَقُلْ رَبِّ اَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ۞
٣٢) اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ وَاِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ۞
٣٣) ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ ۞
٣٤) فَاَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ

کیچوبدر که گرك اونلار اوز کفرلرینك سببنه هلاك اولسونلار (نوحك بر آروادی برده اوغلی کنعان نوحه کافر اولوب هلاك اولدیلار) (وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ) (ای نوح) قومك غرق اولان حالده سنك قلبگده اونلاره رحم و شفقت اولمش اولور ایسه‌ده اما منی چاغروب دعا ایدوب اونلاردن اوتری نجات ایستمه در حقیقت بزیم طرفمزدن اونلارك غرق اولماقنه حکم اولنوب گرك غرق اولسونلار اونلاردن اوتری نجات تاپماق ممکن دگلدر

٣٠) (فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ) (ای نوح) زمانیکه‌سن و سنیله کمیه سوار اولان مومنلر کمیه سوار اولوب خاطر جمع و راحت اولدیگز (فَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي نَجّٰانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) او وقتده دیکلن حمد ایدیرم یکانه اولان الله تعالی‌یه که بو ظالم جماعتدن بزی نجات ویردی

٣١) (وَقُلْ رَبِّ اَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا) (ای نوح) دعا ایدوب دعاده بویله دیکیلن ای منیم ربم کمیدن خارج اولان وقتده منی برکتلو و خیر منفعتلو اولان نازل اولونمش بر یوره نازل ایتگلن (وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ) نازل ایدوب یر و منزل ویرنلرك یاخشی‌سی سنسن

٣٢) (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ وَاِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ) در حقیقت نوح قومنك احوالاتنده الله تعالینك توحید و قدرتنه دلیل و برهانلر واردر و در حقیقت بز نوح قومنی بیوك بلا و مصیبته مبتلا ایتدیك تا اینکه اونلاردن صکره گلن امتلر عبرت بردار اولسونلر که الله تعالی ظالم شخصلره نجه جزا ویرندر

٣٣) (ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ) یا محمد) نوح جماعتنی هلاك ایتدندن صکره بر علاحده جماعت انشا ایدوب وجوده گتوردیك

٣٤) (فَاَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ) اونلارك اوزلرینك

اَنِ اعْبُدوا اللّٰهَ مالَـكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُه اَفَلا تَتَّقُونَ ۞

٣٥) وَقالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقاءِ الْاٰخِرَةِ وَاَتْرَفْناهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيا ما هٰذا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمّا تَشْرَبُونَ ۞

٣٦) وَلَئِنْ اَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ اِنَّكُمْ اِذًا لَخاسِرُونَ

٣٧) اَيَعِدُكُمْ اَنَّكُمْ اِذا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرابًا وَعِظامًا اَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ ۞

٣٨) هَيْهاتَ هَيْهاتَ لِما تُوعَدُونَ ۞

آراسنده اوزون جسلرندن بر پیغمبر گوندردیك (الله تعالی بو جماعتڭ و بو پیغمبرڭ آدینی ذکر ایتمیوبدر هانسی جماعت و هانسی پیغمبردر معلوم دکلدر) (اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مالَـكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اَفَلا تَتَّقُونَ) او پیغمبر او جماعته مبعوث اولوب اونلاری الله تعالی طرفنه دعوت ایدوب دیدی کلوب یکانه اولان الله تعالییه عبادت ایدڭ سزڭ اوندن باشقه حق اولان معبودڭز یوقدر اما الله تعالیدن خوف ایتمیورسڭز که جماد شیلری اوڭا شریك قرار ویروب عبادت ایدیرسڭز

٣٥) (وَقالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقاءِ الْاٰخِرَةِ وَاَتْرَفْناهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيا) او پیغمبرڭ قومندن بیوکلر او شخصلر یکه بز اونلاره حیاة دنیاده نعمت ویردیك نعمته شاکر اولمادقڭ عوضنده کافر اولوب قیامت گوننده الله تعالینڭ ثواب وعقابنی تکذیب ایدنلر پیغمبره جواب ویرمکڭ عوضنده جماعته خطاب ایدوب دیدیلر (ما هٰذا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ) بو شخصکه دیور من پیغمبرم بوده سزڭ کبی بر انساندر سز ییدیکڭز طعامدن ییور (وَيَشْرَبُ مِمّا تَشْرَبُونَ) سز ایچدیکڭز صولاردن ایچور بویله شخصدن پیغمبر اولماز پیغمبر کرك ملائکه‌دن اولسون

٣٦) (وَلَئِنْ اَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ اِنَّكُمْ اِذًا لَخاسِرُونَ) اکر اوزڭز کبی انسانه اطاعت ایدوب اونی پیغمبر بیله‌سڭز در حقیقت سز بویله وقتده اوزڭزه ضرر ویرنلردن اولورسڭز

٣٧) (اَيَعِدُكُمْ اَنَّكُمْ اِذا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرابًا وَعِظامًا اَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ) ایا بو شخص سزه وعده ویروب دیور زمانکه سز اولدیکڭز اڭکر چوریوب توپراق اولوب سوڭکلرڭز قالدی اندن صڭکره دوباره دیریلوب یردن خارج اولاجقسڭز

٣٨) (هَيْهاتَ هَيْهاتَ لِما تُوعَدُونَ) سزه وعده ویریلن شیئی (قیامت) اوزاق وکنه اوزاقدر بو امر نهایتده بعیددر (یعنی قیامت گوننده دوباره ممکن دکلدر دیریلمك)

٣٩) اِنْ هِيَ اِلَّا حَيٰوتُنَا الدُّنْيا نَمُوتُ وَنَحْيٰى وَما نَحْنُ بِمَبْعُوثينَ ۞

٤٠) اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا وَما نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنينَ ۞

٤١) قالَ رَبِّ انْصُرْني بِما كَذَّبُونِ ۞

٤٢) قالَ عَمّا قَليلٍ لَيُصْبِحُنَّ نادِمينَ ۞

٤٣) فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْناهُمْ غُثاءً فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظّالِمينَ ۞

٤٤) ثُمَّ اَنْشَأْنا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا اٰخَرينَ ۞

٣٩) (اِنْ هِيَ اِلَّا حَيٰوتُنَا الدُّنْيا) بزیم بو دنیادیر بلکندن باشقه هیچ بر دیرلك یوقدر (نَمُوتُ وَنَحْيٰى) بزلردن بعضی اولوب بعض اونڭ یرینه متولد اولوب دنیایه کلور (وَما نَحْنُ بِمَبْعُوثينَ) دوباره دیریلوب محشره حاضر اولان دکلوك

٤٠) (اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا وَما نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنينَ) بو شخصکه دیور من پیغمبرم دکل او مکر الله تعالی‌یه افترا ایدوب یالان باغلایدر بز اوڭا ایمان کتوروب اونی تصدیق ایدن دکلوك

٤١) (قالَ رَبِّ انْصُرْني بِما كَذَّبُونِ) او پیغمبر همینکه اونڭ ایمانه کلمکلرندن مأیوس اولدی (دعا ایلیوب دیدی ای منیم ربم اوسببه کوره که بو جماعت منی تکذیب ایدوب ایمان کتورمه‌دیلر مڭا کومك اولوب مندن او تری اونلاردن انتقام آلسکلن

٤٢) (قالَ عَمّا قَليلٍ لَيُصْبِحُنَّ نادِمينَ) الله تعالی بویوردی بر آز زماندن صڭکره عذاب وقتی‌سی تکذیب ایدوب کافر اولمقلار یه پشیمان اولاجقلار او وقتده پشیمانلق اونلاره هیچ بر منفعت ویرمز

٤٣) (فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ) همینکه اونلارڭ هلاك اولماق زمانی یتشدی اونلره ظلم اولونمیوب عدالت اوزره (رعد) کبی برشدتلو سس اوز عمللرینڭ سببنه اونلاری دوتدی (فَجَعَلْناهُمْ غُثاءً) او سسیله اونلاری هلاك ایدوب بیابانلاردن و میشه‌لردن سیل کتورن یاپراقلار و آغاج شاخه‌لرینڭ سنقلاری کبی او نلاری قرار ویردیك (فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظّالِمينَ) ظالم اولان قوم وجماعت الله تعالی رحمتندن اوزاق اولوب هلاك اولسونلار (نجه که اولدیلار)

٤٤) (ثُمَّ اَنْشَأْنا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا اٰخَرينَ) او نلاری هلاك ایتدندن صڭکره علاحده جماعتلر و امتلر وجوده کتوروب یر یوزنده قرار ویردیك او نلاره‌ده پیغمبرلر گوندردیك پیغمبرلره ایمان کتورمیوب عاصی اولماق سببنه او نلاریده هلاك ایتدیك

٤٥) ماتسبق من امة اجلها
وما يستأخرون ۞
٤٦) ثم ارسلنا رسلنا تترى
كلما جاء امة رسولها كذبوه
فاتبعنا بعضهم بعضا وجعلناهم
احاديث فبعدا لقوم لا يؤ
منون ۞
٤٧) ثم ارسلنا موسى و
اخاه هرون بآياتنا وسلطان
مبين ۞
٤٨) الى فرعون وملائه
فاستكبروا وكانوا قوما
عالين ۞
٤٩) فقالوا انؤمن لبشرين
مثلنا وقومهما لنا عابدون ۞

٤٥) (ماتسبق من امة اجلها وما يستأخرون) هر بر عاصی امته عذاب گلوب هلاك اولماقدن اوتری بر وقت معين وار درهيچ برامت او نلارك هلاك اولماقدن اوتری معين وقتلريندن قباق و دالی دوشمزلر

٤٦) (ثم ارسلنا رسلنا تترى) او جماعتلری هلاك ايدندن صكره موجود اولان امتلره برى برينك دالنجه پيغمبرلريمزى گوندرديك (كلما جاء امة رسولها كذبوه) هر زمانيكه برامته اوندن اوترى معين اولان پيغمبر گلدى او پيغمبرى تكذيب ايدوب ايمان گتورمديلر (فاتبعنا بعضهم بعضا) او امتلره تكذيب ايتمكلرينك عوضنه عذاب گوندروب بعضنى بعض ديگرنك دالنجه هلاك ايتديك (وجعلناهم احاديث) اونلارك اورلرينى و هلاك اولماقلارينى عبرت گتورن حكايت وقصه لر قرار ويرديك تا اينكه اوندن صكره گلنلر تعجب مقامنده دانشوب حكايت ايدوب عبرت گتورسونلر (فبعدا لقوم لا يؤمنون) الله تعالى يه ايمان گتورمين قوم و جماعت الله تعالينك رحمتدن اوراق اولوب هلاك اولسونلار (نجه كه اولديلر)

٤٧) (ثم ارسلنا موسى واخاه هرون بآياتنا وسلطان مبين) اوندن صكره موسى و قرداشى هرونى معجزه لريمز و واضح آشكار دليل و برهانيله پيغمبر گوندرديك

٤٨) (الى فرعون وملائه) فرعون واونك اطرافنده اولان بيوك شخلره تا اينكه اونلارى بزيم طرفمزه دعوت ايتسونلر (فاستكبروا وكانوا قوما عالين) اونلار متكبر و ظالم جماعت اولماق جهتنه الله تعالى يه ايمان گتوروب موسى و هرونه اطاعت ايتمكدن كبر غرور ايتديلر

٤٩) (فقالوا انؤمن لبشرين مثلنا وقومهما لنا عابدون) فرعون و اونك تابعلرى ديديلر آيا بز اولوركه بز اوزيمز كيمى ايكى نفر انسانه ايمان گتوروب اطاعت ايدك و حال بوكه اونلارك

جماعتى (بنى اسرائيل) بزدن اوترى عبادت مقامنه گلوب قوللار كيمى ذليل اولورلار

٥٠) (فكذبوهما فكانوا من المهلكين) يا محمد موسى و هرونى تكذيب ايدوب اطاعت ايتمديلر او سببه گوره اونلارى دگرده غرق ايدوب هلاك اولانلاردن اولديلار

٥١) (ولقد آتينا موسى الكتاب لعلهم يهتدون) حقيقتا بز فرعونى هلاك ايلدكدن صكره موسى نك قومى (بنى اسرائيله) كتاب (تورات) ويرديك بلكه بنى اسرائيل او كتابك سببنه هدايت تابوب فرعون واونك جماعتى كمى ضلالته واقع اولماسونلار اما اونلارده توراته عمل ايتميوب اطاعتدن خارج اولوب نيچه قسم بلالره گرفتار اولديلار

٥٢) (وجعلنا ابن مريم وامه آية) مريم اوغلى (عيسى نى) و آناسى مريمى هر ايكيسنى بزيم توحيدمزه دلالت ايدن علامتلر قرار ويرديك (وآويناهما الى ربوة ذات قرار ومعين) عيسى يه يهوديلردن خوفمز اولماقه گوره (اونلارك هر ايكيسنى (آنا اوغول) معمور و آباد اولماقده هامو يرلردن اعلا درجه ده اولوب استراحت و گوارا سو صاحبى اولان يرده منزل و قرارگاه ويرديك (يعنى مصرده مريمك نامزدى يوسف مريمى و اوغلى عيسى نى يهوديلرك خوفندن گتوروب آپاروب مصرده قالدى همين مطلبى آيه شريفه ده الله تعالى خبر ويرير

٥٣) (يا ايها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا صالحا) يا محمد) هر بر زمانده مبعوث اولان پيغمبره خطاب ايدوب ديمشوك اى پيغمبرلر عادت دوتماقدن مقدم طبيعت متنفر اولميان پاك روزيلردن ييوب ياخشى عمللر ايلك (انى بما تعملون عليم) در حقيقت من سزك هر بر ايلين عمللريكزه عالمم

٥٤) (وان هذه امتكم امة واحدة) بو شريعت و ملتيكه سز پيغمبرلرده واردر هاموسى بر شريعت و بر ملتدر (توحيده قائل

٥٠) فكذبوهما فكانوا
من المهلكين ۞
٥١) ولقد آتينا موسى
الكتاب لعلهم يهتدون ۞
٥٢) وجعلنا ابن مريم وامه
آية وآويناهما الى ربوة
ذات قرار ومعين ۞
٥٣) يا ايها الرسل كلوا من
الطيبات واعملوا صالحا
انى بما تعملون عليم ۞
٥٤) وان هذه امتكم امة
واحدة ۞

وَ اَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ۞

٥٥) فَتَقَطَّعُوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُراً كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ۞

٥٦) فَذَرْهُمْ فِى غَمْرَتِهِمْ حَتّٰى حِينٍ ۞

٥٧) اَيَحْسَبُونَ اَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ نُسَارِعُ لَهُمْ فِى الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ۞

٥٨) اِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ۞

اولوب الله تعالی احكامنه عمل ایتمك ؛ (وَ اَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ) سز كه ربكز مكا مخالفت ایتمیور قلیم عذابمدن خوف ایلیك

٥٥) (فَتَقَطَّعُوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُراً) او پیغمبرلرك امتلری اوز امردینلرینی اوز آرالارینده قطع ایدوب كسوب (*) فرقه فرقه اولدیلار هر فرقه اوزیلمن اوتری بر دین و بر مذهب اختراع ایتدی (كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ) بو اختلاف ایدنلرك هر بر فرقه‌سی اوز اولرینده كی دین و مذهبه شاد اولوب غیرلرینی باطل حساب ایتدیلر

٥٦) (فَذَرْهُمْ فِى غَمْرَتِهِمْ حَتّٰى حِينٍ) یا محمد دیكلان مشرك و عاصیلره اوز كفر و ضلالتلرینده باقی قالسونلار تا بر زمانه كمی (یعنی وقت معینلری یتشوب مقتول اولوب یا اولرلری اولنه كمی)

٥٧) (اَيَحْسَبُونَ اَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ نُسَارِعُ لَهُمْ فِى الْخَيْرَاتِ) ایا بو كافر و مشركلر اویله كمان ایدیورلر كه اونلاره كومك و بردیكمز مالمز و اوغلانلاردن اونلاردن راضی اولوب سزعتیله قیاقچه اونلارك یاخشی عمللرینه كوره او شیلری اونلاره عطا ایتمشوك بویله دكلدر (بَلْ لَا يَشْعُرُونَ) بلكه اونلار حیواناتكمی شعورسز اولوب بر فكر و تامل ایتمیورلر كه بو نعمتلر دخیده اونلارك عذابنی آرتیریر چونكه بو نعمتلرك مقابلنده الله تعالی‌یه شاكر اولماقك عوضنده كافر اولوب اونمن غیرسنه ستایش ایلیورلر (عمل خیر صاحبلری بونمن بویله كلن آیه‌لرده ذكر اولنانلاردر)

٥٨) (اِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ) یامحمد در

(*) قید (بوخبرك معنالی نچه فرقه‌لرین بو طرفه ملت اسلام آراسنده شاعر اولوب كلدیكمه صاحب رایلرك اختراع ایتدیكی دین و مذهبلری شیوع تاپوب كون به كون فرقه‌لر متعدد آرتوب اری بری‌سی تكفیر ضلالته ساله و بریوزك عیب عورتینه بزیم علممز اولماق سببنه اوله بیلور حقه الله تعالی بو فرقه‌لرك هامو منتك بو دینی اری بربرینك باریسنده تصدیق ایتیوب هیچ بر فرقه اونلاردن نجات تاپان اولما سون قرآن شریفك سوزلری ترك دیلنده دیلی آچیلان) كبی قرآن مكا قورم كلیتیم من ایتیت) مثل كلیمدر كبون اتیبالرك و اونلارك عقلرینك قنغر بیلقه شیملته دولن لسیعت و مو عقلری و اور خوره قلار هاموسی بز اهل قرآنه خطابدر

٥٩) وَ الَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ۞

٦٠) وَ الَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ۞

٦١) وَ الَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا اٰتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنَّهُمْ اِلٰى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ۞

٦٢) اُولٰٓئِكَ يُسَارِعُونَ فِى الْخَيْرَاتِ وَ هُمْ لَهَا سَابِقُونَ ۞

٦٣) وَلَا نُكَلِّفُ نَفْساً اِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۞

حقیقت او شخصلر بكه اوز ربلری الله تعالی‌نك خوفندن و اونك عذابندن قورخوده اولالار

٥٩) (وَ الَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ) و او شخصلر بكه اوز ربلری الله تعالی‌نك آیات و احكامنه (قرآنه) ایمان كتوروب تصدیق ایلیه‌لر

٦٠) (وَ الَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ) و او شخصلر بكه اوز ربلری الله تعالی‌نك عبادتنه هیچ بر شی شریك قرار و برمیه‌لر

٦١) (وَ الَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا اٰتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ) و او شخصلر بكه الله تعالی یولنده و بردوكلری شیلرینی و برهلر (زكوة صدقات انفاق ایتمك) بر حالده كه قلبلری قورخولو اوله كه آیا او احسان ایتدكلری شیلر الله تعالی یاننده قبول اولناجقدر یا نه (اَنَّهُمْ اِلٰى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ) خوفلری اوندن اوتری اولمش اولا كه در حقیقت یقین ایلیه‌لر اوز ربلری الله تعالی طرفنه رجوع ایدوب اونلاردن حساب اولنه‌جقدر

٦٢) (اُولٰٓئِكَ يُسَارِعُونَ فِى الْخَيْرَاتِ وَ هُمْ لَهَا سَابِقُونَ) بو در آیه‌ده ذكر اولنان صفتلریله متصف اولان شخصلر هر بر عمل خیرده سرعت ایدوب قیاق دوشلردرلرا كر بویله شخصلره دنیا منفعتی و برلسه اونلاردن الله تعالی راضی اولوب عمل خیرلرینه كوره عطا بویوریر نه اینكه مشرك و كافرلره

٦٣) (وَلَا نُكَلِّفُ نَفْساً اِلَّا وُسْعَهَا) ذكر اولنان صفتلر مؤمنلرك طاقتلریندن خارج بر شی دكلدر هیچ بر نفسه طاقتندن آرتق تكلیف ایتمزلك (وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ) یامحمد) بزیم یانمزده مومنلرك هیچ بر عمللری ضایع اولماز بلكه بزیم یانمزده بر كتاب (لوح محفوظ) وار در حق و عدالت او زره دانشوب اونده یازیلان شیلر هیچ بر وقت ضایع اولماز (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) اونلاره ظلم اولنمیوب عمللرینك اجر و ثوابلری ناقص اولماز

٦٤) بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِنْ هٰذَا وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ✿
٦٥) حَتّٰى اِذَا اَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ اِذَا هُمْ يَجْاَرُونَ ✿
٦٦) لَا تَجْاَرُوا الْيَوْمَ اِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنْصَرُونَ ✿
٦٧) قَدْ كَانَتْ اٰيَاتِي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ ✿
٦٨) مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ✿
٦٩) اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ اَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَاْتِ اٰبَاءَهُمُ الْاَوَّلِينَ ✿

٦٤) (بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِنْ هٰذَا) مؤمنلرگ عمللری بونلردر که ذکر اولوندی اما کافر و مشرکلرگ قلبلری بو عمللردن بیوك و درین غفلتده‌در او غفلت بوخوسندن (او یقوسندن) او یانمیه‌جاقلار (وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ) اوکافرلردن او تری مومنلرگ عمللریندن باشقه خبیث عمللر واردر اونلار او عمللری عمله کتورپرلر نه اینکه مومنلرگ عمللرینی

٦٥) (حَتّٰى اِذَا اَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ اِذَا هُمْ يَجْاَرُونَ) یامحمد کافر و مشرکلر اوز خبیث عمللریندن کنار اولمازلار تا او وقته کمی که بز اونلارگ رئیس و اعیالرینی عذابه دوتاق (یعنی بوندن صگره واقع اولان بدرگونده) اونلارگ رئیس و اعیالرینی قتله یتوروب یا اسیر ایدریك (بو آیهٔ شریفه بدرگونینگ وعده‌سنی رسول خدایه بیان ایدیر) اونلاری عذابه دوتان وقتده یرده قالانلار عذابگ خوفندن ناله و استغاثه ایدوب الله تعالیدن نجات طلب ایدرلر

٦٦) (لَا تَجْاَرُوا الْيَوْمَ اِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنْصَرُونَ) او وقتده بزیم طرفمزدن اونلاره دیلور (یعنی سن دیورسن یا محمد) هیچ ناله و فریاد ایتمیك سز بزیم طرفمزدن کومك اولنان دکلسگز

٦٧) (قَدْ كَانَتْ اٰيَاتِي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ) حقیقتا بزیم آیاتمز قرآنمز سزه اوخونوردی سز قرآنی ایشیدنده دالی طرفگزه قایدوب قرآنه ایمان کتورمیوردیگز

٦٨) (مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ) قرآنه ایمان کتورمکدن کبر غرور ایدوب گیجه‌لر (کعبه‌نگ)اطرافنده اوتوروب قرآنه کاهی سحر و کاهی شعر دیوب هذیان داشوب نالایق سوزلر دیوردیگز

٦٩) (اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ) یا محمد) آیا مشرکلر بو قرآن (کریمگ) سوزلرینده بر فکر و تامل ایتمیورلر تااینکه اونگ حق اولماقنی بیلوب اوگا ایمان کتورسونلر (اَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَاْتِ اٰبَاءَهُمُ الْاَوَّلِينَ)

٧٠) اَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ✿
٧١) اَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ وَاَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ✿

یا محمد) بلکه اوگا گوره‌سنی انکار ایدیورلرکه دیورلر بو کتاب و بو پیغمبریکه بزه گلوبدر بزیم قباق کیچن آتا باالارمزه بونگ مثلی گلمیوبدر) اگر بویله گمان ایدیرلر بو گمان باطلدر اونلارگ قباق کیچن آتا باالاریندن اوتری ابراهیم و اسماعیل گ احکامی اولوب و اونلاردن باشقه‌ده پیغمبرلر گلوبدر

٧٠) (اَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ) یا اینکه بلکه بو مشرکلر (یا محمد) پیغمبرلرینی (یعنی سنی) تانیمیوب اونی منکر اولورلار (و حال آنکه سنگ نسبگی و صدق امانتگی و عقل فراستگی و علم کمالگی چوخ یاخشی بیلوب انکار ایدیرلر (او خطبه اینکه رسول خدا خدیجه‌نی تزویج ایدنده ابو طالب اوخودی اونگ فضایل و کمالاتنگ تمام اولماقنده کفایت ایدر

٧١) (اَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ)یااینکه‌دیورلر بو (محمده) ده جنون وار؟ آیا اونده هیچ بو حالتی گوروبلرکه ایمدی اوگا اسناد ویریرلر (بَلْ جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ وَاَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ) بو بله‌دکل (محمد)ده جنون یا بر علاحده شی یوخدر بلکه حق اولان قرآنیله اونلاره گلوب اونلارگده (*) چوخی حقی کریه دوتوب خوشلانمیورلر اوگا گوره

(*) قید (علامهٔ زمخشری تفسیر (کشافده)ده دیور (سوال) اگر دیمسن بو آیهٔ شریفه دلالت ایدیر که مشرکلرگ آزی حقی و قرآنی کریه دوتمیوب اونلن آجقلاری کلمیوردی و حال آنکه بویله دکل ایدی (جواب) بو بعضدر قریش جماعتنگ عقیلاری قرآن شریفدن هیچ بر کراهتلری اولمیوب اما خلقك ملامتی و آتا باالارینگ دیندن کیچماك اونلاری ایمانه داخل اولماقدن ساخلاردی نیجه که ابوطالبدن نقل اولنور (سوال) اگر دیمسن اسلام طایفه‌سندن بعضلری دیورلر ابو طالب ایمانه داخل اولوب اونك ایمانی صحیح اولدی) جواب [سبحان الله گویا ابو طالب پیغمبرك عمولرنك هاموسندن کم قدر و تانمیان شخص ایمش تا اینکه حمزه و عباسگ ایمانی مشهور اولوب اونك ایمانی گیزلن قالسیدی و حال آنکه ابو طالب تمام قریش آراسنده اولنجی شخص حساب اولونور ایدی نیجه اولورکه بو بله شخص ایمان گتوروب ایمانی مخفی قالسون بلکه ابو طالب قرآن شریف و دین سلامتی بلی کامیوب اما خلقك ملامتندن و کیچن آتا باالارینك تقلیدنی حیا ایدوب بت پرستلقدن کیچمیوب دین اسلامه داخل اولمادی *** زمخشرینك کلامی تمام اولدی)

٧٢) وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ اَهْوَا ئَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمٰواتُ وَ الْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ۞

٧٣) اَمْ تَسْاَلُهُمْ خَرْجاً فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ۞

٧٤) وَاِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۞

٧٥) وَاِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ ۞

(محمده) ایمان گتورمدیلر بوخسه اونده جنون وار دیمك بهانه‌در

٧٢) (وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ اَهْوَاۤئَهُمْ) یا محمد) اگر حق مشركلرگ رایته تابع اولوب اونلارگ، نفسلری خواهش ایتن كمی واقع اولسیدی (لَفَسَدَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ) هرآینه او وقتده حق (*) دولانوب باطل اولوب نظام عالم برهم بیوب آسمانلارده و یرده و اونلارده اولان مخلوقاتگ آراسنده فساد ظاهر اولوب اونلارگ دوام قواملری اولمازیدی (بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ) بلكه حقی اونلاره واضح و آشكار ایتمكدن اوتری بر كتابیكه (قرآن) اونلارگ نصیحت و موعظه‌لری فخر و شرافتلری اوكتابده درج اولمش اولسون اونلاردن اوتری گتوردیك لكن اونلار حقی انكار ایتمك سببنه او كتابدن اعراض ایدوب فخر و شرافتلریدن كیچوب ضلالتده باقی قالدیلار

٧٣) (اَمْ تَسْاَلُهُمْ خَرْجاً) یا اینكه سن (یا محمد) بر آز خرج (بخشش) اونلاردن ایستیورسن او سببه سندن كنار اولورلار (فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ) و حال آنكه سن اونلاردن هیچ بر شی ایستمیورسن‌سنگ ربگ الله‌تعالی‌نگ چوخ بخششلری اونلارگ آز بخششدن یاخشیدر (الله چوخ آزدن یاخشی‌اولور خصوصا اوچوخ الله‌تعالی‌دن اولمش‌او) و روزی و برنلرگ یاخشی‌سی الله‌تعالی‌در

٧٤) (وَاِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) یا محمد) در حقیقت سن اونلاری دوز اولان یوله هدایت ایدیرسن نه جهته گوره سندن قاچوب ایمانه داخل اولمیورلر

٧٥) (وَاِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ) درحقیقت او شخصلر یكه آخرته وقیامت گونته ایمان گتورمیه‌لر اونلار دوز

(*) قید (حق یعنی هرسی شی وز یرنده وزمانده حكمت اوزره وقوع اولدیق بیله حق هیچ برافراد رایته تابع اولمیوب مطابق حكمت واقع اولور

٧٦) وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۞

٧٨) وَلَقَدْ اَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ۞

٧٨) حَتّٰى اِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَاباً ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ اِذَاهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ

بولدن (حق یولندن) انازه دوشوب ضلالتلرینده باقی قالورلار

٧٦) (وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ) (قریش جماعتی رسول خدانی نهایت مرتبه‌ده اذیت و برلدن صكره الله تعالی قریش جماعتی آجلقه مبتلا ایدوب اونلارگ آراسنده قحطلق‌ظهوره ایتدی ابو سفیان رسول خدا حضورینه كیدوب دیدی سنی آند ویریرم الله تعالی‌یه و صلهٔ ارحامه آیا سن دیمیورسن الله تعالی منی عالملره رحمت گوندروبدر رسول خدا بو یوردی بویله‌در ابو سفیان دیدی آجلق بزی هلاك ایدوب خلق دری‌وسومكو دوه‌نك توكنی قانیله پشیروب ییورلردعا ایتگلن الله تعالی بو قحطلكی بزدن گوتورسون رسول خدادعا ایدوب الله تعالی قحطلگی اونلاردن گوتوروب روزی قاپوسنی اونلارگ یوزینه آچدی او وقتده بو آیهٔ شریفه نازل اولدی آیه‌نگ معناسی بویله در بیوریر) اگر بز او قریش جماعتنه رحم ایدوب اونلارده اولان قحطلق بلاسنی آچوب اونلاردن گوتورك (نجه كه پیغمبر بزمرگ دعاسیله آچوب گوتور دیك) (لَلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ) هر آینه رسول خدا قباقنه كیدوب تضرع ایدوب آند ویروب دعا ایستمكلر بنی فراموش ایلیوب اولنكی كبر و غرورلرینه پیغمبرگ مومنلرگ عداوتنه رجوع ایدوب باقی قالورلار

٧٧) (وَلَقَدْ اَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ) حقیقتا بز قریش جماعتی مشركلری قحطلكه دوتوب گرفتار ایتدیك بلكه خوف ایدوب اطاعته گلوبن الله تعالی‌یه شریك قرار ویرمسونلر (فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ) اما قریش جماعتی اوز ربلری الله تعالی‌دن اوتری نه بر خضوع و نه بر تضرع مقامنه گلمیوب بلكه كفر و عنادلرنده باقی قالدیلر

٧٨) (حَتّٰى اِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَاباً ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ اِذَاهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ) مشركلر هیچ بروقت الله تعالی‌دن اوتری تضرع و ذلت مقامنه گلمزلر تا اینكه زمانیكه قیامت گوننده شدتلو اولان عذابدن بر قاپو اونلارگ

٧٩) و هو الذی انشا لکم السمع والابصار والافئدة قلیلا ماتشکرون ۞
٨٠) وهوالذی ذرأکم فی الارض و الیه تحشرون ۞
٨١) وهوالذی یحیی و یمیت و له اختلاف اللیل والنهار افلا تعقلون ۞
٨٢) بل قالوا مثل ما قال الاولون ۞

اونلارگ بورینه آچدیق او وقتده عذابی و هر برخیردن مایوس اولوب ساکت و متحیر قالورلار

٧٩) (وَ هُوَ الَّذِی اَنْشَاَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ قَلِیلًا مَا تَشْكُرُونَ) الله تعالی سزدن اوتری اوز قدرت کامله‌سیله قولاغلار و گوزلر و قلبلر یارادوب بوخلق و جوده کتوروب گرك سز الله تعالی‌نگ آیاتنی قولاغنگز ایله ایشیدوب گوزگز ایله اونگ حقیقتنی درك ایدوب اوندن صگره قلبگز ایله الله تعالی‌نگ توحیدنه استدلال ایلیه‌سگز اما سز نوع بشر آز وقت اولورکه الله تعالی‌نگ (ذکر اولنان بیوك)نعمتلرینه (قولاغ گوز قلب) ایله شاکر اولوب اونلاری او، مقامنده خلق اولنان شیلردن اوتری استعمال ایلیه‌گز (نجه‌که ذکر اولندی

٨٠) (وَهُوَ الَّذِی ذَرَأَكُمْ فِی الْاَرْضِ وَ اِلَیْهِ تُحْشَرُونَ) الله تعالی قدرت کامله‌سیله سزی یر یوزنده خلق ایدوب نشر ایلیوب هاموگزی موت درك ایدوب متفرق اولاندن صگره دوباره سزی خلق ایلیوب اونگ طرفه قایتدجاقگز

٨١) (وَهُوَ الَّذِی یُحْیِی وَ یُمِیتُ) سزی دیریلدوب اولدورن الله تعالی‌در سزگ دیریلوب اولمگگز هر ایکیسی الله تعالی‌نگ قبضهٔ قدرتنده‌در (وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّیْلِ وَالنَّهَارِ اَفَلَا تَعْقِلُونَ) گیجه گوندوزگ بری برینگ دالنجه گلوب گیتمکلری الله تعالی‌یه مختص‌در و اونگ تصرفنده‌در الله تعالی‌دن باشقه اونلارگ دولاندیرماقه هیچ برشخص قادر دگل‌در آیا عقلگز ایله درك ایدوب آگلامیورسگز

٨٢) (بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْاَوَّلُونَ) یامحمد) بلکه‌مشرکلر اوسوزی دیدیلر نجه‌که اونلاردن قباق کافرلر دیدیلر (نه دیدیلرگلن آیه‌ده بیان اولنور)

٨٣) قالوا ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون ۞
٨٤) لقد وعدنا نحن وآباؤنا هذا من قبل ان هذا الا اساطیر الاولین ۞
٨٥) قل لمن الارض ومن فیها ان کنتم تعلمون ۞
٨٦) سیقولون لله قل افلا تذکرون ۞
٨٧) قل من رب السموات السبع و رب العرش العظیم ۞
٨٨) سیقولون لله قل افلا تتقون ۞

٨٣) (قَالُوا اَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا اَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ) (مشرکلرگ دین سوزلری بودر) دیدیلر آیا زمانیکه بز اولدیك چوریوب توپراق و سومك اولدوق آیا اوندن صگره دیریلوب محشور اولاجیق

٨٤) (لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَ آبَاؤُنَا هٰذَا مِنْ قَبْلُ) حقیقتا دوباره دیریلوب محشور اولماقی محمد بزه وعده ویردی بزه وعده وبریلدن قباق کیچن آتا بابا لاریمزه‌ده بو وعده وبریلمشدی اما اوندن هیچ برآثار معلوم اولمادی (اِنْ هٰذَا اِلَّا اَسَاطِیرُ الْاَوَّلِینَ) دگل بوسوز مگر کیچن شخصلرگ یازیلری که ونگ حقیقتی یوخدر

٨٥) (قُلْ لِمَنِ الْاَرْضُ وَمَنْ فِیهَا اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) یا محمد دیگلن مشرکلره بویر و اونده اولان مخلوق کیمندر و کیمگ اختیارنده‌در اگر بیلورسگز دیگ

٨٦) (سَیَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) البته مشرکلر دیه جکدرلر یرگ و اونده‌کی مخلوقگ اختیاری الله تعالی‌دن اوتریدر دیگلن اونلاره (یا محمد) ایمدیکه بونی بیلورسگز لمدن اوتری متذکر اولوب فکر ایتمیورسگز بر الله تعالی نیکه یرگ و اونده اولان مخلوقگ اول امرده خلق ایتمگه قادر اولا اولندن صگره‌ده اونلاری دیریلتمگه قادر اولماز؟

٨٧) (قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ) یا محمد) دیگلن مشرکلره یدی آسمان و بیوك عرشگ ربی و صاحبی کیمدر (یدی آسمانگ تحقیقی همین‌سوره‌ده (١٨) نجی‌آیه‌نگ تفسیرنده کیچدی اورایه رجوع اولنسون اما عرش‌تحت معناسنه‌در الله تعالی‌نگ عرشی اونگ جمیع موجوداته سلطنت و قدرتندن عبارتدر)

٨٨) (سَیَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ) البته سنگ جوابگده دیورلر یدی آسمانگ و عرشگ‌تربیت و یرمگی الله تعالی‌ایچوندر اونلارگ

٨٩) قل من بیده ملکوت کل شیء وهو یجیر ولا یجار علیه ان کنتم تعلمون ۞
٩٠) سیقولون لله قل فانی تسحرون ۞
٩١) بل اتیناهم بالحق وانهم لکاذبون ۞
٩٢) ما اتخذ الله من ولد وما کان معه من اله اذا لذهب کل اله بما خلق ولعلا بعضهم علی بعض ۞

خالقی و مربی‌سی الله تعالی‌در دیکلی او نلاره یامحمد آیا بو سوزی دیوب الله تعالی‌دن خوف ایتمیوب کنه او ندن باشقه‌سنه عبادت ایدوب اوکا شریك قرار و یریرسکز

٨٩) (قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ) دیکلی مشرکلره (یامحمد) او شخصکه هر بر شیئه مالك اولماق اونك الندەدر او کیمدر (وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) او شخص ایسته‌هر بر شخصه پناه و یروب هر بر بلادن محافظت ایدر اما هیچ بر شخص اونك عذابندن شخص دیکره پناه و یروب ساخلیه بیلمز اکر عالم سکز جواب و یرك بو صفتلر کیمك صفتیدر

٩٠) (سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ) البته او وقتده مشرکلر دیورلر (یا محمد) بو صفتلر الله تعالی‌نك صفتیدر و اوکا مختص‌در دیکلی اونلاره (یامحمد) ایمدیکه بویله‌در نیجه اولوبدرکه سزی شیطان خدعه و حیله ایدوب الله تعالی اطاعتندن خارج اولوب اوکا شریك قرار و یریرسکز

٩١) (بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ) بلکه بز او مشرکلره دوغرو و حق اولان سوزلر دیدیك (الله تعالی‌نك شریکی و اولادی یوخدر) اما در حقیقت مشرکلر قبول ایتمیوب الله تعالی‌یه شریك قرار و یرمکده البته یالانجی‌درلر

٩٢) (مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ) الله تعالی اوزیندن اوتری اولاد اخذ ایتمیوب (وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَٰهٍ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَٰهٍ بِمَا خَلَقَ) و الله تعالی ایله معا اوندن باشقه برده یا ایکی‌ده الله اولمیوبدر اکر اولسیدی او وقتده هر بر الله‌ك اوزیندن اوتری مخلوقی اولوب هر الله اوز مخلوقنی آیاروب مستقل اولوب سلطنتلری بری برسندن آیرلانوب معلوم اولوردی (وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ) (دنیانك پادشاهلری کبی بری بریله نزاع و جدال ایدوب بعضی بعض دیکره غالب اولوردی ایمدیکه بونلاردن بر اثر ظاهر اولمیوب عالمك نظامی برقاعده اوزره جاری اولور بیلنکه جمیع عالملرك مدبری یکانه اولان الله تعالی‌در

سبحان الله عما یصفون ۞
٩٣) عالم الغیب والشهادة فتعالی عما یشرکون ۞
٩٤ قل رب اما ترینی مایوعدون ۞
٩٥) رب فلا تجعلنی فی القوم الظالمین ۞
٩٦) وانا علی ان نریك ما نعدهم لقادرون ۞
٩٧) ادفع بالتی هی احسن السیئة نحن اعلم بما یصفون ۞

تعالی (سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ) پاك و منزه‌در الله تعالی او صفتلردن که مشرکلر اونی اوصفتلریله وصفلندیروب و اوندن اوتری شریکلر قرار و یریرلر

٩٣) (عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ) حاضر و غایبه عالم اولان الله تعالی‌در و او شیلریکه مشرکلر اوکا شریك قرار و یروب اونلاره عبادت ایدیرلر الله تعالی اونلردن اوجادر

٩٤) (قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِيَنِّي مَا يُوعَدُونَ) (یامحمد) دیکلی ای منیم ربم مشرکلره وعده و یریلن عذابی دنیاده یا آخرتده مکر مکا کوستره‌جکسن

٩٥) (رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ای منم ربم اونلاره عذاب ایدن وقتده منی او ظالملرك آراسنده قرار و یرمیوب او نلاریله معا مکا عذاب ایتمه‌کلن

٩٦) (وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ) یا محمد) درحقیقت مشرکلره وعده و یرن عذابی سکا کوسترمکه بز البته قادریك سبب نه‌درکه مشرکلر انکار ایدیرلر

٩٧) (ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ) یا محمد) مشرکلر سکا ایدن اذیتلری کورل و جهیله (*) (صبر ایلیوب کذشت ایتمکیله) اوزرکدن دفع ایتکلن (نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ) یا محمد) او که مشرکلر سنده اولان صفتلرك خلافنی ذکر ایدوب سکا اسناد و یریرلر کاهی شاعر و کاهی ساحر و کاهی مجنون آدلاریله سنی آدلاندیریرلار او سوزلره بر سندن عالمراقیك او نلاره جزا و یرمکه بزیم قدرتمز

(*) قید (ملت اسلام کذشت ایدوب باغشلاماقی کرك بو آیهٔ شریفه‌دن اخذ ایدوب اوزلرینه شعار قرار ویرسونلر یماللقه عوض ایتماك لفتك خباثت و شرارتلق ناشی اولور اما یماللقدن کذشت ایدوب اعراض ایتماك لفتك مرتبهٔ کمالله اعلی درجه‌سنده اولماقدن ناشی اولور، عربلرك بیوك آغالاریندن (قیس ابن عاصم ابی منقر) جماعتندن ، اوز قرداشی اوغلنی اولدیره اوغلی قاتله یلوردی قاتلی دوتوب قیسك

۹۸) و قل رب أعوذبك من همزات الشياطين ۞

۹۹) وأعوذبك رب ان يحضرون ۞

سنلی آرتق درسن اونلاردن اعراض ایلیوب اونلارگ سوزلرینه مقابل جواب ویرمه کل

۹۸) (وَ قُلْ رَبِّ اَعُوذُبِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ) (یا محمد) دیکل ای منیم ربم شیطانلرگ (سنگ اطاعتگدن خارج اولان شخصلرگ) گناه طرفنه تحریص (*) ایدوب چکوب آپارماقلرندن سگا پناه آپاریرم

۹۹) (وَاَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَحْضُرُونِ) ای منیم ربم سگا پناه آپاریرام که سنگ اطاعتگدن خارج اولان شخصلر منیم یانمده حاضر اولوب میله تکلم ایتسونلر

(بقیه‌سی)

[illegible]

(*) قید (الله تعالی رسول خدانی بو دعالره امر ایلدیکی امته تعلیم ایتمکدن اوتریدر [illegible]

۱۰۰) حتی اذاجاء احدهم الموت قال رب ارجعون ۞

۱۰۱) لعلی اعمل صالحاً فيما تركت كلا انها كلمة هو قائلها ومن ورائهم برزخ الی یوم یبعثون ۞

۱۰۲) فاذانفخ فی الصور فلا انساب بينهم يومئذ ولا يتساءلون ۞

۱۰۳) فمن ثقلت موازينه فاولئك هم المفلحون ۞

۱۰۰) (حَتّٰى اِذَاجَاۤءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ) شیطانلار و مفسدلر همیشه ظلم و فسادده اولورلر تا او وقته کمی زمانیکه بر نفره اونلاردن موت کلوب اولمکی یقین ایدوب حقیقت امره مطلع اولدی او وقتده ایمانه داخل اولماقدن اوتری حسرت وندامت اوگا یوز ویروب دیور ای منیم ربم منی دنیایه قایتارگلن

۱۰۱) (لَعَلّٖٓى اَعْمَلُ صَالِحًا فٖيمَا تَرَكْتُ) بلکه من بو دفعه ترك ایتدیکم ایمانه داخل اولوب و او ایمانه داخل اولماقمده یاخشی عمللر ایلیم (كَلَّاۤ اِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَاۤئِلُهَا) یا محمد بو آرزونی ایلین شخص هیچ وقت ایستدیکی مطلبه یتشموب دنیایه قایده بیلمز او دیدیککی سوز بر سوزدر که اونی حسرت مقامنده دیه‌جکدر اما اوگا یتشه بیلموب دنیایه قایتمیه‌جاقدر (وَمِنْ وَرَاۤئِهِمْ بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) اونلارگ قباقده اونلار بله دنیایه قایتمه‌قگ آراسنده حایل و مانع واردر قیامت کونه کمی اونلاردن اوتری دنیایه قایتماق ممکن دکلدر اما قیامت کوننده دوباره دیریلمکده دنیایه قایتماق اولمیوب او دیریلمک حسابدن اوتری اولوب هر شخصگ اوز عملنگ جزاسی اوگا ویریله‌جکدر

۱۰۲) (فَاِذَا نُفِخَ فِى الصُّورِ فَلَاۤ اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاۤءَلُونَ) زمانیکه محو اولان صورتلره روح نفخ اولنوب دوباره هاموسی دیریلدیلر او کونکی کونده اونلارگ آراسنده نسبلری قطع اولنوب هیچ بر آتا و اولاد خویش اقوام بری برسی تانیموب و بری بربله سوال جواب ایتمزلر (بو مطلب ابتدای امرده خوف و دهشتك چوخلوقدن واقع اولور اما اولا بیلور که اوندن صگره بری برینی تانیوب سوال جواب ایلیه‌لر نجه که علاحده آیه‌لرده اوگا دلیل واردر

۱۰۳) (فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازٖينُهُ فَاُولٰۤئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) هر بر شخصیکه الله تعالی یاننده مقداری اولان عملنگ بر آغرلقی و قیمتی اولمش اولا البته قیامت کوننده الله تعالی عذابندن نجات تاپوب همیشه‌لك نعمتلره فایز اولان او شخصلر اولورلر

١٠٤) وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ۞
١٠٥) تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ۞
١٠٦) اَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتِي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ۞
١٠٧) قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ۞
١٠٨) رَبَّنَا اَخْرِجْنَا مِنْهَا فَاِنْ عُدْنَا فَاِنَّا ظَالِمُونَ ۞
١٠٩) قَالَ اخْسَؤُا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونَ ۞

١٠٤) (وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ) وهر بر شخصیکه اونگ مقداری اولان عملاری (یعنی یاخشی عملارینی) اللهتعالی یاننده یونکل اولوب بر آغرلقی وقیمتی‌ا ولمسه (مثلا عمل خیر یوریا اوزره الله تعالی‌دن باشقه سندن اوتری عمله کتورمش اولا) (فَاُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ) او عملاردن اونلاره هیچ بر فایده اولمیوب اوز نفسلرینه زیان ویروب جهنمده همیشه عذابده اولاجاقلار

١٠٥) (تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ) جهنمگ اودی شدتیله اونلارك یوزلرینه وورار اونلارك یوزلری جهنمگ اودینده یانوب دوداقلاری آچیلوب دیشلری آشکار اولور (نجه که قویونك باشی اوده ویرنده او شکله داخل اولور)

١٠٦) (اَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتِي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ) یا محمد) او وقتده جهنمده اونلاره دیلور آیا منم آیاتم (قرآن شریفك آیه‌لری) سزه اوخونمیوردی بلکه اوخونوردی سز اونلاری تکذیب ایدوب قبول ایتمیوردیگز ایمدی بو عذاب قرآنی تکذیب ایتمکگ عذابی‌در سزه یتشور

١٠٧) (قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ) جهنم اهلی جوابده دیورلر ای بزیم ربمز بزیم خبیث عمللریمزه کوره شقاوتمز بزه غالب اولوب حقدن کنار دوشوب گمراه اولدیق

١٠٨) (رَبَّنَا اَخْرِجْنَا مِنْهَا) ای بزیم ربمز بزری جهنم دن خارج ایدوب دنیایه قایتارگل (فَاِنْ عُدْنَا فَاِنَّا ظَالِمُونَ) اگر دوباره قایدوب کافر اولوب سنگ آیاتنگی تکذیب ایتدیك او وقتده درحقیقت بز ظالم اولمشوق اولدق مگره هر بر قسم عذابی بزه ایتگل

١٠٩) (قَالَ اخْسَؤُا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونَ) (هر بر دیلده ایته آجقلانوب قوواندە بر لفظ مخصوصیله اوتی قوولارلار عرب دیلنده او لفظ مخصوص (اخساء) لفظیدر الله تعالی جهنم اهلنی دانشدقدن

ساکت ایتمکدن اوتری ایته دیلن لفظ اونلاره خطاب بویوریر آیه‌نگ معناسی بویله‌در) اللهتعالی اونلارگ جوابنده دور خوار و ذلیل اولدیغگز حالده ساکت اولوب دانشمگ دخی بونمس مگره تکلم ایتمگك یوراده همیشه قالوب خلاص اولان دگلسگز

١١٠) (اِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ) درحقیقت بر فرقه منیم بنده‌لریمدن واریدی(مومنلر) دیورلردیلر ای بزیم ربمز بز ایمان گتوردیك سنگ پیغمبریگه و قرآنه بزی باغشلیوب رحم ایتگل رحم ایدنلرگ یاخشی‌سی سنسن

١١٢) (فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتّٰى اَنْسَوْكُمْ ذِكْرِي) ای جهنم اهلی‌سز منیم او بنده‌لریمی او زگزه مسخر و استهزا قرار ویردیگز تا اینکه اونلاری استهزا ایتمکه مشغول اولماق منی یاد گزدن چخاروب بر منی یاد گزه گتورمدیگز تا اینکه مندن خوف ایدوب منیم بنده‌لریمه استهزا ایتمیه‌ایدیگز (وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ) اونلاره استهزا ایلیوب گلور دیگز ایمدی ایستیورسگز عذابدن خلاص اولوب قورتارمگزگرك بوگونده مومنلر سزه یاخوب استهزا ایدوب گولسونلر

١١٢) (اِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا اَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ) درحقیقت مومنلر دنیاده سزگ اذیتلرگزه صبر ایتمکلرنگ عوضنه اونلاره بونی ویردیك که جنته یتشوب همیشه اوراده اولسونلار

١١٣) (قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْاَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ) الله تعالی قیامت گونده محشر اهلنه خطاب ایدوب بویوریر نچه عدد ایللردن یریوزنده دوروب عمر ایلیوبسگز

١١٤) (قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْئَلِ الْعَادِّينَ) محشر اهلی دیورلر بو قیامت گوننگ هول وخوفندن بزیم یادیمزده هیچ بر حساب قالمیوبدر دنیاده بر گون یا گوننگ بعضی قالمیشوق الهی او شخصلردنکه حساب ساخلامافه قدرتلری

١١٠ اِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ۞
١١١ فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتّٰى اَنْسَوْكُمْ ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ۞
١١٢ اِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا اَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ ۞
١١٣ قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْاَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ۞
١١٤ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْئَلِ الْعَادِّينَ ۞

۱۱۵ قال ان لبثتم الا قلیلا لو انکم کنتم تعلمون ۞
۱۱٦ افحسبتم انما خلقناکم عبثا و انکم الینا لاترجعون ۞
۱۱۷ فتعالی الله الملك الحق لا اله الا هو رب العرش الکریم ۞
۱۱۸ و من یدع مع الله الها آخر لابرهان له به فانما حسابه عند ربه انه لایفلح الکافرون ۞
۱۱۹ و قل رب اغفر و ارحم و انت خیر الراحمین ۞

و اردر او نلاردن سوال ایتگلی برده حساب ساحلاماقه قدرت قالمیو بدر

۱۱۵) (قال ان لبثتم الا قلیلا لو انکم کنتم تعلمون) الله تعالی بو بویرر (بلی بو بله در) دنیاده جوخ آز قالوب آز عمر ایلوبسگر ای کاش سز دنیا عمریسنگ آز اولماقنی بیلیدنگز یمان عمللره مشغول اولمیدنگز (لکن بیلوب عاقل اولوسگز)

۱۱٦) (افحسبتم انما خلقناکم عبثا و انکم الینا لاترجعون) آیا سز اوبله گمان ایله دیگزکه بز سزی عبث یره خلق ایتمیشوك دوباره دیریلوب بزیم طرفمزه قایتمیه جقسنگز بو بله دگل بلکه سز نوع بشری موافق حکمت خلق ایدوب هاموگز بزیم طرفمزه رجوع ایدوب هر بر شخصنگ اوز عملینگ جزاسی اوگا و بریله جکدر

۱۱۷) (فتعالی الله الملك الحق) جمیع شیلردن اوجا الله تعالی در جمیع شیلره مالك اولوب پادشاه اولماق الله تعالی یه سزاواردر (لا اله الا هو رب العرش الکریم) هیچ بر برحق معبود یوخدر مگر یگانه اولان الله تعالی اودر خیر و برکت صاحبی عرشنگ تربیت و بره نی (تخت سلطنت جمیع موجوداته مسلط اولماق جهتده الله تعالی خیر برکتلی تخته (عرشه) اسناد و یردی)

۱۱۸) (و من یدع مع الله الها آخر لابرهان له به) هر بر شخصیکه الله تعالی ایله معا بر علاحده معبوده عبادت ایلده حالبیکه او شخصدن اوتری الله تعالی یه شریك قرار و یرمگنده هیچ بر دلیل و برهانی یوخدر (فانما حسابه عند ربه انه لایفلح الکافرون) درحقیقت بو بله مشرك شخصنگ حسابی و عملنگ جزاسی اوز ربی الله تعالی یاننده در اونگ حسابی بودرکه البته کافر شخصلر نجات تاپمیه جاقلار

۱۱۹) (و قل رب اغفر و ارحم و انت خیر الراحمین) یا محمد دعا ایدوب دیگیل ای منیم ربم باغشلیوب بره رحم ایتگلی رحم ایلیلرنگ یاخشی سی سنسن (حمد اولسون مومنون سوره سنگ تفسیری تمام اولدی. الله تعالی بو سوره نگ اولنده و آخرنده مو ملرنگ نجاتنی بیان ایدوب

کفرلرنگ نجات تاپمه مقنی بیان بویوردی. بو سوره مبارکه ده نازل اولان تخویف و تهدید موعظه قبول ایدن شخصلره کفایت ایلوب صراط مستقیمی طالب اولانلاری هدایت ایدندر خصوصا سورهٔ مبارکه نگ اولنده و آخرنده ذکر اولنان حکملره جنك ووراناالرحقیقت بولنده ثابت قدم اولوب دنیا و آخرت نجاتنه واصل اولولرلار رسول خدا بو بویوردیلار هر بر شخصیکه بو سوره نی قرائت ایلیه الله تعالی طرفندن ملائکه لار آخرتنگ نعمتلرینه یتشوب راحت اولماقه اوشخصی بشارت و یریرلار . بر علاحده حدیثده بویوردیلار بو سوره نگ اولنده (۱۰) آیه منگا نازل اولویدر هر بر شخصیکه اونلاری محکم دوتوب عمل ایلیه او شخص جنته داخل اولاجقدر. حقیقتا سورهٔ مبارکه نگ اولنده واقع اولان آیه لره عمل ایتمك دنیا و آخرتنگ سعادتنه باعثدر عمل خیره و مکارم اخلاقه امر بویوران آیه لره تمسك ایتمك انسانی اکسوك درجهٔ جهالتدن اعلی درجهٔ علمه ملحق ایدر قرآن شریفنگ آیات بیناتی فضیلت و شرافت علمه دلالت ایتمکده کفایت ایتمزمی ؟ اما ظاهرده اهل علم باطنده جاهل ونادانلار علم بارسنده قرآن شریفده وارد اولان آیات باهره دن بی خبر اولماق سببنه اورکه ملتلرنگ عالملرنگ شرافت علم بارسنده قرآن شریفدن اخذ ایدن سوزلرنی اولرینه دلیل و برهان قرار و یریرلار

بو سوره سیدر مدینه ده نازل اولوب

(٦٤) آیه (١٣٦٦) کلمه (٥٦٨٥) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحیم

٢ سورة انزلناها وفرضناها وانزلنا فیها آیات بینات لعلکم تذکرون ۞

٣ الزانیة والزانی فاجلدوا کل واحد منهما مائة جلدة ۞

٢) (سورة انزلناها وفرضناها) (یا محمد) بو بر سورهدر که سکا نازل ایدوب اونده ذکر اولنان حکملری قطعا و یقینا واجب ایتمشوك کرك او حکملر ترك اولونماسون (الهی سن بو یله بویوروبرسن اما بر او حکملرك بعض مباح بعضی کراهته حمل ایدوب واجبلقدن خارج ایلیوب ضایع ایتمشوك... بو مطلب بو کدر بو یله حکملرك حمندهبیان اولنور) (و انزلنا فیها آیات بینات لعلکم تذکرون) بو سورهده او حکملره دلالتلری واضح اولان آیه لر نازل ایتدیك بلکه متذکر اولوب اونلاره عمل ایلیه سکز

٣) (الزانیة والزانی فاجلدوا کل واحد منهما مائة جلدة) الله تعالی بویوروب واجب یعنی حکملر بونلاردر که ذکر اولنور بویوریر (زنا ایلین آرواد و زنا ایلین کشی هر برینه یوز عدد تازیانه ووورك (بو یوز تازیانه زنای غیر محصنك حدیدر کشینك

آروادی اولماسه یا آروادك اری اولماسه اوکا زنای غیر محصن دیلور اما اگر آروادك اری یا کشینك آروادی اولمش اولوب زنا ایلسه لر اوکا زنای محصن دیلور اونك حکمی علاحدهدر زنای غیر محصنك حدنده امام شافعی و امام مالك دیولر یوز تازیانه بر ایلده وطنمن اونی اخراج ایلیوب اوزکه یره کوندرمك لازمدر امامیه علماسیده بو یله دیولر اما باشنك و سقالنك توکنی کسوب شهردن یا قریه دن دولاندیرماقی آرتروبلار اما امام ابو حنیفه بر ایل کوندرمکی لازم کورمیوب اونی حد جاری ایتمی امامك رایته واکذار ایدوبدر اما زنای محصنك حدی (رجمدر) یعنی داشیله وورماق رجمده شرطدر کرك زناکار عاقل بالغ آزاد اگر کشیدر آروادی و اگر آرواددر کشیسی اولمش اولسون امام ابو حنیفه اسلامیده شرط بیلوبدر امام شافعی و امامیه علماسی اسلامی شرط بیلمیوب زنای محصن اگر اهل کتاب آراسندهده واقع اولمش اولسه اونلارده کرك رجم اولنسون بو حدلر که ذکر اولندی (حر) آزاد شخصك (کشی یا آرواد) حدیدر اما غلام کنز آراسنده واقع اولان زنا محصن اولا یا غیر محصن اونلارك حدی آزاد شخصك حدینك یاریسی (اللی) تازیانهدر اونلاره اوتری رجم ثابت دکلدر اگرچه آیه شریفهده مطلق زناکاردن اوتری محصن اولا یا غیر محصن یوز تازیانه ثابت اولور اما رسول خدانك عملی زنای محصن بارهسنده ملت اسلامك اجماعیله رجمه اولمدر چونکه الله تعالی قرآن شریفده بزلری رسول خدانك هر بر امر و فرمانه اطاعت ایتمکه امر بیوروب کرك بو حکمیده قبول ایلیوب آیه شریفهده واقع اولان حکمی زنای غیر محصنه مخصوص ایدوب قرار ویرمك نتجه که علمای اسلام قرار ویروبلر اما توراتده زنای محصن بارهسنده صراحة رجمه حکم اولنوبدر زنای محصنك حدی رجم اولماقه تورانك حکمی بزدن اوتری بر علاحده دلیلدر چونکه تورانك حکملریندن هر بر حکمنه که قرآن شریفده ناسخ وارد اولمیوبدر

او حکم بر ملت اسلامدن اولری واجب‌الاتباع اولان حکملردندر زنا گناه کبیره‌لرنگ بیوکلرندن حساب اولنور او جهته گوره الله تعالی (فرقان) سوره‌سنده زنانی قتل نفس و شرکیله معا بر آیهٔ شریفه‌ده ذکر ایدوب اوندن نهی بیوریر رسول خدا بیوردیلر زنادن پرهیز ایدوب کنار اولنگ زنادن آلتی نمان صفتلر حاصل اولور اوچی دنیاده اوچی آخرتده اما اوچ دنیاد اولان ۱) زناکار شخصده بر ایشقلق اولمیوب حلق آراسده اونک احترامی گوتوریلور ۲) زنایه مشغول اولماق سببنه مال بیاسی الدن چخوب فقیر اولور ۳) دنیاده عمری آز اولور (صدق رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم بو اوچ‌صفتنگ اوچده زناکار شخصده گو رینوبدر ای بسامالدار و صاحب دولت شخصلری زناکارلق نمان فلاکت گونه سالوب خلقنگ مذمت‌وقتنده دنیا او گا آچیلوب عمری ناقص‌اولوب چوق وقت تسلیده‌باقی‌قالمیوبدر بر بوبله پیغمبر یکه امتنگ کله‌جك فکر یتی ایلیوب اونلارنگ ماللارینگ و عمرلرینگ ناقص اولمافنه راضی اولمیوبن اونلاری ضررلر و یرن شیلردن نهی بیورمش اولا بوبله شخصنگ فرمان همایونه اطاعت ایتمه‌مك زهی بی‌انصافلقدر .. اما اوچ آخرتده اولان صفتلر ۱) الله تعالی‌نگ غضبی ۲) حساب مقامده اذیت چکمك ۳) جهنم اودینده همیشه عذابده اولماق .. ایکی شیئله زنا ثابت اولور بریسی زناکارگ‌دورت دفعه اقرار ایتمگیله اگر اوچ دفعه اقرار ایلیه دوردنجی‌ده ساکت اولوب اقرار ایتمیه حد اوندن ساقط اولور ایکنجی دورت نفر شاهدگ شهادتیله گرك بوبله شهادت ویرملر: «میلی سرمه‌دانه‌داخل اولان کمی اونلاری‌مقاربت‌ایدن گوردیك» اگر اونلارگ بر برده یاتماقه یا بری بربله معانقه ایدوب دست بازلقه مشغول اولماقلارینه شهادت ویره‌لراوتیله زنا ثابت‌اولمیوب اونلاره حد ووروالماز اگر اوچ نفر شاهد یا ایکی‌نفر یا برنفر شهادت و یرملر اونلارگ شهادتیله زنا ثابت اولمار علاوه‌اوشاهدلره هشتاد تازیانه (حد قذف) یعنی‌اورکه شخصی زنایه‌اسناد و یرمك‌حدی ورولور بو (حد قذف) بوندن بوبله گلن

وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَ الْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۞

آیه‌ده بیان اولنور خلیفهٔ ثانی (عمر ابن‌الخطاب) خلافت زمانده منبره چخوب دیدی ای پیغمبرگ اصحابی اگر خلیفه و امام اوزی یالقوز برکشی و بر آروادی زنا ایلین حالده گورمش اولا آیا خلیفه‌دن اوتری شاهدسز اونلاره حد وورماق جائزدر یا نه اصحاب پیغمبر هاموسی دیدیلر بلی جائزدر عمر یوزینی علی‌ابن ابیطالبه دوتوب دیدی سن دانشگان یا اباالحسن او جواب دیدی جائز دگلدر خلیفه اولا یا غیر خلیفه الله‌تعالی زنا بارەسنده دورت نفرشاهددن اکسکه راضی دگلدر خلیفه قبول ایدوب هاموسی ساکت اولدیلار) (وَ لَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللّٰهِ) ای دین اسلامده رئیس اولوب والی اولانلار زناکار آرواد وکشینگ حقنده الله تعالی‌نگ دین و احکامنده سزی رحم و مهربانلق دوتماسون که اونلاره رحم ایدوب قلبگز یانوب الله تعالی حدینی جاری ایتمیه‌سگز یا اینکه حده تخفیف ویروب آز وورمسگز یا اینکه قاعدهٔ متعارفدن بواش وورمسگز البته اونلاردن‌اوتری سزی رحم‌دوتماسون الله تعالی دیننده حدی جاری ایتمکده محکم ثابت و برقرار اولنگ (اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَ الْيَوْمِ الْاٰخِرِ) الله تعالی‌یه و آخرت گونی (جزا گونه) ایمان گتوروبسگز البته اونلاره رحم ایتمیوب الله تعالی قرار قویان حدی جاری ایلینگ (بو آیهٔ شریفه اسلام رئیسلرینگ و بیوکلرینگ آناسی آغلادن آیه‌در) (وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) زناکار کشیه و آرواده حد وورولان زمانده واجبدر گرك بر طایفه مؤمنلردن حاضر اولوب اونلارگ حضورنده حد وورولسون تا اینکه اونلار آرتق ذلیل و خجل اولوب سایر خلقده عبرت بردار اولسونلار (حد وورولن وقتده لامحاله گرك اوچ نفر دن اکسوك کفایت ایتمز اگر زناکاره جلوت هیچ برنفر اولمیان برده حدوورلسه او حد کفایت ایتمیوب گرك دوباره جماعت‌حضورنده حد وورلسون کشیه حد وورانده لباسی چخاریلوب مگر سترعورت عریان آیاغ اوستنده حدوورلور اما آرواد اگراگیده قالین‌لباس کورك

۴) الزّانی لاینکح الّا زانیة اوْ مشرکة و الزّانیة لاینکحها الّا زانٍ اوْ مشرکٌ وحرّم ذلك علی المؤمنین ۞

یا ایچی یانبوق (یاموق) یا یونله دولمش لیاسنگ او ستندن سالدن روپوش کمی بر لباس‌اولمش اولا اونلار چچارنلورما یغی لباسیله اگلشن یرده اوگا حد ووریلور بر بویله حکم عالی اهل اسلام آراسندن نججه اولوبدرکه ترك اولنوب مقام تعجبدر)

۴) (اَلزّانی لایَنْکِحُ اِلّا زانِیَةً اَوْ مُشْرِکَةً) زناکار فاسق و خبیث کشی صالحه آرواتلارگ نکاح ایتمکه (٭) میل ایتمیوب اوزی کیمی بر زناکار فاسقه و خبیثەنگ یا بر مشرکه آرواتگ نکاح ایتمکه میل و رغبت ایدر (بو کلامنگ صدقی بو زمانلرده ظاهر اولەق قرآن شریفنگ حقانیته دلالت ایدر) (وَالزّانِیَةُ لا یَنْکِحُها اِلّا زانٍ اَوْ مُشْرِكٌ) هابیله زناکار فاسقه و خبیثه آرادگ نکاح ایتمکه صالح و مومن شخصلر میل ایتمیوب اوزلری کمی بر فاسق و خبیث یا مشرك اولان کشی اونلاری نکاح ایدر (و حال آنکه عقد نکاحده کرك صالحه آرواتلاره میل و رغبت اولنسون تا اینکه اونلارگ طاهر اولان رحملرندن پاك اولان اولادلر عمله کلسون) (وَحُرِّمَ ذلِكَ عَلَی الْمُؤْمِنِینَ) زناکار آرواتلاری آلماق مومن شخصلره حرام اولنوبدر هر بر شخصیکه الله تعالی و اونگ پیغمبرینه ایمان گتورویدر کرك زناکار آرواتی آلماقدن پرهیز ایتسون (آیهٔ شریفه‌دن ظاهر اولان بودرکه زناکار آرواتلاری آلان شخصلر مسلم و مومن جرگه‌سندن خارج اولورلار بر بویله ظاهر و آشکار اولان

(٭) قید بو مطلب اصل برایم بو زمانلرده مطابقدر مسلمانلارن فی الجمله آلفرانی و دنیا معیشی اولان شخصلر اونلرنگ شرارەسنی عمله گتورمکنگ عوضنده پاك و حلال اولان مسلمه عورتلرنی نکاح ایتمکنی ترك ایدوب یا اینجکه اینکاح شر عیله موجود اولان عورتنی ترك ایدوب مکتشیلرنگ بقیه‌سی خبیث و خبیثه زانیه‌لره پایله اولوب هم جانلنی و هم مالنی بر اویله خبیثەنگ ره عشق و معیشنه تلف ایدیر انواع اقسام یمان مرضلر اوگا عارض اولماق سببنه هنوز اصل جوانلق مقامنه یتشمش عمر آخرلمایمی تمام اولوب فقش و اعتنی یاقله هرج بر آثار اولدن باقی قالمیور

٥) وَالّذین یرمون المحصنات ثمّ لم یأتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانین جلدة و لاتقبلوا لهم شهادة ابدا و اولئك هم الفاسقون ۞

٦) الّاالّذین تابوا من بعد ذلك و اصلحوا فانّ الله غفور رحیم ۞

حکمی، علمای تمامیەنگ اکثری ظاهرندن خارج ایدوب کراهته حمل ایلیوب دیویلر زناکار آرواتلاری آلماق مکرودر . سبحان‌الله آیا بونگ سببی نەدرکه آیهٔ شریفه‌ده واقع اولان حرام لفظنی کراهت معناسنه حمل ایدوبلر اولا بیلرکه بو بارەده وارد اولان خبر واحدی اخذ ایدوب قرآن کریمنگ آشکار اولان حکمنی طرح ایلیوبلر اوزلری احکام قرآنی تحریف و تغییر ویرمکدن غافل اولوب یهودیلره توراة احکامنگ تغییر ویرمکنی ایراد دوتوب طعن ویرلار)

٥) (وَالَّذینَ یَرْمُونَ الْمُحْصَناتِ) بوآیه‌ده حد (قذفنگ) حکمی بیان اولنور اوشخصلر یکه عفیفه و صالحه اولان آرواتلاری زنایه اسناد ویرەلر (مثلا دیەلر اونلاره ای زناکار یا اینکه سن زنا ایلیوبسن یا فلان کس زناکاردر . هربرشخصی زنایه‌اسناد و یرنده دورت نفر شاهد لازم در تا اینکه اونگ زناسی ثابت اولسون (ثُمَّ لَمْ یَأْتُوا بِاَرْبَعَةِ شُهَداءَ) عفیفه آرواتلاری زنایه‌اسناد ویرندن صکره دورت‌نفرشاهد اونگ زناسنی ثابت ایتمکدن اوتری گتورمیەلر او وقتده او شخصلره حد وورماق لازمدر اوندن اوتریکه صالحه آرواتی زنایه اسناد ویریوبلر (فَاجْلِدُوهُمْ ثَمانِینَ جَلْدَةً) صالحه آرواتلاری زنایه اسناد ویرن شخصلره هشتاد (٨٠) تازیانه وورگ (وَلاتَقْبَلُوا لَهُمْ شَهادَةً اَبَداً) اونلاره حد ووراندن صکره هرگز اونلارگ شهادتنی قبول ایتمیك نه قدرکه عمرلری واردر (وَ اُولئِكَ هُمُ الْفاسِقُونَ) صالحه آرواتلاری زنایه اسناد ویرمکگ سببنه البته اونلر فاسقدرلر

٦) (اِلَّاالَّذینَ تابُوا مِنْ بَعْدِ ذلِكَ وَاَصْلَحُوا فَاِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحیمٌ) اونلر فسقلرینده باقی قالدیغیچه شهادتلری قبول اولنماز مگر اینکه (حد) ووریلندن صکره توبه ایدوب قیلق دانشان سوزلرینی اصلاح ایلیوب اونگ عوضنده یاخشی سوزلر دانشەلار او وقتده در حقیقت الله تعالی اونلاره رحم ایدوب گناهلرینی باغشلیاندر (بو آیهٔ شریفه‌ده ذکر اولنان حده حد (قذف) دیلور یعنی بر شخصی آرواد اولا یا کشی یمان

حیث عمله اسناد و یرمك او بهتان عمل زنا ، لواط ، سحق ، استمنا
معانقه، دست بازلق كبی عمللر بونلارگ هر برینه اسناد ویرمكه
(قذف) دیلور اما بو آیه شریفه‌ده (قذفدن)مراد زنایه اسناد و یرمكدر
زنا حكمننگ دالتجه بو حكمگ ذكر اولونماقی بو مطلبه شاهددر

علمای اسلام آراسنده اختلاف واردر بونده كه برشخصیكه اوگا
حد (قذف ور یلدی اوندن صكره توبه ایلدی آیا توبه ایلیدن
صكره هر بر مقامده اونگ شهادتی قبول اولنورمی یانه آیهٔ شریفه قبول
اولونماقده ظاهردر امام شافعی و علمای امامیه قران شریفه مطابق فتوی
و یروب قبول اولنماقه قائل اولوبلار امام ابو جعفر محمد باقرو ابو عبدالله
جعفر صادقدن قبول اولونماقه روایت اولنوبدر ..خلیفه ثانی‌عمر ابن‌الخطاب
زماننده (مغیرة ابن شعبه)بصرده والی اولان زماننده (ام جمیل حجاج ابن
عتیك) گ آروادیله زنا ایلدی اونگ غرفه‌سنگ مقابلنده اولان غرفه
ده دورت قرداش (۱) ابوبكره (۲) زیاد (۳) نافع (۴) (شبل)
(سمیه) ننگ اوغلانلاری‌هر بری‌بر آتادن مغیره‌نی زنا ایدن حالده رؤیت
ایله‌یلر بو واقعه‌نی خلیفه‌ننگ حضورینه اعلام ایتدیلر خلیفه مغیره‌نی و
شاهدلری مدینه‌یه احضار ایتدی اوچ قرداش (ابوبكره نافع شبل) شهادت
و یردیلر اما (زیاد) شهادتی‌كتمان ایتدی شهادتی كتمان ایتمكنگ سببی
بو اولدی كه‌زیاد او وقته‌حاضر دگلیدی خلیفه یازوب اونی حاضر ایتدی
كلوب مسجده مهاجر انصاریله ا كلشوب زیادی احضار بویوردی زیاد
گلنده مغیره دوروب اونگ قباغنه گیدوب دیدی ای زیاد قیامت كوندن
قورخوب منی رسوا ایتمه‌گل منی ام جمیل قارنینگ اوستنده كورمك
سنی شهادتویرمكه وادار ایتمسون و اللهی اگرسن منیم‌قارنمیله ام جمیل
قارنگ راسنده اولیدیگ گوره بیلمزدیگه‌بونیله سنیم آلتم اونگ فرجنه
داخل اولدی سن بوگا نجه شهادت و یرورسن اوندن صكره خلیفه‌ننگ
حضورینه گلدی خلیفه زیادی گورنده دیدی گوریرم بركشینی كه الله
تعالی بر مهاجر كشینی (یعنی مغیره)نی اونگ دیلنده ذلیل ایتمز اوندن

صكره زیاد گیدوب كتمان شهادت ایتدی بو قسم شهادت ویردی دیدی من
(مغیره و ام جمیل) ی هر ایكیسنی بر برده گوردیم مغیره‌ننگ صاغریسی قا
لخوب نفسلری او جالدی ام جمیلگ ایكی آیاغلاری (ایشك) گ
ایكی قولاغلاری‌كبی هوایه‌اوجالمشیدی مغیره‌ننگ خصیه‌لری‌ام‌جمیلگ ایكی
بودیننگ آراسنده حركت ایدیردی عمر دیدی كوردگ میل سرمه‌دانه
داخل اولان كبی داخل اولوب خارج اولوردی زیاد دیدی كورمدیم (عمر)
دیدی الله ا كبر اوندن صكره امر ایلدی او اوچ نفره حد (قذف)
وورديلار ابوبكره اصحاب پیغمبردن معتبر شخص اولدوقه گوره
خلیفه اونی توبه ایتمكه امر بویوردی ابو بكره دیدی منی توبه‌یه امر بو
یورماقدن مقصودگ اودر كه بوندن صكره منیم شهادتم قبول او
لنسون خلیفه دیدی بلی بله‌در ابو بكره دیدی من عهد ایدیرم بوندن صكره
شهادت ویرمیم والان شهادت ویریرم كه مغیره زنا ایلدی عمر قصد
ایتدی ایكنجی دفعه ابو بكره حد وورسون علی ابن ابیطالب او مجلسده
حاضرایدی عمره خطاب ایلیوب دیدی اگرسن ابو بكره‌یه دوباره حد
جاری ایده‌سن منده سننگ صاحبگ مغیره‌یه زنا حدینی جاری ایده‌رم
عمر ساكت اولوب ابو بكره‌دن ال چكدی . اوندن صكره عمر حجدن
اوتری مكه‌یه گیدوب اورا ده ام جمیلی كوروب تانیدی (ام‌جمیل معروفه
آروادلاردن اولماق سببنه عمر اونی تانیوردی) مغیره‌ده خلیفه‌ننگ یا
ننده حاضر ایدی بوزیمی مغیره‌یه دوتوب دیدی بو آروادی تانیورسن‌می ؟
مغیره دیدی بلی ام كلثوم علی‌ننگ قریدر خلیفه دیدی اوزبگی جهالله
و یرسن و اللهی منیم گمانم بو دگل كه ابو بكره سگا یالان یاغلامش او
لیدی هر بر وقت سنی كورنده خوف ایدیرم كه الله تعالی آسماندن
سگا برداش گوندروب منی هلاك ایتسون.. و بو قصه اختصارا (ابن خلكا
ننگ (وفیات‌الاعیان) آدلو تاریخندن نقل اولوندی بو قصه‌ده ابو بكره‌نی
توبه‌یه امر ایتمك دلالت ایدیر كه حد قذفدن صكره توبه ایدن

شخصگ شهادتی قبول اولنور اما امام ابو حنیفه او شخصگ شها دتنگ قبول اولو نمقنه فتوی ویرو بدر حددن صكره توبه ایده یا ایتمیه او نگ شهادتی قبول اولونمازدیو بدر اما كافر اگر كفر حالنده (قذف) ایلیه او ندن صكره كفرندن توبه ایده ابو حنیفه و سایر فقها او شخصگ شهادتنگ قبول اولونماقنه فتوی ویرو بلر بو فتوی امام ابو حنیفه‌دن چوخ تعجبدر امام ابو حنیفه اگر چه علم فقهه بحر محیط كمی احاطه‌سی اولان بر ذاتیدی اما من باب (ان الجواد قد یكبو) بعضی غیر معقول فتوی‌لر اوندن ظا هر اولو بدر ابن خلكان تاریخ (و فیات الاعیان) ده سلطان محمود غز نوی‌نگ ترجمه‌سنده ابو حنیفه‌دن نمار باره‌سنده بر فتوی نقل ایدوب اگرچه ابن خلكان موثق اهل تاریخدندر اما حقیر او فتوی نی امام ابو حنیفه‌یه اسناد ویروب قبول ایتمكدن اونگ قباحتنه گوره سكوت اختیار ایتمیشم هر بر شخص ایستیه او فتوایه مطلع اولماقه كتاب مذكوره رجوع ایتسون حقیر ابو حنیفه‌یه ایراد دوتوب اوگا عیب جولق قصد او لماماقنه گوره او فتوی‌نی بوراده نقل ایتمكدن اعراض ایتدیم . اما ابو حنیفه‌نگ بو مسئله‌یه متعلق اونگ فضل و كمالاتنه دلالت ایدن بر قصه‌سی واردر اونی بورا ده ذكر ایتمك فایده‌دن خالی دگلدر ابو حنیفه اول امرنده كوفه‌ده بر كوشه اختیار ایدوب احكام شرعیه‌دن سوال ایدنلره فتوی ویریردی او زمانده كوفه‌نگ امر قضاوتنه (محمد ابن ابی لیلی) مشهور فقهالردن مباشر ایدی واقعه‌یه باخوب حكم و یرن زمانده كوفه‌نگ مسجدینده اكثر ایدی بر كون مجلس حكمدن فارغ اولوب منزله كیدن زمانده یولنگ اثناسنده كوردی بر آروا د بر كشیه فحش ویروب دیور (ای ایكی زنا كارگ اوغلی) قاضی امر ایتدی او آروادی دوتدیلار قایدوب مسجده گیدوب محكمه سنده اكلشوب حكم و یردی او آرواده مسجده اباغ اوستنده ایكی حد قذف (یعنی ایكی هشتاددر تازیانه) وورد یلار بو مطلب ابو حنیفه‌یه یتشدی دیدی قاضی بو واقعه‌ده آلتی یرده خطا ایدو بدر (١) مجلس حكمدن دوروب گیدندن صكره همان حالده قایدوب گلوب اوراده اكلشمك (٢) مسجده حد

ورماق حال بوكه رسول خدا مسجده حد و رماقدن نهی بویو رو بدر (٣) آرواده اباغ اوستنده حد ورماق بلكه آروادلاره اوتو ران یرده لباسیله گرك حد وریلسون (٤) بر كلمه فحشه گوره ایكی حد ورماق اگر بر جماعتی بر كلمه ایله بر فحش ویرسه (مثلا بش نفره بر شخص دیه ای زنا كارلر) همان فحشدن اوتری او شخصه بر حد جاری اولنور اگر چه او آرواد او شخصگ آتا وآناسنگ هر ایكیسنی زنایه اسناد ویرو بدر اما بر كلمه ایله اولماق سببنه اوگا بر حد ورماق لازمیدی (علمای امامیه بو راده دیورلر اگر او جماعت هاموسی بر كه حدی مطالبه ایتدیلر او شخصه بر حد ورولور اما اگر تك تك گلوب حدی ایستدیلر اونده هر بریندن اوتری بر حد جاری اولنور) (٥) اگر ایكی حد ورماق بر شخصه لازم اولسه گرك بر حدی اوگا ورماق اوندن صكره ال چكمك تا اینكه اونگ آغریسی و یاره‌سی یاخشی اولسون اوندن صكره ایكنجی حد اوگا وریلسون قاضی ایكی حدی بری بریسنگ اوستندن اقامه ایتمكده خطا ایدو بدر (٦) هیچ بر شخص حدی مطالبه ایتمه‌مش قاضی‌دن اوتری اونی دوتوب گتوروب اوز یانندن حد ورماق جایز دگلدر) بو مطلب قاضیه یتشدی قاضی اونگ عیبی دیدكدن غضبلنوب قالخوب والی‌نگ حضورینه داخل اولدی دیدی كوفه‌ده بر جوان شخص واردر اونگ آدی‌نه ابو حنیفه دیورلر منیم حكملریمه معارضه ایدوب منیم خلافمه فتوی ویروب منگا طعن ورو بن منی خطایه اسناد ویریر خواهش ایدیرم اونی فتوی ویر مكدن منع بویورسگز والی ابو حنیفه‌یه حكم گوندروب اونی فتوی ویر مكدن منع بویوردی بر گون ابو حنیفه ابونده اوزی آروادی بر قزی برده اوغلی (حماد) اوتورمشیدیلر قزی آتاسندن سوال ایدوب دیدی من اوروجم دیشلریمگ آراسندن قان چیخدی او قدر آغزیمگ سوینی یره توكدیم تا اینكه قانگ علامتی كیدوب ایندی آغزیمگ سوبی اور حالتده‌در اگر بو حالده آغزیمگ سوینی اودسام اوروجهم باطل اولور یا نه

ابو حنیفه دیدی قزیم مگا امیرحکم ویرو بدر فتوی و برمیم‌قرداشگ (حماد)
دن سوال ایتگلن . حقیقتا بونه یوك فضیلتدر امام ابو حنیفه‌دن اوتری
قرآن شریفنگ امرینه اطاعت ایدوب ظاهر و باطنده اولوالامر ه اطاعت
ایتدی دین اسلام رواج تابوب ملت اسلامنگ کره ارضده منتشر اولماقه
همین اطاعت و اتفاق‌باعث اولدی مرور زمانیله ملت اسلام آراسنده نفاق
ظاهر اولوب آیهٔ‌شریفه‌ده تصرفلر اولندی اولوا الامردن‌علاحده معنالر استخراج
اولنوب اولوا الامرده فسق فجوری اوزلرینه شعار قرارو برمك سببنه ملت
اسلام گون به گون دالی کیدوب آز قالوبدر بنی اسرائیل هر بر برده ذلیل
و خوار اولـو نلار اگرچه بو مطلبلر طول‌اولدی اما فایده‌دن خالی دگلدر
فاتمق اصل‌مطلبه (آیه شریفه اگرچه آروادلاری قذف‌ایتمك بارەسنده‌در
اما کشیلرینده (قذف) ایدوب زنایه یا لواطه اسناد ویرمك بدون تفاوت
آروادلارکمیدر . همینکه ذکر اولنان (قذف) آیه‌سی نازل اولدی
رسول خدا منبرده آیه‌نی خلقه اوخودی (عاصم ابن عـدی انصاری)
ایاغه دوروب عرض ایلدی یا رسول‌الله الله تعالی منی سگا فدا ایلسون
بر کشی اوز آروادیله بر اوزگه کشینی زنا حالتنده لوره اگر
گلوب خبر ویرسه اوزی فاسق وشهادتی رد اولنوب هشتاد تازیانه
اوگا وروولاجقدر یا اگر اونی اولدیرسه سزده اونگ عوضنده
او شخصی اولدرەجکسگز یا اگر ساکت اولوب دورسه نهایت غیظ
ایلن ساکت اولاجقدر یا اینکه اگر گیدوب دورت نفر شاهد
گتورسون اوکشی عملندن فارغ اولوب گیدەجکدر . اوندن صگره (عاصم)
دعا ایلیوب دیدی الهی بردن اوتری بو مطلبی واضح و آشکار ایتگلن
مسجده‌دن خارج اولوب کیتدی (هلال بن امیه) اوگا مقابل گلدی عاصم
دیدی نه خبر وار گدر هلال دیدی چوخ یمان خبر واریمدر آروادیم
(خوله) نگ قارنینگ اوستنده (شریك ابن سحما) نی زنا حالتنده
کوردیم (هلالنگ آروادی خوله همین عاصمگ قریندی) عاصم
بونی ایشدن کمی دیدی واللهی من بوندن خوف ایدیردیم نه تیز مبتلا

اولدیم او شیئه که اوندن خوف ایدیردیم کیدوب رسول خدایه بیان
ایتدیلر خوله‌نی احضار بیوروب خوله انکار ایتدی دیدی ملیم اریم
هلال اوری (شریك)ی ایوینه یول ویروب قوناق کتورو بدر ایمدی
بلمیورم آیا غیرت اوگا یوز ویروبدر یا اینکه طعامدن اوتری
بخل ایدوب مگا بو قبیح اولان عملی اسناد ویریر هلال دیدی بونلار
اهو سوزلردر من شریکی خوله‌نگ قارنینگ اوستنده گوردیم رسول
خدا ایستدی هلاله حد (قذف) جاری ایتسون بوندن بوبله گلن آیه
(لعان) بارەسنده نازل اولدی (لعان) یعنی ار و آرواد بر برینه
لعنت ایتمك اونـگ مسئله‌سی بوبله‌در اگر شخص اوز آروادینی زنایه
اسناد ویره دورت نفرشاهدی اولمسه اونلاری کتوروب مسجدده منبر
و محراب یانده ساخلیورلار اول کشی دورت دفعه شهادت ویرورکه
من بو سوزیمده دوغرو دیلردنم بشنجی دفعه دیر الله تعالی نگ
لعنتی مگا اولسون اگر من یالان دیلردنم همینکه کشی فارغ اولدی
اوندن صگره آرواد دورت دفعه آند ایچوب شهادت ویروب دیر ملیم
و اریم یالان دیلردندر بشنجی دفعه دیر الله تعالی‌نگ غضبی مگا اولسون
اگر میم بو اریم دوغرو دیلردن اولمش اولسه همینکه بو صورتیله
(لعان) ایلیوب فارغ اولدیلار اونلرگ نکاحی باطل اولوب او
آرواد او کشیه همیشه حرام اولور دوباره اونی ایستسه اوزینه آرواد
ایتمکه جایز دگلدر اگر او حالده اوشاقی اوزیندن نفی ایتسه
اوشاقده آناسنه ملحق اولوب آناسنگ اوغلی اولور بو دورد
(لعان) آیه‌سی ذکر اولنور)

٧) (**وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ**)او شخصلر یکه اوز آروادلارینی‌زنایه اسناد و برەلر اما اونلاردن
اوتری هیچ بر شاهد اولمیه مگر اوز نفسلری (**فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ**)او کشیلرگ‌هر بر نفری آروادینی‌زنایه
اسنادو برنده کرك‌دورت دفعه آند ایچوب شهادت و برسون که دوغرو دیلردندر

٧) وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ۞

٨) وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَةَ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ۞

٩) وَيَدْرَؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِ اِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ۞

١٠) وَالْخَامِسَةَ اَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ عَلَيْهَا اِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۞

١١) وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ۞

(شهادتنگ صورتی کرك بویله اولسون کشی دیسون شهادت ویریرم اللّٰه‌تعالی‌دن اوتری که‌من آروادیمی زنابه اسناد ویرمکده دوغرو دیگان‌دنم)

٨) (وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ) بشنجی دفعه بویله دیور اگرمن یالان دیگانلردن اولسم الله تعالی‌نک لعنتی مگا اولسون

٩) (وَيَدْرَؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِ اِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ)(همینکه آروادگ زناسنه قباقده ذکر اولنان کبی اری شهادت ویردی اگر آرواد سکوت ایلیوب یا اقرار ایلسه او وقتده آرواده حد وور یلور اما اگر ایستمسه اوزیدن حدنی دفع ایتمکه کرك اوده ارینگ یالانچی اولماقه دورت‌دفعه شهادت ویرسون‌نجه که بویوریر) عذابی آروادد‌ن دفع ایدر بوکه دورت دفعه شهادت و یرسون الله تعالی‌دن اوتری که منیم اریم یالانچیلر دندر (شهادتنگ صورتی کرك بویله اولسون آرواد دیر شهادت ویریورم الله تعالی‌دن اوتری منیم اریمنی زنابه اسناد ویرمکده یالانچیلردندر)

١٠) (وَالْخَامِسَةَ اَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ عَلَيْهَا اِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) بشنجی دفعه آرواد شهادت ویروب دیور اگر منیم اریم دوغرو دیگانلر دن اولسه الله تعالی‌نک غضبی مگا اولسون

١١) (وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) اگر اللّٰه‌تعالی‌نگ فضل و رحمتی سزه اولماسیدی هر آینه سزه تیزلیکله عذاب کوندرردی لکن الله تعالی سزگ قبیح عمللرگزه پرده چکوب لعان سببنه حدنی سزدن دفع ایلدی (وَاَنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ)و در حقیقت الله تعالی توبه ایدنلرگ توبه سنی قبول ایلیندر موافق حکمت هربر معصیتدن اوتری بر حد قرار ویروبدر (همینکه بو آیة شریفه‌لر لعان خصوصنده نازل اولدی رسول خدا (هلال) و اونگ آروادی (خوله) آراسنده لعان حکمنی جاری ایدوب هر ایکیسی موافق مضمون

آیة شریفه شهادت و یردیلر رسول خدا اونلارگ بری برندن تفریقه و اوشاق اولسه او اوشاق‌ده هلال ه ملحق اولماماقه حکم بیوردی (رسول خدا صلی‌الله علیه وسلم) بر سفره یا بر غزوه‌یه گیدنده آروادلارینگ آراسنه قرعه آتاردی قرعه هر برینه دوشسه‌دی اونی اوزیلان او سفره آپاریردی (بنی‌المصطلق) غزوه‌سنه گیدنده قرعه آتوب عایشه‌یه دوشدی عایشه‌نی اوزیلن آپاردی او غزوه‌یه گیدوب امر غزوه‌دن فارغ اولوب قایدوب مدینه‌یه گلنده مدینه‌نگ یاخون لقنده بر منزلده دوشدیلر او وقتده عایشه‌نگ یاشی آز اولماق جهتنه بدننده چندان آغرلق اولمیوب هودجك ایچنده اونی دوه‌نگ اوستنه قویوب و یندیریردیلر اوگیجه او منزلده قالوب صبحدن قباق کوچ ایدوب یولا دوشمکه اعلام اولندی عایشه دوروب قضای حاجتدن اوتری قوشوندن کنار اولوب فارغ اولاندن صگره قایدوب منزله گلوب ایستدی هودجه داخل اولسون یاخه‌دی گوردی بوینده اولان گردن بندی دوشوبدر قایدوب قضای حاجت محلنه اوراده گردن بندینی اوتری آختارماقه مشغول اولان زمانده عایشه‌نگ هودجنی گوتوروب دوه‌نگ اوستنه قویدیلار عایشه‌نك بدنی یونگول اولماق سببنه هودجگ داخلنده اولوب اولماماقه ملتفت اولمیون یولا دوشدیلر عایشه گردن بندینی تابوب قایدوب منزله گلوب گوردی هودجنی گوتوروب یولا دوشوبلر عایشه همان منزلده اگلشدی بو خیالیله که اونی آختاروب عنقریب اونگ دالنجه گلورلر اوراده اگلشن حالده یوخو اوگا غالب اولوب یاتدی (صفوان ابن معطل سهمی) قوشونگ ساقه‌سنه ماموریدی اگر قوشون اهلندن یا برشیلرندن قالمش اولسه گوتوروب قوشونه یتورسون همینکه صبح ایشقلاندی (صفوان) قوشونگ دوشن یرینه یاخوب بر قارالتی گوردی یاخون گیدوب گوردی بر شخص یاتوبدر‌سس ووردی (ای‌یاتان!) عایشه یوخودن او یاندی عایشه‌نگ سسندن اونی‌تانیدی (او وقتده حجاب آیه‌سی نازل اولمشیدی وحجاب نازل اولماقدن قباق

صفوان عایشه‌نی گورمشیدی) صفوان عایشه‌نی گورن کمی (انا لله وانا الیه راجعون) دیدی (صفوان) عایشه ایله برکلمه دانشمیوب دوه‌سی یاتزدیروب عایشه گلوب دوه‌یه سوار اولدی دوه‌نگ جلووندن دوتوب چکوب هوانگ ایسی وقتده‌که قوشون دوشمشیدی گلوب یتشدی قوشون اهالی عایشه‌نی بو حالیله گورنده منافقلردن اوتری بردست آویز اولوب منا قویدیلار عایشه‌یه تهمتلر یاغلامافه گلوب مدینه‌یه وارد اولدیلر خلقنگ آراسنده عایشه‌نگ سوزی دانشقه دوشدی اول اوگا تهمت یاغلیان (عبدالله بن ابی) منافقلرگ باشیدی اوندن صگره زیدبن رفاعه حسان ابن ثابت شاعر مسطح ابن اثاثه ابو بکرگث خاله‌سی نوه‌سی وآروادلاردن (حمنه جحش) قزی بر پاره بونلاردن باشقه شخصلرده بونلاره تابع اولوب تهمت یاغلامافه شریك اولدیلار عایشه مدینه‌یه وارد اولاندن صگره ناخوش اولدی بو سوزلردن خبرسز ایدی الا اینکه رسول خدانی اوزینه بی‌میل گوریردی گاه گاهی گلوب قاپوده دوروب دیوردی ناخوشگر نجه‌در عایشه ناخوشلقدن ضعیف اولدی قبافده ذکر اولنان مسطحگ آناسی (ابو بکرگ خاله‌سی قزی) عایشه‌نگ خدمته مشغول ایدی بر دفعه قضای حاجتدن اوتری منزلدن خارج اولوب قایدوب گلن وقتده مسطح اناسنگ آیاغی لباسنه ییلیشوب (ییرشوب) یره یخلدی آیاغه دوروب دیدی لعنت اولسون مسطحه عایشه دیدی نه یمان سوز دانشدگ برکشیکه بدر غزوه‌سنده حاضر اولسون اوگا لعنت ایدیرسن دیدی مگر ایشیتمیوبسن مسطح سنگ حقگده نه دیور سگا بویله افترالر یاغلیور احوالاتی عایشه‌یه نقل ایتدی عایشه‌نگ مرضی دخی‌ده شدت ایلدی رسول خدا عایشه‌نگ احوالنی سوروشماقه گلنده عایشه رسول خدادن اذن آلوب آتا آناسنگ یاننه گیتدی تا اینکه بو احوالاتدن درست یا خبر اولسون آتاسنگ منزله گیدوب آناسندن بو خبری سوال ایتدی آناسی دیدی قزیم صبر ایلیوب اوریگه غصه‌نی یول ویرمه هر بر خوش صورت و صاحب جمال آروادیکه ارینگ یاننده

محبوبه اولوب اونگ گوندشاری اولدی اوندن اوتری بویله سوزلر دیرلر تا اینکه اونی ارینگ گوزیندن سالوب ارینی اوگا بی میل ایتسونلر عایشه منا قویدی آغلاماقه رسول خدا ایشه‌نگث امرینده متحیر قالوب بیلمه‌دی نه ایلسون علی‌ابن ابی‌طالب و اسامةابن زید هر ایکیسنی چاغروب اونلاریله مشورت ایتدی اسامة دیدی یا رسول‌الله عایشه هر بر عیبدن پاك و منزه‌در من اونده خیردن باشقه هیچ برشیئه عالم دگلم اما علی‌ابن‌ابی‌طالب عرض ایلدی یا رسول‌الله الله تعالی سگا تنگ دوتمیوب عایشه‌دن باشقه آرواد چوخدر دگل عایشه مگر سنگ نعلینگ برباغی نه‌دن اوتری سن اوز یگه بو قدر تنگ دوتورسن (ام ایمن ، بریره) دن سوال ایتگلن حقیقت حالی سندن اوتری نقل ایلسون رسول خدا بریره‌نی چاغروب دیدی ای بریره آیا سنی شکه سالان برشی عایشه‌دن گوروبسن‌می ؟ بریره دیدی آند اولسون الله تعالی‌یه که سنی حق اولان پیغمبر گوندرو بدر من عایشه‌دن هیچ برشی گورمه‌مشم مگر اینکه سنی آز اولان قزدر ایوده خمیر اولانده دیوریك اوگا خمیردن متوجه اولسگلن اونی یوخو دوتوب یاتار کیچیلر گلوب خمیری یورلر (بو یره اشاره ایدیرکه سفرده‌ده اولان وقتده‌ده همان گیجه‌ده اونی یوخو دوتوب یاتوبدر و خلق دین سوزلرگ هیچ بریسی اونگ حقنده سزاوار دگلدر) اوندن صگره رسول خدا ابو بکرگ ایویه عایشه‌نگ یاننه گیدوب بیوردی ای عایشه سنگ حقگده سگا فلان چور سوزلر یتشوبدر اگر سن او سوزلردن پاك و بی عیب سن الله تعالی سنگ پاك اولماقیگه شهادت ویره‌جکدر اما اگر بر عمل قبیح گناهه مباشر اولدیسن الله تعالی‌دن طلب مغفرت ایدوب توبه ایتگلن وقتیکه گناه کار او زگناهنه اقرار ایدوب توبه ایتسه الله تعالی‌ده اونگ توبه‌سنی قبول ایلیوب گناهنی باغشلار رسول خدا بو سوزی بویوراندا عایشه‌نگ گوزینگ یاشی قورودی دخی برقطره یاش گوزیندن خارج اولمادی یوزینی آتاسی ابوبکره دوتوب دیدی منم عوضمدن رسول‌خدایه جواب

١٢) اِنَّ الَّذِينَ جَآؤُا بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَاتَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْاِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ

ویرگلن ابو بکر دیدی من نه جواب ویریم اوندن صکره آناسنه دیدی آنا
سیده دیدی منیم رسول خدایه جواب ویرمکه بر سوزیم یوخدر عایشه
او وقتده یاشی آز اولماق جهتنه قرآن شریفدن چوخ بیلمزیدی آخر
الامر اوزی لابد قالوب عرض ایلدی یا رسول‌الله من بیلورم خلق دین
سوزلر سزگ نفسیگزده قرار دوتوب تصدیق ایدوبیگز اگر من دیمگه
او امردن پاك و مبرایم الله تعالی اوزی عالمدر که من پاك و مبرایم
اما سز منی تصدیق ایتمیه‌جکگز اگرمن او امره اقرار ایلیم الله تعالی
عالمدر که من او امردن مبرایم سز منی تصدیق ایده‌جکگز هیچ
بر سوزیم یوخدر دیمه‌گه مگر یوسفگ آتاسنگ سوزی که یوسفگ
آیریلغنه مبتلا اولاندە دیدی (گوزل وجهله صبر ایده‌رم سز دین
سوزلره الله تعالی‌دن کومکلك ایستیورم) منده بو سوزی دیوب صبر ایده‌رم
اوندن صکره عایشه رخت خوابنگ اوسته دوشوب آغلاماقی باشلادی رسول
خدا همان مجلسدن دورمامشدیکه الله تعالی بویدن صکره گلن
اون سکز (١٨) آیەنی عایشه نگ طهارت فیلنده پاك اولماقنده نازل
بیوردی)

١٢) (اِنَّ الَّذِينَ جَآؤُا بِالْاِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) (یامحمد) درحقیقت
او شخصلر بیکه (عایشه) حقنده بهتان و افترا سوزلر گتوروب اوگا
یالان یاغلادیلار اونلار بر جماعتدر سزگ اوزگردن (لَاتَحْسَبُوهُ شَرًّا
لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) او یالان یاغلاماقی اوزگردن اوتری شر و
یمان گمان ایتمیگ بلکه اوسزدن اوتری خیردر الله تعالی اوندن او
تری سزه بیوك اجر وثواب ویروب منافقلری دنیاده رسوا ایدوب آخرتده
عذاب ایده‌جکدر (لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْاِثْمِ) یالان یاغلیان
شخصلرگ هر برندن اوتری یالان یاغلیوب کسب ایلدیکی گناهگ
جزاسی واردر الله تعالی اونلارگ هر برینگ (عایشه)یه یاغلیان بهتان و
یالانگ قدرنجه اونلاره عذاب ایده‌جکدر (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ

لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۞
١٣) لَوْلَا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هٰذَا اِفْكٌ مُبِينٌ ۞
١٤) لَوْلَا جَآؤُا عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ فَاِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَآءِ فَاُولٰٓئِكَ عِنْدَ اللّٰهِ

لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ) او شخصیکه یالان دیلاردن (عبدالله ابن ابی منافق)
او یالانگ بیوکنه مباشر اولدی اوندن اوتری آخرتده بیوك اولان عذاب
واردر

١٣) (لَوْلَا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ
خَيْرًا) زمانیکه سز مسلمانلار بو یالان سوزلری ایشیدیگز نه دن اوتری
مؤمن کشیلر و مؤمنه آروادلار او یالان سوزی ایشیدندن صکره اوز
نفسلری یرنده او لان شخصلرگ بارەسنده (عایشه و صفوان) یاخشی
گمان ایدوب او سوزی قبول ایتمیوب انکار ایتمدیلر (وَقَالُوا هٰذَا
اِفْكٌ مُبِينٌ) گرك دیەیدیلر بو سوز ظاهر و آشکار اولان بهتان و افترادر
(مومن شخص برعلاحده مومن شخصگ حقنده یمان سوز ایشیدنده
گرك حسن ظن ایدوب او سوزی انکار ایتسون نجه که ابو ایوب
انصارینگ آروادی انکار ایتدی ابو ایوب آروادینه دیدی گوریرسن
خلق عایشه‌دن اوتری نه سوزلر دیورلر آرواد دیدی اگر سن (صفوان)
یرنده اولسیدگ ایا رسول خدا حرمنه خیانت ایتمك فکرنده اولوردگ
یا نه ابو ایوب دیدی البته اولمازیدیم آرواد دیدی اگر منده عایشه یر
نده اولسیدیم هیچ وقت رسول خدایه خیانت ایتمزیدیم عایشه مندن
صفوان سندن یاخشی در هیچ وقت اونلاردن بویله خلاف عمل
صادر اولماز

١٤) (لَوْلَا جَآؤُا عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ) اگر اونلارگ (عایشه)
بارەسنده دین سوزلری دوغرو دریسه نه‌دن اوتری دیدیکی سوزلرینه دورت
نفر شاهد گتورمیورلر تا اینکه اونلارگ سوزلرینگ دوغرو اولما
قی معلوم اولسون (زنایه اسناد ویرمکگ دوغرو یالان اولماقی دورت
نفر شاهدگ اولوب اولماماقنه موقوفدر اگر دورت نفر شاهد اولدی
زنا ثابت اولوب اگر دورت نفر شاهد اولمادی زنا ثابت اولمیوب دیلنلرگ
سوزی یالان اولور) (فَاِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَآءِ فَاُولٰٓئِكَ عِنْدَ اللّٰهِ

هُمُ الْكَاذِبُونَ ۞

١٥) وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِيمَا اَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۞

١٦) اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيمٌ ۞

١٧) وَلَوْلَا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَا سُبْحَانَكَ هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ۞

١٨) يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۞

هُمُ الْكَاذِبُونَ) زمانیكه او افترا یاغیانلار دورت نفر شاهدلری كتورمدیلر پس اونلار الله تعالی یاننده البته یالانجیلردرلر

١٥) (**وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ**) اگر الله تعالی‌نڭ فضل ومرحمتی دنیا و آخرتده سزه شامل اولماسیدی (دنیاده هر بر قسم نعمتلر ویروب ازجمله توبه‌دن اوتری سزه مهلت ویرمك آخرتده سزه رحم ایدوب گناهلری باغشلاماق) (**لَمَسَّكُمْ فِيمَا اَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ**) هرآینه الله‌تعالی‌نڭ بو تفضلی سزه‌اولماسیدی (عایشه) حقنده یالان و بهتان سوزلره داخل اولماقگزدن اوتری‌سزه بیوك عذاب یتشوردی

١٦) (**اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ**) الله تعالی سزه عذاب گوندربردی اوندن اوتریكه او یالان سوزی دیدگزه سالوب بری برندن اخذ ایدوب بو شخص‌او شخصه او شخص بر علاحده شخصه دیوب یالان سوزی داشقه سالدگز (**وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ**) دیورسگز آغزگزده بر سوزیكه اوگا هیچ بر علمگز یوخدر (انسان علمی اولمیان سوزی‌داشماق‌نهایت قبیح اولانشیدر) (**وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا**)عایشه‌نگ حقنده دین سوزی بركوچك و حقیرگناهسز شی حساب ایدیرسگز (**وَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيمٌ**) و حال آنكه او سوز الله تعالی یاننده چوق بیوك و گناه كبیره‌در

١٧) (**وَلَوْلَا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَا**) زمانیكه او سوزی ایشیتدیگزنه‌دن اوتری دیمه‌دیگز (یعنی گرك دیدگزكه بزدن اوتری او بارده داشماق لایق و سزاوار دگلدر (**سُبْحَانَكَ هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ**) گرك بویله دیدگز الهی سن هر بر عیب‌دن پاك و منزه‌سن بو سوز (عایشه حقنده) بیوك بهتاندر هیچ وقت بویله امر واقع اولمیوبدر

١٨) (**يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ**)

١٩) وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۞

٢٠) اِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ اٰمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۞

٢١) وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللّٰهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ۞

٢٢) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۞

الله تعالی سزه موعظه ایدیر اگر مؤمن‌سگز بوندن صگره نقدر كه دنیاده حیاتگز واردر عایشه حقنده دین سوزگ مثلنی هیچ بر شخصدن اوتری دیمه‌سگز

١٩) (**وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ**) الله تعالی سزدن اوتری احكام شریعتی و یاختی موعظه‌لر و گورل آدابلر بیان ایدوب سزه تعلیم ایدیر الله تعالی هر بر شیئه عالم در او سندن صادر اولوب وجوده گلن عمللر هاموسی حكمت اوزره صادر اولور

٢٠) (**اِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ اٰمَنُوا**) در حقیقت او شخصلریكه دوست دوتوب و ارادەلری اودركه عایشه‌یه اسناد ویرلن عمل‌قبیح مؤمنلرگ آراسنده شیوع تاپوب مشهور اولسون (**لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ**) اونلاردن اوتری هم دنیاده و هم آخرتده اذیت ویرن عذاب واردر (اما دنیاده حد ورماق‌عبدالله ابن ابی و حسان ثابت و مسطح ابن آثاثه رسول خدا اونلارگ‌هر برینه هشتاد تازیانه حد (قذف) وردی (صفوان ابن معطل) عبدالله ابن ابی منافقگ بوزیندن برقلیج وردی عبدالله‌گ گوزی كور اولدی و اما آخرتده‌جهنم عذابی‌واردر) (**وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ**) قبلرده اولان سرلره و بو قبیح عملگ نشر اولماقنی دوست دوتان شخصلره الله تعالی عالمدر اما سز او نلاره عالم دگل‌سگز

٢١) (**وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ**) اگر الله تعالی‌نڭ فضل و رحمتی سز (مدینه اهلنه) اولماسیدی هرآینه عایشه‌نگ بو امرندن اوتری سزه عذاب گوندربردی (**وَاَنَّ اللّٰهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ**) در حقیقت الله تعالی سزلره مهربان و رحم ایلیندر

٢٢) (**يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ**) ای ایمان كتورن شخصلر شیطانگ آثارینه وگیدن یولنه تابع اولمیگ (یعنی عبدالله ابن ابی منافقگ دیدیكی سوزینه تابع اولوب سزده

اونك كمی عائشه حقنده باطل سوزلر دیمك (وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ) هر بر شخصکه شیطانك (عبدالله ابن ابی گ) یولنه تابع اولسه در حقیقت شیطان قبیح سوزلری دیمکه امر ایدیدر (وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَى مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا) اگر الله تعالینك فضل و رحمتی سز عائشه‌یه یالان باغیانلاره توبه ایتمکگزگ سببنه شامل اولماسیدی هرآینه هیچ بر نفر سزدن نجات تاپمازیدی (وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ) لكن الله تعالی هر کیمسه‌نی ایسته‌یه سزلردن توبه سببنه گناهدن پاك ایدوب نجات و یریر (حسان ابن ثابت مسطح ابن اثاثه برده حمنه جحش قزی) توبه ایدوب نجات تاپدیلار اما عبدالله ابن ابی نفاقده باقی قالوب دنیادن کوچدی) (وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) الله تعالی سزگ سوزلرگزی ایشیدوب قلبلرگزده اولان خیر و شری عالمدر

٢٣) (وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ) (مسطح ابن اثاثه) ابو بکرگ خاله‌سی اوغلی او زیده مهاجرلرگ فقراسندن اولماق جهتنه ابو بکر اونگ مخارجنه کفیل اولمشیدی همینکه عائشه بارەسنده اوندن نالایق سوزلر ظاهر اولدی ابو بکر آند ایچدی دخی مسطحه انفاق ایتمه‌ون الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده ابو بکری آند ایچمکدن نهی ایدوب مسطحه انفاق ایتمکه امر بویوریر آیه‌نگ معناسی بویله‌در بویوریر) سز مومنلردن مالدار وسعت صاحبی اولان شخصلر (ابو بکر) آند ایچمه‌سونلر (أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) یوندن اوترکه اوز خویش اقوامارینه و فقیرلره مهاجرلره الله تعالی یولنده انفاق ایتمه‌سونلر (یعنی ابو بکر (مسطح) ه انفاق ایتمه‌مکه آند ایچمه‌سون) (وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا) کرك باغشلیوب کچشت ایتسونلر (خصوصا توبه ایلیدن صکره) (أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ) آیا دوست دوتمیورسگز که سزه ظلم ایلین

وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَى مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۞

٢٣) وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ۞

شخصلری باغشلاماقگ سببنه الله تعالی دخی سزی باغشلاسون (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) الله تعالی باغشلیوب بنده‌لرینه رحم ایلیندر سزده الله تعالی صفتنده اولوب باغشلاماقی اوزگزه عادت قرار ویرگ (رسول خدا بو آیه‌نی ابو بکره اوخودی ابو بکر دیدی بلی دوست دوتورام الله تعالی منی باغشلاسون و اللهی نه قدر عمریم وار در مسطحه انفاق ایدرم

٢٤) (إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ) در حقیقت او شخصلر یکه عفیفه و هر بر عمل قبیحدن غافل اولوب مومنه آرواداری زنایه اسناد ویرسونلر (نجه که عائشه‌نی اسناد ویردیلر) (لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) او شخصلره هم دنیاده وهم آخرتده لعنت اولنور (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) واونلاردن اوتری آخرتده بیوك اولان عذاب واردر

٢٥) (يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) اونلاردن اوتری بیوك عذاب واردر او گونده که قیامت کونی عائشه و اوندن باشقه مومنه) آرواداری زنایه اسناد ویرنلرك دیللری اللری آیاغلاریکه اونلارگ ضررینه شهادت ویرورلر او عمللرگ سببنه او عمللری کسب ایدیردیلر (یعنی عائشه‌نی زنایه اسناد ویرمك)

٢٦) (يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ) قیامت گوننده الله تعالی بهتان ایدنلره اونلاردن اوتری ثابت وحق اولان جزالرینی یتوریر (وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ) قیامت کوننده عالم اوله‌جقلارکه در حقیقت حق و آشکار اولان معبود الله تعالیدر هر بر شیئگ وجودی و عدمی اونگ قدرتنده‌در

٢٧) (الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ) خبیث و مردار اولان سوزلر (زنایه یاغیر زنایه اسناد ویرمك) خبیث ومردار شخصلردن اوتری اونلردن ظاهر اولور که قبیح عمللرگ صاحبی اولسونلار (نه اینکه عائشه وصفوان کمی شخصلردن (وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ) خبیث و مردار اولان شخصلر خبیث و مردار

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۞

٢٤) إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۞

٢٥) يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

٢٦) يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ۞

٢٧) الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ

وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ اُولٰٓئِكَ مُبَرَّؤُنَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۞

٣٨) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَاْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلٰٓى اَهْلِهَا

اولان سوزلری آختاروب دانشورلار (نجەكە عبدالله ابن ابی و اوندن باشقه منافقلر دانشدیلار) (**وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ**) پاك اولان سوزلر پاك شخصلرەدر و اونلردن ظاهر اولور (اما خبیث اولان سوزلری پاك اولان شخصلرگ حقنده دیمك بیوك ظلمدر) (**وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ**) هایله پاك اولان شخصلر پاك سوزلری دانشورلار (نجەكە ابوایوب و اونك آروادی و اونلاردن باشقه مومنلر عایشه حقنده خبیث اولان خبری قبول ایلمیوب یاخشی وگوزل سوزلر دانشدیلار) (**اُولٰٓئِكَ مُبَرَّؤُنَ مِمَّا يَقُولُونَ**) خبیث و یمان سوز اسناد ویرلن شخصلر خبیث شخصلرگ دین سوزلریندن پاك و مبرادرلر (هیچ بر وقت عایشه و صفوانلردن بر خلاف عمل صادر اولمیوبدر) (**لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ**) عایشه و صفوان و اونلارگ مثلی شخصلردن اوتری الله تعالی بانده باغشلانوب جنته داخل اولوب خیر و برکتلو اولان روزیلر واردر (عایشەنگ حقنده نازل اولان (اون سكز) آیەلر تمام اولدی اگر قرآن شریفگ آیەلرینه بربه بر باخوب عاصیلر بارەسنده نازل اولان عذابلره فكر ویرلسه هیچ بریسی عایشەیه بهتان ایدنلرگ بارەسنده وعده ویریلن عذابلره مقابل اولا بیلمز بو دكل مگر آدم اولادینگ آغاسی رسول اكرم صلی‌الله علیه وسلمگ شاءن و مرتبەسنك اوجالقندن اوتری هر بر شخص ایسته‌یه رسول خدانك شان حلاله عظمت و شوكتنه مطلع اولماقه عایشه بارەسنده نازل اولان (١٨) آیات بیناته فكر ویروب‌تامل‌ایلسون نجه اللهتعالی‌اونگ حرم محترمەسنك بارەسنده غضب ایلیوب و نجه تهمتی اوندن گوتورمكده تاكید و مبالغه ایدوبدر بوندن بوبله گلن آیەلرده الله تعالی اخلاق حسنه و ادب كریمه برلرو تعلیم بویورر)

٣٨) (**يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَاْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلٰٓى اَهْلِهَا**) ای ایمان گتورن شخصلر اوز ایولرگردن باشقه علاحده ایولره داخل اولمیگ تا اینكه فكر ویروب باخوب گورگ اگر ایو صاحبی ایوده اولسه اوندن اذن آلوب ایوگ

اهلنه سلام ویروب اوندن صكره داخل اولگ هیچ برشخصگ ایوینه بی اذن داخل اولمیگ (**ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ**) سزگ بو اذن آلوب داخل اولماقیگز اوزگه ایولرینه سزدن اوتری یاخشیدر شاید متذكر اولوب فكر ویروب اونگ یاخشی اولماقنی بیلوب عمل ایلیەسگز

٢٩) (**فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا اَحَدًا**) اگر اوزگه ایولرینه گیدوب او ایوگ اذن ویرنلرینی برنفر تاپماد یگز دیانوب صبر ایلیگ (**فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْ**) او ایوه داخل اولمیگ تا اینكه ایو صاحبلریندن برنفر اذن ویرن تا بیلوب سزه اذن ویرسون همینكه اذن ویربلدی اوندن صكره داخل اولگ (**وَاِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ اَزْكٰى لَكُمْ**) اگرسزه ایوه داخل‌اولماقه اذن ویریلمیوب دیلدی‌سزه قایدگ او وقتده داخل‌اولماقه اصرار ایتمیوب قاپوده دورمیوب آجقگزگلمیوبن قایدوب گیدگ بو قایدوب گیتمك سزدن اوتری پاك و یاخشی‌در سزگ انسانیت عالمنه داخل اولوب مرتبهٔ كماله یتشوب سینه گزگ سلامت اولماقنه دلالت ایدر (**وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ**) الله تعالی عالم‌در كه سزه امر اولنان شیلرگ هانسی عمله گوروب و هانسی ترك ایلیورسگز

٣٠) (**لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ**) هیچ بر گناه یوخدر سزه او ایولره داخل اولماقده كه او ایولرده سزدن اوتری منفعت واردر و او ایولر اهل عیالیله ساكن اولماقن اوتری بنا اولونمیوبدر (مثلا كاروانسرالر حماملر دكانلر و عر او منزلیكه عموم خلقگ منفعتدن اوتری بنا آلیش ویریشدن اوتری بنا اولنمش اولا اونلاره داخل اولماقده اذن آلماق لازم دكلدر) و بو منزللره داخل اولماق گرك برعلاحده یمان غرضیله قبیح عمللردن اوتری‌اولماسون) (**وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ**) الله تعالی عالم‌دركه او منزللره داخل

ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۞

٢٩) فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا اَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَاِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ اَزْكٰى لَكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ۞

٣٠) لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ۞

٣١) قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ۞

٣٢) وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ۞

اولانده نه عرضه داخل اولورسگز هر بر عرضیکه اونی آشکار ایدوب یا کیزلدمسگز الله تعالی او نلاره عالمدر

٣١) (قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ) (یا محمد) دیگل مومنلره کوزلرینی اورتوب الله تعالی حرام ایتمش شیلره باقماسونلار (علامهٔ زمخشری تفسیرکشافده دیور محرم آروادلارگ یوزلریدن باشقه‌ده توبلرینه سینه‌لرینه و امجکلرینه و بارولرینه و سافلرینه و آیاغلرینه باقماق جایزدر اما بیگانه آروادلارگ (ایکی رو اینگ برینه گوره) فقط یوزلرینه و اللرینه آیاغلارینه باقماق‌جایزدر (وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ) که مومنلره دیگل یا محمد اللرینی زنا و لواط ایتمکدن حفظ ایدوب ساقلاسونلار (ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ) کوزلرینی و آلتلرینی حرامدن حفظ ایتمك اونلاردن اوتری گناهه مرتکب اولوب چرکین اولمامدن پاکیزه راقدر (اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ) درحقیقت مؤمنلرگ هر بر عمللرینه و احواللرینه الله تعالی خبردار و عالمدر هیچ بر عمللری الله تعالی‌یه مخفی قالان دگلدر

٣٢) (وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ) دیگل مومنه آروادلاره (یا محمد) او نلارده کوزلرینی حرامه باقماقدن اورتوب زنایه واقع اولماقدن (*) فرجلرینی حفظ ایتسونلر (وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا) آروادلار بیگانه کشیلردن اوتری زینت و وربلن اعضالرینی ظاهر و آشکار ایتمسونلر مگر اواعضالریکه اونلارگ آشکار اولماقلقه عادت جاری اولوب اونلاری بیگانه کشیلردن اوتری ظاهر ایتمك جایزدر (علمای تفسیر دیورلر محل زینت آروادلارده ایکی قسمدر بری زینت ظاهری (یوز ، ال وآیاغ) بو نلاری آیهٔ شریفه‌یه گوره بیگانه شخصلره آشکار ایتمك جایزدر ایکنجی

(*) فید (کیشینگ وآ روتك آلتلرینگ عرب دیلنده علاحده مخصوص آدلاری واردر اما فرج لفظی هر بیکیسنه اطلاق اولنور)

وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ اَوْ اٰبَائِهِنَّ اَوْ اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَائِهِنَّ اَوْ اَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِي اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِي اَخَوَاتِهِنَّ اَوْ نِسَائِهِنَّ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ

قسمی زینت باطنی (سینه، قولاغ، الده قولباق ، ایاغده خلخال یری) بو نلاری غیرمحرمه اظهار ایتمك جایز دگلدر)(وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّ) رسول خدا زماننده آروادلارگ کوینك (کوملك) لرینگ یخه‌لری وسعتلو اولوب سینه‌لری و بوغازلرینگ چوقورلاری کورونوردی الله تعالی آیه شریفه‌ده او نلاره امر بویورر (کرك یخه‌لرینی باشلارینه سالان چارقدلریله اورتسونلر تا اینکه سینه‌لری و بوغازلاری کورنمه‌سون (آیهٔ شریفه‌دن حاصل اولان معنی اهل تفسیرگ قولنه گوره بودرکه آروادلاره یوزلرینی اللرینی آیاغلارینی بیگانه کشیلردن کیزلتمك لازم دگلدر او نلاردن باشقه سایر اعضالرینی اورتوب کیزلتمك لازمدر نجه که بو آیه‌دن ظاهر اولور اما اهل اسلامگ بعضی فرقه‌لرینگ آراسنده حجاب و اجبات دینیه‌دن حساب اولونماق ثابت و مقرر اولوبدر)(وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ) آروادلار کیزلین اولان زینتلرینگ یرینی (محلنی) (سینه‌لری قولاقلاری بیلکلری ساقلرنی) کیزلدوب ظاهر ایتمه‌سونلر مگر اوز ارلرینه بوندن بویله ذکر اولنان شخصلره باطنی کیزلین زینتلرینگ یرینی گوسترمك جایزدر (اَوْ اٰبَائِهِنَّ) یا اوز آتالارینه (اَوْ اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ) یا ارلرینگ آتالارینه (اَوْ اَبْنَائِهِنَّ) یا اوز اوغلانلارینه (اَوْ اَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ) یا ارلرینگ اوزگه آرواددن اولان اوغلانلارینه (اَوْ اِخْوَانِهِنَّ) یا اوز قرداشلارینه (اَوْ بَنِي اِخْوَانِهِنَّ) یا اوز قرداشلارینگ اوغلانلارینه (اَوْ بَنِي اَخَوَاتِهِنَّ) یا باجیلارینگ اوغلانلارینه (اَوْ نِسَائِهِنَّ) یا اینکه اوزلری کمی عفیفه آروادلاره مسلمه اولا یا غیر مسلمه (فاحشه و فاسقه آروادلاره اگرچه مسلمه‌ده اولمش اولا زینت یرلرینی کوسترمك جایز دگلدر) (اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ) یا اینکه اوزلری مالك اولان غلام کنیزلره (بعضی اهل تفسیردن دیوبلر مراد بو آیه‌دن کنیزدر نه غلام آروادگ غلامی سایر بیگانه کشیلر کمی‌در اما تفسیر (خازنده) انس ابن مالکدن روایت ایدرك رسول اکرم برغلام کتوروب قزی

او التّابعین غیر اولی الاربة من الرّجال او الطّفل الّذین لم یظهروا علی عورات النّساء و لایضربن بارجلهن لیعلم مایخفین من زینتهن و توبوا الی الله جمیعاً ایّه المؤ منون لعلّکم تفلحون ✿

۳۳) وانکحوا الایامی منکم و الصّالحین من عبادکم وامائکم ان یکونوا فقراء یغنهم الله من فضله

فاطمه‌یه باغشلادی فاطمه غلامی کوروب باشنه برلباس صالدی ایستدی باشنی اورتسون ایاغلاری آچیق قالدی ایستدی آیاغلارینی اورتسون باشی آچیق قالدی رسول خدا بویوردی قزیم هیچ بر عیب یوخدر کیز لنمک لازم دکل‌در (یعنی محل زینتی اورتمك) بر آتا گدن‌در برده اوز غلامگدن هایله زمخشری (کشافده) عایشه‌دن نقل ایدوب دیور عایشه اوز غلاملرینه محل زینتلرینه باخماقه اذن ویرمشیدی) (**اوالتّابعین غیر اولی الاربة من الرّجال**) یا اینکه معاشدن اوتری تابع اولان ابله و یاعنین (یعنی کشلکی او لمیان) یا منتهای قوجه‌لقده اولان کشیلردن که احتیاجلری آروادہ اولماسون بویله شخصلردن اوترینه محل زینتی آشکار ایتمك جایزدر (**اوالطّفل الّذین لم یظهروا علی عورات النّساء**) یا اینکه او اوشاقلاریکه آروادلارگ عورتلرینه مطلع و خبردار اولمیو بلار (یعنی حد بلوغه یتشمیوب قوهٔ جماع اونلارده ظهوره کلمیوبدر) بو ذکر اولنان شخصلردن باشقه هیچ بر کیمسیه آروادلار باطنی محل زینتلرینی کوسترمك جایز دکلدر (**ولایضربن بارجلهن لیعلم مایخفین من زینتهن**) آروادلار یول کیدن حالده آیاغلارینی یره محکم وورماسونلار تا اینکه اونلارگ آیاغلارینده گیزلین اولان خلخال زینتلری آشکار اولماسون (خلخال زینتی عربلره مخصوصدر) (**و توبوا الی الله جمیعاً ایّه المؤمنون لعلّکم تفلحون**) ای مؤمنلر همیشه‌که سزلردن برگناه و بر تقصیر الله تعالی‌نگ احکامنه عمل ایتمکده صادر اولدی توبه ایلیوب الله تعالی طرفنه قایدگ و بو توبه ایتمکده الله تعالی عذابندن نجات تاپوب نعمتلرینه فایز اولماقه امید وار اولگ

۳۳) (**وانکحوا الایامی منکم و الصّالحین من عبادکم وامائکم**) اورگر ارسز آروادی و آروادسز کشیلی برده خیر و صلاحی اولان غلام و کنیزلرگزدن بری برینه نکاح ایلیگ تا اینکه ارسز و آروادسز قالماسونلار (**ان یکونوا فقراء یغنهم الله من فضله**) سز اونلاری

والله واسع علیم ✿

۳۴) ولیستعفف الّذین لا یجدون نکاحا حتّی یغنیهم الله من فضله والّذین یبتغون الکتاب مما ملکت ایمانکم

بری برینه نکاح ایلیگ (*) اگر اونلار فقیر اولمش اولسه‌لار الله تعالی اونلاری اوز فضل و رحمتیله غنی و بی‌احتیاج ایدر (**والله واسع علیم**) الله تعالی وسعت صاحبی اولان غنی‌در خلقی غنی و بی احتیاج ایتمکده عاجز دگلدر لکن کیمدن اوتری روزیه وسعت ویروب وکیمدن اوتری تنك دوتسون اوزی عالمدر

۳۴) (**ولیستعفف الّذین لایجدون نکاحا حتّی یغنیهم الله من فضله**) او شخصلریکه عقد نکاح ایتمگه قوه‌لری اولمیوب مال تاپمیه‌لر البته رحمتیله اوزلرینی ساخلیوب شهوتلرینی زنایه واقع اولماقدن محافظت ایتسونلر تا او وقته کمی‌که الله تعالی اوز فضل و رحمتندن اونلاری غنی ایدوب عقد نکاح ایتمگه قوه حاصل ایلیوب اوندن صگره عقد نکاح ایتسونلر (یعنی هر بر شخصکه موافق شریعت آرواد آلماقه قوه‌سی اولمیه اگر صبر ایدوب زنایه واقع اولماقدن نفسنی محافظت ایلیه او شخص گمان ایتمین بردن الله تعالی اوگا مال ویریر موافق شریعت اوزیندن اوتری آرواد اختیار ایدر) (**والّذین یبتغون الکتاب مما ملکت ایمانکم**) سزمالك اولان غلام (*) و کنیزلردن او شخصلریکه

۱ (*) قید (حد حصردن آرتق عقد نکاح خصوصنده رسول اکرمدن کلام معجز بیان صادر اولوبدر یعنی توالدوا و اجرای نکاح ایتلره وعده و یرلوبدر [illegible] خیره یکسی شخصا عقد نکاحدن همان اجر و ثواب و فضل ایتنده [illegible] هر بر قطره‌سندن بر ملك خلق اولنوب اونلاردن اوتری استغفار ایتمگی اصل مقصود صاحب شریعت آگلیوب تکثیر جماعت اوزلرینی هلاکته ویریرلر تا اینکه او اجر و ثوابلری ترك ایتسونلر دخی بونلردن غافل اولوبلار که بر بولکاهگ بولنماغ دیگره داخل اولماقده نه اجر و نه ثواب اولاجقدر بلکه عقد نکاحه امر ایتمکدن تکثیر نسل ملت اسلامگ آرتق اولماقی صاحب شریعتگ اصل مقصودیدر

(*) قید (غلام و کنیز نوع بشردن اولوب نوع بشر عاموسی بر جنس و صنف مخلوق اولماق جهته بعضی بعضی دیگره تفوق ایدوب اوگا حیوانات کمی مالك اولماق خلاف مروت اولان بر امردر قدیم زمانلردن بری بو امر خلقگ آراسنده عادت اولوب خلقگ اکثری بالطبع بو امره مایل ایدیلر بر دفعه‌ده خلقی بو امرگ ترکنه حکم ویروب اونلارگ آراسندن گوتورماق مشکل امرلردن اولماق جهته الله تعالی قرآن شریفده بعضی مقاملرده غلام و کنیزلرگ آزاد ایتمگگ واجب

فَکَاتِبُوهُمْ اِنْ عَلِمْتُمْ فِیهِمْ خَیْراً وَاٰتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذِی اٰتٰیکُمْ وَلَا تُکْرِهُوا فَتَیَاتِکُمْ عَلَی الْبِغَاءِ اِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّناً

کاغد یازوب بر مبلغ معینه اوزلرینی اوزلرینه ساتماقنی طلب ایلیه‌لر (**فَکَاتِبُوهُمْ اِنْ عَلِمْتُمْ فِیهِمْ خَیْراً**) اگر بیلدیگز که اونلارده او مبلغی تحصیل ایدوب ویرمگه قوه واردر او وقتده کاغد یازوب اوزلرنی اوزلرینه ساتنگ(قبل از اسلام عرب آراسنده غلام یا کنیز اوزینی بر مبلغ معینه آغاسندن ساتین آلماق رسمی ایدی اما ساتماق ساتماماقنگ اختیاری آغالارده اولوردی الله تعالی بو آیه شریفه‌ده غلاملرگ او مبلغی ویرمگه قوه‌لری اولان زمانده بو مطلبنگ استحکامندن اوتری تاکید بیوریر) (**وَاٰتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذِی اٰتٰیکُمْ**) ای مسلمانلار الله تعالی سزه ویرن مالدن او غلام کنیزلره ویرگ تا اینکه اوزلرینی آلوب آزاد ایتسونلر (جاهلیت زماننده شخص مالدار اوز قوه‌سنه گوره نچه کنیزلر آلوب اونلاری زنا ایتمگه وادار ایدوب اونی اوزیندن اوتری سبب معاش قرار ویریوردی منافقلرگ باشی(عبدالله ابن ابی)گ مدینه‌ده آلتی نفر کنیزی وار ایدی‌او نلاری زنایه وادار ایلیوب هر آیده اونلاره بر مبلغ قرار ویرمش ایدی گرک او مبلغی هر آیده ادا ایده‌یدیلر ایکی نفر اونلاردن گیدوب بو عمل قبیحدن رسول خدایه‌شکایت‌ایتدیلر او خصوصده بوندن بویله گلن آیهٔ شریفه نازل اولدی)(**وَلَا تُکْرِهُوا فَتَیَاتِکُمْ عَلَی الْبِغَاءِ اِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّناً**) زورا و قهرا کنیزلرگزی زنا ایتمگه وادار ایتمیگ اگر اونلار عفت اراده ایدوب اوزلرینی محافظت‌ایلیه‌لر (کنیزلر اوزلری ارادهٔ زنا ایلین زمانده سزگرك اونلاری مانع اولوب محافظت ایلیه‌گز

(ایضاحی)

اولماقه و رسول اکرم اوز خبرلرنده اونلاری آزاد ایتمکدن اوتری نه قدر ثوابلر وعده ویروب مسلمات موءکده اولماقه خلقی تشویق بویوردیلار تا اینکه خلق اوزی بو مطلبگ ایجاسی درك ایدوب یواش یواش ترك ایتسونلر رسول اکرم و اصحاب کبار و ائمهٔ هدی هر بر غلام و کنیزه که مالك اولوردیلار اونلارگ اکثرینی آزاد ایدوب اولقی مکره بر خدمه امر بویوردیلار روایت و خبر غلام کنیزی آزاد ایتماك بارەسنده صاحب دریعتدن حد و اندازه‌دن آرتوقدر

لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا وَمَنْ یُکْرِهْهُنَّ فَاِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ اِکْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِیمٌ ۞
٣٥) وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَیْکُمْ اٰیَاتٍ مُبَیِّنَاتٍ وَمَثَلاً مِنَ الَّذِینَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِکُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِینَ ۞
٣٦) اَللّٰهُ نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ کَمِشْکٰوةٍ فِیهَا مِصْبَاحٌ

نه اینکه اونلار ارادهٔ عفت و عصمت ایلیه‌لر سز اونلاری امر قبیحه وادار ایده‌سگز نه یمان قبیح اولان امردر سزدن صادر اولور (**لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا**) اونلاری زنایه وادار ایدیرسگز تا اینکه اونلارگ سببنه مال دنیا طلب ایدوب جمع ایلیه‌سگز (**وَمَنْ یُکْرِهْهُنَّ فَاِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ اِکْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِیمٌ**) هر بر شخصیکه کنیزلری زنایه زورا وادار ایلیه زورا اونلاری زنایه وادار ایدندن صگره الله تعالی او کنیزلره رحم ایلیوب باغشلیاندر

٣٥) (**وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَیْکُمْ اٰیَاتٍ مُبَیِّنَاتٍ**) حقیقتا بو قرآنده بزیم حکملریمزی بیان ایدن آیه‌لر سزه نازل ایتدیك (**وَمَثَلاً مِنَ الَّذِینَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِکُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِینَ**) سزدن قباق کیچن امتلرگ مثللرینی و قصه‌لرینی و متقی شخصلردن اوتری گوزل موعظه‌لر بو قرآنده نازل ایتدیك تا اینکه او قصه‌لردن و موعظه‌لردن عبرت گوتوروب انسانیت عالمنه داخل اولاسگز

٣٦) (**اَللّٰهُ نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ**) الله تعالی اوز وجود مقدسنگ کثرة ظهوریندن اوتری بو آیهٔ شریفه‌ده بر مثل بیان بویوریر تا اینکه اومثلگ سببنه خفاش گونشگ شعاعندن کور اولان کمی او ذات مقدسگ وجود ذیجودینگ عالم امکانه تابیده اولان نوریندن کور اولانلر شاهراه هدایته یول‌تاپوب او وجودگ حقانیته و لاشریك اولماقنه عارف اولسونلار آیه‌نگ معناسی بویله‌در بویوریر(آسمانلارگ و یرگ (٭) نوری (ایشقلقی) الله‌تعالی‌در)(**مَثَلُ نُورِهِ کَمِشْکٰوةٍ فِیهَا مِصْبَاحٌ**) الله تعالی نورینگ مثلی دیوارگ ایچنده اولان بر (کوه) طاقچه کمیدرکه او طاقچه‌نگ ایچنده بر بویوك ایشقلی چراغ اولسون

(٭) قید (هر بر شیئنگ نورلیقی او شیئنگ وجودندن عبارتدر مثلا (زید) بر شخصدر اونگ ایشقلقی عبارتدر اوز وجودندن اگر (زید) موجود اولماسه دنیاالله ایشقلقدن اوگا بر فایدهٔ اولماز پس آسمانلارگ و یرگ نوری اونلارگ وجودندن عبارتدر مقصدلی آسمانلارگ و یرگ نوریدر دیمك نچه حکمه آیه‌ده بویوردی یعنی

اَلْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ

(اَلْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ) او چراغده شیشه ایچنده اولمش اولسون چراغڭ شیشه ایچنده اولماسی اونڭ نورانیده آرتق کوکلکی واردر (اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ) اوشیشه‌ده صاف اولماقده کوبا (در) مروارید کبی تلألؤایدن (مشتری، زهره، سهیل ومریخ) کبی یلدوزلارڭ بریدر (يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ) او چراغده برکتلو اولان زیتون آغاجنڭ یاغندن یانوب ایشقلانسون (لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ) او باغ نه مشرق زمینده و نه مغرب زمینده کوکرن زیتون آغاجنڭ یاغندن اولماسون (بلکه شامده اولان زیتونڭ یاغندن اولسون که جمیع زیتون یاغلاریلڭ یاخشی‌سی شامده عمله کلن زیتونڭ یاغیدر) (يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ) او زیتونڭ یاغی صاف و برآق اولماقدن یاخون اولورکه اوری اوزینه ایشقلانسون اگرچه اوگا اود یتشمیه (نُورٌ عَلَى نُورٍ) بو نوریکه الله تعالی‌نڭ نوری اوگا تشبیه اولنور برنوردر نور اوزرینه (زیتون یاغنڭ صاف اولماقی چراغڭ ایشقلقی و او چراغ شیشه‌نڭ ایچنده اولماق شیشه‌ده طاقچه‌ده اولماقی طاقچه‌نڭ دالی آچیق اولماماق سببه نوری بو یره جمع ایدوب آرتق کوسترمکی بونلار هاموسی بری برینه کومك اولوب نور نور

(بقیه‌سی)
آسمانلارڭ و یرڭ بلکه جمیع موجوداتڭ وجودی الله تعالی‌نڭ وجود مطلقندن بر ذره روشناق سببه ایله اولور که جمیع موجوداتڭ وجودی الله تعالی‌نڭ وجودیدر نیجه که ایوڭ ایچینه شیشه‌دن واقع اولان کونشڭ شعاعه ایله اولور که او ایشقلق کونشڭ ایشقلقدن عبارتدر و بو قیلکده حقیقت ووردر نه اینکه مجاز اوزره هاییله آینه‌ده دوشن عکسه ایله اولور که او شخص عاکسڭ اوزیدر جمیع موجوداتڭ نسبتی الله تعالی‌یه کنگ طلعتنه و شعاعڭ کونه نسبتی کبیدر نیجه که کون طلوع ایدن زماننده ایونڭ شعاعی تاییده اولان مقادیر اوالی الوار هاییله وجود مقدس خالق پکتالڭ بر ذره شعاعدن جمیع موجودات اولوبی و مو جود اولدیلار بو معناده نه کوزل دیور خواجه حافظ شیرازی
این همه عکس می و نقش مخالف که نمود یك فروغ رخ ساقی‌ست که در جام افتاد
پس یرلر و آسمانلارلر و جمیع موجوداتڭ نوری و وجودی حقیقتا الله تعالی‌یدر دیمك سزاواردر

يَهْدِي اللّٰهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۞
٣٧) فِي بُيُوتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُ ۞

اوزرینه جمع اولوب بر بیوك نور او چراغدن ظاهر اولور بر بویله نوریکه خلقڭ صنعتیله عمله کلوب هیچ بر کوز شخصه مخفی قالمیان حالده الله تعالی‌نڭ نوری که جمیع موجودات و بو ذکر اولنان نورده اونلارڭ ایچنده بر شمش حقیقی‌دن بر ذره در نیجه مخفی قالوب خلق اوندن باشقه علاحده نور اوزلریدن اوتری طلب ایدوب آختاربرلار نیجه که بر شخص الله چراغ کوتوروب اودن اوتری آختارسون دکل بو مکر عین ضلالت و جهالت هر بر شیئدن انسانه یاوق اوزنڭ وجودیدر شخص اوز وجودینڭ حقیقتنه عارف اولسه هرآینه الله اوز ربنه‌ده عارف اولور) (سبحانه و تعالی عما یصفون) (يَهْدِي اللّٰهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ) الله تعالی توفیق ویروب هدایت ایدر اوز نورینڭ طرفنه هر بر شخصکه الله تعالی اوزی ایستیه (تدبر و تفکر ایلیوب عقل شریفه تابع اولوب حقی جویا اولان شخصلر) (وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ) الله تعالی هر بر شیی مثل ورمالیله خلقڭ فهمنه یاوق ایدر تا اینکه او شیئی سهل و جیله آکلیوب درك ایلسونلر (وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) هر بر شیئه عالم اولان الله تعالی‌در

٣٧) (فِي بُيُوتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ)(قباقده ذکر اولنان طاقچه اونڭ ایچنده چراغ) الله تعالی‌نڭ ایولرینده (مسجدلرینده) اولمش اولسون که الله تعالی اذن ویروبدر اونڭ مبارك اولان آدی او مسجدلرده اوجالوب ذکر اولنسون (يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ رِجَالٌ) صبح شام وقتنده مسجدلرده الله تعالی‌نی بعضی دانا و عارف کشیلر ذکر ایدرلر (لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ) او کشیلر اویله کشیلر اولورلرکه نه تجارت و نه برشیی آرتق دفعه صاتماق اونلاری الله تعالی ذکریدن و نماز قیلوب زکوة ویرمکدن مشغول ایدوب دخلاماز (يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُ) او کشیلر اویله کشیلر اولورلرکه خوف ایدرلر بر کوننڭ (قیامت کوننڭ)

۳۸) لِیَجْزِیَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَیَزِیدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللّٰهُ یَرْزُقُ مَنْ یَشَاۤءُ بِغَیْرِ حِسَابٍ ۞

۳۹) وَالَّذِینَ کَفَرُوا اَعْمَالُهُمْ کَسَرَابٍ بِقِیعَةٍ یَحْسَبُهُ الظَّمْاٰنُ مَاۤءً حَتّٰی اِذَا جَاۤءَهُ لَمْ یَجِدْهُ شَیْئًا وَوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهُ فَوَفّٰیهُ حِسَابَهُ

عذابیدن که اوکوننده قیلر وکوزلر بر حالدن بر حال دیکره تغیر تاپوب هیچ وقت بر حالده باقی قالمازلار

۳۸) (لِیَجْزِیَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَیَزِیدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ) الله تعالی‌نی ذکر ایدوب اوندن خوف ایدیرلر تا اینکه عمله کتوردیکلری طاعت و عبادتنگ جزاسنی کوزل وجهیله الله تعالی اولارە ویروب اوندن باشقه اوز فضل وکرامندن اولاردن اوتری علاحده اجر و ثواب آرترسون (وَاللّٰهُ یَرْزُقُ مَنْ یَشَاۤءُ بِغَیْرِ حِسَابٍ) الله تعالی اوز فضل کرامندن بدون سبب آخرت کوننده هر بر شخصه که اوزی ایسته‌سه حسابه کلمیس نعمتلر عطا بویورر (نجه که دنیاده بعضی شخصلره بدون سبب کرور کرور مال دنیا عطا بویورویدر)

۳۹) (وَالَّذِینَ کَفَرُوا اَعْمَالُهُمْ کَسَرَابٍ بِقِیعَةٍ) او شخصلرکه کافر اولوب الله تعالی‌یە شرك قرار ویررلر اولارگ عمللری بر دوز اولان یرده هوانگ شدت حرارت وقتده کورونن (*) سرابه اکزر (یَحْسَبُهُ الظَّمْاٰنُ مَاۤءً) او سرابی اوزاقدن باخوب کورن سوسوز شخص سو گمان ایدوب تعجیلا اونگ طرفنه گیدر (حَتّٰی اِذَا جَاۤءَهُ لَمْ یَجِدْهُ شَیْئًا) تا اینکه او زمانیکه گلوب سرابه یتشدی اونی هیچ برشی تاپمیوب نظرینه گلن سو محو و نابود اولور هایله‌در کافرگ احوالی کافر دنیاده ایلین عمل خیرلری اوزیندن اوتری اجر و ثواب گمان ایدر همینکه عرصات محشره وارد اولدی باخوب گورر سراب کمی اونگ عمللری محو اولوب هیچ بر فایده اوندن اوتری حاصل اولمادی (وَوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهُ) ابد دوتان عملنی قیامت گوننده تاپمیوب اونگ یاننده و اونگ عوضنه الله تعالنگ عذابنی تاپار (فَوَفّٰیهُ حِسَابَهُ)

(*) ایلد (هوانگ ایستی وقتده ظهره یاقین یا ظهر وقتده صحراده سو حکمی اکثره کلن شیئه سراب دیلور) یعنی نجه که بو صحرانگ دوام قوانی یوخدر هایله چلر شخص اگرچه یاخشی عمل صالحلر ایلیه اولارگ قوامی اولمیوب او عمللرین اوندن اوتری هیچ بر فایده حاصل اولماز

وَاللّٰهُ سَرِیعُ الْحِسَابِ ۞

۴۰) اَوْ کَظُلُمَاتٍ فِی بَحْرٍ لُجِّیٍّ یَغْشٰیهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ اِذَا اَخْرَجَ یَدَهُ لَمْ یَكَدْ یَرٰیهَا وَمَنْ لَمْ یَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ ۞

۴۱) اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ یُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِی السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ

الله تعالی اونگ حسابه یتشوب عملنگ جزاسنی اوگا یتورر (وَاللّٰهُ سَرِیعُ الْحِسَابِ) الله تعالی سرعتیله هر بر شخصگ حسابنی ایلیوب عملنگ جزاسنی اوگا یتوررلر (الله تعالی بو آیه شریفه‌ده کافرلرگ عمللرینی فایده‌دن خالی اولماقده سرابه تشبیه ایلدی که شخص اوزاقدن اوگا آلدانوب اونی سو حساب ایدر همینکه اوزاینه یتشدی سودن هیچ برشی تاپمیوب مایوس اولور دوباره بوندن صکره گلن آیه ده کافرلرگ عمللرینی اولاره ضرر ویروب عذابه باعث اولماقده بری برینگ اوستنه جمع اولوب جمع اولان قرانقولقلاره تشبیه ایدیر)

۴۰) (اَوْ کَظُلُمَاتٍ فِی بَحْرٍ لُجِّیٍّ) یااینکه کافرلرگ عمللری نجه قرانقولقلار کمی در که درین دگزده اولمش اولسون (یَغْشٰیهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ) اونگ اوستنه برموج اوجالوب او موجگ اوستنده برموج دیگر اوجالسون (مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ) او موجگ اوستنده بولودلار اولسون (ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ) بو نجه قرانقولقلار بعضی بعض دیگرگ اوستنده اولسون (اِذَا اَخْرَجَ یَدَهُ لَمْ یَكَدْ یَرٰیهَا) زمانیکه شخص او قرانقولقلارگ ایچنده الینی چخاروب الله باخه یاووق اولمارکه او شخص الینی گورسون (ها بویله‌در کافر و مشرکگ حالی قیامت گوننده اونگ عمللرینگ ظلمتی اونی دوتوب هیچ بر وجهیله اولاردن اوتری بر ایشقلق اولمار تا اینکه او ایشقلقگ سینه بر طرفه یول آپاره بیلسونلر (وَمَنْ لَمْ یَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ) هر بر شخصگ عملنه گوره الله تعالی قیامت گوننده او شخصه ایشیقلق کرامت بویورر هر بر شخصیکه الله تعالی اوندن اوتری بر ایشیقلق قرار ویرمیه البته اوندن اوتری ایشیقلق اولا بیلمز همیشەلك قرانقولقده قالوب عذابه گرفتار اولاجقدر

۴۱) (اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ یُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِی السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) آیا باخوب گورمیورسن (یا محمد) که آسمانلارده و یرده اولان

مخلوق الله تعالی‌دن‌او تری ذکر ایدوب اوگا حمد وثنا ایدیرلر (وَالطَّيْرُ
صَافَّاتٍ) هاپله بربله آسمان آراسنده قنادلارینی آچوب اوچان‌قوشلارده الله
تعالی‌نی ذکر ایدوب حمد ثنا ایدیرلر آسمانلارده و یرده و هواده اولان
مخلوقنگ هاموسی‌لسان قالی‌دن باشقه لسان حالیله الله تعالی‌نی‌ذکرایدوب
بلکه عین وجودلاری بکانه الله تعالی‌دن او تری ذکر حمد و ثنادر
(كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ) هامو مخلوق الله تعالی‌دن او تری
ایلین دعالرینه و ذکرلرینه عالم اولوبلار (هیچ بر اوزاق‌اوڭن مطلب
دکل که الله تعالی قوشلاره و سایر حیواناته اوزینه حمد ثنا ایدوب
ذکر ایتمکنی تعلیم ایتسون نجه‌که دقیق و لطیف علملردن اونلاره تعلیم
بوبوروبدر) (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ) الله‌تعالی هر بر شیئه که اونی
عمله کتوربرلر عالمدر بر شی اونگ علمندن غائب اولماز

۴۲) (وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ) آسما
نلارنگ و یرنگ سلطنتی الله تعالی‌یه مخصوص اولوب جمیع مخلوقنگ
قایدوجاقی الله تعالی طرفه‌در

۴۳) (اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا) آیا باخوب گورمیورسن
(یا محمد) الله تعالی قدرت کامله‌سیله بولودلاری هر بر طرفه سوروب
آپاریر (ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا) اوندن صگره متفرق اولان
بولودلارنگ آراسنی‌جمع ایدوب‌بر یره یغوب بعضنی بعضی دیگرنگ اوستنده
قرار و یریر (فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ) باخوب گوریرسن
الله‌تعالی‌نگ قدرت کامله‌سیله او جمع اولان بولودلارنگ آراسندن یاغیش
خارج اولور (وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ) الله‌تعالی
آسماندن داغلارکمی دولو (تکرک) نازل ایدیر (فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ)
هر بر شخصه که الله تعالی ایسته‌سه او تکرکی (دولونی) ویروب اورینه
و زراعته ضرر یتوریر (وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ) و هر بر شخصدن که
اوزی ایسته‌سه او دولونی قایتاروب اوگا هیچ بر ضرر یتورمز (يَكَادُ

وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ
صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِمَا يَفْعَلُونَ ۞
۴۲) وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ وَاِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ۞
۴۳) اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللَّهَ يُزْجِي
سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ
رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ
مِنْ خِلَالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ
مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ
بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ
مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ

سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْاَبْصَارِ) یاوق اولور بولودلاردن ظاهر اولان
برقنگ ایشقلقی گوزلری آپاروب کور ایتسون

۴۴) (يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) الله تعالی اوز قدرت کامله
سیله کیجه گوندوزی تغییر ویروب کیجه‌نی آپاروب گوندوز کتوریر گو
ندوزی آپاروب کیجه کتوریر (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِاُولِي الْاَبْصَارِ)
در حقیقت بو ذکر اولنان شیلرنگ هاموسنده الله‌تعالی‌نگ توحید و قدرتنه
عقل صاحبلری یعنی او تری عبرت واردر (یعنی او شخصلرکه عقل
نظرلریله بو ذکر اولنان آیاتده تدبر و تفکر ایتسونلر)

۴۵) (وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ) یا محمد) الله تعالی یر
یوزنده اولان جمیع حیواناتی هر حیواننگ اوزینه مخصوص اولان
نطفه‌دن خلق ایدوبدر (فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ) او حیواناتدن
بعضی واردر که قارنی اوستنده یول کیدیر (وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى
رِجْلَيْنِ) بعضی واردرکه ایکی ایاغنگ اوستنده یول کیدیر
(وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى اَرْبَعٍ) بعضی واردرکه دورت آیاغنگ او
ستنده یول کیدیر (يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ) هر بر مخلوقیکه الله تعالی اوزی
ایسته‌سه خلق ایدر هیچ بر نفر اوگا مانع اولان اولماز (اِنَّ اللَّهَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) در حقیقت الله تعالی هر بر شیئه و هر بر قسم مخلوق
خلق ایتمکه قادردر

۴۶) (لَقَدْ اَنْزَلْنَا اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ) حقیقتا (یا محمد) بز بو
قرآنده حلال حرامی بیان ایدن آیه‌لر نازل ایتدیك تا اینکه اونلاره عمل
ایلیوب حقه واصل اولسنلر (وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)
الله تعالی هر بر شخصیکه ایسته‌سه اونگ عمل خیرینه گوره اونی دوز
اولان دین اسلام یولنه هدایت ایدر

۴۷) (وَيَقُولُونَ اٰمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَاَطَعْنَا) منافقلر طا
هرده دیللرینده دیورلر الله تعالی‌یه و اونگ پیغمبری (محمده) ایمان

سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْاَبْصَارِ ۞
۴۴) يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ
اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِاُولِي
الْاَبْصَارِ ۞
۴۵) وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ
مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى
بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى
رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي
عَلَى اَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ
اِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۞
۴۶) لَقَدْ اَنْزَلْنَا اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ
وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ اِلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۞
۴۷) وَيَقُولُونَ اٰمَنَّا بِاللَّهِ
وَبِالرَّسُولِ وَاَطَعْنَا

ثُمَّ یَتَوَلّی فَرِیقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ
ذٰلِكَ وَمَا اُولٰئِكَ بِالْمُو
مِنِینَ ✡
۴۸) وَاِذَا دُعُوا اِلَی اللّٰهِ وَ
رَسُولِهِ لِیَحْكُمَ بَیْنَهُمْ اِذَا فَرِیقٌ
مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ✡
۴۹) وَاِنْ یَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ
یَاْتُوا اِلَیْهِ مُذْعِنِینَ ✡
۵۰) اَفِی قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ ✡

كتورو ب اطاعت ایتدیك (ثُمَّ یَتَوَلّی فَرِیقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ)
بو سوزی دیندن صكر بر فرقه او نلاردن دال چوبروب دیدیكی سوزلر
یندن كیچوب ظاهرده ایمانه داخل اولدقلاریندن خارج اولورلار
(وَمَا اُولٰئِكَ بِالْمُؤْمِنِینَ) یا محمد بو سوزلری دیلارگ اول امردن ادعا
ایتدیكلری ایمانلری حقیقتا ایمان اولمیوب آنجق دیللرینده دیوب قلبلری
اولدن غافلیدی (مدینه‌ده اولان بعضی منافقلردن كه ظاهرده رسول خدا
یه ایمان كتورمشیدیلر همینكه بر قضیه اونلاردن اوتری اتفاق دوشوب
احتیاجلری مرافعه‌یه اولسیدی رسول خدادن اعراض ایدوب یهودیلر
رئیسلرینگ حكمنه راضی اولو ردیلار از جمله او شخصدن (بشر)
منافقنگ بر شخص یهودیله بر امرده نزاعلری اولدی یهودی دیدی كیدك
رسول خدا یانه (بشر) دیدی كیدك (كعب ابن الاشرف یهودیلرگ
رئیسی) نگ یانه برده (مغیرة ابن وائل) ایله (علی ابن ابیطالب) آرا
سنده (بر سو و بربرك) اوستنده مخاصمه اولدی مغیره دیدی اما (محمد)
من اونگ یانه كیدوب مرافعه ایتمرم قورخورم مرافعه‌ده مكا ضرر یتور
سون بوندن بویله كن نیجه آیالر بو بارده نازل اولدی)

۴۸) (وَاِذَا دُعُوا اِلَی اللّٰهِ وَرَسُولِهِ لِیَحْكُمَ بَیْنَهُمْ) یا محمد
زمانیكه او منافقلر دعوت اولوندیلار الله تعالی‌نگ قرانی و اونگ رسو
لنگ طرفنه تا اینكه اونگ رسولی اونلارك آراسنده حكم ایلسون
(نیجه كه قباقده ذكر اولوندی) (اِذَا فَرِیقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ) ناكهان
باخوب كوررسن یا محمد بر فرقه او منافقلردن اعراض ایدوب الله تعا
لی و اونگ پیغمبرینگ حكمنه راضی اولمادیلار

۴۹) (وَاِنْ یَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ یَاْتُوا اِلَیْهِ مُذْعِنِینَ) اما اگر مرا
فعه‌ده حق اونلارگ خبر و منفعتنه اولمش اولسه او وقتده اوز
میل و رغبتلریله پیغمبرگ یانه كلوب اونگ حكمنه راضی اولورلار

۵۰) (اَفِی قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) یا محمد) بو منافقلریكه اونلاره

ضرر اولانده سنگ حكمیگه راضی اولمیورلر اونگ سببی نه شیدر (آیا
اونلارگ قلبلرینده كفر و نفاق ناخوشلقی واردر (اَمِ ارْتَابُوا) یا اینكه
سنگ امر نبوتنگده شك و شبهه‌ده‌درلر (اَمْ یَخَافُونَ اَنْ یَحِیفَ اللّٰهُ عَلَیْهِمْ
وَرَسُولُهُ) یا اینكه قورخورلار بوندنكه الله تعالی و اونگ
پیغمبری (یعنی سن یا محمد) اونلاره ظلم ایلیوب حقلری ضایع اولسون
اونلرگ بو گمانی باطلدر هیچ وقت اونلره ظلم اولونماز (بَلْ اُولٰئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ) بلكه اونلار اوزلری ظالمدرلر

۵۱) (اِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِینَ اِذَا دُعُوا اِلَی اللّٰهِ وَرَسُولِهِ
لِیَحْكُمَ بَیْنَهُمْ اَنْ یَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا) در حقیقت زمانیكه مومنلری
الله تعالی و اونگ پیغمبرینگ طرفنه (یعنی سنگ طرفگه یا محمد)
چاغیردیلر تا اینكه پیغمبر الله تعالی‌نگ حكمیله اونلارگ آراسنده
حكم ایتسون او وقتده گرك مومنلرك سوزی بو اولسونكه دیسونلر الله تعا
لی و پیغمبرگ حكمنی ایشیدوب اطاعت ایتدیك (مؤمنلر بو صفتده اولور
لار نه اینكه خیرلری اولانده راضی اولوب ضررلری اولانده راضی
اولماسونلار) (وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) البته نجات تاپوب آخرتنگ
قورتار میان نعمتلرینه یتشلر بو مؤمنلر درلر

۵۲) (وَمَنْ یُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) هر بر شخصكه الله تعالی و او
نگ پیغمبرینه اطاعت ایدوب اونلارگ حكمنی قبول ایده (وَیَخْشَ اللّٰهَ
وَیَتَّقْهِ) و الله تعالی‌دن قورخوب تقوی ایلیوب حرامی ترك ایدوب
واجباته عمل ایلیه (فَاُولٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ) البته الله تعالی‌نگ همیشه‌لك
نعمتلرینه و اصل اولان اونلردرلر

۵۳) (وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَیْمَانِهِمْ لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ لَیَخْرُجُنَّ)
یا محمد منافقلر چوخ غلیظ و شدتیله الله تعالی‌یه آند ایچوب سكا دیدیلر
اگر سن هر بر طرفه جهاده گیتمكه اونلاره امر ایلیه‌سن البته سنیله خارج
اولوب گیدرلر (قُلْ لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ) یا محمد) دیگلن

اَمِ ارْتَابُوا اَمْ یَخَافُونَ اَنْ
یَحِیفَ اللّٰهُ عَلَیْهِمْ وَرَسُولُهُ
بَلْ اُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ✡
۵۱) اِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْ
مِنِینَ اِذَا دُعُوا اِلَی اللّٰهِ وَ
رَسُولِهِ لِیَحْكُمَ بَیْنَهُمْ اَنْ یَقُو
لُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاُولٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ✡
۵۲) وَمَنْ یُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
وَیَخْشَ اللّٰهَ وَیَتَّقْهِ فَاُولٰئِكَ
هُمُ الْفَائِزُونَ ✡
۵۳) وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ
اَیْمَانِهِمْ لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ لَیَخْرُجُنَّ
قُلْ لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ

إِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۞
٥٤) قُلْ أَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ۞
٥٥) وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ

او منافقلره آنده ایچمیگ آند ایچمك لازم دكل بلكه اوركه مؤمنلر كمی شك شبهه‌سز اولان اطاعت لازمدر نجه‌كه مؤمن شخصلرگ ظاهر و باطنلری هر ایكیسی بركه‌در سزده گرك اونلار كمی اولاسگز (إِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) در حقیقت الله تعالی هر بر عمللرگزه قلبگزده اولان كفر و نفاقه عالمدر هیچ برشی اوگا مخفی قالمیوب عمللرگزگ جزاسنی سزه ویره‌جكدر

٥٤) (قُلْ أَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ) دیگل منافقلره یا محمد الله تعالی‌یه و اونگ پیغمبرینه (مگا) صدق نیت و خلوص قلبیله اطاعت ایلیگ (فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ) اگر الله تعالی و اونگ پیغمبرینه دال چوویروب اطاعت ایتمه‌سگز پیغمبره هیچ بر ضرر اولمیوب هر بر ضرر اولسه سزگ اوز نفسگزه وارد اولور در حقیقت پیغمبره لازم اولان اودركه الله تعالی اوگا تكلیف ایدوب گرك احكام شریعتی خلقه یتورسون یوتلن باشقه پیغمبرگ بر علاحده تكلیفی یوقدر (وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ) سزده لازمدر اوز تكلیفلره عمل ایلیه‌سگز پیغمبره اطاعت ایدوب احكام شریعتی قبول ایلیوب عمل ایلیه‌سگز اگر قبول ایتمیوب عمل ایتمدیگز اوز نفسگزی الله تعالی غضبنگ مقابلنه قویوب عذاب سزی دوتاجقدر (وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا) اگر پیغمبره اطاعت ایدوب الله تعالی احكامنه عمل ایلدیگز هدایت تاپوب ضلالتدن خارج اولدیگز (وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) پیغمبره هیچ برشی لازم دگلدر مگر الله تعالی حكمنی آشكار دلیل و برهانیله خلقه یتورمك لازمدر

٥٥) (وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ) سزلردن الله تعالی‌یه ایمان كتوروب عمل صالح ایلینلره الله تعالی (*) وعده و بریر البته بونلن صگره كافر و مشركلرگ یرنده

(*) قید (بو آیة شریفه‌ده الله تعالی رسولی اكرمگ لسانی كهرباریله مؤمنلره وعده و بریر حقه بونلن صگره ملكلری عظامه غالب اولوب اولارگ

كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ

سز مؤمنلری اونلرگ جانشینی ایدوب خلیفه قرار ویرسون (كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) نجه‌كه اونلاردن قباق كیچن بنی (اسرائیلی) مصرده و شامده اولان كافرلرگ یرنده خلیفه قرار ویردی (وَلَيُمَكِّنَنَّ

(بقیه‌سی)

یرلرینه مالك اولاجقگز الله تعالی‌نگ بو وعده‌سی دوغری اولوب پیغمبردن صگره خلفا زماننده ملت اسلام شرق غرب عالمه مالك اولوب روم و ایران پادشاهلرینگ خزینه‌لرینه صاحب اولوب تمام عالمه آغا و رئیس اولدیلار بو خبر اوزیده پیغمبرگ حق اولماقلغی اوتری بر معجزه‌در پیغمبرگ بیوك معجزه‌سی قیامته بر خبر ویروب بو خبرگ گلجك اولدوغو اولمالیدر) خلفاء راشدین اسلامده خلیفه اولدی اونلرنه باطلیلر اولارگ طریقه‌لرینگ خلافه گیدوب كفران نعمت ایدوب اكثری فاسق اولماق جهتیله دین اسلام گون به گون بو گوندكی گوره كمی حالی گیتدیكه یبا قویدی (علامهٔ زمخشری اوز تفسیری (كشاف) ده رسول خدادن بر حدیث نقل ایدوب دیور رسول خدا بویوردی خلافت مندن صگره اوتوز (٣٠) ییل اولور اوندن صگره هر شخصگ قومی اولسه مالك بولوب خلافت دولتی و سلطنت اولور اوندن صگره یول كسیب قان توكمك و قتلیله خلقگ مالنی آلوق شیوع تاپار) اوتگو سككی گوندن كه خلافت بنی امیه‌یه منتقل اولدی اكثر اولنان خلاف امرلر یوش بولش خلقگ آراسنده رواج تاپدیه باشلادی هیچ بر زمان اولمادی كه بو خلاف امرلر خلقگ آراسندن موقوف اولوب گوتوروله‌سون گون به گون آرتقده اولوبدر تا بزم بو زمانه حكمی ملت اسلام آراسنده هر بر قسم ظلم و فساد خلاف امرلر حكمه الان بو زمانلرده موجوددر خاموش بنی امیه و اونلاردن صگره بر قرنده بنی عباس تمكن تحملرگه [illegible] بو مطلب هیچ بر اهل عقل قاریده مخفی قالاق امر دگلدر (مثلاً [illegible]) بنی امیه‌دن ملت اسلامه خلیفه و جانشین رسول خدا اولوبدر هر بر فسق و فجوری عمله كتورمكدن باشقه شرابگ ایچمكدن دوبیوب اوجوش شرابیله یولنیروب گیدوب بو حوضگ ایچنه غوطه ووروب شراب ایچوب مست لا یعقل دوشیرلر صبح و قتی دوقن كلوب بر بویله خلیفه‌لی (شراب ایچوب) امام جماعته نماز ایتدیلر خلیفه مست اولدیغی ایچون بو اولماق جهتنده بر قاچ ركعت كثیرینه حرمت ایدوب گیدوب خلقدن واری باشقن الله شراب و منتنه ملوث ولان حالده نماز قیلورلی یوزدن او زمانلرده اولان خلقگ حكمالانه مطلع اولمق ولور عایه بونلن باشقه خلفای بنی امیه (عمر بن عبدالعزیز) و خلفای بنی عباسگ اكثری گیجه و گوندز فسق فجور عملندن باشقه هیچ بر شیئی خبرلری اولمیوب دین اسلامگ رواجنه سعی ایتمیوب قوة اسلامی خراب قویدیلار بو زمانلرده بونلن قباق گچن زمانلرده اگر بر سلطان عادل اسلامیلرگ آراسنده ظهور ایدوب اسلامه حكمه و فسادلری سلاح ایتمگه مگر او زمان امرلرن اكثر اگر او سلطان و یا جماعت عمل خیرگ بناسی قویوب بونلن صگره گلن سلاطین هوای نفسلرینه تابع اولمیوب اولطریقدن خارج اولیوب او بنانگ دوشندی محكم دیوارلرنی چالدیلار آیا ملت اسلام كیچن گونلرینك مثلی بره گوره‌جكلرمی هیهات اصلاح علی ارفعة الحالیه والدهور ثمانیه)

لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِى ارْتَضٰى لَهُمْ) الله تعالی مؤمنلردن اوتری اختیار ایلدی دینی (دین اسلامی) یر یوزنده ثابت ایدوب منتشر ایده‌جکدر (وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًا) البته بو مؤمنلردن اوترکه ایمدی مدینه‌ده خوفده واردرلار اونلارگ بو خوفدن صکره الله تعالی اونلرگ خوفنه امانده اولوب خاطرجمع اولماق اونلردن اوتری عوض قرار ویره‌جکدرکه هیچ بر خوف اونده اولماسون (يَعْبُدُونَنِى لَايُشْرِكُونَ بِى شَيْئًا) مؤمنلر بالفور مگا عبادت ایدوب هیچ بر شی مگا شریك قرار ویرمزلر (وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) هر بر شخصکه بو نعمتلری اوگا تمام ایلیدن صکره کفران نعمت ایدوب شاکر اولمادی اونلاردر فاسق اولان شخصلر

٥٦) (وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) نمازی قیلوب زکواتی ویروب پیغمبرگ هر بر امرنه اطاعت ایلیگ اوندن صکره امیدوار اولنگ که الله تعالی سزه رحم ایدوب باغشلاسون

٥٧) (لَاتَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ) یا محمد گمان ایتمه‌گان که کافر اولان شخصلر یر یوزنده بزی عاجز ایدوب بردن‌قوته گیدوب بزیم اوقلارہ قدرتمز اولماسون (وَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ) بلکه اونلاره بزیم تسلطمز اولوب جهنم اودینده‌اونلاره یر ویروب همیشه او راده اولاجاقلار اونلاردن اوتری جهنم نه یمان قایدجاق یریدر

٥٨) (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمان گتورن شخصلر (الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده غلام کنیزگ آغالاریله و غیر مکلف او شاقلارگ بوکلریله رفتار ایتمگیگ طریقه‌سنی‌بیان بیورر) (لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ) سزگ غلام و کنیزلرگز و او او شاقلارگزکه هر بر شیئی تمیز ویروب اماحدبلوغه

لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِى ارْتَضٰى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًا يَعْبُدُونَنِى لَايُشْرِكُونَ بِى شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۞

٥٦) وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۞

٥٧) لَاتَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ وَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ۞

٥٨) يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ

(تکلیفه) یتشمیونلر سزگ منزللرگزه داخل اولانده اوچ وقتده گرك اذن آلوب داخل اولسونلار (مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ) بر صبح نمازیندن قباق (چونکه او وقت یوخودن دوروب لباس تغییر ویرمك زمانی اولماقده گوره بی اذن داخل اولماق مناسب دگلدر (وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ) برده ظهر وقتده (قیلوله) بر آز یاتماقدن اوتری لباسگزی چخاروب یاتاره‌گز بو وقتده لازمدر اذن آلوب داخل اولسونلار (وَمِنْ بَعْدِ صَلٰوةِ الْعِشَاۤءِ) برده نماز عشاء وقتدن صکره که گیجه‌نگ نصفنه با قدر (او وقت یاتماق وقتی اولماقه گوره لازمدر بی اذن سزگ حضورگزه داخل اولماسونلار) (ثَلٰثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ) بو اوچ وقت سزدن اوتری اوچ گیزلین وقتدر اولا بیلورکه بو وقتلرده شخص خاطرجمع اولماق سببنه بدنی یابعضی عورتدن کشف اولنسون ستر عورت لازم اولماقدن اوتری او شخصلر اذن آلمامش داخل اولابیلمزلر (بو اذن آلماق شخصگ غلام کنیزی برده او شاقلاریندن اوتریدر اما غیر شخصلردن اوتری او وقتلرده اذن آلماقده جایز دگلدر مگر شخصگ اوز حلیله‌سی (آروادی) اوندن اوتری اذن آلماق لازم دگلدر (لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ) نه سزه و نه غلام کنیزلره و نه اطفاله بو اوچ وقتدن صکره بی‌اذن سزگ حضورگزه داخل اولماقده هیچ بر گناه یوخدر (طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى بَعْضٍ) سزگ، غلام کنیز یااوشاقلاره واو نلارگ سزه حاجتی‌اولور بری‌برینی‌گورمك لازم اولور اونلار خدمتدن‌اوتری‌سز خدمت بویورمقدن اوتری‌گرك‌اونلار سزگ یانگزه گلسونلر اگر هر بر وقتده اذن‌آلماق‌لازم اولسه او وقتده امر مشکل اولور پس‌بو اوچ‌وقتدن‌ماعدا اوزگه وقتلرده اذن‌آلماق‌لازم دگلدر (كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ) بو ذکر اولنان آیه‌لرکمی الله تعالی اوز آیات و احکامنی سزدن اوتری بیان ایدیر (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) الله تعالی بنده لرینگ مصلحتنه عالمدر واونلاردن اوتری قانون و احکام قرار قویماقده حکیمدر

مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلٰوةِ الْعِشَاۤءِ ثَلٰثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى بَعْضٍ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۞

٥٩) (وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ) زمانیکه او شاقلار (*) حدبلوغه (تکلیف مقامنه) یتشدیلر (فَلْيَسْتَاْذِنُوا كَمَا اسْتَاْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) اوبلار دهسایر کشیلر کمی بی اذن داخل او لمامقه اختیار لری یوخدر هر بر و قتده داخل او لانده کرك اذن آلوب داخل اولسونلار (كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ) هابیله سزدن اوتری الله تعالی اوز آیات و احکامنی بیان ایدیر (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) الله تعالی بنده لرینگ مصلحتنه عالمدر و اونلاردن اوتری احکام قرار و یرمکده حکیمدر

٦٠) (وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاۤءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا) حیضدن قطع اولوب دو عماقدن قالان آروادلارکه اونلارده اره کیتمك و نکاح طمعی اولمیه (فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ) اونلاره هیچ بر گناه یوخدرکه لباسلرینگ اوستنده اولان سر یوشنی قویوب کشیلردن اوتری آشکار اولسونلار (غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ) اما بو شرطیله که قصدلری باطن زینتلرینگ محلنی (نجه که فناقده ذکر اولوندی) آشکار ایتمك اولماسون (وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) اما اگر بو ذکر اولنان آروادلار عفت و عصمت ملاحظه ایدوب نامحرم آراسنده سر یوشنگ گوتورمکنی ترك ایله اوندن اوتری یاخشیدر اولا بیلور که گوتورنده باطنی محل زینتلرینن آچیلوب نامحرم اونلاره مطلع اولا او وقتده البته گوتورمملك گوتورمکدن یاخشیدر الله تعالی سزگ هر بر سوزلرگزی اشیدوب عمللرگزه عالمدر مسلمانلار جهاده کیدن زمانده ایولرینده کور و چولاق و مریض شخصلردن قویوب کیدیردیلر اونلار او شخصلرگ ایولرینده اولان طعاملردن یمزدیلر

(*) قید (علمای اسلام آراسنده حد بلوغده اختلاف واردر امام ابو حنیفه دیوبدر اون سکز [١٨) یاشنده اوغلان اون یدی یاشنده قز مکلف اولور اما و امین باشقه جمیع فقهالر اون بش (١٥) یاش اوغلانده و قزده حد بلوغققال اولوبلار اما امامیه علماسی (١٥) یاش اوغلانده دوقوز (٩) یاش قزده حد بلوغنه قائل اولوبلار بو صورتده قزگ ایشی بسا مشگل اولور

٥٩) وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاْذِنُوا كَمَا اسْتَاْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۞

٦٠) وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاۤءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۞

بلکه صاحبلری راضی دگلدر بو بارده بوندن بویله کلن آیهٔ شریفه نازل اولدی

٦١) (لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ) کور و چولاق و مریض شخصلره او ایولرده اولان طعاملردن یمکده هیچ بر گناه یوخدر (وَلَا عَلٰى اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَاْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ) و سز مؤمنلرده هیچ بر گناه یوخدر که بی اذن اوز اوغلانلارگزگ ایولریندن یه سگز آتا اوغول بر نفس حکمنده اولدقنه گوره اوغولگ ایوینی آتایه اسناد و یریر (اَوْ بُيُوتِ اٰبَاۤئِكُمْ) یا اینکه آتالارگزگ ایولریندن یه سگز (اوز آتالارگز یا بابالارگز آتا طرفدن یا آنا طرفدن) (اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ) یا آنالارگزگ ایولریندن یه سگز (اوز آنالارگز یا ننه لرگز آتا طرفدن یا آنا طرفدن) (اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ) یا قرداشلارگزگ ایولریندن (اَوْ بُيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ) یا باجیلارگزگ ایولریندن (اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ) یا عمولرگزگ ایولریندن (اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ) یا بی بیلرگزگ ایولریندن (اَوْ بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ) یا دایلارگزگ ایولریندن (اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ) یا خالالارگزگ ایولریندن (اَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُ) یا او ایولردنکه اونگ آچارینگ اختیاری سزگ الگزده اولمش اولا (شخصگ ایوینگ ناظری وکیل خرجی کمی) (اَوْ صَدِيقِكُمْ) (*)

(*) قید (امام جعفر بن محمد صادق) بویوردیلار دوستلرگ احترامنگ بیوك مرتبه [illegible] الله تعالی اونلاری آیهٔ شریفهده اولاد آتا و آنا باجی و قرداش مقابلنده ذکر ایدوبدر (حسن بصری) اوز منزلنه داخل اولوب گوردی بر دسته اوز دوستلریندن اونورب طعام یمکه مشغول اولوبلار شادلقدن یوزی شکفته لندی دیدی اصحاب کبار رسول خدانی بویله تاپدیق اونلار ایوی بر برینگ منزلنه داخل اولوردیلار اوزلری مراجعه اولمیانده [illegible] سوال ایدردیلر اونگ درهم دینارنی [illegible] الدی [illegible] لازم اولسیدی گوتوروب گیدردی) بو اتفاق و اتحاد اولمق سببنه ملت اسلام ترقی تاپوب عالمه مالك اولدیلار

٦١) لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلٰى اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَاْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اٰبَاۤئِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ اَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُ اَوْ صَدِيقِكُمْ

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا اَوْ اَشْتَاتًا فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلٰى اَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً ۞

یا دوستلرگزگ ایولریندن بو ذکر اولنان ایولرده اولان طعاملردن بی‌اذن یمك جائزدر (لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا اَوْ اَشْتَاتًا) هیچ برگناه سزه یوخدر بوندده که قوناق اولسون اونیله بر برده طعام یه‌سگز یااینکه متفرق یالقوز یه‌سگز (بعض طایفه عربلردن واریدیلر صبحدن شامه کمی اگر اونلاره قوناق وارد اولمسیدی یالقوز طعام یمکی خوشلانمازدیلار او بارده بو آیه شریفه نازل اولدی) (فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلٰى اَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً) زمانیکه بو ذکر اولنان ایولرگ برینه یا اونلاردن باشقه ایولره داخل اولدیگز او ایولرده نفسگز برینده اولان شخصلره الله‌تعالی یانندن بر برکتلو و پاك اولان تحیه کوندروب

بقیه‌سی

[illegible] دوستلگ آراسنده (ایثار) اولماسه لااقل‌ گرك (مواسات) اولسون (ایثار) [illegible] (مواسات) [illegible] (ایثار) [illegible]

[illegible]

كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۞

٦٢) اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَاِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلٰى اَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتّٰى يَسْتَأْذِنُوهُ اِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَاِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۞

٦٣) لَا تَجْعَلُوا دُعَآءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَآءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا

اونلاره (سلام) ایلیگ (بویله دیگ السلام علیکم و رحمة‌الله و برکاته) (كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) هابویله الله تعالی سزدن اوتری اوز آیات و احکامنی بیان ایدر بلکه سز عقلگز ایله رفتار ایدوب بو حکملرگ سرنی و حقیقتنی آگلیه‌سگز (شخص اگر ایوه یا مسجده داخل اولدی اما اوراده برشخص اولمادی گرك بو قسم سلام ویروب (السلام علینا وعلی عبادالله الصالحین) اوندن صگره داخل اولسون

٦٢) (اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ) در حقیقت مومنلر او شخصلردرکه الله تعالی و اونگ پیغمبری (محمده) ایمان کتورسونلر (وَاِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلٰى اَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتّٰى يَسْتَأْذِنُوهُ) او مومنلرگ صفتلریندن بودر زمانیکه پیغمبریله برمجلسده برامردن اوتری جمع اولمش اولالار او مجلسدن پیغمبردن اذن آلمامش خارج اولمازلار (یعنی پیغمبرگ مجلسندن اذن آلمامش هیچ برنفر خارج اولماسون) (اِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ) در حقیقت او شخصلریکه (یامحمد) سندن اذن آلوب مجلسدن خارج اولالار اونلاردر الله تعالی و اونگ پیغمبرینه ایمان کتورنلر (فَاِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ) یا محمد) زمانیکه سندن بعضی امرلریندن اوتری اذن آلدیلر (فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ) هربر شخصه‌که اوزگ ایستیوب مصلحت گورەسن مجلسدن خارج اولماقه اذن ویرگلن (هربر شخصه‌که ایستمیه‌سن اذن ویرمه‌گلن) (وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) اذن آلوب مجلسدن گیدن شخصلردن اوتری تردن طلب مغفرت ایتگلن (یعنی اونلارگ اذن آلمیوب مجلسدن متفرق اولمه‌مقلاری اذن آلوب گیتمکلریندن افضلدر)

٦٣) (لَا تَجْعَلُوا دُعَآءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَآءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا)

قد یعلم الله الذین یتسللون
منکم لواذا فلیحذر الذین یخا
لفون عن امره ان تصیبهم فتنة
او تصیبهم عذاب الیم ۞
٦٤) الا ان لله ما فی السموات
والارض قد یعلم ما انتم علیه
ویوم یرجعون الیه فینبئهم
بما عملوا والله بکل شیٔ
علیم ۞

زمانیکه پیغمبرگ احتیاجی اولدی بر امردن اوتری سز اونگ یانندە جمع اولاسگز سزی چاقردی اونگ چاقرماقنی قبول ایلیوب اونگ یانه جمع اولگ پیغمبرگ چاقرماقنی اوز آرا گزدە دی برنگ چاقرماقنه قیاس ایتمیگ اوزکه شخص سزی چاقرانده کیلمەسگز هیچ برضرر سزه یوخدر اما پیغمبر چاقرانده لازمدر اطاعت ایدوب اونگ خدمتندە حاضر اولوب کرك بی اذن اونگ مجلسندن متفرق اولمیەسگز (قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا) حقیقتا الله تعالی عالمدر او شخصلرە که بواش بواش پیغمبرك مجلسندن چکیلوب بری برینگ دالنده کیزلنوب مجلسدن خارج اولور (بعضی منافقلردن اذن آلمیوب رسول خدانگ مجلسندن کیزلین خارج اولوردیلار) (فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ) البته گرك قورخسونلار او شخصلر که پیغمبرگ امرینه مخالف اولوب اونگ اطاعتندن خارج اولورلار (أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ) اورخسونلار بوندنکه بربلا و مصیبت دنیادە اولارە یتشه (أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) یااینکه قیامت کوننده اذیت ویرن عذاب اولارە یتشه

٦٤) (أَلَا إِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) خبردار اولگس (یا محمد) در حقیقت آسمانلارگ ویرگ سلطنتی وتدبیری الله تعالی یه مخصوصدر هیچ بر شی اوگا مخفی قالماز نچه اولا بیلورکه پیغمبرگ مجلسندن کیزلین کیدن منافقلرە عالم اولماسون (قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ) حقیقتا الله تعالی او حالەکه سز او حالدەسگز ایمان حالندە یا نفاق حالندە هر اینکیسنه عالمدر (وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ) و عالمدر او کونه که او کونده دنیادن رجوع ایدوب الله تعالی طرفنه قایتاجقسگز (فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا) اوکونکی کونده الله تعالی منافقلرە ایلدیکلری عملارگ هاموسنی خبر ویرەجکدر (وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) الله تعالی هر برشیئه عالمدر هیچ بر شی اونگ علمندن کنار قالان دکلدر . حمد

اولسون (نور) سورەسنگ تفسیری تمام اولندی الله تعالی نگ حکملرینه و حدودینه و عفت عصمت امرلرینه مشتمل اولان سورەدر خوش بخت او کیمسەلردر که بو سورۀ مبارکه نگ مضامین عالیەسنه ملتفت اولوب اونگ آدابیله ادبلنسونلار رسول خدا بیوردیلار هر شخصکه (نور) سورەسی اوخوبه الله تعالی اوگا اون حسنه عطا بیوریر)

فرقان سوره سیدر مکه‌ده نازل اولوب

(٧٧) آیه (٨٩٢) کلمه (٣٧٨٣) حرفدر

(١) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

٢) (تَبَارَكَ الَّذِى نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلٰى عَبْدِهِ) خیر و برکتی آرتق اولوب جمیع شیلر دن صفات و افعالنده اوجا اولان الله تعالی حقیله باطل آراسنه فرق قویان قرانی اوز عبدی و بنده‌سی (محمده) نازل ایتدی (لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا) تا اینکه او قرآن قیامته کمی هر بر عالمده اولان خلقدن اوتری الله تعالی عذابیدن قورخوران و حق طرفنه (*) هدایت ایدن اولسون

٣) (اَلَّذِى لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) الله تعالی‌نک صفتلریندن بودرکه آسمانلارک و یرک سلطنتی اوکا مخصوصدر (وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا)

٢) تبارك الذي انزل الفرقان على عبده ليكون للعالمين نذيرا ✿

٣) الذي له ملك السموات والارض ولم يتخذ ولدا

(*) قید (قرآن شریف قیامته کمی خلقک آراسنده الله تعالی طرفنه دعوت ایتمکه قائم اولوب جمیع مخلوقی اوجا سیله ملکک طرفنه دعوت ایدیلیر قرآن شریفی نوع بشر آراسنده الله تعالی طرفندن گوندروب قرار ویرن پیغمبر اکرم (محمد بن عبدالله) صلی الله علیه وسلم اوزی دنیادن وداع ایدوب داعی

اوزیدن اوتری اولاد گتورمیوبدر (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِى الْمُلْكِ) اوندن اوتری سلطنتنده هیچ بر شریك یوقدر (وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا) هر بر شیئی الله تعالی خلق ایدوب نه امردن او تریکه او شیی خلق ایدوب اونی امردن اوتری دوزلدوب هیچ بر نقصان اولمده قرار ویرمیوبدر

٤) (وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اٰلِهَةً) اما بر بویله الله تعالی‌یه نوع بشر ظلم ایلیوب اوندن باشقه معبودلر اخذ ایدوب اوکا شریك قرار ویردیلر (لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ) و حال آنکه الله تعالی‌یه شریك قرار ویریلن معبودلر هیچ بر شی خلقه اینمکه قدرتلری اولمیوب اوزلری‌ده الله تعالی خلق ایدوبدر (وَلَا يَمْلِكُونَ لِاَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا) او بتلر اوز نفسلریندن اوتری هیچ بر ضرر و منفعته مالك اولمازلار بر بویله حالده اوزلریندن باشقه‌یه ضرر و منفعت یتورمکه نجه قادر اولورلار (وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيٰوةً وَلَا نُشُورًا) اولدیروب دیریلدوب قیامته جمع ایتمکده هیچ وقت قادر اولا بیلمزلر بویله شیلرده عاقل شخص عبادت ایدرمی؟

٥) (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ هٰذَا اِلَّا اِفْكٌ افْتَرٰيهُ) کافر اولان

ولم يكن له شريك في الملك وخلق كل شيء فقدره تقديرا ✿

٤) واتخذوا من دونه الهة لا يخلقون شيئا وهم يخلقون ولا يملكون لانفسهم ضرا ولا نفعا ولا يملكون موتا ولا حياة ولا نشورا ✿

٥) وقال الذين كفروا ان هذا الا افك افتريه

(بقیه‌سی)

دعوت ایتمش اولوب الله تعالی حضورینه روح و ریحان طرفنه منتقل اولدی اما قرآن شریف حی قیوم مقامنده قیامته کمی دعوته قائم اولوب زوال و فنا اوکا یول آلمیوب همیشه‌لك باقی قالان بر معجزه و بر کتاب شافی و کافیدر قرآن شریفك حکمت و رموزلرینه ملتفت اولوب اونلاری استنباط ایدوب اونلاردن محظوظ اولمق نامدار اولان فاضللردن اوتری بیوك سعادتدر قرآن شریف شریعت و سیاست احکامه مشتمل اولمق جهتندن جمیع کتاب آسمانیدن ممتاز اولوب هامونده رأی قرار ویریلدی هر طایفه‌لك عرب لساننك دقایقنه عارف اولانلاری قرآن شریف اساس دین اولمقده قیامته کمی نوع بشردن اوتری امر دینده بر کفایت ایدن کتاب اولماقه اقرار ایدوب قبول ایتمیشلر اما اهل اسلامك اکثری قرآن شریفدن [illegible] صاحب رأی اولان شخصلرك خرافات و ترهاتلرینه تابع اولوب [illegible] اوتری قرآن شریفدن کتاب بر تازه رسم و آیین قرار ویریلدی الهی حق [illegible] بر بصیرت کرامت بویورکل آمین !

و اعانه علیه قوم اخرون فقد جاؤا ظلما وزورا ۞

٦) وقالوا اساطیر الاولین اکتتبها فهی تملی علیه بکرة واصیلا ۞

٧) قل انزله الذی یعلم السر فی السموات والارض انه کان غفورا رحیما ۞

٨) وقالوا مال هذا الرسول یأکل الطعام ویمشی فی الاسواق لولا انزل الیه ملک فیکون معه نذیرا ۞

شخصلر (مکه‌ده قریش جماعتندن نضر حرث اوغلی و و نسک تابعلری) دیدیلر دکل بو قرآن مکر بر یالان سوزلردر (محمد) اونی اوز یا نندن قایروب الله تعالی‌یه اسناد و ویرویدر (وَ اَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ اٰخَرُونَ) بر علاحده جماعتده بو سوزده محمده کومك اولوب یالانی دوزلدیلر (فَقَدْ جَاؤُ ظُلْمًا وَ زُورًا) یا محمد) حقیقتا بو شخصلر ظلم و بهتان کتوروب الله تعالی‌نگ کلامنی یالان دیوب قبول ایتمدیلر

٦) (وَ قَالُوا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا) که مکه اهلی مشرکلرگ بعضی دیدیلر قرآنگ آیه‌لری کیچن امتلرگ حکایتلریدر (محمد اوزی اوقویوب یازماق بیلمه‌مک سببنه) اوزیندن اوتری یازدیروب دوزلدویدر (فَهِيَ تُمْلٰى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَ اَصِيلًا) صبح شام کیرلین وقتده کیدوب اوز که شخصلر اوکا بو آیه‌لری املا ایدوب تعلیم ایدیرلر اوندن صکره کلوب بره دیر بو آیه‌لر مکا الله تعالی طرفندن کلومیدر (ایسکی بر روم اهلی مکه‌ده وار یدی دیورلر محمد قرآنی کیدوب اونلاردن تعلیم آلور)

٧) (قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضِ) یا محمد دیکل مشرکلره بویله دکل که سز دیورسکز بلکه بو قرآنی آسمانلارده و برده هر بر کیزلین شیلره عالم اولان الله تعالی نازل ایتمویدر (اِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا) کلوب توبه ایدوب الله تعالی طرفنه قایدوب قرآنی قبول ایلیک در حقیقت الله تعالی بنده‌لره رحم ایلیوب اونلارگ کناهلرینی باغشلیاندر

٨) (وَ قَالُوا مَالِ هٰذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَ يَمْشِي فِي الْاَسْوَاقِ) قریش جماعتی مشرکلر دیدیلر اگر (محمد) پیغمبردر نه‌دن اوتری هر بر رفتار و کفتاری بزیم کمی‌در طعام یبور نجه که بز ییورك بازارلارده کزوب آلیش و بریش ایلیور نجه که بز ایلیوریك اگر پیغمبر اولسه کرك ملك اولوب بو صفتلر اونده اولماسون (لَوْلَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا) اوزی ملك اولمادی لامحاله اونیله بر ملك نازل اولوب

٩) او یلقی الیه کنز او تکون له جنة یأکل منها وقال الظالمون ان تتبعون الا رجلا مسحورا ۞

١٠) انظر کیف ضربوا لك الامثال فضلوا فلا یستطیعون سبیلا ۞

١١) تبارك الذی ان شاء جعل لك خیرا من ذلك جنات تجری من تحتها الانهار ویجعل لك قصورا ۞

اوکا کومك اولوب خلقی دعوت ایتسونلر تا اینکه اونگ پیغمبر اولما لغی معلوم اولسون

٩) (اَوْ يُلْقٰى اِلَيْهِ كَنْزٌ) اسمدیکه ملك اولمادی و بر ملك ده اوکا کومك اولمادی آسماندن اوکا بر خزینه نازل اولسون اونیله معا شنی کیچو وب کسب ایتمکه احتیاجی اولماسون (اَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا) یا اینکه بر باغی اولسون او یغدن ییوب امر معاشنی کیچسون بر شخصیکه بونلارگ هیچ برسی اونده اولماسون او شخصه پیغمبر دیمك اولماز (فاسقلر نه قدر بی فهم و بی انصاف جماعتلر ایمش که رسول خدانگ کسب معاش ایتمکنی اوکا ایراد دوتور دیلار و حال آنکه انسانیتگ اولنجی امری کسب معاش ایدوب خلقه محتاج اولمامقدر (وَ قَالَ الظَّالِمُونَ اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا) ظالم اولان مشرکلر مومنلره دیورلر تابع اولمیورسکز مگر بر کیشیه که سحر اولنوب عقلی ضایع اولویدر

١٠) (اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوا) باخ کورکلن (یا محمد) بو مشرکلر سندن اوتری نیجه مثللر ووروب و نیجه صفتلر سندن اوزی اختراع ایدوب سکا اسناد و یریرلر (کاهی دیورلر پیغمبر گرك ملك اولسون کاهی دیورلر نبوت گرك انسانیله ملك آراسنده مشترك اولسون کاهی دیورلر سندن اوتری بر خزینه یا بر باغ اولسون کاهی سکا ساحر و کاهی شاعر وکاهی مجنون دیوب ضلالته واقع اولدیلار (فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا) بر یول تاپمیورلرکه او یولدن بر سوز تاپوب اوسوزلرینده ثابت و برقرار اولسونلار

١١) (تَبَارَكَ الَّذِي اِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذٰلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) الله تعالی نگ خیر و برکتی چوخدر اگر ایسته‌سه اونلار دین شیلردن یاخشی جنتلرکه آغاجلارینگ آلتندن نهرلر جاری اولور سکا دنیاده عطا ایدر (وَ يَجْعَلْ لَكَ قُصُورًا)

١٢) بل كذبوا بالساعة واعتدنا لمن كذب بالساعة سعيرا ۞
١٣) اذا رأتهم من مكان بعيد سمعوا لها تغيظا وزفيرا ۞
١٤) واذا القوا منها مكانا ضيقا مقرنين دعوا هنالك ثبورا ۞
١٥) لا تدعوا اليوم ثبورا واحدا وادعوا ثبورا كثيرا ۞
١٦) قل اذلك خير ام جنة الخلد التي وعد المتقون ۞

وسنڭ او نری قصرلر قرار و ویریر . لكن الله تعالى حكمت بالغه‌سیله هر شخصڭ گذرانی اوزکسبه و اگذار ایدوب مرگرك هر شخص اوزیندن اوتری کسب ایدوب امر معاشنی کیجیرسون پیغمبر اولا یا غیر پیغمبر

١٢) (بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ) بلکه بو مشرکلر (فیاق دیدیکی سوزلردن آرتق سوزلرده دیورلر)قیامت گوننی تکذیب ایدوب دیورلر قیامت اولمیه‌جقدر (وَاَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا) نهایت شدتیله جهنمگ یلولی او دینی قیامت گوننی تکذیب ایدنلردن اوتری حاضر و آماده ایتمیشوك

١٣) (اِذَا رَاَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) زمانیکه جهنم قیامت گوننده مشرکلر و قیامتی انکار ایدنلردن اوتری اوراقدن یاخان شخصدن اوتری گوریلن محلده واقع اولدی (سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا) او وقتده جهنمگ شدتلو سسنی و غضبناك شخصلرکمی قروب شدت غیظدن سینه‌سنگ قاینه‌مقنی ایشیدیرلر

١٤) (وَاِذَا اُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنِينَ) زمانیکه قیامت گوننده زنجیره چکوب الری بویونلارینه باغلانمش حالده جهنمدن بر تنك یره سالوندیلر (دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا) او یرده اوزلرینڭ اوتری اولمك چاغروب هلاك اولماق آرزو ایدرلر

١٥) (لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا) الله تعالى طرفندن اونلاره دیلور جهنمده سزه انواع اقسام عذابلر اولماق جهتنه سزدن اوتری بر دفعه هلاك اولماق یوخدر بلکه نیچه دفعه هلاك اولماق واردر اما او هلاك اولماق بوخدرکه هلاك اولوب عذابدن خلاص اولاسگز بلکه هر بر دفعه هلاك اولماقده دخیده سزدن اوتری شدتلو عذاب واردر پس اوزگردن اوتری بر دفعه هلاك اولماق چاغرمیگ بلکه نیچه دفعه چوخ چوخ هلاك اولماقلار چاغرگ

١٦) (قُلْ اَذٰلِكَ خَيْرٌ اَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ)

كانت لهم جزاء ومصيرا ۞
١٧) لهم فيها ما يشاؤن خالدين كان على ربك وعدا مسؤلا ۞
١٨) ويوم يحشرهم وما يعبدون من دون الله فيقول ءانتم اضللتم عبادي هؤلاء ام هم ضلوا السبيل ۞ قالوا سبحانك ما كان ينبغي لنا ان نتخذ من دونك من اولياء ولكن متعتهم واباءهم حتى نسوا الذكر وكانوا قوما بورا ۞
١٩) فقد كذبوكم بما تقولون

(یا محمد) دیگل مشرکلره آیا بو ذکر اولنان عذابلر یاخشی‌در یا اینکه همیشه‌لك اولان جنت که متقیلره الله تعالى طرفندن وعده ویریلوبدر (كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا) او جنت اونلارگ عمللرینگ جزاسی و قایده‌جق یرلری‌در

١٧) (لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُنَ خَالِدِينَ) متقیلر او جنتده همیشه اولدقلاری حالده اونلاردن اوتری هر برقسم ایستدیگی شیلری موجود و حاضردر (كَانَ عَلٰى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْؤُلًا) متقیلر جنتده خواهش ایدن شیلر الله تعالى‌یه واجب اولان وعده‌درگرك وعده‌سنه وفا ایتسون و لایق و سزاواردر او وعده‌لر الله تعالى‌دن سؤال اولنسون

١٨) (وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) او کونکه (قیامت کونی) الله تعالى مشرکلرگ اوزلرینی و الله تعالى‌دن باشقه عبادت ایدن معبودلرینی قیامت کونده هاموسنی بریره جمع ایدیر (فَيَقُولُ ءَاَنْتُمْ اَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هٰؤُلَاءِ اَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ) او وقتده الله تعالى خطاب ایدوب مشرکلرگ معبودلرینه دیور آیا سز منیم بو بنده‌لریمی ضلالته‌سالوب حقدن کنار ایتدیگز یااینکه اونلار اوزلری حق یولندن کناره دوشدیلر (قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا اَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ اَوْلِيَاءَ) معبودلر دیرلر الهی پاك و منزهسن هر بر عیبدن هیچ وقت بزدن اوتری جایز دگل که سندن باشقه اوزیمزه دوستلر قرار ویرك (وَلٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَاٰبَاءَهُمْ حَتّٰى نَسُوا الذِّكْرَ) لكن سن اونلارگ اوزلرینه و آتا بابالارینه طول عمر ویروب نعمتیگی تمام ایتدگگ اونلارده مغرور اولوب سنی ذکر ایدوب ایمان کتورمکی فراموش ایلیوب سگا شریك قرار ویردیلر (وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا) سگا شریك قرار ویرمك سببنه سنگ عذابگگ اونلاری دوتوب هلاك اولان جماعت اولدیلار

١٩) (فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ) اوندن صگره الله تعالى

فما تستطیعون صرفاً ولا نصراً ۞
٢٠) و من یظلم منکم نذقه
عذاباً کبیراً ۞
٢١) و ما ارسلنا قبلك من
المرسلین الا انهم لیأکلون
الطعام و یمشون فی الاسواق
و جعلنا بعضکم لبعض فتنة
أتصبرون وکان ربك بصیراً ۞

١٩
اون دوقوزنجی جزء

٢٢) و قال الذین لا یرجون
لقاءنا لولا انزل علینا الملا
ئکة أو نری ربنا

مشرکلره خطاب ایدوب بویورر) ای مشرکلر بو سزگ معبودلرگز سز دیردیگزکه بونلار بزیم الهلاریمزدر بو معبودلرگز سزی تکذیب ایدوب معبود اولماقلارینی انکار ایتدیلر (**فما تستطیعون صرفاً ولا نصراً**) ایمدی سز بو گونکی گونده نه عذابی قایتاروب و نه اوزگزه برکومك تاپماقه قادر اولمازسگز

٢٠) (**ومن یظلم منکم نذقه عذاباً کبیراً**) بو ظالم اولان مشرکلرگ یارمسنده وعده و بریلن عذابلری ایشتدیگز ایمدی سز نوع بشردن هر بر شخصیکه ظلم ایلیه اولگاده (مشرکلر کبی) بیوك عذابی (جهنم عذابی) دادیردیره‌جك او عذابدن خلاص اولمیه‌جاقدر

٢١) (**و ما ارسلنا قبلك من المرسلین الا انهم لیأکلون الطعام و یمشون فی الاسواق**) یا محمد سندن قباق هیچ بر پیغمبر گوندرمدیك مگر اینکه اونلار ده سنگ کبی طعام یوب بازارلارده کسب معاشدن اوتری گزوب دولاشیردیلار سن اولنجی پیغمبر دگلسن تا اینکه انسانلر پیغمبر اولداق خلقه آغیر کلسون (**و جعلنا بعضکم لبعض فتنة**) سزلرگ بعضی بعضی دیگردن اوتری بلا محنت قرار وبردیك یا محمد بو مشرکلری سن و مؤمنلردن اوتری بلا و محنت قرار ویردیك) (**أتصبرون و کان ربك بصیراً**) ایا سز بو مشرکلرگ بلا و محنتلرینه صبر ایدوب متحمل اولورسگز بی تا اینکه الله تعالی او صبردن صکره سزلردن اوتری نجات قرار ویرسون (البته گرك صبر ایلیه‌سگز یا محمد سنگ ربگ الله تعالی صبر ایدنلرگ و ظالملرگ احوالنه عالمدر بو مشرکلرگ سوزلرندن و رفتارلریدن سنگ قلبگ تنگ اولماسون سنگ بو صبر ایتمکگده سنگ اوزگ و امتگگدن اوتری سعادت واردر

٢٢) (**وقال الذین لا یرجون لقاءنا لولا انزل علینا الملائکة او نری ربنا**) آخرت گونده بزی ملاقات ایدوب خیر و شریمزی امید دوتمیان شخصلر دیدیلر نه‌دن اوتری بزه ملائکه نازل اولوب (محمد) گ

لقد استکبروا فی انفسهم
وعتوا عتواً کبیراً ۞
٢٣) یوم یرون الملائکة
لا بشری یومئذ للمجرمین
و یقولون حجراً محجوراً ۞
٢٤) و قدمنا الی ما عملوا
من عمل فجعلناه هباءً منثوراً ۞

دوغرو اولماقنگ خبرنی ویرمیور یا گورك بزه ملائکه نازل اولوب بو خبری ویرسون یا اوز ربمز الله تعالی‌نی گورك امر ایلسون بزه که بو (محمد) ی تصدیق ایلیگ او وقتده بزده اونی تصدیق ایلیك (**لقد استکبروا فی انفسهم**) یا محمد حقیقتا مشرکلر بو سوزلری دیمکده حقدن کبر غرور ایتمکی نفسلرینده گیزلدوب کفر و عناد اونلارگ قلبنه رسوخ ایدوبدر (**وعتوا عتواً کبیراً**) ظالم اولماقده حددن تجاوز ایدوب منتها درجه‌یه یتشوب الله تعالی رؤیتنی خواهش ایدیرلر (نیجه که موسی قومی خواهش ایتدیلر)

٢٣) (**یوم یرون الملائکة لا بشری یومئذ للمجرمین**) یا محمد همینکه مشرکلر قیامت گوننده عذاب ملائکه‌لرینی گوردیلر او گونکی گونده گناه‌کارلردن اوتری هیچ بر خیره الله تعالی طرفندن بشارت اولماز (بلکه امر برعکس اولوب الله تعالی‌نگ عذابنه بشارت ویریلورلر) (**ویقولون حجراً محجوراً**) او وقتده مشرکلر خوفلریندن دیورلر ای بزیم ربمز بو عذابی بزدن منع ایلگان بر منع ایتمکیکه دوباره بزه عود ایتمسون

٢٤) (**وقدمنا الی ما عملوا من عمل فجعلناه هباءً منثوراً**) یا محمد مشرکلر دنیاده اوز عمل خیرلرینه (صلهٔ ارحام ایدوب مظلومه کومك اولوب قوناق ساخلاماق کبی عمللره) امیدوار اولورلر بز او نلارگ او عمللرینه طرف گیدوب او عمللرینی (توزه وخشیان (هباء) (*) کبی داغلمش قرار ویررك (الله تعالی قیامت گوننده مشرکلرگ عمل خیرلرنی هیچ یوق ایتمکده تشبیه ایدیر بر سلطانگ عمله‌که بر جماعت اونگا عاصی اولالار او سلطان او جماعتنگ اوسته گیدوب اونلارگ هر بر شیلرینی غارت ایلیوب اوزلرینی ذلیل و اسیر ایتسون

(*) قید (پنجره‌دن یا بر دیشیگدن ایوگه ایچینه دوشن گونگ شعاعنگ ایچینده گورنن ذره‌نه (هباء) دیلور

٢٥) اَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا وَاَحْسَنُ مَقِيلًا ۞
٢٦) وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلٰئِكَةُ تَنْزِيلًا ۞
٢٧) اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ۞
٢٨) وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلٰى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِى اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ۞
٢٩) يَا وَيْلَتٰى لَيْتَنِى لَمْ اَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ۞
٣٠) لَقَدْ اَضَلَّنِى عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنِى وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْاِنْسَانِ خَذُولًا ۞

٢٥) (اَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا وَاَحْسَنُ مَقِيلًا) آخرت گوننده جنت اهلنڭ قرارو آرام دوتوب صحبت ايدن منزللرى ياخشى وگوزل منزللردر اما استراحت ايدن منزللرى اوندن دخى گوزلرادر

٢٦) (وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلٰئِكَةُ تَنْزِيلًا) قيامت گونى برگوندركه بولودلرڭ سببله آسمان پارچه‌لنور وبولودلرڭ ايچنده ملائكه نازل اولورلار

٢٧) (اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِ) قيامت گوننده حق و ثابت اولان پادشاهلق الله‌تعالى‌دن اوتريدر جميع سلطانلر زايل اولور اما الله تعالى‌نڭ سلطنتى باقى قالوب زايل اولان دگلدر (وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا) قيامت گونى كافرلره برشدتلو و چتين اولان گون اولور

٢٨) (وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلٰى يَدَيْهِ) قيامت گوننده ظالم شخص غبطه گلوب حسرت و ندامتدن ايكى اللرينى ديشلر (نجه‌كه دنياده بر امردن پشيمان اولان شخص اللرينى ديشلر (يَقُولُ يَا لَيْتَنِى اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا) اللرينى ديشليوب ديورايى كاش پيغمبره تابع اولوب حق يولايله گيدوب ضلالتدن كنار اوليديم

٢٩) (يَا وَيْلَتٰى لَيْتَنِى لَمْ اَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا) اى واى اولسون مڭا كاش فلان كسى (دنياده اونى ضلالته سالان شخصدن فلان لفظى كنايه ذكر ايدير) اوزيمه دوست اخذ ايدوب قرار ويرمسيديم

٣٠) (لَقَدْ اَضَلَّنِى عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنِى) دوست دوتدوقم شخص قرآن (شريف) مڭا گلدكدن صگره منى قرآندن ضلالته سالوب حقه تابع اولمقدن كناره سالدى (وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْاِنْسَانِ خَذُولًا) شيطان اولان دوست بلا و مصيبت وقتنده انسانى ترك ايدوب اوندن كنار اولاندر

٣١) (وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ اِنَّ قَوْمِى اتَّخَذُوا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُورًا) بزيم پيغمبرمز (محمد) بزه شكايت ايدوب ديدى اى منيم ربيم منيم قومم بو قريش جماعتى سنڭ بو قرآنڭى برترك اولنان شى اخذ ايدوب اوندن اعراض ايديرلر

٣٢) (وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِىٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ) (يا محمد) نجه‌كه بو قريش طايفه‌سى سڭا دشمن اولوب قرآنى انكار ايديرلر هابيله هر پيغمبردن اوترى عاصى شخصلردن دشمنلر قرار ويردك اونلارى‌ده سنڭ كمى انكار ايدوب اطاعت ايتمديلر دشمن بالقوز سندن اوترى اولميوب هامو پيغمبرلردن اوترى دشمن اولوبدر صبر ايتگلن نجه‌كه سندن قاباق گيچن پيغمبرلر صبر ايتديلر (وَكَفٰى بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا) مشركلرى ذليل ايتمگڭ يولنه سنى هدايت ايدوب سڭا كومك اولمقده ربڭ الله تعالى سڭا كفايت ايدر بو سوز الله تعالى‌دن اشاره ايله پيغمبره وعده‌در كه مشركلر سنڭ الگده ذليل اولاجقلار

٣٣) (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً) كافر اولان شخصلر (قريش جماعتى) ديديلر (اگر بو محمد حق اولان پيغمبردر) نه‌دن اوترى اوڭا قرآن متفرق نجه ايلڭ وقتنده نازل اولور بر دفعه نازل اولمادى (دگرده عرق اولان شخص هر برطرفه الى‌آتار بلكه الله برشى گلسون ياپمدن مشركلرده قرآن شريفڭ مقابلنده عاجز قالاندن صگره خرافات و لغو سوزلر دانشماقه باشلايوب ديديلار قرآن بر دفعه نازل اولدى يا متفرق اونڭ معجزه اولمقلقده تفاوت ايتمز قرآنڭ مقابلنده معطل قالوب برسوز تاپميوب بويله بى معنى سوزلره يابوشديلار) (كَذٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ) (الله تعالى اونلارڭ جوابنده بويوريور يا محمد) بويله‌در برحكمت اوزره قرآنى (ايگرمى اوچ ايلڭ زماننده) متفرق نازل ايتديك تا اينكه اونڭ متفرق نازل اولماقڭ جهتنه سنڭ قلبڭى محكم ايدوب سهل وجهيله اونڭ آيه

٣١) وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ اِنَّ قَوْمِى اتَّخَذُوا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُورًا ۞
٣٢) وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِىٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ وَكَفٰى بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ۞
٣٣) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ

و رتلناه ترتیلا ☆

٣٤) ولا یأتونك بمثل الا جئناك بالحق و احسن تفسیرا ☆

٣٥) الذین یحشرون علی وجوههم الی جهنم اولئك شر مکانا و اضل سبیلا ☆

٣٦) ولقد آتینا موسی الکتاب وجعلنا معه اخاه هرون وزیرا ☆

٣٧) فقلنا اذهبا الی القوم الذین کذبوا بآیاتنا

لرینی حفظ ایده‌سن (موسی و عیسی‌یه نازل اولان کتابلر اونلار اوخو مش اولماق جهتنه بر دفعه نازل اولوبدر اما بزیم پیغمبرمز اوخوماق و یازمقدن عاری اولماقدن اوتری قرآن شریفی الله تعالی اوگا متفرق نازل ایتدی تا اینکه اوندن اوتری آیات قرآنی حفظ ایدوب خلقه بتورمك مشکل اولماسون) (ورتلناه ترتیلا) قرآنی آیه آیه مقدر ایدوب قرار ویردیك تا اینکه اونگ اوخویوب حفظ ایتمگنده یامحمد) مشکل امره دوچار اولمیه‌سن

٣٤) (ولا یأتونك بمثل الا جئناك بالحق و احسن تفسیرا) (یا محمد) مشرکلر مثللر کمی سندن باطل سوزلر سوال ایتمرلر مگر اینکه بز اونلارگ سواللرینگ جوابنده حق وگوزل معناده سوزلر دیوب اونلاری رد ایدمریك هیچ وقت او مشرکلر بزیم سوزیمزگ قبالنده بر سوز گوره بیلمزلر

٣٥) (الذین یحشرون علی وجوههم الی جهنم) مشرکلر او شخصلردر که قیامت گوننده یوزلری اوستنده جهنم طرفه محشور اولورلار (اولئك شر مکانا و اضل سبیلا) حق یولندن آزیق ضلالته دوشوب قیامت گوننده منزل و مکان جهتندن یمان اولان شخصلر مشرکلردرلر

٣٦) (و لقد آتینا موسی الکتاب وجعلنا معه اخاه هرون وزیرا) یا محمد) باخگل سندن قباق کیچن پیغمبرلرگ و امتلرینگ احواله پیغمبرلره اطاعت ایتمیوب اونلاره عذاب گوندردیك حقیقتا (موسی) یه کتاب (توراة) ویروب قرداشی هرونی‌ده اوگا وزیر قرار ویردیك

٣٧) (فقلنا اذهبا الی القوم الذین کذبوا بآیاتنا) (موسی و هرون)ه دیوب امر ایتدیك کیدگ او جماعتگ طرفه‌که آیاتمزی تکذیب ایدوبلر اونلاری بزیم طرفه دعوت ایلیگ (یعنی مصر اهلی

فدمرناهم تدمیرا ☆

٣٨) وقوم نوح لما کذبوا الرسل اغرقناهم وجعلناهم للناس آیة واعتدنا للظالمین عذابا الیما ☆

٣٩) وعادا و ثمود و اصحاب الرس وقرونا بین ذلك کثیرا ☆

٤٠) وکلا ضربنا له الامثال وکلا تبرنا تتبیرا ☆

قبطیلری) (فدمرناهم تدمیرا) مصر اهلی اونلاری تکذیب ایتدیلر بزده اونلاری بر قسم یمان هلاك ایتمك ایله (دگزه غرق ایتمکیله) هلاك ایتدیك

٣٨) (و قوم نوح لما کذبوا الرسل اغرقناهم وجعلناهم للناس آیة) بزده نوح پیغمبرگ قومی زمانیکه (نوح) و اوندن قباق کیچن پیغمبرلرگ هاموسنی تکذیب ایتدیلر اونلاره طوفان مسلط ایدوب غرق ایدوب خلقدن اوتری اونلاری الله تعالی‌نگ قدرت کامله‌سنه دلالت ایدن دلیل و برهان قرار ویردیك (و اعتدنا للظالمین عذابا الیما) پیغمبرلری تکذیب ایدن ظالملردن اوتری قیامت گوننده اذیت ویرن عذاب حاضر و آماده ایتمشوك

٣٩) (وعادا و ثمود واصحاب الرس وقرونا بین ذلك کثیرا) عاد ثمود رس (*) جماعتی و اونلارگ آراسنده چوخ جماعتلری پیغمبرلری تکذیب ایتمك سببنه هلاك ایدوب آخرتده اذیت ویرن عذاب اونلاردن حاضر ایتمیشوك

٤٠) (وکلا ضربنا له الامثال) بو هلاك اولان امتلرگ هاموسندن اوتری اونلاردن قباق هلاك اولان امتلرگ عجیبه قصه‌لرینی (مثل کمی) بیان ایتدیك بلکه عبرت بردار اولوب بزه کافر اولماسونلار (وکلا تبرنا تتبیرا) اونلار او قصه‌لردن عبرت گوتورمیوب پیغمبرلری تکذیب ایتدیلر بزده اونلارگ هاموسنی داغیدوب سندروب بر نوع هلاك ایتمکیله هلاك ایتدیك

(*) قید (رس همان مشهور (ارس) نهریدر که قفقازیه‌ده جاری اولوب ([illegible]) نهرینه قاریشوب (خزر دگزینه) آقوب‌دور الله تعالی اونلاره (حنظلة ابن صفوان) آدلو (جناب عیسی ایله جناب محمد) آراسنده پیغمبر گوندردی اونلار صنوبر آغا جنه ستایش ایدیردیلر (حنظله) اونلاری الله تعالی طرفنه دعوت ایتدی اونی تکذیب ایتدیلر آخر امرده اولی اولتوب همان نهرگ [illegible] بر [illegible] دیبنده قویو قازوب اوره سالوب قویونگ آغزینی محکم باغلیوب سویی اوستنه جاری ایدیلر الله تعالی اونلارگ بو عمله گوره آسماندن بر صاعقه گوندروب اونلاری هلاك ایتدی

٤١) وَلَقَدْ اَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِى اُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ اَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ۞

٤٢) وَاِذَا رَاَوْكَ اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًا اَهٰذَا الَّذِى بَعَثَ اللّٰهُ رَسُولًا ۞

٤٣) اِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا لَوْلَا اَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ اَضَلُّ سَبِيلًا ۞

٤٤) اَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ اَفَاَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ۞

٤١) (وَلَقَدْ اَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِى اُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ اَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا) حقیقتا بو قریش جماعتی (شامه تجارته كیدوب كلنده) كیدوبلر (لوطنگ) قریه سنه كه اونلاره داشدن یاغش یاغوب هلاك اولوبلار آیا اونلاره باقوب الله تعالی عذابینگ آثارینی اوراده كورمیوبلر (بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا) بلكه كوریرلر اما قیامت كوننه اعتقادلری اولمیوب اوكونی منتظر اولماماق سببنه اوراده كوردیكلری آثاردن عبرت بردار اولمیورلار

٤٢) (وَاِذَا رَاَوْكَ اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًا) (یا محمد) زمانیكه بو قریش جماعتی سنی كوردیلر كورن وقتده سنی اوزلرینه محل استهزا اخذ ایدوب سگا استهزا ایدیرلر (اَهٰذَا الَّذِى بَعَثَ اللّٰهُ رَسُولًا) استهزا مقامنده دیرلر آیا بودر كه الله تعالی بونی پیغمبر كوندروبدر (بو ابو طالبنگ یتیمی پیغمبر اولماقه نه لیاقت واربدر (ابو جهل هر وقت پیغمبری كورسیدی استهزادن اوتری بو سوزی دیوردی)

٤٣) (اِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا لَوْلَا اَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا) (ابو جهل دیر) اكر بز صبر ایدوب الهلاریمزگ عبادتنده محكم دورمسیدیك در حقیقت بو یاوقیدیكه (محمد) بزی ضلالته سالوب الهلاریمزه عبادت و ستایش ایتمكدن كناره سالیدی (مشركلرگ بو سوزلری دلالت ایدیر كه رسول خدا قریش جماعتنی دین اسلامه دعوت ایتمكده نهایت حد جهد ایلیوب طاقتی اولان قدری سعی كوشش ایدوبدر اما مشركلر لجاجت و عنادلریدن آیات بیناته تابع اولمیوب كفر ضلالتلرینده باقی قالدیلار) (وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ اَضَلُّ سَبِيلًا) تیزدركه مشركلر قیامت كوننده عذابی كورنده بیلسونلركه حق یولدن كنار اولوب ضلالتده اولان كیمدر (اونلار اوزلاریدر یا بو محمد پیغمبردر)

٤٤) (اَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ اَفَاَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا)

٤٥) اَمْ تَحْسَبُ اَنَّ اَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ اَوْ يَعْقِلُونَ اِنْ هُمْ اِلَّا كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبِيلًا ۞

٤٦) اَلَمْ تَرَ اِلٰى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا ۞

آیا نجه كوریرسن (یا محمد) برشخصیكه خواهش نفسنی اوزینه معبود قرار ویرسون آیا سن بویله شخصه وكیل اولوب اونی خواهش نفسنه تابع اولماقدن ساخلیوب اسلامه داخل اولوب موحد اولماقه وادار ایده بیلورسن (عربلردن بركشی بر داشه ستایش ایدردی همینكه اوندن یاخشی بر داش كوردی او داشه ستایش ایلیوب قباقكی داشی ترك ایلردی داشه ستایش ایلیلردن بری حرث ابن قیس سهمی) ایدی

٤٥) (اَمْ تَحْسَبُ اَنَّ اَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ اَوْ يَعْقِلُونَ) یا اینكه سن بویله كمان ایدیرسن (یا محمد) بو مشركلرگ اكثرینگ حق ایشیدن قولاقلاری و حقی درك ایلین عقللری واردر اوگا گوره اونلارگ اسلامه داخل اولماقلارینه اصرار ایدیرسن (اِنْ هُمْ اِلَّا كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبِيلًا) اونلار حقدن غافل اولماقده دگللر مگر حیوانات كمی بلكه اونلاردنده آرتق غافل اولاندرلر

٤٦) (اَلَمْ تَرَ اِلٰى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ) (یا محمد) آیا باخمیورسن ربگه، الله تعالینگ قدرت كاملهسنه كه كیجه وقتنده نجه یرگ (*) كولكهسنی چكوب بسط ویروب یر یوزینی كونگ غایب اولماقیله قرانقولق ایدیر (وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا) اكر تعالینگ مشیتی قرار دوتسیدی كونی خلق ایتمیوب كیجهنگ كولكهسنی همیشهلك ساكن ایدوب هیچ بر مخلوق بر یوزنده اولمازیدی (ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا) كیجهنگ كولكهسنی چكوب بسط و بزلدن صگر كونی اونگ كولكه اولماقنه دلیل قرار ویردیك (كون چخوب یر یوزینی نورانی ایتمكی دلیل اولور كه كیجهنگ قرانقولقی یرگ كولكهسی ایمش

(*) قید (زمین بو برمز (كروی الشكل) اولمق جهتنه همیشه بر طرفی (كونه اولان طرفی) ایشیق او بری طرفی یرگ اوز كولكهسندن قرانقولقدر كونلك یا یرگ حركت خاصهسیله كیتدیكچه ایشیق طرفی قرانقولق (كیجه) قرانقولق طرفی ایشیق (كوندوز) اولور كونك ایشیقلقی و حرارتی جمیع موجوداتگ اوتری احتیاجلری باشی اولمق جهتنه الله تعالی بو آیهٔ شریفهده اونگ بیوك نعمت اولمقنی منت مقامنده برتق اوتری بیان ایلوبدر

۴٧) ثـم قبضناه الینا قبضاً یسیراً ۞

۴٨) و هو الذی جعل لکم اللیل لباساً والنوم سباتا و جعلنا النهار نشورا ۞

۴٩) و هو الذی ارسل الریاح بشرا بین یدی رحمته و انزلنا من السماء ماءً طهورا ۞

٥٠) لنحیی به بلدة میتا و نسقیه مما خلقنا انعاما و اناسی کثیرا ۞

۴٧) (ثُمَّ قَبَضْنَاهُ اِلَیْنَا قَبْضًا یَسِیرًا) اوندن صکره کوننگ شعاعنگ سینه کولکه‌نی نسخ ایدوب بواش بواش سهل وجهیله اوز طرفمزه چکوب بربرلی کولکه‌نی موقوف ایلوب یریوزینی نورانی قرار ویردیك

۴٨) (وَهُوَ الَّذِی جَعَلَ لَكُمُ اللَّیْلَ لِبَاسًا) الله تعالی اوز قدرت کامله‌سیله سزدن اوتری کیجه‌نی (لباس انسانگ بدننی ساتر اولان کبی) ساتر قرار و یردی تا اینکه کیجه‌ده راحت و آرام اولاسگز (وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا) یوخونی سزدن اوتری اولمك (موت) شبیهی و کوندوزی دوباره حیاة قالوب قیامده حاضر اولماق شبیهی قرار ویردی تا اینکه عبرت کوروب اولمکه اوندن صکره دیریلوب قیامت کوننده حاضر اولماقه اعتقاد ایله‌سگز

۴٩) (وَ هُوَ الَّذِی اَرْسَلَ الرِّیَاحَ بُشْرًا بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِهِ) الله تعالی قدرت کامله‌سیله اوز رحمتی یاغمورنگ قبانجه یللری بشارت ویرن کوندردی (آز وقت اولورکه یل کلوب دالنجه یاغش یاقار کلسون خصوصا شمال یلی) (وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا) یلی بشارت کوندرندن صکره (*) طهارتنگ اعلی مرتبه‌سنده اولان حالده آسماندن سوکوندروب یریوزینه نازل ایتدیك

٥٠) (لِنُحْیِیَ بِهِ بَلْدَةً مَیْتًا) آسماندن یاغش کوندردیك تا اینکه او یاغشنگ سببه شهرنگ یا قریه‌نگ اولی یرینی دیریلدوب تازه علفلر اونده اوکردوب (رنکلرنگ یاخشیسی یاشیل رنکی اوگا عطا ایتدیگ) (وَنُسْقِیَهُ مِمَّا خَلَقْنَا اَنْعَامًا وَاَنَاسِیَّ كَثِیرًا) که او یاغشنگ سببه بز خلق ایلدیکمزدن دورت حیوانی (دوه تولو ر قویون کیجی) و انسان

(*) قید (سونگ طهارتنده بوکفایت ایدرکه اوزی پاك اوزگه نجاستلرینده پاك ایتنفر سو قلیل ولا یا کثیر نجاست اوگا قاریشوب اوچ صفتلك بری (رنگی طعمی یا اوقوسی) تغییر تاپمقیله نجس بولور اما بقر صکه اوچ صفتلك بری تغییر تاپمیوب سو طهارتنده ثابت و برقراردر

طائفه سببنگ جوخونی سوارریق (اکرچه انسان و حیواناتنگ هاموسنگ یاغشه احتیاجی اولوب جمیع سولارگ اصلی یاغشدندر اما آیه شریفه‌ده دورت حیوانی برده انسانگ جوخلی یاغشلرینده سوارماقی بیان ایتمکده سبب اودرکه انسانگ اکثری چوللرده حیوان صاحبی اولماق جهتنه اورلرینگ و حیوانلرینگ احتیاجی یاغشه آرتق‌راقدر)

٥١) (وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَیْنَهُمْ لِیَذَّكَّرُوا) حقیقتا بز بو یاغشنگ کوندرمکنی خلق آراسنده دولاندیردیق بر ایل بو ولایته چوخ او بری ایل او بریسی ولایته چوخ ویردیك تا اینکه متذکر اولوب الله تعالی‌نگ قدرتنه یول آپارسونلر (و الا یاغش وقار آسماندن هر ایلده برقرار اوزره الله تعالی‌نگ قدرتیله نازل اولور بر ایل بر یره چوخ کلور او بری ایل او بریسی یره نجه که همیشه بویله مشاهده اولنوبدر (ابن‌عباس) دیور هیچ اولماز که بر ایلنگ یاغشی او بری ایلدن آرتق اولسون لکن الله تعالی اوز قدرت باهره‌سیله بر ایل بر یره چوخ او بری یره آز کوندریر تا اینکه خلق عبرت بردار اولوب الله تعالی‌سنه شاکر اولسونلار (فَاَبٰی اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا) اما خلقنگ اکثری شکر ایتمکدن کنار اولوب کافر اولدیلار

٥٢) (وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِی كُلِّ قَرْیَةٍ نَذِیرًا) (یا محمد) اگر بر استه‌سه‌ك هر بر قریه‌نگ و شهرنگ اهلنه برنفر پیغمبر کوندرریك تا اینکه اونلاری انذار ایدوب بریم طرفمزه دعوت ایتسونلر لکن (یامحمد) سنگ شان جلالنگه عظمت و شوکتیگه کوره نبوت امرینی سگا مخصوص ایدوب سنگ زمانگده سندن باشقه بر علاحده پیغمبر کوندرمدیك سنده محکم دوروب صبر ایلیوب امر نبوتی خلقه تبلیغ ایتگلن

٥٣) (فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِینَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِیرًا) (یا محمد) کافرلر اراده ایدن امرلره تابع اولماگلن خلقنگ هاموسنه پیغمبر اولماق جهتنه اونلار یله بیوك جهاد (جهادنگ هر بر قسمنی) ایلیوب

٥١) ولقد صرفناه بینهم لیذکروا فابی اکثر الناس الا کفورا ۞

٥٢) ولو شئنا لبعثنا فی کل قریة نذیرا ۞

٥٣) فلا تطع الکافرین وجاهدهم به جهادا کبیرا ۞

دین مبین اسلام طرفنه اونلاری دعوت ایتکلن

٥٤) (وَهُوَ الَّذِی مَرَجَ الْبَحْرَیْنِ) الله تعالی اوز قدرت کاملەسیله ایکی دگزی بری برینه مجاور قرار ویردی (هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ) بریسی بودر شیرین وکوارا اولان سودر (یوك نهرلرگ سوی که دگزلره جاری اولور) (وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ) بریسی ده بودر شور وآجی دگز سویدر (شیرین سولرگ معنی دگزلرمدر بری برینه ملاقات ایدن یرده برطرف شیرین برطرف شور اولور) (وَجَعَلَ بَیْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا) الله تعالی او ایکی سوینگ آراسنده حایل وحاجب قرار ویروب بری برینه مخلوط اولوب قارشماقدن مانع اولورلار

٥٥) (وَهُوَ الَّذِی خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا) الله تعالی اوز قدرت کاملەسیله نطفەدن ایکی قسم انسان بر مذکر بر مؤنث خلق ایتدی مذکری نسبدن اوتری (دیورلر فلان کشینگ اوغلی یاقزی اوغول یا قز مذکره اسناد ویریلور) مؤنثی بر اوزگه شخصی مؤنث صاحبنه داماد ایدوب نسل آرتماقدن اوتری قراروبردی (وَكَانَ رَبُّكَ قَدِیرًا) یا محمد) سنگ ربگ الله تعالی هر برشیئه قادردر بر نطفەدن ایکی انسان مذکر ومؤنث خلق ایتدی

٥٦) (وَیَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا یَنْفَعُهُمْ وَلَا یَضُرُّهُمْ) یا محمد) مشرکلر الله تعالیدن باشقه بعضی شیلره عبادت ایدیرلرکه اونلاره نه بر منفعت ونه بر ضرر ویرمزلر (وَكَانَ الْكَافِرُ عَلٰی رَبِّهٖ ظَهِیرًا) کافرلر بتلره سجقایش ایتمکلرینده شیطانه تابع اولوب الله تعالیه عاصی اولماقده بری برینه کومك اولورلار

٥٧) (وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِیرًا) (یا محمد) سنی خلقه گوندرمدیك مگر اینکه بزیم رحمتمزه بشارت ویروب عذابمزدن قورخوزن گوندردیك

٥٤) وَهُوَ الَّذِی مَرَجَ الْبَحْرَیْنِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ وَجَعَلَ بَیْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا ۞

٥٥) وَهُوَ الَّذِی خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِیرًا ۞

٥٦) وَیَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا یَنْفَعُهُمْ وَلَا یَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلٰی رَبِّهٖ ظَهِیرًا ۞

٥٧) وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِیرًا ۞

٥٨) (قُلْ مَا اَسْئَلُكُمْ عَلَیْهِ مِنْ اَجْرٍ اِلَّا مَنْ شَاءَ اَنْ یَتَّخِذَ اِلٰی رَبِّهٖ سَبِیلًا) دیگل خلقه (یا محمد) من تبلیغ رسالت ایلیوب الله تعالی احکامنی سزه بتورمکدن اوتری سزدن هیچ بر اجر ومزد ایستمیورم ومن سزه دیمیورم کەمگا انفاق ایدوب مالگزدن مگا برقدر ویرگ سزگ مالگزمگا لازم دکلدر مگر او شخصیکه ایسته مالنی الله تعالی یولنده انفاق ایدوب نشر دین اسلام ایتمکده اوز ربی الله تعالی طرفنه بریول تاپوب اوگا تقرب یتوره بویله شخصه من دیمیورم انفاق ایتمه گلی ملکه نشر دین اسلام ایتمکده مالدن کیچمك الله تعالی دینه یوك معاونتدر

٥٩) (وَتَوَكَّلْ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَا یَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهٖ) یا محمد او الله تعالی ایکه اونی موت درك ایتمز اونگ حمد وثناسیله اونی ذکر ایدوب اوگا توکل ایتگلن (وَكَفٰی بِهٖ بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ خَبِیرًا) الله تعالی بندەلرینگ گناهلرینه خبردار اولدوقی حالده اوزی کفایت ایدر و او گناهلرگ جزاسنی اونلاره یتورەجکدر

٦٠) (اَلَّذِی خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِی سِتَّةِ اَیَّامٍ) الله تعالی نگ صفتدن بودرکه آسمانلاری و یری و اونلارگ آراسنده اولان مخلوقی اوز قدرت باهرەسیله آلتی گون قدرینگ زماننده خلق ایتدی (ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ الرَّحْمٰنُ) آسمانلاری و یری خلق ایلیدن صگره رحمانیت صفتنه متصف اولان الله تعالی تخت سلطنت عالمه مسلط اولدی (فَاسْئَلْ بِهٖ خَبِیرًا) یا محمد آسمانلارگ و یرگ وجمیع موجوداتگ خلق اولوتماقنی خبردار و عالم اولان الله تعالیدن سؤال ایتگلن تا اینکه سندن اوتری بیان ایتسون

٦١) (وَاِذَا قِیلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمٰنِ) زمانیکه دیلدی مشرکلره (یعنی سن دیدگ اونلاره یا محمد) رحمن صفتنده اولان الله تعالیه سجده ایلیگ (قَالُوا وَمَا الرَّحْمٰنُ اَنَسْجُدُ لِمَا تَاْمُرُنَا)

٥٨) قُلْ مَا اَسْئَلُكُمْ عَلَیْهِ مِنْ اَجْرٍ اِلَّا مَنْ شَاءَ اَنْ یَتَّخِذَ اِلٰی رَبِّهٖ سَبِیلًا ۞

٥٩) وَتَوَكَّلْ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَا یَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهٖ وَكَفٰی بِهٖ بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ خَبِیرًا ۞

٦٠) اَلَّذِی خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِی سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ الرَّحْمٰنُ فَاسْئَلْ بِهٖ خَبِیرًا ۞

٦١) وَاِذَا قِیلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمٰنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمٰنُ اَنَسْجُدُ لِمَا تَاْمُرُنَا

وَزَادَهُمْ نُفُوراً ۞

٦٢) تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجاً وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجاً وَقَمَراً مُنِيراً ۞

٦٣) وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُوراً ۞

٦٤) وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْناً وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَاماً ۞

جوابنده دیدیلر (رحمن) نه شیدر آیا هر بر شیئه که سن بزی امر ایلدگك كرك سجده ایدك (وَزَادَهُمْ نُفُوراً) یامحمد) الله‌تعالی‌یه سجده ایتمکه امر ایلامك دخی‌ده اونلارك نفرتنی آرتروب قرآنه ایمان كتورمكدن اعراض ایلدیلر

٦٢) (تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجاً) هر بر صفتنده و هر بر فعلنده اوجادر او الله تعالی اوكه آسماننده (اون ایكی) برجی قرار و یردی (اون ایكی برجك تفصیلی (حجر) سوره‌سنده (١٨) نجی آیه‌تك تفسیرنده كیجدی) (وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجاً وَقَمَراً مُنِيراً) که آسمانده عالمی نورانی ایدن برچراغ (كون) برده كیجه‌نی ایشیقلاندیرن آی قرار و یردی

٦٣) (وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُوراً) الله تعالی اوز قدرت كامله‌سیله كیجه كوندوزی بری برنك دالنجه برینی آیاروب اوبرینی اونك یرینده اوشخصدن او تریكه ارادسی اولمش اولا كیجه كوندوزك كلوب كیتمكدن عبرت كوتوروب الله تعالی توحیدنه یول آیاره یا اینكه الله تعالی‌یه شكر ایتملك ارادسی اولمش اولا محل عبرت قرار و یردی (بویله شخصلر كیجه كوندوزدن یا عبرت بردار اولوب كمال معرفت الله تعالی‌نك توحیدنه تحصیل ایدرلر یااینكه اگر عبرتلری اولمش اولسه الله تعالی‌یه شاكر اولورلار)

٦٤) (وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْناً) (بوندن بویله نیجه آیه شریفه‌ده مؤمنلرگ صفتنی بیان بویوریر) رحمانیت صفتنده اولان الله تعالی‌نك بنده‌لری مؤمنلر او شخصلردر كه كبر غروری ترك ایدوب یر یوزنده تمكین و قار و تواضعیله یول كیدیرلر (وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَاماً) زمانیكه جاهل شخصلر مؤمنلره خطاب ایدوب قبیح سوزلر دیدلر مؤمنلر اونلارگ جوابنده دیورلر برسزیله جهالت مقامنه كلوب سزگ سوزگرگ مقابلده

٦٥) وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّداً وَقِيَاماً ۞

٦٦) وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَاماً ۞

٦٧) إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرّاً وَمُقَاماً ۞

٦٨) وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَاماً ۞

٦٩) وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللّٰهِ إِلٰهاً آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ أَثَاماً ۞

٧٠) يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَاناً ۞

سوز دیمزبك بلكه سزدن‌سوزلری قبول ایدوب سزی ترك ایتمزیك

٦٥) (وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّداً وَقِيَاماً) برده مؤمنلرگ صفتلرندن اودركه كیجه‌نك هاموسنی یا بعضی اوزرلری الله تعالی‌دن اوتری سجده‌ده و قیامده اولدوقلاری حالده باشه كتوریرلر

٦٦) (وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ) برده مؤمنلرگ صفتلرندن اودركه دعا ایدوب دیورلر ای بزیم ربمز جهنمك عذابنی بزدن قایتار گلن (إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَاماً) در حقیقت جهنمك عذابی همیشه اولوب عاصیلردن آرالنمیوب هلاكته و یرندر

٦٧) (إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرّاً وَمُقَاماً) در حقیقت جهنم منزل و مقام جهتندن نه یمان یردر

٦٨) (وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَاماً) برده مؤمنلرگ صفتلرندن اودركه زمانیكه الله تعالی یولنده انفاق ایلدیلرنه او قدر اسراف ایتمزلركه جمیعماللرینی ویروب و رلری معطل قالوب سؤال دیلین اورگلره آچسونلر و نه او قدر تنك دوتمازلاركه الله تعالی یولنده هیچ برشی انفاق ایتمیوب بخیل اولسونلار بلكه بو ایكی صفتك آراسنده اولورلار

٦٩) (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللّٰهِ إِلٰهاً آخَرَ) برده مؤمنلرگ صفتلرندن اودركه الله تعالی ایله بویله برعلاحده معبود چاغروب عبادت ایدوب اوگا شریك قرار و یرمزلر (وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ إِلَّا بِالْحَقِّ) الله‌تعالی حرام ایلدیگی نفسی‌قتله یتورمزلر مگر حق و عدالت ایله (قصاص یا حد جاری ایتمكدن اوتری) (وَلَا يَزْنُونَ) و زناده ایتمزلر (وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ أَثَاماً) هر شخصیكه بو ذكر اولنان قبیح عمللرگ برینی عمله كتوره قیامت كوننده او عملگ جزاسنی ملاقات ایدوب معذب اولاجاقدر

٧٠) (يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَاناً)

قیامت کونی عملنگ جزاسینی ملاقات ایلنده عذابی آرتق اولوب ذلیل اولدوقی حالده او عذابده همیشه اولوب اوردن خارج اولمیه‌جقدر (اِلَّا مَنْ تابَ وَ اٰمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صالِحًا) دنیاده ذکر اولنان قبیح عمللره مرتکب اولانلار آخرتده همیشه‌لك عذابه کرفتار اولاجقلار مکر او شخصلرکه توبه ایلیوب الله تعالی‌یه ایمان کتوروب عمل صالح ایلیه‌لر (فَاُولٰئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّاٰتِهِمْ حَسَنَاتٍ) بویله شخصلرگ الله تعالی کناهلرینی دوندروب ثواب قرار و یریر (وَكانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) الله تعالی توبه ایدن شخصلری باغشلیوب رحم ایلیدر

٧١) (وَمَنْ تابَ وَعَمِلَ صالِحًا فَاِنَّهُ يَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ مَتابًا) هر بر شخصیکه قبیح عملدن توبه ایدوب عمل صالح ایلیه در حقیقت او شخص توبه ایدوب الله تعالی طرفنه قایدودر بر توبه ایتمکه الله تعالی اوندن راضی اولسون

٧٢) (وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ) بر ده مؤمنلرگ صفتلریندن اودرکه (نه اینکه اوزلری یالان دانشوب یا اینکه یالان شهادت و یرسونلر) بلکه یالان دانشان مجلسده حاضر اولمازلار تا اینکه یالان سوزلری اونلارگ قولاغی ایشیتمه سون (وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا) زمانیکه بر مجلسدن کیجدیلرکه او مجلسده(*) لغو و لازم

(*) قید (آیا ملت اسلام بو آیهٔ شریفه‌یه باخوب عبرت کوتوروب لغو عمل لری ترك ایتمزلرمی؟ دین اسلامه طعن ویروب یالان شهادت و یرمگی اصل بنای اسلامه اسناد و یرنلر بر بو آیهٔ شریفه‌یه باقسونلار که الله تعالی یالان و لغو سوزلر دانشیلان مجلسده حاضر اولان شخصلری مؤمنلر قطارندن خارج ایدیر نیجه دیمك اولورکه اصل بنای اسلامده یالان شهادت و یرمك جایزدر بلکه ملت اسلامگ ظاهرده دین اسلامه متدین اولوب باطنده اسلامدن خبردار اولمیانلری و قلیل اولان مبلغه دین لرینی ساتوب هوای نفسه تابع اولورلار بالابکده اوزی حکمی خبیث شخصلرگ توقعیله یالان شهادت ویروب حقی پایمال ایدیرلر دین اسلامی بوزاه دین لرگ آراسنده بدنام ایدوب یالان شهادت و یرمکگ جایز اولماقنی اصل بنای اسلامه اسناد و یرمکه سبب اولورلار بویله شخصلر اکرچه اوزلرینی دین اسلامه منسوب و مسلم آدیلی اوزلرینه باغلیورلار اما حقیقتا دین اسلامدن خارج مشرکلردن حساب اولنورلار حیف اولسون قرآن شریفگ بویله کوزل احکاملری خلقگ آراسنده منسوخ اولوب صاحب رایلر هوای نفسلریله جاری ایدن حکملره تابع اولوب اسلام آراسنده بدعتلر ظاهر اولودر

اِلَّا مَنْ تابَ وَ اٰمَنَ وَ عَمِلَ صالِحًا فَاُولٰئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّاٰتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ✡

٧١) وَمَنْ تابَ وَعَمِلَ صالِحًا فَاِنَّهُ يَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ مَتابًا ✡

٧٢) وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ✡

اولمیان سوزلر دانشیلورلر نفسلرینی او مجلسده و رماقدن عزیز و مکرم قرار و یروب اعراض ایدوب او مجلسدن کیچورلر

٧٣) (وَالَّذِينَ اِذَا ذُكِّرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا) بر ده مؤمنلرگ صفتلریندن اودر زمانیکه اوزرلرینه الله تعالی‌نگ ایاتی (قرآن) اونلاره اوخوندی او آیاتگ اوزرینه کور و کار دوشمزلر بلکه کورن کوزیله و ایشیدن قولاغیله قرآن شریفگ آیاتنه باخوب اونگ احکامنی نورانی قلبلریله درك ایدوب اوزلرینه پیشوا قرار و یریرلر

٧٤) (وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ) بر ده مؤمنلرگ صفتلریندن اودورکه دعا ایلیوب بویله دیورلر ای بزیم ربمز بزلره اویله آروادلار و اولاد باغشلیوب قسمت ایتکلن که سنگ امرگه اطاعت ایدوب سگا عبادت ایتمکلرینگ سببنه بزیم کوزیمز ایشیق اولسون (وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ اِمَامًا) بزی متقی‌لردن اونری پیشوا قرار و یرکلن تا اینکه بزیم عمللریمزه باخوب اونلارده بزه تابع اولوب عمل خیر ایسونلر (مقصود متقیلره پیشوا اولماقدن تقوانگ اعلی درجه‌سنی طالب اولماقدر

٧٥) (اُولٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا) یا حمد بو ذکر اولنان مؤمنلر دنیاده معصیتی ترك ایلیوب اطاعت و عبادته و کافرلرگ اذیتنه صبر ایتمکلرینه کوره جنتگ اوجا مرتبه‌سنده واقع اولان غرفه‌لر جزا و یریلور (وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا) همان غرفه‌لرده ملائکه‌نی ملاقات ایدوب ملائکه اونلاره او غرفه‌لرده همیشه‌لك قالماقدن اونری دعا ایلیوب الله تعالی طرفندن اونلاره سلام یتوریرلر

٧٦) (خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا) همشیه غرفه‌لرده اولوب مقام و منزللری کوزل وجهیله اولاجقدر (الهی بزلره توفیق بنده‌لك کرامت بویوروب اطاعت ایلین بنده‌لرگ جرکه‌سنه داخل ایدوب انسانیت صفتلریله بزی متصف بویورکلن (امین)

٧٣) وَالَّذِينَ اِذَا ذُكِّرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ✡

٧٤) وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ اِمَامًا ✡

٧٥) اُولٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا ✡

٧٦) خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ✡

٧٧) (قُلْ مَايَعْبَؤُابِكُمْ رَبِّى لَوْلَا دُعَآؤُكُمْ) یا محمد دیگلن بو مشرکلره (مکه اهلنه) اگر منم ربم الله‌تعالی‌یه اطاعت و عبادت ایتمه‌سگز سزلره اعتنا ایتمه‌یوب سزی هیچ بر شئی حساب ایتمس ایدی. تکلیفدن اصل مقصود سزی الله تعالی طرفنه دعوت ایتمکدن الله تعالی‌یه اطاعت و عبادت ایتمککزدر (فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا) الله تعالی حکمتی اوز باره‌گزده بیلدی‌سگزده که گرک اوگا اطاعت و عبادت ایلمه‌سگز الله تعالی‌نگ حکمنه مخالف اولوب تکذیب ایله دیگز تیزدر که قیامت گوننده تکذیب ایتمککزنگ اثری سزه یتشوب جهنمنگ عذابی سزی همیشه‌لك دوتوب اوراندن خارج‌ولا بیلمه‌سگز . (لله‌الحمد سورهٔ فرقاننگ تفسیری تمام اولدی الهی قرآن شریفنگ آخرنه کمی تفسیر ایدوب یاروب قورتارماقه سندن استعانت ایستیورم . . بو سورهٔ مبارکه مؤمنلرنگ صفتلرینی جامع اولان بر سوره‌در خوشبخت اوشخصدرکه او صفتلره اوزینی متصف ایلیوب انسانیت مرتبه‌سننگ اعلی درجه‌سنه واصل‌اولسون رسول خدا یو یو دیلار هرشخصیکه فرقان سوره‌سنی اوخویه قیامت گوننه اعتقادی اولان حالده الله تعالی‌نی ملاقات ایدر (یعنی بو سورهٔ مبارکه‌نی اوخویان شخص اوننگ مضامین عالیه‌سنه اعتقاد ایدر ازجمله مضمونلرندن برنده قیامت گوننه اعتقاد ایتمکدر)

٧٧) قُلْ مَايَعْبَؤُا بِكُمْ رَبِّى لَوْلَا دُعَآؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ۞

شعراء سوره‌سیدر مکه‌ده نازل اولوب (٢١٧) آیه (١٢٩٧) کلمه (٥٥٤٠) حرفدر

(١) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

٢) (طٰسٓمٓ) بو سوره‌نگ آدیدر

٣) (تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ) بو سوره‌ده ذکر اولنان آیه‌لر مرتبهٔ اعجازده کماله یتشوب الله تعالی‌نگ توحیدنه دلالتی آشکار اولان قرآننگ آیه‌لریدر

٤) (لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ اَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) (یا محمد) شاید سنگ خیالنگ بو اولا که نفسگی مشقته سالوب هلاکه ویرمس بوندن اوتریکه سننگ قومنگ سنگا اطاعت ایتمیوب ایمان کتورمیورلر بلکه نفسگه رحم ایدوب اونلا رنگ ایمانه حسرت چکمیوب اوزگی هلاکه ویرمکیلن اونلار ایمانه داخل اولان دگلدرلر

٥) (اِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَآءِ اٰيَةً) (یا محمد) بو مشرکلرنگ ایمانه نه قدر حرص وارگزدر اگر بز اوز بمز ایستسه‌ك آسماندن بر علامت نازل ایدریك مشرکلر او علامتنگ سببنه زورا و قهرا ایمانه داخل اولورلار

٣) طٰسٓمٓ ۞

٣) تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۞

٤) لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ اَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ۞

٥) اِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَآءِ اٰيَةً

فظلت اعناقهم لها خاضعین ۞
٦) وما یأتیهم من ذكر من الرحمن محدث الا كانوا عنه معرضین ۞
٧) فقد كذبوا فسیأتیهم انباؤ ما كانوا به یستهزؤن ۞
٨) اولم یروا الی الارض كم انبتنا فیها من كل زوج كریم ۞
٩) ان فی ذلك لآیة وما كان اكثرهم مؤمنین ۞

(فَظَلَّتْ اَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ) دولانوب او مشركلرك بویونلاری او علامتدن اوتری حضوع و خشوعده اولوب الله تعالی اطاعتندن خارج اولا بیلمزلر (اما چونكه بر نوع بشری فاعل‌مختار خلق ایدوب عمللرینك اختیارینی اوزلرینه واگذار ایتمیشوك تاكه قیامت گوننده هر بر شخصه اوز عملینك جزاسی وریلون او جهته گوره ایمانه داخل اولماقده اونلاره زور ایتمیوب ایمانه داخل اولوب اولمامقلارینی اونلارك رأینه واگذار ایتدیك سن دخی (یا محمد) اونلارك ایمانه داخل اولمامقلاریندن اوتری حسرت چكوب اوزیكی قوته ویرمگلن)

٦) (وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمٰنِ مُحْدَثٍ اِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ) یامحمد) هر بر تازه حكم و موعظه كه وقت و مقامه گوره الله تعالی طرفندن نازل اولور بو مشركلر اونی قبول ایتمیوب اعراض ایلیورلر (بویله جماعتدن ایمانه داخل اولماق امیدی دوتماق اولماز)

٧) (فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ اَنْبَاؤُا مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ) یامحمد) حقیقتا قرآنی تكذیب ایتدیلر البته قیامت گوننده گلوب اونلاره معلوم اولور تكذیب ایلدیكلری قرآنك خبرلری و احوالاتی آیا قرآن بالابیمش یا دوغرو او وقتده قرآنك حق اولماقی بیلوب هیچ بر فایده اونلاره ویرمز

٨) (اَوَلَمْ يَرَوْا اِلَى الْاَرْضِ كَمْ اَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ) آیا مشركلر بر یوزینه باخمیورلركه نقدر بز اوبرده انسان و حیوانه لازم هر بر صنف اولان گوزل غلّه‌لردن كوكرتمیشوك تا اینكه بزیم قدرتمزه عالم اولسونلار

٩) (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) در حقیقت هر بر صنف غلّه‌لرك كوكرتمكنده اونلاری كوكرتمن خالقك قدرت

١٠) وان ربك لهو العزیز الرحیم ۞
١١) واذ نادی ربك موسی ان ائت القوم الظالمین ۞
١٢) قوم فرعون الا یتقون ۞
١٣) قال رب انی اخاف ان یكذبون ۞
١٤) ویضیق صدری ولا ینطلق لسانی فارسل الی هرون ۞
١٥) ولهم علی ذنب فاخاف ان یقتلون ۞

یا هرسنه دلیل و برهان واردر اما خلقك اكثری دلیل و برهانه باخوب ایمان گتورن دگللر

١٠) (وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) و در حقیقت یا محمد) سنك ربك الله تعالی مشركلره غالب اولوب اونلردن انتقام چكندر و توبه ایدوب عمل صالح ایلینلره رحم ایدوب باغشلیاندر (بوندن بویله ذكر اولنان یدی انبیالرك هر برینك قصه‌لرینك آخرنده بو ایكی آیه‌نك مكرر ذكر اولونماقی بو سورهٔ مباركه‌یه بر علاحده حسن و فصاحت بلاغت عطا ایلیوبدركه سایر سوره‌لرده او موجود دگلدر

١١) (وَاِذْ نَادٰى رَبُّكَ مُوسٰى اَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) یا محمد) یادگه گتور او زمانیكه سنك ربك الله تعالی موسی‌نی چاغروب اوگا امر ایلدیكه ای موسی گیدوب ظالم قومی وجماعتی بزیم طرفمزه دعوت ایتگلن

١٢) (قَوْمَ فِرْعَوْنَ اَلَا يَتَّقُونَ) او ظالم جماعت فرعونك جماعتیدر (ای موسی) آیا بو ظالم اولان جماعت الله تعالی‌دن خوف ایدوب اطاعته گلوب بت‌پرستلكدن ال گوتورمزلر (یعنی ای موسی او جماعت الله تعالی‌دن خوف ایتمیوب ظالم اولان جماعتدرلر البته گیدوب اونلاری بزیم طرفمزه دعوت ایتگلن)

١٣) (قَالَ رَبِّ اِنِّي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ) (موسی) دیدی ای منیم ربم من قورخورام كه منیم سوزیمی قبول ایتمیوب منی تكذیب ایتسونلر

١٤) (وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي) برده خوف ایدیرم كه منیم سینه‌م تنك اولوب دیلمده لكنت اولماق سببنه دیلم دانشماقده درست و روان اولماسون (فَاَرْسِلْ اِلٰى هٰرُونَ) ملك گوندروب (هرون)ه ده پیغمبرلك عطا بویوركلن تا اینكه مگا امر تبلیغده كومك اولسون

١٥) (وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ فَاَخَافُ اَنْ يَقْتُلُونِ) فرعونك قومی (قبطیلرك)

١٦) قال كلا فاذهبا بآياتنا
انا معكم مستمعون ۞
١٧) فأتيا فرعون فقولا انا
رسول رب العالمين ۞
١٨) ان ارسل معنا بنى اسرا
ئيل ۞

مگا برگناهم ی واردر اوگناهی منی مواخذه ایدرلر (موسی مصرده
اولان زمانده قبطیلردن برنفره بر یومروق (مشت) ووروب اونی
اولدورمشیدی بوراده اوگا اشاره ایدیر بو نفره بوندن صگره گلن
قصص سوره‌سنده ذکر اولناجقدر) قورخورام اوگناهگ سببه منی
قتله یتوروسونلر

١٦) (قال كلا فاذهبا بآياتنا انا معكم مستمعون) (الله تعالی
موسی‌نگ هر ایکی ایستدیکی شیلری اوگا بو آیهٔ شریفه‌ده مختصر
کلامیله وعده بیریر) بویوریر ای موسی اوکه خوف ایدیرسن قبطیلردن
او خوفی‌سندن کوتوروب سنی قبطیلره مسلط ایتدیم هیچ وقت اولاردن
خوف ایتمه اما اوکه قرداشگ هرونی اوزیگه کومك و اوندن
اوتری پیغمبرلك ایستدگ بو ایستدیگیگده سگا عطا ایلدیم سن و هرون
هر ایکیگز منیم معجزه‌لریمیله کیدوب فرعون و اونگ قومنی دعوت
ایلدگ در حقیقت من سزیله معا وارام و سزگ کلاملرگزی ایشیدرم

١٧) (فأتيا فرعون فقولا انا رسول رب العالمين) هر ایکگز
کیدگ فرعونگ یانه دیگ اوگاکه بز عالملره مربی اولان الله
تعالی‌نگ پیغمبریك

١٨) (ان ارسل معنا بنى اسرائيل) بنی اسرائیلدن ال کوتو
روب بزه و کذار ایتکل اولاری کوتوروب (قدیم مسکنلری فلسطینه)
آپارق (فرعون و قبطیلر بنی اسرائیله حددن زیاده ظلم ایتمکلرینگ
سببه اول امرده الله تعالی موسی‌یه امر بویوریر فرعوندن بنی اسرائیلگ
خلاص اولماقنی خواهش ایلیگ موسی و هرون ایکیسی الله تعالی
نگ امر یله فرعونگ قاپوسنه کیدوب نچه زمان اولاره داخل اولماقه اذن
ویریلمدی آخر امرده حاجب فرعونه بیوردی که قاپوده ایکی نفر شخص
دورولار دیورلر بز الله تعالی طرفندن پیغمبر کلمشوك فرعون امر ایلدی
اذن ویرگ کلسونلر بلکه اولارگ سوزلرینی بر قدر مضحکه ایدوب

١٩) قال الم نربك فينا وليدا
ولبثت فينا من عمرك سنين ۞
٢٠) وفعلت فعلتك التى فعلت
وانت من الكافرين ۞
٢١) قال فعلتها اذا وانا من
الضالين ۞
٢٢) ففررت منكم لما خفتكم
فوهب لى ربى حكما و
جعلنى من المرسلين ۞
٢٣) وتلك نعمة تمنها على
ان عبدت بنى اسرائيل ۞

کلگ همیشکه اذن ویریلدی موسی و هرون فرعونگ حضوریه دا
خل اولوب تبلیغ رسالت ایلدیلر فرعون موسی‌نی تانیدی

١٩) (قال الم نربك فينا وليدا) فرعون دیدی سن او مو
سی دگلمسن که سنی بز سود بین اوشاق وقتده اوز آرامزده تر
بیت ویردیك (موسی‌نگ فرعون ایونده تربیت تاپماقنگ تفصیلی طه
سوره‌سنده کیچدی) (ولبثت فينا من عمرك سنين) اوندن صگره
بویوك اولوب نچه ییللر عمریندن بزیم آرامزده قالوب نشو نما ایلدیك

٢٠) (وفعلت فعلتك التى فعلت وانت من الكافرين) اوندن
صگره مگا کفران نعمت ایلیلردن اولوب ایلدگ او عملیکه ایلدگ (قبطینی
اولدیروب قاچدگ) ایمدی کلوب دیورسن من پیغمبرم الله طرفندن کلمیشم

٢١) (قال فعلتها اذا وانا من الضالين) موسی دیدی (دو
غرودر او وقتده من او قبطینی قتله یتوردیم اما او وقتده من او قبطینگ
بر یومروقیله اولمکنه عالم اولمیوب جاهللردن واریدیم یوخسه من اوگا
او یومروقی وورماز یدیم

٢٢) (ففررت منكم لما خفتكم) قبطینی اولدوردن صگره
زمانیکه سزدن خوف ایتدیم او سببه کوره قاچدیم (فوهب لى ربى
حكما وجعلنى من المرسلين) سزدن قاچاندن صگره منیم ربیم الله تعالی
مگا علم حکمت ویروب منی اوز طرفندن خلقگ دعوتندن اوتری
کوندریلن پیغمبرلردن قرار ویردی

٢٣) (وتلك نعمة تمنها على ان عبدت بنى اسرائيل) مو
سی دیدی (ای فرعون) مگا تربیت ویرمکی بر نعمت حساب ایدوب
مگا منت قویورسان حقیقتا بو نعمت دگل بوندن اوتریکه منیم سنگ
یانگده اولماقم و مگا تربیت ویرمکگز او سببه کوره اولدیکه بنی
اسرائیلی اوزیگه عبد حساب ایدوب اوغلانلارینی اولدورردگ اگر
بنی اسرائیلگ اوغلانلارینی اولدورمسیدگ منی خوفدن سویه آتوب

٢۴) قال فرعون وما ربّ العالمین ✿
٢٥) قال ربّ السّموات والأرض وما بینهما ان کنتم موقنین ✿
٢٦) قال لمن حوله الا تستمعون ✿
٢٧) قال ربّکم وربّ آبائکم الاوّلین ✿
٢٨) قال انّ رسولکم الّذی أرسل الیکم لمجنون ✿
٢٩) قال ربّ المشرق والمغرب وما بینهما ان کنتم تعقلون ✿

منی دوتوب تربیت ویرمزایدیگر پس حقیقتا سنک نعمتک اودرکه بنی اسرائیلی اوزیگه عبد غلام ایدوبسن آیا بنی اسرائیلی عبد غلام ایتمک بر نعمتدرکه مگا منت قویوب دیورسن سزی اوزیمه عبد قرار و برمشم

٢۴) (قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ) (فرعون موسی‌نگ بو سوزینه جواب تاپه بیلمیوب اونلن اعراض ایتدی اول امرده) موسی داخل اولانده فرعونه دیدیکه
(رب‌العالمین) عالملره تربیت ویرن الله تعالی طرفندن کلمیشم
فرعون موسی‌دن سوال ایلیوب دیدی
(رب‌العالمین) نه شیئدر

٢٥) (قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ) موسی دیدی آسمانلارگ و یرگ و اونلارگ آراسنده اولان مخلوقگ تربیت ویرن خالقیدر اکر سز دلیل و برهان اوزره یقین ایلیلردن اولا سگز بو جواب سزه فایده ویریر

٢٦) (قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ) فرعون اطرافنده اولان وزیرلرینه دیدی ایا ایشیدمیورسگز بو نه دیور دیور آسمانلاری و یری و اونلارگ آراسنده مخلوقی خلق ایلین الله تعالی‌نگ طرفنه سزی دعوت ایلیورم و حال آنکه آسمانلار و یر قدیم شیلردر اونلارگ خالقی یوخدر

٢٧) (قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ) موسی دیدی بیله معلوم اولورکه منم سوزیمی ناشه دوشمەدیگز او الله تعالی‌نی دیورم که سزگ وکیچن آتا بابالارگزگ خالقی وتربیت ویرەنیدر

٢٨) (قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ) فرعون جوابده عاجز قالوب خرافات دانشماقه باقوبوب بوزیلی وزیرلرینه دوتوب استهزا مقامنده دیدی سزگ بو پیغمبرگزکه سزه کونده ریلو بدر عقلدن کنار بر دلی شخصدر

٢٩) (قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ) موسی

٣٠) قال لئن اتّخذت الهاً غیری لاجعلنّك من المسجونین ✿
٣١) قال أولو جئتك بشیء مبین ✿
٣٢) قال فأت به ان کنت من الصّادقین ✿
٣٣) فألقی عصاه فاذا هی ثعبان مبین ✿
٣۴) ونزع یده فاذا هی بیضاء للنّاظرین ✿

کوردی فرعون اونی مجنون آدیله آدلاندیردی تشدد ایلیوب الله تعالی اثبات و احدانیتنده اونلاره جواب ویرودی اونلاری سفاهته اسناد ویروب دیدی) اکر سزگ عقلگز اولسه فکر ویروب بیلر سگزکه سزگ ربگز مشرق و مغرب و اونلارگ آراسنده اولان مخلوقگ تربیت ویرن خالقیدر

٣٠) (قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ إِلَهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ) فرعون کوردیکه موسی اونی عقلسزلقه اسناد ویردی غیظلنوب دیدی (ای موسی) اکر مندن باشقه اوزیگه بر معبود قرار ویرسن البته سنی زندانه سالوب محبوس اولانلاردن قرار ویررم

٣١) (قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُبِينٍ) موسی دیدی اگر من سندن اوتری حق اولماقمه برآشکار اولان معجزه کتورسم که منی زندانه سالوب حبس ایدرسن‌می

٣٢) (قَالَ فَأْتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) فرعون دیدی اکر دوغرو دیلردنسن کتورکلن معجزه‌گی کورک سنگ معجزه‌گ نه شیدر

٣٣) (فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ) موسی عصاسنی یره سالوب ناکهان برآشکار و ظاهر حقیقتا اژدها اولدی نه اینکه اژدهایه اوخشیان برشی نجه‌که ساحرلردن وشعبده بازلردن ناشی اولور (موسی‌نگ عصاسی اژدها اولوب اول آسمانه طرف اوجالدی اوندن صگره فرعونه طرف میل ایتدی فرعون موسی‌نی آند ویروب اونی دوتوب کنه اولکی حالتنه گلوب عصا اولدی)

٣۴) (وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ) (فرعون اولنجی معجزەنی کورندن صگره دیدی موسی یه بوندن باشقەده برمعجزه وارگدرمی موسی دیدی واریمدر موسی الی یوخاروکوتوروب دیدی بو نەدر فرعون دیدی سنگ الگدر اوندن صگره همان النی قولتوقنه

٣٥) قَالَ لِلْمَلَاءِ حَوْلَهُ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ✿

٣٦) يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَا ذَا تَاْمُرُونَ ✿

٣٧) قَالُوا اَرْجِهْ وَ اَخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ✿

٣٨) يَاْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ✿

٣٩) فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ✿

داخل ایلدی نجه كه آیهٔ شریفه‌ده بویوریر (اوندن صكره الینی خارج ایلدی باخوب گورانلردن اوتری اوڭك الی آغ و نهایت مرتبه‌ده ایشقلو گوزلری خیره‌لندیریردی

٣٥) (قَالَ لِلْمَلَاءِ حَوْلَهُ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ) (فرعون بومعجزه قالوب حتی اوز معبودلرینی چاغروب استغاثت استمكی فراموش ایلیوب موسی‌دن اوتری بر دلیل و حجت تاپمیوب) یورینی اطرافنده وزیرلره و منصب صاحبلرینه دوتوب دیدی درحقیقت بوكیشی البته برعلم صاحبی ساحردر) اوندن صكره بنا قویدی اونلاریله مشورت ایتمكه

٣٦) (يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَا ذَا تَاْمُرُونَ) موسی‌نڭك معجزه‌لریندن فرعون اوزینڭك مغلوب موسی‌نڭك غالب اولماقنی درك ایدوب اطرافنده كه شخصلره) دیدی بونڭك ارادسی‌اودر كه بو سحر ایله سزه غالب اولوب مصر یریندن سزی خارج ایتسون بو بارەده نه رای ویریرسگز

٣٧) (قَالُوا اَرْجِهْ وَ اَخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ) فرعونڭك جوابنده اوڭك اطرافنده كه وزیرلر دیدیلر موسی قرداشیله مناظره و مباحثه ایتمكی تاخیره سالوب گوندركل اطرافده اولان شهرلره ساحرلری جمع ایتسونلر

٣٨) (يَاْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ) سنڭك یانیگه هر بر عالم ساحرلری گتوروب كلسونلر اوندن صكره بو ساحرلری اونلاره مقابل دور قوزوب مناظره و مباحثه ایتكل (فرعون وزیرلرگ دیمگنه گوره اطراف شهرلره نچه شخصلر گوندردی تا اینكه ساحرلری جمع ایدوب گتورسونلر

٣٩) (فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ) موسی ایله عید گونی ظهر وقتنده قرار قویلان زمانده ساحرلرهاموسی او وقتده بر معین یرده جمع اولدیلار

٤٠) وَ قِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ اَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ

٤١) لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ اِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ✿

٤٢) فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ اَئِنَّ لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ✿

٤٣) قَالَ نَعَمْ وَ اِنَّكُمْ اِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ✿

٤٤) قَالَ لَهُمْ مُوسَى اَلْقُوا مَا اَنْتُمْ مُلْقُونَ ✿

٤٥) فَاَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَ عِصِيَّهُمْ وَ قَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ اِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ✿

٤٠) (وَ قِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ اَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ) فرعون طرفندن مصر اهلنه دیدیلر آیا سزده او مقامه جمع اولورسگز (یعنی البته جمع اولمق لازمدر تاخیره سالمیوب تیزلگیله جمع اولوب ساحرلر جمع اولان مقامه گیدیگ

٤١) (لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ اِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ) اگر ساحرلر موسی‌یه غالب اولسه‌لر بلكه بزده ساحرلره تابع اولوب دخی موسی‌یه تابع اولمیاق

٤٢) (فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ) همینكه ساحرلر جمع اولوب فرعونڭك حضورینه كلدیلر (قَالُوا لِفِرْعَوْنَ اَئِنَّ لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ) فرعونه دیدیلر اگر بز موسی‌یه غالب اولاق بزدن اوتری بر اجر ومزد واردر یا نه

٤٣) (قَالَ نَعَمْ وَ اِنَّكُمْ اِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ) فرعون دیدی البته سزدن اوتری اجر و مزد واردر بوندن باشقه اگر موسی‌یه غالب اولسگز مگا مقرب شخصلردن اولاجقگز (اوندن صكره ساحرلر قایدوب موسی‌یه مقابل دوروب دیدیلر اول سن آتیرسن الگده‌كی عصانی یا بز آتاق اوز شیلریمزی

٤٤) (قَالَ لَهُمْ مُوسَى اَلْقُوا مَا اَنْتُمْ مُلْقُونَ) موسی دیدی ساحرلره هر بر شیئكه آتاجقگز آتگ

٤٥) (فَاَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَ عِصِيَّهُمْ) ساحرلر سحر قایران ایپلرینی و عصالرینی میدانه آتدیلار (وَ قَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ اِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ) سحرلرینی یره آتاندن صكره آند ایچوب دیدیلر آند اولسون (*) فرعونڭك عزتنه البته بز غالب اولاجوق

(*) قید (جاهلیت طریقه‌سیله آند ایچدیلر الله تعالی‌دن باشقه هر بر شیله آند ایچیلمه او آند جاهلیت آندیدر دین مبین اسلامده الله تعالی‌دن باشقه‌یه آند ایچماك جایز دگلدر اوده حق و لازم اولان مقامده نه اینكه هر بر لغو و بی معنا شیلردن

٤٦) فالقى موسى عصاه فاذا هى تلقف ما يأفكون ۞
٤٧) فالقى السحرة ساجدين ۞
٤٨) قالوا امنا برب العالمين ۞
٤٩) رب موسى وهرون ۞
٥٠) قال امنتم له قبل ان اذن لكم انه لكبيركم الذى علمكم السحر فلسوف تعلمون ۞

٤٦) (فَاَلْقٰى مُوسٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِىَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ) موسى اونلارك مقابلنده عصاسنى آتدى اونلار سحرلريله ظاهرينى تغيير ويروب بر علاحده صورته داخل ايدن شيلرك هاموسنى ناكهان موسى‌نك اژدها عصاسى يودوب تمام ايتدى

٤٧) (فَاُلْقِىَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ) همينكه موسى‌نك حق اولماقى ساحرلره معلوم اولدى هاموسى يوزى اوسته يخلوب الله تعالى‌يه سجده ايلديلر

٤٨) (قَالُوا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) سجده ايدوب ديديلر عالملرك تربيت ويرهنى الله تعالى‌يه ايمان كتوردیك

٤٩) (رَبِّ مُوسٰى وَهٰرُونَ) او الله تعالى كه موسى و هرونك تربيت ويريدر

٥٠) (قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ) فرعون غضبه كلوب ساحرلره ديدى من سزه اذن ويرمه‌مش موسى‌يه ايمان كتوردیكز (اِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِى عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) در حقيقت علم سحرده موسى سزك بيوكڭز معلمڭز در سزه علم سحرى او تعليم ايدوبدر البته تيزدر بو عمليڭزڭ و بالنى بيله‌سڭز كه منڭ سزه نه عذاب يتشه‌جكدر

(بقيه‌سى)

اوتری الله تعالى‌يه آند ايچمك تيجه كه بزيم بو زمانلارده بر چوخ منافى ساتوب آلنا قلق اوتری الله تعالى‌يه آند ايچمك واجبات ديبه‌ين اولوبدر هابيله اگر بر شخصڭ اوتوری ذات پاك مقدس الله تعالى‌يه يا اونڭ اسماء حسنى‌سنه آند ايچسن او شخص او آندى سنڭ قبول ايتميور اما همينكه المعنڭ اريته يا بر امر اولياية يا شهدايه يا ايمكه او شخصڭ آتاسنڭ و يا آناسنڭ مراد شريفنه آند ايچدك بدون تامل او آندى قبول ايدوب سنى تصديق ايده‌جكدر و حال آنكه شريعت اسلامده الله تعالى‌دن باشقه‌سنه آند ايچمك كفر و باطلدر پيغمبر هاي‌مقدار يمز بويوروبدر آند ايچمڭ آتاڭزه و آناڭزه و نه علاحده باطل اولان شيلره آند ايچمڭ مگر الله تعالى‌يه (ايكى دفعه بويوردى) بو آند ايچمك الله تعالى‌ده او وقت اولسونكه سوز يگزده صادق اولاسڭز (سلام آرسنده آند ايچمك بارسنده حادث اولان بدعتلره جاهليت عملرى ديمك سزاواره)

٥١) لاقطعن ايديكم وارجلكم من خلاف ولاصلبنكم اجمعين ۞
٥٢) قالوا لا ضير انا الى ربنا منقلبون ۞
٥٣) انا نطمع ان يغفر لنا ربنا خطايانا ان كنا اول المؤمنين ۞
٥٤) واوحينا الى موسى ان اسر بعبادى انكم متبعون ۞
٥٥) فارسل فرعون فى المدائن حاشرين ۞
٥٦) ان هؤلاء لشرذمة قليلون ۞
٥٧) وانهم لنا لغائظون ۞

٥١) (لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ) البته سزلرك اللريگزى و آياغلاريگزى برينى صاغدن برينى صولدن كسه‌جكم (وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِينَ) اوندن صكره البته هاموگزى بوغازدن آسوب هلاك ايده‌جكم

٥٢) (قَالُوا لَا ضَيْرَ اِنَّا اِلٰى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ) ساحرلر ديديلر سن بزى قتله يتوره‌جكده بزه هيچ بر ضرر يوخدر در حقيقت سن بزى قتله يتوردن صكره بز اوز ربمز الله تعالى طرفنه قايدوب بزيم گناهلريمزى باغشلیوب بيوك اجر و ثوابلر بزه عطا بيوره‌جقدر

٥٣) (اِنَّا نَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا اَنْ كُنَّا اَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ) در حقيقت بزم طمعمز اودر كه بز موسى‌يه اول ايمان كتورنلر اولماقدن اوتری ربمز الله تعالى بزيم گناهلريمزى باغشلاسون (اوندن صكره فرعون امر ايلدى همان ساحرلرى قتله يتوردیلر

٥٤) (وَاَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسٰى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِى اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ) همينكه فرعون و اوگا تابع اولانلار موسى‌يه مخالف اولوب ايمان كتورمديلر وحى ايدوب موسى‌يه امر ايتديك اى موسى منيم بنده‌لريم (بنى اسرائيلى) كيجه وقتى مصردن كوتوروب خارج اولسڭز در حقيقت فرعون قوشونيله سزك داليڭزجه كله‌جكدرلر (موسى الله تعالى امرينه اطاعت ايدوب كيجه وقتى بنى اسرائيلى كوتوروب مصردن خارج اولدى)

٥٥) (فَاَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِى الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ) همينكه فرعون بنى اسرائيلڭ مصردن خارج اولماقدن خبردار اولدى تمام شهرلره قوشون جمع ايتمكدن اوتری آدملار گوندردى

٥٦) (اِنَّ هٰؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ) او گوندرن شخصلره امر ايتدى كه شهرلرك اهلنه ديگ بو بنى اسرائيل بر آز اولان جماعتدرلر

٥٧) (وَاِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ) اما در حقيقت اونلارك عمللرى و بوراندن خارج اولوب قاچماقلارى بزى غيظه كتوروبدر

٥٨) وَاِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ ۞
٥٩) فَاَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ۞
٦٠) وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ۞
٦١) كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنَاهَا بَنِي اِسْرَٓائِيلَ ۞
٦٢) فَاَتْبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ۞
٦٣) فَلَمَّا تَرَٓاءَ الْجَمْعَانِ قَالَ اَصْحَابُ مُوسٰى اِنَّا لَمُدْرَكُونَ ۞
٦٤) قَالَ كَلَّا اِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ۞

٥٨) (وَاِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ) بزده بر قوم بر جماعت واركه بزیم عادتمز دشمندن احتیاط ایدوب آیق اولمقدر گرك اونلارك تیرلکیله فسادلرینی بریوزیندن قطع ایتمك (فرعون ایکی کروره یاخین بنی اسرائیلی بر آز جماعت آدلاندیروب بو عذرلری ذکر ایتمك مقصودی بنی اسرائیلی ضعیف اور جماعتی اونلارك دعواسنه قوتدیرمك ایدی اوندن صکره قوشون جمع ایلیوب موسی نگ دالنجه خارج اولدی الله تعالی اونلارگ مصردن خارج اولماقلارینی اوزینه اسناد ویریر نجه که بوندن بویله گلن آیه‌ده ذکر اولنور)

٥٩) (فَاَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ) فرعون و اونگ قومی قبطیلری مصرگ گوزل باغ و چشمه‌لریندن خارج ایتدیك

٦٠) (وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ) گنه اونلاری مصرگ خزینه لریندن گوزل و صاحبلری رامی اولان مجلسلردن خارج ایتدیك که ابدا اورایه قایتماسونلار

٦١) (كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنَاهَا بَنِي اِسْرَٓائِيلَ) ها بیله قبطیلری اورادن خارج ایدوب (دگزده) غرق ایلیندن صکره مصر یرینی اوت بتش کمی بنی اسرائیله ارث ویردیك

٦٢) (فَاَتْبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ) گون طلوع ایلین زمانده فرعون قوشونیله خارج اولوب بنی اسرائیلگ دالنجه یولا دوشدیلر

٦٣) (فَلَمَّا تَرَٓاءَ الْجَمْعَانِ قَالَ اَصْحَابُ مُوسٰى اِنَّا لَمُدْرَكُونَ) زمانیکه ایکی جماعت بری برینه گورندیلر (یعنی موسی و فرعونگ جماعتلری بری بریلی گوردیلر) موسی‌نگ جماعتی (بنی اسرائیل) دیدیلر فرعون بزی درك ایده‌جکدر بزیم اونگ قوشونینگ قباقنده دورماقه طاقتمز یوخدر

٦٤) (قَالَ كَلَّا اِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ) موسی دیدی بزی درك ایده‌بیلمزلر درحقیقت منیم ربم الله تعالی مگا کومکدر ومنی نجات یولنه هدایت ایدر

٦٥) فَاَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسٰى اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ۞
٦٦) وَاَزْلَفْنَا ثَمَّ الْاٰخَرِينَ ۞
٦٧) وَاَنْجَيْنَا مُوسٰى وَمَنْ مَعَهُ اَجْمَعِينَ ۞
٦٨) ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَ ۞
٦٩) اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ۞
٧٠ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۞
٧١ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ اِبْرٰهِيمَ اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ

٦٥) (فَاَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسٰى اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ) همینکه فرعونك قوشونی بنی اسرائیله یاوق اولدی بز وحی ایدوب موسی‌یه دیدیك ای موسی الگده‌کی عصانی دگزه وورگلن (فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ) موسی الله تعالی امریله عصانی دگزه ووروب دگز آرالاندی (اون ایکی یول بنی اسرائیلگ اون ایکی طایفه‌سندن اوتری آچیلدی) سولار بری برینگ اوستنه جمع اولوب هر قطعه‌سی اوجا داغ کمی اولدی

٦٦) (وَاَزْلَفْنَا ثَمَّ الْاٰخَرِينَ) بنی اسرائیل دگزه داخل اولاندن صکره فرعونگ جماعتنی اونلار داخل اولان مکانه یاوق ایتدیك (فرعون کبر غرورندن قایده بیلمیوب دیدی دگز منیم مهابت و سطوتمدن بری بریندن آرالانوبدر دگزه داخل اولوب قبطیلرده اوگا تابع اولوب هاموسی دگزه داخل اولدیلار)

٦٧) (وَاَنْجَيْنَا مُوسٰى وَمَنْ مَعَهُ اَجْمَعِينَ) موسی و اونیله معا اولان جماعتنگ هاموسنی دگزدن نجات ویردیك

٦٨) (ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَ) اونلاره نجات ویرندن صکره فرعونگ اوزینی و جماعتنی دگزده غرق ایتدیك

٦٩) (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) درحقیقت دگز آرالانوب موسی و بنی اسرائیل نجات تاپوب فرعون و اونگ قومنگ هلاك اولماقنده الله‌تعالی‌نگ توحید و قدرتنه دلیل و برهان واردر اما خلقگ اکثری دلیله باخوب الله‌تعالی‌یه ایمان گتورن دگلدرلر

٧٠) (وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) درحقیقت سنگ ربگ الله تعالی (یا محمد) مشرکلره غالب اولوب انتقام چکندر و توبه ایدوب عمل صالح ایلین شخصلره رحم ایدوب باغشلیاندر

٧١) (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ اِبْرٰهِيمَ اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ)

٧٢ قالوا نعبد اصناما فنظل لها عاكفين ✿
٧٣ قال هل يسمعونكم اذ تدعون ✿
٧٤ او ينفعونكم او يضرون ✿
٧٥ قالوا بل وجدنا اباءنا كذلك يفعلون ✿
٧٦) قال افرأيتم ما كنتم تعبدون انتم وآباؤكم الاقدمون ✿
٧٧) فانهم عدو لى الا رب العالمين ✿

(يا محمد) ذكر ايتكلن مشركلره ابراهيمگ خبريني زمانيكه ديدي آتاسنه و قومنه (يعني اونلاردن سؤال ايلدي) نه شيئه عبادت ايديرسگز

٧٢) (قَالُوا نَعْبُدُ اَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ) (ابراهيمگ جوابنده) ديديلر بتلره عبادت ايدوب كوندوز آخشامه كمى اونلارگ عبادتنده دورمشوز

٧٣) (قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ اِذْ تَدْعُونَ) ابراهيم ديدى او زمانده كه سز او بتلرى چاغرماقگزى ايشيدرلر

٧٤) (اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ اَوْ يَضُرُّونَ) يا اينكه آيا سزه بر منفعت يا بر ضرر يتوره بيلورمى

٧٥) (قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ) مشركلر (ابراهيمگ جوابنده عاجز قالوب مقلدلر جوابنى ويروب) ديديلر بو بتلر بر سوز ايشيدن منفعت و ضرر ويرن دگللر بلكه آتا بابالار يمزى اونلاره عبادت ايلين تابوب بزده آتا بابالارمزه تقليد ايدوب اونلار كمى بو بتلرگ عبادتنده باقى قالمشوق (آية شريفه دلالت ايدير كه امر ديده تقليد مذموم و باطلدر گرك دين اختيار ايتمك دليل و برهان اوزره اولسون)

٧٦) (قَالَ اَفَرَاَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمُ الْاَقْدَمُونَ) ابراهيم ديدى تقليد امرينده ترقى ايدوب اگر قباقكى بابالارگزه تابع اولسگ آياسزگ و قباقكى بابالارگزگ بو بتلره عبادت ايتمكگز اونلارگ حق اولماقنى ثابت ايدرمى اول و قباق اولماق حق و صحيح اولماقه دلالت ايتمز

٧٧) (فَاِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِى اِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ) عالملره تربيت ويرن الله تعالى‌دن باشقه بتلرگ هاموسى منيم دشمنيمدر من اونلاره نجه عبادت ايدرم (انسانگ هاموسنى الله تعالى خلق ايدوب مربى اولماقدن اوترى

٧٨) الذى خلقنى فهو يهدين ✿
٧٩) والذى هو يطعمنى ويسقين ✿
٨٠) واذا مرضت فهو يشفين ✿
٨١) والذى يميتنى ثم يحيين ✿
٨٣) والذى اطمع ان يغفر لى خطيئتى يوم الدين ✿

نجه كه او بتلرمگا دشمندر هايله سزده كرك اونلارى دشمن دوتوب عبادت ايتميه‌سگز

٧٨) (اَلَّذِى خَلَقَنِى فَهُوَ يَهْدِينِ) الله تعالى‌نگ صفتلريندن بو دركه منى آتانگ رحمنده خلق ايدوب روح دميده ايلينمن صگره همان آتانگ بطننده اولان حالدن تا دنيايه گلوب عقل و شعور صاحبى انسان كامل اولانه كمى امر معاشمى و مگا لازم اولان هر بر شيئگ طريقه‌سنى هدايت ايليوب بيلديروبدر

٨٩) وَالَّذِى هُوَ يُطْعِمُنِى وَيَسْقِينِ) برده الله تعالى نگ صفتلريندن اودركه مگا تفضل ايدوب طعام ويروب آجلقدن و سو ويرمكله عطشدن منى محافظت ايدير

٨٠) (وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ) زمانيكه ناخوش اولدوم الله تعالى مگا شفا ويرير (جناب ابراهيم هر بر شيئى الله تعالى‌يه اسناد ويردى اما مرض انسانگ بدننده حادث اولماقى انسان اوز يمك و ايچمكنده افراط ايتديگندن حاصل اولماق جهتنه مرضى اوزينه اسناد ويردى)

٨١) (وَالَّذِى يُمِيتُنِى ثُمَّ يُحْيِينِ) برده الله تعالى‌نگ صفتلريندن او دركه بو حياتدن منى اولديروب اوندن صگره ديريلدوب قيامت گوننده محشرده حاضر ايده‌جكدر

٨٢) (وَالَّذِى اَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لِى خَطِيئَتِى يَوْمَ الدِّينِ) برده الله تعالى نگ صفتلريندن او دركه الله تعالى نگ وسعت ورحمتندن طمعم واردر كه منيم خطا وگناهلريمى جزا گوننده (قيامت گونى) باغشلاسون (بو ذكر اولنان شيلر هاموسى الله تعالى‌يه مخصوصدر آيا سز عبادت ايلين بتلردنده بو شيلر عمله گلور و اونلاردنده طمع مغفرت دوتماق اولورمى جناب ابراهيم مشركلره خطاب ايليوب فارغ اولاندن صگره اوزيندن اوترى دعا ايدوب الله تعالى دن گوزل شيلر خواهش ايتمگه بنا قويدى)

۸۳) رَبِّ هَبْ لِي حُكْماً وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ✿
۸۴) وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ✿
۸۵) وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ✿
۸٦) وَاغْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ ✿
۹۷) وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ✿

۸۳) (رَبِّ هَبْ لِي حُكْماً وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ) (ابراهیمگ دعاسی بودر) ای منیم ربم مگا حکمت (هر بر شیئنگ حقیقتنی درك ایتمك) اوز فضل و رحمتگدن باغشلیوب عطا ایدوب صالح شخصلره منی ملحق ایتگلن

۸۴) (وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ) ای منیم ربم مندن صگره گلن امتلرگ آراسنده دوغرو دل یاخشلقیله ذکر ایدوب حمد وثنا ایتمك مندن اوتری قرار ویرگلن تا اینکه جمیع امتلرمنی دوست دوتوب یاخشی صفتلریله منی یاد ایتسونلر (الله تعالی جناب ابراهیمگ بو دعاسنی مستجاب ایدوب هر بر ملت اونی دوست دوتوب اوزلرینی اونگ ملتنه نسبت ویرمکده فخر مقامنه گلورلر)

۸۵) (وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ) نعمتی همیشه‌لك جنتنگ وارثه‌لرندن منی قرار ویرگلن

۸٦) (وَاغْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ) ای منیم ربم آتامی باغشلاگلن در حقیقت منیم آتام گمراه اولوب حق یولندن کناره دوشن شخصلردندر (جناب ابراهیم بو آیهٔ شریفه‌ده ذکر اولنان طلب مغفرتنی آتاسنه وعده ویرمك جهتنه اوندن اوتری الله تعالی‌دن ایسته‌دی نجه که بو مطلب (توبه) سوره‌سنده ذکر اولونمشدی اما آتاسی مشرك اولمقدن اوتری ابراهیمگ دعاسی آتاسنگ حقنده قبول اولنمیوب مردود اولدی جناب ابراهیم وعده‌سنه وفا ایلیندن صگره آتاسنگ ایماندن مایوس اولوب اوندن اعراض ایتدی)

۸۷) (وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ) ای منیم ربم اوکونکی گونده که خلق مبعوث اولوب محشره جمع اولورلار منیم آتامی گمراه‌لرگ آراسنده قرار ویرمکیله منی ذلیل و رسوا ایتمه‌گلن (الله تعالی ابراهیم کمی شخصگ بو قسم تضرع ایدوب دعا ایتمگنه اعتنا ایتمیوب آتاسنی باغشلامادی بزیم ملت اسلام اوز خیاللریله اوزلرندن اوتری قرار ویرن شفیعلره مغرور اولوب اوزلرینی

قطعا و یقینا اهل جنت حساب ایدوب هر بر عمل قبیحه اقدام ایلیورلر)

۸۸) (يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ) (جناب ابراهیم گنه قایدوب مشرکلره دیور) قیامت گونی بر گوندر که نه مال و نه اوغلانلار (که سز دنیاده اونلاره مغرور اولوبسگز) انسانه منفعت ویرمز

۸۹) (إِلَّا مَنْ أَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ) مگر او شخصیکه قیامت گوننده الله تعالی حضورینه کفر و شرکدن سلامت قلبیله گله او قلبنگ سلامت اولماقی اوگا فایده ویریر

۹۰) (وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ) قیامت گوننده جنت متقیلره یاوق اولور یاخوب جنتده منزل و مقاملرینی گوروب شاد اولورلار

۹۱) (وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ) اشقیالردن اوتری جهنم آشکار اولور اونگ گورمکده حسرت و ندامتلری آرتوب هر بر غم و غصه اونلاره جمع اولور

۹۲) (وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) قیامت گوننده مشرکلره دیلور هانی الله تعالی‌دن باشقه عبادت ایدن بتلرگزه برده قالدی (هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ) آیا او بتلر سزه کومك ایتمکه یا اوزلریندن اوتری انتقام چکوب اوز نفسلرینه منفعت ویرمکه قدرتلری واردرمی

۹۳) (فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ) او باطل بتلرو اونلاره تابع اولان اشقیالر هاموسی جمع اولنوب بری برینگ دالنجه باشی اوستنده جهنمه آتلورلار

۹۴) (وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ) شیطان (نفس اماره) نگ قوشونی اوگا تابع اولانلار هاموسی جهنمه آتلورلار

۹۵) (قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ) جهنمه داخل اولان عابد و معبودلر بری بریله نزاع و جدال ایلیوب عابدلر معبودلره دیورلر

۸۸) يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ✿
۸۹) إِلَّا مَنْ أَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ✿
۹۰) وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ✿
۹۱) وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ✿
۹۲) وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ ✿
۹۳) فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ✿
۹۴) وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ✿
۹۵) قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ✿

٩٦) (تَاللّٰهِ اِنْ كُنَّا لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ) آند اولسون الله تعالی‌یه سزه عبادت ایتمکده در حقیقت بز آشکار اولان ضلالتده او لمیشوق

٩٧) (اِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) او زمانده که سزه سقایش ایدوب عالملره تربیت ویرن الله تعالی‌یه سزی برابر و مساوی قرار ویرمشوك

٩٨) (وَمَا اَضَلَّنَا اِلَّا الْمُجْرِمُونَ) بزلری ضلالته سالمادی مکر بزیم کناه‌کار و الله تعالی‌یه عاصی اولان بیوکلریمز

٩٩) (فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ) بو کونکی کونده بزدن او تری هیچ بر شفاعت ایدن بوحدر نیجه‌که باخوب کوردیك مؤمنلردن او تری انبیا و ملائکه‌لر الله تعالی اذنیله شفاعت ایلدیلر

١٠٠) (وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ) بر یاوق مهربان دوستمزده یوحدر که بلکه بزه بو کون کومک اولوب بزی عذابدن نجات ویریدی

١٠١) (فَلَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) ای کاش بر دفعه‌ده بز دنیایه قایدوب الله تعالی پیغمبرلرینه تابع اولوب مؤمنلردن اولیدیق تا اینکه بویله کوسگ عذابندن قورتاروب خلاص اولیدیق (بوراده ابراهیمک کلامی تمام اولدی جناب ابراهیم نه مرتبه‌ده کوزل وجهیله کلامنی ترتیب ویروب مشرکره خطاب ایتمکی هیچ بر اهل نظر شخصلره مخفی قالان دکلدر

١٠٢) (اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) در حقیقت ابراهیمک ذکر اولنان خبرلرینده الله تعالی‌نک توحیدینه دلیل و برهان واردر اما خلقک اکثری دلیله باخوب الله تعالی‌یه ایمان کتورن دکلدرلر

١٠٣) (وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) و در حقیقت سنک ربک (یا محمد) مشرکره غالب اولوب انتقام چکندر و توبه

٩٦) تاللّٰه اِنْ كنّا لفي ضلالٍ مبينٍ ✡
٩٧) اذ نسوّيكم بربّ العالمين ✡
٩٨) وما اضلّنا الّا المجرمون ✡
٩٩) فما لنا من شافعين ✡
١٠٠) ولا صديقٍ حميمٍ ✡
١٠١) فلو انّ لنا كرّةً فنكون من المؤمنين ✡
١٠٢) انّ في ذلك لآيةً وما كان اكثرهم مؤمنين ✡
١٠٣) وانّ ربّك لهو العزيز الرّحيم ✡

ایدوب عمل صالح ایلین شخصلره رحم ایدوب باغشلیاندر

١٠٤) (كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ) نوح پیغمبرک قومی (جماعتی) نوحک اوزینی و اوندن قباق الله تعالی طرفندن کوندریلن پیغمبرلری تکذیب ایتدیلر

١٠٥) (اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ نُوحٌ اَلَا تَتَّقُونَ) زمانیکه اونلارک (*) قرداشلاری نوح اونلاره دیدی ایا الله تعالی‌دن خوف ایدوب الله تعالی‌یه شریك قرار ویرمکی ترك ایتمیه‌جکسکرمی

١٠٦) (اِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ) در حقیقت من سزدن اوتری الله تعالی طرفندن کوندریلن امین اولان پیغمبرم (محمد صلی الله علیه وسلم) قریش آراسنده امانتله مشهور اولان کمی نوح علیه السلامده اوز قومنک آراسنده امانتله مشهور بر ذاتیدی

١٠٧) (فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ) الله تعالی عذابندن خوف ایدوب مکا اطاعت ایلیک

١٠٨) (وَمَا اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ) من سزه نصیحت ایدوب الله تعالی طرفنه دعوت ایتمکمدن اوتری سزدن بر اجر ومزد ایستمیورم (اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ) دکل منیم اجرو مزدیم مکر عالملره تربیت ویرن الله تعالی‌یه‌در

١٠٩) (فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ) الله تعالی‌دن خوف ایدوب مکا اطاعت ایلیک (شرکی ترك ایدوب اطاعته کلمکدن اوتری بو کلامی مکرر ایتدی)

١١٠) (قَالُوا اَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْاَرْذَلُونَ) دیدیلر ای

(*) قید (نوح او جماعتک اوزلریندن اولمق جهتنه الله تعالی اوکا اونلارک قرداشی دیور هابیله بوللن نکره تذکر اولنان پیغمبرلره نظر شعیب پیغمبره ایکی جماعته مبعوث اولوب برینی ایکی جماعتی شعیب او جماعتدن اولمه‌مقتدن وتری اوکا اونلارک قرداشی دیدیور بونده مدین جماعتی شعیب اوزی مدین جماعتندن اولمقدن اوتری اوکا قرداش خطاب ایلیر

١٠٤) كذّبت قوم نوحٍ المرسلين ✡
١٠٥) اذ قال لهم اخوهم نوحٌ الا تتّقون ✡
١٠٦) انّي لكم رسولٌ امينٌ ✡
١٠٧) فاتّقوا اللّٰه واطيعون ✡
١٠٨) وما اسئلكم عليه من اجرٍ ان اجري الّا على ربّ العالمين ✡
١٠٩) فاتّقوا اللّٰه واطيعون ✡
١١٠) قالوا انؤمن لك واتّبعك الارذلون ✡

١١١) قال و ما علمی بما کانوا یعملون ✿

١١٢) ان حسابهم الا علی ربی لو تشعرون ✿

١١٣) و ما انا بطارد المؤمنین ✿

١١٤) ان انا الا نذیر مبین ✿

١١٥) قالوا لئن لم تنته یا نوح لتکونن من المرجومین ✿

١١٦) قال رب ان قومی کذبون ✿

١١٧) فافتح بینی و بینهم فتحا و نجنی و من معی من المؤمنین ✿

نوح آیا بز سگا تابع اولوب ایمان کتورك و حال آنکه بزیم آرامزده آدسز دنیا مالی اولمیان شخصلر سگا تابع اولوبلار و او تابع اولماقلاریده ظاهرده اولوب حقیقتا سگا ایمان کتورمیوبلرکرك سن اونلاری قوولیه‌سن بلکه او وقتده بز سگا تابع اولوب ایمان کتورك (نوحه ایمان کتورنلرگ دنیا مالی اولماماق جهتنه اونلاری اکسوك و ذلیل حساب ایلیوب اونلاریله بر مقامه جمع اولماقدن کبر و غرور ایتدیلر)

١١١) (قال و ما علمی بما کانوا یعملون) نوح دیدی مگا ایمان کتورن شخصلرگ باطن عمللرینه منیم علمم یوخدر من ظاهره مکلفم ظاهرده اونلار مگا ایمان کتوروبلر

١١٢) (ان حسابهم الا علی ربی لو تشعرون) اگر سز عالم اولاسگز اونلارگ حسابلری الله تعالی‌یه‌دور من آنجق اونلارگ ظاهر ایمانلرینه مکلفم

١١٣) (و ما انا بطارد المؤمنین) مگا ایمان کتورن شخصلری اوز یانمدن قووب خارج ایدن دگلم

١١٤) (ان انا الا نذیر مبین) دگلم من مگر سزی الله تعالی طرفندن آشکارا قورخوزانم

١١٥) (قالوا لئن لم تنته یا نوح لتکونن من المرجومین) دیدیلر ای نوح اگر بو دیدیگگ سوزلردن کار اولوب ترك ایتمیه‌سن البته داشیله وورولانلاردن اولاجقسن (یعنی سنی داشیله ووروب قتله یتوره‌جیوك)

١١٦) (قال رب ان قومی کذبون) نوح الله تعالی‌یه مناجات ایدوب دیدی ای منیم ربم در حقیقت منیم قومم منی تکذیب ایلیوب مگا اطاعت ایتمدیلر

١١٧) (فافتح بینی و بینهم فتحا) ای منیم ربم منیله بو جماعتگ آراسنده بر حکم ایتگلن (و نجنی و من معی من المؤمنین)

١١٨) فانجیناه و من معه فی الفلك المشحون ✿

١١٩) ثم اغرقنا بعد الباقین ✿

١٢٠) ان فی ذلك لآیة و ما کان اکثرهم مؤمنین ✿

١٢١) و ان ربك لهو العزیز الرحیم ✿

١٢٢) کذبت عاد المرسلین ✿

١٢٣) اذ قال لهم اخوهم هود الا تتقون ✿

١٢٤) انی لکم رسول امین ✿

١٢٥) فاتقوا الله و اطیعون ✿

١٢٦) و ما اسئلکم علیه من اجر ان اجری الا علی رب العالمین ✿

منی و منیله ایمان کتورن مؤمنلری بو ظالملردن نجات ویرگلن

١١٨) (فانجیناه و من معه فی الفلك المشحون) نوحی و اونیله ایمان کتورن شخصلری انسان و حیواناتیله دولو اولان کیمه‌ده نجات ویردیك

١١٩) (ثم اغرقنا بعد الباقین) اونلاری نجات ویرندن سگره برده قالان نوحگ جماعتنی سویه غرق ایدوب هلاك ایتدیك

١٢٠) (ان فی ذلك لآیة و ما کان اکثرهم مؤمنین) یا محمد در حقیقت نوحگ بو خبرلرینده الله تعالی‌نگ توحید و قدرتنه دلیل و برهان واردر اما خلقگ اکثری دلیله باخوب الله تعالی‌یه ایمان کتورن دگلدرلر

١٢١) (و ان ربك لهو العزیز الرحیم) در حقیقت سنگ ربگ (یا محمد) مشرکلره غالب اولوب انتقام چکندر و توبه ایدوب عمل صالح ایلین شخصلره رحم ایدوب باغشلیاندر

١٢٢) (کذبت عاد المرسلین) عاد جماعتی هود پیغمبری و اوندن قباق الله تعالی طرفندن کوندریلن پیغمبرلرگ هاموسنی تکذیب ایتدیلر

١٢٣) (اذ قال لهم اخوهم هود الا تتقون) زمانیکه دیدی اونلاره قرداشلاری هود آیا الله تعالی‌دن خوف ایلیوب اوگا شریك قرار ویروب کافر اولماقی ترك ایتمزسگزمی

١٢٤) (انی لکم رسول امین) در حقیقت من سزه الله تعالی طرفندن امین اولان پیغمبر کلمیشم

١٢٥) (فاتقوا الله و اطیعون) الله تعالی‌دن قورخوب مگا اطاعت ایلیگ

١٢٦) (و ما اسئلکم علیه من اجر ان اجری الا علی رب العالمین) من سزه نصیحت ایدوب الله تعالی حکملرینی یتورمکدن

١٢٧) اتبنون بکل ریع
اية تعبثون ۞
١٢٨ وتتخذون مصانع
لعلکم تخلدون ۞
١٢٩ واذا بطشتم بطشتم
جبارین ۞
١٣٠ فاتقوالله واطیعون ۞
١٣١ فاتقوا الذی امدکم
بما تعلمون ۞
١٣٢ امدکم بانعام وبنین ۞
١٣٣ وجنات وعیون ۞
١٣٤ انی اخاف علیکم
عذاب یوم عظیم ۞

اونری سزدن براجر و مزد ایستمیورم دکل مینم اجریم مکر الله تعالی‌یه‌ در

١٢٧) (**اَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ اٰيَةً تَعْبَثُونَ**) آیا الله تعالی‌دن خوف ایتمیورسگزکه هر بر(*) اوجا یرده بر علامت بنا ایلیورسگز تا اینکه کلوب کیدنلر یله لهو لعب ایلیوب اونلاره استهزا ایلیه‌سگز

١٢٨) (**وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ**) اوزگزدن اونری محکم سو انبارلری و اوجا قصرلر بنا ایلیورسگز بلکه اونلارگ سینه همشه دنیاده قالاسگز

١٢٩) (**وَاِذَا بَطَشْتُمْ**) زمانیکه بر مظلوم شخصه حمله ایتدیگز (**بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ**) غیظ و غضبله حمله ایدیرسگز بو صفت انسانده مذموم‌ در

١٣٠) (**فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ**) الله تعالی‌دن قورخوب مگا اطاعت ایلینگ

١٣١) (**فَاتَّقُوا الَّذِى اَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ**) قورخگ او الله تعالی‌دنکه سزه مدد ویروب او شیلرله که اوزگز اوگا عالمگز

١٣٢) (**اَمَدَّكُمْ بِاَنْعَامٍ وَبَنِينَ**) الله تعالی سزه مدد ویردی دورت حیوان (دوه اوکوز قویون کیچی) برده سزه عطا ایلین اوغلانلاریله

١٣٣) (**وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ**) برده مدد ویردی سزه باغلار و کوارا چشمه‌لرگ سوییله اما سز بو نعمتلرگ هاموسنه کافر اولدیگز

١٣٤) (**اِنِّى اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ**) در حقیقت من

(*) قوم عاد جماعتی یول کنارنده اوجا یرلرده بنالر ایدوب الله تعالی ویردیکی نعمتلره مغرور اولوب کلوب گیدنلره اذیت ایدوب استهزا ایدیردیلر هود اونلاره بو عملارینی انکار ایدوب اونلاری بو عملدن ترک ایتمکه امر ایدیوردی

١٣٥) قالوا سواء علینا
اوعظت ام لم تکن من
الواعظین ۞
١٣٦) ان هذا الا خلق الا
ولین ۞
١٣٧) وما نحن بمعذبین ۞
١٣٨) فکذبوه فاهلکناهم
۞
١٣٩) ان فی ذلك لاية و
ما کان اکثرهم مؤمنین ۞
١٤٠) وان ربك لهو العزیز
الرحیم ۞
١٤١) کذبت ثمود المر
سلین ۞
١٤٢) اذ قال لهم اخوهم
صالح الا تتقون ۞
١٤٣) انی لکم رسول
امین ۞

سزه بر بیوك اولان کونگ (قیامت کونی) عذابندن قورخورام

١٣٥) (**قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا اَوَعَظْتَ اَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ**) (هودگ قومی‌اونگ جوابنده) دیدیلرای هود بزدن اوتری برابردرکه سن بزه موعظه ایلیه‌سن یا هیچ موعظه ایلینلردن اولمیه‌سن بزسگا ایمان کتورمزیك

١٣٦) (**اِنْ هٰذَا اِلَّا خُلُقُ الْاَوَّلِينَ**) بو دین و مذهبیکه بزیم واردر بو همان کیچن امتلرگ عادتلریدر دنیایه کلوب زندگانلق ایلیوب اوندن صگره اولوب کیدوبلر نه قیامت واردر نه حساب بزده اونلارگ عادتنه تابع اولوب اونلارلمی یول کیدیریك

١٣٧) (**وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ**) بز عذاب اولنان دکلوك (یعنی قیامت جزا کونی یوخدر تا اینکه بزه عذاب اولنسون)

١٣٨) (**فَكَذَّبُوهُ فَاَهْلَكْنَاهُمْ**) هودی تکذیب ایتدیلر بزده اونلاری هلاك ایتدیك

١٣٩) (**اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ**) یامحمد) درحقیقت هودك خبرلر ینده الله‌تعالی‌نگ توحید و قدرتنه دلیل‌و برهان‌واردر اما خلقگ اکثری دلیله باخوب الله تعالی‌یه ایمان کتورن دکلدرلر

١٤٠) (**وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ**) در حقیقت سنگ ربگ (یا محمد) مشرکلره غالب اولوب اونلاردن انتقام چکندر و توبه ایدوب عمل صالح ایلین شخصلره رحم ایدوب باغشلیاندر

١٤١) (**كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ**) ثمود جماعتی (صالح) پیغمبری و اوندن قباق کوندریلن پیغمبرلرگ هاموسنی تکذیب ایتدیلر

١٤٢) (**اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ صَالِحٌ اَلَا تَتَّقُونَ**) زمانیکه دیدی اونلاره قرداشلاری صالح آیا الله تعالی‌دن خوف ایدوب اوگا شریك قرار ویروب کافر اولماقی ترك ایتمزسگزمی ؟

١٤٣) (**اِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ**) در حقیقت من سزه الله تعالی طرفندن امین اولان پیغمبرکوندریلمشم

١٤٤) فاتقوا الله واطیعون ✿
١٤٥) وما اسئلکم علیه من اجر ان اجری الا علی رب العالمین ✿
١٤٦) اتترکون فیما ههنا امنین ✿
١٤٧) فی جنات وعیون ✿
١٤٨) وزروع ونخل طلعها هضیم ✿
١٤٩) وتنحتون من الجبال بیوتا فارهین ✿
١٥٠) فاتقوا الله واطیعون ✿
١٥١) ولا تطیعوا امر المسرفین ✿
١٥٢) الذین یفسدون فی الارض ولا یصلحون ✿
١٥٣) قالوا انما انت من المسحرین ✿

١٤٤) (**فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ**) الله تعالیدن قورقوب مڭا اطاعت ایلیڭ

١٤٥) (**وَمَا اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ**) سزه نصیحت ایدوب الله تعالی حکملرینی یتورمکه هیچ بر اجر و مزد سزدن ایستمیورم دکل منیم اجر مزدیم مکر الله تعالیدر اوز فضل کرامتندن الله تعالی مڭا اجر و مزد کرامت ایده جکدر

١٤٦) (**اَتُتْرَكُونَ فِيمَا هٰهُنَا اٰمِنِينَ**) آیا بو نعمتلرکه بو مکانده واردر سز بو نعمتلرده هر بر عذابدن خاطر جمع ترك اولنوب همیشه قالاجقسگر بویله دکل بلکه اگر الله تعالینڭ نعمتلرینه شکر اولمادیگز اووقتده الله تعالی عذاب کوندروب سزی هلاك ایده جکدر

١٤٧) (**فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ**) نعمتلری اولاردن اوتری صالح بیان ایدر) باخشی باغلار وکوزل سوتی اولان چشمه لردهسگز

١٤٨) (**وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ**) زراعتلرده و خرما آغاجلرینده که او آغاجلردن لطیف اولان میوه خارج اولور

١٤٩) (**وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ**) داغلاردن اوزگردن اوتری مهارت و استادلقله ایولر یونوب قایروب و او ایولرگ قایرمقله شاد اولورسگز

١٥٠) (**فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ**) الله تعالیدن قورقوب مڭا اطاعت ایلیڭ

١٥١) (**وَلَا تُطِيعُوا اَمْرَ الْمُسْرِفِينَ**) الله تعالی اطاعتدن خارج اولوب گناه و معصیتده اسراف ایلینلرگ امرینه اطاعت ایتمیگ

١٥٢) (**اَلَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ**) اسراف ایدنلر او شخصلردر که یر یوزنده همیشه فساد ایدوب هیچ بر امر خیر اولاردن صادر اولماز

١٥٣) (**قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ**) (صالحگ، قومی اوگا

١٥٤) ما انت الا بشر مثلنا فأت بآیة ان کنت من الصادقین ✿
١٥٥) قال هذه ناقة لها شرب ولکم شرب یوم معلوم ✿
١٥٦) ولا تمسوها بسوء فیأخذکم عذاب یوم عظیم ✿
١٥٧) فعقروها فاصبحوا نادمین ✿

جواب ویروب) دیدیلر در حقیقت ای صالح سن سحر اولنان شخصلردنسن که سحر سببنه اونلارگ عقلی زایل اولمش اولسون

١٥٤) (**مَا اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا**) سن دکلسن مکر بزیم کبی بر انسانسن نجه اولورکه انساندن پیغمبر اولسون (**فَأْتِ بِاٰيَةٍ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ**) اگر بو ادعاڭه دوغرو دیلردنسن بر معجزه بزدن اوتری کتورکلن تا اینکه سنڭ دوغرو اولماقڭ آشکار اولسون

١٥٥) (**قَالَ هٰذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ**) صالح دیدی بودر الله تعالی سزدن اوتری داشدن خارج ایدن دوەنی معجزه کوندردی اما بو شرطلن نه که سولاریگز واردر او سولاری کرك برکون دوه ایچسون برکون سز ایچه‌سگز (اما سولاری دوه ایچن کونده سوینگ عوضنه سزه سود ویرسون)

١٥٦) (**وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ**) اما دوه سولاری ایچمکدن اوتری اوگا غیظ ایدوب اذیت ویرمکدن اوتری اوگا طرف الیگری آچوب اوگا ال وورمیگ او وقتده بر بیوك اولان کوننگ عذابی سزی دوتوب هلاك اولورسگز (همان عذابکه دوه‌نی اولدورندن صکره اونلاره نازل اولدی)

١٥٧) (**فَعَقَرُوهَا فَاَصْبَحُوا نَادِمِينَ**) صالحگ سوزینه باقمیوب او دوه‌نگ دالیدن آیاغلارینگ عصبلرینی قطع ایدوب دوه‌نی هلاك ایتدیلر هلاك ایلیدن صکره پشیمان اولدیلار که مبادا اونلاره عذاب کلسون (اما اگر توبه‌دن اوتری پشیمان اولسیدیلر الله تعالی اونلارگ توبه‌سنی قبول ایدوب باغشلاردی دوه‌نی قتله یتورن (قدار ابن سالف) آدلو بر شخصیدی جماعته دیدی من بو دوه‌نی قتله یتورمرم تا اینکه سز جماعت هامیگز راضی اولاسگز بر به بر هاموسندن راضیلق آلدی حتی آرواداردن و تمییز ویرن اوشاقلاردن اوندن صکره کیدوب دوه‌نی اولدوردی)

١٥٨) فاخذهم العذاب ۞
١٥٩) انّ فی ذلك لآية و ما كان اكثرهم مؤمنين ۞
١٦٠) و انّ ربّك لهو العزيز الرحيم ۞
١٦١) كذّبت قوم لوط المرسلين ۞
١٦٢) اذ قال لهم اخوهم لوط الا تتقون ۞
١٦٣) انی لكم رسول امين ۞
١٦٤) فاتقوا الله و اطيعون ۞
١٦٥) و ما اسئلكم عليه من اجر ان اجری الا علی رب العالمين ۞
١٦٦) اتأتون الذكران من العالمين ۞
١٦٧) و تذرون ما خلق لكم ربكم من ازواجكم ۞

١٥٨) (فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ) الله تعالى عذاب كوندروب (آسماندن اود كلوب) هاموسنی دوتوب هلاك ايتدی

١٥٩) (اِنَّ فِی ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَ مَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) يا محمد) در حقيقت صالحگ خبرلرينده الله تعالی‌نگ توحيد و قدرتنه دليل و برهان واردر اما خلقگ اكثری دليله باخوب الله تعالی‌يه ايمان كلتورن دگلدرلر

١٦٠) (وَ اِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) و در حقيقت سنگ ربگ (يا محمد) مشركلره غالب اولوب انتقام چكندر و توبه ايدوب عمل صالح ايلين شخصلره رحم ايليوب باغشلايندر

١٦١) (كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ) لوط پيغمبرگ قومی لوطی و اوندن قباق كيچن الله تعالی طرفندن كوندريلن پيغمبرلری تكذيب ايتديلر

١٦٢) (اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ لُوطٌ اَلَا تَتَّقُونَ) زمانيكه ديدی اونلاره قرداشلاری لوط آيا الله تعالی‌دن خوف ايدوب مشرك اولوب الله تعالی‌يه كافر اولماقی ترك ايتمزسگزمی ؟

١٦٣) (اِنِّی لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ) در حقيقت من سزه الله تعالی طرفندن امين اولان پيغمبر كوندريلمشم

١٦٤) (فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَ اَطِيعُونِ) الله تعالی‌دن قورخوب مگا اطاعت ايليگ

١٦٥) (وَ مَا اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِیَ اِلَّا عَلٰی رَبِّ الْعَالَمِينَ) سزه نصيحت ايدوب الله تعالی حكملرينی بتورمكدن اوتری سزدن اجر و مزد ايستميورم دگل منم اجر مزديم مگر الله تعالی‌يه‌در

١٦٦) (اَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ) آيا انسان طايفه سنگ آراسنده بوكترنيله مؤنثی قويوب مذكرلريله لواط عملنه مشغول اولورسگز

١٦٧) (وَ تَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ) الله تعالی

بل انتم قوم عادون ۞
١٦٨) قالوا لئن لم تنته يا لوط لتكونن من المخرجين ۞
١٦٩) قال انی لعملكم من القالين ۞
١٧٠) رب نجنی و اهلی مما تعملون ۞
١٧١ و نجيناه و اهله اجمعين ۞
١٨٢ الا عجوزا فی الغابرين ۞
١٧٣) ثم دمرنا الآخرين ۞
١٧٤ و امطرنا عليهم مطرا فساء مطر المنذرين ۞
١٧٥ ان فی ذلك لآية و ما كان اكثرهم مؤمنين ۞

سزدن اوتری خلق ايلين آروادلارگزی ترك ايدوب كيدوب مذكرلريله عمل قبيحه مرتكب اولورسگز (بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ) بلكه سز الله تعالی قرار ويرن حدلردن تجاوز ايدوب ظلمگ انتها درجه‌سنه يتشن بر جماعتسگز

١٦٨) (قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ) (لوطگ قومی جواب ويروب) ديديلر ای لوط اگر بو دين سوزلرگگی ترك ايدوب كناره اوتورمسن البته بزيم آرامزدن خارج اولانلاردن اولاجقسن (سنی زورا و قهرا نهايت ذلتيله اوز آرامزدن خارج ايدريك)

١٦٩) (قَالَ اِنِّی لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ) لوط ديدی در حقيقت من سزگ بو عمللرگزی دشمن دوتانلاردانم هيچ وقت سزگ بو عملگزه راضی اولان دگلم (اوندن صگره بدا قويدی دعا ايتمكه)

١٧٠) (رَبِّ نَجِّنِی وَ اَهْلِی مِمَّا يَعْمَلُونَ) ای منيم ربم منيم اوزيمی و عيالمی بو كافرلر ايلين عملگ عذابندن نجات ويرگل

١٧١) (فَنَجَّيْنَاهُ وَ اَهْلَهُ اَجْمَعِينَ) يا محمد) لوطگ اوزينی و عيالنی هاموسنی عذابدن نجات ويرديك

١٧٢) (اِلَّا عَجُوزًا فِی الْغَابِرِينَ) مگر لوطگ آروادی عذابده قالانلاردن اولوب اونی‌ده عذاب دوتوب هلاك اولدی

١٧٣) (ثُمَّ دَمَّرْنَا الْاٰخَرِينَ) اونلاری نجات ويردن صگره مابقی مخلوقی هلاك ايتديك

١٧٤) (وَ اَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا) لوط قومنه ياغش كوندرديك (اما عذاب ياغشی (فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ) نه يمان عذاب اولدی لوط قورخوزان شخصلرگ ياغشی (ياغش نوع بشردن اوتری رحمتدر اما لوط قومندن اوتری عذاب اولدی)

١٧٥) (اِنَّ فِی ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَ مَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) يا محمد) در حقيقت لوطگ خبرلرينده الله تعالی‌نگ توحيد و قدرتنه دليل و برهان واردر

١٧٦ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۞

١٧٧) كَذَّبَ اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ۞

١٧٨) اِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ اَلَا تَتَّقُونَ ۞

١٧٩) اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ۞

١٨٠) فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ۞

١٨١) وَمَا اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞

١٨٢) اَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ۞

١٨٣) وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ۞

اما خلقـك اكثری دلیله باخوب الله تعالی‌یه ایمان كتورن دكلدرلر

١٧٦) (وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) و در حقیقت سنك ربـك (یا محمد) مشركلره غالب اولوب انتقام چكندر و توبه ایدوب عمل صالح ایلیلره رحم ایلیوب باغشلیاندر

١٧٧) (كَذَّبَ اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ) (ایكه) جماعتی (شعیب) پیغمبری و اوندن قـباق كیچن پیغمبرلری تكذیب ایتدیلر

١٧٨) (اِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ اَلَا تَتَّقُونَ) زمانیكه دیدی‌اونلاره شعیب آیا الله تعالی‌دن خوف ایدوب مشرك اولوب الله تعالی‌یه كافر اولماقی ترك ایتمزسگز؟ (شعیب ایكه جماعتندن اولمامقدن اوتری الله تعالی اوگا قرداش دیمدی)

١٧٩) (اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ) در حـقیقت من سـزه الله تعالی طرفندن امین اولان پیغمبرگوندربلمشم

١٨٠) (فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ) الله تعالی‌دن قورخوب مگا اطاعت ایلیـگ

١٨١) (وَمَا اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ) سزه نصیحت ایدوب الله تعالی نـگ حـكملرینی یتورمكدن اوتری سزدن بر اجر و مزد ایستمیورم دگل منیم اجرو مزدیم مگر الله تعالی‌یه‌دیر

١٨٢) (اَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ) (ایكه جماعتی آلش ویریشده اولچمكده و چكیده خیانت كار اولمقلاریندن اوتری شعیب اونلاری او خیانتگ تركنه امر بویوروب دیور) هر بر شیئی اولچیله ساتان زمانده اولچینـگ حقنی وفا ایلیوب درست اولچوب خلقنـگ حقنی ناقص ایتمیگ

١٨٣) (وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ) ترازو ایله چكیلن شیلری درست وزن ایلیگ

١٨٤ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَاۤءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ۞

١٨٥) وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْاَوَّلِينَ ۞

١٨٦ قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ۞

١٨٧) وَمَا اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَاِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ۞

١٨٨) فَاَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِنَ السَّمَاۤءِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۞

١٨٩ قَالَ رَبِّي اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ۞

١٩٠ فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ اِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۞

١٨٤) (وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَاۤءَهُمْ) آرتق آلوب اكسوك ساتماقیله خلقـگ مالنی ناقص ایتمیگـز (وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ) بر یوزینده خلاف امرلره (یول كسمك خلقـگ مالنی غصب ایتمك قتل نفس كمی امرلره) مـباشر اولوب فساد ایتمیگ

١٨٥) (وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْاَوَّلِينَ) قورخگ او الله تعالی‌دنكه سزی و سزدن قباق كیچن امتلری خلق ایلیوبدر

١٨٦) (قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ) دیـدیـلر ای شعیب در حقیقت سن سحر اولنان شخصلردنسن

١٨٧) (وَمَا اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا) دگلـسن سن مگر بزیم كمی بر انسـان نجه اولور كه انساندن پیغمبر اولسون ! (وَاِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ) در حقیقت بز سنی یالانچیلاردن گمان ایلیورمك

١٨٨) (فَاَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِنَ السَّمَاۤءِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) اگر پیغمبرلك ادعاسنده دوغرو دیلردنسن آسماندن بزیم اوستمزه بر پارچه سالگلن او وقتده سنگـ دوغرو اولماقگـ معلوم اولسون

١٨٩) (قَالَ رَبِّي اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ) شعیب دیدی منیم ربم الله تعالی سز ایلین عمللره عالمدر و اونلارگ جزاسنی سزه ویره‌جكدر

١٩٠) (فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ) (ایكه) جماعتی شعیبی تكذیب ایتدیلر كولكه گوننـگ عذابی اونلاری دوتدی (اِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) در حقیقت اوگوننگـ عذابی بر بیوك شدتلی گوننگـ عذابیدی كه او عذابدن هیـچ بر نفر خلاص اولمیوب هاموسی هلاك اولدیلار (یدی گون ایكه جماعتنه یل اسمیوب هوانگ حرارتندن نفسلری دوتولدی یرگ آلتنده اولان سردابلره داخل اولدیلار اورانگ حرارتی كاردن آرتق گوردیلر لابدا كناره

١٩١) اِنَّ فی ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ۞
١٩٢) وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۞
١٩٣) وَاِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞
١٩٤) نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْاَمِينُ عَلٰى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ۞
١٩٥) بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ۞

چخوب چوله خارج اولدیلر بر بولود گوردیلر او بولودگ کولکەسنه جمع اولدیلر او بولودن یاغیش عوضنه اود یاغوب اونلارگ هاموسنی یاندیروب هلاك ایتدی نتجه که بیوردی) اوکولکه گونینگ عذابی اونلری دوتدی.

١٩١) (اِنَّ فِی ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) یا محمد) درحقیقت شعیبگ بو خبرلرینده الله تعالی‌نگ توحید و قدرتنه دلیل و برهان واردر اما خلقگ اکثری دلیله تابع اولوب الله تعالی‌یه ایمان گتورن دگلدرلر

١٩٢) (وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) و درحقیقت سنگ ربگ (یا محمد) مشرکلره غالب اولوب انتقام چکندر و توبه ایدوب عمل صالح ایلین شخصلره رحم ایلیوب باغشلیاندر (بو سورۀ مبارکەده ذکر اولنان سکز (٨) پیغمبرگ قصەسی تمام اولدی اولی موسی و هرون آخری شعیبگ قصەسی

١٩٣) (وَاِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ) یا محمد) درحقیقت بو قرآن و اونده ذکر اولنان احکام و موعظه و قصەلر هاموسی عالملره تربیت ویرن یگانه الله تعالی طرفندن نازل اولاندر

١٩٤) (نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْاَمِينُ عَلٰى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ) بو قرآنی روح الامین (جبرائیل) سنگ قلبگه نازل ایتدی تا اینکه بو قرآنگ سببنه خلقی الله تعالی عذابیدن قورخوزان پیغمبرلردن اولاسن

١٩٥) (بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ) بو قرآنی سنگ قلبگه آشکار اولان فصیح عرب دیلنده نازل ایتدی (هرپیغمبر اوزینه و قومنه مخصوص اولان لسانیله کرك مبعوث اولوب کتاب گتورسون اگر مدعی نبوت اوز لساندن باشقه بر علاحده لسانیله کتاب گتورمش اولسه اگرچه اولسانده چوخ یاخشی عالم اولا اونگ ادعاسی باطل و اوکتاب درجهٔ اعتباردن ساقطدر)

١٩٦) وَاِنَّهُ لَفِی زُبُرِ الْاَوَّلِينَ ۞
١٩٧) اَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ اٰيَةً اَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمٰٓاءُ بَنِی اِسْرٰٓائِيلَ
وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلٰى بَعْضِ الْاَعْجَمِينَ فَقَرَاَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ۞

١٩٦) (وَاِنَّهُ لَفِی زُبُرِ الْاَوَّلِينَ) بو قرآن عادتدن کنار اولان برکتاب دگلکه اوندن اعراض ایدوب قاچسونلار بلکه درحقیقت اونگ مضامین عالیەسی و معانی قاهرەسی کیچن پیغمبرلرگ کتابلرینده ذکر اولنوبدر (آنجق تفاوت لغت و لسانده اولوبدر او پیغمبرلرگ کتابلری علاحده (عربی یا سریانی یا فارسی) دیلنده اولوبدر بو قرآن عرب دیلنده و الا هاموسنگ سوزلری الله تعالی‌نگ توحیدینه دلالت ایدوب شرکدن نهی ایتمکدر (مکه اهلی مدینەده اولان یهودیلرگ علمالرینگ یانه گیدوب رسول خدانگ کیفیتی اونلاردن سوال ایتدیلر اونلارگ علمالریندن (عبدالله ابن سلام بنیامین ثعلبه اسد و اسید) رسول خدانگ حق اولماقنه شهادت و بردیلر مکه اهلی اونلارگ شهادتنی قبول ایتمیوب رد ایتدیلر الله تعالی بوندن صکره گلن آیهٔ شریفەده مشرکلره ملامت مقامنده بو مطلبی خبر ویریر)

١٩٧) (اَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ اٰيَةً اَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمٰٓاءُ بَنِی اِسْرٰٓائِيلَ) آیا بنی اسرائیل علماسنگ (محمد)گ امرینه و اونگ ادعاسنده صادق اولماقنه عالم اولوب شهادت و یرمکلری بو قریش جماعتندن اونلری (محمد)گ حق اولماقنه بر دلیل و برهان اولمادی بلکه (محمد)گ حق اولماقی اونلاره ثابت اولوبدر لکن کفر وعنادلریندن انکار ایدوب الله تعالی پاندیران چراغی خواموش ایتمکه قصد ایدیرلر اما الله‌تعالی اوز چراغنی خواموش اولماقدن حفظ ایلیوب اونلار پاندیران اودی خواموش ایدوب اوزلرینی عذابه گرفتار ایدەجکدر

(وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلٰى بَعْضِ الْاَعْجَمِينَ فَقَرَاَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ) اگر بو قرآنی عرب دیلنده فصیح اولمیان بر عجم شخصه نازل ایتسید یک او شخص بو قرانی مکه اهلنه یاسایر عربلره اوخوسیدی اوگا ایمان گتورمیوب دیوردیلر بو عرب لسانده فصیح دگل بز بونگ سوزینی قبول ایتمزیك) ایمدیکه بو قرانی عرب دیلنده فصاحتگ اعلا درجەسنده

١٩٨) كَذٰلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي
قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ۞
١٩٩) لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتّٰى
يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ۞
٢٠٠) فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ ۞
٢٠١) فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ
مُنْظَرُونَ ۞
٢٠٢) أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ۞
٢٠٣) أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ
سِنِينَ ۞
٢٠٤) ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا
يُوعَدُونَ ۞

اولان (محمده) نازل ایتمیشوک تەدن اوتری قبول ایتمیوب ایمان کتورمیورلر)

١٩٨) (كَذٰلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ) ها بیله قرانی تکذیب ایدوب شرکده باقی قالماقلارینی اولرنینگ کفر وعنادلرندن اوتری عاصی مشرکلرگ قلبنه داخل ایتدیك كه هرگز کفر وعناد اونلارگ قلبلرندن خارج اولمیوب همان حالده اونلاری موت درك ایدوب عذابه گرفتار اولاجاقلار

١٩٩) (لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ) الله تعالیه عاصی اولان مشرکلر قرانه ایمان کتورمزلر تا اینکه قیامت کونده اذیت ویرن عذابی گورسونلر

٢٠٠) (فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) ناگهان عذاب اونلاری دوتار بر حالده كه عذابگ وقتنه عالم اولمازلار

٢٠١) (فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ) عذابی کورن وقتده مشرکلر قیامت کونده دیورلر اولا بلورکه بزه مهلت ویریلوب دنیایه قایدوب ایمان کتوروبن عمل صالح ایلیک

٢٠٢) (أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ) قیامت گونده مشرکلرگ جوابنده دیلور آیا بو مشرکلر همان شخصلر دگللر كه دنیاده بزیم عذابمزی تعجیل ایدوب پیغمبریمز (محمده) دیوردیلر اگر دوغرو دیورسن او عذابیکه بزه وعده ویریرسن تیزلکیله بزدن اوتری او عذابی کتور گلن ایمدیکه عذابی گورلر برلر عذابدن قورتارماقدن اوتری مهلت ایستیورلر هیچ وقت اونلاره مهلت اولمیوب همیشه عذابده اولاجاقلار

٢٠٣) (أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ) خبر ویرگلن مگا (یامحمد) اگر بزه مشرکلره چوخ ایللر دنیاده عمر ویروب دنیاده هر بر قسم نعمتلریله اونلاره لذت ویرك

٢٠٤) (ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ) اوندن صگره اونلاری

٢٠٥) مَا أَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يُمَتَّعُونَ ۞
٢٠٦) وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ
إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ۞
٢٠٧) ذِكْرٰى وَمَا كُنَّا
ظَالِمِينَ ۞
٢٠٨) وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَا
طِينُ ۞
٢٠٩) وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ

موت درك ایدوب وعده ویریلن عذاب اونلاره گله آیا دنیاده آپاران لذتلر عذابی اونلاردن دفع ایدرمی

٢٠٥) (مَا أَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ) یوخ دنیاده عمر ایدوب آپاران لذتلری اونلاری الله تعالی عذابندن بی احتیاج ایتمز البته اونلاره عذاب اولنەجقدر

٢٠٦) (وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ) یا محمد هیچ بر قریەنینگ اهلنی هلاك ایتمدیك مگر اینكه اوز طرفمزدن او قریەنینگ اهلنه پیغمبر گوندردیك تا اینكه اونلاری بزیم عذابمزدن قورخوزسون همینكه قورخوزاندن صگره ایمان کتورمدیلر اوندن صگره عذاب گوندروب اونلاری هلاك ایتدیك

٢٠٧) (ذِكْرٰى) نوع بشره اوز فضل وکرامتمزدن اعطا ایتدیگمز عقل شریف بزیم وحدانیتمزه معرفت حاصل ایتمکده مستقل اولوب هیچ بر علاحده شیئه احتیاج یوخدر اما خلقگ اکثری خواهش نفسه تابع اولماق جهتندن غفلت پردەسی عقل شریفگ یوزینه چکیلوب بزیم توحیدیمزه کمال معرفت یتورمکدن کنار دوشمکدن اوتری پیغمبرلر گوندردیك تا اینكه پردۂ غفلتی اونلارگ عقلندن گوتوروب متذکر ایدوب وحدانیتمزگ طرفنه اونلری مایل ایتسونلر (وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ) اگر پیغمبر گلوب خلقه نصیحت ایلیوب الله تعالی توحیدنی اونلارگ یادینه کتورندن صگره كه خلق اوز خواهش نفسلرینه تابع اولوب کفر وعناد شرکلرینده باقی قالسالار او وقتده اگر بز اونلاره عذاب گوندروب هلاك ایلیک اونلاره ظلم ایتمیوب اوز عملرینگ جزاسی اونلاره یتشوبدر

٢٠٨) (وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ) (مشرکلر دیردیلر بو قرآن شیطانلر (اوزلری کمی) (محمدگ) قلبنه شیطانلر نازل ایلیور الله تعالی اونلارگ جوابنده بیوریر بو قرآنی محمدگ قلبنه نازل ایتمیوبدر

٢٠٩) (وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ) شیطانلرگ شانلری اوندان اکسوكدر

وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ۞

۲۱۰) اِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ ۞

۲۱۱) فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ۞

۲۱۲) وَاَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ ۞

که قرآن نازل ایله‌ بیلسونلر (وَمَا يَسْتَطِيعُونَ) اکر استه‌سه‌لر نازل ایتمکه قرآن فصاحت و بلاغتگ اعلی درجه‌سنده اولماقدن اوتری اونگ نازل ایتمکه قدرت و استطاعتلری اولماز

۲۱۰) (اِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ) درحقیقت شیطانلر (سزگ کبی مشرکلر) الله تعالی‌نگ وحیی و حکمت آمیز اولان کلاملرینی ایشیتمکدن کنار درلر هاردن ممکن اولار اونلاردن اوتری بر بویله کلام دوزلدوب (محمده) تعلیم ایتسونلر جن وشیطان نوع بشرگ بعضنه کلام اقا ایلیوب سوز تعلیم ایتمکلری مشرکلرگ اعتقادلری اولماقدن اوتری الله تعالیده اونلارگ اعتقادینه کوره جواب ویرسون لکن شیطانلردن انسان شیطانلری مراد اولماق ظاهر و هویدادر

۲۱۱) (فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ) (یا محمد) (*) الله تعالی ایله معا بر علاحده معبود چاغروب عبادت ایتمه اکر بر بویله عمل سندن صادر اولسه او وقتده قیامت کوننده عذاب اولنان شخصلردن اولورسن

۲۱۲) (وَاَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ) یا محمد) یاوق خویش اقربالرگی جمع ایلیوب مخصوصا اونلاری بزیم عذابمزدن قورخوزگلن بلکه ایمانه داخل اولوب کفر و شرکدن کنار اولسونلار

(*) قید (خطاب پیغمبره اولسه‌ده مقصود امت پیغمبری شرکدن نهی ایتمکدر انسان هر دین و دنیاسنده الله تعالی‌دن باشقه هر بر شخصه یا هر بر شیئه که توجه ایلیوب اونلردن استعانت ایستدی او شخص مشرکلردن حساب و اولوب قیامت کوننده مشرکلر قطارینده اولاجقدر بز ملت اسلام قرآن شریفگ آیات بیناتدن موعظه قبول ایتمیوب قایده بردر اولمیورز ملت اسلامگ هر بر فردی اوزینی اوتری بر پیشوا و بر مقتدا قرار ویروب هر بر حاجتی اوادن خواهش ایلیوب اونی حاجت روا ایله‌مکده مستقل اعتقاد ایلیوب الله تعالی‌نی بر درلی فراموش و محو خاطر ایلدوکلر قرآن شریفگ بو آیتلرینه کوره اوزیمزی مخاطب حساب ایلیوب رفتار و کفتاریمزی درست قلسکز ویروب اوزیمزی واپی شرک و ضلالتدن نجات ویرک الهی بزلره بر بصیرت عطا بیوروکلن

۲۱۳) وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۞

(علاء الدین علی‌ابن‌محمد خازن اوز تفسیری (لباب‌التاویل) ده همین آیة شریفه‌نگ تفسیرنده محمد ابن اسحق‌دن و ده اوز سندیله علی ابن ابیطالبدن روایت ایدیر (علی) دیور اوزمانکه همین آیة شریفه پیغمبره نازل اولدی منی چاغروب بویوردی یا علی الله تعالی منی امر ایدوب اوز اقربالریمی و عمولریمی مخصوصا الله تعالی‌طرفه دعوت ایلیم بر طعام ترتیب ویروب اوندن صکره گیدوب عبدالمطلب اولادینی دعوت ایله (علی) دیور من طعام ترتیب ویروب اوندن صکره گیدوب عمولریمی و سایر عبدالمطلب اولادینی جمع ایتدیم اونلارگ آراسنده ابو طالب حمزه عباس ابولهب واریدیلر طعام صرف اولناندن صکره رسول خدا بویوردیلر ای عبدالمطلب اولادی من سزدن اوتری دنیا و آخرتگ خیرینی کوتورمشم منی الله تعالی امر ایدوب سزی اونگ طرفه دعوت ایلیم کیمدر سزدن بر نفر مگا کومك و قرداش اولوب و مگا وصی و منیم جانشینم اولسون قرخ نفره کمی اوراده عبدالمطلب اولادیندن واریدیلر هاموسی ساکت اولدیلار هیچ بر نفر جواب ویرن اولمادی من او جماعتگ هاموسندن سنده کوچکیدیم دیدیم یا رسول الله منم سگا کومك و قرداش اولان رسول خدا منیم بوینمدن یاپوشوب دیدی بو منیم قرداشم وصی و جانشینمدر سزگ آراگزده گرك بوگا اطاعت ایلیه‌سگز جماعت آیاغه دوروب کله کله دغلوب ابوطالبه دیدیلر سگا امر ایدیر گرك اوغلگ علی‌یه اطاعت ایلیه‌سن (بو روایت طولانیدر اختصارا نقل اولوندی)

۲۱۳) (وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) یامحمد سگا تابع اولان مؤمنلردن اوتری تواضع ایلیوب اونلاره کبر وغرور ایتمگلن (الله‌تعالی بوآیة شریفه‌ده مسلمانلاره تعلیم ایدیرکه شخص اوز تابعلری و حمایه‌سنده اولانلاریله نه قسم گرك رفتار ایتسون

٢١٤) فإن عصوك فقل إني بريء مما تعملون ۞

٢١٥) وتوكل على العزيز الرحيم ۞

٢١٦) الذي يراك حين تقوم وتقلبك في الساجدين ۞

٢١٧) انه هو السميع العليم

٢١٨) هل أنبئكم على من تنزل الشياطين ۞

٢١٩) تنزل على كل أفاك أثيم ۞

٢١٤) (فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ) یا محمد اگر سکا عاصی اولوب سنک سوزلرکه اطاعت ایتمیوب قولاق ویرمیه‌لر او وقتده سن اونلاره دیگلن سز ایلین عملردن من بری و بیزارم

٢١٥) (وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ) دشمنه غالب دوستنه رحم ایلین الله تعالی‌یه توکل ایدوب هر بر امرکی اوگا واگذار ایتگلن

٢١٦) (اَلَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ) او الله تعالی‌یه توکل ایتگلن که سنی گوریر و سنک احوالکه عالمدر او وقتده که گیجه نمازیدن اوتری آیاغه دوروب نمازه مشغول اولورسن و اوندن صگره که گیجه نمازی قیلان اصحابلرک آراسنده گروب دولانوب تا اینکه اونلارک احوالنه مطلع اولاسن که هانسی شخص اونلاردن گیجه نمازینه مشغول اولور و هانسی شخص اولماز

٢١٧) (إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) در حقیقت الله تعالی سزک داشان سوزلرکزی ایشیدوب هر بر عملرکزه عالمدر

٢١٨) (هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ) سز مشرکلر دیدیگزکه بو قرآنی شیطانلر نازل ایلیوب (محمده) گتوریرلر (محمده شیطان نازل اولماز) ایستیورسگزکه من سزه خبر ویریم او شخصیکه اوگا شیطانلر نازل اولوب تعلیم ایدیرلر

٢١٩) (تَنَزَّلُ عَلَى كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ) هر بر یالانجی عاصی و فاسق شخصلره شیطانلره نازل اولور نه اینکه بزیم رسولمز (محمده) (عربلر جاهلیت زماننده اولان (کاهنلرک) فالچیلرک عملرینی شیطانلره اسناد ویروب دیوردیلر هر بر کاهنک بر شیطانی واردر اوگا تعلیم‌ایدیرلر جمله کاهنلردن (سطیح شق مسیلمه طلیحه کمی) شخصلرک

٢٢٠) يلقون السمع وأكثرهم كاذبون ۞

٢٢١) والشعراء يتبعهم الغاوون ۞

٢٢٢) ألم تر أنهم في كل واد يهيمون ۞

عملرینی شیطانه اسناد ویرمکلرینده‌ن اوتری رسول خدا گتورن قرآن شریفیده اونلاره قیاس ایدوب شیطانه اسناد ویردیلر الله تعالی اونلارک اوز اعتقادلرینه گوره آیهٔ شریفه‌ده اونلاره جواب ویردی و الا حقیقتا شیطان نوع بشره معلم اولوب تعلیم ایتمك بی اصل جاهلیت زمانینک خرافاتلرندندر)

٢٢٠) (يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ) یالانجی اولان (کاهنلر) فالچیلر (*) قولاغلارینی ویریرلر که یعنی بزه غیبدن شیطانلر وحی گتوروب تعلیم ایلیورلر و حال آنکه اونلارک هاموسی یالانجی درلار

٢٢١) (وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ) هجودین شاعرلرده فالچیلر کیمی بر یالانجی طایفه‌در اونلارک سوزلرینه تابع اولماز مگر گمراه وسفیه اولان شخصلر

٢٢٢) (أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ) آیا باخوب گوریورسن (یا محمد) بو شاعرلره که کلام و ادبلرینده متحیر و سرگردان دولانوب (بخیل شخصدن اوتری حاتم سخاوتنی یا بر فاسقدن اوتری

(*) قید (نیجه که بو زمانلرده‌ده بو دعالی ایلین شخصلری گوریرمن بعضی مجو لغو اولان سوزلر قایروب جن و شیطانلردن اوتری سلاطین ترتیب ویروب و او سلاطینی اوزینه استخدام ایدرب عوام جماعتی دو شیوارله فریفته ایدوب بو طریقدن مبلغ کثیر مداخل ایدیرلر بیچاره عوام امراض مهلکه‌ده مثلا دق ذات الجنب ذات الریه ذات الصدر حصاة مثانه حصاة کلیتین صرع جنون) کبی مرضلرده طبابتی ترك ایدوب علمای اجنه‌یه رجوع ایدوب ادعیهٔ مخصوصه‌لریله اونلاره مداوا ایدیرلر دعا کتابلری ترتیب ویروب اشکال مختلفه مثلث مخمس مسدس شکللر چکوب ادینی طلسم قویوب عوام جماعت او شکللری گوروکلن اعتبارلری الدن گیدوب بر اعتقاد فوق العاده اونلاره ظهوره کلور بونلار هاموسی جهالتدن ناشی اولان امرلردر علم اوریله منور اولان مملکتلرده بویله خرافات سوزلر ظهوره کلمز مادام که شجرهٔ خبیثهٔ جهالتک کوکی ملت اسلام آراسندن قوپاریلمامه بو ملتدن هیچ بر امید خیر و نجات متوقع اولماز)

۲۲۳) وَاَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَالاَ يَفْعَلُونَ ✿

۲۲۴) اِلاَّالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَاظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَىَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ✿

ابراهیم ابن ادهم تقوی سنی یا بر جبان شخصدن اوتری خالد ابن ولید شجاعتنی ثابت ایدیرلر نیچه نفر قریش‌دن و نیچه نفر طایف اهلندن رسول خدانی هجو ایلین شاعرلر واریدی اما قریش‌دن (عبدالله ابن زبعری) (و هبیرة ابن ابی وهب) و (مسافع ابن عبد مناف) (و ابوعزالجمحی) اما طایف اهلندن امیه ابن ابی‌الصلت و اوندن باشقه نیچه نفرلر رسول خدانی هجو ایدیردیلر مدینه‌ده اولان رسول خدانگ شاعرلره (حسان ابن ثابت) و (عبدالله ابن رواحه) (کعب ابن مالك) کعب ابن زهیرکبی شخصلر رسول خدا مدینه‌یه هجرت ایلیندن صگره اونلاره جواب ویروردیلر

۲۲۳) (**وَاَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَالاَ يَفْعَلُونَ**) هجو دین شاعرلرگ یالانچی اولماقلاریلده بو کفایت ایدر که دین سوزلرینه عمل ایتمزلر

۲۲۴) (**اِلاَّالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا**) شاعرلر دین سوزلرینه عمل ایتمزلر مگر او شخصلرکه الله تعالی‌یه ایمان کتوروب عمل صالح ایلیوب الله تعالی‌نی چوخ ذکر ایدوب شعر دیمك اونلاری الله تعالی‌دن غافل ایتمسون (**وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَاظُلِمُوا**) اونلاره ظلم اولنوب اونلاری هجو ایلیندن صگره اوزلریندن اوتری انتقام چکوب هجو ایتمکده هیچ برعیب و نقصان اونلره یوخدر (**وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَىَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ**) تیزدر ظالم اولان شخصلر بیلسونلر که (موت اونلاری درك ایدوب اولندن صگره) نه یمان عذاب اولنان یره رجوع ایلیوب قایده‌جاقلار حمد اولسون شعراء سوره‌سنگ تفسیری تمام اولدی الله تعالی بو سورهٔ مبارکه‌نی بو آیهٔ شریفه ایله ختم ایتمکده ظالملرگ هر بر جهتدن امیدلرینی قطع ایدوب خیال و تصوره کلمین عذابی اونلاردن اوتری ثابت ایتمك مقصود در بو سوره‌ده ذکر اولنان سکز پیغمبرگ قصه‌لرینه دقت نظر ایلین

معارف پرور شخصلره نوع بشرگ طبیعتی همیشه لهوولعبه مایل حق‌دن متنفر اولوب حق دیوب حق داشان شخصلر مغلوب جاهل و نادان کالانعاملرگ اونلاره غالب اولمقی مخفی قالان امرلردن دگلدر . رسول خدا بو بویوردیلار هربر شخصیکه شعرا سوره‌سنی اوخویه الله تعالی اوگا اون حسنه عطا بویوریر)

نمل سوره‌سیدر مکه‌ده نازل اولوب

(٩٣) آیه (١٣١٧) کلمه (٤٧٩٩) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحیم

٢) طسٓ ✡

٣) تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ✡

٤) هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ✡

٥) الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَوٰةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ✡

٦) إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ✡

٢) (طسٓ) بو سوره‌نك آدیدر

٣) (تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ)
بو سوره‌ده ذکر اولنان آیه‌لر علم حکمت و حلال حرام بیان ایلین کتابك وقرآن شریفك آیه‌لریدر

٤) (هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ) بو سوره‌ده ذکر اولنان آیه‌لر مؤمنلردن اوتری حق یولنه هدایت و جنته بشارتدر

٥) (الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَوٰةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ) مؤمنلرك صفتلریدن اودرکه نماز قیلوب زکواة ویروب آخرت کوننه البته یقین ایدرلر

٦) (إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ) در حقیقت او شخصلر بکه آخرته ایمان کتورمیه‌لر مشرك اولوب کفرلرینده ثابت اولمافدن اوتری اونلارك خبیث عمللرینی اونلاردن اوتری زینت و بربریك تااینکه

کفر و ضلالتلرینده متحیر و سرکردان قالورلار

٧) (أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ) آخرته ایمان کتورمیلردن اوتری شدتلو و یمان اولان عذاب واردر (وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ) البته آخرت کوننده جمیع خلقدن آرتق نقصانلرینه ضرر ویرنلر اونلر اولاجقدرلر

٨) (وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ) در حقیقت (یا محمد) حکیم و هر برشیئه عالم الله تعالی یاننده بو قران سکا عطا اولنودر بو کافر و مشرکلر اونده شك وشبهه ایلیولر او ندنه هیچ برشك و شبهه یوخدر بلکه کفر و عنادلریندن اونده شك شبهه ایلیورلر (بو آیه شریفه یوندن بویله ذکر اولنان انبیالرك قصه‌لریدن اوتری مقدمه در یعنی بوندن بویله حکمته شامل اولوب ذکر اولنان قصه‌لرکلی امثلرك عبرت بردار اولمافدن اوتری ذکر اولنودر)

٩) (إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا) موسی مدیندن خارج اولوب مصره کیدن زمانده کیجه‌نك وقتنده اوکا اود لازم اولوب اهل عیالنه دیدی در حقیقت من اوزاقدن اود کوریرم (سَآتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ) سز بوراده دورك تا اینکه من او اودك سیینه سزدن اوتری یولدن برخبر کتوروم بوله یتشوب اوزمقصود مصره طرف کیدك (کیجه‌نك وقتنده یولدن کنار دوشوب یولی ایتر مشیدیلر) (أَوْ آتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ) یا اینکه اکر یولیده تابه بیلمسم سزدن اوتری برشعله اواوددن کتوریم بلکه او اودیله قزینوب برودتی اوزکزدن دفع ایلیه‌سکز

١٠) (فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا) یا محمد) زمانیکه موسی کیدوب اوده یتشدی (کوردی بر قرتاره آغاج اود دوتوب یانور اما اود آغاجه هیچ بر تاثیر ایتمیور موسی متحیر دوروب آغاجه باخوردی) بریم طرفمزدن ندا اولنوب موسی‌نی

٧) أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ✡

٨) وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ✡

٩) إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَآتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ آتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ✡

١٠) فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا ✡

وَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞
١١) يَا مُوسٰى اِنَّهُ اَنَا اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۞
١٢) وَاَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَانٌّ وَلّٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا مُوسٰى لَا تَخَفْ اِنّى لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ ۞
١٣) اِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوٓءٍ فَاِنّى غَفُورٌ رَحِيمٌ ۞

چاغروب دیولدی ای موسی اودگ یاننده دوران شخص (موسی) وبو اودگ اطرافنده اولان یرلر بقعه‌لر خیر و برکتلو اولسون (وَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) عالملره تربیت ویرن الله تعالی هر بر عیبدن پاك و مبرادر (یعنی بو تازه آغاجگ اود دوتوب یانماقی عبث اولمیوب الله تعالی‌دن حکمت اوزره صادر اولان بر عملدر)

١١) (يَا مُوسٰى اِنَّهُ اَنَا اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ای موسی در حقیقت دشمنه غالب اولوب انتقام چکن و هر بر شیئی حکمت اوزره ایجاد ایدن الله تعالی منم

١٢) وَاَلْقِ عَصَاكَ) ای موسی الگده‌کی عصانی یره آتگلن موسی عصانی یره آتوب الله تعالی امریله عصا اژدها اولدی (فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَانٌّ وَلّٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ) زمانیکه موسی عصایه باقوب گوردی بر عظیم‌الجثه اژدها صورتنده حرکت ایدیر اما سرعت حرکتنده گویا سریع الحرکه اولان بر یلانجه ایلاندر موسی بو حالی گورنده دال چویروب قاچوب قاچاندن صکره قیدوب دالی طرف اژدها طرفنه باقمادی (يَا مُوسٰى لَا تَخَفْ) موسی‌نی چاغروب دیدیك ای موسی خوف ایدوب قاچمه گلن (اِنّى لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ) ای موسی درحقیقت من پیغمبرلره امان و یرندن صکره منیم یانمده هیچ بر شیئدن قورخمازلار بو خوف مقامی دکل بلکه مقام اعجازدر

١٣) (اِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوٓءٍ فَاِنّى غَفُورٌ رَحِيمٌ) لکن پیغمبرلردن هر بر شخصکه اوزنفسنه ظلم ایلیوب اوگا لایق اولمیان عمل اوندن صادر اولسه (نجه‌که آدم داود سلیمان همین موسی دن صادر اولدی) او عمل اوندن صادر اولاندن صکره توبه ایلیوب یاخشی عملی اوگا بدل و عوض قرار ویریر در حقیقت او وقتده من اونلاره رحم ایدوب اونلاری باغشلیانام نجه‌که ذکر اولنان پیغمبرلردن

١٤) وَاَدْخِلْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ فِى تِسْعِ اٰيَاتٍ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ۞
١٥) فَلَمَّا جَاۤءَتْهُمْ اٰيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ۞
١٦)وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا اَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا

اوزلرینه لایق اولمیان خلاف عمل صادر اولاندن صکره اوزلری اوزلرینه ظالم دیوب توبه ایتدیلر الله تعالی‌ده اونلارگ توبه‌لرینی قبول ایتدی)

١٤) (وَاَدْخِلْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ) ای موسی الگنی یخاگا داخل ایله اوندن صکره الگ اوراندن خارج اولانده ایشقلی یمان آغلق (برص آغلقندن) باشقه برق آغلقی کمی آغ خارج اولور (فِى تِسْعِ اٰيَاتٍ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ) ای موسی گیتگلن فرعون واونگ قومی (قبطیلر) طرفنه بو ایکی معجزه‌دن باشقه دوقوز معجزه ایله اونلاری بزیم طرفمزه دعوت ایتگلن (دوقوز معجزه ایکه الله تعالی موسی‌یه ید بیضا و عصا اژدها اولماقدن باشقه عطا بویورمشیدی بونلاردی (١) قبطیلره چکرتکه مسلط اولوب جمیع زراعتلرینی ییوب تمام ایلدی (٢) گنه مسلط اونلاره اولوب بدنلرینی پارچه‌لادی (٣) قورباغه اونلاره مسلط اولوب تمام ظرفلری طعاملری قورباغه ایله دولدی (٤) ییوب ایچن شیلری هاموسی قانه دوندی (٥) حیواناتلری هلاك اولدی (٦) چوللرینده علف گوگرمدی (٧) زراعتلری ناقص اولدی (٨) دگزینی اسرائیل‌دن اوتری آچلدی (٩) طوفان اولوب فرعون و قبطیلر غرق اولدی (١١) معجزه الله تعالی موسی‌یه عطا ایدوب قبطیلرگ دعوتنه اونی گوندردی (اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ) در حقیقت فرعون و اونگ جماعتی فاسق اولان قوم ایدیلر بو معجزه‌لره اطاعت ایتمیوب ایمان گتورمدیلر

١٥) (فَلَمَّا جَاۤءَتْهُمْ اٰيَاتُنَا مُبْصِرَةً) زمانیکه بزیم ظاهر و آشکار اولان معجزه‌لریمز قبطیلره گلدی (قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ) دیدیلر بو آشکارا سحردر بز بوگا تابع اولماریق

١٦) (وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا اَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا) موسی‌یه

فانظر كیف كان عاقبة المفسدین ۞

١٧) ولقد آتینا داود وسلیمان علما و قالا الحمد لله الذی فضلنا علی كثیر من عباده المؤمنین ۞

ایمان كتورمكدن كبر و غرور ایدوب ظالم اولدقلاری حالده موسی كتورن معجزەلری انكار ایتدیلر و حال آنكه اونلارك حق اولماقی اوز نفسلرینده قلبلرینده یقین ایلەشیدیلر بوندن آرتق نه ظلم اولوركه كفر عنادندن یقین ایتدیگی امری انكار ایتسون (فانظر كیف كان عاقبة المفسدین) باخ گورگلن (یا محمد) مفسد شخصلرگ (موسی‌نی انكار ایدن قبطیلرگ) عاقبت امرلری نجه اولدی هاموسی دگزه غرق اولوب هلاك اولدیلار

١٧) (و لقد آتینا داود و سلیمان علما) حكومت و سیاست و هر بر شیئگ علمنی‌داود و سلیمان‌هر ایكیسنه عطا ایتدیك (و قالا الحمد لله الذی فضلنا علی كثیر من عباده المؤمنین) داود و سلیمان اونلاره عطا اولنان نعمتلرگ مقابلده حمد ثنا ایلیوب) دیدیلر حمد ایدریك او الله تعالی‌یه كه مؤمن بندەلرینگ چوخنه بزی تفضیل (*) ویردی

(*) قید (بو آیهٔ شریفه علمگ شرفنه و اهل علمگ اوجا مرتبەده اولما قه و علم جمیع نعمتلردن اعلا اولوب اونگ اهلی نوع بشر آرەسنده علم حقیله ممتاز و اونلاره رئیس و آقا اولماقلارینه دلالت ایدیر هر بر شخصه كه الله تعالی علم عطا بویوروب او شخصی اوزهم مثلی اولان مخلوقه تفضیل ویروب اونلار دن فوق مرتبەده قرار ویروبدر رسول خدا اوز علم معجزینالنده علمای انبیایه ورثه قرار و بیرمك اولدن اولر‌یدر كه علما شرفت علمده انبیایه سایر عوام جماعتی یا وقدرلر پس بو نعمت عظما هر بر شخصده كه اولدی اوگا شاكر اولماق لازمدر اما ابنای جنسه [نوع بشره] تواضع ایدوب گرك اونلاره تكبر غرور و اوجالق ایتمسون نجه كه (عمر ابن الخطاب) دیدی جمیع خلق عمردن افقه و عالمدرلر و نجه كه (علی ابن ابیطالب) دیدی اگر شخص اوزیندن اوتری فضیلت بیان ایتمك عیب اولماسیدی بر فضیلت ذكر ایدن (او جناب اوتری) اوزیندن اولوری چوخ بیوك فضیلتلر ذكر ایدردی ؛ اما بزیم بو زمانلارده علمدن عاری اوزلرینی علما آدلاند یران شخصلر قواعد صرفدن مثل تضعیف لفیف مقرون و لفیف مفروق مسئلەلرینی عاییله قواعد نحود مضاف مضاف الیه صفت موصوف مبتدا خبر حال ذی‌الحال مخصوص بیلیب و مخصوص به ثم مسئلەلرینی حل ایتمەمش اوزلرینی جمیع علوم اولین و آخرینه دارا حساب ایدوب خلقی اوزلرینه عبد غلام اوزلرینی اونلاره بالاستحقاق رئیس روحانی و جسمانی فرض ایدیرلر

١٨) و ورث سلیمان داود و قال یا ایها الناس علمنا منطق الطیر و اوتینا من كل شیئ ان هذا لهو الفضل المبین ۞

١٩) وحشر لسلیمان جنوده من الجن والانس والطیر فهم یوزعون ۞

١٨) (و ورث سلیمان داود) علم حكمت و امر نبوتده فقط سلیمان داوده وارث اولدی سایر اوغلانلاری وارث اولمادی داودگ اون دوقوز اوغلی وار یدی الله تعالی اونلارگ آرەسندن امر نبوته سلیمانی مخصوص ایدوب پیغمبر قرار ویردی (و قال یا ایها الناس علمنا منطق الطیر) سلیمان الله تعالی نعمتنی مشهود ایدوب اقرار ایتمكدن اوتری خلقه خطاب ایلیوب دیدی ای جماعت الله تعالی مگا قوشلارگ نطقنه عالم اولماقی تعلیم ایدوب عطا بیوروبدر (هر بر صوتیكه انسانگ یا حیوانگ آغزندن خارج اولدی او صوت مفرد اولا یا مركب مفید اولا یا غیر مفید اوگا (نطق و منطق) دیلور و حوش یا طیورگ هر بر صنفی اوزلرینه مخصوص اولان صوتیله بری برینگ مرادینی آگلیوب مقصودلرینی درك ایلیورلر قوشلار بری برینگ صوتندن درك ایدن مطالبی الله‌تعالی سلیمانه تعلیم ایتمك بر غریبه امر دگلدر الله تعالی نوع بشره او قدر قوه كرامت بیوروبدر كه علمگ قوهٔ فوق العادەسیله بعضی حیواناتگ صوتلرینی حفظ ایدوب اونلارگ صوتنگ شبیهله اونلارایله تكلم ایلیوب مقصودلرینی درك ایتمگه بزیم بو زمانلارده علمای علم حیوانات موفق اولوبلار (و اوتینا من كل شیئ) سلیمان‌دیور قوشلارگ نطقنه عالم‌اولماقدن‌باشقه امر نبوت و امر سلطنتده هر بر شیئدن‌الله‌تعالی بزه عطا بیوروبدر (ان هذا لهو الفضل المبین) در حقیقت الله تعالی بو نعمتلری بزه عطا ایتمك آشكار تفضل و بخشش‌در نه اینكه بو نعمتلره بز مستحق اولان استحقاقدن اوتری بو نعمتلری الله تعالی بزه عطا بیورسون

١٩) (و حشر لسلیمان جنوده من الجن والانس والطیر فهم یوزعون) یا محمد سلیمان‌امر ایدوب هر بر قسم قوشونی جندن انساندن قوشلاردن اونلن اوتری جمع اولدیلار بر حالده كه اونلاری حركت ایتمكدن مانع اولوردیلار تا اینكه اوللاری آخرلری بری برینه ملحق اولسونلار

۲۰) حَتّٰی اِذَا اَتَوْا عَلٰی وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا اَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَ جُنُودُهُ وَ هُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۞

۲۱) فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا وَ قَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِي اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي اَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَ عَلٰی وَالِدَيَّ ۞

۲۰) (**حَتّٰی اِذَا اَتَوْا عَلٰی وَادِ النَّمْلِ**) تا اینکه قوشون جمع اولوب بولا دوشدیلر کیدوب برچوله یتشدیلرکه او چولده قارشقانگ چوخ اولماقدن او چوله قارشقا چولی دیلوردی (**قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا اَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ**) قارشقالار سلیمانگ قوشونی (٭) کورنده برقارشقا سس ووروب قارشقالاره اعلام ایدوب دیدی ای قارشقالار منزللرگزه داخل اولنگ (**لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَ جُنُودُهُ وَ هُمْ لَا يَشْعُرُونَ**) تا اینکه سلیمان و اونگ قوشونی سزگ بو مکانده اولماقگزه عالملری اولمیان حالده سزی آیاغلار ینگ آلتنده باسوب پایمال ایتمه‌سونلر

۲۱) (**فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا**) سلیمان او قارشقانگ سایر قارشقالاره نصیحت ایدوب مصلحتلرینی ملاحظه ایلیوب اونلاردن اوتری خوف ایتمکدن تعجب مقامنه کلدی تبسم ایدوب کولمکه شروع ایتدی (**وَ قَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِي اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي اَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَ عَلٰی وَالِدَيَّ**) سلیمان قارشقانگ کلامندن اوزینگ عدالتنی آگلیوب دعا ایتمکه با قویوب دیدی ای میم ربم منی هر بر شیئدن ساخلاکل مگر اینکه منی

(٭) قید . (الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده بر بیوك نکته و فایده درج ایلیوب حکمت اوزره حیواناتنگ ضعیف راقی قارشقه‌نی انسانگ قوی راقی سلیمان ابن داوده مقابل دوتوب ضعیف و ناتوان اولان مقابل اوی و ظالم اولان مطلو قنگ تکبر قلدنی قاچوب متحصن اولمقنی قاریشقانگ دلیجه لعیر کورتوروب اهل قرآندن اوتری نصیحت باقیه قرار ویروبدر کرك قوی صاحب اقتدار شخصلر او صفتده اولماسونلار که ضعیف مخلوق اولارلاری کورنده اولارلاردن دلنگر اولوب قورقلرندن بر امان‌گاهه پناه آپاروب کیزلنسونلر ٭ اگرچه آیهٔ شریفه‌دن سلیمان ابن داودنگ عدالتی ظاهر اولور چونکه قاریشقه دیور که سلیمان و اونگ قوشونی اولا بیلور که سزگ بو مکانده اولماقگزه عالم اولمیوب سزدن غافل اولوب سزی ایاقلیوب هلاك ایتسونلر یعنی اگر سلیمان و اونگ قوشونی سزه عالم اولسالار قصدا سزه ظلم ایدوب سزی هلاك ایتمزلر اما بو مطلبده بر علاحده نکته واردر او نکته بودر که شخص سالار و رئیس کرك مخلوقنگ شغلرندن غافل اولما سون تا اینکه اونگ غفلت حالتنده اوزیندن یا اونگ تابعلریندن شغلره ظلم یتشیوب مظلوم اولماسونلار بو آیهٔ شریفه پادشاهلر و حاکملره مخصوصا نصیحت و موعظه‌در

وَ اَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰيهُ وَ اَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ۞

۲۲) وَ تَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَالِيَ لَا اَرَى الْهُدْهُدَ اَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ۞

۲۳) لَاُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا اَوْ لَاَذْبَحَنَّهُ اَوْ لَيَاْتِيَنِّي بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ۞

۲۴) فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ اَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَ جِئْتُكَ مِنْ سَبَاٍ بِنَبَاٍ يَقِينٍ ۞

۲۵) اِنِّي وَجَدْتُ امْرَاَةً تَمْلِكُهُمْ وَ اُوتِيَتْ مِنْ

موفق ایتگل که منیم اوزیمه و آتا آنامه عطا ایلین نعمتلره شا کر اولوم (**وَ اَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰيهُ**) و عمل صالح ایلیوم هانسیکه سن او عمله راضی اولاسن (یعنی بر عملیکه هر بر عیبدن و ریادن خا لی اولمش اولا) (**وَ اَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ**) اوز فضل و رحمتگدن منی صالح بنده‌لر ینگ قطارینه داخل ایدوب اهل جنتدن قرار ویرگل

۲۲) (**وَ تَفَقَّدَ الطَّيْرَ**) سلیمان قوشلاری جستجو ایلیوب با خوب اونلارگ آراسنده (هدهد)ی کورمدی (**فَقَالَ مَالِيَ لَا اَرَى الْهُدْهُدَ اَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ**) دیدی نه اولوبدر مکا که هدهدی کورمیورم آیا بوراده‌در من اونی کورمیورم یا اینکه بوراده حاضر دکل غایب اولانلاردندر

۲۳) (**لَاُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا**) اونگ بی اذن کیتمکندن اوتری اوگا من شدتلو عذاب ایدرم (اونی اوز ضدی غیر جنسیله بر یرده حبس ایدرم) (**اَوْ لَاَذْبَحَنَّهُ**) یا اینکه اونگ باشنی کسرم (**اَوْ لَيَاْتِيَنِّي بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ**) یا اینکه مندن اوتری بر آشکار اولان دایل اوزینگ مقصر اولماقنه کتورسون او وقتده اوگا هیچ بر بحث وارد اولماز

۲۴) (**فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ**) سلیمان بر آز وقت توقف ایلیوب هدهد حاضر اولدی هدهددن سوال ایلدی که نه سببه غایب او لوب و نه یرده ایدگ (**فَقَالَ اَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ**) هدهد دیدی من احاطه ایدوب جمیع جهتدن عالم اولمشم بر شیئه که سن اوگا احا طه ایدوب عالم اولمیوبسن (**وَ جِئْتُكَ مِنْ سَبَاٍ بِنَبَاٍ يَقِينٍ**) سبا شهر ندن کلوب سنگ حضورگه بر یقین خبر کتورمشم

۲۵) (**اِنِّي وَجَدْتُ امْرَاَةً تَمْلِكُهُمْ**) درحقیقت او سباء شهر نده بر آروادی تاپدیم‌که اونلاره مالك و سلطان اولوبدر (**وَ اُوتِيَتْ مِنْ**

كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ) پادشاهلرك احتیاجی اولان هر بر شیئدن الله تعالی اوكا عطا ایلیوب اوزینه مخصوص بر بیوك تختی واریدر

٢٦) (وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) او آره وادك اورینی (تاریخلرده اونك آدینه بلقیس دیلور) و قومنی تاپدیم بر حالده كه الله تعالیدن باشقه كونه ستایش ایلیوردیلر (وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ) الله تعالی‌یه شریك قرار ویروب كونه ستایش ایتمكلرینی شیطان اونلاردن اوتری زینت ویروب مشرك اواوبلار (فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ) شیطان اونلاری حق یوله تابع اولماقدن ساخلیوب مانع اولوب اونلارده حق طرفنه هدایت تاپا بیلمیورلر

٢٧) (أَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) شیطان اونلاری مانع اولوبدر تا اینكه سجده ایلمسونلر او الله تعالی‌یه كه آسمانلارده اولان كیزلین یاغشلاری خارج ایلیوب یر یوزینه نازل ایدوب او یاغشك سببنه كیزلین علفلاری یردن خارج ایدیر (وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ) و حال آنكه الله تعالی عالمدر هر بر شیئه كه اونی كیزلدسكز و هر بر شیئه كه اونی آشكار ایلیه‌سكز

٢٨) (اَللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) حق معبود الله تعالیدر اوندن باشقه حق اولان معبود یوخدر بیوك عرشك مربیسی الله تعالیدر (هدهدك كلامی تمام اولدی)

٢٩) (قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ) سلیمان (هدهده جواب ویروب) دیدی سن دین سوزلره یاخوب دقت نظر ایدریك یاخوب كورك آیا دوغرو دیورسن یا اینكه یالان دیلردنسن

٣٠) (اِذْهَبْ بِكِتَابِي هٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ) كل منیم بوكاغذیمی

كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ۞

٢٦) وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ۞

٢٧) أَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ۞

٢٨) اَللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ۞

٢٩) قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ۞

٣٠) اِذْهَبْ بِكِتَابِي هٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ

آپاروب اونلاره سالوب یتو ركلن (ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ) (*) اوندن صكره اونلاردن قایدوب یاخوب كوركلن نه یه رجوع ایدوب بری بریله نه دانشورلار (هدهد كاغذی آپاروب بركوره دیشیك) دن داخل اولوب سبا ملكه‌سی بلقیسك یاتان یرینه سالدی (بلقیس كاغذی كوتوروب مضمونه مطلع اولوب اعیان دولتی جمع ایدوب كاغذك احوالاتنی اونلاره بیان ایلدی نجه كه كلن آیه‌ده الله تعالی خبر ویریر)

٣١) (قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ) بلقیس اشراف قومی جمع ایلیوب اونلاره دیدی در حقیقت مكا بر كرامتلو كاغذ سالنوبدر (یعنی كتورنی معلوم دكلدر) (إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ) او كاغذ سلیماندن مكا كلوبدر (وَإِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ أَلَّا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ) او كاغذك مضمونی بودركه یازوبدر رحمن و رحیم صفتیله متصف اولان الله تعالینك آدینه ابتدا ایدیرم مكا كبر غرور ایدوب اوجالق ایلمیك كلوب مكا اطاعت ایلیك

٣٢) (قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي) كاغذی اوخویاندن صكره دیدی ای میله امر سلطنته شریك اولان شخصلر منیم بو امریمده مكا فتوی ویروب رای كوسترك (مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتّٰى تَشْهَدُونِ) من هیچ بر امره حكم ویروب قطع ایتمرم تا اینكه سز حاضر اولوب رای ویره‌سكز

٣٣) (قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ) دیدیلر بریم بدنمز قوت صاحبی و دعوا اسلحه‌لرینی ایشلتمكده شجاعت صاحبیك (وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ) اما هر بر امرده

(*) قید (هدهد ایله سلیمانك كیفیتی اولا بیلور كه سلیمان هدهدی كاغذ آپارماقده استخدام ایلیوب اوكا تعلیم ویرمش اولیدی اما بو قصه‌نی حقیقتا حق تعالی اوزی سلیمانه القا ایلیوب لكن هدهده اسناد ویروب اونك دالیجه دانشماقدن سلیمانك عظمت شاهانی و اونك قوشلارك لغتنه عالم اولماقنی بیان ایتمك مقصوددر

ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ۞

٣١) قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ أَلَّا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ۞

٣٢) قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتّٰى تَشْهَدُونِ ۞

٣٣) قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ۞

٣٤) قالت ان الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة وكذلك يفعلون ۞

٣٥) و انى مرسلة اليهم بهدية فناظرة بم يرجع المرسلون ۞

اختيار سكادر باخ گوره گلن نسنه امر بيوروسن بزيتم اطاعتمز واردر

٣٤) (**قالت ان الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها**) (بلقيس باخمنى كوردى وزيرلرگ و امر سلطنته شريك اولانلرگ رايلرى دعوا يه‌در اوزى صاحبه ميل ايدوب اونلاره جواب ويروب) ديدى اگر پادشاهلر آراسنده دعوا اولسه در حقيقت غالب اولان پادشاهلر زمانيكه بر قريه يه يا بر شهره داخل اولديلار اوراني خرابه قويارلار (**وجعلوا اعزة اهلها اذلة**) اونگ عزيزلرينى ذليل ايدوب بعضنى مقتول بعضى ديكرينى اسير ايدرلر (**وكذلك يفعلون**) پادشاهلرگ عادتلرى بوگا جاريدر عادتلرى تغيير تاپميوب نيجه كه ذكر اولوندى رفتار ايده‌جكدرلر

٣٥) (**وانى مرسلة اليهم بهدية فناظرة بم يرجع المرسلون**) (بلقيس ديور) در حقيقت من نيجه نفر عاقل شخصلر بله سليمان و اونگ قومنه ظرف هديه و تحفه شيلر يوللارام اوندن صگره باخوب گوره‌ك گوندرن شخصلر نه خبر بله قايدوب گلورلر اوندن صگره او خبرلره باخوب اوگا گوره رفتار ايدريك (بلقيس گ بو سوزينى هامو بيوكلر قبول ايتديلر اوندن صگره بعضى تحفه شيلر بر قدر جواهرات ترتيب ويروب نيجه نفر عاقل شخصلره تسليم ايدوب سليمانگ كيفيت سلطنتنى اونگ قوت و قدرتنى درست دقت ايدوب درك ايتمگه اونلرى وصيت ايدوب يولا سالدى او شخصلر گلوب سليمانگ حضورينه يتشوب هديه‌لرينى سليمانگ نظريندن كيچوردلر . اهل تفسير بلقيس گوندرن هديه‌لرگ و سليمان جبرائيل واسطه‌سيله او هديه‌لردن خبردار اولوب اونلاردن اوترى فوق‌العاده وهيچ بر زمانده ممكن اولميان تداركلر گورمگگ بارسنده مختلف و حددن زياده عقل و تصوردن كنار سوزلر يازوبلار حقير اونلارى يازماقدن اعراض ايتديم)

٣٦) فلما جاء سليمان قال اتمدوننى بمال فما اتانى الله خير مما اتاكم بل انتم بهديتكم تفرحون ۞

٣٧) ارجع اليهم فلنأتينهم بجنود لا قبل لهم بها ولنخرجنهم منها اذلة وهم صاغرون ۞

٣٨) قال يا ايها الملأ ايكم يأتينى بعرشها قبل ان يأتونى مسلمين ۞

٣٩) قال عفريت من الجن انا اتيك به قبل ان تقوم من مقامك

٣٦) (**فلما جاء سليمان قال اتمدوننى بمال**) زمانيكه بلقيس طرفندن گلن شخصلر گلوب سليمانگ حضورينه يتشديلر سليمان اونلار گتورن هديه‌لره باخوب ديدى آيا سز مگا دنيا ماليله كومك ويريرسگز (**فما اتانى الله خير مما اتاكم**) الله تعالى مگا عطا ايلين هم حق دين و هم دنيا مالى او مال دنيادنكه سزه عطا ايليوبدر ياخشى‌در (**بل انتم بهديتكم تفرحون**) بلكه سز ظاهر حياة دنيادن باشقه بر شيئه عالم اولماماقدن اوترى برى برينه بويله هديه‌لر گوندرمگله شاد اولورسگز اما من بويله هديه‌لرى قبول ايتميوب هيچ بر شيئه شاد اولمارام مگر اينكه الله تعالى‌يه شريك قراز و برمگى ترك ايدوب توحيده قايل اولاسگز

٣٧) (**ارجع اليهم فلنأتينهم بجنود لا قبل لهم بها**) سليمان بلقيس يانندن گلن جماعتگ بيوكنه ديدى قايت گيتگان بلقيس و اونگ قومنگ طرفنه اگر ايمان گتوروب الله تعالى‌يه اطاعته گلمه‌سه‌لر البته اونلارگ اوستنه او قدر قوشون گتوررم كه او قوشونه مقابل دورماقه اونلارده قوت اولماز (**ولنخرجنهم منها اذلة وهم صاغرون**) اونلارى ذليل ايدوب اسير و غلام اولدقلارى حالده البته ايولريندن خارج ايدريك

٣٨) (**قال يا ايها الملأ ايكم يأتينى بعرشها قبل ان يأتونى مسلمين**) (سليمان بلقيس گ رسولنى يولا سالوب گيدوب احوالاتى نقل ايتدى بلقيس اوزى سليمانگ يانه گلمگه يا قوبوب يريندن خارج اولدى) سليمان يانده اولان شخصلره ديدى كيمدر سزدن بلقيس و اونگ تابعلرى مگا اطاعت ايدوب مليم يانمه گلمگدن قباق اونگ تختنى مندن اوترى گتورسون

٣٩) (**قال عفريت من الجن انا اتيك به قبل ان تقوم من مقامك**) جنلردن بر نفر قوت صاحبى ديدى سن بو مجلسگدن دورمقدن

وَاِنّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ اَمينٌ ۞
۴۰) قالَ الَّذي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتابِ اَنَا اٰتيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ

قباق او تختی سندن اوتری حاضر ایدرم (سلیمان ظهر وقتنه ڪمی همان مجلسده اکلشوب حکم ایدیردی (وَاِنّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ اَمينٌ) در حقیقت من او تختنگ کتورمکه قوتلو و اوکا تغییر ویرمیوب همان حالتیله کوتورمکه امین اولان شخصم

۴۰) (قالَ الَّذي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتابِ) او شخصیکه اونگ یاننده لوح محفوظدن (الله تعالی‌یه مخصوص اولان) بر قدر علم واریدی (اَنَا اٰتيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ) کوزیگی آچوب برشیئه باخوب او باخماقگی اوزگه طرف قایتارمقدن قباق من او تختی سندن اوتری کتوررم (بو سوزی دین کمی تخت حاضر اولدی سلیمان تختنه باخوب کوردی هد هد وصف ایلیندن آرتقدر تختی کتورن شخصنگ آدینده اهل تفسیر اختلاف ایلیوبلر بعضی دیوبلر سلیمانگ کاتبی (آصف برخیا) اوغلیدی بعضی دیوبلر اونگ آدی (اسطوم) ایدی بعضی دیوبلر جبرائیل ایدی بعضی دیوبلر سلیمان اوزیدی بعضی دیوبلر (خضر) ایدی هم بو بارده هم تختی کتورمکگ کیفیتی بارسنده مختلف سوزلر یازوبلر بعضی دیوبلر تخت اوز یرینده یره باتوب سلیمانگ یاننده یردن خارج اولدی بعضی دیوبلر الله تعالی اوراده تختی یوخ ایلیوب سلیمانگ یاننده ایجاد ایتدی بوندن باشقه علاحده سوزلر دیوبلرکه هیچ بریسی قبول اولنان سوزلر دگلدر چونکه بر جسمگ بر مکاندن مکان دیکره منتقل اولماقده احتیاجی بر زمانه واردر بر جسم بر مکان بعیددن بر آنده منتقل اولوب بر مکان دیکرده حاضر اولماقی محال امرلردندر محال امره الله تعالی‌نگ قدرتی علاقه دوتماز اما بو مطلب صراحة آیهٔ شریفه‌ده واقع اولماقدن اوتری یا کرك الله تعالی‌نگ قدرتنه حواله ایدوب تعبدا قبول ایلیوب او بارده هیچ بر سوز دانشماق و یا اینکه تاویل ایدوب بر محمل صحیحه اونی حمل ایلیوب بویله دیمك تخت بلقیس‌دن مراد اونگ سباء مملکتنه

فَلَمّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قالَ هٰذا مِنْ فَضْلِ رَبّي

مالك اولوب تسلط تاپماقدن عبارتدر سلیمان ایستدی‌که بلقیس اونگ یاننده وارد اولاندن صکره او تدبیرگ سببنه بلقیسگ مملکتنه مالك اولوب تسلط تاپماق سؤال جوابسز سلیمانگ قبضهٔ اقتدارینه کیچسون و لهذا بو تدبیرگ بارسنده وزیرلریله مشورت ایلیوب دیدی کیمدر بلقیس بو یره کلمه‌مش اونگ امر سلطنتنی بر تدبیریله مکا واکذار ایتسون عفریت ظهره کمی وقت ایستیوب سلیمان اوندن اعراض ایتدی (آصف برخیا) اوغلی اوزی وزیر رموز سلطنتدن خبردار اولماق جهتنه بلقیسگ مملکتنه مسلط اولوب مالك اولماقگ طریقه‌سنه سلیمانی خبردار ایتدی یعنی الله تعالی سلیمانه عطا بویوران قوه‌لری و بلقیس‌ده او قوه‌لردن هیچ برشیئگ اولماماقلی سلیماندن اوتری بیان ایلدی سلیمان ملاحظه ایدوب باخدی کوردی تخت سلطنت بلقیسه (آصف) دین کمی مسلط اولماقون هر بر سببلری موجود و حاضردر بو مطلبه جناب سلیمان شاکر اولدی اوندن صکره سلیمان امر ایتدی بلقیسگ امر سلطنتده اولان قاعده‌لرگ مثلنی بلقیس‌دن اوتری اوز سلطنتده تغییر ویروب اونگ خیالنه کلمین قاعده‌لر و نظاملر اوندن اوتری قرار ویردیلر تا اینکه کلوب مشاهده ایدوب اوز سلطنتنی فراموش ایلسون همینکه بلقیس کلوب سلیمان حضورینه یتشدی امور سلطنت سلیمانه باخوب مبهوت و متحیر قالدی دیدیلر اوکا آیا سنگده سلطنتگ بو قسمدر ایستدی اوزینی ذلیل ایلسون دیدی کویا بو منیم سلطنتمدر و منیم سلطنتمه اوخشیور اوندن صکره امر نبوت و سلطنت سلیمانه فکر ویروب اوزینی اونگ مقابلنده عاجز برشیئی حساب ایتدی مملکتنی تسلیم ایلیوب اوزیده الله تعالی‌یه ایمان کتوروب سلیمانه تابع اولدی) (فَلَمّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ) زمانیکه سلیمان باخوب بلقیسگ تختنی (امر سلطنته مسلط اولماقنی) اوز یاننده ثابت و برقرار کوردی (قالَ هٰذا مِنْ فَضْلِ رَبّي) الله تعالی‌یه حمد ثنا ایدوب شاکر اولوب دیدی

لِیَبْلُوَنِیٓ ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا یَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبِّی غَنِیٌّ كَرِیمٌ ۞

٤١) قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ اَتَهْتَدِیٓ اَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِینَ لَا یَهْتَدُونَ ۞

٤٢) فَلَمَّا جَاءَتْ قِیلَ اَهٰكَذَا عَرْشُكِ قَالَتْ كَاَنَّهُ هُوَ وَاُوتِینَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِینَ ۞

بو بیوك مرتبه مندن اوتری ربم الله تعالی‌نگ تفضل و کرامتندندر و الا منده او استحقاق یوخدرکه الله تعالی مگا بو قدر قوت و قدرت عطا بویورسون (لِیَبْلُوَنِیٓ ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ) الله‌تعالی بو کرامتی مگا عطا بویوروبدر تا اینکه منی امتحان ایلسون آیا من الله تعالی نعمتلرینه شکر ایدرم یا کافر اولوب نعمتلرینگ قدرینی بیلمرم (وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا یَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ) هر بر شخصکه الله تعالی‌یه شکر ایلیه در حقیقت او شخص اوز نفسنگ منفعتنه شکر ایلیوبدر (حق واجبی ادا ایلیوب اوزینی اوتری الله تعالی یاننده درجه‌لر آرتروبدر) (وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبِّی غَنِیٌّ كَرِیمٌ) و هر بر شخصکه الله تعالی نعمتلرینه کافر اولا در حقیقت منیم ربم الله تعالی اونگ شکر ایتمکندن بی احتیاج‌در و نعمتنه کافر اولانلرده اوز کرامتندن نعمت عطا بویوربر

٤١) (قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا) سلیمان امر ایلدی بلقیس‌نگ تختنی (اونگ سلطنتده اولان قاعده‌لرنگ و امرلرنگ مثلنی) تغییر ویرگ (نَنْظُرْ اَتَهْتَدِیٓ اَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِینَ لَا یَهْتَدُونَ) یاخوب گورك الله تعالی‌یه ایمان کتوروب شرکدن خارج اولماقه هدایت تاپار یا اینکه هدایت تاپمیالردن اولور

٤٢) (فَلَمَّا جَاءَتْ قِیلَ اَهٰكَذَا عَرْشُكِ) زمانیکه (بلقیس) کلوب وارد اولدی سلیمانگ امور سلطنتنی ملاحظه ایلیوب اوزینگ سلطنتی نظرینده حقیر اولدی دیدیلر اوگا نجه کوریرسن آیا سننگ تختنگ (امور سلطنتنگ) بویله‌درمی (قَالَتْ كَاَنَّهُ هُوَ) دیدی گویا بو تخت منیم تختمدر (بو سلطنتنگ امرلری منیم سلطنتمدر و منیم سلطنتمه اوخشبور) اوزینی ذلیل ایتمه‌مکدن اوتری بویله دیدی (وَاُوتِینَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِینَ) (بلقیس دیور) سلیمانگ بو حاللرینی کورمکدن قباق اونگ کاغذیندن و بزیم قاصدلریمزگ قایدوب کلمکدن سلیمانگ حق اولماقنه بزه علم ویریلوب الله تعالی‌یه اطاعت ایلیلردن اولمشیدیق

٤٣) وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِینَ ۞

٤٤) قِیلَ لَهَا ادْخُلِی الصَّرْحَ فَلَمَّا رَاَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَیْهَا قَالَ اِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِیرَ قَالَتْ رَبِّ اِنِّی ظَلَمْتُ نَفْسِی وَاَسْلَمْتُ مَعَ سُلَیْمٰنَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ ۞

٤٣ (وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) یامحمد بوندن قباق (بلقیس)ی الله تعالی‌یه ایمان کتورمکدن الله‌تعالی‌دن باشقه‌یه (گونه) سغنایش ایتمك ساخلیوب مانع اولدی (اِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِینَ) در حقیقت (بلقیس) بوندن قباق کافر اولان جماعتدن ایدی اونلارگ آراسنده نشو نما ایتمکدن اوتری الله تعالی‌یه کافر اولوب گونه عبادت ایدیردی (همینکه بلقیس سلیمانگ یانه کلوب آیات الهی‌نی ملاحظه ایتدی بدون توقف ایمانه داخل اولدی (سلیمان بر قصر عالی بنا ایدوب اونگ صحنی شیشه‌دن قرار ویروب شیشه نگ آلتندن سو جاری ایتمشیدی بلقیسی او قصره داخل اولمقه تکلیف ایتدیلر نجه‌که کلن آیه‌ده خبر ویریر)

٤٤) (قِیلَ لَهَا ادْخُلِی الصَّرْحَ) سلیمان طرفندن امر اولوندی بلقیسه دیدیلر بو قصره داخل اول الکن (فَلَمَّا رَاَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَیْهَا) همینکه ایستدی بلقیس او صحنه داخل اولسون نظری صحنه دوشوب شیشه‌یه ملتفت اولمیوب سوینی گوروب اویله خیال ایتدی که درین سودر (سلیمانه بد گمان اولدی یعنی بلکه سلیمان ایستیور اونی او سوده غرق ایتسون قایتمقده اوگا عار کلوب) سویه داخل اولمقدن اوتری تومانلی بوخارویه چکوب سویه داخل اولمقدن اوتری سااقرینی آچوب ایستدی سویه داخل اولسون (قَالَ اِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِیرَ) سلیمان طرفندن اوگا موکل اولان (مهماندار) اونگ خوفنی ملاحظه ایدوب دیدی خوف ایتمه بو سو دکل بلکه در حقیقت بو بر قصردر که اونگ صحنی صاف شیشه‌دن قایریلوبدر بد گمان اولمیوب داخل اولکان (قَالَتْ رَبِّ اِنِّی ظَلَمْتُ نَفْسِی) بلقیس ملتفت اولوب دیدی ای منیم ربم من سلیمان حقنده بد گمان اولماقمده اوز نفسمه ظلم ایتدیم (وَاَسْلَمْتُ مَعَ سُلَیْمٰنَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ) سلیمانه تابع اولوب عالملره تربیت ویرن الله تعالی‌یه

۴۵) وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا اِلَى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ فَاِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ۞

۴۶) قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۞

۴۷) قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ

اطاعت ایدوب ایمانه داخل اولدوم (سلیمان و بلقیسک قصه سی تمام اولدی)

۴۵) (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا اِلَى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) یا محمد) حقیقتا ثمود جماعتنه اونلارك قرداشی (صالحی) پیغمبر گوندردیك صالح گیدوب اونلاره دیدی گلك الله تعالی‌یه عبادت ایلیوب موحد اولوب اوگا شریك قرار ویرمگی ترك ایلیگ (فَاِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ) ناگهان اونلار صالحك بو سوزیندن ایکی فرقه اولوب برنجه نفر صالحه ایمان گتوروب مابقی کفرلرینده باقی قالوب بری بریله نزاع و جدال ایتمگه مشغول اولدیلار (صالح اونلاره دیدی گلك الله تعالی طرفنه قایدوب توبه ایلیگ اگر توبه ایتمه‌سه گز هه آیه سزه عذاب نازل اولور دیدیلر عذابیگ گلمکنی بز قبول ایتمیوریك اگر عذاب گلسه او وقتده توبه ایدریك اگر گلمه‌سه اوز دین و مذهبمزده باقی وار یق اگر دوغرو دیورسن تیز عذابی گتور گلن صالح اونلارگ بو سوزلرینگ جوابنده اونلاره خطاب ایلیوب گلن آیه‌ده جواب ویریر)

۴۶) (قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ) صالح دیدی ای جماعت بو نه ایشدر تعجیل ایدوب عذابی توبه‌دن قباق ایستیورسگز و بو نه سوزدر دیورسگزکه اگر عذاب گلسه اوندن صگره توبه ایدریك عذاب گلندن صگره توبه ایتمك سزدن اوتری ممکن اولماز (لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) نه‌دن اوتری عذاب نازل اولمادن قباق توبه ایدوب الله تعالی‌دن طلب مغفرت ایتمیورسگز بلکه الله تعالی رحم ایلیوب سزی باغشلاسون

۴۷) (قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ) (اونلارگ یرینده نچه وقت یاغیش یاغمه‌ماقدن اوتری) دیدیلر ای صالح سن و سگا ایمان

قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ۞

۴۸) وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ۞

۴۹) قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللّٰهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَاَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ

گتورنلرگ وجودینه و بو تازه گتورن دینیگره (*) بز فال بد وورديق (بوندن اوتریکه سز بو تازه دینی گتوروندن صگره بزدن برکت گوتورولوب یاغیش یاغمیور)(قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ) صالح دیدی سزه خیر و شر یتیشمك هاموسی الله تعالی یانندہ‌در الله تعالی ایسته‌سه سزه یاغیش گوندروب روزی ویرر ایسته‌مه یاغیشی سزدن کسوب روزی ویرمز منیم و جودیمدن سزه هیچ برضرر یتیشن دکل‌در (بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ) بلکه سز بر جماعتسگزکه شیطان (نفس اماره) سزی وسوسه ایدوب فتنه‌یه سالوب تاآینکه الله تعالی دینی فال بد وور یرسگز

۴۸) (وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ) صالحگ شهری (حجر) ده دوقوز قبیله و اربندی یر یوزنده فساد ایدوب اصلاح ایلین دکلیدیلر (اودوقوز قبیله صالحگ دوشمنی اولدورمکه اجماع ایتدیلر (قدار ابن سالف) اونلارگ باشیدی)

۴۹) (قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللّٰهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَاَهْلَهُ) او دوقوز قبیله بر یره جمع اولوب الله تعالی‌یه آند ایچوب بری برینه دیدیلر (**) گیجه وقتی گیدوب صالحگ اوزینی و اهل‌عیالنی قتله یتوروریك (ثُمَّ لَنَقُولَنَّ

(*) قید عرب جماعتی سفره خارج اولانده قباقلاریندن گیچن قوشلاریله فال وورارديلار صاغدن سوله حکیچن قوشه (سانح) دیوب فال خیر ووراردیلر سولدن صاغه گیچن قوشه (بارح) دیوب فال بد ووراردیلر عرب هر بر قوشه (طیر) دیکلن اوتری اونلارگ آراسنده استعمال غالب اولوب هر بر فال بد وور ماقده (طیر) (طایر) (تطیر) کلمه‌لرینی استعمال ایتدیلر و فال خیرده (فال و تفال) کلمه‌لرینی استعمال ایتدیلر نجه‌که الله تعالی‌ده اونلارگ اصطلاحیله صالحگ کلامنده (طیر) ماده‌سندن استعمال ایتدیر رسول خدا بو بوردیلار دین اسلامده فال بد وورماق یوخدر وقتیکه بر امرده فال بد وورديگز او فالی ترك ایدوب او امرگ دالنجه گیدیگ

(**) قید (اولا صالحگ اوسته گیجه وقتی گتمگی تعبیر ایتدیلر چونکه گیجه وقتی دشمنگ اوسته گیدوب اوگا شر ر یتورمك گوندوز مقابل اولمقدن سهل و آسان اولور بو خبیث و لئیم شخصلرگ عمللریدر اما کریم شخصلر دشمنی خبردار ایدوب اولدن صگره اونگ اوسته دعوایه گیدرلرجه که (اسکندر) ذوالقرنین‌دن

لَوَلِیِّهِ مَاشَهِدْنَا مَهْلِكَ اَهْلِهِ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ) اونلاری اولدورندن صكره اونك قاتلك ولیسنه دیەرلك بز اونك اهل عیالینك اولدورلمكه حاضر اولامیشوق ودر حقیقتده بز بو سوزیمزده دوغری دین واریق

٥٠) (وَمَكَرُوا مَكْرًا) صالحك قومی اونك قتله یتورمكده مكر حیله ایلدیلر (وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) بزده اونلارك مكرلرینك مقابلنده مكر ایلیوب اونلاری هلاك ایدیك بر حالده كه اونلار بزیم مكریمزه هیچ خبراز اولمیوب عالم اولمادیلار

لَوَلِیِّهِ مَاشَهِدْنَا مَهْلِكَ اَهْلِهِ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ۞

٥٠) وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۞

(بقیەسی)
نقل اولنور بر دهقانك اوسته گیدلده اهل شورای رای ویردیلر كه گیجه گیجه اونلارك اوسته گیدوب اونلاری داغتاق (اسكندر) دیدی اوغریلار حكمی گیجه وقتی گیدوب هشته غالب اولمق پادشاهلرك طریقەسندن دكلدر بو امردر اسكندرك بو سوزینی قلبك قابلیه حفظ ایدیگی حفظه سنده یازلمق سزاوار در بو یله صفتده اولان شخصدن اونلری نه وصف ونه تعریف دیمك اولور كه اوگا سزاوار اولسون بو صفتك صاحب، ولهاده گوره الله تعالی اونی بر آز وقتده شرق غرب عالمه مالك ایدوب اونك آدی صفحهٔ روزگارده ابد الدهر قالمقدن اوتری قرآن شریفده (ذوالقرنین) لقبیله اونی یاد ایدوب بر مختصر اونك احوالاتنی ذكر ایدویدر (ثانیا) صالحك قومی اونك قتلنه اقدام ایتدیلر لكن یالان دانشماقك قباحتی اگلیوب یالان دانشماقدن احتراز ایتمكدن اوتری بر علاجه حیله ایدوب اوی بویله دیدیلر اگر بزدن سوال ایتسه‌لر صالح واونك اهلنی كیم اولدردی ایتسكز او وقتده اگر بز انكار ایدوب دیمك خبریمز یوقدر یالان دانشوب اوزیمزی یالانجی ایتمشوق پس كل‌گز ار بویله دیك چونكه بز هم صالح و هم اونك اهلنی هر ایكیسنك اوستنه اونلاری قتله یتورمكدن اوتری گیدیرك آنده ایچوب دیوریك بز صالحك اهلنی قتله یتورمكده حاضر اولمامشوق یعنی یالقوز اونك اهلنی اولدرمكه گیتمەمشوك بو وقتده هم مقصودیمز حاصل اولوب وهم یالان دانشماقدن احتراز ایتمشوك، بت پرست مشرك جماعت قتل نفسه اقدام ایدیرلر اما یالان دانشماقی قتل نفسدن آرتق حساب ایدوب یالاندن احتراز ایدیرلر اما اهل قرآن ملت اسلام هم قتل نفسی وهم یالان دانشمقی اوز لرینه دین و مذهب قرار ویروب آدلارینی مسلم قویوب آخرتده نجات تاپمقلیه امیدوار اولورلار حقیقتا درست ملاحظه اولنلده یالان دانشمق قتل نفسدن آرتقدر هرآینه یالان دانشمق یالان شهادت ویرمك اولهجه قتل نفس موقوف اولور هیچكه قتل نفسه شاهد اولنلار حقیقت امری دوغرولق ایله بیان ایتدیلر قاتل اوز جزاسنه یتشوب سایر شریر شخصلر قتل نفسك عقوبتدن خوف ایدوب دخی بو امر شنیعه اقدام ایتمزلر پس صالح قومی مشركلرك السابقی بزیم اسلام ملتنه اوزینی نسبت ویروب شریر كذاب شخصلردن نچه مرتبه آرتق ایمش الله تعالی او صفتیله گره اونلاری مشرك حساب ایدوب عذاب گوندروب اونلاری هلاك ایلدی آیا بو صفتیله اسلام آدینی اوزلرینه قویانلاری الله تعالی اسلام ملتندن حساب ایده‌جكدرمی؟ (بلهم ابعد من ذالك)

٥١) (فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ) باخ كوركلن (یامحمد) اونلارك مكرلرینك عاقبتی نجه اولدی (اَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ اَجْمَعِينَ) در حقیقت بز او دوقوز قیلەنی و اونلارك جماعتنك هاموسنی (او دوقوز نفرك عملنه راضی اولماقدن اوتری) هلاك ایتدیك

٥٢) (فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا) بودر اونلارك ایولری (شام یولنده) اوزظلملرینك سببنه خراب اولوب ساكن اولانلاردن خالی قالوبدر (آیا اسلام ملتی حجه گیدوب كلنده او ایولری گوروب عبرت بردار اولمیورلر) (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) در حقیقت صالحك قومی هلاك اولوب اونلارك ایولری خراب اولوب خالی قالماقنده بزیم توحید و قدرتمزه عالم شخصلردن اوتری دلیل و برهان واردر

٥٣) (وَاَنْجَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ) او عذابدن صالحه ایمان گتوروب اهل تقوا شخصلری نجات ویردیك

٥٤) (وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ) لوطی (سدوم) جماعتنه گوندردیك زمانیكه لوط اوز قومنه دیدی آیا الله تعالیدن خوف ایلمیوب گورر حالده بری بریله لواط عملنه مشغول اولوب بو عمل قبیحی آشكارا عمله گتوریرسگز نه حیاسز اولان جماعتسگز

٥٥) (اَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ) آیا سز آرواد‌لاری ترك ایلیوب (و حال آنكه آرواد كشیدن اوتری خلق اولنوبدر) آرواد‌لاردن باشقه شهوت نفسدن اوتری كشیلره طرف گیدوب لواط عملنه مشغول اولورسگز (بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ) بلكه سز جاهل اولان قومسگز بو خبیث و جاهللر عملنی عمله گتوررسگز

٥٦) (فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّا اَنْ قَالُوا اَخْرِجُوا اٰلَ لُوطٍ

٥١) فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ اَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ اَجْمَعِينَ ۞

٥٢) فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۞

٥٣) وَاَنْجَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ۞

٥٤) وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ۞

٥٥) اَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ۞

٢٠

ایكرمنجی

جزو

٥٦) فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّا اَنْ قَالُوا اَخْرِجُوا اٰلَ لُوطٍ

مِنْ قَرْيَتِكُمْ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ۞
٥٧) فَاَنْجَيْنَاهُ وَ اَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ۞
٥٨) وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَراً فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ۞
٥٩) قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُونَ ۞
٦٠) اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضَ

مِنْ قَرْيَتِكُمْ) لوط قومی لوطه جواب ویرمیوب مگر اینکه بری برینه دیدیلر لوطنگ اوزینی و اوگا تابع او لانلاری اوز قریه‌گردن خارج ایلیگ (اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ) اونلار اویله شخصلردرکه اوزلرینی بزیم عملمزدن پاك حساب ایلیوب دیورلر بویله عمللر انسانلدن صادر اولماز (بو سوزی استهزادن اوتری دیدیلر)

٥٧) (فَاَنْجَيْنَاهُ وَ اَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ) لوطنگ اوزینی عیالنی اوگا تابع اولانلاری نجات ویردیك مگر اونگ آروادی اوندن اوتری مقدر ایتدیك گرگ او جماعت آراسنده قالوب هلاك اولانلاردن اولسون

٥٨) (وَ اَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ) عذابدن اوتری اونلاره یاغش یاغدیردوق نه یمان اولدی الله تعالی عذابندن قورخوزولوب اطاعت ایتمیلرگ یاغشی یاغش اونلاردن اوتری عذاب اولدی و حال آنکه رحمتدر (بوندن بویله گلن آیهٔ شریفه‌ده الله تعالی اوز پیغمبری (محمدی صلی‌الله علیه و سلم) اوزینگ ذات مقدسه‌حمد وثنا ایلیوب و اونگ اختیار اولنمش‌بنده‌لرینه سلام گوندرمکه امربویوریر اوندن‌صگره اوزینگ قدرت و توحیدینه دلالت ایدن آیات بیناتنگ ذكر ایتمکه شروع ایدیر)

٥٩) (قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفٰى) دیگلن (یا محمد) حمد و ثنا یگانه اولان ذات پاك الله‌تعالی‌یه مختص‌در و هربرآنده اونگ ذات پاکنه حمد ثنا اولسون‌و اونگ خلقدن اختیاری اولونمش بنده‌لرینه پیغمبرلرینه اولیالرینه سلام اولسون (آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُونَ) دیگلن مشركلره یامحمد) آیا قدرت و جبروت صاحبی الله تعالی یاخشیدر یا او شیلریکه سز مشركلر اونلاری الله تعالی‌یه شریك قرار ویریرسگز

٦٠) (اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ) بلكه آیا سزگ

وَ اَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا آاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ۞
٦١) اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَاراً وَ جَعَلَ خِلَالَهَا اَنْهَاراً وَ جَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَ جَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزاً آاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۞

بتلر یاخشیدر یااو الله تعالی‌میکه آسمانلاری و یری خلق ایتدی (وَ اَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) و سزدن اوتری آسماندن سو گوندردی (فَاَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ) او سوینگ سببنه حسن وجاهت صاحبی اولان باغلر گوگردیریك (مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا) هانسیکه سزدن اوتری او باغلرگ آغاجلارینی گوگردمك ممكن دگلیدی (آاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ) آیا بر بویله قدرت صاحبی اولان الله تعالی ایله معا گه بر آیری اللهه قایل اولوب اوگا شریك قرار ویریرسگز (بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ) یامحمد بلكه مشركلر كفر و عنادلریندن حق‌دن عدول ایدوب الله تعالی‌یه شریك قرار ویریرلر

٦١) (اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَاراً) بلكه آیا سزگ بتلر یاخشیدر یا الله تعالی‌میکه سزدن اوتری یری خلق ایدوب تا اینکه او راده قرار و آرام دوتاسگز (وَ جَعَلَ خِلَالَهَا اَنْهَارًا) یرگ ایچینده سزدن اوتری نهرلر قرار ویردی تا اینكه او نهرلرگ سببنه زراعت ایدوب امر معیشتیگزی یریدسگز (وَ جَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ) و او یردن اوتری اوجا و ثابت محكم داغلار قرار ویردی تا اینكه او داغلاردن منفعت بردار اولاسگز (او جا داغلارگ منفعتی هر بر صاحب شعور شخصه مخفی قالان امر دگلدر) (وَ جَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزاً) ایكی دگز (شرین و شور) گ آراسنده مانع قرار ویردی تا اینكه بری‌برینه مخلوط اولماسونلار (اگرچه نهرلرگ مصبی‌دگزه اولوب شور سویه مخلوط اولورلر لكن آیه‌دن مطلق‌شیرین سوینگ شور سویه بر برلی مخلوط اولوب محو اولمامقی مقصوددر اگر شیرین سو شور سویه مخلوط اولوب بر برلی محو اولسیدی حیات صاحبندن اوتری معیشت ممكن اولماز ایدی (آاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) یا محمد آیا بر بویله قدرت صاحبی الله تعالی ایله معا كه بر آیری اللهه قایل اولوب اوگا شریك قرار ویره‌جكلر بلكه اونلارگ

٦٢) اَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاۤءَ الْاَرْضِ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ۞

٦٣) اَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ تَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۞

اكثری الله تعالی‌نڭ قدرت و توحیدینه عالم اولمیوب جهالتدن الله تعالی‌یه شریك قرار ویریرلر

٦٢) (اَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ) بلكه آیا سزڭ بتلر یاخشیدر یا اینكه او الله تعالی ایكه مصیبتلره دوچار اولوب ناچار اولان شخص زمانیكه دعا ایلیوب الله تعالی‌نی چاغره الله تعالی ده اونڭ دعاسنی قبول ایدوب حاجتنی روا ایلیه (وَيَكْشِفُ السُّوٓءَ) بلا و مصیبتی آچوب اوندن کوتوره (مثلا مرضنی صحته فقرنی غنایه عوض ایلیه) (وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاۤءَ الْاَرْضِ) و سزی یربوزینده بری برندن صكره خلیفه وجانشین قرار ویروب هربر قسم تصرف یربوزینده سزه اختیار كره ویره (ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ) یا محمد آیا بربویله قدرت صاحبی الله تعالی ایله معا كه برآیری اللهه قایل اولوب اوگا شریك قرار ویریرگز آز شخصلر اولورکه سز لردن متذکر اولوب فكر ویروب الله تعالی‌نڭ وحدانیتنه قایل اولوب اوگا شریك قرار ویرمسون

٦٣) (اَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) بلكه آیا سزڭ بتلر یاخشیدر یا او الله تعالی ایكه سزدن اوتری یلدیزلار و سایر علامتلر خلق ایدوب كه اونلارڭ سببنه سزی چولڭ ودڭزڭ قرانقلوقلارینده یولا هدایت ایدیر (وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ) و او الله تعالی ایكه اوز رحمتی (یاغیشك) قباقنجه بشارت ویرن یللر گوندریر تا اینكه سزی یاغیشڭ كلمكنه بشارت ویرسون (ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ تَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ) آیا بربویله قدرت صاحبی الله تعالی ایله معا كه برآیری اللهه قایل اولوب اوگا شریك قرار ویریرلر الله تعالی اوگا شریك قرار ویریلن شیلردن اوجادر جمیع شیلر اونڭ مخلوقیدر مخلوق خالقه شریك اولماق محال امرلردندر

٦٤) اَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاۤءِ وَالْاَرْضِ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞

٦٥) قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الْغَيْبَ اِلَّا اللّٰهُ وَمَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ۞

٦٦) بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ۞

٦٤) (اَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ) بلكه آیا سزڭ بتلر یاخشیدر یا اینكه او الله تعالی ایكه مخلوقی ابتداء وجوده گتوروب اولدن صكره دوباره وجوده گتوروب قیامت گوننده حسابدن اوتری هاموسنی حاضر ایده‌جكدر (وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاۤءِ وَالْاَرْضِ) و او الله تعالی كه سزه آسماندن و یردن روزی ویریر آسماندن سوگوند روب اوسوینڭ سببنه هربر قسم حبوبات و میوه‌لر یرده وجوده گتور یر تا اینكه اونلاریله تعیش ایلیه‌سگز آیا سزڭ بتلر بویله الله تعالی‌دن یاخشی‌درمی (ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ) آیا بربویله قدرت صاحبی الله تعالی ایله معا كه برآیری اللهه قایل اولوب اوگا شریك قرار ویریرسگز (قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) دیگلن مشركلره (یا محمد) بوكه دیورسگز الله تعالی‌دن اوتری شریك واردر اگر بوسوزگزده دوغروسگز دلیل گتوروب بوسوزگزڭ دوغری اولماقنی ثابت ایلیڭ چونكه دلیل اولمیان سوز مردود و باطلدر

٦٥) (قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الْغَيْبَ اِلَّا اللّٰهُ) دیگلن مشركلره (یا محمد) آسمانلارده و یرده غیب امرلرینه هیچ بر شخص الله تعالی‌دن باشقه عالم اولماز (وَمَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ) غیب امرلریندن بریده قیامت گونیدر قیامت گونی نه وقت اولاجق الله تعالی عالمدر اما خلق عالم اولماز لاركه نه وقت دوباره دیریلوب قیامت گوننده حاضر اولاجاقلار

٦٦) (بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ) بلكه مشركلردن اوتری آخرت گوننه علم یتورمك سببلری مرتبهٔ كماله یتشوبدر اگر او سببلره فكر ویرسه‌لر آخرت گوننه یقینا علم حاصل ایدرلر (بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا) بلكه اونلار اوسببلره فكر ویرمیوب آخرت گونینڭ واقع اولماقندن شك ده اولوبدرلر (بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ) بلكه شك دن كیچمش آخرت گونینڭ حقیقتی درك ایتمكدن بصیرت گوزلری كور اولوب اونڭ حق اولماقنی درك ایده‌بیلمیه‌جكلر

٦٧) وَقالَ الَّذينَ كَفَرُوا
أَ اِذا كُنّا تُراباً وَ آباؤُنا
أَئِنّا لَمُخْرَجُونَ ۞
٦٨) لَقَدْ وُعِدْنا هٰذا نَحْنُ
وَ آباؤُنا مِنْ قَبْلُ اِنْ هٰذا اِلاّ
أَساطيرُ الْأَوَّلينَ ۞
٦٩) قُلْ سيرُوا فِي الْأَرْضِ
فَانْظُرُوا كَيْفَ كانَ عاقِبَةُ
الْمُجْرِمينَ ۞
٧٠) وَلا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ
وَ لا تَكُنْ في ضَيْقٍ مِمّا
يَمْكُرُونَ ۞
٧١) وَيَقُولُونَ مَتى هٰذَا
الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صادِقينَ

٦٧) (وَقالَ الَّذينَ كَفَرُوا أَئِذا كُنّا تُراباً وَآباؤُنا أَئِنّا لَمُخْرَجُونَ) كافر و مشركلر دیدیلر زمانکه بز اوزیمز وکیچن آتا بابالاریمز قبرده چوروبوب تویراق اولایق آیا بردن دوباره دیریلوب اورادن خارج اولوب قیامت گوننده حسابدن اوتری حاضر اولاجیوق

٦٨) (لَقَدْ وُعِدْنا هٰذا نَحْنُ وَآباؤُنا مِنْ قَبْلُ) حقیقتا قیامت گوننده دیریلوب محشره حاضر اولماق ایمدی بزه وبزدن قاباقده کی آتا بابالاریمزهده وعده وبریلوبدر (اِنْ هٰذا اِلاّ أَساطيرُ الْأَوَّلينَ) کل بو وعده مگر کیچنلرگ یالان سوزلریدر یازوبلار ایمدی گلوب (محمد) او یالان سوزلری بزه دیور

٦٩) (قُلْ سيرُوا فِي الْأَرْضِ) دیگلن مشرکلره (یامحمد) یریوزنده گزوب دولانوب سزگ کمی قیامتی تکذیب ایدن (عادثمود) جماعتنگ یرلرینه گیدوب اونلارگ آثارینه باخگز (فَانْظُرُوا كَيْفَ كانَ عاقِبَةُ الْمُجْرِمينَ) باخوب گورگز او عاصی کافر مشرکلرگ عاقبت امرلری نجه اولدی عذاب گوندروب هاموسنی هلاك ایلیوب بر نفر اونلاردن باقی قالمادی

٧٠) (وَلا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلا تَكُنْ في ضَيْقٍ مِمّا يَمْكُرُونَ) یا محمد) مکه اهلی (قریش جماعتی) سگا تابع اولمیوب ایمانه داخل اولمامقلریندن محزون و غمگین اولما گلن اونلار ایمان گتورن دگلدرلر و سنی قتله یتورمك بارمسنده ایلین مکر و حیلهلریندن قلبگ تنك اولماسون هیچ وقت اونلاردن باك ایتمه بز اوزیمز سنی اونلارگ مکر وحیلهسندن نجات ویروب محافظت ایدریك

٧١) (وَيَقُولُونَ مَتى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صادِقينَ) مشرکلر (پیغمبره و مؤمنلره) دیورلر بو که عذابدن اوتری بزه وعده

ویریرسگز اونگ وقتی نه وقتدر اگر دوغرو دیسگز او وقتی بزدن اوتری بیان ایلیگ

٧٢) (قُلْ (*) عَسى أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذي تَسْتَعْجِلُونَ) دیگلن مشرکلره (یا محمد) او عذابکه اونی تعجیل ایدوب ایستیورلر او عذابگ بعضیسی یقینا یاوق زمانده اونلاره ملحق اولوب یتشهجکدر (الله تعالینگ بو وعدهسی دوغرو اولوب بو آیهده ذکر اولنان عذاب بدر غزوهسنگ گوننده اونلاره یتشدی بعضی مقتول بعضی دیگری اسیر اولدیلار

٧٣) (وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النّاسِ) یا محمد) در حقیقت سنگ ربگ الله تعالی فضل وکرامت صاحبیدر خلقه (قریش) ه تفضل ایلیوب قریش جماعتندن عذابی تاخیره سالور (وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لا يَشْكُرُونَ) لکن خلقگ اکثری الله تعالیه شکر ایتمیوب جهالتلریندن عذابگ تیزلکیله اونلاره واقع اولماقنی ایستیورلر

٧٤) (وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ ما تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَما يُعْلِنُونَ) در حقیقت (یا محمد) سنگ ربگ الله تعالی او عداوتهکه سنگ بارهگده مشرکلر اونی قلبلرینده گیزلهدوب و او عداوتهکه اونی آشکار ایدیرلر عالمدر

٧٥) (وَما مِنْ غائِبَةٍ فِي السَّماءِ وَالْأَرْضِ اِلاّ في كِتابٍ مُبينٍ) یا محمد) آسمانده و یرده هیچ برگیزلین و غایب امر یوخدر مگر اینکه

٧٢) قُلْ عَسى أَنْ يَكُونَ
رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذي
تَسْتَعْجِلُونَ ۞
٧٣) وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ
عَلَى النّاسِ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
لا يَشْكُرُونَ ۞
٧٤) وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ ما
تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَما يُعْلِنُونَ
۞
٧٥) وَما مِنْ غائِبَةٍ فِي السَّماءِ
وَالْأَرْضِ اِلاّ في كِتابٍ مُبينٍ
۞

(*) قید (عسی لعل سوف) کلمهلری پادشاهلر کلامنده او امرگ صدقه و او امرده هیچ بر شك اولمیوب یقینا واقع اولماقنه دلالت ایدیر پادشاهلرگ بو کلمهلری استعمال ایتمکدن انتقام چکمکده تعجیل ایتمیوب تمکین و وقارلرینی اظهار ایتمك مقصودلریدر بو معنایه که دشمنلری اونلاردن قوته گیتمیوب هر بر زمان ایسته سهلر انتقام چکمکده قادردرلر الله تعالیده پادشاهلرگ عادتی اوزره کلامنی جاری ایلیوب قرآن شریفنده رسولی صلیالله علیه و سلم ه القاء کلام ایدیر)

٧٦) اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَقُصُّ عَلٰى بَنٖٓى اِسْرَاۤءٖيلَ اَكْثَرَ الَّذٖى هُمْ فٖيهِ يَخْتَلِفُونَ ۞

٧٧) وَاِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنٖينَ ۞

٧٨) اِنَّ رَبَّكَ يَقْضٖى بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهٖ وَهُوَ الْعَزٖيزُ الْعَلٖيمُ ۞

٧٩) فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ اِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبٖينِ ۞

٨٠) اِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاۤءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرٖينَ ۞

٨١) وَمَا اَنْتَ بِهَادِى الْعُمْىِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ

(كتاب مبین) الله تعالی علمنده ثبت اولوب غایب اولان دکلدر

٧٦) (اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَقُصُّ عَلٰى بَنٖٓى اِسْرَاۤءٖيلَ اَكْثَرَ الَّذٖى هُمْ فٖيهِ يَخْتَلِفُونَ) بنی اسرائیل اوز آرالارینده امر دیننده اختلاف ایلدیکلری امرلرک چوغونی بو قرآن اونلاره دیوب بیان ایلیندرکرك بنی اسرائیل قرآنک احکامنه اطاعت ایتسونلرتا ایشکه اختلاف اونلارک آرالرندن کوتوریلسون

٧٧) (وَاِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنٖينَ) و در حقیقت قرآن (شریف) اوکا ایمان کتورنلردن اوتری حق یولنی کوسترن و رحمتدر

٧٨) (اِنَّ رَبَّكَ يَقْضٖى بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهٖ وَهُوَ الْعَزٖيزُ الْعَلٖيمُ) در حقیقت سنک ربک الله تعالی (یا محمد) اوز حکمیله قرآنه ایمان کتوروب وکتورمیلرک آراسنده حکم ایدر الله تعالی کافر و مشرکلره غالب اولوب اونلاردن انتقام چکندر اونلارک آراسنده حکم ایتمکنک طریقه‌سنه عالمدر اونک حکمنده هیچ بر شخصه ظلم اولونماز

٧٩) (فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ اِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبٖينِ) یا محمد) الله تعالی‌یه توکل ایلیوب تبلیغ رسالت ایتمکده محکم دورکل در حقیقت سن ظاهر و آشکار اولان حق یولدهسن سکا تابع اولمیلر ضلالتده‌درلر

٨٠) (اِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى) یا محمد) سن اوز امرکده الله تعالی‌یه توکل ایلیوب دورکلی در حقیقت سن قلبلری اولی اولان مشرکلره حق سوزلری ایشیتدیرمکه قادر اولا بیلمزسن (وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاۤءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرٖينَ) وقولاقلری کار اولوب اوجا سسیله چاغربلوب ایشیتمین مشرکلره زمانیکه سکا دال چویروب سندن اعراض ایتدیلر هیچ بر حق اولان سوزی ایشیتدیرمکله قادر اولا بیلمزسن اونلاری اوز حاللرینه واکذار ایدوب اونلاره محزون اولما کلی

٨١) (وَمَا اَنْتَ بِهَادِى الْعُمْىِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ) یا محمد کوزلری کور اولوب حق یولندن کناره دوشن مشرکلری هدایت ایدوب حق یولنه کتوره بیلمزسن مکر اینکه الله تعالی اونلاری هدایت ایلیوب قهرا

ایمانه داخل ایلسون (اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ) (یا محمد) سن حق سوزی ایشیتدیره بیلمزسن مکر او شخصاره که اونلارک اطاعتلری بزه خالص اولوب بزیم طرفمزدن کلن آیات و معجزه‌یه اوز اختیارلریله ایمان کتورهلر

٨٢) (وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ اَخْرَجْنَا لَهُمْ (*) دَاۤبَّةً مِنَ الْاَرْضِ) یا محمد) زمانیکه الله تعالی‌نک قیامت کونی بارهسنده نوع بشره ویرن وعدهسی دوغرو اولوب قیامت واقع اولدی نتجه‌که اونلارک اوزینی یردن خارج ایلیوب حیات ویردیك هایله اونلاردن اوتری یردن بر حیات صاحبی حرکت ایدن مخلوق خارج ایدریك (تُكَلِّمُهُمْ اَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِاٰيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ) اوحیات صاحبی بزیم طرفمزدن محشر اهلیله

(*) قید (بو آیهٔ شریفه‌ده وقع اولان (دابه) لفظینک معناسنده اهل تفسیر مختلف و بی ماخذ قواعد عقلیه‌دن خفتار سوزلر یازوبلر اونلاری ذکر ایتمکله انسانلرین ملالت کتوروب تعجبدن باشقه هیچ بر شیئی حاصل اولنماز ولهذا اهل تفسیرک سوزلرینی کناره قویوب بر کلمه اونلاردن ذکر ایتمکی قابل کورمدیك اوز تحقیقات عاجزانه‌مزدن بر مختصر ذکر اولونه‌جق (دابه) عرب دلنده یر یوزنده حرکت ایدن مخلوقه دیلور انسان اولا یا غیر انسان آیهٔ شریفه‌دن مستفاد اولان بودر که الله تعالی قیامت کوننده قیامته نوع بشره کوندردن حجت و پیغمبرلردن باشقه نوع بشری یردن خارج ایدوب حیات ویرن کبی بر حجت یرندن‌انشا ایدوب نوع بشرک آراسنده حاضر ایدریك تا اینکه الله تعالی طرفندن آیه‌لرینک‌مضمونی اونلاره القا ایدر وتا اینکه قیامت کونی انکار ایدن شخصلر طمعلرینی الله تعالی رحمتندن قطع ایلسونلر اگرچه آیهٔ شریفه‌ده بو یردن خارج اولان حجتنک انسان یا غیر انسان اولمقی معلوم دکلدر اما قاعده‌یه موافق کرك انسان اولسون چونکه یردن خارج اولان مخلوق ملك (قوهٔ روحانیه) اولا بیلمز حیوانلکده انسانه واعظ و حجت اولمقی غیر معقولدر و همیشه انسانلرک اوزیندن اوزینه حجت اولان حکمی قیامت کوننده یردن انشا اولنان حجتده کرك انسان اولسون تفاوت بولنمه اولور که بو حجت دنیاده مبعوث اولان حجتلردن علاحده اولوب قیامت کونه مخصوص حجت اولور بو حجت ذکر اولنان کلامی محشر اهلنه القا ایدوب قیامت کوننی انکار ایدنلری حیرت و ندامت فوق العاده‌یه صالمقدن باشقه بر علاحده شیئه تکلم ایتمیوب خاموش اولاجقدر (هر شخص ایسته‌یه که (دابه) لفظینک حقنده یازیلان سوزلره مطلع اولسون تفسیر کتابلرینه رجوع ایلسون او کتابلرده سوزلر تاپار که او سوزلره انسان یالمقدن خلاص اولور)

اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ۞

٨٢) وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ اَخْرَجْنَا لَهُمْ دَاۤبَّةً مِنَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ اَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِاٰيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ۞

٨٣) وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ
اُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِاٰيَاتِنَا
فَهُمْ يُوزَعُونَ ۞
٨٤) حَتّٰى اِذَا جَاۤؤُ قَالَ
اَكَذَّبْتُمْ بِاٰيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا
بِهَا عِلْمًا اَمَّا ذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
۞
٨٥) وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا
ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ۞
٨٦) اَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا
اللَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ

داشوب او لاره دیور اللهتعالی بیوریر در حقیقت انسان بزیم طرفمزدن پیغمبرلرمزگ واسطه‌سیله كلن آیات و معجزه‌یه یقین ایتمیوب بو گونكی بونی انكار ایدیردیلر . ایمدی نجه اولدی اونلاره وعده و یریلن كون آیا واقع اولدی یا نه

٨٣) (وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ) قیامت كونی بر كوندركه هر بر امتدن بزیم آیاتمزی تكذیب ایدنلری بر فوج محشور ایدوب قیامت كوننده بر مقامده حاضر ایدریك بر حالده كه اونلارگ اولی ساخلانور تا اینكه آخرلریده اونلاره ملحق اولوب جمع اولنورلار

٨٤) (حَتّٰى اِذَا جَاۤؤُ) : تا اینكه قیامت كونی تكذیب ایدنلر جمع اولوب زمانیكه قیامت كونته كلوب حاضر اولدیلار (قَالَ اَكَذَّبْتُمْ بِاٰيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا) اللهتعالی اونلاره خطاب ایدوب دیور ایا سز دنیاده منیم ایات و احكاممه فكر ویرمیوب درست دقت نظر ایتمیوب علم حاصل ایتمه‌مش تكذیب ایدوب قبول ایتمدیگز (اَمَّا ذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ایمدیكه منیم آیاتمده فكر ایتمدیگز پس ایا نه عمله مشغول اولوردیگز چونكه سز عبث یره خلق اولونمیوبسگز

٨٥) (وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ) قیامتی منكر اولانلارگ اوزلرینگ ظلملرینه كوره الله تعالی‌نگ وعده ویرن عذابی اونلاره واقع اولوب اونلاری دوتار بر حالده كه عذاب اونلاری مشغول ایدوب داشوب عذر كتورمكه قدرتلری اولماز

٨٦) (اَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ) ایا مشركلر بزیم توحید قدرتمزه استدلال ایتمكدن اوتری باخوب كورمیورلر كه در حقیقت بز انساندن اوتری كیجه‌نی قرار ویرمشوك تا اینكه كیجه‌ده ساكن اولوب راحت اولسونلار (كیجه‌نگ بر ساعت یاتوب راحت اولماقده انسانگ بدنه او قدر فایده واردر كه تمام كوندوزی یاتماقده

وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا اِنَّ فِي ذٰلِكَ
لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۞
٨٧) وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ
فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَ
مَنْ فِي الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَاۤءَ
اللّٰهُ وَكُلٌّ اَتَوْهُ دَاخِرِينَ ۞
٨٨) وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا
جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ
صُنْعَ اللّٰهِ الَّذِي اَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ

بو خدر بلكه كوندوزك یاتماقده ضرر ملاحظه اولنور) (وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا) وكوندوزی نورانی قرار ویردیك تا اینكه كسب معاشلرینده هر برشینگ یاخشی یمان اولماقنی كوروب درك ایدوب سهل و آسان وجهیله اور امرلرینه مشغول اولسونلار (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) در حقیقت كیجه كوندوزگ وجودینده الله تعالی‌نگ توحید و قدرتنه او قومدن اوتریكه الله تعالی‌یه ایمان كتورمش اولسونلار دلیل و برهان واردر

٨٧) (وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ) او كونیكه (قیامت كونی) صورنلره روح نفخ (دمیده) اولنوب حیات تاپدیلر (فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَاۤءَ اللّٰهُ) آسمانلارده و برده اولان مخلوق شدتیله خوفه دوشوب وحشتلو اولورلار مكر او شخصلریكه الله تعالی اوزی ایستیه اونلاری خوف دوتمیوب وحشته دوشمزلر (وَكُلٌّ اَتَوْهُ دَاخِرِينَ) هامو مخلوق نهایت ذلیل اولدوقلاری حالده عرصهٔ محشرده الله تعالی حضورینه حاضر اولورلار

٨٨) (وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً) یا محمد) بو داغلاریكه كوریرسن بو داغلاره باخانده سن اونلاری(*) اوز یرلرینده ثابت و برقرار ظن ایدرسن (وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ) وحال آنكه او داغلار ثابت و برقرار دكل بلكه بولودلار سیر ایدن كیمی اونلارده سیر و حركت ایلیورلر (صُنْعَ اللّٰهِ الَّذِي اَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ) الله تعالی‌نگ غریبه

(*) قید (اهل تفسیرگ اعتقادلرینی یرگ ثابت و برقرار اولمقنه و افلاكگ وجودنه و متحرك اولمقنه محكم اولمق جهتلن بو آیهٔ شریفه‌نی قیامت گوننه حمل ایدیورلر . اما هیئت جدید علماسنگ راینه گوره مكه كرهٔ ارضگ متحرك اولمقنه قایل اولوبلار آیهٔ شریفه كرهٔ ارضگ حركتنه ظاهر و آشكارا دلیلدر خصوصا آیه‌نگ آخری (صنع الله الذی اتقن كل شیء) اهل نظر شخصلره فكر و تفكیر ایدوب دقت ایتمكه توصیه اولنور

انه خبیر بما تفعلون

۸۹) من جاء بالحسنة فله خیر منها وهم من فزع یومئذ امنون ✿

۹۰) ومن جاء بالسیئة فکبت وجوههم فی النار هل تجزون الا ما کنتم تعملون

۹۱) انما امرت ان اعبد رب هذه البلدة الذی حرمها ✿

صنعته فکر ویروب تدبر ایتکلن که هر برشی‌نی نهایت استحکامیله خلق ایلیو بدر (اِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ) در حقیقت هر برشیئکه سز اونی عمله کتور برسگز الله تعالی اوگا عالم و خبردار در

۸۹) (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا) هر بر شخصیکه قیامت کوننده الله تعالی حضورینه بر عمل خیر کتوره او شخصدن اوتری الله تعالی یاننده اوندن یاخشی اجر و ثواب واردر (وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ اٰمِنُونَ) ذکر اولنان عمل خیر صاحبلری قیامت کوننده قورخودن امانده اولورلار

۹۰) (وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ) و هر بر شخصیکه قیامت کوننده الله تعالی حضورینه برکناه کتوره اونلارگ یوزلری جهنم اودینه آتلور (یوزی اوده آتلانده بدنگک جمیع اعضالریده اوگا تابع اولوب اوده آتلور) (هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) کناه کارلری جهنمه آتان وقتده اونلاره دیلور سزه جزا ویریلمز مکر اوز عمللرگزگ جزاسی بو عذاب اولونماق سزگ اوز عمللرگزگ جزاسیدر سزه یتشور

۹۱) (اِنَّمَا اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا) (یا محمد دیگلن) در حقیقت من امر اولونمشام کرك عبادت ایلیم بو مکه شهرینگ (*) ربی الله تعالی‌یه که بو مکه شهرینی اوز ایوینگ

(*) قید (عامو ولایتلر و شهرلر الله تعالی‌اللدر اما مشخصلی اوزگه شهرلرده آرسندن الله تعالی اوزینه اسناد ویرمك مکه‌نك شرافتنی بیان ایتمکدن اوترودر رسول خدا مکه‌دن مدینه‌یه هجرت ایدن زماننده مکه‌دن چکنار اولوب یوزینی مکه‌یه دوتوب دیدی من بیلیرم بی مکه سن الله تعالی‌اك شهرلرینگ آراسنده هاموسندن آرتق الله تعالی یاننده محبوبراغسن اگر سنگ اهالك منی سندن خارج ایتمسیدیلر هرگیزه سندن خارج اولمازیدیم (حب الوطن من الایمان) حدیثنك حقیقتنی بو حدیثدن درست وجهیله استنباط ایتمك اولور آیا وطندن مراد آخرت وطنیدر یا اینکه دنیاده وطنی دوست دوتمقدن وطنك معنا اعانت و مدد کوملك اولوب دین و ملتعی محکم ایلوب رواج ویرمك مرادر آخرت وطنی دوست دوتماقك معنالی شخصك اوز نفسنه عاید اولور حدیث رسول خدانی بر بویله فایدهٔ عظمادن قا یالاروت فایدهٔ شخصیه حمل ایتمك طریقهٔ عقلدن کنار اولان بر امردر

سینه محترم و شرافتلو قرار ویروب و اونی بی احترام ایتمکی حرام ایدو بدر (وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ) هر بر شیئنگ وجوده کلمکی و او شیلره مالك اولماق الله تعالی‌یه مخصوصدر (وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) (رسول خدا دیور) من امر اولونمشام (عقل شریف ملی امر ایدیر) کرك الله تعالی‌یه خالص اطاعت ایلینلردن اولام

۹۲) (وَاَنْ اَتْلُوَ الْقُرْاٰنَ) (رسول خدا دیور) امر اولونمشام کرك قرانی اوخویوب اونگ احکامنه عمل ایلیوب اوگا تابع اولام (فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ) الله تعالی مگا امر ایدوب بیوریر (یا محمد) هر بر شخصیکه قرانه تابع اولوب دین اسلام طرفنه هدایت قبول ایده اونگ هدایت قبول ایتمکینگ فایده‌سی اوز نفسنه عاید اولور (وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ اِنَّمَا اَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ) و هر بر شخصیکه قرانه تابع اولمیوب حق یولندن کناره دوشه دیگلن او شخصلره (یا محمد) سزگ ضلالته واقع اولماقگزدن مگا هیچ بر ضرر عاید اولماز در حقیقت من الله تعالی طرفندن سزی الله تعالی عذابندن قورخوزان پیغمبرم لکن هر بر امرگزگ اختیاری الله تعالی‌یه‌در

۹۳) (وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ) دیگلن (یا محمد) حمد ثنا ایتمك الله تعالی‌یه مخصوصدر و جمیع حمدلرگ مرجعی الله تعالی‌یه‌در (سَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ) تیزدر که الله تعالی بوندن صگره اوز قدرت کامله‌سنه دلالت ایدن برهانلری سزه کوسترمسون (فَتَعْرِفُونَهَا) او وقتده برهانلری تانیوب بیله‌سگز که الله تعالی هر برشیئه قادردر (رسول خدا مکه‌دن هجرت ایلیندن صگره الله تعالی مسلمانلاری قریشه غالب ایدوب اوز برهانلرینی اونلاره کوستروب پیغمبرینگ حق اولماقنی اونلاره معلوم ایتدی) (وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) (یا محمد) سنگ ربگ الله تعالی سز ایلین عمللردن غافل دکلدر هر بر عملیکه ایلیورسگز الله تعالی اوگا عالم اولوب اوندن اوتری صاحبنه

و له کل شیء وامرت ان اکون من المسلمین ✿

۹۲) وان اتلوا القران فمن اهتدی فانما یهتدی لنفسه ومن ضل فقل انما انا من المنذرین ✿

۹۳) وقل الحمد لله سیریکم ایاته فتعرفونها وما ربك بغافل عما تعملون ✿

جزا ویره‌جکدر (حمد اولسون (نمل) سوره‌سنگ تفسیری تمام‌اولدی بو
سوره‌ده ذکر اولنان سلیمانگ سلطنت امرلرینده درج اولنان حکمتلر
الله تعالی‌نگ قدرت کامله‌سنه بیوك دلیل و برهان‌در قران شریف‌ده ذکر
اولنان قصه‌لرگ ضمننده درج اولنان نکته‌لری درك ایتمك بیوك سعا
دتدر اگرچه بو زمانه‌کیمی قران شریفگ جمیع نکته‌لرینی نجه‌که
واردر درك ایتمکه هیچ برنفر موفق اولمیوبدر اما بقدر امکان کرك سعی
وکوشش ایدوب او نکته‌لردن مقتضای زمانه‌یه‌گوره استنباط ایتمك رسول
خدا بیوردیلار هر شخصیکه (نمل) سوره‌سنی اوخوبه الله تعالی اوگا اون
حسنه عطا بیوریر و قیامت کونی (**لااله الاالله**) دین حالده قبردن
باش کتوریر

قصص سوره‌سیدر مکه‌ده (۸۸) آیه (۱۴۴۱) کلمه
نازل اولوب (۵۸۵۵) حرفدر

(۱) **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ**

۲) (**طٰسٓمٓ**) بو سورهٔ مبارکه‌نگ آدیدر

۳) (**تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ**) بو سوره‌ده ذکر اولنان آیه‌لر علم حکمت ، حلال حرام بیان ایلین قرآنگ آیه‌لریدر

۴) (**نَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَاِ مُوسٰى وَ فِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ**) یا محمد) حق و دوغرو لقیلن که هیچ وقت اونده شبهه اولماسون موسی و فرعونگ خبرلرینگ بعضنی سگا اوخویوریق تا اینکه او خبرلر سگا ایمان کتورنلره فایده ویروب اوندن منفعت بردار اولسونلر (چونکه معاند اولوب ایمان کتورمینلره هیچ بر نصیحت و موعظه فایده ویرمز)

۵) (**اِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِى الْاَرْضِ**) درحقیقت فرعون (مصر) برینده خلقه اوجا اولوب طغیان ایدوب ظلم ایتمکده حددن

۲) طٰسٓمٓ ۞
۳) تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۞
۴) نَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَاِ مُوسٰى وَ فِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۞
۵) اِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِى الْاَرْضِ

وَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُذَبِّحُ اَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ اِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ✿

٦) وَنُرِيدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْاَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ اَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ✿

٧) وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْاَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ✿

تجاوز ایلدی (**وَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيَعًا**) مصرڭ اهلنی نچه فرقه ایلیوب هر فرقەنی بر امرده استخدام ایلدی (او زمانلرده مصرده بناق امری نهایت مرتبەده كماله یتشمكدن اوتری اكثرینی بنالقه و ادار ایدوب بیوك بنالر یاپدیریردی الآن مصرده اولان (اهراملر) حوادثات زمانەیه مقابل دوروب نچه مین ایللر پایدار اولەلاری او زمانلرده بنالق عملنڭ نهایت مرتبەده كماله یتشكنه بیوك دلیلدر) (**يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ**) اونلاردن بر طایفەنی (بنی اسرائیلی) ضعیف و قوەسز حساب ایلیوب (**يُذَبِّحُ اَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ اِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ**) در حقیقت فرعون مفسدلردن اولوب بنی اسرائیلی ضعیف حساب ایدوب اوغلانلارینی ذبح ایلیوب قزلارینی دیری قویوردی (مصرده كاهنلردن بر نفر اوگا خبر ویردی كه بنی اسرائیلدن بر نفر اوغلان اوشاغی تولد ایدر سنڭ سلطنتڭ اونڭ الده تمام اولور او كاهنڭ سوزینه گوره بنی‌اسرائیل اوغلانلارینی ذبح ایتمگه بنا قویدی

٦) (**وَنُرِيدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْاَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ اَئِمَّةً**) یامحمد فرعون بنی‌اسرائیلی ضعیف حساب ایدوب اونلره عذاب ایدیردی اما بریم اراده‌مز او اولدیكه (مصر) یرنده ضعیف بنی اسرائیله منت قویوب اونلاری خلقدن اوتری دین و دنیاده پیغمبرلر و پادشاهلر قرار ویرك (**وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ**) و اونلاری فرعون و تمام قبطیلرڭ مالك اولدیقلاری شیلره وارث قرار ویرك

٧) (**وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْاَرْضِ**) كنه اراده‌مز او اولدیكه بنی اسرائیلدن اوتری (مصر) یرنده قوت و قدرت قرار ویرك تا اینكه (مصر) یرینه تسلط تاپوب هر برقسم تصرف ایلیه‌بیلسونلر (**وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ**) كنه

٨) وَاَوْحَيْنَا اِلَى اُمِّ مُوسَى اَنْ اَرْضِعِيهِ فَاِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَاَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي اِنَّا رَادُّوهُ اِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ✿

٩) فَالْتَقَطَهُ اٰلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا

اراده‌مز او اولدیكه فرعون و هامان و اونلارڭ قوشونلارینه بنی اسرائیلدن خوف ایدن امرلرینی گوسترك (بنی اسرائیلدن خوف ایدیردیلركه اونلاردن بر مولود اولوب اونڭ الده اونلارڭ سلطنتی پایمال اولاجقدر همان خوف ایدن امرلرینی الله‌تعالی اونلاره گوستروب موسی‌نی اونلاره مسلط ایلیوب اوزلرینی هلاك ایدوب سلطنتلرینی پایمال ایلدی)

٨) (**وَاَوْحَيْنَا اِلَى اُمِّ مُوسَى اَنْ اَرْضِعِيهِ**) یامحمد همینكه موسی آنادن متولد اولدی وحی ایدوب موسی‌نڭ آناسنه دیدیكه موسی‌یه سود ویرگلن (**فَاِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَاَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ**) زمانیكه خوف ایتدڭ موسی‌یه كه مبادا اونی دوتوب قتله یتورسونلر او وقتده اونی نیل سوینه سالگلن (**وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي**) موسی بارەسنده خوف ایتمه و محزون اولماگلن (**اِنَّا رَادُّوهُ اِلَيْكِ**) در حقیقت بز اونی سگا قایتاروب (**وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ**) و اونی بزیم طرفمزدن گوندریلن پیغمبرلردن قرار ویره‌جیوك

٩) (**فَالْتَقَطَهُ اٰلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا**) (موسی‌نڭ اناسی بر قیره دوتولمش صندوقڭ ایچنده موسی‌نی (نیل) سوینه آتوب صندوق كیدوب فرعونڭ باغنه داخل اولدی) فرعونڭ اهل‌عیالی صندوقی تاپوب اونڭ ایچندن موسی‌نی خارج ایتدیلر تا اینكه اونلاردن اوتری دشمن و غم غصەلرینه باعث اولسون (انسان بر عزیز اولان شیئی تاپوب محافظت ایدر اوندن اوتریكه اونڭ فرح و سرورینه باعث اولسون نه اینكه اوندن اوتری غم غصه اولسون فرعونڭ اهل‌عیالی موسی‌نی تاپوب اوزلرینه اوغول قرار ویردیلر تا اینكه اونلاردن اوتری شادلق سببی اولسون اما چونكه الله تعالی موسی‌نی اونلاره مسلط ایلیوب هلاك اولمالارینه باعث اوله‌جقیدی او جهته گوره بو آیەده بویوریر موسی‌نی تاپدیلر تا اینكه اونلاردن اوتری

اِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ۞
١٠) وَقَالَتِ امْرَاَةُ فِرْعَوْنَ قُرَّةُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسٰى اَنْ يَنْفَعَنَا اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۞
١١) وَاَصْبَحَ فُؤَادُ اُمِّ مُوسٰى فَارِغًا اِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا اَنْ رَبَطْنَا عَلٰى قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۞

و غم غصه‌لرینه باعث اولسون (اِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ) در حقیقت فرعون و اونگ وزیری هامان و اولارگ قوشونلری هر بر شیئده خطا ایدنلر ایدیلر (همینکه) موسی‌نی صندوق ایچنده تاپدیلار دیدیلر بو همان اوشاقدرکه فرعونگ سلطنتی بونگ الئده تمام اولاجقدر ایستدیلر اونی قتله یتورسونلر فرعونگ آروادی (آسیه) مانع اولدی نجه‌که کلن آیه‌ده بویوریر)

١٠) (وَقَالَتِ امْرَاَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّةُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ) فرعونگ آروادی (آسیه) فرعونه دیدی بو اوشاق منم و سنگ اوتری گوزمزگ ایشقی اولور (لَا تَقْتُلُوهُ عَسٰى اَنْ يَنْفَعَنَا اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا) بو اوشاقی قتله یتورمیگ بو اوشاقگ سیماسندن آثار نجابت ظاهر اولماق جهتنه اولا بیلورکه بزه منفعت ویرسون یا اینکه اونی اوزیمزه اولاد اخذ ایدك چونکه بو اوشاق پادشاهلر اولاد اولماقه لایقدر (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) موسی‌دن منفعت یا اولاد اولماق امیدی دوتماقده خطا ایتدیلر بو خطاده اولماقلارینه خبردار اولمادیلرکه موسی اولاره الله تعالی طرفندن بر بلا کلوبدر نه اینکه منفعت ویروب اولاد اولماقه

١١) (وَاَصْبَحَ فُؤَادُ اُمِّ مُوسٰى فَارِغًا) همینکه موسی‌نگ آناسی موسی‌نی سویه سالدی دولانوب موسی آناسنگ قلبی موسی‌نگ آیریلقنه هر بر شیئی درك ایتمکدن خالی اولوب عقلسز جنون حالته دوشدی (اِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا اَنْ رَبَطْنَا عَلٰى قَلْبِهَا) یا محمد اکر بز اونگ قلبنی محکم ایتمسیدیك یاوقیدیکه موسی اونگ اوعلی اولماقنی و اونگ بارسنده جزع فزعنی آشکار ایلسون (لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) بز اونگ قلبنی محکم ایتدیك تا اینکه بز اوگا ویرن وعده‌نی (الله تعالی وعده ویرمشیدی اوگاکه موسی‌نی سگا رد ایدرم) تصدیق ایدوب مؤمنلردن اولسون

١٢) وَقَالَتْ لِاُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۞
١٣) وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى اَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ۞

١٢) (وَقَالَتْ لِاُخْتِهِ قُصِّيهِ) موسی‌نی سویه آتاندن صکره آتانگ قلبی آرام اولمیوب اوز قزی موسی‌نگ باجیسنه دیدی اونگ دالنجه کیدوب بر خبر دوتکل‌که موسی‌نگ صندوقی نه یره کیدوب چیقدی (فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) موسی‌نگ باجیسی سو یگ کناریله کیدوب کوردی صندوق فرعونگ باغنه داخل اولدی موسی‌نگ باجیسی کنیز وخادملرگ آراسنه کیروب باغه داخل اولدی اونلار ملتفت اولمیوب خبردار اولمیان حالده اوزاقدن باخوب موسی‌نی گوردی (گوردی موسی‌نی صندوقگ ایچندن چخاردیلار اورادن قایدوب آتاسنه خبرویردی همینکه موسی‌نگ آناسی اونگ فرعون الینه دوشمکدن خبردار اولدی عقلی باشندن اوچوب جنون حالته واقع اولدی نجه‌که قباقکی آیه‌ده ذکر اولوندی‌دوباره باجیسی قایدوب کلوب کوردی که اوندن اوتری سود ویرمکه دایه‌لر کتوریرلر اما موسی هیچ بریسنگ سودینی میل ایتمیور نجه‌که کلن آیه‌ده خبرویریر)

١٣) (وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ) موسی‌نی آناسنه قایتارماقدن قباق تمام سود ویرن آروادلارگ سودینی اوگا حرام ایتدیك (یعنی اوزکه عورتلرگ سودینی یمکدن موسی‌نی بز مانع اولدیق هیچ بریسندن سود میل ایتمدی) (فَقَالَتْ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى اَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ) همینکه موسی‌نگ باجیسی کوردی موسی هیچ بر عورتگ سودینی میل ایتمیور قباق کیدوب دیدی ایستیورسگز من سزی دلالت ایدیم بر ایوگ اهلنه‌که اونلارده سود ویرن آرواد اولسون بو اوشاقه سزدن اوتری کفیل اولوب سود ویروب ساخلاسونلار (وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ) اوزلرینده بو اوشاقه فرعونگ احترامنه کوره خالص قلبدن خدمت ایلیوب محافظت ایتسونلر (موسی‌نگ باجیسندن بو سوزی ایشیدنده دیدیلر کیدوب او آروادی حاضر ایتکلن در ساعت کیدوب آناسنی کتوردی همینکه موسی

١۴) فَرَدَدْنَاهُ اِلَى اُمِّهِ كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۞

١٥) وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ وَاسْتَوٰى اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ۞

آناسنگ عطرینی تابدی آناسنه میل ایدوب سود یمکه مشغول اولدی موسی‌نگ آناسنه دیدیلر سبب نه‌درکه بو اوشاق بر سندن باشقه هیچ بر آرواد گ سودنی میل ایتمدی موسی‌نگ آناسی‌دیدی من بر پاك و تمیز دولانان خوش عطر آروادام هر بر اوشاق منم سودیمی میل ایدر اوشاقی آناسنه تاپشوروب بر اجرت معین اونگ سود ویرمکدن اوتری قرار و بردیلر موسی نگ آناسی اوشاقنی کوتوروب منزله کیدوب قلبی آرام اولدی الله تعالی موسی‌نگ آناسنه ویرن وعده‌یه (که اوشاقگی سگا رد ایدرم) وفا ایلدی نیجه که کلن آیه‌ده خبر ویریر)

١۴) (فَرَدَدْنَاهُ اِلَى اُمِّهِ) موسی‌نی وعده ویردیگمزه کوره آناسنه قایتاردیق (كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ) تا اینکه آناسنگ کوزی موسی اوگا قایدماق سببنه ایشق اولوب محزون و غمگین اولماسون (وَلِتَعْلَمَ اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ) موسی آناسی بونده بیلسونکه الله تعالی‌نگ وعده‌سی حق‌در هر بر وعده که ویردی وعده‌سنه وفا ایلیندر (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) لکن خلقنگ اکثری الله تعالی وعده‌سی دوغرو اولوب ویرن وعده‌سنه وفا ایتمکه عالم اولمیوب اوگا کوره الله تعالی وعده‌لرینده شك یا انکار ایدیرلر (همینکه موسی‌نگ ایکی یاشی تمام اولوب سود یمکدن فارغ اولدی فرعونگ ایوینده اوگا تربیت ویردیلر فرعونگ اوغلانلارینگ بر نفری کیمی محسوب اولدی قرخ یاشنه یتشوب مدینه‌دن خارج اولوب مصره کیدن زمانده طورسیناده الله تعالی اوگا علم حکمت نبوت کرامت بیوردی بو احوالاتنگ تفصیلی بوندن صکره کلن آیه‌لرده ذکر اولناجقدر)

١٥) (وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ وَاسْتَوٰى) زمانیکه موسی رشد هدایت تاپوب عقلی کامل و محکم اولوب اعتدال مقامنه (قرخ یاشنه) یتشدی (اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا) او وقتده (طورسیناده) موسی‌یه علم حکمت (توراة) عطا ایتدیك (وَكَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ) موسی و اونگ

١٦) وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ اَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِى مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِى مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ مُوسٰى فَقَضٰى عَلَيْهِ قَالَ هٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ

آناسنه تفضل وکرامت ایلین کیمی یاخشی عمل صاحبلرینه‌ده بیله جزای خیر کرامت ایدریك (بو آیهٔ شریفه‌ده اجمالا موسی‌نگ عاقبت امرینی بیان ایدوب اوندن صکره اونگ احوالاتنی تفصیلا بیان ایتمکه شروع ایدییر)

١٦) (وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ اَهْلِهَا) بر کون خلق اوز ایولرینده راحت اولوب شهرده اولان کیفیتلردن غافل اولان زمانده موسی منزلدن خارج اولوب شهرگ ایچنه سیاحتدن اوتری داخل اولدی (او زمانده مصر مملکتنگ پای تختی الان پای تخت اولان (مصر قاهره‌دن) بر نیچه میل کنار (نیل) اوستنده واقع اولان منف (منفیس) شهری‌دی الان او شهرگ خرابه‌سی موجوددر) (فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ) شهرگ ایچنده سیاحت ایلین زمانده ایکی نفر کشینی بری بریله دعوا (نزاع) ایدن تاپدی (هٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ) یاخدی کوردی دعوا ایدنلرگ بر نفری اونگ تابعلری بنی اسرائیلدندر بو بر نفر دیگری اونگ دشمنلری قبطیلردندر (قبطیلر سلطنت صاحبی اولماق جهتندن بنی اسرائیله تفوق ایدوب حددن زیاده ظلم ایدردیلر اما موسی خاندان فرعونده اولماق سببنه بنی اسرائیلی قبطیلرگ ظلمندن محافظت ایدیردی بنی اسرائیلده موسی‌نگ بنی اسرائیلدن اولماقنه عالم اولوب موسی‌یه کوره قبطیلر آراسنده بر نوع عزت صاحبی اولمشیدیلر (فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِى مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِى مِنْ عَدُوِّهِ) بنی اسرائیلدن اولان کشی موسی‌نی تانیوب اوگا ظلم اولماقدن اوتری موسی‌نی اوزینه کومك چاغردی تا اینکه دشمننی اوندن دفع ایتمکه اوگا کومك اولسون (فَوَكَزَهُ مُوسٰى فَقَضٰى عَلَيْهِ) موسی یاخدی کوردی قبطی اسرائیلی کشیه ظلم ایدیر قباق کلوب اونگ ظلمنی دفع ایتمکدن اوتری اوگا (بر سیلی یا بر یومریق) ووردی همان سیلی یا یومروقدن قبطی بخلوب اولدی (قَالَ هٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ)

انه عدو مضل مبین ✡

١٧) قال رب انی ظلمت نفسی فاغفر لی فغفر له انه هو الغفور الرحیم ✡

١٨) قال رب بما انعمت علی فلن اکون ظهیرا للمجرمین ✡

١٩) فاصبح فی المدینة خائفا یترقب فاذا الذی استنصره بالامس یستصرخه قال له موسی انک لغوی مبین ✡

موسی‌نڭ قصدی اونڭ قتله اولماماق جهتدن همینکه کوردی قبطی اولدی دیدی بو قتل نفس شیطان عملندندر (انه عدو مضل مبین) در حقیقت شیطان انساندن اوتری آشکارا ضلالته سالان دشمندر

١٧) (قال رب انی ظلمت نفسی فاغفر لی) موسی دیدی ای منیم ربم بو قبطینی قتله یتورمکیله اوز نفسمه ظلم ایلدیم منی باغشلیوب منیم کناهمدن کیچکن (فغفر له انه هو الغفور الرحیم) (قبطی ظالم اولماق جهتله) الله تعالی موسی‌نی باغشلیوب اونڭ تقصیر یندن کیجدی در حقیقت الله تعالی توبه ایدنلره رحم ایلیوب باغشلیاندر (قبطی مشرك اولوب مشرکدن اوتری الله تعالی یاننده هیچ بر احترام اولماماق سببنه الله تعالی موسی‌نی باغشلادی اما بوئیله بیله آنده واقع اولان باغشلاماقدن معلوم اولان بودرکه بدون سبب ظلما قتل نفس ایتمکده کناه و تقصیر واردر اگرچه مقتول مشرك اولمش اولا دقت نظر اولنسون

١٨) (قال رب بما انعمت علی فلن اکون ظهیرا للمجرمین) موسی دیدی ای منیم ربم او سببه کوره که مڭا نعمت ویروب تفضل ایلیوب منی باغشلیاسان من ابدا هرگز کناه کار ظالم مشرك شخصلره کومك اولمارام

١٩) (فاصبح فی المدینة خائفا یترقب) موسی شهرده خاطر جمع اولاندن صڭره دولانوب خوفده اولوب منتظر اولدی کورسون قبطینڭ قتلندن نه خبر ظاهر اولور لکن قبطیلر او مقتولڭ قاتله عالم اولمیوب جستجو ایدیردیلر (فاذا الذی استنصره بالامس یستصرخه) صباحکی کون موسی جخوب شهر ایچنده دولانوردی ناکهان باخدی کوردی دونکی اسرائیلی که اونڭ سببنه قبطینی قتله یتوردی که بر علاحده قبطیله دعوا ایلیور موسی‌نی اوز کومکنه چاغرور (قال له موسی انک لغوی مبین) همینکه موسی کوردی همان دونکی اسرائیلی دعوا

٢٠) فلما ان اراد ان یبطش بالذی هو عدو لهما قال یا موسی اترید ان تقتلنی کما قتلت نفسا بالامس ان ترید الا ان تکون جبارا فی الارض وما ترید ان تکون من المصلحین ✡

٢١) وجاء رجل من اقصی المدینة یسعی قال یا موسی ان الملاء یأتمرون بك لیقتلوك فاخرج انی لك من الناصحین ✡

ایلیور اوڭا دیدی در حقیقت البته سن آشکارا کمراهسن هرکون بر نفر ایله دعوا ایدیرسن

٢٠) (فلما ان اراد ان یبطش بالذی هو عدو لهما) موسی (اسرائیلی) کشیه غیظ ایلیدن صڭره اوزنڭ مغلوب اولماقنی کوروب رحمه کلوب غیرت اوڭا یوز ویردی زمانیکه ایستدی اوزینڭ و اسرائیلی کشینڭ دشمنی او دعوا ایلین قبطی کشیه حمله ایلسون (قال یا موسی اترید ان تقتلنی کما قتلت نفسا بالامس) اسرائیلی کشی اویله کمان ایتدی که موسی غیظندن اوڭا حمله ایده‌جکدر قاباقکی سوزینی ایشیدندن صڭره که دیدی اوڭا (سن کمراهسن هرگون بر نفرایله دعوا ایدیرسن) اسرائیلی کشی بوبله خیال ایدوب دیدی ای موسی ایستیورسن منی اولدورەسن نجه که دونن بر نفسی اولدردڭ (ان ترید الا ان تکون جبارا فی الارض) سن اراده ایتمیورسن مکر اینکه مصر یرینده ظالم اولوب هیچ بر امرڭ عاقبته فکر ویرمیوب خلقی قتله یتورەسن (وما ترید ان تکون من المصلحین) (یا موسی) سن اراده ایتمیورسن که مصلح شخصلردن اولاسن

٢١) (وجاء رجل من اقصی المدینة یسعی) همینکه اسرائیلی موسی‌یه بو سوزی دیدی دونکی قبطینڭ قاتلی موسی اولماق خلقڭ آراسنده منتشر اولوب خبر فرعونه یتشدی وزیرلر شورا ایدوب موسی‌نڭ قتله حکم ویردیلر) شهرڭ کنارینده اولان موسی‌نڭ دوستلریندن برکشی موسی‌نڭ قتله حکم ویرلمك خبرینی ایشیدوب نهایت سرعتیله کیدوب موسی‌یه خبر ویردی (قال یا موسی ان الملاء یأتمرون بك لیقتلوك) دیدی ای موسی امر سلطنته مباشر اولان وزیرلر سندن اوتری مشورت ایدیرلر تا اینکه سنی قتله یتورسونلر (فاخرج انی لك من الناصحین) بو شهردن خارج اولوب برکناره کیدکلن در حقیقت من سڭا نصیحت ایدنلردنم

٢٢) فَخَرَجَ مِنْهَا خَآئِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ✡

٢٣) وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ✡

٢٤) وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ✡

٢٢) (**فَخَرَجَ مِنْهَا خَآئِفًا يَتَرَقَّبُ**) موسی شهردن خوف حالتده خارج اولوب منتظر ایدیکه آیا اونی دالیمن کلوب دوتاجاقلار یانه (**قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ**) دیدی ای منیم ربم منی بو ظالم اولان قبطیلردن نجات ویر کل

٢٣) (**وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ**) زمانیکه مصردن خارج اولوب شعیب پیغمبر اولان (مدین) شهرینگ طرفنه کیتمکه یوز چوویردی (**قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ**) موسی یوله نابلد اولماق جهتنه دعا ایلیوب الله تعالی‌دن یول کیتمکده استعانت ایدیوب دیدی امید وارم منیم ربم منی یولنگ وسطنه دوز یوله هدایت ایدوب یولی مگا گوسترسون (الله تعالی اونگ امیدینی نا امید ایتمیوب اونی یوله هدایت ایدوب مدین یولنی دوتوب کیدوب برباش مدین کنارنده مدینه‌نگ سوینه وارد اولدی نجه که کلن آیه‌ده خبر ویریر)

٢۴) (**وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ**) زمانیکه موسی مدین شهرینگ سوینه وارد اولدی خلقدن برجماعت اوراده تابدی که حیوانلارینه سو ویریردیلر (**وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ**) او جماعتدن باشقه ایکی نفر آرواد اوراده تابدی کوردی او آرواد‌لار حیوانلارینی برطرفده ساخلیوب سویه کلمکدن مانع اولورلار (**قَالَ مَا خَطْبُكُمَا**) موسی‌یه غیرت یوز ویردی (موسی نهایت مرتبه‌ده غیور شخصیدی) گیدوب او آرواد لاره دیدی سزگ مطلبگز بو حیوانلاری ساخلامقدن نه‌در نه سببه قویمیورسگز کیدوب سو ایچسونلر (**قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءُ**) دیدیلر بز آرواد اولدوقمزه کوره کشیلرگ آراسنه داخل اولماقه قومز بو خدر بز حیوانلاریمزه سو ویرمریك تا اینکه اونلار سو ویروب فارغ اولسونلار اوندن صکره حوضده قالان سوینگ بقیه‌سیله حیوانلار یمزی سوواررریق (**وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ**) آتامز سنده بیوك بر

٢٥) فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ✡

٢٦) فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا

قوجه کشیدر حیوانلرینه سو ویرمکه اوندہ طاقت یوخدر او جهته کوره بز کلوب حیوانلاری سوواریریق

٢٥) (**فَسَقَى لَهُمَا**) جناب موسی اونلاره ترحم ایدوب او آرواد لارگ حیوانلرینی سوواردی (برحالده که اوزی یول گلوب زحمت چکوب ایاغلاری قبار اولوب برطرفدن آجلق اوگا یوز ویرمشیدی گنه بربویله حالده همت مردانه‌سی مظلومه کومك اولماقه اونی واداز ایدوب اونلارگ حیوانلرینی سواروب آجلقدن طعامه نهایت مرتبه‌ده احتیاجی اولدوقی حالده اونلاردن طعام ایسته‌مه‌دی) (او ایکی آرواد شعیبگ قیزلاریدیلر) (**ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ**) اونلارگ حیوانلارینی سوواراندن صکره خسته اولوب اوراده کیچوب برآغاجگ کولگه‌سنه گیدوب اگلشدی (**فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ**) دیدی ای منیم ربم هر برشیئکه طعامدن سن مگا نازل ایدوب گوندرسن آز اولا یا چوخ درحقیقت من اوگا محتاجم (شعیبگ قیزلاری همیشه کی وقتلریدن تیزراق حیوانلاری سووارپلمش اوزلری شاد وخرم منزللرینه وارد اولدیلر شعیب اونلاردن سوال ایتدی بوگون نه تیز گلدیگز دیدیلر برصالح شخصی اوراده برملاقات ایتدیك بزه ترحم ایدوب حیوانلاریمزی سوواردی خلقدن تیز فارغ اولوب کلدیك شعیب قیزلارینگ برینه امر ایتدی گیدوب اوکشینی منیم یانمه چاغرگلسون نجه که گلن آیه‌ده خبر ویریر)

٢٦) (**فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ**) شعیب قیزلارینگ بری آتاسنگ امرینه گوره یوله دوشوب موسی‌یه طرف گلدی برحالده که حیا اونی دوتوب یول گیدیردی (**قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا**) گلوب موسی‌یه یتشوب دیدی آتام سنی چاغریر تا اینکه بزدن اوتری

قلما جاءه وقص علیه
القصص قال لاتخف نجوت
من القوم الظالمین ۞
٢٧) قالت احدیهما یا ابت
استاجره ان خیر من
استاجرت القوی الامین۞
٢٨) قال انی ارید ان
انکحک احدی ابنتی هاتین
علی ان تاجرنی ثمانی
حجج

سوو اردقنگ حیوانلارگ اجر مزدنی سگا عطا ایتسون (موسی اباغه دوروب شعیبگ قیزی قباق موسی اونگ دالنجه یوله دوشدی بر قدر یول گیدوب یاخدی گوردی شعیب قیزینگ لباسنی یل ووروب اونگ بدنه یابوشدیرمنده اونگ بدننی حکایت ایدیر موسی او حالتی خوشلانمیوب شعیبگ قیزینه دیدی سن منیم دالمجه گلوب یولی مگا نشان ویرگلن او حالتیله گیدوب شعیبگ حضورینه وارد اولدی شعیب امر ایتدی طعام گتوردیلر جناب موسی طعام میل ایتدی اوندن صگره شعیب اوندن خبرینی سؤال ایلیوب موسی اوز قصه‌سنی شعیبدن اوتری نقل ایتدی) (فَلَمَّا جَاۤءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ) زمانیکه موسی یانه گیدوب اوندن اوتری اوز خبرلرینی نقل ایتدی (قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) شعیب دیدی هیچ خوف ایتمه ظالم قومدن نجات تاپدك

٢٧) (قَالَتْ اِحْدٰيهُمَا يَا اَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ) شعیب قیزلارینگ بری قایدوب آتاسنه دیدی آتا بوکشینی اجیر دوتگلن تا اینکه بزیم قویونلارمزی اوتاروب هر برعملمزه مباشر اولسون (اِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْاَمِينُ) درحقیقت او شخصیکه اجیر دوتمسن اجیر دوتماقه قوتلو و امین شخص‌باخشی‌در بوکشی هم قوتلو و هم امین‌شخص‌در (شعیب قیزینه دیدی اونگ قوت و امانتنی هاردن بیلدگ دیدی اما قوتنی بزیم حیوانلاری سوو ارمقدن (اون) نفر شخص چکن سودلوبلی بو اوزی یالقیز چکوب بزیم حیوانلاریمزه سو ویردی‌اما امانتی صگره یولده گلن زمانده من قباق‌او دال گلوردی بر قدر یول گلندن مگا دیدی سن منیم دالیمجه گلوب یولی مگا نشان ویرگلن)

٢٨) (قَالَ اِنِّي اُرِيدُ اَنْ اُنْكِحَكَ اِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلٰى اَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِيَ حِجَجٍ) شعیب یوزینی موسی‌یه دوتوب دیدی من

فان اتممت عشرا فمن عندك
وما ارید ان اشق علیك
ستجدنی ان شاء الله من
الصالحین ۞
٢٩) قال ذلك بینی وبینك
ایما الاجلین قضیت فلا
عدوان علی والله علی
مانقول وکیل ۞
٣٠) فلما قضی موسی الا
جل وسار باهله

استیورم بوقیزلاریمگ برینی سگا نکاح ایدم بوشرطلن که او نگ صداقی (مهریه‌سی) بو اولسونکه (٨) سکز ایل مگا اجیر اولاسن (فَاِنْ اَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ) اگر اون ایل تمام خدمت ایله‌سن او سنگ اوز یانگدن خیر و احساندر ایلیوبن (وَمَا اُرِيدُ اَنْ اَشُقَّ عَلَيْكَ) منیم قصدیم وارادم اودگلکه سنی زحمته سالوب اون ایل‌خدمت ایتمکی‌سگا واجب ایلیم (سَتَجِدُنِي اِنْ شَاۤءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّالِحِينَ) اگر الله تعالی ایستمسه منی صالح شخصلردن تاپارسن

٢٩) (قَالَ ذٰلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ) موسی دیدی بو شرطیکه سن ایلدگ منیله سنگ آرامزده ثابت و محکم اولسون هیچ بریمز بو شرطدن کناره خارج اولمیاق سن مگا ایلدوکگ شرطدن من خارج اولمیام سن اوز نفسیگه ایلدوکگ شرطدن خارج اولمیاسن (اَيَّمَا الْاَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ) بوایکی‌مدتگ (سکز ایل یا اون ایل) هر برینی که من تمام ایتدیم اختیار منده اولسون اگر سکز ایلی تمام ایلیم دخی مگا ظلم اولوب اوندن آرتقی مندن مطالبه اولونماسون (وَاللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ) الله تعالی بزیم هر ایکمیزگ دین سوزلریمزه وکیلدر (ذکر اولنان شرطلری هر ایکیسی قبول ایدوب تمام ایلیندن صگره شعیب (صپورا) صفورا قزینی موسی‌یه ترویج ایتدی‌موسی‌شعیبگ حیوانلرینی اوتاروب محافظت ایتمکه مشغول اولدی شعیب موسی‌یه بر باشی اکری آغاج ویردی همان آغاج موسی دن اوتری امرنبوتده معجزه اولدی موسی‌نگ حسن خدمته کوره بر ایل شعیب اوگا دیدی بو ایل منیم بو قویونلاریمدن هر بریکه باشی قاره بدنی آغ بالا دوغدی دیشی اولا یا ارکك اونی سگا باغشلادیم او ایل الله تعالی شعیب قویونلارینگ هاموسنگ بالاسنی اوصورتده خلق ایلدی شعیب‌ده عهدینه وفا ایدوب هاموسنی موسی‌یه باغشلادی

٣٠) (فَلَمَّا قَضٰى مُوسَى الْاَجَلَ وَسَارَ بِاَهْلِهِ) زمانیکه موسی

انس من جانب الطور نارا
قال لاهله امکثوا انی انست
نارا لعلی اتیکم منها بخبر
او جذوة من النار لعلکم
تصطلون ۞
۳۱) فلما اتیها نودی من
شاطی الواد الایمن فی البقعة
المبارکة من الشجرة ان یا
موسی انی انا الله رب العالمین
۞
۳۲) وان الق عصاك ۞

شعیبگ خدمتنده (اون ایلی تمام ایتدی) اهل عیالنی کوتوروب مصره
بولا دوشدی (شعیب موسی‌یه کرامت ایدن کیمی موسی‌ده اون ایل خد
متی تمام ایلدی) (**انس من جانب الطور نارا**) بولگ اثناسنده
کیجه وقتی بولی ایتروب هوا سوبوق اولوب اوگا اودلازم اولدی اوزا
قدن باخوب طور طرفنده اود کوردی (**قال لاهله امکثوا**) اهل
عیالنه دیدی سز بوراده دورگ تا من کله کیمی (**انی انست نارا**)
من اوزاقدن اود کوردیم بر او اوده طرف کیدیم
(**لعلی اتیکم منها بخبر**) بلکه من او اودگ یاننده اولان شخصلر
دن سردن اوتری یولدن بر خبر کتوریم تا اینکه یوله بلد اولوب کیدك
(**او جذوة من النار لعلکم تصطلون**) اکر یولا بلد اولمیوب بو
راده قالمالی اولساق بلکه بر پارچه اود سزدن اوتری کتوریم تا اینکه
قزینوب بو کیجه وقتنده سزه سوبوق تاثیر ایتمسون
۳۱) (**فلما اتیها نودی من شاطی الواد الایمن فی البقعة
المبارکة من الشجرة**) زمانیکه موسی کیدوب اوده یتشدی (کوردی
بر تازه آغاج اود دوتوب یانور اماهیچ اود آغاجه تاثیر ایتمیور موسی
متحیر قالوب باخوردی آخر الامر بر قدر چولگ علفریندن جمع ایلیوب
آغاجگ باشنده اوده ایاردی که اود گوروب اهل عیالنه آپارسون
گوردی اود بوخارویه چکیلدی موسی نگ تعجبی آرتق او
لدی او حینده) سس گلوب او برکتلو بقعه‌دن (مکاندن)
موسی نگ صاغ طرفی چولگ کنارنده اولان آغاجدن
موسی نی چاغوردیلار (**ان یا موسی انی انا الله رب العالمین**)
(چاغیران الله تعالی اولوب (بو بوردی ای موسی در حقیقت عالملره
تربیت ویرن الله تعالی منم)
۳۲) (**و ان الق عصاك**) ای موسی الگده‌کی عصانی
یره آتگلن [موسی عصانی یره آتوب گوردی عصا بریوك نهایت

فلمارآها تهتز کانها جان ولی
مدبرا و لم یعقب یا موسی
اقبل و لا تخف انك من
الامنین ۞
۳۳) اسلك یدك فی جیبك
تخرج بیضاء من غیر سوء
و اضمم الیك جناحك من
الرهب فذانك برهانان من
ربك الی فرعون وملائه
انهم کانوا قوما فاسقین ۞
۳۴) قال رب انی قتلت منهم
نفسا فاخاف ان یقتلون

مرتبه‌ده مهابتلو اژدرها اولوب سرعتیله حرکت ایتمگه باشلادی
(**فلمارآها تهتز کانها جان و لی مدبرا و لم یعقب**) زمانیکه
موسی گوردی اژدها سرعت سیریندن نازك ایلانلار کمی
حرکت ایلیور خوف ایدوب قاچوب دالنه طرف باخمادی
(**یا موسی اقبل و لا تخف انك من الامنین**) الله تعالی موسی نی
چاغروب دیدی ای موسی یوز چویروب بزیم طرفمزه کلوب
قورخما گلن درحقیقت سن بزیم یانمزده اماندە اولان شخصلردنسن(موسی
قایدوب گیدوب الله تعالی امریله اژدهانی دوتوب عصا
اولدی
۳۳) (**اسلك یدك فی جیبك تخرج بیضاء من غیر سوء**)
ای موسی الیگی یخه‌گه داخل ایتگلن الگ یخه‌دن برص
آغلقندن باشقه (برق آغلقی کمی) آغ و ایشیقلی خارج اولور
(موسی الله تعالی نگ امریله النی یخه‌سنه سالوب اوندن صگره خارج
ایدوب الی قوة برقیه کمی گوزلری خیره لندیرن ایشیقلی خارج
اولدی) (**و اضمم الیك جناحك من الرهب**) (ای موسی) زمانیکه
گوردگ عصا اژدها اولدی و الیگ قولتوقگدن آغ برق
کمی ایشیقلی خارج اولدی خوف ایتمگلن قلبیگی اوزیگه‌یاپشدیروب
محکم و ثابت ایدوب خوفدن او ربگی محافظت ایتگلن (**فذانك
برهانان من ربك الی فرعون و ملائه**) بو ایکی شی (عصا اژدها
اولوب والی ایشیقلی قولتوقدن خارج اولماق) سنگ ربگ الله
تعالی دن سنگ حق اولماقیگه فرعون و اونگ امر سلطنتنده
اولان وزیرلره دلیلدر گیدوب اونلاری دعوت ایتگلن (**انهم کانوا
قوما فاسقین**) در حقیقت اونلار بر فاسق جماعتدرلر
۳۴) (**قال رب انی قتلت منهم نفسا فاخاف ان یقتلون**)
موسی دیدی ای ملیم ربم در حقیقت من فرعونگ جماعتندن بسر

وَ اَخِي هٰرُونُ هُوَ اَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَاَرْسِلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي اِنِّي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ ۞
٣٥) قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِاَخِيكَ وَ نَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ اِلَيْكُمَا بِاٰيَاتِنَا اَنْتُمَا وَ مَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ ۞
٣٦) فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرًى وَ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي اٰبَائِنَا الْاَوَّلِينَ ۞

نفس قتله یتورمشم ایمدی اگرمن اونلارگ آراسنه گیدوب اونلاری دعوت ایلیم قورخورمکه منی قتله یتورسونلر (وَ اَخِي هٰرُونُ هُوَ اَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا) قرداشم هرون دانشماق جهتدن مندن فصیح راقدر (فَاَرْسِلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي اِنِّي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ) هرونی‌ای منیله کومك گوندرگلن تا اینکه منی تصدیق ایتسون در حقیقت من قورخورام مگه منی تکذیب ایتسونلر

٣٥) (قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِاَخِيكَ) الله تعالی موسی‌نگ جوابنده بویوردی سنگ ایستدیکیگی قبول ایتدیم البته سنگ بازولریگی قرداشگ هرونی سگا کومك ویرمکیله محکم ایدریك (وَ نَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا) و سزدن اوتری تسلط تابوب دشمنه غالب اولماق قوسی قرار ویرریك (فَلَا يَصِلُونَ اِلَيْكُمَا) فرعون و اونگ قومی هیچ برنوع اذیتله سزه یتشه‌بیلمزلر (بِاٰيَاتِنَا) سن و قرداشگ هرون بزیم سزه عطا ایلدن معجزه‌لرمزیله گیدوب فرعون و اونگ قومنی دعوت ایلیگ (اَنْتُمَا وَ مَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ) فرعون و اونگ تابعلرینه سز و سزه تابع اولانلره غالب اولورسگز

٣٦) (فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ) زمانیکه فرعون و اونگ قومنه دوغریلقی ظاهر وآشکار معجزه‌لرمزیله (موسی) گلوب اونلاری دعوت ایتدی (قَالُوا مَا هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرًى) دیدیلر ای موسی دکل بوسن گتورن معجزه‌لر مگر اینکه سحردر اوزیك اونلاری عمله گتوروب الله تعالی‌یه افترا یاغلیوب دیورسن که الله تعالی بونی مگا معجزه ویرویدر (وَ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي اٰبَائِنَا الْاَوَّلِينَ) سن گتورن شیلرگ مثلنی کیچن آتا باباللریمزگ زماننده ایشیتمه‌میشوك که بربویله شی واقع اولسون (قبطیلرگ بوسوزلری اونلارگ مغلوب اولماقلارینه دلیلدر چونکه سحره اسناد ویرمك

اونلارگ عاجز قالماقلارینه دلالت ایدیر نجه‌که مکه اهلی رسول خدا مقابلنده عاجز قالوب دلیل تاپمیوب اونگ کلامنی سحره اسناد ویردیلر و الا گرك موسی‌نگ عصا و ید بیضاسنگ مقابلنده اونگ مثلنی بلکه اوندن آرتق برشی گتوروب باطل ایندیدیلر هابیله قرآن شریفگ مقابلنده اوندن اعلی کلام گتوروب اونی باطل‌ایدیدیلر هیچ بردلیل تاپمیوب دیمك بوسحردر سفاهتدن ناشی کلام دیلور)

٣٧) (وَ قَالَ مُوسٰى رَبِّي اَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِهِ) موسی دیدی ملیم‌ربم الله تعالی سزدن عالمدر او شخصه که اونگ یانندن هدایت گتوروب سزی هدایت ایدیر (وَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ) و او شخصه که آخرت ایوینگ یاخشی‌لقی اوندن اوتری اولور بونلاره الله تعالی عالمدر مگا دیورسگز الله تعالی‌یه افترا ایلیوب یالان یاغلیورسن الله تعالی عالمدر که من اوگا یالان یاغلیورم یا دوغرو دیورم سزبو سوزی دیمکده ظالم شخصلردن اولورسگز (اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ) در حقیقت ظالم شخصلر نجات تاپمازلار

٣٨) (وَ قَالَ فِرْعَوْنُ يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِي) همینکه موسی فرعونی و اونگ قومنی جد جهدیله الله تعالی طرفنه دعوت ایلیوب الله تعالی طرفندن گتورن معجزه‌لری اونلاره گوستردی فرعون عاجز قالوب موسی‌دن اعراض ایدوب وزیرلرینه خطاب ایلیوب) دیدی ای منیم وزیرلریم و امر سلطنته شریك اولانلاریم من سزدن اوتری او ریمدن باشقه بر علاحده (الله) معبو دیلمیورم) موسی‌نگ سوزلری قبول اولان سوزلردکلدر بوگه دیور منیم بر بیوك معبودم واردر من ایستیورم اونگ معبودینه مطلع اولام دیور منیم معبودیم کورونمیدر گرك اونگ معبودی آسمانده اولسون (هیچ وقت موسی دیمدیکه منیم معبودیم آسمانده‌در فرعون اوز خیالیله بوسوزی دیدی اوندن

٣٧) وَ قَالَ مُوسٰى رَبِّي اَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِهِ وَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ۞
٣٨) وَ قَالَ فِرْعَوْنُ يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِي

فَاَوْقِدْلِي يَاهَامَانُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحاً لَعَلِّي اَطَّلِعُ اِلَى اِلٰهِ مُوسٰى وَاِنِّي لَاَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ۞

صکره قلعه قایرماقه امر ایتدی تا اینکه او قلعەدن بلکه موسینک معبودینه خبردار اولسون) (**فَاَوْقِدْلِي يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ**) فرعون وزیری (هامانه) امر ایدوب دیدی ای هامان یالچقه اود یاندیرکلن تا اینکه بالچق پشوب اجر (کرپیچ) اولسون (اول شخصیکه مصرده پشمش (کرپیچ) اختراع ایلیوب موسینک فرعونی اولوبدر نجه‌که همین آیەدنده معلوم اولور (**فَاجْعَلْ لِي صَرْحاً لَعَلِّي اَطَّلِعُ اِلَى اِلٰهِ مُوسٰى**) اوکرپیچدن مندن اوتری براوجا (کوشك) بنا ایتکلن شاید من اوکوشکنگ اوستنه چخوب موسینک (*) الله هنه مطلع اولوم (**وَاِنِّي لَاَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ**) درحقیقت موسینی بو سوزینده که دیوریرنگ وآسمانلرنگ خالقی یکانه الله تعالیدر یالانچیلردن کمان ایدیرم

(*) قید (بولندن آرتق فرعون و اونگ وزیرلرینگ جهالت و غباوتنگ منتها درجەلرینده اولمقلرینه دلیل اولسون که اولاری بنا ایتن قصر واسطه سیله کل موجوداتنگ خالقنه مطلع اولوب اونگ کیفیت اوشاغه خبردار اولمق ایستیورلر . کورەسن فرعون وزیرلرینی وممالکتنگ اهلی استهزا ایدوب اولارنگ احمق اولمقلرینه کولمکدن اوتری بو عمله امر ایتدی وضمنا جناب موسی‌یه ییلدیر مکندن اوتریکه ای موسی بر بو جماعته باخکلن بولار اوکوز قویون شالنده جما عتدرلر بر نفر اولاردن منگا دین بولقدر سکه بو قصرنگ اوستنده وارور که اورا دن موسی خبر ویرن الله تعالی‌یه مطلع اولامان ای موسی بویله جماعتدن سنی نه منفعت آپارەجقسن (بونگا شبه قایقدن خالی اولمیان بر مختصر حکایت نقل ایدك بر نفر عارفلردن شامه کیتدی کویچەده بازاره کروب انده طعام ومیوه یوردی اونی تانین شخصلاردن بونگا دیدیلر بازار ایچینده کروب طعام یمك خلاف مروت السایتدر او شخص عارف دیدی سن بویله خیال‌ایدیرسن که بو مخلوق السانلرلر بو نلار هاموسی اوکوز (صغر) درلر ایمدی منگا بو مطلبی معلوم ایدرم کیدوب بر میداندە دایانوب بنا قویدی حدیث دانشمقه خلق جمع اولدیلار همینکه جمعیت کثرت اولدی باغلیوب دیدی جماعت فلان کس فلان کسدن اوده فلان کسدن (هر بیر راوینی اد آدیله ذکر ایتدی) اوده رسول خدادن روایت ایدوب دیور رسول خدا بویوردی هر بو شخصیکه اونگ دلینگ او جی اورنینگ اوجنه یتشدی او شخص جنت اهلیدر او شخص بو سوزی ذکر ایتدن صکره یانندەکی شخصه دیدی باخکلن باخدی کوردی اورانه دوران یوزلرچه مخلوق هاموسی دللرینی چخارتوب بوروبلار دیلنگ اوجنه آپاریرلار ایری بریله منازعه ومباحثه ایدیرلر بو دیور منیم دیلیم یتشدی او دیور سنگ‌کی یتشمدی‌بلکه‌کی‌منیکه یتشدی بر بیوك قیل قال اولدی اوشخص اولارنی او حالده

٣٩) وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا اَنَّهُمْ اِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ۞

٤٠) فَاَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ۞

٣٩) (**وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ**) فرعون و اونگ قوشونی کبرغرور ایتمك حقلری اولمیان حالده (مصرده) کبرغرور ایدوب الله تعالی‌یه اطاعت ایتمدیلر (**وَظَنُّوا اَنَّهُمْ اِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ**) اولارنگ ظنلری بو اولدیکه بزیم طرفمزه قایدمیەجاقلار قیامت کونی اولمیوب اولاردن حساب چکلمیەجکدر

٤٠) (**فَاَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ**) فرعونگ اوزینی و قوشونی دوتوب بزیم اقتدارمزدن خارج اولماقه قدرتلری اولمادی (**فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ**) اولاری دوتاندن صکره (برشخص بو نجه ریزه داشلاری کتوروب سویه آتان کمی) بزده فرعونگ اوزینی و قوشونی (اکرچه قوشون کثرتده نهایته یتمشیدی) دکزگ درین سوینه آتوب غرق ایتدیك (**فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ**) باخ

بقیەسی

قویوب یولا دوشدی اونگا ایراد ایدن شخصه دیدی کوردنگ بو مخلوق اوکوزدر بولار انسان دکلر بر نفر جماعتنگ آراسنده تاپولدیکه منگا دیسون یالان دیورسن ای الله تعالینگ دشمنی پیغمبره افترا باغلیورسن . مؤلف دیور بزیم بو زمانمزده زمانلاردن بدتردر بزیم تمام دین مذهبمز هاموسی یالان سوزلره بنا اولوب اصل دوغرو سوزلر الله تعالی و اونگ رسول اطهارینگ سوزلری آرالقدن کیدوب یالان سوزلر رواج تاپوبدر حق دین دوغرو دانشان خلقنگ آراسنده ناحق و یالانچی معروف اولوبدر صاحب وایلرنگ اختراع ایتن سوزلری و خلق آراسنده قویان بدعتلری خلقی کمراه ایدوب ضلالته صالوبدر بر قسمیکه او ضلالتدن قورتارمق بسا مشکل امردر قرآن شریفنگ امر الهیسی بیان ایدوب دین شخصی تخطئه ایدوب او سوزه شاخ برك ویروب تاویل ایدوب طرح ایدیرلر فردوس اعلانی اولارە او جوز قیمته کوچەده بازارده مسجدلرده ساتان شخصلره فریفته اولوب شام اهلی کمی دیللرینی بورونلارینگ اوجنه یتشگیله جنتی اوزلرینه ملك خاص حساب ایدیرلر الهی نه یمان زمانه‌یه دوچار اولدیق سن اوزونگ مدد ایله) بو مطلب جملهٔ معترضه اولدی کیدك اصل مطلبمزه آیا فرعون خلقه استهزا ایتمکدن و یا اوتری قصر عالی بنا ایتدی نجه‌که قباقده ذکر اولوندی یا اینکه حقیقتا اوزیده اولار کمی جاهل و احمقیدی اولا بیلور که بویلەده اولسون چونکه اگر فرعون عاقل اولسیدی عقل شریف اونی بو بیله قبیح وعقلدن کنار امره مرتکب اولمقه قویمازایدی تا جهالت مرتبهٔ کماله یتشمسه شخص احمقانه عمللره اقدام ایتمز ...

۴۱) و جعلناهم ائمة یدعون
الی النار و یوم القیمة لا
ینصرون ۞

۴۲) و اتبعناهم فی هذه
الدنیا لعنة و یوم القیمة هم
من المقبوحین ۞

۴۳) و لقد اتینا موسی
الکتاب من بعد ما اهلکنا
القرون الاولی بصائر
للناس و هدی و رحمة
لعلهم یتذکرون ۞

۴۴) و ما کنت بجانب
الغربی اذ قضینا الی موسی
الامر

گورگل (یا محمد) ظالملرڭ عاقبت امرلری نجه اولدی (هاموسنی دگزه غرق ایدوب هلاك ایتدیك)

۴۱) (وَ جَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَدْعُونَ اِلَى النَّارِ) فرعون و اونڭ تابعلرینی جهنمگ اودینه طرف دعوت ایدن پیشوالر آدلاندردیق (یعنی اونلارگ آدینی جهنم طرفنه دعوت ایدن پیشوالر قو یدیق) (وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ لَا يُنْصَرُونَ) (نجه‌که جنت طرفنه دعوت ایلین پیشوالره قیامت کوننده کومك اولنور) جهنم طرفنه دعوت ایدن پیشوالره کومك اولونماز

۴۲) (وَاَتْبَعْنَاهُمْ فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً یامحمد) فرعون و اونگ قومنه بزیم رحمتمزدن اوزاق اولوب معذب اولماقه تابع قرار ویروب لازم ایتدیك که هیچ وقت الله‌تعالی نڭ رحمتی اونلاری دوتماسون (وَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ) قیامت کوننده‌ده اونلارگ صورتلری قبیح اولوب قارالوب الله تعالی رحمتندن کنار اولوب عذابده اولورلار

۴۳) وَ لَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْاُولٰى) کیچن اولنجی قرنلری (امتلری نوح عاد ثمود جماعتنی) هلاك ایلیندن صکره موسی یه توراتی نازل ایتدیك (بَصَائِرَ لِلنَّاسِ) خلقگ قلبی نورانی اولماقدن اوتری توراتی موسی‌یه عطا ایتدیك (وَ هُدًى وَ رَحْمَةً) توراته ایمان کتوروب عمل ایلیلردن اوتری اونی هدایت ورحمت قرار ویردیك (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) توراتی موسی‌یه ویرمکدن ارادهمز بو اولدیکه اونگ نصیحت و موعظه‌لریله خلق متذکر اولوب ایمانه داخل اولوب موحد اولسونلار

۴۴) (وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ اِذْ قَضَيْنَا اِلٰى مُوسَى الْاَمْرَ) (یا محمد) سن یوخیدگ طور سینانگ مغرب طرفنده او زمانده

و ما کنت من الشاهدین ۞
۴۵) و لکنا انشأنا قرونا
فتطاول علیهم العمر و ما
کنت ثاویا فی اهل مدین
تتلوا علیهم ایاتنا و لکنا کنا
مرسلین ۞
۴۶) و ما کنت بجانب الطور
اذ نادینا ۞

که موسی‌یه توراة امرینی یتوروب تمام ایتدیك (موسی‌نگ میقاتی طورگ مغرب طرفنده اولوب اوراده توراة اوگا نازل اولدی) (وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ) (موسی یتمش نقیلر اوز قومندن اختیار ایدوب توراة اوگا نازل اولان وقتده طور سینایه آپارانده) یا محمد سن اونلارگ آراسنده دگلیدگ تا اینکه موسی‌یه توراتگ نازل اولماقنی کوروب اوگا کلن وحیه عالم اولاسن. پس بو نلارگ کیفیتنی هارادن بیلوب خلقه یتوریرسن بو نلاره سنگ عالم اولماقگ دگل مگر الله تعالی طرفندندر

۴۵) (وَ لٰكِنَّا اَنْشَأْنَا قُرُونًا) یا محمد) لکن بز موسی‌یه وحی گوندرون زماندن تا سنگ زمانیگه گمی بو آرالقده چوخ امتلر انشا ایدوب وجوده گتوردیك (فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ) او امتلرگ آخرنه کمی (که سنگ زمانگده اولان امت اولسون) یا محمد) بزیم طرفمزدن وحی گلمگگ مدتی طول چکدی علم مندرس اولوب جهالت شایع اولمق جهتنه سنی گوندرمك (یا محمد) لازم اولدی سنی گوندروب هر بر علم حکمتی از جمله پیغمبرلرگ قصه‌لرینی سگا عطا ایتدیك سن او قصه‌لره اوز بانگدن عالم دگلسن نه دن اوتری سندن قریش جماعتی قبول ایتمیورلر (وَ مَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِى اَهْلِ مَدْيَنَ) سن (یا محمد) مدین جماعتی شعیب قومنگ آراسنده قالان دگلیدگ (تَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا) تا اینکه شعیب و موسی بارمسنده یا شعیب‌ایله اوز قومنگ بارمسنده (قرآن شریف) ده نازل اولان آیاتی اوخویوب اونلاردن تعلیم آلاسن (وَ لٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ) لکن سنی گوندروب سگا او قصه‌لری تعلیم ایلدن بزیك

۴۶) (وَ مَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ اِذْ نَادَيْنَا) یا محمد) سن طور داغنگ یاننده دگلدیگ او گیجه که بز موسی‌نی چاغروب

وَلٰكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۞
۴۷) وَلَوْلَا أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۞
۴۸) فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ

اوگا نبوت عطا ایدو. فرعونی دعوت ایتمکه اونی مامور ایتدیك (**وَلٰكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ**) لکن سنگ ربنگ الله تعالی دن سگا رحمت شامل اولوب سنی پیغمبر گوندروب بو خبرلری ده سگا تعلیم ایدیر (**لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ**) تا اینکه انذار ایدوب قورخوزمسن بر جماعتکه (قریش جماعتی) سندن قباق اونلاره عیسی‌دن صگره هیچ بر قورخوز انگلمیوبدر (**لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ**) بزیم اراده‌مز اودر که مشرکلر بو قصه‌لر بله موعظه قبول ایدوب مشرك اولمقی ترك ایدوب موحد اولسونلار

۴۷) (**وَلَوْلَا أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا**) اگر بو مشرکلرگ اوزلری قباقچه گوندرن شرك و معصیتگ سببنه قیامت گوننده او نلاره عذاب اولنان زمانده بزه احتجاج ایلیوب دیمه سیدیلرکه (**رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا**) ای بزیم ربمز نه‌دن اوتری بزه پیغمبر گوندرمدگ (**فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ**) تا اینکه بزده سنگ آیات معجزه‌لرگه تابع اولوب مؤمنلردن اولیدیق (اگر بو سوزی مشرکلر قیامت گوننده بزه دیمه‌سیدیلر (یا محمد) هیچ پیغمبر گوندرمزیدیك چونکه اگر پیغمبر گوندرمیك اونلار قیامت گوننده بو سوزی دیوب بزه ایراد وارد ایده‌جکیدیلر او جهته گوره پیغمبرلری گوندروب حجتی اونلاره تمام ایتدیك دخی بو سوزی دیه بیلمیوب بزه ایراد وارد ایتمه‌سونلر)

۴۸) (**فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا**) زمانیکه مشرکلره (مکه اهلنه) بزیم طرفمزدن حق پیغمبر (محمد) حق کتاب (قرآنیله) کلدی اونلارگ عذرلری قطع اولوب احتجاج طریقلری باغلاندی (قرآن شریفی باطل ایتمکده هیچ بر دلیل و برهان تاپمیوب معطل قالدیلار خرافات ترهات سوزلر دانشماقه بنا قویدیلر (**قَالُوا لَوْلَا أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ**) دیدیلر اگر بو (محمد) حق پیغمبردر نه‌دن

أَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُونَ ۞
۴۹) قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعْهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞
۵۰) فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ

اوتری اوگا کلمیور او معجزه‌لرگ مثلیکه موسی‌یه کلدی گرك بوگاده موسی‌یه کلن معجزه‌لرگ مثلی کلسون تا اینکه حق پیغمبر اولسون (**أَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ**) (الله تعالی اونلارگ جوابنده بویوریر) آیا بوندن قباق موسی زماننده اونلار موسی‌یه کلن معجزه‌لره کافر اولمادیلار (نجه که اونلار کافر اولدیلار اگر او معجزه‌لرگ مثلی (یامحمد)سگاده عطا ایدك گنه بومشرکلر ده (*) اوگا کافر اولاجقلار) (**قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا**) دیدیلر موسی و هرون هر ایکیسی ساحردر بری برینه کومك اولوب سحر قایروب آدینی معجزه قویوب بزه گوستریرلر (**وَقَالُوا إِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُونَ**) دیدیلر بز موسی و هرون هر ایکیسنه کافر اولدیق

۴۹) (**قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ**) دیگلن مشرکلره (یامحمد) بر کتاب الله تعالی طرفندن کتورگ که (**هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعْهُ**) او کتاب هدایت ایتمکده (قران و توراتدن) آرتق اولسون او وقتده منده سزگ کتابگزی تصدیق ایدوب اوگا تابع اولورم (**إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ**) اگر دوغرو دینگز که بو کتابلر الله تعالی طرفندن کلمیوب سز بر کتاب کتورگ

۵۰) (**فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ**) یا محمد اگر سنگ سوزگی

(*) قید (بو آیهٔ شریفه دلالت ایدییر مکه رسول خدادن ایستن معجزه‌لری الله تعالی اوگا عطا ایلیوب و او جنابدن صادر اولمیوبدر اما اسلام ملتی پیغمبرلریندن اوتری تعصب چکوب انبیا اولمقدن اوتری کتابلر یازوب تمام کچن انبیالرگ معجزه‌لرینی او کتابلرده ثبت ایدوب الله تعالی کتابینی تکذیب ایدوب بو معجزه‌لرگ صدورینی او جنابه اسناد ویریرلر قرآن شریف تکذیب ایدن معجزه‌لری اونلار تصدیق ایدیب نه اینکه او جنابه بلکه اونگ اوصیاسنه خلفاسنه و سایر اولیالرینه اسناد ویریرلر آیا بوندن آرتق الله تعالی کتابینی تحریف ایدوب تغییر ویرمك اولورمی ؟ بو معجزه‌لرگ رسول خدادن عدم صدورینگ باره سنده آیات بینات قرآنی دلیل کتورلده ملا ملالاکس ملا بهمالنکس و غیره‌ی و غیره‌نگ مقاله‌لرینده اث اولنان اخبار مجعوله‌نی دلیل کتوروب قرآن شریفنگ آیاتنی طرح ایدیرلر بوندن بیوك بلا اولورمی ؟

فاعلم انما یتبعون اهواءهم
و من اضل ممن اتبع هویه
بغیر هدی من الله ان الله
لایهدی القوم الظالمین ✡
٥١) و لقد وصلنا لهم القول
لعلهم یتذکرون ✡
٥٢) الذین آتیناهم الکتاب
من قبله هم به یؤمنون ✡
٥٣) و اذا یتلی علیهم قالوا
آمنا به انه الحق من ربنا انا
کنا من قبله مسلمین ✡

قبول ایتمیوب سن ایستین کتابی کتورمدیلر (البته کتوره بیلمیه‌جکدر لر) (فَاعْلَمْ اَنَّمَا یَتَّبِعُونَ اَهْوَاۤءَهُمْ) او وقتده بیلکل او نلارکفر و ضلالته تابع اولماقده هیچ بر دلیل و برهانلری اولمیوب خواهش نفسلرینه تابع اولورلار (وَ مَنْ اَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰیهُ بِغَیْرِ هُدًی مِنَ اللّٰهِ) آرتق ضلالته واقع اولان او شخصدنکه امر دینده خواهش نفسنه تابع اولوب الله تعالی طرفندن هیچ بر هدایتده اولمیه کیمدر (اِنَّ اللّٰهَ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الظَّالِمِینَ) در حقیقت الله تعالی ظالم جماعتی هدایت ایتمز بر جماعتیکه امر دینلرینده خواهش نفسلرینه تابع اولمش اولالر او جماعتدن اوتری الله تعالی طرفندن نجه هدایت اولور

٥١) (وَ لَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ یَتَذَکَّرُونَ) حقیقتا قرانک آیه‌لرینی ثواب عقابده نصیحت و موعظه‌ده کیچن انبیالرک قصه لرینده مشرکلردن اوتری بری برینک دالنجه قران شریفده نازل ایلیوب بیان ایتدیك ارادمز بو اولدیکه اوز اختیارلریله نصیحت قبول ایدوب شرکی ترك ایلیوب موحد اولسونلار

٥٢) (اَلَّذِینَ آتَیْنَاهُمُ الْکِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ یُؤْمِنُونَ) (بو آیه شریفه رسول خدا مدینه‌یه هجرت ایلیندن مگره اهل کتابدن مسلمان اولانلارک حقلده قیاقجه مکه‌ده نازل اولدی) بو بوریر او شخصلریکه اونلاره بو قراندن قباق کتاب (توراة و انجیل) کوندرمیشوك اونلار بو قرانه ایمان کتوریرلر (اما سز مشرکلر (مکه اهلی) بو قران سزه نازل اولان حالده اوگا ایمان کتورمیورسگز

٥٣) (وَ اِذَا یُتْلٰی عَلَیْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا) زمانیکه بو قران اهل کتابدن ایمان کتورن شخصلره اوخونور اونلار دیرلر بز بو قرانه ایمان کتوردیك در حقیقت بو قران حقدر بزیم ربمز الله تعالیدن نازل اولوبدر (اِنَّا کُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِینَ) درحقیقت بز بو قران نازل اولماقدن قباق الله تعالی‌یه اطاعت ایدوب موحد اولان

٥٤) اولئك یؤتون اجرهم
مرتین بما صبروا و یدرون
بالحسنة السیئة و مما رزقناهم
ینفقون ✡
٥٥) و اذا سمعوا اللغو اعر
ضوا عنه و قالوا لنا اعمالنا و
لکم اعمالکم سلام علیکم
لانبتغی الجاهلین ✡
٥٦) انك لا تهدی من
احببت

شخصلریدیك بو قرآنده توحیده امر ایتملك سببنه اوگاده ایمان کتوروب تصدیق ایدیریك

٥٤) (اُولٰئِكَ یُؤْتَوْنَ اَجْرَهُمْ مَرَّتَیْنِ بِمَا صَبَرُوا) یا محمد) بو اهل کتابدن ایمان کتورنلره سایر اهل کتابک و مشرکلرک اذیتلرینه صبر ایتمکلریندن اوتری ایکی اجر عطا اولنور (وَ یَدْرَؤُنَ بِالْحَسَنَةِ السَّیِّئَةَ) بو ایمان کتورنلر اهل کتابدن اونلاره اولنان اذیتی حلم صفتیله اوزلریندن دفع ایدرلر (وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ یُنْفِقُونَ) و اونلاره ویردوکمز روزیلردن بزیم یولمزده انفاق و احسان ایدرلر

٥٥) (وَ اِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ) اهل کتابک ایمان کتورنلری زمانیکه کافر و مشرکلردن لغو سوزلری ایشیتدیلر اوندن اعراض ایدوب اونلارک لغو سوزلرینه مقابل لغو سوز جواب ویرمزلر (وَ قَالُوا لَنَا اَعْمَالُنَا وَ لَکُمْ اَعْمَالُکُمْ) بلکه اونلارک جوابنده دیورلر بزیم عمللریمز بزدن اوتری سزک عمللر ز سزدن اوتری اولسون (سَلَامٌ عَلَیْکُمْ) بزیم طرفمزدن سلامت اولک بز سزک سوزگره مقابل سزه جواب ویرن دگلیك (لَا نَبْتَغِی الْجَاهِلِینَ) بز سزک کمی جاهللری طالب اولمیوب اونلارک صحبتنه و اونلاریله اکلشوب دورماقه میل ایتمزیك (بوراده مدینه‌ده ایمان کتورن اهل کتابک تعریفی تمام اولدی بو بر معجزه‌در رسول خدانک دوغرو اولماقنه بو خبری مکه‌ده ویروب مدینه‌یه هجرت ایلیندن مگره بو خبر دوغرو اولدی بو آیه‌لرده ذکر اولنان صفتلره متصف اولان اهل کتابدن نچه نفر رسول خدایه ایمان کتوردیلر)

٥٦) (اِنَّكَ لَا تَهْدِی مَنْ اَحْبَبْتَ) (یا محمد) هر بر(*)

(*) قید (زجاج) اهل تفسیردن دیور اسلام طایفه‌سی اجماعا دیوبلر بو آیه ابوطالب حقنده نازل اولوبدر آیه‌نک نازل اولماقنک کیفیتی بو قسمدر ابوطالب وفات ایدن وقتده بنی هاشم اونک یاننه جمع اولوب دیدی ای بنی هاشم طایفه‌سی محمده اطاعت ایدوب اونی تصدیق ایدگ نجات و هدایت تاپارسگز

وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاۤءُ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ۞

۵۷) وَقَالُوا اِنْ نَتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ اَرْضِنَا

شخصیکه سنگ اوگا محبتنگ اولدی اونی ایستدنگ هدایت ایدوب دین اسلامه داخل اینمکه آیا سن اونی هدایت ایده بیلورسنمی؟ یوخ هر بر شخصیکه سن اونی دوست دوتورسن هدایت ایده بیلمزسن (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاۤءُ) لکن الله تعالی هر شخصی که ایستسه اوز عملنگ سببنه هدایت ایدر (وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ) هدایت قبول ایدن شخصلره الله تعالی عالمدر سن عالم اولا بیلمزسن عبث یره اوزیگه اذیت ویروب هدایته لایق اولمیان شخصلرگ ایمانه داخل اولمقلارینده سعی وکوشش ایتمکلن

۵۷) (وَقَالُوا اِنْ نَتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ اَرْضِنَا) (بو آیهٔ شریفه حرث ابن عثمان ابن نوفل ابن عبد مناف و اونگ تابعلرینگ خصوصنده نازل اولوبدر) نیجه که آیده خبر ویریر رسول خدایه دیدیلر بز بیلوریك سن حق و هر بر سوزگ

(بقیەسی)

رسول خدا بویورر دیلار ای (عمو) اوشلاره قسلر یلنی اوتری نصیحته امر ایدوب اوزلقگنی اوتری نصیحتی ترك ایدیرسن ابو طالب دیدی قرداش اوغلی ایدیورسن رسول خدا دیدی سندن بر کلمه سوز ایستیورم سن او گوندیانك آخرنجی گوننلمنی سندن ایستیورم (لااله الاالله) کلمەسی دیوب الله تعالی نگ توحیدینه شهادت ویرمن سنده سندن اوتری الله تعالی یاننده شهادت ویرم ابو طالب دیدی قرداش اوغلی من حقیقتا بیلیرم که سن سوزلرینگده صادق سن لکن من خوشلامیورم بونیکه دیسونلر ابو طالب اولن وقتده ضعیف اولوب دیننده ثابت قدم اولمادی اگر سگا و سنگ اتانگ او غلانلارینه مندن صگره ملیم بارمقده غم غصه و قریشنگ عیب ایتکی اولماسیدی البته من ایشین کلمەنی دیوب سنی آیریلان وقتده سنك گوز یگی ایشق ایدردیم چونکه گورورم سنگیگا آرتق نصیحتنگ و منیم او کلمەنی دیمکیمه سنگ آرتق وجد و شادلقنگ واردر (بوندن صگره ابو طالب بو شعرلری اوقودی)

والقد علمت بان دین محمد — من خیر الادیان البریة دینا

لولا الملامة او حذار مسبة — لوجدتنی سمحا بذاك مبینا

لکن من شیخلریم عبد المطلب و هاشم و عبد مناف ملتلرینده گیتك اولوم ابو طالب همان حالده وفات ایتدی . . مولف دیورر اسلامدن بر طایفه (زجاج) دین مسلمانلارنگ اجماعندن خارج اولوب ابو طالبدن نقل اولنان بعضی شعرلره و قصیدهلره گوره که رسول خدانگ اوصافنده ذکر ایدوبدر (نیجه گه یوقاره ذکر اولوندی) ابو طالبنگ ایمانه قایل اولوبلار والله اعلم

اَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا اٰمِنًا يُجْبٰى اِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۞

۵۸) وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا

حقدر اما اگر بز سنگ هدایتیگه تابع اولوب سنگ دینیگه داخل اولسق خوف ایدیریك كه بزیم آز اولماقمزنگ سببنه عربلر گلوب بزی یرمزدن (مکهدن) خارج ایتسونلر بو جهته گوره سگا ایمان گتورمیوریك (اَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا اٰمِنًا) (الله تعالی اولارنگ جوابنده بویوریر) یامحمد بو مشرکلر دین اسلامه داخل اولمامقدن اوتری بو سوزلری بهانه گتوریرلر آیا بز اولاردن اوتری بو حرمی (مکه شهرینگ اوزینی و اطرافنی) امان گاه قرار ویرمهمیشولکمی هنیکه اطرافده عربلر بربری برینی قتل غارت ایدوب مکه اهلی خاطر جمع اولوب هیچ بر جهتدن اولاره بر ضرر و آسیب یتشمیور (يُجْبٰى اِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا) بر وادی غیر ذی زرع ده قرار دوتدقلاری حالده هر بر شیئدن میوهلر بزیم طرفمزدن اولاردن اوتری روزی جمع اولوب گلور (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) لکن اولارنگ چوخوسی جهالتده اولماق جهته او روزیلرگ بزیم طرفمزدن اولماقنه عالم اولمیوب اوزگه سببلره اسناد ویریرلر (اگر بوگا عالم اولسیدیلر هر آینه اوگاده عالم اولوردیلار که خوفده اولوب یا امانده اولماق الله تعالیدندر او وقتده (محمده) ایمان گتوروب عربلر اولاری مکهدن خارج ایتمکدن خوف ایتمزدیلر زمانیکه الله تعالیه شریك قرار ویروب بت پرست اولدوقلری حالده الله تعالی اولاری اوز بیتنگ یاننده امانده ایلیوب هر بر قسم روزیلری اولاره تمام ایلیور نجه اولا بیلورکه الله تعالیه ایمان گتوروب موحد اولدوقلاری حالده اولاری ذلیل ایدوب عربلری اولاره مسلط ایتسون بلکه دین اسلامه داخل اولمامقدن اوتری بو سوزلری بهانه ایدیرلر)

۵۸) (وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا) یا محمد کیچن زمانلرده نه قدر قریهلرگ اهلنی که معیشتلرینده و نعمتلرینده

فتلك مساكنهم لم تسكن من
بعدهم الا قليلا وكنا نحن
الوارثين ✡
۵۹) وما كان ربك مهلك
القرى حتى يبعث فى امها رسولا
يتلوا عليهم اياتنا وما كنا
مهلك القرى الا واهلها
ظالمون ✡
۶۰) وما اوتيتم من شئ
فمتاع الحيوة الدنيا وزينتها

طغيان ايلديلر هلاك ايتديك (فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ اِلَّا قَليلًا) بودر اونلارڭ مسكنلرى خالى قالوب (سز مشركلر سفرلره كيدوب كلدكده اونلارى كورييورسكز) اونلاردن صكره او مسكنلرده ساكن اولان اولميوبدر مگر آز اتفاق دوشوبدركه مسافرلردن يول كيچنلردن او يرلرده منزل ايتسونلر همان حالتيله عبرت كوتوره‌رلردن اوترى خالى و خراب قالوبدر آيا اونلاردن عبرت بردار اولميورسكز (وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ) يامحمد اونلارى هلاك ايليندن صكره اونلارڭ يرلرينه و مسكنلرينه بز اوز يمز وارث اولدوق

۵۹) (وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى حَتّٰى يَبْعَثَ فِى اُمِّهَا رَسُولًا) يا محمد) سنڭ ربڭ الله تعالى قريه‌لرڭ و شهرلرڭ اهلنه عذاب كوندروب هلاك ايلين دكل تا اينكه او قريه‌لرڭ معظمنه (آنا سنه) پيغمبر كوندروبدر (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا) او پيغمبر كيدوب او قريه‌نڭ اهلنه بزيم آياتمزى اوخويوب حكملريمزى اونلاره بتوربر (وَمَا كُنَّا مُهْلِكِى الْقُرٰى اِلَّا وَاَهْلُهَا ظَالِمُونَ) او قريه‌لريكه اونلاره پيغمبر كيدوب اونلارى دعوت ايليه‌لر اگر او پيغمبره اطاعت ايتميه‌لر گنه اونلارڭ اهلنى هلاك ايتمزيك مگر اينكه اونلارڭ اهلى ظالم اولسونلار (ظالم اولماقلارى اونلارڭ هلاك اولماقلارينه سبب اولور آدلاريني مسلم قويوب صفت ظلمى اوزلرينه عادت و شعار قرار ويرنلر بو آية شريفه‌يه باخوب حيا ايتسونلر الله تعالى مشركلره ظالم اولميان وقتده عذاب كوندرميور پس شخص هر دينده هر مذهبده اولمش اولسه اونلاره عذاب اولماقڭ سببى ظلمدر بو كونكى كونده كرهٔ ارضڭ اكثرينده اسلام ملتنڭ عذابده اولماقلارى دكل مگر اوزلرينڭ ظالم اولماقلارندن ملت اسلام بو مطلبه درست فكر ويروب دقت ايتسونلر)

۶۰) (وَمَا اُوتِيتُمْ مِنْ شَىْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا)

هر بر شيئه الله تعالى سزه عطا بويوروبدر اونلار دنيا حياتنڭ متاعى و زينتيدر اونلاره مغرور اولميڭ هاموسى فانى اولان شيلردر (وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَاَبْقٰى اَفَلَا تَعْقِلُونَ) هر بر نعمتيكه آخرتده الله تعالى يانندهدر ياخشى و هميشه باقى قالان نعمت اودر او نعمتلرى طلب ايليڭ نه اينكه دنيا نعمتلرينى آيا عقل طريقه‌سيله رفتار ايليوب فكر ويرميورسكز بوكا كه دنيا نعمتى فانى اولوب باقى قالان دكلدر گرك دنيا نعمتلرينى الله تعالى امر ايدن مقامده و ملتڭ خير صلاحنده صرف ايتمك بر شيئيكه باقى قالان دكل اونى يقوب و رنه‌دن اوترى انبار ايتمك عاقللرڭ عملى دكلدر

۶۱) (اَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ) آيا او شخصيكه دنياده عمل خير اوندن صادر اولوب او عمل خيرينه كوره اوكا كوزل ثواب وعده‌سى ويرك و او وعده‌نى آخرتده ملاقات ايتمكى يقين اولسون (كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ) آيا بو شخص او شخص كميدركه حياة دنياده اوكا نعمت دنيا ويرمك سببنه اوكا لذت ويرك لذت دنيايه مشغول اولوب بزى فراموش ايدوب عاصى اولسون موت اونى درك ايليندن صكره قيامت كوننده جهنم اودينه حاضر اولنانلاردن اولسون البته بو ايكى شخص برابر اولمازلار

۶۲) (وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَاۤئِىَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ) اوكونيكه (قيامت كونى) الله تعالى مشركلرى چاغروب اونلاره دير اى مشركلر هانى منيم شريكلريم او شريكلريكه سز اونلارى مكا شريك اعتقاد ايدوب مندن اوترى اونلارى شريك قرار ويربردڭز هانى بوكونكى كونده او شريكلريڭ كتورڭ

۴۳) (قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ) اوشخصلريكه الله تعالى‌نڭ سوزى اونلاره عذاب ايتمك بارەسنده واجب اولوب (يعنى

وما عند الله خير و ابقى افلا
تعقلون ✡
۶۱) افمن وعدناه وعدا
حسنا فهو لاقيه كمن متعناه
متاع الحيوة الدنيا ثم هو يوم
القيامة من المحضرين ✡
۶۲) ويوم يناديهم فيقول
اين شركائى الذين كنتم
تزعمون ✡
۶۳) قال الذين حق عليهم
القول

رَبَّنَا هٰؤُلَآءِ الَّذِينَ اَغْوَيْنَا اَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّءْنَا اِلَيْكَ مَا كَانُوا اِيَّانَا يَعْبُدُونَ ۞

٦٤) وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَآءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَاَوُا الْعَذَابَ لَوْ اَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ۞

٦٥) وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا اَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ۞

٦٦) فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْاَنْبَآءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَآءَلُونَ ۞

ريسلر) (رَبَّنَا هٰؤُلَآءِ الَّذِينَ اَغْوَيْنَا) اى بزيم ربمز بو شخصلردركه بز اونلارى كمراه ايدوب ضلالته اونلارى واقع ايتديك) (اَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا) نجه كه بز اوز اختيارمزيله كمراه اولوب ضلالته واقع اولديق بزده اونلاره وسوسه ايدوب كمراهلق طرفنه دعوت ايتديك اونلارده اوز اختيارلريله كمراه اولوب ضلالته واقع اولديلار (تَبَرَّءْنَا اِلَيْكَ) اى بزيم ربمز اونلارى جبرا و قهرا حقدن اعراض ايدوب شركه ميل ايتمكه وادار ايتمديك بلكه اونلار اوزلرى كفر و شركى اختيار ايدوب ضلالتلرينده باقى قالديلار (مَا كَانُوا اِيَّانَا يَعْبُدُونَ) اونلار بزه عبادت ايتميورديلر بلكه اوز خواهش نفسلرينه عبادت ايديرديلر

٦٤) (وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَآءَكُمْ) قيامت كوننده ديلور مشركلره الله تعالى‌يه قرار ويرن شريكلركزى چاغرگ بو كونكى كونده كلوب سزى عذابدن خلاص ايتسونلر (فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ) اونلارده شريكلرى چاغريرلار شريكلر اونلاره جواب ويرمزلر (وَرَاَوُا الْعَذَابَ لَوْ اَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ) عذابى كوروب يقين ايدرلركه عذابه واقع اولاجاقلار او وقتده آرزو ايدرلر كاش برحيله طرفنه هدايت تابوب بلكه عذابى اوزلريندن دفع ايديديلر

٦٥) (وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا اَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ) قيامت كونى الله تعالى كافر و مشركلرى چاغروب اونلاره دير بزيم طرفمزدن كلوب سزى دعوت ايلين پيغمبرلره نه جواب ويرديگز

٦٦) (فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْاَنْبَآءُ يَوْمَئِذٍ) (كور شخصه كورونن شيئلر مخفى قالان كيمى) اونلارده هر بر عذر بهانه و دليل هامو سى قيامت كوننده مخفى قالوب هيچ بر جواب ويره بيلمزلر (فَهُمْ لَا يَتَسَآءَلُونَ) اوز آرالارينده‌ده برى بريلدن سؤال ايليه بيلمزلر (نجه كه مشكل امرلرده خلق برى بريله مشورت ايليوب سوال ايديرلر مشركلردن

٦٧) فَاَمَّا مَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسٰى اَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ۞

٦٨) وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ۞

٦٩) وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ۞

٧٠) وَهُوَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ

اوترى آخرتده بو امر ممكن اولماز بلكه برى بريلنگ مشورتيله بر جواب تابوب ويرملر

٦٧) (فَاَمَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا) اما مشركلردن او شخصكه توبه ايليوب شركدن قايدوب ايمان كتوروب ياخشى عمل ايليه (فَعَسٰى اَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ) او شخص اميد وار اولسونكه آخرت كوننده عذابدن نجات تاپانلاردن اولاجقدر

٦٨) (وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ) سنگ ربگ (يا محمد) هر بر شيئكه اوزى استيه اونى خلق ايدوب و هر بر امردن اوتريكه او شى استيه اوزى اختيار ايدير (مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ) خلقدن اوترى بوخدركه الله تعالى‌دن اوترى بر امر يا بر شى اختيار ايتسونلر (مثلا بيله ديسونلر الله تعالى فلان شيئى فلان جور خلق ايلسيدى ياخشى اولوردى يا فلان كسى فلان امردن اوترى اختيار ايلسيدى ياخشى اولوردى نجه كه مكه اهلى ديديلر ايمديكه الله تعالى پيغمبر گوندرير ابوطالبنگ يتيمى نه‌دن اوترى پيغمبر كوندرير مكه‌دن وليد ابن مغيره‌نى يا اينكه طايفدن (عروة ابن مسعودى) پيغمبر گوندريدى الله تعالى مشركلرگ جوابنده بو آيه‌نى يوبوردى (سُبْحَانَ اللّٰهِ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ) الله تعالى هر بر عيب ونقصاندن پاك و منزه‌در اوچادر الله‌تعالى او شيلردنكه الله تعالى يه شريك قرار ويريرلر

٦٩) (يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ) الله تعالى عالم‌در هر او شيئه‌كه رسول خدانگ عدا وتندن مشركلر اونى سينه‌لرينده گيزله‌ديرلر و هر او شيئه كه آشكار ايدوب ديورلر (بو لايق دكل پيغمبر اولماقه گرك فلان و فلان اوليدى) الله تعالى اونلارگ گيزله‌دن يا آشكار ايلين سوزلرينگ جزاسنى اونلاره ويره‌جكدر

٧٠) (وَهُوَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) يكانه الله تعالى‌در الوهيت‌منصبنه

لَهُ الْحَمْدُ فِى الْاُولٰى وَالْاٰخِرَةِ
وَلَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۞
۷۱) قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ
عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ
بِضِيَاۤءٍ اَفَلَا تَسْمَعُونَ ۞
۷۲) قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ
عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ
بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ اَفَلَا تُبْصِرُونَ
۞

مخصوص هیچ برنفر حق معبود و الوهیت منصبنه مخصوص اولان یوخدر مگر یکانه الله تعالی‌در (**لَهُ الْحَمْدُ فِى الْاُولٰى وَالْاٰخِرَةِ**) هم دنیاده و هم آخرتده حمد ثنا ایتمك الله‌تعالی‌یه مخصوصدر (**وَلَهُ الْحُكْمُ**) بنده‌لرینگ آراسنده حکم ایلیوب هر برشخصگ اوز عملینگ جزسنی ویرملكده الله تعالی‌یه مخصوصدر بو امرلرده هیچ برنفر اوگا شریك یوخدر (**وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ**) سز نوع بشر هاموگز اولندن صگره دوباره دیریلوب حسابدن اوتری الله تعالی طرفنه قایده‌جقگز

۷۱) (**قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ**) دیگلن مشرکلره (یا محمد) خبرو برگ مگا اگر الله تعالی سزه گیجه‌نی همیشه ایلیه قیامته کمی کیجه اولوب هیچ کوندوز اولمیه (**مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ بِضِيَاۤءٍ**) کیمدر الله تعالی‌دن باشقه بر الله‌ئیکه سزدن اوتری ایشیق کوتوروب گوندوز ایتسون تا اینکه امر معاشگزه مشغول اولاسگز (الله تعالی‌دن باشقه هیچ بر شخص بوگا قادر اولماز کیجه‌نی وگوندوزی قرار ویرن الله تعالی‌در (**اَفَلَا تَسْمَعُونَ**) آیا الله تعالی‌نگ سوزلرینی ایشیدوب درك ایدوب قبول ایتمزسگزمی ؟

۷۲) (**قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ**) دیگلن مشرکلره (یا محمد) اگر الله تعالی سزه گوندوزی همیشه ایلیوب قیامته کمی هیچ وقت کیجه اولمیه تا اینکه استراحته مشغول اولاسگز (**مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ**) کیمدر الله تعالی‌دن باشقه سزدن اوتری گیجه‌نی کتورسون تا اینکه استراحته مشغول اولاسگز (الله تعالی‌دن باشقه گیجه وکوندوزی کتورمکه هیچ کس قادر اولماز (**اَفَلَا تُبْصِرُونَ**) آیا یاخوب گورمیورسگز که گیجه‌ده ساکن اولوب راحت اولماق منفعتی واردر

۷۳) وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ
اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ۞
۷۴) وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ
اَيْنَ شُرَكَاۤئِىَ الَّذِينَ كُنْتُمْ
تَزْعُمُونَ ۞
۷۵) وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ
شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ
فَعَلِمُوا اَنَّ الْحَقَّ لِلّٰهِ وَضَلَّ
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۞
۷٦) اِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ
قَوْمِ مُوسٰى

(گیجه گوندوزی سزدن اوتری الله تعالی اوز فضل و رحمتندن قرار ویروب سزه نعمت عطا بویوروبدر گرك الله‌تعالی نعمتنه شاکر اولاسگز نه اینکه کافر اولوب الله تعالی نگ نعمتلرینی انکار ایلیه‌سگز

۷۳) (**وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ**) الله تعالی اوز فضل و رحمتدن سزدن اوتری گیجه‌نی وگوندوزی قرار ویردی (**لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ**) وگوندوزده الله‌تعالی‌نگ فضل و رحمتندن روزی طلب ایلیه‌سگز (**وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ**) و الله تعالی نگ ارادمسی اودرکه اوز اختیارگزیله اونگ گیجه وگوندوز نعمتنه شکر ایلیه‌سگز

۷۴) (**وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَاۤئِىَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ**) قیامت گوننده الله تعالی مشرکلری چاغروب دیور هانی منیم شریکلریم که سز اعتقاد ایلیوب مگا شریك قرار ویریردیگز

۷۵) (**وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا**) هر بر امتگ اوزلریندن اونلارگ عمللرینه قیامت گوننده اوز پیغمبرلرینی اونلاردن اوتری شاهد خارج ایدریك (**فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ**) اوندن صگره او پیغمبرگ امتنه دیوریك الله تعالی یه شریك قرار ویروب پیغمبره مخالف اولماق بارسنده دلیل و برهانگزی کتوریگ او وقتده پیغمبرلر اونلارگ مشرك اولماقلارینه شهادت ویروب او زلرینده دلیل کتورمکدن عاجز اولورلار (**فَعَلِمُوا اَنَّ الْحَقَّ لِلّٰهِ**) او وقتده مشرکلر بیلورلر که حق الله تعالی ایچون ایمش نه اینکه اونلارگ شیطانلریندن اوتری (**وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ**) و مشرکلردن یالان و باطل سوزلر یکه الله تعالی‌یه اسناد ویریردیلر قیامت گوننده ایتوب غایب اولار

۷٦) (**اِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسٰى**) در حقیقت فرعون

فبغی علیهم و آتیناه من
الکنوز ما ان مفاتحه لتنوء
بالعصبة أولی القوة اذقال له
قومه لا تفرح ان الله لا یحب
الفرحین ۞
٧٧) وابتغ فیما آتیك الله
الدار الآخرة ولا تنس نصیبك
من الدنیا و احسن کما احسن
الله الیك و لا تبغ الفساد فی
الارض

حدمتنده اولان (*) (قارون) آدلو شخص موسی قومی بنی اسرائیلدندی (فَبَغَى عَلَيْهِمْ) فرعون اونی بنی اسرائیله امیر قرار ویروب بنی اسرائیله ظلم ایلدی (وَ آتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ) قارونه خزینەلردن ویردیك او قدریکه اونگ خزانەسنده اولان قزل (آلتون) وکومشی کوتورمك اون نفردن اون بش نفره کمی قوتلو کشیلره آغر اولوردی (إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ) اوز قومی بنی اسرائیل قارونه دیدیلر مال دنیا و حکومته شاد اولما کل بویله امرلره شاد اولانلاری الله تعالی دوست دوتماز

٧٧) (وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ) (ای قارون) عمل خیر ایلیوب الله تعالی سگا عطا ایلین مال و دولتیله آخرت طلب ایتکلن بو مال دولتگ هاموسی فانی اولاجقدر (وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا) دنیادن آپاران نصیب وقسمتیگی یاد کن چخارمه کلن دنیادن احتیاج قدری طعام و لباس اوزیگه و اهل عیالیگه لازمدر اوندن آرتق لازم دگل مگر اینکه الله تعالی یولنده صرف ایدەسن (وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ) نجه که الله تعالی سگا احسان ایدوبدر سنده الله تعالی بندەلرینه احسان ایتکلن (وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ) یر یوزنده

(*) قید (قارون خزینەسنگ دارەسنده حددن آرتق عقل و عادتدن کنار سوزلر یازوبدلر اهل تفسیرگ یازماقیله الان دنیانگ بو ترقی وقتنده حکه تمام معدنیات بطن ارضدن علمگ قوەسیله ظهور و بروزه کلوبدر اگر سلاطین عظامگ و دنیا اهلنگ دولتی جمع اولنه که قارونگ دولتنه چاتماز حقیر اونلار یازان سوزلری یازمقدن بی معنا اولماقله گوره اعتراض ایتدیم بویله معلوم اولور کیم زمانلارده اولان علما وکتاب یازانلار قزل گومشگ و جواهراتگ نه اولدوغه و حقیقته عالم اولمیوبلار گویا اونلارگ نظرینده بر کوپراق کمی شیئی اولوب گوروب انباره دولدورماسان اگر بویله اولسیدی بو مطالب قارونه مخصوص اولمیوب هر بر شخص و یازانلارده اوزیندن اوتری مال دولت جمع ایلیه بیلوردیلر (حاصل) قارون اوز زماننده بر مالدار شخصیمش بر طرفدن ماله طرف دیگردن فرعون طرفدن حکومته شاد اولوب بنی اسرائیله اذیت ویریردی)

فساد ایلیوب خلقه ظلم ایتمکی طالب اولما کل (إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ) در حقیقت الله تعالی فساد ایلیلری دوست دوتماز

٧٨) (قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي) قارون دیدی بومالیکه منیم ولریمدر منیم رایمده و ظنمده بودرکه بونلار مگا اوز علممه گوره ویریلوبدر تجارت و آلش ویریش علمنه آرتق منیم مهارتم اولماق جهتنه بوماللری من تحصیل ایتمشم (أَوَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا) (الله تعالی قارونگ جوابنده بویوریر) قارون ادعا ایلیور دیکه منیم علمم واردر او علممگ سببنه بو مال دولتی تحصیل ایتمیشم آیا اونگ علملرینگ جملەسنده بو علم یوخیدیکه الله تعالی اوندن قاباق کیچن قرنلردن قوتلری اوندن آرتق و مال دنیالری اوندن چوخ اولان شخصلری هلاك ایلیوبدر بو علمی اولان حالده کرك الله تعالیىه شاکر اولیدی نه اینکه مال دنیاسنه مغرور اولوب خلقه ظلم ایلیوب الله تعالیىه کافر اولسون (وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ) الله تعالی قارون کمی گناه کارلرگ گناهنه عالمدر گناهنی سوال ایتمکه احتیاجی یوخدر و اونلاره عذاب ایتمکه قادردر

٧٩) (فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ) قارون اوزینه زینتی تمام ایلیوب قزل و جواهراتیله اوزینی آراسته ایدوب قومی بنی بنی اسرائیلگ آراسنه خارج اولدی همینکه بنی اسرائیل اونی او حالتیله کوردیلر هاموسی مبهوت قالدیلار (قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا) بنی اسرائیل جماعتندن دنیا حیاتنی اراده ایلین شخصلر دیدیلر (يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ) ای کاش بزدن او تریده اولیدی او مال دولتگ مثلیکه قارونه ویریلوبدر (إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ) در حقیقت قارون دنیاده بیوك نصیب و دولت صاحبیدر

٨٠) (وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ) الله تعالیىه معرفت بتوروب

ان الله لا یحب المفسدین ۞
٧٨) قال انما اوتیته علی
علم عندی اولم یعلم ان الله
قد اهلك من قبله من القرون
من هو اشد منه قوة و اکثر
جمعا و لا یسئل عن ذنوبهم
المجرمون ۞
٧٩) فخرج علی قومه فی
زینته قال الذین یریدون
الحیوة الدنیا یالیت لنا مثل
ما اوتی قارون انه لذو
حظ عظیم ۞
٨٠) و قال الذین اوتوا
العلم

وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلَقّٰيهَا اِلَّا الصَّابِرُونَ ۞

٨١) فَخَسَفْنَا بِهٖ وَبِدَارِهِ الْاَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ ۞

٨٢) وَاَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْاَمْسِ يَقُولُونَ وَيْ كَاَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَيَقْدِرُ لَوْلَا اَنْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا

موحد اولوب علم صاحبی اولان شخصلر اونلارگ جوابنده دیدیلر (وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا) ای وای اولسون سزه بویله سوزلری دانشماقدن کنار اولگ قارونگ دولتی سزی مغرور ایتمسون الله تعالی‌نگ آخرتده ویرن ثوابی او شخصلردن اوتریکه الله تعالی‌یه ایمان کتوروب موحد اولوب عمل صالح ایلسونلر قارون دولتندن یاخشیدر (وَلَا يُلَقّٰيهَا اِلَّا الصَّابِرُونَ) صالح عمللرگ ثواب اجرینی ملاقات ایتمز مگر الله تعالی‌نگ عبادتنه و معصیتگ ترکنه صبر ایلین شخصلر

٨١) (فَخَسَفْنَا بِهٖ وَبِدَارِهِ الْاَرْضَ) قارونگ طغیانی نهایت مرتبه‌یه یتشندن صگره اونگ اوزینی و ایوینی خزینه‌سنی یره غرق ایتدیك هیچ بر آثاری اوندن باقی قالمادی (نیجه‌که زلزله اولان زماننده شدت زلزله‌دن یر منشق اولوب بعضی قریه‌لر و شهرلر یره غرق اولور قارونگده کیفیتی بو قسم اولدی (فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) قاروندن اوتری بر جماعتیکه الله تعالی‌دن باشقه بر جماعت اولمادیکه اوگا کومك اولوب الله تعالی عذابندن اونی نجات ویرسونلر (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ) اوزیده قوت وقدرت صاحبی اولوب اوزیندن اوتری انتقام چکوب عذابدن اوزینی خلاص ایلیلردن دگلیدی

٨٢) (وَاَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْاَمْسِ يَقُولُونَ) دونکی کون قارونگ مکان مرتبه‌سنی دولتنی طلب ایلیوب آرزو ایلینلر قارون هلاك اولاندن صگره دولانوب دیدیلر (وَيْ كَاَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَيَقْدِرُ) ای وای بز بیلمه‌مشوك بویله معلوم اولورکه الله تعالی بندلریندن هر بر شخصه‌که ایسته روزینی بسط ویروب آچار و هر بر شخصه‌که ایسته تنك دوتار (لَوْلَا اَنْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا) اگر الله تعالی‌نگ بزه منتی اولمیوب رحم ایتمیدی بزیده (قارون

وَيْكَاَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ۞

٨٣) تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ۞

٨٤) مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

٨٥) اِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لَرَادُّكَ اِلٰى مَعَادٍ

کیمی) یره غرق ایدردی (بو آیهٔ شریفه دلالت ایدیرکه زلزله اولوب قارون اوزی و عمارتی یره غرق اولوب سایر بنی اسرائیل نجات تابوبلار (وَيْكَاَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ) ای وای بز بیلمه‌مشوك بویله معلوم اولورکه کافرلر عذابدن نجات تاپمیه‌جاقلار

٨٣) (تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًا) (بو آیهٔ شریفه تصدیقدر بنی اسرائیلگ او سوزلرینی‌که دیدیلر کافرلر نجات تاپمیه‌جاقلار آیه‌نگ، معناسی بیله‌در) بو آخرت ایوی‌که ذکر اولنور (یعنی جنت) اونی قرار ویروب حاضر ایده‌ریك او شخصلردن اوتریکه یریوزنده اوجالق و فساد ارامه ایتمه‌سونلر (وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ) قیامت کوننده آخر امرگ یاخشی اولماقی متقیلردن اوتریدر (علی علیه‌السلام) بیوردیلار هر بر کشیکه خوشلانه اونگ نعلینگ باغی رفیقینگ نعلیننگ باغندن یاخشی‌راق اولسون اوکشی بو آیه‌نگ تحتنه داخلدر (یعنی اوکشی اوجالق و فساد ایستیلردن اولوب آخرت ایوینه (جنته) داخل اولماقه لایق دگلدر امامگ بوکلامنه دقت ایتمك لازمدر)

٨٤) (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ) هر بر شخصیکه قیامت کوننده الله تعالی حضورینه بر عمل خیر کتوره (فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا) او شخصدن اوتری الله تعالی یانندن اونگ عملندن یاخشی اجر و ثواب واردر (وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ) و هر بر شخصیکه قیامت کوننده الله تعالی حضورینه بر عمل شر کتوره (فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) شر و گناه عمل ایلینلره جزا ویریلمز مگر او عملگ مثلیکه اونی عمله کتوروبلر (الله تعالی‌نگ فضل و کرامتندندرکه گناه عملنه اونگ مثلنی جزا ویریرلر اما ثواب عملنه اون‌دن دوتوب تاپیدی یوزه کیمی جزا ویریر)

٨٥) (اِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لَرَادُّكَ اِلٰى مَعَادٍ) یامحمد

قل ربی اعلم و من جاء
بالهدی و من هو فی ضلال
مبین ۞
٨٦) و ما کنت ترجوا ان
یلقی الیک الکتاب الا رحمة
من ربک فلا تکونن ظهیرا
للکافرین ۞
٨٧) و لا یصدنک عن ایات
الله بعد اذ انزلت الیک وادع
الی ربک و لا تکونن من
المشرکین ۞
٨٨) ولا تدع مع الله الها اخر

در حقیقت او الله تعالی شیکه قرانگ اوخویوب عمل ایتمکنی و خلقه اونگ احکاملرنگ تبلیغ ایتمکنی واجب ایدوبدر قریش سنی بو مکەدن چقاروب قوواندن صکره او الله تعالی سنی قایتاروب همین ولایت داخل ایدەجکدر بو بر وعدەدر الله تعالی پیغمبرینه و بر بر یعنی مکه اهلی سگا غالب اولوب سنی مکەدن خارج ایلیدن صکره الله تعالی کنه سنی دوباره بو مکەیه قایتاره جقدر الله تعالی نگ وعدەسی دوغرو اولوب (٨) نجی ایلده هجرتدن رسول خدا گیدوب مکەنی فتح ایلیوب وطن اصلیسنه داخل اولدی رسول خدانگ حق و دوغرو اولماقنه بو بر دلیلدر (**قل ربی اعلم من جاء بالهدی**) دیگل مشرکلره (یا محمد) منیم ربیم الله تعالی عالمدر او شخصه که الله تعالی طرفندن هدایت کتوروب (**و من هو فی ضلال مبین**) و او شخصه که آشکار اولان ضلالتده کفر وشرکده قالوبدر (یعنی سز مشرکلره)

٨٦) (**و ما کنت ترجوا ان یلقی الیک الکتاب الا رحمة من ربک**) یا محمد) سنده بو امید یوخدر که سگا الله تعالی طرفندن کتاب (قران) القا اولنوب نازل اولسون لکن الله تعالی اوز فضل و رحمتندن بو قرانی سگا نازل ایتدی (**فلا تکونن ظهیرا للکافرین**) البته سن کافر و مشرکلره کومك اولما کلن

٨٧) (**و لا یصدنک عن ایات الله بعد اذ انزلت الیک**) الله تعالی نگ آیاتی قرآن شریف سگا نازل اولاندن صکره بو مشرکلر سنی قرآننگ احکامنه عمل ایتمکدن ساخلاماسونلار (**و ادع الی ربک و لا تکونن من المشرکین**) یا محمد) مشرکلری چاغروب اوز ربگ الله تعالی طرفنه دعوت ایتکل سن اورگ البته مشرکلردن اولما کلن

٨٨) (**و لا تدع مع الله الها اخر**) الله تعالی ایله معا برعلاحده معبود چاغروب عبادت ایلیوب الله تعالی یه شریك قرار ویرمه کلن

لا اله الا هو کل شیئ هالك
الا وجهه له الحکم و الیه
ترجعون ۞

(**لا اله الا هو**) هیچ بر نفر حق اولان معبود یوخدر مگر یگانه اولان الله تعالی (**کل شیئ هالك الا وجهه**) هر بر شیئی هلاك اولوب فانی اولاندر مگر ذات پاك مقدس خالق کل موجودات کە اوذات پاکه فنا و زوال یول تاپمیوب ازلی و ابدیدر (**له الحکم**) قیامت کوننده خلق آراسنده حق وعدالت اوزره حکم ایتمك اوندن اوتری واوگا مخصوصدر (**و الیه ترجعون**) هامو گز قیامت کوننده الله تعالی طرفنه قایدەجقسگز واوگوندە عمللرگزه کوره سزه جزا ویرەجکدر (بو آیەلر اگرچه رسول خدایه خطابدر اما ایمن گتورنلری ایمانلرنده ثابت ایلیوب اونلارگ دین اسلامده پایدار اولماقلاری مقصوددر و الا نجه تصور اولنار بر شخصیکه خلقی شرك و ضلالتدن توحید و هدایت طرفنه دعوت ایلیه او شخصدن کافرلره کومك و یا شرك طرفنه بر میل ظاهر اولسون)

حمد اولسون (قصص) سورەسنگ تفسیری تمام اولدی. رسول خدا بویوردیلار هر بر شخصیکه قصص سورەسنی اوخویه قیامت کوننده اوندن اوتری شهادت ویریلور که بو شخص بو سورەنگ آخرنده واقع اولان آیەنی تصدیق ایتمکده صادقیدی (نه گوزل عالی اولان مضمونلره و حکمت آمیز کلاملره شامل اولان سورەدر ای خوشا فطانتلو وزکاوتلو کیمەلرگ حالنه که بوسورۀ مبارکەنگ آیات بیناتنده تدبر و تفکر ایلیوب اونگ حکمت و موعظەلریندن فایده بردار اولسونلار وای اوکیمەلرگ حالنه که بوسورۀ مبارکەنگ بلکه جمیع قرآننگ آیات بیناتنی اینکی چانەسنگ آراسنه سالوب طعام مضغ ایدن کمی کلمات و حروفنی سندیربراما اونلارده مندرج اولان فواید دنیا و آخرتدن هیچ بر وجهیله مطلع اولمیوب اوزلرینی (کمثل الحمار) آیەسنگ تحتنه داخل ایلسونلر قران شریفنگ احکام و مواعظنگ ملت اسلام آراسندن ترك اولونماقی ملت اسلامی کون بوگنجه بە گون فلاکت و ذلت حالنه سالوبدر کرك ملت اسلام تازەدن اوزلریندن اوتری

برشعور و بربصیرت تحصیل ایلیوب زمانه‌نگ رفتاریه درست
فکر ویرسونلر و قران شریفنگ احکام مقینه‌سندن خارج اولما
قی اوزلرینه و ملتلرینه بیوك برضرر بیلوب و عمل
ایتمک فایده‌سنی درك ایلسونلر (تدبر و تفکر یا اخی فی
ما قلت و لا تکن من الغافلین ان الله لایحب الغافلین)

عنکبوت سوره سیدر مکه‌ده نازل اولوب

(٦٩) آیه (٩٨٠) کلمه (٤١٦٥) حرفدر

(١) بسم الله الرحمن الرحیم

٢) (الٓمٓ) بو سورهٔ مبارکه‌نگ آدیدر

٣) (اَحَسِبَ النَّاسُ اَنْ یُتْرَکُوا اَنْ یَقُولُوا اٰمَنَّا وَهُمْ لَایُفْتَنُونَ) خالقدن او شخصلریکه
دین اسلامه داخل اولوب قرانه ایمان کتورملر
یا بویله گمان ایدیرلر همینکه دیللر ینده دیدیلر برایمان
کتوردیک او نلار ترك اولنوب اوز حالتلر ینده باقی قالا
جقدرلر سوزلرننگ دوغریلغنده و ایمانلارنده او نلار
امتحان اولونمیه جاقلار بلکه الله تعالی او نلاری انواع واقسام
بلایه و مصیبتلره دوچار اولماقیله امتحان ایده‌جکدر
تا اینکه دین اسلامده صادق کاذبدن مخلص مرا
ئی دن راسخ غیر راسخدن آیرالانوب ممتاز او
لسون (بو آیهٔ شریفه نیچه نفرگت حقده نازل
اولوبدر که مکه‌ده دین اسلامه داخل اولاندن صگره
مشرکلر اونلاره اذیت ایدیردیلر او جمله دن
او نلاردن عمار ابن یاسرایدی)

٤) (وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِینَ مِنْ قَبْلِهِمْ)

٢) الٓمٓ ۞

٣) اَحَسِبَ النَّاسُ اَنْ یُتْرَکُوا اَنْ یَقُولُوا اٰمَنَّا وَهُمْ لَا یُفْتَنُونَ ۞

٤) وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِینَ مِنْ قَبْلِهِمْ

فلیعلمن الله الذین صدقوا و لیعلمن الکاذبین ☼

٥) ام حسب الذین یعملون السیئات ان یسبقونا ساء مایحکمون ☼

٦) من کان یرجو لقاء الله فان اجل الله لآت و هو السمیع العلیم ☼

٧) و من جاهد فانما یجاهد لنفسه

حقیقتا اونلاردن قباق کیچن انبیالرگ اورلرینی وقوملرینی (دین اسلامه داخل اولانلار کمی) امتحان ایتدیك (**فَلَیَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذینَ صَدَقُوا**) تا اینکه او امتحانگ سببنه الله تعالی نگ علمی سوزلرینده و اعتقادلرینده دوغرو و صادق اولان شخصلره علاقه دوتسن (**وَلَیَعْلَمَنَّ الْكَاذِبینَ**) وکنه الله تعالی نگ علمی اونلارگ یالانچیلارینگ سوزلرینده و اعتقادلرینده یالانچی اولماقلرینه علاقه دوتسون

٥) (**اَمْ حَسِبَ الَّذینَ یَعْمَلُونَ السَّیِّئَاتِ اَنْ یَسْبِقُونَا**) او شخصلریکه شر و گناه عمللرینی ایلیوب بزه شریك قرار ویریرلر آیا بیله گمان ایدیرلر که بزدن قباق دوشوب قوته گیدوب بزیم عذابمزاونلاره ملحق اولمیه‌جقدر (**سَاءَ مَا یَحْكُمُونَ**) گناه کارلر اوز گمانلریله بیله حکم ایدیرلر نه یمان حکمدر بو ایلدیکلری حکملر ایله الله‌تعالی‌نی عاجزفرض ایدوب بیله حکم ایلیورلر

٦) (**مَنْ كَانَ یَرْجُو لِقَاءَ اللّٰهِ**) هر بر شخصیکه قیامت گوننده الله تعالی نگ فضل وکرامتنی ملاقات ایتمکی‌امید دوته (**فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ لَآتٍ**) در حقیقت الله تعالی اونگ اوتری قرار ویرن وقت معین یتشوب اونی موت دوته‌جقدر پس گرك او شخص تعجیل ایدوب موت اونی دوتماقدن قباق عمل صالح ایتسون تا اینکه امید دوتدوقی الله‌تعالی‌نگ فضل وکرامتنی اوزندن اوتری حاصل ایتسون (**وَهُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ**) الله تعالی بنده‌لرینگ هر بر سوزلرینی ایشیدوب اونلارگ عمللرینه عالمدر و هیچ بر شی اوگا مخفی قالان دگلدر بربیله الله تعالی‌دن خوف ایدوب عمل صالح ایتمك سزاوار دگلمی ؟

٧) (**وَمَنْ جَاهَدَ فَاِنَّمَا یُجَاهِدُ لِنَفْسِه**) هر بر شخصیکه (نفس) اماره‌سی خواهش ایلین شیئی مانع اولماقده مانع اولان شیی خواهش ایدوب عمل ایتمکده اوز نفسیله جهاد ایلیه در حقیقت او شخص اوز نفسنگ منفعتنه جهاد ایدوبدر (چونکه نفسگ خواهشنگ خلافنی

ان الله لغنی عن العالمین ☼

٨) و الذین امنوا وعملوا الصالحات لنکفرن عنهم سیئاتهم و لنجزینهم احسن الذی کانوا یعملون ☼

٩) و وصینا الانسان بوالدیه حسنا و ان جاهداك لتشرك بی ما لیس لك به علم فلا تطعهما الی مرجعکم فانبئکم بما کنتم تعملون ☼

١٠) و الذین امنوا و عملوا الصالحات لندخلنهم فی الصالحین ☼

و الله تعالی امرلرینی عمله کتورمکگ فایده‌سی هر بر شخصگ اوز نفسنه راجعدر (**اِنَّ اللّٰهَ لَغَنِیٌّ عَنِ الْعَالَمینَ**) در حقیقت الله تعالی جمیع عالملردن بی احتیاجدر الله تعالی‌نگ امر و نهیی بنده‌لرینه رحم ایلیوب اونلاره منفعت و برمکدن اوتریدر

٨) (**وَالَّذینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ**) او شخصلریکه ایمان کتوروب عمل صالح ایلیه‌لر (**لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَیِّئَاتِهِمْ**) اونلارگ وعمل صالحلرینه گوره اونلاردن گناهلرینی ساقط ایلیوب باطل ایدریك (**وَلَنَجْزِیَنَّهُمْ اَحْسَنَ الَّذی كَانُوا یَعْمَلُونَ**) البته عمللرینگ جزاسنگ یاخشی وگوزل راقنی اونلاره جزا ویریریك

٩) (**وَوَصَّیْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَیْهِ حُسْنًا**) یا محمد انسانه وصیت ایتدیك (یعنی‌حکم ایلیوب امر ایتدیك) که آتا و آناسنه یاخشیلق ایلیوب یاخشی وجهیله اونلاریله رفتار ایلسون سز انسان طایفه‌سی هر بر امرده گرك آتا و آنا گزه اطاعت ایلیه‌سگز مگر الله تعالی‌یه شریك قرار ویرمکده آتا و آنایه اطاعت ایتمك جایز دگلدر (**وَاِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بی مَا لَیْسَ لَكَ بِه عِلْمٌ**) اگر آتا آنا سنیله جهاد ایلیه‌لر تا اینکه مگا شریك قرار ویرسن او شیئیکه سنگ او شیئنگ مگا شریك اولماقنه علمگ یوخدر یعنی هیچ بر شیی مگا شریك اولماقه لایق و سزاوار دگلدر (**فَلَا تُطِعْهُمَا**) بویله وقتده آتا آناگه اطاعت ایتمه گل الله تعالی‌یه شریك قرار ویرمکده آتا آنایه اطاعت ایتمك اولماز (**اِلَیَّ مَرْجِعُكُمْ**) هاموگزگ قایده‌جقی منیم طرفمه‌در مندن خوف ایدوب مگا شریك قرار ویرمیگ (**فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ**) او وقتده ایلدیگگز عمللری سزه خبر ویروب و او عمللرگزگ جزاسنی سزه یتورورم

١٠) (**وَالَّذینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ**) او شخصلریکه ایمان کتوروب عمل صالح ایلیه‌لر (**لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِی الصَّالِحینَ**) البته اونلاری

١١) وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ
اٰمَنَّا بِاللّٰهِ فَاِذَا اُوذِىَ فِى اللّٰهِ
جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِ
وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ اِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ اَوَلَيْسَ اللّٰهُ
بِاَعْلَمَ بِمَا فِى صُدُورِ الْعَالَمِينَ ۞
١٢)وَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ۞
١٣) وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا

صالح شخصلرگ جملەسنه و قطاريه داخل ايدريك

١١) (**وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ**) خلقدن بعضى شخصلر واردر كه بز الله تعالى‌يه ايمان كتوردیك (**فَاِذَا اُوذِىَ فِى اللّٰهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِ**) هميشكه اوزيندن باشقه ايمانه داخل اولميان مشركلر اوگا اذيت ايلديلر خلقگ عذابنى الله تعالى عذابى كيمى قرار ويرر (يعنى‌نجه‌كه مؤمن شخص اللّٰه‌تعالى عذابنگ خوفندن هيچ‌وقت دينندن قايدوب كافر اولماز بلكه اللّٰه‌تعالى عذابنگ خوفى‌او نلارى كفردن ايمان طرفه قايتارادر هايله بعضى ايمانه داخل اولان‌سست راى شخصلر هميشكه خلق اونلاره اذيت ويروب عذاب ايلديلر او عذابگ خوفندن ايماندن قايدوب كفره داخل اولورلار) (**وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ اِنَّا مَعَكُمْ**) يا محمد) اكر سنگ ربگ الله تعالى‌دن بر فتح و دولت مسلمانلاره يوز ويره او وقتده دينلريندن قايدن منافقلر سزه ديورلر بز سزه تابع اولوب ديمردن قايدمامشوق بزه‌ده بر حصه غنيمتدن ويرگ (**اَوَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِمَا فِى صُدُورِ الْعَالَمِينَ**) آيا الله تعالى عالملرده‌كى مخلوقگ سينه‌لرينده اولان سوزلره و سرلره خلقدن عالم‌راق دكلدر مى الله تعالى عالمدر منافقلر بو سوزى يالان ديرلر تا اينكه جهاد وقتنده اونلاره غنيمقدن بر حصه ويرمسگر (بو سوره مكه‌ده نازل اولوبدر بو آيه‌ده اللّٰه‌تعالى رسول‌خدا مدينه‌يه هجرت ايلدن صكره اوراده كى منافقلرگ احوالنى خبر ويرير بو خبرگ دوغرو اولماقى رسول خدانگ حق و صادق اولماقنه بر دليلدر)

١٢) (**وَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا**) البته الله تعالى دوغرو لقيلن ايمان كتورن شخصلره عالمدر (**وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ**) و البته الله تعالى منافق شخصلرده عالمدركه نه جور يالان سوزلر ديورلر

١٣) (**وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا**) وكافر شخصلر ايمان كتورن شخصلره ديديلركلگ دين اسلامدن قايدوب

زبيم يولمزه وديمزه تابع اولگ (**وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ**) قيامت ، حشر ،وثواب‌عذاب نجه‌كه (محمد) ديور هيچ برشى يوخدر اكر اولسه بز سزگ خطا وگناهلرگزى اوز اوزمزه (٭) قبول ايدريك (بو سوزى مكه‌ده قريش جماعتنگ بيوكلرى رسول خدايه ايمان كتورنلره ديورديلر) اللّٰه‌تعالى اونلارگ جوابنده بويوريرر) (**وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ**) يوخ اونلار اوزگه شخصلرگ گناهلريندن هيچ‌برشى اوزلريله كوتوره بيلمزلر (**اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ**) در حقيقت اونلار بو سوزلرينده البته يالانجى‌درلر

١٤) (**وَلَيَحْمِلُنَّ اَثْقَالَهُمْ**) بو سوزلرى مؤمنلره دين مشرك شخصلر اوز گناه يوكلرينى قيامت گوننده حامل اولوب چكرلر (**وَاَثْقَالًا مَعَ اَثْقَالِهِمْ**) ومؤمنلرگ گناهلرينه ضامن اولماقدن باشقه برده او شخصلريكه اونلارگ ضلالتده قالماقلارينه سبب اولوبلار اونلارگ ضلالته سبب اولماق گناهنى ده اوز گناهلريله

وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ وَمَا هُمْ
بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ
شَيْءٍ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ۞
١٤)وَلَيَحْمِلُنَّ اَثْقَالَهُمْ وَاَثْقَالًا
مَعَ اَثْقَالِهِمْ

(٭) قيد (نجه كه مشركلرگ باشلارى مؤمنلره ديورديلر كليگ بزيم دينمزه قايتگ اگر اولده برگناه اولمش اولسه بز اوگا ضامن اوللوق هايله بزيم زمانلارده اسلامه رئيس اولمق آديني اوزلرينه باغليانلارى گوريرمن بر شخص ديگر بر بيوك امره گناهه مباشر اولانده ديورمن اوامرى عمله كتوركل اگر اولده برگناه اولمش اولسه اوگناه منيم بوينيمه اولسون يعنى اگر اولده گناه اولسه من اوگناهى قيامت گوننده سنگ گوتوروب سگا اذيت وارد اولماقدن مانع اولارم بويله شخصلردر مسلمانلاردن عوام ضعيف الراى اولانلارى قريفته ايدوب مغرور ايدن والهذا عوام جماعتى گوريرمن بر عالم يا بر شيخك حضور يه گيدوب اونيله بش كلمه ملاحه‌دن صكره ديور قيامت گوننده سزگ شفاعتيگزه اميدواريق او بيچار اره اوزلرينه مغرور اولوب بويله سوزلردن محظوظ اولورلار دخى عوام جماعت خيال ايتميورلر كه اونلار نجى وله امرك صاحبيدرلر كه اونلاردن اميد شفاعت دوتلسون بر شخص حشو ه (مجبره) علماسندن حاجتلريلى منصور خليفه عباسى حضورينه عرض ايدوب حاجتلرى روا اولاندن صكره ديدى يا امير المومنين بر بيوك حاجتم قالدى منصور ديدى او حاجت ندر ديدى اوصنك قيامت گوننده بزدن اوترى شفاعت ايتسگدر (عمرو بن عبيد) زاهد او مجلسده حاضرايدى بوزينى منصوره دوتوب ديدى بو جماعتدن كنار اولوب اونلارك سوزلرينه مغرور اولماكلى اونلارلار چولده يول كسيللر اما بونلار اماكلك خاطر جمع‌اولان يرلرده يول كسندرلر) امان بو يول كسنلردن ملت اسلامى بو حاله سالان بو يول كسنلر دكلمى

وَلَيُسْئَلُنَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۞
١٥) وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ۞
١٦) فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ ۞

معا حامل اولوب چکرلر (**وَلَيُسْئَلُنَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ**) و البته کافرلر الله تعالی‌یه افترا ایلین سوزلردن قیامت کوننده سؤال اولناجقلار

١٥) (**وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ**) (بوندن صکره الله تعالی پیغمبری (محمد صلوات الله علیه)ه تسلی ویرمکدن اوتری بعضی پیغمبرلرگ قصه‌لرنی ذکر ایدیر بویوریر (حقیقتا بز نوحی اوز قومنه پیغمبر کوندردیك (بو آیهٔ شریفه‌دن ظاهر اولان بودرکه نوح اوز قومی و جماعتندن باشقه بر علاحده جماعته مبعوث و دعوت ایتمکه مامور اولمیوبمش (نجه که جناب ابراهیم و جناب محمد صلوات الله علیهما مبعوث اولدیلار نجه برده قرآن شریفگ آیه‌لری که هر بری اوز برنده بیان اولنوبدر بو مطلبه دلالت ایلیدر بنا برایں طوفان نوح کرك همان سرزمینده اولوب و همان قوم نوح هلاك اولسون اهل تفسیر و یا اهل تاریخ یازان سوزلرکه جمیع دنیانی سو دوتوب کرهٔ ارضده اولان مخلوق هاموسی غرق اولوب هلاك اولدیلار بی ماخذ و مخالف قرآن سوزلردر) (**فَلَبِثَ فِيهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا**) نوح اوز قومنگ آراسنده مین ایللن الی ایل اکسوك مکث و توقف ایدوب اونلاری دعوت ایتدی اوقدر زمانده برآز جماعت اوگا ایمان کتوردیلر (کمیه سوار اولان زمانده نوحگ اوغلانلاری و اوگا ایمان کتورنلر هاموسی (٨٠) سکسن نفریدیلر) (**فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ**) نوحگ قومی ایمان کتورمیوب مشرك اولوب ظالم اولدوقلاری حالده طوفان اونلاری دوتوب هلاك اولدیلار

١٦) (**فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَصْحَابَ السَّفِينَةِ**) نوحی و کمیده اولانلاری طوفاندن نجات ویردیك (**وَجَعَلْنَاهَا اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ**) او کمینی

١٧) وَاِبْرٰهِيمَ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۞
١٨) اِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ اِفْكًا اِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۞
١٩) وَاِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ اُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

و اونده اولان شخصلرگ نجات تاپماقلارینی عالملردن اوتری بزم توحید و قدرتمزه بر دلیل و برهان قرار ویردیك

١٧) (**وَاِبْرٰهِيمَ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ**) (یامحمد) یادگه کتورگلن ابراهیمی زمانیکه دیدی قومنه فقط الله تعالی‌یه عبادت و اطاعت ایلیوب اوندن خوف ایلیگ (**ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ**) اگر سزده او علم و ادراك که خیر و شری تاپوب تمیز ویرسگز سزگ بو عبادت ایتمکگز الله تعالی‌یه و اوندن خوف ایتمکگز سزدن اوتری یاخشی و فایده ویرندر

١٨) (**اِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًا**) در حقیقت سز الله تعالی‌دن باشقه الکزگ صنعتی اولان بتلره عبادت ایلیورسگز (عاقل‌دن بویله عمل صادر اولماز) (**وَتَخْلُقُونَ اِفْكًا**) اوزگریالان شی قایروب الله دیورسگز (**اِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا**) در حقیقت او شیلریکه الله تعالی دن باشقه اونلاره عبادت ایدیرسگز اونلار سزه الله تعالی یانده روزی ویرمکه قادر دگلدرلر بلکه روزی ویرن الله تعالی‌در (**فَابْتَغُوا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ**) روزینی الله تعالی یانده طلب ایلیوب ایستیگ چونکه روزی ویرمکه قادر اولان الله تعالی‌در (**وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ**) سزگ قایده‌جاقگز الله تعالی طرفنه اولماقدن اوتری اوگا عبادت ایلیوب موحد اولگ و نعمت صاحبی اولوب روزی ویرمك جهتله اوگا شاکر اولگ

١٩) (**وَاِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ اُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ**) (بو آیه و بوندن بویله گلن آیه‌لر هاموسی ابراهیمگ کلامی‌در) ای جماعت اگر سز منی تکذیب ایلیه‌سگز مگا هیچ بر ضرر یوخدر حقیقتا سزدن قباق کیچن امتلرده (نوح ادریس شیث گ قوملری) پیغمبرلرینی تکذیب ایتدیلر (**وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ**) پیغمبره هیچ

۲۰) اَوَلَمْ یَرَوْا کَیْفَ یُبْدِئُ
اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ یُعیدُهُ اِنَّ ذٰلِكَ
عَلَی اللّٰهِ یَسیرٌ ✿
۲۱) قُلْ سیرُوا فِی الْاَرْضِ
فَانْظُرُوا کَیْفَ بَدَءَ الْخَلْقَ
ثُمَّ اللّٰهُ یُنْشِئُ النَّشْاَةَ الْاٰخِرَةَ
اِنَّ اللّٰهَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ ✿
۲۲) یُعَذِّبُ مَنْ یَشاءُ وَیَرْ
حَمُ مَنْ یَشاءُ وَاِلَیْهِ تُقْلَبُونَ
وَما اَنْتُمْ بِمُعْجِزینَ فِی الْاَرْضِ

بر شی بوخدر مگر ظاهر او آشکار الله تعالی‌نگ حکملرینی خلقه یتورمك بوندن باشقه خلقگ هامو امرلری الله تعالی نگ اختیار ندەدر

۲۰) (اَوَلَمْ یَرَوْا کَیْفَ یُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ یُعیدُهُ) آیا باخوب گورمیور خلق (یعنی سز و سزدن باشقه هامو انسان طا یفەسی) بونیکه الله تعالی اوز قدرتیله خلقی اول امردە نجه وجودە گتوریر همینکه اول امردە وجودە گتورمگه الله تعالی قادر اولدی اولندن صگرەدە دوبارە دیریلدمگه قادر اولاجقدر (اِنَّ ذٰلِكَ عَلَی اللّٰهِ یَسیرٌ) در حقیقت بو دوبارە دیریلدوب خلقی محشرە گتورمك الله تعالی‌یە چوخ سهل و آساندر

۲۱) (قُلْ سیرُوا فِی الْاَرْضِ فَانْظُرُوا کَیْفَ بَدَءَ الْخَلْقَ) (الله تعالی بویوربر بزدیك ابراهیمە) ای ابراهیم دیگلی خلقه اگر اوز وجودگزی خلق ایتمکدن عبرت کوتورمیورسگز برجیر یوزندە سیر ایدوب سفرە چخوب اوزگه شخصلرگ آثارینه و دیارینه باخوب گورگ الله تعالی خلقی اول امردە نجه وجودە گتورومسدر (ثُمَّ اللّٰهُ یُنْشِئُ النَّشْاَةَ الْاٰخِرَةَ) بو وجوددن خلق فانی‌اولاندن صگرە اللّٰه‌تعالی آخرت نشاءسنی انشاء ایلیوب دوبارە انسانی وجودە گتورەجکدر اوندن صگرە بریرە جمع ایدوب هامو سندن حساب چکەجکدر (اِنَّ اللّٰهَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ) در حقیقت الله تعالی هر بر شیئه قادردر

۲۲) (یُعَذِّبُ مَنْ یَشاءُ وَیَرْحَمُ مَنْ یَشاءُ) الله تعالی عذاب ایدر او شخصه که اوزی ایستیه (الله تعالی ایستەمزمگر او شخصیکه مستحق عذاب اولا) و رحم ایدر او شخصه که اوزی ایستیه (الله تعالی ایستەمزمگر او شخصیکه مستحق رحمت اولا) (وَاِلَیْهِ تُقْلَبُونَ) سزگ قایدەجقگز الله تعالی طرفەدر (وَما اَنْتُمْ بِمُعْجِزینَ فِی الْاَرْضِ

وَلا فِی السَّماءِ وَما لَکُمْ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِیٍّ
وَلانَصیرٍ ✿
۲۳) وَالَّذینَ کَفَرُوا بِاٰیاتِ
اللّٰهِ وَلِقائِهِ اُولٰئِكَ یَئِسُوا
مِنْ رَحْمَتی وَاُولٰئِكَ لَهُمْ
عَذابٌ اَلیمٌ ✿
۲۴) فَما کانَ جَوابَ قَوْمِهِ
اِلّا اَنْ قالُوا اقْتُلُوهُ اَوْ حَرِّقُوهُ
فَاَنْجاهُ اللّٰهُ مِنَ النّارِ اِنَّ فی
ذٰلِكَ لَاٰیاتٍ لِقَوْمٍ یُؤْمِنُونَ ✿

وَلا فِی السَّماءِ) نه یردە و نه آسماندە الله تعالی‌نی عاجز ایلیوب اونگ عذابیدن قاچوب قورتاران دکل سگز اگر فرضا آسماندە یا یردە اولاسگز غالب و قاهر اولان الله تعالی‌نگ قدرت و سطوتندن قاچوب قورتارە بیلمیەجکسگز (وَما لَکُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِیٍّ وَلا نَصیرٍ) سزدن اوتری الله تعالی‌دن باشقه نه بر امرگردە تصرف ایلین و نه برکومك اولان‌بوخدر هر بر امرگردە استعانت الله‌تعالی‌دن گرك ایستیەسگز

۲۳) (وَالَّذینَ کَفَرُوا بِاٰیاتِ اللّٰهِ وَلِقائِهِ) او شخصلریکه الله تعالی نگ آیاتنه و قیامت گوننده اونگ عذاب و رحمتی ملاقات ایتمکه کافر اولوب قبول ایتمەدیلر (اُولٰئِكَ یَئِسُوا مِنْ رَحْمَتی) (الله‌تعالی مگا دیور ای‌ابراهیم) او شخصلرمنیم رحمتمدن (بر حالدە که منیم رحمتم کل موجوداتی دوتوبدر)مایوس اولورلار هیچ وقت منیم رحمتیم اونلارە شامل اولماز (وَاُولٰئِكَ لَهُمْ عَذابٌ اَلیمٌ) اونلاردن اوتری قیامت گوننده اذیت ویرن عذاب واردر (جناب ابراهیم‌بو یرەکمی قومنه نصیحت و موعظه بویوریر بوندن صگرە قومی‌اوگا جواب ویریر

۲۴) (فَما کانَ جَوابَ قَوْمِهِ اِلّا اَنْ قالُوا اقْتُلُوهُ اَوْ حَرِّقُوهُ) یامحمد ابراهیم قومنگ جوابی ابراهیمه اولمادی مگر اینکه بری بریله مشورت ایلیوب دیدیلر ابراهیمی یا اولدورك یا اینکه اودە سالوب یاندراق (آخرالأمر ایلری ابراهیمی اودە سالوب یاندیرماقه قرار تابوب ابراهیمی دوتوب اودە سالدیلار) (فَاَنْجاهُ اللّٰهُ مِنَ النّارِ) الله تعالی ابراهیمی اوددن نجات ویردی (اِنَّ فی ذٰلِكَ لَاٰیاتٍ لِقَوْمٍ یُؤْمِنُونَ) در حقیقت مشرکلر ابراهیمی اودە سالوب الله تعالی اونی اوددن نجات ویرمکدە الله تعالی‌نگ توحید و قدرتنه دلیل و برهانلر واردر

۲۵) وَ قالَ اِنَّما اتَّخَذْتُمْ مِنْ
دُونِ اللّهِ اَوْثاناً مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ
فِى الْحَياةِ الدُّنْيا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيمَةِ
يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَ يَلْعَنُ
بَعْضُكُمْ بَعْضاً وَ مَاْوٰيكُمُ النّارُ
وَ ما لَكُمْ مِنْ ناصِرِينَ ۞
۲۶) فَاٰمَنَ لَهُ لُوطٌ وَ قالَ اِنِّى
مُهاجِرٌ اِلٰى رَبِّى اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ۞
۲۷) وَ وَهَبْنا لَهُ اِسْحٰقَ
وَ يَعْقُوبَ وَ جَعَلْنا فِى ذُرِّيَّتِهِ
النُّبُوَّةَ

۲۵) (وَ قالَ اِنَّما اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللّهِ اَوْثاناً) ابراهیم اوددن نجات تاپاندن سکره قومنه دیدی در حقیقت سز الله تعالی‌دن باشقه بتلری اوز بگزه معبود اخذ ایدوب قرار ویرد یگز (مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِى الْحَياةِ الدُّنْيا) تا اینکه او بتلرگ عبادتنه جمع اولماقلگرگ سببنه بو دنیا حیاتنده بری بری‌نه محبتگز اولوب هاموگز اتفاق ایدوب دوست اولاسگز (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيمَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ) همینکه دنیادن کوچ ایتد یگز او محبت سزدن قطع اولوب قیامت کوننده بری برینی کافر ایدرسگز (وَ يَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضاً) بعضی بعض دیکره لعنت ایدرسگز (وَ مَاْوٰيكُمُ النّارُ) اما بری برینی تکفیر ایدوب لعنت ایتمك سزه هیچ بر منفعت ویرمیوب هاموگزگ منزلی جهنم اودی اولاجقدر (وَ ما لَكُمْ مِنْ ناصِرِينَ) سزدن اوتری بر نفر کومك اولان تاپولماز تا اینکه سزی الله تعالی عذابندن محافظت ایلیوب ساخلاسون

۲۶) (فَاٰمَنَ لَهُ لُوطٌ) ابراهیمگ خویش اقوامی آراسنده قرداشی (هاران) اوغلی لوط اوگا ایمان کتوردی (وَ قالَ اِنِّى مُهاجِرٌ اِلٰى رَبِّى) همینکه ابراهیم اوز جماعتی و خویش اقوامنگ ایمانندن مایوس اولدی در حقیقت کرك من اوز ربم الله‌تعالی طرفنه (*) هجرت ایلیوب بونلارگ آراسندن خارج اولام (اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) در حقیقت الله تعالی مخلوقه غالب اولوب دشمنلریندن انتقام چکوب و حکمت اوزره خلقدن اوتری احکام قرار ویرندر

۲۷) (وَ وَهَبْنا لَهُ اِسْحٰقَ وَ يَعْقُوبَ) ابراهیمه (آروادی ساره‌دن) اسحقی و اسحق‌دن یعقوبی (وَ جَعَلْنا فِى ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ

(*) قید (جناب ابراهیم سکونتنگ اطرافنده بر (کوثی) آدلو یرده که نمرودگ دارالسلطنه‌سیدی اولوردی اوراندن هجرت ایدوب (حران) ه گیتدی بر زمان اوراده قالدی سکره اوراندن هجرت ایدوب گیدوب (فلسطین) ده مقیم اولدی

وَ الْكِتابَ) ابراهیمگ اولادینده پیغمبرلگی و الله تعالی طرفندن کتاب نازل اولماقی قرار ویردیك (وَ اٰتَيْناهُ اَجْرَهُ فِى الدُّنْيا) ابراهیمه دنیاده اجرینی ویردیك (هر بر ملت اونی دوست دوتوب اوگا ثنا ایلیورلر) (وَ اِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّالِحِينَ) در حقیقت ابراهیم آخرتده صالح شخصلردن اولاجقدر

۲۸) (وَ لُوطاً) یا محمد) لوطی ذکر ایدوب اونگ خبرینی یادگه کتورگلن (اِذْ قالَ لِقَوْمِهِ اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الْفاحِشَةَ) زمانیکه دیدی اوز قومنه (سدوم جماعتنه) در حقیقت سز نهایت مرتبه‌ده قبیح اولان لواط عملنی ایلیورسگز (ما سَبَقَكُمْ بِها مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعالَمِينَ) بر نفر عالملردن بو عمل قبیحگ طرفنه سزدن قباق گیدن اولمیوبدر

۲۹) (اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجالَ وَ تَقْطَعُونَ السَّبِيلَ) آیا بو نه قبیح عملدر سزدن صادر اولور کشیلریله لواط عملنه مشغول اولوب یول کسوب مسافرلری سویورسگز (وَ تَاْتُونَ فِى نادِيكُمُ الْمُنْكَرَ) مجلسلرگزده قبیح و یمان اولان عملری عمله کتوریرسگز (فَما كانَ جَوابَ قَوْمِهِ اِلّا اَنْ قالُوا ائْتِنا بِعَذابِ اللّهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّادِقِينَ) لوط قومنگ جوابی اوگا اولمادی مگر اینکه دیدیلر لوطه اگر سن الله تعالی طرفندن عذاب نازل اولماقی بزه وعده ویرمکده دوغرو دیلردن سن الله تعالی‌نگ عذابنی بزه کتورگلن تا اینکه بزی عذاب دوتسون (لوطگ یالانچی اولماقنی یقین ایدوب بو سوزی لوطه دیدیلر)

۳۰) (قالَ رَبِّ انْصُرْنِى عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ) همینکه لوط قومنگ فساد و طغیانلرینی کوروب اونلارگ ایمانلریندن مایوس اولدی دعا ایلیوب دیدی ای منیم ربم مگا کومك اولگلن بو مفسد قومه عذاب کوندرمکیله منیم سوزیمی تصدیق ایدوب منی اونلاره غالب ایتگلن

وَ الْكِتابَ وَ اٰتَيْناهُ اَجْرَهُ فِى
الدُّنْيا وَ اِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ
الصّالِحِينَ ۞
۲۸) وَ لُوطاً اِذْ قالَ لِقَوْمِهِ
اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الْفاحِشَةَ ما
سَبَقَكُمْ بِها مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعالَمِينَ
۞
۲۹) اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجالَ
وَ تَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَ تَاْتُونَ
فِى نادِيكُمُ الْمُنْكَرَ فَما كانَ
جَوابَ قَوْمِهِ اِلّا اَنْ قالُوا
ائْتِنا بِعَذابِ اللّهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ
الصّادِقِينَ ۞
۳۰) قالَ رَبِّ انْصُرْنِى عَلَى
الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ۞

۳۱) وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا اِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرٰى قَالُوا اِنَّا مُهْلِكُوا اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ۞

۳۲) قَالَ اِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنُنَجِّيَنَّهُ وَاَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ۞

۳۳) وَلَمَّا اَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ

۳۱) (**وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا اِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرٰى**) زمانیكه ابراهیمه بزیم طرفمزدن كوندریلن ملكلر اونی اسحقه بشارت ویرمكدن اوتری كلدیلر (**قَالُوا اِنَّا مُهْلِكُوا اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ**) ملكلر ابراهیمی اسحقه بشارت ویردن صكره ابراهیمه دیدیلر در حقیقت بزه الله تعالی طرفندن امر اولنوبدر لوط قریه‌سنگ اهلنی كرك هلاك ایلیك در حقیقت اونگ اهلی ظالملردر

۳۲) (**قَالَ اِنَّ فِيهَا لُوطًا**) ابراهیم دیدی سزكه دیورسگز اورانگ اهلی ظالمدرلر اونلارگ ظلمنه كوره كرك اونلاری هلاك ایلیك لوطیكه ظلمدن بری و بی‌كناه شخصدر اوده او قریه‌ده‌در پس اونیده هلاك ایلیه‌جككز (**قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا**) ملكلر دیدیلر اوراده اولان شخصلره بز عالمیك (**لَنُنَجِّيَنَّهُ وَاَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ**) لوطنگ اوزینی و اهل عیالنی عذابدن نجات ویره‌جیوك مگر اونگ آروادی (**كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ**) عذابده قالوب هلاك اولانلاردن اولاجقدر (ملئكه‌لر جناب ابراهیمی وداع ایلیوب كیدوب لوطه وارد اولدیلار

۳۳) (**وَلَمَّا اَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ**) زمانیكه بزیم طرفمزدن كوندریلن ملئكه‌لر لوطنگ یانینه كلدیلر (اونلار انسان صورتنده اولماق سببنه) لوط اونلاری انسان كمان ایدوب پریشان حال اولدی بو خوف ایتدیكه قومی اونلاری كوروب دوتوب اونلاریله یمان عمله مشغول اولورلار (**وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا**) اونلارگ بارمسنده تنكه دوشوب امرارینگ تدبیرینده طاقتی اولمادی (**وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ**) همینكه ملئكه‌لر لوطنگ حالتنی كوردیلر اوطنگ قومی خبردار اولوب لوطنگ ایوینگ اوستنه گلدیلر لوطنگ امیدی هر بر طرفدن قطع اولوب نا امید اولان وقتده (دیدیلر لوطه هیچ خوف ایدوب محزون اولمه بز الله تعالی طرفندن كلن ملك و رسولنگ

اِنَّا مُنَجُّوكَ وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ۞

۳۴) اِنَّا مُنْزِلُونَ عَلٰى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ۞

۳٥) وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا اٰيَةً بَيِّنَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۞

۳٦) وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ۞

۳۷) فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ۞

۳۸) وَعَادًا وَثَمُودَ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ

(**اِنَّا مُنَجُّوكَ وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ**) در حقیقت بز سنگ اوزگی واهل عیالگی عذابدن نجات ویروب خلاص ایدریك مگر سنگ آروادگ (**كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ**) عذابده قالوب هلاك اولانلاردن اولاجقدر

۳۴) (**اِنَّا مُنْزِلُونَ عَلٰى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ**) در حقیقت بز بو قریه‌نگ اهلنه اونلارگ فاسق اولماقلارینگ سببنه آسماندن عذاب داش یاقماق) نازل ایده جكیك

۳٥) (**وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا اٰيَةً بَيِّنَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ**) حقیقتا بز او قریه‌دن بزیم توحید و قدرتمزه دلالت ایلین آشكار دلیل و برهان عاقل اولان قومدن ترك ایدوب قویمشوق (تا اینكه اونلارگ مكان و منزللرینده آثاره باخوب عبرت بردار اولسونلار

۳٦) (**وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا**) مدین جماعتنه اونلارگ قرداشی شعیبی پیغمبر گوندردیك (**فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ**) شعیب دیدی ای قوم آخرت كونته امیدوار اولوب یاخشی عمل ایلیوب الله تعالی‌یه عبادت ایلیگ تا اینكه نجات تاپه‌سگز (**وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ**) یر یوزینده فساد ایلدیگگز حالده سركش اولوب الله تعالی اطاعتندن خارج اولمیگ

۳۷) (**فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ**) شعیبی تكذیب ایدوب او سببه گوره اونلاری زلزله دوتوب هاموسی هلاك اولدیلار (**فَاَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ**) زلزله‌نگ شدتندن ایولرینده منزللرینده دیزلری اوسته چوكوب یوزی اوستنده هلاك اولدیلار

۳۸) (**وَعَادًا وَثَمُودَ**) لوط و شعیب جماعتی كیمی اونلاردن قباق عاد ثمود جماعتنی‌ده هلاك ایتدیك (**وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ**) اونلاره عذاب گوندروب هلاك ایتمك سز (مكه) اهلندن اوتری اولانلارگ

وزين لهم الشيطان اعمالهم فصدهم عن السبيل وكانوا مستبصرين ۞
٣٩) وقارون وفرعون وهامان ولقد جاءهم موسى بالبينات فاستكبروا فى الارض وما كانوا سابقين ۞
٤٠) فكلا اخذنا بذنبه فمنهم من ارسلنا عليه حاصبا ومنهم من اخذته الصيحة ومنهم من خسفنا به الارض ومنهم من اغرقنا وما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون ۞

منزللر ينگ آثار يندن شامه كيدوب كلن زمانده معلوم اولور (وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ) عاد ثمود جماعتندن اوترى شيطان اونلارگ عمللرينى زينت ويردى تا اينگه الله تعالى‌يه شريك قرار و يرديلر (فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ) اونلارى ساخليوب حق يولنه تابع اولماقدن مانع اولدى (وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ) وحال آنكه عاقل فكر و نظر صاحبى اولان جماعتيديلر لكن هواى نفسه تابع اولوب حق يولنى ترك ايدوب ضلالتلرينده باقى قالديلار

٣٩) (وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ) بو اوچ نفرى‌ده بز هلاك ايتديك (وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ) حقيقتا اونلاره موسى دوغرولقى‌واضح دليل، و برهانلريله پيغمبر گلدى (فَاسْتَكْبَرُوا فِى الْاَرْضِ) مصر يرنده كبر غرور ايدوب موسى‌يه تابع اولماديلر (وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ) قباق دوشوب قاچوب الله تعالى عذابندن خلاص اولا بيلمديلر

٤٠) (فَكُلًّا اَخَذْنَا بِذَنْبِهِ) يا محمد) هر بر عاصى امتى اوز گناهنه دوتوب عذاب گوندروب هلاك ايتديك (فَمِنْهُمْ مَنْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا) بعضى او امتلردن و اربديكه اونلار شدتلى يل ايچنده ريزه داشلار گوندروب هلاك ايتديك (عاد جماعتى) (وَمِنْهُمْ مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ) بعضى اونلاردن و اربديكه شدتلو رعد سسى اونلارى دوتوب هلاك اولديلار (ثمود جماعتى) (وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَ) بعضى اونلاردن و اربديكه يره غرق ايتديك (قارون و مدين جماعتى) (وَمِنْهُمْ مَنْ اَغْرَقْنَا) بعضى اونلاردن واربديكه سويه غرق ايتديك (نوحگ قومى و فرعون اوزى و جماعتى) (وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ) الله تعالى اونلاره ظلم ايلين دگليدى (وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) لكن اونلار الله تعالى‌يه شريك قرار ويروب پيغمبرلره اطاعت ايتمه‌مك سببنه اوز نفسلرينه ظالم اولديلار

٤١) مثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء كمثل العنكبوت اتخذت بيتا وان اوهن البيوت لبيت العنكبوت لو كانوا يعلمون ۞
٤٢) ان الله يعلم ما يدعون من دونه من شيء وهو العزيز الحكيم ۞
٤٣) وتلك الامثال نضربها للناس وما يعقلها الا العالمون ۞

٤١) (مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْلِيَاءَ) او شخصلرگ مثليكه الله تعالى‌دن باشقه اوزلرينه دوستلر و ليلر قرار ويروب مشرك اولديلار (كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا) اونلارگ مثلى عنكبوت مثليدركه اوزيندن اوترى (اوزينگ آغزيندن خارج اولان او ضعيف تارندن) ايو اخذ ايدوب قرار ويروب اوگا توكل ايلسون (تا بيله مشركلرده الله تعالى‌دن باشقه‌نى اوزلرينه ولى ودوست اخذ ايدوب اوگا توكل ايتمكده عنكبوت كميدر اوز ايوينه توكل ايتمكده (وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ) در حقيقت ايولرگ ضعيف راقى‌البته عنكبوت ايويدر (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) اگر عالم اولالار عنكبوت ايوينگ ضعيف اولماقنه اوزلريندن اوترى عنكبوت ايوينگ مثلنده ضعيف اولان شيلرى مقام توكل قرار ويرمزلر (نجه اولا بيلور كه عالم اولماسونلار و حال آنكه هر بر شخص عنكبوت ايوينگ ضعيف اولماقنه عالمدر لكن اونلارى لجاجت و عناد دوتماق سببنه كفر عنادلرينده باقى قالورلار

٤٢) (اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ) درحقيقت الله تعالى‌هر بر شيئيكه اوندن‌باشقه‌سنى چاغروب عبادت ايليورلر اوگا عالمدر كه الله تعالى‌نگ مقابلنده هيچ بر شى دگلدر (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) مخلوقه غالب اولان الله تعالى‌در هر بر شى حكمت وتدبير اوزره اوندن صادر اولور بريله الله تعالى‌نى قويوب جماد اولان شيئه ستايش ايتمك عين جهالت و حماقتدر

٤٣) (وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ) (قريش جماعتى ديرديلر محمدگ الله‌ى چبين و عنكبوتيله مثل ووورور بو سوزى ديوب گليرديلر الله تعالى اونلارگ ردنده بو آيه‌نى گوندردى) يا محمد بو مثللرى (يعنى حيواناتيله) خلقدن اوترى بز ذكر ايديريك (وَمَا يَعْقِلُهَا اِلَّا الْعَالِمُونَ) اما او مثللرگ حقيقتنى صحت و فايده

٤٤) خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنَّ فِی ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ✿

٤٥) اُتْلُ مَا اُوحِیَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَ اَقِمِ الصَّلٰوةَ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰی عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ

سنی درك ایتمز مكر عاقل اولان شخصلر (مثل وتشبیه كلمات بر دەسگ دالندە مستور اولان معنالرە بر كوزل بولدور تا اینكه مثل وتشبیه سینه معنالر ظاهرە چخوب كشف اولسون مثل وربلان شیء حیوان اولسون یا غیر حیوان ضعیف اولسون یا قوی اعتماد اولنان امرلكلر مشركلر فرط جهالتلریندن حقیقت معنادن غافل اولوب مثلگ ظاهرینه ایراد وارد ایتدیلر

٤٤) (خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضَ بِالْحَقِّ) الله تعالی آسمانی و یری بر غرض صحیح و حق اولان حكمت اوزرە خلق ایتدی تا اینكه خلقدن اوتری مسكن و محل اعتماد اولوب اونگ عظمت و قدرتنه دلیل و برهان اولسونلار (اِنَّ فِی ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ) در حقیقت آسمانلارگ ویرگ خلق اولونماقندە الله تعالی‌نگ توحید و قدرتنه مؤمنلردن اوتری دلیل و برهان واردر

٤٥) (اُتْلُ مَا اُوحِیَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ) یا محمد) سنگا قرآن شریفدن وحی اولنان آیەلری سورەلری اوخویوب اونگ احكاملی یتورگلن (وَ اَقِمِ الصَّلٰوةَ) نمازی اوز وقتندە عمله كتوروب هیچ وقت ترك ایتمەگلن (اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰی عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ) در حقیقت نماز بر بیوك عبادتدركه اونی اقامه ایدوب عمله كتورن شخصی شریعت اسلامدە و انصاف مروت انسانیتدە (*) قبیح و یمان

(*) قید (پس بوله نمازدر بزیم اهل اسلام آراسندە عالیی شخصیکه نمازه مداومت ایدوب همیشه یا اكثر اوقاتدە نماز جماعته حاضر اولورلار یاخوب گوریلر من همان شخصدن عمللرگ یمانی و قبیحی صادر اولور یعنا اولور كه صف جماعتدە اكلش حالدە ذكر یربنه ایكی غر بری بریله خلقگ غیبته یا اینكه همان امام جماعتگ عیبلرینی ذكر اینگه مشغول اولوب اولتادە كاهی بر صلوات یا بر استغفار دیوب دالنیجه [اللهم زوجنی من الحور العین] دعای شریفنی اوخوملە مشغول اولورلر بو تفسیرە باقان شخصلر خیال ایتمەسونلر كه حقیر بو سوزلری افترا كلب یابهتان‌دیورم(اشهد بالله) اصل حقیقت اوزرە روایت ایلین بلكه هر بر شخص فكر ویرمه عالم اولان مطلبدر (اعوذ بالله) الله تعالی آیۀ شریفەدە بویوران مطلب یالاندر بلكه بزیم نمازمز یالاندر آیۀ شریفەنگ درست و نهایت مرتبەدە

وَ لَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ وَ اللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ✿

٢١
ایكرمی برنجی جزو

٤٦) وَ لَا تُجَادِلُوا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّتِی هِیَ اَحْسَنُ اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَ قُولُوا اٰمَنَّا بِالَّذِی اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ وَ اِلٰهُنَا وَ اِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ✿

اولان عمللردن نهی ایدر (وَ لَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ) البته الله تعالی‌نی حمد و ثنا ایله ذكر ایتمك جمیع عمللردن افضلدر نمازگ سایر عبادتلردن افضل اولماقی اوندن اوتریدركه الله تعالی ذكرینه شاملدر (وَ اللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ) الله تعالی عالمدر هر بر عبادته كه سز اونی عمله كتوریر سگز اوگا گورە سزه جزا ویرەجكدر

٤٦) (وَ لَا تُجَادِلُوا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّتِی هِیَ اَحْسَنُ) ای مومنلر اهل كتابیله مباحثه و مجادله ایلمیگ مكر گوزل و جهیله اونلارگ غضبلرینگ مقابلندە حلمی شعار ایدوب یمان سوزلرینگ مقابلندە یاخشی سوز دیگ (اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ) مكر او شخصلریكه اهل كتابدن ظالم اولالار اونلارە غضب مقابلندە یمان سوز دیگ (وَ قُولُوا اٰمَنَّا بِالَّذِی اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ) اهل كتابلن گوزل وجهیله مباحثه ایدوب از جمله یاخشی سوزلردن بویله دیگ او كتابه كه بزە نازل اولوب (قران) و او كتابه كه سزە نازل اولوب (انجیل توراة)هر ایكیسنه ایمان كتورمشوك) (وَ اِلٰهُنَا وَ اِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ) بزیم الٰهمز و سزگ الٰهگز یكانه اولان الله تعالی‌در (وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ)

(بقیەسی)

منقن و مستحكم مطلبدر ایله نماز قیلان شخصدن قبیح امورلر صادر اولماز و حال آنكه بز گوریریك نماز قیلیان شخصلردن او عمللر صادر اولیبور حالبكه بعضی نماز قیلانلاردن صادر اولور بو مطلبگ سببی اودر كه نماز قیلیان شخص بر نمازی ترك ایدوب الله تعالی‌یه عاصی اولوبدر اونگ معامله‌سی اوز ربی الله تعالی‌یه واگذاردر اما او شخصیكه نمازی قیلوب گنه اوندن قبیح عمللر صادر اولسه اوندن معلوم اولان بودر كه او شخص نمازه ایناممیوب عادت اوزرە آتا آناسندن بر شیء اخذ ایدوبدر بلكه بو حالیله نمازی قیلماق كه اونگ نه اركانی و نه قرائتی و نه ذكرلری هیچ بری موافق شریعت اولمیاندە حقیقتا نمازه استهزا و مسخریه ایتمكدر پس جاهللرگ نماز قیلماقی حقیقتا نمازه استهزا ایلمك اولاندە او نمازگ صاحبندن هر بر قسم خبیث و قبیح عمللر صادر اولاجقدر آیۀ شریفەنگ مضمونه گورە چوخ نماز قیلانلار اگرچه ظاهردە نماز گذار حكمندە اولورلار اما باطندە فاسق و فاجر حكمندەدرلر

۴۷) وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهٖ وَمِنْ هٰؤُلَٓاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الْكَافِرُونَ ۞
۴۸) وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهٖ مِنْ كِتَابٍ

بزیم هاموهز الله تعالی‌یه ایمان کتوروب اوگا اطاعت وار یمزدر (پس بزیله سزگ آرا گزده بر اختلاف یوخدر نجه‌که بز سزگ کتابگزی تصدیق ایدیریك سزده بزیم کتابمزی (قرانی) تصدیق ایلیگ، تا اینکه اختلاف آرالقدن کوتوریلسونلر

۴۷) (وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ) یا محمد) سندن قباق کیچن پیغمبرلره کتاب کوندرن کمی سکاده بو قرآنی نازل ایتدیك (فَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهٖ) او شخصلریکه اونلاره کتاب (توراة) ویرمشوك (اونلارگ مدینه‌ده اولانلاریندن سز مدینه‌یه هجرت ایلیندن صگره) قرآنه ایمان کتوریرلر بو آیهٔ شریفه‌ده الله تعالی رسول خدا مدینه‌یه هجرت ایلندن صگره اوگا ایمان کتورن یهودیلری مکه‌ده اوگا خبر ویریر (وَمِنْ هٰؤُلَٓاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ) بو مکه اهلندن برآز جماعت رسول خدایه ایمان کتوردیلر اما بو آیه‌دن صگره نجه‌که الله تعالی خبر ویریر نجه نفر اونلارگ بیوکلریندن ایمان کتوردیلر (وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الْكَافِرُونَ) بزیم آیاتمزگ بزیم طرفمزدن اولماقه دلیلی واضح و آشکار اولدوقی حالده اونی انکار ایتمز مگر کفر و شرکده اصرار ایدوب، ثابت قدم اولان شخصلر

۴۸) (وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهٖ مِنْ كِتَابٍ) یا محمد) بو مشرکلر سندن بو قرآنی نه‌دن اوتری قبول ایتمیورسنکه بو قرآندن قباق هیچ بر کتاب اوخویان دگلیدگ (*) قریش

(*) قید (رسول خدانگ صدق و حقانیته اواجی دلیل اوجنابگ (امی) یعنی یازوب اوخومق بیلمه‌مگیدر مکه اهلی مشرکلرگ آراسنده او جنابگ (امی) اولمقی اجماعی اولدیقنه گوره هیچ بر نفر او جنابه اوخویوب یازمقی اسناد ویرمدی الله تعالی بو آیهٔ شریفه‌ده او جنابگ (امی) اولمقی ذکر ایتمکدن مقصود او حضرتگ رفیع المقام اولوب شأنینگ اوجا اولمقی بیان ایتمکدر اما بزیم اسلام علما بعضسندن بعضیلری او جنابدن اوتری الله تعالی رفعت مقامنده ذکر ایتمی مطلبی منقصت حساب ایدوب خلاف قرآنه فتوی ویروب یازوب اوخومقی هر بر لسانده

وَلَا تَخُطُّهٗ بِيَمِينِكَ اِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ۞
۴۹) بَلْ هُوَ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ

جماعتی اوزلری بوگا عالمدرلرکه سن اوخومیوبسن (وَلَا تَخُطُّهٗ بِيَمِينِكَ) و صاغ الگیله کتاب یازمقده بیلمیورسن تا اینکه‌دیسونلر قرآنی اوزگ یازوب دوزلدوبسن (اِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ) اگر یازوب اوخومق بیلیدگ او وقتده باطل دانشان مشرکلر قرآن حقنده شك ایدوب دیردیلر بو قرآنی سن اوز یانگدن کتوروبسن ایمدیکه سنده نه یازمق و نه اوخومق یوخدر سگا دیملك که بو قرآنی اوز یانگدن کتوروبسن باطل سوزدر

۴۹) (بَلْ هُوَ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ) یا محمد) بو قرآنی سگا اسناد ویرملك باطلدر بلکه بزیم طرفمزدن حقانیتی واضح اولان آیه‌لردر (فِي صُدُورِ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ)بو آیه‌لر علم حکمت صاحبی

(بقیه‌سی)

او جنابه اسناد ویرویلر بو سوزدن ملت اسلامه بیوك بد بختلك یوز ویروب بعضی اسلامه معاند اولانلارگ سوزینی تصدیق ایدیر دین اسلامه مخالف و معاند اولانلاردن بعضی شخصلر رسول خدانی اوخویوب یازماقه عالم دیویلر و کن اوز صلحتنی ملاحظه ایدوب اوخویوب یازمقنی گیزلدوب آخر امرده وفات زماننده گیزلدن امرینی اظهار ایدوب دیدی (منی اوتری کاغذ قلمدن گتوریگ سزدن اوتری یازیم تااینکه مندن صگره شلالته واقع اولمیه‌سگز) بو سوزی او جنابگ اوخویوب یازمق بیلمگه معاندلر دلیل ذکر ایدوبلر اونلارگ بو سوزلری ایچه وجهیله مردوددر اولا اگر او جناب اوخویوب یازمق بیلسیدی قریش جماعتندن اوتری بر بیوك دست آویز اولوب قرآنگ باطل اولمقنده هامو سوزلریندن قباق اونی دیوردیلر وحال آنکه هیچ بر تاریخده نقل اولنمیوبدر که قریش جماعتی رسول خدایه ایراد مقامنده دیمش اولسونلار که سن اوخویوب یازمق بیلیرسن بلکه دیوردیلر فلان شخصدن یا جنلردن شیطانلردن بو قرآنی تعلیم آلوبسن او جنابگ اوخویوب یازمامقی اونلارگ یاننده مصدق اولمقدن اوتری بو سوزلری دیوبلر و ثانیا بیوك شخصگ دیمگی گتوریگ من سزدن اوتری یازیم آیا اونگ اوخوماقه و یازمقنه دلالت ایدرمی ؟ بیوك شخصلرگ دانشمقی بو قسم اولور چوخ وقت اولور که بیوك شخصلردن امی دیور من او خودیم یا اینکه من فلان کسه یازدیم وحال آنکه یازوب او خویان اوللاه کاتبیدر و هابیله یازی بیلن بیوك شخصلر دیور گتوریگ یازیم وحال آنکه اوزی یازمیوب کاتبه یازمقه امر ایدیر پس بو سوز یازی بیلوب اوخومقه دلالت ایمن دگلدر الا اینکه بزیم عالم نما جاهللرگ رسول خدایه دنیاده موجود اولان هر بر لسانده اوخویوب یازمقی اسناد ویرمکلری او معاند و مخالفلرگ دین سوزلرینه دلیل اولور قرآن شریفگ نسکته‌لرینی ترك ایدوب آگلامقه الله تعالی بزلره بر بصیرت عطا بویورسون آمین

وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَا اِلَّا الظَّالِمُونَ ۞

۵۰) وَقَالُوا لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاِنَّمَا اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ۞

۵۱) اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۞

۵۲ قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللّٰهِ اُولٰئِكَ هُمُ

شخصلرگ سینهلرینده ثابت و برقرار اولوب اونگ احكامنه عمل ایدیرلر (وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَا اِلَّا الظَّالِمُونَ) بزیم آیاتمزنی انكار ایتمز مگر ظالم شخصلر

۵۰) (وَقَالُوا لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ) مشركلر دیدیلر اگر بو محمد حق پیغمبردر نه دن اوتری اوگا اوزربی الله تعالی دن معجزهلر نازل اولمیور ! نجه که اوزگه پیغمبرلره نازل اولدی) (قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ) دیگل اونلاره یا محمد) معجزهلر الله تعالی یاننده و اونگ اختیاریندهدر منیم اختیاریمده دگل كه سزدن اوتری هر بر معجزه ایستهسگز كتورهیم (وَاِنَّمَا اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ) در حقیقت من الله تعالی طرفندن سزی اونگ عذابندن آشكارا قورخوزانام بوندن باشقه منیم اوز یانمدن سزدن اوتری معجزه كتورمكه قدرتم یوقدر

۵۱) (اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ) یا محمد) آیا مشركلره معجزه اولمقده بوكفایت ایتمیور كه سگا كتاب (قرآن) نازل ایتمشوك سن اوزگه (امی) اولان حالده اوكتابی اونلاره اوخویورسن كه سندن معجزه ایستیورلر (اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) در حقیقت بو قرآننگ سگا نازل اولماقنده ایمان كتورن جماعتدن اوتری رحمت و الله تعالی نگ عظمت و قدرتنی یاد آورلك موعظهسی واردر

۵۲) (قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا) دیگل مشركلره یا محمد) الله تعالی منیله سزگ آراگزده شاهد اولدوقی حالده كفایت ایدر هر بر عمل ایستیورسگز ایلیگ (يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) هر بر شیئیكه آسمانلارده و یرده واردر (وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللّٰهِ) او شخصلریكه باطل معبودلره (بتلره) ایمان كتوروب الله تعالییه كافر اولالار (اُولٰئِكَ هُمُ

الْخَاسِرُونَ ۞

۵۳) وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا اَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَاْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۞

۵۴) يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ۞

۵۵) يَوْمَ يَغْشٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞

الْخَاسِرُونَ) اونلار البته اوز نفسلرینه زیانكار اولاندرلر چونكه آخرتی دنیایه صاتوب مغبون اولوبلار

۵۳) (وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ) یامحمد تعجیل ایدوب سندن عذاب ایستیورلر دیورلر سگا اگردوغری دیورسن بزه عذاب نازل ایتگلن (وَلَوْلَا اَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ) اگر اونلاره عذاب گلمكدن اوتری بروقت معین الله تعالی علمنده قرار ویریلمسیدی و حكمت الهی او عذابگ تاخیره دوشمكنی قیامت گونه كمی خواهش ایتمسیدی البته اونلار ایستدیكلری عذاب تیزلكیله گلوردی لكن الله تعالی حكمتنگ خلافی اولمیوب عذابلری تاخیره دوشدی (وَلَيَاْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) البته اووقت معین (قیامت گونی) عذابدن اوتری اونلاره ناگهان گلور بر حالده كه او وقتگ گلمكنه عالم اولمارلار او وقتده وعده ویریلن عذاب اونلاری دوتوب او عذابدن خلاص اولابیلمزلر

۵۴) (يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ) یا محمد) تعجیل ایدوب سندن عذاب ایستیورلر بو كافرلر باخوب گورمیورلركه جهنمگ عذابی الآن اونلاره احاطه ایدوب هاموسی عذاب ایچندهدرلر (یعنی آخرت عذابندن باشقه دنیاده عذاب اونلاری احاطه ایدوب اوقدر زمان كیچمزكه الله تعالی سنی اونلاره غالب ایدوب اسیر یا مقتول اولورلار همیشه عذاب جهنمه اسناد ویریلور دنیا عذابیده شدتلو اولماقنه گوره جهنمه اسناد ویریلدی

۵۵) (يَوْمَ يَغْشٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ) قیامت گوننده عذاب اونلاری دوتار یوخارو طرفلریندن (وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ) و آیاقلارینگ آلتندن (وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) قیامت گوننده مشركلرمو عاصیلره دیه ریك دنیاده ایلدوگگز عمللرگ جراسنی بوگونكی

٥٦) یا عبادی الذین آمنوا إن أرضی واسعة فإیای فاعبدون ✿

٥٧) کل نفس ذائقة الموت ثم إلینا ترجعون ✿

کونده دادوب کوریگ آبادنیاده‌ او عمللردن لذت آپاران کمی بورادده لذت آپارا بیلورسگز می ؟

٥٦) (**یا عبادی الذین آمنوا**) ای منیم ایمان کتورن بنده‌لریم اگر سزه هر بر مکانده مگا عبادت ایدوب ستایش ایتمك دشمنلرگ خوفندن دشوار اولدی او مکانده قالیوب اورادن (*) هجرت ایدوب کیدوب بر خاطر جمع اولان مکانده قالگ (**إن أرضی واسعة فإیای فاعبدون**) منیم یریم وسعتلو در هجرت ایدوب کیدوب برعلاحده یرده مگا عبادت ایلیگ

٥٧) (**کل نفس ذائقة الموت ثم إلینا ترجعون**) هر بر نفس اولمکگ آجیلقنی و مشقتنی دادمجاقدر موت درك ایلیندن صگره هامو نفسلر عمللرینه کوره جزاو بر بلمکدن اوتری بریم طرفمزه قایدمجاقلار (پس هر بر نفسه لازمدر آخرت کونندن اوتری عمل خیر حاضر ایلسون تااینکه

(*) قید (رسول خدانگ اصحابنه هیچ‌کسه مکه‌ده امر ثابت اولدی رسول خدا امر ایلدی هجرت ایدوب (حبشه) ده قالدیلار او ایدی صگره رسول خدا مدینه‌یه هجرت ایلدده اونلارده کلوب مدینه‌ده رسول خدایه واصل اولدیلار شخص مومن دینی گرك بویله محافظت ایتسون نه اینکه بر اذنی شی‌ایله یا اینکه هر بر شخصگ سوزیله دیندن ال چکوب گونده بر مذهب و بر دین اوزیندن اوتری اختیار ایتسون ایجه که بزیم بو زمانلارده اولان مسلمانلارده بو مطلب ملاحظه اولنور گونده بر مهدی بر حسین ابن علی بر حجت تازه ظاهر اولور (علی) علیه السلام بویوران حکمی (اتباع کل ناعق) هر بر سس وورانگ دالیجه گیدن عوام جماعت اونلاره تابع اولوب دین حنیف اسلامه دال چویروب اوزلرینه علاحده آدلار قویورلار بو زمانلارده کره ارضده مختلف ادیان صاحبلرینه دین مبین اسلامگ سایر دینلره هر بر جهتدن تفوقی گون کمی ثابت و آشکار اولوبدر اونلارگ عالملرینك دین اسلام بارهسنده یازان کتابلرینه باخانلاره بو مطلب ظاهر اولوردر اما دین اسلامگ جاهل و نادانلاری اولانلرك وسعتگ مقابلنده دین اسلامه طعن ووروب بعضی اجحافلرینه ایراد ایدیرلر بو دکل مگر جهالتلقدر اگرچه او شخص سایر آوروپا عالملرینه دارا اولمش اولسه‌دخی اوز دینگ احکام و قانوننه عالم اولماماق جهتنه احکام دین اسلامه ایراد دوتماق اولاتن ناشی اولور بزده اوگا جاهل دیورلك هر بر شخصه اول امرده اوز دینگ ارکانی تحصیل ایتمك لازمدر اولدن صگره سایر السنه‌لره آشنا اولمقدن اوتری او لسانلرگ تحصیله مشغول اولسه‌ده اوگا هیچ بر مانع یوخدر

٥٨) والذین آمنوا وعملوا الصالحات لنبوئنهم من الجنة غرفا تجری من تحتها الأنهار خالدین فیها نعم أجر العاملین ✿

٥٩) الذین صبروا وعلی ربهم یتوکلون ✿

٦٠) وکأین من دابة لا تحمل رزقها الله یرزقها وإیاکم وهو السمیع العلیم ✿

٦١) ولئن سألتهم من خلق السموات والأرض

اونگ عوضنده الله تعالی طرفندن جزای خیر تابوب نجات تابسون

٥٨) (**والذین آمنوا وعملوا الصالحات لنبوئنهم من الجنة غرفا**) او شخصلرکه ایمان کتوروب عمل صالح ایلدیلر اونلاری جنتدن اوجا غرفلرده نازل ایدوب منزل کرامت ایدریك (**تجری من تحتها الأنهار خالدین فیها**) او جنتگ قصرلرینگ و آغاجلارینگ آلتندن نهرلر جاری اولور واو جنتده همیشه اولوب اورادن هیچ وقت خارج اولماز لار (**نعم أجر العاملین**) دنیاده الله تعالی حکملرینه عمل ایلیانلرگ آخرت کونده اجرلری نه یاخشیدر

٥٩) (**الذین صبروا وعلی ربهم یتوکلون**) جنتده همیشه اولانلار او شخصلردر که مشرکلرگ اذیتلرینه صبر ایدوب اوز ربلری الله تعالی‌یه توکل ایلسونلر

٦٠) (**وکأین من دابة لا تحمل رزقها**) (رسول خدا مکه‌ده سلامه داخل اولان شخصلری هجرت ایتمکه امر بویوردی اونلار آجلقدن خوف ایدوب دیدیلر بز غریب ولایته کیدوب اوراده نه قسم گذران ایده ریك بو آیۀ شریفه نازل اولدی آیه‌نگ معناسی بیله‌در بویوریر) بر یوزینده نه قدر حرکت ایلین نفس صاحبلری اولسه اونلار اوز روزیلرینه مالك اولمیوب طاقتلری یوخدر (**الله یرزقها وإیاکم وهو السمیع العلیم**) سزلره و جمیع نفس صاحبلرینه روزی ویرن الله تعالی‌در و سزگ بو سوزگزی که دیورسگز غربت ولایتده نه قسم گذران ایدریك الله تعالی ایشیدندر و عالمدر سزگ قلبلرگزه آیا بو سوزی نفاق جهتندن ویا اینکه ساده‌لکدن دیورسگز

٦١) (**ولئن سألتهم من خلق السموات والأرض**) یا محمد اگر بو مکه اهلندن سوال ایلیه‌سن آیا آسمانلاری و یری خلق ایلین

وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ ۞

٦٢) اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاۤءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَيَقْدِرُ لَهُ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۞

٦٣) وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ۞

٦٤) وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ

کیمدر (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) وکیمدر کونشی و آیی مسخر ایلین تا اینکه برنظام خاصیله همیشه حرکت ایلیورلر (لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ) البته دیورلر اونلاری خلق ایدوب مسخر ایلین الله تعالیدر (فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ) پس بو مکه اهلی هارایه قایدوب الله تعالیدن باشقه اوزکه معبودلره ستایش ایلیورلر

٦٢) (اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاۤءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَيَقْدِرُ لَهُ) الله تعالی اوز بنده‌لریندن هر بر شخصدن او تریکه اوزی ایسته‌یه روزینی آچوب بسط ویریر و هر بر شخصدن او تریکه اوزی ایسته‌یه تنك دوتار هیچ بر نفر اوگا اعتراض ایلیه بیلمز (اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) در حقیقت الله تعالی هر بر شیئه عالمدر بنده‌لرینگ اوز حالنه کوره اونلاره روزی ویریر

٦٣) (وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا) یا محمد) اگر بو مشرکلردن سوال ایلیه‌سن آیا آسماندن سو کوندروب او سوینگ سببنه یری اولی اولاندن صکره دیریلدوب هر بر قسم علفلر وگللر یردن اخراج ایدن کیمدر (لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ) البته دیه‌جکلر الله تعالیدر (قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ) یا محمد) همینکه مشرکلر هر بر نعمتنگ الله تعالیدن اولماغنه اقرار ایتدیلر او وقتده دیگل حمد ایدیرم که الله تعالی‌یه اوزگه نعمتلرگ الله تعالیدن اولماغنه اقرار ایدیر سگز بلکه بو مشرکلر اوزلری دین سوزلرینی درك ایدوب آگلامیورلر اقرار ایدندن صکره که الله تعالی‌یه شریك قرار و بریر لر اگر آگلاسه‌لر دخی شریك قرار ویرمزلر

٦٤) (وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ) بو دنیا سرعتیله زایل اولوب اهلنگ هلاك اولماقده دگل مگر او شاقلار اوینیان کیمی بر شیئدر (نیجه که او شاقلار جمع اولوب بر اوینون قایروب بر آز زماندن

وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ۞

٦٥) فَاِذَا رَكِبُوا فِى الْفُلْكِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ اِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ۞

٦٦) لِيَكْفُرُوا بِمَاۤ اٰتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۞

٦٧) اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا

صکره اونی داغیدوب گیدیرلرها یله‌در دنیانگ حیاتی بر آز زمانده داغلوب فانی اولور عاقل اودرکه دنیایه مغرور اولمیوب بش کون عمرینی غفلتده کیچرمه‌سون الدن گلن یا خشیلقی (ایمانی) ملته ایلیوب اوزیندن او تری صفحه روزگارده گوزل آد باقی قویسون (وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) درحقیقت البته همیشه دیریلك ایوی آخرت ایوبدر هیچ وقت اوراده موت اولماز کاش کافر و مشرکلر بو مطلبه عالم اولوب دنیانی آخرته اختیار ایتمیدیلر

٦٥) (فَاِذَا رَكِبُوا فِى الْفُلْكِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) بو مشرکلر شرك و عنادلرینده باقیدرلر از جمله عنادلریندن بودر زمانیکه دگز سفرینه گیدنده کمیه سوار اولدیلار دگزگ خوفندن که مبادا غرق اولسونلار الله تعالی‌نی چاغرورلار بر حالده که گویا مؤمنلر کیمی دینلرینی خالص الله تعالیدن او تری ایلیوب دخی اوگا شریك قرار ویرن دگلدرلر (فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ اِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ) زمانیکه الله تعالی اونلاری دگزدن نجات ویروب چوله امانلقه خارج ایلدی نا گهان باخوب گوریرسن که شرك حالتنه قایدوب الله تعالی‌یه شریك قرار ویریرلر

٦٦) (لِيَكْفُرُوا بِمَاۤ اٰتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا) (اونلاری نجات ویرمکگ عوضنه گرك الله تعالی‌یه شاکر اولوب خالص الله تعالی‌یه عبادت ایدیدیلر) اما اونلار نجات تاپدیلار تا اینکه بز اونلاره عطا ایلدوگمز نجات نعمتنه کافر اولوب او نجات تاپماقدن دنیاده لذت آپارسونلار (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) تیزدرکه اولندن صکره امرلرینگ عاقبتنه عالم اولوب پشیمان اولسونلار

٦٧) (اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا) ایا مکه اهلی الله تعالی

وَ يُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ
اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَ بِنِعْمَةِ
اللّٰهِ يَكْفُرُونَ ۞
٦٨) وَ مَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى
عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ
لَمَّا جَاۤءَهُ اَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ
مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ۞
٦٩) وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا
لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَ اِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ
الْمُحْسِنِينَ ۞

لی‌نگ بو نعمتنه شاکر اولمیورلر که بز اونلاردن اوتری مکه‌نی حرم و امانکاه قرار ویرمشوك (وَ يُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ) او لارکعبه نگ سینه راحت و آسوده مکه‌ده اوتوروبلار اما حلق اونلارگ اطرافنده مکه‌دن کنار بری بریله نزاع ایلیوب قتل غارت ایلیورلر (اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ) آیا مکه اهالی بونیله بیله باطل بتلره ایمان کوروب (وَ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَكْفُرُونَ) اللّه‌تعالی نعمتلرینه کافر اولورلار

٦٨) (وَ مَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا) کیمدر ظالم راق او شخصدن که الله تعالی یه یالان باغلیوب دیه که الله تعالی اوزیندن شریکلر قرار ویرویدر (نیجه که مکه اهلی دیوردیلر الله بو بتلری اوزینه شریك قرار ویرویدر)(اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاۤءَهُ) گنه کیمدر ظالم راق او شخص دنکه زمانیکه حق پیغمبر و قرآن اوگا گلدی اونی تکذیب ایدوب ایمان گتورمدی (اَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ) آیا الله تعالی‌یه یالان باغلیوب حقی تکذیب ایدن کافرلردن اوتری جهنمده همیشه منزل و مکان یوخدر (یعنی البته اونلارگ منزل و مکانلری جهنمده اولاجقدر)

٦٩) (وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا) او شخصلریکه بزیم یولمزده جهاد ایلیه‌لر (جهاد نفسانی ایدوب عبادت سببنه بزه تقرب یتورملر یا اینکه دین دشمنلریله جهاد ایلیوب اولدیروب یا اولوب کلمهٔ اسلامی اوجالدلار یا اینکه جهاد مالی ایدوب مالللریندن کیچمکیله دین اسلامی نشر ایده لر) بو جهاد ایدنلری اوز یولمزه هدایت ایدوب توفیق ویروب جهاد ایتد یکلری امرده ثابت قدم ایدریك (وَ اِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ) در حقیقت الله تعالی هر بر یاخشی عمل‌صاحبلریله اولوب اونلاره توفیق‌ویروب کومك‌ایلیندر

(حمد اولسون عنکبوت سورەسنگ تفسیری تمام اولدی رسول خدا بویوردیلار هرشخصیکه عنکبوت سورەسنی اوخویه الله تعالی اوگا اون ثواب عطا بویورار درك ایدن قلب آچیق گوز و ایشیدن قولاق ایستیور تا اینکه بو سورهٔ مبارکه‌ده ذکر اولنان حکمتلری نصیحت و موعظه لری ضبط ایدوب اوزیندن اوتری پیشوا قرار ویرسون تا اینکه اونلارگ نوریله علم طرفنه قدم قویوب جهالت قرانقولقندن نجات تاپسون قرآن شریفنگ اولدن آخره‌کمی آیات بیاننی بصیرت گوزیله ملاحظه ایلینلر بو مطلبی درك ایلیه بیلورلرکه اصل مقصود قرآن شریفدن خلقی علم طرفنه دعوت ایدوب وادی ضلالت جهالتدن نجات ویرمکدر چونکه انسانی هربر خبیث عمللردن محافظت ایدوب انسانیت انصاف مروتله صفتلندیرن علمدر (من عرف نفسه فقد عرف ربه) حدیث شریفنده الله تعالی نگ معرفتی شخص اوز نفسنی تانیماقه موقوف بویورویدر شخص اوز نفسنی تانیماقده علم تحصیل ایتمك اوگا لازمدر علم دین علم معارف علم طبابت علم ریاضی علم جغرافیا علم مساحت علم هندسه و هکذا بو علملردن تحصیل ایدوب شخص اوز عالمنده مرتبه اکماله یتشندن صکره درست دقت ایدوب فکر ویرنده اوزیلی چوخ شیلرده ناقص گوروب اوزیندن فوق برعالم دیگر ملاحظه ایدیر آیهٔ شریفه (وفوق کل ذی علم علیم) موجبنه گوره هرشخص اوزینی ناقص و اوزیندن فوق بر عالم دیگر ملاحظه ایلینده کرهٔ ارضده جمیع عالملرگ علمنی ناقص گورەجکدر او وقتده علمده کامل اولوب هیچ وجهیله اونگ علمنه نقصان یول تاپمیان خالق یکتانگ وجودینه اقرار ایدوب دیه‌جکدرکه علمده اولنجی مرتبه‌ده واقع بر ذات مقدسیکه جمیع موجوداتی یوخدن وجوده گتورویدر اوگا حمد ثنا ایدوب نهایت

ذلتیله اوگا عرض عبودیت ایدیرم . (له الحمد والمنه) تفسیر (کشف الحقایق) گ ایکنجی جزوی پنجشنبه ربیع المولودگ اونتجی گوننده (۱۳۲۲) سنه هجری‌ده تمام اولدی بوندن بویله گله‌جکدر اوچنجی جزوگ اولی که روم سوره‌سیدر اللهم اعنا علی اتمامه